This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Aus 80212.217

Harvard College Library

BOUGHT WITH INCOME

FROM THE BEQUEST OF

HENRY LILLIE PIERCE,

OF BOSTON.

Under a vote of the President and Fellows
October 24, 1898.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

MÁSODIK OSZTÁLY.

IRÓK.

ÁLDOZÓLAPOK KÖTETEI.

BUDAPEST, 1903.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA.

(Az Akadémia épületében.)

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

MÁSODIK OSZTÁLY.

IRÓK.

HARMINCZHATODIK KÖTET.

BUDAPEST. 1903.
A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA
(Az Akadémia épületében).

Br. APOR PÉTER

VERSES MŰVEI ÉS LEVELEI

(1676—1752.)

SZERKESZTETTE

Dr. SZÁDECZKY LAJOS

A M. T. AKADÉMIA L. TAGJA

I. KÖTET

BUDAPEST, 1903.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

(Az Akadémia épületében).

A 80212.2.17

HARVARD COLLEGE
NOV 30 1903
LIBRARY.

Gift of Gerard.
(136-37)

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat könyvnyomdája.

ELŐSZÓ

Br. Apor Péter műveiről és életéről.

Br. Apor Pétert, mint becses történeti feljegyzések íróját ismerte s mint egy, irodalmunkban páratlan korrajznak szerzőjét magasztalta eddigelé történetírásunk és irodalomtörténetünk; de mitsem tudtunk arról, hogy ő verseket is írt s hogy azt, a mit prózában latinúl és magyarúl megírt, magyar versekben is megénekelte, s hogy ezeken kivűl is vannak magyarúl írott történeti versei, dolgozatai.

A sors kedvezése nekem juttatta azt a szerencsét, hogy ezek közrebocsátásával irodalmunkat gazdagíthatom s a történetíró Apor Péter kegyeletes emlékét a költői nimbus zománczával is felékesíthetem.

Ime e két kötet, melyet a M. T. Akadémia bőkezűsége napvilágra hozott, br. Apor Péternek, a »Metamorphosis Transylvaniae« hírneves írójának, eddigelé ismeretlen és kiadatlan verses műveit, leveleit, végrendeleteit stb. tartalmazza.

Br. Apor Péter prózában írt műveit negyven évvel ezelőtt (1863-ban) adta ki a M. T. Akadémia.[1]) Az akkori kiadás Apornak három munkáját foglalj amagában, melyek a következők:

1. »*Lusus mundi*«, az Apor családnak és azzal vérrokon családoknak története és nemzedékrendje (latinúl írva).

2. »*Synopsis mutationum* notabiliorum aetate mea in Transylvania, et progressus vitae meae«, a mely kora és saját maga élete történetét tartalmazza, 1676-tól 1748-ig, évről-évre vezetett latin feljegyzések alakjában.

---

[1]) Magyar Történelmi Emlékek II. o. Irók 14. k., »Altorjai br. Apor Péter munkái, közli Kazinczy Gábor« cz. a. VII. és 484. l.

3. »*Metamorphosis Transylvaniae*, azaz Erdélynek régi együgyü alázatos idejében való gazdagságáról e mostani kevély, czifra, felfordult állapotjában koldusságra való változása.« Ez a korabeli Erdély társadalmának, életmódjának, szokásainak plasticus rajza és jellemzése, a minek párja nincs irodalmunkban. Ez a munkája örökítette meg nevét a magyar irodalomtörténetben.

A tudós és lelkes Kazinczy Gábor, midőn Apor müveit 1863-ban közre bocsátotta, azt hitte, hogy sikerült neki Apor müveit a magok teljességében összeállítani. S ebben a hitében követte el bevezetésében azt a tévedést, hogy Apor Csereire vonatkozó egyik megjegyzését a Metamorphosisra vonatkoztatta, holott az Apornak egy, Kazinczy előtt ismeretlen s eddigelé kiadatlan (e kötetben olvasható) munkájára vonakozik.[1])

Apor Péternek eme munkáját, a mely az erdélyi nemes családok a történelemben ő előtte és az ő korában szerepelt tagjainak versbe szedett névsorát tartalmazza, a véletlen szerencse egy XVIII. sz. kéziratban kezembe juttatván: ellenállhatatlan vágyat éreztem, hogy Apor Péternek még esetleg ismeretlen müvei és íratai után kutassak. Az évek teltek, eltelt egy évtized is, mígnem az igazi forrásra akadtam.

Br. Apor István úrnál Abosfalván (Kisküküllő vármegyében) megtaláltam az Apor-levéltár és könyvtár egy részét, melyet ő br. Apor Károlytól, a marosvásárhelyi kir. itélőtábla elnökétől örökölt volt. Apor Pétertől ott keveset találtam. A régi Apor-levéltár zöme az 1885-ben elhunyt br. Apor Károlytól br. Apor Gábor, Ő Felsége személye körüli miniszteri államtitkár birtokába ment át, ki a családi levéltárt egy ideig háromszéki kőröspataki birtokán tar-

---

[1]) Kazinczy Gábor ezt irja (Előszó IX. l.): »Csereiről azt mondja 303. l. Apor: in plurimis me juvit *in catalogo nostro tempore deficientium*: eme jegyzéseit a Metamorphosis első dolgozására tette s a szerző felhasználta.« Pedig nem a Metamorphosisra czéloz itt Apor, hanem az ő korában elhunyt erdélyi nevezetesebb emberek névsora (catalogusa) összeállitására, a melyről alább bővebben szólok.

totta, s méltó utódja kívánván lenni a történetíró Apor Péternek, a levéltárt nemcsak megbecsülte, hanem rendeztette is, szakértő (Barabás Sámuel) által. Az emberi végzet kegyetlensége azonban Apor Gábor bárót férfikora javában elszólítá nemes törekvései és sokoldalú munkássága színteréről (1898. aug. 19.): s az elárvult levéltárt ládákba szögezve elvitték az Aporok ősi fészkébe, Altorjára, Bálványos vára vadregényes vidékére, hogy ott pihenjen az ősök hamvai közelében, míg az utódok, vagy a történetbúvárok meg nem zavarják ott a komor csendet s meg nem szólaltatják a néma betűket.

Ott találtam én rá a leszögezett ládákban Apor Péter irataira, leveleire s annak a kincsnek legnagyobb részére, mely ebben a két kötetben foglaltatik.

Az itt közlött munkákról és levelekről kell e bevezetésben egyetmást elmondanom.

Az I. kötetben a következő művek olvashatók:

I. *Apor Péter versei fogságra jutásáról* 1706-ban. (3—7. l.) Az altorjai levéltárból került elő, Apor Péter sajátkezű írásában, sajnos, töredékesen. Azt beszéli el benne az író, hogy miképen fogták őt el a labanczok (német tisztek) Csík-Somlyón, a hol a kolostorban a Rákóczi-forradalom viszontagságai közepette menedéket keresett. Apor Péternek azt rótták fel bűnül, hogy bár előbb hű császárpárti volt s mint ilyen a Rákóczi-forradalom első éveiben Szebenben, Brassóban s Havasalföldén tartózkodott: 1705-ben az Erdélybe jövő Rákóczi Ferencz elé ment. A zsibói csatavesztés után Csíkba menekült s visszatért a császár hűségére, de Rabutin adott szava (cavallerica parola) [1]) ellenére elfogatta s a brassai fellegvárban fogságban tartatta 1706 elejétől egészen 1707. nov. 10-ig.[2]) Brassai fogságának történetét megírta »Synopsis mutationum« cz. munkájában is röviden; ez a verses leírás sokkal részletesebben indúl, de — fájdalom — csak négy írott oldal maradt fenn belőle,

[1]) Br. Apor Péter munkái (1863. kiadás) 144. l.

[2]) U. ott 151. l. kiszabadúlásáról.

minden czím nélkül; az is szakadozott lévén, töredékesen. Mindenesetre több is elkészült belőle, mert a meglévő töredék a 16. versszakkal kezdődik és csonkán végződik.

Brassai fogsága történetére érdekes íratok vannak a II. kötetben kiadott levelek között is: így Rabutinhoz írt érdekes emlékírata, a főkormányzóhoz írt levele, a kormányszékhez intézett folyamodványa, felesége és nagynénje (Apor Borbála) kérvénye Rabutinhez stb., melyek Apor Péter életéhez és kora történetéhez igen jellemző adalékokat szolgáltatnak a Rákóczi-forradalom idejéből.

II. *Metamorphosis Transylvaniae.* Ez az ismeretes nagybecsű Metamorphosisnak verses kidolgozása, mely tartalmilag lényegében megegyezik a prózában kiadott korrajzzal, a fejedelemkori erdélyi szokások s a gubernium korában lábra kapott új divat leírásával. Bátran elmondhatjuk, hogy a verses leírás tömörebb, plasticusabb s nem egy helyt tisztább képet nyújt, mint a próza itt-ott terjengős leírása. Sajnálatra méltó, hogy ez a verses mű sem maradt fenn egész terjedelmében az Apor-levéltárban, noha némely ívek két példányban is megvannak, eredeti fogalmazványban és tisztázott példányban, mindkettő Apor Péter kezeírásával. Az érdekesebb fejezetek azonban megvannak. (1—5. czikkely és 8—10. czikkely. A verses kidolgozás 11—110. lap, a próza 315—443. l.) [1])

---

[1]) Az egyes fejezetek czímei:

Előljáró beszéd. (11. l.)

I. czikkely. Az titulusokról. (11. l.)

II. Az vendégségről, ebédről és vacsoráról. (18. l.)

III. Az fejedelem ebédiről és vacsorájáról. (33. l.)

IV. Az erdélyiek régi köntösiről. (43. l.)

V. Az erdélyiek régi nyájasságáról és utazásáról. (58. l.)

VI—VII. (Hiányzik.)

VIII. Az régi erdélyiek lakodalmiról és házasságiról (66. l.)

Emlékezetes lakodalomról való toldalék, az mely volt Gyalu várában az 1702. esztendőben. (77. l.)

IX. Az régi erdélyiek temetéséről. (86. l.)

X. Az catholica religioról. (98, l.)

Vége. Egy kérdés. Felelet. (109. l.)

A Metamorphosis, miként fogságra jutása története, a nemes familiák s kora története Alexandrin-versekben vannak írva, nem valami ékes poezissel, a korában szokott tökéletlen, többnyire rag-rímekkel; de közvetlensége, színes irálya, könnyen gördülő versei kellemesebb olvasmányúl szolgálnak a prózai dolgozatoknál. Mindazonáltal, miként a történeti énekek általában, ezek sem annyira költői, mint történetkútfői becscsel bírnak.

Apor a verses Metamorphosist a prózai után mintegy három évvel írta, 1739-ben, a mint az egy évre való hívatkozásából megállapítható. (Lásd a 13. lapon olvasható jegyzetben.)

III. *A nemes familiákról szóló versek* két részből állanak, u. m.:

1. *Syntagma et syllabus mortuorum:* azaz az ő születése, 1676. előtt elhalt erdélyi nemesek versbeszedett névsora. (111—164. l.)

2. *Syntagama et syllabus vivorum:* azaz az ő korában élt erdélyi nemesek verses névsora. (165—253. l.)

Az utóbbit írta előbb, 1741-ben, Ohában, Fogarasföldön; az előbbit később, 1742-ben, Altorján.

»Az kegyes olvasóhoz« írt előszavaiból megtudjuk, hogy 66 esztendős korában időtöltésűl írta össze kortársainak, »az élőknek és holtaknak registrumát, az következendő maradvák mulatságára s eleinek emlékezetire«. (167. l.)

Miután kortársainak névsorával (1741-ben) elkészült: a történeti munkákból és kéziratokból összeállította az előbbi nemzedékek idejében a történelemben szerepelt nemesek névsorát. Erről így szól előszavában: »Az 1741. esztendőben öregségem terhinek könnyebbítésére írtam vala le azoknak neveket, a kik az én életemben még élnek vagy megholtanak: ezen jelen való 1742. esztendőben is akarván öregségemben mulatságot magamnak szerezni, *sok historiákból s kézírásokból és hallásból* esszeszedém azoknak neveket, tisztségeket s haláloknak nemeit, az kik az én születésem előtt megholtanak és az kiknek neveket feltalál-

tam, ím az maradváinknak mulatságára írásban kiadtam ezen munkában.« (117. l.)

Apor Péter büszke volt erre a munkájára s talán legtöbbre becsülte az összes között. »Sokan nagy mulatságukra olvasták — úgymond — és végtire kértek azon, bár csak ez az egy munkám ne temetődnék el: az posteritásnál kedves dolog fog lenni, midőn elejeknek neveket, tisztségeket meg fogják látni.«

Ez indítja arra, hogy 1743-ban Altorjáról megküldje a főkormányszéknek Kálnoky Mihály postamester útján, zöld selyem kötésben, ajánlólevéllel, kérvén, hogy »méltóztassék az ország archivumába betétetni, hogy posteritásink elejekben gyönyörködhessenek«.[1])

---

[1]) Az ajánlólevél így szól:

»Méltóságos Királyi Gubernium!

Jó Uraim!

Ifjúságomtól fogva ezen az világon legnagyobb mulatságaim voltanak az tanulás, olvasás és írás. Ezen írásaimon kívül — úgy vagyon — édes hazám dolgairól írtam két könyvet, melyeknek egyike Metamorphosis Transylvaniae; Coniunctae familiae és Hazánkban esztendőnként történt dolgoknak leírása,[2]) az mely két munkám ad posteritates meas hagyom; csak utolsó öregségemben egyebet nem tudék kigondolni, hanem születésem előtt az kiket vagy historiákból, vagy régi levelekből kitanulhattam, leírtam; második tomusban írtam le azokat, az kiket születésemtől fogva vagy ismertem, vagy másoktól hallottam s eszembe jutottak; leírván sokan nagy mulatságukra olvasták és végtire kértek azon, hogy bárcsak ez az egy munkám ne temetődnék el, az posteritásnál kedves dolog fog lenni, midőn elejeknek neveket, tisztségeket meg fogják látni.

Jó uraim tanácsából azért akartam az méltóságos Guberniumnak alázatosan dedicálni, eo fine, hogy méltóztatnék az ország Archivumába betétetni, hogy posteritásink elejekben gyönyörködhessenek. Midőn pedig magam csekély munkámmal csekély állapotom szerént kedveskedvén az méltóságos Guber-

---

[2]) Ez a két, illetőleg három munka jelent meg 1863-ban az Akadémia kiadásában. A »Coniunctae Familiae« tulajdonképeni czíme »Lusus mundi« s a »Hazánkban esztendőnként történt dolgok« a »Synopsis Mutationum«. Apor Péter itt a kettőt egynek veszi.

A 2-ik részt (kortársait eredetileg s valószínűleg az első részt, a régiebbek névsorát is) nem betűrendben állította össze, hanem rendezetlenül, a mint épen tollára jöttek a hasonló nevűek. »Én — úgymond előszavában — az fejemet nem azon törtem, kit írjak elől s kit hátúl, hanem a ki mint jutott eszembe, én is az írásomban úgy ültettem; ha kinek nem tetszik, ez írás lévén, s parialtatni akarja, oda ültesse s írassa magát az hová szereti.« [1]) Később — úgy látszik — még maga Apor Péter szedte aztán szoros betűrendbe a keresztneveket.

A *Syntagma et Syllabus*nak két kézírati példányát ismerem; az 1-ső rész mind a kettőben betűrendes; a 2-ik rész az egyikben betűrendes, a másikban nem. A mindkét részében betűrendes magáé Apor Péteré volt, mert valamelyik íródeákjának kezeírása, a kitől az Apor-levéltárban több kézirat van. Ez jelenleg az Erdélyi Múzeum-Egylet kézírattárában őriztetik, hová gr. Kemény József gyűjteményével került.[2])

---

niumnak, kívánván, hogy mások dúsabb és hasznosabb munkával kedveskedhessenek s magamat penig továbbra is ajánlom az méltóságos Gubernium gratiájában és maradok

A méltóságos Guberniumnak

Al-Torja, 20-ma Junii 1743.

alázatos szolgája

Apor Péter.«

(Az »Élet és Irodalom« 1884. évf. 226. l. után közli volttanitványom, Balló István »Altorjai báró Apor Péter élete és működése« cz. munkájában, Csik-Szereda, 1897. 51. l.)

[1]) »Az kegyes olvasóhoz« 167. l.

[2]) Nem lehetetlen, hogy épen ez a példány az, melyet Apor Péter a Guberniumnak küldött, mert tudvalevő, hogy gr. Kemény József kézirat-gyűjteményének egy része a gyulafehérvári orsz. levéltárból került az ő kezébe s általa aztán az Erdélyi Múzeum kézírattárába. Igaz, hogy a kézirat mostani bekötési táblája nem felel meg a Guberniumhoz benyújtott példányának, de ezt a kötést (hozzá van kötve a »Lusus mundi« kézirata is) gr. Kemény maga csináltatta s ő adta neki a kötet czímét: »Josephis Comitis Kemény Collectio major Manuscriptorum historicorum tomus XX.« Hogy eredetileg más kötése volt, annak nyomai észrevehetők.

A másik példány későbbi másolat s ebben a 2-ik rész még nincs betűrendbe szedve, a mi arra vall, hogy eredetileg így volt írva. A kiadás alapjául az Apor-példány szolgált s az eltéréseket a másik (a Száva-féle) példányban, jegyzetben megjelöltem. Ezeknek a verseknek (melyekben ugyanazok a keresznevek rímelnek egymással) természetesen nem lehet kiváló költői becset tulajdonítani; de nem is az volt az író czélja, hanem az, hogy olvasásra alkalmas formába öntse a különben száraz névsort: a régebbi századokban és az ő korában élt erdélyi nemesek lajstromát. Annál több történeti, genealogiai és mívelődéstörténeti becse van a nevekhez fűzött adatoknak, miket ő történeti kútfőkből s kéziratokból állított össze s nagyrészt olyanokból, melyek előttünk nem ismeretesek. Megtudjuk az Apor feljegyzéseiből, kik estek el a XVI—XVII. század nevezetesebb csatáiban, kik szenvedtek erőszakos halálnemet, ki miféle tisztséget viselt, hol lakott s minő rendű volt egyikmásik nemes ember. Így például:

Erdély fejedelme vitéz *Kemény* János.
Székelylyel esett el [1]) ifibb *Apor* János.
Báthoritól veszett *Bornemissza* János,[2])
Székelytől öletett meg az *Béldi* János. (136.)

Terjedelmesebb és adatokban gazdagabb kortársainak névsora, melyben mívelődéstörténeti adatokat is bőven találunk. Így a többek közt:

Nagyhírű *doktor* volt öreg Pécsi András,[3])
Lengyel nemzet vala Osztrováczki András,[4])
Kolozsvári *kereskedő* Olasz András,[5])
Nagy-Borosnyón lakik ifibb Bartha András (172).

---

[1]) T. i. Székely Mózessel a brassai csatában 1603-ban.

[2]) T. i. Báthory Zsigmondtól, az 1594-iki politikai gyilkosság áldozataként.

[3]) *Cserei* alábbi névsora szerint: Pétsi András, colosvári doktor. (281).

[4]) *Csereinél:* Osztrosoczki András, lengyel nemes ember, Ajtán holt meg. (277).

[5]) *Csereinél:* Kolozsvári Olasz András, boltos ember (273).

Bécsben consiliarius Pálfi Ferencz.
Híres doctor s professor Pápai Ferencz (184).

Jeles és udvari ifi Barcsai György.
De sok bort ivott meg apja Barcsai György (188).

Értelmes, bölcs, túdós az Cserei Mihály (226).
Tatártúl öletett vén Cserei Mihály (228).
Erdélyi nemzet volt gróf Bercsényi Miklós.
Jó typographus volt Tótfalusi Miklós (231).

Eddigelé ismeretlen költőkről (verscsinálókról) is értesülünk Apor eme feljegyzéseiből:

Híres verscsináló volt Szentpáli Ferencz (183).
Híres verscsináló magyar Zonda Tamás (252).

Mindkettőről emlékezik Cserei Mihály alábbi névsora is. Irodalomtörténetünk nem ismeri őket. Alább mindkettőtől közlök egy-egy verset. Apor említ egy harmadik verscsinálót is:

Tréfás verscsináló az Dálnoki Gerson (197).

Egy ismeretlen festőről is emlékezik a következő sorban:

Híres pictor vala Szebenben Tóbiás (253).

Számos adatott tartalmaznak e versek Apor Péter és családja élettörténetéhez is. Így pl.:

Ír nálam most Ikafalvi László András (172).

Valószínűleg az ő kézírata ez is, melyből e verseket közöljük.

Udvari káplányom volt a Bies András,
Káplányom udvarba vala Szabó András (173).

Felsorolja nagyszombati tanárainak neveit is:

Magyar törvényre tanított Koller Ferencz (185).
Apám felett predikált Szászfalvi István (202).
Rhétor professorom Hédervári István.
Írodeákom volt hajdan Markos István (202).
Igen szent életű apám Apor János (205).
Nagyszombatba felkísért Zarnóczi Imreh (217).
Mester philosophiában Hoffmány Mihály.
Magyar törvény-professorom Bencsik Mihály (229).

A mi Apor Péter verselését illeti, meg kell jegyeznem, hogy a hol a nevekből négy sor ki nem telik, két- vagy három-

soros versszakot csinál. Némelyik névből még kettő sem telvén ki, másként segít magán, mint pl. az Ágoston névnél:

Az nyak kitörve holt Makai Ágoston,
Ne keress, mert nincsen itten több Ágoston (119).

A páratlan nevüeket így helyezi el:

Maradj itt egyedül te Zavar Friderik (129).

Széplakon is vala csak egy Horvát Kozma (147).

A 4-ik sort így is pótolja:

Ez írásban nincsen immáron több Isák (147).

Keresem, de látom, nincsen több Raphael (242).

Úgy is segít magán, hogy hasonló hangzású nevet párosít:

Nem egyedül maradt itt Zeréni Orbán,
Néki éppen társa lészen Zéki Kálmán (157).

A verssorok mértékének megtartása kedveért nem riad vissza hajmeresztő szócsonkításoktól sem. Pl.:

Köz-szolnok (t. i. közép-szolnoki) assessor Thordai Boldisár.
Fejér (t. i. fejérmegyei) perceptor Sárpataki Boldisár (178).
Aranyas (t. i. aranyosszéki) vice-tiszt volt az Jobbágy István.
Kővár *vicekapi* (t. i. vice-kapitány) Sármasági István (203).
Köz-szolnok szolgabíró Dobai János.
Kővár szolgabíró most Bottyáni János (211)
Arany (t. i. aranyosszéki) notarius más Fodor Sámuel (247).
Calvin professor az Kapusi Sámuel.
Küküll-dányáni Szentkirályi Sámuel (248).
Fejér notarius Károlyi Sámuel.
Fejér szolgabír Szoboszlai Sámuel (249).

Mindezekből látszik, hogy Apor Péter kissé messze terjesztette ki a költői szabadság korlátait. Verses névsora nem fog költői babérokat termelni ismeretlen sírhalmára, de a történetírók hálás érzelmekkel fogják forgatni sok jellemzetes adatot megörökítő névlajstromát, főkép kortársairól, s bizonyára eléri czélját, hogy »az posteritásnál kedves dolog fog lenni, midőn elejeknek neveket, tisztségeket meg fogják látni«.

IV. Cserei Mihály névsora kortársairól a korában kihalt és emelkedett családokról és a saját családja leszármazása. (255—288. l.)

Apor Péter »Synopsis Mutationum« című művében említi, hogy Cserei Mihály nagy segítségére volt a kortársak névsora összeállításában.[1])

Miben állott az a segítség? eddig nem tudhattuk, sőt Apor e névsora eddig ismeretlen lévén, Kazinczy Gábor ezt a megjegyzést tévesen a Metamorphosisra vonatkoztatta, tudva lévén, hogy Cserei a Metamorphosis írásában is segédkezett Apornak.[2])

Az Apor-levéltárban megvan Cserei sajátkezűleg írt névsora, Apor Péter sajátkezű javításával. (*»Az mely urak, főemberek, nemesek az én időmben megholtanak, a kiket én ismertem, azoknak specifikatiója.«*) Ebben előttünk fekszik az anyag, melylyel Cserei Mihály Apor Pétert a kortársak névsora szerkesztésében segítette.

Ez a körülmény már egymagában megokolná, hogy miért vettem fel Cserei névsorát az Apor művei közé. De megokolja azt annak önálló történeti becse is. 1222 nevet számlál elő ebben Cserei, a kiknek viselői Erdélyben a XVII. század végén és a XVIII. elején a közéletben szerepet játszottak. Valóságos tiszti névtár ez abból az időből, mikor ilyet még nem vezettek. Cserei névsora azonban nemcsak a neveket és a viselt tisztségeket jegyezte fel, de az illetők halálát is jelzi, ha rendkívüli körülmények között történt. Így pl.:

2. Osdolai ifiabb Kun István. levágták Zernyestnél.[3])
6. Vargyasi ifiabb Daniel Mihály, levágták Kolozsvárnál.[4])
12. Lázár István főkirálybíró, Déván meghal rabságban.
26. Öreg Teleki Mihály generális, levágták Zernyestnél (257).

---

[1]) In plurimis me juvit in catalogo nostro tempore deficientium. (Apor Péter művei. 303. l.)

[2]) »Cserei Mihály pótlékai és megjegyzései« ki vannak adva a Metamorphosis függelékeül.

[3]) T. i. Thököly Imre beütésekor a csatában 1690-ben.

[4]) 1704-ben a Sósvölgyben Rabutin labancz hada.

36. Ifjabb Apaffi Mihály herczeg, Bécsben hal meg.
52. Öreg Bánffi Dénes, tanácsúr, generális, megölték.
56. Gr. Bethlen Miklós kanczellárius, rabságban holt meg.
62. Mikes Pál, főember, rabságban holt meg Fogarasban (258).
83. Bodoni Balázs, főember, megölték Havasalföldiben (259).
149. Gr. Székely Mojses, maga jobbágyi ölik meg (260).
169. Öreg Cserei György, főember, Törökországban holt meg (261).
187. Csíki Cserei István, a tolvajok ölik meg, az anyámmal egy testvér. (261)
193. Ifjabb Cserei György, Törökországban holt meg (261).
286. Háromszéki Antos László, felakasztotta magát (264).

Apor Péter és Cserei névsora főképen abban különbözik egymástól, hogy Apor a verses forma kedveért keresztnevek szerint csoportosít, Cserei pedig prózában írván, inkább rang és méltóság s a viselt tisztségek szerint.

A fejedelmi személyek, tanácsurak után következnek a főrendek, főtisztek, jó nemes emberek; közben olvashatók a brassai bírák, szebeni királybírák, a református, unit. és kath. püspökök, majd a császári főhadparancsnokok névsora (megjegyezvén utánok, hogy melyiket »levágták«, melyiket »megölték« valamelyik csatában; van olyan is köztük, mely »lóról leesett, úgy holt meg«). Előszámlálja a »híres« professorokat, a híres papokat, képírókat, verscsinálókat, prókátorokat, doktorokat, typographusokat, ötvösöket, boltos embereket, aranyválasztókat, aranyverőket, udvari tiszteket stb. stb. a vármegyék és székek általa ismert fő és vice-tisztjeit, s általában az akkori Erdély társadalma számottevő tagjait.

Mívelődéstörténeti adatok is bőven találhatók névsorában:

281. Háromszéki Szonda Tamás híres magyar poéta (264).
349. Vizaknai Szentpáli Ferencz, híres magyar poéta (265).
643. Tóbiás, híres szebeni képíró (272).
821. Pater Kájoni János, híres magyar poéta barát (276).[1])

»Híres reformatus püspök«: Tofaeus Mihály; híres unitarius püspök: Koncz Boldizsár (272); »híres« enyedi professorok: Dési Márton, Enyedi István, Pápai Ferencz;

[1]) Apor Péter ez utóbbit nem említi.

kolozsváriak: Némethi Sámuel, Pataki István; fejérváriak: Pósaházi Pál, Kapusi Sámuel; udvarhelyi: Letenyei Pál stb. (272). »Híres« kolozsvári papok: Sárpataki Mihály, Csepregi István, Szatmári István, Némethi Mihály; fejedelem udvari papja: Nagyari József, ifjú fejedelem ephorusa: récsei öreg Boér Sámuel, fejedelem praeceptora: Óvári Keszei János, főkonyhamestere: marusszéki Berzenczei Márton (272), fejedelem udvari bolondja Kopacseli Sorbán (277); Pater Róka híres kántor barát; pater Vizkeleti Zsigmond, híres jezsuita praedikator; Pater Hozo, híres praedikator barát; pater Bors, híres tudós, erdélyi canonicus (276).

Nagyhírű ítélőmesterek, híres procatorok, doktorok, ötvösök, képírók, vitézlő rendek váltogatják a birtokos nemesek sűrű névsorát.

Szóval Cserei Mihály névsorából megelevenedik előttünk a XVII. századvégi és XVIII. sz. eleji Erdély társadalmának képe a maga tarka-barkaságában, a három nemzet és négy bevett vallás minden számottevő tagja, hozzájárulván az új korszak német katona eleme s az ecclesia militans »híres praedicator barátai«: a jezsuiták, az újonnan keletkezett vallásfelekezettel: az unitusokkal.

Cserei Mihály névsora alapúl és anyagúl szolgált az Aporéhoz, azt kiegészíti, pótlásokkal látja el s mint ilyet nem mellőzhettük el, hogy Apor rokontartalmú műveivel együtt ki ne adjuk, ép úgy mint a régebbi kötetben is a Metamorphosis Cserei Mihály pótlékaival és megjegyzéseivel jelent meg.

Apornak a történetírásban — úgy látszik — Cserei volt a mestere. Valószínű, hogy Apor István kincstartó unokaöcscse és örököse (Apor Péter) a nagybátya historicus titkárától (Csereitől) nyerte az első impulsust történetírásra, a miben neki a hű mentor később is szívesen segédkezett. Így mint munkatársak méltán kerülnek együvé e kötetben is.

V. Apor Péter versei kora történetéről (1712—1743) (289—334 l.).

Apor Péter »*Synopsis mutationum*« című latin munkájában saját maga és kora történetét írta meg, évkönyv

alakjában, 1676-tól—1748-ig. Mint egyéb munkáival is tette, kedve kerekedett később ezt is versbe szedni és pedig magyarúl, Alexandrin-versekben.

Így keletkeztek az ő versei kora történetéről. Ámde az a fatum érte ezt is, mint a Metamorphosist, hogy csak egy része maradt reánk az Apor-levéltárban, Apor Péter sajátkezü fogalmazványában, összesen 23 év története.

Történeti becse abban áll, hogy kiegészíti és új adatokkal pótolja latin prózáját. Így pl. 1712-től a prózában leánya születéséről csak ennyit ír: Nascitur filia mea Drusiana. A magyar versekben bővebben:

Duruska leányom nyujtodi házamban
Születék s nem éle sokat ez világban.

1719 történetét a prózában 10 sorban írja le, a magyar versekben 24 sorban, bővebben; 1720-ról 6 sor a próza, 12 a vers; 1721-ről 15 sor a próza s 24 a vers; 1724-ről 14 sor a próza, 28 a vers stb.

Vannak eltérő adatok is, így a prózában 1737-től írja egyebek közt, hogy:

Die 28 *Octobris* [1]) moritur C. Franciscus Palus a Vallis, Transylvaniae Generalis Commendans, vir Transylvanis utcunque Gratus. Succedit interimaliter Generalis Commendans Serenissimus princeps Christianus Lobkovicz, boemus. (200—201 l.)

A versben *eltérő datummal* bővebben jellemzi a két főhadparancsnokot:

September havának huszonnyolczad napján
General commendáns gróf Vallis meghalván,
Ez hazához magát jól alkalmaztatván.
Szánakoztunk rajta, halálát sajnálván.

Lobkovicz herczeg lőn commendans helyette,
Hirtelen haragja volt s nagyon s felette

---

[1]) Megjegyzendő, hogy az Apor-levéltárban lévő bekötött kézíratban (mely a Lusus Mundi és Synopsis mutationum szövegét tartalmazza) »Die 28 Septembris« áll. (205 l.)

Kire haragudott, halállal esztette *(így!)* [1])
De az nagy haragját hamar felejtette. (315 l.)

Eltérő datum ez is: A prózában 1738-ból (203. l.):

Die 30-a *Junii* iterum fuit exiguus terrae motus. Lues pecorum et hoc anno in summo grassatur.

A versben (312. l.):

Megint *juliusnak* harminczadik napján
Az föld szép csendesen és lassan megingván.
Megint az marhadög nagyon uralkodván.
Igen kevés szarvasmarha megmaradván. [2])

Álljon itt végül a próza és vers összehasonlítása végett a 1743-ik évet bevezető néhány sor, Apor felesége haláláról; tanúságául annak, hogy mennyivel bővebb és színesebb itt-ott a vers, mint a próza.

A prózában (299. l.) ez áll:

»Anno 1743. Luctuosissimum initium hujus novi anni mihi, nam mea dilectissima conthoralis Barbara Kálnoki, cum qua ab anno 1699 convixi, die 7. Jan. hora 7-a vespertina placidissime obdormivit.«

A versben (331. l.): 1743.

Ez esztendőt kezdem szomorodott szívvel,
Szomorúságomban elbádgyadt elmével.
Nagy búmból származott elbágyadt lélekkel.
Éjjeli s nappali keserűségemmel.

Esztendőt töltöttem negyvennegyed felet
Az szent házasságban, de mind ezek felett
Rabság-, sok változást mind szenvednem kellett.
Kedves édes társam ezekben részes lett.

Januáriusnak midőn volt hét napja,
Betegségének is ugyan heted napja,
Kálnoki Borbára jó társam meghala.
Magam s gyermekinek nagy szomorúságra.

---

[1]) A 2—3 sor eredetileg így volt; de kihúzta:
Noha ez haragja senkit sem sértte.
Hirtelen haragját kiki megismerte.

[2]) Megjegyzendő, hogy az Apor-levéltárban lévő bekötött kéziratban úgy, miként a versben: »30 Julii« áll.

Mindezekből látható, hogy Apor versei kora történetéről a teljesebb prózai szöveg mellett is értékes történelmi kútfőül használhatók. A két szöveg egymást kiegészíti, pótolja s a magyar verses szöveg bizonyára több érdekességet fog kelteni a történetkedvelő közönség előtt, mint a szárazabb latin szöveg, melyet csak szakemberek élvezhetnek és használhatnak.

VI. Az Apor-családra s rokonaira vonatkozó oklevelek. (337—360. l.)

Apor verses műveiből nem telvén ki egy teljes kötet, míg a családjára vonatkozó oklevelek s az ő levelei az eredetileg tervezett egy kötetet nagyon megnövelték volna: az Akadémia Történelmi Bizottsága úgy határozott, hogy Apor versei és levelei két kötetre osztassanak, lehetőleg arányosan. Az anyagelosztás arányossága kedvéért tehát az I. kötetbe okleveleket is fel kellett vennünk. Így kerültek ide az Apor családra és rokonaira vonatkozó némely oklevelek 1289-től 1698-ig és Apor végrendeletei, mint a többi levelektől külön választható anyag.

A család tagjairól az első oklevél 1289-ből való, mely az Apor nevet még mint keresztnevet tünteti fel *Opour* alakban. Ez Saras (Száraz vagy Sáros?) fia *László* ispánnak volt a negyedik fia, kik birtokukat Mohit és Sárosteleket (a régi Felső-Fehér, most Nagyküküllő vármegyében) eladják a Dályai-családnak. Valószínűnek tartom, hogy ez a Száraz (Sáros?) és unokája Opour a később Apornak nevezett családhoz tartoznak, nemcsak azért, mert az oklevél az Aporoknál maradt fenn, hanem mert az Apor-család törzsbirtokának egyrésze (*Szárazpatak*, Alsó- és Felső-Volál, Karatna, Peselnek, Torja körül) a Székelyföld legkeletibb határszélén szintén Felső-Fehérvármegyéhez tartozott, és ezekben a XIII. század elején oklevelekben emlegetett *Opor* és *Opour* nevű birtokosok már kétségtelenül a később u. n. Apor-családhoz tartoztak. Ezek a Kézdi-széki Apor fiak 1311-ben örökölnek olyan rokon (Kézdi Olcius fia, Balázs) után, a ki a Királyföld közepette (Felső-Fehér-

megyében) a fennebb említett birtokok közelében élt, a ki szárazpataki birtokát fivére Opor unokáira hagyta.[1])

Az itt közölt 1289-iki oklevél tehát az Apor-családot egy-két nemzedékkel fennebb viszi, mint eddig tartották (1311.), bár a leszármazás és összefüggés a Száraz (Sáros?) unokája Opor és a Kézdi Olcius fia Opor s a többi Opourok között tisztán ki nem mutatható.

Világos az, hogy a családban az ősmagyar Opour (Apa-úr?) keresztnév sokszor fordúl elő addig, mígnem a család, mely addig a birtokok után nevezte magát, a XV. század végén felvette az *Apor* nevet.

A család régi történetére a többi oklevelek kevés világosságot derítenek, mert a család régi oklevelei elpusztultak. Apor Péter szerint Apor Lázár veszítette el egy részöket, midőn Béldi Pállal Konstantinápolyba menekült (1678-ban). Apor Péternél is pusztult el belőlük galaczi háza megégésekor.

De meg a család nem is játszott nagy szerepet a történelemben. A családi hagyomány ugyan Árpád második

---

[1]) Apor Péter ez általam közlött 1289-iki oklevelet nem ismerte. Nála egy 1311. oklevél a legelső, melyben Balázs ispán (Comes Blasius, filius Olcii de Kizdy. *in teritorio domini Regis constitus*) Szárazpatak nevű birtokát, fivére *Opor* fia János fiainak hagyja végrendeletileg. Ez a Balázs *Olcha* faluban lakott, a mely a Királyföldbe ékelt Felső-Fehérmegye helysége volt (Újegyház közelében) s régi oklevelekben Olchona, Olczna alakban is előfordul; ma *Alczina*, németűl *Alzen*. Az *Olcius*, *Olcha* és a mai *Alczina* név között az összefüggés nyilvánvaló. Ez is a mellett szól, hogy az 1289-iki oklevélben e vidéken szereplő *Opour* az Aporok közűl való volt. Egy 1324. oklevélben Opour fia Opour említtetik, mint osztályos atyafi Szárazpatakon, Feltorján (Ld. Apor Péter: Lusus mundi 95. stb. l.). A Kézdi *Opor*, *Opour* utódai az Apor nevet családnévűl csak a XV. század vége felé vették fel, legelőbb *István* használta, a ki egy 1479-iki okmányban »Stephanus Apor de Zentmarthon-Thorja«-nak iratik. Előbb az Apor-fiakat birtokuk után Szárazpataki, Kézdi, majd Torjai, Peselneki névvel jelölték. Az Apor (Opur) mint ősmagyar keresztnév (Apa-úr?) az anyaországban még előbb szerepel oklevélben, így 1242 körül élt egy Opur a győrmegyei Győr nemzetségből; 1253-ban *Aba* említtetik »de genere *Opur*« és 1259-ben *Péter* ispán »de (genere) *Opur*«; de ezeknek semmi köze sincs az erdélyi Apor-családhoz.

fiának véli a család alapító Opourt, a kivel Botond a görögök ellen viselt hadjáratában vitézkedett s a ki Bálványos várát építette;[1]) ámde ennek történeti alapja nincs. Az Árpádház kihalása után szereplő László erdélyi vajdát is a család ősének tekintette a családi hagyomány, mely szájról szájra adta s Apor Péter feljegyezte, hogy Bálványos vár homlokfalán régebben kőbe volt vésve neve és erdélyi vajda czíme.[2]) Állítólag ennek leveleit vesztette el Konstantinápolyban Apor Lázár. Úgyde László vajdáról ki van mutatva, hogy a Borsa nemzetségből való volt.[3]) Ilyen ingatag talajon mozog a hagyomány, midön Nagy Lajos nápolyi hadjárata fővezérét, Istvánt és testvérét, András erdélyi vajdát a család tagjának tartja; holott tudjuk, hogy ez utóbbi Laczkfi András volt a Hermann-nemzetségből. Zsigmond királynak 1402-iki, Bálványos váráról szóló megerősítő oklevelében (mely Galaczon égett el) még maga Apor Péter olvasta, hogy e várat Opour építette. Hogy az erdélyi fejedelemség idejében az Aporok nagyobb szerepet nem játszottak, azt Apor Péter annak tulajdonítja, mert állhatatosak voltak a katholikus hitben s akkor az arianus, lutheranus és kálvinista családok emelkedtek és gazdagodtak.[4]) Ez azonban nem állhat meg, mert tudjuk, hogy Bocskai kanczellárja Káthai. Bethlené Kovacsóczy István s I. Rákóczy György főhadparancsnoka Kornis Zsigmond s annyi más főméltóság viselője katholikus volt, mert az erdélyi protestans fejedelmek nem zárták ki az állam szolgálatából a katholikusokat.

Az Apor-család második megalapítója, főúri rangra emelője, gazdagságának megteremtője *Apor István* volt, a guberniumi korszak első kincstartója, a ki 1694-ben bárói, 1696-ban grófi rangot nyert. Ő neveltette korán árván maradt unokaöcscsét, Apor Pétert is, kit végrendeletében főörökösévé tett.

---

[1]) Apor Péter: Lusus mundi 14 l.

[2]) U. ott 109. l.

[3]) Dr. Wertner Mór: László erdélyi vajda nemzetsége. Századok. 1890. 726. l.

[4]) Lusus mundi 111. l.

Apor Istvánnak 1698-ban kelt végrendelete, mely rengeteg vagyonáról intézkedik (főkép egyházi czélokra) legbecsesebb része a családra vonatkozó oklevelek csoportjának. Apor István gróf ebben közczélokra, főkép a kath. egyháznak 342,850 forintot hagyományozott; Apor Péternek hagyta anyai jószágait és a torjai udvarházat, atyai jószágait unokaöcscsei, Apor Péter, Farkas és Lázár között osztotta meg egyenlőképen. Ezeken kívül még hagyott Apor Péternek 30,000 frt készpénzt, Farkasnak és Lázárnak külön-külön 10,000 frtot.

Apor Pétert nagybátyja, István tette gazdag emberré, neki köszönhette szerencséje megalapítását s emelkedését.

VII. Br. Apor Péter végrendeletei.

Apor Péternek két terjedelmes végrendelete maradt reánk 1726, 1740-ből és egy csomó pótrendelkezése.

Ezeket is az I. kötetbe soroztam, mint külön álló s élettörténetére leggazdagabb forrásúl kinálkozó okíratokat.

Apor Péter végrendeletei valóságos önéletrajzok, melyekben feltárja egész multját, élete folyását, lelki világát, érzületét, gondolkozását, örömét, bánatát s mint ilyen megbecsülhetetlen adatokat szolgáltat a nagyérdemű író megismeréséhez, jellemrajzához.

Első végrendeletét 1726-ban 51 éves korában írta »még ugyan alkalmas egészséggel«; a másodikat 1740-ben 65 éves korában »ép észszel és elmével«.

Alapvonása mindkettőnek a mély vallásosság s a kath. hithez való rajongó ragaszkodás. Jézus, Mária, József nevével ajkán kiván meghalni. Szent Józsefet nagyszombati diáksága óta tisztelte, kinek titkos segedelmeit, sőt szentséges jelenésit tapasztalta, midőn veszedelemben forogván, álmában háromszor adott neki tanácsot, hogy mit cselekedjék. Megelégedéssel jegyzi fel, hogy sokakat áttérített a kath. vallásra. »Sokan, — úgymond — az kik veszedelmes vallásban jöttenek be az házamban, az házamtól az egy üdvözítő hitben mentenek ki, sőt az kik házamnál nem voltanak is, sokakat igyekeztem az szent Péter hajójában betenni, sokakat be is tettem.« S mi volt a jutalma? »Némely

catholicus világi papoktól iszonyú gyalázatokot, üldözéseket kelle szenvednie ártatlanúl.« (375. l.)

Hálát ad a jezsuitáknak, hogy tíz éves korától fogva tíz évig nevelték, tanították. (376. l.) A Ferenczrendieknek s hálálkodik, hogy csíki klastromukban (a Rákóczi-forradalom idejében) oltalmazták.

Elmondja aztán élete folyását. Féléves korában árván maradt, atyját elragadván a pestis; atyja testvére, Apor István mint édes gyermekét neveltette, taníttatta s holta utánra is gondoskodott róla végrendeletében. Lett volna miről bőven neki is végrendeletet tennie, de sok kárt szenvedett. Rabutin generális erőszakosan elvett tőle 70 gira ezüstöt, majd elfogatván, száz girát vett el tőle s mindenét »még lovait is úgy elvéteté, hogy egyéb meg nem maradott, hanem a mi rajta, feleségén s hat esztendős kis leányán volt«. 1722-ben megégett galaczi háza, nemsokára az ohábai s ott lévő sok drága portékája, köntösei, övei, gyöngyei, ezer forintos kredencze odaégtek, úgy hogy 12,000 frt ára kárt szenvedett.

Megvallja azt is, hogy feleségével, Kálnoki Borbálával, gróf Kálnoki Sámuel kanczellár leányával nem élt boldog házasságban. Nem maga kedvére házasodott, érdekházasság volt, melyet Apor István gróf és gróf Mikes Mihály szereztek (1699-ben). Nem jellembe vágó okok akadályozták a lelki összeforradást. »Ellenkező természetűek lévén, — írja Apor — akármint kerestem kedvét, semmi haszna nem volt« (378. l.), »úgy hogy (1726-ig) 27 esztendeig véle való lakásában, nem hiszi, hogy külön véle 27 csendes étele lett volna«. (364. l.) Hozzájárulván az alaptalan féltékenység s a rágalom, felesége 1725-ben elhagyta s »hét esztendeig külön lakék«, midőn visszatért, »úgy élt akkor is vele, mintha felesége sem lett volna« (378. l.); de azért — önérzettel írja Apor — »senki szememre nem vetheti, hogy legkisebb botránkoztató életet éltem volna«. (379. l.) Mindennek daczára (mint nagymíveltségű emberekhez illi leveleik (midőn távol vannak) egymás iránti tiszteletr sőt gyöngédségről tanuskodnak. Főkép fiatalabb korukb

leveleikből szeretet és gyöngédség sugárzik, távol azonban minden érzelgősségtől. Mindkettő realis gondolkozású, higgadt vérmérsékletű lévén, levelezésük komoly ügyek körül forog. Apor Péter, ha távol van, pl. Szebenben az országgyülésen, országos ügyekről, vagy a szék hivatalos ügyeiről értesíti »édes feleségét«, a ki viszont családi ügyekről, a gyermekekről, a gazdaságról tudósítja »édes urát«. A férfi türelmetlenül várja és »szeretettel veszi« felesége leveleit; ez »ujságokkal«: vadakkal, őzzel, szarvassal, madarakkal kedveskedik neki. Férje tavasz felé kerti vetemény magvakat (»kaulifiol«, »kaulerápe«, olasz káposzta, veres káposzta, kék káposzta, zellermagot, articsokát stb.) küldöz kitűnő gazdasszony feleségének. Ha soká távol van birtokain, megunja az egyedüllétet (»kappanságot« II. k. 145., 147). s vágyik haza, vagy várja feleségét, s ha nem jő, tréfálkozik vele, hogy talán pater Fityfiritty hódította el, hogy ki nem jöhet. (II. 209. l.)

A rágalom (a »temonda«) szerez köztük békétlenséget s elválást, de akkor is szeretik egymást. Apor Péter csakhamar belátja, hogy nejét ártatlanúl [1]) rágalmazták; »sír és erősen« reszket a felindulástól, mint a gyermek (II. 181., 184. l.), s »eléggé esküszik, hogy soha többé meg nem keseríti, ha egyszer megbékélhetik«. (II. 188. l.)

Apor Péterné kitűnő gazdasszony volt; saját birtokán maga gazdálkodik, intézkedik, építtet, felügyel. Jó gazdaasszonyságának híre kel a szomszéd Moldvában is, a honnan (Jászvásárról) a vajdáné 1723 végén egy sütőinast küld Altorjára, kérvén Apornét, hogy ne sajnálja azt »mind czipósütésre és egyéb gyenge sütögetésekre és kürtőkalácsra is és valami pástétomra és valami gyenge eledelekre megtaníttatni«. [2]) A vajdáné előzetes kedveskedésül sorbetet,

---

[1]) Eszefelejtett ember volna az, a ki elhinné, hogy a ki másokban mindenek felett gyülölte a gonosz erkölcsöt, maga keveredzenék a rút életben, kivált vénségében, írja Cseh Mihály altorjai plébános Apor Péternének 1725. decz. 14. (180. l.)

[2]) Gr. Ferrati Mihályné gróf Kálnoki Ágnes levelei br. Apor Péternéhez. Jászvásár, 1722. oct. 2. decz. 22. (II. k. 100., 110. l.)

cédrus conservet és muskatal körte befőttet küldött Apornénak.[1]) Aporné eleget tett a vajdáné kérésének, közel egy évig taníttatta a moldvai szakácsot erdélyi ételek és csemegék készítésére, s miután visszaküldte (1724 őszén), a vajdáné hálálkodva mondott köszönetet és szeretete jeléül két, aranynyal átszőtt selyem szövetet küldött neki.[2]) Sírfelírata is a »jó gazdasszonyságnak mutató példája« gyanánt magasztalta Kálnoki Borbálát. (I. 332. l.)

Aporné okos asszony volt különben is, »úgy, hogy bizony sok okos férfi nem érné fel az ő szép okosságát«.[3]) Ellenségeik azzal vádolták, hogy férje hívatalos ügyeibe is beleavatkozott. Apor Péter az 1716-iki szebeni országgyűlés alkalmával azt írja feleségének, hogy őt háromszéki titkos vádlóik »tetőtől fogva talpig legyalázták . . . felőled is olyan hazugságot írtak az guberniumnak, hogy úgy tartod magadat, mintha ős gyükeres királynéja volnál Háromszéknek és nem én parancsolok Háromszéken, hanem te«. Vigasztalja feleségét, hogy »bizony meglátod, hogy dobszóhoz tanyítom az embereket és megmutatom, hogy nem vaszok (váz?) vagyok s nem is egy sorbeli emberek velem«.[4]) Később is megújulnak a fondorlatok s csodálatos, hogy épen a háromszéki kath. papok vádaskodnak Apor ellen s a püspök-helyettes (vicarius) Kastal János gyulafejérvári prépost támogatja őket. »Az vicarius — írja Apor 1724-ben, — ha lehetne talám az ördögöt is kihozná pokolból ellenünk.«[5]) A háromszéki papok azt mondották, »hogy az háromszéki főkirálybíróné-ság gallérját levonják« Apornéról; de megszégyenültek, mert nem (mint ők remélték) Kastal, hanem Antalfi lett a püspök. Örömében Apor te deum laudamust mond a templomban.[6])

---

[1]) A moldvai vajdáné br. Apor Péternének. Jassi, 1723. decz. 12. (II. 109. l.)

[2]) A moldvai vajdáné levele br. Apor Péternének. Jassi, 1724 nov. 19. (II. 158. l.)

[3]) Gr. Ferratiné levele 1723. decz. 12. (II. 110. l.)

[4]) Apor Péter levele feleségének. Szebenböl 1716. febr. 3. (II. 58.)

[5]) Apor levele feleségének. Szeben, 1724. márcz. 1. (II. 125.)

[6]) Br. Apor Péter feleségének. Szeben, 1724. márcz. 21. (II. 139.)

A papokkal való viszálya nem rendítette meg mély vallásosságát. 1740-iki végrendeletében keservesen panaszkodik ellenök, »de azért — úgymond — szent hitemben meg nem ütköztem; most is az papoktól való üldözésim, gyalázatim békességes türéssel türöm és azon egy üdvezítő apostoli szent hitben kévánom meghalni«. (I. 375. l.) Gyermekeinek is meghagyja »atyai kigondolható átok alatt, hogy soha az egy igaz apostoli római szent hittől el ne távozzanak, hanem azt halálig szentül megtartsák s maradvájokra is ezen átkomat általadják«. Hajadon leányának is meghagyja, átok alatt, hogy férjhez »eretnekhez ne menjen, menjen inkább szegényhez, csak igaz, jó főember legyen s római catholicus legyen«. Érdekből ne házasodjanak, hanem isteni szeretetből. (I. 364.)

Ez az Erdélyben régebben szokatlan vallási türelmetlenség, mely Apor Pétert jellemzi (a mit pedig Metamorphosisába elitél), a jezsuita nevelés befolyása volt s a gubernium korának reactiója a fejedelemkori békés vallásszabadság szabadelvüsége ellen. A Habsburg-ház uralma, a német katonaság és főkép a jezsuiták Erdélybe bevitele megindították az ellenreformatiót, a prot. templomok visszavételét, s Erdélyben a XVIII. század folyamán megy végbe az az átalakúlás, a mi az anyaországban már a XVII. század folyamán megtörtént. Apor Péter Metamorphosisában dicséri a régi jó időket, de az életben maga is a »náj módi« felekezeti türelmetlenség követője.

Nem szándékozom ez előszóban Apor élet- és jellemrajzát adni, csak rá akarok mutatni a gazdag anyagra, mely arra nézve e két kötetben kínálkozik.

A »kora története« és a »végrendeletek« életrajzi és családtörténeti adatait kiegészítik a II. kötetben kiadott levelek, melyek két csoportra osztattak, u. m.:

IX. Apor Péter levelezése 1687—1752-ig.

A II. kötet két harmada (1—339. l.) Apor Péternek a családi levéltárban megőrzött leveleit tartalmazza. Köztük vannak nagyszombati tanúlásáról szóló bizonyít-

ványai 1696-tól (2—6. l.); kinevezési oklevele Küküllővármegye főispánságára 1699-ből (9—11. l.); érdekes levelek a Rákóczi-forradalomról (17—22. l.); brassai fogságára vonatkozó levelek 1706—1707-ből (22—36. l.); bárói diplomája 1713-ból (46—49. l.); érdekes levél a kolozsvári nagy templomnak az unitariusoktól elvételéről (90. l.); Apor Péter levelei a szebeni országgyűlésről 1715., 1716., 1717-ből; családi levelek Apor fiai Udvarhelyt, a jezsuitáknál tanúlásáról, betegségökről 1717-ből. (65—72.) »Péntekek is jobb volt otthon, mint itt az ünnepek« — írja Aporné férjének — (66.); »azt az sok ocsmány étket, az sok hideget nem szenvedhetik már«. (68.) Megbetegednek s akkor »olyan derekasan tudnak az gyermekek nyavalyájához, hogy Józsefnek az lábújjait tapogatták, hogy az pulsusa jár«. (69. l.) Tanúlásukat 1722-ben a kolozsvári jezsuita collegiumban folytatják (89. l.), s ők is (mint atyjok és nagybátyjok Apor István) a nagyszombatiban fejezik be, hova 1724-ben mennek (157.) s József 1726-ban, János 1727-ben fejezi be iskoláit. (I. 303.)

Az 1720-as évek első feléből számos köztörténeti adalék van e levelek között a háromszéki közállapotokról, az 1723-iki kolozsvári s az 1724-iki szebeni országgyűlésről (113—141. l.); majd az 1725-iki kolozsváriról (161—174.); közben gazdasági és családi ügyekről, szüretről, aratásról, a birtokok míveléséről stb.

Az 1720-as évek második feléből származó levelek többnyire az Apor Péter és neje között történt meghasonlás, különválás és a kibékítési törekvések körül forognak. (179—208.) A kibékűlés után 1732—1737-ig gazdasági ügyek dominálnak. 1737-ből a törökkel folyt háború alatt tábori intézkedésekről s a moldvai határszéli hadi mozdúlatokról értesűlünk. (233—236.) 1739-ben Apor viszályba keveredik a háromszéki róm. katholikus papokkal s Kastal János püspöki vicariussal, melyről 1740 folyamán érdekes levelek szólanak. (243—262.) 1742-ben guberniumi tanácsosságra törekszik Apor Péter (263—264), de el nem nyerheti. Ugyanebből az évből a pestis terjedéséről szól számos

levele. (270—278.) 1743-ban betegeskedése miatt az országgyülésen való részvételtől felmentetni kéri magát. (283.) Az 1744-iki febr. szebeni országgyülésről a háromszéki követek tesznek jelentést neki; egyebek közt arról, hogy »bál nevezeti alatt folyó solennis pompák mennek végben, éjjeli solennis illustratióval condecorált szánkázásokkal együtt, az melynek az olyan színű legények, mint mü vagyunk, még eddig hírit sem hallottuk«. (287.) 1744-ben már úgy érzi magát, hogy »életemnek 68 esztendeje s két helyen való fötisztségemnek 45 esztendeje — úgymond — annyira erőmben s egészségemben megfogyasztott, hogy nekem az örök boldogságról minden szempillantásban kell gondolkoznom«. (268.) 1745-ben kéri, hogy öregsége gyengesége miatt lóra nem ülhetvén, a tervezett nemesi felkelésben más által helyettesíthesse magát. (314—316.) 1746-ban az országgyülésre Szebenbe maga helyett József fiát küldi (317—323.), az 1749-iki országgyülésen pedig László fia helyettesíti. (329.)

1749-ben szeme elhomályosodik. Jan. 3-án már azt írja: »annyira vagyok, hogy én alig igirhetek magamnak egy néhány napocskát . . . az Isten szemem világát teljességgel elvevé . . . környülvévén a sok sérvések és nyavalyák«. (334.) De azért még 1750-ben is munkabíró s rosszúl esik neki, hogy a gubernium az udvart úgy informálta, hogy nem volna már képes hívatalának eleget tenni s helyettest akart mellé adatni. »Azt nem tagadom, — úgymond — hogy látásomban meg nem fogyatkoztam volna, de a mi az elmém állapotját illeti, Istené a dicsőség, olyan helyén vagyon, hogy még 25 esztendős koromban sem voltam jobb eszemben . . .« s »nem félek, hogy miattam az ő felsége szolgálatja végbe nem ment volna, vagy pedig morát szenvedett volna.« (346.)

Gróf Gyulaffy László erdélyi kanczellár megnyugtatja (1751. jan. 8.), hogy bár a gubernium felterjesztésére már leirat intéztetett helyettesítése ügyében, de »ha magát oly állapotban érzi, hogy hívataljának megfelelhet«, folyamodjék a királynéhoz, mert »a felséges udvarnak nem szándéka,

hogy valakit ok nélkül disgustaljon«. (350.) 1752-ben József fia helyettesíti a szebeni országgyűlésen.

»Annyira debilitalódtam már (írja 1752. aug.), hogy alig remélhetem fiamot visszajöveteliben látni.« (365.)

Halálsejtelme ekkor be is teljesedett. Meghalt 1752. szept. 23-ára virradó éjjel altorjai udvarházában, 76 éves korában, mint a haláleset napján az 1740—41-iki végrendelet felbontásánál jelen volt tanúk a végrendelet hátára feljegyezték. (I. 402.)

Br. Apor Péter el volt készülve a halálra. Élete utolsó éveiben főtörekvése volt, hogy gyermekeit békességesen megosztoztassa szép vagyona felett. 1744-ben összeírta, hogy melyik jószág illet leányt, melyik nem az örökösből (I. 403.), 1750-ben számadást csinált az Apor Istvántól öröklött pénzről és saját szerzeményeiről, kiadásairól (I. 404.), 1750-ben birtokait négy gyermeke között felosztandó csoportosítja (409—418.), 1751-ben három birtokát három fiának kiadni akarja, de József fia ellentmond, mire Apor Péter osztoztató bírák kiküldését kéri a guberniumtól. (I. 421—426.)

Apor Péter most kiadott művei II. kötetének második csoportja:

X. Báró Apor Péter gyermekeire vonatkozó levelek. (391—519.)

Apor Péternek tizenkét gyermeke közül öt ért nagy emberkort.

Zsuzsánna sz. 1701-ben, férjhez ment 1716-ban gróf Haller Jánoshoz, a ki később gubernator lett. Darlaczon laktak, de boldog házasságuk nem soká tartott: Apor Zsuzsánna 1728-ban meghalt Rétenben, eltemették Medgyesen. (I. 304.)

József sz. 1706-ban. Udvarhelyt, Kolozsvárt és Nagy-Szombatban végezte iskoláit (1726-ban). Regényes hajlamú ifjú volt, szerelmi viszonyba lépett Benkő Annával, Imecs Domokos elvált feleségével, a kivel szakítni nem akarván, sok keserűséget okoz atyjának és családjának. Atyja e miatt 1740-iki végrendeletében kitagadja Apor István hagyatéká-

ból és saját szerzeményeiből is, ha csak fel nem hagy Benkő Annával, kit Apor Péter »feslett erkölcsű, boszorkányoztató« asszonynak ismert. (I. 381. l.)

Apor József viszonyával nem hagyott fel; hiába engedi át atyja neki haszonélvezetre a tövisi birtokot, »hogy az mellől az feslett erkölcsű Benkő Anna mellől eltávozzék« (382. l.); hiába inti a püspök is (1744.) istenes életre, atyja iránt engedelmességre (II. 289.); a szerelem fogva tartotta továbbra is. Atyja később megbékél vele s 1751-ben egy pótvégrendeletben megsemmisíti 1740-iki kitagadását, sőt neki hagyja Károly császártól kapott aranyláncát is. (419.)

József azonban nem szakít Benkő Annával még akkor sem, miután nőül vette Vay Máriát. Régi kedvese valódi varázshatalmat gyakorolt felette, kinek bűvköréből nem tudott, vagy nem akart kibontakozni s szerelmeért daczolt az egész világgal. Regényíró, vagy még inkább drámaíró tollára méltó ennek a viszonynak érdekes története, melynek aktái mívelődéstörténeti tekintetben rendkivül becsesek és úgyszólván páratlanok a magok nemében. Mert a dologból boszorkánypör keletkezett, melynek tanúkihallgatásai a boszorkánypörök között is ritkítják párjukat s a bűbájosság egyes esetei unicum számba mennek.

1752-ben a háromszéki r. k. egyházi törvényszék Benkő Anna ellen bűbájosság és boszorkányság miatt pert indít (II. 401.), melyben tanúkihallgatás történik 1753-ban (403.) Benkő Annát a fehérvári püspöki consistorium elítéli poenitentiára s vasra verve fogva viszik Fehérvárra, honnan nyolcz hét mulva bocsátják ki erős reversalisadásra kényszerítés után (422.). 1759-ben Benkő Anna maga kiván és tartat tanúkihallgatást a felől, hogy látták-e őt Apor Józseffel fajtalankodni és boszorkányságot mívelni (425.). Meghurczolt becsületét akarja azáltal visszaállíttatni.

Ezekben a periratokban a XVIII. század közmívelt-ségének igen jellemző vonásai vannak megörökítve, s a babonás hiedelmeknek, a bűbájosságban, boszorkányságban való hitnek egész tárháza nyilik meg előttünk a maga leplezetlenségében. Én az esetleges érzékenység elkerülése végett

nevek nélkül, a kényesebb részek kihagyásával akartam közölni a két tanúkihallgatást, de meg kellett hajolnom akadémiai bírálóm amaz érve előtt, hogy azáltal sokat veszítenének kulturhistóriai jelentőségükből, a mi előtt egyéb tekinteteknek háttérbe kell szorulniok. Azért sem mellőzhettük e nagyérdekű leveleket, mert ezek magyarázzák meg Apor Péter végrendeletének azon részeit, melyekben Benkő Anna ellen igen élesen kifakad s fiát, Józsefet, arra az esetre, ha őt elvenné, kitagadja. »Az miatt az feslett erkölcsű Benkő Anna miatt koporsómig úgy megszomorított Apor József, hogy halálomat is ez fogja közelíteni« (I. 393. l.) — írja 1740-iki végrendeletében.

Ezek az akták szorosan véve az Apor Péter életrajzához is tartoznak.

Egy régi történet játszódik le előttünk ez aktákban: a szerelem ősereje küzd a családi és társadalmi előítélettel. Ebben a drámában Benkő Anna és Apor József alakjai, kik a szerelemért mindent feláldoznak, sokkal rokonszenvesebbek, mint azok, kik a rágalom tengerárját zúdítják reájok s a boszorkányságnak a XVIII-dik század második felébe már nem illő ürügye alatt akarják megsemmisíteni a szerelmeseket.[1])

Apor József utódokat nem hagyott maga után; a család máig élő tagjai két öccsétől származnak.

Apor Péter harmadik nagy kort ért gyermeke *János*, született 1708-ban, kitűnő tanúló s engedelmes jó fiú volt, atyjának kedvencze. 1740-iki végrendeletében őt rendelte »majoresco«-nak, mivel — úgymond — »az mint veszem észre, Apor Jósef föld alá akarja mind magát, mind nemzetségit temetni«. (I. 392.)

Ezt írja János fiáról:

»Az én édes, kedves, nekem mindenben kedvem kereső

---

[1]) Maga Apor Péter is hinni látszik a boszorkányságban. Végrendeletében ezt írja: »Apor Jósef fiam egy feslett erkölcsű, *boszorkányoztató* (az mint előttem bizonyoson constal) Benkő Anna nevű leányhoz adta magát«. (I. 381.)

s kedvem betöltő, lelkem édes fiam, Apor János, mivel Nagy-Szombatban is dicsőségesen viselte magát, első magister philosophiae lett, melyben az én böcsületemet is nagyon terjesztette, onnan böcsületesen hazaérkezvén, minden tétovázás nélkül mellém jött... mellettem, velem tűrt, szenvedett, kedvemet mindenben betöltötte, soha meg nem szomorított« stb.: »azért mindazokban, az melyeket neki hagyok, az több testvératyafiainak részt ne adjon« (I. 383.). Külön részjószágokat hagy neki (Maros-Szent-Ivány felét s a széphavasi és kászon-ujfalui szénafüveket); ezeken kivül a Károly császártól kapott aranylánczot, egy jáspis aranyos kis kannát, Apor István magos ürmös-bor ivó kannáját, misemondó egyetmását, török sátorát, pecsétnyomó aranygyűrűjét, egy kis ezüst czápa-poharat.

Ezeket azonban, úgy látszik, Apor János nem kapta meg, mert egy pótvégrendelet (1751.) megsemmisítette ez intézkedéseket s egyenlő osztozást kivánt Józseffel is, ki mint legidősebb (atyjával kibékülvén) örökölte a császári aranylánczot.

János mindhalálig legkedvesebb fia maradt atyjának, a ki midőn 1751-ben birtokait megosztja közöttök, ezt írja róla: »Ha pedig Apor János fiam gyakrabban mellettem lakik, az Isten is megáldja«. (I. 422.)

Harmadik fia, *László* (született 1714-ben), szintén kedvekereső fia volt Péternek, kinek 1740. végrendeletében külön hagyott három csikót (gyermeklovat), egy trébelyezett aranyos kannát, egy zöldköves aranygyűrűt. Nőül vette kilyéni Székely Juliát, Benkő Anna unokatestvérét. Ők aztán a szegény üldözött asszonyt pártolják, segítik, fehérvári fogságából kiszabadulva, házokba fogadják Altorján; a miért ez nekik leköti altorjai birtokát 1761-ben. (II. 466.)

Apor Pétert egyetlen leánya *Anna* élte túl. Született 1711-ben, sokáig nem ment férjhez, a miért Apor Péter fiát, Józsefet okozta, hogy (1740-iki végrendelete szerint): »annak az fertelmes, feslett, gaz természetű gaz személynek (t. i. Benkő Annának) kedviért ártatlan testvérhúgát már

12 esztendeje hogy üldözi, mindenütt gyalázza, *szerencséit elrontotta*«. (I. 381.)

Később akadt mégis szerencséje, de nem sok köszönet volt benne.

1742-ben látogatóba jött Kézdi-Szentlélekre Apor Péterné házához gróf Kálnoki generális felesége, Simonyi Jozefa asszony és vele fivére, Simonyi György, ki a gróf Kálnoki huszárezredben szolgált. Egész nyáron ott mulatván, megszerette Apor Annát s titkon eljegyezte, minthogy Aporék »mint egyetlen leányokat néki, mint idegen (t. i. magyar) országbéli embernek adni nem akarták« (II. 472.). Simonyinak azonban ki kellett mennie a háborúra s csak 1749-ben jött vissza ismét Erdélybe s megújította mátkaságát az eleinte vonakodó Apor Annával. 1750-ben összekeltek s »hét esztendeig kellemes életet éltek egymás szeretetében, minden visszavonás vagy zúgolódás nélkül« (II. 473.). Bekövetkezett a poroszszal való háború (1756.), Simonyi a táborba ment. Másfél esztendeig még csak adott életjelt magáról, de aztán egy évig még csak levelet sem írt. Azután azt az ajánlatot tette feleségének levelében: »minthogy Isten bennünket magzattal meg nem áldott, titkon s alattomban váljunk el egymástól« (II. 474.). Apor Anna csak most tudta meg Kálnoki generálistól, hogy »Simoni egy Rosmán Mária nevü személylyel úgy élne, mint hütes feleségével«. Erre ő Bécsbe megy a főhadi-káplánnál panaszt emelni, a kit Simonyi viszont elválasztásukra akart rábírni. Apor Anna panaszt emelt a főhaditanácsnál s ez az erdélyi főhadparancsnokság vizsgálatot indított. 1763-ban Enyeden összeült a vizsgáló bizottság, de Simonyi jobbnak látta megkövetni megbántott feleségét s megigérni, hogy ezentúl úgy tartja, mint obesternét és megbecsüli, mint feleségét. (II. 57.) Egy ideig együtt éltek ismét, de 1765-ben Simonyi magyarországi jószágára, Simoniba kimenvén s ott egy esztendőt és néhány hónapot töltvén, Rosmán Máriát megint maga mellé vette s vele együtt élt. Apor Anna tudomást vett erről Kálnoki generálistól, a ki arra ösztönözte, hogy menjen ki Simoniba és üzesse el férjétől ágyasát, de ő a béke ked-

véért inkább hallatlanná tette s midőn férje (1766. márcz.) visszatért Enyedre s ő hozzá ment, szemére nem vetette. Simonyi azonban nem akart tudni többé törvényes feleségéről, a kit azzal vádolt, »mintha néki nagy becstelenségire azon személyt kivánta volna elfogatni«. Ez alatt az ürügy alatt elválasztotta magától s enyedi szállásukon a harmadik házba (t. i. szobába) tétette s ajtaját éjjel-nappal zárva tartotta előle s ha bement hozzá, kiutasította. Ezenkivűl is minden kigondolható bosszantásokkal illette, asztalától eltiltotta, az oda vezető ajtót beszögeztette, felesége ajtaja elé fegyveres őrt állított, hogy az ebédlőbe ne bocsássák.

Apor Anna férje »fenevad cselekedetét« elpanaszolta Kálnoki generálisnak »mint első instantiának«, de ő azt válaszolta, hogy »már el van választva urától mind házra, asztalra és ágyra való nézt, hanem ád neki tartására 300 frtot, elégedjék meg vele«.

Apor Anna erre elhagyja Enyedet, panaszra megy Nagy-Szebenbe (1767.), majd Bécsbe (1768.) s hosszas perlekedés indúl meg közöttük, melynek a vége az lett, hogy az erdélyi főhadparancsnokság 200 frt évi tartásdíjat itélt meg számára (1772.), daczára, hogy férje időközben generálissá lett, de csakhamar pensionáltatott. Az itéletet az udvar is helyben hagyván, Apor Annát hallgatásra kényszerítették.

Ennek a szerencsétlen asszonynak válópere aktáival végződnek a II. kötet levelei.

*

Apor Péter hosszú és érdemekben gazdag élete, mint e kötet aktáiból látható, sok megpróbáltatásnak volt kitéve, de »mindezeket békességes tűréssel szenvedte«. (I. 379.) Volt egy talismánja, a mi lelke egyensulyát mindvégig fentartotta: a tudomány szeretete. A bánat, az unalom, a gond elől könyvei közé menekűl s e védsánczból daczol az idővel, a korral s alkot a jövőnek.

Könyveiről kegyelettel intézkedik végrendeletében is:

»Minden könyveimet, ha Apor József megbecsüli magát, az három fiam oszszák igazságosan . . . és mivel nekem szép

könyveim vadnak, ha némelyek kicsidek is, de ne contemnálják még az gradualis könyveket is, mert sokat tanólhatnak belőlök. Kérem az könyveket böcsüljék meg. Az mely könyveket penig magam componáltam: *az familiákról* és *Erdélynek vicissitudojáról*, úgy *Erdélynek az régi szokásáról*, melyet *Metamorphosis Transyloaniae* adtam ki; ennek ketteit, úgy mint az familiákról az néhai Mártom Miklós deák írásában, az kiben több vagyon, Apor János fiam átok alatt tartsa meg; úgy még vagyon egy exemplar, ha valamelyik fiam rajta nem kap, úgy azt is tartsa meg Apor János fiam. Ezek másutt sohult sincsenek, hanem az Jésus Társasága collegiumának adtam ki Kolozsvárott. Ugyan átok alatt hagyom, senkinek ki ne adják, hanem ha valaki párban kévánja, párban kiadhatják, mert én mikor ezeket componáltam, sok költséggel, fáradsággal jutottam hozzá«. (I. 390. l.)

Ime Apor Péter történetírói végrendelete. Ezeket a munkákat s a még azután írtakat hagyta nemzetének — a posteritásnak, melyek halála után száz és másfél esztendő elteltével látnak napvilágot.

Az Apor-fiak, unokák és késő ivadékok tudós ősük végrendeletét híven teljesítették, a munkákat s a jeles ős leveleit megőrizték és most a Magyar Tudományos Akadémia nemzeti közkincscsé teszi azokat.

Hálás köszönet illeti a család ama tagjait, kik ezt lehetővé tették: *br. Apor Gábor özvegyét, Pálffy Fidele* grófnőt, ki az altorjai levéltárt előttem megnyittatta s a kéziratokat rendelkezésemre bocsátotta, *br. Apor Sámuel* cs. és k. őrnagyot (Ő Felsége szárnysegédét), ki ebben közreműködött, *br. Apor István* urat, ki abosfalvi levéltárát szíves készséggel feltárta s a munka iránt mindvégig érdeklődött. Apor Péter szelleme újra feltámadt általuk.

Apor Péter levéltára azonban nemcsak saját műveit őrizte meg, de megőrizte más, egykorú írók történeti becsű munkáit is, melyek kiegészítésül szolgálnak. Ezeket függelékül hozzácsatoltam az ő műveihez.

Ezek a következők:

1. *Gúnyvers az erdélyi nemzetekről*, vallásfelekezetekről, Apafi fejedelemről, Bornemisza Anna fejedelemasszonyról, a tanácsurakról, főrendekről s főtisztekről. Az erdélyi fejedelemség utolsó nemzedékének valamelyik előkelő tollforgatója 1674 táján írta ezt az éles, de igen érdekes pasquillust, melyben éles és találó vonásokkal jellemzi a kort és embereket. Egyrésze már megjelent, de a legérdekesebb rész (az erdélyi három nemzetről és a négy bevett vallásról szóló) itt jelenik meg legelőször az Apor Péter példánya után.

2. *Gúnyvers Teleki Mihályról*, mely a nagy államférfit gyülölettel bár, de hatalmas egyéniségét jellemző vonásokkal rajzolja.

3. *Gúnyvers Szász Jánosról*, a hirhedt szebeni főkirálybíróról, kit 1703. decz. 5-én Nagy-Szeben piaczán lefejeztek.

4. *Gúnyvers az új divatról*, a »nemes módiról«, mely Apor Péter Metamorphosisának alapeszméjét fejezi ki s talán épen ez inspirálta Aport Erdély átalakúlása megrajzolására.

5. *Szonda Tamás versei Háromszék falvairól*, az Apor által emlegett híres verscsináló eddig ismeretlen verseit mutatja be.

6. *A nevek magyarázata*, »*Onographia*«, komoly és tréfás versekben igyekszik megmagyarázni a vezetéknevek eredetét és a keresznevek jelelentőségét.

Mindezek az I. kötet *VIII. sz. Függeléke* gyanánt sorakoznak Apor verseihez (427—509. l.), s ott egyenként bővebben ismertetem.

A II. kötet függeléke gyanánt két nagybecsű történeti és politikai prózai latin munka és a háromszékiek hűségesküje III. Károlynak és összeírásuk olvasható. Ú. m.:

XI. Gyalakutai Lázár György naplója 1704-ből a nagy-szebeni országgyülésről, melynek legkimagaslóbb tárgya volt *gróf Bethlen Miklós kanczellár felségsértési pöre* és elitéltetése, politikai röpirata (projectuma), az 1704-ben írt »*Olajágat viselő Noe galambja*, avagy a magyarországi és erdélyi gyuladásnak eloltására .... készíttetett korsó víz« stb. miatt, a miért őt gr. Rabutin erdélyi főhadparancsnok kivánságára a gubernium 1704. jun. 19-én éjjel elfogatta és az

országgyűlés által elitéltette. Ennek az erőszakos elitéltetésnek, s nagyszabású politikai pörnek eddigelé ismeretlen történetét beszéli el e nagybecsű napló, a mely feltárja a nagymérvű erőszakot, melylyel a főhadparancsnok (Rabutin generalis) a guberniumot s az országgyűlést Bethlen Miklós elitéltetésére rákényszerítette.

A napló ezenkivűl is érdekes adatokat jegyzett fel a Rákóczi-forradalom erdélyi történetéről, Rabutin Szebenből kiütéseiről. Kár hogy csak 1704. jul. 1.—okt. 31. terjed s ott megszakad; de a Bethlen Miklós pöre, szerencsére, teljesen meg van.

Írója gyalakutai Lázár György, Marosszéknek főkirálybírája, felesége (gróf Bethlen Judit) révén rokona volt Bethlen Miklósnak.[1]) Történetkedvelő volt s Aporékkal tudományos összeköttetésben és rokonságban állott.[2])

XII. Háromszék lakosai hűségesküje III. Károly királynak s a nemesek, lófők és puskások névsora 1713-ból.

Br. Apor Péter íratai között fenmaradt annak az esküneк a szövege, melyet Háromszék rendei 1713-ban III. Károly király hűségére letettek, az Apor Péter mint főkirálybíró elnöklete alatt működő bizottság előtt. Az esküminta alatt a falvak lakosai (nemesek, lófők és puskások) névsora áll, az írástudók által saját kezűleg írva, és pecséttel ellátva, az írni nem tudók nevei pedig hivatalos névírók (a szék jegyzői vagy ülnöke) által írva.

Ennek a névsornak többszörös történetkútfői értéke van. Első sorban, mint *lustrum* érdekes, hogy kik laktak akkor Háromszék falvaiban s kik tartoztak a három rend különböző osztályaiba, a 12 éves fiúktól kezdve a legidősebb férfiakig. Mívelődéstörténeti becse abban áll, hogy látszik, kik tudtak írni (a nemesség nagy része) s kik nem;

---

[1]) Benkő József: Transylvania, II. 487. l.

[2]) Apor Péter ezt irja róla (Lusus mundi 7. l.): »In a. 1700. spect. dnus Georgius Lázár de Gyalakuta ex antiquissima familia Lazariorum, nuper incl. sedis Maros supr. judex regius produxerat antiquissimum librum (fuerat Chronicon Thurocii) pie defuncto patrueli meo, comiti Stephano Apor« stb. (A rokonságról u. ott 78. l.)

továbbá kik voltak czímeres nemesek s kiknek nem volt saját pecsétjük a nemesek közűl. Statisztikai értékét emeli az, hogy ismeretes lévén az 1602-iki összeírás (kiadtam a Székely Oklevéltár V. kötetében): összehasonlítható a száztíz év alatt történt változás a falvakban s családokban.

Az összeírás teljes. Megvan Miklósvárszék, Sepsiszék, Orbaiszék és Kézdiszék lajstroma, külön-külön fűzve. Mindenik eredetiben maradt fenn, Apor Péter sajátkezű aláírásával és czímeres pecsétjével megerősített záradékkal.

A Rákóczi-forradalom közel múlt lezajlása miatt a hűségesküre — úgy látszik — a szokottnál is nagyobb súlyt fektettek; annál gondosabb és teljesebb lehet tehát a hűségesküt tevők lajstroma is.

Mint történelmi anyagnak jelentősége nem kicsinyelhető s a felvételt az Apor-gyűjteménybe bizonyára megérdemelte.

Az utolsó fejezet a II. kötetben egy nagyszabású politikai munka.

XIII. Tervezet Erdély közállapota reformálásáról. (Proiectum de reformatione abusuum Transylvanicorum). 1725-ből. Leírja Erdély közállapotát, részletesen ismerteti közgazdasági, pénzügyi, politikai, közigazgatási és igazságügyi dolgait, azok hiányait s javaslatokat tesz a visszaélések megszüntetésére s Erdély közügyeinek minden ágában reformálására.

A munka egész tartalma elárulja, hogy az valamelyik elsőrendű politikusnak és Erdély köz- és magánjog rendszere kitűnő ismerőjének a műve, mely Erdély közállapotát igen élesen világítja meg a XVIII. század elején s mint nagybecsű történeti korrajz méltán sorakozik Apor műveihez.

Irója *Cserei Mihály*, a hírneves történetíró,[1]) kinek

[1]) Káli Nagy Elek írja (Új Magyar Muzeum 1853. I. 46—55. l.), hogy a kolozsvári unit. collegiumban van egy Cserei Mihálytól eredő kézirat-kötet, melyben ez a *Projectum* is megvan, mint Cserei munkája (Projectum *a me elaboratum* stb.). Sajnos ez a kézirat az unit. collegiumban nem található, tehát ki sem egészíthettem belőle az Apor-példányban hézagos helyeket.

még kiadatlan munkáit összegyűjteni és kiadni szintén egyik elengedhetetlen kötelessége történetírásunknak.

*

Íme ezek azok a munkák és oklevelek, melyek e két kötetben foglaltatnak. E rövidre fogott általános ismertetésben rá kivántunk mutatni azoknak történetkútfői becsére és jelentőségére s a gazdag anyagra, mely azokban Apor Péter élet- és jellemrajzára s Erdély XVII—XVIII. sz. történetére kinálkozik.

Végűl még hálás köszönetet kell mondanunk a M. T. Akadémia *Történelmi Bizottságának* a kiadás által tanusított áldozatkészségeért, *Thaly Kálmán* úrnak, ki a kezem közt lévő anyagra felhívta a Tört. Bizottság figyelmét s azt kiadásra ajánlotta, *br. Radvánszky Béla* úr ő exciájának, a ki mint bíráló hasznos tanácsokkal látott el s *dr. Fejérpataky László* tört. biz. előadó úrnak, a kiadás körűl tanúsított szíves támogatásáért. A munka előkészítésében része van néhány jeles tanítványomnak is: *Hársing István* váczi kegyesrendi s.-tanár az indexeket készítette, *dr. Lukinich Imre* (jelenleg sz.-udvarhelyi s.-tanár), *Porst Kálmán* (félegyházi főgymn. tanár), *Kelemen Lajos*, *Görög Ferencz*, *Zakariás Ödön* és *Kovács Kálmán* tanárjelöltek a másolásnál segédkeztek.

Hiszem, hogy annyiunk buzgó fáradozása nem lesz kárba veszett munka, s a magyar történelem és irodalomtörténelem mívelői sok hasznát fogják venni e kötetek történelmi és irodalomtörténeti anyagának és a mívelt magyar közönség élvezettel fogja olvasgatni a magyar nemzeti szellem oly előkelő képviselőjének — mint Apor Péter volt — és jeles tollforgató kortársainak műveit és leveleit.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Kolozsvárt, 1902. szept. 23-án (br. Apor Péter halálának másfélszázados évfordúlóján).

Szádeczky Lajos.

I.

APOR PÉTER VERSEI FOGSÁGÁRÓL

1706-BAN.

(TÖREDÉK.)

Apor Péter fogságáról.

(Töredék.)

16. Az kurucz Gyergyóból meg visszajő Csikban,
Meghallják hogy volnék én az klastromban
S én hogy eszköz voltam az csiki dologban.
Ellenem dúl-fúlnak erőssen magokban.

Engem strásáltatnak, hogy el ne szaladnék,
Vagy hogy az németnek levelet ne írnék;
Nem is küldtem soha, mégis azt hirdették:
Északa jő s megyen levelem, azt vélték.

Szappanos Mihály is erőssen fenyeget:
Két darabba feloszt, ha valahol lelhet.
Kenyeret nem eszem, mihent tőlle lehet,
Időt mihelt nekem elvesztemre vehet.

Azonban egy éjjel mind el szaladának
És Molduva felé utat halasztának,
Mert kémjektől akkor olyan hírt hallának:
Éjjel jő az német, ha nem szaladnának.

Másnap az németség el-bejőve Csíkban,
Éjjel azt meghozák nékem az klastromban,
Aluszom immáron csak jó vigalomban,
Másnap eleiben menék vigasságban.

Gondolom nem félek immár az kurucztól,
Graven is hallotta mind az csíkiaktól:
Ha nem lettem volna, minnyájon házaktól
Ők elmentek volna, félvén haragjától.

Midőn azért én is semmitől nem félnék,
Sőt ez cselekedetért grátiát várnék,
Az kinek lehetne ajándékkal lennék,
Hogy cselekedetem Generálnak vinnék:

Az generálisnak egyik kapitányát,
Vagy regimentyinek az edgyik Hauchmanját,[1])
Mill nevűt, Szebenben [hogy az akaratját] [2])
Elküldik és vennék Generál parancsát.

Másfél hétig jára Szeben városában
[Az] nimet mind addig. . . . . .
. . . . . herczegnek . . . . . .
. . . . . .[3])

Immár halljad kérlek sok szenvedésemet,
Ártatlanúl való rabbá esésemet,
És ok nélkűl való kárban esésemet,
Nagy nyomorúságban töltött életemet.

Szebenből hogy vissza Mill kapitány jöve,
Ilyen izenetet mingyárást ő töve:
Hat lovat hogy külgyek, mert arra szüksége
Brassai Generál számára es[4]) lenne.

Mondám: várakozzék, nem mondom, nem adok,
Gyergyóban van Graven, kit már haza várok,
Meglátom, hogy mit mond és jó szívvel adok,
Miért kell aztot adnom, tőlle lument[5]) várok.

Hát maga kévánta lovakot magának,
Római császárnak hogy szolgálatjának
Ellenne állottam, hamisság voltanak,
Rám fogá s panaszt tőn ott az Commandónak.

Az Commandó vala Barajd regimenje
Vicecolonellusa e az Henichse *(így!)*[6])
Ki Mill kapitánynak panaszszát hogy érté,
Engem magához hívata sietve.

Félni nem is tudtam, csak hamar kimenék,
Ott volt Mill kapitány, hogy én oda juték,

---

[1]) T. i. *hauptmann*-ját = kapitányát.
[2]) A zárjelbe tett 3 szó ki van húzva.
[3]) E versszak vége a lap alján egérrágás következtében hián
[4]) Székely tájszólás = *is*.
[5]) T. i. felvilágosítást.
[6]) Königsegg?

Henich egy pohár bort rám köszöne s ivék
Midőne *(így!)* én is már innia akarnék.

Mondgya Mill haraggal kapitány azomban:
Vicecolonellus vessed árestumban
Apor Pétert, mert tett akadált utomban.
Fogyatkozás van császár szolgálatjában.

Én eleget mondám: nekem nem úgy monták
És hogy nem úgy izent, azt megbizonyítják
Mások is, mert sokan voltak, kik hallották;
Felel: ő jól [tudja, neki is] jól monták.

. . . . . em[ber]séges em . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .[1])

Ihol jő azomban Graven adjutántja,
Mondgya: generális Rabutin akarja
És Graven uramnak aztot parancsolja,
Hogy tétessen engem mentest árestomba.

Vétkemet nem tudtam, mindentől kérdeztem:
Valjon árestomban miért én vettettem?
De senki nem tudta, én is nem érthettem,
Ártatlanságomot bizony jól érzettem.

Ezt hogy meghallá kedves feleségem[2]),
Megyen ő Gravenhez, kérdi mi az vétkem.
Mert tudgya hogy semmit én nem cselekedtem;
Felel: ő sem tudgya nekem semmi vétkem.

Hogy egy fakó lovam Millnek nem adtam volt,
Hanem hogy Gravennek ajándékoztam volt.
Ellenem Mill Hauchmon *(így!)* mind nagy haragba volt
És hogy megejthessen, tudom hogy azon volt.

Alig tehetének engem árestumban,
Mill kapitány siet menni az klastromban.

---

[1]) Egy versszak egérrágás miatt a lap alján hiányzik.
[2]) Így!. Egy szótaggal kevesebb.

Hozzá hogy érkezék, kérdezi azomban,
Hogy az edgyetmásom volna melyik házban?

Megmutaták neki, melyben hogy bemene,
Ládáimot mindgyárt szánakra tétette
S szállására onnét mindgyárást kiküldte,
Mindenem, mit kapott, onnan kivitette.

Kevés élésemre való portékám is
Vitték és hordották aztot az szászok is,
Az mimet kaphatták, azt az szolgái is,
Nem hattak énnékem ottan semmit is *(így!)*.

Onnan [hát]ra mene barátok kertiben,
[Hol] lovaim voltak kurucz [félelmiben]
. . . . . is maga . . . . . .
. . . . . hamar . . . . . .[1])

Azomban nyolcz lovat az lakadalmakor
Szülei adtak volt, az mint szokás akkor
Adni s azokat is elvitte Mill, mikor
Az én lovaimot elvitte mind akkor.

Boldog Isten, hogyha vétettem volna is,
Valjon edgy ártatlan asszony[2]) mit mivelt is,
Vagy inkább ártatlan mit mivelhetett is,
Hogy elvegyék, az mit atyja adott volt is.

Csak egy lepedőt is neki meg nem hadtak,
Kendeit, abroszszat tőlle mind elvontak,
Az fejér ru[hájábó]l is mind elhoztak,
Csaknem egy ing . . . . . csak ugy mar[adtak].[3])

De mi szomorúabb: valjon egy kis gyermek
Ki öt esztendőben jár, ártatlan lélek.[4])
Mit véthetett, aztot foghatta mi vétek?
Vagy mit cselekedett olyan kicsin gyermek?

---

[1]) A zárjelbe tett és kipontozott részek a lap alján egérr miatt hiányzanak.

[2]) Az eredetiben tévedésből »*Attyaony*« írva.

[3]) Ezen versszak oldalt van írva s hiányos.

[4]) *Eredetileg így volt*, de át van húzva:
»De mi szomorúabb: valljon négy esztendős
Gyermek mit véthetett s miben volt az bünös«.

APOR PÉTER VERSEI FOGSÁGÁRÓL.

Egy kis köntösöcskét Bécsből az nagyanyja
Küldött volt s szerzett volt itt is édes any
Az ingecskéit is annak is kihányja,
Az többivel edgyütt szállására vonja.

Viselős asszonyon Isten is könyörül —
S majd pedig az hites társam megbetegűl,
Jószágom eladtam egy kis borért, kibűl
Igyék beteg ágyban, lenne hogy köm., l.

Nem gondola avval, azt is elvitette
S maga pinczéiben magának tétette,
Semmi élést neki nem hagyott, elszedte.
Az mi kevés vala, magának szerzette.

Könyves szemmel írom s avval olvashatod,
Valaki szomorú példámot olvasod,
Vétek nélkűl eztet hogy szenvednem látod,
Keserves példámot [magad] is szánhatod.

. . . . . Szent Imréhre . . . . érkeztünk
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .[1])

(Két levélnyi, 4-edrétű papiroson, br. Apor Péter sajátkezű írásával, javításokkal, törlésekkel, a br. Apor család altorjai levéltárában.)

---

[1]) Egy versszak egérrágás következtében a lap alján hiányzik, a több nincs meg.

II.

METAMORPHOSIS TRANSYLVANIAE.

IRTA

BÁRÓ APOR PÉTER

1739-BEN. [1])

[1]) A prózában irt példányt a czimlap szerint 1736-ban irta. (Ld. Monumenta Hung. Hist. II. o. XI. k. Altorjai B. Apor Péter munkái. 313—443. l.)

METAMORPHOSIS TRANSYLVANIAE.[1])

Előljáró Beszéd.[2])

Náj módi, náj módi, sok módi, rosz módi.
Elmulék az régi, igaz magyar módi,
Csusza bé hazánkba annyiféle módi,
Penna nem irhatja, van ma annyi módi.

Valahány udvar van, van ma annyi módi.
Azért én sem írom: ma legyen mi módi.
Hanem azt leírom, régen mi volt módi.
Minden udvarokban nézd mi ma az módi.

ELSŐ CZIKKELY.

Az Titulusokról.[3])

Igen ritka vala régen az titulus,
Az ládában penig vala bőv vitulus.
Ma penig hazámban vagyon bőv titulus,
Sokak ládájában ha nincs is vitulus.

Hogy Rudolph császárnak resignalta vala
Az Báthori Sigmond Erdélyt is elhadta.
Akkor is az császár oly bőven osztotta
Az titulusokat; annyi számnak adta:

Hogy midőn elvesze egész táborával,
Erdélynek színivel nemesek s urakkal
Barczán Székelly Moyses, harczolván Radulylyal,
Egész édes hazánk nagy megromlásával.

---

[1]) *Felette:* A. fol. primum. (Ennek az ívnek megvan fogalmazványa és tisztázott példánya is. Mindkettő br. Apor Péter saját-kezű írása.)

[2]) A prózában ez az »Első Czikkely. Oka ezen írásnak.«

[3]) A prózában ez a »Második Czikkely« s így tovább, egy számmal mindig alább, mint a versben.

Csak egy szántó földön tizennégynek teste
Grófnak és bárónak vére földet feste.
Székelly Moysest Pana görög is meglőtte,[1])
Hazánk fő rendeit Raduly elejtette.

Az Bocskai István jövén be Erdélybe.
Medgyesen beálla[2]) fejedelemségbe,
Kiki maga felől azt jobbnak itilte.
Régi titulussát ha elé vehette.

Ismerek edgy nehány úri familiát.
Kiknek az eleje báró és grófságát
Az tájon tette el az uj uraságát,
Tartja edgy némelyik régi diplomáját.

Kevés báró, gróf volt nem régen Erdélyben,
Az edgy Csáki László vala grófi névben.
Haller Pál és János báró nevezetben.
Kemény János, László, Simon edgy test vérben,

Bánffi Dienest[3]) tövé Leopold bárónak.
Bánffi Györgyöt fiát csak nem régen grófnak,
Bárósága vala Gyulaffi Lászlónak,
Öreg Haller Györgyöt hitták nagyságosnak.

Kornis Gáspár igen régi báró vala.
Wesselényi Pál is azon névben vala,
Serédi Benedek nagyságos úr vala.
Karvárról Orlai Miklós báró vala.

Hat száz nyolczvan hétben bejövén Erdélyben
Az német, Erdély is álla hűségében,
Leopoldus császár vevé kegyelmében.
Az titulust osztá mindgyárt kezdetiben.

Teleki Mihály lőn imperii gróffá,[4])
Erdélyt visszaadván a korona alá.
Vér nélkült[5]) hűséget abba megmutatá.
Sok kegyelmességit az császárnak kapá.

[1]) A prózában a Székely Mózest megölő görögről nin(Szamosközy szerint: »a quodam Graeco Pana . . . percutitur.«
[2]) A fogalmazványban: *beállván.*
[3]) A fogalmazványban: *Dénest* áll.
[4]) T. i. római (német) szt. birodalmi gróffá.
[5]) A fogalmazványban: *nélkűl* áll.

Pekri Lőrincz hamar azután lőn gróffá,
Utánna Gyulaffi László megint gróffá,
Apor István penig tétetek báróvá,
Mikes Mihály is lőn elsőbben báróvá.

Apor István penig soha is nem kérte,
Hanem az tiszteknek hogy kedvit kereste,
Papok s templomokkal vagyonát közlötte,
Ezen két rendbeli az császártól nyerte.

Két esztendő mulva ismét[1]) grófok lőnek:
Bánffi György, s minyájon az egész Bethlenek,
De Apor Istvánnak akkor hirt sem tőnek,
Hanem Bethlen Miklós szerzője lőn ennek.

Az mint életiben keziben sem vette
Grófi diplomáját, hanem nekem küldte
Az gróf Pálffi János most négy esztendeje,[2])
Abból is kilátszik, hogy érdemmel nyerte.

Mikes Mihály osztán megintlen lőn gróffá,
Kálnoki Sámuelt császár tevé gróffá,
Petki Dávid ugyan az tájban lőn gróffá,
Száva Mihály penig lett vala báróvá.

Régi báróságát most confirmáltatta
Az Jósika nemzet s azt publicáltatta.
És Rákóczi Ferencz az míg fellázaztá
Az magyar nemzetet s császár ellen hajtá,

Grófok és az bárók csak ezek valának,
De az motus után hányat irtak grófnak,
Hányat publicaltak még ugyan bárónak,
Tele minden része ezekkel hazánknak.

---

[1]) A fogalmazványban: *ismek* áll.

[2]) Pálffi János levele, melyben az erdélyi püspököt tudósitja arról (Pozsony, 1735. júl. 17-éről keltezve), hogy »*a múlt háborúban kezemhez jutván báró Apor István ao. 1696. nyert diplomája*,« s kéri: tudassa azt a családdal. Ha a diplomát még ebben az évben küldte vissza gróf Pálffi János báró Apor Péternek, úgy a versben említett négy esztendő hozzáadásával 1739 jő ki azon esztendőül, a melyben Apor Péter ezt irta. De ebből a levélből az is kitetszik, hogy a grófi diploma mégis csak járt Apor István kezében s a Rákóczi-forradalom alatt jutott a szathmári békeszerző cs. fővezér, gr. Pálffi János kezébe.

Hevenyesi Gábor híres jezsuita.
Hirem sem volt benne, mikor munkálódta
Az báróságomot. Mikházán mondotta
Meg gróf Kornis Sigmond, hogy expediálta.

Annyi gróf és bárók vagyunk ma hazánkban.
Hogy ha azt viselnők régi állapotban.
Annyi jószág alig volna országunkban.
Hogy meg maradhatnánk az méltóságunkban.

Zápolyai János hajdon edgy gróf vala,
Az korona alatt negyven vára vala.
Homonnai Bálint ő is egy gróf vala.
Erdélylyel harczolni egyedűl mer vala.

Az Báthori urak mind grófok valának.
Híre vala nekik egész táboroknak.
Zrinyi és Nádasdi gróf urak voltanak,
Sokaságát halljuk ma is jószágoknak.

Az máramarosi uraságot bírta
Gróf Rhédei Ferencz, de meg is mutatta,
Mert mint edgy igaz gróf udvarát tartotta,
Aranyas kard, s hintókra fizetést adta.

Tudom az nevit is, az mely szolgájának
Hogy száz ház jobbágyot adott ajándéknak,
Sok ur vagyon olyan, annyit ha adnának,
Hogy alig maradna ötven ő magának.

Apor István ugyan apámmal testvér volt,
Hizelkedés nélkűl írom, igaz gróf volt.
Minden napra nyolczvan nyolcz ezüst tála volt.
Ezüst tángyéra is éppen az számba volt.

Az tálak, tángyérok oly vastagok voltak.
Mint az ónból csinált igen vastag tálak.
Magának, s társának arany kalánt adtak.
Szegletes aranyas tángyérokot raktak.

Oly igen nagy ezüst bor hüttöje vala.
Abban hat esztendős feredhetett volna.
Kül, belöl tenyérnig mind aranyas vala.
Erre Bécsben kele el ezer forintja.

Erdélyben sok helyen vala bőv jószága,
Öt ezer három száz köböl ősz búzája
Az földben vettetett oeconomiája.
Híre volt hogy termett nagy sok gabonája.

Sok ezer vider[1]) volt száma az borának:
Attyafiainak s mostoha fiának.
Maga mellett lévő első szolgáinak.
Imitt amott lévő jóakarójinak

Minden esztendőben ajándékot adott
Negyven avagy ötven borral teli hordót.
Az szüretre mikor küldött el szolgákot
Tíz avagy húsz vider bort ajándékozott.

Mezőségen lévő Sz. Jakab faluja
Bolducz határában marhájit tartotta.
Őszszel az marháit ott meg látogatta.
Maga eleiben marháit hajtatta.

Tizen nyolcz. avagy húsz szép gyermek lovakot
Jámbor szolgáinak ott ajándékozott.
Kit hatvan vagy nyolczvan forinton eladott.
Jobbágyi is kaptak ott feles tulykokot.

Medgyesi Sz. Margit nap sokadalomba.
Egészsége ha volt. el ment az vásárba.
Az kereskedőktől már ott vette számba.
Mit fizettenek meg az adósságába.

Felhozatott négy öt vég anglia posztót
Attyafiainak kit ajándékozott.
Első szolgáinak hét s nyolcz singet adott.
Senkit cselédi közt üressen nem hagyott.

Három négy holnapig köntösit viselte.
Az melyik szolgáját akkor kedvellette.
Maga eleiben aztot béintézte.
Azon köntösivel megköntösítette.

Rókatorok vala mentéje béllése.
Szkofiummal gombozott selyem az öve.

---

[1]) T. i. *veder*; a fogalmazványban így is van.

Pár muszttal prémezett úri az süvege,
Úgy ajándékozta, mint maga viselte.

Legalább volt nyolczvan udvari szolgája,
De némelykor kitőlt számával az százra,[1])
Azoknak hat ezer és hat száz forintja,[2])
Felment fizetések, még meg is haladta.

Azomba posztójok járt az köntösökre,
Anglia, fajlandis, ki mint érdemlette,
Sz. János nap tájban felit fizettette,
Más felit karácson nap kiki megvette.

Tizenöt szolgája rend szerént meg vala,
Fizetés azoknak vala száz forintja,
Azon kül köntösre hét-hét sing posztója,
Azon fizetésre három trombitássa.

Nyolczvan s hatvan forint többi fizetése,
Negyven forint vala az lovas inasé,
Harmincz volt az forint étek fogók része,
Kocsisnak tizenkét s fellajtárnak fele.

Juxta statum penig adtanak köntöst is,
Minden esztendőben három pár csizmát is,
Az lovas szolgáknak abrakot s szénát is,
Nagy bővön adtanak ételt és italt is.

Noha oly nagy száma vala az szolgáknak,
Mégis oly bősége vala az konyhának,
Honn ürege nem volt az hosszú asztalnak,
Azután is híre volt étke számának.

Ha vendég nem volt is, annyi volt az étke,
Hogy az sok szolgája azt meg nem ehette,
Kopók s agaraknak az szolga kitette,
Tálastól ebeket avval vendégelte.

Konyha előtt harang vala felcsinálva,
Vacsora és ebéd ideje hogy vala,

---

[1]) A fogalmazványban: *százra is az száma.*
[2]) A fogalmazványban: *forintra.*

Az fökonyhamester avval harangoza,
Minden felől úgy jött elé az sok szolga.

Hogy az palotában csak alig fértenek
Kocsisok s alsóbb rend oda nem jöttenek,
Még harmincz hajdúnak külön fizettenek,
Ajtókon, kapukon strásákat tettenek.

Németek kedviért volt német szakácsa,
De aztot fogadta csak most utoljára,
Fizetése ennek száz német forintja,
Köntösire hét sing fajlandis posztója.

Csizma, két negyvenes,[1]) és három disznaja,
Tizenkét köbölből állott az búzája,
Egyéb apróság is, kásája s borsója,
Olykor olykor vala szép discretiója.[2])

Keczén tizennyolcz volt csak béres szekere,
Mindenik szekérbe vala hat-hat ökre,
Maros mellett vala istállójok helye,
Mikor kihajtották, vélték falu ökre.

Úri fizetése udvari káplánnak,
Hasonló az Asszony praedicatorának,
Egy házban az Úrnak misét mondottanak,
Más házban Aszszonynak praedicállottanak.[3])

Vedd ki az Bethlen Gábor testamentumát,
Nézd meg ez úrnak is végső akaratját,
Amazon kül ennek nem hallottad párját,
Csudálkozott, az ki meg látta szándékát.

Mert ad pias causas száz húsz ezer forint,
Az többinek hagyott annál többet megint,
Ha meg maradhatott volna kincse volt mint,
Testálhatott volna testált most valamint.

---

[1]) T. i. negyven vedres hordó bor.
[2]) T. i. ajándéka.
[3]) A buzgó kath. Apor Istvánnak felesége (bögözi Farkas Zsuzsánna) buzgó reformata asszony volt; egymás vallását kölcsönösen tiszteletben tartották.

Mert annyi kárt könnyen vagyonába vallott,
Ez testamentumban az mennyit most hagyott,
Tökölyi s Rákóczi motusában romlott,
Feles kéncseiben mind elprédáltatott.

Hogyha minden kencse megmaradhat vala,
Ma bezzeg úr volna minden maradványa,[1])
De ugy gondolkozzál, többje volt, mint írva
Rendiben leírva látod ez írásba.

MÁSODIK CZIKKELY.

Az vendégségről, ebédről és vacsoráról.

Az reggeli ital nem vala az *kávé*,
Hire sem hallatott, mi az az *herba-thé*,
Az *csukulátá*nak nem volt semmi híre,
Hozta be ezeket német jövetele.

Valaki deákúl hogyha tudott volna,
Az olyat kávéval ha kénáltad volna,
Hogy mellőle elállj, azt gondolta volna,
Ha thével, hogy tézed, azt gondolta volna.[2])

Ha mondottad volna: kell-e csukuláta?
Azt gondolta volna, kell-e Kucsuláta?
Mert ki Kucsulátát szemeivel látta,
Nem érne fel asztot sok font csukuláta.[3])

Hogy ha *rosolis*sal azt kénáltad volna,
Azt gondolta volna, kell-e nap harmatja,
Avagy az hammuban rosból sült pogácsa;
Az régi magyarság ezeket nem tudta.

Brassóban reggeli jó italt főztenek,
Annak neve vala s hítták *fahéj-viz*nek,
Mást *aquavitá*nak az kit neveztenek,
Tiszta égett bort is reggel bevettenek.

Nemes, s uraszszonyok kis pincze-tokokat
Tartottak, az kikben azon italokot

---

[1]) A fogalmazványban régiesen: *maradvája* áll.
[2]) A fogalmazványban: *az azt vélte volna.*
[3]) Kucsulata falu Fogarasmegyében, mely akkor, mint n a fogarasi állami uradalomhoz tartozott.

Tartották, s kénálták jóakarójokot.
Az idegen helyről jövő férfiakot.

Vagy penig egy tálban *égett bort* töltöttek,
Tiszta szép új mézzel az kit megmézeltek,
Fügét vagy malosa-szőlőt belé tettek
Azon tálban, melyet megint megégettek.

Az égett-bort itták melegen kalánnal,
Az fügét meg ették mind az malosával,
Táplálták férfiak reggel ürmös borral
Magokot, nem voltak mert kényes gyomorral.

Mind magyar étekkel rakva volt az asztal,
Ezek voltak penig: disznóláb tormával,
Káposzta, tehén hús, lúd és szalonnával,
Vagy téli időben friss új disznó hússal.

Tehén húst főztenek, kukrejt, polyékával,
Némelykor azt főzték szép árpa-kásával,
Gyakran készítették el friss riskásával,
Pétersely, röstölt lév, murok, új borsóval.

Kövér ludat gyakran főztek törött lével,
Sült tyuk, fokhagymával, szalonna, eczettel,
Borsót meghajalva, szalonna pergéssel.[1])
Hígan szalonnával s disznó pecsenyével.

Az berbécs húst főzték igen frissen spékkel,
Vagy tárkony, vagy veres hagymával, eczettel,
Teleki Mihály nem élt kedvesb étekkel,
Sem Apor István kedvesebb eledellel.[2])

Tehén vagy disznó húst főzték kaszáslével,
Az nyúl hús gyakrabban volt fekete lével,
Az csuka tormával, vagy fekete lével,
Régi magyar gyomor éle ily étkekkel.

Vajat nem tettenek akkor az étekben,
Hanem az kásának tettek közepiben,
Kalács, pánkó, lepény, fánkban és bélesben,
Az kapornya tette az étket jó ízben.

---

[1]) A prózában: »arra felül szalonnát *perzseltenek*« (322. l.).
[2]) *A fogalmazványban:* Apor István is élt gyakor ez étekkel.

Az kerek asztalnak akkor híre nem volt,
Hanem minden asztal négy-szegeletű volt,
Fenn alól kivonó fiók asztala volt,
Toldalékot tettek mikor vendég sok volt.

Az asztal az házban az fal mellett állott,
Tettek az fal mellé belől bérlett padot,
Külyel az pohárnok karos széket rakott,
Kétkarú bőrös szék fenhelyen láttatott.

Nem franczia módon akkoron ettenek,
Hanem tíz órakor mind ebédeltenek,
Hat órakor estve vacsorát ettenek,
Az vacsora után hamar feküttenek.

Az tíz óra mikor már elközelített,
Az pohárnok asztalt mindgyárást terített,
Két tángyért czipóval felyűl asztalhoz tett,
Asztal keszkenyővel az melyet befedett.

Edgy-két ezüst kalán tángyér mellett vala,
Azután tángyérra annyi czipót raka,
Az vendég mennyi lesz az mint elgondolta,
Pohárszéken tartván, leülvén beadta.

Kést, kalánt senkinek másnak nem adtanak,
Hanem az inasnál azok maradtanak,
Mégis hátok megett mind kést hordoztanak,
Nemesek leülvén, hűvelyből vontanak.

Étek előtt az kést az inas elkérte,
Hogy azt megtisztítsa magával elvitte,
Megtisztítván megint hűvelyiben tette,
Az ura asztalnál tisztán elévette.

Az ón-tángyér penig igen ritka vala,
Az tángyér mind inkább vala csak tiszta fa,
Ón-tángyér bejövén, emlékezem arra,
Haller János kikben kis tángyért tett volt fa.[1])

Az tízet az óra mikor elütötte,
Az étket elvitték, az tál volt befedve,

[1]) T. i. kis fatányért tett az óntányérba.

Az nagy úr is étkit csak ón-tálból ette.
Az fejedelmen kül ezüstbe[1]) nem merte.

Elhozván az étket, férfiak kijöttek
Mind az palotára, kik után kimentek
Aszszonyok, leányok, mind edgyütt érkeztek,
Az aszszonyok előtt leányok mentenek.

Idejekhez képest leányok jöttenek,
Az legkisebb után az többi mentenek.
Előttek edgy öreg szolga hochmesternek[2])
Szép pompával jöttek és lassan léptenek.

Mikor palotában mind bejutottanak,
Mindnyájon szép rendben ottan állottanak.
Ott is az leányok legelébb voltanak,
Edgymás után osztán mind megmosdottanak.

Az pohárnok állott elé mosdó vízzel,
Arany és selyemmel varrott szép kendővel.
Mellette az inas ezüst medenczével,
Friss ezüst korsóból úgy mosdottak renddel.

Leányok, aszszonyok előbb megmosdottak.
Utánnok mindnyájan rendre az férfiak.
Ételkor mosdatlan soha is nem voltak.
Köznemes emberek rézből mosdottanak.

Aszszonyok mosdását mikor elvégezték.
Férfiakot rendre mosdatni kezdették.
Mosdolók palota közepiben jöttek.
Az gazda kénálta így az vendégeket.

Senkit nem nevezvén: uram kegyelmetek
Most ideje immár hogy kiki megmosdgyék.
Az praecedentia[3]) akkor nem hallaték.
Szép alázatosság igen uralkodék.

Akkor az vendégek kezdtek kénálkodni:
Nem akarok kelmed előtt én mosdani.

---

[1]) A fogalmazványban: *ezüstből* áll.
[2]) T. i. Hofmeister, régi erdélyiesen Hopmester, udvarmester.
[3]) T. i. az elsőbbség felett való versengés.

Bizony uram én sem kelmed előtt lenni,
Asztalhoz ezképpen nem akartak ülni.

Elébbállás felől addig kénálkodtak,
Gyakran az étkek is hogy meghülve voltak,
Az papot azután elé állították,
Az asztali áldást vélle elmondatták

Azután csatlóssal elé jött asztalnak,
Kendő volt nyakában akkor az csatlósnak,
Fedelit felszedték az étkek tálának,
Az csatlós elvitte fedelit tálaknak.

Belől az fal mellé ültenek aszszonyok,
Itt hátrább maradtak megint az leányok,
Idejekhez képest ültenek le azok,
Férfiak kül ültek, az mint volt asztalok.

Edgy aszszony felyűl ült, kit híttak főhelynek,
Férfiat melléje oda ültettenek,
Az gazdák legalól rend szerént ültenek,
Mindnyájan leülvén, enni kezdettenek.

Az gazda mindgyárást kezdette kénálni:
Kegyelmetek uram kezdgyék immár enni,
Mely étket szerette kezdett tálból enni!
Mert gazdálkodásnak nem volt szokás lenni.

Asztalhoz leülvén, kést inas beadta,
Étel előtt aztat mert megtisztította,
Az mint feljebb írám, úr is oda adta,
Evén, az hűvelyben megint viszszarakta.

Az köznemesség is késit elévette,
Kit öviben tartott hátának mellette,
Azt megtisztitotta ételnek előtte,
Étel után megint hűvelyiben tette.

Nem volt szokás, vendég asztalhoz bort kérjen,
Adatott az gazda eleget és bőven,
Glasz Vajn[1]) nem hallatott akkor azon helyen,
Azt gondolták volna: gaz vajat hogy kérjen.

---

[1]) T. i. Glas Wein, pohár bor.

Mázatlan fazékból, mikor volt ideje,
Ürmös bort beadtak, volt ital eleje.
Hasonló fazékban bor megint másféle.
Edgymás után osztán abból ittak rendre.

Nem hallották régen *karafin*nak nevit,
Azt gondolták volna, mondasz hogy kurafit,
Az *credentia*nak [1]) sem emlékezetit,
Mert azt vélték volna, kéred hütlevelit.

Két kézzel fazekat adtak be asztalhoz,
Két kézzel bevették vendégek magokhoz,
Két kézzel emelték, úgy vitték szájokhoz,
Jó ízűn ittanak, úgy jutván az borhoz.

Aszszonyoknak ezüst pohárban beadták
Az bort, az szájokat alig megmártották,
Azért is az borból csak keveset ittak,
Hogy rendre ittanak, pohárt meg kiadták.

Az második fogást asztalhoz, hogy vitték,
Mikor ebédgyeket igen vígan ették,
Az italt edgymás közt akkor elkezdették,
Azt penig edgymásra rendre úgy köszönték.

Az gazda két-három ejteles fazekba,
Avagy segesvári ejteles kupába
Bort vitetett, melyet elköszönt ő maga,
Hol harmad, hol negyed magával megitta.

Míg gyümölcsöt adtak, mind úgy vigadtanak.[2])
Azután az edgyes italhoz fogtanak,
Szépen edgymás között úgy nyájaskodtanak,
Vendégek is rendre melyet megittanak.

Semmi híre nem volt akkor *Tekel Glaz*nak [3])
Azt gondolták volna lenni kötél gaznak.
Almási, s járai hólyagos csupornak
Nagy kelete vala, s az szép új kupáknak.

Fertály s fél ejtel bort azokba töltöttek,
Nem valának mint most az gyomrok kényesek,

---

[1]) T. i. kredencz, ebédlő szekrény.
[2]) A fogalmazványban: *mulattanak.*
[3]) T. i. Deckel-Glas, azaz fedeles pohár.

Mert mi légyen jó bor, az kiknek elejek
Azt sem tudták, új bort nem isznak némelyek.

Abban az időben hogy annyira forrott,
Hogy kis csipőssége annak találtatott,
Dicsirvén az édes csipős jó borokot,
Kedvesen, s jó izűn itták italokot.

Az ó bort csak kocsis és azféle itta,
Asztali szolga is aztot sajnállotta,
Ha pohárnok nekik az ó bort beadta,
Elévaló ember éppen nem ihatta.

Kivált nyárba, mikor jól megért a dinnye,[1])
Az gazdáknak vala kotyogós üvege
Medgyes borral[2]) teli, azt tették az jégbe,
Kinek kinek edgyet adtak be kezébe.

Szépen kotyogálván, az jó izűn esett,
Ha edgyet megivutt, mást meg kezibe vett,
És mind annyit adtak, valamennyi kellett,
Mert az jobb borában az gazda medgyet tett.

Ugyan hogy gyümölcsöt asztalhoz beadtak,
Az vendég szolgái szép rendben állottak,
Urok hátok megett mind udvaroltanak,
Azok penig ottan felesen voltanak.

Azoknak bort adtak nagy ezüst pohárban,
Vagy penig szép veres mázatlan fazékban,
Rendre úgy ittanak mind az palotában,
Asztalnál mint voltak, úgy az szolgák vígan.

Még az aszszonyok is mind kést viseltenek,
Sinorral övökről kit leeresztettek,
Két kis kést, edgy villát hűvelyben tettenek,[3])
Kivévén hűvelyből, asztalnál úgy ettek.

---

[1]) Ezzel a sorral kezdödik a 2. ív. A sor felett: B. fol. 2-d
Ebből a fogalmazványban csak 8 szakasz, a többiből csak a tisztá
példány van meg.

[2]) T. i. olyan borral, melyet megygyel édesítettek.

[3]) Ilyen régi evőeszközök még máig is vannak Erdélyben e
két úri családnál.

Kivált sert némelykor bokájból is ittak.
Némelyek kristályt[1]) is ugyan tartottanak.
De kit Velenczéből görögök hoztanak.
Azt soha sem láttam, hogy abból ittanak.

Az kristály elsőbben így jött be hazánkba:
Az harminczadokat bírván árendába
Apor István, parancsolt harminczadokra,
Raritást[2]) ha hoznak, hozzák el hozzája.[3])

Fenn az pohárszéken az fejedelemnek
Vagy tizenkét kristályt ugyan csak tettenek.
Melyeket italra elé nem vettenek,
Hanem raritásúl csak helyben lettenek.[4])

Az kristálynak nem volt azelőtt kellete,
Legelsőbben azért így jöve Erdélybe:
Apor István lévén harminczad praesesse.
Raritást ha hoztak, neki hozni kelle.

Az ezer hat száz és nyolczvan hatodikban
Az német földiről hoztak Kolosvárban
Kristály poharokot, mintegy harmincz számban,
Azt Apor Istvánnak hozták Fogarasban.

Az kereskedőnek az árát megadja,
Az kristályokot is titkon elrakatja,
Teleki Mihálylyal urakat hívatta
Ebédre, mi okon azt senki sem tudta.

Leülvén asztalhoz, az mint parancsolta,
Alábbvaló kristályt pohárnok kihozta,
Borral azt megtöltvén asztalhoz beadta,
Aztat Apor István elköszönté s mondta:

Én arra köszönném, az ki ezt elvenné,
Inná meg az borát, az pohárt eltenné.

---

[1]) Azaz üvegpoharat.
[2]) T. i. ritkaságot, ujdonságot.
[3]) *A fogalmazványban így van:*
Ha raritást hoznak be az országunkban.
Másuva ne küldjék, hozzák az házában.
[4]) Apaffi Mihály útazó pohárkészlete eredeti bőrtokban máig is megvan Magyar-Igenben özv. Köblös Miklósné sz. Récsei Ágnes úrnő tulajdonában. Az ezredéves orsz. kiállításon ki volt állítva.

Mond Teleki Mihály, hogy heába lenne
Most Apor Istvánnak minden mestersége.

Teleki Mihály bort nem ivutt, csak vizet,
Mellyet csupán tisztán az inas megfőzett,
Az melyet azután jeges cseberbe tett,
Kicsin fakártyából[1]) iszsza vala eztet.

Noha az bort ugyan másképen szerette,
De nagy barátságát akkor mással tette,
Kivált az bor mikor megrészegítette,
Akkor szelid, jámbor volt minden erkölcse.

Mondja Apor István: én most nem kénálom
Uram kegyelmedet, hanem csak azt mondom:
Ki megiszsza borát, pohárt neki adom,
Ezen szómat penig én meg nem másolom.

Mond Naláczi István: Apor István koma,
Elveszem, megiszom, lesz enyim pohara.
Megiván, poharát inassának adja,
Az inas elveszi s viszi szállására.

Azután még elébb való[2]) kristályt hoznak,
Melyet megint adnak be Apor Istvánnak,
Igéri az pohárt Apor István annak,
Ki borát meg iszsza, lesz ura pohárnak.

Meg Naláczi István aztat is elveszi,
Megiván az borát, poharát elveszi.
Apor István megint harmad kristált kéri,
Azt is el akarja az Naláczi venni.

Mond Teleki Mihály: ezt bizony nem veszed,
Két kristált eltevél, azokkal megérjed,
Apor István koma én reám köszönjed,
Az kristált elveszem ezután mind tőlled.

Mind az harmincz kristált rendre mind kihozták,
Teleki Mihályra köszönvén beadták.

---

[1]) Kártya alatt Erdélyben ma is a vizhordó kézi faedényt, anyaországban ú. n. kupát értik.

[2]) A prózában, amint természetes is, »szebbet az elsőn (327. l.) áll. Itt íráshibából: *alább való* áll.

Az bort mind az harmincz kristályból megitták,
Teleki házához kristályokot hordták.

Igy az sok kristály bort Teleki megiván,
Ugy megrészegedtek, senki is az lábán
Hogy el nem mehetett, kelletvén hintaján
Magát elvitetni, s úgy lenni szállásán.

Bethlen Gergely[1]) éppen olyan forma vala,
Az Mausolaeumban[2]) mint van irva Gyula,
És ő magát *Magyar Geczi*nek hívatta,
Kristályból italát senki is nem látta.

Úgy ivutt[3]) mint magyar mikor kezdett innya,
Darab, nem pohár bort — gyakor kiáltotta —
Adj be Sándor Gergely esse kurafia!
Aztot vagy fazékból, vagy kupából adta.

Mikes Mihályt egyszer ebédre hívatta,
Az italtól Mikes magát vonagolta,
Aztot Bethlen Gergely az mikor meg látta:
Talám krestálra van az kelmed vágyása?

Akkor az sebiből edgy kopott erszényit,
Nem itilted volna garasra böcsűit,
És kiveszi abból négy poltura pénzit,
Azután magához edgy inast így szóllít:

Ládd uram nem iszik, vágyódik krestályra.
Eredgy azért hamar siess az piaczra,
Hozz sietve krestált uram italára,
Talám abból jobban az boromat iszsza.

Mikes Mihály hallván, az kristályt felejti,
Kupát és az csuprot az keziben veszi.
Iszik, Bethlen Gergely az mint ötöt inti.
Az kristályra vágyók kezdék szégyenleni.

Kolosvár városa főhadnagya vala
Öreg és szakállos díszes ember vala

---

[1]) A későbbi főgenerális, II. Apafi Mihály apósa.
[2]) A »Mausolaeum pot. regum Hungariae«, melyet Nádasdy Ferencz adott ki.
[3]) Máig is mondják Erdélyben *ivott* helyett.

Rejner Márton, gyakran aztot mondja vala:
Ónn kannából is fenesi[1]) bor jó volna.

Ejtel, s fél ejteles üveg palaczkokot
Az Lengyelországból, ónnal srófosokot.
Hoztanak, s árultak ily pinczetokokot.
De nem vették elé italra azokot.

Nemes Háromszéken főkapitány vala
Nemes János s az nemesség udvarolta,
Olyan pinczetokot ő is szerzett vala,
És italra eczczer elévette vala:

Vén Cserei János[2]) hogy igyék, nem tudta.
Az srófja által azt oly erőssen szítta,
Míg fenekit annak mind eszszerontotta,
Mond Nemes: palaczkból ökör tudna innya.[3])

Magyar, székely és szász, Erdélyt kik lakjátok,
Ez három nemzetből valahányan vattok,
Kik eleiteknek ezüstit tartjátok,
Mért tartottak azok? valjon mit gondoltok.

Kinek vala ezüst czészéje, pohára,
Korsó, medenczéje, palaczkja, kannája,
Pénzből ha megszorúlt, vetette zálogba,
Azokat idővel megint kiváltotta;

Azokot elejtvén, jó volt darab része;
Ejtsd el az üveget: jó-e az cserépe?
Valjon zálagjára kölcsön jó pénzt kap-e?
Ezen bolondságra fogy hazánk sok pénze.

Az mint feljebb írám, két kalánt tettenek,
Az melyet főhelynek akkor neveztenek,
Az kik leves étket asztalnál ettenek,
Azon két kalánból felyűl lekértenek.

---

[1]) Fenes Kolozsvár szomszédságában van, ahol jelenleg nem terem.

[2]) Cserei János fogarasi várnagy, a Cserei Mihály törté író apja.

[3]) A prózában így: »Mond Nemes János: itt mondhatnák, ö tudna palaczkból innya«. (329. l.)

Kinek kinek külön nem vala villája
Az régi időben, azt nem értem vala,
Hanem edgy-két villa az asztalnál vala.
Eléb-belébb adván, húst vettek tángyérra.

Az első rendeknél ezüstből voltanak,
Szép magyar verseket nyelekre írtanak,
Két vagy három olyan villáim valának,
Azoknak is nyelin szép versek voltanak.

Galeottus minden nap Corvin Mátyásnál
Az ebédit ette király asztalánál,
Csudálkozva írja, hogy az magyaroknál
Leves étket esznek sáfránynyal asztalnál.

Mégis oly szép tiszta volt király köntösse,
Hogy aztat legkissebb mocsok is nem érte.
Mindenkor oly tisztán köntösit viselte,
Hogy csudálkozhatott rajta, az ki nézte.[1])

Régenten nem vala híre az *zuppon*nak,
Hogyha mondtad volna, vélték volna súpnak.
Az akkori levest hitták *polyéká*nak,
Vagy káposzta leves, húsával disznónak.

Az mint legelébb is mostan levest esznek:
Akkor sós káposztát megfőzve ettenek.
Nagy divatja vala az énekeseknek,
Hogy megrészegedtek énekeltettenek.

Régi magyar dolgok versekben foglalták.
Aztot nagy kedvesen minnyájan halgatták.
Szerelem éneket ritkábban dúdolták,
Azt is az ifiak leginkáb mondatták.

Dobbal az töröksíp kedves musikájok.
Azoknak volt régi szép magyar nótájok.
Azon musikáknál vala nagy italok,
Tisztességes tréfás úri mulatságok.

Mert az az szép régi igaz magyar nóta,
Az embert italra ugyan indította.

---

[1]) Galeotti Marzio: Mátyás király jeles, bölcs és elmés mondásai és tetteiről. Közli *Kazinczy* Gábor. Pest, 1863. (35. l.)

Ma úgy elhagyatott régi magyar nóta.
Hogy talám nem volna, az ki olyat fúna.

Ugy vagyon, akkor is voltak trombitások,
Aztot most úgy képzem *(így!)*, mintha az farkas
Télben eszszegyűlvén, azok orditások
Hallatnék, s nem is volt kedves musikájok.

Akkor nem mondották, hogy fújj *baxamétát*
Mert ha mondtad volna, vélték Baxafalvát
Mondod és emlegeted, avagy Bélafalvát.
Trombitán nem fúttak éppen semmi nótát.

Azután asztaltól minnyájan felkelvén,
Vagy penig még ugyan az asztalnál lévén,
Hegedű, czimbalom, duda készen lévén,
Frulyát *(így!)* is gyakrabban azok közi tévén.

Azután az tánczot szép halkkal elkezték,
De akkor nem szöktek, mint most, mint az kec
Hanem szép csendesen magokot viselték:
Három az táncz, vonjad! gyakran emlegették.

Következett osztán az *lengyel változó*,
Három leánt adván férfiaknak osztó,
Azon tánczban vala csak három fordúló,
Az legény az leánt vala elbocsátó.

Leányok magokra hármat fordúlának,
Mind az hárman megint legént választának,
És azokkal megint hármat tánczolának,
Tánczot edgymás után rendre úgy járának.

Azután *lapoczkás tánczot* tánczoltanak,
Aszszonyok s leányok kereken állanak,
Edgy pár az közepin szép tánczot járának,
Ketten férfi s aszszony kül lapoczkázának.

Az nagy embereknél más tánczok is voltak,
Melyeket *egeres*, *gyertyás tánczn*ak híttak,
És mindenik tánczhoz szokott nótát fúttak,
Melyet az időben musikások tudtak.

Az *egeres tánczot* ilyen formán járták:
Kilencz vagy tiz férfi edgy sorba állottak.

Aszszonyok leányok annyi számban voltak.
Középen tágason ottan tánczolhattak.

Legény edgyik sorból az leánt elvitte,
Eczczer, kétczer mind az két sort megkerűlte.
Az leánnak kezit ott eleresztette,
Kiki csak magára az tánczot kezdette.

De csak azon sorban az tánczolás vala,
Akkor osztán kezdték mondani, hogy: macska
Ideje hogy immár egeret megfogja,
Igyekezett legény, leánt hogy megkapja.

De az tanolt leány úgy elfárasztotta
Az legént, és aztat úgy megizaztotta.
Hogy az verítéktől minden edgyetmássa
Az izzadás viztől éppen nyirkas vala.

Mert az leány elől, az férfi utánna,
Kerűlték, kik voltak említett két sorba.
Az legény az leánt hogy szembe találta.
Az leánnak kezit megfogni akarta:

Hirtelen az leány akkor megfordúla.
Az férfi utánna akkor elmarada.
Erővel megfogni mert szabad nem vala,
Ha csak mesterséggel kezihez nem kapta.

És így tisztességgel az leánt megkapván.
Kettőt, hármat avval megintlen fordúlván,
Az régi helyére azután állítván,
És így becsülettel edgymástól megválván.

Ezután rendiben az mely legény állott.
Az leány is, melyik másik rendet tartott.
Elvitte, mint másik, ő is avval tánczolt.
Rendre, míg kijárták, az táncz addig tartott.

Vala edgy más táncz is, azt *gyertyás*nak hítták.
Abba az időben aztot így tánczolták:
Az két égő gyertyát az keziben adták
Két ifiú legénnek, tánczczal hordozták.

De mikor tánczoltak, reá vigyáztanak,
Az gyertya lángjával kárt ne csináljanak

Az fordítás közben köntösök, s hajoknak,
Gyertyával két hármat szépen tánczoltanak.

Azután aszszonyok, s leányok hol ültek,
Szép, térdeket hajtván, elejekben mentek,
Két aszszont vagy leánt azok közül néztek,
Az égő gyertyákot kik kezekben vettek.

Azok is edgymással szépen tánczoltanak
És az midőn kettőt hármat fordúltanak,
Az gyertyákat adták meg két férfiaknak,
Edgy darab ideig ily tánczot jártanak.

Az *süveges táncz* is igen kedves vala,
Abban az időben azt így járják vala:
Szép süveget férfi keziben fentarta,
Avval szép módgyával az tánczát tánczolta.

Midőn kettőt hármat maga fordúlt volna,
Az aszszont vagy leánt, melyiket akarta,
Magával tánczolni térdhajtással hítta,
Avval kettőt hármat tánczolva fordúla;

Azután az leánt addig csalogatta,
Az süveget tőlle az míg elkaphatta,
Süveggel aszszony is három tánczot jára,
Mintedgy dicsekedvén, hogy elragadhatta.

Az aszszony is melyik legént kedvellette,
Az tánczban magával süveggel elvitte,
Mint az legény ő is addig kisértette,
Az legény süvegét míg kezihez vette.

Itt az leány elébb férfiát hordozta,
Férfi módon szépen gyakorta forgatta,
De edgyik másikot úgy elfárasztotta,
Azokat gyakorta veriték elfogta.

Nincsen most kelleti ilyen mulatságnak,
Híre is nincs az szép *lassú magyar* tánczna
Férfi, aszszony, leány, mint kecskék ugranak,
Tót, franczia, német tánczot kiáltanak.

Minuet mi legyen azt senki sem tudta,
Ha mondottad volna, más azt tudta volna,

Hogy azt kérded tőle: valjon hogy mit ett ma?
Szép magyar szokásunk ekképen fordúla.

Hírit sem hallottad volna akkor *bál*nak,
Hogy ha montad volna, talám hogy áldoznak
Amaz nevezetes híres Bál bálvánnak,
Avagy hogy bált[1]) kötni kereskedők hínak.

HARMADIK CZIKKELY.

Az Fejedelem ebédiről és vacsorájáról.

Regnans fejedelem tíz órakor ette
Reggel az ebédet, az vacsorát estve,
Az hatot az óra midőn elütötte,
Aztot penig ilyen renddel véghez vitte:

Az főkonyhamester akkor megizente,
Hogy már készen volna fejedelem étke,
Az főpohárnok is akkor eléjöve
És az pohárszéken szép rendelést teve.

Az több pohárnokok bőrös szepetekben
Az hámozott czipót behozták elsőbben,
Azután forgódtak asztalterítésben,
Az asztalterítés vala ilyen rendben:

Aranynyal ezüsttel varrott abrosz vala,
De az csak edgy singni, igen keskeny vala.
Körűl terítették az hoszszú asztalra,
Más szép fejér abroszt terítettek arra,

Szép ezüst tálakban az étket feladták,
Varrott keszkenyőkkel étekfogók fogták,
Azon keszkenyőköt az udvartól kapták,
Avval tálat fogják, csak arra tartották.

Étekfogók előtt gyalog megyen vala
Az *főkonyhamester*, s úgy rendeli vala,
Az étket mi renddel vinnék el asztalra,
Az mint elrendelte vitték palotára.

---

[1]) *Bál* egy köteg, a mivel némely árút, pl. a keleti szőnyeget árulni szokták.

De az *főasztalnok* ült szerszámos lóra,
Daru avagy ráró három szál szép tolla
Az süvegin vala, medályba foglalva,
Konyhamester előtt lón úgy megyen vala.

Az palota előtt lováról leszállott,
Ott az *étekfogók* eleiben állott,
Gyalog vezette fel az étekfogókot,
Asztalhoz palotán étkeket rakatott.

Addig mind palotán kellett udvarlani,
Az mig meleg étket kelletett elhozni,
Vagy az derék fogást kelletett feladni,
Akkor térdet hajtván, meg le kellett menni.

Az több étekfogók minnyájon követték,
Akkor is, az étket az mikor elvitték,
Asztalnokot lovon megint menni nézték,
Az asztalhoz étket mint elébb letették.

Elsőbben hogy étket rakták az asztalra,
Fejedelem, s Aszszony jöttek palotára,
Az fejedelemnek ha volt tanácsura,
Az az fejedelem előtt elől jára.

Hoszszabb ő magánál, ezüstös nádpálcza
Az *főhochmesternek* az keziben vala,
Melynek az közepit kézzel fogja vala,
Fejedelem előtt lassan úgy jő vala.

Ezüstös nádpálczát nem vala senkinek
Szabad hogy viseljen, az fejedelemnek
Rövid vastag nád volt, azon is ezüstnek
Nem vala s nem látszott jele legkisebbnek.

Az nádpálcza sem volt ilyen czifra, mint ma,
Az portáról hozták, volt két három bogja,
Annak is edgy része fennállott, mint fogta,
Az elsőknek vala akkor csak nádpálcza.

Hogy az fejedelem kijött, állottanak
Mind rendet az urak s térdet hajtottanak,
Minden tiszteletet tettenek uroknak,
Az mig asztalhoz ült, mind udvaroltanak.

Az fejedelemnek zöld bársony süvege,
*Kozák süveg*nek hitták, nuszttal prémezve,
Az fejiről akkor aztot le nem vette,
Állott urak előtt, mind süveg feltéve.

Az *hoszszú süveg*et csak ritkán viselte,
Rend szerént urak is, kivált hideg télbe;
Kozák süvegek volt, s viseltek fejekbe,
Róka, nest, avagy nuszt volt az prémezetje.

Már az *főpohárnok* eléáll társával,
Szép ezüst medencze, s nagy ezüst korsóval,
Az kendő volt varrva gazdag szkofiummal,
Fejedelem előtt állnak térdhajtással.

Az fejedelem is előbb megmosdódik,
Azután az Aszszony mosdására viszik,
Az mint feljebb írám, rendre kiki mosdik,
Az vizet azoknak más korsóból öntik.

Eczczer az lengyelnek vala itt követje,
Zrinyi János [1]) is volt urunknak vendége,
Az pohárnok akkor mind három kezire
Az ezüst korsóból az vizet öntötte.

Az *udvari pap* is immár elé állott
Vagy *pohárnok inas*, arra taníttatott,
Az asztali áldást szép halkal elmondott,
Urunk az süvegit az keziben tartott.

Azután süvegit tette az fejében,
Az Aszszonynyal ketten ültenek főhelyben,
Mindjárt ennni kezdtek ketten az étkekben,
Nem hajtván senkire semmit is semmiben.

Főhochmester osztán azokot ültette,
Kiket meg marasztott urunk ebédire,
De hol volt az Urunk, s Aszszonyunk ülése,
Ott az asztalnak volt két arasz ürege.

Hogyha főhochmester ott fenn akart enni,
Az két arasz üreg után kellett ülni,

[1]) A prózában Zrinyi *Ádám* áll. (335. l.)

Ha penig nem akart, szabad volt lemenni.
Maga vendégivel ott ebéden lenni.

Az több jelen levő urak s főemberek,
Kiket nem marasztván, nem is volt ott helyek,
Térdet fejet hajtván, szállásokra mentek.
Azok szokás szerént tíz órakor ettek.

Ha fejedelemmel főhochmester nem ett:
Udvartól asztala volt neki készített,
Az kiket ő akart, hívutt[1]) vendégeket,
Mint szerette, osztán úgy vendégeskedett.

Az fejedelem már az asztalhoz ülvén,
Az *fegyverhordozó* háta megé jövén,
Köves és aranyas hüvelyben kard levén,
Buzogánynyal edgyütt az keziben vevén.

Karjain keresztül vevén, mind ott állott,
Fejedelem háta megett mind udvarlott,
Az fejedelemnek ebédje míg tartott,
Felkelvén asztaltól, ő is félreállott.

Az sültet asztalhoz az mikor elhozták,
Az főasztalnoknak aztot kinyujtották,
Arra készen levő más asztalra rakták,
Felbontván, asztalhoz megintlen beadták.

Az fejedelemnek mikor kellett innya,
Az *főinnyaadó* az bort elé hozta,
És az ezüst tángyért keziben tartotta,
Kitöltvén keveset, elébb megkóstolta.

Azt az fejedelem mind szemivel nézte,
Valahányszor ivutt, mind azt cselekedte,
Megkóstolván az bort, azután töltötte,
Az fejedelem is az szerént elvette.

Az több vendégeknek *pohárnokok* hozták,
De csak eczczer is ők azt meg nem kóstolták,
Aztot az vendégek edgymás után itták,
Az mind feljebb írám, edgymásnak beadták.

---

[1]) Maig is használt szólásforma Erdélyben: *hívott* helyett.

Fenn különös hely volt, hítták *kis konyhá*nak
Arra taníttatott edgy udvari frájnak
Ott főznie kellett ura s aszszonyának
Négy s öt tál étket s hitták *specialis*nak.

Asztaláldást mondtak asztaltól felkelvén,
Fejedelem elött az tanács bemenvén,
Az fejedelem is azokot követvén,
Térdet, fejet hajtván, mindgyárást eljövén.

Gyakor szokott vala ebéd felett innya,
Mikor innya kezdett volt erős itala;
Nem menthette magát senki, nem ihatja,
Míg asztaltól kidölt, addig kellet innya.

Egy vider[1]) bort maga könnyen iszik vala,
Mégis részeg nem volt személyiben soha:
Levette süvegit, mintha fáradt volna,
Nem láttatott bortól megtántorodása.

Gőzölgött az bornak tetején ereje,
Mint kéményből való tűznek az ő füste,
Azután italát bővebben követte,
Némelykor fenn állva az bort köszöngette.

Udvara németit[2]) eczczer Fogarasban
Rendre állította az vár piaczában,
Erőssen lőtetett, lévén vigasságban,
Minden pohár után löttenek az várban.

Azoknak két hordó borát kivonatta,
Az piacz közepin mindaddig itatta,
Valamig hullottak mindnyájon edgymásra,
De az lövéseknek szünetit nem hadta.

Fejedelem, s Aszszony mikor tánczot jártak,
Az nagy palotába, az melyre fordultak,
Az urak minnyájon nagy térdet hajtottak,
Míg tánczát végezte addig fenn állottak.

Az duda volt igen kedves musikája,
Magyar módon igen lassú volt az tánczа,

[1]) Máig is szokásos bormérték Erdélyben, körülbelül 10—11 liter.
[2]) Német puskás várőrségét.

Csak alig láttatott, hogy mozog az lába,
Méltósághoz méltó volt az fordúlása.

Hogy czifrán lett volna, csak ritkán láttatott:
Fejedelemasszony két első frájt[1]) adott
Eczczer férnek *(így!)*, mikor fejedelmi módot
Az öltözetiben akkor hogy mutatott.

Tengerszín bársonyba vala felöltözve,[2])
Igen drága szép nuszt mentéje béllése,
Azon szokás szerént posztó leeresztve,
Fejedelmi módon palotára jöve,

Pár nuszttal prémezve hosszú szép süvege,
Drága medály vala arra felfüggesztve,
Az medályban vala kolcsoktoll[3]) betéve,
Mint tisztító seprű, úgy volt kiterjesztve.

Senkinek oly formán az tollat viselni
Szabadsága nem volt, fel sem merte tenni,
Az edgy fejedelmet láttatott illetni,
Azért senki nem is merte megpróbálni.

Igen kedvellette s gyakor is vadászott,
Az mikor otthon volt, könyveket olvasott,
Bibliát gyakrabban mással olvastatott
Estve míg elaludt, kivált míg özvegy volt.

Az házában vala felesen az óra,
Azokot ő maga gyakran igazgatta,
Edgy éppen olyan volt mint bojtos kis kutya,
Hány legyen az óra, mint kutya ugatta.

Az övit fenn éppen csecsinél viselte,
Igen jámbor vala, csendes az erkölcse,
Szamár, kurafia: volt minden feddése,
Kevés és fontos volt az beszélgetése.

Másképpen hirtelen vala az haragja,
Akkor megöletni mást nem szánta volna,

---

[1]) Fräuleint, udvarhölgyet.
[2]) Ezzel a sorral kezdődik a 3-ik ív; felette: C. fol. 3. (Eb
csak a tisztázott, sajátkezű példány van, két oldalt egérrágta lyukk
[3]) T. i. kolcsagtoll.

De megint haragja hamar múlik vala,
Nyilván volt mindennél az nagy jámborsága.

Az ezerhatszáz és kilenczvenedikben
Fogaras várában meghalt áprilisben,
Az napja, hogy volna tizenötödikben,
Ötven ny[olcz esz]tendöt töltvén életiben.

Huszonkilencz [esztendöt] töltött Erdélyben,
Csendesen . . . . . fejedelemségben,
Erdély . . . . . olta, nagy szép békességben,
Is . . . . . volt az ö ideiben.

Tizen . . . . . [eszte]ndös edgy fia marada,
[Apaffi][1]) Mihálynak azt is híják vala,
(Leo)poldus császár kit Bécsben hívata,
Apja holta után öt esztendö mulva.

Veterányi vala Erdély generálja,
Vele Bécsben felment, mert úgy parancsolta
Az császár, csakhamar Bécsbe fel is juta,
Sok szép kegyességit császár ajánlotta.

Császár kegyelmesen Bécsbe megintette,
Akkor ugyan visszabocsátá Erdélybe,
Erdélyben is sok úr tanácsát értette,
De ifiú lévén, azt mind megvetette.

Némely Bethlen urak tanácsán indúlván,
Az Bethlenek közül sokan nem jovalván,
Magához hasonló ifiak tanácsán
Bethlen Gergely leányát elmátkásítván.

Felséges udvarnak ez dolga nem tetszett,
Igaz hazafia ezt egy sem kedvellett,
Lakodalma után parancsolatot vett,
Bécsben személyiben mindjárt menni kellett.

Többször hazájában be sem bocsáttatott,
Oly kegyelmességet az császártól kapott,
Imperii princeps mert resolvaltatott,
De uraságából Erdélynek kikopott.

---

[1]) A kipontozott és zárjelbe tett helyeket az egér kirágta.

Az házasságának vette ily gyümölcsit.
Az lakadalmának lássuk immár rendit.
Melyet Balázsfalván pompával véghez vitt.
Az uraknak nagyobb része jelen volt itt.

Az lakadalomnak az ő első napján.
Fejedelem török-szerszámos paripán.
Felesed magával az várból indúlván.
Kijöveteliben szép pompát mutatván.

Ott sátort vontak volt az Küküllő hídján.
Az sátor az hídnak az közepin állván,
Hintón Berve felől az kisasszonyt hozván.
Az jövetelt penig úgy alkalmaztatván,

Hogy az fejedelem az mikor érkezik,
Az menyasszonyt hídhoz megint akkor viszik,
Hid végiről gyalog mindkettőt kísérik.
Az sátorban menvén. edgymást úgy köszöntik.

Az fejedelemnek az maga képibe
Menyasszonyt Alvinczi Péter köszöntötte,
Kisasszony résziről Bethlen Miklós tette
Az köszöntést. osztán. hogy azt véghez vitte.

Fejedelem mindjárt leány kezit fogván.
Szép bársonyos hintót magával kihozván.
Ketten edgymás mellé ültek, s megindulván.
Az vár felé mentek. csak lassacskán járván.

Az két rész vendégek mind együtt mentenek.
Palotán asztalhoz mindnyájon ültenek.
Nagy vígan asztalnál ittanak. s ettenek.
Noha ez házasság ne[m tet]szett mindennek.

Sem násznagy, sem vő[fély az] lakadalomban.
Sem leány-felkérés [a mint] volt szokásban.
Nem vala. felkelvén [mentenek az] tánczban.
Mulattak sokáig azon [vígasságban].

Sem leány-elkapás nem [volt ott gyertyá]val.
Az menyasszonyt anyja cs[endesen mag]ával
Elvitte az hálóházban cs[ak magában].
Az fejedelem is utánnok ment hal[kan].[1]

[1] A zárjelbe tett helyek egérrágás következtében hiányza

Vendégek palotán mind künn maradtanak,
Azután sokáig megint tánczoltanak,
Az mig az rendi volt mind fenn mulattanak,
Az idö eljövén, mind eloszlottanak.

Sárosi János volt igaz hazafia,
Midön mátkájával herczeg tánczol vala:
Dinom-dánom, dinom ma, dúdolja vala,
Bánom bánom bizony, mikor jut holnapra!

Igazán és szentül bizony azt dúdolta,
Mert azt vele edgyütt az ország megbánta,
Mint ifiú magát hogy így elrontotta,
Az hazát is éppen az veszélyben hozta.

Az kézfogás ilyen formán volt Bodonban:
Kendeffi Gáspárnak az lakadalmában
Voltanak az urak, ugyanez faluban,
Apor István vala násznagy hívatalban.

Mert Bethlen Gergelynek az leányát vette
Kendeffi Gáspár is; edgy vacsorán estve
Apaffi Mihálynak ott volt jelenléte,
Az leányt is akkor ugyan megkérette.

Azt Apor Istvánnak nem lehetett tudni,
Hogy kézfogás az nap akarna ott lenni,
Jó reggel felmegyen uraktól búcsúzni,
De Bethlen Elek úr kezdette mondani:

Más dolog is fog ma itten történni *(így!)*,
Ne készüljön kegyelmed még ma elmenni,
Mert az fejedelem akarja megkérni,
S az Bethlen Gergely leányát eljedzeni.

Apor István lassan magában mondotta:
Eb akaratjából leszen az még ma *(így!)*;
De azt Bethlen Elek ugyan meghallotta,
És Bethlen Gergelynek mindjárást megmondta.

Mely szókot Bethlenék rossz szívvel hallottak,
És Apor Istvánra sokig haragudtak,
Magokban mindenkor suttogtak buttogtak,
De Apor Istvánnak semmit sem árthattak.

Apor István ugyan az nap ott maradott,
Jelen volt mindaddig, mig megmátkásodott,
És az fejedelem meddig gyűrűt váltott,
De másnap jó reggel onnét elbúcsúzott.

Ezterház Ferenczné edgy szép drága órát,
Melyre leíratta személyiben magát,
Küld Apor Istvánnak, hogy az harminczadját
Mennyire lehetne engedné el vámját,

Mert feles ökröket felszedetett vala,
És Magyarországra hajtatni akarta,
Két száz forintokot elengedett vala,
Embereinek is sokat szolgált vala:

Hogy megnézze, ebéd alatt eléveszi,
Hogy ő is megnézze, más úr is elkéri,
Hogy igen szép óra legyen, megdicséri,
Harmadik elkéri, s alább alább tészi.

Elébb elébb addig [kéri]k el az órát,
Míglen igen [szépen?] az órát ellopják,
Noha ig[en] . . . . de meg nem kaphatták,
Az kik [azt elloptá]k, talám ma is tartják.

Más na[p Apor Istv]án indúl Kecze felé,
O[tt vele nem] lévén akkor felesége,
[Cserei Mi]hályt hintajában ültette,
[Hogy az i]dő telnék, vélle beszélgetne.

[Még][1]) én akkoron Nagy-Szombatban valék,
Három esztendeig én is ott tanólék,
Mondd: fejedelemség az ágyban nyomódék
Tegnap, hogy elérjék, ezt többször ne véljék;

Te tudod Ur Isten, hogy oka nem vagyok,
Ebben az dologban semmit nem is tudok,
Isten előtt számot adjanak mind azok,
Ezen rossz dologra voltak kik tanácsok.

---

[1]) A kipontozott és zárjelbe tett szavak egérrágás mi hiányzanak.

Bodonból Keczéig mind arról beszéllett,
Nagyokot sóhajtván az szeme könyvezett,
Gyakor, keszkenyővel megtörlötte szemét.
Azon sokat búsult, róla nem tehetett.

Jó Apaffi Mihály felséges uradnak,
Mért nem adál helyet az jó tanácsidnak.
Jobban volna dolgod magadnak, s hazádnak.
De mért vakarjuk fel helyit az rút turnak.[1])

NEGYEDIK CZIKKELY.

Az erdélyiek régi köntösiről.

Erdélyi ne kaczagd, ha az francziáknak
Az feleségeket mondják úrasszonynak,
Mely is annyit teszen, hogy ők uralkodnak
És az férfiaknak azok parancsolnak.

Mert gondolom én is, hogy igazat írok:
Hogy ma Erdélyben is urak az asszonyok,
A hol parancsolják, ott toppant az urok,
Azért asszonyokról elébb írni fogok.

Nem értem, hallottam, hogy régi időben
Geleznában járt fő asszonyság Erdélyben.
Kiki azt viselte az maga rendiben,
Nuszt, nest, petymet volt belől béllésiben *(így!)*

Petymetből nagyanyám geleznáját láttam.
Hogy másnak is megvolt én gyermek hallottam.
Micsodás volt, hogy most leírni nem tudtam,
Nem emlékezem jól, igen gyermek voltam.

Az nyak szirin[2]) felyűl az főleányoknak.
Az tetejin alól az koponyájoknak
Halcsontból, és szőrből kötött koronának
Formáját díszesen fejekre raktanak.

---

[1]) *A prózában így van:* De miért vakarjuk fel a béforrott sebnek az ő turját. (340. l.)

[2]) A prózában: »nyak szirtin feljűl.«

Nézd meg, az mint írják, az régi szűzeket
Mint ékesitette korona fejeket:
Szintén olyanformán képezzed ezeket,
Diszes öltözet volt, illetvén szenteket.

Az *korona* meg volt igen szépen rakva
Veres kláris, avagy jóféle gyöngy vala,
Az kitől mint tölt ki, úgy volt az rakása.
Azon vala igen szép drága pántlika.

Az karjokon feljebb bővebb ingek vala,
Az könyökök alatt ránczos szűk síp forma.
Az inneplő olyan tábla forma vala,
Aranynyal megvarrva, vagy gyöngygyel megrakva.

Azon táblát osztán az s . . . . re tettek,[1])
Fehér selyem kötött [keztyű]köt viseltek.
Közepiben arany [ezüst czér]nát szőttek,
Alsóbb rend czérnából [keztyűt kész]ítettek.

Az öt újjok hegye azokból [kilátszott],
Csecs-kínállással nem [árúlták ma]gokot.
Hanem mint az ingre tettek [oda gyolcsot],
Avval befedezték melljeket, nyako[kot].[2])

Asszonyok, s leányok viseltek régenten
Sok *islóg*ot külső és belső ingeken,
Apró volt mint lencse, azokot egészlen
Felrakták, voltanak két-három ezeren.

Ránczban szedett egész melljű ing nem vala,
Meg vala hasítva, eszszekötik vala,
Az ingek éppen fel az nyakokig vala,
Az csecsekből semmi ki nem látszik vala.

Nem bocsátják vala akkor zsibvásárra
Az csecseket éppen szemtelenűl, mint ma,
Félig mezítelen kiáll csecsek, mintha
Csecs-mutogatással férfiat kénálna.

---

[1]) A prózában így: »az melyet azon ránczos síp forma ü újjára tettek«. (341. l.)

[2]) A kipontozott és zárjelbe tett szavakat az egér kirágta.

Még főasszonyok is csizmát nem viseltek,
Ránczos szárú sarut, mint az szásznék, vettek.
Ritka volt, az kinek csizmát készítettek,
Arra szőrből kötött botosokot tettek.

Mint ma, úgy öltözött akkor is menyecske.
De nem volt többinek annyi sávos feje,
Hanem az fejeket az szép fátyol fedte.
Azt lebocsátották s vonszolódott messze.

Hogy házoknál voltak, mentét viseltenek,
Az merrevalóra[1]) palástot vettenek,
Templomba, temetés, vagy útra mentenek,
Mindnyájan palástba akkor öltöztenek.

Az *téli palást*ot, mint volt tehetsége,
Vagy az maga rendi miképpen engedte,
Petymettel, nuszt, nesttel vala megbérelve,
Fekete bíborból, bársonyból készítve,

*Nyári palást*ot is nyárban viseltenek,
Sima bársonyt, bíbort annak is vettenek,
Más materiát is ritkán szerzettenek,
Mindenkor nem kellett lenni feketének.

Bojtos selyem vala annak két eleje,
De bojtos bársonynyal galléra prémezve,
Karmasin, zöld, veres, az ki mint szerette,
Olyan volt bársonynak akkor maga színe.

Az öreg főrenden levő asszonyoknak
Fekete biborból nyári palástjoknak
Kellett lenni szélje és az gallérának,
Melléje fekete csipkét varrottanak.

Az csipke fekete szép selyemből vala,
Az csipke edgy újnig alól, felyűl álla,
Az mint palást széle és galléra vala,
Abban az főasszony igen díszes vala.

*Kis subá*jok is volt az kisasszonyoknak
És az elévaló nemes leányoknak,

[1]) T. i. mellrevalóra.

Veres, megyszín, zöld, és más színű bársonnak,
Annak kellett lenni, nem materiának.

Az suba bőv, széljes, de csak rövid vala,
Az derekán alól mert az nem ér vala;
Az mint az palástnak bellése úgy vala,
Petymet, nest, nuszt szélje és egész galléra.

Kis subán is, úgy mint szintén az palástón,
Arany ezüst [kötést] vagy csipkét sokszoron,
Az kitől m[int kit]ölt, varrottak olymódon,
Harmad[részében i]s alig volt az bársony.

Az jófél[e vere]s kláris öv volt ritka,
Az [főasszony]oknak viselte csak nagyja,
[Nyaka körűl] nestből, nusztból volt galléra,
[Hozzá] nyakrakaró fekete fátyola.

[Nusztos] [1]) avagy nestes az *kozák süvege*,
Kisasszony homlokán vala leeresztve,
Két felől szép strucz-toll, az mely volt megfestve
Sokféle festékkel, s díszes vala véle.

Hajokot kétfelől szépen felczifrázták,
Gombolyag hév vassal megfodoritották,
Az *álhaj*nak akkor hírit sem hallották,
Jóféle gyöngyöt is hajok közi fonták.

Az úri leányok hogy útra mentenek,
Szép fekete fátyolt nyakokra tettenek,
Melyet elől osztán leeresztettenek,
Az melljeken penig keresztül tettenek.

Az melljin keresztül, az mint fátyol álla,
Annak az közepin drága gyűrű vala,
Az czomjokon *(így!)* feljel megakasztják vala,
Az fátyol két szárnya az mint lefügg vala.

Mind *kesentyű* vala melljén az szásznéknak,
Az formája vala éppen az medálynak,[2])
Arany, drága köves, úri asszonyoknak,
Ezüst, ón, pléh, csinált kö, falusiaknak.

---

[1]) A zárjelbe tett helyeket az egér kirágta; a próza szöv
után egészítettem ki.

[2]) Máig is viselik ezeket a nagy »mell-boglárokat« (morsus

Akkor *rása szoknyát* nemes, s főasszonyok
Minden nap viseltek magok és leányok.
Öveknek tartattak fekete klárisok.
Solennitásokban csak volt czifrázatjok.

Nézd meg ez mostani felfordult világban.
Edgy lotyó szolgálót híj szolgálatodban.
Paraszt, jobbágy leányt, nézd, mi ruházatban
Vagyon, és öltözik nem maga sorsában.

Ezek között is már köz az rása szoknya.
Ha penig fogadni akarsz szolgálatra.
Reá sem figyelmez brassai posztóra.
Mente, szoknya legyen mind jóféle rása.

Három renddel kivűl legyen ezüst massa.
Mente prémezetje legyen éppen róka.
Arra selyem gombok legyenek felvarrva.
Három forint érő pántlikás az párta.

Mentéjek volt ugyan nemes asszonyoknak,
De értem, az mikor az falusiaknak
Elig volt mentéje kettőnek, háromnak.
Csak bárányhőr vala béllése azoknak.

Az többi, kik voltak alább való rendben.
Az templomban télbe fekete zekében
Mentenek, de osztán az nyári időben
Az fejekre tévén abrosz vagy kendőben.

Nem tudják vala azt, mi az *gyolcs rokolya,*
Sem mi árú legyen az selyem pántlika.
Most sok asszony leány, kinek nincs falatja
Az házánál, avagy csak nem koldul atyja.

Aranyas széljű az patyolat, és gyenge
Gyolcs rokolyája, és rókás czifra mente.
Az párta is drága s czifra öltözetje.
Jobb volna adózna, mit erre költene.

Jertek elé tü is jó sz[ékely] asszonyok
Régi köntöstökben, az [kik m]ár nem vattok.
Elsőbben is lássuk, hogy [minő volt] kontyok?
Viseltek az régi j[ó gaz]da asszonyok

Mind lófő, darabant emb[er feleségе]
Vastag tömött kontyát [az fején vis]elte,
Két nagy tő, mint két szarv, [abba bele] téve,
Az tőnek hólyagos volt az alsó [vége].[1])

Az ki értékesebb, volt ezüst az tője,
Hólyagos, konty felől, tőnek alsó vége,
Aranyas is volt, az kitől kitelhete,
Csúf lett volna, kinek oly kontya nem lenne.

Székely asszony s leány nagyobb dicsírete:
Nem hallottál volna edgy kurvát közűlle,
Igen gyermek lévén, emlékezem edgyre.
Mintha csuda történt volna, volt oly híre.

Óh erdélyi ember, hogy ha jól megnézed,
Bizony nem portio oka, hogy nincs pénzed.
Hanem fehérnépre való rossz költséged,
Czifrán, haszontalan addig öltözteted.

Világ históriáját majd elolvastam,
Asszony s leányok köntösiről láttam *(így!)*
Irást, de Erdélyben rendet nem találtam,
Azért, hogy ezt irtam, szánakodva írtam.

De még Erdélyben is, nézd meg az szászokot,
Az maga rendiben tartják asszonyokot,
Nem czifrázzák rendin kivűl leányokot,
Azért teli lenni látjuk ládájokot.

Férfi köntösin is lévén sok czifraság,
Paszamán és *krepin* s hasonló bolondság,
Kisepri pénzünköt s szegényedik ország,
Kaczagna, ha látná ezt az régi világ.

Lássuk miképpen volt férfiak köntöse?
A nagy embereknek pár nusztos süvege,
Rajta medály vala szépen felfüggesztve,
Daru vagy kolcsoktoll állott ki belőlle.

Edgy nuszttal prémezve köz főrend süvege,
Bokréta, jóféle gyöngyből reá téve,
Virágból bokrétát süvegin viselte,
Nyárban ifiúság díszesnek is vélte.

---

[1]) A zárjelbe tett helyeket az egér kirágta.

Két három négy renddel úrfiak nuszt farkat
Magok süvegire rendiben varrattak.
Arra drága forgót szépen akasztottak,
Ráró, vagy kerecsen tollat abba raktak.

Az *forgó* kétfelé néha megyen vala,
Néha penig eszsze kapcsolódik vala,
Némelyik sastollas forgót visel vala,
Mert akkor edgy néhány forma forgó vala.

Ráró vagy kerecsen pár tollat viseltek
Az urfiak inkább, kit medályban tettek,
Medályban valának igen drága kövek,
Gyémánt, smaragd, rubin, az kiket neveztek.

Hogy Gyulaffi László főbejáró vala,
Ilyenforma forgót akkor visel vala,
De mindenek felett gyönyörüség vala,
Három darutollat hogy tettek medályba.

Akkor itt Erdélyben sok darvat tartottak,
De az daru szürke, azért is kihúztak
Az tollából, melyet megint visszaraktak,
Elébb faolajat helyiben ontottak.

Attól az dar[utoll] szépen fehéredett,
Melyet id[ejében] onnét meg kiszedett,
Szép [formában osz]tán az medályban betett,
Ho[gy attól süv]ege ugyan diszessé lett.

Akkor az [urfiak sz]ép darutollason,
[Ezüst é]s aranynyal varrott londingoson *(így!)*,
. . . . . majczan függő ékes tarsolyoson,
. . . . . szép selyem nyakravalósoson *(így!)*

. . . . . .[1]) berzsennel veresen festett lóra
Felültenek, az ló aranyas szerszámba,
Köves, gyöngyös, kláris, szerszám és czafraga,
Az lónak medálylyal üstök nyomtatója,

Az medályban is két három daru tolla,
Ezüst és aranyas kengyelekben lába,
Aranyas sorkantyús *(így!)* lévén az csizmája,
Gyémánt és rubinttal, s smaragddal megrakva;

[1]) A kipontozott helyeket az egér kirágta.

Tigris, párducz, farkas bőrben az sok szolga,
Fejekben sastollas aranyas forgója,
Az böröknek ezüst, és aranyas gombja,
Edgy néhány rend ezüst lánczczal leszorítva;

Előtte sok czifra vezeték paripa,
Az lón szép csendesen magát megugratta,
Előtte harsogott török síp, s trombita:
Megnézhette volna edgy király udvara.

Példát hozok elé: mikor Székely László
Házasodék, hintó előtt az mely hat ló,
Volt azok homlokán mind üstök-nyomtató,
Azokban medályban darutoll, fennálló,

Három szál darutoll süvege medályán,
Az melyen ült maga, portai paripán,
Két szál darutoll volt medályban homlokán,
Veressel festett volt serényin és farkán.

Az csigás szerszámot lovakon viselték,
Az úrfiak kivált azt igen szerették,
Kantár, szügyellő, farmatringra tették,
Melylyel az lovokot felékesítették.

Az úrfiak apró csigát viseltenek,
*Gyöngy-csigá*nak melyet akkor neveztenek,
Babnál nagyobb nem volt, olyat kerestenek,
Közben-közben nagyobb csigákot tettenek.

Az sokszínű vala, volt mint edgy kis alma,
Az tengerröl hozták, s volt tengeri csiga,
Nemes ifiaknak nagyobb csiga vala,
Az lovok szerszámán, s az olcsubb is vala.

Fekete süvegek vala az uraknak,
Olyan, melyet hínak mostan posoninak,
Az uraké selyem, szőr alábbvalóknak,
Olyat fejiben is vontak holt férfinak.

Sok olyan süveget régi koporsókból,
Gyermek lévén, láttam, kihántak az sírból;
Harczon ki elesett, volt veres bársonyból,
Vagy valami veres selyem csinálmányból.

Hasonló süveget nyárban hordoztanak
Az iñak, melyen csákót is vágtanak.
Ezüst tővel melyet sürűn megraktanak,
Gombjai az tőnek aranyasok voltak.

Alsó karimáján az olyan süvegnek
Az sinórnak kellett lennie helyinek,
Az sinór ezüstből vala nímelyeknek,
Tiszta selyemből volt alsóbb rendűeknek.

Az olyan süvegnek alsó részin vala
Néhány helyt kivágva rendes hasadékja,
Melyen kieresztvén [sinor] megczifrázva,
Az sinórnak pen[ig hossz]ú vége vala.

Mellje mellett jobbra az[t ki]eresztette,
Az övin kevéssé csak [hogy alól ére],
Vitézkötés vala az si[nornak vég]e,
Kettős volt az sinór, m[ely volt] leeresztve.

Az sinóron alá s feljáró gomb [vala],
Mert az süvegen is tollas forgó [vala],[1])
Félt hogy az süvegit fejéből kivonja
Az forgó, az mikor erősen nyargalna.

Azért azt az sinórt torka alá tette,
Gombot alább s feljebb az mint kellett tette,
Gombbal megszorítván, aztán nem féltette
Süvegit, nyargalván, hogy földre leejtse.

Horgas inok alatt az csizmájok szára
Rendes térdkötővel szépen kötve vala,
Azon, kitől kitölt, ezüstből csatt vala,
Majcz, bagaria, szíj, az térdkötő vala.

Micsoda nádpálczát az urak viseltek,
Leirám oda fel, kalapot is tettek
Nyárba az fejekben, és arra szerzettek
Csukros *(így!)* fennálló strucz tollat helyheztettek.

Ezüst és aranyas *tollas buzogány*ok
Urfiaknak vala, az kiknek volt módjok,
Az nyelinek bársony vala boritékjok,
Az végei voltak megint aranyasok.

[1]) A zárjeles helyeket az egér kirágta.

Az kinek nem vala éppen oly értéke.[1])
Hogy éppen ily drága buzogánt viselne.
Zománczos aczélból buzogánt viselte,
Ezüstös, aranyas végig vala nyele.

Kinek buzogánya nem volt: volt *csákánya*.
Avagy igen czifrán készitett *baltája*,
Mint az buzogánnak, nyele vala czifra,
Bársonyos, ezüstös és aranyas vala.

Kitől sem buzogány, sem csákány, sem balta
Ki nem telik vala: volt *tatár korbácsa*,
Az nyele korbácsnak volt tamariskus fa,
Két végén nyelinek szép fehér csont vala.

Igen hosszú vékony korbács volt másféle.
Abban az időben *nohajka*[1]) volt neve,
Azon két három bog közepire kötve,
Igen hosszú vala annak is az nyele.

Némelynek *kesztyűje* vala vidra bőrből,
Másoknak volt télben megint róka bőrből,
Harmadik viselte aztot hiúz bőrből,
Vagy szépen készítve diszes párducz bőrből.

Az nyári kesztyűnek még híre sem vala,
Hogy ha nyári kesztyűt akkor láttak volna,
Bolondnak bizonynyal azt mondották volna,
Valaki viselni azt akarta volna.

Edgy valaki akkor viselni kezdette,
Tudom azzal kiki annyira nevette,
Hogy nyári kesztyűit mindjárást letette,
Többször az keziben soha fel sem vette.

Az fekete csizmát senki sem viselte,
Egyedűl az gyászos, ki magára vette,
Az *dali csizmá*nak nem volt másként híre,
Az edgy Kornis Gáspár tudom kedvellette.

---

[1]) Ezzel a sorral kezdődik a 4-ik ív; felette: D. fol. quar (Ez is tisztázott, sajátkezű példányban maradt fenn.)

[1]) T. i. *nogájka*, ahogy a kaucsukát a Kaukázus vidékén is nevezik.

Mind felső, s alsó rend nagy szakállat hagyott,
Mihelt arra jutott, hogy megházasodott.
Házas ember ritkán szakál nélkűl látszott.
Csufolták, valaki megberetválkozott.

Béldi Pál egyedűl szakált nem visele.
Hogy mások csúfolták, arra azt felelte:
Tatár rabságában mikor volt esete.
Szakállát megfogván tatár, és úgy verte.

Szakállát valaki hogy ha levágatta.
Akkor az haját is nem borotváltatta:
Másoknak az olyan oly szavát hallotta.
Melyet, szégyen, penna hogy aztot leírja.

Mindnyájoknak feje meg volt borotválva,
Hogy ha az fejinek lett volna kopocza,
Biborból, bársonyból vala szép *sabkája (így!)*
Azt az kopacz fejin mindenkor hordozta.

Senki fejin akkor nem volt kurva haja.
Melyet most mondanak, hogy az szép *baróka (így!)*
Az baróka nevet hogyha mondtad volna:
Más gondolta volna, hogy megyen bak róka.

Senki is bajuszszát régen nem nyírette.
Melynek is az szőre az szájat befedte.
Mikor ivutt, az bor éppen betöltötte.
Bajuszáról aztán meg behörpöntötte.

Nyakravalót másszor soha nem viseltek.
Akkor kötöttenek, mikor útra mentek.
Arany, s szkofiummal varrott volt némelynek.
Közepe fehér gyolcs, varrott az két végek.

Ezüsttel, selyemmel az nyakravalója.
Némelynek csak tiszta selyemmel volt varrva.
Annak az két végit övig bocsátotta.
Némelykor vetette az válla hátára.

De inkább portáról hozott nyakravalót.
Az emberek nagyja szép selyemből valót.
Az közrendé penig csak czérnából állott.
Viseltenek, mely is sokáig megtartott.

Urak, s főrendeknek *mentéjek* pompára
Hosszú volt, s nagy szélyes hosszú az galléra,
Az mely az mentéről addig lefügg vala,
Az míg az embernek közepe az háta.

Karjának is felét embernek befedte,
Hasonlóképen volt, az mint volt az mellje,
Nuszt, nest, s róka s drága bőrrel volt bérelve,[1])
De az posztón küljel állott az bérlése.

Az földig fityegett az mente két újja,
De az vége annak kutyafüles vala,
Az két karján vala két felől kivágva,
Az melyen az ember kezeit kidugta.

Nem vala bérelve az mentének újja,
Éppen attól fogva, az mint volt kivágva,
Hanem mint kutyafül annak végin vala,
Kutyafülön s feljel keves bérlés vala.

Az mikor az olyan mentét felöltötték,
Az ugyan ritka volt, akkor ránczba szedték
Az mentének ujját, s feljebb, s feljebb tűrték,
Idő tölt míg azt felvették, s levetették.

*Paszamánt*nak akkor nem volt semmi híre,
De Pázmány Péternek vala még nagy neve,
Paszamántnak akkor emlékezetire,
Mondod Pázmány Péter, talám más azt vélte.

Ezen mentéjekre szövés vala varrva,
Edgy, két, s három újj szélessége vala,
Oldal-pecsenyének kiki akkor hítta,
Végin vitézkötés igen szépen álla.

Az *ódal-pecsenye* vagy volt selyem tiszta,
Ezüstnek aranynak avagy az fonala,
Avagy elegyesleg mindenikből álla,
Az mentére igen sürűn vala varrva.

Másféle mentét is hosszan viseltenek,
Kit *boér-mente*nek akkor neveztenek,
Jóféle posztó volt, úr, s főembereknek,
Alája rókabőrt tettenek béllésnek.

---

[1]) T. i. *bélelve*. Erdélyben máig is úgy mondják: bérelve.

Boér-mentéjek volt az köznemességnek,
Az mely materiát *muszulynak* neveztek,
Melyet bárány-bőrrel hosszan megbéreltek,
Azokat vették fel, mikor útra mentek.

Urak, főemberek, és az jó nemesek
Nyárban nyári mentét rendesen viseltek,
Arany materia, vagy bársony béllések,
Rását, bagaziát bérlettek nemesek.

Kétféle *scarlát* volt abban az időben:
Edgyik, kit csináltak éppen Velenczében,
Tizenhat forint volt ára edgy singiben,
De csak úremberek jártak oly köntösben.

Az másiknak neve *török gránát* vala,
Négy forinton görög annak singit adta.
Kék, zöld, meczín[1]) színe az olyannak vala,
Főember, s nemesség olyat visel vala.

Ez penig oly tartós, s erős posztó vala,
Két három rendbeli köntös elszakada
Abból az posztóból, kit hittak *anglia*,
Uraknak másféle posztó is volt: *sálya*.

Köznemes embernek *fajlandis*nak hitták.
Az mást közönséges *landis*nak mondották.
Az harmadik félét *remek*nek tartották
Köntösöket ezen posztókból csinálták.

Urak és nemesség galandban szedették
Köntösököt, sinór helyett körülvették,
Bogárhátú sinór azután kezdeték.
Vagy tiszta selyemből az sinórt viselték.

Abban az időben minden rend emberek
Mind dolmánt, mind mentét jó hosszan viseltek,
Azért jó sokáig tartott öltözetek,
Mert ők rövid köntöst el nem szenvedhettek.

Az fejedelem, s fejedelemasszonynak
Hosszabb volt köntöse minden inasoknak,
Mintsem az több urak szolgái jártanak,
Arról ismertettek udvari szolgáknak.

[1]) T. i. megyszín.

Nem vala sűrű gomb az dolományokon,
Tizenkét pár gomb volt csak edgy dolományon.
Az mentén is vala szintén olyan módon.
Kapcsot sem viseltek soha az nadrágon.

Az ezüst gombot is tisztán, s aranyazva
Dolmánra, mentére, varrották gyakorta.
Haszontalan költés nem volt selyem gombra,
Mert evvel megérte mind maga, s mind fia.

Az *heveder*-őnek [1]) nem volt semmi híre.
Hanem az uraknak volt szép selyem öve.
Selyem, arany szkófi,[2]) az ki mint szerette,
Úgy meggomboztatta, az mint kitölt tőle.

Az végin az önek szép selyem *majcz* vala.
Azon ezüst csatt, s pikkelyek aranyazva.
Az majcznak végiben meg ezüst függ vala.
Régi magyar módon így öveznek vala.

Az öreg uraknak nyárba materia
Vala az köntösök, bíbor vagy kamuka.
Avagy volt kanavácz; mert járni bársonyban
Az fejedelmen kül szabadság nem vala.

Az ifiú urak karjába kivágva
Viselték az nyári köntöst, horvát módra,
Szkofium, aranynyal, ezüsttel megvarrva.
Az szép gyenge ingek abból kifügg vala.

Gyenge matéria ifi legényeknek
Az más ingen feljel vala varrott ingek.
Ujja, és galléra, de kivált a melljek
Azt rojtos kötővel szépen lekötöttek.

Azt az inget akkor *pánczél-ing*nek hítták
Az bérlett nadrágot akkor ritkán látták.
Sem az hátuljára sinórt nem aggattak,
Talpaló helyt bőrből kapczát arra varrtak.

---

[1]) T. i. övnek.
[2]) T. i. szkofium.

Némelykor sétáltak nyárban csak papucsban,
És az nadrágokra felvarrott kapczákban.
Sárga, s veres czizma másszor az lábokban.
Aranyas, vagy tiszta ezüst sarkantyúban.

Hosszú mentéjek volt az öreg uraknak.
Ugyan hasonló volt mind az ifiaknak.
Az vége közepin volt horgas inoknak.
Az béllése vala háta az rókának.

Hogyha mondtad volna, nevit az *krepin*nek.
Más gondolta volna valahol zörgetnek.
Minden czifrasága dolmány, s mentéjeknek
Diszesen felvarrott volt vitézkötésnek.

Az *vitézkötés* is volt edgy néhány féle.
Az mint kitől kitölt, azképpen készítve.
Selyemből, aranyból, avagy elegyítve.
Szkofiumból, kinek vala tehetsége.

Némelyik edgyes volt, de hármas is vala.
De az az edgyesnél sokkal kisebb vala.
Némelyeknek vala nagy aranyas gombja.
Minden czifrasságra mentéjekre varrva.

Dolomány, mint irtam, olyan hosszú vala.
Nem is volt másféle semmi czifrázatja.
Kutyafüles vala az végin az újja.
Bársonynyal bérelve igen szépen vala.

Sem szűk, sem böv nadrág tisztességes vala.
Ifiaknak azon volt *salavária*
Addig ért, nadrágnak mig volt hasítékja.
Belől az nadrágra sinór vala varrva.

Az sinór végiben két ezüst tők voltak.
A salvárnak lyukán melyet általvontak.
Salvárit nadrághoz avval szorítottak.
Salvárra posztóból ottan szívet varrtak.

Telekes bocskort is ifiak viseltek.
Melyet bagaria bőrből készítettek.
Szirony, ezüst, selyem szép majczot szerzettek.
Az melylyel nagy czifrán bocskort felkötöttek.

Bocskor felső része mint majcz volt czifrázva,
Nagy hajat is igen ritka visel vala,
De hátul megkötve nem volt mint lófarka,
Bele sem kötötték, mint most az zacskóba.

Ha valaki régen azt mívelte volna,
Aztot az világból kikaczagták volna,
Hogy farsangos legyen, azt gondolták volna,
Mert akkor is látszott fársángnak[1]) bolondja.

Kinek nagy haja volt, azt lebocsátotta,
De rend szerént inkább leberetváltatta,
Edgy részit, mint most is, üstöknek meghadta,
Örült, mentől nagyobb csomóját láthatta.

Az üstökök közi csak ritkán fűztenek
Pántlikát, vagy sinórt, kivált gyermekeknek,
Igen illik vala, kivált kisdedeknek,
És ez vala rendi régi köntösöknek.

ÖTÖDIK CZIKKELY.

Az erdélyiek régi nyájasságáról és útazásáról.

Az egész hazánkban nincsen jobb mulatság,
Fajf[2]) pixl tubákkal[3]) kezdődik az vigasság,
Nem tudták régiek, mit tesz ez bolondság,
Ezeken kül is volt igen szép barátság.

Fajf tubák, ha régen azt mondottad volna,
Más gondolta volna: tubák miatt fájna
Valamid; *pixl tubák,* hogy ha kérted volna:
Hogy szurkos tubák kell, azt gondolta volna.

Az tubákot régen senki más nem szítta,
Sem porúl, sem füstűl, hanem csak kévánta
Kocsis, lovász, darabant, kiknél is volt ritka,
De látod minden rend ma rendkivűl szíja.

Az míg német bejött, vala oly emberség,
Erdélyben edgymáshoz olyan szép kegyesség,

---

[1]) Erdélyben sok helyen máig is így mondják: *fársáng.*
[2]) T. i. Pfeife, pipa.
[3]) T. i. tubákos pikszis-sel.

Keresztül mehetett rajta az nemzetség,
Nem volt csak edgy pénz is sohult is az költség.

Nem volt semmi híre vendégfogadónak,
Kolosvárt láttatott, s tartatott csudának,
Az közepe táján volt Középútczának,
Képe vala írva tűz, szakács és háznak.

Miriszló[1]) végiben edgy rossz házat láttam,
Vendégfogadónak akkor azt hallottam,
De vendéget benne én nem tapasztaltam,
Magam is látóúl némelykor eljártam.

Talám még Básta György akkor építette,
Mikor Mihály vajdát azon helyt megverte,
Azon háznak mostan nincs emlékezete,
Látom, hogy pusztán áll az akkori helye.

Előre bár bizvást küldted az szakácsod,
Nem kellett keziben neki semmit adnod;
Hol ettél ebédet, avagy kellett hálnod:
Ott eleget adtak mind enned, s mind innod.

Ha bor volt faluban: bort eleget adtak,
Szénát és abrakot ajándékon hoztak,
Örültek, ha szállást igen jót adhattak,
S az mivel lehetett, emberséggel voltak.

Noha azt az ország törvénye tiltotta:
Avval nem gondolván, az kinek volt útja
Az szászok közt, lovát soha be nem fogta,
Az szászok lovai voltak annak posta.[2])

Sőt az szegény folnagy avagy falus bíró
Hogy ha úgy nem adott, az mint úton járó
Kévánta: megverték; az ugyan nem volt jó,
Faluban is azért, az mie volt, adó.

---

[1]) Falu Alsó-Fehérmegyében, Enyed szomszédságában, a hol Básta és az erdélyiek Mihály vajdát (1601.) megverték.

[2]) A szászok az ilyen postálkodás (t. i. előfogat adása ellen) sokszor panaszkodnak az országgyüléseken, a melyek gyakran hoznak végzéseket a kényszerű postálkodás ellen; csak a fejedelem pecsétjével járó »hivatalos« utasoknak voltak kötelesek »forspontot« adni (postálkodni).

Ha valamely úr szász faluban megszállott.
És azon faluban jó bort lenni hallott.
Ott az szegény folnagy bár jól gazdálkodott.
De az úr tettetvén, hogy megharagudott:

Ott az szegény falu, hogy ne haragudjék.
Kételen volt vélle, hogy borba alkudjék,
Két három negyvenest kérte, hogy elvegyék.
Csak az haragokat az urak letegyék.

Ha attyafi szegény attyafihoz szállott.
Avagy böcsületes nemesnél maradott,
Az olyat az olyan oly jó szívvel látott,
Valamit lehetett örömiben adott.

Csuda nem voltanak urak pénzesebbek.
Parasztok sem voltak, mint most, szegényebbek.
Nem vala uraknak akkor pénzgyűttések,
Voltak böcsületre mind figyelmetesek.

Mind úr, mind gur *(így!)* akkor gazdagbak valának
De most a gőg mellett sok koldusok vadnak.
Akkor nem tartották magokot adósnak,
Nézd meg most mennyivel adósok másoknak.

Úr, nemes, parasztság éltek szeretetben.
Nem volt akkor annyi személy úri névben.
Az kinek falat vert apja az kerékben.
Némely ma haragszik, ha nincs úri névben.

Hallottam azt igen gyermeki koromban.
Hogy öt hat száz jobbágya Magyarországban
Edgy gróf urnak megvolt egész jószágiban.
Gróf. Csáki Lászlónál nem volt több hazánkban.

Erdélyben tartották azokat jó urnak.
Ki parancsolhatott háromszáz jobbágynak.
Főembernek kellett legalább kétszáznak.
Jó nemes embernek hatvan s hetvem számnak.

Az úri titulust az kik most felveszik
És ha fel nem adják, azért megharagszik:
Két három jobbágya, azok közűl edgyik
Kolcsár, bíró másik, szabados harmadik.

Az ilyen úr uram rakott fel magára
Annyi adósságot, hogy még maradvára
Általmegyen, nem lesz annak módja arra,
Hogy megfizethessen, jut még koldusságra.

*Tizenkét tanács*nak vala úr az neve,[1])
Gróf és nagyságos úr *úri* névvel éle.[2])
Ezeknek fiai *úrfi* nevezete
Voltanak, *kisasszon* az leány gyermeke.

Az asszony, az asszony, azok felesége;
Asszonyom kegyelmed: az többinek neve,
Kis uram, fioknak vala nevezete,
Kisasszonyom névvel az leányság éle.

Nem csak kisasszonyom, nagy urak leányit,
Hanem *leányasszony* adták nevezetit,
Zsuzsa, Zsófi asszony, vagy kegyelmed Margit,
Melylyel nem vesztette senki böcsületit.

Akármely nagy fő ember: *Uram kegyelmed*,
Az asszonyoknak is: *Asszonyom kegyelmed*
Az fioknak mondták: György uram kegyelmed,
Apa, anya, fiú, leány mind *kegyelmed*.

Tekéntetes nevezet titulus tanácsnak,
Csak *nemzetes* vala főember uramnak,
Olvastam Rákóczi György ország urának
Idein nemzetest adtak tanácsúrnak.

Tekéntetes és nagyságos báró, s grófnak
Titulus, nem mondták mert *méltóságos*nak.
Méltóságot adtak csak ország Urának
Másodszor mondották ország Asszonyának.

Az legalábbvaló főembert is mert ma
Tekéntetés urnak ha nincs tituluss,
Avagy edgy bárónak az ő méltósága,
Mint pulykának mindjárt felduszik az orra.

---

[1]) T. i. a fejedelem mellett lévő tizenkét tanácsosnak, kiket *tanács-úr*nak hívtak.

[2]) A székelyek közt még a XVIII. sz. elején is megkülönböztették az »*úri, fő, nemes* és *szabad* rend«-et. Ld. alesiki regestrum 1701-ről (Székely Oklevéltár VII. 57. l.).

Úri nevet régen sokan kik hallottak,
Az ki azt mondotta, arra haragudtak;
Ha órnak nem mondod, mostan haragusznak,
Az városiak is azért dúlnak-fúlnak.

Az úr, és az asszony: akkor nem mondották;
Öcsém, bátya, sógor, edgymást szóllíttották,
Távul való vért is véreknek tartották,
Idegent uramnak, s asszonyomnak hitták.

Az attyafiak közt oly szeretet vala,
Edgymást látogatni, elmentek gyakorta,
Edgymással két három hétig ülnek vala,
Mégis hogy edgymástól elbucsúznak vala,

Kivált az asszonyok, edgymást így követék:
Megbocsáss, mert veled nem is beszélheték,
Bánom hogy én veled tovább nem leheték,
Mert az kevés időnk csakhamar eltelék.

Némelyik attyafi, hogy ha szerit tette
Valami ujságnak, maga meg nem ette,
Az attyafiának messze elküldötte;
Az nagy szeretettel, és kedvesen vette.

Tudom, hogy szolgáját csak edgy lúdtojással,
Másszor edgyetlen edgy császár madarával,
Tizenöt mélyföldre elküldték lovával,
Csak kedveskedhetett ezen kis ujsággal.

Kivált hogy jutottak farsangi napokban,
Gyűltenek valami attyafi házában,
Ott voltanak elébb nagy szép vígasságban,
Azután küldöttek irást czédulában:

Az emberség készen van már megindúlni,
Embertelenséget fogja felkeresni,
Ahol feltalálja, mindjárt tanítani
Aztot emberségre és felindítani.

Székelységen inkább eképpen mulattak,
De minden időben rossz emberek vadnak,
Az rossz emberséggel semmit sem gondoltak,
Vagy akart avagy nem, annál vígan laktak.

Másként az övéből igen jól főzettek
És az attyafiak frissen készítettek.
Ha duzmálódott is, kellett jó kedvűnek
Az gazdának lenni, mind vígnak, s mind [hűnek?][1])

Tízen tizenketten attyafik, s nemesek
Edgy hatökrű szánban mind beléültenek.
Zeke, s harisnyában volt az öltözetek,
Az lábokban megint bocskort kötöttenek.

Előttek két három cseber bor, úgy ittak,
Az nyakokban oláh módon csuklyát vontak,
Az kezekben megint nagy botot tartottak.
Edgyik vér másikhoz ezenképpen jártak.

Sok czigány hegedűs szánban és dudások
Muzsikával jártak, s volt nagy kiáltások.
Szeretetből vala minden mulatságok.
Nem volt veszekedés, sem semmi haragjok,

Különösök között vallás respectussa
Nem vala, ámbár volt valaki pápista.
Lett légyen, nem bánták, akár cálvinista.
Akár penig unitarius vallásba:

Csak lett légyen magyar, edgyaránt szerették,
Emberséges ember légyen, azt megnézték.
Edgyütt vigadtanak, s edgymást kedvellették,
Az vallást szemekre soha nem vetették.

Bethlen Gergely nagy úr vala cálvinista,
De az felesége igaz jó pápista.
Apor István maga nagy erős pápista.
Felesége penig vala cálvinista.

Gyeröffi György maga vala edgy pápista.
Felesége neki volt unitária.
Gyulaffi László társa unitária.
Az Thoroczkai Istváné cálvinista.

Mikor Bethlen Gergelyt Keresden temették,
Az feleségit is sirban edgyütt tevék.
Azon temetésen magam is ott valék.
Igen nagy pompával temetés eltelék.

[1]) Egérrágás miatt hiányzik.

Az cálvinista pap háznál praedikálla,
Vizkeleti Zsigmond, pápistáknak papja.
Kinn az temetőben praedikálni felálla *(így!)*,
Az éneket rendre két fél deák[1]) mondta.

Az házasok közt is nem volt veszekedés.
Az vallások miatt nem volt vetélkedés,
Az edgyik házban volt szentűl az misézés,
Az második házban vala az könyörgés.

Erdélyi emberek edgymást elnézzétek,
Az vallásért valljon miért gyülölitek,
Mint az ellenségre rossz szemeket vettek,
Magatok véreit éppen üldözitek.[2])

Igaz catholica vallás azt tanítja:
Más vallásnak Isten az szent lelkit adja,
De az személyiben azt meg ne utálja,
Inkább szeretetit olyanhoz mutassa. —

Kevés superlátot tartottak az tájban,
Sok szalmát hordottak az gazda házában.
Vendég feleséggel rendre edgy sorjában
Jó izűt aludtak az szalma-ágyokban.

Semmiféle ember magát nem naczczotta:[3])
Az midőn eléjött husvét másod napja.
Vízbe való hétfű annak neve vala,
Az ifiak között nagy öntözés vala.

Az falut ifiak alá s fel eljárták.
De az leányok is ököt készen várták.
Kártyákkal egymásra az vizet ontották,
Patakban is edgymást gyakran megmártották.

Az udvarokban is az frájok még estve
Sok vizet hordattak az házban előre,
Vízzel nagy kádakot tartottak megtöltve.
Öntözéshez képest voltak felöltözve.

---

[1]) T. i. mindkét felekezethez tartozó deák.

[2]) A vallási türelemnek, melyet oly szépen magasztal, maga Apor Péter sem volt az életben követője, a mint azt végrelete tanúsítja.

[3]) T. i. nagyzolta.

Az ifiak reggel felmentek öntözni,
És edgymást mindaddig láttattak öntözni,
Míg bokáig vizben hogy lehetett járni,
Az vizek elfogyván, kezdették elhadni.

Aprószentek napján meg jártak vesszővel,
Avval edgymást verték, mint öntözték vizzel.
Ezen szép mulatság nem régen múlék el,
Hogy régi szép szokás fővel fordúla fel.[1])

Még a nagy urak is azon vigadtanak,
Az mikor szolgái vígan mulattanak,
Jó nemes emberek, kiknek szolgáltanak,
Azokkal az urak némelykor ittanak.

Az muzsikásokat azután behívták,
Tánczhoz kerdettenek, s magokat mulatták,
Némelykor viradtig éppen elvontatták,
De böcsületesen tánczokot tánczolták.

Az udvariak is edgymást vendégségbe
Hitták, és mulattak végig csendességbe,
Nem indult ott senki bár veszekedésbe,
Mert az veszekedést úr el nem szenvedte.

Gögöt nem tartottak az levélírásba,
Mint most, hogyha nem írsz edgy egész árkosra,
Azt is nem csinálod megint copertába,
Pecsétje nem leszen az spanyol viaszsza:

Azért harag leszen, de régi időben
Akármely nagy urnak irtak levelekben,
Azt irták árkosnak csak az negyediben
És addig beirták minden részeiben,

Hogy mikor levelet be kelletett fogni,
Edgy kis üres helyet alig vala kapni,
Ahova titulust akartanak írni,
Meg nem haragudott azért soha senki.

[1]) Ez a szokás, Aprószentek napján fűzfa vesszőből fonott korbácsczal járni s egymást tréfásan vesszőzni, maig is megvan még Somogyban, a hol verses mondókával is kisérik.

Az fejedelemnek, és egész országnak
Supplicatiot az mikor beadtanak,
Edgy árkos negyedet csak eszszefogtanak
És supplicatiot csak arra irtanak.

Másik lopásáért edgykor edgy tolvajnak
Az fejedelemnek kegyelmért írtanak,
Nyolczadára vala az csak edgy árkosnak,
Ez vala értelme Urunk válaszának:

(Folytatása, mely más íven, az ötödiken, a custus szerint ezekkel a szavakkal kezdődött: »Ha eczczeri vétke« — elveszett. A prózai szöveg nyomtatott példánya szerint a 360. laptól a 384-ig hiányzik. Ezeken a lapokon voltak a »Micsoda szekereken jártak magok réger az erdélyiek« és »Miképen rakták meg s miképen jártanak az leír kocsikon, hintókon az régi magyarok« czímű czikkelyek. A verses szövegű részből az ötödik és hatodik ív hiányzik, s a hetedik ívnek is csak eredeti fogalmazványa van meg, a mely a lakadalmakról szóló résznek a derekán kezdődik, a mint következik:)

[NYOLCZADIK CZIKKELY.]

[Az régi erdélyiek lakadalmiról és házasságiról.]

. . . . . .[1])

Ha az lakadalom oly időben vala,
Melyben volt gazdának édes csipős bora,
Mind új bort ittanak akkor nagyobbára,
Ritka volt ki vágyott volna az ó borra.

Mikor ideje jött az bort vagy fazékban
Béadatta gazda, vagy ezüst pohárban,
De mivel némelykor az lakadalomban
Az étket vitték el négy és öt fogásban:

Ideig csendesen edgymás után ittak,
Az zöld pálczás gazdák asztal körűl jártak,
Kit-kit az étellel s itallal kénáltak,
Mert az böcsületre igen rávigyáztak.

Az melyik étekből az vendég szerette,
Abból az étekből ételit kezdette,
Mert az gazdálkodásnak nem volt ott léte,
Az ki mit szeretett, tálból azt kivette.

[1]) Kezdete hiányzik.

Az ilyen úr uram rakott fel magára
Annyi adósságot, hogy még maradvára
Általmegyen, nem lesz annak módja arra.
Hogy megfizethessen, jut még koldusságra.

*Tizenkét tanács*nak vala úr az neve,[1])
Gróf és nagyságos úr *úri* névvel éle.[2])
Ezeknek fiai *úrfi* nevezete
Voltanak. *kisasszon* az leány gyermeke.

Az asszony, az asszony, azok felesége:
Asszonyom kegyelmed: az többinek neve,
Kis uram, fioknak vala nevezete,
Kisasszonyom névvel az leányság éle.

Nem csak kisasszonyom, nagy urak leányit.
Hanem *leányasszony* adták nevezetit,
Zsuzsa, Zsófi asszony, vagy kegyelmed Margit.
Melylyel nem vesztette senki böcsületit.

Akármely nagy fő ember: *Uram kegyelmed,*
Az asszonyoknak is: *Asszonyom kegyelmed*
Az fioknak mondták: György uram kegyelmed,
Apa, anya, fiú, leány mind *kegyelmed.*

Tekéntetes nevezet titulus tanácsnak.
Csak *nemzetes* vala főember uramnak,
Olvastam Rákóczi György ország urának
Idein nemzetest adtak tanácsúrnak.

Tekéntetes és nagyságos báró, s grófnak
Titulus, nem mondták mert *méltóságos*nak.
Méltóságot adtak csak ország Urának
Másodszor mondották ország Asszonyának.

Az legalábbvaló főembert is mert ma
Tekéntetés urnak ha nincs titulusa.
Avagy edgy bárónak az ő méltósága.
Mint pulykának mindjárt felduszik az orra.

---

[1]) T. i. a fejedelem mellett lévő tizenkét tanácsosnak, kiket *tanács-úr*nak hívtak.

[2]) A székelyek közt még a XVIII. sz. elején is megkülönböztették az »*úri, fő, nemes* és *szabad* rend«-et. Ld. alsóiki regestrum 1701-ről (Székely Oklevéltár VII. 57. l.).

Ha valakit kaptak, az ki bort kilopta.
Az fenforgó gazda azt visszaadatta,
Háta megett állott addig míg megitta,
Az pohárt üressen osztán kiadhatta.

De hogy ne csak urak ottan jól laknának,
Külön gazdájok volt megint az szolgáknak,
Edgy különös helyen eleit azoknak
Asztalhoz ültették, hol vigan laktanak.

Alábbvaló rendet, kinek hány cselédje?
Arra rendelt gazda mind számba vétette,
Az praebenda-osztót[1]) azoknak rendelte,
Vendégnek szolgái ahhoz mentek rendre.

Az praemenda-osztó *(így!)* gazdához elmentek,
Hánynak kell prebenda ott czédolát vettek,
Premenda-osztóhoz melyet hogy elvettek.
Az credok szerént ott premendát vettek.

Még az lovakra is mind czédolát adtak,
Szénát és abrakot az szerént osztottak,
Kocsis, lovásznak is elég bort adtanak,
Úgy hogy szállásokon szolgák vígan voltak.

Ha valamely urnak sok szolgái voltak,
Szállásra hordóstól annak bort kivontak,
Kinek kevesebb volt, általag bort adtak,
És minden praebendát nagy bővön osztottak.

Hogy még az község is étlen nem maradna,
Az ökröt egészlen mind megsütik vala,
Abba egy falka kés vala beleszúrva,
Az ökörnek szarva meg volt aranyazva.

Az bor az pinczéből csatornán kifolya,
Az kenyér mellette tekenyőstől vala,
Ott úgy evett-ivott kiki, mint akarta,
Senki is azt tőlle ott nem tilalmazta.

Voltanak asztalnál úri pástétumok,
Azok igen czifrák, ezüst, aranyasok,
Az étek peniglen vala számtalan sok,
Nem győzték megenni sem vendég, sem mások.

---

[1]) T. i. a ki kiosztotta kinek-kinek a maga porczióját.

Az posztpásztot[1]) fogták aranyas csészékben.
Nádmézből voltanak confectek ezekben.
Edgy részit csinálták annak Velenczében.
Portáról is hozták némely részeiben.

Lictariumok is igen drágák voltak,
Kit mindenféléből ékesen csináltak.
Ritka gyümölcsököt azok közi raktak.
Raritas volt minden, mit posztpászban adtak.

Midőn jól laktanak, posztpásztot[2]) elszedték.
Asztalokot mindgyárt az színből kivitték,
Az tánczot azomba mindgyárt elkezdették.
Azt igen szép renddel elébb elrendelték.

Holott az Főgazda czeremoniákkal.
Az vendégek előtt szép térdhajtásokkal.
Kettőt hármat fordult ékes sétálással.
Az sétálás látszott lenni szép pompával.

Első tánczot Násznagy Noszolyó asszonynyal,
Az Vőlegény penig tánczolt Menyasszonynyal.
Harmadik az Vőfély az Kis-noszolyóval,
Az tánczot végezték ezek három tánczczal.

Az második tánczban tánczolt Örömanya.
Az Örömatyával meg az Örömanya *(így!)*
Két pár táncz utánok, ha gyermekek vala.
Azok után azok mentenek az tánczba.

Ha penig gyermeki azoknak nem voltak.
Két közelebb lévő attyafik tánczoltak.
Az több vendégeknek azután osztottak.
És midőn sokáig tánczokot folytattak.

Az *lengyel változó* következett osztán.
Süveges, egeres tánczokot is járván.
Az *lapoczkás tánczot* rendesen tánczolták.
Két vagy három tánczot jártak azok után.

---

[1]) T. i. csemege, nyalánkság, édesség.
[2]) A »posztpásztot« helyett itt először »gyümölcsöt« irt. s aztán kihúzta s javitotta.

Ha valamely úr szász faluban megszállott.
És azon faluban jó bort lenni hallott,
Ott az szegény folnagy bár jól gazdálkodott,
De az úr tettetvén, hogy megharagudott:

Ott az szegény falu, hogy ne haragudjék,
Kételen volt vélle, hogy borba alkudjék,
Két három negyvenest kérte, hogy elvegyék,
Csak az haragokat az urak letegyék.

Ha attyafi szegény attyafihoz szállott,
Avagy böcsületes nemesnél maradott,
Az olyat az olyan oly jó szívvel látott,
Valamit lehetett örömiben adott.

Csuda nem voltanak urak pénzesebbek,
Parasztok sem voltak, mint most, szegényebbek,
Nem vala uraknak akkor pénzgyűttések,
Voltak böcsületre mind figyelmetesek.

Mind úr, mind gur *(igy!)* akkor gazdagbak valánal
De most a gőg mellett sok koldusok vadnak,
Akkor nem tartották magokot adósnak,
Nézd meg most mennyivel adósok másoknak.

Úr, nemes, parasztság éltek szeretetben,
Nem volt akkor annyi személy úri névben,
Az kinek falat vert apja az kerékben,
Némely ma haragszik, ha nincs úri névben.

Hallottam azt igen gyermeki koromban,
Hogy öt hat száz jobbágya Magyarországban
Edgy gróf urnak megvolt egész jószágiban,
Gróf. Csáki Lászlónál nem volt több hazánkban.

Erdélyben tartották azokat jó urnak,
Ki parancsolhatott háromszáz jobbágynak,
Főembernek kellett legalább kétszáznak,
Jó nemes embernek hatvan s hetvem számnak.

Az úri titulust az kik most felveszik
És ha fel nem adják, azért megharagszik:
Két három jobbágya, azok közűl edgyik
Kolcsár, bíró másik, szabados harmadik.

Az ilyen úr uram rakott fel magára
Annyi adósságot, hogy még maradvára
Általmegyen, nem lesz annak módja arra.
Hogy megfizethessen, jut még koldusságra.

*Tizenkét tanács*nak vala úr az neve,[1])
Gróf és nagyságos úr *úri* névvel éle.[2])
Ezeknek fiai *úrfi* nevezete
Voltanak. *kisasszon* az leány gyermeke.

Az asszony, az asszony, azok felesége;
Asszonyom kegyelmed: az többinek neve,
Kis uram, fioknak vala nevezete,
Kisasszonyom névvel az leányság éle.

Nem csak kisasszonyom, nagy urak leányit,
Hanem *leányasszony* adták nevezetit,
Zsuzsa, Zsófi asszony, vagy kegyelmed Margit,
Melylyel nem vesztette senki böcsületit.

Akármely nagy fő ember: *Uram kegyelmed*,
Az asszonyoknak is: *Asszonyom kegyelmed*
Az fioknak mondták: György uram kegyelmed,
Apa, anya, fiú, leány mind *kegyelmed*.

Tekéntetes nevezet titulus tanácsnak,
Csak *nemzetes* vala főember uramnak,
Olvastam Rákóczi György ország urának
Idein nemzetest adtak tanácsúrnak.

Tekéntetes és nagyságos báró, s grófnak
Titulus, nem mondták mert *méltóságos*nak.
Méltóságot adtak csak ország Urának
Másodszor mondották ország Asszonyának.

Az legalábbvaló főembert is mert ma
Tekéntetés urnak ha nincs titulusa,
Avagy edgy bárónak az ő méltósága,
Mint pulykának mindjárt felduszik az orra.

---

[1]) T. i. a fejedelem mellett lévő tizenkét tanácsosnak, kiket tanács-úrnak hívtak.

[2]) A székelyek közt még a XVIII. sz. elején is megkülönböztették az *úri*, *fő*, *nemes* és *szabad* rend«-et. Ld. alcsíki regestrum 1701-ről (Székely Oklevéltár VII. 57. l.).

Úri nevet régen sokan kik hallottak,
Az ki azt mondotta, arra haragudtak;
Ha órnak nem mondod, mostan haragusznak,
Az városiak is azért dúlnak-fúlnak.

Az úr, és az asszony: akkor nem mondották;
Öcsém, bátya, sógor, edgymást szóllíttották,
Távul való vért is véreknek tartották,
Idegent uramnak, s asszonyomnak hitták.

Az attyafiak közt oly szeretet vala,
Edgymást látogatni, elmentek gyakorta,
Edgymással két három hétig ülnek vala,
Mégis hogy edgymástól elbucsúznak vala,

Kivált az asszonyok, edgymást így követék:
Megbocsáss, mert veled nem is beszélheték,
Bánom hogy én veled tovább nem leheték,
Mert az kevés időnk csakhamar eltelék.

Némelyik attyafi, hogy ha szerit tette
Valami ujságnak, maga meg nem ette,
Az attyafiának messze elküldötte;
Az nagy szeretettel, és kedvesen vette.

Tudom, hogy szolgáját csak edgy lúdtojással,
Másszor edgyetlen edgy császár madarával,
Tizenöt mélyföldre elküldték lovával,
Csak kedveskedhetett ezen kis ujsággal.

Kivált hogy jutottak farsangi napokban,
Gyültenek valami attyafi házában,
Ott voltanak elébb nagy szép vígasságban,
Azután küldöttek irást czédulában:

Az emberség készen van már megindúlni,
Embertelenséget fogja felkeresni,
Ahol feltalálja, mindjárt tanítani
Aztot emberségre és felindítani.

Székelységen inkább eképpen mulattak,
De minden időben rossz emberek vadnak,
Az rossz emberséggel semmit sem gondoltak,
Vagy akart avagy nem, annál vígan laktak.

Az veres fazakat, vagy pohárt bekérte
Főgazda asztalhoz, mikor volt ideje.
Három vagy négy úttal aztot elköszönte.
Volt első köszönet Násznagy ekéssége [1]) *(így!)*

Két három társával vendég is megitta.
Azután mást kért ki megint az Főgazda.
Az új házasokért az köszönet vala.
Az Vőfélyért vala pohár harmadikja.

Akkor már mind ittak Noszolyó asszonyért.
És hasonlóképpen az Kis-noszolyóért.
Vagy az Vőlegénnek minden vendégiért.
És hogy elvégezték italt mindezekért:

Násznagy és Vőlegény, Vőfély felköltenek.
Az Örömatyához hárman felmentenek.
Háta megi állván, oda bort kértenek.
Kupa vagy pohárban melyet felvittenek.

Azt egészségiért az Örömatyának,
Úgy hasonlóképpen az Örömanyának.
Köszönetet mondván szépen Főgazdának.
Hárman mind felállva szépen megittanak.

Avval visszamentek, s kiki ült helyire.
Az Főgazda azon pohárt elköszönte.
És midőn az asztalt az is elkerülte.
Az Násznagy megintlen más pohár bort kére.

Aztot elköszönté ott az Főgazdájért.
Az mást meg az Örömatya vendégijért
És midőn megitták azokot ezekért.
Az Főgazda pohárt, kupát vagy csuprot kért.

Már edgyes pohárral innya kezdettenek.
Külömb, s külömbökért kit elköszöntenek.
Az fenforgó gazdák igen megnéztenek.
Hogy bor poharában van-e az vendégnek.

Vendég poharába hogy ha a bort látták.
Tisztességgel aztot, hogy igyék, kénálták.
Mondván, hogy azt mások már régen megitták.
Arra is vigyáztak, hogy bort ki ne adják.

[1] T. i. egészsége.

Az cálvinista pap háznál praedikálla.
Vizkeleti Zsigmond, pápistáknak papja,
Kinn az temetőben praedikálni felálla *(így!)*,
Az éneket rendre két fél deák[1]) mondta.

Az házasok közt is nem volt veszekedés.
Az vallások miatt nem volt vetélkedés,
Az edgyik házban volt szentűl az misézés,
Az második házban vala az könyörgés.

Erdélyi emberek edgymást elnézzétek,
Az vallásért valljon miért gyülölitek,
Mint az ellenségre rossz szemeket vettek,
Magatok véreit éppen üldözitek.[2])

Igaz catholica vallás azt tanítja:
Más vallásnak Isten az szent lelkit adja,
De az személyiben azt meg ne utálja.
Inkább szeretetit olyanhoz mutassa. —

Kevés superlátot tartottak az tájban,
Sok szalmát hordottak az gazda házában,
Vendég feleséggel rendre edgy sorjában
Jó izűt aludtak az szalma-ágyokban.

Semmiféle ember magát nem naczczotta:[3])
Az midőn eléjött husvét másod napja,
Vízbe való hétfű annak neve vala,
Az ifiak között nagy öntözés vala.

Az falut ifiak alá s fel eljárták,
De az leányok is őköt készen várták.
Kártyákkal egymásra az vizet ontották,
Patakban is edgymást gyakran megmártották.

Az udvarokban is az frájok még estve
Sok vizet hordattak az házban előre,
Vízzel nagy kádakot tartottak megtöltve.
Öntözéshez képest voltak felöltözve.

---

[1]) T. i. mindkét felekezethez tartozó deák.

[2]) A vallási türelemnek, melyet oly szépen magasztal, m maga Apor Péter sem volt az életben követője, a mint azt végrend lete tanúsítja.

[3]) T. i. nagyzolta.

Az ifiak reggel felmentek öntözni,
És edgymást mindaddig láttattak öntözni,
Míg bokáig vizben hogy lehetett járni,
Az vizek elfogyván, kezdették elhadni.

Aprószentek napján meg jártak vesszővel,
Avval edgymást verték, mint öntözték vizzel.
Ezen szép mulatság nem régen múlék el,
Hogy régi szép szokás fővel fordúla fel.[1])

Még a nagy urak is azon vigadtanak,
Az mikor szolgái vígan mulattanak,
Jó nemes emberek, kiknek szolgáltanak.
Azokkal az urak némelykor ittanak.

Az muzsikásokat azután behítták,
Tánczhoz kerdettenek, s magokat mulatták,
Némelykor viradtig éppen elvontatták,
De böcsületesen tánczokot tánczolták.

Az udvariak is edgymást vendégségbe
Hitták, és mulattak végig csendességbe,
Nem indult ott senki bár veszekedésbe,
Mert az veszekedést úr el nem szenvedte.

Gögöt nem tartottak az levélírásba.
Mint most, hogyha nem írsz edgy egész árkosra,
Azt is nem csinálod megint copertába,
Pecsétje nem leszen az spanyol viaszsza:

Azért harag leszen, de régi időben
Akármely nagy urnak irtak levelekben.
Azt irták árkosnak csak az negyediben
És addig beirták minden részeiben,

Hogy mikor levelet be kelletett fogni,
Edgy kis üres helyet alig vala kapni,
Ahova titulust akartanak írni.
Meg nem haragudott azért soha senki.

---

[1]) Ez a szokás, Aprószentek napján fűzfa vesszőből fonott korbácsczal járni s egymást tréfásan vesszőzni, maig is megvan még Somogyban, a hol verses mondókával is kisérik.

Az fejedelemnek, és egész országnak
Supplicatiot az mikor beadtanak.
Edgy árkos negyedet csak eszszefogtanak
És supplicatiot csak arra irtanak.

Másik lopásáért edgykor edgy tolvajnak
Az fejedelemnek kegyelmért írtanak,
Nyolczadára vala az csak edgy árkosnak.
Ez vala értelme Urunk válaszának:

(Folytatása, mely más íven, az ötödiken, a custus szerint ezekkel a szavakkal kezdődött: »Ha eczczeri vétke« — elveszett. A prózai szöveg nyomtatott példánya szerint a 360. laptól a 384-ig hiányzik. Ezeken a lapokon voltak a »Micsoda szekereken jártak magok régen az erdélyiek« és »Miképen rakták meg s miképen jártanak az leírt kocsikon, hintókon az régi magyarok« czímű czikkelyek. A verses szövegű részből az ötödik és hatodik ív hiányzik, s a hetedik ívnek is csak eredeti fogalmazványa van meg, a mely a lakadalmakról szóló résznek a derekán kezdődik, a mint következik:)

[NYOLCZADIK CZIKKELY.]

[Az régi erdélyiek lakadalmiról és házasságiról.]

. . . . . .[1])

Ha az lakadalom oly időben vala,
Melyben volt gazdának édes csipős bora,
Mind új bort ittanak akkor nagyobbára.
Ritka volt ki vágyott volna az ó borra.

Mikor ideje jött az bort vagy fazékban
Béadatta gazda, vagy ezüst pohárban.
De mivel némelykor az lakadalomban
Az étket vitték el négy és öt fogásban:

Ideig csendesen edgymás után ittak,
Az zöld pálczás gazdák asztal körül jártak.
Kit-kit az étellel s itallal kénáltak.
Mert az böcsületre igen rávigyáztak.

Az melyik étekből az vendég szerette,
Abból az étekből ételit kezdette.
Mert az gazdálkodásnak nem volt ott léte,
Az ki mit szeretett, tálból azt kivette.

[1]) Kezdete hiányzik.

Az veres fazakat, vagy pohárt bekérte
Főgazda asztalhoz, mikor volt ideje.
Három vagy négy úttal aztot elköszönte.
Volt első köszönet Násznagy ekéssége [1]) *(így!)*

Két három társával vendég is megitta.
Azután mást kért ki megint az Főgazda.
Az új házasokért az köszönet vala.
Az Vőfélyért vala pohár harmadikja.

Akkor már mind ittak Noszolyó asszonyért.
És hasonlóképpen az Kis-noszolyóért.
Vagy az Vőlegénnek minden vendégiért.
És hogy elvégezték italt mindezekért:

Násznagy és Vőlegény, Vőfély felköltenek.
Az Örömatyához hárman felmentenek.
Háta megi állván, oda bort kértenek.
Kupa vagy pohárban melyet felvittenek.

Azt egészségiért az Örömatyának,
Úgy hasonlóképpen az Örömanyának.
Köszönetet mondván szépen Főgazdának.
Hárman mind felállva szépen megittanak.

Avval visszamentek, s kiki ült helyire.
Az Főgazda azon pohárt elköszönte.
És midőn az asztalt az is elkerülte.
Az Násznagy megintlen más pohár bort kére.

Aztot elköszönté ott az Főgazdájért.
Az mást meg az Örömatya vendégijért
És midőn megitták azokot ezekért.
Az Főgazda pohárt, kupát vagy csuprot kért.

Már edgyes pohárral innya kezdettenek.
Külömb, s külömbökért kit elköszöntenek.
Az fenforgó gazdák igen megnéztenek.
Hogy bor poharában van-e az vendégnek.

Vendég poharába hogy ha a bort látták.
Tisztességgel aztot, hogy igyék, kénálták.
Mondván, hogy azt mások már régen megitták.
Arra is vigyáztak, hogy bort ki ne adják.

[1]) T. i. egészsége.

Ha valakit kaptak, az ki bort kilopta,
Az fenforgó gazda azt visszaadatta,
Háta megett állott addig míg megitta.
Az pohárt üressen osztán kiadhatta.

De hogy ne csak urak ottan jól laknának,
Külön gazdájok volt megint az szolgáknak,
Edgy különös helyen eleit azoknak
Asztalhoz ültették, hol vigan laktanak.

Alábbvaló rendet, kinek hány cselédje?
Arra rendelt gazda mind számba vétette.
Az praebenda-osztót[1]) azoknak rendelte,
Vendégnek szolgái ahhoz mentek rendre.

Az praemenda-osztó *(így!)* gazdához elmentek,
Hánynak kell prebenda ott czédolát vettek,
Premenda-osztóhoz melyet hogy elvettek,
Az credok szerént ott premendát vettek.

Még az lovakra is mind czédolát adtak,
Szénát és abrakot az szerént osztottak,
Kocsis, lovásznak is elég bort adtanak,
Úgy hogy szállásokon szolgák vígan voltak.

Ha valamely urnak sok szolgái voltak,
Szállásra hordóstól annak bort kivontak.
Kinek kevesebb volt, általag bort adtak,
És minden praebendát nagy bővön osztottak.

Hogy még az község is étlen nem maradna,
Az ökröt egészlen mind megsütik vala.
Abba egy falka kés vala beleszúrva,
Az ökörnek szarva meg volt aranyazva.

Az bor az pinczéből csatornán kifolya,
Az kenyér mellette tekenyőstől vala,
Ott úgy evett-ivott kiki, mint akarta,
Senki is azt tőlle ott nem tilalmazta.

Voltanak asztalnál úri pástétumok,
Azok igen czifrák, ezüst, aranyasok,
Az étek peniglen vala számtalan sok,
Nem győzték megenni sem vendég, sem mások.

---

[1]) T. i. a ki kiosztotta kinek-kinek a maga porczióját.

Az posztpásztot[1]) fogták aranyas csészékben.
Nádmézből voltanak confectek ezekben.
Edgy részit csinálták annak Velenczében,
Portáról is hozták némely részeiben.

Lictariumok is igen drágák voltak.
Kit mindenféléből ékesen csináltak.
Ritka gyümölcsököt azok közi raktak.
Raritas volt minden, mit posztpászban adtak.

Midőn jól laktanak, posztpásztot[2]) elszedték.
Asztalokot mindgyárt az színből kivitték,
Az tánczot azomba mindgyárt elkezdették.
Azt igen szép renddel elébb elrendelték.

Holott az Főgazda czeremoniákkal.
Az vendégek előtt szép térdhajtásokkal.
Kettőt hármat fordult ékes sétálással,
Az sétálás látszott lenni szép pompával.

Első tánczot Násznagy Noszolyó asszonynyal,
Az Vőlegény penig tánczolt Menyasszonynyal.
Harmadik az Vőfély az Kis-noszolyóval.
Az tánczot végezték ezek három tánczczal.

Az második tánczban tánczolt Örömanya,
Az Örömatyával meg az Örömanya *(így!)*
Két pár táncz utánok, ha gyermekek vala.
Azok után azok mentenek az tánczba.

Ha penig gyermeki azoknak nem voltak.
Két közelebb lévő attyafik tánczoltak.
Az több vendégeknek azután osztottak.
És midőn sokáig tánczokot folytattak.

Az *lengyel változó* következett osztán.
Süveges, egeres tánczokot is járván.
Az *lapoczkás tánczot* rendesen tánczolták.
Két vagy három tánczot jártak azok után.

---

[1]) T. i. csemege, nyalánkság, édesség.
[2]) A »posztpásztot« helyett itt először »gyümölcsöt« irt, s aztán kihúzta s javitotta.

Ha valamely úr szász faluban megszállott.
És azon faluban jó bort lenni hallott,
Ott az szegény folnagy bár jól gazdálkodott.
De az úr tettetvén, hogy megharagudott:

Ott az szegény falu, hogy ne haragudjék,
Kételen volt vélle, hogy borba alkudjék,
Két három negyvenest kérte, hogy elvegyék,
Csak az haragokat az urak letegyék.

Ha attyafi szegény attyafihoz szállott,
Avagy böcsületes nemesnél maradott,
Az olyat az olyan oly jó szívvel látott,
Valamit lehetett örömiben adott.

Csuda nem voltanak urak pénzesebbek,
Parasztok sem voltak, mint most, szegényebbek.
Nem vala uraknak akkor pénzgyűttések,
Voltak böcsületre mind figyelmetesek.

Mind úr, mind gur *(így!)* akkor gazdagbak valánal
De most a gőg mellett sok koldusok vadnak.
Akkor nem tartották magokot adósnak,
Nézd meg most mennyivel adósok másoknak.

Úr, nemes, parasztság éltek szeretetben,
Nem volt akkor annyi személy úri névben,
Az kinek falat vert apja az kerékben,
Némely ma haragszik, ha nincs úri névben.

Hallottam azt igen gyermeki koromban,
Hogy öt hat száz jobbágya Magyarországban
Edgy gróf urnak megvolt egész jószágiban,
Gróf. Csáki Lászlónál nem volt több hazánkban.

Erdélyben tartották azokat jó urnak,
Ki parancsolhatott háromszáz jobbágynak,
Főembernek kellett legalább kétszáznak,
Jó nemes embernek hatvan s hetvem számnak.

Az úri titulust az kik most felveszik
És ha fel nem adják, azért megharagszik:
Két három jobbágya, azok közűl edgyik
Kolcsár, bíró másik, szabados harmadik.

Az ifiak reggel felmentek öntözni,
És edgymást mindaddig láttattak öntözni,
Míg bokáig vizben hogy lehetett járni,
Az vizek elfogyván, kezdették elhadni.

Aprószentek napján meg jártak vesszővel,
Avval edgymást verték, mint öntözték vizzel.
Ezen szép mulatság nem régen múlék el,
Hogy régi szép szokás fővel fordúla fel.[1])

Még a nagy urak is azon vigadtanak,
Az mikor szolgái vígan mulattanak,
Jó nemes emberek, kiknek szolgáltanak,
Azokkal az urak némelykor ittanak.

Az muzsikásokat azután behívták,
Tánczhoz kerdettenek, s magokat mulatták,
Némelykor viradtig éppen elvontatták,
De böcsületesen tánczokot tánczolták.

Az udvariak is edgymást vendégségbe
Hitták, és mulattak végig csendességbe,
Nem indult ott senki bár veszekedésbe,
Mert az veszekedést úr el nem szenvedte.

Gögöt nem tartottak az levélírásba,
Mint most, hogyha nem írsz edgy egész árkosra,
Azt is nem csinálod megint copertába,
Pecsétje nem leszen az spanyol viaszsza:

Azért harag leszen, de régi időben
Akármely nagy urnak irtak levelekben,
Azt irták árkosnak csak az negyediben
És addig beirták minden részeiben,

Hogy mikor levelet be kelletett fogni,
Edgy kis üres helyet alig vala kapni,
Ahova titulust akartanak írni,
Meg nem haragudott azért soha senki.

[1]) Ez a szokás, Aprószentek napján fűzfa vesszőből fonott korbácsszal járni s egymást tréfásan vesszőzni, maig is megvan még Somogyban, a hol verses mondókával is kisérik.

Úri nevet régen sokan kik hallottak,
Az ki azt mondotta, arra haragudtak;
Ha órnak nem mondod, mostan haragusznak,
Az városiak is azért dúlnak-fúlnak.

Az úr, és az asszony: akkor nem mondották;
Öcsém, bátya, sógor, edgymást szóllíttották,
Távul való vért is véreknek tartották,
Idegent uramnak, s asszonyomnak hitták.

Az attyafiak közt oly szeretet vala,
Edgymást látogatni, elmentek gyakorta,
Edgymással két három hétig ülnek vala,
Mégis hogy edgymástól elbucsúznak vala,

Kivált az asszonyok, edgymást így követék:
Megbocsáss, mert veled nem is beszélheték,
Bánom hogy én veled tovább nem leheték,
Mert az kevés időnk csakhamar eltelék.

Némelyik attyafi, hogy ha szerit tette
Valami ujságnak, maga meg nem ette,
Az attyafiának messze elküldötte;
Az nagy szeretettel, és kedvesen vette.

Tudom, hogy szolgáját csak edgy lúdtojással,
Másszor edgyetlen edgy császár madarával,
Tizenöt mélyföldre elküldték lovával,
Csak kedveskedhetett ezen kis ujsággal.

Kivált hogy jutottak farsangi napokban,
Gyűltenek valami attyafi házában,
Ott voltanak elébb nagy szép vígasságban,
Azután küldöttek irást czédulában:

Az emberség készen van már megindúlni,
Embertelenséget fogja felkeresni,
Ahol feltalálja, mindjárt tanítani
Aztot emberségre és felindítani.

Székelységen inkább eképpen mulattak,
De minden időben rossz emberek vadnak,
Az rossz emberséggel semmit sem gondoltak,
Vagy akart avagy nem, annál vígan laktak.

Hogy ha tanólatlan, ifi vőfély vala,
Mindjárt elkezdette késsel hogy felbontsa,
Nem tudván, hogy bontsa, maradt gyalázatba,
Felbontani bélest mert nem is tudhatta.

Ha penig expertus, tanólt Vőfély vala,
Villájával elébb azt megnyomogatta,
Villáját bélesben felyűl beszurkálta,
Hogy micsodás béles, akkor kitanolta.

Azután villával az gyolcsot kiszedte,
Az vas drótokot is abból mind kivette,
Kiszedvén tángyérra szép rendivel tette,
Noszolyó asszonnak gazdálkodott vélle.

Az Noszolyóasszony aztot neheztelte,
Hogy Vőfél megtudta, mi volt mestersége,
De az Vőfélyt azért kiki megdicsírte,
Az tepsiát penig asztaltól kitette.

Mindenik nap kalács bövön elég vala,
De az gazdasszonyok azt megkérdik vala:
Valjon az vendégek ettek-e kalácsba?
Szomorkodtak rajta, ha nem ettek volna.

Az köz gazdasszony is azért haragudott,
Megsütvén, vendége ha nem ett kalácsot,
Gyönyörködött penig ha vendég jól lakott,
Kalács sütésiröl dicsíretet kapott.

Az Főgazdasszony is nagy úrasszony vala,
Annak is feles volt úri gazdasszonya,
Az német éteknek még híre sem vala,
Magyar étek vala, kiben volt szalonna.

Az német Erdélyben az mikor bejöve,
Németnek mely magyar ebédire mene,
Rendszerént elcsapta hasát német étke,
Hogy hasa megálljon, alig vitte végbe.

Tudom sokak, kiken volt szoros kólika,
Vajas étket enni ment német asztalra,
Hogy a vajas étek hasát megindítsa,
Magam is ismertem, ki azt practikálta.

Ha valakit kaptak, az ki bort kilopta.
Az fenforgó gazda azt visszaadatta,
Háta megett állott addig míg megitta,
Az pohárt üressen osztán kiadhatta.

De hogy ne csak urak ottan jól laknának,
Külön gazdájok volt megint az szolgáknak,
Edgy különös helyen eleit azoknak
Asztalhoz ültették, hol vigan laktanak.

Alábbvaló rendet, kinek hány cselédje?
Arra rendelt gazda mind számba vétette.
Az praebenda-osztót[1]) azoknak rendelte,
Vendégnek szolgái ahhoz mentek rendre.

Az praemenda-osztó *(így!)* gazdához elmentek,
Hánynak kell prebenda ott czédolát vettek,
Premenda-osztóhoz melyet hogy elvettek,
Az credok szerént ott premendát vettek.

Még az lovakra is mind czédolát adtak,
Szénát és abrakot az szerént osztottak,
Kocsis, lovásznak is elég bort adtanak,
Ugy hogy szállásokon szolgák vígan voltak.

Ha valamely urnak sok szolgái voltak,
Szállásra hordóstól annak bort kivontak,
Kinek kevesebb volt, általag bort adtak,
És minden praebendát nagy bővön osztottak.

Hogy még az község is étlen nem maradna,
Az ökröt egészlen mind megsütik vala,
Abba egy falka kés vala beleszúrva,
Az ökörnek szarva meg volt aranyazva.

Az bor az pinczéből csatornán kifolya,
Az kenyér mellette tekenyőstől vala,
Ott úgy evett-ivott kiki, mint akarta,
Senki is azt tőlle ott nem tilalmazta.

Voltanak asztalnál úri pástétumok,
Azok igen czifrák, ezüst, aranyasok,
Az étek peniglen vala számtalan sok,
Nem győzték megenni sem vendég, sem mások.

---

[1]) T. i. a ki kiosztotta kinek-kinek a maga porczióját.

Az posztpásztot[1]) fogták aranyas csészékben.
Nádmézből voltanak confectek ezekben.
Edgy részit csinálták annak Velenczében.
Portáról is hozták némely részeiben.

Lictariumok is igen drágák voltak.
Kit mindenféléből ékesen csináltak.
Ritka gyümölcsököt azok közi raktak.
Raritas volt minden, mit posztpászban adtak.

Midőn jól laktanak, posztpásztot[2]) elszedték.
Asztalokot mindgyárt az színből kivitték,
Az tánczot azomba mindgyárt elkezdették.
Azt igen szép renddel elébb elrendelték.

Holott az Fögazda czeremoniákkal.
Az vendégek előtt szép térdhajtásokkal.
Kettőt hármat fordult ékes sétálással,
Az sétálás látszott lenni szép pompával.

Első tánczot Násznagy Noszolyó asszonynyal,
Az Vőlegény penig tánczolt Menyasszonynyal.
Harmadik az Vőfély az Kis-noszolyóval,
Az tánczot végezték ezek három tánczczal.

Az második tánczban tánczolt Örömanya.
Az Örömatyával meg az Örömanya *(így!)*
Két pár táncz utánok, ha gyermekek vala.
Azok után azok mentenek az tánczba.

Ha penig gyermeki azoknak nem voltak.
Két közelebb lévő attyafik tánczoltak.
Az több vendégeknek azután osztottak.
És midőn sokáig tánczokot folytattak.

Az *lengyel változó* következett osztán.
Süveges, egeres tánczokot is járván.
Az *lapoczkás tánczot* rendesen tánczolták.
Két vagy három tánczot jártak azok után.

---

[1]) T. i. csemege, nyalánkság, édesség.
[2]) A »posztpásztot« helyett itt először »gyümölcsöt« irt, s aztán kihúzta s javitotta.

Azomba Menyasszont vitték külön házban,
Ott felöltöztették szép fejér ruhában,
Vagy ha fejérben volt, zöld materiában,
Harmadik köntösse ajándék adásban.[1])

Haja fonadékát szépen kioldották,
Fényes pántlikákkal aztot felczifrázták,
Haját az vállára hosszan bocsátották,
Szélyesen állani azt az hátán hatták.

Elébb köves, gyöngyös vala koronája,
Most virágból vala csak az koszorúja,
Igy felöltöztetvén, hozták palotára,
És így felöltözve az helyiben álla.

Az *menyasszony tánczát* csakhamar már vonták,
Menyasszont Násznagynak elsőbben osztották,
Csak sétálván járván, az tánczot nem járták,
Két-három fordulást midőn elfordultak,

Násznagy az Menyasszont hol állott az apja,
Mert az apja mellett áll vala az anyja.
Azok mellett megint sok szép attyafia,
Oda érvén, szépen mind elbúcsúztatta.

Némelykor, de ritkán, az az rend is vala:
Az menyegző napján el nem búcsúztatta,
Hanem hogy eljöve az harmadik napja,
Midőn az nász népe indult el az útra.

Az midőn az Násznagy így elbúcsúztatta,
Apja s anyja előtt az Menyasszony álla,
Térdre ott atyjának lábához borúla,
Azután anyjának lábához fordúla,

Kezeket lábakot szépen megcsókolta,
Násznagy míg felkölté, addig mind ott álla,
Apja, anyja előtt keservesen síra,
Néhányszor előttök földig leborúla.[2])

---

[1]) T. i. midőn később ajándékot osztott, megint más (harmadik) ruhát vett fel.

[2]) Ez a versszak oldalt van írva.

Násznagy szüleinek ott megköszöntette,
Hogy édes szüléje jó gondját viselte,
Tisztességes módon már fel is nevelte,
És tisztességes lett férhez menetele.

Mind apja s mind anyja leányát csókolta.
Az Menyasszonyt Násznagy Vőfély kézre adta,
Kettőt hármat Vőfély akkor fordúl vala,
Hat forgós ifiat előre állíta.

Égő szövétnekek azoknak kezekbe,
Azok tánczolának Vőfélynek előtte,
Noszolyó s Kisnoszolyó utánnok mene,
Utánnok tánczolni edgy nehánynak kelle.

Az harmadik tánczot midőn járták volna,
Az Főgazda akkor nekik jelt adata,
Az szövétnekekkel ifiság indúla,
És nagy serénységgel csaknem éppen futva,

Az mint az ajtó volt arra kezdtek menni,
Menyasszont Vőfélynek után kellett vinni,
Az két Noszolyónak kezét kellett fogni,
És úgy kellett ketten Menyasszont késérni.

Igy vivék Menyasszonyt Vőlegény házába.
Vőlegénynek Vőfély ottan praesentalta.
És mindkettőt Vőfély szépen feláldotta.
Azután az Vőfély az kardját kivonta.

Karddal Menyasszonnak fejiről levágta
Azon koszorúját, mely az fejin vala,
Aztán letette mezítelen kardba,
Melyet lebocsátott kard maroklatjába.

Ez cselekedetnek az vala az oka,
Hogy megemlékezzék az Menyasszony arra,
Hogy szűzességinek jelit kard levágta,
Azért úgy viselje magát házasságba,

Az szent házasságot hogy ha megmocskolja,
Parászna életre hogy ha magát adja,
Kard lesz életének az utolsó vége,
Koszorú levágás az melyet jelente.

Az új házasoknak jó éjjet kéván,
Az Kisnoszolyónak Vőfély kezit fogván.
Mezítelen kardban az koszorút tartván.
Az szevendékeket előttök hordozván,

Lakadalmas helyre többi visszamene.
Menyasszont Noszolyó asszony vetkeztette.
Szép tisztességesen ott le is fektette,
Az Noszolyó asszony azután kijöve.

Az Kisnoszolyóval Vőfély tánczot kezde.
Kardból az koszorút földre levetette,
Másoknak láttára vágta el azt négyre
Jelentvén menyasszony szűzessége vége.

Az *leányelkapás* hajnal felé vala.
Az Örömatyának hogy ha volt álgyúja.
Avagy kastélyában hosszú szakállosa,
Erössen lőttenek, mikor Vőfély kapta.

Ezek így meglevén jó éczczakát vettek
Egymástól, s mindnyájon szállásokra mentek,
Éjjeli nyugvásra mind lefeküttenek,
Reggel, mikor teczczett, akkor felköltenek.

Megvirradván, mikor Noszolyó gondolta,
Az új házasokot ágyban nem találja,
Felment, az menyecskét maga felruházta.
Azon öltözetet az Vőlegény adta.

Az fejit jóféle gyöngyös főkötőben,
Drágaköves pártát meg tettek fejiben.
Öltözött edgy szóval czifra öltözetben,
Az férjinek elébb hozták elejében.

Az régi magyarok *ifiasszont* hítták,
Aztot *menyecskének* mindnyájon mondották.
Kis meny — jó feleség, igazán tartották.
Pokolnak egy gonosz asszont állították.

Azután apjának s anyjának mutatta.
Azoknak új asszony kezeit csókolta,
De felköltük előtt az musikás vonta,
Melyet mondottanak hogy *hajnali nóta*.

Az hajnali nótát ugyan az Násznagynak.
Vonták Kisnoszolyó s Noszolyó asszonnak.
Ugy hasonlóképpen az Vőfély úrfinak.
Ezeken kül penig sokaknak másoknak.

Más nap Vőlegénynek legént nem tartották.
De Menyasszonynak is az társát nem mondták.
Hanem *új házasok* mindnyájan úgy hitták.
Násznagy Noszolyóknak neveket meghadták.

Az Vőfélylyel edgyütt azon nevezetben
Mind addig voltanak ezen tisztségekben.
Mig menyasszony vala lakadalmas helyben.
És az lakadalom egészlen ment végben.

Másnap a menyecskét, ha volt catholica.
Annak rendi szerént az pap beavatta.
Már penig ez napon Vőfély volt az Gazda.
Ki azonnal üle fel szerszámos lóra.

Vendéget házanként paripán eljárta.
Úgy marasztotta meg vendéget az napra
Ebédre, s tánczot is az Vőfély osztotta.
Az felestökömöt hamar feladatta.

Az felestököm is az míg készűl vala.
Palota, s szín előtt hosszú fa felásva.
Kettő is némelykor vala eszszetoldva.
Azon fa is hájjal volt megkenve, s hántva.

Azon felásott fa volt sima fenyőfa.
Annak az tetejin éppen fúrás vala.
Fúráson keresztűl tétetett még más fa.
Az ki felhághatott, ülve nyugszik vala.

Fa tetein három vagy négy arany vala.
Négy öt sing posztót is tesznek vala oda.
Jó bort is tettek fel ottan edgy palaczkba.
Sokan megpróbálták, ki felhághat arra.

Az urak azt nézvén, magokot mulatták.
Hogy hághassanak fel mert sokan próbálták.
Edgyet az sok közűl hogy felhágott, lássák.
Hogy valjon ki hág fel, csak alig várhatták.

Az ki felhághatott, üle keresztfára,
Az bort az palaczkból mindjárt kezdé innya,
Az arany és posztó éppen övé vala,
Szép halkkal azután az fáról leszálla.

[Az felestő]köméot hogy elkészitette,
Az vendéget Vőfél ottan leültette,
Az vendégek közé maga is leüle,
És az vendégekkel vígan lenni kezde.

Elsőbben melegen az mézes bort hozták,
Az új házasokkal azt rendiben itták,
Azt *csókos pohár*nak az időben hítták,
Ital közben edgymást rendre megcsókolták.

Az után az Vőfély étket elhozatta,
Felestököm alatt voltak vígasságba,
De az felestököm sokáig nem tarta,
Felkelvén, indúltak mindjárt rendre tánczba.

Addig mind tánczoltak, míg ebéd készűle,
De az ebéd vala szintén éppen estve,
Ebéd előtt mintedgy órával elmene
Az asszonyság, osztán ebédre kijöve.

Az ebéden immár Násznagy volt az Gazda,
Az Noszolyó asszony Násznagy gazdasszonya,
Az ebédet azért Násznagy elhozatta,
Az vendéget elébb, mind feljebb, mosdatta.

Az Noszolyó bélest ott annyit süttetett
Valahány asztal volt, arra mennyi kellett,
Noszolyóbélesnek azt vendég nevezett,
Az Vőfély számára különöst süttetett.

Mint az többi bélest szintén úgy sütötték,
De belől az hová az riskását tették,
Tenérni ruhákot ott elegyítettek,
Körös és keresztül vas drótokot tettek,

Azt felyűl tésztával mind béborították,
Több bélessel edgyütt az asztalhoz hozták,
Vőfély eleiben azt mindjárt béadták,
Hogy Vőfély felbontsa, előtte ott hadták.

Hogy ha tanólatlan, ifi vőfély vala.
Mindjárt elkezdette késsel hogy felbontsa,
Nem tudván, hogy bontsa, maradt gyalázatba.
Felbontani bélest mert nem is tudhatta.

Ha penig expertus, tanólt Vőfély vala,
Villájával elébb azt megnyomogatta,
Villáját bélesben felyűl beszurkálta,
Hogy micsodás béles, akkor kitanolta.

Azután villával az gyolcsot kiszedte,
Az vas drótokot is abból mind kivette.
Kiszedvén tángyérra szép rendivel tette.
Noszolyó asszonnak gazdálkodott vélle.

Az Noszolyóasszony aztot neheztelte,
Hogy Vőfél megtudta, mi volt mestersége.
De az Vőfélyt azért kiki megdicsírte,
Az tepsiát penig asztaltól kitette.

Mindenik nap kalács bővön elég vala,
De az gazdasszonyok azt megkérdik vala:
Valjon az vendégek ettek-e kalácsba?
Szomorkodtak rajta, ha nem ettek volna.

Az köz gazdasszony is azért haragudott.
Megsütvén, vendége ha nem ett kalácsot.
Gyönyörködött penig ha vendég jól lakott.
Kalács sütésiről dicsíretet kapott.

Az Főgazdasszony is nagy úrasszony vala.
Annak is feles volt úri gazdasszonya.
Az német éteknek még híre sem vala,
Magyar étek vala, kiben volt szalonna.

Az német Erdélyben az mikor bejöve,
Németnek mely magyar ebédire mene.
Rendszerént elcsapta hasát német étke,
Hogy hasa megálljon, alig vitte végbe.

Tudom sokak, kiken volt szoros kólika,
Vajas étket enni ment német asztalra,
Hogy a vajas étek hasát megindítsa.
Magam is ismertem, ki azt practikálta.

Ha tekenyős békát valaki ett volna,
Egy pohárból véle más nem ivutt volna,
Ha mostani módon *silgrott*[1]) mondtad volna,
Hogy szíj-drótot te kérsz, más azt tudta volna.

Vígan evén s iván, asztaltól felköltek,
Éfélig s tovább is tánczokot követtek,
Azután edgymástól meg búcsúkot vettek,
És az szállásokra rendre mind elmentek.

Lakadalomnak hogy volt harmad napja *(így!)*,
Midőn új házasok indúltanak útra,
Már annak előtte az két cancellista
Az parafernumot[2]) egészlen leírta.

Az menyecske anyja akkor az Násznagynak,
Az Násznagygyal edgyütt Noszolyó asszonnak,
Az Vőfély urfinak és Kis-noszolyónak,
Az nász népe közűl az elévalóknak

Ajándékot küldött: inget az Násznagynak,
Selyemből kit szőttek és megczifráztanak,
Csipke[3]) kerítette széljit varrásának,
Szkofiummal varrott keszkenyőt másoknak.

Az leányos háztól hogy násznép elmene,
Az Gazdákot leány apja vendégelte
És mindenik Gazda ajándékát vette,
Aranyát, tallérát tőllök nem kimílte.

Némelyiknek adott angliai posztót,
Másoknak elosztott úri paripákot,
Némelyiknek adott válogatott nusztot,
Hívatalja szerént kinek-kinek osztott.

Itt kegyes olvasó kérlek vedd eszedbe,
Hogy úri menyegzőt irtam én itt csak le,
Az alábbvaló is illyen vala szinte,
Csakhogy az nagy pompát éppen nem üthette.

---

[1]) T. i. Schildkrot = teknősbéka.
[2]) T. i. kelengyét.
[3]) A fogalmazványban *csipe* áll.

Hogy az menyecskével haza érkeztenek.
Harmadnapig megint ott vendégeskedtenek. *(így!)*
Azután vendégek házokhoz mentenek.
Új házasok is, mint lehetett, éltenek.

Keresztelőben is az régi magyarok,
Mint lakadalomban, voltanak pompások.
Szintén úgy voltanak gazdák s gazdasszonyok,
Noha nem valának éppen oly módosok.

Emlékezetes lakadalomról való toldalék, az mely volt Gyalu várában az 1702. esztendőben.

Az ki gyönyörködöl régi raritasban,
Nézz szorgalmatosan ezen írásomban,
Azon lakadalmat az Gyalu várában,
Irtam, mely volt ezer hétszáz másodikban.

Erdély gubernator gróf Bánffi György vala.
Kedves felesége kinek Bethlen Klára.
Adják leányokot, kinek neve Anna,
Gróf Székely Ádámnak az lakadalomba.

Ez lakodalomban Apor István vala
Az új házasoknak az szokott násznagya,
Noszolyó volt Haller Györgyné, Kornis Anna,
Mert Apor Istvánné mind beteges vala.

Apor István megyszín bársony dolományba,
Az mentéje ugyanolyan bársony vala,
Mind mentén, dolmányon az gomb arany vala,
Drága kövek voltak az arany gombokba.

Az mentéje vala nuszt-háttal bérelve,
Kit ezer tallérral muszkáknál vette, *(így!)*
És ezen pompára mind felbéreltette,
Csudálkozott rajta, ki azt jól megnézte.

Kolosvár várából indult az násznépe,
De az míg Gyaluban az násznépe menne.
Az gróf Bánffi György is Gyaluban készüle
És gróf Rabutinnak eleiben mene.

Ha valakit kaptak, az ki bort kilopta,
Az fenforgó gazda azt visszaadatta,
Háta megett állott addig míg megitta,
Az pohárt üressen osztán kiadhatta.

De hogy ne csak urak ottan jól laknának,
Külön gazdájok volt megint az szolgáknak,
Edgy különös helyen eleit azoknak
Asztalhoz ültették, hol vigan laktanak.

Alábbvaló rendet, kinek hány cselédje?
Arra rendelt gazda mind számba vétette,
Az praebenda-osztót[1]) azoknak rendelte,
Vendégnek szolgái ahhoz mentek rendre.

Az praemenda-osztó *(így!)* gazdához elmentek,
Hánynak kell prebenda ott czédolát vettek,
Premenda-osztóhoz melyet hogy elvettek,
Az credok szerént ott premendát vettek.

Még az lovakra is mind czédolát adtak.
Szénát és abrakot az szerént osztottak,
Kocsis, lovásznak is elég bort adtanak,
Ugy hogy szállásokon szolgák vígan voltak.

Ha valamely urnak sok szolgái voltak,
Szállásra hordóstól annak bort kivontak,
Kinek kevesebb volt, általag bort adtak,
És minden praebendát nagy bővön osztottak.

Hogy még az község is étlen nem maradna,
Az ökröt egészlen mind megsütik vala,
Abba egy falka kés vala beleszúrva,
Az ökörnek szarva meg volt aranyazva.

Az bor az pinczéből csatornán kifolya,
Az kenyér mellette tekenyőstől vala,
Ott úgy evett-ivott kiki, mint akarta,
Senki is azt tőlle ott nem tilalmazta.

Voltanak asztalnál úri pástétumok,
Azok igen czifrák, ezüst, aranyasok,
Az étek peniglen vala számtalan sok,
Nem győzték megenni sem vendég, sem mások.

---

[1]) T. i. a ki kiosztotta kinek-kinek a maga porczióját.

Az posztpásztot[1]) fogták aranyas csészékben.
Nádmézből voltanak confectek ezekben.
Edgy részit csinálták annak Velenczében.
Portáról is hozták némely részeiben.

Lictariumok is igen drágák voltak.
Kit mindenféléből ékesen csináltak.
Ritka gyümölcsököt azok közi raktak.
Raritas volt minden, mit posztpászban adtak.

Midön jól laktanak, posztpásztot[2]) elszedték.
Asztalokot mindgyárt az színből kivitték,
Az tánczot azomba mindgyárt elkezdették.
Azt igen szép renddel elébb elrendelték.

Holott az Fögazda czeremoniákkal.
Az vendégek előtt szép térdhajtásokkal.
Kettőt hármat fordult ékes sétálással.
Az sétálás látszott lenni szép pompával.

Első tánczot Násznagy Noszolyó asszonynyal,
Az Vőlegény penig tánczolt Menyasszonynyal.
Harmadik az Vőfély az Kis-noszolyóval.
Az tánczot végezték ezek három tánczczal.

Az második tánczban tánczolt Örömanya.
Az Örömatyával meg az Örömanya *(így!)*
Két pár táncz utánok, ha gyermekek vala.
Azok után azok mentenek az tánczba.

Ha penig gyermeki azoknak nem voltak.
Két közelebb lévő attyafik tánczoltak.
Az több vendégeknek azután osztottak.
És midön sokáig tánczokot folytattak.

Az *lengyel változó* következett osztán.
Süveges, egeres tánczokot is járván.
Az *lapoczkás tánczot* rendesen tánczolták.
Két vagy három tánczot jártak azok után.

---

[1] T. i. csemege, nyalánkság, édesség.
[2] A »posztpásztot« helyett itt először »gyümölcsöt« irt, s aztán kihúzta s javitotta.

Egyedül Rabutin az asztalnál üle,
Fejibe kalapja mindenkor feltéve,
Hogy már enni kezde az császárnak képe,
Az ötven asztalhoz az vendég leüle.

Az havas-alföldi vajdának követje
Az magyarok között legelől az üle,
Az egész asztal volt nagyon csendességbe,
Suttogva az szindben *(így!)* mindennek beszéde.

Míg megittasodtak, mind csendesen voltak,
Azután eleget nagyon zajgottanak,
Kik hogy halgassanak nagyon csitoltanak,
Intettek, császárra hogy ők vigyázzanak.

Kivált az fennforgó, és udvarló szolgák
Hogy megrészegedtek az császárt is szidták,
Nem volt semmi haszna akármint csitolták,
Hogy nem csitolhatták, azután elhadták.

Rabutin az császár képe csak hallgatott,
Ha más étek kellett, akkor csak mutatott,
Melyet főasztalnok mindjárt elhozatott,
Mikor innya kellett, akkor is jelt adott.

Hajnalig vendégség és míg az táncz tartott,
Az Majestas helyben egyedül láttatott,
Patientiával nagygyal ott mulatott,
Melyet ő maga is másnapon megvallott.

Hosszan benn az színben az pohárszék vala,
Az első pohárszék volt császár számára,
Az melyen sokféle ivó-edény vala,
Császárhoz királyhoz mely illendő vala.

Tiszta arany vala annak némelyike,
Gyémánt, rubint, smaragd volt ékesítése,
Tengeri gyöngyházból csudaforma képe,
Le nem lehet írni, volt valahányféle.

Kilencz pohárszék volt ezen kül az színben,
Aranyas, virágos kupák az edgyiken,
Láttattak mind edgyik azok fedelesen,
Csak aranyas csészék másik pohárszéken.

Harmadikon ezüst aranyas poharok,
Negyediken kannák, mind pompára valók,
Szép fejér sellegek ötödiken állók,
Teli hogy töltötték, volt elegendő borok.[1])

Edgy olyan selleget nyolcz vendégnek adták,
Hogy asztalhoz adták, aztot ketten fogták,
Fejér poharokot hatodikra rakták,
Edgy, két, s edgy fél ejteleseknek mondották.

Hetediken ejtel, s fél, gömbölyeg forma,[2])
Aranyas poharok, ezüst vala csupa,
Nyolczad, s kilenczedik pohárszéken vala
Külömb külömbféle kristály, drága, s ritka.

Az szép válogatott étkek sokaságát
Nem lehet leírni, ritka, s drága voltát,
Hanem csak írom le azok raritássát,
Ez lakadalomnak hogy lássák pompáját.

Úri pástétomok külömb külömbfélék,
Kiket megfestettek sok drága festékek,
Nagy ezüst tálakban asztalhoz felvitték,
Mindenik asztalra szép rendivel tették.

Alma, körtvély, czitrom, narrancsnak formája
Azokon szintén úgy zöld levéllel vala,
Szarvasok, és özek rendesen csinálva,
Gölicze és galamb edgymás mellé álla.

Az mint áll Fogaras, ki vala csinálva
Német silbokokkal mindenik bástyája,
Az németnek hátán fenn vala az puska,
És avval áll vala az vár kapujába.

Az álgyúk bástyákon állottanak rendre,
Kivül az árkába víz vala eresztve,
Apró halak frissen firkoltanak benne,
Mindenik fogásra más ujság efféle.

---

[1]) Eddig első, javított, fogalmazvány-példányban van meg, innen tisztázott példányban is. A tisztázott felett: *H. Folium octavum.*

[2]) A fogalmazványban így van ez a sor:

Hetedikben ejtel, s félejteles és gömböljed forma.

Megjegyzendő, hogy az író az »s« előtt mindig vonást tesz, ezt a sajátosságát a kiadásban megtartottam.

Berzenczei Márton ezek csinálója,
Az ki marosszéki főrend ember vala.
Apaffi Mihálynak ez nagyhírű vala
Főkonyhamestere, s nem is vala mássa.

Az oda fel leírt szerszámos hét lovak
Egész majd hajnalig szín előtt állottak.
Míg tartott menyegző, mindaddig ott voltak.
Azután vitték el, midőn eloszlottak.

Hogy pohárt köszöntek császár, s császárnéért,
Jóseph az akkori koronás királyért.
És az mostan megholt császár Carolusért.
Az hadi fővezér Eugeniusért:

Az várbeli álgyúk erőssen szóllottak.
Színnek is előtte három álgyúk voltak.
Azokkal is olyan erős tüzet adtak,
Az várban ablakok mind eszszeromlottak.

Az lakadalomnak hogy volt első napja.
Gubernátor vala hammuszín bársonyba.
Egyféle bársony volt mentéje, dolmánya.
Nuszttal az mentéje megbérelve vala.

Gyémántos medály volt nusztos süvegibe,
Az melljin másfelől, az mint állott szíve,
Gyémántos medálját oda is feltette,
Azt az császár adta, mikor jára Bécsbe.

Violaszín bársony mentéje dolmánya,
Hogy lakadalomnak vala másik napja.
Jóféle gyöngyökből csinált virágokra
Az gombok valának ékesen felvarrva.

Az mentéje vala hiúzzal bérelve,
Az tegnapi medály megint süvegibe.
Ugyanazon medály ragasztva melljére,
Fejedelmi módon éppen volt öltözve.

Az gubernátorné volt hajszín bársonyba
Első nap öltözve oly czifra szoknyába,
Az aljától fogva, az mint volt dereka.
Orientalis drága gyöngygyel volt rakva.

Az szoknyán az gyöngyök valának czifrázva,
Körüskörül szépen rakták virágokra,
Aranyfonálból szött másnap az szoknyája,
Az mely is volt igen drága materia.

Köves és aranyból pereczek az kezin,
Gyémántos medályok nyakán és az melljin,
Arany drágaköves reszkető-tők fejin,
Sokféle drága gyöngy vala fűzve övin.

Edgyszóval az testin volt kéncs annyi drága,
Hogy az ki azt nézte, csudálkozva látta.
Az asszonyság is volt mindnyájon[1]) oly czifra
Királyi menyegző, az német azt mondta.

Az szín elött tele kádak borral voltak,
Az ki mint szerette, mindnyájon úgy ittak,
Senkit az italtól ott nem tilalmaztak,
Hogy ha az elfogyott, megint több bort hoztak.

Bor és mindenféle étek annyi vala,
Noha számtalanúl oda gyültek volna,
Aztot elkölteni mégsem győzik vala,
Noha ott tilalma semminek nem vala.

Már megittasodván, asztaltól felköltek,
Majd éppen hajnalig rendre tánczba mentek,
Az menyasszonyt várba némelyek bevitték,
Aztot új köntösben ottan öltöztették.

Az jó szokás szerént haját lebocsátván,
Fényes pántlikákkal rendesen megrakván,
Így felöltöztetvén az színben kihozván,
Ott régi helyiben megintlen beállván.

De minek előtte elkezdették vonni
Az menyasszony tánczát: fel kelletett menni
Majestas helyire, s kellett térdre esni,
Maga mellé násznagy az társait venni.

Násznagy mindnyájoknak nevivel köszönte
Császár gratiáját, háladással vette,
Méltóztatott jelen hogy itt volt az képe,
Felkelvén, hajtották magokot az földre.

[1]) Az irő irásmódja szerint: *minyájon.*

Az mint mentek vala, jöttek háttal vissza,
Azután kezdődött az *menyasszony táncza*,
Kettőt avagy hármat az násznagy fordúla,
Az menyasszony kezeit keziben tartotta.

Az gubernátorhoz azután felvitte,
Onnét az anyjához megint elkésérte,
Ott mind az kettőtől búcsúját vétette,
Azután úgy adta az vőfély kezire.

Az vőfély az háló helyre elvezette,
Nagy álgyúlövés volt mindaddig, míg vitte,
Nagy pompával osztán az császárnak képe
Leszáll Majestásról, s az várba beméne.

Ottan nagy pompáson ház volt felöltözve,
Az melyben éczaka hált az császár képe,
Vendég is szállásra hajnalba mind méne,
És az első napnak ekképen lőn vége.

Másnap Majestásnak nem volt készűlete,
Lovak sem voltanak akkor felöltözve,
Rabutin sem vala az császárnak képe,
Hanem az asztalnál az többivel üle.

Ma nagyobb vígasság és vendégség vala,
Rabutin is igen vígan, s részeg vala:
Nem vagyok ma császár! gyakran kiáltotta,
Mit tegnap mulattam, azt mind kitöltöm ma.

De mind az vendég is olyan részeg vala,
Hogy asztaltól kidőlt imide amoda,
Az mikor kell vala indulni már tánczba,
Alig vala férfi, az ki tánczolhatna.

Paszamántos köntös az lakadalomban
Nem volt, sem porozott haj kötve zacskóban,
Urak és asszonyok rég magyar ruhában
Magyar tánczot vontak, s mentek magyar tánczban.

Mennyi paszamántos köntös van Erdélyben,
Avagy porozott haj zacskó kötésiben,
Azokot egy helyre mind gyűtenék egyben,
Vennék fel mit érne minden böcsűjiben:

Azon drága köntöst nem hiszem felérné,
Melyben gubernátor, és gubernátorné
Ez lakadalomban valának öltözve,
S az hét paripára melyek voltak téve.

Az szín és vár között nagy magos fenyőfa,
Hántva s zsíros hájjal kenve, volt felásva,
Tetein tíz arany, s Anglia posztója
És edgy ezüst pohár feltétetve vala.

Azt megkiáltották: az ki felhághatna,
Azokot veheti el maga számára.
Sokan megpróbálták, az ki felmászhatna,
Némelyik csak félig ment és visszaszálla.

Némelyik teteit[1]) midőn szinte érte,
Az zsír miatt síkúlt s lött visszaesése;
Gubernátornak volt asztali embere,
Tréfás, és játékos, Piszli volt az neve,

Végtére az fára felhágni próbála,
Hosszú vasszegeket titkon csináltata,
Patkóverő penig az keziben vala,
Rendre az szegeket avval veri vala.

De úgy is nehezen hághata[2]) az fára,
És mikor edgyet-mást venni le akarta,
Az fa tetejéről szintén esik vala,
Nagy szerencséjére,[3]) hogy megmaradhata.

Az vár ablakiból az urak azt nézték,
Az nagy sokaság is alatt mind szemlélték
Hogy leesik Piszli mindnyájon megettek,[4])
Szörnyű halálától megis félemlettek.

Kivált az asszonyok kezdettek jajgatni,
De az körűállók kezdették biztatni,
És azon fa alá kezdettek állani,
Hogy őtet megkapják, ha talál leesni.

---

[1]) A fogalmazványban: *tetejit.*
[2]) A fogalmazványban: *mehete.*
[3]) A fogalmazványban: *tetejiről,* és *szerencséjére.*
[4]) A fogalmazványban *edtek.* Mindkét változat az *ijedtek* helyett

Noha félelemmel, de fáról leszálla,
Az arany és egyéb marada ő nála,
És az urak előtt igen kedves vala,
Mert tisztességes volt, és szép az tréfája.

KILENCZEDIK CZIKKELY.

Az régi erdélyiek temetéséről.

Mikor valamely úr világból kimúlék,
Ha esztendeig is azt el nem temették,
Annak felesége, mely jószágban férjek
Megholt, mind egy helyt aztot kesergettek.

Azon jószágból nem ment más jószágába,
Az melyben meghala, nem is ment az házba,
Sőt némelyik asszony abban nem ment soha,
Ki nem ment az házból még csak az udvarra.

Asztalhoz nem mene ebéd, vacsorára,
Hanem csak az házban benn ült ő magára,
Kissebb jelt sem adott semmi vigasságra,
Egyedül kesergett mindennek[1]) láttára.

Mikor valamely úr házán kül meghala,
Kivált ha halála történt az városba:
Harmadnapján tették aztot koporsóba,
Akkor prédikállás, és csak ének vala.

De requiem mise catholicusoknál,
Volt oratio is az más vallásoknál,
De az ritkán vala, és csak némely háznál,
Az koporsót vonták belől be bársonynyal.

Más materia is koporsót befedte,
Az kitől mint tölt ki, csak avval bérlette,
Materiában volt nyujtozva az teste,
Az nadrág posztóból vala reá téve.

Rendszerént nadrágon vala bőrből kapcza,
Némelykor az kapcza vala matéria,

---

[1]) A fogalmazványban: *mindenek* áll.

Olykor-olykor penig csak szép gyolcsból vala,
Bársonyból az vánkos feje alatt álla.

Portai vánkost is halott feje alá
Tettenek, mint írám, hogy volt az hintóba,
Vánkos mellett nusztos szép süvege álla,
Rég pozsoni süveg az fejiben vala.

Szkofiummal varrott keszkenyő kezibe,
Az catholicusoknál olvasó felette,
Térdig beterítve vala szemfedele,
Mely fátyol, patyolat és vala afféle.

Az szemfedél körűl selyemből volt csipke,
Némelykor ezüst is abba elegyítve,
Az nyujtózó-padra szép szőnyeg terítve,
Alája nagy díványszőnyeg vala téve.

Hogyha az megholt úr catholicus vala,
Fejinél lábánál két-két viaszgyertya,
Alól az koporsó[1]) gyalult forgács rakva,
Némelykor hammu is forgács között vala.

Szép gyolcs lepedővel aztot becsinálták,
Koporsóban testét úgy takarították,
Az süvegit is feje mellett benn hadták,
Az testét azután koporsóban zárták.

Régi temetőkben, s kivált az mienkben,
Pozsoni süveg volt, láttam, az fejiben,
Ha harczon esett el, volt veres süvegben,
Kivágva nem vala, vala csak selyemben.

Az két drága gyűrűt újjaiban dugták,
Az asszont egészlen fejérben nyujtották,
Koporsót bársonynyal, s tafotával vonták,
Fejér vala az is, az mint beboríták.

Az közasszonyoknak vonták be csak gyolcscsal,
Az urakét meczín,[2]) s fekete bársonynyal,
Az közrendekét fekete bakacsinnal,
Ifiakét zöld tafota, s kamukával.

---

[1]) A fogalmazványban: *koporsóban*.
[2]) T. i. megyszín.

Az nagy úrfiakét szép materiával,
Mely volt megszőve ezüst és aranynyal,
Körül megczifrázták sűrű bokrétákkal,
Az közepe vala seprűforma tollal.

Az kisasszonyoknak az koporsójára
Szegezve volt fejér selyem matéria,
Az alábbvalóknak szép fejér gyolcs vala,
Koszorúk, s virágok köröskörűl rakva.

Felesebb gyűrű volt asszonyok újjában,
Köves nyakszorító vala az nyakában,
Az mellje czifrázva szép drága medályban,
Az öve foglalva vala arany lánczban.

Hogyha idegeny helyt valaki meghala,
És hirtelen bársony avagy materia,
Az kit koporsóra tegyenek, nem vala,
Szép skárlát szőnyeget tettek koporsóra.

Az testet az mikor tették koporsóba,
Társzekér készen volt, mindjárt tették abba,
Feles tövis vala az koporsó alja,
Hogy test ne rázódjék, azért tették arra.

Küljel társzekéren posztó volt fekete,
Még az kereket is egészlen belepte,
Szélje minden felől éppen földet érte,
Mikor osztán voltak ekképpen készűlve:

Deákok, és papok legelől mentenek,
Urak, főrend, község kiket késértenek,
Az testet szekéren utánna ezeknek,
Hintaja azután az feleségének.

Az hintó bőreit mind lebocsátották,
Szomorúságokot azzal is mutatták,
Hintóban özvedgyit hogy meg sem láthatták,
Az gyermekeit is ebbe borították.

Asszony attyafiak ha sokan voltanak,
Özvegy hintajának utánna jártanak,
Le vala bocsátva bőrök hintójoknak,
Azon hintóban is bele nem láttanak.

Két felől az szélit fekete posztónak,
Az társzekér mellett még haton fogtanak.
Hat szövétneket is az catholicusnak.
Azon szekér mellett két felől hordoztak.

És úgy énekszóval városból kivivén,
Az keservesekben onnét visszatérvén,
Úgy az késérők is sokan hátra menvén.
Hazafelé testet többi elkésérvén.

Előre hírt tettek az olyan faluknak.
Az kiken keresztűl menni akartanak,
Az megholt vallásán, az melyek voltanak.
Az test eleiben onnét kiindultak.

Az határ széljiig pap s deák kijöve.
Más határ széljiig énekszóval vitte,
Hat legény keziben itt is posztó szélje.
Mert másként az uton szekérre volt téve.

Én az régiektől hallottam oly dolgot:
Országgyűlésiben edgy úr halálozott.
Abban felesége semmit is nem tudott.
Mikor haza vitték az tornáczban állott;

Az midőn az kapun be kezdettek menni:
Az micsoda szekér? tornáczból megkérdi:
Felelik: azon van ura megholt testi.
Hanyottá az földre mindjárt magát ejti.

És azon az helyen mindgyárást meghala.
Az kinek az testit felbontották vala.
Vala szíve annak kétfelé hasadva.
Az ura halálán annyira búsúla.

Valljon hány asszony van ma egész Erdélybe,
Az ura halálán az kinek az szíve
Meghasadván, búban leesnék az földre.
Nem találnál olyat, s ne keress az végre.

Akármely valláson azon faluk voltak.
Az melyen az testtel keresztűl indúltak.
Az test eleiben mindjárt harangoztak.
Minden jószágiban harangokot vontak.

Egyedül Rabutin az asztalnál üle,
Fejibe kalapja mindenkor feltéve,
Hogy már enni kezde az császárnak képe,
Az ötven asztalhoz az vendég leüle.

Az havas-alföldi vajdának követje
Az magyarok között legelől az üle,
Az egész asztal volt nagyon csendességbe,
Suttogva az szindben *(így!)* mindennek beszéde.

Míg megittasodtak, mind csendesen voltak,
Azután eleget nagyon zajgottanak,
Kik hogy halgassanak nagyon csitoltanak,
Intettek, császárra hogy ők vigyázzanak.

Kivált az fennforgó, és udvarló szolgák
Hogy megrészegedtek az császárt is szidták,
Nem volt semmi haszna akármint csitolták,
Hogy nem csitolhatták, azután elhadták.

Rabutin az császár képe csak hallgatott,
Ha más étek kellett, akkor csak mutatott,
Melyet főasztalnok mindjárt elhozatott,
Mikor innya kellett, akkor is jelt adott.

Hajnalig vendégség és míg az táncz tartott,
Az Majestas helyben egyedül láttatott,
Patientiával nagygyal ott mulatott,
Melyet ő maga is másnapon megvallott.

Hosszan benn az színben az pohárszék vala,
Az első pohárszék volt császár számára,
Az melyen sokféle ivó-edény vala,
Császárhoz királyhoz mely illendő vala.

Tiszta arany vala annak némelyike,
Gyémánt, rubint, smaragd volt ékesítése,
Tengeri gyöngyházból csudaforma képe,
Le nem lehet írni, volt valahányféle.

Kilencz pohárszék volt ezen kül az színben,
Aranyas, virágos kupák az edgyiken,
Láttattak mind edgyik azok fedelesen,
Csak aranyas csészék másik pohárszéken.

Harmadikon ezüst aranyas poharok,
Negyediken kannák, mind pompára valók,
Szép fejér sellegek ötödiken állók,
Teli hogy töltötték, volt elegendő borok.[1])

Edgy olyan selleget nyolcz vendégnek adták,
Hogy asztalhoz adták, aztot ketten fogták,
Fejér poharokot hatodikra rakták,
Edgy, két, s edgy fél ejteleseknek mondották.

Hetediken ejtel, s fél, gömbölyeg forma,[2])
Aranyas poharok, ezüst vala csupa,
Nyolczad, s kilenczedik pohárszéken vala
Külömb külömbféle kristály, drága, s ritka.

Az szép válogatott étkek sokaságát
Nem lehet leírni, ritka, s drága voltát,
Hanem csak írom le azok raritássát,
Ez lakadalomnak hogy lássák pompáját.

Úri pástétomok külömb külömbfélék,
Kiket megfestettek sok drága festékek,
Nagy ezüst tálakban asztalhoz felvitték,
Mindenik asztalra szép rendivel tették.

Alma, körtvély, czitrom, narrancsnak formája
Azokon szintén úgy zöld levéllel vala,
Szarvasok, és őzek rendesen csinálva,
Gölicze és galamb edgymás mellé álla.

Az mint áll Fogaras, ki vala csinálva
Német silbokokkal mindenik bástyája,
Az németnek hátán fenn vala az puska,
És avval áll vala az vár kapujába.

Az álgyúk bástyákon állottanak rendre,
Kivül az árkába víz vala eresztve,
Apró halak frissen firkoltanak benne,
Mindenik fogásra más ujság efféle.

---

[1]) Eddig első, javitott, fogalmazvány-példányban van meg, innen tisztázott példányban is. A tisztázott felett: *H. Folium octavum.*

[2]) A fogalmazványban így van ez a sor:
Hetedikben ejtel, s félejteles és gömböljed forma.
Megjegyzendő, hogy az iró az »*s*« előtt mindig vonást tesz, ezt a sajátosságát a kiadásban megtartottam.

Midőn elérkezett vendég temetésre,
Mindjárt számbavették, hogy hány az cselédje,
Az olyan, ki torban jelen nem lehetne,
Az olyan gazdának czédoláját vette.

Mint lakodalomban praebendát kiadták,
Melyet szállásokra az szolgák kifogták,
Mert itt is praebendát igen bővön adták,
Bor praebendájokot mindnyájon kihozták.[1])

Elérkezvén immár az temetés napja,
Legalább edgy nappal az sok attyafia
Eljöttek, s készűltek temetés napjára.
Sok vendég is jöve elébb való napra.

Az urak, főrendek, s nemes temetésre
Az külsők sem jöttek czifrán felöltözve,
Közönséges vala mindennek köntöse,
Nem láttatott ottan senki is színesbe.

Temetésre sokan gyászköntöst tartottak,
Szederjés violaszín posztóban jártak,
Körűl köntösökre selyemzsinórt varrtak,
Övek is uraknak erre külön voltak.

Asszonyok sem voltak itt czifra köntösbe,
És fekete fátyolt tettek az fejekre,
Bársony palást vala az nyakokba véve,
Fekete gyöngyből volt felfűzve az öve.

Violaszín avagy szederjes szoknyája,
Az vagy posztó vala, vagy volt matéria,
Azon csak fekete selyemcsipke vala,
Vagy penig csak selyem-galand volt felvarrva.

Edgy szóval kelletett temetésre menni,
Ahol nem szokás volt semmit is vigadni,
Leányokat penig nem szokás volt vinni,
És az temetésre magokkal hordozni;

---

[1]) A fogalmazványban ez a sor így van: Bort is praemen(minyájan kifogták.

Hanem az halottnak ha volt attyafia,
Az olyat elvitték, de keserves vala,
Ha másféle leányt vittenek is oda,
Az künn az faluban szálláson marada.

Ha idegen asszony, s férfi temetésre
Elmentenek volna czifra öltözetbe,
Mindenek csufjára, és nevetésére
Lett volna az olyan, ki azt cselekedte.

Temetésnek penig eljövén az napja,
Az holtnak özvedgye külön csak edgy házba
Bemenvén, az urán keservesen síra,
Mentek attyafiak vígasztalására.

Mikor már mindnyájon színben begyültenek,
Az papok, s deákok mind elkészültenek,
Fekete posztóval vont székre ültenek,
Az székre szőnyeget csak ritkán tettenek.

Akkor, ha tanácsúr az megholt úr vala,
Tizenkét paripa az szín mellé álla,
Kik is mind voltanak aranyas szerszámba,
Másoknak annyi volt, mint volt állapotja;

Mint oda fel írám, lovak szerszámosok,
Tigris, párducz-bőrös czifra czafrangosok.
Szépen homlokokon voltak boncsokosok,
Ezeken kül penig ugyan szép tollasok:

Azokot szín mellé rendre állították,
Visogtak, s az földet lábokkal kapálták.
Míg az temetés volt, zabolán tartották.
Mind az temetőig test körül hordozták.

Fekete bakacsinban volt felöltözve
Egészlen jámbor ló, alig láczott szeme,
Az ki azon lóra üle, már előre
Pánczélba öltözött sisak az fejébe.

Két kar-vasak voltak annak az karjain.
Annak pánczél vala az ő kutyafülin,
Hosszúnyelű zászló, fekete az kezin,
Kardja és buzogány állott az karjain.

Ezekkel az halott feje fele[1]) álla.
Ezüst czímer ha volt, azt meg más tartotta.
Más meg czifrán vala öltözve pánczélba,
Az fejiben annak volt drága sisakja.

Az pánczél aranyas, vagy ezüstös vala,
Micsodás az pánczél, olyan volt sisakja,
Az fegyver is rajta mind aranyas vala,
Keziben áll vala aranyas zászlója.

Ennek edgyik felin az halott czímere,
Más felöl versekkel annak dicsírete.
Ezzel is ott állott, hol volt halott feje,
Ott állott, míg vala temetésnek vége.

Az testet hajnalba az színben kivitték,
Az leírt sámolyra színben helyheztették.
És az készületet midőn véghez vitték,
Deákok és papok temetést kezdették.

Catholicusoknál akkor meggyujtották
Az gyertyát, népnek is mindjárt elosztották.
Uraknak, s papoknak czímereket adták,
Materiából valót uraknak hozták.[2])

Csak papíros czímert az köznépnek adtak,
Nyomtatott versek is temetésen voltak.
Kit dicsíretire az halottnak irtak,
Háznál, s az templomban rendre ragasztottak.[3])

Hat jó ifi legény vala feketébe,
Hat szövétnek vala azoknak kezekbe,
Ezek állottanak az koporsó melle,
Fejinél, lábánál meg négy gyertya ége.

---

[1]) A fogalmazványban: *feli*.

[2]) A fogalmazványban ez a sor így van:

Matéria vala, kit uraknak hozták.

T. i. vászonra (vagy selyemre) festett czímert adtak az uraknak.

[3]) Az erdélyi református templomokban, pl. a kolozsvári Farkas-utczai templomban, máig is vannak ilyen dicsőítő versek (nyomtatásban rámába téve felragasztva): hasonlóképen halotti czímerek: ezüstből kivérve, selyemre, fára, vászonra vagy papirosra festve. Kolozsvárt a piarista-templomban is láthatók hasonló czímerek.

Az keservesfogók[1]) keservesek után,
Az mely házban voltak, utánnok indúlván,
Ketten edgy keservest[2]) karjainál fogván,
Az koporsó mellé azokot állítván.

Az keserveseket hogy micsoda rendbe
Hozzák, az főgazda aztot elrendelte,
Keservesfogó is azt rendbe vezette,
Míg koporsó mellé éppen elévitte.

Az férfiak között elébb sógorságok,
Az távulabb lévő attyafiúságok,
Azok után penig az közelebbvalók,
Ha vejei voltak, ezek után azok.

Az test előtt mindjárt, hogy ha vala fia,
Avagy az nem lévén, közlebb[3]) attyafia,
Ha ifi legény volt, megyen vala apja,
Ha apja nem vala, ment öcscse vagy bátyja.

Az közelebb valók azon székben ültek,
Melyet az koporsó mellé közlebb tettek,
Utánnok távulabb valók hellheztettek.[4])
Az koporsó mellé ilyen renddel jöttek.

Az midőn az testet már vitték temetni,
Megint olyan rendben kelletett indulni
Az keserveseknek, melyben színben jöni
Láttattak, s az sírig azon rendben menni.

Férfiak, s asszonyok előtt külön gazda,
Mint hochmester lassan lassan úgy jö vala,
Az megholtnak penig volt valahány fia,
Az temetés alatt fejnél talpon álla.

Kivált felesége nagy zokogásokkal,
Leányival edgyütt nagy jajgatásokkal,
Több keservesek is sűrű könyhullással
Jöttenek test mellé mindnyájon sírással.

---

[1]) T. i. akik a gyászolókat vezették.
[2]) T. i. gyászolók, rokonok.
[3]) A fogalmazványban: *közelb* áll.
[4]) *Igy!* A fogalmazványban: *heljheztettek.*

Az koporsó mellé gazda leültette,
Az feljebb írt módon ültenek mind rendre,
Koporsóra borult mindennek személye,
Gyakor könyvhullással *(így!)* koporsót öntözte.

Akkor is, az mikor koporsóban tették,
Ha az felesége jelen volt, így vitték,
Az keserveseket ekképpen vezették,
Padon lévén az test, melléje ültették.

Ha férfi volt, szolgák lábánál állottak,
Feketében lévén, mind végig ott voltak.
Ha asszony volt, fráji burokban állottak.
Eldugván szemeket, keservesen sírtak.

De requiem immár kezdődött misézés,
Az több vallásoknál vala az könyörgés,
Ezek után volt praedicatio kezdés,
Deák oratio ezek után rendes.

Oratio után búcsúztató versek,
Az kiket elmondott két szép szavú gyermek,
Vagy szép szavú deák nótája volt, kinek
Rendes volt, s szájából szépen folyt az ének.

Ott elbucsuztatott[1]) az feleségitől,
Azután az édes kedves gyermekitől,
Közelebb és távul levő véreitől,
Végtire az odagyült egész népségtől.

Ezek véghez menvén, az hintókot gazdák
Az szín eleiben eléállították,
Deákok s papokot elébb indították,
Török síp trombitát ezek után fútták.[2])

Az temetésekre különös volt nóta,
Az igen szomorú és keserves vala,
Az férfiakot is gerjeszté sírásra,
És az asszonyokot éppen zokogásra.

---

[1]) A fogalmazványban: *elbúcsúztatták* áll.

[2]) Eddig tart a tisztázott példány 8-ik íve, a hátralevő rész csak a fogalmazványban van meg, melynek azonban nagy részét az egér kirágta.

Mind az temetőig rendiben úgy fútták,
Deákok éneket más rendbe mondották,
Addig mind úgy vala, testet míg elhozták,
És keserveseket testhez állíttották.

Hogy ha az temető igen távul vala
Az leírt szekéren testet vitték [oda]
Ha penig . . . . . .
. . . . . .

Ha az . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
Hogy ha az . . . . . .

Ott miként . . . . . .
Ha penig . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .[1])

Az török síposok . . . . . .
Az urak hintai . . . . . .
Az . . . . osztán mi . . . . . indulván
. . . . lovakat ketten kéznél fogván.[2])

Mind az kösség után azokot vezették,
Keserves férfiak hintait rendelték
Utánnok, s pánczélban kiket öltöztettek.
Azok edgymás mellett szép rendiben mentek.

Az test előtt mentek az leírt lovakon,
Az aranyas zászlót vitték szerszámos lón,
Az fekete zászlót az bakacsinos lón,
Ketten feketébe[3]) . . . . . .

---

[1]) Az egérrágás miatt hiányzó rész így van a prózában: »Ha penig a temető hely közel volt, hat vagy nyolcz ember az testet rudakon vitték. Ha az temetőben templom nem volt, ott is szintén úgy mint az háznál, hasonló apparatussal szint csináltak és abban volt az istenni szolgálat; ha penig az temető templomban volt, ott, kivált az catholicusoknál, nagy czifra castrum doloris volt, azon sok gyertya, symbolumok, czímerek, versekkel irott charták, s abban teszik az testet«. (409. l.)

[2]) A prózában így: »Az török siposok és trombitások után mentenek az urak hintai, azután ment az község, az község után vezette két-két ember az czifrán felöltöztetett paripákot«. (409—410. l.)

[3]) Ez oldalt van írva, fele hiányzik.

Az ezüst czímert is az fejihez tették.
Keserves asszony is már testet késérték,
Több úrasszonyokot utánnok rendelték.[1])

Osztán temetőben hogy letelepedtek,
Mint háznál, oly pompát ott is véghezvittek,
Az czeremóniák hogy mind véghezmentek,
Az testet az sírban azután betették.

(Ezzel végződik lap alján a fogalmazvány példánya. A temetésekről a prózában mindössze még egy lapnyi van. Azután kezdődik a 11. czikkely: »*Az erdélyi régi tisztségekről,*« a melyről a verses szöveg hiányzik, és pedig a 9. és 10-ik ív, a nyomatott prózai példány szövege szerint a 410. laptól a 433-ikig. A folium undecimum jelzésű tisztázott példányú íven »Az catholica religioról« szóló czikkely m. e. a közepén így következik.)

[TIZENEGYEDIK CZIKKELY.]

[Az catholica religióról.]

. . . . . .

Akkor minden étel s ital bővön vala,
Virgina, hegedű, ének s szép muzsika,
És mivel mindenkor itt künn hálunk vala,
Tűzi mesterséggel volt estveli óra.

Az fejedelemnek németi csinálták
Az tüzes szerszámot, és azok is hánták,
Valának ezen kül szép kis réz-álgyucskák,
Azokot sütötték ki tüzes rakéták.

Minden tanólásunk alkalmatossága,
Ez vala mint írám, s magunk mulatsága,
Fogyatkozás nem volt de az tanolásba,
Mert szorgalmatoson jártunk iskolába.

Processiót jári belől Kolosvárba
Catholicusoknak nem volt szabadsága,
Hanem mikor eljött az Husvétnak napja,
Akkor megyünk vala kis processióra.

Az Resurrectio Nagyszombaton estve,
Az jó szokás szerént nyolcz órakor lenne,

[1]) Ez a versszak csak 3 soros.

Elhallgatják vala, hogy az véghez menne,
És az processio keveset kerűlne.

Az processionak vala az az czélja,
Az mint szegelleten volt az Vagner háza,
Előtte az háznak edgy lánczos kút vala,
Azon tul elmenni szabadság nem vala.

Az monstrantia-vivő páternek láttam
Hogy bottal megüték az kezit, ott voltam,
És hogy hajigáltak kővel, azt is láttam,
Eztet magam értem, hogy Kolosvárt laktam.

Noha németjei az fejedelemnek
Venerabilenak körűlle mentenek,
De az más vallások arra nem néztenek,
Hanem mint lehetett ugyan üldöztenek.

Az Gyertyaszentelő Boldogasszony napján,
Az leírt templomnak az ő kis udvarán,
Edgy kis processiot csak ott belől járván,
Mert nem vala szabad járni künn az utczán.

Buzát szent Márk napján hogy kellett szentelni,
Monostorra kellett az templomhoz menni,
Keresztjáró hetet ugyanott szentelni
Kelletett és onnét processiot járni.

Az első nap mentünk az Gorbó patakra,
Az mint lefoly, azon innen való dombra,
Ott régi oszlopnak volt fundamentuma,
Az devotio azon az helyen vala.[1])

Páterek házánál vagyon mely kápolna,
Másnap processio azon kápolnába
Mene, de az vala akkor éppen puszta,
Harmadnap templomot megkerűljük vala.

Urnapra is kellett mennünk Monostorra,
Mert szabadság nem volt az processiora,
Hogy azt véghez vittük volna az városba,
Az catholikusság így vala szorítva.

---

[1]) Bizonyára, a hol most a II. Rákóczy György emlékoszlopa áll.

Fenes[1]) mellett lévén edgy jeles kápolna,
Midön eljö vala szent Lőrincznek napja,
Monostorról mentünk azon kápolnába,
Teljes bucsu vala sz. Lőrincz napjára.

Szent Péter és szent Pál napján mentünk Bács
Holyából[3]) keresztül, az mint az út vala,[4])
Az mint lefoly vala az Nádas pataka,[5])
Az páter csak ottan felöltözik vala.

Az kereszt zászlót is az' helyt felemelték,
Urunknak némettyi fegyverrel késérték,
Váradi töröktöl az népet féltették,
Pribékek gyermeket csakhamar elvitték.

Visszajövet, ahol felöltözött vala,
Ugyanazon helyen levetkezik vala
Az páter, zászlót is lebocsátják vala,
Csak magunkra mentünk onnét Kolosvárba.

Nagy-Boldogasszonynak az innepe napja
Mikor volt, eljöttek Monostor templomba
Az catholicusok igen nagy sok számba,
Noha némelyiknek távul volt lakása.

Az urak eleit az páterek hítták
Monostori kertben és megmarasztották
Ebédre, s vígan is azokot tartották,
Vecsernyére megint az templomba hítták.

Bács, Fenes, Jegenye[6]) catholicus vala,
Annyi vallások közt híven megmarada,
Noha földes urok más vallású vala,
Mégis megmaradtak, Isten csudájára.

Ezen szent innepre Monostorra jöttek,
Mindenik faluból kereszt-zászlót vittek,

---

[1]) Kolozsvár szomszédságában, nyugotra, a Szamosvölgyél
[2]) Kolozsvártól az első vasuti megálló hely Várad felé, a völgyében.
[3]) A Szamos és Nádas völgyét elválasztó erdős hegyolda
[4]) Az u. n. »Török-vágás«. (1660-ból.)
[5]) Most Kardosfalva telep van ott.
[6]) Kolozsvártól távolabbi falu, Bánffy-Hunyad felé, 4-ik állomás, hol most fürdötelep is van.

Az processioban szépen énekeltek,
Ugyan énekszóval megint visszamentek.

Két hasonló páter Udvarhelyt is vala,
Az micsodásokot irtunk Kolosvárba,
Grammatic, syntaxist mester tanította,
Az kisdedeket is második oktatta.[1])

De, mint Kolosváratt, itten jobban voltak,
Plébánusoknak már itt tartattanak *(így!)*,
Alkalmas templomban minden napon jártak,
Aitatosságban nem is turbáltattak.

Esperest is vala itt az páter gazda,
Az parocusokot mind ez igazgatta,
Az anyaszentedgyház rendit megtartotta,
Annak minden dolgát okoson folytatta.

Az mint Kolosváratt convictorok voltak,
Itten is Udvarhelyt szintén úgy tartattak,
Seminaristák is csak éppen úgy voltak,
Csak itt közel lévén, élést is hozhattak.

Károly-Fejérvárt is olyan két pap vala,
Seminár, convictus meg hasonló vala,
Gramatic, syntaxist tanítanak vala,
Szintén úgy két mester itt is tanít vala.

Benn volt az városba páterek lakása,
Ahol kőből vala az háznak dereka,
De az felső része csak sövényből vala,
Az házak voltak két contignatiora.

Az városon küljel vala az templomunk,
Iskolák és kőből seminariumunk,
Az processióra szabadosok voltunk,
Ceremoniáktól nem tilalmaztattunk.

Mind itt, mind Udvarhelyt harangokot vontak,
Ugy Monostoron is nagy harangok voltak,
Mint az plébánusok, úgy harangoztattak,
De az cálvinisták előbb harangoztak.

---

[1]) Itt kezdték tanulásukat Apor Péter fiai is.

Az catholicusok kevessen voltanak
Károlyvárt, Hunyadban felesen laktanak,
Aitatosságra onnét feljártanak,
Mert másutt páterek sohult nem valának.

Sokszor kimentenek páterek Hunyadba,
Catholicusokot az igaz vallásba
Tanitották hitünk szent ágozatira,
Foglalták magokot aitatosságba.

De az fejedelmek az mikor laktanak
Károlyfejérváratt, felesen voltanak
Az catholicusok, az kik szógáltanak
Fejedelem mellett, kik udvaroltanak.

Gyergyó-Szent-Miklóson hasonló pap vala,
Az urak mellett edgy ugyan olyan vala,
Ezek Kolosvártól mind függenek vala,
Volt elöljárójok az ott való gazda.

Mindenik vallású papnak az galléra
Háta közepiig mentéjinek vala,
Az galléron vala vagy rókának torka,
Az szegényebbeknek csak rókának nyaka.

Az clastromok voltak hazánkba megtiltva,
Szabad két klastrom volt: Csík-Somlyó, s Mikl
Azokban is igen kevés barát vala,
Szak az edgy moralist tanyíthatják vala.

Philosophiára ha akartak menni,
Vagy theologiát akartak tanolni,
Idegeny országra el kelletett küldni
Az fratereket és ott taníttatni.

Az mely pátereket íránk Kolosvárban,
Ugy hasonlóképpen Károlyfejérvárban,
És az kik laktanak Udvarhely városban,
Barátok is voltak ez két klastromokban,

Körös-körűl ezek az országban jártak,
Mert szegény pápisták elszélyedve voltak,
Azokot oktatták, ahová jutottak,
Szent mise szentséggel kiket vígasztaltak.

Abban az időben az mint mégis voltunk,
Ezen pátereknek, az mint megmaradtunk,
Mü nagy köszönetet mindnyájon mondhatunk,
Hogy eretnekségre mü el nem fordultunk.

Az nagy Haller úrék Fejéredgyházára
Klastromot építének különös dombra,
Szárhegy mellé megint Lázár familia,
Mindenik helyt immár barát lakik vala,

De az fejedelem lévén cálvinista,
Minden barátokot ezekből eltilta,
És mind az két helyen marada csak puszta,
Az mig német nemzet Erdélyben bejuta.

Fejéredgyház ugyan csak pusztán marada,
Az szárhegyi klastrom megint helyben álla,
Dícsirtetik Isten mindenkor azólta,
Lakván az barátok azon kalastromba.

Én gyermekkoromban, emlékezem arra,
Mert hitemre méltó jó ember mondotta,
Maros-Vásárhelyen barát megyen vala
Által, edgy kufárné ez képpen szóllítja:

— Ha az más vallású falukban jártanak
Az szegény barátok, csúfnak tartattanak,
Még az gyermekek is tartották csak csúfnak
Bátron az Christusért ők csufok voltanak. —

Maros-Vásárhelyen általmegyen vala
Edgy szerzetes barát, hogy piaczra juta,
Utánna kufárné azt kiáltja vala:
Barát, van-e gagyád? *(igy!)* melyet hogy meghalla

Az szerzetes, mindjárt nagyon megpirúla,
És az kufárnénak feleletet ada:
Nekem vagyon gagyám, de nálad nincs orcza,
Midőn úgy kiáltasz mint egy híres kurva.

Befogá az száját az lotyó kufárné,
Az barát is utját azonba követé,
Noha ezt magában valóban szégyenlé,
Hogy piacz közepin azt mondá kufárné.

Kornis Gáspár buzgó catholicus vala,
Az szentbenedeki maga falujába
Templomot építe pápisták számára,
Hogy lenne azoknak aitatossága.

De nézd meg. az maga siát[1]) falujába
Megtilták templomot, hogy senki ne járna,
Imádkozó helyet maga kastélyába
Kételenítteték. csak az edgyik házba.

Lássad üldözésit catholicusoknak,
Kiknek szabadságot házoknál sem adtak,
Istennek. mint kellett. úgy nem szolgálhattak,
Mert üldözés miatt csak el nem lankadtak.

Pápista atyáktól gyermeket elvették,
És az cálvinista iskolában vitték,
És cálvinistákká erőszakkal tették,
Vissza az atyjokhoz nem is eresztették.

Méltóságos Haller házból nem volt soha
Senki is tudtomra elébb cálvinista,
De nézd: Haller Gábor nekünk legyen példa,
Az kit cálvinisták küldtek Angliába.

Ottan Haller Gábor hogy lőn cálvinista.
Azután csakhamar jöve hazájába,
Fejedelem neki tisztségeket ada,
De keservesen lőn világból múlása.[2])

Cálvinista soha más nem volt Jósika,
Jósika István három fiát járatta
Székely-Udvarhelyen az mü iskolánkba,
Imre, István, Dani azok neve vala:

Fejedelem asszony Bornemiszsza Anna
Attyoknak ellene azokot elvonta,
Enyedre küldötte és ott taníttatta,
Miglen mind az három hogy lőn cálvinista.

---

[1]) *Igy!* t. i. saját.
[2]) A török nagyvezér fejeztette le 1662-ben **Érsekújváron.**

Alsó-Csernátomba jó pápista vala
Az Damokos ház is, abból sem volt soha
Kezdetitől fogva senki cálvinista,
Hanem három gyermek árváúl marada:

Damokos Péternek fiai voltanak,
Istvánnak, Péternek hitták és Gábornak,
Pápista scholában elöbbször járának,
De erővel tevék mind cálvinistáknak.

Sokakot írhatnék, kiket más vallásra,
Erővel hajtottak hitváltozására,
De ez elég legyen megpróbálására,
Hogy igyekeztenek nagy megromlásunkra.

Ellenben az szegény catholica anya,
Az kinek az ura vala cálvinista,
Ha catholicusnak az fiát akarta
Nevelni, üldözte Bornemiszsza Anna.

Gyulai Istvánné, az Jankó Ilona,
Legyen nekünk ebben legelsöbben példa,
Ki is hogy az fia lehetne pápista,
Apor Lázárnénak tartására adta.

Gyulai László volt Jankó Ilonának
Fia, de az anyja Jankó Ilonának
Imecs Ilona, társa Jankó Mihálynak,
Nénje vala penig Apor Lázárnénak.

Apor Lázárnénak Imecs Judit neve,
Imecs Ilona volt ennek testvér-nénje,
Jankó Ilona is gondviselésére
Bízta az nénjének az nevelésire.

Az nagyanyám azért tartá iskolába,
Szent hitünkre abban szépen tanyítatta,
Az háznál maga is mindenkor oktatta,
Tizennégy esztendös volt, hogy visszaadta.

Bornemiszsza Anna az anyát büntette,
Mert hogy az edgy fiát pápistává tette,
Ohába fiscalis faluját elvette,
Másként, mint lehetett, valóban üldözte.

Másik példa legyen az Boér Zsófia,
Ki Boér Istvánnak vala hites társa,
De hogy három fia ennek lőn pápista,
Sámuel, István, Joseph catholicussá:

Bornemiszsza Anna kéváuta üldözni,
Minden jószágától akarta fosztani,
Perrel igyekezett sokig fárasztani,
De az szája ízin per nem fogott esni.

Erről edgy poeta ez verset szerzette
Pasquillus módjára elhiresítette:
Kegyelmes asszonyunk perit elvesztette,
Kelemen pápa is azt jól segéltette.

Mikes Kelemennek volt az nevezete
Hogy *Kelemen pápa*, mert ő vezérlette
Catholicusokot ő erősítette,
Minden igyit-baját mind magára vette.

Mikes Kelemennel Kornis Gáspár vala
Catholicusoknak második oszlopa,
Karddal sem engedi, gyakorta mondotta,
Hogy sértődjék Isten anyaszentedgyháza.

Istennek az vala edgyik nagy csudája,
Az üldözés közt is mindenkor oszlopa
Catholicusoknak edgyik nagy úr vala,
Az ki mindenképpen őköt oltalmazta.

Az Béldi Kelemen régen olyan vala,
Az jesuitáknak, az ki Károlyvárba,
Nyugszik templomokba csendesen az Urba
Koporsója felett epitaphiuma:

Acerrimus propugnator fidei Romano-catholicae.

Ez az székelyeknek volt generálisa.
Ugyan székelyeknek más generálisa:
Petki István vala utánna oszlopa
Catholicusoknak, nagy erős gyámola.

Az egész országnak főgenerálisa
Vala Apor István nagy oltalmazója,

Gyulaffi Lászlóval nagy erős támasza,
Mindkettő erössen hitünk oltalmazta.

Catholicusoknak nem vala panasza
Maga személyiben Apaffi Mihályra,
Maga vallásában nyughatott miatta,
Mint szerette, hitit akképpen tarthatta.

De vala nagy panasz az feleségire,
Bornemiszsza Anna erössen üldözte,
Pápistánál kutyát jobban böcsüllette,
Az ki nála lakott akkor azt úgy érte.

Egy vers-csinálónál arról vagyon írás,
Mely versben az szerént vagyon az nótázás:
Kegyelmes asszonyom szövőd fonódhoz lass,
Mert nem illet asszont ország-gubernálás.[1])

Némely pápistáknak tisztséget igíre,
Hogy cálvinistákká azokot tehesse,
Az Boér Zsigmondot ezképpen csalta le,
Vice kapitánnak Fogarasba tette.

Fogaras várába, sem az városába,
Sem penig egészlen az districtusába.
Semmi szolgálatra nem volt szabadsága
Az pápista papnak, volt minden eltiltva.

Ha valaki akart szent misét hallgatni
Keresztényi módon, vagy akart meggyónni:
Galaczra[2]) az Olton által kellett menni.
Ott lehetett aztán aitatoskodni.

Ezer hatszáz nyolczvan nyolcz esztendő vala,
Az míg Fogarasba ez tilalom vala.
Az Boér Istvánnak háza volt szállása
Az Apor Istvánnak akkor Fogarasba.

---

[1]) Egy XVII. századi pasquillumban vannak e sorok, melyet szintén megtaláltam az Apor-levéltárban. Egy része ki van adva a Tört. Tár 1888. évfolyamában.

[2]) Fogarasnak mintegy külvárosa, az Oltnak északi partján, a hol Apor-birtok is volt.

Rómából jött vala le edgy minorita,
Kinek nevezete volt de Propaganda,
Eztet Apor István vevé udvarába,
Vélle edgyütt vala akkor Fogarasba.

Az említett Boér Istvánnak házába
Avval az szent misét elsőbben mondatta,
De Teleki Mihály aztot megorrolta,
És Apor Istvánnak akkor azt mondotta:

Hogy ha meg nem szűnik misétől az papja,
Azon jámbor pátert maga megcsapatja,
De mivel az német immár elfoglalta
Őszszel az országot, vélle nem gondola,

Teleki Mihálynak vissza azt izeni:
Hogy ha meg akarja az papját csapatni,
Teleki Mihálynak az papján két annyi
Csapás nemsokára bizonyos fog esni.

Én ugyan csak akkor kisded gyermek voltam,
De azon barátnak sokszor ministráltam,
Mert én Fogarasban magam is ott voltam,
Onnét Kolosvárra tanolni indúltam.

Azután, áldassék Istennek szent neve,
Fogarasban szent hitünk szépen terjede,
Pápistai módon Isten dicsírete
Mindenkor megvala, s nem is leszen vége.[1])

De meg Kézdi-Vásárhelynek is városa,
Hogy vargák volnának nem vigyáztak arra,
Az processiót által nem bocsátotta,
Hogy zászló kereszttel ne menjen, tiltotta.

Hanem Apor István Kantában fundálá
Az minoritákat, s oda beszállítá,
Az ezer hatszáz és kienczven háromba,
Tanolni készültem menni Nagy-Szombatba:

---

[1]) Jelenleg ferenczrendi zárda is van Fogarason.

Háromszékre én is akkor befordultam,
Attyámfiaitól hogy én elbúcsuzzam,
Az Szent-háromságnak vasárnapját vártam,
Torjai kereszttel Kantába indultam.

Az kereszttel menék szépen be Kantába,
Kereszt eleiben senki is nem álla,
Első aitatosság Kantában vala,
Azután egész nép aztot gyakorolja.

Az Isten Erdélyben tovább is terjeszsze,
Régi virágjában szent hitünket vegye.
Edgy szívvel-lélekkel hogy Erdély dicsírje,
Mondja, hogy áldassék Istennek szent neve.

Vége.

Edgy kérdés.

Kérded: Apor Péter azokot mért irtad,
Az melyek úgy folynak ma is, az mint láttad?

Felelet:

Az ezer hatszáz nyolczvan héttől fogva
Erdélynek, nézzed meg, mi volt változása.
Az melyet te néked megmutat ez munka,
Mint változik megint, annyi idő múlva:

Talám az gyermeked semmit nem tud abba,
Cak ma is miben van hazánk állapotja.
Feledékenségbe semmi ne maradna,
Mai dolgokot is hogy leírtam, oka.

Náj módi, rossz módi, minden nap új módi
Midőn következik, elfelejti kiki,
Hogy micsoda móddal éltenek elei,
De ha ezt olvassa, azt mind észre veszi.

Valaki utánnam ir-e? Isten tudja,
Régi magyar módit hagyám ez írásba,
Emlékezetire foglalván munkámba,
Hogy én holtom után azt kiki meglássa.

Az egyűgyűségben mely szép gazdag vala.
Miként bővölködött Erdélynek országa;
De az nagy gőg mellett jutott koldusságra,
Inség, szorongatás, és nyomorúságra.

Dicsírtessék az Ur Jesus Christus.

Venerare memoriam, imitare pietatem.
Gallucius, part. 1-ma, lib. 10.

(Báró Apor Péter sajátkezű írásával, fogalmazvány és tisztázott
dány — hiányosan — a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

III.

BÁRÓ APOR PÉTER VERSEI A NEMES FAMILIÁKRÓL. [1]

[1] Ezt a czimet viseli egyik egykorú másolat-példány, mely Apor Péter ama két verses munkáját tartalmazza, melyek egyike a születése előtt, másika az ő életében szerepelt erdélyi nemesekről szól. Az elsőt 1742-ben, a másikat 1741-ben irta, de amazt írván a czímben pars 1-nak, emezt 2-nak, ilyen sorrendben adjuk.

Pars 1-ma.

SYNTAGMA ET SYLLABUS MORTUORUM

ANTE AETATEM MEAM,

AZAZ

AZ SZÜLETÉSEM ELŐTT AZ 1676 ESZTENDŐ ELŐTT VALÓ HOLTAKNAK SZÁMOK ÉS NEVEK, ÚRI, FŐ- S NEMESSI RENDBŐL VALÓKNAK,

KIKET

HISTORIÁKBÓL, KÉZIRÁSOKBÓL, HALLOMÁSBÓL ESZSZESZEDETT ÉS UTOLSÓ VÉNSÉGÉBEN MULATSÁGNAK OKÁÉRT

IRT LE

BÁRÓ ALL-TORJAI APOR PÉTER,

NEMES HÁROMSZÉKNEK FŐKIRÁLYBÍRÁJA

AZ 1742-DIK ESZTENDŐBEN.

Az ő testek békességben temettettek el és az ő nevek nemzetségről nemzetségre él.

Jesus Sirak Cap. 44. vers. 14.

Jegyzet. Ennek a »Syntagma et Syllabus Mortuorum« c
műnek két egykorú példányát ismerem. Egyik br. Apor Péter sajá
ismerős írású irnokának a kezétől származik, akinek írása Apor gyü_
teményében többször előfordúl. Ez a példány megvan az Erdélj
Muzeum-Egylet kézirattárában. gr. Kemény József gyüjteményébe
»Collectio major Manuscriptorum historicorum, Tomus XX.« cz. a
A másik példány, későbbi másolat (közel egykorú), gógánvárallya
Száva Sándoré volt s jelenleg az én birtokomban van. A kettő köz
csak lényegtelen eltérések vannak, melyeket jegyzetben megemlítek

AZ KEGYES OLVASÓHOZ.

Mivel életemnek minden részeiben legnagyobb mulatságom volt a tanólás, olvasás és írás, az 1741. esztendőben öregségem terhinek könnyebbítésére írtam vala le azoknak neveket, az kik az én életemben még vagy élnek, vagy megholtanak; ezen jelen való 1742. esztendőben is akarván öregségemben mulatságot magamnak szerezni, sok Historiákból s kézirásokból és hallásból esszeszedém azoknak neveket, tisztségeket s haláloknak nemeit, az kik az én születésem előtt megholtanak, és az kiknek neveket feltaláltam, im az maradváinknak is mulatságára írásba ki adtam ezen munkában. Kegyes olvasó, leginkább vedd eszedben ez világnak csalárdságát, hogy tudniillik nem csak nevekben, hanem familiájokban is nagyobb része deficiált, elfogyott; gondold meg amaz királyi, fejedelmi, úri familiákat, Báthoriakat, Bocskaiakat, Homonnaiakot, mint Erdéllyi, Ebeni, Kovacsócsi, Kassai, Kátai és több familiákat, ezzel még nem csak magok nevek multanak el, hanem egész familiájok is elfogytanak; úgy hidgy azért ez világi tündéres mutogatásoknak, hogy gondold meg, nem csak személyedben, hanem familiádban is úgy járhatsz, mint azok jártanak: azért ez világot úgy éljed, hogy életed után, midőn neved és familiád elfogy talám, ez világ előtt csendes, alázatos életeddel maradjon jó híred, neved, melyet szívesen kévánok.

Irtam Alsó-Torjai udvarházamnál, az 1742-dik esztendőben, Karácson havának 22-dik napján.

Apor Péter.

SYNTAGMA ET SYLLABUS MORTUORUM.

Littera A.

Ákos.

Erdély fejedelme az *Barcsai* Ákos, [1])
Keresem, nem látom, hogy volna több Ákos.

András.

Fejedelmünk cardinal *Báthori* András,[2])
Székely Mojsessel veszett el *Apor* András,[3])
Keresztesnél esett el az *Borbély* András,[4])
Kételen halállal hal meg az *Nagy* András,[5])

Fejedelem akart lenni *Géczi* András,[6])
Károly-Fejérvárnál vesz *Barcsai* András,
Beszterczénél esett el *Gyulai* András,
Székely Mojsessel veszett el egy *Lázár* András.

Bocskai István generálja *Nagy* András,
Az Barczán Székelylyel vesz el *Pálfi* András,
Ugyanott esik el a *Perneszi* András,[7])
És tudatlan helyen vesz el más *Nagy* András.

Ezer hatszáz hatban volt az *Dénes* András,
Bethlenfalvi[8]) vala régen *Geréb* András,
Nincs irásban, hol holt légyen *Radák* András,
Csiki nemes ember vala a *Lacz* András.

---

[1]) 1660. máj. 22.—1661. jan. 1.
[2]) 1599. márcz. 21.—nov. 3.
[3]) A brassai papirmalom mellett 1603. jul. 17. vívott csatában.
[4]) A borsodi Mező-Keresztesnél 1596. okt. 26.
[5]) Báthory Gábor 1612. aug. 12. vágta le árulásáért az alvinczi mezőn.
[6]) 1612-ben Báthory Gáborral szemben.
[7]) A brassai harczon 1603. jul. 17.
[8]) A másolatban Bethlehenfalvi áll.

Székelytől öletett meg az *Török* András,
A Székely Mojsessel vesz *Temérdek* András,
Nem harczon esett az *Hagyai* András,
Ezer hatszáz hatban holt meg *Jármi* András.

Életiben vala rég *Almádi* András,
Hatszázban s háromban hal *Gyűrősös* András,
Köznemes ember volt a *Köpeczi* András,
Ugyan hasonló volt régen *Kasla* András.

Nagy-Eskellőn lakott az *Vallkai* András,
Úri familia vala *Vitéz* András,
Nemes renden való volt *Zalasdi* András,
Homorod-szent-mártoni volt *Bíró* András.

Losonczi Istvánnal vész *Tomori* András,
Familiát kezdte el *Kálnoki* András,
All-Csík-Szent-Mártonban lakott az *Lacz* André
Barcsai Ákosnál kedves *Vajna* András.

Nagy főember vala régen *Kapi* András,
Ezer hatszáz hatban élő *Deres* András,
Egy nemes ember volt régen *Deák* András,
Híres nemzetiben vala *Sarló* András.

Nagy főember vala más *Perneszi* András,
Siményfalván lakott régen egy *Nagy* András,
Szép csendesen holt meg régen *Pükí* András,
Az főrendek közűl volt a *Selling* András.

Békesség szerző volt másik *Kapi* András,
Portára Drugettől követ *Farkas* András,
Az jesuitákat fosztja *Ötves* András,
Ikafalván díszes öreg *László* András.

Nagy-Szebent lőtette vitéz *Gaude* András,
Rákóczi követje *Zakánius* András,
Poson gyűlésben társ *Klobusiczki* András,
Fejét elvesztette a *Kállai* András.

Ádám.

Kassai general volt *Károllyi* Ádám,
Bástától fejit veszti *Pellindi* Ádám.

Ambrus.

Szolnoki követ volt az *Tarnóczi* Ambrus.
Szép, csendes halállal holt meg a *Roth* Ambrus.

Albert.

Híres generalis volt az *Király* Albert,
Goroszlónál veszett el az *Deák* Albert.
Főemberek közűl volt Pesti *Nagy* Albert,
Csak egy jó főember volt más *Király* Albert.

Régi nemzetiből meg volt *Tholdi* Albert,
Egy nemes ember volt az *Zokollyi* Albert.
Béldiek eleje híres *Béldi* Albert,
Jó nemes ember volt régen az *Nagy* Albert.

Antal.

Ezerötszázhatban élt *Kaczai* Antal,
Azon üdőtájban él vala *Kun* Antal,
Imecsfalván lakott régen *Imecs* Antal,
Igaz nemes ember volt az *Székely* Antal.

Peselneken lakott *Kisfaludi* Antal,
Erdély viczevajda volt a *Kendi* Antal.

Ágaston.

Az nyak kitörve holt *Makai* Ágaston,
Ne keress, mert nincsen itten több Ágaston.[1])

Littera B.

Balás.

A Székely Mojsessel vesz el *Nemes* Balás.
Küküllőből követ volt *Maxai* Balás,
Goroszlónál veszett el *Baróti* Balás,
A Székely Mojsessel vesz *Pókai* Balás.

Istenes halállal hal meg *Apor* Balás.
Az Székely Mojsessel vesz *Gosztoni* Balás.

[1]) A másolatban *Ágoston* áll mindenütt.

Egy gonosz ló miatt holt meg *Kencsus* (így!) Balá
Az Barczán Székelylyel veszett *Mihálcz* Balás.

Régi főember volt az *Bodoni* Balás.
Az nemesi renden volt *Gáltói* Balás,
Igaz Jankók féle volt az *Jankó* Balás,
Az nemesek között volt az *Böjti* Balás.

Telegdi Jánosnak vére volt az Balás,
Híres, nevezetes volt *Kékedi* Balás.
Szárhegyi Lázárok közűl *Lázár* Balás,
Az hatszáz és hatban az *Cziriák* Balás.

Híres familia volt *Kamuthi* Balás,
Az Jankó nemzetből másik *Jankó* Balás,
Nemes ember vala a *Csákáni* Balás.
Közönséges nemes volt az *Zsidó* Balás.

Úri nemből való *Tholdalagi* Balás,
Az főrendek közi iratott *Tot* Balás,
Nemes renden való volt *Totyori* Balás,
Köznemes ember volt amaz *Fitod* Balás.

Hajdúk obestere volt *Lippai* Balás,
Ugyanazon tisztben volt *Németi* Balás.
Régen nagy fő-ember volt *Tomori* Balás.
Peselneken veszett el más *Mihálcz* Balás.

Bálint.

Székelytől öletett meg *Kálnoki* Bálint,
Az Székely Mojsessel vesz *Illyési* Bálint.
Ugyan ő vele vész el *Maradék* Bálint,
Az szebeni harczon esik el *Rácz* Bálint.

Losonczi Bánfiak féle *Bánffy* Bálint,
Az Székely Mojsessel vesz *Almádi* Bálint,
Ugyan ő vélle vész el a *Szenti* Bálint,
Csendesen világot élt *Belleo* Bálint.

Keresztesnél veszett el *Erdéllyi* Bálint,
Régi nemességű *Babolcsai* Bálint,
Az nemesek között *Csekelaki* Bálint.
Ugyan nemes ember vala *Gege* Bálint.

Igen régi nagy groff *Homonnai* Bálint,
Ezerhatszáz után hal meg *Herser* Bálint,
Homoród-szent-mártoni volt *Bíró* Márton,
Az Székely Mojsessel vesz el *Szenti* Bálint.[1])

Héjasfalván lakott *Héjjasfalvi* Bálint,
Nemes ember vala *Martiházi* Bálint,
Ezerhatszáz negyvenben holt meg *Nagy* Bálint,
Nemes ember vala hajdon *Sidó* Bálint.

Híres familia volt az *Magyar* Bálint,
Széplaki Horváthok közűl *Horváth* Bálint,
Kolozsváratt német ellen *Radics* Bálint,
Homorod-Szent-Mártonban az *Bíró* Bálint.

Benedek.

Segesvárnál veszett el *Henter* Benedek,
Kétséges halállal holt *Bocskor* Benedek,
Udvarhelyt fejit veszt *Bogáthi* Benedek,
Székelylyel veszett *Szombatfalvi* Benedek.

Nagynevű nagy úr volt *Mindszenti* Benedek,
Híres, neves ember volt *Mikes* Benedek,
Cseffeiek közűl *Cseffei* Benedek,
Az mult seculumban *Macsuri* Benedek.

Régi Tormák féle volt *Torma* Benedek,
Úri nemzet vala a *Süköd* Benedek,
Csendes életű volt az *Sari* Benedek,
Az úri seregben *Zecsuri* Benedek.

Az köröspataki *Kálnoki* Benedek,
Kővárban rabságban volt *Hedri* Benedek,
Az förendek között volt *Mihács* Benedek
Az nemesi renden *Szabolcsi* Benedek.

Bertalan.

Vitézektől veszett *Somogyi* Bertalan,
Föemberi számban *Ifiú* Bertalan,
Nemes ember vala az *Vajda* Bertalan,
Nem találom, nincsen negyedik Bertalan.

---

[1]) Ismétlés.

Boldisár.

Sigmondtól öletett *Báthori* Boldisár,
Háromszék főkapitány *Kornis* Boldisár,
Doboka főispány *Veselény* Boldisár,
Erőszakason holt *Abrámffy* Boldisár.

Zaránd vármegyei követ *Nagy* Boldisár,
Tolvajtól veszett *Tamásfalvi* Boldisár,
Szép csendesen holt *Thoroczkai* Boldisár,
Kegyesen mult ki *Bornemiszsza* Boldisár.

Az Bánfiak közűl úr *Bánffy* Boldisár.
Régen nagy ember volt a *Basa* Boldisár,
Az főrendek közűl *Bogáti* Boldisár,
Az köznéptől veszett el *Vajda* Boldisár.

Az Barcsai házból *Barcsai* Boldisár,
Az Mihály vajdától vesz *Veres* Boldisár,
Nemesi renden volt az *Ördög* Boldisár,
Az főrendek között *Szilvási* Boldisár.

Az *Mikesek* közűl vala egy Boldisár,
Nemes ember vala *Imbusi* Boldisár,
Nemes renden való *Jáhézi*[1]) Boldisár,
Bethlenfalvi vala az *Geréb* Boldisár.

Régi főember *Héjasfalvi* Boldisár,
Szép csendesen éle a *Székely* Boldisár.
Jó nemes ember volt *Szörtsei* Boldisár.
Főemberi számban *Tétei* Boldisár.

Tatárhoz követ volt az *Kemény* Boldisár.
Budára követ volt más *Kornis* Boldisár.
Fő emberi számban volt *Széki* Boldisár,
Régi nagy úr vala *Macskási* Boldisár.

Littera C.

Christoph.

Erdély fejedelme volt *Báthory* Christoph,
Besztercze viziben holt *Kamuthi* Christoph,
Istenes halállal holt *Baládfi* Christoph,
Szép csendesen mult ki az *Budai* Christoph.

---

[1]) A másolatban: *Jákózi* áll.

Úri ágyból való az groff *Csáki* Christoph,
Rákotzi követje Portán *Torma* Christoph,
Igen vitéz ember volt *Hagymási* Christoph,
Főemberi számban volt az *Glethran* Christoph.

Régi nagy főember volt más *Torma* Christoph,
Főemberi számban *Keresztúri* Christoph,
Kézdi-szent-léleki volt *Orbai* Christoph,
Az nemesek között volt az *Ugnot* Christoph.

Bánságot viselt volt rég *Gyulaffi* Christoph
Főemberi számban volt *Tomori* Christoph.

Littera D.

Dávid.

Háromszék főkapitány *Zólyomi* Dávid,
Kőhal[1]) királybíró tanács *Deák* Dávid,
Szép, csendes halállal mult ki *Ugnot* Dávid,
Azon szép halállal holt meg *Veres* Dávid.

Dénes.

Régi nagy úr vala az úr *Bánffy* Dénes,
Szebennél esett el az *Gyulai* Dénes,
Csáki urak közűl vala *Csáki* Dénes,
Egy főember vala az *Maxai* Dénes.

Demeter.

Az Székelylyel vesz *Inankois*[2]) Demeter,
Tudatlan halállal holt meg *Nagy* Demeter,
Az nemesek között volt *Kurzák* Demeter,
Az Oláh-országban veszett *Kis* Demeter.

Vesz Székely Mojsessel *Zecsuri* Demeter,
Igaz főember volt *Tomori* Demeter,
Fő rendnek tartatott *Ugocsi* Demeter,
Erdélyi püspök volt *Naprádi* Demeter.[3])

[1]) *Igy!* T. i. kőhalmi.
[2]) *Igy!* Szamosközynél (IV. 200.) Juankÿth (t. i. *Ivánkics*) Demeter.
[3]) A XVI. sz. végén és a XVII. sz. elején.

Daniel.

Úri házból való volt *Torma* Daniel,
Nemes renden való *Várfalvi* Daniel,
Nemes számba vala az *Deák*[1]) Daniel,
Szebennél esett el az *Bakó* Daniel.

Úri házból való más *Torma* Daniel,
Paraszttól vész *Hosszuaszai* Daniel,
Nemes számban vala *Zélasti* Daniel,
Hijába keresek, mert nincs több Daniel.

Domokos.

Bástától fejit veszt *Domokos* Domokos,
Nemzetségre terjedt *Nyujtodi* Domokos,
Csíkban főember volt az *Ugron* Domokos,
Jó nemes ember volt a *Simény* Domokos.

Littera E.

Egyed.

Az Székely Mojsessel vesz el *Lázár* Egyed,
Az fő rendek között volt *Tomori* Egyed,
Ugyan főember volt régen *Apor* Egyed.

Elek.

Magyar palatinus volt az *Turzó* Elek,
Az Székely Mojsessel vesz el *Székely* Elek,
Ugyan az Székelylyel vesz el *Nemes* Elek.

Littera F.

Farkas.

János[2]) tanácsossa *Bornemiszsza* Farkas,
Háromszék főkapitány *Alia* Farkas,
Szebennél esett el az *Apaffi* Farkas,
Csintalan ló miatt vesz *Gyerőffi* Farkas.

---

[1]) Deák az Apor-féle példányban mindig *Diák* alakb
írva, a Száva-féle másolatban *Deák*.
[2]) Szapolyai János.

Az székelyek miatt hal meg *Lázár* Farkas,
Az Székely Mojsessel veszett *Kabos* Farkas,
Ugyancsak ő vele veszett el *Kis* Farkas.
Bástától fejét veszti *Lévai* Farkas.

Goroszlónál veszett el *Perneszi* Farkas.
Losonczi Bánfiak közűl *Bánffi* Farkas.
Régi nemesség közt *Abrámfalvi* Farkas.
Jó nemes ember volt az *Mohai* Farkas.

Az régi Bethlenek közűl *Bethlen* Farkas.
Az főrendek közűl *Barabási* Farkas.
Ádámoson lakott az *Baládffi* Farkas.
Az köznéptől veszett volt el *Vajda* Farkas.

Híres nagyságos úr volt *Kamuthi* Farkas,
Nemes ember vala az *Bakucsi* Farkas,
Nemes renden járó az *Fejérdi* Farkas.
Hatszáz tizenháromban *Lévai* Farkas.

Úri nagy nemzet volt *Veselényi* Farkas,
Rendes ifi volt ifiabb *Petki* Farkas,
Szárhegyi Lázárok közt más *Lázár* Farkas,
Nagy-Ajtán volt régen egy *Cserei* Farkas.

Ezer hatszáz hétben holt vén *Petki* Farkas,
Régi Familia *Harinnai* Farkas,
Igen gazdag úr volt amaz *Kendi* Farkas.
Fejérben, Mohában lakott az *Nagy* Farkas.

Főemberi számban galgai *Rácz* Farkas.
Régi familia volt a *Sigér* Farkas,
Az Mihály vajdától veszett *Kornis* Farkas,
Sigmondtól öletett *Kovácsócsi* Farkas.

Ferencz.

Fejedelem decedal *Rhédai* Ferencz,[1])
Nagy tanács úr vala régen *Mikó* Ferencz.
Szeben királybíró, s tanács *Kálmán* Ferencz,
Parasztoktól veszett *Boronkai* Ferencz.

[1]) A későbbi másolatban *Rhédei* áll.

Választott fejedelem *Rákóczi* Ferencz.
Háromszék főkapitány *Balassi*[1]) Ferencz.
Kolos vármegyében volt más *Mikó* Ferencz,
Az régi Ugronok közt volt *Ugron* Ferencz.

Udvari kapitány az *Macskási* Ferencz,
Szebennél veszett el az *Besztrédi* Ferencz,
Székelylyel Brassónál veszett *Fodor* Ferencz,
Székelytől öletett meg az *Farkas* Ferencz.

Híres nagy úr vala régen *Bethlen* Ferencz,
Szebennél esett el az *Baládfi* Perencz.
Básta vitézitől hal *Dévai* Ferencz,
Székelylyel veszett el az *Daniel* Ferencz.

Híres, nevezetes szász volt a *Rajsz* Ferencz,
Básta vitézitől vesz *Décsei* Ferencz,
Keresztesnél veszett volt el *Geréb* Ferencz,
Medgyesi polgármester volt *Szabó* Ferencz.

Elsők közzül való volt *Apaffi* Ferencz,
Úri familia *Bornemissza* Ferencz,
Híres tánczos ifi legény *Apor* Ferencz,
Szép csendesen holt mag más *Baládfi* Ferencz.

Erdélyben lakott cardinál *Forgács* Ferencz,[2])
Az Székely Mojsessel vész *Gyulai* Ferencz,
Fejérben főispány vala *Pekri* Ferencz,
Keresztesnél veszett el az *Gencsi* Ferencz.

Báthori Sigmondtól veszett *Kendi* Ferencz,
Szebennél esett el másik *Kendi* Ferencz,
Az Székely Mojsessel veszett *Gáspár* Ferencz,
Főemberi számban volt az *Alárd* Ferencz.

Keresztesnél veszett volt el *Lázár* Ferencz,
Idegeny halállal holt meg *Balog* Ferencz,
Szebennél esett el *Haranglábi* Ferencz,
A Székelylyel veszett *Harinnai* Ferencz.

---

[1]) A későbbi másolatban *Balási*.

[2]) Tévesen nevezi cardinal-nak, mert bíbornok nem vol *váradi püspök* és Báthory István kanczellárja. A bíbornok, eszt érsek később élt, a XVII. sz. elején.

Báthory királytól holt meg *Kemény* Ferencz.
Az Magyarországban veszett *Petki* Ferencz.
Tolvajtól öletett *Tholdalagi* Ferencz,
A székelyek miatt vesz el *Mihálcz* Ferencz.

Híres ember vala *Keresztesi* Ferencz.
A Székely Mojsessel veszett *Daczó* Ferencz.
Ugyancsak a Barczán veszett *Horváth* Ferencz,
Ezekkel vész el mikefalvi *Nagy* Ferencz.

Nagy familia volt az *Erdélyi* Ferencz,
Az Mihály vajdától veszett *Orbán* Ferencz.
Az Barczán Mojsessel vesz *Peternyi* Ferencz.
Az Mihály vajdától vesz *Rosnyai* Ferencz.

Másoktól öletett *Sárpataki* Ferencz,
Régen nagy úr vala az *Daniel* Ferencz.
Gonosz tolvajoktól veszett *Teke* Ferencz.
Másoktól veszett el *Szentmiklósi* Ferencz.

Familia vége *Barabási* Ferencz,
Az Székely Mojsessel vesz *Szörcsei* Ferencz,
Az Becz ágon jött le az *Ágoston* Ferencz,
Tinkováról való más *Macskási* Ferencz.

Nagy-Apafalváról más *Apafi* Ferencz.
Ezerhatszázegyben hal más *Bethlen* Ferencz.
Hatszázkettőben más *Bornemissza* Ferencz.
Kornis Gáspár apja vala *Kornis* Ferencz.

Nemes ágyból való *Belényesi* Ferencz,
Csendesen hala meg az *Batai* Ferencz,
Derék, híres ember vala *Béldi* Ferencz,
Jó nemes ember volt hajdon *Baxa* Ferencz.

Főemberek között volt *Bodoni* Ferencz.
Hatszáz és háromban hal *Budai* Ferencz,
Hatszáz tizenegyben *Benedekffy* Ferencz.
Szép csendes halállal hal meg *Csáni* Ferencz.

Főrendek voltanak más két *Daczó* Ferencz.
Magát szerettette hajdon *Dobó* Ferencz.
Nemesnek tartatott *Csabácsniri* Ferencz.
Azon szabadsággal élt az *Cies* Ferencz.

Világi úr vala másik *Forgács* Ferencz,
Istenes halállal holt más *Géczi* Ferencz,
Ezerhatszázötben holt *Darlaczi* Ferencz,
Hunyad vármegyei vala *Folti* Ferencz.

Magyar palatinus *Veselényi* Ferencz,
Nagyságos úr vala régen *Pető* Ferencz,
Jó nemes ember volt az *Somodi* Ferencz,
Marosszéki nemes rend volt a *Tot* Ferencz.

Régi nemzetiben volt *Ráskai* Ferencz,
Thoroczkóról való *Thoroczkai* Ferencz,
Régi Vitézek közt volt egy *Vitéz* Ferencz,
Hatszáz és az hatban hala meg *Vas* Ferencz.

Híres nagy úr vala az *Zólyomi* Ferencz,
Nemes renden való vala az *Zás* Ferencz,
Jeles ember vala *Zádoviri* Ferencz,
Dicső-Szent-Mártonban volt *Zoltai* Ferencz.

Ezerhatszáz tájban másik *Kornis* Ferencz,
Magva szakadt úri rend *Edenffi* Ferencz,
Nemes renden való volt *Zámberi* Ferencz,
Donáth Györgynek fia vala *Donáth* Ferencz,

Hosszútelkét bírta *Hosszútelki* Ferencz,
Egrestőn lakozott egyik *Horváth* Ferencz,
Héjjasfalvi vala *Héjjasfalvi* Ferencz,
Jó nemes ember volt az *Gáltói* Ferencz.

Szép csendesen holt meg egy más *Kemény* Fer
Mikeszászi vala rég egy *Horváth* Ferencz,
Főemberi számban volt *Ibrányi* Ferencz,
Egy nemes ember volt az *Hajósi* Ferencz.

Jó nemes ember volt régen *Lesi* Ferencz,
Az nemesek között volt *Maxai* Ferencz,
Ugyan csak közöttök volt *Nyakazó* Ferencz,
Főemberi számban *Nagy-Mihályi* Ferencz.

Híres vitéz ember volt *Magocsi* Ferencz,
Főemberi számban volt *Macskási* Ferencz,
Léva városából jött volt le *Nagy* Ferencz,
Jó nemes ember volt az *Orgonás* Ferencz,

Vitéz familia volt *Rátoni* Ferencz,
Érdemes ember volt az *Rákosi* Ferencz,
Hidvégiről való régi *Nemes* Ferencz,
Zabolai vala az nagy *Mikes* Ferencz.

Vén Rákóczi rabja volt *Megyeri* Ferencz,
Lengyel harczon vitéz volt az *Kornis* Ferencz,
Egri praepost követ az *Somogyi* Ferencz,
Lengyel veszedelmet írta *Veres* Ferencz.

Váczi püspök követ az *Szentgyörgyi* Ferencz,
Szentjóbi commendans volt az *Székely* Ferencz,
Bethlenek követje volt *Balassa* Ferencz,
Háromszéki főtiszt fia *Donáth* Ferencz.

Császár tanácsossa a *Daróczi* Ferencz,
Vízaknai vala az *Szentpáli* Ferencz,
Szentháromság ellen írt *Enyedi* Ferencz,
Az káromkodásért meghal *Dávid* Ferencz.

Friderik.

Maradj itt egyedül te *Zavar* Friderik.

Littera G.

Gábor.

Erdélyi fejedelem *Báthori* Gábor,
Székely Mojsessel veszett *Baládfi* Gábor,
Báthori Sigmondtól holt meg *Kendi* Gábor,
Szép csendesen múlt ki amaz *Bánffi* Gábor.

Erdély fejedelme az jó *Bethlen* Gábor,
Székely Mojsessel veszett el *Lázár* Gábor,
Puskával lőtetett által *Móré* Gábor,
Világból csendesen mult ki *Békes* Gábor.

Hires nemzetiben vala *Csáki* Gábor,
Az köznéptől veszett volt el *Török* Gábor,
Szép csendesen holt meg más *Baládfi* Gábor,
A Székely Mojsessel vesz *Zecsei*[1]) Gábor.

[1] A későbbi fogalmazványban *Sécsei* áll.

Az Székely Mojsessel veszett *Nemes* Gábor,
Régi jó nemzet volt az *Sombori* Gábor.
Régen az főrenden volt az *Mikes* Gábor.
Régi nemzetiben czegei *Vass* Gábor.

Régi familia volt *Ebeni* Gábor.
Igaz Mikók közűl vala *Mikó* Gábor.
Az főrenden volt öregb *Földvári* Gábor.
Közönséges nemes volt az *Deák* Gábor.

Főrendek közűl ifibb *Földvári* Gábor,
Dezmérről származik régi *Kabos* Gábor,
Az Petriek közűl öregb *Petri* Gábor.
Peselneken lakott régen *Kövér* Gábor.

Hatszáz tizenegyben volt egy *Haller* Gábor,
Úri vérből volt ifiabb *Majlát* Gábor,
Ugyan azon vérből öregb *Majlát* Gábor,
Főemberi számban ifibb *Petri* Gábor.

Régi nemzet vala *Sármasági* Gábor,
Úri familia volt az *Vitéz* Gábor.
Igaz főember volt *Nádudvari* Gábor,
Jó nemes ember volt az *Szalai* Gábor.

Úri rendet tartott az *Mindszenti* Gábor,
Ennek veje vala az úr *Kapi* Gábor,
Az főrendek közűl volt *Szalánczi* Gábor,
Jesuita vala ifibb *Kapi* Gábor.

Barcsai tanácsa a más *Haller* Gábor,
Kolosvárt pártosok feje *Deák*[1]) Gábor,
Alsó Csernátomban vén *Damokos* Gábor,
Somogyomban lakott az *Tordai* Gábor.

Gáspár.

Fejedelem kévánt lenni *Békes* Gáspár,[2])
Szebennél esett el az *Bokai* Gáspár,
Goroszlónál veszett volt el *Csáki* Gáspár,
Tömösvárnál penig az *Ebeni* Gáspár.

---

[1]) Az Apor-féle másolatban *Diák* áll mindenütt *Deák*
[2]) Báthory Istvánnal szemben 1571—75.

Beszterczei bíró volt az *Puszta* Gáspár,
Bástától ölettetett meg *Jankó* Gáspár,
Maga jobbágyitól veszett el *Kun* Gáspár,
Marosszéki vala az *Barcsai* Gáspár.

Híres, nagy úr vala az *Báthory* Gáspár,
Székely Mojsessel veszett el *Alárd* Gáspár.
Ugyan az Székelylyel vesz el *Henter* Gáspár,
Világból csendesen mult *Alárdi* Gáspár.

Ráczoktól öletett meg az *Kornis* Gáspár,
Az Mihály vajdától vész *Pálosi* Gáspár.
Az Székely Moysessel veszett *Szunyog* Gáspár.
Az Barczán elveszett ugyan *Tompa* Gáspár.

Házában öletett *Sárpataki* Gáspár,
Keresztesnél veszett volt el az *Zás* Gáspár.
Igaz nemes ember volt *Almádi* Gáspár.
Az nemesek között *Bartakniti* Gáspár.

Az nemesek közűl vala *Beli* Gáspár,
Az főrendek között volt *Bodoni* Gáspár,
Ugyan főrenden volt *Barabási* Gáspár,
Szép csendesen holt meg régi *Csáni* Gáspár.

Jó nemes ember volt az *Cserényi* Gáspár.
Küküllőben lakott az *Désfalvi* Gáspár.
Világon éltiben volt egy *Deres* Gáspár.
Csendesen mulék ki az *Illési* Gáspár.

Az Hídvégin vala régen *Nemes* Gáspár.
Híres nemzetiben vala más *Kun* Gáspár,[1])
Egy nemes ember volt az *Kecsuti* Gáspár,
Más nemes ember volt az *Szömödi* Gáspár.

Sükösd Benedeknek vére *Sükösd* Gáspár.
Somlai nemes volt az *Somlai* Gáspár.
Becsületes nemes renden *Teke* Gáspár,
Szép csendesen holt meg második *Zás* Gáspár.

Igen nagy úr vala *Veselényi* Gáspár.
Az hatszázkettőben holt meg *Sibrik* Gáspár.

[1]) A későbbi másolatban *Deésfalvi*, *Illyési* és *Kunn* áll.

Jó nemes ember volt régen *Závor* Gáspár,
Hunyad vármegyei más *Barcsai* Gáspár.

Öreg Rákóczi general *Bakos* Gáspár,
Monostort híres jesuit *Rajki* Gáspár,
Az Kárán-Sebesben társa *Gorgyán* Gáspár,
Jesuiták ellen szól *Csanádi* Gáspár.

Gergely.

János király tanácsa *Apaffi* Gergely,
Ugyan tanácsossa volt az *Bánffy* Gergely,
Medgyesi toronyból hull *Ladányi* Gergely,[1])
Az törökök között holt meg *Móré* Gergely.

Sigmondtól öletett *Szentegyedi* Gergely,[2])
Tudatlan helyt veszett el *Németi* Gergely,
Sárdi nemes ember volt az *Deák* Gergely,
Fejérben, Bürkösön lakott *Donáth* Gergely.

Az bethleni urak közt volt *Bethlen* Gergely,
Az Törökországban hal meg *Makó* Gergely,
Maga honjában holt *Héjjasfalvi* Gergely,
Úri familia vala az *Kun* Gergely.

Úri familia volt *Erdéllyi* Gergely,
Az hatszáz háromban hal meg *Kornis* Gergely,
Jó nemes ember volt az *Nánási* Gergely.
Grófi nemből való volt *Lippai* Gergely.

Bálról[3]) való vala az híres *Nagy* Gergely,
Sárpatakról való *Sárpataki* Gergely,
Jó nemes ember volt *Tamásfalvi* Gergely,
Istenesen éle az *Rudai* Gergely.

György.

Erdély fejedelme öregb *Rákóczi* György,
Régi nagy főember Erdélyben *Vitéz* György,
Bástától öletett vala meg *Csiszér* György,
Hohér által holt meg az *Bogaméri* György.

---

[1]) Báthory Gábor megölése miatt a toronyból levetették
[2]) Báthory Zsigmond által a kolozsvári piaczon 1594. augus Kendiékkel együtt.
[3]) Báld, Kolozs megyében.

Erdély fejedelme ifibb *Rákóczi* György.
Háromszéki főtiszt vala az *Donáth* György.
Úri rendben való volt az *Szalánczi* György.
Háromszéki főtiszt az másik *Mikó* György.

Erdélyt pusztította némettel *Básta* György,
Háromszéki főtiszt régen volt *Mikó* György.
Az székelyek miatt veszett volt el *Bocz* György,
Az Székely Mojsessel esett el *Bánffy* György.

János király mellett volt az *Kapitány* György,
Lelki veszedelme néki *Blandrata* György,
Székelylyel veszett el az *Besenyei* György,
Az sok katonáktól öletett *Farkas* György.

Az portán követ volt az úr *Kékedi* György,
Ugyan az portára más követ *Torma* György,
Oláhoktól öletett meg *Fekete* György,
Az Székely Mojsessel veszett *Gurima*[1]) György.

Bethleni nagy házból vala az *Bethlen* György,
Básta vitézitől veszett *Boltai* György,
A Székely Mojsessel veszett el *Cies* György,
Ugyan ő véle vész el az *Gyuráki* György.

Híres generalis a vitéz *Borbély* György,[2])
Annak fia vala második *Borbély* György.
Régi főember volt akkor *Bodoni* György,
Brassai főbíró vala az *András* György.

Szép csendes halállal holt meg más *Bánffi* György,
Az gonosz ló miatt veszett el *Horváth* György,
Olától öletett meg az *Filpesi* György,
Paraszttól vesze el *Hosszuaszai* György.

Az Bástától fejit veszt *Homonnai* György,
Az Barczán Székelylyel veszett el *Huszti* György,
Vele egyetemben holt meg *Hogyai* György,
Híres ember vala régen *Tomori* György.

---

[1]) A későbbi másolatban *Gurina* áll.
[2]) Báthory István hadvezére s a miriszlói csata fővezére Básta lett, 1600. szept. 18.

Az Székely Mojsessel Barczán vész *Lázár* György,
Az Barczán életit tette *Nyujtodi* György,
Nagy-Váradnál veszett volt el az *Király* György,
Tömösvárnál veszett vala *Sitkai* György.

Az Székely Mojsessel veszett el *Makó* György,
Szebennél esett volt el az *Ravasdi* György,[1])
Életét végezte Barczán *Vadadi* György,
Fiátfalvi vala régen egy *Geréb* György.

Balásfalvát bírta régen az *Bagdi* György,
Az Székely Mojsessel hullott volt el *Rácz* György,
Főemberi számban vala *Borzási* György,
Híres főember volt régen más *Torma* György.

Hatszáz harmadikban élt az *Berényi* Gyögy,
Hatszáz és kettőben volt a *Budai* György,
Az registrumba vagyon az *Becskei* György,
Régen egy főember vala *Szikszai* György.

Grófi házból való régen volt *Csáki* György,
Úri familia az *Bornemissza* György,
Csendesen hala meg az másik *Cies* György,
Köznemes ember volt régen az *Belló*[2]) György.

Ezerhatszáz ötben éle az *Bécsi* György,
Csendesen éltit végzi *Csekelaki* György,
Az Sepsi-Szent-Györgyön az másik *Daczó* György,[3])
Nagyságos úr vala amaz *Andrási* György,

Életiben csendesen vala *Darlaczi* György,
Dévaról származott volt az *Dévai* György,
Bethlenfalváról is volt egy *Geréb* György,
Küküllő-széplaki vala az *Horvát* György.[4])

Az Szent-Benedekről vala egy *Kemény* György,
Gyerő-Monostorról az másik *Kemény* György,
Nagyságos úr vala régen az *Kapi* György,
Az Nagy-Lakon lakott hajdon *Gerendi* György.

---

[1]) Helyesebben *Ravaszdi György*, a szeben-szt.-erzsébeti tábban 1599. október 28.

[2]) A későbbi másolatban *Bello* áll.

[3]) Sírfelirata ki van adva a Székely Nemzeti Muzeum tőjének I. kötetében.

[4]) Petrichevich Horváth.

Nagy gróf vala régen más *Homonnai* György,
Ezerhatszáz tízben holt meg egy *Kornis* György,
Régi Kunok között volt az táján *Kun* György,
Siményfalvi nemes ember vala *Nagy* György.

Híres nagy ember volt amaz *Patóczi* György,[1])
Közönséges nemes renden *Nyakazó* György,
Jó nemes ember volt hajdon az *Orosz* György,
Azon állapotban volt az *Omboczi* György.

Az hatszáz háromban hal meg *Palaczi* György,
Egy főember vala az másik *Sükösd* György,
Híres nemzetségű az másik *Sibrik* György,
Balástelkén lakott az *Sárpataki* György.

Az csíki Sándorok közűl volt *Sándor* György,
Nemes ember vala régen *Simoni* György,
Az Teke Gáspárnak vére volt *Teke* György,
Marosszéki főrenden hajdon volt *Tott* György.

Czegéből íratott régentén fel *Vass* György,
Az hatszázháromban holt más *Szalánczi* György,
Portán kapikia vala *Pünkösti* György,
Fejedelmi ember vala *Apaffi* György.[2])

Ifibb Rákóczihoz követ *Szelepcsén* György,
Veszprim püspök Erdélyt követ *Jakusics* György,
Sámuel és Györgynek atyja volt *Haller* György,
Öregb Rákóczinak híve *Nápolyi* György.

Básta ideiben kamarás *Hoffman* György,
Bocskai vitéze vala *Németi* György,
Régi főemberek közűl *Ladányi* György,
Báthori Sigmondot temeti *Nemes* György.

Az régi üdőben nagy úr volt *Kapi* György,
Az Szent-Demeteren öletik *Lázár* György,
Az Kemény Jánosnak nagy híve *Bethlen* György,
Gyalai harczon[3]) vitéz *Csurullyai* György.

---

[1]) Patóchy Zsófia márvány síremléke megvan a küküllővári templomban.

[2]) Remek márvány síremlékét nem rég szerezte meg a Nemzeti Múzeum Almakerékről.

[3]) 1660. május 22, ahol II. Rákóczi György halálosan megsebesült.

Kezes az lengyelnél régi *Gyerőffi* György,[1])
Monostort jesuita *Vásárhellyi* György,
Az Szomos-Újvárban kapitány *Bánffi* György,
Apáczai ellen tanít *Csulai* György.

Littera J.

Jakab.

Parasztól öletett *Baranyai* Jakab,
Bástától akada fel *Donáti* Jakab,
És titkos halállal holt meg *Despot* Jakab,
Keresztesnél veszett el az *Deák* Jakab.

Básta vitézitől vesz más *Deák* Jakab.[2])
Jó nemes ember volt az *Pókai* Jakab,
Az nemzetségitől veszett *Vajda* Jakab.
Gelenczei nemes ember volt *Tott* Jakab.

János.

Király nevű ifibb *Zapolyai* János,
Az nyaka kitörvén holt *Baládfi* János,
Goroszlónál veszett más *Baládfi* János,
Székelylyel veszett el öregb *Apor* János.

Erdély fejedelme vitéz *Kemény* János,
Székelylyel esett el ifibb *Apor* János,
Báthoritól veszett *Bornemiszsza* János,
Székelytől öletett meg az *Béldi* János.

Főemberi számban volt *Szentpáli* János,
A Székely Mojsessel vesz *Bogáti* János,
Ugyan ő vele vész el *Bodoni* János,
Beszterczénél esik el *Borzási* János.

Főtisztséget visel vala *Váczi* János,
Nagy titkon veszett volt el az *Ambo* János,
Székely Mojsessel esett el *Nemes* János,
Szebennél esett el az *Berendi* János.

---

[1]) 1657-ben maradt kezességen s még 1666-ban is ott Apafi Istvánnal együtt. L. Szék. Okltr. VI. kötet 314. l.

[2]) Az Apor-féle másolatban mind a két helyen *Diák*, a 1 félében *Deák* áll.

Erdély gubernator vala *Géczi* János.
Csendesen holt meg más *Bornemiszsza* János.
Az Székely Mojsessel vesz *Bihari* János.
Ugyan vele vesze el *Balassi*[1]) János.

Székely Mojsessel veszett *Balintith* János.
Ugyan vele veszett *Bergendei* János.
Nem tudják, hol holt meg az *Budai* János.
Jó nemes ember volt *Abrámfalvi* János.

Háromszéki főtiszt volt *Kálnoki* János.
Nem irják, hol holt meg amaz *Bácsi* János,
Az Székely Mojsessel vesz két *Donát* János,
Némettől öletett meg az *Doncsák* János.

Bástától öletett *Boronkai* János.
Székely Mojsessel vész *Borsovai* János.
Ugyan ő vele veszett volt *Balog* János.
Básta vitézitől öletett *Eőz* János.

Báthori Sigmondtól holt meg *Forró* János.
Ismeretlen helyen holt *Antalfi* János,
Tömösvárnál veszett el *Fekete* János,
Az Székely Mojsessel veszett *Török* János.

Báthori Sigmondtól holt meg *Gálffi* János.
Tatártól öletett meg *Garázda* János,
Az Székely Mojsessel vesz *Zentyáli* János,
Az Csík-székben lakott régen *Blaskó* János.

Sigmondtól öletett meg *Ifiu* János,
Az Székely Mojsessel vész *Gyűrűsös* János.
Az Szebennél vész rosz ember *Horváth* János.
Az lengyel királytól vesz *Pókai* János.

Mihály vajdától vesz ifibb *Geréb* János.
Az Székely Mojsessel veszett *Imecs* János.
Ugyan vele veszett el az *Jankó* János.
Egyetemben velek vesz *Illyési* János.

Gyalakután vala rég egy *Lázár* János,
Bástától öletett más *Ifiu* János,
Ezerhatszáz egyben holt meg *Bernáld* János.
Udvarhelyszéki volt *Benedekfi* János.

[1]) A Száva-féle példányban itt is *Balási* áll.

Maga felekitől vesz el *Kabos* János,
Az Székely Mojsessel vesz *Kapusi* János,
Szebennél veszett el az *Lustai* János,
Goroszlónál veszett el az *Latrán* János.

A Székely Mojsessel vesz más *Kemény* János,
Tolvajtól öletett meg *Musai* János.
Ugyan tolvajtól vesz más *Musai* János,
Keresztesnél veszett volt el *Maczó* János.

Bástától felakad *Tamásfalvi* János,
Udvarhelyszéki volt az *Gergelyfi* János,
Az Székely Mojsessel vesz el *Mihálcz* János,
Ugyan az Mojsessel vesz *Totori* János.

Az bethleni házból vala *Bethlen* János,
Csendesen holt az más *Bornemiszsza* János,
Az Székely Mojsessel vesz el *Zeke* János,
Háromszékről vala régen *Czakó* János.

Jó nemes ember volt hajdon *Bárám* János,
Ezerhatszáz egyben más *Baládfi* János,
Az Barcsaiak közt volt *Barcsai* János,
Ugyan nemes ember volt az *Basti* János.

Pókafalván lakott egy *Baládfi* János.
Nemes ember vala az *Batai* János,
Köznemes ember volt rég más *Balog* János,
Zabolai vala rég egy *Mikes* János.

Küküll: Mikefalván *Bagotai* János,[1])
Az nemesek között az *Barcsai* János,
Csendesen hala meg régen *Bellő* János.
Nemzetit végezte volt *Bavari* János.

Az Barcsai házból volt *Barcsai* János,
Az nemesek közűl *Bogaméri* János,
Nemes ember számban volt *Bakai* János,
Az közrendű nemes volt *Busuló* János.

Régi nemzetségű volt az *Daczó* János,
Elfogyott nemzetű már *Cseffei* János,
Thorda vármegyében volt *Decsei* János,
Az nemesi rendben az *Csillyái* János.

[1]) Mikefalván ma is van Bagothay-család.

Egy nemes ember volt régen *Erdő* János,
Hatszáz tizenegyben volt az *Elek* János,
Udvarhelyszéki volt amaz *Farkas* János,
Frátáról íratott fel *Frátai* János.

Az hatszáz háromban hal *Gyerőffi* János,
Főemberi rendben az *Gyöngyösi* János,
Egy nemes ember volt amaz *Garda* János,
Az maga rendiben jó volt *Tűzi* János.

Régi nagy gróf vala *Homonnai* János,
Nagy-Lakon lakazott az *Gerendi* János,
Ezerhatszáz egyben hal *Hajosi* János,
Szép csendesen hala meg *Hagyai* János.[1])

Az úri seregben járt *Gyulai* János,
Főemberi számban volt *Imreffi* János,
Az nemesek között vala *Hajdu* János,
Ország directora volt az *Deák* János.

Az Szent-Benedeki éle *Kemény* János,
Szent-Mihályon lakott rég egy *Geréb* János,
Hatszáz és kettőben holt *Köpeczi* János,
Hazdai nemes volt régen *Horváth* János.

Szép csendesen holt meg az úr *Kendi* János,
Főemberi számban az *Kendeffi* János,
Egy nemes ember volt *Kápolnási* János,
Hatszáz és háromban volt *Keserű* János.

Az Szárhegyen lakott másik *Lázár* János,
Kovacsocsi[2]) Farkas ecscse volt az János,
Hatszáz és háromban holt meg *Kornis* János,
Hatszáz és háromban *Királyfalvi* János.

Léva várossából volt *Lévai* János,
Szent-erzsébeti volt amaz *More* János,
Az nemesek közűl volt *Margai* János,
Az Mohában régen bírt *Mohai* János.

---

[1]) T. i. Hogyai.
[2]) A Száva-féle példányban *Kovácsoczi* áll.

Egy főember vala az *Ladányi* János.
Az főnemesek közt öreg *Lisztus* János.
Egy nemes ember volt régen az *Kis* János,
Köznemes ember volt az *Kemendi* János.

Lisztus János fia ifibb *Lisztus* János,
Az nemesek között volt *Mihályfi* János.
Ezerhatszázegyben holt *Nyakazó* János,
Siménfalván lakott régen egy *Nagy* János.

Nagy familia volt az *Patoczi* János.
Mohában is főrend régen volt *Nagy* János.
Jó nemes ember volt az *Ombuczi* János.
Azon állapotban *Olakerdi* János.[1])

Nagy úr vala amaz dersi *Petki* János.
Ugyan nagy úr királyhalmi *Petki* János.
Nemes renden vala régen *Palkán*[2]) János.
Azon szabadsággal élt *Pókai* János.

Ezerhatszázhatban hal *Rákóczi* János.
Az Galgóról megint régen volt *Rácz* János.
Rétenről mondatott az *Réteni* János,
Igen régi nemzet volt az *Sigér* János.[3])

Úri házból való volt az *Süköst* János.
Régi nemzetségű *Sarmasági* János,
Ezerhatszázötben holt meg *Sullyok* János,
Főemberi rendben volt *Sárközi* János.

Úri familia *Tholdalagi* János,
Igaz Torma nemzet vala *Torma* János.
Csendesen él vala régen *Türék* János,
Nemes ember vala *Fabiási* János.

Az régi főrendek közt *Telegdi* János,
Somogyomban birt volt az *Thordai* János,
Az főrendek közül volt az *Vadas* János,
Jó nemes ember volt az *Várfalvi* János.

---

[1]) A Száva-féle példányban *Olakezdi* áll.
[2]) A Száva-féle példányban *Patkán* áll.
[3]) Az udvarhelyi vár provisora. l. Orbán B.: **Marosszék.** Szt.-László.

Csendesen világból mult ki *Várkuczi* János,
Küküllő Szancsalban lakott *Veres* János,
Igaz nemes ember volt *Szerecsen* János,
Csíki székely vala hajdon *Blaskó* János.

Csíkban, Szentkirályon úr *Andrási* János,
Híres, nevezetes az más *Béldi* János,
Ezerötszázhatban élt *Kálnoki* János,
Jó nemes ember volt más *Zalasdi* János.

Udvarhely főkapitány *Bögözi* János,
Udvarhelyszéki volt *Benedekffi* János,
Ugyan oda való az *Gergelyfi* János,
Háromszékről való volt az *Czakó* János.[1])

Az régi üdőben megholt *Béldi* János,
Apaffi leányt vett volt az *Henter* János,
Csendesen hala meg más *Gyerőffi* János,
Ballavásári volt az *Váradi* János.

Szentháromság ellen kemény volt *Jó* János,
Öreg Rákóczinak rabja *Kovács* János,
Máriát éneklé s ment *Jurai* János,
Puritánust tanít az *Tolnai* János.

Kővári kapitány volt az *Mikes* János,
Az számkivetésben hal *Szent-Páli* János,
Akkor az főrenden volt a *Torma* János,
Petki István veje volt *Damakos* János.

Az Mihály vajdától szalad *Petki* János,
Dévában Bástától vesz *Tóthází* János,
Az németek rabja *Brokacini* János,
Medgyesi toronyból hull *Szilasi* János.

Vicarius régen volt *Salinis* János,
Catharinát veszté el az *Balling* János.[2])
Bethlen generálja *Bornemiszsza* János,
Becz Sophia fia volt *Andrási* János.

---

[1]) Az utóbbi hármat már fennebb is említette a 137—138. lapon.
[2]) T. i. Brandenburgi Katalint, Balling János munkácsi kapitány.

Székely Mojses igaz híve *Csonka* János,
Puritánus vallást tart *Csengeri* János.
Árapatakáról volt egy *Geréb* János.
Becz Annát vette volt el *Kapturi* János.

Illyés.

Az főrendek között *Thoroczkai* Illyés,
Egy nemes ember volt régen *Székely* Illyés.

Imreh.

Szebennél veszett el az *Bogáti* Imreh,
Thorda vármegye követ *Thordai* Imreh.
Székelyektől veszett vala el *Becz* Imreh,
Básta vitézitől veszett *Deák* Imreh.

Az nyaka kitörvén, holt *Apaffi* Imreh,
Urak seregében járt az *Kemény* Imreh,
Az Székely Mojsessel veszett *Imecs* Imreh.[1])
Fő emberek között volt *Decsei* Imreh.

Székelyektől veszett volt el *Lázár* Imreh,
Szép csendesen holt meg másik *Lázár* Imreh.
Jó nemes ember volt régen *Boér* Imreh.
Jósika Istvánról száll *Josika* Imreh.

Úri renden vala a *Szilvási* Imreh.
Az főrendek között élt *Szikszai* Imreh,
Világon csendesen volt *Pápai* Imreh,
Az Nagy-Lakon lakott az *Nagylaki* Imreh.

Az Radákok között volt az *Radák* Imreh,
Főemberi számban volt az *Sullyok* Imreh.
Az Ráduly vajdától vész el *Mihály* Imreh,
Jesuität prédál *Gelianus* Imreh.

Jesuität visszavitte *Boér* Imreh.[2])

---

[1]) Ez a sor a Száva-féle példányból hiányzik s így a vers az 3 soros.

[2]) Ez a sor magában áll.

István.

Lengyel király vala az *Báthori* István,
Báthori Andrással holt meg *Apor* István,
Miroszlónál[1]) veszett *Besenyei* István.
Székely Mojsessel penig *Becskei* István.

Erdély fejedelme volt *Bocskai* István,
Kételen halállal holt meg *Kemény* István,
Goroszlónál esett el *Bogádi* István,
Báthori Gábortól holt meg *Bedő* István.

Erdély fejedelme lett volt *Bethlen* István,
Keresztesnél esett el az *Bagdi* István,
Básta vitézitől vesz *Boltai* István.
Régen híres ember volt az *Mikes* István.

Rákócziak tanácsa *Erdéllyi* István,
Itílő s tanács volt ott[2]) *Kassai* István,
Goroszlónál veszett el *Cseffei* István.
Magát általlőtte *Karkó Csáki* István.

Küküllő főispány volt az *Haller* István.
Csíkban főkirálybíró volt *Lázár* István,
Szászoktól öletett meg *Gerendi* István.
Székelylyel veszett *Hosszuaszói* István.

Székely generális volt az *Petki* István.
Az portára követ volt az *Kollát* István.
Szakmárt fejit veszti el *Josika* István.
Szép csendes halállal hal meg *Székely* István.

Töröknél követ volt az *Szalánczi* István.
Dobokában főtiszt volt *Rettegi* István.
Szép csendesen holt meg két *Apafi* István.
Az Mihály vajdától veszett *Kabos* István.

Nem tudatik, hol holt meg más *Kemény* István,
Az Székely Mojsessel vesz el *Miklós* István.
Ugyan az Székelylyel vesz *Pókai* István.
Együtt veszett vélek más *Pókai* István.

[1]) Igy! *Miriszló* helyett mind a két példányban.
[2]) A Száva-féle példányban *az* áll.

Nagyságos nemzet volt az *Kamuthi* István,
Kolosban főbíró volt az *Pésma* István,
Királybíró Segesvárt *Ifiú* István,
Hunyad vármegyei követ *Balog* István.

Székelylyel veszett el az *Kendeffi* István,
Holt holt nem tudni más *Besenyei* István,
Krasznából követ volt az *Kárászi* István,
Szép csendesen holt meg régen *Sulyok* István.

Nagy-Szebennél esett egy más *Lázár* István,
Az portán követ volt hajdon *Toldi* István,
Újvárból lőtetett el *Makrai* István,
Főemberek közűl volt *Várfalvi* István.

Goroszlónál veszett el más *Petki* István,
A Székely Mojsessel vesz *Mohai* István,
Szép csendes halállal hal más *Apor* István,
Az Székely Mojsessel vesz más *Móré* István.

Ezerhatszázegyben más *Báthori* István,
Az Székely Mojsessel vesz el *Miháltz* István,
Ugyan ő véle vész az *Onári* István,
Goroszlónál veszett el az *Pósa* István.

Katonáktól vesz el *Thoroczkai* István,
Gonosz ló miatt vesz el az *Tárkány* István,
Bástától lábbal akasztat *Stephán* István,
A Székely Mojsessel veszett *Sükösd* István.

Az Székely Mojsessel veszett *Toldi* István,
Ugyan ő vele vész el *Tomori* István,
Ezeknek társok volt az *Szörcsei* István,
Tőllök nem maradott el *Szegedi* István.

Pápához követ volt egy más *Haller* István,
Főemberek közűl volt *Bodoni* István,
Ugyan nemes renden volt a *Baskecz* István,[1])
Székely előljáró volt az *Bakó* István.

Erdélyi püspök volt az *Simándi* István,
Bethlen Gáborhoz követ *Senyei* István,
Híres vitéz ember volt az *Egri* István,
Bethlenek vitéze híres *Horváth* István.

[1]) A Száva-féle példányban *Baskacs* áll.

Jesuit Károlyvárt az *Sinius* István,
Egy derék nagy úr volt az *Ebeni* István,
Az Torma nemzetből volt egy *Torma* István,
Igen gazdag ember az *Alvinczi* István.

Igen nagy főember *Borsovai* István,
Kolosvárt az német ellen *Seres* István,
Az Becz ágról jő le *Thoroczkai* István,
Az csíki Sögötben[1]) lakott *Mikó* István.

Ezerhatszázötben meg *Báthori* István,[2])
Erdély vicevajda volt *Tomori* István,
Az hatszáz és ötben hal meg *Bánffi* István,
Evvel egy esztendős volt *Baládfi* István.

Szabolcsról származott volt az *Csáki* István,
Úri nemből való volt az *Bekes* István,
Köznemes ember volt régen az *Bocz* István,
Jó nemes ember volt az *Balási* István.

Élt mint nemes ember az *Dobsai* István,
Ő néki társa volt *Dobokai* István,
Fejérben, Bürkösön lakott *Donát* István,
Szép csendesen hala meg *Donáti* István.

Igen nagy úr vala az *Gyulafi* István,
Darlaczon bírt régen az *Darlaezi* István,
Főemberek közűl való *Gálfi* István,
Jó nemes ember volt amaz *Füzi* István,

Vármegyei vala egy más *Gálfi* István,
Székely nemzet vala harmad *Gálfi* István,
Nemes ember vala az *Feltosi* István,
Alsó-Csernátonban vén *Damokos* István.

Régi nagy gróf öreg *Homonnai* István,
Ugyan gróf volt ifibb *Homonnai* István,
Bethlenfalvi vala régen *Geréb* István,
Egy nemes ember volt amaz *Grio* István.

---

[1]) Zsögöd.
[2]) Igy! Halála évét mondja meg vele.

Magyar palatinus *Illyésházi* István,
Az Sárfalván lakó volt *Károllyi* István,
Nagy főember vala az *Lázai* István,
Sepsi nemes ember *Mihályfalvi* István.

Sok *Kemény* úr vala, s többi között István,
Pókafalvi vala még egy *Kemény* István,
Igen nagy úr vala az *Listius* István,
Nemes ember *Vásárhelyi Deák* István.

Az főemberek közt volt *Pernyeszi* István,
Ez világon éle az *Margai* István,
Jó nemes ember volt az *Návai* István,
Főemberi számba vala két *Nagy* István.

Főembernek tartá magát *Petri* István,
Az Pókából való még *Pókai* István,
Csendes életű volt az *Perusics* István,
Magyar nemzet az *Radovániszki* István,[1])

Hatszáz és háromban hal *Szömödi* István,
Szilágy-somlyai volt az *Somlyai* István,
Sebessi nemzet volt az *Sebessi* István,
Egy ifiú vala, ki volt *Sullyok* István.

Régi Tompák közűl egy volt *Tompa* István,
Annak édes fia ifibb *Tompa* István.
Az főrendek között volt *Thordai* István,
Híres nemzet vala régen *Táhi* István.

Derék, híres ember volt *Kálnoki* István,
Jeles úri ember vala *Basa* István,
Jó nemes ember volt amaz *Vajda* István,
Régen főember volt az *Szentei* István.

Igen nagy főember *Borsovai* István,
Itílőmester volt más *Cseffei* István.
Ezerötszázhatban élt *Mihályfi* István,
Az főrendek között még egy *Székely* István.

---

[1]) A Száva-féle példányban *Radovanyitzki* áll, bizonyára *ránszky* helyett.

Rosály várát birta régentén *Kun* István.
Ballavásári volt más *Váradi* István.
Főemberi számban volt *Ugocsi* István.
Daczó Tamás fia vala *Daczó* István.

Ország bírája volt öreg *Csáki* István.
Igen nagy úr vala régen *Huszár* István.
Küküllő főispány régen az *Kun* István.
Híres procator volt amaz *Bíró* István.

Lengyelnél kezes másik *Apaffi* István,[1])
Az tatár rabja volt az *Sellyei* István.
Töröktől fejit veszti *Gyulai* István.
Barcsaiért akad fel *Dobolyi* István.

Báthori Sigmondot híjja *Toldi* István.
Básta haragjától szalad *Kendi* István.
Druget követje portán *Nánási* István,
Medgyesi toronyból hull le *Zámbó* István.

Isák.

Hatszáz tizenegyben volt az *Csini* Isák.
Régi nemes ember volt *Tolmácsi* Isák.
Ezerhatszázban *Totváradgyai* Isák.
Ez irásban nincsen immáron több Isák.

Littera K.

Kozma.

Széplakon is vala csak egy *Horváth* Kozma.

Kelemen.

Háromszék főkapitány *Béldi* Kelemen.
Székelylyel veszett el más *Béldi* Kelemen.
Szép csendesen holt meg az *Kencsucs*[2]) Kelemen.
Csendesen nyugut el *Zenuti* Kelemen.

---

[1]) 1657-től Gyerőfivel együtt.
[2]) A Száva-féle példányban »holt meg *Kenesucs*« áll.

Littera L.

László.

Pápai kapitány vala *Csáki* László,
Ráczok miatt veszett el *Fekete* László,
Tolvajtól öletett *Morgondai* László,
Az Székely Mojsessel veszett el *Papp* László.

Háromszéki főtiszt régen *Daczó* László,
Az Székely Mojsessel vesz *Cserinyi*[1]) László,
Egy gonosz ló miatt veszett *Sása* László,
Az Barczán veszett el *Thoroczkai* László.

Szép, csendes halállal holt *Berinyi*[2]) László,
Jó nemes ember volt *Boronkai* László,
Felső-Torján lakott egy *Kálnoki* László,
Kézdi székben lakott *Csomortáni* László.

Régi Csáki urak közt más *Csáki* László,
Csendesen holtak meg az két *Bánffy* László,
Ezerhatszázötben holt *Baládfi* László,
Az Mojsessel veszett *Tamásfalvi* László.

Híres nemzetiben két *Gyulaffi* László,
Báthori Sigmondtól holt *Szalánczi* László,
Nemes vérből való volt *Beszprimi* László,
Maga nemzetiben *Harankloczi* László.

Híres, neves ember volt *Károllyi* László,
Igen nagy úr vala régen *Kemény* László,
Hunyad vármegyei vala *Folti* László,
Az nemesek közűl volt *Kecseti* László.

Régi nagy gróf vala *Homonnai* László,
Egy nemes ember volt az *Kapitány* László,
Más nemes ember volt amaz *Lébi* László,
Az nemes renden volt az *Miszördi* László.

---

[1]) A Száva-féle példányban *Cserényi* áll.
[2]) A Száva-féle példányban *Berényi* áll.

Familia vége volt *Réteni* László,
Nemes rendet tartott az *Magsai* [1]) László,
Kézdi-szent-léleki volt *Orbai* László,
Az Sárfalván lakott egy *Károllyi* László.

Az Báthori-házból volt *Sombori* László.
Igaz nemes ember vala *Székely* László,
Fejedelmi nemzet volt *Apaffi* László,
Szent-Léleken lakott *Kürti Vitéz* László.

Fejedelem fia az *Rhédai* László,
Aprobata ellen mond *Gyulaffi* László.
Barcsai Ákosnál tanács *Csáki* László,
Lengyel Rákóczitól fut *Károllyi* László.

Úri nemből való vén *Mikola* László,
Oláh főkapitány volt *Iloka* László,
Békességet csinált *Balásházi* László,
Főemberek között vala *Apor* László.

Lajos.

Fejedelmi nemzet volt *Rákóczi* Lajos.
Úri nemzet vala régen *Bekes* Lajos.
Tömösi bán vala régen *Pekri* Lajos.
Hunyadvármegyei vala *Fiát* Lajos.

Lázár.

Úri vérből való volt *Gyulaffi* Lázár,
Érdemes ember volt régi *Apor* Lázár,
Úri renden való hajdon *Bekes* Lázár.
Igaz nemes ember vala *Fakó* Lázár.

Lénárd.

Marosszéki székely volt *Apaffi* Lénárd.
Úri nemzet vala *Barabási* Lénárd.

Lőrincz.

Régi familia volt *Tomori* Lőrincz,
Az Barczán Székelylyel veszett *Apor* Lőrincz.

---

[1]) Maksai helyett.

Ugyan ottan esett volt el *Bodor* Lőrincz,
Paraszttól öletett meg az *Csáni* Lőrincz.

Szép csendes halállal hal meg *Lázár* Lőrincz,
Sárkány erdeiben veszett *Jankó* Lőricnz,
Ismeretlen helyen vesz *Petei* Lőrincz,
Igaz nemes ember volt az *Veres* Lőrincz.

Lukács.

Ország praesidense volt az *Trauzner* Lukács,
Köznéptől veszett volt el az *Deák* Lukács,
Jó nemes ember volt az *Enyedi* Lukáts,
Az nemesek között volt *Pisztáczki* Lukács.

Littera M.

Mihály.

Báthori Andrást veszté el *Vajda* Mihály,[1])
Fegyver miatt veszett el *Apaffi* Mihály,
Székely Mojsessel holt *Harinnai* Mihály,
Ugyan vele veszett el az *Imecs* Mihály.

János király tanácsa volt *Csáki* Mihály,
Ugyan tanácsosa volt *Telegdi* Mihály,
Rákóczi tanácsa *Tholdalagi* Mihály,
Ifiantan hala meg más *Imecs* Mihály.

Öreg Rákóczinál tanács *Bánffi* Mihály,
Básta vitézitől vesz *Gáltói* Mihály
Székelylyel esett el *Harinnai* Mihály [2])
Bástától öletett meg *Kálmándi* Mihály.

Az portán követ volt a *Daniel* Mihály,
Bihar vármegyei követ volt *Rácz* Mihály,
Nem tudatik hol holt meg a *Bethlen* Mihály,
Maga jobbágyitól vesz *Csernáni* Mihály.

Szebeni polgármester vala *Rávv* Mihály,
Tudatlan halállal holt meg *Bertok* Mihály,

---

[1]) Mihály vajda helyett.
[2]) Nyolcz sorral feljebb is említi.

Nem tudatik, hol holt meg *Cserini*[1]) Mihály,
Bástától öletett *Katanai* Mihály.

Az Székely Mojsessel vesz el *Kornis* Mihály,
Szebennél esett el az *Köpeczi* Mihály,
Az köznéptől veszett volt el *Lencsus* Mihály,
Mihály vajda miatt holt meg *Pósa*[2]) Mihály.

Kis-Kendről iratott fel *Baládfi* Mihály,
Barczán Mojsessel vész *Sambokréti* Mihály.
Az nemesek közűl volt az *Basti* Mihály,
Dengelegről való *Dengelegi* Mihály.

Az Székely Mojsessel vesz *Tolnai* Mihály,
Ugyan véle veszett el az *Török* Mihály,
Mástól veszett váradszegi *Szabó* Mihály,
Az Mihály vajdától vesz *Szendrei* Mihály.

Úri virtusokkal ékes *Czobor* Mihály,
Gyulai urak közt volt *Gyulai* Mihály,
Az főrendek között akkor *Gálffi* Mihály,
Thorda vármegyei az *Décsei* Mihály.

Fejedelem kévánt lenni *Fejér* Mihály,[3])
Fejérben Kövesden más *Gyulai* Mihály,
Nemes ember vala az *Galgoczi* Mihály,
Ezerhatszáz hatban más *Gáltói* Mihály.

Hallerkői nagy úr volt az *Haller* Mihály,
Főember vala *Hosszuaszói*[4]) Mihály,
Keszketyről íratott fel az *Horváth* Mihály,
Az Széplakon lakott negyed *Horváth* Mihály.

Úri rendből való volt más *Kornis* Mihály,
Hatszáz tizenegyben *Kelemési* Mihály,
Az Szent-Ersébeten öreg *More* Mihály,
Ugyan oda való ifibb *More* Mihály.

---

[1]) A Száva-féle példányban *Cserényi* áll.
[2]) A Száva-féle példányban *Pocsa* áll.
[3]) Másképp Weiss Mihály, brassai bíró; elesett a földvári csatában 1612. október 16.
[4]) A Száva-féle példányban *Hosszuaszai* áll.

Az férendek közűl *Morgondai* Mihály,
Közönséges nemes volt *Karácson* Mihály,
Istenes halállal hal meg *Kámán* Mihály,
Somkútról íratott volt fel az *Nagy* Mihály.

Úri nemzet vala az úr *Petki* Mihály,
Az nemesi renden gothárdi *Nagy* Mihály,
Köznemes ember volt amaz *Polyák* Mihály,
Igen üsméretes volt az *Rajkó* Mihály.

Az Galgón régenten voltak két *Rácz* Mihály,
Marosszéki lakos ember volt *Tóth* Mihály,
Az úri seregben *Thoroczkai* Mihály,
Régi nemes ember vala *Vadas* Mihály.

Jó nemes ember volt amaz *Vajda* Mihály,
Az nemesek között volt *Várfalvi* Mihály,
Régi főemberek közűl volt *Vér* Mihály,
Ballavásárt lakott az *Váradi* Mihály.

Csendesen világból mult ki *Székely* Mihály,
Jó nemes ember volt az *Szilágyi* Mihály,
Alsó-Csernátonban volt *Damokos* Mihály,
Felcsíkon, Rákoson az *Cserei* Mihály.

Ország generálja régen *Mikes* Mihály,
Bodokról íratott fel az *Mikó* Mihály,
Gyalakután lakott *Gyalakuti* Mihály,
Sepsi székből való volt az *Laczok* Mihály.

Az hamis hütiért vész *Csepregi* Mihály,
Az erős Kővárban rab volt *Sáva*[1]) Mihály,
Csik-Szereda kapitány *Kálnoki* Mihály,
Ártatlan Kolosvárt ég *Rákosi* Mihály.

Vész Mihály vajdától *Semerei* Mihály,
Miriszlónál tőlle vész más *Kornis* Mihály,
Bocskai kanczellár vész *Kátai* Mihály,
A szüle apámnak apja *Apor* Mihály.

---

[1]) A Száva-féle példányban *Szára* áll.

Mojses.

Erdély fejedelme vala *Székely* Mojses.
Főemberi számban volt az *Imecs* Mojses,
Szent életű pap volt az nemes *Nagy* Mojses.
Fekete-Halomnál veszett *Benkő* Mojses.

Miklós.

Szulmánnál Jánossal volt *Telegdi* Miklós.
Székelylyel veszett el az *Ajkai* Miklós,
Károly-Fejérvárnál vesz el *Bethlen* Miklós.
Mihály vajdától vész *Bartakniti* Miklós.

Nagy nemzet volt régen az *Apaffi* Miklós,
Szulmánnál Jánossal volt az *Orbán* Miklós,
Ismeretlen helyen hal el *Bánffi* Miklós,
Az Székely Mojsessel vész el *Gondos* Miklós.

Tatártól veszett el *Haranglábi* Miklós.
Békes Gáspár mellett hal meg *Apor* Miklós,
Az Székely Mojsessel vesz *Bogáti* Miklós,
Az portán követ volt az *Gávai* Miklós.

Az Székely Mojsessel vesz el *Kornis* Miklós.
Nem tudatik hol holt volt *Szilvási* Miklós.
Az Székely Mojsessel vesz egy *Horváth* Miklós,
Budán, a királynál holt *Tomori* Miklós.

Székelytől öletett nagy úr *Mikó* Miklós.
Az Székely Mojsessel vesz el *Jankó* Miklós,
Marosszéki vala régen *Ozdi* Miklós,[1])
Mindenkor híres volt az nemes *Becz* Miklós.

Az gonosz ló miatt vesz el *Mikes* Miklós.
Az Székely Mojsessel vesz *Perneszi* Miklós,
Bástától akasztatott volt fel *Rácz* Miklós.
Az Székelylyel veszett *Sárpataki* Miklós.

---

[1]) Az Ozdiak birtokai Nyárád-Gálfalván és környékén voltak (Ozdi Gergely, Székely Okl. VI.).

Az főemberek közt vala *Torma* Miklós,
Az Székely Mojsessel vesz el *Jankó* Miklós,
Az ezer hatszázban holt *Segniczi* Miklós,
Köznéptől öletett meg *Tepesitt* Miklós.

Maga nemzetitől vész *Valkai* Miklós,
Az Székely Mojsessel veszett *Leczmig*[1]) Miklós,
Beszterczénél veszett volt el *Vitéz* Miklós,
Bástától felakasztatott *Vajda* Miklós.

Az főrendek között az *Baládfi* Miklós,
Az főrendek között járt az *Benes* Miklós,[2])
Ezer ötszáz hatban éle az *Tott* Miklós,
Egy főember vala más *Gávai* Miklós.

Pókafalvi vala más *Baládfi* Miklós,
Miklósvár Nagy-Ajtán lakott *Henter* Miklós,
Ezer hatszáz ötben hal meg *Dersffi* Miklós,
Öregebb volt másik *Dengelegi* Miklós.

Igen nagy ember volt az *Erdélyi* Miklós,
Főemberi számban az *Hagymási* Miklós,
Az nemesek közűl vala *Glézán* Miklós,
Nagy-Ajtán lakozott az *Cserei* Miklós.

Régi familia *Harinnai* Miklós,
Úri renden vala az *Jankaffi* Miklós,
Hatszáz hatban holt meg *Hoszszútelki* Miklós,
Köznemes ember volt amaz *Kuzdi* Miklós.

Az főrendek között volt *Kendeffi* Miklós,
Hatszáz tizenhétben vala *Kapi* Miklós,
Ezer hatszáz hatban *Héjasfalvi* Miklós,
Egy nemes ember volt *Fogarasi* Miklós.

Régi *Mihálczok* közt vala egyik Miklós,
Szép csendesen holt meg az *Margai* Miklós,
Hatszáz tizenegyben holt *Mohai* Miklós,
Fejérvármegyei vala az *Nagy* Miklós.

---

[1]) A Száva-féle példányban *Lecznig* áll.
[2]) A Száva-féle példányban a 2. és 3. sor meg van cseré

Származott egy úri házból *Nyári* Miklós,
Nagyságos nemzetből az *Ostrosics* Miklós.
Kézdi-szentléleki az *Orbai* Miklós,
Küküllőben lakott az *Porkoláb* Miklós.

Győrt csudára vette volt meg *Pálfi* Miklós,
Az régi Pázmánról szállott *Pázmán* Miklós,
Igaz nemes ember az *Rományi* Miklós,
Szép csendes halállal hal meg *Rödi* Miklós.

Az hatszáz háromban holt más *Torma* Miklós,
Az nagy úri soron *Veselényi* Miklós.
Ezer hatszáz hatban éle *Bíró* Miklós,
Mikó Miklós fia ifibb *Mikó* Miklós.

Sükösd nemzetből volt régen *Sükösd* Miklós,
Az főrendek között *Sármasági* Miklós,
Sárpatakról való *Sárpataki* Miklós,
Úri nemzet vala *Thoroczkai* Miklós.

Szaniszlófi vala egy *Báthori* Miklós,
Vajda István vére volt más *Vajda* Miklós,
Jeles ember vala az *Várkuczi* Miklós.
Csendesen hala meg az *Várfalvi* Miklós.

Egy nemes ember volt *Szent-Miklósi* Miklós,
Hatszáz és háromban hal *Zalasdi* Miklós,
Csendesen hala meg az *Zokolyi* Miklós.
Egy nemes ember volt régen *Szabó* Miklós.

Rákoczi pártossa az *Zólyomi* Miklós,
Hadak fővezére más *Apafi* Miklós.
Erdélyből kimene vén *Bercséni* Miklós.
Az portán követ volt az *Kávási* Miklós.

Hídvégén templomot épít *Mikó* Miklós.
Rabúl esik Barczán más *Bogáthi* Miklós.
Főemberi számban volt *Pálosi* Miklós.
Becz familia volt az *Kászoni* Miklós.

Mátyás.

Főemberi számban volt az *Hadnagy* Mátyás.
Székelylyel veszett el az *Bényei* Mátyás.
Parasztól öletett meg *Felföldi* Mátyás.
Az vízbe belé holt volt az *Horváth* Mátyás.

Székely Mojsessel vész *Aszalai* Mátyás,
Ugyan ő vele vész el *Perüsi* Mátyás,
Tolvajtól öletett *Sárpataki* Mátyás,
Vitézektől veszett el *Rápoti* Mátyás.

Az Székelylyel veszett *Hoszszútelki* Mátyás.
Jó nemes ember volt *Barannyai* Mátyás,
Szép csendes halállal hal meg *Nyári* Mátyás,
Szebeni nemes volt más *Rápoti*[1]) Mátyás.

Székely Mojsessel vész *Thoroczkai* Mátyás.
Főemberi számban vala *Sigér* Mátyás,
Csendesen holt meg más *Thoroczkai* Mátyás.
Jó nemes ember volt *Herencséni* Mátyás.

Régi Csákiak közt volt az *Csáki* Mátyás.
Az hévízi Nagyok féle volt *Nagy* Mátyás,
Híres vitéz ember volt *Semsei* Mátyás,
Hatszáz harmincz ötben élt az *Imecs* Mátyás.

Nagyságos úr vala az *Andrási* Mátyás,
Úri nemzetiben volt az *Huszár* Mátyás,
Hatszáz harmincz ötben élt az *Donáth* Mátyás,
Andrási Mátyásnak fia ugyan Mátyás.

Menyhárt.

Szép csendes halállal holt *Bogáti* Menyhárt.
Máramarasi követ volt *Pogány* Menyhárt,
Tolvajoktól veszett el *Leptai* Menyhárt,
Székely Mojsessel vesz el *Serling* Menyhárt.

Keresztesnél veszett volt el *Horváth* Menyhárt,
Szép csendesen holt meg az *Rátoni* Menyhárt,
Régi nemességű volt *Sebessi* Menyhárt,
Bibarczfalván lakott régen az *Nagy* Menyhárt.

Márton.

Bethlen Gábor követ portán *Deák* Márton,
Goroszlónál veszett el *Beszprimi* Márton,
Beszterczénél esett volt el *Kosa* Márton,
Szép csendesen holt meg az *Cserini* Márton.

---

[1]) A Száva-féle példányban itt és feljebb *Rápolti* áll.

Cancellarius volt *Berzeviczi* Márton,
Úri nemből való volt az *Kemény* Márton,
Nemes ember vala az *Gáltoi* Márton,
Köznemes ember volt az *Küsüli* Márton.

Szép csendesen éle az *Rudnánszki* Márton,
Jó nemes ember volt *Sárpataki* Márton,
Az Turiak közül vala *Turi* Márton,
Nemes ember vala rég más *Diák* Márton.

Máté.

Az Székely Mojsessel vesz *Perüsi* Máté,
Szép csendes halállal hal *Alföldi* Máté,
Ez világból kimúlt az *Fekete* Máté,
Életét végezte régen az *Nagy* Máté.

Ugyan az Mohából vala egy *Nagy* Máté.
Hatszáz tizenegyben holt meg más *Nagy* Máté,
Jó nemes ember volt régen *Vadas* Máté,
Az nemesek között *Szombatfalvi* Máté.

Márk.

Úri nemből való volt az *Barcsai* Márk,
Ugyan az Tholdiak közül volt *Tholdi* Márk.

Littera O.

Orbán.

Nem egyedül marad itt *Zeréni* Orbán,
Néki éppen társa lészen *Zeki* Kálmán *(így!)*.

Littera P.

Pál.

Szulimánnál vala Jánossal az *Begs* Pál,
Udvarhelyszéki volt az tájban *Ugron* Pál.
Gyalunál esett vala el az *Boér* Pál,
Kételen halállal holt *Bornemiszsza* Pál.

Két Rákóczi tanács az *Keresztesi* Pál,
Szebeni szék bíró akkor az *Veres* Pál,
Szebennél esett volt el az *Domnini* Pál,
Báthori Zsigmondtól veszett *Gyulai* Pál.

Mihály vajdától öletett meg *Béldi* Pál,
Az Magyarországon veszett el *Petki* Pál,
A Székelylyel esett volt el az *Pernyeszi* Pál,
Az természet szerént holt meg az *Bánffi* Pál.

Régi nagy főember vala más *Bánffi* Pál,
Az Székely Mojsessel vesz el *Makrai* Pál.
Ugyan az Mojsessel veszett *Szörcsei* Pál,
Tősgyükeres nemes ember *Makrai* Pál.

Héjjasfalván lakott az *Héjjasfalvi* Pál,
Az nemesek közűl vala *Cserényi* Pál.
Nemesnek tartotta magát *Herklávi* Pál,
Híres nagy ember volt régen *Tomori* Pál.

Az régi Csákiak féle volt *Csáki* Pál,
Igaz nemes ember ifibb *Cserényi* Pál,
Nagylakon lakozott régen *Gerendi* Pál,
Csendesen hala meg régen az *Herczeg* Pál.

Nemes ember volt ifibb *Héjjasfalvi* Pál,
Vitéz ember vala régen *Kálnai* Pál,
Az nemesek között volt az *Körmöndi* Pál,
Ugyan nemes ember vala az *Martiházi* Pál.

Régi nagy főember vala *Perneszi* Pál,
Ezer hatszáz háromban hal meg *Nyári* Pál,
Kézdi-szentléleki volt az *Orbai* Pál.
Szép csendes halállal hal meg *Kapitány* Pál,

Ezer hatszáz ötben hala meg *Mikes* Pál,
Hidvégi nemesek közűl volt *Nemes* Pál,
Mikes urak közűl vala egy *Mikes* Pál,
Az Egrestőn lakott s ott holt meg *Diák* Pál.

Érsekújváráról származott volt *Rácz* Pál.
Régi nemes ember vala *Telegdi* Pál,
Szép csendes halállal hal meg *Tarnai* Pál,
Háromszéki nemes ember volt *Székely* Pál,

Gyükeres tős fő rend volt az *Nyujtódi* Pál,
Béldi Albert fia vala egy *Béldi* Pál,
Széplaki Horváthok közűl volt *Horváth* Pál,
Igaz nemes ember vala *Zanberi* Pál.

Igen gazdag ember vala régen *Becz* Pál.
Ennek fia vala amaz *Damokos* Pál.
Ezer ötszáz alatt éle az *Daczó* Pál.
Háromszékről való vala az *Donáth* Pál.

Igen híres nagy úr volt az *Gyerőffi* Pál.
Az régi Henterek közűl volt *Henter* Pál.
Kolocsai *(így!)* érsek volt más *Tomori* Pál.
Az Tomori Katát vette *Décsei* Pál.

Erdélyi püspök volt az *Bornemiszsza* Pál,
Andrási Maritnak fia volt *Antal* Pál.
Az Udvarhelyszéken lakott *Nyujtódi* Pál.
Az főrendek között volt az *Decsei* Pál.

Péter.

Portán Rákóczi követje *Haller* Péter.
Erdélyben nagy főrend volt *Gávai* Péter.
Székelylyel veszett el az *Czeglédi* Péter,
Jobbágytól veszett el *Devecseri* Péter.

Régi nemzetiben volt az *Huszár* Péter,
Az Lengyelországban veszett *Apor* Péter,
Az Székely Mojsessel vesz *Damokos* Péter,
Az parasztok miatt vesz el *Gegő* Péter.

Géczi Andrással testvér volt *Géczi* Péter,
Az székelyek miatt vész el *Mikó* Péter.
Az Székely Mojsessel veszett *Bodor* Péter.
Tömösvárnál esett *Poszdariczi* Péter.

Szeben királybíró másik *Haller* Péter.
Csikban lakik vala egy *Andrási* Péter.
Az gonosz ló miatt vesz *Salamon* Péter.
Hasonló ló miatt *Thoroczkai* Péter.

Báthoriak közűl volt *Báthori* Péter.
Főemberek közűl volt *Ajkai* Péter.
Istenes halállal holt meg *Bárám* Péter.
Ez világból kimúlt *Benedekffi* Péter.

Főemberek közűl való *Daczó* Péter,
Istenes halállal holt meg *Csukás* Péter,
Az Székely Mojsessel veszett el *Küs* Péter,
Egy nemes ember volt régen *Cies* Péter.

Bekes Gáspár híve más *Andrási* Péter,
Híres ember vala régen *Basa* Péter,
Háportoni vala régen *Forró* Péter,
Szárhegyi Lázárok közűl *Lázár* Péter.

Főemberi számban volt az *Henter* Péter,
Nemes ember vala amaz *Fodor* Péter,
Azon szabadsággal élt az *Gria* Péter,
Jó nemes ember volt *Héjjasfalvi* Péter.

Hatszáz és kilenczben holt más *Géczi* Péter,
Főemberi rendben volt *Gerendi* Péter,
Az nemesi rendben jelen más *Küs* Péter,
Világon csendesen élt *Komornik* Péter.

Marosszéki bándi vala *Kovács* Péter,
Főemberi számban volt *Macskási* Péter,
Fehérvármegyei vala az *Nagy* Péter,
Köz főrendek között az *Naprádi* Péter.

Az Mohában lakott második *Nagy* Péter,
Csak köznemes ember vala *Kosa* Péter,
Kézdi-szentléleki volt *Orbai* Péter,
Pókafalván lakott az *Pókai* Péter.

Várad táji nemes ember *Pribék* Péter,
Csendes életet élt az *Perürdi* Péter,
Fóti nemes ember, még élt, volt *Rácz* Péter,
Erdélyi nemzet volt nemes *Sáfár* Péter.

Az maga rendében az *Szömördi* [1]) Péter,
Csendesen hala meg az *Somkai* Péter,
Az főrendek között volt *Szilvási* Péter,
Kézdi-Szent-Léleken élt *Tarnóczi* Péter.

Háromszéki főtiszt volt *Kálnoki* Péter,
Az *Somboriak* közt vala egyik Péter,
Ezer hatszáz ötben az más *Daczó* Péter,
Igaz nemes ember volt *Zelemen* Péter.

---

[1]) A Száva-féle példányban *Sömördi* áll.

Bethlenfalvi vala *Benedekffi* Péter,
Csíkban az Sögötben [1]) egy más *Mikó* Péter,
Az régi Tormák közt másik *Torma* Péter,
Jó nemes ember volt az *Mihálcsa* Péter.

Fejedelem fia volt az *Bethlen* Péter,
Apaffi hada vezér *Budai* Péter,
Az Approbátában munkás *Torma* Péter,
Kolozsvárt némettel nem volt *Huszár* Péter.

Pungrácz.[2])

Másoktól öletett meg *Szénási* Pungrácz,
Nemes vérből való volt *Semniczi* Pungrácz,
Báthori Sigmondtól hal *Szemerja* Pungrácz.

Littera R.

Raphael.

Medgyesi toronyból hull *Szécsi* Raphael,
Ferdinánd [3]) követje *Fejérpatak* [4]) Raphael.

Littera S.

Sámuel.[5])

Erdélyben nagy úr volt *Alia* Sámuel,
És régi nemzetű *Keresztes* Sámuel.

Sigmond.

Erdély fejedelme volt *Báthori* Sigmond,
Fegyver miatt holt meg amaz *Bánffi* Sigmond,
Keresztesnél veszett *Bornemiszsza* Sigmond,
Székely Mojses mellett holt meg *Sigér* Sigmond.

[1]) A Száva-féle példányban *Zsögötben* áll.
[2]) A Száva-féle példányban mindenütt *Pongrácz* áll.
[3]) A Száva-féle példányban *Ferdnánd* áll.
[4]) Bizonyára *Fejérpataki* helyett, a verssor kedveért rövidítve.
[5]) Az Apor írnoka által írott példányban *Sámuel* innen kimaradt s a legvégire került. A Száva-féle példányban itt, a rendes helyén áll.

Erdély fejedelme jó *Rákóczi* Sigmond,
Keresztesnél veszett el az *Csáki* Sigmond,
Háromszék főkapitánya *Kornis* Sigmond,
Főispáni rendben volt *Hatvani* Sigmond.

Háromszék főkapitány *Rákóczi* Sigmond,
Köz halállal holt meg az *Baládfi* Sigmond,
Szép csendesen mult ki az *Lorándfi* Sigmond,
Életét végezte az *Rosmányi* Sigmond.

Az úri renden volt *Kovácsocsi* Sigmond,
Egy jó főember volt *Borsovai* Sigmond,
Nemes ember vala az *Németi* Sigmond,
Fölovász mester s tanács volt *Mikes* Sigmond.

Ország generálja az *Kékedi* Sigmond,
Nemzetit végezte *Prépostvári* Sigmond,
Barcsai titkos tanács *Budai* Sigmond,
Egy nagy főember volt régen *Török* Sigmond.

Úri rendet tartott *Borsovai* Sigmond,
Károlyvárt kanonok volt *Tomori* Sigmond,
Daczó István fia volt az *Daczó* Sigmond,
Rhédi [1]) Ferencz komornikja *Korda* Sigmond.

Simon.

Cancellarius tanács az *Pécsi* Simon,
Esztergomi kapitány *Nyujtodi* Simon,
Szép csendes halállal holt meg *Forró* Simon,
Ugyan azonképpen mult ki az *Lox* Simon.

Sándor.[2])

Báthori Sigmondtól vész el *Kendi* Sándor,
Báthori Istvántól vesz *Tinódi* Sándor,
Szép csendesen holt meg az *Sombori* Sándor,
Ez világból szépen mult *Zemei* Sándor.

---

[1]) Így! *Rhédei* helyett, a verssor kedvéért. A Száva-féle dányban helyesen: *Rhédei* áll.

[2]) *Sándor* mindakét példányban *Simon* után következik a rend daczára.

Sebestyén.

Bástától akasztatott fel *Nagy* Sebestyén.
Jó nemes ember volt *Zenuti* Sebestyén.
Kézdi-szentléleki *Tarnóczi* Sebestyén.
Ott lakott ifiabb *Tarnóczi* Sebestyén.

Littera T.

Tamás.

Háromszéki főkapitány *Nemes* Tamás.
Az Székelylyel veszett volt el *Apor* Tamás,
Goroszlónál veszett *Csomortáni* Tamás.
Székely táborával vesz *Darlaczi* Tamás.

Háromszék főkapitánnya *Basa* Tamás,
Úri renden vala amaz *Borsos* Tamás.
Székelyektől veszett volt el az *Becz* Tamás,
Az Mihály vajdától vesz *Damokos* Tamás.

Csendesen világból mult ki *Bánffi* Tamás,
Hires szász úr vala régen *Karczmer* Tamás,
Az Székely Mojsessel vesz *Gárdai* Tamás.
Bástától akasztatott fel az *Nagy* Tamás.

Szép halállal holt meg *Benedekfi* Tamás.
Az Szebennél veszett volt el az *György* Tamás,
Kálnoki Péternek fia volt az Tamás,
Tanács úr vala az *Hévízi Nagy* Tamás.

Főtisztséget viselt hajdon *Daczó* Tamás.
Igen jó főember volt *Decsei* Tamás.
Keresztesnél veszett el az *Matyus* Tamás,
Az nemesség között volt az *Lajos* Tamás.[1])

Az nemesi rendből való *Erdő* Tamás.
Az hadakban szolgált régen az *Kis* Tamás.
Főemberi rendben volt az *Ugron* Tamás.
Csíkban főember volt az *Damokos* Tamás.

[1]) A Száva-féle példányban a két utolsó sor fel van cserélve.

Nemes rendet tartott, míg élt, *Püski* Tamás,
Életét folytatta szépen *Teke* Tamás,
Jól alkalmaztatta magát *Torni* Tamás,
Régi nemzetségű vala az *Vég* Tamás.

Nemesnek tartatott az *Sögödi* Tamás,
Más nemes ember volt az *Vesztei* Tamás,
Nagy hírű nemzetű az *Zólyomi* Tamás,
Aranyas kapitány volt *Csegezi* Tamás.

Régi nagy gróf vala az *Nádasdi* Tamás,
Magyar nemzet vala az *Magoczi* Tamás,
Nemes ember vala régen *Miczki* Tamás,
Az nemesek közűl volt *Köpeczi* Tamás.

Megveri hajdúkot mezőn *Szécsi* Tamás,
Alsó-csernátoni volt az *Bernáld* Tamás,
Főemberi számban volt *Szilágyi* Tamás,
Fiatfalvi vala régen *Geréb* Tamás.

SYNTAGMA ET SYLLABUS

VIVORUM ET MORTUORUM
AETATE MEA, QUI MEMORIAM NON FUGERUNT,

AZAZ

AZ ÉLŐKNEK ÉS HOLTAKNAK, KIK ÉLETEMBEN HATVANHAT ESZTENDEIG VOLTANAK, ESZSZESZEDÉSE ÉS SZÁMA,

VALAKIK ESZEMBE JUTOTTANAK,

AZ MELYET UTOLSÓ ÖREGSÉGIBEN AZ KÖVETKEZENDŐKNEK EMLÉKEZETIRE ÉS MULATSÁGOKRA

ÖREGSÉGIBEN AZ ÜDŐNEK TÖLTÉSIÉRT ÉS MAGA MULATSÁGÁÉRT

ÍRT LE

BÁRÓ ALL-TORJAI APOR PÉTER,
NEMES HÁROMSZÉKNEK FŐKIRÁLYBÍRÁJA

AZ 1741. ESZTENDŐBEN.

Jegyzet. Ennek a »*Syntagma et syllabus*« pars 2-dának (épúg mint a pars 1-mának) két egykorú példányát ismerem. Egyik, amelyi ről közlöm, betűrendben adja a neveket s ez br. Apor Péter egy iródeákjának írása. Talán épen László Andrásé, a kiről alább (172. azt írja, hogy »*Ír nálam most ikafalvi László András*«. Ennek irnoknak kézírása br. Apor gyüjteményében többször előfordúl. Ez példány az Erdélyi Muzeum-Egylet kézirattárában őriztetik, gr. Kemé József gyüjteményében: »Collectio major Manuscriptorum historicor Tomus XX.« A másik példány nem betűrendben adja a nevek hanem rang és méltóság szerint s kezdődik 4 Mihálylyal (két Apafi »Ország fejedelme két Apafi Mihály«, s Teleki és Barcsay Mihály s folytatódik 4 Györgygyel (»Gubernator vala hajdan gróff Bá György« stb.), 4 Gergelylyel (»General, főispány Magyar Bethlen gely« stb.), 4 Istvánnal (»General kincstartó főtiszt Apor István«

Ez a példány valamivel későbbi másolat (de közel egykorú jelen munkában is említett gógánvárallyai Száva Sándoré volt; jel az én birtokomban van. *Sz. L.*

AZ KEGYES OLVASÓHOZ.

Teczvén Istennek ő Felséginek ingyen való kegyelméből életemet hatvanhatodik esztendeig nyujtani, erősebb üdőmben írtam mind ollyan könyveket, az melyek ha valaha világosságot látnak, gondolom Apostoli Szent Hütömnek nem keveset fogok vélle szolgálni; irtam ollyan könyvecskét is, az melyikkel édes Hazámnak Erdélynek nagy hasznára jövendőre lehetek; öregségemben penig látván, hogy bizony igaz szent Jóbnak ama szava: taedet animam meam vitae meae, Job 10-mo, mert az öreg embernek még az élete is unalmas, az üdő két vagy három ollyan hosszú mind az ifiaknak, el-elgondolván életemnek elmulatott ideit, bizony látom, hogy szentűl és igazán irta az Bölcs: transierunt omnia, tanquam umbra, Sapien. 5°: azért unalmas, hosszas üdőmöt mivel recreálhassam, egyebet nem gondolhaték ki, hanem hogy az élőknek és az holtaknak registrumát öszveszedjem és az mennyiben eszemben jut, az következendő maradvák mulatságára s eleinek emlékezetire számát kiadjam. Tiz esztendeig lakván az Pater Jesuiták istenes gondviselése alatt, láttam az ebédlő házakban, hogy a ki mikor érkezett be, asztalhoz is úgy ült, hogy némelykor egy ifiú Pater annyira ült az Professorán fellyűl, ha rhetorice s úgy szabad szóllani, az Professora alól elig látta; én is kegyes olvasóm, az fejemet nem azon törtem, kit irjak elől, s kit hátul, hanem a ki mint jutott eszembe, én is az irásomba ugy ültettem; ha kinek nem tetzik, ez irás lévén, s pariáltatni akarja, oda ültesse, s írassa magát, az hová szereti. Az titulusokra sem vigyáztam, eszembe jutván, néhai nagy jó emlékezetű Bánffy György gubernátorságában vala egy Numsi nevű só praefectus Károlyváratt az Portuson,

az Gubernium levelet íratván ugy titulálta: Magnifico domino de Numsi; Numsi vissza küldi az levelet s azt izeni az Guberniumnak, az nem az ő titulussa; melyet az említett jó Gubernator megír amaz nagy emlékezetű Cseh-országi cancellariusnak, első ministernek és az felséges akkori udvarban akkori totumfactnak Groff Kinszkinek és megkérdi, egy ollyan charakterű embernek mint Numsi, micsoda titulust adjanak; melyre azon hatalmas minister azt feleli, mikor Numsinak írnak, fogják bé s pecsételjék bé, és az hátára irják oda az közepibe: de Numsi, s irjanak oly czédulát melléje, hogy irjon oly titulust magának reá, az mellyet szeret. Kegyes olvasó, itt sem tiltatik senki, hogy olyan titulust ne irasson magának, az micsodást szeret és akar; az kinek pedig csekély munkám fog tetczeni, kévánom, élhessen maga mulatságára és boldog emlékezetű elejének emlékezetire.

Irtam *Ohában*, Fogarasföldi fiscalis falumban az 1741-dik esztendőben, Octobernek 31-dik napján, azaz az Magyar Nemzetnek egyik Apostola, Szent-Farkas püspök napján, mellyen boldogult csak nem két testvér atyámfiáról, két Apor Farkasról emlékezem.

SYNTAGMA ET SYLLABUS VIVORUM.

Littera A.

Ábel.

Minorita barát páter *Kormos* Ábel.
Közép-Szolnokban nemes ember *Nagy* Ábel.
Gyergyó-Ujfaluban *Péter István* Ábel.
Hunyadvármegyében *Csolnokosi* Ábel.

Ádám.

Csiki főkapitány gróf *Kálnoki* Ádám.
Kellemetes ember volt *Rhédai* Ádám.
Jó ideiben holt volt meg *Rhadák* Ádám.
Régi nemzetiben megvan *Tholdi* Ádám.

Fejérvármegye főispány *Bethlen* Ádám.
Grófi rendből való volt az *Székely* Ádám.
Bárók seregiben járt *Révai* Ádám.
Tolvajtól öleték meg a *Henter* Ádám.

Consiliarius gróf *Teleki* Ádám.
Jó nemes ember volt régen az *Zöld* Ádám.
Rétyen temettetett el más *Székely* Ádám.
Tamásfalván lakó volt az *Turi* Ádám.

Lázár Ferencz fia az gróf *Lázár* Ádám.
Most az ifiak közt vagyon *Nemes* Ádám.
Küküllő főbíró volt *Árkosi* Ádám.
Régi nemességű az *Szörcsei* Ádám.

Nagyapjához ütött a gróf *Székely* Ádám.
Urak seregiben vagyon *Kemény* Ádám.
Grófi rendben vagyon ifi *Bethlen* Ádám.
Tholdi Ádám fia: ifi *Tholdi* Ádám.

Ha élhet vala, jó volna *Vaji* Ádám,
Balog Zsigmondnak fia az *Balog* Ádám,
Bécsbe jára velem ifiú *Both* Ádám,
Hozzám jól látott *Eresztevényi* Ádám.

Rákóczi tanácsa öreg *Vaji* Ádám,
Erdélyre kereskedett az *Barát* Ádám,
Kézdiben Pollyánban vala *Mihálcz* Ádám,
Vitézűl veszett el az *Tankovics* Ádám.

Kolosvári rector vala *Fitter* Ádám,
Alcsiki sögöti volt az *Mikó* Ádám,
Az pater öcscse volt *Adámovics* Ádám,
Boér Pál fia vala az *Boér* Ádám.

Kővári assessor *Sármasági* Ádám,
Közép-Szolnok assessor *Dobai* Ádám,
Rendes ifi legyény tanolt *Henter* Ádám,
Edgy procator vala amaz *Porsolt* Ádám.

Hunyadban nagy förend az *Kendeffi* Ádám,
Most cancellista fóti *Apáti* Ádám,
Hunyadvármegyei az *Nyáradi* Ádám,
Tarkalin falvában[1]) vagyon *Gorgocz* Ádám.

Régi Barcsaiak közt *Barcsai* Ádám,
Thorda vármegyében bír az *Gyárfás* Ádám,
Híres procator volt az *Kubinyi* Ádám,
Fejérvármegyei *Szárátai* Ádám.

Ábrahám.

Tábla fia vala *Barcsai* Ábrahám,
Kis korában holt meg az *Haller* Ábrahám,
Marosszékben lakott az *Dósa* Ábrahám,
Bástyáról esett le *Harczoi* Ábrahám.

Élő úr ifiabb *Barcsai* Ábrahám,
Kedves káplányom volt a *Szabó* Ábrahám,
Barátoson vagyon most *Porsolt* Ábrahám,
Gyergyó-remetei az *Bernáld* Ábrahám.

---

[1]) Igy mindakét példányban! A Száva-félében: *Gargocs* Ád

Albert.

Apaffi komornikja *Gulácsi* Albert,
Gubernátor secretárja *Geczö* Albert,
Kászoni perceptor a *Péterffi* Albert,
Derék nemes ember vala *Szarka* Albert.

Ágaston.

Híres orvos Brassóban *Mitmán* Ágaston.
Barátok közt praedikál *Balás* Ágaston.

András.

Táblai assesor volt *Naláczi* András,
Igen nagy főember *Tholdalagi* András,
Papolczon főrenden volt az *Henter* András,
Dobokában lakott az *Almádi* András.

Natio comesse s tanács az *Tajcs* András,
Nagy főember vala amaz *Vitéz* András,
Sóperceptor penig *Zigerius* András,
Csíkban lakik vala nemes *Veres* András.

Híres director volt az *Hegyesi* András,
Nagy-Borosnyón lakott tanolt *Bartha* András,
Katonáskodik ifi *Kálnoki* András,
Rétyről iratatott fel a *Székely* András.

Szent életű püspök vala *Illyés* András,
Jó nemes ember volt az *Erdélyi* András.
Nyolczvan esztendősnél több volt *Vajna* András,
Kolosvármegyében lakott *Tűri* András.

Aranyasi főtiszt volt *Szilágyi* András,
Szolgabíró vala az *Rápóti* András,
Felcsíki delnei volt az *Incze* András,
Ikefalván lakott az vén *László* András.

Igen vén korában hala *Apor* András,
Szolnokban főbíró vala *Pongrácz* András,
Al-Dobolyba lakik az *Szotyori* András,
Sepsiben Uzonban vagyon *Zajzon* András.

Puskalövés miatt holt meg *Ugron* András,
Fagarasföldin Utsán van *Horváth* András.
Hidegtől öletett *Szeredai* András,
Ir nálam most ikafalvi *László* András.

Aranyas notárius most *Jobbágy* András,
Fejérvármegyei a *Batizi* András,
Fejérben Karatnán élt *Köntzei* András,
Miklósvárszékben Bölömben van *Rácz* András.

Ezereskapitány volt az *Boné* András,
Töröktől öletett meg *Daróczi* András,
Diódon bír vala amaz *Baló* András,
Karabélyos vicehadnagy volt *Nagy* András.

Dobokában vice most *Szénási* András,
Marosszéken az ifibb *Bereczki* András,
Fel-Csíkon Rákoson éle *Czerjék* András,
Kézdiben Albisban vagyon a *Bod* András.

Derék prókátor volt *Köbölkuti* András,
Udvarhelyszéki főrend más *Ugron* András,
Enyedi hadnagy ama *Jenei* András,
Mostan cancellista a *Rapóti* András.

Nagyhírű doctor volt öreg *Pécsi* András,
Lengyel nemzet vala *Osztrováczki* András,
Kolosvári kereskedő *Olosz* András,
Nagy-Borosnyón lakik ifibb *Bartha* András.

Ezereskapitány volt *Semsei* András,
Thordavármegyében edgy *Székhalmi* András,
Fogarasföldiben az *Szkorei* András,
Rácztól ölettetett vacsárcsi *Szabó* András.

Kurucztól öletett meg az *Dósa* András,
Fejérvármegyében két *Könczei* András,
Dévában öletett meg a *Csáki* András,
Mostan életben vagyon az *Forró* András.

Brassai főbíró vala *Retter* András,
Thordában főbíró más *Hegyesi* András,
Zarándvármegyei *Ribiczei* András,
Eresztövényben *Eresztövényi* András.

Emberséges ember *Keszelei* András,
Jó helyre házasodott *Ferenczi* András,
Miklósvár assessor nemes *Takó* András,
Al-Dobolyba lakik *Magyarósi* András.

Erdélyi püspök volt az *Sebestény* András.
Szent életű kanonok az *Lukács* András,
Kolosvári rector vala *Horvát* András,
Ugyanott rector volt az *Sigrai* András.

Kolosvári rector az *Patai* András,
Udvarhelyi superior *Zinder* András,
Ugyan oda való vala *Káldi* András,
Mester ethicámban *Modacsani* András.

Három iskolámban mester *Bohus* András.
Kézdiben, Hatolykán nemes *Sido* András.
Miklósvár Bölönben az *Damokos* András.
Orbai Kovásznán lakik *Vajna* András.

Harminczad árendator volt *Horvát* András.
Ugron János fia: ifi *Ugron* András.
Udvari káplányom volt az *Bies* András.
Káplányom udvarba vala *Szabó* András.

Thordában főbíró az *Luczai* András,
Egy főember vala *Klobusiczki* András.
Magyarországból jött volt *Ruszkai* András.
Apor főlovászmestere *Szabó* András.

Közép-Szolnokban perceptor *Czerjék* András.
Mikeszászán vagyon az *Szegedi* András.
Az Oláh-Kocsárdon *Debreczeni* András.
Szomostelkén penig az *Bajmóczi* András.

Közép-Szolnokban assessor a *Dul* András.
Ugyanott assessor az *Gadnai* András.
Udvarhelyszéki nemes az *Simén* András.
Ugyanazon székben vagyon *Szolga* András.

Thordában vicetiszt *Palotkai* András,
Makkfalváról való régi *Dósa* András.
Szolnokban szolgabíró *Csatári* András.
Fejérben commissár vala *Konrád* András.

Registrátor Bécsben mostan *Boér* András.
Thordavármegyei a *Rosnyai* András,
Fejérben szolgabíró más *Boér* András,
Marosszéki nemes az *Bereczki* András.

Hunyadvármegyében vala *Buda* András,
Gyergyóban ráczoktól veszett el *Bot* András.
Zetelakán vice vala *Bíró* András,
Kézdiben. Hatolykán lakik *Potsa* András.

Jó katona mostan az *Váradi* András,
Marosszékben nemes ember az *Nagy* András.
Szász-Vesszödön vagyon s él az *Tűri* András.
Thordában Benczenczen vagyon *Gámán* András.

Hunyadban Galaczon főrend *Buda* András.
Fejérben árendaszedő *Kozma* András,
Fejérben szolgabíró *Ráczkévi* András,
Ugyanazon tisztben ottan az *Ács* András.

Fejér assessor váradi *Horváth* András,
Delnéből idémbe holt ki *Incze* András,
Marosszéki nemes az *Pápai* András,
Haller urak mellett lakott az *Kis* András.

Zudori Hunyadban nemes *Balog* András.
Gyergyó-Alfaluban lakik *László* András,
Bölönben perceptor vala az *Rácz* András.
Barátoson nemes ember *Porsolt* András.

Tanács úr az öreg *Szentkereszti* András,
Tábla fia báró *Szentkereszti* András,
Ugyan az táblán volt más *Naláczi* András,
Aranyasszéki ifibb *Szilágyi* András.

Antal.

Hunyadi főispány most gróf *Kornis* Antal.
Mezőn főstrázsamester *Kálnoki* Antal.
Jóra menendő ifi gróf *Mikes* Antal,
Jesuiták között holt gróf *Lázár* Antal.

Mostan nevekedik ifibb *Lázár* Antal,
Orbaiban vicetiszt az *Imets* Antal,

Fel-Csíkon Csicsóban vala *Gereb* Antal.
Kézdiben Léczfalván lakott *Bodor* Antal.

Ország perceptora az *Damokos* Antal.
Kucsulátán lakik mostan *Boér* Antal.
Orbai Kovásznán lakik *Bogdány* Antal.
Mostan nevekedik kisded *Imets* Antal.

Kolosvári rector az *Mindszenti* Antal.
Custos provincialis az *Quacsánszki* Antal.
Ugyan hasonló custos volt *Sirmer* Antal.
Fel-Csík Taploczán assessor *Lázár* Antal.

Csíkban elévaló rendben *Szabó* Antal.
Kézdi-Szentléleken lakik *Kozma* Antal.
Al-Dobolyból holt ki az *Baczoni* Antal.
Illyefalván régi nemes *Dósa* Antal.

Áron.

Bereczki vámos mostanság *Baka* Áron.
Fogarasi notari *Solmosi* Áron.
Kolosban Frátán prókátor *Balog* Áron.
Enyedi diák volt *Szentkirályi* Áron.

Littera B.

Balás.

Tábla fia vala csiki *Szabó* Balás.
Rendes főember volt az *Maxai* Balás.
Kézdi notárius volt az *Danka* Balás.
Sepsiben Zalánban lakott *Jankó* Balás.

Ezeres kapitány vala az *Kis* Balás.
Küküllő Potsfalván nemes az *Vas* Balás.
Praedikátor fia az *Fazakas* Balás.
Kézdiben Léczfalván nemes *Sipos* Balás.

Oláhországban veszett *Bodoni* Balás.
Régi nemes ember Torján *Mihálcz* Balás.
Fejérvármegyében lakott *Bogdány* Balás.
Alsótorjai volt ifi *Danka* Balás.

Apaffi konyhamestere *Lukács* Balás,
Hatolykán kőházban lakott *László* Balás,
Esztelneken vala régen az *Nagy* Balás.
Léczfalvi nemes ember az *Csákány* Balás.

Bálint.

Natio comesse tanács volt *Frank* Bálint,
Jó borokot tartott Folton *Folti* Bálint,
Hunyadvármegyében lakott *Buda* Bálint,
Sepsiben Killyénben vala *Székely* Bálint.

Bardóczban vicetiszt mostan *Márko* Bálint,
Udvarhelyszéki volt amaz *Bíró* Bálint,
Uzonban nevekedik egy *Kis-Pál* Bálint,
Kőröspataki nemes az *Költő* Bálint.

Enyeden derék hadnagy *Dobolyi* Bálint,
Alcsíkszéki vala régen az *Fűz* Bálint,
Sepsiben, Uzonban nemes *Kósa* Bálint,
Thordavármegyében élt *Décsei* Bálint.

Hunyadvármegyei *Csolnokosi* Bálint,
Az Alsó-Volálban lakott *Benkő* Bálint,
Fia is ifiu holt meg *Benkő* Bálint,
Miklósvár-Köpeczen lakott az *Bocz* Bálint.

Közép-Szolnokban assessor az *Küs* Bálint,
A Küküllő-Bonyhán van *Dálnoki* Bálint,
Borbátvizi nemes ember *Jordán* Bálint,
Kézdiben assessor vala *Hamar* Bálint.

Kanta első gvárdgyán *Roszloviczi* Bálint,
Béldi Pállal veszett el *Kálnoki* Bálint,
Jó nemes ember volt régen az *Nagy* Bálint,
Alsó-Torján lakott nemes *Csobot* Bálint.

Benedek.

Csíki főtiszt vala az *Henter* Benedek,
Nagyságos úr vala *Serédi* Benedek,
Aranyasszéki nemes *Jobbágy* Benedek,
Háromszék inspector *Magyaros* Benedek.

Kolos viceispány *Varsányi* Benedek,
Szörcsén régi nemes az *Donát* Benedek,
Léczfalván lakik vala *Marton* Bendek,
Dálnokban is vala edgy *Veres* Benedek.

Fejérben főrenden volt *Széki* Benedek,
Fejérben Mindszenten öregb *Vas* Benedek,
Ugyanazon helyen ifibb *Vas* Benedek,
Nyomorú vak ifi volt *Geréb* Benedek.

Beniámin.

Abrukbányi tiszt *Sebessi* Beniámin,
Aranyasszéki *Thelegdi* Beniámin,
Királyfalván van *Sentpáli* Beniámin,
Asszonyfalván *Magyarósi* Beniámin.

Más régi nemzet *Szentpáli* Beniámin,
Hunyadvármegyében *Győrffi* Beniámin,
Krizbai bíró most *Széli* Beniámin,
Vitéz praedikátor *Incze* Beniámin.

Bertalan.

Olosz nemzet volt gróf *Ferrati* Bertalan,
Jó vicarius *Szebelebi* Bertalan,
Brassai bíró volt *Zeuller* Bertalan,
Udvari káplányom most *Kozák* Bertalan.

Boldisár.

Székely generális *Macskási* Boldisár,
Ifiu holt meg *Thoroczkai* Boldisár,
Uri ember vala a *Kemény* Boldisár,
Emberséges ember volt *Horváth* Boldisár.

Föember számba van *Szilvási* Boldisár,
Régen özvegy ember *Petki Nagy* Boldisár,
Régi nemes ember *Szörcsei* Boldisár,
Esztelneken lakik *Krakkai* Boldisár.

Deputatus vala az *Balog* Boldisár,
Megholt már az öreg *Szilvási* Boldisár,
Vicetiszt Sepsiben volt *Székely* Boldisár,
Thordában viceispán *Trauzner* Boldisár.

Ártatlan öleték meg *Jankó* Boldisár,
Aranyas inspector *Rákosi* Boldisár,
Kurucz vicecolonellus *Koncz* Boldisár,
Innyaadó volt *Büdöskuti* Boldisár.

Bánfi László fiai: Ferencz és Boldisár,
Papolczon lőtetett által *Kis* Boldisár,
Kézdiben, Dálnokban van *Veres* Boldisár,
Albisban világon él *Bakcsi* Boldisár.

Unitárius püspök más *Koncz* Boldisár,
Buzaházi vala *Jánosi* Boldisár,
Károlyváratt lakék éltig *Kis* Boldisár,
Udvarhelyszéki volt az *Kováts* Boldisár.

Doboka assessor más *Horváth* Boldisár,
Ugyan assessor *Fejérvári* Boldisár,
Hunyadvármegyei *Mikonya* Boldisár,
Ott lakik ugyan *Brazovai* Boldisár.

Köz-Szolnok[1]) assessor *Thordai* Boldisár,
Hunyadban, Galaczon az *Hernya* Boldisár,
Kőröspataki nemes *Szabó* Boldisár,
Fejér[2]) perceptor *Sárpataki* Boldisár.

Bogdány.

Kővárvidéki assessor az *Rácz* Bogdány,
Rácz óbester vala tébolyodott Bogdány.

Littera C.

Christoph.

Csecsemős korában holt *Gyulaffi* Christoph,
Küküllő-Almáson lakott *Bánffi* Christoph,
Igen derék ember vala *Pásko* Christoph,
Most Teleken lakik nemes *Horváth* Christoph.

Későre eszembe juta *Torma* Christoph,
Udvarhelyszéki vala az *Gálffi* Christoph,
Ország perceptora az *Sámuel* Christoph,
Velem iskolába jára *Görög* Christoph.

---

[1]) *Igy! Közép-Szolnok* helyett.
[2]) T. i. Fejérvármegyei.

Littera D.

Dávid.

Kolosi főispány s tanács *Petki* Dávid.
Igen jeles ifi volt az *Béldi* Dávid,
Kolosi főispány *Máriaffi* Dávid,
Brassai híres bíró volt *Czakó* Dávid.

Edgy itílőmester sepsi *Henter* Dávid,
Jóra nevekedett fel gróf *Bethlen* Dávid.
Regálista penig csíki *Henter* Dávid,
Török diák vala az *Rosnyai* Dávid.

Híres ember s prókátor volt *Horváth* Dávid.
Báró számban vagyon az *Jósika* Dávid.
Kászonban nemes volt az *Makai* Dávid.
Felső-Csernátonban nemes az *Vég* Dávid.

Mostan nevekedik kisded *Székely* Dávid,
Fejérben assessor az *Könczei* Dávid.
Pákében is vagyon edgy *Daniel* Dávid,
Régi Kisek féle vala az *Küs* Dávid.

Nagy hatalmas úr volt az *Zólyomi* Dávid,
Egy jó nemes ember volt *Maróti* Dávid.
Udvarhelyszéki volt amaz *Ötves* Dávid.
Maróti Dávidnak fia volt meg Dávid.

Csesztvéről assessor *Eperjesi* Dávid,
Czofalván armálista az *Bede* Dávid.
Praedikátorfi Zágonban *Barrok* Dávid.
Fagarasi boér *Marcsinai* Dávid.

Daniel.

Rendes úr az báró *Jósika* Daniel,
Eszes tábla fia okos *Vas* Daniel.
Kemény János asztalnokja *Kun* Daniel.
Adámoson lakott *Tövissi* Daniel.

Vas Daniel, *Rai* Miklós, *György* Daniel,
Kun Zsigmond fia volt ifi *Kun* Daniel.
Mindszenten lakik volt még egy *Vas* Daniel.
Thordavármegyei *Ölvedi* Daniel.

Jó prókátor vala *Csabai* Daniel,
Hires expeditor *Kapusi* Daniel,
Orbai notárius *Markos* Daniel,
Sepsiben Kökösben van *Veres* Daniel.

Ifiacska csak most *Jósika* Daniel,
Azon állapotban *Naláczi* Daniel,
Edgy jó ember lészen az *Torma* Daniel,
Fejérben Diódon van *Bíró* Daniel.

Árendaszedő *Borbereki* Daniel,
Szolnokban ispány volt *Dálnoki* Daniel,
Szolnok notarii *Diószegi* Daniel,
Henter József fia az *Henter* Daniel.

Thordai főbíró mostan *Vas* Daniel,
Czegéből hala ki ifibb *Vas* Daniel,
Most Léczfalván lakik az *Bodor* Daniel,
Kurtapatakon van az *Mihály* Daniel.

Fejérben viceispány *Killyen* Daniel,
Hunyadban főember *Naláczi* Daniel,
Doboka assessor *Redmeczi* Daniel,
Fejérben szolgabír *(így!)* *Vizkeleti* Daniel.

Annonae commissar *Absolon* Daniel,
Marosszékben nemes az *Botos* Daniel,
Kovásznán életben most *Márkos* Daniel,
Orbai notári más *Márkos* Daniel.

Dénes.

Rútúl veszett volt el báró *Bánffi* Dénes,
Ennek onokája az gróf *Bánffi* Dénes,
Bánffi Györgynek fia mostan *Bánffi* Dénes,
Sepsiben Killyénben lakik *Székely* Dénes.

Damokos.

Köröspataki gróf *Kálnoki* Damokos,
Hidvégin lakik most az *Nemes* Damokos,
Imecsfalván penig az *Imecs* Damokos,
Bethlen Sámuel fia *Bethlen* Damokos.

Demeter.

Jesuita volt nemes *Konrád* Demeter,
Alsó-Csernátonban vagyon *Cseh* Demeter,
Torján armalista a *Mike* Demeter,
Orbai Papolczon van *Porsolt* Demeter.

Littera E.

Elek.

Ország praesidense vala *Bethlen* Elek,
Aranyasi főtiszt jeles *Orbán* Elek,
Guberniumba secretár *Henter* Elek,
Háromszéki inspector az *Székely* Elek.

Ártatlan öleték szegény *Jankó* Elek,
Finom ifiu ember az *Orbán* Elek,
Csernátonból való az *Damokos* Elek,
Mostan nevekedik kisded *Boér* Elek.

Nagy gróf házból való ifi *Bethlen* Elek,
Százados kapitány az *Daniel* Elek,
Nemes Tamás fia vala *Nemes* Elek,
Pestisbe hala meg kisded *Turi* Elek.

Köszvényben holt meg középső *Bethlen* Elek,
Szép tudományu ifi *Cserei* Elek,
Czofalváról származott az *Csia* Elek,
Sepsiben Bikkfalván van *Bikfalvi* Elek.

Első provincialis jó *Csató* Elek,
Mostan nevekedik kisded *Székely* Elek,
Minoriták között volt az *Mihálcz* Elek,
Kovásznán armálisták között *Cseh* Elek.

Littera F.

Ferencz.

Főcomissarius volt gróf *Bethlen* Ferencz,
Udvarhelyi főtiszt gróf *Gyulai* Ferencz,
Krasznában főispány volt *Biális* Ferencz,
Ugyanott főispány vala *Boér* Ferencz.

Csíki főkirálybíró most *Lázár* Ferencz,
Itílőmester vala az *Henter* Ferencz,
Táblai assessor Széplak *Horvát* Ferencz,
Ugyan az táblán volt csíki *Czikó* Ferencz.

Küküllő főispány az gróf *Kornis* Ferencz,
Udvarhelyi főtiszt volt *Daniel* Ferencz,
Thoroczkó-szentgyörgyi *Thoroczkai* Ferencz,
Hunyadvármegyében lakott *Olosz* Ferencz.

Mezei generál gróf *Gyulai* Ferencz,
Tábla fia mostan báró *Haller* Ferencz,
Én üdőmben holt meg Torján *Apor* Ferencz,
Hunyadvármegyei volt *Barcsai* Ferencz.

Tanács úr (úgy értem) volt *Rhédai* Ferencz,
Registrator vala az *Ujhelyi* Ferencz,
Igen jeles tréfás jádzi *Vitéz* Ferencz,
Udvarhelyszéki volt nemes *Zolta* Ferencz.

Táblai assessor volt az *Ugron* Ferencz,
Somogyomban lakott az *Thordai* Ferencz,
Jó főember vala amaz *Horváth* Ferencz,
Most Sepsi-Szentgyörgyön lakik *Daczó* Ferencz

Kőröspataki az gróf *Kálnoki* Ferencz,
Sepsiben Bodokon lakik *Mikó* Ferencz,
Ádámoson lakott az öreg *Vég* Ferencz,
Nemes ember vala az *Zutori* Ferencz.

Mostan tábla fia más *Daniel* Ferencz,
Igen áitatos ember *Jankó* Ferencz,
Értelmes jó ember az *Damokos* Ferencz,
Sokáig bujdosott s futott *Turi* Ferencz.

Közép-Szolnok ispány *Wesselényi* Ferencz,
Fejérben főbíró most az *Nemes* Ferencz,
Az alsó járásban ispány *Boér* Ferencz,
Etfalván lakozik az jó *Benkó* Ferencz.

Gubernii registrator *Bethlen* Ferencz,
Régi familia az *Rhédai* Ferencz,
Bárók között vagyon az úr *Bánffi* Ferencz,
Sepsi notárius az *Biális* Ferencz.

Hunyadvármegyei az *Barcsai* Ferencz,
Kövesden lakik most másik *Boér* Ferencz.
Mostan szolgabíró az *Rápóti* Ferencz,
Kedves jó szolgám nemes *Keserü* Ferencz.

Igen jeles urfi vala *Lázár* Ferencz,
Nyelvében habozó volt az *Bernád* Ferencz,
Kelementelkén lakott a *Simon* Ferencz.
Most Nyoszolyban lakik más *Damokos* Ferencz.

Az köszvénybe hala meg gróf *Mikes* Ferencz,
Híres verscsináló volt *Szentpáli* Ferencz,
Veres papok között vala *Sándor* Ferencz,
Orbaiban Páván lakik *Vajna* Ferencz.

Görcsödöt birja most az *Andrási* Ferencz.
Kolosi viceispány az *Kabos* Ferencz,
Híres prókátorunk az *Hunyadi* Ferencz.
Nemzetit végezi mostan *Folta* Ferencz.

Thordába főbíró *Baranyai* Ferencz,
Az Kézdi-Pollyánban lakott *Mihálcz* Ferencz,
Thordában prókátor edgyik *Székely* Ferencz,
Csíkban notárius mostan *Boros* Ferencz.

Fejérben főbíró *Eperjesi* Ferencz.
Konczán birodalmú az *Csongrádi* Ferencz,
Udvarhelyszéki volt az *Dallyai* Ferencz.
Kézdiben, Léczfalván lakik *Potsa* Ferencz.

Fejérben főbíró volt az *Farkas* Ferencz.
Régi jó főember az *Fekete* Ferencz.
Nagyenyeden lakott az *Enyedi* Ferencz,
Csík-Mádéfalván vala az *Antal* Ferencz.

Küküllő főbíró most *Pataki* Ferencz.
Hidalmáson lakott s élt az *Korda* Ferencz.
Fejérben Ürmösön vala *Maurer* Ferencz.
Mostan nevekedik Torján *Bodó* Ferencz.

Thordai főbíró volt *Pápai* Ferencz,
Küküllőben főember más *Balog* Ferencz.
Galambadon lakott hajdon az *Bán* Ferencz.
Illyefalván főember az *Geréb* Ferencz.

Gróf Gyulai Istváné *Gyulai* Ferencz,
Henter Dávid fia: kisded *Henter* Ferencz,
Orbai vicetiszt öreg *Turi* Ferencz,
Peselneki volt két *Küsfaludi* Ferencz.

Főemberek közt volt *Sármasági* Ferencz.
Brassai vámos volt az *Csapai* Ferencz,
Kézdi notárius vala *Pocsa* Ferencz,
Orbai notárius volt *László* Ferencz.

Torma János fia ifi *Torma* Ferencz,
Szilágysomlai volt más *Ujhelyi* Ferencz,
Fejér-Peselneken lakott *Kövér* Ferencz,
Tébolyodott (nagy kár) elméjű *Küs* Ferencz.

Bécsben consiliárius *Pálffi* Ferencz,
Híres doctor s professor *Pápai* Ferencz,
Demeterfalvi vala amaz *Nagy* Ferencz.
Kedves szolgám vala nékem *Kozma* Ferencz.

Gutta ütött főbíró *Pataki* Ferencz,
Feleségétől öletett *Pribék* Ferencz,
Megtébolyodott volt az *Léczfalvi* Ferencz,
Régi nemes ember az *Szacsvai* Ferencz.

Marosban vicetiszt volt *Szekeres* Ferencz,
Ugron András fia mostan *Ugron* Ferencz,
Thordában, Hadréven lakott *Trauzner* Ferencz
Lázárfalván járt s költ *Angyalosi* Ferencz.

Törcsvári vámos régen *Könczei* Ferencz,
Nagy udvarokban lakik az *Lajos* Ferencz,
Karatnán lakott ifibb *Könczei* Ferencz,
Thordában kamaraispány *Dávid* Ferencz.

Az Macskásiak közt más *Macskási* Ferencz,
Marosban holt *Henter* Ferencz fia Ferencz,
Doboka vármegyei *Gávai* Ferencz,
Károlyváratt lakott az *Mihocsa* Ferencz.

Küküllő főbíró volt az *Mihács* Ferencz,
Sepsi-Szt.-györgyön van az *Szendrei* Ferencz,
Kézdiben, Dálnokban vagyon *Veres* Ferencz,
Kedves szolgám volt dálnoki *Miklós* Ferencz.

Régi familia *Harinnai* Ferencz,
Küküllő-széplaki ifibb *Horváth* Ferencz,
Tömösvár alatt veszett más *Horváth* Ferencz,
Tolvajtól öletett vámos *Hamar* Ferencz.

Erdélyi püspök lett *Klobusiczki* Ferencz.
Rómában jól tanolt kanonok *Bors* Ferencz,
Kolosvári rector az *Csernovics* Ferencz,
Custos provinciális a *Nizet* Ferencz.

Magyar törvényre tanított *Koller* Ferencz,
Erdélyben benn jára az *Akai* Ferencz.
Várad táján lakott az *Csókási* Ferencz,
Kolosváratt vala hajdon *Stenczel* Ferencz.

Vicecolonellus más *Gyulai* Ferencz,
Százados kapitány még *Gyulai* Ferencz,
Az vizbe beléholt az *Széplaki* Ferencz,
Udvarhelyszéken lakott az *Török* Ferencz.

Sógorom vala ifibb *Lugosi* Ferencz,
Illyefalván holt ifibb *Biális* Ferencz.
Csíki notárius volt *Ferenczi* Ferencz.
Udvarhelyszéki volt az *Kénosi* Ferencz.

Ifiantan holt meg az úr *Tholdi* Ferencz.
Doctori számban volt az *Pápai* Ferencz.
Ugyan ma is doctor az *Pataki* Ferencz,
Szekérről szökvén lába tört *Vajna* Ferencz.

Fejérben főbíró vénebb *Boér* Ferencz,
Sok szép tréfájú volt az *Kakucsi* Ferencz,
Fiának is neve volt *Kakucsi* Ferencz.
Jó ifi legény volt *Bagotai* Ferencz.

Tancsról írattatott az *Földvári* Ferencz,
Főemberi számban vagyon *Pekri* Ferencz.
Küküllő-Sároson *Szentkirályi* Ferencz.
Az Sepsi-Zalánból való *Séra* Ferencz.

Somogyban főrend az *Thordai* Ferencz,
Egrestőn főrenden ifibb *Csiszér* Ferencz,
Széplakon főember edgyik *Horváth* Ferencz,
Küküllő assessor az *Pataki* Ferencz.

Krasznai viceispány az *Szénás* Ferencz,
Középszolnoki szolgabíró *Nagy* Ferencz,
Egrestői nemes az *Balika* Ferencz,
Szásznádason lakik nemes *Daka* Ferencz.

Küküllő assessor más *Pataki* Ferencz,
Hunyadvármegyei az *Földvári* Ferencz,
Marosszéken nemes más *Csapai* Ferencz,
Hunyadban perceptor most az *Veres* Ferencz.

Életben van mostan úr *Barcsai* Ferencz,
Thordavármegyében él *Budai* Ferencz,
Gyergyóban nemes ember az *Sólyom* Ferencz,
Most Udvarhelyszéken vagyon *Simén* Ferencz.

Fejérben viceispány *Pikeni* Ferencz,
Hunyadban főrenden vagyon *Ungur* Ferencz,
Thordavármegyében más *Miholcsa* Ferencz,
Gyergyószékben vagyon az *Elekes* Ferencz.

Hunyadvármegyében az *Makrai* Ferencz,
Közép-Szolnokban assessor *Mike* Ferencz,
Udvarhelyszéki fi az *Mosoni* Ferencz,
Az Erdő-Csanádon vagyon az *Nagy* Ferencz.

Fiscus perceptor radnóti *Balog* Ferencz,
Főbíró Hunyadban az *Macskási* Ferencz,
Küküllő főbíró vala *Csiszér* Ferencz,
Emberséges ember vala *Suki* Ferencz.

Apaffi secretár vén *Lugosi* Ferencz,
Gróf Apor konyhamestere *Gazda* Ferencz,
Az Sepsi-Zoltánban volt egy *Czerjék* Ferencz,
Prókátor zaláni mostan *Apor* Ferencz.

Az Maros-Kibéden főrend *Dósa* Ferencz,
Fejérben árendás *Sambokréti* Ferencz,
Alcsík-Szentmártonon nemes *Szabó* Ferencz,
Fejér szolgabíró mostan *Máthé* Ferencz.

Hunyadban Hosdáton az *Antalffi* Ferencz,
Fejérben szolgabíró volt *Donát* Ferencz,
Marosszékben nemes az *Tamási* Ferencz,
Szolgabíró Fejérben *Szotyori* Ferencz.

Fejér szolgabíró *Belényesi* Ferencz,
Thordában Pókában vagyon *Kováts* Ferencz,
Korod-Szt. mártonban lakik az *Gáll* Ferencz,
Zabolai nemes ember *Hadnagy* Ferencz.

Fejér szolgabíró rátoni *Nagy* Ferencz,
Az Sepsi-Zoltánban ifibb *Czerjék* Ferencz,
Lemhényben régi nemes az *Sigmond* Ferencz,
Nagy-Nyujtodon armálista *Csüdör* Ferencz.

Hunyadban Kitiden vagyon *Babik* Ferencz,
Kovásznai régi nemes *Márkos* Ferencz,
Orbai Zágonban élő *Csekme* Ferencz,
Az Sepsi-Bikfalván lakik *Harkó* Ferencz.

Szép ifi hala meg az gróf *Csáki* Ferencz,
Héderfáján urfi volt *Macskási* Ferencz,
Törcsvári vámos killyeni *Székely* Ferencz,
Most Alcsíkon lakik az nemes *Bors* Ferencz.

Farkas.

Cancellárius tanácsúr *Bethlen* Farkas,
Doboka vármegye ispány *Bánffi* Farkas,
Szerettette magát mindkét *Apor* Farkas,
Tábla fia vala az *Kálnoki* Farkas.

Derék úri ember báró *Bánffi* Farkas,
Kisded gyermek mostan gróf *Kálnoki* Farkas,
Thordavármegyében lakik *Székely* Farkas,
Fejérben Bürkösön van az *Donát* Farkas.

Százados kapitány az *Macskási* Farkas,
Pestisben hala meg az *Könczei* Farkas,
Fejérben vicetiszt volt *Csongrádi* Farkas,
Orbai Hilibben lakott az *Gál* Farkas.

Mezei óbester az gróf *Bethlen* Farkas,
Cserei János fia *Cserei* Farkas,
Baróton van kadicsfalvi *Török* Farkas,
Fejérben Karatnán lakott az *Kun* Farkas.

Mikeszászán tréfás volt *Désfalvi* Farkas,
Kolosvármegyében volt edgy *Henter* Farkas.

Agrász, vadász, puskás a *Graszai* Farkas,
Nagy-Ajtán is régen volt más *Henter* Farkas.

Hunyadvármegyében volt *Jósika* Farkas,
Orbai vicetiszt régen volt *Küs* Farkas,
Főember számba volt régen *Guti* Farkas,
Csíki nemes ember vala *Donát* Farkas.

Hunyadban főbíró *Markucsáni* Farkas,
Alsó-Csernátonban lakik a *Cseh* Farkas,
Pestisben holt szentkatolnai *Cseh* Farkas,
Martonfalván nemes ember *Sidó* Farkas.

Főember számban Hunyadban *Bálint* Farkas,
Orbai perceptor volt élő *Küs* Farkas,
Besenyei nemes ember *Babos* Farkas.
Igaz nemes ember volt az *Vajda* Farkas.

Littera G.

György.

Gubernator vala hajdon gróf *Bánffi* György,
Kolosi főispány tanács *Gyerőffi* György,
Tanácsuraságban holt volt meg *Haller* György,
Marosszéki főtiszt szép eszű *Lázár* György.

Igen jó püspökünk vala *Mártonffi* György,
Jó barátom vala diódi *Miksa* György,
Nagy főember vala amaz *Naláczi* György,
Ma is nagy főember az *Thoroczkai* György.

Doboka főispány az ifi *Bánffi* György,
Jeles udvari tréfás az *Bodoni* György,
Küküllő-Almáson lakott más *Bánffi* György,
Híres főbíró volt Brassóban *Draut* György.

Jeles hazafia tanács *Bálintith* György,
Méreg miatt holt meg ifiu *Bethlen* György,
Vicekirálybíró vala az *Donát* György,
Híres prókátor volt Rétyen az *Antos* György.

Nagyságos úr vala amaz nagy *Kapi* György,
Jeles és udvari ifi *Barcsai* György,
De sok bort ivutt meg apja *Barcsai* György,
Báró csak nem régen lett vala *Vitéz* György.

Az tábla praesesse most báró *Pongrácz* György,
Thordán, nagy kőházban lakik vala *Vér* György,
Dévai vámos volt hajdon *Thordai* György,
Portai posta volt amaz *Turzai* György.

Ifiu virágjában vagyon az *Korda* György.
Nemes János fia vala az *Nemes* György.
Nem régen házasodik meg *Cserei* György,
Küküllő vármegye főbíró *Antos* György.

Sóinspector vala régen *Szegedi* György,
Fejérben főbíró vala *Szalánczi* György.
Doboka főbíró az jámbor *Balog* György,
Most Uzonba lakik amaz *Pünkösti* György.

Az maga státussát megtartó volt *Vas* György,
Igen kövér ember vala ifi *Vas* György,
Régi familia volt *Tholdalagi* György,
Déván lakik vala nemes *Thordai* György.

Alcsíkszéki vicekirálybíró *Bors* György,
Fel-Csíkon Csicsóban lakik volt *Bodó* György,
Híres prókátor Görgényben az *Tisza* György,
Kolosvárt sok aranyat vert *Szentjóbi* György.

Régen főember vala az *Nápolyi* György,
Fejéri főbíró volt az *Borsai* György,
Kézdi assessor az öreg *Barabás* György,
Szomosujvári udvarbíró *Csonka* György.

Dobokában viceispány *Rettegi* György,
Miklósvári notárius az *Donát* György,
A Görgényben vala régen *Feleki* György,
Alsó-Csernátonban lakik *Bodoni* György.

Sajó vize mellett puskás *Cserinyi* György.
Perceptor Küküllőben volt *Pasztai* György,
Törökországban holt meg *Cserei* György.
Sepsiben Besenyőn lakott az *Babos* György.

Apaffi Mihálynak vére *Gilányi* György,
Ifiantan hala ifi *Gyerőffi* György,
Máramarosi főember az *Fráter* György,
Thordában lakik vala edgy *Enyedi* György.

Udvarhelyszéki vicetiszt *Ferenczi* György,
Máramarosi főember *Dolhai* György,
Káptalan személy vala az *Diósi* György,
Miklósvári notárius az *Gazdag* György.

Igen jeles ember úr báró *Haller* György,
Doboka viceispány *Tholdalagi* György,
Játékos és tréfás volt ifibb *Turi* György,
Csík-Szentimrén halt meg az vadász *Székely* Gyö

Fiátfalván úri ember az *Torma* György,
Küküllővármegyei volt *Turóczi* György,
Igen öreg ember az öreg *Turi* György,
Kézdiben Pollyánban vagyon az *Zonda* György.

Fejérvármegyei főbíró *Diák* György,
Borberekben förend vala *Inczédi* György,
Homoród-Sz. Mártonban lakott *Bíró* György,
Udvarhelyszéki volt az öreg *Gálffi* György.

Sóinspector vala régen *Lipcsei* György,
Károlyvári vala az *Kapronczai* György,
Marosvásárhelyt prókátor *Kőrösi* György,
Nagyszombatból hazámba késére *Nagy* György.

Fejérvármegyei főbíró volt *Vass* György,
Régi Dósák-féle Marosban *Dósa* György,
Derék ember vala hajdon *Daróczi* György,
Alcsíkszéki vala régen az *Endes* György.

Nemzetit végezte az *Korlátovith* György,
Régen Marosszékben lakott az *Ozdi* György,
Lemhínyben gyükeres nemes *Mihálcsa* György,
Magát felakasztá Kolosvárt *Borra* György.

Puskával lötetett által *Földvári* György,
Nagy-Győrről Felcsíkba származott *Horváth* Györ
Miklósvár, Köpeczen lakik az *Porsolt* György,
Sepsiben Uzonban vagyon edgy *Kuti* György.

Rendes ifi vala ifi *Naláczi* György,
Apor István praefectussa *Szombati* György,
Ormény-forma kopacz Gyergyóban *Kastal* György,
Kézdiben, Almásban, nemes *Kelemen* György.

Kolosvári rector vala *Rajcsáni* György,
Ivánfalván edgyik prókátor *Miske* György,
Szörcsén igen régi nemes az *Donát* György.
Szentléleken is jó régi az *Mátyus* György.

Brassai főbíró az *Jekélius* György,
Szászváros on lakik vala *Gellesti* György.
Jó ember vala az ifibb *Boros* György,
Miklósvár Nagy-Ajtán lakott az *Huszár* György.

Tholdi Ádám fia az úrfi *Tholdi* György,
Híres prókátorunk vala az *Szikra* György.
Sepsiben Killyénben volt főrend *Székely* György,
Apor István konyhamestere *Székely* György.

Közép-Szolnok viceispány *Thordai* György.
Ugyan odavaló volt az *Darvai* György.
Küküllő főbíró öreg *Thuróczi* György.
Hunyadban főbíró volt *Csolnakosi* György.

Belső-Szolnokban főbíró *Szaniszló* György.
Az Közép-Szolnokban ispány *Thordai* György.
Thordavármegye notárius *Jósa* György.
Hunyadban főbíró volt az *Csulai* György.

Küküllő-Besenyőn főrend az *Jármi* György.
Sárdon főrend számban vagyon az *Simén* György.
Küküllői notárius *Trencséni* György.
Benyén biradalmú mostanság *Boér* György.

Krasznában főnotárius az *Gencsi* György.
Középszolnoki assessor *Matolcsi* György.
Ugyanott assessor Pap *Debreczeni* György.
Küküllő Bernáldon lakik az *Váczi* György.

Dobokai viceispány *Cserényi* György.
Kővárvidéki perceptor mostan *Rácz* György.
Marosszékben életben másik *Ozdi* György.
Gerend-Keresztúratt lakik az *Sükösd* György.

Fejérben viceispány az *Györkei* György.
Hunyadvármegyében lakik az *Pogány* György.
Küküllő-Ernyében van az *Ernyei* György.
Dobokai assessor az *Erdélyi* György.

Nemes Krasznában szolgabíró *Goris* György,
Thordában perceptor edgyik *Pápai* György,
Kővár assessor remetei *Nemes* György,
Haranglábon vagyon s lakik *Széplaki* György,

Fejérben viceispány *Katonai* György,
Hunyadvármegyében főrend *Makrai* György,
Küküllő-Domáldon lakik *Szarvadi* György,
Marosszéki nemes ember *Iszlai* György.

Kolosvári vámos volt régen *Miszti* György,
Huszonöt esztendeig szolgám volt *Gál* György,
Korod-Sz.-Mártonban tisztartóm *Nemes* György,
Jobbágytól veretett méltón agyon *Nagy* György.

Hunyadban főbíró volt *Csolnakosi* György,
Fejérben assessor az *Bácsfalusi* György,
Radnótfáján lakik az *Csernátoni* György,
Csíkban az dánfalvi assessor *Kováts* György.

Fejérvármegye assessor *Apáti* György,
Thordavármegyében főrend volt *Sáfár* György,
Hunyadvármegye szolgabíró *Rugyul* György,
Udvarhelyszéki nemes az *Mareffi* György.

Alsó-Csernátonban lakik az *Bernáld* György,
Aranyváltó vala régen az *Bojtos* György,
Kézdi-Vásárhelyen lakik *Barabás* György,
Emberséges ember Csikban az *Boros* György.

Fejérben assessor nemes *Brullyai* György,
Marosszékben assessor az *Sárosi* György,
Thordavármegye perceptor *Sárosi* György,
Thorda várossában lakik *Köpeczi* György.

Hunyad-Klopotiván életben *Pogány* György,
Az Thorda-Bölkényben vagyon *Gyarmati* György,
Marosszéki nemes ember az *Sinka* György,
Al-Csíkon Szentgyörgyön lakik az *Tompos* György.

Fejér assessor lapádi *Váradi* György,
Thorda városában lakik az *Vajda* György,
Marosszékben nemes ember mostan *Nagy* György,
Fel-Csíkon, Szépvizen vagyon az *Czikó* György.

Fejérben Borbándról assessor *Szabó* György,
Csíkban életben van az ifiabb *Bors* György,
Marosszéken élő nemes ember *Bán* György,
Küküllő Pocsfalván nemes az *Bánffi* György.

Fejérvármegyében szolgabíró *Tar* György,
Thordavármegyei volt az *Tanaszi* György,
Nyujtódi nemes volt régentén edgy *Nayy* György,
Udvarhelyszéken nemes ember *Miklós* György.

Fejérben edgyik szolgabíró *Sarlja* György,
Nemes Marosszéken, nemes ember *Gál* György,
Korod-Szent-Mártonban az ifibb *Nemes* György,
Azon falubéli ugyan az *Sepsi* György.

Hunyadvármegyében élő *Váradi* György,
Régi nemes ember Szotyorban az *Nagy* György,
Az Kézdi-Pollyánban nemes más *Zonda* György.
Sepsiben Killyénben vagyon *Killyéni* György.

Gergely.

Generál főispány Magyar[1]) *Bethlen* Gergely,
Híres itilőmester az *Sándor* Gergely,
Küküllőben főbíró *Gyulai* Gergely,
Derék jó dictor *Süketfalvi* Gergely.

Szász nemzetből püspök vala *Zoger*[2]) Gergely,
Zarándi főispány most *Barcsai* Gergely,
Itilőmester volt *Baronnyai* Gergely,
Híres prókátorunk az *Gálfalvi* Gergely.

Kisded gyermek holt meg az gróf *Bánffi* Gergely,
Mostan nevekedik *Thoroczkai* Gergely,
Jó főember vala hajdon *Daczó* Gergely,
Kovásznai mostan nemes *Bogdány* Gergely.

Igen nevezetes nagy ember *Kun* Gergely,
Prókátorok közt fityeg *Könczei* Gergely,
Emberséges ember ifibb *Bodó* Gergely,
Al-csík-szentimrei volt *Lászlóffi* Gergely.

[1]) Magyar Geczi volt a mellékneve.
[2]) Helyesebben: Sorger, báró.

Az Maros-Makfalván főrend *Dósa* Gergely,
Itilőmester fia az *Sándor* Gergely,
Fejérben commissár *Eperjesi* Gergely,
Dobokán assessor az *Phülöp* Gergely.

Híres colonellus volt *Hathází* Gergely,
Marosszék Makfalván volt más *Dósa* Gergely,
Derék jó katona Torján *Bodó* Gergely,
Sepsiben Uzonban élt *Keserű* Gergely.

Fejérben szolgabíró a *Simén* Gergely,
Marosszéki nemes ember más *Nagy* Gergely,
Kovásznán prókátor az más *Bogdány* Gergely,
Szászfalvi nemes volt rég *Jakabos* Gergely.

Gábor.

Rendes testállású férfi *Csáki* Gábor,
Gubernii secretár *Alvinczi* Gábor,
Tábla fia köztünk mostan *Maurer* Gábor,
Fagaras alatt veszett *Daniel* Gábor.

Főcomissárius volt *Jósika* Gábor,
Derék tábla fia eszes *Haller* Gábor,
Életben van ma is ifibb *Bethlen* Gábor,
Edgy főember vala amaz *Henter* Gábor.

Grófi ágyból született az *Lázár* Gábor,
Fejér főbíró vala az *Nemes* Gábor,
Jó főember vala *Tholdalagi* Gábor,
Jábroszki Ádám fia *Jábroszki* Gábor.

Nagy főember vala amaz *Pekri* Gábor,
Sepsiben vicetiszt *Gidófalvi* Gábor,
Jó öreg korában holt meg *Boér* Gábor,
Kedves szolgám uzoni *Pünkösti* Gábor.

Aranyas-Várfalván más *Jósika* Gábor,
Jeles szép tréfájú az ifibb *Koncz* Gábor,
Kolosvármegyében lakott *Kabos* Gábor,
Azon vármegyében *Havasalji* Gábor.

Az Tomori ágról jő le *Ficsor* Gábor,
Torma István fia: ifi *Torma* Gábor.
Kézdi-Szentkatolnán vagyon *Vajna* Gábor,
Fejérben Karatnán az *Könczei* Gábor.

Nagy főember vala az *Kendeffi* Gábor.
Alsó-Csernátonban volt *Damokos* Gábor.
Marosszéki nemes volt az *Botos* Gábor.
Udvarban jól tanolt rétyi *Gazda* Gábor.

Fejérvármegyében ifibb *Daczó* Gábor,
Kézdiben Albisban öreg *Bakcsi* Gábor.
Miklósvár notárius más *Bakcsi* Gábor,
Kézdi-Matisfalván nemes *Becző* Gábor.

Igen áitatos az öreg *Koncz* Gábor.
Ifiantan holt meg ifi *Maurer* Gábor.
Kézdiben. Léczfalván lakik *Bodor* Gábor.
Udvarhelyszéki vala az *Simén* Gábor.

Kolosvármegyei ifibb *Mikó* Gábor,
Magyarországi fi vala *Pécsi* Gábor.
Peselneken született az *Kövér* Gábor.
Sepsi-besenyei nemes *Babos* Gábor.

Ugyan főember volt *Nádudvari* Gábor,
Sepsi-Szentkirályon *Gidófalvi* Gábor,
Alsó-Csernátonban vagyon *Kozma* Gábor.
Uri familia az *Naláczi* Gábor.

Régi nemzet superior *Kapi* Gábor.
Híres praedikálló volt *Pákai* Gábor.
Apor Lázár fia kisded *Apor* Gábor.
Kovásznán rég nemes ember *Márkos* Gábor.

Kővári kapitány *Galambasi* Gábor.
Fejérben viceispány *Mohai* Gábor.
Fogarasban prókátor az *Gábor* Gábor.
Dobokába vala az *Illyei* Gábor.

Az főemberek közt van *Szalánczi* Gábor.
Szolnokban viceispány volt *Vajda* Gábor.
Küküllő Besenyőn vagyon *Bakó* Gábor.
Korod-Szentmártonban az *Ajtai* Gábor.

Hunyadvármegyében az *Kendeffi* Gábor.
Egy jó ifi legény az *Naláczi* Gábor.
Közép-Szolnok assessor az *Kövér* Gábor,
Marosszéken lakik nemes *Orbók* Gábor.

Thordavármegyei öreg *Mihocsa* Gábor,
Dobokában assessor az *Székely* Gábor,
Fejérben assessor az *Szegedi* Gábor,
Kovásznán lakik volt régen *Márkos* Gábor.

Gyergyóban vicetiszt volt *Gáborffi* Gábor,
Fejérben assessor ifibb *Boér* Gábor,
Marosszéki fiu az *Majai* Gábor,
Thorda-Radnótfáján lakik *Mátéh* Gábor.

Thorda perceptor ifibb *Mihocsa* Gábor,
Fejérben perceptor főrend *Miske* Gábor,
Marosszéken nemes ember az *Nagy* Gábor,
Régi nagy főember az *Szalánczi* Gábor.

Kapitány tisztiben van gróf *Haller* Gábor,
Csíki Szenttamásról volt *Abaffi* Gábor,
Tolvajtól öletett meg az *Bíró* Gábor,
Kézdiben Albisban ifibb *Bakcsi* Gábor.

Aranylánczos vitéz volt *Nagyszegi* Gábor,
Fejérvármegyében lakott *Daczó* Gábor,
Homoród-Szentmártonban volt *Bíró* Gábor,
Sepsiben Zoltánban lakik *Benkő* Gábor.

Közép-Szolnokban assessor *Kengyel* Gábor,
Jábroszki Gábor fia: *Jábroszki* Gábor,
Hunyadvármegyében nemes *Csáki* Gábor,
Marosszéken nemes vala az *Nagy* Gábor.

Gáspár.

Marosszéki főkapitány *Kornis* Gáspár,
Szentéletű kanonok volt *Henter* Gáspár,
Híres nemzetiben az *Kendeffi* Gáspár,
Szép ifi korában hala meg *Kun* Gáspár.

Nacságos úr vala az *Serédi* Gáspár,
Pestisben holt volt meg az *Szörcsei* Gáspár,
Most is életben van amaz *Tompa* Gáspár,
Lórugás miatt veszett *Abaffi* Gáspár.

Doboka vicetiszt most *Lészai* Gáspár,
Sajó mellett lakott az *Cserini* Gáspár,
Híres orvos doctor volt *Enyedi* Gáspár,
Fogarasföldin lakott az *Boér* Gáspár.

Tökölyi generálissa *Sándor* Gáspár,
Görgényi kapitány vala *Zöldi* Gáspár,
Némettől öletett ifibb *Zöldi* Gáspár,
Esztelneken nemes ember *Jancsó* Gáspár.

Nagyenyeden lakott *Borbereki* Gáspár,
Nagy-Nyujtódon lakik mostan *Csüdör* Gáspár,
Igen kedves papom volt az *Bíró* Gáspár,
Lemhínyben régi nemes az *Kövér* Gáspár.

Hunyadvármegyei főrend *Buda* Gáspár,
Az Hunyadban vagyon *Kenderesi* Gáspár,
Fejérben assessor az *Csongrádi* Gáspár,
Edgy jó nemes ember az *Szacsvai* Gáspár.

Marosszéken főrend él mostan *Vér* Gáspár,
Radnótfái nemes ember *Fülöp* Gáspár,
Esztelneken vagyon ifibb *Jancsó* Gáspár,
Bikfalván armálista *Pál János* Gáspár.

Mostan szolgabíró lett az *Bárdi* Gáspár,
Nagyszombat más velem tanolt *Bárdi* Gáspár,
Bodzán hajdú hadnagy vala edgy *Kis* Gáspár,
Most Karatnán lakik második *Kis* Gáspár.

Gerson.

Tréfás verscsináló az *Dálnoki* Gerson,
Görgényi praefectus volt *Naményi* Gerson,
Kolosvári cantor *Szentkirályi* Gerson,
Az Görgény-Szentimrén lakott *Szabó* Gerson.

Gál.

Marosszékin régi nemes az *Boros* Gál,
Olvastam, hogy régen lett volna edgy *Nagy* Gál.

Littera I.

István.

Generál kéncstartó főtiszt *Apor* István,
Ország praesidense ispány *Haller* István,
Kolosi főispány az gróf *Csáki* István,
Aranyas kapitány *Thoroczkai* István.

Ország praesidense *Veselényi* István,
Udvari és tréfás az *Jósika* István,
Udvarhelyi főtiszt volt *Daniel* István,
Hires colonellus a *Dittine* István.

Hochmester tanács úr volt *Naláczi* István,
Barcsai Ákos vére: *Barcsai* István,
Bethlen Gábor vére vala *Bethlen* István,
Puj Miklós miatt holt meg a *Buda* István.

Főcommissarius tanács *Kornis* István,
Fejérben főbíró az *Borsai* István,
Debreczenben bíró volt *Dobozi* István,
Máramarosban lakott az *Fráter* István.

Szolnokvármegye főispány *Mikes* István,
Háromszéki főtiszt volt az *Mikó* István,
Jó vicáriusunk volt *Léthai* István,
Öreg jó főember galgai *Rácz* István.

Mezei generál gróf *Gyulai* István,
Bárók között volt ifibb *Jósika* István,
Nem régen báróvá lőn *Daniel* István,
Szolnoki főbíró az *Budai* István.

Küküllő főispány az öreg *Kun* István,
Zernestnél veszett el ifiabb *Kun* István,
Híres prókátor volt amaz *Bíró* István,
Szebennél esett el ifi *Gyárfás* István.

Csíki főkirálybíró volt *Lázár* István,
Most nevekedik fel jeles *Petki* István,
Apor Lázár fia: ifi *Apor* István,
Thordában lakik volt az *Bánházi* István.

Régen director volt amaz *Polus* István,
Adjunctus commissarius *Boér* István,
Most ifiu ember az *Damokos* István,
Orbai vicetiszt vala *Vajna* István.

Brassai bíró s tanács úr *Flistik* István,
Ürmösön lakik volt amaz *Maurer* István,
Ifiu legény holt meg más *Boér* István,
Mihálcz Miklós fia él az *Mihálcz* István.

Hadak között vagyon *Veselényi* István,
Rendes úri ember az *Bálintith* István.
Peselneken lakott az *Rápóti* István.
Jó ifiu ember mostan *Tompa* István.

Görcsöni úr vala az *Serédi* István.
Rendes öreg ember az *Szalánczi* István.
Diódon lakik volt régen *Miksa* István.
Szentkirályi mostan *Gidófalvi* István.

Tizenöt esztendős holt meg *Petki* István,
Kisdedek voltanak az két *Apor* István,
Thordában Peterden volt *Lugosi* István,
Angyaloson régi nemes *Forró* István.

Az bort jól ihatta öreg *Radák* István.
Kászoni vicetiszt most *Balasi* István.
Prókátor Halmágyon az *Halmágyi* István.
Csik-Szentkirályon lakik vala *Bors* István.

Orbai vicetiszt vala *Torma* István,
Marosszéki öreg *Kereszturi* István,
Maga lőtte magát *Kereszturi* István,
Maga puskájától veszett *Vajna* István.

Igen tanolt ember volt *Hegyessi* István.
Fel-csíki vicetiszt vala *Sándor* István.
Híres jó katona Torján *Bodó* István.
Máramarosi vala az *Horti* István.

Nacságos úr vala az *Andrási* István.
Dobokai főbíró *Lészai* István,
Kolozsvári harminczados *Markó* István,
Kézdi-Vásárhelyt prókátor *Szőcsi* István.

Kolosi főbíró *Keszelei* István.
Kolosvármegyében volt *Ajtoni* István.
Dobokában lakott az *Almádi* István.
Kantába prókátor az *Szotyori* István.

Kolosi főbíró *Palatkai* István.
Fia Szolnok vice *Palatkai* István.
Felső-Torján vice öreg *Kozma* István.
Károlyvári udvarbíró volt *Rácz* István.

Imecsfalván holt meg minap *Imecs* István,
Kézdi vicekirálybíró *Bardócz* István.
Marosszéken lakott régen *Bakó* István.
Sepsiben Zalánból holt ki *Séra* István.

Kézdiben sokáig vice *Boér* István.
Ország perceptor tréfás *Gáborffi* István.
Kolosban főbíró vala az *Trenk* István.
Gyergyóban vicetiszt volt az *Sólyom* István.

Károlyvárt kanonok jámbor *Torma* István,
Hunyadban Algyógyon lakik az *Kun* István,
Sepsiben Uzonban van *Szabolcsi* István.
Orbai notárius volt az *Markos* István.

Háromszéki inspector volt *Bakcsi* István,
Fejérben notárius *Katonai* István,
Küküllővármegyei *Sárosi* István,
Szent-Katolnán él most az *Elekes* István.

Kézdi királybíró régen *Folta* István.
Régi familia Hadréven *Trauzner* István,
Haczegvidéki nemes ember *Puj* István,
Régi nemességű az *Szacsvai* István.

Thordában főbiró volt *Decsei* István.
Szilágysomlai vala *Csatári* István.
Dévában hala meg amaz *Csáki* István,
Karácsonfalvi nemes volt *Demén* István.

Udvari és tréfás jádzi *Vida* István,
Edgy nemes ember volt az *Visolyi* István,
Szilágysomlai vala az *Varju* István.
Árkoson, Sepsiben van *Raphai* István.

Udvarhely vicetiszt az *Ferenczi* István,
Szentkatolnai fi vala az *Cseh* István,
Marosszéki nemes az *Iszlai* István.
Nagyajtai nemes volt *Bodosi* István.

Urak között ifi *Thoroczkai* István.
Dominicanus barát lett *Jankó* István,
Marosszéki fi volt s ott lakott *Tot* István.
Eresztevényben *Eresztevényi* István.

Bethlen Mihály fia az gróf *Bethlen* István.
Rendes két ifi úr két *Daniel* István.
Doboka szolgabíró *Pataki* István.
Orbai Kovásznán lakik *Kozma* István.

Edgy jó főember mostani *Ugron* István.
Arendátor volt görgényi *Tisza* István.
Háromszéki nemes *Zonda* István.
Lázárfalván holt meg *Angyalosi* István.

Híres aranymíves volt az *Tolvaj* István.
Fejérvármegyei volt *Váradi* István,
Mátisfalván lakik öreg *Beczó* István.
Peselneki az öregb *Rapóti* István.

Gyergyai vicetiszt volt *Elekes* István.
Bereczkben vámos volt az *Fekete* István.
Fejérvármegyében lakott *Fábján* István.
Thordavármegyében vagyon *Dajka* István.

Jobbágytól öletett meg *Károlyi* István.
Dési harminczados más *Károlyi* István.
Bándon igen gazdag vala *Kováts* István.
Sepsiben assessor vala *Antos* István.

Nagy-Enyeden lakott *Borbereki* István.
Alsó-Torján vala öreg *Benkő* István.
Gyergyói notárius *Lászlóffi* István.
Fel-Csíkon az Delnén vagyon *Incze* István.

Neve vége bethlenfalvi *Geréb* István,
Bándon gazdag ember *Egerházi* István,
Kézdiben Albisban ifibb *Bakcsi* István.
Marosi Kövesden volt *Bocskai* István.

Régi nagy főember *Nádudvari* István.
Fejérben Vizaknán lakott az *Nagy* István.
Marosszéken is volt régen edgy *Nagy* István,
Thordavármegyében lakott *Nyakas* István.

Szolnoki főispány öreg *Torma* István.
Udvarhelyszéki volt amaz *Török* István,
Károlyi levélőrző [1]) *Tokai* István.
Most Zalánban lakik ifi *Séra* István.

[1]) T. i. károlyfehérvári levéltárnok.

Ágyusmester vala az *Harsányi* István,
Miklósvárszéki volt öreg *Donát* István,
Udvarhelyt öletett más *Fekete* István,
Kassán secretár almási *Benő* István.

Török kapikia volt *Gyulai* István,
Magyarországi fi az *Inczédi* István,
Gyergyószékben lakott hajdon *Gábor* István,
Molduvában holt meg csíki *Gurzó* István.

Dobokavármegye förend *Ördög* István,
Első kurucz nálunk praedált *Guti* István,
Medgyesen elveszté fejit *Gálffi* István,
Most Gyergyóban lakik ifi *Turi* István.

Nagy szent életű püspök a *Kada* István,
Kolosvári rector vala az *Rast* István,
Ugyan oda való rector *Dobner* István,
Apám felett praedikált *Szászfalvi* István.

Rhetor professorom *Hédervári* István,
Iró diákom volt hajdon *Markos* István,
Kézdiben Hatolykán vagyon *Pocsa* István,
Miglen élt, Nagy-Ajtán volt *Bodosi* István.

Tökölyi generálja *Petróczi* István,
Az Sepsi-Baczonban nemes *Bardócz* István,
Kézdi-Sz.-Léleken vagyon *Kozma* István,
Léczfalván is vagyon edgy *Hatházi* István.

Kálvinista püspök az *Veszprinyi* István,
Kolozsváratt igen gazdag volt *Szőcs* István,
Léczfalvi gazdám volt öreg *Márton* István,
Udvari tanolt czofalvi *Szabó* István.

Csak ifiu ember még *Naláczi* István,
Úri ágyból való volt az *Tholdi* István,
Jó ifiu korában holt meg *Henter* István,
Katonás jó ember öreg *Széki* István.

Krasznai viceispány az *Gentsi* István,
Közép-Szolnok ispány *Büdöskuti* István,
Kövári kapitány *Sármasági* István,
Küküllő vicetiszt *Szombatfalvi* István.

Rendes testállású küs *Kálnoki* István,
Főbíró Kolosban az *Nagylaki* István.
Hunyadban viceispány vala *Zeik* István.
Aranyas vicetiszt volt az *Jobbágy* István.

Belső-Szolnok főbíró *Erdélyi* István,
Ugyanott viceispány *Lészai* István,
Azon vármegye tiszti *Kászoni* István,
Most Rettegen lakik ifi *Mihálcz* István.

Küküllő-sárosi az *Sárosi* István,
Benyei főember más *Harsányi* István,
Most Désfalván lakik az *Turóczi* István,
Az Gogányváralján vagyon *Török* István.

Krasznai perceptor *Keresztesi* István,
Ugyanott assessor élő *Gentsi* István.
Harmadik assessor *Büdöskuti* István,
Negyedik assessor az *Bagosi* István.

Kővár vicekapi[1]) *Sármasági* István,
Egyik assessor ott az *Pélei* István,
Thordában assessor nemes *Heves* István,
Most udvarhelyszéki az *Borsai* István.

Mostan regálista *Berzenczei* István,
Hunyadvármegyei nemes *Farkas* István.
Közép-Szolnokban assessor *Bernáld* István.
Mikeszászán lakik az *Mohai* István.

Báró számban vagyon az *Naláczi* István.
Perceptor Fejérben az *Danczkai* István.
Boros-Jenőből való *Hegyesi* István.
Thordában szolgabíró az *Jakots* István.

Hunyadban förenden vagyon más *Zeik* István,
Thordában egy szolgabiró *Tarsoly* István.
Most Udvarhelyszéken másik *Török* István,
Fejérben szolgabíró az *Ördög* István.

Kornis Ferencz fia: kis gróf *Kornis* István,
Mikes István fia: kis gróf *Mikes* István.
Budai Istvánnak fia ugyan István.
Dobokába bíró vala egy *Kun* István.

[1] T. i. kővári vicekapitány.

Hunyadban főrenden van *Makrai* István,
Fejérben arendás *Besenyei* István,
Közép-Szolnok assessor *Somodi* István,
Nagy-Kászonban lakik nemes *Bernáld* István.

Kővár notár *Szabadszállási* István,
Thordában perceptor az *Pápai* István,
Kraszna vármegyében assessor *Pap* István,
Közép-Szolnokban assessor *Veres* István.

Kapitány főispány ifi *Haller* István,
Jezsuitává lett *Kereszturi* István.
Kolosvármegyében lakott *Mikó* István,
Igen öreg ember vala *Gyárfás* István.

Thoroczkai Boldizsár fia az István,
Dobokában lakék nem régen *Kun* István,
Főpostamester volt az *Récsei* István,
Csernátonban lakott vén *Damokos* István.

Kővári assessor az *Pertaki* István,
Thordában Bükfalván *Meszelényi* István,
Közép-Szolnok commissár *Vetési* István,
Udvarhelyszéki fi az *Ferenczi* István.

Veresedgyházi főrend az *Borsai* István,
Közép-Szolnok szolgabíró *Gergely* István,
Fejérvármegyében más *Turóczi* István,
Thordában Disznajón van *Bonyhai* István.

Sülyéből assessor az *Pávai* István,
Hunyadvármegyében él az *Makra* István,
Udvarhelyszéki nemes az *Bakó* István,
Kovásznai nemes ifi *Ugron* István.

Thordában Péterlakán *Körösi* István,
Marosszéki nemes ember *Pető* István,
Hunyadvármegyei az *Osztrozi* István,
Prókátor Fejérben *Debreczeni* István.

Hunyadvármegyében *Kenderesi* István,
Udvarhelyszéken nemes az *Osvát* István,
Marosszéken vagyon élő *Diák* István,
Fel-Csíkon az Delnén íratik *Bors* István.

Hunyadban főrenden vagyon *Mara* István,
Thorda-Péterlakán lakik *Pálffi* István,
Marosszéken élő az *Jánosi* István,
Udvarhelyszéki nemes az *Bándi* István.

Hunyadvármegyei az *Csulai* István,
Udvarhelyszéki nemes más *Bakó* István,
Nemes Marosszéken lakik *Farkas* István,
Korod-Szent-Mártonban az *Sásvári* István.

Hunyadvármegye elsőrend *Bagya* István,
Nemes Udvarhelyszéken van *Pálffi* István,
Ugyan az Hunyadban lakik *Hercza* István,
Azon vármegye szilvási *Diák* István.

Az Thorda Pókában van *Budai* István,
Vajda-Szentiványban vagyon *Gondos* István,
Al-Csíkon Mindszenten nemes *Czikó* István,
Hunyadvármegyében lakik *Boros* István.

Nagy-Pöslényből főrend nemzet *Alsó* István,
Pókakereszturi nemes *Székely* István.
Hunyadvármegyéből való az *Nagy* István.
Hunyadban szolgabíró az *Juhász* István.

Az Maros-Bogáton vagyon *Szabó* István,
Udvarhelyszéki nemes más *Diák* István,
Hunyadvármegyében van más *Szabó* István,
Rétyen régi nemes ifibb *Antos* István.

Hunyadvármegyében nemes *Farkas* István,
Sok pénzű Dálnokban az vén *Lázár* István,
Márkosfalván nemes az *Barabás* István,
Az Sepsi-Lisznyóban él *Szotyori* István.

Nem régen bárává lőn *Naláczi* István,
Thorma László fia ifibb *Torma* István,
Haranglábon főrend az *Szatmári* István,
Az Görgényben lakott régen *Tisza* István.

- **János.**

Kéncstartó tanács úr az vén *Haller* János,
Tábla fia vala az gróf *Bethlen* János,
Igen szent életű apám *Apor* János,
Fogaras kapitány *Thoroczkai* János.

Gubernátor az gróf ifibb *Haller* János,
Régi nemzetiben végső *Alárd* János,
Ifiantan holt meg az *Mikola* János,
Nemzetit végezte *Boldogfalvi* János.

Cancellarius tanács úr *Bethlen* János,
Ugyancsak tanács úr *Tholdalagi* János,
Mostan is cancellár *Bornemiszsza* János,
Itilőmester tanács *Sárosi* János.

Háromszék főkapitány *Nemes* János,
Csiki főkapitány volt az *Daczó* János,
Tolvajtól öleték *Bálpataki* János,
Fiscalis praefectus volt *Diósi* János.

Táblafi s Szolnokban ispány *Kemény* János.
Erdélynek püspöke volt *Antalffi* János,
Olosztelkén lakott az *Daniel* János,
Rosz [1]) vicariusunk gazló *Kastal* János.

Kővári kapitány gróf *Teleki* János,
Tábla fia mostan báró *Lázár* János,
Jóra nevekedett báró *Apor* János,
Hazájának szolgál még az *Béldi* János.

Marosszéki főtiszt *Kereszturi* János,
Tábla fia vala ifibb *Nemes* János,
Alsó-Csernátonban lakott *Bernáld* János,
Olasz nemzet vala az *Biális* János.

Oláh püspök vala báró *Nemes* János,
Hóhér által holt meg *Zabanius* János,
Fiscalis praefectus volt az *Ungur* János,
Százados hazánkban *Verebélyi* János.

Csiki főkirálybíró volt *Petki* János,
Táblai assessor vala az *Vas* János,
Mihályfalván lakott az *Thordai* János,
Somogyomban ifiu *Thordai* János.

---

[1]) A »*Rosz*« szó kiigazítva »*Kösz*«-re s a »*gazló*« szó l
s felébe írva más kézzel »*mostan*«. Apor Péternek sok kellei
sége volt vele, amint leveleiből kitűnik s épen a háromszéki l
kusok miatt.

Marosszéki főtiszt volt *Sárosi* János.
Rendes úri ember *Tholdalagi* János.
Kis gyermek koromban holt *Thordai* János.
Kis-Borosnyón lakott nagyobb *Tompa* János.

Oláh püspökké lött báró *Klein* János.
Lengyelnél óbester volt *Cserei* János.
Tusonban lakik volt vén *Damokos* János.
Szép öreg ember nyujtódi *Mihálcz* János.

Mezei óbester *Bornemiszsza* János.
Harminczad inspectora *Macskási* János.
Kézdi királybíró mostan *Dombi* János.
Ikafalván lakik amaz *László* János.

Consiliárius csatári *Nagy* János.
Edgy igaz főember az *Barcsai* János.
Belső-Szolnok ispány vala *Alsó* János.
Fogarasföldi volt amaz *Boér* János.

Kemény János fia urfi *Kemény* János.
Bükkösi úr vala másik *Kemény* János.
Sepsiben vicetiszt volt az *Henter* János.
Szentiványban lakik most *Pogádi* János.

Deputatus vala az *Kendeffi* János.
Hatszáznyolczvanötben az *Rhédai* János.
Csiki vicekapitány az *Sándor* János.
Orbai notárius *Szörcsei* János.

Deputatusok közt volt az *Alsó* János.
Alsó-Torján lakott edgy más *Benkő* János.
Csiki szentkirályi vala az *Bors* János.
Csikban Lázárfalván *Angyalosi* János.

Vice lovászmester vala *Donát* János.
Fogarasi kapitány *Cserei* János.
Homoród-szentmártoni az *Bíró* János.
Gelenczei vala az *Biroga* János.

Doboka főbíró *Csernátoni* János.
Fiscalis exactor vala *Dési* János.
Jó prókátor az enyedi *Köblös* János.
Kézdiben Léczfalván van *Salamon* János.

Kolos-Doboka vice *Csernáton* János,
Homoród-szentmártoni más *Bíró* János,
Nagyhírű prókátor az *Harczoi* János,
Al-Dobolyban lakik az *Hollaki* János.

Doboka vicetiszt az *Szarvadi* János,
Fel-Csíkon lakik most is az *Sándor* János,
Kolosváratt lakott *Borsovai* János,
Jó prókátor az zalányi *Apor* János.

Marosban más vicetiszt *Sárosi* János,
Főpostamester vala *Balási* János,
Jól prókátorkodik az *Tholnai* János,
Márkosfalván hala meg *Barabás* János.

Csíki inspector volt az *Cserei* János,
Delnében Fel-Csíkon lakott *Incze* János,
Aranyasi vice volt *Kercsedi* János,
Alsó-Csernátonban lakik *Benkő* János.

Csapón főember volt az *Felvinczi* János,
Annonae commissarius *Dobner* János,
Gyergyóban notárius *Lászlóffi* János,
Sepsiben Zoltánban volt vén *Benkő* János.

Ország főpostamestere *Szepessi* János,
Nagy főember vala az *Szilvási* János,
Ezeres kapitány jó vitéz *Szőcs* János,
Csendes jó prókátor öreg *Pocsa* János.

Koronkai közép *Tholdalagi* János,
Küküllőben vice *Szeredai* János,
Al-Diódon lakék s bíra *Miksa* János,
Illyefalván vagyon az *Biális* János.

Bécsi consiliárius *Fiáth* János,
Teleki János fia: *Teleki* János,
Udvarhelyszéki vala az *Gálffi* János,
Fel-Csíkon Rákoson lakott *Fodor* János.

Udvarhelyi vice öreg *Ugron* János,
Az fia is megint ifi *Ugron* János,
Jóra nevekedett fel az *Torma* János,
Csik-szentgyörgyi főember *Kelemen* János.

Orbai vicetiszt az vén *Geréb* János,
Fia is jó ember ifi *Geréb* János,
Főember számban volt az *Váradi* János,
Fejérben szolgabíró az *Szarka* János.

Iszonyú nagy test sögöti *Mikó* János,
Ország főpostamestere *Incze* János,
Marosszékben lakott az *Szilágyi* János,
Bodzai harminczados vala *Bod* János.

Barcsaiak közt élő *Barcsai* János,
Törcsvári vámos öreg *Pogádi* János,
Kézdiben Polyánban kettős *Mihálcz* János,
Kolosvármegyei nemes *Szabó* János.

Koronkában öreg *Tholdalagi* János,
Ellenségtől holt meg vitéz *Mitmán* János,
Edgy főember vala *Náludvari* János,
Kis-Borosnyón lakik ifibb *Tompa* János.

Az sóárendator vala *Páter* János,
Thordában nótárius volt *Polus* János,
Nagyhírű prókátor vala *Patkós* János,
Kézdi-Szentléleken volt *Orbai* János.

Nagy főember vala az *Naláczi* János,
Brassai vámos amaz *Rákosi* János,
Kolosvári vámos az *Luczai* János,
Orbai Zágonban lakott *László* János.

Hunyadban főember vala *Kopacz* János,
Bornemiszsza atyja volt *Kászoni* János,
Fejedelem tanittó *Keszei* János,
Háromszékből holt ki régen *Kakas* János.

Itilőmester értünkre *Kendi* János,
Sepsi-Szentiványban lakott *Lajos* János,
Szacsván biradalmú ifibb *Lajos* János,
Jádzi tréfás prókátor volt *László* János.

Edgy főember az ifibb *Kendeffi* János,
Brassai főbíró volt az *Mankós* János,
Polyánban lakott az árva *Mihálcz* János,
Angyaloson nemes az *Losonczi* János.

Szebeni polgármester az *Hozmán* János,
Lemhényi nemes volt ifibb *Geréb* János,
Magtalan Szentgyörgyön ifibb *Daczó* János,
Gyergyóban nem régen volt *Elekes* János.

Kolosvári rector jó *Rajcsáni* János,
Haller György fia volt kisded *Haller* János,
Ifi Vass György fia vala kis *Vas* János,
Miklósvár notárius vén *Gazdag* János.

Professor mathesisban *Duboczki* János,
Régi jámbor szolgám öreg *Lukács* János,
Sepsi-Szentiványban ifi *Donát* János,
Orbai Zágonban volt más *Donát* János.

Szebeni vámos volt az *Bogáti* János,
Katonák között vala *Szentpáli* János,
Alsó-Torján lakott hajdon *Bodó* János,
Thordai hadnagy volt *Bogameri* János.

Beszterczei bíró vala az *Klein* János,
Henter Benedek fia az *Henter* János,
Peselneken lakik az *Rápóti* János,
Udvarhely-Kibéden volt edgy *Nemes* János.

Ádámoson lakik főrend *Buda* János,
Labonczos kapitány vala *Bocskor* János,
Csik-Szentgyörgyön lakott régen *Tompos* János,
Csik-szent-damokosi nemes *Boros* János.

Ezeres kapitány volt *Ecsedi* János,
Hunyadvármegyében lakott az *Puj* János,
Hunyadban viceispány volt *Pogány* János,
Bodzai vámos volt *Hétfalusi* János.

Thordai főbíró volt *Gerendi* János,
Belső-Szolnok notárius *Horvát* János,
Monastori káptalan *Kimita* János,
Ugyanazon tisztben van *Solmosi* János.

Somogyomban lakik mostan *Henter* János,
Makfalván vagyon az *Szeredai* János,
Ádámosi nemes az *Solymosi* János,
Maros mellett Csapón az *Thuróczi* János.

Thordában edgy báró német *Pelnicz* János,
Olosztelken főrend az *Daniel* János,
Fejérben notárius *Dobai* János,
Küküllő-Sályiban nemes *Kovács* János.

Uri familia más *Barcsai* János,
Köz-Szolnok szolgabíró *Dobai* János,
Fejérben perceptor volt *Szegedi* János,
Thordai perceptor az *Pápai* János.

Kővár szolgabíró most *Bottyáni* János,
Ugyanazon tisztben vagyon az *Pap* János,
Fejérben assessor az *Papolczi* János,
Csik-szent-damokosi nemes *Sándor* János.

Hunyadi perceptor az *Ponori* János,
Köz-Szolnok assessor *Szentlászlói* János,
Marosban prókátor gálfalvi *Nagy* János,
Gyergyó-Alfaluban lakik *László* János.

Hunyad-tornyafalvi főrend *Tornya* János,
Közép-Szolnokban assessor *Horvát* János,
Süketfalvi főrend az *Szilágyi* János,
Az maros-járai az *Ölvedi* János.

Fejérben assessor öregb *Köblös* János,
Az nemesek közt vagyon *Bartók* János,
Hunyadvármegye assessor *Ungur* János,
Küküllő-Egrestőn vagyon *Csiszér* János.

Thordában főrenden vagyon *Alsó* János,
Küküllőben azon rendben *Simon* János,
Krasznában assessor az *Sombori* János,
Közép-Szolnokban assessor az *Kán* János.

Hunyadban főrenden vagyon az *Zeik* János,
Kővári assessor edgyik *Boros* János,
Marosszéki nemes ember *Hajdu* János,
Nemes Udvarhelyszéken van *Szolga* János.

Hunyadban főrend az más *Buda* János,
Kolosvárt vámos volt *Ilyefalvi* János,
Fejérben assessor az *Rákosi* János,
Krasznában assessor az *Kolumbán* János.

Krasznavármegye födézmás *Varju* János,
Fejérben assessor ifibb *Köblös* János,
Küküllő-Egrestőn vagyon *Tompos* János,
Kövárban assessor az *Ecsedi* János.

Thordában assessor az *Ecseti* János,
Fejérvármegye assessor *Vizi* János,
Hunyadban vicenotári *Pogány* János,
Kövár-sárosberkeszi az *Czelti* János.

Már jó ifiu legény *Thoroczkai* János,
Bodokon edgyügyű lakik *Mikó* János,
Árvából jött volt le az *Abaffi* János,
Zoltánból hala ki minap *Czerjék* János.

Régi jó föember volt *Szilvási* János,
Fejérben főbíró vala *Balog* János,
Brassai harminczados *Balási* János,
Kolosi viceispány *Baróti* János.

Marosi vicetiszt *Berzenczei* János,
Maxán lakik mostan az *Gyulai* János,
Hadak között vala az *Kálnoki* János,
Prókátor most martonosi *Gyujtó* János.

Kövár nagynyiresi assessor *Pap* János,
Bogáti János fia *Bogáti* János,
Csíkban assessor vacsárcsi *Bíró* János,
Az Háczeg vidéki osztrói *Pap* János.

Hunyadvármegyében más *Bogáti* János,
Dempsus nevü falubéli *Lukács* János,
Fejérben prókátor az *Munkácsi* János,
Fel-Csík Vacsarcsiban nemes rend *Blás* Jár

Köz-Szolnok assessor *Vizkeleti* János,
Most nevekedik fel az *Jábroszki* János,
Fel-Csíkon királybíró volt *Csató* János,
Marosszéki nemes az *Tamási* János.

Fejérben assessor az *Harsányi* János,
Hunyadvármegyei förend *Balog* János,

Hétbükkön szolgabíró az *Mera* János.
Fel-Csík Madarason vagyon *Csáki* János.

Borberekből assessor az *Vizi* János,
Hunyadban Hosdáton az *Antalffi* János,
Thordában szolgabíró *Kászoni* János,
Fagarasföldi volt régen *Boér* János.

Hunyadban förenden *Kenderesi* János.
Azon vármegyében vagyon *Bagya* János.
Fejér commissár mohai *Szabó* János.
Thorda vármegyében lakik *Egyed* János.

Edgy főember vala az *Belényi* János,
Hunyadvármegyében lakik *Gorgocs* János,
Thorda-felfalusi nemes az *Nagy* János,
Azon vármegyében Illyén *Hajdo (így!)* János.

Hunyadvármegyében *Kis-Barcsai* János,
Azon vármegyében ifibb *Zudor* János,
Ottan szolgabíró az *Buktai* János,
Páván régi nemes ember *Mihálcz* János.

Hunyadvármegyében él az *Hernya* János,
Hobicskai nemes ember *Oda* János,
Zágonban régi nemes az *Vajna* János.
Barátoson vagyon s lakik *Balog* János.

Hunyadvármegyében nemes *Krajnik* János.
Azon vármegyében nemes *Balázs* János.
Hunyadban Teleken vagyon *Toma* János.
Nagypöslényi nemes ember az *Pap* János.

Kurucz brigadéros az *Csajági* János,
Nyolczvankét esztendős förend *Hochmár* János,
Világi pap vollt förend *Somai* János,
Ezeres kapitány az vitéz *Kos* János.

Első barát Esztelneken az *Nagy* János.
Kurucz hadnagy vala *Komáromi* János,
Örmény papot ölt meg minap *Szarka* János.
Aranyasszéki volt *Szalontai* János.

Ignác.

Thordában főispány *Bornemiszsza* Ignác,
Ifiacska holt meg *Thoroczkai* Ignác,
Ezeres kapitány volt *Szentpáli* Ignác,
Lutheringus nemzet az *Desertin* Ignác.[1])

József.

Fejérvármegye ispány *Teleki* József,
Most itílőmester az *Inczédi* József,
És ifiú legény báró *Apor* József.
Reménséget mutat magán *Huszár* József.

Máramarosi főispány *Bethlen* József,
Aranyasi főtiszt volt *Daniel* József,
Adjunctus commissarius *Szabó* József,
Az csíki Sögötből holt ki *Mikó* József.

Consiliárius az *Naláczi* József,
Becsületes ember volt *Maxi* József,
Fagaras kapitány lett volt *Boér* József,
Regálisták között vala *Geréb* József.

Apaffi papja volt az *Nagyari* József,
Kapitány tisztiben holt *Teleki* József,
Életben van mostan gróf *Kálnoki* József,
Pollyánban vicetiszt volt az *Mihálcz* József.

Marosszékben Kálban az *Barcsai* József,
Jámbor, jóerkölcsü vala az *Koncz* József,
Fagaras földin van ifibb *Boér* József,
Edgy jó szolgám volt dálnoki *Miklós* József.

Tököli miatt holt volt meg *Haller* József,
Consiliarius Bécsben *Kozma* József,
Orbai notárius az *Imre* József,
Pestis miatt holt Volálban *Benkő* József.

Hadak között lakott báró *Jósika* József,
Miklósvárszéki vicetiszt *Baló* József,
Kászoni vicetiszt az *Balási* József,
Gyergyai vicetiszt az más *Baló* József.

---

[1]) Mindenütt egyszerü c-vel irva.

Bölönből hala ki edgy *Kálnoki* József,
Brassó alatt vesze az jó *Donát* József.
Míg élt Baczonban lakott vén *Baló* József.
Most Lemhényben lakik edgyik *Benkö* József.

Notárius Marosban *Szilágyi* József,
Jó régen hala meg más vén *Baló* József.
Fogarasföldi volt meg más *Boér* József.
Fejérben Karatnán van *Könczei* József.

Fejérben főbíró *Eperjesi* József,
Felvinczen lakik volt az *Felvinczi* József.
Ürmösről iratott fel az *Maurer* József,
Ráczok miatt veszett el az *Folta* József.

Hunyadi viceispán az *Györffi* József.
Dicsö-Szentmártonban lakik *Henter* József,
Csíkban Szentmártonon vagyon *Horvát* József,
Kézdi-Ikafalván nemes *Balog* József.

Csecsszopó korában holt gróf *Mikes* József,
Ifiacska vala gróf *Keresztes* József.
Igyenes jó magyar az *Keserü* Jószef,
Igen derék gazda vala *Bocskor* József.

Udvarhely-Szentmihályt él az *Ugron* József.
Balog Zsigmond fia: ifi *Balog* József,
Peselneki vala *Kisfaludi* József,
Dobokavármegyében van *Viski* József.

Thordában főbíró *Szaboszlai* József,
Alsócsernátoni az *Damokos* József.
Elömenetelre méltó *Pocsa* József.
Kézdiben Léczfalván gazdám *Kovács* József.

Marosszékből való az *Sárosi* József.
Kolosvári bíró vala *Kurtyán* József.
Most Gelenczén nemes ember az *Nagy* József.
Miklósvár-Köpeczen vagyon *Incze* József.

Andrási István fia: az *Andrási* József,
Régi familia az úr *Tholdi* József.
Gyergyai vicetiszt fia az *Baló* József.
Fejérvármegyében Karatnán *Kis* József.

Szolnokvármegyei ispány *Vasas* József.
Ádámoson lakik nemes *Fodor* József.
Sövényfalvi nemes az *Csapai* József.
Küküllő-Sályiban *Szombatfalvi* József.

Sárdon edgy főember amaz *Sándor* József.
Danyai nemes ember *Surányi* József,
Küküllő-Ernyében vagyon *Farkas* József.
Szolgálatra való ember *Gazda* József.

Krasznai assessor förend *Szénás* József,
Commissár Szolnokban az *Somoldi (így!)* József,
Udvarhelyszéken van nemes *Baczó* József.
Thordában szolgabíró *Gávai* József.

Klopotivafalván lakik *Pogány* József,
Thordában szolgabíró az *Bakó* József,
Fejében notári *Szentkirályi* József,
Kövári assessor az *Bicskei* József.

Ugyan jó főember az *Makrai* József,
Thordavármegyében az *Keresztes* József.
Marosszéki nemes ember *Baczó* József.
Nemes Udvarhelyszéken van *Baczó* József.

Fejérben assessor *Komáromi* József.
Marosban notárius *Szilágyi* József.
Hunyadvármegyében *Csolnakosi* József,
Fel-Csík-Szentmihályon vagyon *Balla* József.

Zarándban viceispány az *Pogány* József.
Fejérben perceptor az *Noáczki* József,
Udvarhelyszéken vagyon az *Török* József,
Marosszékben Kálban van *Csapai* József.

Hunyadvármegyében förend az *Rácz* József,
Tompaházán lakik most az *Bartha* József,
Csolnokosi öregb *Csolnokosi* József.
Csernafalvi nemes ember *Cserna* József.

Ifi urak között van *Rhédei* József,
Uzonban is urfi most az *Béldi* József,
Az katonák között vagyon *Rhadák* József,
Sepsi-Szentgyörgyön van ifi *Daczó* József.

Borberekből assessor *Ecsedi* József.
Assessor szent-tamási *Szalánczi* József,
Hunyadvármegyében nemes *Vajda* József.
Marosszéki nemes ember az *Nagy* József.

Nagy főember számban vagyon *Nemes* József.
Rendes ifiacska az *Talaba* József,
Hunyadvármegyei *Csernátoni* József,
Hortobágyfalván lakik az *Gergely* József.

Hunyadban Losádon az *Baczoni* József.
Az Sepsi-Szentgyörgyön él *Teleki* József.
Kézdiszékben Maxán más *Teleki* József.
Kézdiben prókátor az *Fekete* József.

Imreh.

Thordában főispány volt *Jósika* Imreh.
Papi renden vagyon tudós *Boér* Imreh.
Mező-Szengyelben lakott *Macskási* Imreh,
Tábla fia vala az *Csulai* Imreh.

Táblai assessor vala *Lázár* Imreh.
Most életben vagyon az gróf *Csáki* Imreh.
Nem régen hala meg Kendben *Apor* Imreh,
Marosszékben vicetiszt volt *Botos* Imreh.

Nagy gróf házból való az gróf *Bethlen* Imreh.
Viceispány Thordában az *Miske* Imreh.
Boszorkányság miatt holt meg *Boér* Imreh,
Martonfalván vagyon s lakik *Bartók* Imreh.

Küküllő főbíró *Bagátai* Imreh.
Damokos János fia: *Damokos* Imreh.
Fejérben vice az öreg *Miske* Imreh,
Kászoni vicetiszt volt *Balasi* Imreh.

Nagy-Szombatba felkisért *Zarnóczi* Imreh.
Imecsfalván főember az *Imecs* Imreh.
Losonczi Bánffiak-féle *Bánffi* Imreh.
Szép ifiuságban holt meg *Jankó* Imreh.

Kolosvári rector az *Körmöndi* Imreh.
Ugyan odavaló az *Görgei* Imreh.

Custos provincialis az *Lamprik* Imreh,
Szentkatolnán nemes ember az *Cseh* Imreh.

Jósika Mojses fia: *Jósika* Imreh,
Edgy prókátor vagyon *Szeredai* Imreh,
Fel-Csíkon assessor edgyik *Czikó* Imreh,
Biális János fia: *Biális* Imreh.

Fejérben assessor az *Szalánczi* Imreh,
Ottan prókátor *Érsekujvári* Imreh,
Az sepsi Komollón nemes *Barta* Imreh,
Kézdiben Dálnokban vagyon *Veres* Imreh.

Jób.

Dersben igen hires gazdag *Sebessi* Jób,
Fejérben viceispány vala az *Türi* Jób,
Alsó-veniczei Boér az *Boér* Jób.

Jakab.

Gilányi György vére volt *Gilányi* Jakab,
Aranyváltó vala az *Grabarics* Jakab,
Genuából való volt *Biális* Jakab,
Sepsiben Uzonban van *Pünkösti* Jakab.

Hunyadban Bajesden vagyon *Farkas* Jakab,
Hilibben armálista az *Vajda* Jakab,
Kolosvár plebánus báttya *Bíró* Jakab,
Hunyadvármegyében vagyon *Zudor* Jakab.

Jeremiás.

Szebenben híres pictor az *Jeremiás*,
Nagy-Ajtáról holt ki *Huszár* Jeremiás,
Ugyanott él fia: *Huszár* Jeremiás,
Tatrangon is pap fia edgy *Jeremiás*.

Isák.

Hunyadban főbíró vala *Mária* Isák,
Barátta lett vala *Komáromi* Isák,
Fejérben perceptor az *Kerekes* Isák,
Ugyanott szolgabíró *Egyedi* Isák.

Illyés.

Hugyadvármegyei az *Csulai* Illyés,
Armálista Papolczon *Csoria* Illyés,
Sepsi-Zoltánban lófő *Zalányi* Illyés,
Kászonban plebánus volt az *Fülöp* Illyés.

Littera K.

Kelemen.

Székelyek generálja *Mikes* Kelemen,
Számkivetésben van más *Mikes* Kelemen,
Referendárius *Dimiény* Kelemen,
Fiskus perceptora volt *Kozma* Kelemen.

Sepsiben vicetiszt volt *Henter* Kelemen,
Ráczok miatt veszett el *Bocskor* Kelemen,
Az Kézdi-Dálnokban van *Lázár* Kelemen,
Szentléleken lakik más *Kozma* Kelemen.

Dobokában assessor az *Bors* Kelemen,
Al-Csíkon Szentgyörgyön van *Tompos* Kelemen,
Madefalván vagyon az *Diák* Kelemen,
Al-Csík-Szentmártonon az *Bocskor* Kelemen.

Kilenczvennégy esztendős *Béldi* Kelemen,
Az Kézdi-Pollyánban van *Mihálcz* Kelemen,
Alcsíkszéki assessor *Szabó* Kelemen,
Kézdi-Szentléleken *Könczei* Kelemen.

Károly.

Grófi házból való az gróf *Bethlen* Károly,
Edgy született báró ifi *Prinyi* Károly,
Naláczi József fia: *Naláczi* Károly,
Szambler Szaniszló fia az *Számbler* Károly.

Vitéz generális az gróf *Pálffi* Károly,
Kisded gyermek holt meg az gróf *Mikes* Károly,
Szép ifiacska volt *Bornemiszsza* Károly,
Jóra nevekedett fel az *Szálpek* Károly.

Kozma.

Hires tábla fia vala *Horváth* Kozma.
Ma is jeles ember ifi *Horváth* Kozma,
Udvarhely-Sákodról van más *Horváth* Kozma,
Gazdag kereskedő görög *Buczi* Kozma.

Littera L.

László.

Generál kapitány gróf *Gyulaffi* László,
Mezei generál az vén *Csáki* László,
Praesidens főispány tanács *Székely* László,
Guberniális személy *Teleki* László.

Igen jó barátom tanács *Bethlen* László,
Vitéz colonellus vala *Vaji* László,
Főember (ugy mondták) *Belényesi* László,
Most ifi legény sákodi *Horváth* László.

Tanácsúr vala az szelid *Kemény* László,
Krasznai főispány mostan *Bánffi* László,
Familia vége az *Mikola* László,
Czegében lakik volt nem régen *Vas* László.

Udvarhelyi főtiszt gróf *Gyulaffi* László,
Mostan serkedezik báró *Apor* László,
Derék ember vala míg élt *Torma* László,
Érdemes jó ember Csapón az *Kun* László.

Csintalan katonás ifiblb *Csáki* László,
Katonává lett volt az *Jósika* László,
Tábla fia vala Hunyad *Balog* László,
Ifi legény holt meg másik *Bánffi* László.

Kemény László fia: báró *Kemény* László,
Maxán lakott az jámbor *Gyulai* László,
Ifiantan holt meg Küskend[1]) *Bíró* László,
Kövesden bír vala öreg *Boér* László.

---

[1]) T. i. Kis-kendi.

Most ifiú legény az gróf *Bethlen* László,
Udvari jó tréfás kis *Macskási* László,
Uri familia az *Rhédai* László,
Thoroczkóról való *Thoroczkai* László.

Jó ifiúságban holt meg *Lázár* László,
Nagy főember vala az *Kendeffi* László,
Kocsárdon lakik mostan *Szilágyi* László,
Imecsfalván penig jámbor *Imecs* László.

Ez világot vigon éli *Székely* László,
Ez világból kimúlt báró *Korda* László,
Küküllő-Radnóton gazda *Balog* László,
Most Kövesden lakik ifibb *Boér* László.

Pestiskor hala meg az gróf *Haller* László,
Háportonban lakik mostan *Miksa* László,
Orbaiban assessor az *Túri* László,
Sepsiben Besenyőn van *Szörcsei* László.

Főpostamester Erdélyben *Vajda* László,
Maxán lakik most ifibb *Gyulai* László,
Fejérben főbíró volt *Thordai* László,
Szép ifiúságban holt meg az *Kun* László.

Al-Csíkon vicetiszt mostan *Henter* László.
Orbai vicetiszt öregb *Túri* László,
Főbíró Fejérben vala *Tholdi* László,
Dálnokban lakik az nemes *Székely* László.

Kolos viceispány az *Décsei* László,
Hunyadban Algyógyon lakik edgy *Kun* László,
Maros-Széken lakott *Boronnyai* László,
Kolosvármegyében vala az *Bik* László.

Dobokában viceispány *Mára* László,
Papfalván lakik volt *Havasalyi* László.
Al-Csík-Szentkirályon lakozott *Bors* László.
Etfalván lakik az öreg *Imre* László.

Imperii eques vala *Dindár* László.
Sepsi-Szentgyörgyön nötelen *Daczó* László,
Alcsíki notárius az *Czikó* László.
Homoród-szentmártoni volt *Bíró* László.

Hunyadvármegyében főember *Zeik* László,
Hunyadvármegyei más *Sombori* László,
Küküllő edgy ispány *Szombatfalvi* László,
Orbai Kovásznán vagyon *Márkos* László.

Gyerőffi fiai Pál s *Gyerőffi* László,
Máramorosi főember *Fráter* László.
Czofalváról hala ki az *László* László.
Híres prókátor volt az *Kubinyi* László.

Edgy testvérek *Béldi* Mihály, József, László,
Páloson bír val *Szentkirályi* László,
Marosszéki káli vala edgy *Kun* László,
Mátisfalván vala s éle *Beczö* László.

Apor István fia volt kis *Apor* László,
Jó fő ember ifiabb *Kendeffi* László,
Macskási Péternek fia vala László,
Mikeszászán lakott az *Mohai* László.

Daniel Ferencz raj: Ferencz. György és László,
Küküllővármegyében *Pápai* László,
Csiki notárius vala *Czerjék* László,
Orbai assessor Zágon *László* László.

Fiscalis exactor az *Illyei* László,
Sepsi-Szentgyörgyön főember *Székely* László,
Sepsiben Zalányban vagyon *Séra* László,
Uzonban nemes ember az *Küspál* László.[1])

Főcommissarius társ *Luczai* László,
Megtébolyodott volt Maxán *Jankó* László,
Felesége miatt holt meg *Imreh* László,
Felső-Csernátonban lakik *Csiki* László,

Harmad provinciális *Bögözi* László,
Ezeres kapitány volt *Bagosi* László,
Magát felakasztá rétyi *Antos* László,
Az Zoltánban lakott régen *Czerjék* László.

---

[1]) Ez a sor át van húzva s fölibe írva más írással ez: »*A szor írta le eztet Pótsa László*«. Ez valószinüleg az jelenti, hogy László erről a példányról másolatot írt s ebben nem találván be nevét, egy sort kihúzott s helyébe írta a maga nevét.

Assessor Krasznában az *Alvinczi* László,
Vicetiszt Szolnokban *Palotkai* László,
Pestisben Pollyánban hala *Mihálcz* László,
Az kancellárián tanól *Vajna* László.

Hosszúaszón förend edgyik *Dési* László,
Mikeszászán vala más *Mohai* László,
Az Gogányban vagyon az *Zalányi* László,
Haranglábi nemes ember *Horvát* László.

Kövári assessor *Sármasági* László,
Ugyanott assessor nemes *Kaczó* László,
Thordában assessor más *Zalányi* László,
Közép-Szolnok assessor az *Lengyel* László.

Krasznában notárius *Bölöni* László,
Kövári assessor az *Pelei* László,
Küküllö-Benyében vagyon *Boér* László,
Udvarhelyszéki förend az *Török* László.

Báró számban vagyon az *Naláczi* László,
Urak közül való az *Kendeffi* László,
Föemberi számban vagyon *Suki* László,
Kövári assessor edgyik *Nemes* László.

Doboka vicetiszt mostan *Mara* László,
Marosszéki nemes az *Csapai* László,
Kövárvidéki assessor *Nemes* László,
Fejérben szolgabíró *Bagyoni* László.

Hunyadban förenden vagyon *Buda* László,
Fejérben assessor más *Bagyoni* László,
Edgyik nemes ember Csíkban *Székely* László,
Maros mellett, Déván, nemes *Csáki* László.

Föemberek közt van *Eperjesi* László,
Régi jó föember az *Szalánczi* László,
Az director fia ifi *Dobra* László,
Hunyadvármegyében van *Russori* László.

Haller Gábor fia az gróf *Haller* László,
Vicelovászmester Baczón *Baló* László,
Felcsíki nemes volt az *Abaffi* László,
Miklósvári notárius *Bakcsi* László.

Magtalan s nőtelen sepsi *Daczó* László,
Miklósvár vicetiszt volt az *Donát* László,
Sárkánnál veszett el ifi *Donát* László,
Várad alatt penig az *Diósi* László.

Hunyadban főbíró *Berivói* László,
Gyergyó-Újfaluban lakik *Sólyom* László,
Fejérvárt prókátor az *Apáti* László,
Hunyadvármegyében lakik *Balya* László.

Fejérben assessor az *Szentpáli* László,
Edgy nemes ember most az *Szacsvai* László,
Orbai Czofalván van *Csabai* László,
Szörcsén régi nemes öregb *Donát* László.

Hunyadban szolgabíró mostan *Rácz* László,
Zoltánban életben van más *Czerjék* László,
Angyaloson lakik ifi *Forró* László,
Alcsíkszéki nemes az más *Székely* László.

Hunyadvármegyében vagyon *Makra* László,
Az Sepsi-Szotyorban régi az *Nagy* László,
Orbai Zabolán az *Elekes* László,
Illyefalván armálista *Tankó* László.

Lázár.

Itílő s kapitány Csíkban *Apor* Lázár,
Életben van ma is másik *Apor* Lázár,
Szépen nevekedik ifi *Apor* Lázár,
Csíkban az Sögötben lakik *Mikó* Lázár.

Hunyadban Hosdáton vagyon *Fálffi* Lázár,
Al-Csík-Szentkirályról fratik *Bors* Lázár,
Gyermekkorban holt meg kis *Keserű* Lázár,
Szotyorban lófő mostanság az *Nagy* Lázár.

Nagy főember vala, mondták, az *Kun* Lázár,
Szentkatolnán ifi legény *Polus* Lázár,
Az maga rendiben jó lesz *Pocsa* Lázár,
Kézdi-Martonoson lakik volt *Nagy* Lázár.

Lőrincz.

Fejérben főispány vala *Pekri* Lőrincz,
Pekrinek veje volt az *Révai* Lőrincz,

Régi familia volt *Fekete* Lőrincz,
Olosztelken lakott az *Daniel* Lőrincz.

Marosszéken lakott hajdon az *Nagy* Lőrincz,
Kolosvári nemes *Menesági* Lőrincz,
Martonosban régi nemes *Fülöp* Lőrincz,
Torján armálista nemes *Márton* Lőrincz.

Kanczellista diák mostan *More* Lőrincz,
Bábahalmán nemes ember az *Nagy* Lőrincz,
Sövényfalván vagyon második *Nagy* Lőrincz,
Torján igen jámbor ember vala *Mike* Lőrincz.

Lajos.

Hunyadban főispány volt *Naláczi* Lajos,
Hazájának szolgál még *Teleki* Lajos,
Eleje nyomdokát nyomja *Bethlen* Lajos,
Hadak között holt meg az *Daniel* Lajos.

Gyulai Istváné gróf *Gyulai* Lajos,
Most életben vagyon az *Naláczi* Lajos,
Harminczados vala *Komáromi* Lajos,
Az fia perceptor *Komáromi* Lajos.

Hunyadban főember *Eperjesi* Lajos,
Nemes Bardóczszékben él az *Markó* Lajos,
Fejérben szolgabíró az *Szabó* Lajos,
Dobra városában főhadnagy *Küs* Lajos.

Lukács.

Régi nemzetségű Hadrén *Trauzner* Lukács,
Alcsík-szentkirályi való volt *Bors* Lukács,
Kézdiben Albisban vagyon az *Bod* Lukács,
Száraz-Ajtán lakik nemes *Barta* Lukács.

Littera M.

Mihály.

Ország fejedelmi két *Apaffi* Mihály,
Generál, sok tisztű vén *Teleki* Mihály,
Tanácsúr, míg megbotlott, *Barcsai* Mihály,
Háromszéki főkapitány *Mikes* Mihály.

Tanácsúr hala meg *Thoroczkai* Mihály,
Kővári kapitány más *Teleki* Mihály,
Nyomorú köszvényes vala *Bánffi* Mihály,
Háromszéki főtiszt az *Daniel* Mihály,

Zarándvármegyei ispány *Száva* Mihály,
Barcsai nagy házból van *Barcsai* Mihály,
Szép öregséget ért *Tholdalagi* Mihály,
Ország postamestere *Kálnoki* Mihály.

Teleki Mihály veje volt *Vaji* Mihály,
Szép eszű elméjű most *Teleki* Mihály,
Hires itílőmester *Simonffi* Mihály,
Mihályfalvi vala amaz *Vajda* Mihály.

Itílőmester volt nem rég *Olosz* Mihály,
Jesuitává lett ifi *Henter* Mihály,
Sepsi vicekirálybíró *Székely* Mihály,
Fagarasi vicetiszt *Talaba* Mihály.

Guberniális személy volt *Simon* Mihály,
Értelmes, bölcs, tudós az *Cserei* Mihály,
Szép értelmű ember Torján *Mihálcz* Mihály,
Sepsi notárius volt az *Benkő* Mihály.

Tanácsúr tétetett *Zekélius* Mihály,
Thordai főbíró *Baranyai* Mihály,
Fejérben viceispány volt *Kornis* Mihály,
Enyedi hadnagy volt az *Jenei* Mihály.

Bethlen Miklós fia az gróf *Bethlen* Mihály,
Marosszéki fiú vala az *Bán* Mihály,
Thordában öleték meg az *Bíró* Mihály,
Al-Dobolyban lakik az *Baczoni* Mihály.

Nem nagy eszű vala az *Macskási* Mihály,
Fia is ifiu holt *Macskási* Mihály,
Háromszéki vicekapitány *Henter* Mihály,
Ifi korban holt meg fia *Henter* Mihály.

Registrator vala régen az *Jó* Mihály,
Jádzi, tréfás és víg *Diószegi* Mihály,
Szolnokban főbíró *Diószegi* Mihály,
Kászoni notárius *Kászoni* Mihály.

Ország perceptora volt *Dálnoki* Mihály.
Csíkszéki vicekirálybíró *Bors* Mihály.
Mikeszászán lakott ifi *Bodó* Mihály.
Kolosi sóispány az *Tatrosi* Mihály.

Rendes testes csontos az *Inczédi* Mihály.
Főember számban vala az *Kabos* Mihály.
Friss, szép, küsded ember volt az *Jármi* Mihály,
Híres gyalog hadnagy az *Harkai* Mihály.

Mostan nevekedik gróf *Ferrati* Mihály.
Fogarasföldi volt amaz *Boér* Mihály.
Gyergyai nemes ember volt az *Bot* Mihály.
Sárkánnál veszett czofalvi *László* Mihály.

Marosi inspektor ifi *Dósa* Mihály,
Vicekirálybíró *Szeredai* Mihály.
Expertus prókátor Bágyon *Váró* Mihály.
Nagy-Nyujtódon lakik mostan *Jancsó* Mihály.

Sepsi királybíró volt vén *Székely* Mihály.
Jó ifi korában holt meg *Torma* Mihály.
Sepsi notárius volt *Pünkösti* Mihály.
Apor komornikja vala *Gazda* Mihály.

Prima aprilis holt meg *Miholcsa* Mihály.
Edgy főember ifibb *Eperjesi* Mihály.
Fiscalis prókátor az *Halmágyi* Mihály.
Kolosvárt levéltartó *Barabás* Mihály.

Nagy főember tréfás vala *Suki* Mihály.
Kővár vicekapitány *Katona* Mihály.
Udvarhelyszékben lakik volt *Gálffi* Mihály.
Felső-Csernátonban az *Szaniszló* Mihály.

Kézdi királybiró öreg *Mihálcz* Mihály.
Igen öreg ember régen az *Vér* Mihály.
Gógányváraljai öregb *Száva* Mihály.
Alcsiki notárius volt *Szabó* Mihály.

Apaffi doctora volt *Köpeczi* Mihály.
Régi főember volt az *Maxai* Mihály.
Doboka-Fel-Tökön lakott *Viski* Mihály.
Ugyan Dobokában vagyon *Bogdány* Mihály.

Rendes jó ifiú *Kereszturi* Mihály,
Edgy főember volt más *Eperjesi* Mihály,
Csernátonban lakott vén *Kálnoki* Mihály,
Udvarhelyszéki fi volt az *Baczó* Mihály.

Kapikia vala régen *Maurer* Mihály,
Kolosvári hadnagy volt *Szilágyi* Mihály,
Hunyadvármegyei vala az *Puj* Mihály,
Marosszékben lakott az öregb *Tót* Mihály.

Jámbor öreg ember *Keresztúri* Mihály,
Százados hadnagy volt az *Lévai* Mihály,
Igen jó gazda polyáni *Mihálcz* Mihály,
Aldobolyi régen volt az *Mihács* Mihály.

Apjához hasonló *Keresztúri* Mihály,
Igaz főember vala az *Nemes* Mihály,
Ezeres kapitány volt az *Nyuzó* Mihály.
Kézdi-Esztelneken *Karakkai* Mihály.

Thordában főbíró az *Hegyessi* Mihály,
Szép ifi korában holt meg *Jankó* Mihály,
Becsületre méltó *Kusfaludi* Mihály,
Jó természetű ifi *Könczei* Mihály.

Nagy főember az ifi *Rhédai* Mihály,
Kolosvármegyében *Keszelei* Mihály,
Al-Paréton lakik edgy *Szilágyi* Mihály,
Kolos vármegyében *Praelukai* Mihály.

Az Alsó-Volálban lakott *Apor* Mihály,
Ugyanaz Volálban vala *Kövér* Mihály,
Fogarasföldi volt öreg *Rétyi* Mihály,
Esztelneken nemes ember *Bartos* Mihály.

Tatártúl öletett vén *Cserei* Mihály,
Gutától üttetett meg az *Donát* Mihály,
Fogarasföldi volt amaz *Csuréz* Mihály,
Ernyében lakozott az *Cziriák* Mihály.

Segesvárt fejét vesztette *Déli (így!)* Mihály,
Hires pohárnak volt zalányi *Nagy* Mihály,
Szászvároson lakott *Eperjesi* Mihály,
Régi nemes ember az *Ladányi* Mihály.

Brassai főbíró vala *Flistik* Mihály,
Százados kapitány volt *Hadadi* Mihály,
Kolosvári vala amaz *Huszár* Mihály.
Marosszékben Kálban vala *Gábor* Mihály.

Kolosvárt superior *Fenesi* Mihály,
Kolosvárt főpap torjai *Szabó* Mihály,
Régi plebánus Torján nemes *Cseh* Mihály.
Rétyen kapikia fia *Székely* Mihály.

Udvarhelyt superior *Sárhegyi* Mihály,
Mester philosophiamban *Hoffmány* Mihály.
Ifi Apaffi komornik *Balkó* Mihály,
Alsó-Torján lakott öreg *Bodó* Mihály.

Magyar törvény-professorom *Bencsik* Mihály.
Kálvenista *(így!)* püspök a *Tofaeus* Mihály.
Ezeres kapitány volt *Szappanos* Mihály.
Csíki notárius volt edgy *Sándor* Mihály.

Főember számban volt Kálban az *Kun* Mihály,
Igen vén ember volt vén *Könczei* Mihály,
Udvarhelyszéki volt az *Ferenczi* Mihály.
Az Kézdi-Léczfalván lakott *Bodor* Mihály.

Petki Dávid fia: kisded *Petki* Mihály.
Mikes Mihály fia: kicsin *Mikes* Mihály.
Fagaras alatt kapitány volt *Rácz* Mihály.
Miklósvár Nagy-Ajtán vagyon *Henter* Mihály.

Ifiu legény holt meg az *Tholdi* Mihály,
Thorda főbíró ifibb *Hegyessi* Mihály,
Csíkban egy assessor öreg *Bocskor* Mihály,
Csíkszentsimoni fiú az *Endes* Mihály.

Mostan nevekedik kis gróf *Kornis* Mihály,
Krasznai notárius *Bölöni* Mihály.
Maurer József fia ifi *Maurer* Mihály,
Marosi notárius: *Szilágyi* Mihály.

Désfalván főember mostan *Jármi* Mihály,
Küküllő assessor *Besenyei* Mihály.
Haller-ház inspector *Szentiványi* Mihály.
Hunyadból származott *Csolnakosi* Mihály.

Szolnak vármegyei ispány *Vinter* Mihály,
Ugyan odavaló ispány *Alsó* Mihály,
Désfalván förenden vagyon *Simon* Mihály,
Vadas Pálnak vére: nemes *Vadas* Mihály.

Kővári assessor az *Katona* Mihály,
Krasznában assessor edgyik *Kovács* Mihály,
Közép-Szolnok szolgabíró *Kengyel* Mihály,
Udvarhelyszéki nemes más *Baczó* Mihály.

Híres prókátor volt más *Halmágyi* Mihály,
Kővári assessor edgyik *Mikle* Mihály,
Udvarhelyszéken volt az *Fekete* Mihály,
Hunyadvármegyei az *Toplicza* Mihály.

Marosban vicetiszt volt vén *Dósa* Mihály,
Csíkban, Szent-Mihályon vice *Sándor* Mihály,
Lázárfalván lakott *Angyalosi* Mihály,
Alsó-Torján penig öreg *Benkő* Mihály.

Maros-Ákosfalván van *Szilágyi* Mihály,
Thordavármegyében *Keresztczégi (így!)* Mihály,
Udvarhelyszéki nemes *Barabás* Mihály,
Fejérben prókátor az *Hatházi* Mihály.

Marosi perceptor az *Bereczki* Mihály,
Mostan nevekedik küs *Jábroszki* Mihály,
Felcsík-Delnén lakik ifibb *Bocskor* Mihály,
Marosszéki nemes ember az *Nagy* Mihály.

Fel-Csík vicetiszt régen volt *Bodó* Mihály,
Fejérben assessor mostan *Szántó* Mihály,
Kolosban Somboron van *Gyulai* Mihály,
Fejérben assessor az *Jenei* Mihály.

Fejérben assessor hari *Csató* Mihály,
Udvarhelyen főrend más *Fekete* Mihály,
Hunyadvármegyei nemes *Farkas* Mihály,
Marosszéki nemes ember más *Nagy* Mihály.

Hunyadban elsők közül az *Bágya* Mihály,
Boér István fia: kisded *Boér* Mihály,
Derék híres puskás volt *Bányai* Mihály,
Al-Csík-Szentmártonon *Bíró Puskás* Mihály.

Hunyadban főrenden *Kenderesi* Mihály,
Vajda-Szentiványban lakik *Gondos* Mihály,
Radnótfái nemes ember *Filep* Mihály,
Al-Csík-Szentsimonon vagyon *Deák* Mihály.

Hunyadi notárius az *Vajda* Mihály,
Bölönben régi nemes az *Gazdag* Mihály,
Imecs Mátyásé Hilibben *Imecs* Mihály,
Szörcsén régi nemes ember *Ugron* Mihály.

Hunyadban Alsó-Szilváson *Páva* Mihály,
Gyergyóban Szárhegyen vagyon *Deák* Mihály,
Kézdi-markosfalvi az *Barabás* Mihály,
Hunyadvármegyében *Karakai* Mihály.

Miklós.

Kanczellarius főispány *Bethlen* Miklós,
Apaffi Mihály vére *Apaffi* Miklós,
Ifi legénységben holt meg *Csáki* Miklós,
Osdolai Al-Gyógyon lakott *Kun* Miklós.

Szolnokvármegyében ispány *Torma* Miklós,
Marosszéki főtiszt *Kereszturi* Miklós,
Tábla fia volt széplaki *Horváth* Miklós,
Nagy-Ajtán lakozott amaz *Henter* Miklós.

Nacságos úr vala az *Orlai* Miklós,
Atyámfia vala az *Thordai* Miklós,
Főemberi számba vala *Mihálcz* Miklós,
Fagarasban lakott az *Uzoni* Miklós.

Főispány attyától ifi *Torma* Miklós,
Bodokról hala ki régen *Mikó* Miklós,
Hunyadvármegyei volt *Cserményi* Miklós,
Fiscalis prókátor edgyik *Endes* Miklós.

Erdélyi nemzet volt gróf *Bercsényi* Miklós,
Brassai harminczados volt *Páter* Miklós,
Osdolán nemes ember vala *Vas* Miklós,
Jó typographus volt *Tótfalusi* Miklós.

Mostan életben Oltszemin *Mikó* Miklós,
Hunyadban főember az *Macskási* Miklós,
Marosban ifiu *Keresztúri* Miklós,
Fejérben notárius *Váradi* Miklós.

Fejedelmi vérből volt *Barcsai* Miklós,
Csik-Rákoson lakott az *Cserei* Miklós,
Szemerián lakott lengyel *Gronszki* Miklós,
Orbai assessor edgyik az *Küs* Miklós.

Híres neves ember volt *Szirmai* Miklós,
Thordavármegyében volt *Pókai* Miklós,
Csiki notárius volt más *Endes* Miklós,
Nagyajtai ifi más *Cserei* Miklós.

Torján mesterim: *Lőrincz* György, *Márton* Miklós,
Jezsuitává lött ifi *Benkő* Miklós,
Márkosfalván nagy jó gazda *Vajna* Miklós,
Gelenczei régi nemes *Csoma* Miklós.

Vicecolonellus gróf *Teleki* Miklós,
Al-Gyógyon nem régen ifiabb *Kun* Miklós,
Küküllővármegyében volt *Jármi* Miklós,
Jobbágyfalván holt meg kisded *Boér* Miklós.

Igen jó barátom vala *Miksa* Miklós,
Hunyadvármegyei öregbik *Puj* Miklós,
Edgy főember vala az *Szilvási* Miklós,
Kászonban nemes ember *Kászoni* Miklós.

Kükül viceispány *Szombatfalvi* Miklós,
Marosszéki nemes ember más *Nagy* Miklós,
Hilibben edgy nemes ember *Fejér* Miklós,
Alsó-Csernátonban nemes az *Vég* Miklós.

Désfalván főember edgy más *Jármi* Miklós,
Küküllővárt főrend mostan *Horvát* Miklós,
Küküllőben assessor az *Pető* Miklós,
Jeles szép tréfájú ifibb *Mihálcz* Miklós.

Kővári assessor *Sármasági* Miklós,
Udvarhelyszéken lakik *Sebessi* Miklós,
Kővári szolgabíró az *Mikle* Miklós,
Híres prókátor volt régen *Lőrincz* Miklós.

Inspector Hunyadban mostan az *Zeik* Miklós,
Hunyadban főrend volt más *Macskási* Miklós,
Szentkatolnán nemes ember az *Cseh* Miklós,
Gyergyó-Alfaluban lakik *Győrffi* Miklós.

Malomvizi nagy úr az *Kendeffi* Miklós.
Udvarhelyszéken él mostan *Boér* Miklós.
Sepsiben prókátor volt az *Orbán* Miklós.
Lemhínyben régi nemes volt *Zsigmond* Miklós.

Igen emberséges, nyájas *Buda* Miklós.
Barátságos ember öregb *Tompa* Miklós.
Igen jó katona ifibb *Tompa* Miklós,
Küküllői notárius *Horváth* Miklós.

Fejérben szolgabíró edgy *Horváth* Miklós,
Fejérvárt prókátor amaz *Gyujtó* Miklós.
Trencsénvármegyéből jött *Gubernát* Miklós,
Marosszéki nemes ember *Jakab* Miklós.

Alsó-Torján hala meg más *Benkő* Miklós,
Kászon-Felsőfalván lakik az *Nagy* Miklós,
Bölönben nemes ember az *Gazdag* Miklós,
Barátoson lakik nemes *Porsolt* Miklós.

Márton.

Itílőmester volt *Sárpataki* Márton,
Fia Küküllő ispány *Keresztes* Márton.
Nagyprépost Károlyvárt az *Demeter* Márton.
Főkonyhamester volt *Berzenczei* Márton.

Kolosvári derék hadnagy *Rajner* Márton.
Széki sóinspector az *Redmeczi* Márton.
Kolosvári biró vala *Horváth* Márton.
Marosszéken régen ifi *Koczkán* Márton.

Törcsvári harminczados volt *Szabó* Márton.
Sepsi nemes ember rétyi *Székely* Márton.
Orbaiban Páván lakik *Mihálcz* Márton,
Sepsiben, Komollón vagyon *Andor* Márton.

Székelyhidat rontotta *Boldvai* Márton.
Híres orvosdoktor vala *Hermans* Márton.
Híres-neves doctor *Borosnyai* Márton.
Csiki nemes ember vala *Bíró* Márton.

Fejérben szolgabíró az *Maurer* Márton,
Hortobágyfalván lakik most *Biró* Márton,
Thordában edgyik szolgabíró *Kis* Márton.
Küküllő-Gyulason vagyon *Székely* Márton.

Hunyadban szolgabíró az *Jádi* Márton,
Nemes marosszéki nemes az *Gál* Márton,
Kézdiben assessor vala az *Bod* Márton,
Ugyan Marosszékben vagyon *Szodos* Márton.

Mojses.

Tolvajtól öleték meg gróf *Székely* Mojses,
Báró számban vagyon az *Jósika* Mojses,
Homoród-szentmártoni volt *Bíró* Mojses,
Kapikia vala rétyi *Székely* Mojses.

Orbai vicetiszt volt az *Imecs* Mojses,
Kézdiben Hatolykán vagyon az *Nagy* Mojses,
Most kézdi perceptor az *Keresztes* Mojses,
Sepsiben Komollón van *Serester* Mojses.

Dobokában vice az *Jánosi* Mojses,
Nagytorkú borzsák Hunyadban az *Kuk* Mojses,
Most Lemhinyben lakik öreg *Csüdör* Mojses,
Eszeveszett Nagy-Borosnyón *Csákány* Mojses.

Barátoson prókátor az *Balog* Mojses,
Sepsi-Nagy-Borosnyón nemes *Bede* Mojses,
Kézdiben Léczfalván az *Bitái (így!)* Mojses,
Martonfalván lakik nemes *Tusa* Mojses.

Homoród-Szentmártonban él *Bíró* Mojses,
Minorita barát *Boroszlai* Mojses,
Sepsiben az Szacsván lakik *Lajos* Mojses,
Küküllőben nemes ember *Bánffi* Mojses.

Igen jó főember Hunyadban *Zeik* Mojses,
Diódon lakik vala amaz *Vass* Mojses,
Szolnokban főbíró volt *Salánki* Mojses,
Mostan Rétyen lakik ifi *Székely* Mojses.

Hunyadvármegyei *Kenderesi* Mojses,
Ugyan oda való nemes az *Kán* Mojses,
Azon helyt lakik kitidi *Bobik* Mojses,
Orbai Pákiban *(így!)* nemes *Sándor* Mojses,
Jó író deákom volt ifb *Keresztes* Mojses.[1] *(így!)*

[1]) Későbbi hozzáírás, más kézzel.

Mátyás.

Hadak közi mene az *Ferrati* Mátyás,
Nagy főember vala *Thoroczkai* Mátyás.
Híres vitéz ember volt az *Imecs* Mátyás,
Kézdi notárius volt az *Donát* Mátyás.

Úri ágyból született az *Nemes* Mátyás,
Marosban vicekirálybíró *Kun* Mátyás,
Fejérvármegyében volt *Noaczki* Mátyás,
Tolvajtól veszett el Baczón *Baló* Mátyás.

Brassai vámos volt régen *Gegő* Mátyás.
Dálnokból hala ki jó rég *Hadnagy* Mátyás,
Csíki nemes ember volt az *Bocskor* Mátyás,
Prókátor Csík-Szentkirályon *Lestyán* Mátyás.

Ezeres kapitány volt *Madarász* Mátyás,
Híres doctor Keczén borbély *Bojér* Mátyás.
Hatolykán nem régen holt meg *Pcosa* Mátyás.
Nemes renden való volt az *Boér* Mátyás.

Szálláspatakán főrend az *Mára* Mátyás,
Fejérben assessor edgyik *Boér* Mátyás.
Ugyanott assessor amaz *Kováts* Mátyás,
Kövesdről iratik fel az *Ficsor* Mátyás.

Mátéh.

Erdélyi püspök volt *Szenttamási* Mátéh,
Pestisben hala meg rétyi *Antos* Mátéh.
Fogarasföldi volt az *Talaba* Mátéh,
Kézdiben Léczfalván lakik *Mihály* Mátéh.

Hunyad-Klopotiván lakik *Pogány* Mátéh.
Azon vármegyei az *Lászlóffi* Mátéh.
Udvarhely-Bardóczon vagyon *Boda* Mátéh.
Fogarasföldi nemes volt *Stréza* Mátéh.

Menyhárt.

Aranyváltó vala az *Sebessi* Menyhárt.
Máramarosban lakott az *Pogány* Menyhárt.
Udvarhelyszéki vicetiszt *Török* Menyhárt.
Sepsi-Besenyőn lakott *Szörcsei* Menyhárt.

Littera O.

Orbán.

Kurucztól öletett meg az *Vajna* Orbán,
Udvari káplányom vala *Győrffi* Orbán,
Kurucznál óbester volt az *Czeller* Orbán.
Zágonban életben van más *Vajna* Orbán.

Littera P.

Pál.

Tanácsúr Küküllő főispány *Haller* Pál,
Tábla fia vala régen az *Bánffi* Pál,
Tábla fia ugyan volt amaz *Bethlen* Pál,
Főcommissarius haláláig *Nagy* Pál.

Ország gerenálja főtiszt volt *Béldi* Pál,
Tábla fiai közt jelen *Inczédi* Pál,
Barcsai Ákosnak vére *Barcsai* Pál,
Daczó János fia vala az *Daczó* Pál.

Arad-vármegyei főispány *Conspurg* Pál,
Tudós járt-költ úr volt az gróf *Teleki* Pál,
Rendes két ur vagyon edgy néven *Haller* Pál.
Nem régen hala meg amaz jó *Béldi* Pál.

Nagy kemény rabságban holt volt meg *Mikes* P
Gazdag nagyértékű vala az *Ugron* Pál.
Kolosvári vicekapitány *Balkó* Pál.
Velem nevekedett fel az *Szegedi* Pál.

Táblai assessor volt az *Rhédai* Pál,
Csintalan katona ifjabb *Ugron* Pál,
Somogyomban lakott amaz *Thordai* Pál.
Udvarhelyszéki volt, míg élt *Tiboldi* Pál.

Mezei generál volt *Veselényi* Pál.
Tábla fia vala régen a *Suki* Pál.
Szentmihályon lakott Csíkban az *Sándor* Pál.
Udvarhelyszéken penig *Szombatfalvi* Pál.

Kolosi főbíró mostan az *Páter* Pál,
Thordán lakik vala amaz *Bánházi* Pál,
Udvarhelyszéken vala régen *Benczel* Pál.
Csík-Szentimrén derék gazda *Lászlóffi* Pál.

Fejérben főbíró vala az *Farkas* Pál,
Fejérvármegyei *Okolicsáni* Pál,
Kolosvármegyei főrend volt *Kabos* Pál.
Mostan iskolába tanól *Kálnoki* Pál.

Udvarhelyszéki vicetiszt más *Farkas* Pál,
Ezeres kapitány vala az *Kaszás* Pál,
Bardóczszékben lakott öregb *Fekete* Pál.
Orbai-Teleken vala az *Horváth* Pál.

Regálista vala nem rég *Földvári* Pál,
Fel-Csík-Szentmihályon ifiabb *Sándor* Pál.
Galambfalván lakott az öregb *Sándor* Pál,
Kénosi lakos volt harmadik *Sándor* Pál.

Barcsai nagy házból vagyon *Barcsai* Pál.
Kolosváratt derék ember volt *Gálffi* Pál.
Árkoson, az míg élt, lakozott *Benkő* Pál.
Alsó-Csernátonban lakik edgy *Farkas* Pál.

Gyalog regimentben százados *Henter* Pál.
Uzonból holt volt ki régen *Keserű* Pál.
Csiki nemes ember volt az *Katona* Pál.
Marosszéki vala az ifibb *Bakó* Pál.

Béjáró udvarnál volt *Máriási* Pál.
Magát általlőtte ifi *Fekete* Pál,
Udvarhelyszéki volt az ifibb *Benczel* Pál.
Kovásznai régi nemes az *Balog* Pál.

Károlyvárt kanonok szentéletű *Nagy* Pál,
Kolosváratt superior *Adámovics* Pál.
Második provincialis az *Győrffi* Pál,
Udvarhelyt esperest volt *Mocsonoki* Pál.

Bonczidánál nyertes lett vala *Olosz* Pál.
Sepsiben, Zoltánban vagyon az *Czerjék* Pál,
Miklósvárszéken és Nagyajtán *Henter* Pál.
Mikeszászán él ifiú *Szegedi* Pál.

Grófi ágyból való ifi gróf *Bethlen* Pál.
Teremiben lakik mostan *Léczfalvi* Pál.
Szancsali professor az nemes *Vadas* Pál.
Zabolán régi nemes ember *Zsigmond* Pál.

Fejérben főbíró vala *Borsai* Pál.
Hunyadban notárius az *Ponori* Pál.
Középszolnoki assessor *Láposi* Pál.
Udvarhelyszéki nemes *Jakabházi* Pál.

Közép-Szolnokban assessor *Dobai* Pál,
Dobokában assessor az *Cserinyi* Pál,
Hunyadvármegyei főrend *Csulai* Pál,
Fejérben Mohából való *Somogyi* Pál.

Küküllő főbíró vala *Pápai* Pál,
Most Hidvégin lakik az ecsém *Mikó* Pál,
Fejérben főbíró kövesdi *Boér* Pál,
Udvarhely vicetiszt mostan az *Sándor* Pál.

Miklósvári vicetiszt vala *Donát* Pál,
Kézdi notárius mostan az *Benkő* Pál,
Márkosfalván lakott hajdon az *Mihálcz* Pál.
Árvából Papolczra jött az *Jesenczki* Pál.

Rhetoricát tanól most *Bornemiszsza* Pál,
Constantinápolyban volt *Kápolnási* Pál.
Mostan jó korában vagyon az *Gyárfás* Pál,
Méregtől öletett ifibb *Inczédi* Pál.

Teleki János fia gróf *Teleki* Pál,
Nagy főember vala minap *Kendeffi* Pál.
Edgy jó főember lengyelfalvi *Orbán* Pál,
Perceptor Uzonban most az *Keserű* Pál.

Közép-Szolnok vármegye assessor *Nagy* Pál,
Fejérvármegye assessor *Noáczki* Pál,
Fejérvármegyében Karatnán volt *Kis* Pál,
Hunyadvármegyében lakik az *Kopcsa* Pál.

Angyaloson régi nemes az *Forró* Pál,
Marosszékben élő nemes ember *Nagy* Pál,
Kászon-Ujfaluban lakik az *Fejér* Pál,
Lemhinyben igaz nemes vala *Zsigmond* Pál.

Gyergyó-Újfaluban bír az *Elekes* Pál,
Régi nemes ember Kovásznán *Márkos* Pál,
Hat bötűből nevű barátoson *Gál* Pál,
Felső-Csernátonban nemes az *Balog* Pál.

Nacságos úr vala nem rég *Andrási* Pál,
Magyarországi bejáró *Hevesi* Pál,
Főemberek között vagyon az *Pongrácz* Pál,
Öreg jó beszédű zalányi *Apor* Pál.

Péter.

Háromszéki főtiszt most az *Apor* Péter,
Ország főpostamestere *Bánffi* Péter.
Itilőmester híres *Alvinczi* Péter,
Gubernátor ipja volt *Daniel* Péter.

Natio comesse s tanács *Véber* Péter,
Tábla fia vala *Thoroczkai* Péter,
Öreg ember volt más *Thoroczkai* Péter.
Fagarasi kapitány az *Veres* Péter.

Director volt régen az *Barabás* Péter.
Ma penig director táblán *Dobra* Péter,
Az jezsuiták közt van az *Jankó* Péter.
Alsó-Torján lakik mostan *Mihálcz* Péter.

Régi bárók-féle volt *Serédi* Péter,
Sófalvi sóispány *Szeredai* Péter,
Jó nemes ember volt *Szombatfalvi* Péter,
Vicekirálybíró volt *Damokos* Péter.

Bárók seregiben ifi *Bánffi* Péter,
Most özvegyek között van *Macskási* Péter,
Thordában viceispány volt *Nemes* Péter,
Rhetoricából hala ki *Simon* Péter.

Küküllő főbíró volt *Fekete* Péter,
Fel-Csíkon Taploczán lakik *Sándor* Péter.
Főemberi számban volt az *Alsó* Péter.
Kolosváratt híres vala *Brozer* Péter.

Igen nagy főember volt *Nápolyi* Péter,
Hunyadvármegyében az *Markutsán* Péter,
Szászvárosi vámos vala *Görög* Péter,
Felső-Tökön vagyon s lakik *Viski* Péter.

Fejérben főbíró az *Püspöki* Péter,
Fagarasban lakék gazdag *Vajda* Péter,
Thordavármegyében lakott *Tarsoly* Péter,
Szotyorban régi nemes ember *Nagy* Péter.

Edgy főember vala régen *Flistik* Péter,
Kolosban Papfalván *Havasalyi* Péter,
Máramarosban lakik volt *Pogány* Péter,
Kolosvárt főember vén *Somai* Péter.

Aradi főispány volt *Macskási* Péter,
Fejérben főbíró *Somoria* Péter,
Viceispány ugyanott *Inczédi* Péter,
Kolosvári vámos volt az *Kornis* Péter.

Fiscalis exactor volt *Ecsedi* Péter,
Hadakban kapitány az *Kálnoki* Péter,
Alsó-Torján lakott öregb *Danka* Péter,
Marosszékben nemes vala *Bakó* Péter.

Olosztelkén lakott vén *Daniel* Péter,
Csuda természetű öreg *Jankó* Péter,
Kemény János fia vala *Kemény* Péter,
Szentlélek utolsó nevű *Székely* Péter.

Fagarasi udvarbíró *Száva* Péter,
Fejérben Kövesden lakik *Ficsor* Péter,
Uzonból iratott fel *Keserű* Péter,
Két bőrből pár csizmát viselt *Csüdör* Péter.

Hunyadban főrenden vala *Tornya* Péter,
Az csíki sögöti öreg *Mikó* Péter,
Kolosváratt lakott az *Kávási* Péter,
Miklósvárszékben Bölönben *Sikó* Péter.

Szamosujvári kapitány *Kemény* Péter,
Kolosvármegyében főrend *Kabos* Péter,
Fagarasföldin Dridiffen *Rétyi* Péter,
Károlyvára mellett Sárdon *Kovács* Péter.

Nádudvari János, *Nádudvari* Péter,
Udvarhelyi vicetiszt más *Kovács* Péter,
Derék finom gazda Torján *Benkő* Péter,
Miklósvár-Nagy-Ajtán lakott *Henter* Péter.

Thordavármegyében főrend *Huszár* Péter,
Ifiacska vala edgy *Somai* Péter,
Krasznában prókátor vala *Beczó* Péter,
Nyujtódon armálista volt *Balog* Péter.

Custos provincialis az *Hozó* Péter,
Ugyanazon tisztben vala *Becze* Péter,
Csiki harminczados vala *Miklós* Péter,
Orbai assessor mostan az *Kis* Péter.

Közép-Szolnok ispány most *Dobai* Péter,
Azon vármegyei *Sándorházi* Péter,
Küküllőben assessor az *Kovács* Péter,
Adámoson lakik az *Szakmári* Péter.

Kővár szolgabíró vádi *Vajvod* Péter,
Az Gogányváralján lakik *Száva* Péter,
Bonyháról iratik fel *Sebessi* Péter,
Sövényfalvi nemes ember az *Nagy* Péter.

Régen főember volt az *Szucsáki* Péter,
Fejérben assessor az *Apáti* Péter,
Fejérvizi nemes ember az *Pap* Péter,
Nagy-Deveséren vagyon *Somlai* Péter.

Hadi állapotban vagyon az *Zeik* Péter,
Fejérben perceptor most *Inczédi* Péter,
Dobokai assessor *Zalányi* Péter,
Hunyadból hadakba ment az *Köblös* Péter.

Dobokában assessor *Felszegi* Péter,
Tordában edgy szolgabíró *Fülöp* Péter,
Hunyadban Szálláspatakon *Mára* Péter,
Udvarhelyen nemes ifibb *Kovács* Péter.

Alsó-Rákost bírta az *Budai* Péter,
Doboka főbíró vala *Köblös* Péter,
Marosban vicetiszt volt az *Dósa* Péter,
Oroszfaluban lakott *Barabás* Péter.

Fejérben assessor az *Enyedi* Péter,
Hunyadvármegyében lakik *Ivul* Péter,
Csik-szentdamokosi másik *Sándor* Péter,
Az Thorda-Magyarón vagyon *Kocsis* Péter.

Hunyadvármegyei *Ribiczei* Péter,
Azon vármegyében van *Krakkai* Péter,
Ugyan oda való *Debreczeni* Péter,
Felcsik-Várdotfalván nemes *Márkos* Péter.

Fejérben assessor főrend *Veres* Péter,
Fejérben szolgabíró az *Boér* Péter.
Gyergyó-Ujfaluban az *Elekes* Péter,
Kedves szolgám vala nem rég *Farkas* Péter.

Hunyadvármegyében vagyon *Moré* Péter.
Ugyan odavaló nemes *Bogyul* Péter.
Rácztól lőtetett által az *László* Péter.
Dálnokban igazi nemes az *Veres* Péter.

Marosszékben nemes ember *Sinka* Péter,
Alsó-Torján nemes vala *Szabó* Péter,
Léczfalván régi nemes az *Bodor* Péter.
Hunyadvármegyében vagyon *Toma* Péter.

Littera R.

Raphael.

Az kantai gárgyán *Szacsvai* Raphael.
Árkosi nemes ember *Benkő* Raphael.
Nagyapja is ugyan volt *Benkő* Raphael.
Keresek, de látom nincsen több Raphael.

Littera S.

Sigmond.

Gubernátor mü üdőnkben *Kornis* Sigmond,
Praesidens volt régen amaz *Bánffi* Sigmond,
Derék kis katona az *Bálintith* Sigmond,
Sokakkal jótevő volt *Felvinczi* Sigmond.

Hunyadi főispány volt *Jósika* Sigmond.
Udvarhelyi főtiszt vala *Kordá* Sigmond,
Táblafia penig mostan *Balog* Sigmond,
Vicehochmester volt az *Perneszi* Sigmond.

Edgy itélőmester csapai *Kun* Sigmond,
Magát alkalmaztató gróf *Csáki* Sigmond,
Tábla fia vala báró *Kemény* Sigmond,
Jó főember penig az *Thordai* Sigmond.

Ma az tanácsban van báró *Bánffi* Sigmond,
Elöregedett már másik *Bánffi* Sigmond.
Ma is életben van *Thoroczkai* Sigmond.
Udvari és tréfás volt *Bodoni* Sigmond.

Tanács úr értünkre volt *Mikola* Sigmond,
Ifi ember holt meg báró *Korda* Sigmond,
Értelmes ember volt az petki *Nagy* Sigmond,
Orbai vicetiszt vala *Vajna* Sigmond.

Gubernator fia az gróf *Kornis* Sigmond,
Rendes ifiu legény *Bálintith* Sigmond,
Fehérben főbíró volt *Rápóti* Sigmond,
Sepsi-besenyei az *Szörcsei* Sigmond.

Gyermek korban holt meg gróf *Teleki* Sigmond,
Hunyadvármegyében úr *Barcsai* Sigmond.
Mikeszászán lakott az *Varsányi* Sigmond.
Orbaiban Páván ifi *Vajna* Sigmond.

Rendes öreg úri *Haranglábi* Sigmond,
Alsó-Csernátonban van *Damokos* Sigmond,
Jó expeditor vala *Miskolczi* Sigmond,
Szentkatolnán lakott az *Elekes* Sigmond.

Aranyváltó vala az *Bágyoni* Sigmond,
Fejérben Mohában lakék *Boér* Sigmond.
Thordában Hadréven vala *Trauzner* Sigmond.
Fegyvertől veszett el csíki *Bodó* Sigmond.

Kolosban viceispány *Décsei* Sigmond,
Edgy főember vala az *Belényi* Sigmond,
Bürkösön lakozott rég edgy *Boér* Sigmond.
Prókátor Kökösben amaz *Gronszki* Sigmond.

Dobokában viceispány *Balog* Sigmond,
Fagarasi Récsen vala *Boér* Sigmond,
Igaz nemes ember volt *Bölöni* Sigmond.
Orbaiban Páván van *Könczei* Sigmond.

Aranyasszéki vicetiszt *Miske* Sigmond,
Edgy főember vala az *Szalánczi* Sigmond.
Orbai Czofalván lakik *Csia* Sigmond.
Szentkatolnán vala régen edgy *Cseh* Sigmond.

Sepsiben vicetiszt vala *Székely* Sigmond,
Marosszékben lakik *Szeredai* Sigmond,
Most Léczfalván lakik s jól él *Gyárfás* Sigmond,
Máramarosi volt régen *Pogány* Sigmond.

Thordában főbíró volt *Szaniszló* Sigmond,
Fejérben viceispány az *Szarka* Sigmond,
Alsó-Csernátonban van *Elekes* Sigmond,
Kézdiben Léczfalván lakik *Csákán* Sigmond.

Edgy testvérek *Lugosi* László és Sigmond,
Jeles és udvari vala más *Nagy* Sigmond,
Fejérben Mohában él most *Boér* Sigmond,
Orbai Kovásznán lakik *Bogdány* Sigmond.

Csapon bír vala ifi *Felvinczi* Sigmond,
Részegen hala meg az *Saládi* Sigmond,
Fiának is neve volt *Saládi* Sigmond,
Jó inasom csernátoni *Farkas* Sigmond.

Udvari kapitány volt más *Pogány* Sigmond,
Lengyelfalvi vala amaz *Orbán* Sigmond,
Kálban az pestisben holt meg egy *Nagy* Sigmon
Felső-Torján lakik nemes *Kovács* Sigmond.

Urfi renden vagyon ifi *Tholdi* Sigmond,
Thordai főbíró rég *Pápai* Sigmond,
Városfalvi vala az *Kénosi* Sigmond,
Szitás-Kereszturott volt más *Kovács* Sigmond.

Rendes öreg ember *Besenyei* Sigmond,
Fia is főember *Besenyei* Sigmond,
Marosszéki fi volt *Baranyai* Sigmond,
Thordában Görgényben lakott *Csapi* Sigmond.

Kavallérok között vala *Henter* Sigmond,
Küküllővármegyei *Balásffi* Sigmond,
Jó főember az ifi *Inczédi* Sigmond,
Kézdiben Dálnokban vagyon *Lőrincz* Sigmond.

Kolos superior *Vizkeleti* Sigmond,
Éppen atyánk helyett ott *Kőszegi* Sigmond,
Udvarhelyi páter volt *Knyezovics* Sigmond,
Bécsben referendárius *Csató* Sigmond.

Pókafalvi főrend vala *Török* Sigmond,
Maros mellett Koppányban az *Fosztó* Sigmond,
Mostan nevekedik kisded *Henter* Sigmond.
Fejérben perceptor volt *Kerekes* Sigmond.

Szolnoki viceispány az *Balog* Sigmond.
Küküllő assessor az *Pápai* Sigmond,
Egresfői nemes *Verebélyi* Sigmond,
Ráczok miatt veszett vala *Farkas* Sigmond.

Küküllő assessor az *Harsányi* Sigmond.
Bényen biradalmú amaz *Gravuly* Sigmond,
Korod-Szentmártonban lakik *Farkas* Sigmond,
Czofalvi nemes ember az *Csia* Sigmond.

Krasznai assessor főrend *Szénás* Sigmond.
Ugyanott assessor *Máriai* Sigmond,
Harmadik assessor az *Décsei* Sigmond,
Közép-Szolnok assessor *Dobai* Sigmond.

Krasznában assessor az *Katona* Sigmond.
Thordában perceptor az *Pápai* Sigmond.
Fejérben notárius volt *Szarka* Sigmond.
Udvarhelyt életben van az *Sándor* Sigmond.

Hunyadvármegyei az *Makrai* Sigmond,
Krasznában szolgabíró az *Virág* Sigmond,
Udvarhelyszékben főrend az *Pálffi* Sigmond,
Dobokában assessor az *Balog* Sigmond.

Dobokában assessor *Borsai* Sigmond,
Az Marosszéken főrend vagyon *Vér* Sigmond,
Thordavármegyében nemes *Gruzda* Sigmond.
Hunyadban Hosdáton az *Baczoni* Sigmond.

Hunyadban főember az *Váradi* Sigmond.
Marosszéken vagyon *Szentiványi* Sigmond.
Udvarhelyszéken van élő *Péter* Sigmond.
Gyergyó-Alfaluban él az *László* Sigmond.

Thordában az Pókán él *Szikszai* Sigmond.
Fejérvármegyében *Szaboszlai* Sigmond,
Cancellista diák mostan *Mára* Sigmond,
Fejér szolgabíró *Bácsfalusi* Sigmond.

Fejérben assessor az *Szalánczi* Sigmond,
Hunyad szolgabíró *Kedeházi* Sigmond,
Marosszéki nemes az *Inczédi* Sigmond,
Ugyan oda való az *Marosi* Sigmond.

Marosban főrenden vagyon *Ozdi* Sigmond,
Ugyanazon székben él *Gálfalvi* Sigmond,
Marosi fi megint az *Bikfalvi* Sigmond,
Fejér szolgabíró petki *Káli* Sigmond.

Thordában főember vala *Székely* Sigmond,
Karatnán is vagyon másik *Székely* Sigmond,
Marosszéki nemes az *Demeter* Sigmond,
Orbai Haralyban élő *Fejér* Sigmond.

Marosszéki nemes az *Iszlai* Sigmond,
Orbai Papolczon vagyon *Bede* Sigmond,
Kovásznai régi remes *Bogdány* Sigmond,
Bölönben nemes ember számba *Nagy* Sigmond.

Esztendős korában holt meg *Apor* Sigmond.
Vizaknai főrend az *Szentpáli* Sigmond,
Gelenczei nemes három *Csoma* Sigmond,
Alsó-Csernátonban lakik *Farkas* Sigmond.

Sámuel.

Rövid praesidens *Keresztesi* Sámuel,
Cancellárius gróf *Kálnoki* Sámuel,
Küküllő főispány a *Bethlen* Sámuel,
Guberniális személy *Bíró* Sámuel.

Tanács medicus *Köleséri* Sámuel,
Referendár Bécsben *Alvinczi* Sámuel,
Most nevekedik *Szentkereszti* Sámuel,
Törcsvárán vámos vala *Boér* Sámuel.

Doboka főispány az *Kemény* Sámuel,
Vitéz ember vala *Jósika* Sámuel,
Most gróffá lőn iktári *Bethlen* Sámuel,
Tábla fiává lött gróf *Bethlen* Sámuel.

Luthertől pápához tért volt *Fest* Sámuel
Fejérben főbíró volt *Zajzon* Sámuel,
Somlai vámos volt az *Vizi* Sámuel,
Háromszéki az *Szentiványi* Sámuel.

Grófi számban vagyon *Kálnoki* Sámuel,
Ifi legény holt *Thoroczkai* Sámuel,
Marosszéki volt *Szeredai* Sámuel,
Marosi ifibb *Szentiványi* Sámuel.

Tábla fia vala az *Torma* Sámuel,
Sepsi notárius az *Székely* Sámuel,
Tamásfalván lakott az *Turi* Sámuel,
Kézdi-Lemhinyben lakott *Sigmond* Sámuel.

Medgyes főbíró tanács *Konrád* Sámuel,
Fejérben bír vala amaz *Jó* Sámuel,
Thordai főbíró *Naményi* Sámuel,
Diódon bír vala más *Bíró* Sámuel.

Teleki urak közt *Teleki* Sámuel,
Fogarasföldin volt *Luczai* Sámuel,
Polyánban lakik volt az *Mihálcz* Sámuel,
Alsó-Torján penig az *Benkő* Sámuel.

Tanács brassai bíró *Herbert* Sámuel,
Miklósvár vicetiszt *Cserei* Sámuel,
Sárdon Károlyvárnál *Récsei* Sámuel,
Gidófalván lakik az *Jancsó* Sámuel.

Hunyadvármegyei *Barcsai* Sámuel,
Buda János fia az *Buda* Sámuel,
Ifi holt meg edgy más *Cserei* Sámuel,
Kolosvári fi volt *Csepregi* Sámuel.

Hunyad viceispány *Inczédi* Sámuel,
Szolnok főbíró *Szaniszlói* Sámuel,
Sepsi-Martonoson van *Gyujtó* Sámuel,
Kézdi Mátisfalván az *Becző* Sámuel.

Kolosi főbíró *Szarvadi* Sámuel,
Udvarhelyszéki vala *Orbán* Sámuel,
Sákodon lakik volt az *Horváth* Sámuel,
Alsó-Csernátonban *Damokos* Sámuel.

Pestisben holt Csíkban *Lászlóffi* Sámuel,
Fintaházán lakott edgy *Fodor* Sámuel,
Arany[1]) notárius más *Fodor* Sámuel,
Udvarhelyszékről származott *Koncz* Sámuel.

[1]) T. i. aranyosi.

Báró számba vala *Jósika* Sámuel,
Nagy Sigmond fia volt petki *Nagy* Sámuel.
Károlyvári volt *Kolosvári* Sámuel,
Calvin professor az *Kapusi* Sámuel.

Küküllővárt lakott az *Horváth* Sámuel,
Királyfalván nemes *Bocskai* Sámuel,
Pócsfalván vagyon az *Sombori* Sámuel,
Az Szőkefalván *Szentmiklósi* Sámuel.

Kis-Kenden úri rend az *Bíró* Sámuel,
Gogányváraljai az *Száva* Sámuel,
Vicenotárius *Ujfalvi* Sámuel,
Maros mellett Csapón más *Horváth* Sámuel.

Haranglábon főrend *Szatmári* Sámuel,
Szolnok viceispány *Sárközi* Sámuel,
Bábahalmi nemes ember *Nagy* Sámuel,
Az Oláh-Kocsárdon *Gyulai* Sámuel.

Szolnok assessor *Büdöskuti* Sámuel,
Küküllő assessor *Pataki* Sámuel,
Kővári assessor *Galambas* Sámuel,
Udvarhelyszéken van *Sebessi* Sámuel.

Főrendű számba van *Borsai* Sámuel,
Thorda-Hadrévén van az *Trauzner* Sámuel,
Marosszékben nemes ember *Bán* Sámuel,
Küküll-dányáni *Szenkirályi* Sámuel.

Udvarhelyt főrenden *Sebessi* Sámuel,
Az Maros-Kibéden van *Dósa* Sámuel,
Thorda Magyar-Bölkényben *Székely* Sámuel,
Haranglábon lakik az *Vita* Sámuel.

Hunyadvármegyében az *Győrffi* Sámuel,
Fejér-Hariban *Okolicsáni* Sámuel,
Udvarhelyszékben van az *Török* Sámuel,
Krasznában assessor *Kászoni* Sámuel.

Fejérben assessor az *Boér* Sámuel,
Hunyadvármegyében az *Balya* Sámuel,
Fel-Csíkszékben lakik az *Incze* Sámuel,
Gróf Bánffi Dénesnél *Cserepi* Sámuel.

Maros-Ákosfalván *Szilágyi* Sámuel,
Fel-Csíkon az Delnén más *Incze* Sámuel,
Fejér notárius *Károlyi* Sámuel,
Ugyanott notári *Harsányi* Sámuel.

Marosszéken él *Szentiványi* Sámuel,
Fejérben Bürkösön az *Geréb* Sámuel,
Ugyanott prókátor *Erszényes* Sámuel,
Ottan commissarius *Czerjék* Sámuel.

Fejér szolgabír *(így!) Szaboszlai* Sámuel,
Szolgabíró ottan *Miskolczi* Sámuel,
Marosszéki nemes az *Tholdu*[1]) Sámuel,
Nagyajtai *Komjátszegi* Sámuel.

Diósgyőröt bírta az *Haller* Sámuel,
Jó typographus Telegdi *Pap* Sámuel,
Köznemes katona az *Király* Sámuel,
Torján armálista *Jakabos* Sámuel.

Simon.

Fogarasi főkapitány *Boér* Simon,
Jeles úri ember vala *Kemény* Simon,
Társam Nagy-Szombatig s helyben *Orbán* Simon.
Brassai bíró volt híres *Draut* Simon.

Natio comesse vala *Bauzner* Simon,
Most Kövesden lakik ifi *Boér* Simon,
Nagy-Borosnyón lakik nemes *Barta* Simon,
Elhánnya az sulykot gyakran *Babos* Simon.

Fejedelem fia öregb *Kemény* Simon,
Felsőtorjai főember *Kozma* Simon.
Tömösi vámos vala az *Borbély* Simon.
Kézdiben Lemhényben van *Keserű* Simon.

Alcsík-szentkirályi nemes az *Bors* Simon.
Elé való nemes Csíkban *Szabó* Simon.
Marosszéki nemes öregbik *Nagy* Simon.
Ugyan oda való fi ifi *Nagy* Simon.

[1]) Így! mindkét példányban.

Sándor.

Guberniális személy *Teleki* Sándor,
Ez világból kimult az *Barcsai* Sándor,
Méreggel öletett meg az *Henter* Sándor,
Genuai fi volt az *Biális* Sándor.

Kolosi főbíró az *Sombori* Sándor,
Szolnokvármegyei volt az *Hidi* Sándor,
Orbai perceptor most az *Markos* Sándor,
Szemerián lakik s vagyon *Borra* Sándor.

Urak seregiben járt az *Kemény* Sándor,
Prókátor s vicetiszt vala *Markó* Sándor,
Peselneken lakott az *Rapóti* Sándor,
Kolosvármegyében *Havasalji* Sándor.

Hid-Almáson lakik mostan *Korda* Sándor,
Désen szolgabíró az *Dálnoki* Sándor,
Katonáskodik most az *Könczei* Sándor,
Orbaiban Páván lakik *Vajda* Sándor.

Teleki János fia *Teleki* Sándor,
Csíkban házasodott volt az *Bíró* Sándor,
Fejérben Kövesden volt *Gyulai* Sándor,
Néma süket fia más *Gyulai* Sándor.

Thordavármegyei ispány *Pálffi* Sándor,
Somogyban főrend az *Thordai* Sándor,
Mikeszászán lakott az *Mohai* Sándor,
Szolnokban notárius *Kászoni* Sándor.

Közép-Szolnok notári *Dobai* Sándor,
Ugyanott vicenotár *Bölöni* Sándor,
Ákosfalvi főrend az *Szilágyi* Sándor,
Commissárius penig *Almási* Sándor.

Marosban Kibéden főrend *Dósa* Sándor,
Hunyadvármegyében az *Csulai* Sándor,
Udvarhelyszéki fi az *Péterffi* Sándor,
Thordában szolgabíró *Báróczi* Sándor.

Haller Gábor kisebb fia *Haller* Sándor,
Felcsíki vicetiszt most *Abaffi* Sándor,

Tamásfalván lakik ifi *Turi* Sándor,
Az Gogányvárallyán vagyon *Száva* Sándor.[1])

Régi nemességű az *Gerendi* Sándor,
Hunyadban Hosdáton lakik *Pálffi* Sándor,
Fejérben szolgabíró *Noáczki* Sándor,
Szolgabíró ugyanott *Somodi* Sándor.

Thordavármegyei gerendi *Nagy* Sándor,
Bardóczi vicetiszt vala *Boda* Sándor,
Nyujtódon éltiben nemes *Balog* Sándor,
Miklósvár-Köpeczen élő az *Bocz* Sándor.

Sorbán.

Szigeti vámos vala *Luczai* Sorbán,
Apaffi bolondgya *Kapocséli* Sorbán,
Boérok hadnagya *Voillai* Sorbán,
Fogaras assessor más *Luczai* Sorbán.

Littera T.

Tamás.

Udvari és tréfás vala *Mikes* Tamás,
Igen gazdag ember az vén *Imecs* Tamás,
Katonás, bővkezű öreg *Nemes* Tamás,
Öreg, jámbor, szelid vén *Kálnoki* Tamás.

Tanácsúr volt régen hévizi *Nagy* Tamás,
Az hadakban lakik gróf *Kálnoki* Tamás,
Uri ember vala az *Barcsai* Tamás,
Csíkban edgy főember volt *Damokos* Tamás.

Marosi vicetiszt volt az *Dósa* Tamás,
Gyenge ifiuságban holt meg *Nemes* Tamás,
Megtébolyodott eszű volt *Gyárfás* Tamás,
Most is Imecsfalván van edgy *Imecs* Tamás.

Miklósvárszéki vicetiszt *Baló* Tamás,
Csíkban Szenttamáson az *Abaffi* Tamás,

[1]) Ennek a példánya van meg nálam ebből a munkából. A czimlapon levő felírások ezek: »G. várallyai Száva Sándorné«. »Ex manuscriptis Alexandri Száva de G. Varallya«.

Az Tömösön vámos volt *Árpási* Tamás,
Hatolykán jó major mostan *Pócsa* Tamás.

Híres verscsináló magyar *Zonda* Tamás.
Régi nemességű közép *Imecs* Tamás.
Orbaiban Páván lakik *Vajna* Tamás.
Zalánból hala ki nem rég *Sera* Tamás.

Nőtlen ember volt, míg élt, *Ugron* Tamás,
Hadréven lakik volt öreg *Trauzner* Tamás,
Gyergyai vicetiszt volt az *Sólyom* Tamás.
Orbai Pákében *Bedőházi* Tamás.

Alcsíki királybíró *Lászlóffi* Tamás,
Kászoni vicetiszt vala *Kovács* Tamás,
Öreg gazdag szentiványi *Márkos* Tamás,
Élhetetlen keringő az *Sigmond* Tamás.

Fejérvármegyében volt *Gyulai* Tamás,
Fagarasföldi volt ifi *Boér* Tamás,
Marosszék-Kibéden volt más *Dósa* Tamás,
Az Alsó-Volálban lakik *Illyés* Tamás.

Kurucztól öletett meg az *Jankó* Tamás,
Aranyas notárius volt az *Tar* Tamás,
Görögök bírája vala *Görög* Tamás,
Menkő ütötte Kovásznán *Márkos* Tamás.

Szolnokban vicetiszt volt edgy *Nemes* Tamás.
Léczfalváról jött ki ifibb *Gyárfás* Tamás,
Fogarasföldi volt *Veniczei* Tamás,
Szemerián nemes ember *Csákány* Tamás.

Hunyadban főbíró vala *Ballya* Tamás,
Az Maros-Makfalván még edgy *Dósa* Tamás,
Alcsík-Szentkirályról íratik *Bors* Tamás,
Velem iskolába jára az *Pál* Tamás.

Marosszéki nemes az másik *Nagy* Tamás,
Alcsík-szentkirályi ifiabb *Bors* Tamás,
Felcsík-Vacsárcsiban lakik az *Blás* Tamás.
Sepsi-Martonosból holt ki *Gyujtó* Tamás.

Tóbiás.

Udvarhelyt superior *Dirner* Tóbiás,
Híres pictor vala Szebenben *Tóbiás*,
Bölönben nemes *Araszaki* Tóbiás,
Kézdiben salétromfőző *Senn* [1]) Tóbiás.

Littera Z.

Zakariás.

Brassóban commissár az *Hunn* Zakariás,
Fagarasi *Marcsinai* Zakariás.

---

[1]) A Száva-féle példányban: »*Séén*« áll.

(Egykorú kézirata, br. Apor Péter egyik íródeákjának kezétől, a kitől Apor latin munkáinak az altorjai levéltárban lévő bekötött gyűjteményes kötete végső feljegyzései is származnak, megvan az Erdélyi Muzeum kézirattárában »Josephi Comitis Kemény Collectio major Manuscriptorum historicorum Tomus XX« jelzés alatt, br. Apor Péter »Lusus mundi« cz. művével egybekötve. A másik példány, melyből az I. rész betűrendben, II. rész inkább méltóságok szerint van összeírva, mely a gógánvárallyai Száva Sándoré volt, megvan gyűjteményemben. A kiadás mindkét példány összehasonlítása alapján történt.)

IV.

CSEREY MIHÁLY NÉVSORA KORTÁRSAIRÓL,

A KIHALT CSALÁDOKRÓL, AZ EMELKEDETT CSALÁDOKRÓL ÉS SAJÁT CSALÁDJA LESZÁRMAZÁSA.

(BÁRÓ APOR PÉTER JEGYZETEIVEL.)

A mely urak, főemberek, nemesek az én időmben megholtanak, akiket én ismertem, azoknak specificatiója.

1. Osdolai öreg *Kun* István, nagy főember.
2. Osdolai iffiabb *Kun* István, levágták Zernyestnél.
3. Osdolai *Kun* Miklós, főember.
4. Vargyasi öreg *Daniel* István, főkirálybíró.
5. Oloszteleki öreg *Daniel* Mihály, főkirálybíró.
6. Vargyasi iffiabb *Daniel* Mihály, levágták Kolozsvárnál.
7. Oloszteleki öreg *Daniel* Ferencz, főkirálybíró.
8. Oloszteleki *Daniel* Gábor, meglőtték Fogarasnál.
9. Gróf *Apor* István, tanácsúr, thesaurarius, meghalt Szebenben.
10. Gróf *Kálnoki* Sámuel, bécsi cancellarius.
11. Csiki *Petki* János, főkirálybíró.
12. *Lázár* István, főkirálybíró, Déván meghal rabságban.
13. Öreg báró *Gyulai* Ferencz, főkirálybíró.
14. Báró *Kornis* Gáspár, főkapitány.
15. Gróf *Gyulaffi* László, tanácsúr, főkapitány.
16. Hévizi *Nagy* Thamás, tanácsúr.
17. *Naláczi* István, tanácsúr, főhopmester.
18. *Naláczi* János, főember.
19. *Tholdalagi* András, tanácsúr.
20. Öreg *Tholdalagi* János, tanácsúr.
21. *Thoroczkai* István, főkapitány, főispán.
22. Gróf *Pekri* Lőrincz, főkapitány, főispán.
23. *Székely* László, tanácsúr, kolozsvári főkapitány.
24. *Barcsai* Ábrahám úr.
25. *Barcsai* Mihály, tanácsúr, udvari főkapitány.
26. Öreg *Teleki* Mihály, generalis, levágták Zernyestnél.
27. Báró *Wesselényi* Pál, generalis.
28. Öreg *Kemény* János báró, tábla fia.
29. Ifjabb bükkösi *Kemény* János, Boldizsár öcsese.
30. *Kemény* Sándor, főember.
31. *Kendeffi* Pál, főember.
32. *Kendeffi* Gáspár, főember.

33. *Bocskai* Miklós, nagy úr, meghal Kolosváratt.
34. *Apaffi* Miklós, fejedelem öcscse.
35. *Apaffi* Mihály, öreg, erdélyi fejedelem.
36. Iffiabb *Apaffi* Mihály, herczeg, Bécsben hal meg.
37. *Gyeröffi* György, tanácsúr.
38. *Keresztesi* Sámuel, tanácsúr, főispán.
39. Öreg *Bánffi* Zsigmond, tanácsúr.
40. Öreg *Mikola* Zsigmond, tanácsúr.
41. *Kollatovith* György, főember.
42. *Kapi* György, tanácsúr, Déván meghal rabságban.
43. Öreg *Bethlen* János, tanácsúr, cancellarius.
44. Öreg *Bethlen* Farkas, tanácsúr, cancellarius.
45. *Bethlen* Gergely, tanácsúr, generalis.
46. Öreg *Bethlen* Elek, tanácsúr.
47. Gróf *Bethlen* Ferencz, főcommissarius.
48. Gróf iffiabb *Bethlen* János, tábla fia.
49. *Bethlen* Pál, tábla fia.
50. Gr. *Bethlen* Sámuel, főkapitány, főispán.
51. Gr. *Bethlen* László, tanácsúr, főispán.
52. Öreg *Bánffi* Dénes, tanácsúr, generalis, megölték.
53. Gróf idősbik *Bánffi* György, gubernátor.
54. Gróf iffiabb *Bánffi* Dienes.
55. Öreg *Béldi* Pál, tanácsúr, generalis, rabságban holt meg.
56. Gr. *Bethlen* Miklós, cancellarius, rabságban holt meg.
57. Gr. *Bethlen* Mihály.
58. Báró *Serédi* Benedek.
59. Br. *Serédi* István.
60. Br. *Serédi* Péter, szolgái ölték meg.
61. *Mikes* Kelemen, tanácsúr, székely generális.
62. *Mikes* Pál, főember, rabságban holt meg Fogarasban.
63. *Kendi* János, itílőmester.
64. *Sárpataki* Márton, itílőmester.
65. Báró *Andrási* István.
66. *Alvinczi* Péter, itílőmester.
67. *Sárossi* János, tanácsúr, itílőmester, főcommissarius.
68. *Henter* Ferencz, itílőmester.
69. *Simonffi* Mihály, itílőmester.
70. *Macskási* Boldizsár, tanácsúr.
71. *Macskási* Ferencz, főember.
72. *Macskási* László, főember.
73. Öreg *Rhédai* Ferencz, tanácsúr.
74. *Rhédai* István, főember.
75. *Rhédai* János, főember.
76. *Mikó* István, főkirálybíró.

77. Öreg *Nemes* János, tanácsúr, főkapitány.
78. *Nemes* Gábor, főember.
79. *Nemes* György, főember.
80. Öreg *Nemes* Tamás, főember.
81. *Kálnoki* Farkas, tábla fia.
82. *Kálnoki* József, főember.
83. *Bodoni* Balázs, főember, megölték Havasaljföldiben.
84. *Bodoni* György, főember.
85. *Bálintit* Zsigmond, főember.
86. *Vaj* Mihály, főember.
87. *Apor* Lázár, főkapitány, itílőmester.
88. *Lázár* Imreh, tábla fia.
89. *Lázár* György, főkirálybíró.
90. *Keresztúri* János, főkirálybíró.
91. Szentlászlói *Sárossi* János, főkirálybíró.
92. *Sárossi* István, főember.
93. Öreg *Horváth* Kozma, tábla fia.
94. Öreg *Horváth* Ferencz, tábla fia.
95. Öreg *Horváth* Miklós, tábla fia.
96. *Thoroczkai* Mihály, tanácsúr.
97. *Thoroczkai* László, főember.
98. Öreg *Daczó* János, főkapitány.
99. Öreg br. *Haller* János, tanácsúr, főispán.
100. Öreg br. *Haller* Pál, tanácsúr, főispán.
101. Br. *Haller* István, tanácsúr, praesidens.
102. *Maurer* Mihály, főember.
103. Öreg *Barcsai* Pál, főember.
104. Öreg *Barcsai* István, főember.
105. *Barcsai* Ákos, főember.
106. Öreg *Bánffi* Farkas úr.
107. Öreg Koronkai *Tholdalagi* János, főember.
108. Öreg *Ugron* Ferencz, főember.
109. *Ugron* István, főember.
110. *Ugron* András, főember.
111. *Napuli* György, főember.
112. Öreg báró *Kemény* Simon.
113. *Belenyi* Zsigmond, főember.
114. *Paskó* Kristóf, nemes ember.
115. Ucsai *Horváth* András, főember.
116. Csiki *Damokos* Tamás, főember.
117. Öreg *Vas* György, czegei, főember.
118. Iffiabb czegei *Vas* György, főember.
119. Czegei *Vas* János, tábla fia.
120. *Bánffi* Mihály, főember.

121. Almási *Bánffi* György, főember.
122. Almási *Bánffi* Kristóf, főember.
123. Öreg *Kendeffi* Gábor, főember.
124. Öreg *Jósika* István, főember.
125. Öreg *Jósika* Gábor, tanácsúr, főcommissarius.
126. *Josika* Sámuel, főember.
127. Öreg *Koncz* Gábor, főember.
128. Öreg *Csáki* László, tanácsúr, generális.
129. Gr. iffiabb *Csáki* László.
130. Gr. *Csáki* Gábor.
131. *Nádudvari* István, főember.
132. *Kemény* Péter, főember.
133. Öreg *Buda* András, főember.
134. *Flistich* Péter, főember.
135. Alsórákosi *Budai* Péter, főember.
136. Radnóthi *Balogh* Ferencz, nemes ember.
137. Öreg *Balog* Boldizsár, főember.
138. *Klubosoczki* András, főember.
139. *Szentpáli* Ignácz főkapitány.
140. *Gilányi* Gergely, főember.
141. *Gilányi* Jakab, főember.
142. *Inczédi* Pál, tábla fia.
143. Öreg *Inczédi* Péter, főember.
144. *Inczédi* György, főember.
145. *Inczédi* Mihály, főember.
146. Csernátoni *Bernald* Ferencz, főember.
147. Öreg *Henter* Mihály, főember.
148. Öreg *Henter* András, főember.
149. Gr. *Székely* Mojses, maga jobbágyi ölik meg.
150. Csíki *Henter* Ádám, maga jobbágyai ölik meg.
151. Zágoni *Jankó* Péter, főember.
152. Gr. *Teleki* László, tanácsúr, főispán.
153. *Alsó* János, főember.
154. *Alsó* Péter, őember.
155. Ucsai *Horváth* Ferencz, senior, főember.
156. *Suki* Pál, tábla fia.
157. Mihályfalvi *Thordai* János, főember.
158. Vizaknai *Nagy* István, főember.
159. Három iffiú *Gyerőffi* fiak, egyiket megölték.
160. *Keresztesi* Pál, főember.
161. *Zólyomi* Dávid, török portán holt meg.
162. Gr. *Tökölyi* Imre, portán holt meg.
163. Öreg *Macskási* Péter, főember.
164. *Vajda* László, főpostamester.

165. Mihályfalvi *Vajda* Mihály, főember.
166. Fogarasi *Vajda* Péter, főember.
167. *Inczédi* Zsigmond, főember.
168. Öreg *Cserei* Farkas, főember.
169. Öreg *Cserei* György, főember, Törökországban holt meg.
179. Öreg *Cserei* János, főember, fogarasi kapitány.
171. Csíki *Sándor* János, főember, Molduvában holt meg.
172. Csíki *Sándor* Mihály, jó nemes ember.
173. Csíki *Mikó* Péter, főember.
174. Csíki öreg *Mikó* János, főember.
175. Csíki *Mikó* Ádám, jó nemes ember.
176. Csíki *Abaffi* János, jó nemes ember.
177. Csíki *Abaffi* Gábor, jó nemes ember.
178. Csíki *Abaffi* Tamás, jó nemes ember.
179. Csíki *Thamás* Deák, v. királybíró.
180. Csíki öreg *Boros* György, nemes ember.
181. Csíki iffiabb *Boros* György.
182. Csíki *Antal* Ferencz, jó nemes ember.
183. Csíki *Bors* János, jó nemes ember.
184. Csíki öreg *Bors* István, nemes ember.
185. Csíki öreg *Czirjék* János, jó nemes ember.
186. Csíki *Donáth* Farkas, főember.
187. Csíki *Cserei* István, a tolvajok ölik meg. az anyámnal egy testvér.[1])
188. Öreg *Geréb* János, árapataki főember.
189. Gyergyai *Both* András. v. királybíró. a ráczok igták le.
190. Gyergyai *Both* Mihály, nemes ember.
191. *Cserei* Zsigmond, jó nemes ember.
192. Öreg *Cserei* Sámuel, nemes iffiú legénv.
193. Iffiabb *Cserei* György, Törökországban holt meg.
194. *Cserei* Dániel, jó nemes ember.
195. *Cserei* Mihály, senior, a tatárok lőtték meg.
196. Iffiabb *Cserei* Miklós, Farkas fia.
197. Ajtai öreg *Donáth* László, v. királybíró.
198. Ajtai öreg *Donáth* Iztván, jó nemes ember.
199. Ajtai *Donáth* György, v. királybíró.
200. Iffiabb *Donáth* László, a németek vágták le.
201. Ajtai *Donáth* Mihály, guttaütésben holt meg.
202. Öreg *Bakcsi* László, notárius.
203. Baczoni öreg *Baló* László, v. hopmester.

---

[1]) Ebből is látszik, hogy ezt a névsort Cserei Mihály állította össze.

204. Baczoni *Baló* Tamás, v. királybíró.
205. Baczoni öreg *Baló* József, jó nemes ember.
206. Veres-egyházi *Borsai* György, főbíró.
207. Háromszéki öreg *Székely* Bálint.
208. Háromszéki *Székely* Ferencz.
209. Háromszéki öreg *Székely* Mihály.
210. Háromszéki *Székely* Miklós, mind jó nemes ember
211. Háromszéki *Székely* Boldizsár, v. királybíró.
212. Zágoni *Jankó* Boldizsár, a kuruczok felakasztott
213. Zágoni *Jankó* Tamás, a kuruczok megölték.
214. Zágoni *Vajna* Orbán, a kuruczok megölték.
215. Bodoki öreg *Mikó* Miklós, főember.
216. *Ethfalvi* öreg Gábor deák, jó nemes ember.
217. *Ethfalvi* öreg István deák.
218. Árkosi öreg *Benkő* Mihály notárius. Ennek l jó iffiú legény fiai megholtak.
219. Csíki *Bodó* Mihály, v. királybíró.
220. Csíki *Bodó* Zsigmond, iffiú legény.
221. Torjai *Bodó* Gergely, jó nemes ember.
222. Gyergyai *Both* Ádám, iffiú legény.
223. Háromszéki *Daczó* László, főember.
224. Háromszéki iffiabb *Daczó* János, főember.
225. Háromszéki öreg *Imets* Tamás, főember.
226. Háromszéki iffiahb *Imets* István, főember.
227. Háromszéki iffiabb *Imets* Tamás, iffiú legény.
228. Torjai öreg *Apor* András, főember.
229. Torjai öreg *Apor* János, főember.
230. Torjai öreg *Apor* Ferencz, főember.[1])
231. Torjai öreg *Mihálcz* Mihály, jó nemes ember.
232. Torjai iffiabb *Mihálcz* Mihály.
233. Torjai *Mihálcz* Miklós, jó nemes ember.
234. Háromszéki öreg *Mihálcz* János,
235. Lemhényi *Mihálcz* János, jó nemes emberek.
236. Marusszéki *Kereszturi* István, főember.
237. Öreg *Torma* István, jó főember.
238. Marusszéki öreg *Kereszturi* Mihály, főember.
239. Fejérvármegyei öreg *Könczei* Ferencz.
240. Fejérvármegyei öreg *Könczei* Gábor.
241. Fejérvármegyei öreg *Könczei* Mihály.
242. Háromszéki *Nemes* Mihály, jó nemes ember.
243. Hídvégi iffiabb *Nemes* Tamás, iffiú legény.
244. Udvarhelyszéki *Török* István,

---

[1]) *Oldalt írva pótlásúl Apor Péter kezével:* Apor Farkas.

245. Udvarhelyszéki *Török* Gábor, jó nemes emberek.
246. Udvarhelyszéki *Gálffi* Kristóf,
247. Udvarhelyszéki *Gálffi* Mihály, jó nemes emberek.
248. Petki *Nagy* Boldizsár, az öreg, jó nemes ember.
249. Petki *Nagy* Pál, tábla fia, főcommissarius.
250. Petki *Pribék* Ferencz, felesége ölette meg.
251. Küküllő vármegyei *Fekete* Péter, öreg, főember.
252. Küküllő vármegyei iffiabb *Fekete* Péter, főbíró.
253. Küküllő vármegyei *Fekete* Lőrincz, főember.
254. Mohai *Farkas* Ferencz, főbíró.
255. Bürkösi *Donáth* János, v. lovászmester.
256. Nyujtódi *Donáth* Mátyás, főember.
257. Nyujtódi *Donáth* József, Brassónál vágták le a ráczok.
258. Bürkösi *Boér* Zsigmond, jó nemes ember.
259. Rétsei *Boér* Zsigmond, fogarasi porkoláb.
260. Nagyberivoi *Boér* István, jó nemes ember.
261. Fejérvármegyei öreg *Daczó* Gábor, főember.
262. Marusszéki *Ozdi* György, jó nemes ember.
263. Marusszéki *Kún* László, főember.
264. Marusszéki *Kún* Mihály, első feleségem apja.[1])
265. Marusszéki *Botos* Imre, v. királybíró.
266. Marusszéki öreg *Szentiváni* Sámuel, director.
267. Marusjárai *Baranyai* Gergely, director.
268. Siketfalvi *Gergely* Deák, director.
269. Marusszéki *Szeredai* István, jó nemes ember.
270. Marusszéki öreg *Szeredai* János.
271. Görgényi *Tisza* István, arendator.
272. *Hegyessi* András, főbíró, az öreg.
273. Öreg *Hegyessi* István, híres procator.
274. Marusszéki öreg *Sárossi* György, főember.
275. Dési *Károlyi* Boldizsár, kamara ispán.
276. Kolosvármegyei *Széplaki* István, jó nemes ember.
277. Diódi *Mikse* István, jó nemes ember.
278. Ajtai *Huszár* Jeremiás, jó procator.
279. Ajtai öreg *Huszár* György, nemes ember.
280. Háromszéki *Szonda* István, nemes ember.
281. Háromszéki *Szonda* Tamás, híres magyar poeta.[2])
282. Fejérvármegyei *Bagyoni* Zsigmond, jó nemes ember.
283. Hunyadvármegyei *Cserményi* Miklós, főember.

---

[1]) Ebből is látszik, hogy Cserei Mihály összeállítása, akinek első felesége Kaáli Kún leány volt.

[2]) Apor Péter is azt írja, hogy

»*Híres verscsináló magyar Zonda Tamás.*«

284. Enyedi öreg *Borbereki* István, nemes ember.
285. Enyedi *Borbereki* Gáspár.
286. Háromszéki *Antos* László, felakasztotta magát.
287. *Büdöskuti* Boldizsár, jó nemes ember.
288. Háromszéki *Székely* Mojses, jó nemes ember.
289. Háromszéki öreg *Székely* Márton,
290. Háromszéki *Székely* András, nemes emberek.
291. Háromszéki öreg *Thuri* Ferencz,
292. Háromszéki öreg *Gyárfás* Pál, jó nemes emberek.
293. Bardóczi öreg *Fekete* Pál,
294. Háromszéki *Kozma* Simon,
295. Háromszéki *Lajos* János,
296. Háromszéki *Lajos* István,
297. Ajtai *Henter* Miklós, jó nemes emberek.
298. Háromszéki iffiabb *Henter* Mihály, főember.
299. Háromszéki iffiabb *Gyárfás* István, levágták Szeben mellett.
300. *Gazda* Mihály, gr. Apor István komornyikja.
301. *Szombati* György, gr. Apor István praefectusa.
302. Marusszéki *Maxai* Ferencz, főember.
303. Kolosvármegyei öreg *Maxai* Balázs, főember.
304. Baczoni *Baló* Mátyás, megölték a tolvajok.
305. Marusszéki *Szekeres* János, jó nemes ember.
306. Marusszéki *Szekeres* Ferencz, v. királybíró.
307. Marusszéki *Dósa* Tamás, v. királybíró.
308. Marusszéki öreg *Dósa* Gergely.
309. Marusszéki *Dósa* Péter, v. királybíró.
310. Báró *Orlik* Miklós.
311. *Farkas* Fábján, magyarországi főember.
312. *Kende* Gábor, magyarországi főember.
313. *Kende* Márton, magyarországi főember.
314. Szászvárosi *Eperjesi* István.
315. Fejérvármegyei *Eperjesi* Ferencz, főbíró.
316. Diódi *Baló* András, jó nemes ember.
317. Diódi *Baló* Bencze, részegen holt meg.
318. Küküllővármegyei *Sarádi* István, részegen holt meg.
319. Oloszteleki öreg *Daniel* Péter, főember.
320. Udvarhelyszéki öreg *Gálffi* György.
321. Kolosvári *Gálffi* Pál, jó nemes ember.
322. Udvarhelyszéki *Gálffi* János.
323. Udvarhelyszéki Rab *Bíró* István, híres procator.
324. Udvarhelyszéki Katona *Bíró* István.
325. Udvarhelyszéki *Bíró* Jósa.
326. Udvarhelyszéki *Bíró* Gábor, tatárok vágták le.

327. Mindszenti *Vas* Dániel, főember.
328. Fejérvármegyei *Vas* György, főbíró.
329. Fejérvármegyei *Ecsedi* Péter, exactor.
330. Abrudbányai *Sebessi* Benjámin, híres gazdag ember.
331. Sárdi *Sebessi* Menyhárt, nemes ember.
332. Nagyenyedi *Sárdi* István, jó nemes ember.
333. Fejérvármegyei *Fábján* István, jó nemes ember.
334. Enyedi *Sárközi* István, jó nemes ember.
335. Galambfalvi *Sándor* Pál, jó nemes ember.
336. Kénosi *Sándor* Pál, nemes ember.
337. Kénosi *Sándor* Zsigmond, nemes ember.
338. Galambfalvi *Sándor* Mihály, a portán holt meg.
339. Aranyasszéki *Felvinczi* József, főember.
340. Udvarhelyszéki *Orbán* Pál, főember.
341. Udvarhelyszéki *Orbán* Zsigmond, főember.
342. *Macskási* Mihály, főember.
343. *Macskási* Imre, főember.
344. Udvarhelyszéki *Tiboldi* Pál,
345. Héjasfalvi *Simén* János,
346. Udvarhelyszéki öreg *Simén* János,
347. Udvarhelyszéki *Simén* Gábor,
348. *Kisfaludi* Mihály deák, jó nemes emberek.
349. *Vizaknai Szentpáli Ferencz, híres magyar poeta.*[1])
350. Vizaknai *Szentpáli* István.
351. *Bálpataki* János főember, tolvajok ölték meg.
352. Iffiabb *Samarjai* Péter, főember.
353. Öreg *Zöldi* Gáspár, görgényi kapitány.
354. Iffiabb *Zöldi* Gáspár, levágták a németek Görgény alatt.
355. Udvarhelyszéki iffiabb *Ugron* Pál.
356. Fejérvármegyei *Váradi* István, főember.
357. *Boros* László, főember.
358. Hunyadvármegyei *Macskási* Péter, főember.
359. Hunyadvármegyei *Makrai* Péter, főember.
360. *Nádudvari* János, főember.
361. Sárdi *Boldvai* Márton, főember.
362. Öreg *Szalánczi* István, főember.
363. Iffiabb *Szalánczi* István, főember.
364. *Bölöni* Zsigmond deák, nemes ember.
365. Csiki *Katona* Pál, nemes ember.

---

[1]) Br. Apor Péter »Syntagma et Syllabus pars. II-dae cz. művében igy áll:

»*Híres verscsináló volt Szentpáli Ferencz.*«

Valószinű, hogy Cserei M. eme följegyzése alapján irja.

366. Hadrévi *Trauzner* Boldizsár,
367. Hadrévi *Trauzner* Zsigmond, iffiabb, jó nemes ember
368. Öreg *Felvinczi* Zsigmond, főember.
369. Csapai iffiabb *Felvinczi* Zsigmond, főember.
370. Thordavármegyei *Décsei* Bálint, nemes ember.
371. Marusvásárhelyi *Körösi* György, procator.
372. Fejérvármegyei *Vajda* Mihály.
373. Fogarasi *Uzoni* Miklós, jó nemes ember.
374. Fogarasi *Lészai* István, notárius.
375. *Luczai* Sorbán, szigeti harminczados.
376. *Luczai* András, főbíró.
377. *Luczai* János, kolosvári harminczados.
378. *Luczai* István, harminczados.
379. *Luczai* László, provincialis commissarius.
380. Öreg *Lugosi* Ferencz, secretarius.
381. Iffiabb *Lugosi* Ferencz, főember.
382. *Lugosi* István, főember.
383. Udvarhelyszéki *Lukács* Balázs, fejedelem konyh mestere.
384. Háromszéki *Antos* György, az öreg.
385. Hatolykai *László* Balázs.
386. Háromszéki *László* László.
387. Háromszéki *László* János, játékos ember.
388. Öreg *Vér* György, főember.
389. Öreg *Vér* Mihály, főember.
390. Udvarhelyszéki *Török* Ferencz.
391. Udvarhelyszéki öreg *Ferenczi* György, v. királybí
392. Udvarhelyszéki *Ferenczi* István, v. királybíró.
393. Udvarhelyszéki *Ferenczi* Mihály,
394. Küküllővármegyei *Turóczi* György,
395. Thordai *Turzai* György, nemes emberek.
396. *Balkó* Pál, kolosvári v. kapitány.
397. Kolosvári *Stenczel* Ferencz,
398. Váradi öreg *Stepán* István,
399. Váradi iffiabb *Stepán* István,
400. Fejérvári *Mihocsa* Mihály,
401. Fejérvári *Mihocsa* Ferencz, jó nemes emberek.
402. Küküllővármegyei *Szőlősi* János, főember.
403. Küküllővármegyei *Pápai* Pál, főember.
404. Mikeszászi *Radák* Imre, főember,
405. Mikeszászi *Radák* István, főember.
406. Hidegvizi *Szegedi* János, jó nemes ember.
407. Mikeszászi *Szegedi* György.
408. Küküllővármegyei *Mohai* Gábor.

409. *Orosz* Pál, magyarországi főember.
410. *Jabroczki* Ádám, jobbágyi ölték meg.
411. *Szőlősi* János, dobokavármegyei, jobbágyi ölték meg.
413. Gr. *Károlyi* István, jobbágyi ölték meg.
414. *Naláczi* András, tábla fia.
415. *Vitéz* Ferencz, főember.
416. *Vitéz* Gábor, főember.
417. *Vitéz* András, főember.
418. Öreg *Tholdi* György, főember.
419. Marusszéki *Tóth* István, jó nemes ember.
420. Marusszéki öreg *Tóth* Mihály, jó nemes ember.
421. Marusszéki iffiabb *Tóth* Mihály.
422. Káli iffiabb *Kún* László, levágták a ráczok Enyednél.
423. *Daróczi* György, görgényi porkoláb.
424. Fogarasföldi *Thalaba* Máthé, fogarasi udvarbíró.
425. Háromszéki *Jankó* László, megbolondult, úgy holt meg.
426. Udvarhelyszéki *Farkas* Pál, v. királybíró.
427. Udvarhelyszéki *Farkas* Gábor, megbolondult, úgy
428. Galgai *Rácz* István, főember. [holt meg.
429. *Rácz* István, kolosvári notárius.
430. *Komáromi* János, Törökországban holt meg.
431. Háromszéki *Mihács* Mihály, jó nemes ember.
432. Fejérvármegyei *Kisfaludi* Ferencz.
433. Fejérvármegyei *Kisfaludi* István.
434. Csíki *Márton* Deák, harminczados.
435. Alcsíki *Mihály* Deák, notárius.
436. Csíki szentsimoni *Mihály* deák, nemes ember.
437. Háromszéki *Kálnoki* Tamás, főember.
438. Háromszéki *Kálnoki* Bálint, főember.[1])
439. Háromszéki *Kálnoki* Péter, főember.
440. Háromszéki öreg *Kálnoki* Mihály, főember.
441. Marusszentkirályi *Bánffi* Pál, főember.
442. *Kendeffi* János, főember.
443. Fogarasi *Sárosi* István, nemes ember.
444. Az öreg *Szilvási* Boldizsár, főember.
445. Háromszéki *Eresztevényi* András.
446. Háromszéki *Eresztevényi* István.
447. Háromszéki *Barabás* Péter, director.
448. Háromszéki *Bocskor* István.
449. Csíki *Bocskor* Kelemen, levágták.
450. Széplaki iffiabb *Horváth* Ferencz.
451. Kereszturi öreg *Kovács* Zsigmond,

[1]) Apor Péter kezével utána írva: *Tomas.*

452. Kereszturi iffiabb *Kovács* Zsigmond.
453. Kereszturi *Kovács* Ferencz, nemes emberek.
454. Háromszéki *Czirjék* László,
455. Háromszéki *Czirjék* Tamás.
456. Háromszéki *Szotyori* István, nemes emberek.
457. *Daróczi* András, ezeres kapitány, levágták a töröl
458. *Harkai* Mihály, gyalog főhadnagy,
459. *Lévai* Mihály, gyalog főhadnagy.
460. Somlyai *Ujhelyi* Ferencz,
461. Dévai *Csáki* István, jó nemes emberek.
462. Dévai *Csáki* András, levágták.
463. Udvarhelyszéki *Pálffi* Ferencz, bécsi secretarius
464. Háromszéki *Gronszki* Miklós.
465. Kolosvári *Jó* Mihály, registrator.
466. Karácsonfalvi *Dimjén* István, harminczados.
467. *Rákosi* János, brassai harminczados.
468. *Fekete* István, bereczki harminczados, a rá levágták.
469. *Hamar* Ferencz, harminczados, a kuruczok megö
470. Udvarhelyi iffiú *Balog* János.
471. Hunyadvármegyei *Balog* László, tábla fia.
472. *Béldi* Dávid, főember.
473. *Kápolnási* Pál, jó nemes ember.
474. Öreg *Bialis* Ferencz, somlyai főkapitány.
475. Iffiabb *Bialis* Ferencz.
476. *Bialis* Jakab,
477. *Bialis* Sándor, jó nemes emberek.
478. *Bánffi* Péter, főember.
479. Kolosvári *Csepregi* Sámuel, nemes ember.
480. *Zutori* Ferencz, jó nemes ember.
481. Görgényi *Teleki* György.
482. Görgényi *Székely* György, udvarbíró.
483. *Balási* János, harminczados, magát megétette.
484. Hunyadvármegyei *Folthi* Bálint, főember.
485. Háromszéki *Forró* János.
486. *Szappanos* Mihály, ezeres kapitány.
487. *Horváth* Ferencz, ezeres kapitány, törökök levá
488. Fejérvármegyei *Kapronczai* György.
489. Fejérvármegyei *Oklocsáni* Pál.
490. *Szentiváni* János deák.
491. *Szentiváni* Gábor deák.
492. *Szentiváni* öreg Tamás deák.
493. Küküllővármegyei *Haranglábi* Zsigmond.
494. Thordai *Vida* István, híres játékos ember.

495. Fejérvári *Kubinyi* László, híres játékos ember.
496. Somlyai *Csatári* István.
497. Kibédi *Dósa* András, megölték a kuruczok.
498. *Rhédai* Mihály, főember.
499. Kolosvári *Brózer* Péter, híres gazdag ember.
500. Kolosvár *Dálnoki* Mihály, ország perceptora.
501. Kolosvári *Köbölkuti* András.
502. Kolosvármegyei *Mikó* István, jó nemes ember.
503. Kolosvármegyei *Mikó* Gábor.
504. Kolosvári *Rajner* Márton, főhadnagy.
505. *Tenkovics* Ádám, megölték Lengyelországban.
506. Csíki *Sámuel* Deák, a pestisben holt meg.
507. *Madarász* Mátyás, udvari gyalog kapitány.
508. *Sándor* Gáspár, Tökölyi generálisa.
509. Báró *Petróczi* István.
510. *Madács* Péter, ezeres kapitány.
511. Háromszéki öreg *Barabás* György, jó nemes ember.
512. Kolosvári *Hatházi* Gergely, ezeres kapitány.
513. Háromszéki iffiabb *Barabás* Péter.
514. Kolosvári *Szilággi* Mihály, főhadnagy.
515. Hunyadvármegyei *Ungur* János, fiscalis praefectus.
516. *Dési* János, fiscalis exactor.
517. Öreg *Besenyei* Zsigmond, főember.
518. Iffiabb *Besenyei* Zsigmond, főember.
519. Szentdamokosi *Sándor* Mihály, notárius.
520. Vacsárcsi *Szabó* András, levágták a ráczok.
521. *Ruszkai* András, magyarországi nemes ember.
522. *Szepesi* Pál, magyarországi főember.
523. Topánfalvi *Dobra* Angyal, harminczados.
524. Dévai *Thordai* György, harminczados.
525. *Csonka* György, szamosujvári udvarbíró.
526. *Rosnyai* Dávid, török tolmács.
527. Fejérvármegyei *Rápolti* András,
528. Mikeszászi *Désfalvi* Farkas,
529. Udvarhelyszéki *Kovács* Boldizsár, jó nemes emberek.
530. Fejérvármegyei *Leo* Gábor, a kuruczok vágták le.
531. Hunyadvármegyei *Csolnakosi* Bálint.
532. Hunyadvármegyei *Markucsán* Péter.
533. Gyergyai *Sólyom* Tamás, a ráczok vágták le.
534. Csíki *Endes* Miklós, notárius.
535. Hunyadvármegyei *Boldogfalvi* János.
536. Udvarhelyszéki *Alárd* János.
537. Bethlenfalvi *Geréb* István,
538. Bethlenfalvi *Geréb* János, mind jó nemes emberek.

539. Háromszéki *Polus* István, híres procator.
540. Háromszéki *Polus* János.
541. Marusszéki *Patkós* János, híres procator.
542. Csíki *Angyalosi* Mihály.
543. Marusszéki *Baranyai* Zsigmond.
544. Marusszéki *Nagy* Lörincz.
545. Marusszéki öreg *Nagy* Ferencz.
546. Marusszéki *Bakó* Pál.
547. Marusszéki *Nagy* István.
548. Marusszéki öreg *Koczkán* Márton.
549. Marusszéki *Koczkán* János.
550. Marusszéki iffiabb *Koczkán* Márton, jó nemes emberek.
551. *Czakó* Dávid, brassai bíró.
552. Az öreg *Draud* György, brassai bíró.
553. *Draud* Simon, brassai bíró.
554. *Jekelius* György, brassai bíró.
555. *Ritter* András, brassai bíró.
556. *Markos* János, brassai bíró.
557. *Zeuler* Bartos, brassai bíró.
558. *Flistich* Mihály, brassai bíró.
559. Öreg *Draud* János, brassai polgár.
560. *Czabánius* János, szebeni királybíró, fejét vették Szebenben.
561. *Véber* Péter, szebeni királybíró.
562. *Frank* Bálint, szebeni királybíró.
563. *Klein* János, beszterczei bíró.
564. *Conrad* Sámuel, megyesi királybíró, tanácsúr.
565. *Hoczman* János, szebeni polgármester.
566. *Déli* Mihály, segesvári polgármester, fejit vették.
567. Szebeni *Kántor* Mihály, polgár.
568. *Tofaeus* Mihály, erdélyi híres reformatus püspök.
569. *Horti* István, reformatus püspök.
570. *Veszprími* István, reformatus püspök.
571. *Kolosvári* István, reformatus püspök.
572. *Illyés* András, erdélyi catholicus püspök.[1])
573. *Mártonffi* György, erdélyi catholicus püspök.
574. *Száva*, erdélyi oláh püspök.
575. *Athanasius*, erdélyi unitus oláh püspök.
576. *Szebelébi* Bertalan, erdélyi catholicus vicarius.
577. *Badensis* herczeg, császár generalissimusa.
578. *Lictenstain*, fejedelem generalis *(így!)*
579. General Aeneas *Caprara*.

---

[1]) Oldalt Apor Péter kezével: Kada István, ev. püspök.

580. General *Caraffa*, erdélyi commendans.
581. General commendans Joannes *Rabutin*.
582. General commendans princeps *Vaudemont*, levágták.
583. General commendans *Truchses*.
584. General commendans *Kriecbaum*.
585. Brassai general *Guttenstain*.
586. Brassai general báró *Ek*.
587. Brassai general *Faberi*.
588. Brassai general *Leiningen*.
589. Brassai generál *Vallenstein*, levágták.
590. Gr. *Czernin* colonellus.
591. General *Toled*, szebeni commendans.
592. Gr. *Zakko*, kolosvári commendans.
593. General commendans gr. *Veterani*, levágták.
594. General commendans *Heisler*, levágták.
595. Gr. *Klöckesperg*, brassai general.
596. Gr. *Stombak*, brassai general.
597. General *Magni*, megölték Hermánban.[1])
598. General *Norcher*, levágták Zernyestnél.
599. General *Pheffershoven*.
600. General *Bastompier*.
601. General *Acton*.
602. General *Graven*.
603. Két *Hannover* herczeg, levágták mindeniket.
604. General *Saxengotta*.
605. Gr. *Pacce* öreg, brassai general.
606. Gr. iffiabb *Pacce*, colonellus.
607. General *Solari*.
608. General *Castelli*.
609. General commendans Marchio *Chusani*.
610. General commendans gr. *Erbeville*.
611. General gr. *Szapia*.
612. General *Polandi*, levágták a törökök.[2])
613. General *Breuner*, levágták a törökök.
614. Brassai general gr. *Gavriáni*, lóról leesett, úgy meg.
615. General *Arko*, levágták a törökök.
616. *Ajtoni* István, kolosvármegyei nemes ember.
617. Küküllővármegyei *Zoltai* Ferencz.
618. Küküllővármegyei *Szathmári* István.
619. *Püspöki* Péter, fejérvármegyei főbíró.

---

[1]) 1690-ben a, zernyesti csata után.
[2]) Apor Péter betoldása oldalt: Steinvill.

620. Marusszéki bándi *Kovács* István, főember.
621. Fejérvármegyei *Gyulai* Sándor, jó nemes ember.
622. *Dési* Márton, híres enyedi professor.
623. *Pápai Ferencz,*[1]) enyedi professor, doctor.
624. *Enyedi* István, híres professor.
625. *Berzéki* János, híres fejérvári pap.
626. *Pósaházi* Pál, híres fejérvári professor.
627. *Némethi* Sámuel, híres kolosvári professor.
628. *Sárpataki* Mihály, kolosvári pap.
629. *Csepregi* István, híres kolosvári pap.
630. *Szathmári* István, híres kolosvári pap.
631. *Némethi* Mihály, híres kolosvári pap.
632. *Nagyari* József, fejedelem udvari papja.
633. *Letenyei* Pál, udvarhelyi professor.
634. *Rozgoni* János, híres széki pap.
635. *Pataki* István, híres kolosvári professor.
636. *Nánási* András, híres pap.
637. *Kapusi* Sámuel, híres fejérvári professor.
638. *Komáromi* István, híres fejérvári professor.
639. *Zilahi* István, híres fejérvári pap.
640. *Kapusi* Dániel, gr. Pekri Lőrincz secretariusa.
641. *Tóthfalusi* Miklós, híres typographus,
642. *Murando,* ingenier colonellus.
643. *Tóbiás, híres szebeni képíró.*
644. Fogarasföldi *Szkorei* András.
645. Récsei öreg *Boér* Sámuel, iffiú fejedelem ephorus
646. Fogarasföldi *Boér* Tamás.
647. Fogarasföldi idősbik *Boér* József.
648. Óvári *Keszei* János, fejedelem praeceptora.
649. *Tolvaj* István, híres kolosvári ötves.
650. *Hadadi* Mihály, főhadnagy, levágták a ráczok.
651. *Koncz* Boldizsár, híres unitárius püspök.
652. *Harinnai* Ferencz, főember.
653. *Pogány* Zsigmond, Tökölyi Imreh udvari kapitány
654. *Köpeczi* Mihály, fejedelem udvari doctora.
655. *Harsányi* István, fejedelem fő czeithmestere.
656. *Baróti* János, kolosvármegyei v. ispán.
657. Udvarhelyszéki *Jeddi* Péter.
658. Marusszéki *Berzenczei* Márton, főkonyhamester.[2])
659. Marusszéki öreg *Berzenczei* János, v. királybíró.

---

[1]) T. i. Páriz-Pápai a latin szótáriró.
[2]) Kiről Apor Péter a gyalui (1702) lakadalom leírásá emlékezik.

660. Marusszéki *Botos* Gábor, jó nemes ember.
661. Maruszéki *Szilágyi* László, jó nemes ember.
662. Máramarosi *Frater* István, főember.
663. *Pater* János, só-arendator.
664. Constantinus *Brankován*, H.[1]) vajda, a török megölette.
665. *Balacsán*, general, levágták Zernyestnél.
666. *Huber*, erdélyi annonae főcommissarius.
667. *Dobner*, dévai annonae commissarius.
668. Franciscus *Czollenstein*, erdélyi fő bellicus commissarius.
669. *Mattiasoczki* Zsigmond, bellicus commissarius.
670. *Bortosi* Zsigmond, magyarországi főember.
671. Generál *Hastin*, szathmári commendans.
672. *Dobozi* István, debreczeni bíró.
673. *Til*, császár secretariusa.
674. Háromszéki *Márton* Benedek, nemes ember.
675. Háromszéki *Kakas* János.
676. Udvarhelyszéki *Gálfi* István, fejét vették.
677. Kolosvármegyei *Kabos* Gábor, főember.
678. Kolosvári *Borsvai* János deák.
679. Kolosvári *Olasz* András, boltos ember.
680. Brassai görög *Murgan* Demeter.
681. Brassai görög *Fogarasi* Miklós, tolvajok ölték meg.
682. Szebeni görög *Mucsi* Kozma.
683. Brassai görög *Sáfrányos* István.
684. Brassai görög *Sáfrányos* Sztrati.
685. Szebeni görög *Buczi* Kozma.
686. Brassai görög *Miklós* Demeter.
687. Szebeni görög *Angelaki.*
688. Szebeni görög *Pano* Stephan.
689. Szebeni görög *Orbonás* Miklós.
690. Szebeni görög *Banogli* András.
691. Fejérvári *Kászoni* János, báró Kászoni János apja.
692. Fejérvári *Bojtos* György, fejedelem aranyválasztója.
693. *Ormándi* Sámuel, fejedelem udvari papja.
694. Hunyadvármegyei öreg *Zeyk* László.
695. Hunyadvármegyei *Kopasz* János, főember.
696. Thordai *Bánházi* Pál, jó nemes ember.
697. Marusszéki *Bán* Mihály.
698. Thordai *Bánházi* István.
699. Marusszéki *Baranyai* László.
700. Udvarhelyszéki *Fekete* István, megölték.

[1]) T. i. havasdi.

701. Csíki *Mikházi* Isván,
702. Udvarhelyszéki *Bíró* Pál,
703. Udvarhelyszéki *Szombathfalvi* Pál,
704. Thordavármegyei *Dajka* István, mind nemes ember
705. Hunyadvármegyei *Földvári* György, főember, m
lőtték.
706. Brassai *Sigerius* István, polgár.
707. Brassai *Sigerius* András, só-perceptor.
708. Háromszéki *Jankó* Mihály, a kuruczok megölték
709. Udvarhelyszéki *Simén* Ferencz.
710. *Szamarosi* Mihály, ezeres kapitány, levágták.
711. Mihályfalvi *Szilágyi* György, nemes ember.
712. Fogarasi *Szilágyi* Mihály, nemes ember.
713. *Thordai* Gábor, főember.
714. *Thordai* János, az öreg, főember.
715. *Kolosvári* Sándor deák, nemes ember.
716. Fejérvármegyei *Koncz* József, főember.
717. Hunyadvármegyei *Olosz* Jakab, nemes ember.
718. *Karancsi* Zsigmond, fejérvári hadnagy.
719. Csúcsi *Horváth* Dávid, nemes ember.
720. *Bogáti* Zsigmond deák, megégették.
721. Sákodi öreg *Horváth* Zsigmond, nemes ember.
722. Csúcsi *Horváth* Mojses,
723. Fogarasi *Tarpai* Mojses,
724. Kolosvármegyei *Dési* János,
725. Thordavármegyei *Sükösd* János,
726. Csiki *Donáth* István, nemes emberek.
727. Dobokavármegyei *Budai* Zsigmond, főember.
728. *Szalontai* István, magyarországi nemes ember.
729. Kolosvármegyei *Vajda* János.
730. Pálosi *Szentkirályi* Ferencz.
731. *Pater* Philipcsovics, híres rákosi plebános.
732. Kolosvári *Somai* Péter, nemes ember.
733. Háromszéki *Hadnagy* Mátyás.
734. Szárazajtai *Boér* István.
735. Szárazajtai *Boér* György.
736. Dési *Diószegi* István, az öreg.
737. *Gebhard,* bellicus secretarius.
738. *Gebhard,* annonae commissarius, vadászatban n
lőtték.
739. Az öreg *Pekri* Gábor, főember.
740. Thordavármegyei *Kovács* János, főbíró.
741. Vécsi *Kovács* István.
742. Háromszéki öreg *Tompa* Miklós, jó nemes emb-

743. Háromszéki öreg *Pünkösti* György.
744. Háromszéki *Pünkösti* Mihály.
745. Küküllővármegyei *Pásztori* Ferencz.
746. Fejérvármegyei *Csengeri* István, jó procator.
747. Kolosvári *Ajtai* István, jó procator.
748. *Thoroczkai* Mátyás, főember.[1])
749. Aranyasszéki *Csegezi* Ferencz, főember.
750. Fogarasi *Menyhárt* Péter, udvarbíró.
751. Fogarasi *Rétyi* János, öreg.
752. Pókakereszturi *Székely* Sámuel, híres vitéz ember.
753. Csiki *Sándor* Pál, fejedelem hadnagya.
754. Fejérvári két káptalan, a kettőnek két szeme volt.
755. Marusvásárhelyi bíró, öreg *Halmágyi* Mihály.
756. Thordai *Dávid* István, kamara ispán.
757. Maramarosi *Kodra* Máté,
758. Dobokavármegyei *Rettegi* Mihály, jó nemes emberek.
759. Máramarosi *Dolhai* György, főember.
760. Sigismundus *Serpilius*, bellicus commissarius.
761. *Absolon* Dániel, bellicus commissarius.
762. Báró *Révai* Ádám, magyarországi úr.
763. Georgius *Donech*, főstrázsamester.
764. *Henis*, szebeni commendans, Görgény alatt holt meg.
765. *Kaltemplat*, kolosvári commendans, Görgény alatt izett.
766. *Duffrener*, német kapitány, levágták a kuruczok.
767. *Kaszás* Pál, kurucz kapitány.
768. Gr. *Kosta*, v. colonellus, levágták.
769. *Gúti* Farkas, jó nemes ember.
770. Gr. *Glavics*, olosz úr, rabságban holt meg Fogarasban.
771. Enyedi *Szikra* György, procator.
772. *Dobolyi* Bálint, enyedi hadnagy.
773. Fejérvármegyei *Sinándi*, két testvér atyafiak.
774. *Torma* Kristóf, főember.
775. *Diósi* János, fiscalis praefectus.
776. Hunyadvármegyei *Jósika* Farkas, nemes ember.
777. Háromszéki *Gyulai* István, főember.
778. Hunyadvármegyei *Fiáth* János.
779. Csíki *Incze* András.
780. Csíki *Incze* János.
781. Háromszéki öreg *Szörcsei* Ferencz és Menyhárt.
782. Háromszéki öreg *Székely* György.
783. Csíki öreg *Czirjék* András és *Czirjék* László, rákosi.

[1]) Oldalt Cserei betoldása: Öreg Thoroczkai Péter.

784. *Inczédi* István, magyarországi, jó nemes emberek.
785. *Diósi* György, fejérvári káptalan.
786. *Szarka* Zsigmond, fejérvármegyei v. ispán.
787. Fejérvármegyei *Boér* Imre, nemes iffiú legény.
788. Kolosvári *Boér* Pál, jó nemes ember.
789. Udvarhelyszéki öreg *Kénosi* Ferencz.
790. Udvarhelyszéki *Szombathfalvi* Zsigmond, az öreg.
791. Udvarhelyszéki *Demjén* Kelemen, bécsi registrato
792. Fogarasi *Csűrész* Mihály, szolgabíró.
793. Fejérvármegyei *Gyulai* Tamás.
794. Az öreg *Sárpataki* Márton, ítílőmester.
795. Ennek fia *Sárpataki* István.
796. Mikeszászi *Varsányi* Bálint.
797. Thordavármegyei öreg *Pápai* Zsigmond.
798. Thordavármegyei öreg *Ölyvedi* Dániel.
799. Káli *Gábor* Mihály.
800. Thordavármegyei *Bíró* Mihály, megölték.
801. Udvarhelyszéki *Maróthi* Dávid.
802. Udvarhelyszéki öreg *Bíró* Bálint.
803. *Veres* Péter, fogarasi kapitány.
804. Öreg *Czabanius* János, szebeni főpap.
805. *Hermán* Márton, brassai híres doctor.
807. Iffiú gr. *Kemény* János, úrfi.
808. Bártfai *Szabó* András, gr. Apor István lovászmest-e
809. *Gulácsi* Albert, iffiú fejedelem komornyikja.
810. Kolosvári *Kávási* Péter,
811. Kolosvári *Kurtány* József, nemes emberek.
812. Kolosvármegyei *Kabos* László, főember.
813. Lészfalvi *Bodor* Mihály.
814. Háromszéki öreg *Benkő* Pál.[1])
815. Gyergyai *Gábor* István,
816. Gyergyai *Elekes* István,
817. Gyergyai öreg *László* István,
818. Gyergyai öreg *László* János, nemes emberek.
819. Pater *Kálmándi*, híres tréfás barát.
820. Pater *Róka*, híres kántor barát.
821. Pater *Kájoni* János, híres *magyar poeta* barát.
822. Pater *Vizkeleti* Zsigmond, híres jezsuita praedicato
823. Pater *Hozó*, híres praedicator barát.
824. Pater *Bors*, híres tudós, erdélyi canonicus.
825. Oloszteleki *Daniel* János, főember.
826. Csíki *Kelemen* János, gr. Apor István mostoha f

---

[1]) Oldalt Apor Péter kezével: Mihályi Péter Sámuel.

827. Háromszéki *Lőrincz* Miklós, procator.
828. Öreg *Fabricius* György, segesvári polgármester.
829. Öreg *Nedel* Pál, brassai polgár.
830. *Ditrich* György, brassai polgár.
831. Öreg *Bartos* Péter, híres brassai aranymíves.
832. Kolosvári *Szentjóbi* György, híres aranyverő.
833. *Máriási* Pál, magyarországi, főember.
834. Kolosvármegyei *Szabó* Gábor,
835. Fejérvármegyei *Pallos* Gábor,
836. *Akai* Ferencz, magyarországi,
837. Thordai *Enyedi* György, nemes emberek.
838. *Kopacseli Sorban, fejedelem udvari bolondja.*
839. Alcsíki szentsimoni öreg *István* deák.
840. Fejérvármegyei *Batizi* András.
841. Oxendius *Virzircski*, erdélyi örmény püspök.
842. Fogarasi öreg *Rétyi* Mihály.
843. Udvarhelyi pater *Pál*, híres predicator.
844. Pater *Mihály*, pater *Zsigmond*, kolosvári híres papok.
845. Pater *Szegedi*, kolosvári híres philosophus.
846. Pater Carolus *Neurattor*, fejérvári híres jesuita.
847. Pater *Dunott*, híres jezsuita.
848. Pater *Mordax*, híres jezsuita.
849. Udvarhelyszéki *Sándor* Ferencz.
850. *Osztrosoczki* András, lengyel nemes ember, Ajtán holt meg.
851. Gyergyai öreg *Gábor* Péter.
852. Háromszéki *Babos* György.
853. *Enyedi* Gáspár, híres doctor.
854. Kolosvármegyei *Kabos* Mihály, főember.
855. Kolosvármegyei *Bik* László.
856. *Árpási* Tamás, tömösi harminczados.
857. *Mátyás* deák, brassai harminczados.
858. Fejérvármegyei iffiabb *Daczó* Gábor.
859. *Telegdi* Benjamin, aranyasszéki nemes ember.
860. *Jobbágy* Benedek, marusszéki nemes ember.
861. Brassai híres *Borbély* Ágoston.
862. Ennek fia *Ágoston János*, vitéz ember, a kuruczok ölték meg.
863. *Rácz* Gyurka, híres kapitány.
864. *Rácz* Kira *(így!)*, kapitány, a kuruczok ölték meg.
865. *Rácz* Pópa kapitány, kuruczok ölték meg.
866. *Nyúzó* Mihály, kurucz kapitány.
867. *Szőcs* János, híres ezeres kapitány.
868. *Nagyszegi* Gábor, híres kapitány.

869. Alcsíki *Füz* Bálint.
870. *Szirmai* Miklós, magyarországi főember.
871. *Barát* Ádám, magyarországi gazdag ember.
872. Csíki rákosi *Fodor* János, deáktalan procator.
873. Csíki iffiu *Petki* István, úrfi.
874. Gr. *Maresani*, colonellus.
875. Gr. *Mormiki*, v. colonellus.
876. *Sauzner*, főstrázsamester.
877. Kolosvári *Szőcs* István, híres gazdag ember.
878. *Baselli*, jeles német kapitány.
879. Idősbik *Cserei* Miklós, az édes anyám bátyja.
880. *Görög* Péter, szászvárosi harminczados.
881. Hunyadvármegyei öreg *Barcsai* Tamás, főember.
882. Hunyadvármegyei öreg *Barcsai* Zsigmond, főem
883. *Sarmasági* István, főember.
884. Máramarosi *Pogány* Menyhárt, főember.
885. *Pintye*, híres tolvajkapitány, megölték N.-Bány
886. Brassai *Czakó* Ferencz, megölték.
887. *Grászai* Farkas, jó nemes ember.
888. *Mihály* deák, tordai notárius.
889. *Jenei* András, öreg enyedi hadnagy.
890. Héderfái *Bethlen* István, főember.
891. Bolonyai *Borbély* Simon, tömösi rationista.
892. Csíki *Gurzó* István, elbujdosott Molduvában s holt meg.
893. *Markó* István, kolosvári harminczados.
894. *Trincséni* Ádám, váradi harminczados.
895. *Kászoni* Imre deák, v. királybíró.
896. *Bíró* András, zetelaki királybíró.
897. *Zarnóczi* Imreh,[1]) magyarországi.
898. *Lővei* Sámuel, magyarországi főember.
899. *Görgei* György, magyarországi.
900. Udvarhelyszéki *Dállyai* Ferencz deák.
901. Carolus *Lotharingiai* herczeg, császár generalissim
902. Gr. *Schlik*, general marschal.
903. Marchio *Doria*, colonellus.
904. *Severini*, fő bellicus commissarius.
905. Báró *Ajcpiegl*, camerae consiliarius.
906. Georgius *Ekler*, cameralis commissarius.
907. Gróf *Scheau*, cameralis comissarius.
908. Gr. *Turni*, colonellus.
909. *Ladányi* István, híres enyedi professor.

---

[1]) Eredetileg *Ferencz* állott, Apor Péter javította ki *Im*

910. *Ladányi* János, nemes ember.
911. *Benkő* Bálint, az öreg, háromszéki.
912. Bölöni *Bedő* Pál, az öreg.
913. *Csáni* Mihály, Tökölyi hadnagya, meglövődözték.
914. Báró *Haller* József úrfi, Tökölyi megölette.
915. *Horváth* Ferencz, Tökölyi főember szolgája.
916. Küküllővármegyei *Árkosi* Benedek.
917. Csíki öreg *Bocskor* Mihály.
918. *Szikszai* György, híres játékos ember.
919. Pater *Josa,* híres vitéz ember.
920. Fejérvármegyei *Fosztó* Menyhárt, jó nemes ember.
921. Fejérvármegyei *Fosztó* Zsigmond, jó nemes ember.
922. Dobokavármegyei *Cserényi* Farkas, jó nemes ember.
923. *Polyik* János, kolosvári v. kapitány.
924. *Petneházi* István, kurucz hadnagy.
925. Hunyadvármegyei *Rosádi* György deák, játékos ember.
926. Küküllővármegyei idősbik *Tövissi* Dániel.
927. *Eszéki* István, dési reformatus pap.
928. Kolosvármegyei nagyobbik *Dobai* Péter.
929. Kolosvármegyei nagyobbik *Ördög* István.
930. Tordavármegyei *Fejér* István, nemes ember.
931. Dési *Nyika* Péter, harminczados.
932. *Milik* Pál, magyarországi főember.
933. *Vas* Sándor, magyarországi nagy főember.
934. Csíki *Damokos* Gábor, főember, meglőtték.
935. *Divinyi* László, magyarországi főember.
936. *Szürtei* András, Apaffi fejedelem lovas hadnagya.
937. Csíki öreg *Henter* Benedek, főkirálybíró.
938. *Bánffi* Boldizsár, főember.
939. *Gyürke* Pál, magyarországi főember.
940. Az öreg *Vaj* Ádám, magyarországi úr.
941. *Horváth* János, magyarországi úr.
942. *Lehoczki* Pál, magyarországi nemes ember.
943. Az öreg *Ugrai* Mihály, szilágyi nemes ember.
944. Kővárvidéki *Katona* István, jó nemes ember.
945. Fogarasföldi *Sándor* deák, jó nemes ember.
946. Fogarasföldi *Boér* Mihály, jó nemes ember.
947. Fogarasföldi *András* deák, nemes ember.
948. Fogarasföldi *Máthé* deák, gazdag ember, akasztotta fel magát.
949. *Lainkereki (így!)* Máthé deák, nemes ember.
950. Háromszéki zalányi *Nagy* Mihály, nemes ember.
951. Háromszéki *Pocsa* Tamás.
952. Hunyadvármegyei *Tornya* Péter, főember.

953. Tordavármegyei *Székely* István, nemes ember.
954. Kolosvármegyei *Zajzon* Sámuel, főbíró.
955. Csíki *Veres* András.
956. Szebeni *Christof* Sámuel, ország pénz perceptora.
957. Szolnokvármegyei *Hidi* Sándor, jó nemes ember.
958. *Vizi* Sámuel, somlyai harminczados.
959. Fejérvári *Kolosvári* Sámuel, nemes ember.
960. Szászvárosi *Gellesti* György, nemes ember.
961. Sárdi *Kovács* Péter, az öreg.
962. Fejérvármegyei *Györyy* deák, főbíró.
963. Csíki *Bors* Lukács, nemes ember.
964. Kolosvármegyei *Prelukai* Mihály, udvarbíró.
965. *Verebélyi* János, Apaffi fejedelem lovas hadnagya.
966. Háromszéki *Kakas* Péter, Béldi Pál kedves szolgája.
967. Marosszéki kövesdi *Bocskai* István, nemes ember.
968. Kis-galambfalvi *János* deák, nemes ember.
969. Kolosvármegyei *Frenk* István, az öreg.
970. Kolosvármegyei *Palátkai* István, főbíró.
971. Somogyai iffiabb *Thordai* Gábor, jó nemes ember.
972. Kibédi *Dósa* Tamás, jó nemes ember.
973. Marusszéki kebelei *Nemes* János.
974. Háromszéki idősbik *Cseh* Zsigmond.
975. *Székhalmi* András, tordai nemes ember.
976. Tordavármegyei *Radás* István, szolgabíró.
977. Görgényi öreg *Csapi* Zsigmond, nemes ember.
978. *Csókási* Ferencz, várad vidéki főember.
979. Dobokavármegyei *Gávai* Ferencz, főember.
980. Brassai *Ábrahám* György, egyik gazdám.
981. Brassai *Aranymíves* Miklós, második gazdám.
982. *Semsei* András, labancz kapitány.
983. *Guti* István, istentelen kurucz kapitány, megölték.
984. *Csongrádi* Ferencz, öreg Teleki Mihály házőrző inasa.
985. *Nemessányi* Bálint, Tökölyi főember szolgája.
986. Küküllővármegyei *Simon* György, nemes ember.
987. Fogarasi *Rétyi* Péter deák, udvarbíró.
988. Bölöni *Rácz* Ábrahám, procator.
989. Bölöni *Rácz* Mihály, nemes ember.
990. Nagyajtai öreg *Bodosi* István.
991. Küküllővármegyei öreg *Balásffi* Zsigmond.
992. Kolosvármegyei idősbik *Kabos* Péter.
993. *Bagosi* László, ezeres kapitány.
994. Küküllővármegyei idősbik *Száva* Péter.
995. Küküllővármegyei *Bagotai* Imre, főbíró.
996. *Boné* András, ezeres kapitány.

997. Tordavármegyei iffiabb *Huszár* Péter, főember.
998. Kolosvármegyei *Keczelei* András.
999. Küküllővármegyei öreg *Jármi* György.
1000. Küküllővármegyei *Nagy* István.
1001. *Böblös* János, enyedi hadnagy.
1002. Csíki *Bocskor* Mátyás.
1003. *Redmeczi* Márton, széki kamaraispán.
1004. Komáromi *János* deák, kurucz hadnagy.
1005. Bándi *Egerházi* István, gazdag nemes ember.
1006. Szolnokvármegyei idősbik *Sombori* László, főember.
1007. Hunyadvármegyei *Maczesdi* Miklós.
1008. Hunyadvármegyei *Lukács* János.
1009. Kolozsvári *Koncz* Boldizsár, kurucz kapitány.
1010. Kolosvári *Havasalji* László.
1011. *Bodoki* Márton, Rákóczi fejedelem pohárnokja.
1012. Rosalyi *Kun* István, magyarországi úr.
1013. Kolosvármegyei *Görög* János, nemes ember.
1014. *Rótt*, Rákóczi gyalog colonellusa.
1015. Fejérvármegyei öreg *Samarjai* Péter deák.
1016. *Esze* Tamás, kurucz ezeres kapitány.
1017. *Illyei* László, fiscalis exactor.
1018. *Lipcsei* György, fiscalis sóinspector.
1019. *Jövedécsi* András, híres kolosvári unitárius plebános.
1020. Nagyajtai iffiabb *Henter* Péter.
1021. Tordavármegyei *Tarsoly* Péter.
1022. *Hevenesi Gábor*, bécsi híres jezsuita pater rector.
1023. Kolosvármegyei idősbik *Csernátoni* István.
1024. *Csernátoni* Pál, enyedi híres professor.
1025. *Buzinkai* György, fejérvári professor.
1026. *Erdélyi* András, hévizi udvarbíró.
1027. Máramarosi *Frater* László, főember.
1028. *Enyedi* Ferencz deák, enyedi nemes ember.
1029. *Zöld* Ádám, fogarasi udvarbíró.
1030. *Pétsi* András, kolosvári doctor.
1031. *Buczkó* Ágoston, magyarországi nemes ember.
1032. Tordavármegyei *Nyakas* István.
1033. Tordavármegyei Illyei *Kovács* István.
1034. Kolosvármegyei *Tűri* András.
1035. Udvarhelyszéki *Musnai* Márton pap, udvarhelyi praeceptor.
1036. Háromszéki *Léczfalvi* Bálint pap, udvarhelyi praeceptorom.
1037. Fejérvármegyei *Ráczkövi* István.
1038. Fogarasi híres református pap *Tarpai* Sámuel.

1039. Marusszéki *Bakó* Péter, jó nemes ember.
1040. Marusszéki *Bakó* István, jó nemes ember.
1041. Marusszéki *Sárossi* József, jó nemes ember.
1042. Iffiabb báró *Apor István*, Apor Péter fia.
1043. Iffiabb *Maurer* Gábor, ugyan Gábor fia.
1044. *Cserei Mihály, Cserei Ádám, Cserei János*, és két egymásután *Cserei József*, nagyajtai Cserei Mihály fiai.
1045. Iffiabb szomosfalvi *Mikola* Zsigmond, úrfi.
1046. Iffiabb *Keresztesi* Sámuel, úrfi.
1047. Iffiabb gr. *Mikes* Mihály, úrfi.
1048. Gr. *Teleki* Miklós, úrfi.
1049. Gr. *Sárpataki* Ferencz, úrfi.
1050. Kolosvári *Körösi* Mihály, procator.
1051. *Pétsi* Gábor, magyarországi nemes ember.
1052. Galambodi *Bán* Ferencz,
1053. Ernyei *Czirják* Mihály, nemes emberek.
1054. *Kós* Mihály, kurucz kapitány.
1055. Kolosvári *Huszár* Mihály, nemes ember.
1056. Zarándvármegyei öreg *Ribiczei* András,
1057. Udvarhelyszéki *Ötves* Dávid,
1058. Udvarhelyszéki *Zolta* Ferencz, nemes emberek.
1059. *Hora*, német kapitány, Gronszfeld regimentiben.
1060. Gr. *Orseti*, főcolonellus.
1061. *Portulano*, német kapitány igen kedves barátom.
1062. Hunyadvármegyei iffiabb *Barcsai* Ferencz, főember.
1063. Máramarosi *Szerencsi* György.
1064. Máramarosi iffiabb *Horti* István, jó nemes emberek.
1065. *Szentiváni* László, kurucz kapitány.
1066. Dobokavármegyei *Almádi* András.
1067. Dobokavármegyei *Almádi* István, az öreg.
1068. *Hétfalusi* János deák, bereczki rationista.
1069. Máramarosi *Frater* György, sóinspector.
1070. Hunyadvármegyei *Barcsai* Sándor, öreg,
1071. Hunyadvármegyei *Barcsai* Sámuel, kisebb, fő-
1072. Búzaházi *Jánossi* Boldizsár. [emberek.
1073. *Visolyi* István, fejérvári udvarbíró.
1074. Tordavármegyei *Pókai* Miklós.
1075. Báró *Haller* László, pestisben holt meg.
1076. Káli öreg *Nagy* Miklós, pestisben holt meg.
1077. Udvarhelyszéki idősbik *Benczel* Pál.
1078. Udvarhelyszéki iffiabb *Benczel* Pál.
1079. *Pernyesti* Zsigmond, v. hopmester.
1080. Háromszéki *Gyárfás* Tamás, megbolondult, úgy holt meg.

1081. Háromszéki *Gyulai* László, főember.
1082. Fejérvármegyei idősbik *Rápóti* András.
1083. Gr. *Kálnoki* Ádám, főkapitány, pestisben hal meg.
1084. *Enyedi* Sámuel, káli unitárius esperest, pestisben hal meg.
1085. Káli *Nagy* Ferencz, pestisben holt meg.
1086. Hidvégi *Nemes* Elek, iffiú legény.
1087. Ajtai *Donátt* Pál, v. királybíró, pestisben hal meg.
1088. Háromszéki *Thuri* László, pestisben hal meg.
1089. Háromszéki *Miskolczi* Zsigmond, pestisben hal meg.
1090. Nagyajtai *Henter* Farkas, pestisben hal meg.
1091. Háromszéki *Forró* János és István, pestisben halnak meg.
1092. Bölöni *Gazdag* Boldizsár, pestisben hal meg.
1093. Demeterfalvi *Nagy* Ferencz, pestisben hal meg.
1094. Káli *Nagy* Zsigmond, pestisben hal meg.
1095. *Naláczi* Lajos, főispán.
1096. Tordavármegyei *Luczai* Sámuel, pestisben hal meg.
1097. *Zilahi* András, református professor, pestisben hal meg.
1098. *Boér* Ferencz, krasznavármegyei főispán.
1099. *Rhédai* Pál, tábla fia, guttaütésben hal meg.
1100. Háromszéki *Tompa* János.
1101. Nagyajtai *Bakcsi* Gábor, pestisben hal meg.
1102. Káli református pap, *Dobolyi* György, pestisben hal meg.
1103. Csíki *Mikó* József, pestisben hal meg.
1104. Csíki *Kelemen* Deák, pestisben hal meg.
1105. *Tholdalagi* György, pestisben hal meg.
1106. *Sós* Ferencz, erdélyi református püspök.
1107. Marusvásárhelyi esperest, *Szokolyai* István, pestisben hal meg.
1108. *Rhédai* László, főember.
1109. Gr. iffiabb *Teleki* Mihály, kővári főkapitány.
1110. Kolosvármegyei *Széplaki* Ferencz, iffiú, vízben hal.
1111. Mikeszászi *Szegedi* Pál.
1112. Csíki *Bodó* Mihály, v. királybíró.
1113. Háromszéki iffiabb *Gidófalvi* Gábor, megbolondult, úgy hal meg.
1114. Bardóczi iffiabb *Fekete* Pál, magát meglövi.
1115. Váralljai *Száva* Mihály, az öreg.
1116. *Czabai* András, m.-vásárhelyi pap, a gutta üti meg.
1117. Gr. *Mikes* Mihály, tanácsúr.
1118. *Bíró* Sámuel, tanácsúr, a gutta üti meg.

1119. Czegei iffiabb *Vas* Dániel úrfi.
1120. Iffiabb *Koncz* Gábor, főember.
1121. Iffiabb koronkai *Tholdalagi* János.
1122. Mohai *Farkas* Pál, főbíró.
1123. *Antos* Máthé, pestisben hal meg.
1124. Idősbik *Kemény* Boldizsár, főember.
1125. *Henter* Gábor, főember.
1126. Gr. *Steinville*, erdélyi generális.
1127. Kolosvármegyei idősbik *Henter* Farkas.
1128. Gr. *Virmnod*, erdélyi generális.
1129. Georgius *Rosenczvein*, fő bellicus commissarius.
1130. Ignatius *Haan*, cameralis commissarius.
1131. Veresegyházi *Borsai* István, főember.
1132. Báró *Kemény* Simon, kegyes úri ember, iffiabb.
1133. Petki *Nagy* Sámuel, iffiú legény, Nagy Zsigmond fia.
1134. Dersi *Sebessi* Jób, jó nemes ember.
1135. Káli *Barcsai* József, főember.
1136. *Alvinczi* Sámuel, bécsi secretarius.
1137. Udvarhelyszéki *Baczó* Mihály, nemes ember.
1138. *Simon* Mihály, tanácsúr, a gutta üti meg.
1139. Gr. *Haller* Gábor, tábla fia.
1140. *Bíró* Mojses, főember.
1141. H.-Szentmártoni *Bíró* Gábor, nemes ember.
1142. Iffiabb *Thoroczkai* Péter, tábla fia.
1143. Gr. *Bethlen* György, megétették.
1144. Csíki *Horváth* György.
1145. *Korda* Zsigmond, főkirálybíró, a gutta üti meg.
1146. Péterlaki *Bodoni* Zsigmond, lóról elesik, úgy hal meg.
1147. Öreg *Ugron* Pál, főember.
1148. *Hegyessi* Mihály, lóról elesik, úgy hal meg.
1149. Marusszéki *Szeredai* Imre, részegen a vízben hal.
1150. Városfalvi *Kénosi* Zsigmond.
1151. Városfalvi öreg *Kénosi* Ferencz.
1152. Kőzépajtai *Vágó* János, kedves emberem.
1153. Baróthi *Ambrus* György, assessor.
1154. Várallyai iffiabb *Száva* Mihály, jeles iffiú legény.
1155. *Olosz* Mihály, itilőmester, véletlen casus miatt hal meg.
1156. Báró *Jósika* Imre, főispán.
1157. *Szilágyi* András, főkirálybíró.
1158. Kézdiszéki *Pócsa* Ferencz, jó nemes ember.
1159. Egrestői *Mihács* Ferencz, a gutta üti meg.
1160. Thordai *Nemes* Péter, régi kedves komám.
1161. Küküllővármegyei *Pataki* Ferencz, a gutta üti meg.

1162. *Gálfalvi* Gergely deák, híres procator.
1163. *Macskási* János, harminczadokban főinspector.
1164. *Szilvási* János, főember.
1165. *Czakó* György, brassai folnagy.
1166. *Kozma* Kelemen, generalis perceptor.
1167. Gr. *Mikes* Ferencz.
1168. Brassai general *Langlett.*
1169. Borosnyai *Bartha* András, jó jurista.
1170. Gr. *Keresztes* Márton, főispán.
1171. Pálosi *Szentkirályi* József.
1172. *Tholdi* György, az öreg.
1173. Kisebb *Drauth* György, brassai bíró.
1174. Váralljai *Száva* Ádám, ifiú legény.
1175. Erdélyi catholicus püspök, *Antalffi* János.
1176. Szentgyörgyi *Daczó* Pál, főember.
1177. Marusszéki *Bereczki* András.
1178. Pataki *Nemes* János, erdélyi unitárius oláh püspök.
1179. Marusszéki ifiabb *Szentiváni* Sámuel.
1180. Radnóti *Balogh* János.
1181. Brassai folnagy *Fronius* Mihály.
1182. *Sándor* Gergely, nagyhírű itilőmester.
1183. *Szentgyörgyi* Istvánt felesége megöleti Dobokavármegyében.
1184. Kolosvármegyei *Keczelei* Mihály.
1185. *Jankó* Eleket felesége megöleti Zágonban.
1186. Küküllővármegyei *Pápai* László.
1187. Fejérvármegyei *Miske* Imre, v. ispán.
1188. Iffiabb berecztelki *Bánffi* László úrfi.
1189. Udvarhelyi híres professor, *Dési* Zsigmond.
1190. Szászvárosi *Eperjesi* Mihály.
1191. Bonyhai *Lészfalvi* Ferencz, megbolondul, úgy hal meg.
1192. Homoród-szentmártoni *Bíró* Gyögy.
1193. Homoród-szentmártoni kisebb *Bíró* Sámuel.
1194. Pápóczi *Kis* Boldizsárt megölik.
1195. Generalis *Gyulai* Ferencz, Mantuában hal meg.
1196. Iffiabb gr. *Teleki* József úrfi.
1197. Fejérvári tudós pap *Krizbai* Mihály.
1198. Aranyváltó *Hollaki* János.
1199. Brassai polgár *Sejpner* Simon.
1200. Lemhényi *Geréb* János.
1201. *Mihácz* Mihály, gr. Mikes István praefectusa.
1202. Csernátoni *Bernald* János, főember.
1203. *Boér* Simon, fogarasi főkapitány, kedves atyámfia.

1204. Petki *Nagy* Zsigmond, kedves atyámfia.
1205. Szárazajtai *Incze* Márton, jó procator.
1206. Köpeczi öreg *Bocz* György, assessor.
1207. Ajtai *Nagy* György, assessor.
1208. *Ajtai* Bálint deák, nagyhírű oeconomus.
1209. Bölöni öreg *Sikó* Péter, nemes ember.
1210. Köpeczi *Porsolt* György, nemes ember.
1211. Köpeczi *Sebestény* János, notárius.
1212. Bodosi öreg *Nagy* István, assessor.
1213. Bodosi *Nagy* Mihály, assessor, pestisben holt meg.
1214. Baróti öreg *Szabó* György, nemes ember.
1216. Bibarczfalvi öreg *Osvát* István, nemes ember, asssesor.
1217. *Dindár* László, havasaljföldi vajda secretariusa.
1218. Csíki *Henter* Zsigmond, főember.
1219. Csíki *Henter* Pál, kapitány, Mantuában holt meg.
1220. Pater *Henter* Gáspár, canonicus.
1221. *Henter* Kelemen, v. királybíró, Brassóban holt meg.
1222. Zalányi öreg *Séra* István, jó nemes ember.

Az én időmben a mely úri fő és nemes régi familiák deficiáltak, azoknak specificatiója:

1. *Tökölyi* familia.
2. *Bocskai* familia.
3. *Zrinyi* familia.
4. *Zólyomi* familia.
5. *Basa* familia.
6. *Ebéni* familia.
7. *Sulyok* familia.
8. *Hévizi* nagy familia.
9. *Apaffi* familia.
10. *Kollatovith* familia.
11. *Bögözi* Farkas familia.
12. *Gyerőffi* familia.
13. *Serédi* familia.
14. *Macskási* familia.
15. *Napulyi* familia.
16. *Keresztesi* familia.
17. *Harinnai* familia.
18. *Haranglábi* familia.
19. *Belényi* familia.
20. *Flistich* familia.
21. *Gilányi* familia.
22. *Szentpáli* Ignácz familiája.
23. Csíki *Donáth* familia.
24. Csíki *Damokos* familia.
25. Csíki *Cserei* familia.
26. *Boldvai* familia.
27. *Nagy* Menyhárt familiája.
28. *Süköst* familia.
29. *Huszár* familia.
30. *Pécsi* familia.
31. *Székely* Mojses familiája.
32. Csíki *Török* Menyhárt familiája.
33. Dersi *Petki* familia.
34. *Frangepán* familia.
35. *Dolhai* familia.
36. *Alárd* familia.
37. *Bodoni* familia.
38. *Paskó* familia.
39. *Tarnóczi* familia.

40. Rosalyi *Kún* István.
41. *Folthi* familia.
42. *Kisfaludi* familia.
43. *Csefei* familia.
44. *Pribék* familia.
45. *Cassai* familia.
46. *Boros* familia.
47. *Pernyeszi* familia.
48. *Lorántffi* familia.
49. Jobbágyfalvi *Tóth* familia.
50. *Baróthi* familia.
51. Csíki *Gurzó* familia.
52. *Bálpataki* familia.
53. *Samarjai* familia.
54. *Sarmasági* familia.
55. *Püspöki* familia.
56. *Barakonyi* familia.
57. Bethlenfalvi *Geréb* familia.
58. Alsórákosi *Budai* familia.
59. *Lipcsei* familia.
60. *Sárpataki* familia.
61. *Kecseti* familia.
62. *Hesdáti* familia.
63. *Mikola* familia is defectuson vagyon.

Utána Apor Péter kezével: Folta ex Szentlélek.

A mely familiák az én időmben előmentenek:

1. *Szentkereszti* András.
2. *Bíró* Sámuel.
3. *Simon* Mihály.
4. *Alvinczi* Péter.
5. *Sárossi* János.
6. *Korda* Zsigmond.
7. *Székely* László.
8. *Kászoni* János cancellárius.
9. *Récsei* István.
10. *Bogáti* János.
11. Radnóthi *Balog* Ferencz.
12. *Keszei* János.
13. *Gulácsi* Albert.
14. Az *Inczédi* fiak.
15. *Balázsi* familia.
16. *Jabroczki* familia.
17. Kövesdi *Boér* familia.
18. *Sárpataki* familia.
19. *Csapai* Ferencz.
20. *Oklocsányi.*
21. *Pápai* Pál.
22. *Balkó.*
23. *Hollaki* János.
24. *Csíki* Balázs deák.
25. *Köleséri* Sámuel.
26. *Kún* Zsigmond.
27. *Simonffi* Mihály.
28. *Sándor* Gergely az itilőmester.
29. *Kozma* Kelemen.
30. *Lészai* familia.
31. Petki *Nagy* Zsigmond.
32. *Pogati* János.
33. *Szeredai* Péter.
34. *Sólyom* István Gyergyóban.
35. *Naményi* Sámuel Pókakereszturon.
36. *Luczai* familia.

Utána Apor Péter írásával: Teleki.

Nagyajtai Cserei familiának deductioja.

Truncus: Miklósvárszéki baróthi *Cserei* Balázs, hires vitéz ember, a ki Zsigmond császárnak, ki egyszersmind magyar király is volt, udvari szolgája lévén, mikor in ao 1393. *(így!)* a királyt Nicapolynál Bajazetus török császár megverte, s a király a harczról elszaladott kevesed magával, a törökök üzvén a királyt, *Cserei* Balázs megfordult és egy töröknek a fejét elütvén, a kardjában szurván úgy viszi a királynak, és ugyanakkor a Dunán általkelvén, mikor a király megéhezett volna, *Cserei* Balázs egynehány buzafejet szed s a királynak viszi, azt kidörzsölvén, úgy ette meg a király. Budára jövén a király, akkor adta *Cserei* Balázsnak a czimert, melylyel a *Cserei* familia e mai napig él. A czimerben egy ember fegyverben öltözve, egyik keziben egy kard, annak végiben egy kontyos török fő, a más keziben három szál buzafő.

Ez a *Cserei* Balázs 84 esztendős korában holt meg. *Cserei* Balázsnak fia — *Cserei* Máthé. *Cserei* Máthénak fia — *Cserei* Lukács. *Cserei* Lukácsnak fia — *Cserei* Antal. *Cserei* Antalnak fia — *Cserei* Pál, ki az öreg *Zrinyi* Miklós mellett volt a szigethi obsidioban, igen vitéz ember, ott is veszett *Zrinyi* Miklóssal együtt.

Cserei Antalnak másik fia — *Cserei* Mátyás. *Cserei* Mátyásnak fia — *Cserei* László. *Cserei* Lászlónak fia — *Cserei* János, a szüle atyám, e vette *Henter* Margitot, és Nagy-Ajtára jött lakni Barótról, de iffiú korában megholt.

Cserei Jánosnak fia — *Cserei* Miklós, a nagyatyám.

Cseri Miklósnak egyik fia *Cserei* György, *Cserei* Sámuelnek a nagyapja.

2. fia *Cserei* Farkas, mostani *Cserei* Jánosnak édesapja.

3. fia *Cserei* János, az én édesatyám.

Az atyámnak két fia, egyik én *Cserei* Mihály, nékem hat fiaim közül egy árva fiam maradt életben: *Cserei* György.

A más fia az atyámnak ugyan *Cserei* János, ki is Csíkban Rákoson lakik.

(Cserei Mihály eredeti kézírásával, br. Apor Péter toldásaival és javításával, a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

V.

BÁRÓ APOR PÉTER VERSEI KORA TÖRTÉNETÉRŐL

1712—1729, 1734—1738 ÉS 1742—1743-RÓL. [1])

[1]) Ez az ő »Synopsis mutationum notabiliorum aetate mea in Transylvania et progressus vitae meae« cz. prózai munkája versbe szedése. Töredék, a mennyiben a »Synopsis mutationum« 1676-tól — 1748-ig terjed. (Kiadva Br. Apor Péter munkái 117—247 l.). — A fenmaradt kézirat Apor Péter sajátkezű írása és pedig az eredeti fogalmazvány. kihúzott sorokkal, törlésekkel és javításokkal. Ebből is csak 3 ív maradt fenn, melyek közűl az elsőt és utolsót az egérrágás megrongálta.

[1711.]

Első *József* [ez eszten]dőben meghala,
De . . . . . ik vala,
Hogy . . . . . szünnék uralma,
Szép . . . . . Magyarországban.

Pálffi János gróf . . . . . tte,
Az *Carolus* . . . . . rendelte,
Az sz. . . . . véghez vitte.
Magyar . . . . . eségben tette.

Az leányom *[Anna* ez évben] születik.
Menykő által [házam] Torján megüttetik,[1])
Sok szép gabon[ától] a csürünk megtelik.
Finom derék borral pinczénk megrakódik.

1712.

Az hatodik *Károly* meghallván halálát.
Az testvér báttyának, az Spanyol országát
Elhadgya s Magyarnak veszi koronáját,
És elkezdi bírni örökös országát.

Erdélynek is országgyűlésit hirdete,[2])
Regálisban nevit maga keze tette,
Az gyűlést Medgyesre lennie rendelte,
Holott hűségire hitlésünket vette.

---

[1]) A kipontozott és zárjelbe tett helyeket az egér kirágta. A »Synopsis Mutationum«-ban ez a rész így van: »Anno 1717 17-mo Aprilis augustissimus potentissimus et invictissimus imperator Josephus I. moritur. Ex ejusdem benignissima innuentia fit pax inter malecontentos hungaros per plenipotentiarios excell. dnum C. gen. mareschallum Joannem Pálffi, regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae banum, necnon ill. d. Carolum a Lochner. Transylvania etiam domum redeunt. Nascitur filia mea. Domus mea Altorjae fulmine percutitur 22 Maji. Annus hic minus fertilis erat. (154. l.)

[2]) E sor helyett előbb ezt írta: »Erdélyben, hogy gyűlés legyen parancsolta.« De aztán az egész versszakot kihúzta és újra írta.

Az guberniumban az első rendeket,
Táblára választnak derék személyeket,
Értelmes, tudós itílőmestereket,
Erre választanak legtöbben engemet.

Igen nagy árvizek voltak az hazában,
Megint sokan halnak az mirigy halálban,
Duruska leányom nyujtódi házamban,
Születék s nem éle sokat ez világban.

Kornis Zsigmond, *Kornis* István méltóságra,
Haller Gábor, János, László uraságra
Jutnak, mert fellépnek grófi titulusra,
Apor Péter penig mene báróságra.

1713.

Gr. *Kornis* Zsigmondot gubernátorságban,
Inducálja *Steinvil* Szeben várossában,
Az többi urakot úri méltóságban,
Kornis Zsigmond viszi tanács uraságban.

Tanácsurak: Gr. *Kornis* Zsigmond gubernator, gr. *Mikes* Mihály, br. *Haller* György, ezek catholicusok. *Wesselényi* István, *Teleki* László, *Sz.-Kereszti* András, ezek calvinisták vagy reformátusok. *Bíró* Sámuel, *Simon* Mihály, ezek arianusok vagy unitáriusok. *Konrád* Sámuel szász, az 1696 esztendőtől fogva megmarad, *Tajcs* András, szebeni királybíró, *Fest* Sámuel szebeni úr, ezek szászok és lutheránusok. Edgy tanács vala héjja, de arra *Mártonffi* György, az erdélyi püspök resolvaltatott nem sokára. Az guberniumba secretariusok: *Kun* Zsigmond catholicus, *Köleséri* Sámuel calvinista. Registrator: *Henter* Elek catholicus, *Alvinczi* Gábor calvinista.

Itílőmesterek: Szentkereszti András calvinista, *Olasz* Mihály pápista, *Sándor* Gergely unitárius.

Tábla fiai: Mikola László, gr. *Petki* Dávid, gr. *Keresztes* Márton, gr. *Lázár* Ferencz. *Thoroczkai* János, ezek catholicusok. Gr. *Bethlen* János, gr. *Bethlen* László, *Naláczi* [András], kik igen régi calvinisták; *Daniel* Ferencz, *[Balog* Sigmond][1]) és *Maurer* Gábor unitáriusok.

Director: Csík-sz.-mártoni *Balázs* deák.

---

[1]) A zárjelbe tett szavak egérrágás következtében hiányzanak. A »Synopsis Mutationum« után egészítettem ki. (155. l.)

Főispányok: Mártonffi György, erdélyi püspök, fejérvármegyei, *[Csáky]* István kolosvármegyei, gr. *Kornis* [István] küküllővármegyei, gr. *Bánffi* György dobokavármegyei, br. *Jósika* Imre tordavármegyei, *Torma* [Miklós] szolnokvármegyei, br. *Wesselényi* István Közép-[szolnokvármegyében], *Boér* Ferencz Krasznában, Hunyadvármegyében *[Naláczi* Lajos], Zarándvármegyében br. *Száva* Mihály. Ezek régen . . . . . voltak ugyan: *Conspurg* Pál Aradvármegyében, [Kővár vidéki] kapitán ifiabb *Teleki* Mihály, de hamar [meghala], fia *Teleki* János lesz főkapitány; *Boér* [Simon] anno 1699. fogarasi kapitány.

Ezen esztendőben kevés bor termett vala,
Az mely termett volt is, az savanyú [vala],
Emberséges ember azt meg nem iha[tta],
Kinek ó-bora volt, azt jó izűn [itta].

1714.

Gyulafejérvárat építeni [kezdik],
Miképpen építsék mostan elrendelik.
Iszonyú sok hernyó Erdélyben . . . . .
Sok károk sokaknak azok meg . . . . . .

Károly Svéciának nagy vitéz [királya],
Kinek Pultavánál rosszúl esett [dolga?]
Szaladott az török Bender [városába],
Erdélyen keresztűl megyen [hazájába].

Az én báróságom most publicál[tatik],
Apor László fiam világra szüle[tik],
Mint adóz[1] . . . . . .
Gr. *Teleki* László vil[ágból kimúlik].

Az gr. *Bethlen* László . . . . . .
Bemegy s helyeztetik tan[ácsuraságba],
Én pedig ez úrnál, míg él[t e világban],
Éltem szeretetben és nagy ba[rátságban].

Az *Kászoni* Jánost cancel[lárnak küldik],
Bálintit Györgyöt referend[árrá teszik],
Alvinczi Sámuelt is ugyan[csak annak],
Beajánlja hazánk az b[écsi udvarnak].[2])

[1]) *Előtte kihúzva:* adó alá ország. A prózában: Conscribitur Transylvania.

[2]) A zárjelbe tett szavak hiányzanak.

1715.

Gyulafejérvár alkalmasint . . . . . .
Változik s Károlyvár ez . . . . . .
Fundamentumának [1]) . . . . . .
Steinvill s *Kornis* Zsigmond . . . . . .

Kolosvárt fellegvárt kezd . . . . . .
Csíkban Szeredát is m . . . . . .
És Verestoronynál . . . . . .
Stajnvil generális mos . . . . . .

Másik *István fiam születik* . . . . . .
De csakhamar juta . . . . . .[2])

1716.

Erdélyben igen nagy három [öröm vala],
Szomoruságra [csakhamar változa],
Mert ki született . . . . . .
Negyedik novembris . . . . . .[3])

[Eugenius] herczeg törököt megverte
[Pét]erváradgyánál s mindenit elnyerte,[4])
[Fő]vezér basákot sokakot elejte,
[K]öz törököket is számosat elveszte.

Temesvárt megveszik, harmadik öröm volt,
Ez esztendőben sok hideg s száraz szél volt,

---

[1]) Előtte: »Betették«, áthúzva.

[2]) A kipontozott részeket az egér kirágta. Ez a rész így van a latin prózában (Synopsis Mutationum 156. l.): Anno 1715 Alba Julia jam utcunque fortalitia denominatur Carolina et ponitur fundamentalis lapis per c. Stephanum Steinville generalem commendantem et Sigismundum c. Kornis gubernatorem. Arx Claudiopolitana et arx Csikszereda aedificantur. Episcopus Transylvaniae b. Georgius Martonffi in Transylvaniam ingreditur. Natus est filius meus Stephanus alter.

[3]) A kipontozott és zárjelbe tett helyeket az egér kirágta. Ez utóbbi két sorban a trónörökös születéséről és haláláról volt szó. (Lásd Synopsis 157. l.)

[4]) Eredetileg így volt, de át van húzva:

Törököt megverik [Pétervárادgyánál]
Fővezér, sok b[asa . . . . . .

Gyümölcsnek, szőllőnek megérése nem volt.
Nyomorú, savanyó s igen szegény bor volt.

[Imperi]alis vitézek commandója,
Dittini István az vajdát elfogja [1])
Bukaresten s onnat Szebenben behozza,
Míg békesség meglőn, addig mind rab vala.

[Gróf] *Bethlen* László tanácsúr is meghala,
Székel *Kemény* László neki succedála,
Haller János úrhoz leányom *Susanna*
Férhez mene, s neki lőn második társa.

[Kolozsvár] piaczán levő nagy templomot,
[Zsig]mond császár régen, melyet csináltatott,
[Ari]anus vallás az kit addig tartott,
Ezen esztendőben visszafoglaltatott.

[Gene]rál *Steinville*, erdélyi püspökkel
Kolosvárra menvén az Mártonffi Györgygyel,
Kit foglalnak vala el száz esztendővel
Ezelőtt, visszavette szépen egyességgel.

[Sem ta]vaszt, sem nyárban melegünk nem vala,
[Még] két holnapig is az meleg nem tarta,
[Tava]szszal északi szél sokáig fúva,
. . . . . nyugati szél nyárban igen tarta.

Gyümölcs mind vetés növése megcsökkenék [2])
[Buzánk] hetek mulva növéseket kezdék,
[Gyümölcsünk] is penig hogy meg nem érheték.
[Bor is] az eczetnél alábbvaló termék.

[Ilyen rossz] időre nem emlékeztenek,
[Az] öreg emberek ilyet nem értenek,
[A histori]cusok ilyet nem tettenek
[A] historiában, sem fel nem jegyeztek.

---

[1]) Eredetileg így volt, de kihúzta:

Dittini István híres colonellus,
Rabja leszen az híres *Maurocordatus*,

[2]) Ez a sor ki van húzva, de helyette nincs 4-ik sor írva.

[Altorja]i páter *Szabó* Mihályt vitték
[Első] plebánosnak Kolosvára tették,[1])
[Szent Józse]ph nevire kápolnát építék,
[Altor]jai templom mellé helyezteték.

1717.

[Tatárok e] télen sokat mívelkedtek (?),[2]
[Egész] Háromszékig sokszor elérkeztek,
[Ojtoznak vár]áig csak be nem vetődtek,
. . . . . ottek igen jól vigyázok.

. . . . . nagy félelem vala,
. . . . . általjött tatár kánnak fia,
. . . . . Szépvároshoz szálla,
. . . . . rakni magát ki nem adgya.

. . . . . királybíró vala,
[Já]rattunk kémeket az tatár táborra,
. . . . . voltunk nagy jó vigyázásba,
[Háromszáz fegyv]erest rendelünk passusra.

. . . . . el közelebb jöve,
[Hétszáz fegyve]resünk az passusra mene,
[Hegyre három] dobot magával felvive,
[Hogy ottan dob]olva német módra verje.

. . . . . kémeket bocsáttunk,
[Ilyen strat]agemat magunkban formáltunk,
[Hogy ezer német]et passusunkra várunk,
. . . . . hogy azt bizonyítsuk.

Ezen stratagéma nagyon . . . . . .
Bogdanest Vatafnál az k . . . . . .
Ezen stratagémát ott beszé . . . . . .
Érkezik az vajda feles . . . . . .

Vatafot elviszik az tatár tábo[rba],
Maga megkérdezi az [tatár kán] fia,
Micsoda strázsákot tettek . . . . .
Az vataff megmondgya . . . . . .

---

[1]) A prózában (Synopsis 158. l.) így: Claudiopoli ad tem majus cathedrale receptum ab Arianis, constituitur primus plel pater Michael Szabó Altorjensis.

[2]) . . . insidiabantur (158. l.).

De az mezőben is két reg[iment álla]
Dittine sok ráczczal és [magyar]ral vala,
Egy szóval ugyancsak [nagy vigyázás] vala,
Másfelé megy tatár eztet [hogy] meghallja.[1])

Augustusnak azért huszonkettőd napján,
Moldvai vajdával Besztercze passusán
S huttini basával csap be az országban,
Bassa és az vajda visszatér Moldvában.

Lándorfejérvárnál hogy török táborát,
Meghallják, az német megveri az hadát,
Azért fordíták meg mindgyárt az ló száját,
Az tatár peniglen követé csak útját.

Tizenöt ezerrel az tatár kán fia
Edgy részit Erdélynek égeti, rabolja,
Beszterczét, Szolnokot, Dobokát pusztítja,
Kolos és Kővárat rútúl felprédálja.

Magyarok szélire Erdélyből kimene
És Máramarosban onnat visszatérve
Borgai passusra hogy már már elérne,
Igen sok földnépe táborára üte.

Ott az tatárokban nagy felesen vesznek,
Praedából, rabokból sokat visszanyernek,
Az szoros passuson nyakra főre mennek,
Az míg Molduvában éppen beérkeznek.

---

[1]) A zárjelbe tett és a hiányzó szavak egérrágás következtében hiányzanak. A prózában (Synopsis 158. l.) ez a rész így van: »Anno 1717. In hyeme Tartari insidiabantur sedi Háromszék, veniunt ad confinia, et aliqui vix non arcem Ojtoz, sedula tamen vigilia mea receperunt. Belgradum a ser. principe duce Sabaudiae obsidetur 1-a Aug., superveniens armada Turcica 16-a Aug. profligatur, et Belgradum capitur 22-a Aug.

Interim in Transylvania metus magnus ob Tartaros, nam filius Chami Tartarorum transiens per Pruth, ponit se in Moldavia ad pulchrum oppidum (nomen oppidi est), inde incertum quo tendat: verum sedula mea vigilia et vicejudicis regii mei Stephani Boér, factum est, ut per fidissimos exploratores omnes ipsius motus observaverim. Et primo disposuimus ad passus 300 bene armatos, cum propius accedere voluisset, disponimus 700, mittimus ad altiores montes tria tympana pedestrium, addimus stratagema, 1000 pedites germanos venire ad passus, disponimus exploratores sic, ut stratagema hoc perveniat in aures Tartarorum. Caesarea interea militia sedulo vigilabat in campis.

Edgy néhány regiment jöve be Erdélyben
Az nagy armadáról, de még csak az szélyben
Voltanak, az tatár nagy serínységében
Véget vetett vala rablásban, égésben.

Az mirigy kezdődik újolag Szebenben,
Az mérgit kifújja megint Medgyes székben,
Terjed s harapózik Fogaras földiben,
Mely miatt minnyájon valánk félelemben.

Most végződik immár Verestorony útja,
Leszen nevezete Via Carolina,
Kászoni János is tétetik bárová,
Változtatta nevit és lön *Bornemiszsza.*

1718.

Ezen esztendőben igen nagy csendesség,
Erdélyben kezdődik s távozik az inség,
Német török között mert leszen békesség,
Huszonnégy esztendőt foglal ez edgyesség.

Hallatlan nagy meleg s hallatlan szárazság,
Hallatlan az éhség, hallatlan drágaság,
Az edgy borba vala éppen csak olcsúság,
Hazánkot elfogta nagy gabonátlanság.

Nem termék sem őszi, sem tavasz gabona,
Sok forrás, folyóvíz éppen elszárada,
Némely az holttestet rágja s eszi vala,
Hol történt, bizonyság erre az Osdola.

Az egész hazának nem termett szénája,
Más országban hajtja, s telel az marhája,
Az fűnek meggyúla az gyükeres alja,
Hol régen halásztak, ma van ottan innya.

Az törökbúzának az ő csutikáját
És némely fűveknek szedték meg az magvát,
Az fának hántották sok helyt meg az haját,
Igen kedves vala, ha ki kapott korpát.

Az malomba vivén ezeket őrölték,
És az kenyereket ezekből sütötték,
Mégis hogyha kaptak, jó ízűen ették,
Pénzen is sok helyen az ilyet megvették.

Brassóban s az Barczán az mirigy kezdődék,
Onnan Háromszékre általharapózék,
Az Torja-hágóján alig elszaladék,
Korod-Sz.-Mártonba mirigy előtt menék.

Korod-Sz.-Mártonból Tövisre indúlék,
De hogy tisztcségemhez én közelebb lennék,
Kövesdi házamhoz Tövisről bejövék,
Országgyűlésire Kolosvárra menék.

Brassónak edgy része tűz által elége,
Egész Rosnyónak is része lőn az tűzbe,
Második *István* fiamnak temetése,
Az *Sigmond* fiamnak lőn az születése.

1719.

Az hallatlan mirigy elfogá hazánkot,
Beszterczét kivévén az egész országot,
Százezer embernél több halálra jutott,
Éhség és az mirigy igen uralkodott.

Tizenkilencz ezer és edgynéhány százan,
Az edgy Háromszéken mindegyben meghalván,
Sok falu, sok helység marad csaknem pusztán,
Minden jószágimból én is kiszorúlván.

Noszolyban elmenék, félesztendőt tölték,
Onnan Kolosvárra az gyűlésbe menék,
Háromszékre onnét csakhamar eljövék,
Küldenek Málnáson, mert mirigy kezdődék.

Kolosváratt kis fiam az *Sigmond* meghala,
Ment voltam mirigytől, mirigyben nem vala,
Juliusnak huszonöt napjától fogva
Kemény beteg valék s gyógyulék májusba.

Kolosváratt csuda égi tüzet láttak,
A buzának köblit nyolcz forinton atták,
A rozs köblit négy s öt forinton árulták,
Mindenféle élést drágán vásároltak.

Sokan az éhezők magokot elronták,
Az kenyért örök jobbágyért atták,
Végre esztendőnek olcsúságát látták,
Melyet nagy sóhajtva régen hogy már várták.

[1711.]

Első *József* [ez eszten]dőben meghala.
De . . . . . ik vala,
Hogy . . . . . szünnék uralma,
Szép . . . . . Magyarországban.

Pálffi János gróf . . . . . tte.
Az *Carolus* . . . . . rendelte,
Az sz. . . . . véghez vitte.
Magyar . . . . . eségben tette.

Az leányom *[Anna* ez évben] születik.
Menykő által [házam] Torján megüttetik,[1])
Sok szép gabon[ától] a csürünk megtelik.
Finom derék borral pinczénk megrakódik.

1712.

Az hatodik *Károly* meghallván halálát.
Az testvér báttyának, az Spanyol országát
Elhadgya s Magyarnak veszi koronáját,
És elkezdi bírni örökös országát.

Erdélynek is országgyűlésit hirdete,[2])
Regálisban nevit maga keze tette.
Az gyűlést Medgyesre lennie rendelte.
Holott hűségire hitlésünket vette.

---

[1]) A kipontozott és zárjelbe tett helyeket az egér kirágta. A »Synopsis Mutationum«-ban ez a rész így van: »Anno 1717 17-mo I. Aprilis augustissimus potentissimus et invictissimus imperator Josephus moritur. Ex ejusdem benignissima innuentia fit pax inter malecontentos hungaros per plenipotentiarios excell. dnum C. gen. mareschallum Joannem Pálffi, regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae banum, necnon ill. d. Carolum a Lochner. Transylvania etiam domum redeunt. Nascitur filia mea. Domus mea Altorjae fulmine percutitur 22 Maji. Annus hic minus fertilis erat. (154. l.)

[2]) E sor helyett előbb ezt írta: »Erdélyben, hogy gyűlés legyen parancsolta.« De aztán az egész versszakot kihúzta és újra írta.

1723.

Guberniális *Simon* Mihály meghala,
Ar *Bálintit* György úr neki succedála,
Református barát Segesvárba szálla,[1])
Minorita barát mene kolosvárba.

1724.

Augustusnak huszonharmadiknak napján,
Reggeli hét és nyolcz órakor táján,
Erdélyben sok helyen az égnek udvarán,
Csudálatos tűz jő sárkánynak formáján.

Negyedik septembris edgy nagy tűz támada
Kolosvárt, mely miatt sok károkat valla,
Elégvén sokaknak feles edgyetmássa,
Az városnak is lőn igen nagy romlása.

Apor József s János fiaim végezték
El tanolásokot Kolosvárt s vették
Már Nagy-Szombat felé uttyokot követték,
Hol tanolásokot szépen véghez vitték.

Az Aranyasszéknek főkirálybírája,
Jó *Szilágyi* András, szép öreg korába,
Negyvenkét esztendőt már eltöltött vala
Az maga tisztiben, hogy szépen meghala.

Jesuiták temploma elkészült vala
Kolosvárt, az melyben most lőn az nagy pompa
Tizedik septembris abban mentünk vala,
Nagy solennitással véghez vittük vala.

Jelen volt *Kinigseg* s status catholicus,
Örült az sziviben igaz catholicus,
Ki tudta régenten mint volt catholicus,
Bősége nem vala, ha volt catholicus.

Kolosvárt bémennek óvári templomban
Az franciscánusok és régi klastromban,
Szép építést tőnek abban az szent házban,
Ugy hogy ki megláttya, örülhet magában.

---

[1]) *A prózában* (Synopsis 162. l.) *így:* Assignatum est te patribus Franciscanis Reformatis Sesburgii.

1725.

Kinigseget küldék el Spanyorországban.
Kinek tisztcségiben Baron [1]) *Tis* beálla.
Istenfélő, kegyes, szelid, jámbor vala.
Felső és alsó rend mind szereti vala.

Haller János Csíkban főtisztnek tétetik.
De midőn tisztiben ott installáltatik.
Udvarhelyi főtiszt guttától üttetik.
Csíkban *Korda* Zsigmond az által kimulik.

1726.

Száraz nagy melegek ez idén jártanak.
Mely miatt termése nem lőn gabonának.
Éhség miatt sokan halálra jutának.
De kivált lakosi az Belső-Szolnoknak.

Az marháknak dögi megint következék.
Én is sok marhámban akkoron kárt vallék.
Nagy-Szombatban *Apor* József megérkezék.
A hol két esztendőt tanolásban lakék.

1727.

Erdély részeiben nagy drágaság vala.
Úgy hogy az éhségben sok ember meghala.
Az marha dögi is azomban bejuta.
Egész országunknak marhában lőn kára.

Apor János fiam iskoláit végzi.
Az uttyát Erdélyben Nagy-Szombatból vészi.
Ott első mesternek professora teszi.
Arra érdemesnek kiki megismeri.

Gróf *Keresztes* Márton Küküllő ispánya
Hosszas köszvény után végtire meghala.
Kálvinisták közűl legelső tért vala.
Kire haraguttak, hogy lett volt pápista.

---

[1]) T. i. Báró *de Tige*.

Gróf *Gyulaffi* Lászlót tők Udvarhelyszéken
Főkirálybírónak ezen esztendőben,
Gróf *Teleki* József Fejérvármegyében
Az főispányságnak álla be tisztiben.

Bornemiszsza Ignácz főispány Tordában
Téteték csak igen ifiú korában,
A *Daniel* József főtiszt Aranyasban
Viselé tisztcségit alázatosságban.

1728.

Megint mind tavaszszal s mind az egész nyárban
Az esztendő telék el nagy szárazságban,
Folyóvizek és tók lőnek apadásban,
Szükség következék búzában, szénában.

Az kedves leányom, az *Apor* Zsuzsánna,
Ötödik septembris Rétenben meghala,
Gr. *Haller* Jánosnak ez vala hívtársa,
Medgyesen tétetéк örökös házába.

Az *Antalffi* János püspökünk meghala;
Az császárnak jöve arról decretuma,
Rövidíttetnék meg törvénynek folyása,
Gyűlne essze ország Szeben várossába,

Az ország válaszszon arra személyeket,
Hogy arra fordítsák egész elméjeket,
Mint rövidíthetik meg az törvényünket,
Pörösök nyerhessék hamarébb ügyeket.

Arra az munkára választák ezeket: Br. *Szentkereszti* András tanácsurat és ítilőmestert, *Sándor* Gergelyt ítilőmestert; az vármegyék részirő*l* *Thoroczkai* Jánost, *Vas* Dánielt, mind az kettő táblai assessor; kucsuláti *Boér* Józsefet. Az vármegyék részire procator *Halmágyi* Mihályt; az székelység részirő*l* *Keresztúri* Miklóst, marosszéki főkirálybírót, vargyasi *Daniel* Istvánt, sepsi-szt.-iványi *Henter* Dávidot, aranyasszéki *Varró* Mihályt procatort, az szászok részirő*l* hartneki *Szász* Jakabot szebeni polgárt, *Brekner* Mihályt ujedgyházi királybírót, *Zeivert* István beszterczei notáriust; az szászok részirő*l* procatort, *Kisvárdai* Pétert; de kihalván *Sándor* Gergely, választák helyében sepsiszéki szentkirályi *Gidófalvi* Istvánt.

Az úr *Szentkereszti* András báróságát,
Mostan publicálják zászlós uraságát,
Zágonból iratja már ezután magát,
Fiscustól vette volt meg azon jószágát.

Az dominicánus barátok templomát,
És az temlom mellett levő nagy klastromát
Szászoknak elveszik azoktól az jussát,
Catholikusoknak adgyák birodalmát.

Boér Simon nekem kedves attyámfia,
Fogaras várának volt főkapitánya,
Szép öreg korában az Urban meghala,
Csendes, jóértelmű és jámbor úr vala.

Az gróf *Bethlen* Ádám leszen első renden,
Szentkereszti András az második renden,
Csíki *Szabó* Balázs az harmadik rendben,
Assessorok ülnek táblán az törvényben.

1729.

Kornis Ferencz lőn főispány Küküllőben,
Kun Zsigmond áll be ítilőmesterségben,
Az császár rendet tőn ország rendeiben,
Hogy kiki járhasson az maga rendiben.

Ki tisztcséget viselt másoknál régebben,
Az az ifiabbnak álljon eleiben,
Legyen gróf vagy báró, járjon az az rendben,
Ahhoz tarcsa magát kiki mindenekben.

Hogy igazán lenne rendi adózásnak,
Értelmes emberek kétczer probáltanak,
Felírván mindenit hazánk lakosinak,
Az császár parancsol harmadszor országnak.

(Itt végződik az 1. ív, s a következőn már 1734-nek az utolsó vers szakai vannak; így tehát egy ív hiányzik. A következő íven így következik:)

[1734.]

Sokféle betegség uralkodik vala,
Vérhas, hideglelés egy mértékben vala,
Az egésségessel majd edgy számban vala,
Rajtam is nyolcz hétig nagy nyavalya vala.

Az tél és az tavasz igen száraz vala,
Az nyárnak folyása éppen essős vala,
Csak edgy óráig is mikor jól es vala,
Nem hihetni azt el, mely nagy árvíz vala.

Az egész ősz penig megint száraz vala,
Mindszent-nap tájékán megint essős vala,
November, deczember igen hideg vala,
Az micsodás hideg olyan száraz vala.

Kőhalmi Halmágyon forró betegség volt,
Jeges vízben beteg az mikoron nem volt,
Avagy igen hideg vizes ingben nem volt,
Semmit sem nyugodott, olyan volt mint az holt.

Utolsó napjai deczember havának
Az nagy hideg után melegek valának,
Harminczadik decembris éczakájának
Idein villámlás mennydörgők hallatnak.

1735.

Márton Miklós Torján ötvenhét esztendőt,
Szentkatolnán elébb végezett két időt
Scholamesterségben, midőn annyit töltött,
Ezen esztendőben haláltól mérget vött.

Engemet legelső mester ő tanított,
Igen kis koromban rendesen oktatott,
Hetvenöt esztendőt világban mulatott,
Tanolhattak tőlle ájitatosságot.

Az gróf *Csáki* Zsigmond Szebenben meghala,
Igen jeles rendes úri ember vala,
Mindenhez ő magát jól alkalmaztatta,
Alsó, felső rend is ezért ötöt szánta.

Erdélyben lett vala hirtelen nagy lárma,
Mert edgy rácz kapitány pártolást indíta.
Gyula tájatt három falut fellázaszta.
Azután sok társat csak hirtelen kapa.

Azon kapitánnak *Pero* neve vala,
Rákóczi Ferencznek rég vitézze vala,
Nyolczvan esztendeit már elérte vala,
Igen híres vitéz s jó katona vala.

Ezerhétszáz száma vala pártosoknak,
De némely várnagyok ellene állanak,
Aradi ráczok is nekik rohanának,
Kik közűl az harczon sokan elhullának.

Kilenczedik máj hogy megharczolának,
Főfő indítójit, kiket elfogának,
Fogva vivék Bécsben, az alábbvalóknak
Fegyverit elfosztyák s elveszik azoknak.

Doboka vármegye érdemes ispánya,
Gubernátor *Bánffi* Györgynek édes fia,
Ugyan gróf *Bánffi* György Szebenben meghala.
Hogy begyűltünk vala anticipátára.

Megfulladott volt-e, vagy gutta ütötte,
Mert az vacsoráját jóízűn megette,
Az álom ágyában hamar lefektette,
És egész hajnalig elcsendesítette;

Hortyogni hajnalban erőssen hallatott,
Az notáriussa hogy oda szaladott,
Máris lélegzetet csak alig vonhatott,
Az lélek belőlle mindgyárást kifutott.

Egy visla Nyujtódon, neve volt Dianna,
Láttatott felfordult természet folyása,
Mert nem rendes uton kölykit eléhozta,
Hanem azt az száján mind rendre kihánta.

Gróf *Bethlen* Ádámot Fejérvármegyében,
Gróf *Kornis* Antalt Hunyadvármegyében [1])
Installálák főispányi tisztcségekben,
Az installatiók estek novemberben.

[1]) *Így!* Egy szótaggal hiányos a verssor.

Ezen urak mennek be guberniumban:[1]) Gr. *Petki* Dá br. ifiabb *Bánffi* Zsigmond, br. *Naláczi* Jósep, *Flistik* Ist brassai főbíró és ugyan brassai *Herbert* Sámuel.

Délről észak felé nemes Háromszéken,
Edgy égi tűz mene globisnak képiben,
Mennydörgőt, villámlást hagyván elmentiben,
Láttaték utolja papi öltözetben.

Gyakor esőzés lőn az egész országba,
Sok károk esének szőllő s gabonába,
Nem érheték szőllő az nagy hóharmatba,[2])
Mely miatt hazánkba csak kevés bor vala.

De némely helyeken az bor édes vala,
Hogyha kevés volt is, de igen jó vala,
Kevesset ereszte az buzakalongya,
De tavasz gabona éppen semmi vala.

1736.

Szentkereszti András öregbik meghala,
Igen okos, tudós, volt derék jurista,
Hetvennégy esztendőt világban mulata,
Kicsinen kezdette s ment nagy állapotra.

Hogy Erdélyben jöve, vala lutherista,
Azután változék és lőn cálvinista,
Elsőbben Kolosvárt csak lőn orgonista,
Hamar elémene, mert volt fő statista.

Tizennyolcz esztendőt az bécsi udvarba,
Dicsírettel töltött tiszti állapotba,
Cancellaria consiliariusa
Vala eczczer s mind referendariussa.

Fiscustól s másoktól jószágit szerzette,
Orbaiban Zágont kész pénzzel megvette,
Az fiát jó karban éppen helyheztette,
Éltiben táblai assessornak tette.

---

[1]) Előbb versben kezdte írni, de aztán áthuzta e két sort:

Az guberniumban gróff Petki Dávidot
Installáljuk s az ifibb Bánffi Zsigmondot.

[2]) Hóharmat = dér.

Három rend tanácsot éltemben kiéltem,
Apaffi tanácsit mind halva szemléltem,
Bánffi György társait az földben betettem.
Kornis Zsigmondot is hamar eltemettem.

Midőn felséges *Maria Theresia*
Az Lotharingussal lakadalma volna,
Némelyek lettenek status tanácsossá,
Némelyek peniglen camerariussá.

Actualis status consiliarius: gr. *Haller* János gubernátor: *titularis consiliariusok:* gr. *Kornis* István és gr. *Bethlen* Ádám. *Camerariusok:* Gr. *Gyulaffi* László, gr. *Gyulai* István, br. *Haller* Ferencz, br. *Wesselényi* Ferencz.

Télbe és tavaszszal sok csuda történék,
Az égen sok rendben égi tűz láttaték,
Dés felett egy fejér kereszt megjelenék,
Az désiek közül azt sokan szemlélték.

Az május havának tizenedgy napjára
Gyűlést hirdetének Szeben várossába,
Tizenkettődik lőn cathalogus olvasása,
Tizennegyedik az király decretuma.

Az három natio egyezést próbála
Adózás rendiben hogyha csinálhatna,
Edgymás között igaz normát formálhatna,
Meg nem egyezhetvén, csak abba marada.

Az törvény hazánkban hogy mindenkor foljon,
Parancsolják Bécsből az tábla felálljon.
Különös személyre az praesesség szálljon,
Báró *Pongrácz* György úr azon tisztben járjon.

Azon nap táblára ketten beállanak,
Ugyan ottan mindgyárt hitet is mondanak.
Úri ágyból valók mindketten valának.
Hívták *Haller* Ferencz és *Lázár* Jánosnak.

Az statusok között vetekedés vala,
Szóval vagy shedával lenne választása.
Cancelláriusnak az kit választana,
Kérdésre beküldik az guberniumra.

Az guberniumnak legyen *szóval*, teczczék,
Irással vagy *szóval* statusok végezék,
Huszon kilencz máji votizálást kezdék,
Juniusnak első napján kihirdeték.

Tanácsurat ugyan akkor választanak,
Szentkereszti András helyett candidálnak,
Mind az két választást felküldik udvarnak,
És confirmatiot ugyan onnét várnak.

Választatnak azért *cancellariusnak* catholicusok részről: *Bálintith* György votis 68, gr. *Gyulaffi* László votis 82, br. *Bornemissza* Ignác votis 125, br. *Apor* Péter votis 59, br. *Pongrácz* György votis 45.

Tanácsuraknak catholicusok részről: Br. *Apor* Péter votis 37, br. *Thoroczkai* János votis 30, gr. *Lázár* Ferencz, votis 17.

Az reformátusok vagy calvinisták részről: Gr. *Bethlen* Ádám votis 128, gr. *Teleki* Sándor votis 70, br. *Daniel* István votis 62.

Itílőmesterek választattak az catholicusok részről: *Henter* Elek votis 37, *Máriaffi* Dávid votis 31, *Boér* András votis 28.

Az reformátusok vagy cálvinisták részről: *Alvinczi* Gábor votis 120, *Inczédi* József votis 100, öregbik *Cserei* János votis 65.

Az táblai causák miképpen foljanak,
Formát csináljanak azon methodusnak,
Jó fundamentumot annak csináljanak,
Bizonyos személyek deputáltatának.

Legelsőbben maga az praeses br. *Pongrácz* György; az tábla részről az két itilőmester, *Kun* Zsigmond és *Henter* Dávid.

Táblai assessorok: Br. *Szentkereszti* András és *Czakó* Ferencz; az vármegyék részről: gr. *Teleki* Mihály, br. *Bánffi* Farkas, br. *Huszár* József, *Béldi* János, *Köblös* Péter; az székelység részről: br. *Apor* József, *Daniel* István, *Cserei* János öregbik, *Berzenczei* István, *Gálfalvi* János, *Halmágyi* Mihály, *Hunyadi* Ferencz; az szász natio részről: *Hán* András medgyesi polgármester és az szászsebesi notárius.

Thoroczkó-Szent-Györgyön hallatlan dolog volt,
Csattogó mennydörgő, sűrű mennykő hullás volt,
És kimondhatatlan nagy zápor eső volt,[1])
Mely miatt az köznép éppen elrémült volt.

[1]) *Így!* egy versszakkal több a kellőnél.

Az mely szoros út Enyed felé bemegyen,
Az mellett edgy kőszál leszakad az hegyen,
Abból itilhetni hogy mely nagy kárt tegyen.
Az viz feldugulván folyamja nem megyen.

Az viznek olyan nagy áradása vala,
Rakott szekereket felfordíttya vala,
Enyedi kőhidat elrontotta volna,
Hacsak edgy óráig az viz tartott volna.

Csatári Nagy János Apaffi-jószágnak
Most publicaltatik ő praefectusának,
Eczczersmind mondatik király tanácsának,
De csak hasznát veszi az edgy titulusnak.

Az felséges *Mária Theresiának,*
Lotharingi herczeg kedves mátkájának,
Ötven ezer forint ajándékot adnak,
Evvel örvendeztünk uj házasságoknak.

Méltóságos tábla törvént elkezdette,
Öt causánsok dolgát midőn elvégezte,
Országgyűlésinek akkor véget vete,
Hazafelé úttyát kiki mindgyárt vette.

Gyulánál pártolást az kik elkezdették,
Azokot Budára ez időben vitték,
Külömb külömbféle kinzásokra vették,
Kerékben megtörvén ételeket végezték.

Testeket azoknak mind négyfelé vágták,
Arad s Várad körűl nagy karókba rakták,
Sarkad, Sz.-Andrásnál kerekeken hadták,
Némelynek csak fejit hóhér kézbe atták.

Némelynek kegyelem mégis adattatott,
És bántódás nélkűl hazabocsáttatott,
Némelyik az hadba sententiáztatott,
Gyalog vitézek közt tegyen szolgálatot.

Az pártosok elöljáróinak nevei: Szegedinecz vagy *Pero* Péter, pécskai rácz kapitány, *Sebestyén* János, *Pásztor* András, *Szilasi* István és az többi.

Gróf *Teleki* Sándor megy guberniumba,
Az gróf *Lázár* Ferencz főtiszt leszen Csíkban,
Kemény Sámuel főispány Dobokába,
Máriaffi Dávid főispány Kolosba.

Secretár *Alvinczi* Gábor az tanácsba,
Inczéd József itilőmester hazánkba,
Fiscalis director leszen Petrus *Dobra*,
Csató Zsigmond Bécsben cancellár tanácsa.

Cancellárius most éppen nem lehete,
Mert annak hazánkban sok ellenkezője,
Gróf *Bethlen* Sámuel táblára bémene,
Táblai assessor lőn *Csulai* Imre.

Zekelius Mihály edgyik szebeni úr,
Kinder János ugyan másik szebeni úr,
Klein János is ugyan szász natióból úr,
Mind az három névvel mostan lőn tanácsúr.

Hat lovas regiment jöve országunkba,
Gyalog regiment is hat jött az hazánkba,
Azok mind eczczersmind szállának quartélyba,
Török ellen lőnek jó nagy vigyázásba.

Mind Ceres mind Bachus gyászban öltözének,
Sem tavasz, sem az ősz éppen nem termének,
Bort igen kevesset, savanyót szűrének,
Sok égi háborúk, sok jégessök lőnek.

Gróf *Arivabene* kamara tanácsa,
Fiscalitasoknak ottan directora,
Magát szerettette mint edgy haza fia,
Nagy szomoruságunkra Bécsben meghala.

1737.

Az Belső-Szolnoknak jeles főispánnya,
Az úr *Torma* Miklós juta az halálra,
Igen áitatos s vala jó pápista,
Ha kevesset ivutt, rendes volt tréfája.

Januáriusnak huszonkettőd napján,
Téli napnyugatról oly kemény szél fúván,
Egész harmad napig mind edgyaránt tartván,
Mostani ember-nyom hasonlót nem tudván,

Sok épűleteket éppen esszerontott.
Tövisi házamot fedelitől fosztott.
Erdőkből mezőkre sok farkas lefutott.
Oly sok farkast mezőn senki is nem látott.

Februarius első nap éczakáján,
Éppen csudálatos égi tűz láttatván.
Napkeletre az ég verességet tartván,
Mint az égi égés éppen úgy láttatván:

Úgy láttatott, mintha lángot kiokádna.
Sok apró szikrákkal hogy éppen szikrázna.
Magam is mind nézem, míg az égen tarta.
Azon csudálkozott, valaki azt látta.

Edgy üstökös csillag az égen támada,
Nem vala igen nagy, csak edgy kisded vala,
Úgy láttatott volna az másik sphaerába,
Elmúlék, sok időt az égen nem tarta.

Áprilisnak hetedik s nyolczadik napján.
Térdig érő hó lett, erőssen havazván,
Az hó négy napokot egészlen megtartván.
Erdőben emberek jó szán úton járván:

Áprilisnek ismeg tizenharmad napján
Az hó feljebb ére embernek bokáján,
Tartott azon hónak tizennegyed napján.
Hasonló hó esett tized nap elmulván.

Sőt egész április és májusnak hava,
Olyan hideg vizes és sok essős vala:
Az vetést kezdhették tizenöt májusba.
Csak hejába üle mindaddig az gazda.

Huszonnyolczezer hatszáznégy szekér szénát
Hazánkra vetének, biztatván, kamarát
Az ki megtalálja, megadgya az árát,
Mert feljűl haladá az haza quantumát.

Az kamara penig edgy pénzt sem fizete.
Noha azt tavaszszal is nagy sárba vitte
Az adózó kösség, méltán neheztelte,
Fizetés színivel hogy oly kár követte.

Azt az szénát penig így disponálták: Bereczkhez két nyolczszáz huszonnégy; az Bodzára négyezer háromszáz negy hat; az Gymesbe háromezer negyvenhat, Verestoronyhoz há ezer, Beszterczéhez négyezer háromszáz hetvenhat, Deéshezn ezer háromszáz hetvenhat, Marosvásárhelyhez hatezer ötszáz ny vannyolcz szekér szénákot.

Gróf *Gyulaffi* László s *Apor* József vitte
Be *Lázár* Ferenczet csíki tisztcségébe,
Még az fűzfának is nem vala levele
Május első napján, nem láczott zöldcsége.

Császár katonája így szálla táborba:
Csíkban az *Kohári* lovas dragonossa,
Venczel *Vallis* gyalog négy compániája,
Bereczkhez *Fürstenbus* öt compániája.

Posztaczki generál hat companiája
Tüzed mellé szálla, az mint van Hatolyka,
Hannover öt compánia megy Bodzára,
Ott lesz az egész pestvármegyei hada.

Törcsvárnál leszen *Gilányi* regimentye,
Musslingnek lesz ott öt compánia népe,
Ki commandirozza, *Gvadányi* az neve,
Ezen katonaság függe éppen tőle.

Besztercze mellé is három compania,
Ez is az *Posztaczki* generális hada,
Gróf *Oliveri* eztet commendirozza,
Azon regimentben colonellus vala.

Juliusnak tizenkettődik napjára
Edgy részi bémene s szálla Molduvára,
Az más részi penig az Oláhországra,
Indulnak jóformán az hadakozásra.

September havának második napjára
Gyűlést hirdetének Szeben várossába,
Legelső dolog lőn tábla felállása,
Azután adózó hazánk felírása.

Exactoratusról másod dolog vala.
Adó felvetteték az anticipata.

Ötvenezer forint maradott volt hátra
Tavalyi adóból, mely felakadt vala.

Kétszázezer forint feljel az quantumon,
Kivűl még az ötvenezer forintokon,
Eczczersmind kéretik ezer az országon,
Végzés lőn: császárnak ország supplicáljon.

Gróf *Teleki* Sándor megy guberniumba,
Gróf *Bethlen* Sámuel lészen tábla fia,
Az *Inczédi* József országnak bírája,
Ország előtt hitit mindhárom elmondgya.

September havának tizennyolczad napján,
Molduvában éppen Kománfalva táján
Az mi vitézinkre az török rohanván,
Mintedgy hatvankettőt azokból levágván.

Az gróf *Posztaczki* vicecolonellusa,
Azon vitézeket ki commandirozta,
Az gróf *Orseti* is ott halva marada,
Igen jeles, rendes úri ember vala.

September havának huszonnyolczad napján
Generál commendáns gróf *Vallis* meghalván,
Ez hazához magát jól alkalmaztatván,
Szánakoztunk rajta, halálát sajnálván.

Lobkovics herczeg lőn commendans helyette,
Hirtelen haragja volt s nagyon s felette,
Kire haragudott, halállal esztette *(így!)*[1])
De az nagy haragját hamar felejtette.

Az Barczán az mirigy halál elkezdődék,
Zernesten s Tohánban elsőbben hallaték,
Fogaras földire onnét általugrék,
Sepsi-Málnásra is hamar elérkezék.

Az szerencsétlenség rajtunk még megesék,
Havasalföldiben Krajován történék,
Holott négyszáz gyalog fegyvertől elesék,
Háromszáz lovas is azokot követték.

---

[1]) *Előbb így írta, de kihúzta:*
Noha az haragja senkit nem sértette,
Hirtelen haragját kiki megismerte.

Ribniket elhagyván, marada csak puszta,
Vitézek szállának mind fel Perisanba,
Ottan besánczolák magokot jó sánczba,
Az török hejába sánczot ostromolta.

Az szarvasmarháknak nagy döge érkezék,
Nem vala oly ember, az ki emlékezék
Oly kegyetlen dögre, az mint ezt szemlélték,
Edgy marha sem marad, az mint dolgot vélték.

Káposztánkot az sok hernyó elrontotta,
Négy forinton jár volt csak száz fő káposzta,
Csak kaphatta gazda, jó szívvel megatta,
Kedves volt, valaki csak levelit kapta.

Deczember havának tizenhatod napja
Volna az estvéli nyolcz, kilencz, tíz óra,
Oly csudálatos tűz az égen támada,
Mintha az levegő ég éppen felgyúlna.

Elsőbben kezdeték éppen napnyugutra,
Azután láttaték csak hamar északra,
Észak felől mene ugyan napnyugutra,
Elmulék az midőn jó ideig tarta.

Ugyan deczembernek tizennegyed napján
Történék oly csuda Miklósvár-Nagy-Ajtán,
Jajt, jajt kiáltozván mindenki uczáján,
Nem embertől esett, azt jól megvizsgálván.

Szerencsétlen vala az keresztényeknek
Ez esztendő, vala s oka félelemnek,
Mert hír futamodék béjövetelinek
Az pogány nemzetnek, tatárnak, töröknek.

Némely helyen bővön termék ősz gabona,
Némely helyen penig közép renden vala,
Igen szűkön termett az tavasz gabona,
Az egész országnak nem vala tavaszsza.

Az bornak termése vala harmadosa,
Az mi kevés termett, az igen jó vala,
Jégeső, mennydörgő meg nem háboríta,
Szárazan s melegen esztendő folyása.

1738.

Februáriusnak éppen heted napján
Nagy égés történék az Szereda várán,
Elége, vitézek az kémént kigyujtván,
De az portékákban semmi kárt nem vallván.

Szeptemberben tavaly kezdődvén diaeta,
Octoberben penig félbeszakadt vala,
Hatodik novembris az megint felálla,
Decembernek végin meg nyaka szakada.

Februáriusban megint helyben álla,
Végezé martius az utolsó napja,
Nem emlékeztenek olyan diaetára,
Hogy ily darabonként diaeta folyt volna.

Ezen diaetának szomorú kezdete,
Mert *Vallis* generál életit végezte,
Szomorúabb penig lőn ennek az vége,
Mert edgy néhány urat az rabságba ejte.

Az arestaltatott uraknak az nevök: Az helvetiai confessio püspöke, két professor, két académicus, gr. *Bethlen* Sámuel, gr. *Teleki* Sámuel, br. gyalakuti *Lázár* János, br. *Kemény* László, *Barcsai* Gergely és János, *Thoroczkai* Zsigmond, *Rhédai* Ferencz és László, *Szentpáli*, gerendi *Vas* Dániel, *Tholdalagi* Mihály, n.-bogáti *Jenei* Mihály.

Huszonhat martii Torján földrengés volt,
Tizenedgyed maji, az mely hó s hideg volt,
Szöllőt, makk, fa virágját elrontotta volt,
Mely miatt termése edgyiknek is nem volt.

Tizenkilencz maji oly kemény idő volt,
Mennydördő *(így!)*, villamás és nagy jégesső volt,
Mostani ember-nyom olyat alig hallott,
Sok ember én véllem mezőben kárt vallott.

Junius havának tizenedgyed napján,
Tizenedgy tizenkét közben óra folyván,
Éppen írtóztatóképpen az föld ingván,
Mely miatt tornyokban harangok szóllalván.

Nem mertünk maradni csendesen az házban,
Mert eljövetele volt nagy zódulásban *(így!)*,
Sok károk estenek kőfalban s boltokban
Földre hullott ember mező derekában.

Az Bodczán kétfelől két kő leszakadott,
Az Bodza viziben mindkettő leszállott,
Az vizet feldugván, mint tenger láttatott,
Az magos fáknak is tetejek nem láczczott.

Molduvában tizenedgy monasteria,
Edgyiknek ujjólag építtetett tornya,
Az földingás miatt földig leromola,
Tizenöt kőmivest az kő alá nyoma.

Tizenkilencz juni az levegő égben
Bogarak jövének, fekete s sárga színben,
Az hernyó formája vala az testekben,
Az igen gyenge volt s vala fejér színben.

Négy taréjok vala, két szarvuk is vala,
Az szarvai alatt láttatott korona,
Az földnek és viznek az színit elfogta,
De oly irtóztatós és rút büdös vala;

Az büdösség miatt ökör sem járhatott,
Az farkok két ágban hosszan elszakadott:
Estve jövén éjjel mind eltakarodott,
Csak éppen az puszta hajak elmaradott.

Megint juliusnak harminczadik napján
Az föld szép csendesen és lassan megingván,
Megint az a marhadög nagyon uralkodván,
Igen kevés szarvasmarha megmaradván.

Majd az egész nyáron armádia Hunyadban,
Lobkovicz herczeggel mulat az táborban,
Mely miatt vármegye vala pusztúlásban,
Messze földről élést táborban szállítván.

Károlyvárt, Kolozsvárt, Déván és Szebenben
Veszedelmesképpen halának mirigyben,
Sok faluban ugyan azok környékiben,
Ugyhogy kevés ember maradna életben.

Ezen esztendő is az keresztényeknek
Igen szerencsétlen, sokan elesének,
És edgynéhány várat töröknek ejtének.
Valahol próbáltak, mindenütt vesztének.

Az idén kevés volt termése az bornak.
Csak ily kevés termést emberek nem tudnak.
Edgy negyvenest negyven forinton eladnak.
Ó bort kilenczvenhat forinton tartottak.

Atták el ejtelit nyolcz s kilencz polturán.
Nem is atták alól sohult is korcsomán.
Szalmájában búza bővön elég vala,
Edgy vékát sem adott (a) buza kalongya.

Bővön termett vala az tavasz gabona,
De nem kaszálának, mert nem vala széna.
Igen kedves vala, kinek volt sok szalma,
Szalmával telele majd ki minden marha.

1739.

Itt szakad meg az Apor Péter kéziratában meglévő második ív. 'tána egy ív, melyen az 1739—42. évek verses története foglaltatott. nányzik s a meglvő harmadik íven az 1742. év folytatása következik, ilyeténképpen :)

[1742.]

Hatodik április kis földingás vala.
Tizenhatod április bokáig hó húlla,
Az templomban az nap szánon mentem vala.
De ugyan azon nap el is olvadt vala.

Kedves maradváink jegyezd fel ez dolgot.
Hogy *Kászoni* János mint talált fel módot
Alsó állapotról felpóczra mint hágott.
És nagy uraságra mi útakon kapott.

Ennek eredete Kászonszékből vala.
Kászonban az *Csutak* nemből való vala.
Csak edgy-házi nemes volt ez familia
Kászonból kijöve ennek az nagyapja.

Fejérvárt portuson író deák vala,
És igen jó helyre házasodott vala,
Váradgyán jószágot kevest kapott vala,
Ott *Kitonicsot* magyarra fordította.

Kászoni János volt apjának is neve,
Tanólni az ezerhatszáz nyolczvanhétbe,
Az kiről most írok Kolosvárra jöve,
Három esztendeig laktam edgyütt vélle.

Az tanólását poesisen kezdette,
Más esztendőben rhetoricát végezte,
Kis iskolát tanít harmad esztendőbe,
Kolosvárból kimegy *Tökölyi* bejöve.[1])

Száva Mihálynak volt azután dijákja
Máglásnak[2]) rendelé volt Száva Kolosra,
Apor Istvánnak ott kamara ispánya,
Jól viselvén magát, jól alkalmaztatta.

Radnóti *Balog* Ferencz perceptor vala
Az thesaurarián, s ezt letette vala,
Apor István osztán ezt promoveálta,
Egész életiben abban megtartotta.

Rákóczi-motusban mene Molduvába,
Az *Henter* Benedek főkirálybírája
Nemes Csík székeknek motus előtt vala,
Azért, hogy *Rákóczit* ő követi vala,

Sokan commendálák ezt az nemes széknek,
Hogy választásában munkások lennének,
Főkirálybírónak kit Csíkban tennének,
Választák, kit hamar tisztiben bevínek.

Az ezer hétszáz nyolczban választott vala,
Kit az *József* császár mindgyárt confirmála,
Hétszáz tizenedgyben *József* is meghalva,
És hatodik *Károly* Bécsbe bejött vala.

---

[1]) T. i. 1690-ben.

[2]) Apor Péter: »Synopsis mutationum« cz. latin történeti munkájában (219. l.): »constitutus fuit *magulator* salisfodinarum Kolosiensium.«

Károly köszöntésre követeket külde
Az ország, az edgyik *Bethlen* László mene,
Az *Kászoni* János vélle székely részre,
Hozman János szászok résziről eljöve

Ez Bécsben magának sok patronust szerze,
Bécsből hazájába mikor visszajöve,
Az catholicusok felválaszták Bécsbe
Cancellariusnak, nem statusok népe.

Noha statusoktól [ő] nem választaték,
De *Károly* császártól ő confirmáltaték,
Cancellariusnak Bécsbe felküldeték,
Az *Károly* császárnak nagy kedvébe esék.

Ezer hétszáz edgyben az midőn meghala
Az gróf *Mikes* Mihály, ő confirmáltatta
Tanácsúrnak magát, de nem választatta,
Hogy tanácsúr legyen, senki [nem akarta].

Az ezer hétszáz huszonkettődikben
Az statusok midőn végezték Erdélyben,
Hogy ha fiú elfogy Ausz[tria . . . . .
. . . . leány szálljon be . . . . . [1])

[Ország]gyűlés alatt maga jelen vala,
De hogy az gyűlésből Bécsbe felment vala,
Az *Károly* császárnak ezt persvadeálta,
Arra statusokat hogy ő indította.

Consiliarius statusnak tétetek
És Görgénynyel is megajándékoztatek,
Pénzzel is ő tőlle sok jószág vétetek,
Az *Károly* császártól mind confirmaltatek.

De szerencsés vala mindkét házassága,
Első felesége volt *Bodoni* Klára,

---

[1]) A kipontozott helyeket az egér kirágta. A »Synopsis Mutationum«-ban ez a pont így van: Occasione vero Pragmaticae Sanctionis dum anno 1722 status Transylvaniae seremissimum Mariam Theresiam in haereditariam principem receperunt, in Transylvaniam reversus, persvasit augustissimo Carolo VI. ipsum fuisse ex primariis, qui status induxisset ad eandem Sanctionem sanctiendam, unde praefatus augustissimus Imperator honoravit illum titulo consiliarii Status, adeoque Excellentissimi, cum addito 2200 florenorum Rhen. grationali. (220. l.).

Bodoni Balázsnak volt édes leánya,
Ettől születtetett neki két szép fia.

Az nagyobbik *Ignác*, kinek megszerzette,
Tordavármegyében főispánnak tette,
János az második fiának a neve,
Ez lőn colonellus Havor regimentbe.

Az *Bodoni* Klára hogy Bécsben meghala,
Másod felesége lőn *Haller* Borbára,
Ez gróf *Csáki* István özvegy társa vala,
És *Haller* Istvánnak volt édes leánya,

Az kitől született két vagy három fia.
Az többi meghala, csak *Pál* megmarada,
Haller Borbára is előtte meghala,
Holtáig özvegyen azután marada.

Ország praesidense *Vesselényi* István
Kolosvárt világból csendesen kimulván,
Praesidensnek ország hármat candidálván,
Azok közűl *Károly* eztet confirmálván:

Ország rendeinek volt megbántódása,
Az cancellár ellen gyakorta panasza,
Hogy méltatlanok tisztcségre hágottak *(így!)*
És az méltóbbakot csak az porba hadta.

Nemest hátrahagyott, felemelt parasztot,
Ezüstöt, aranyat, szőllőt vagy jószágot,
Nem promoveálta, ki neki nem adott,
Minden tisztcségeket csak adomért osztott.

Az tisztcség-szerzésért sok ezüstöt kapott,
Tiszt lett, ki aranyat és gyémántot adott,
Adom nélkűl senki semmit ott nem kapott,
Az ki tiszt lett, tegyen tanóbizonyságot.

Az királyné előtt esszeszóllalkozott
Lobkovics herczeggel, végre szembeszállott,
Lobkovics szemire hánta miket hallott,
Az miket véghez vitt, minden rossz dolgokot.

Az választott három úri személy között
Gróf *Gyulaffi* László cancellarius lött,

Bornemiszsza János mindgyárt repulsát vött,
Azután udvarhoz soha eczczer sem jött.

Nekem bizony vala igen jó barátom,
És az miket írok, nem egyébért írom.
Világ csalárdságát az miként én látom.
Más is megismerje, olvasván írásom.

Ritka cancellár volt, az ki meg nem botlott,
Az sokkal az ország utoljára jádczott,
Kiket életitől csakhamar megfosztott,
Kiket tisztségiből éppen kiruházott.

Minden mesterséggel azon munkálóda,
Az fiát *Ignáczot* helyiben állítsa,
Legyen ő utánna cancellariussa
Erdélynek, mint ő volt az bécsi udvarba.

[Semmi] módon véghez nem vihette,
. . . . az országban aztot véghez vitte,
. . . . . tumát legbővebben vette
. . . . . éppen nem engedte.[1])

Ez nagyra ment úrnak szomorú példáját
Midőn megolvasod, világ csalárdságát
Ismerd meg mindenben állhatatlanságát.
Megcsal, hogy mutattya csalárd barátságát.

Akarta-e, avagy vett parancsolatot,
Minden tisztcségiből az idén kiállott,
Helyiben az ország másikot választott,
Mert udvartól vett volt arra decretumot.

Praesidensnek ország hat személyt választa,
Catholicus hárma, református hárma.

Catholicusok részről *praesidens*nek: *Bálintith* György votis 67, gr. *Petki* Dávid votis 58, br. *Thoroczkai* János votis 46. Az reformatus vagy calvinisták részről: gr. *Bethlen* Ádám votis 70, gr. *Teleki* Sándor votis 54, br. *Bánffi* Zsigmond votis 54.

[1]) Az egér kirágta a kipontozott helyeken. A prózában így van: »Verum omnis ipsius labor erat inanis et frustraneus: unde casum hunc bene notet posteritas«. (Synopsis Mutationum 222. l.)

Tanácsurakot is ez képpen választa,
Mindenik vallásból hármat-hármat monda.

Catholikusok részről tanácsúr: gr. *Gyulaffi* László 76, gr. *Mikes* István votis 27, br. *Haller* Pál votis 27 calvinisták avagy reformátusok közöl: gr. *Teleki* Mihály voti br. *Szentkereszti* András votis 27, br. *Kemény* Sámuel voti br. *Lázár* János votis 24.

Az tavasz megintlen olyan hideg vala,
Nem zöldellék semmi május első napra,
Még az fűzfa is levelit titkolta,
Semmi kedves idő májusig nem vala.

Dezmírről származott régi familia,
Sok saeculumokig Erdélyben virágza,
Ilyen familia vala az *Mikola*,
Ezen esztendőben Lászlóban elfogya.

Huszonedgyed maji Szebenben diaeta
Kezdődék, királyné miként parancsolta,
De nem gyűlt az ország be azon az napra,
Cathalogust püspök deákja olvasta.

Csak edgy főispány akkor jelen vala *(így!)*,
Az statusok közűl volt két regalista,
Udvarhely s Háromszék két deputatussa,
Taxas helyekről is csak két követ vala,

Itílőmester is csak edgy sem volt jelen,
Secretariusok nem voltanak itten,
Gyűlés nem kezdődött mi értünkre ilyen,
Jegyezd fel maradva volt hogy ez miképpen.

Huszonhatod maji király decretuma
Olvastatik. melyben mint kegyes jó anya
Megismeri hazánk jó kedvit hozzája,
Lovas regimentet hogy mint felállíttya,

Kinek az stabalis első főrendeit
Az hadi főtanács rendeli tiszteit,
Az haza rendeli az több officerit,
Az colonellusnak megértvén elméjit;

Hogy mint több regiment, ez is Rankal *(így!)* legyen.[1])
Fizetést hazánktól az regiment vegyen;
Rendelést királyné az élésről tegyen,
Midőn az regiment az hazán kül megyen.

Ha békesség leszen, az királyné fizet,
Tizenöt esztendőt azután eltölthet,
Az királyné addig éppen véget nem vet,
Maga statussában mindaddig meglehet.

Huszonnegyed maji csendesen meghala,
Délután tizenedgy midőn óra volna,
Az gróf *Lázár* Ferencz ki volt . . .[1])
Az előtt táblának vala assessora.

Tanóló társam volt ez rhetoricába,
Kedves barátom volt, laktunk convictusba,
Ennél nem lehetett edgy jobb attyámfia,
Igen nagy szeretet mü közöttünk vala.

Az Máramarosnak jeles főispánnya
Az gróf *Bethlen* József, Bethlen Miklós fia,
Az mint híre vala, pestisben meghala,
Igen szelid jámbor úri ember vala.

Az szász natio is igen keménykedék,
Hadi tanács által királynét kéreték,
Lovas vitézeket hogy ők ne fizetnék,
Mert az tehetcségek nekik nem érkeznék.

Királyné asszony is azt megparancsolta,
Huszonnyolczad maji lejött decretuma,
Hogy az szász natiot ország subleválja,
De az több status azt helyben nem hagyhatta.

Végre az szászok is azon egyezének,
Ám legyen statusok az mint végeztenek,
De ha bizonyságot udvarnál tehetnek,
Hogy megterheltetve ők igen lennének:

---

[1]) A »Synopsis Mutationum«-ban: »ut legio haec sit cum Ranch«. (223. l.)

[1]) Kiszakadva; a latin prózában (Synopsis Mutationum 244. l.): . . .»inclytorum sedium Siculicalium Csik utriusque Gyergyó et Kászon supremus judex regius, prius Tabulae Judiciariae Reg. assessor«. . .

Az más két natio akkor megsegélje,
Az két natio is arra rá nem mene,
Hanem királynénak azt megírják Bécsbe,
Mostan azért szállnak le az edgyezésre.

Felséges királyné mivel azt kévánta,
Hogy az lovasokot addig ország tartsa,
Míg az hadakozás éppen felállana,
Az belé ne menne ország quantuma *(így!)*;

Azután kévánta, midőn héja lenne
Azon lovasoknak, másokot hogy tenne
Az ország, de arra az hazánk nem mene,
Hanem királynénak visszaíra Bécsbe.

Ezen diaetának immár most lőn vége,
Huszadik augusti az másnak kezdete,
Decretumot külde, hogy lenne kezdete,
De az diaetának az míg vége lenne,

Kencstartót parancsol hogy választanának,
Más érdemes személyt thesaurariusnak,
Azoknak az nevek feladattatnának,
Hogy az királynétól confirmáltatnának.

Cancellariusnak azért választának
És más úri személyt thesaurariusnak.

Catholicusok részről *cancellarius*nak: br. ***Bálintith*** György votis 57, br. ***Klobusiczki*** Ferencz erdélyi püspök votis 39, br. *Pongrácz* György votis 86.

Az reformatusok vagy calvinisták részéről: gr. ***Teleki*** Mihály votis 47, gr. *Bethlen* Ádám votis 37, ***Alvinczi*** Gábor votis 32.

*Thesaurarius*nak az catholicusok részről: br. ***Thoroczkai*** János votis 57, gr. ***Mikes*** István votis 33, gr. ***Kornis*** Antal votis 32.

Az reformatusok vagy calvinisták részről: br. ***Bánffi*** Zsigmond votis 39, gr. *Bethlen* Ádám votis 37, br. ***Naláczi*** József, gr. *Teleki* Mihály, gr. *Daniel* István votis 22.

Huszonhat junii vége lőn gyűlésnek,
Az ország rendei most mind elmenének,
De hogy huszad augusti megint begyűlnének,
Azt megparancsolák, hogy edgyütt lennének.

[Azon] napra azért mind esszegyűlének,
September tizenhárom napig ülének,
[Mun]kájába szálláson semmit sem kezdének,
[Az]nap palotára minnyájon felgyűlnek.

. . . . . király decretumát,
Megmondgya országnak egész akarattyát,
. . . . . adgya elé az summáját,
. . . . . , ... azokra munkáját.[1])

Elsőbben törvényes dolgok hogy folyjanak,
Erdélyt örökössé írják Austriának,
Austria ellen írt törvént kivonjanak,
Austria javára új törvént írjanak.

Jesuiták ellen mely törvények vadnak,
Azoknak fautori hogy nótáztassanak,
Azok is mind edgyütt kivonattassanak,
Ismerjék törvénynyel haza fiainak,

Az fiscalitasból kiszabaduljanak,
Jószágot örökös hogy jussal bírjanak,
Ezután senkitől meg ne bántódgyanak,
Csendesen hazánkban megmaradhassanak.

Az adózásnak is eczczer legyen rendi,
Méltó leszen arról új s jó normát szabni,
Igazám országot éppen fel kell írni,
Igazán lehessen eczczer már adózni.

Legyen instructio fő s vicetiszteknek,
Bizonyos fizetést kiknek fizessenek,
Számot rendeljenek pénz interessinek,
Hat pénz interesse legyen az száz pénznek.

Az jobbágyot négy nap ura szolgáltassa,
Zsellér szolgálatnak legyen három napja,
Feljebb szolgáltatni ura ne próbálja,
Ellent ki cselekszik, büntetés találja.

---

[1]) A zárjelbe tett és kipontozott helyeket az egér kirágta. A prózában ez a pont így van: »Cibinium pro 20-a itaque Augusti sursum Status congregatur, sed Commissarius regius Theobaldus Comes a Csernin primo 13-a Septembris proposuit propositiones regias; cujus synopsis haec est stb.« (»Synopsis Mutationum« 225. l.)

Az gróf *Bethlen* Ádám praesidens tétetett,
Thoroczkai János meg kincstartóvá lett,
Cancellar titulust báró *Pongrácz* György vett,
Bálintit György táblán nyert praesidenséget.

Báró *Huszár* József beállott táblára,
Az iktári *Bethlen* Sámuel is arra,
Béldi János, *Székely* Elek assessorrá,
Berzenczei István mind mennek táblára.

Főcommissarius gróf *Kornis* Antal lett,
Főexactor *Teleki* Mihály tétetett,
Antos György melléje ugyan rendeltetett,
Gábor István harmadik adjunctussá lett.

Lett szász részről *Binder* Péter exactorrá,
Ezek mellett leszen egy protocollista,
Hogy írjanak, leszen három cancellista,
Az tisztcségnek penig leszen edgy szolgája.

Gecző Albertet tevék registratorrá,
Nagy Gábort káptalan mellé Fejérvárra,
Endes Pétert azon tisztben Kolosvárra,
Az *Pataki* István neki leszen társa.

Hetedik septembris álla kencstartónak
Thoroczkai János thesaurariusnak,
Ugyanazon napon tanácsuraságnak,
Tisztibe esküvék közte statusoknak.

Huszonnégy septembris úri diplomája,
Az iktári *Bethlen* Sámuel grófsága,
Ország előtt meglőn publicátiója,
Diplomában vagyon rég familiája.

Az mely lovas serget ország felállíta,
Az hadakozásig az ország hogy tartsa,
Felséges királyné aztot parancsolta,
Mert más seregekre másképpen felosztja;

De akkor statusok arra nem menének,
Százezer forintot inkább igirének,
Hogy hadakozásban valamíg lennének,
Contentusok avval mind végig lennének

Szent Mihály nap után az első éczaka
Az szász natiónak főkirálybírája
Bauzner Simon éppen csendesen meghala,
Pompával temeték Szeben várossába.

Az gr. *Bethlen* Ádám nem akar esküdni,
Az praesidensséget nem akar felvenni,
Tanácsurasággal esszekötve lenni
Az praesidenséget akarja mutatni.

De az statusoknak állítja edgy része,
Tanácsúr nem lévén, lehet praesidenssé.
Hogy eligazítsák, megírák ezt Bécsbe,
Addig várakozván, míg válasz eljőne.

Az Maros vizin túl azomba kezdődik
Az mirigy, erősen ott kegyetlenkedik:
Az ország is arra nézve mind elbomlék,
Tizedik octobris Szebenből kimenék.

De megparancsolák meg esszegyűljenek,
Tizenöt novembris szemben legyenek,
De az megírt napra el nem jöhetének,
Mert az nagy mirigytől erőssen félének.

Az Aranyasszéknek főkirálybírája
Orbán Elek meghal julius havába.
Igyenes jó magyar szókimondó vala,
Tisztességes körben vala szép tréfája.

Ötödik novembris erőssen havaza
Szeben táján, mégis nagy mennydörgő vala,
Az mirigy annyira gyarapodott vala,
Száz falu Kolosvár mellett be volt zárva.

Az kire az mirigy eczczer reá esett,
Hat, tiz óra alatt halál praedája lett.
Az mely háznál penig eczczer elkezdett *(így!)*,
Az egész háznépnek ottan véget vetett.

Lovas regimentről megszünt az vetődés,
Felállítják hamar, nem lesz ellenkezés,
Megmarad az feljebb leíratott végzés,
Az natiók között már minden lesz csendes.

Az stabalis tiszteket királyné rendelte,
Kálnoki Antalt colonellusnak tette,
Az *Macskási* Farkast vicének felvette,
Több tisztet regiment rendben helyheztette.

Novembernek huszonkilenczedik napján,
Meginten az égen mennydörgő hallatván,
Ezen esztendőben bőséget gondolván,
De igen sok helyen nagy szükséget látván:

Az szőllő egészlen jól meg nem érhetett,
Savanyó s kevés bor az hazában termett,
Sok helyen kárt tevő sok menykő leesett,
Sok embert, sok marhát épűletet vesztett.

Augusztus havának az nyolczadik napján
Irtózó mennydörgő délután támadván,
Két mennykő is üté meg az tornyot Torján,
Azomban faluban öt helyen lehullván:

Edgy ifit az mezőn feje közepette
Éppen csudálatos módon megütötte,
Kalapját fejiben szaggatta mind egybe,
Maga megmaradott mégis egésségbe;

Négy ökröt mellette megüté szántóba,
Megdöglék mindgyárást helyben annak hárma,
Az negyedik mégis életben marada,
Aki eztet látta, valóban csudálta.

November havának huszonedgyed napján,
Mint villámlás olyan fényesség láttatván,
Láttatott estvéli az hat óra táján,
Rettentek némelyek, fél fertályig tartván.

Bornemiszsza János kiről ott fenn írék,
[Csendes] szép halállal világból kimúlék,
Sok csudákkal fénylő Czellen [temetteték] [1])

Az szász natióból követek kik voltak,
Bécsben királynétól új titulust kaptak,
Tanácsúri nevet Bécsbe nekik attak,
Binder Péternek *Süller* Mihálynak hítták.

---

[1]) A 4-ik sor a lap alján egérrágás miatt hiányzik.

Az bécsi cancellár statusok tanácsa
Gróf *Gyulaffit* királyné mondotta,
Az gubernium is azt publicáltatta,
Jeles megérdemlett motusiért kapta.

Szentkereszti András capit. Fogarasba,
Gróf *Kálnaki* Ferencz lőn edgy főtiszt Csíkra,
De gróf *Kálnokit* senki nem candidálá,
Az székely tisztcséget senki így nem kapta.

Gróf *Mikes* István Szolnoknak főispánnya,
Az főispányságát elcserélte vala,
Fejérvármegyének azért lőn ispánya,
Apor Lázár penig tábla assessora.

Boér Istvánt tevék az guberniumba
Secretariusnak, béesküvék abba,
Az főtiszt uraknak ajándék dolgossa
Nem leszen, az helyett lesz salariuma.

Elsőbb főtiszteknek lesz ezer forintya,
Második classisban lesz nyolczszáz forintya,
Harmadik classisban csak hatszáz forintya,
Ezeken kül leszen törvényes mulctája.

Vicetisztnek leszen százötven forintya,
Az notariusnak lesz nyolczvan forintya,
Gyűlésben követnek lesz ötven forintya,
Harmincz forint leszen anticipatára.

1743.

Ez esztendőt kezdem szomorodott szívvel,
Szomorúságomban elbádgyatt elmével,
Nagy búmból származott elbádgyadt lélekkel,
Éjjeli s nappali keserűségemmel.

Esztendőt töltöttem negyvennegyed felet
Az szent házasságban, de mind ezek felett
Rabság, sok változást mind szenvednem kellett,
Kedves édes társam ezekben részes lett.

Januariusnak midőn volt hét napja,
Betegséginek is ugyan heted napja,

Kálnoki Borbára jó társam meghala,
Magam s gyermekinek nagy szomorúságra.

Azon hónak midőn volna tized napja,
Szomorún tövők be koporsójába,
Huszonheted napon vala jeles pompa,
Mely napon temeték s tövék be az sírba.

Dombi János, kézdi vicekirálybíró,
Koporsójára lőn ez verseket író,
Az midőn olvastam valék igen síró,
Emlékezetire leszek hát leíró:

Az méltóságos gróf *Kálnoki* Borbára,
Liber báró *Apor* Péter úr hív társa,
Jó gazdasszonyságnak mutató példája,
Itt fekszik bézárva örökös házába.

Hatvankét esztendőt töltött ez világban,
Negyvennegyed felet az szent házasságban,
Midőn ezerhétszáz negyvenharmadikban
Irnának, kimulék, nyugodjék az Urban.

Harminczkét esztendőt már eltöltött vala
Cseh Mihály, Torjának lévén plébánusa,
Ezen esztendőben vivék káptalanba,
Esperest eczczersmind Háromszéken vala.

Az *Salpek* Mátyás is lőn canonicussá,
Keve nevű zsidó azon társaságba
Bémene, zelosus hogy presbyter volna,
Az canonokoknak immár van hat száma.

Az *Szépvizi* Márton, Csíknak esperestye,
Antal Albert, Háromszéknek esperestye,
Bíró János, Kolosvármegye prépostya,
Káptalan titulust mind hatan elnyerte.

Keszler György Szeredahely királybírája
Lőn titularis consiliariussá,
De sokan mások is az szász natióba
Consiliariusok lőnek hazánkba.

Generális székre Fejérvármegyében
Háromszáz forintot vessenek kölcségben,
Kétszáz forint legyen az több vármegyékben,
Aranyas s Krasznába száz forint költésben;

Husz forint költcség lesz partialis székre,
De csak tizet adnak filialis székre,
Az exactoratus rá vigyáz ezekre,
Hogy kölcség nem hágjon sohult is fel többre.

Lázár János ispány Szolnok vármegyébe,
Huszonedgy augusti lesz országgyűlése,
Szeben várossában megint annak helye,
Mindgyárt azon az nap lesz is elkezdése.

Az nap catalogust mindgyárt elolvassák,
Kik jelen nem voltak, azokat felírták,
Mások példájára büntetni akarták,
Az büntetést ugyan most eczczer elhadták.

Barcsai Gergelynek az ő bárósága,
Sok szásznak, magyarnak nemes ármálisa,
Némelyeknek consiliariussága,
Vagyon némelyeknek bővön titulussa.

September havának tizenharmad napján
Hunyadi *Puj* Miklós elmarada notán,
Hogy általlőtetvén tőlle *Buda* István,
Szaladott s láttatott lenni török pártján.

Ez diaeta alatt volt sok vetekedés,
Az vallások között gyakor ellenkezés.
Noha mindenek közt vala oly edgyezés,
Alkalom is vala éppen közönséges,

Hogy lenne örökös mostani királyné,
Lotharingus herczeg lenne corregenssé,
Austriának lenne Erdély örökösse,
Eztet most írja be hazánk törvényibe.

Az catholicusok aztot is akarták,
Az örökség mellé igenis felírják,
Szent hitekben régen mikben megbántották,
Törvényből azokot éppen mind kivonják.

De az három vallás aztot nem akarta,
Hanem királynéról csak törvént kévánta,
Catholicusság is midőn ezt hallotta,
Haragot ne vegyen, azért helyben hatta.

Az más három vallás viszont ezt kévánta,
Hogy azon törvényben íratnék diploma,
Az catholicusság meg arra nem álla,
[Meg nem] edgyezhetvén, függőbe marada.

. . . . . fel mindgyárt íra Bécsbe [1])

Királynénak jöve olyan decretuma:
Szaporodott volna Franciscanus számba,
Helyök is Erdélyben igen sok helyt volna,
Az községnek azért nagy terhire volna:

Catholikusoktól azért az királyné
Tudósítást kéván: az dolog úgy van-é?
Annak több helyibe addig be nem menne,
Míglen királynétúl az válasz eljőne.[2])

---

[1]) A lap alján három sort az egér kirágott. A prózában ez a pont így van: »et postquam per aliquot dies fuisset disputatum, nec convenire potuissent, res perscripta est ad aulam cum rationibus utriusque partis. Decretum venit stb.« (»Synopsis Mutationum« 232. l.)

[2]) E két utolsó versszak oldalt írva. Ennél több nincs. Ezzel megszakad.

(Báró Apor Péter eredeti, sajátkezű fogalmazványa 3. íven a br. Apor család altorjai levéltárában.)

VI.

AZ APOR CSALÁDRA S ROKONAIRA VONATKOZÓ LEVELEK.

1289—1400.

Oklevelek Mohi (Muhy) és Sárostelek (Sarustelek) nevű birtokokról, melyeket Sáros (Saras) fia László comes és ennek fiai (Mihály, László, Imre és Opour) eladnak Dályai (Dalai) Henning (Henneng) fiának Péter comesnek (1289-ben) s melyek felett ezek ivadékai perlekednek (1322.).[1]

1.

Gyulafehérvárt, 1289.

Az erdélyi káptalan oklevele arról, hogy Sáros fia László maga és fiai Mihály, László, Imre és Opur nevében eladta Muhi és Sárostelek nevű birtokát Dályai Henning fiának Péternek.

Capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli Transsilvane, universis Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris, presens scriptum inspecturis, salutem in omnium salvatore. Universorum noticie harum serie declaramus, quod comes Ladislaus filius *Saras* presencialiter pro se et Michaele Ladislao, Emerico ac *Opour*, filiis suis, coram nobis comparendo, quasdam terras suas Muhy et Sarustelek vocatas, sitas in capite rivuli Kozd, cum omnibus utilitatibus suis et pertinentiis, ab oriente terris ville Syberg vocate, ab austro Leubnigteluky, ab occidente terris ville Barabuch, a septemtrione terre Popteluky nuncupate adjacentes et commetantes, dedit et vendidit comiti Petro filio Henneng de Dala et per eum suis successoribus possidendas et habendas jure perpetuo pro viginti marcis, ut idem comes Ladislaus dixit, per eundem plene habitis et perceptis a Petro comite prenotato. Item idem comes Ladislaus assumpsit se expediturum propriis laboribus et expensis pretactum comitem Petrum ab omni, quae contra ipsum ratione dictarum

[1] Az I—5. sz. oklevelek legutóbb kiadattak a *Zimmermann* és *Werner*: Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen I—II. kötetében, de nem az eredetiből s némi eltérésekkel. A régebbi kiadásokat lásd ugyanott.

terrarum oriri contingeret, actione. In cuius rei testimonium, perpetuamque firmitatem ad peticionem et instanciam predictorum presentes concessimus litteras, munimine nostri sigilli roboratas. Datum magistro Michaele preposito, Gregorio cantore, Paulo custode, Andrea decano ecclesie nostre existentibus, anno domini Millesimo CC^{0} octuagesimo nono.

(III. András király 1293. átíratának a gyulafehérvári káptalan által 1400-ban kiadott eredeti okiratában, hártyán, függő pecséttel, br. Apor István urnál Abosfalván.)

2.

H. n. 1293.

III. András király átírja és megerősíti a gyulafehérvári káptalan oklevelét, melyet dályai Henning fia Péter Mohi és Sárostelek földje megvételéről előterjesztett.

Andreas dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque rex, omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod comes Petrus filius Henneng de Dala exhibuit nobis quoddam privilegium Albensis ecclesie Transsilvane super empcione quarundam terrarum Mohy et Sarustelek vocatarum, petens a nobis cum instancia, ut ipsum privilegium ratum habere et nostro dignaremur privilegio confirmare. Cujus quidem privilegii tenor talis est:

Capitulum ecclesie beati Michaelis archangeli Transsilvane stb. *(Ld. az erdélyi káptalan 1289-iki oklevelét 1. sz. a.)*

Nos igitur predictum privilegium Albensis ecclesie Transsilvane non cancellatum, non abrasum, non viciatum, nec in aliqua sui parte diminutum, de verbo ad verbum presentibus insertum, ratum habentes et acceptum, auctoritate nostri privilegii duximus confirmandum. Ut igitur huius nostre confirmacionis series perpetuam habeat firmitatem, presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri appensione consignatas. Datum per manus discreti viri magistri Theodori Albensis ecclesie prepositi aule nostre vicecancellarii dilecti et fidelis nostri. Anno domini Millesimo CC^{0} nonagesimo tercio.

(Az erdélyi káptalan 1400-iki eredeti átiratában hártyán, függő pecséttel br. Apor István levéltárában Abosfalván.)

3.

Keresztes, 1322. ápr. 20.

Tamás erdélyi vajda itélet-levele Mohi és Sárostelek birtoka felett, melyet Dályai Henning fia Péter megvett Sáros fia Lászlótól s melyet ennek a Lászlónak fia Mihály vissza akart perleni Péter fiától Mátyástól, de a Keresztesen 1322. husvétjén tartott országgyülésen a bírák úgy itéltek, hogy a birtokok maradjanak a Mátyás és fivére Jakab birtokában s ezt az itéletetet a vajda megerősíti.

Nos Thomas woyvoda Transsilvanus et comes de Zonuk, significamus tenore praesentium, quibus expedit universis, quod cum Petrus filius Henneng de Dalya quasdam terras Mohy et Sarustheluk vocatas, sitas in rivuli[1]) Gozd, a Ladizlao filio Saras et filius suis, pro quibus ipsum Ladislaum patrem ipsorum astitisse comperimus, empcionis tytulo comparasset, sicut in litteris capituli beati Mychaelis archengeli ecclesie Transsilvane vidimus contineri et demum easdem litteras capituli Albensis Andreas dei gracia illustris rex Hungarie, felicis recordationis, ad peticionem ipsus Petri cum suis litteris privilegialibus confirmasset, quas etiam nobis exhibere curaverunt, cum aliis litteris regalibus et capituli quovis tempore emanatis, tandem processu temporum non modico, factum predictarum terrarum per Michaelem filium ipsius Ladyzlai filii Saras actorem ab una parte et per Mathyam filium predicti Petri ab altera personaliter astantes, legitime ad nostram presentiam est devolutum, petentes nos cum instancia, ut super ipsis terris contenciosis debitum finem imponeremus inter partes iusticia mediante. Cum igitur nos tam ex precepto domini nostri regis, quam etiam ex debito nominis et honoris nostri, de tranquillo et pacifico statu partis Transsilvane invigilare cupientes, ex consilio venerabilis patris domini Andree dei et apostolice sedis gracia episcopi Transsilvani et capituli loci eiusdem, magistri *Symonis, comitis Syculorum,* fratris nostri et nobilium tocius partis Transsilvane de septem comitatibus *Syculorum* pariter et *Saxonum* consiliis et svasionibus interiectis, anno domini M° CCC° vicesimo secundo in octavis Passce in loco Kereztus vocato, congregacionem generalem habuissemus cum eisdem nobilibus et aliis viris ecclesiasticis et secularibus prenotatis, causam parcium coram

[1]) Írva: Rywli.

nobis exortam, ex ipsorum deliberacione seu consilio decrevimus deternimare. Qui cum in eadem congregacione nostra coram nobis et iudicibus nobilium ac aliis nobilibus ecclesiasticis et secularibus viris in ipsa congregacione nobiscum consedentibus litteras suas quavis tempore emanatas, seu coram quocumque iudice contra invicem exhibuissent, empcionem, quam idem Petrus filius Henneg *(sic!)* a Ladyzlao filio Saras in predictis terris Mohy et Sarustheluk fecit, a tempore triginta trium annorum usque modo plene computatorum stabilem, legitimam et condignam predicti judices et nobiles regni et nos cum eisdem decreverunt, eo maxime, quod infra predictos annos iidem filii Ladyzlai nullam litteram protestacionis vel prohibicionis legitime emanatam super vendicione vel empcione predictarum terrarum potuerunt nobis exhibere, alias tamen litteras predicti filii Ladyzlai super causis medio tempore inter eos exortis presentarunt, que valoris modici et vigoris exhausti nobis omnibus contra formam litterarum ipsius Mathye patuerunt. Circa quod iidem judices et nobiles regni in ipsa congregatione consedentes de commisso negocio per nos eisdem imposito habita deliberacione matura inter se decreverunt et pro lege statuerunt, quod iidem Mathyas et Jacobus frater eius ipsas terras Mohy et Sarusteluk vocatas, quas pater ipsorum Petrus videlicet filius Henneng comparavit, possideant pacifice et irrevocabiliter in filios filiorum. iuxta continenciam litterarum suarum super ipsis terris confectarum. Nos eciam diffiniciones seu determinaciones predictorum judicum et nobilium regni, super ipsis terris inter partes factas, approbantes et acceptantes predictos filios Petri in ipsis terris, prout decet, perpetuos possessores duximus collocandos. Litteras predicti Michaelis filii Ladyzlai nobis exhibitas reddentes eisdem judicibus ad cassandum juxta deliberacionem eorumdem, et si quas ex ipsis litteris reservasset Mychael antedictus, inanes decreverunt, et nos decrevimus cum eisdem ac iuribus carituras. In cuius rei memioriam et perpetuam firmitatem ad instanciam eiusdem Mathye presentes litteras nostras eidem concessimus, pendentis sigilli nostri munimine roboratas.

Datum in eodem loco Kereztus, feria tercia proxima post octavas Pasce, anno prenotato.

(Az erdélyi káptalan 1329. évi eredeti átiratából, hártyán, báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

4.

Gyulafehérvár, 1329. márcz. 21.

Az erdélyi káptalan oklevele, melyben Dályai Péter fia András és Bertalan, ugyszintén Segesvári Wytke fia István kérésére átírja Tamás erdélyi vajda 1322-iki ítéletlevelét Mohi és Sárostelek birtokok felett.

Capitulum ecclesie Transsilvanie, omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspectoris, salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam tam presenciam, quam futurorum harum serie volumus pervenire, quod accedentes ad nostram presentiam Andreas filius Petri de Dalya pro se et Bartholomeo fratre suo et Stephanus filius Wythk de Seguswar exhibuerunt nobis privilegium magnifici viri Thome woywode Transsilvani et comitis de Zonuk super facto possessionum Mohy et Sarustheluk vocatarum confectum, petentes nos cum instancia, ut tenorem ipsius privilegii ad cautelam de verbo ad verbum nostris litteris transscribi faceremus et sigillo nostro communiri. Cuius quidem privilegii tenor talis est:

Nos Thomas woywoda Transsilvanus stb. *(Ld. Tamás vajda 1322. április 20-iki oklevelét 3. sz. a.)*

Nos igitur peticionibus ipsorum Andree et Stephani iustis et licitis ac legitimis annuentes, quia ipsum privilegium comperimus integrum in sygollo et carta et non cancellatum, non abrasum, non abolitum, nec in aliqua sui parte viciatum, tenorem ipsius privilegii de verbo ad verbum presentibus transscribi fecimus et sygillo nostro communiri.

Datum in festo beati Benedicti abbatis, anno domini millesimo trecentesimo vigesimo nono, Nicolao preposito, Santo cantore, Thoma custode, Salomone archydiacono, de Torda decano, ecclesie nostre existentibus.

Külső czím: Super possessionibus Mohy et Sarusteluk adiudicatoriae.

(Eredetije hártyán, függő pecsét nyomaival, báró Apor István úrnál Abosfalván.)

5.

Gyulafehérvár, 1400. sept. 15.

Az erdélyi káptalan Mohai András fiai György és Mihály kérésére átírja András király (1293-iki) oklevelét és kiadja Máté fiának Miklósnak és Hesfalvai Tamás fiának Henningnek.

Capitulum ecclesie Transsilvane, omnibus Christi fidelibus, tam presentibus, quam futuris, presens scriptum inspecturis, salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod comites Georgius et Michael filii Andree de Moha ad nostram personaliter accedentes presentiam, exhibuerunt nobis quasdam litteras privilegiales condam serenissimi principis domini Andree dei gracia illustris regis Hungarie, sub dupplici sigillo eiusdem confectas, tenoris infrascripti, petentes nos debita cum instancia, ut transscriptum earundem Nicolao filio Mathei et Hennengo filio Thome de Hesfalva ibidem coram nobis astantibus, in forma nostri privilegii dare et concedere dignaremur. Quarum tenor talis est:

Andreas dei gracia Hung. Dalm. stb. rex stb. (*Ld. András király oklevelét 1293-ból, melyben átírja a gyulafehérvári káptalan 1289-iki oklevelét, 2. sz. a.*)

Nos enim peticionibus eorundem comitum Georgii et Michaelis filiorum Andree iustis et legitimis annuentes, tenorem predictarum litterarum regalium omni integritate pollencium de verbo ad verbum transcribi ac presentibus inseri, pendentisque sigilli nostri munimine roborari faciendo prefatis Nicolao filio Mathei et Hennengo filio Thome duximus concedendum.

Datum in octavis festi Nativitatis Virginis gloriose, anno domini millesimo quadringentesimo, honorabilibus et discretis viris dominis Johanne preposito et electo, Johanne cantore, Michaele custode, ac Nicolao archydiacono, de Kyzdi decano, canonicis ecclesie nostre existentibus. Originale autem eisdem exhibitoribus duximus restituendum.

Külső czím: Confirmatio privilegii Moha et Sarostelek.

(Eredetije hártyán, selyem zsinóron függő viaszpecséttel báró Apor István úrnál Ábosfalván Kisküküllő vármegyében.)

6.

Miklósvára, 1632. okt. 11.

Egyezség Kálnoki István ürmösi jószága biztosítása érdekében az ágostonfalviak marháinak kártétele ellen.

Mü Alszegi János szatyori, mostan miklósvári predicator, Török János baróti, Miklósvára székinek hütös notariusa, Keresztes diák küs-baczoni, udvarhelyszéki, Bardócz széknek hütös notariusa, nemes személyek, ez alatt megírt dologban úgy mint fogott és birált emberek, adjuk tudásokra mindeneknek, az kiknek illik, ez jelen való levelünknek rendében, hogy anno 1632, 11. die Octobris jövének mü előnkben egy felől nemzetes Körispatakon Sepsiszékben lakó Kálnoki István uram, másfelől Fejér vármegyében lakó bizonyos személyek, úgy mint Ürmösről Moses Mihály, az néhai Sükösd György uram elhagyott özvegyének gondviselő birája, Ágostonfalvárúl Puczorko Raduly, mostan ágostonfalvi falusi bíró, Salamon László, Hoszszu István, Bokor István, Fejér Opra, Dragumer Barlabás, Barlabás Miklós, gostonfalviak, Fejérvármegyében lakók, és tőnek mü előttünk ilyen végzést: Az miképen Kálnaki István uram ugyan Fejérvármegyében ürmösi határban egy darab szegeletet vött meg justo praecio, melyről ő kglmének jó igazsága extalván, mely szegeletet hínak Galtszegnek, örök áron irrevocabiliter; az ágostonfalvi felül megnevezett embereknek találta volt ő kglme Kálnaki uram behajtani az megnevezett helyből 26 számú igavonó ökrököt, mellette levő pásztorokat is behozván, úgy mint négyet ide Miklosvárára: az mü sok törekedésünkre és Sükösd Györgyné asszonyomot is tekintvén, ő kglme kiadá mind az megnevezett marhákot, és az detinealt legényeket ilyen okon, hogy ha az ágostonfalvi marhát ezután az megnevezett helybe hajtanák az vagy őrzenék, ha behajthatja ő kglme, ez mostani 26 ökrök is ide veszszenek, melyről kezeket is adák, Köpeczen lakó Nagy Andrást, Miklosvára székinek hütös assossorát; Nagy Andrásnak ismétlen kezes lészen az felül megírt Ürmösön lakó Moses Mihály, de így, hogy megbizonyosodván az dolog, azaz szánt szándékkal való üzés; ha csak szaladás lészen, az más. Melyről adtuk ez mü levelünköt pecsét alatt, hit szerént, ellene nem állván sem fejedelem parancsolatja, sem

semmi törvénybeli orvosság. Ezen levélnek erejével ő kglme az kezesen igazat vehessen. Költ Miklosvárán anno et die suprafatis.

Joannes Alszegi m. p.

Joannes Török m. p. Cristunus Benedek de Kis-Baczon.

P. H.

Külső czím: Ágostonfalvi oláhokkal való végzésem.

(Eredetije báró Apor István abosfalvi levéltárában.)

7.

Özv. Kálnoki Istvánné Béldi Anna Haller Pétert békességes egyezségre hívja fel a Károlyi örökségként Kézdi székben rájok szállott jószágok iránt.

Kegyelmedet tekéntetes nemzetes hallerkői Haller Péter uram, néhai tekéntetes hallerkői üdösbik Haller Péter uram néhai nemzetes Tarnóczi Sárától való fia, mely Tarnóczi Sára néhai nemzetes Tarnóczi Sebestyén néhai Károlyi Sófia asszonytól való leánya, inteti és certificaltatja mü általunk tekéntetes, nemzetes Béldi Anna asszony, néhai tekéntetes nemzetes kőröspataki Kálnoki István uram meghagyatott özvegye, ha ő kegyelme szerelmes gyermekivel, említett édes urától valókkal, azon az mint ennek előtte való üdőkben kegyelmedet perlették ugyanezen az Kézdi széken, ő kegyelmeék megemlített Károlyi Sófia asszonytól ő kegyelmekre devolválandó bizonyos rész portiokért, melyek vadnak itt Kézdi székben, melyeket vött volt meg fenn megemlített Kálnoki István uram és csak atyafiúságosképpen engette volt bírni életiig megirt Károlyi Sófia asszonynak, mely dolgok és processusok kitetszenek az akkori processusból, cum omnibus circumstantiis, ő kegyelmeket is pro aequo jure illette, nem akarnám ő kegyelmek annualis praescriptiot hogy tölthessen kegyelmed benne, prosequalni akarván kegyelmednek procuratora, vitézlő Albissi Bod István uram, kérte volt azon ő kegyelmeket, hogy halasztanák azon pert és processust addig, míg kegyelmednek hírré tévén, ha atyafiúságosképpen az békesség kegyelmetek között végben mehetne, mind arról és egyebekről valókat is, valamelyek kegyelmetek között controvertaltattak, sajnálná, emberséges emberek által lenne oly békesség szerént való pacificatio kegyelmetek között, hogy se az ő kegyelmeket illető jók és bonumok ne bántatnának, se az kegyelmedé invicem, hanem az egy atyafiúi szeretet tartassék fenn kegyelmetek között;

hogyha immár azon békességhez a kar-e kegyelmed nyulni és magát tartani, avagy nem. Hogyha penig ezen ő kegyelmek atyafiúságára, szeretetire nem tekönt, protestálnak azon, hogy az processushoz tartván ő kegyelmek magokat, ne látatodgyék elmenni az brevis articulus mellől, hanem az szerént mindezekben azon processust elkövetni nem mulatják.

Kívül: Haller Péter certificatioia.

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

8.

Fogaras, 1639. márcz. 13.

I. Rákóczi György fejedelem a háromszéki tiszteknek meghagyja, hogy a nyujtodi Imecs jószág felett folytatott perben itéletet hozzanak.

Georgius Rákóczi dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosis Thomae Nemes de Hidveg capitaneo, Michaeli Daniel de Vargyas judici regio supremo, vice item judicibus regiis, ceterisque juratis assessoribus trium sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbay, notariis autem sedis Siculicalis Kézdi, praesentes nostras visuris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Nyilván lehet hüségteknél nemzetes Apor Lázárné, Maxai Jankó Mihályné és Boyér Simonné asszonyoknak az nyujtodi Imeczy jószág felől nemzetes Mikes Sigmond és feleségge Imecsÿ Borbára asszonynyal minemő causájok légyen az hüségtek székin, mely causat az exponensek noha meg is nyertek az viceszéken, mindazonáltal ez derékszéken levén transmissioban: kegyelmesen hadgyuk s parancsoljuk is hüségteknek, ha mikor derék széket fog celebraltatni hüségtek, megirt Apor Lázárné, Maxai Jankó Mihályné és Boyér Simonné specificalt causájokat minden tovább való halogatás nélkül elővenné, Isten s az igazság szerént igazitsa el is hüségtek causajokat hova hamarébb. Secus non facturis, praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce nostra Fogarasiensi die decima tertia mensis Martii, anno millesimo sexcentesimo trigesimo nono.

Georgius Rákoczi mp.

(P. h.)

Martinus Markosfalvi secretarius mp.

Külső czím: Az háromszéki tisztekre praeceptorium.

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

9.

Erked, 1665. nov. 10.

Lázár Erzsébet levele Kálnoki Sámuelhez.

Alázatos szolgálatomot ajánlom kgdnek édes bátyám uram. Az Úristen kgdet minden kivánsági szerént való sok jókkal, boldog, szerencsés hosszú élettel meg áldja, szüböl kivánom.

Kgd levelét édes bátyám uram megadá az apám uram szolgája tegnapelőtt estve, melyet szívesen vettem, azonba kivánom Istentől, adjon ő felsége kgd felől minden örvendetes jó híreket, jó egészséget hallanom. Asszonyom anyám beteges állapotja felől irhatom kgdnek édes bátyám uram, azért ő kglme most is valóban egészségtelen állapattal vagyon, semmit még eddig nem könnyebbült. Ő kglme kgdnek én általam igen nagy szeretettel való szolgálatját ajánlja; kivánja ő kglme, Isten kgdet meg áldja mind e világon, s mind az másikon, hogy kgd ő kglméről el nem feletkezett (!). Kgd azon is kéreti ő kgmét, hogy doctort hozasson; ő kgme immár elküldött azért az Rodeusért, mivel az másik el nem jött. Én magam az kgd szolgálatjára jó egészségben vagyok; kivánom Istentől kgdet rövid nap jó egészségben látnom. Éd[es bátyám] uram kérem kgdet ne neheztelje kgd levelében maga egészsége felől tudósitani.

Irtam Erkeden 10 No[vembris] 1665.

Kgdnek szeretettel való

alázatos szolgálója
Lázár Erzsébet mp.

Külső czím: Tks. nemzts Kálnoki Sámuel uramnak, nekem édes bátyám uramnak adassék.

(Eredetije báró Apor István urnál Abosfalván.)

10.

H. n. (Keczén?) 1677. máj. 5.

Apor István levele Apor Farkashoz családi ügyekről.

Édes öcsém uram!

Bizony minden szándékkal voltam kegyelmedhez való menetelre, de megvallom igen kezönséges (!) egéssséggel vagyok, az lovaim is szalmán hiztak; hanem kegyelmedet kérem szeretettel, mivel igen nagy és siető beszélgetésem is van kegyel-

meddel, holnap estvére jőjen fel, most kévántatván kegyelmed atyafisága és kegyelmed mentől jobban tudhajta Apor Lázár bátyám uramot disponálni, hogy feljöjön ő kegyelme is holnap estvére. Kérem igen nagy szeretettel édes öcsém uram kegyelmedet, vigye véghez, rövid levén az idő előttem, hétfűn ki akarok indulni és akkor kelletik napot tennem a dolognak; hogyha pedig Mikes uram ott talál lenni az városban, jó alkalmatossággal megemlíteni az [dolgot] ne neheztelje kegyelmed. Az én elmém ott volna, ha kegyelmednek tetszenék s ő kegyelmének is, hogy pünk[ösd] után másod vasárnap lenne meg. Lelkem öcsém uram, bátyám uramot ha lehet hozza fel kegyelmed. Irtam ő kegyelmének is; néném asszonynyal is beszélgessen kegyelmed, mit joval ő kegyelme. Hozza Isten kegyelmedet jó egességben. 1677. máj. 5.

Jó atyafia
Apor István s. k.

Külső czím: Tekintetes nemzetes Apor Farkas kedves öcsém uramnak ő kegyelmének adassék.

(Eredetije Abosfalván báró Apor István levéltárában.)

11.

Szőkefalva, 1683. jan. 30,

Szikszai István és Bán János jelentése Apafi Mihály fejedelemhez, hogy az ő rendeletére köröspataki Kálnoki Sámuelné Lázár Erzsébet érdekében megkerestték káposztás-szt-miklósi Sárosi Jánost Szőkefalván egy szőkött jobbágya kiadatása végett és törvényszék elé idézték.

Illustrissime ac celsissime princeps, domine, domine nobis clementissime, fidelium perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam illustrissimae Celsitudinis Vestrae humillimam debitamque semper oblationem.

Vestra clementer noverit illustrissima Celsitudo, nos litteras ejusdem Celsitudinis Vestrae ammonitorias, evocatorias et certificatorias pro parte et in persona generosae dominae Elizabethae Lazar, generosi domini Samuelis Kalnoki de Köröspatak consortis, confectas et emanatas, nobisque inter alios Celsitudinis Vestrae in omnibus uti tenemur humiles fidelesque servitores, in eisdem conscriptos, praeceptorie sonantes et directas summo quo decuit honore et obedientia recepisse. Quibus receptis nos mandatis illustrissimae Celsitudinis Vestrae in omnibus uti tenemur et par est

obedire et satisfacere volentes, in hoc anno praesenti 1683. die vero 30 mensis Januarii, erga generosum dominum Joanem Sarosi seniorem de Kaposztas-Szent-Miklós in et ad possessionem Szőkefalva, consequenterque portionem possessionariam dicti domini Joannis Sárosi in eadem possessione Szőkefalva et comitatu de Küköllő existente habitam accedendo, ubi eundem videlicet dominum Joanem Sarosi in sua domo seu curia nobilitari personaliter repertum, ibidem personaliter ammonuisse dixisseque et commisisse, verbo eiusdem Celsitudinis Vestrae principali, ut ipse providos Mojzem, Michaelem et Joanem, filios providi quendam Joannis Vancza jobbagionis ipsius exponentis videlicet fugitivos dictae dominae Elizabethae Lazar, in litteris repetitoriis pariter praeceptoriis satis superque declaratos in omnibus juxta tenorem et continentiam earundem litterarum Celsitudinis Vestrae eidem praefatae dominae Elizabethae Lazar restituere debeat et teneatur. Qui nobis in hunc hungarico idiomate respondit modum: Én nem hogy az én kegyelmes uram ő nagysága parancsolatjára meg nem adnám, de csak egy simplex requisitiojára is, ha igazát látnám, meg nem tartanám, de ő kegyelme őn tüllem (az mint productioimból kilátszik) Váncza János fiait kéri, de én nálam olyan ember fiai nincsenek, kiket pedig ő kegyelme nevez, azoknak az atyjokat Székely Jánosnak hivják vala; más az hogy relatoriájában sem látom ő kegyelmének igazságát. Qua responsione exaudita, eoque minime contenti saepe fatum dominum Joanem Sárossi evocavisse eundem ibidem contra annotatam dominam Elizabetham Lazar, ratione praevia coram latius declarandum juxta brevium iudiciorum processum ad octavum diem a die hujus modi ammonitionis et evocationis nostrae per nos ex hinc fiendum computandum in curiam Celsitudinis Vestrae, scilicet in praesentiam rationem de premissis redditur efficacem; certificantes nihilominus eundem ibidem, medio providi Andreae Pulyan jobbagionis scilicet sui, omnino in saepefata portione sua possessionaria Szőkefalva comitatuque de Küköllő residentis et commorantis, quod sive ipse termino in praescripto coram Celsitudine Vestra compareat, sive non, Vestra tamen Celsitudo partis ad comparentis instantiam id faciet in praemissis, quod juris et justitiae dictaverit ordo. Et post haec nos seriem hujusmodi ammonitionis, evocationis et certificationis nostrae, prout per nos est peracta, eidem illustrissimae Celsitudini Vestrae fide nostra mediante rescripsisse. Eadem de cetero illustrissimam Celsitudinem Vestram ad vota, diu foeliciterque valere

desiderantes. Datum anno, die, locoque, ut supra, repetitionis nostrae.

Correcta per eosdem ejusdem illustrissimae Celsitudinis Vestrae humiles, fideles perpetuique servitores

Stephanus Szikszai
et Joannes Bán. mp.

Külső czím: Illustrissimo ac celsissimo principi domino domino Michaeli Apafi, Dei gratia principi Transilvaniae, partium regni Hungariae domino et Siculorum comiti etc. domino domino nobis clementissimo.

(Eredetije br. Apor István abosfalvi levéltárában.)

12.

Kecze, 1685. jul. 29.

Apor István levele nénjéhez Apor Borbálához, családi ügyekről.

Édes néném asszony!

Akarám kegyemedet ez kis irásommal látogatni, kivánom Istentől találja kegyemedet szerencsés órában, jó egészségben. Magam egéssége felől irhatom kegyemednek: én bizony csak vékony egésséggel töltöm az időt; bizony édes néném asszony minden szándékom az volt, hogy most bemenjek, de nem merem magamot annyira biztatni. Kérem kegyemedet, ne nehezteljen maga egésségiről s mint pedig az gyermek állapottyáról (!), ne neheztelje kegyemed azokra az cselédekre, nehogy elvetemedjenek. A feleségem kegyemednek ajánja szolgálatját. Istentől jó egészséget, hosszú életet kiván kgldnek. Kglmed által Apor András bátyám urannak ajánlom szolgálatomot, Istentől minden jókot kivánok ő kegyelmének; elég rosz ember ő kegyelme, hogy semmiről nem tudosít; én az miben lehet jó szívvel szolgálok ő kegyeminek. Ezek után Isten kegyelmes oltalmában ajánlom kegyemedet.

Kecze, 1685 die 29 Julii.

Kegyemednek

szolgája, öcsese
Apor István mp.

Külső czím: Tekintetes nemzetes Apor Borbára asszonynak, nekem édes néném asszonynak ő kegyelmének adassék.

(Eredetije br. Apor István levéltárában Abosfalván.)

13.

Bécs, 1698. márcz. 9.

Gróf Apor István erdélyi kincstartó végrendelete.

Az meg oszolhatatlan Szent Háromságnak, Atyának, Fiúnak, és Szentlélek Istennek nevében Amen.

Én Altorjai Groff Apor István, az felséges római császár és kglmes koronás királyunk ő Felsége erdélyi tanácsa, thesauriáriussa, n. Thorda vármegyének főispánya, minden erdélyi harminczadainak a főárendátora és Csik, Gyergyó, Kászon székeknek főkapitánya és királybírája, testamentumot akarván tenni, mindeneknek előtte az én kglmes Istenemnek, az én édes aszszonyom anyám méhiből kijövetelemtől fogva mind az mái napig is megmutatott irgalmasságiért, véghetetlen hálákat adok, kinek megszámlálhatatlan irgalmasságit mind elmémben forgatom, kénszeríttetem sz. Dávid királylyal együtt kérdeni: Mivel háláljam Istenem meg néked mind azon jótéteményidet, mellyekkel te engem megáldottál? Viszont véle kénszeríttetem megfelelni: Az te nagy irgalmasságidat mind örökké Istenem éneklem, kglmes Istenemnek keziben e romlandó testből elválandó lelkem ajánlom, kérvén alázatossan, az Jesus Christusnak kiontott drága vérinek érdeme és boldogságos szűz Máriának esedezése által, hogy aztat az Ábrahám kebeliben irgalmasan helyheztetni méltóztassék.

Nagy alázatossággal köszönyöm (!) az felséges római császárnak és kglmes koronás királyomnak én hozzám megmutatott sokszori kglmességit, kinek kglmességihez és sokszori grátiájáért is alázatosson folyamodom, hogy ezen végső szándékomat vagyis testamentumomat és ebben megirt rendelésemet minden punctumiban és czikkelyeiben maga királyi authoritássával megerősíteni és oltalmazni, és ha valami fogyatkozások, vagy szokott rende, vagyis törvény szerént hozzá tartozandó solemnitásában intervéniálni találtak *(így)*, mind azokat annak módgya és rendi szerént helyben állítani és az melly jószágok inscriptioban jure tőllem eddig birattattak, már pedig legatariussimra, mind ide alább meg van irva, transcribáltattak, hasonlóképpen azokot is életekig azon inscriptioban bírattatni kglmessen megengedni méltóztassék.

Mivel pedig éngemet az én kglmes Istenem bőséges jovaival áldott meg, hogy azért én is háladatosságomat megmutathassam az mindenható Istennek dicsőségire és

Boldogságos Szűz Máriának tisztességire, én lelkemnek üdvösségiért és az közönséges római anyaszentegyháznak legfőképpen Erdélyben levő elterjedésiért ez istenes rendeléseket azképpen hagyom:

1-mo. Hagyok az kolozsvári catholica ecclesiat administráló patereknek, hogy az philosophiát annál könyebben taníthassák — 8000, nyolcz ezer forintot. Az fejérvári patereknek négy ezer forintot, 4000. Az udvarhellyi patereknek két ezer forintot, 2000; mind az három hellyre hagyom magok sustentatiojokra. Ezen kívül hagyok az fejérvári catholicus paterek keziben négyezer forintot — 4000, az Báthoritól építtetett, most pedig pusztán álló templomnak építésére.

2-do. Hagyok ugyan azon catholica ecclesiakot administráló fellyebb megirt pátereknek keziben az szegény tanóló deákoknak tartásokra, úgy mint Fejérvárra három ezer forintot, 3000, Udvarhellyre négy ezer forintot — 4000. Kolosvárra pedig hogy egy *seminarium* fundáltassék hagyok harmincz ezer forintot — 30000, kit is hagyok illy conditióval hogy ezen summának esztendőt által való proventussából az mennyin az üdőnek alkalmatosságához képest tartathatnak, tartassanak, elsőben is az clericusok, az kik tanolásoknak elvégezése után Erdélyben az Isten anyaszentegyházának szolgálhatnak; ezek után azok az iffiak, az kik tévelygéseket elhagyván, az igaz catholica religiora visszatérnek, legfőképpen ha életek sustentatiójára semmi mediumok nincsen; harmadszor az szegény igyefogyott nemes embereknek gyermekek tartassanak, ezek pedig, mennyire lehet, minyájon erdélyiek légyenek.

3-tio. Az Jesus Társaságában lévő szebeni és brassai missionáriusoknak hagyok két ezer forintot — 2000. Ha pedig ezen említett missionak vége szakadna, az megirt summának jövedelme más missiokra superioroktól applicáltassanak.

4-to. Hagyok Bécs városában ad Sanctam Annam Societatis Jesu neveztetett háznak négyezer nyolczszáz forintot — 4800. Azon Societas provinciájának pedig tizenkét ezer forintot — 12000. Hogyha az Jesus Társaságának szerzeti, mind annakelőtte is volt, Erdélybe visszavitetődik, ugy az fellyebb megirt három ecclesiák, hasonlóképpen seminariumok legatumimnak is mind administratiója, mind pedig jövedelmének kézhez való vétele ő hozzá tartozandó légyen.

5-to. Az apáczáknak, az kiknek legelsőben Erdélyben klastromok lesz, hagyok három ezer forintot — 3000. Az

alatt pedig ezen capitalis summanak jövedelme osztassék el az posoni és nagyszombati apáczák között.

6-to. Hagyok az Szent Ferencz szerzetin levő erdélyi klastromoknak, az inkább szükölködőknek, nyolcz ezer forintot — 8000. Az Kantában levő residentiának pedig három ezer forintot — 3000. Ha pediglen ezen residentiának is vége szakadna, az néki legált summánok jövedelme a pater custosnak dispositiója szerént a klastromok körül való szegény koldusoknak sustentatiójokra fordíttassék.

7-mo. Az erdélyi catholica ecclesiáknak szükségire hagyok hat ezer forintot — 6000, melynek jövedelme az erdélyi püspök, vagy is vicariussának conscientiose való interesse szerént az templomoknak, vagy parochusoknak, vagyis iskolát tanító mestereknek, kik nem magok rosz életek, vagyis cselekedetek miatt szegényettek el, szükségekre fordíttassék.

8-o. Szegények segétésire az erdélyi püspök vagy vicáriussának administratiója alá hagyok nyolcz ezer forintot — 8000; ilyen módgya tartatván meg mindenkor az elosztásának, hogy három ezer forintjának az jövedelme az raboknak, két ezerinek az mikházi, gyergyai, csiki, kantai és esztelneki klastromoknál az szegényeknek az pater custos által adatassék ki és osztassék fel; hasonlóképpen ezer forintjának az jövedelme Kolosváratt, öt százának Fejérváratt, öt százának pedig Udvarhellyen az szegényeknek osztassék fel, ugy pediglen, hogy ezen jövedelemnek fele, mindenik fenn meg irt hellyeken az fenn járó catholicus koldusoknak, fele pedig akármi religion levő feküvő betegeknek adatassék ki.

9-no. Az elmaradott és életeknek tartására elégtelen szegény árváknak hagyok öt ezer forintot — 5000. Ezen capitalis summának is jövedelme az erdélyi püspök vagy is vicariussa dispositiója alatt légyen, úgy hogy mindenik árvának adgyanak öt-öt forintot — 5. Ha pedig annyi árvák nem találkoznának, az meg maradott rész vagy az inkább szükölködő árvákra, vagy más szegényekre fordíttassék.

10-mo. Az templomokhoz és oltárokhoz tartozandó eszközeimet és egyetmásimat hagyom, felit az Nagy-Nyujtód mellett lévő Boldogságos Szüz kápolnájához, felit pedig az altorjai templomhoz, effelett az altorjai templomnak hagyok ezer forintot — 1000, melynek jövedelmiből esztendőnként az ott való parochusnak huszonöt forint adattassék, hogy az én lelkemnek örök nyugodalmájaért minden héten egy-egy misét mondhasson, az több meg maradott jövedelme

pedig azon templomnak ajtajánál kolduló szegényeknek adattassék.

Ezen fellyebb megírt istenes legatumimnak capitalis summája mindenkor maradandó légyen, az jövedelme pedig az fenebb megírt rendelésim szerént vétessenek és osztassanak. Azon az capitalis summán külyűl, az kit Fejérvárra az Báthoritól építetett templomnak megépítésére rendeltem, melly capitale fordítathatik azon templom megépítésére. Mind fejenként azokat, valakiknek az én fellyebb megírt legatumim jutnak, nagy szeretettel kérem, hogy az fő isteni áldozatjokban és imádságokban az én lelkemről és más purgatoriumban meg tartóztatott szegény lelkekről mennél gyakrabban emlékezzenek meg.

11-mo. Az én édes anyámról reám szállott jószágimot mindennemű hozzá tartozandó jussával, azon állapotban és karban, az melyben az én halálomkor lesznek, hagyom Apor Péternek. Hasonlóképpen az torjai udvarházamat is minden jussával. Az én édes atyámról reám szállott jószágokot pedig az én három atyámfiai, ugy mint Apor Péter, Farkas és Lázár egymás között egyenlőképpen oszszák fel. Affelett hagyok Apor Péternek kész pénzt harmincz ezer forintot — 30000, Apor Farkasnak és Lázárnak pedig mindeniknek külön-külön tíz-tíz ezer forintot — 10000. Ezen három atyámfiai között egyenlőképpen osztassék fel az én öltöző köntösimnek, fegyverimnek és lóra való szerszámimnak, öltözetimnek két része.

12-mo. Mind inscriptioban, mind pedig perrennalitással acquirált jószágimat, hasonlóképpen az ezüst és arany marháimat, házi eszközeimet, és több egyetmásimat négy-lábas barmaimat, az melyek ezen testamentumomtól (az adóssok az kik legitime comperiáltatnak, legatariussimmal együtt előbb kifizettetvén) fenn maradnak, ily formán akarom és hagyom, hogy felosztassék: hogy mind azok az én halálom után három egyenlő részre osztassanak, ezen három résznek egyikét hagyom az én fennebb megemlített édes atyámtól levő három atyámfiainak, Apor Péternek, Farkasnak és Lázárnak, két részit pedig mind ezen fellyebb meg emlitett jószág és egyetmásoknak hagyom az én kedves feleségemnek, Farkas Susannának, ha Isten engemet ő nálánál előbb e világból ki fog szóllítani. Illyen okok alatt hagyom nékie, hogy elsőben mindenek szám szerént registrumban vétessenek és ő azoknak életéig mind hasznát és jövedelmit kiszedője élhessen és semmit abból vagy eladni, vagy elzálogosítani, vagy akármi utakon elidegeníteni nékie szabados ne

legyen, hanem az ő holta után ezen én tőlem nékie életiig hagyatott két résznek, mind az fenn megírt akármiképpen acquirált jószágimnak, arany és ezüst marháimnak, házi eszközöknek és több egyetmásimnak, hasonlóképpen négylábas barmaimnak fele; ha különben egymás között meg nem alkhatnak, mindenek inventariumban vétessenek, és annak inventariuma szerént, az fenn meg nevezett három atyámfiaira, Apor Péterre, Farkasra és Lázárra maradgyon, az meg maradott fél rész pedig (melyben is az keczei udvarházam oda computáltassék) az én mostoha fiamra Korda Sigmondra illyen conditioval maradgyon, hogy ha valami az én fennebb említett kéncseimből, arany és ezüst marháimból, házi eszköz egyetmásimból, hasonlóképpen négylábas barmaimból az én holtom után, kiket az ő anyjának hagytam, el talál veszni vagy elidegeníteni, az abba az részben, mint ha jelen volna, úgy computaltassék, az mely Korda Sigmond részére deputaltatik.

13-o. Az én kedves feleségemnek kész pénzt hagyok negyven ezer forintot — 40000. Ha pediglen Isten én előttem az én feleségemet e világból ki találná venni, ugy mindennémű keresett jószágimból, jovaimból, kereseményimből, egyetmásimból és majorságimból, egy szóval valami ezen testamentumnak executiója után fenmarad, két részre vétetődgyék és osztódgyék fel, az én már sokszor megemlített három atyámfiai, Apor Péter, Farkas és Lázár között, harmad része pedig és az negyvenezer forint, kit az annyának, ha Isten életét halasztotta volna, rendeltem volt, legyen Korda Sigmondé és maradékié, az felett harmadát öltöző köntösimnek, fegyverimnek és lóra való szerszámimnak néki hagyom, hagyok ez felett ő gyermekinek, az kik életben maradnak nyolcz ezer forintot — 8000.

14-to. Mindezek pedig, valamellyek én tőlem Korda Sigmondnak az én testamentumom szerént jutnának, illyen okkal és móddal én tőlem ő nékie hagyattatnak, hogy ha őtöt Isten férfi magzat nélkűl e világból kivenné, úgy e mostani ő néki tett legatumimmal életéig élhessen az ő mostani felesége, Sárpataki Rebeka, ennek holta után pedig minden Korda Sigmondnak tett legatumimnak fele az én gyakorta megemlített három atyámfiaira szállyon, fele pedig Isten nevinek dicsőségére az méltoságos esztergomi érseknek rendelése szerint fordíttassék. Ha mi pedig ez én testamentumom szerént néki hagyott jószágokból vagy pénzből, vagy is akárminémű egyetmásimból elidegeníttetnék, vagy elveszni talál: az a más ő magát concer-

nálandó jószágból recompensálandó legyen. Igy értvén ezt akármi üdőben is, ha az férfi ágnak magva talál szakadni.

15. Hogy ha Apor Lázár vagy Farkas minden maradék nélkűl találna ez világból kimulni, az mellyik életben megmarad, az másiknak az én legatumimból jutott része szállyon arra; ha pediglen Isten mind az kettőt ez világból maradék nélkűl kivészi, úgy valamiket az én keresett jószágimból, vagy is egyéb egyetmásimból ő nekiek hattam volt, annak fele Apor Péterre és az ő férfi ágon levő maradékira, fele pedig az méltóságos esztergomi érseknek rendelése szerént istenes jó tétemények re fordíttassék. Mely megírt modalitás hasonlóképpen értessék mindazokról, valamelyek az atyai jószágokon külyel én tőllem Apor Péternek hagyattatának, tudniillik, hogy ha ő vagy az ő successori férfi ág nélkűl találnak ez világból kimúlni, úgy mindennek, valamiket én nékie hadtam, fele Apor Farkasra és Lázárra, vagy pedig ezeknek holta történvén, az ő férfi ágon levő maradékjokra, az másik fél rész pedig az megmondott mód szerént kegyes isteni cselekedetekre fordítassék. Hogy ha pedig az egész férfi ágon való Apor nemzetnek valaha magva szakadna, úgy mindennémű legatumimnak, valamellyeket Apor Péter, Farkas és Lázárnak hadtam, fele az én édes atyámról és anyámról leány ágon levő atyámfiaira szállyon, és az elmaradott fél rész pedig hasonlóképpen az pápista anyaszentegyházaknak szükségire maradgyon. Ha ezen leányágon lévő atyámfiainak is magvok szakadna, úgy mind azok, valamellyek az testamentumomban nékiek hagyattatak volt, istenes jó cselekedetekre és az catholica ecclesiáknak épűletekre, az méltóságos esztergomi érsektől osztattassanak.

16. Az én édes atyámról leányágon levő atyámfiainak, úgy mint Cserei János uram feleségének maradékival együtt öt ezer forintot — 5000; hasonlóképpen Pünkösti György és Szörcsei Ferencz feleségek maradékinak együtt öt ezer forintot — 5000 hagyok. Thordai Ferencz uram elmaradott árvájának is hagyok öt ezer forintot — 5000, ki ha életében el nem költené, maradgyon az én három atyámfiaira, Apor Péter, Farkas és Lázárra. Az Apor Ferencz két leányának pedig mindeniknek külön-külön hagyok két-két ezer forintot. — 2000; ha valamelyik közüllök magzat nélkül találna meghalni, az életben maradandó az ő megholt attyafiának részében succedáljon. Hasonlóképpen hagyok az Angyalosi Mihály maradékinak is ötven forintot — 50.

17. Az én édes anyámról levő atyámfiainak pedig hagyok ez következendőképpen: Boér Simonnak ezer forint érő ezüst marhát, Boér Ferencznek készpénzt ötszáz forintot, ugyan ötszáz forintot érő ezüst marhát és egy paripát szerszámostól. Boér Gábor uramnak ezer forintot, hat ökröt, négy tehenet, száz juhot, három kancza lovat, Boér Lászlónak háromszáz forintot, Boér István három fiainak ezer forintot.

18. Az szolgáimnak az nékiek tartozó fizetések felett hagyok ezer forintot — 1000, kit egymás között oszszanak fel. Affelett azoknak az szolgáknak, az kik én jobbágyim, azt az szabadságot adom, hogy az én feleségemnek halála után ne tartozzanak szolgálni, hanem fizetésért és abban az jószágban, az mellyhez tartozandók. Gazda Mihály szolgámnak pedig hagyok ezer forintot — 1000, és az újthordai házat szölleivel, hozzá tartozandó szántóföldeivel, négy ökörrel és egy szekérrel és négy borjus tehénnel együtt.

19. Ezek felett még. az mik én tőllem itt testamentumban hagyattattak, reméllem az én Istenemnek kegyelmességiből, hogy az én holtom után még többek, mind kész pénzül jövedelmek restantiáiban, más egyéb creditumokban, mind borban, gabonában és más majorságokban találtatnak; az melyből az én állapotomhoz illendő tisztességes temetésem és az szent miséknek is szolgáltatása meglévén, ez testamentumomnak executor urai, ha mely adósságim találkoznának és nyilvánságosson meg bizonyíttatnának, (kikben én most semmit nem tudok) igasságoson ki fizessék. Hogy ha pedig valami történetből annyi pénzem, vagyis majorságom maradni nem találna, hogy mind ez testamentumomban tett legatumim kinek kinek megadattatnának, mind az adósságim, az kik találtatnának, megfizettetnének: tehát ez dolgot ily állapotban hagyom és rendelem, hogy elsőben is az istenes cselekedeteken kivül tett legatumim mennél hamarébb mind megadattassanak, ez hátra maradott legatumim pedig proportionaliter fizetessenek meg ezekből, az kiket az én három atyámfiainak, Apor Péter, Farkas és Lázárnak és Korda Sigmondnak hadtam, valamiképpen hogy én tőllem örökös haereseknek jószágimban hagyattatának, úgy szintén az terh viselésnek is successori legyenek. Az kiknek pedig életemben vagy egészen vagy rész szerént ezen legatumimot megfizetném, azoknak legált summájokban computáltassék és holtom után semmit azon summáig ne praetendálhassanak.

Ez az én testamentumom, az kit senkinek se nem

jovallásából, annál inkább se nem kénszerítéséből, hanem magam szándékomból és tulajdon szabad akaratomból minden elmémnek ép voltában, mind testemnek egészséges korában, mindennémű dolgokot jól elsőben meggondolván és fontolván hadtam, rendeltem és végeztem. Mely által revocálom, cassálom és semmivé tészem minden ennek előtte akármi okból lött, vagy íratatott testamentumomot, kit minden tehetségemből elrontván, semmivé tévén, ez testamentumot az én végső szándékomnak lenni mindeneknek declarálom és confirmálom.

Kiknek hívséges végben vitelire nagy szeretettel kérem is rendelem is méltóságós gróf urakot, Ráthóthi Gyulafi László, az felséges római császár és koronás királyunknak erdéllyi belső tanácsúr hívét, nemes Kolos vármegyének főispánnyát és Marosszéknek főkapitányát, Zabolai Mikes Mihály ugyan megnevezett kglmes urunk ő felsége erdélyi törvényes táblájának hütös assessorát, nemes Sepsi, Kézdi és Orbai székeknek főkapitányát, és Pekri Lőrincz uramékot, nemes Fejérvármegyének főispányát, és az akkor üdőbéli tisztelendő kolosvári catholicus pater superiort.

Kiket kérek nagy szeretettel és igaz lelki ismeretekre kötöm s hagyom, hogy mindeneket, valamik ez testamentumomban fel vadnak téve, és elrendelve, minden punctumiban, czikelyeiben, igazán és hűségessen vitessenek véghez. Hogy pediglen másoktól is mindenekben véghez vitessenek és megtartassanak, ez legatumokban feltött és hozzá kötött conditiók véghez viszik *(így)*, semmi törvénykezéseket, vagy pedig veszekedéseket indítani ne engedgyenek. Mely hogy inkább eltávoztassék, az én legatariusimnak ez testamentumom mentest publicáltassék és ha ki legatariusim közül vagy az én testamentumommal vagy az executor urak dispositiójával meg nem elégednék, hanem törvént indítani merészelne, azonnal minden nékie tőllem ez testamentumban hagyott legatumimtól fosztassék meg és az az több legatariusim között, kik ezen testamentumomnak vételével megelégedtek, csak magok az executor urak authoritásából, kiknek ez dologban az én magam hatalmamat hagyom, és transcribálom, osztassék fel. Mely fenn rend szerént meg nevezett executor uraknak az én emlékezetemnek megmaradására ezeket hagyom: az elsőnek, ugy mint Gyulafi László uramnak az ezüst mosdót korsójával együtt, az kit énnékem Hallér János uram Bécsből hozott volt; az másodiknak, tudniillik Mikes Mihály uramnak az ezüst borhűtőt; az harmadiknak Pekri Lőrincz uramnak egy lóra

való szerszámot, az ki egyébb küllyel legszebbnek itéltetik lenni; az negyediknek pedig, az kolosvári pater superiornak az nagyobbik ezüstből való feszületet.

Az római szent birodalomnak grófját és méltóságos esztergomi érsek és cardinál Kolonics uramot ő eminentiáját is alázatosson kérem és ő eminentiájának successorit, hogy mind ő eminentiája, mind ő eminentiájának successori ez én mostani testamentumomnak legfőbb executori, protectori és promotori méltoztassanak lenni.

Melynek nagyobb bizonyságára az én mostani testamentumomot nemcsak én magam tulajdon kezemmel subscribáltam és pecsétemmel megerősítettem, hanem ez következendő bizonyságokat is méltóságos gróf Kálnoki Sámuel, az felséges udvarban levő vicze-cancellariust, nemes Sepsi, Kézdi . . .

(Eddig van meg a magyarúl írott végrendelet eredeti példánya, a latin példányban a záradék így szól:)

»In quorum omnium fidem et majus robur praesens hoc meum testamentum, non tantum ipse manu mea subscripsi et sigillo munivi sed et sequentes testes: illustrissimum dnum Samuelem Kálnoki aulicum Tranniae vicecancellarium et sedium Siculicalium Sepsi Kézdi et Orbai supremum judicem regium, spectabilem dnum Benedictum Henter, ejusdem cancellariae secretarium referendarium, ac nobilem dnum Clementem Kozma, in eadem cancellaria juratum notarium requisivi, ut sigillo appresso et nomine subscripto testarentur hanc esse et manere meam ultimam voluntatem. Actum Viennae Austriae die 9. mensis Martii anno 1698.

(L. S.) Comes Stephanus Apor.

(L. S.) Leopoldus Cardinalis a Kollonics archiepiscopus Strigoniensis.

(L. S.) Coram me Comite Samuele Kálnoki v. cancellario Aulico-Transylvanico.

(L. S.) Coram me Benedicto Henter, Aulicae Cancellariae Transylvanicae consiliario, referendario, secretario et

(L. S.) Coram me Clemente Kozma, Cancellariae Aulico-Transylvanicae jurato notario.

(I. Lipót Apor István gróf végrendeletét megerősítő oklevelének kezdete így szól:)

»Nos Leopoldus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod

pro parte et in persona fidelis nostri Nobis dilecti spectabilis ac magnifici comitis Stephani Apor de Altorja, gubernii nostri Transylvanici consiliarii et thesauriarii nostri, exhibitae sint nobis et praesentatae certae quaedam literae, super testimoniaria ejusdem dispositione, latino idiomate in simplici papyro confectae, manuqe propria ipsius comitis subscriptae, ac usuali sigillo roboratae, subque dato in civitate nostra Vienna Austriae die 9. mensis Martii in anno modo currenti infrascripto emanatae; quibus mediantibus idem comes de et super universis bonis suis mobilibus et immobilibus, tam paternis et maternis, paternoque et materno, aviticis, quam etiam propria industria acquisitis et comparatis, testamentaliter disposuisse et legasse, eademque universa, tum consanguineis suis, tum etiam in certas pias causas legasse et ordinasse dignoscebatur tenoris infrascripti: supplicando Majestati nostrae idem comes testator debita cum instantia humillime, quatenus nos praenotatas testamentariae suae dispositionis litteras, omniaque et singula in eisdem contenta, ratas, gratas et accepta habentes, literisque nostris de verbo ad verbum inseri et inscribi facientes, authoritate nostra regia approbare, roborare, ratificare, confirmare et si qui defectus in solennitate attacti testamenti de iure et consuetudino requisita intercurrissent, eosdem universos et singulos supplere ac insuper bona quaeque fiscalia iure inscriptitio per ipsum testantem possessa, praementionatisque consanguineis et legatariis eiusdem legata, eodem iure inscriptitio ad dies vitae eorum possidenda decernere benigne dignaremur. Quarum quidem litterarum testamentariarum tenor talis est. *(Következik Apor István végrendelete latin nyelven.)*

(Apor István végrendeletének latin példánya után következik ez a királyi megerősítés:)

Nos itaque huiusmodi humillima supplicatione memorati comitis Stephani Apor de Altorja, nostrae modo quo supra facta Majestati, regia benignitate exaudita, clementer et admissa, praeinsertas litteras eiusdem testamentarias, non abrasas, non cancellatas, neque aliqua sui in parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, praesentibus litteris nostris de verbo ad verbum sine dominutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earum continentias, clausulas et articulos, ratas, gratas et accepta habentes, regia nostra authoritate approbavimus, roboravimus, ratificavimus et perpetuo valituras confirmavi-

mus et si qui defectus in solennitate praeinserti testamenti de iure vel consvetudine requisita intercurrissent, eosdem universos et singulos supplevimus, quin etiam praedeclaratis consanguineis et legatariis bona fiscalia inscriptitio ad dies vitae iure, a praelibato testante comite Stephano Apor de Altorja possessa et nunc iis legata, ut pariter ad dies vitae eorum simili inscriptitio iure tenere ac possidere valeant, benigne decrevimus, imo approbamus, roboramus, ratificamus, confirmamus, supplemus ac decernimus, salvo iure alieno, harum nostrarum secreto sigillo duplici nostro, quo ut rex Hungariae utimur, impendenti communitarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti reverendissimi in Christo patris dni Leopoldi sacrae Romanae ecclesiae tituli sancti Hieronymi Illyricorum praesbiteri cardinalis a Kollonics, ecclesiae metropolitanae Strigoniensis archiepiscopi, locique et comitatus ejusdem supremi ac perpetui comitis, primatis Hungariae, legati nati summi et secretarii cancellarii, in civitate nostra Vienna Austriae die 10. mensis Martii anno Domini 1698, regnorum nostrorum Romani 40-mo, Hungariae et reliquorum 43-io, Bohemiae vero anno 42-do.

Et subscriptum erat in margine a dextris *Leopoldus* m. p. et sinistris vero Leopoldus cardinalis a *Kollonich* archiepiscopus Strigoniensis m. p.; paulo inferius autem Joannes *Domaniczki* m. p.

Praesentem copiam cum vero originali suo per me diligenter collatam et comportatam, eidem in omnibus conformem repertam esse testor infrascriptus. Viennae, 17. Apr. 1698.

(L. S.) Matthias Nicolaus Vimesperg.

Cancellariae regiae Hung. aul. registr. adjunctus.

(Eredeti magyar és 4 másolati latin példánya a br. Apor család altorjai levéltárában. A latin példányok közül egyik másolat kelet nélküli, a második 1704-ből való; a harmadik Mária Terézia nevében kelt átirat az erdélyi guberniumtól *Apor* Lázár kérésére, kelt N.-Szebenben 1744. márcz. 20.; a negyedik a kolosmonostori convent átírása *br. Korda* György kérésére 1758-ből.)

VII.

BÁRÓ APOR PÉTER VÉGRENDELETEI

1726, 1740—41 ÉS 1750—51-BŐL.

Jegyzet. Báró Apor Péternek két végrendelete maradt fenn 1726-ból és 1740-ből (1741-iki záradékkal), melyek igen érdekes életrajzi adatokat tartalmaznak. De kiegészítésül szolgálnak a végrendeletekhez azok az oklevelek is, melyeket itt felvettem (némelyikre hivatkozás is történik a végrendeletben). Ezek ugyanis br. Apor Péter számadásai a br. Apor István hagyatékáról, saját szerzeményeiről, feljegyzései a fiágat és a leányágat is illető birtokokról, birtokfelosztási tervezetek, birtokátadási oklevél, s a megosztoztatásra vonatkozó intézkedések. Mindezek tartalmuk szerint a végrendeletek csoportjába tartoznak s azért ide osztottam be őket, külön választva más természetű s egyéb tartalmú leveleitől.

Sz. L.

1.

Tövis, 1726. máj. 27.

Báró Apor Péter első végrendelete.

Atyának, fiúnak, szentléleknek és az egész teljes szentháromságnak neviben, Amen.

Én alsótorjai b. Apor Péter, elsőbben ugyan nemes Küküllő vármegye főispánja, mostan penig nemes Sepsi, Kézdi, Orbai és Miklósvár székeknek tizennyolcz esztendőtől fogván való érdemetlen főkirálybírája, még ugyan alkolmas egészséggel, de ép és csendes elmével testamentumot akarván tenni, az minthogy teszek is az ide alább subscribálandó tiszteletes paterek és nemes személyek előtt, nehogy Istentől megtartatott kevés jóvaim felett édes gyermekim között holtom után veszekedés legyen.

Legelsőbben is én Uram s én Istenem, minden szíveknek vizsgálója, te tudod, hogy gyermekségemtől fogva egyedül te benned és a szeplőtelen s makula nélkül való boldogságos Szüz Máriában, szent Josephben és Istennek minden dicsőült szenteiben biztam, úgy én Istenem s makula nélkül való Szüz Anyám, minden dolgaimban engemet láthatóképen segéllő szent patronusom, dicsőséges szent Joseph bennetek vetvén reménségemet, engedj én Istenem nékem boldog végórát, könyörögjetek érettem ó Boldogságos Szüz s szent Joseph és Istennek minden dicsőült szentei, hogy aztot az én Istenem nekem szerencsésen engedje meg, és hogy az igaz szent poenitentia-tartás és a Jesus Christus szent testének magamhoz való vételivel mulhassak ki ez árnyék világból s legyenek utolsó alázatos szavaim: Jesus, Mária, Joseph, vagy ha halálom óráján a nyelvem megkötődnék, azon szempillantásban vedd be én Uram s én Istenem ezen testamentomban most alázatoson megirt szavaimot akkor: Jesus, Mária, Joseph. Lelkemet azért ajánlom néked én teremtő Istenem, akitől vettem volt, méltóztassál szent Fiadnak drága vére hullásáért aztot helyheztetni az Ábrahám kebelében.

Ne emlékezzél meg Uram sok undok bűneimről, mert drágább a te egyetlen egy Fiadnak szent halálával értünk tett elégtétele; testemet penig ajánlom az ő anyjának, az földnek a boldog feltámadásnak bizonyos reménységiig; kérem az édes gyermekimet, minden pompa nélkül meghidegűlt tetemimet temettessék az atyáink pora közi, az alsótorjai templomba szokott temetőhelyünkben, a mit pompára költenének, forditsák lelkem nyugodalmáért.

Legelsőbben is hálákat adok én Istenem, hogy ingyen való kegyelmedből teremtettél és igaz nemesi házból születni engedtél és noha félesztendős koromban édes atyámtól árváúl hadtál, de szent Dáviddal elmondhatom: az én atyám és anyám elhagyott engemet, az Úr penig felvett engemet; mert olyan atyát és anyát rendeltél volt, én Istenem, úgy mint az néhai méltóságos gróf altorjai Apor István, édes atyámmal egytestvér bátyámot és ugyan néhai somogyomi tekéntetes nemes Torday Ferenczné Apor Borbára, ugyan édes atyámmal egytestvér nénémet, a kik engem az egyedűl üdvözítő, apostoli, római szent hitben (amelyben is kivánok meghalni — annak minden czikkelyeit anyaszentegyházammal tartván) felneveltenek, a meddig szerettem, deáki tudományban taníttattanak és végtire emberré tettenek. Fizesd meg Uram nékik az mennyei fényes koronával: úgy én Istenem áldlak, magasztallak minden velem tett kegyelmességidért.

Édes gyermekimnek legelsőbben is azt hagyom atyai kigondolható átok alatt, hogy soha az egy igaz apostoli római szent hittől el ne távozzanak, hanem azt halálig szentül megtartsák s maradványokra is ezen átkomot általadják. Az édes hajadon leányomnak, Apor Annának, ha Isten az én életemben szerencsét nem adna, átok alatt eretnekhez ne menjen, menjen inkább szegényhez, csak igaz s jó főember legyen s római catholicus legyen. Másodszor: senkitől való félelemből, se barátságból ne házasodjanak, hanem az mások jóvallását ugyan bevévén igaz isteni szeretetből.

Megvallom, nem kevés lelki fájdalommal, mindazáltal igazsággal meg kell irnom, Isten tudja s én tudom többet nem is írok, de mégis mennyi keserves szenvedésim voltanak az én feleségemtől Kálnoki Borbárától, úgy hogy huszonhét esztendeig való véle lakásomban, nem hiszem, hogy külön vele huszonhét csendes ételem lett volna, az többit elhallgatom, mert Isten tudja s mellettem levő jámbor szolgáim, hogy nagyobbára békességes türéssel szenvedtem minden dol-

gát, hanem mikor megkényszerettem, de akkor is rútul nem szidtam, életemben gyengén egyszer csaptam meg s egyszer ütöttem. Most is penig micsoda méltatlanul hagyott el, az mely miatt látván házamnak jövendőbeli kisebbségit, annyit búsultam, hogy az közeliti végső órámot, és azután is mind híttam az csendes békességre, a kik benne forgottak jól tudják, de csak resolvalta magát, hogy soha többször vissza nem jő. Én házamtól el nem kergettem, maga ment el, hívattam, nem jött; azalatt is, hogy külön vagyunk, Isten te tudod, mennyi bosszút tett rajtam, és az ő engem boszontása közeliti az én halálomot; boszútételivel együtt nem ked(v)keresés volt minden dolga, és mivel maga hagyott el, semmi jószágomban még legkisebb dost sem vehetne törvény szerént, nékem jószágot nem keresett, sőt ha vettem is, azért haragudott; mindazáltal hogy ez világ megtudja, hogy az bosszúságot békével szenvedem, nevem viseléséig, vagy ha holtig találná viselni, holtáig, hagyom néki az tövisi jószágomat és az sárdi szőllőköt, az szentmártonival együtt és a kisszőllősi jobbágyokot. Az tövisi jószág penig holta után menjen részben az kisebb fiamnak, Apor Lászlónak, mivel életemben neki igyirtem. Item hagyok az adósságból két ezer forintot, hogy annak csak az interesit vehesse fel, az capitaléhoz hozzányulni az fiaim meg ne engedjék, hanem holta után azt is osszák három felé, hogy ha penig hit szerént az mim a feleségemnél Kálnoki Borbáránál vagyon, mind arany s mind ezüst portékám, ki nem adja, tehát se pénzt, se jószágot néki ne adjanak, sőt ha férhez találna menni, törvénynyel is kivegyék, mivel azokot vagy én kerestem, vagy a szegény Apor Istvánról jutottak én reám. Az mint reá emlékezem penig, kezinél van kétszáz arany, tizenkét pár ezüstnyelű kés villástól, tizenkét ezüst kalán, egy nagy gazdálkodó kalán, három ezüst sótartó, egy ezüst credentia, egy ezüst étekmelegítő, három öreg, asztalra való karika, egy ezüst cavefőző, hat ezüst, gyümölcsnek való csésze, két szalamiából való, ha többet ki nem hozott Brassóból, egy ezüst tál, mert három ezüst tálam vagyon, négy ezüst gyertyatartó, item egy hólyagforma ezüst sótartó, item egy gyémántos drága arany kereszt, item egy gyémántos drága arany medály; ezeken kivül egyéb is sok lehet, az kit én nem tudok, hanem mindazokot vegyék ki hit szerént.

Gróf Haller Jánosnénak Apor Susánnának hagyom az méhesi jószágot az velkéri Sállya portiokkal együtt, úgy hogy egyebütt jószágot ne kivánjon, azt is ilyen okon,

hogy ha Isten maradva nélkül szólitaná ki, mindjárt maradjon az én három fiamra: Apor Jóseph, János és Lászlóra. Az csiksomlyai jószágot is birja mindaddig, valamig az ura az csiki főtisztséget birja, ha szintén az leányom találna is előbb meghalni, ha penig az Isten promovealja az urat és az csiki főtisztség nélkül el kell lenni, mindjárt redealjon az én emlitett három fiaimra.

Adtam volt nékik, az mint eszembe jut, ezer kétszázötven forintot, azt ha előbb magtalanul találna meghalni az leányom, az fiaim ne praetendalják, hanem legyen gróf Haller János uramé; ha penig, kitől Isten őrizzen, előbb találna gróf Haller János uram meghalni, lelki veszedelme alatt gróf Haller Jánosné Apor Susanna tegyen olyan dispositiot, hogy az testvér atyafiaira redeálhasson.

Apor Anna édes leányomnak hagyom a kövesdi jószágomot, mind az Sebessi Menyhárttól flor. 2100 zálogositottal együtt, úgy mindazáltal, ha eretnekhez nem megyen, de ha eretnekhez megyen, többet az édes más gyermekim ne adjanak, hanem az mi az örökösből kitelnék ötöd részre, az penig az anyáiban igen kevés, mert az csiksomlyai, az nyujtódi, Galacznak felinek az negyede és az kövesdinek egy része. Item ha chatolicushoz megyen férhez, minek előtte megosztoznának, adjanak el másfél ezer forint érő gabonát, avval házasitsák ki, de ha chatolicushoz nem megyen, csak ezeret adjanak. Úgy mindazáltal, hogy ha ő is vagy férhezmenetele előtt vagy azután is magtalanul találna meghalni, az jószág mindjárt redeáljon az én emlitett három fiaimra: Apor Josephre, Apor Jánosra és Apor Lászlóra.

Az szegény gróf Apor Istvántól reám maradott fejér ezüst kannát, az kiből ő szegény ürmös bort szokott vala innya, hagyom Apor Jóseph fiamnak átok alatt, hogy emlékezetre megtartsa, Apor János fiamnak hagyom az trébelyezett kannát, Apor László fiamnak azt az nagy ezüst aranyas pohárt, az ki a feleségemnél van, és én érte az Kálnoki familiának osztozáskor fizettem százharmincz forintot, annyira böcsülvén; item az koczkás pohárt. Az huszonnégy esszejáró ezüst aranyas poharimot az három fiam egyenlőképen osszák fel, úgy mind azon asztali apparatusom, mely az feleségemnél vagyon (mivel magam kész pénzemen vettem, az feleségemnek egy pénze sincsen benne), mind az, ki mellettem vagyon, az három fiam, úgymint Apor Joseph, János és László oszszák egyiránt. Egynehány tizes aranyam vagyon még az feleségemnél, azt is az három fiam ossza fel, de úgy, hogy az Joseph király aranya ötvenes részben

menjen Apor Joseph fiamnak. Az gyémántos keresztet hagyom Apor Josephnek, az gyémántos medályt Apor Jánosnak. Ezekért Apor László fiamnak menjen az brassai pénzből háromszáz forint interes, hogy ő olyat vegyen, az micsodást szeret; Apor Anna leányomnak az dereb-darab ezüstből az fiaim, a feljebb specificalt másfél ezer forinton kivűl, csináltassanak tizenkét tisztességes kalánt, item adjanak hat szönyeget, tizenkét tálat, tizenkét tánygyért.

Ha Isten ellenség és tűz által el ne vegye az mim vala,[1]) édes gyermekimnek is több marad vala; azért valami egyet-másom nékem az feleségemnél vagyon, hit szerént vegye ki az három fiam; úgy valamim Brassóba és másutt is találtatik, az három fiam oszsza istenesen egymás között. Az mely kardot magam viselek, azt hagyom Apor Joseph fiamnak, az több fegyverből az más kettő vegyen contentumot.

Gróf Haller János uramnak holtom után hagyom az musikáló órát, az magam szürke paripámot, és azon kis jancsár kardot, az ki Brassóba vagyon. Az több óráimot az három fiam oszsza istenesen.

Az mi kevés adósságom künn vagyon, az három fiam oszsza egyiránt, hanem az mely száz forintom dologra Méhesen vagyon, az maradjon gróf Haller Jánosné, Apor Susánnának, és mivel néki ugyancsak adtam volt valami pénzt, de Apor Anna édes leányomnak nem adtam, azért a mely kétszáz forintom Szent-Ágotán vagyon és a mely háromszáz forint ugyan Nagy-Sink székben Vérd nevű faluban vagyon, az is az másfél ezer forinton kivűl maradjon Apor Anna édes lenáyomnak, ka catholicushoz megyen férhez, másként ha eretnekhez talál menni, oszsza fel az én említett három fiam az többivel együtt.

Én tudtomra másnak adós nem vagyok, hanem az szebeni kereskedő Farkas uramnak kétszáz forinttal és sepsiszentiványi Henter Dávid uramnak tizenhárom aranynyal, azt az jószágból fizessék egyenlőképen az édes gyermekim. Az disponált jószágon kivűl az többit az édes fiaim oszszák atyafiságoson három felé, úgy hogy suo tempore Tövis ugyancsak menjen résziben Apor László fiamnak.

Az mi kevés marhám van, az ország törvénye szerént oszszák fel az édes gyermekim; ha az tatár el ne hajtsa,[2])

---

[1]) Érti a Rákóczi-forradalom alatt történt kifosztatását és galaczi, meg ohábai háza elégésekor szenvedett kárvallását.

[2]) Bizonyára az 1717-iki tatár beütés alkalmával.

több ménesem leszen vala; ezenkivűl penig az édes fiaim az néhai gróf Apor István bátyjok testamentomát szentűl tartsák meg.

Mennyi acquisitumim legyenek, ha az leveleket felhányják az édes fiaim, meglátják, hogy nem tékozló, hanem kereső édes atyjok voltam; mert az mely pénzt a szegény gróf Apor István hagyott volt is, abban is négy ezer forintot vallottam kárrá, ezenkivűl tűz és ellenség miatt Isten tudja mennyi kárt nem vallottam.

Én pert az édes gyermekimre többet nem hagyok, hanem Szabó Balás deákné Kisfaludi Kristina asszony perel valamely jobbágyokért a torjai jószághoz valókért Felső-Volálban, praetendálván azt, Tarnóczi Sára abalienalta volna; már azért az tábláról rejicialtattam vármegyére, ott tudom resuscitáltatja az sententiat, azután executiora megyen, de attól az édes fiaim semmit se féljenek, hanem repelláljanak, és az vármegyén vigyázzanak az contractusra, mert mivel ők az anyjokról Károlyi-familiák, világoson meglesz az Kisfaludi Kristina asszony contractusában, hogy ezeket az jobbágyokot azelőtt tíz esztendővel Károlyi Sofia adta volt el és ugyanazon contractusban az vagyon, hogy adta el Kürti Vitéz Lászlóné, Károlyi Sofia és Haller Péterné, Tarnóczi Sára; nem volt tehát akkor dotalisa Károlyi Sofia, mert meghalván az első ura, Tarnóczi Sebestyén, már nem volt Tarnócziné, hogy dotalisa lehetett volna, hanem volt Vitéz Lászlóné; de Tarnóczi Sára sem volt már tutrixság alatt, mert Haller Péterné volt: tehát Károlyi Sofia sem tutrix, sem dotalisa nem lévén, ha övé nem lettek volna azok az jobbágyok, bizony az nevit oda nem tették volna. Vagyon egymás contractus, a melyben az vagyon (melyet inealtak volt néhai Mikes Kelemen és Kálnoki Sámuel uramék, néhai öregbik Kisfaludi Ferencz urammal), hogy az mely jobbágyok Apor Lázárné asszonyom fiaival, Lázárral, Jánossal és Farkassal zálogban vadnak, azokot váltsa ki Kisfaludi Ferencz uram; de ettől sem kell félni, mert nem specificalja, kik azok; másodszor mindjárt utána teszi, úgy mindazáltal, ha azokban Károlyi jus nem találtatik, mert ha Károlyi jus találtatik, in tantum invalidus legyen az contractus; mindazáltal, ha világosságra jőne, hogy igaz Tarnóczi jus, depositis deponendis bocsássák ki az édes fiaim, mert én bizonyoson nem tudom, hanem az feljebb való ratiokra nézve gondolom, hogy Károlyi jus és így ezen törvénytől nem igen félhetnek.

Pro refrigerio animae meae az nagysinki, medgyesi

benei pénzből szent misékre adjanak másfél száz forintot, item ad modernam meam intentionem az csiki klastromba negyven forintot, item szegényekre száznyolczvan forintot, mert evvel adós vagyok másért, successu temporis több hasznot vehetnek.

Mivel az én jámbor jobbágy cselédimre minden igaz ok nélkül haragszik az én feleségem, azért átok alatt mind azokot az leányom gróf Haller Jánosné mindjárt vegye keze alá mindaddig, valamíg az fiaim hazajőnek, azok is átok alatt megoltalmazzák az anyjok haragjától, mert semmi ok nincsen az reájok való haragra.

Az jámbor szolgáimnak, az kinek mivel leszek adós, fizessék meg egy pénzig.

Zölde Andrásnak és Ohábai Ilyés mesternek az micsoda levelet fogok adni, az fiaim átok alatt tartsák meg, mivel hívek voltak hozzám.

Kérem az leányomot gróf Haller Jánosnét, mivel Szabó Jakab méhesi, engedje az fiaimnak, ők is Galaczról adjanak két ifiú legényt érte.

Zölde Andrásnak, a szakácsnak hagyok két tehenet, úgy Ohábai Ilyés mesternek is kettőt, Szabó Jakabnak egyet, az mellettem levő mostani lovásznak, kocsisoknak, fellajtároknak kinek-kinek egyet-egyet.

Az torjai mostani tiszttartónak, Márton Mihálynak hív szolgálatjáért fizetésén felyűl az mely nehány pénzem Szárazpatakon vagyon, úgy mint tizennégy forintot néki hagyom, item az feleséginek egy borjús tehenet.

Az sátoramot is az fiaim oszszák igazságoson, kinek-kinek hadd jusson.

Apor Farkas öcsém uramnak hagyom az Cserei János uram stucza félét, item két gyermek lovat.

Ez felett atyai szeretettel intem és kérem az édes gyermekeimet, mind az régi Aporokról, mind tőlünk az öcsémékkel vegyenek példát: mű nem voltunk egytestvérek Apor Farkas és Lázár öcsém uramékkal, mégis soha közöttünk sem osztásban, sem conversatioban derék veszekedés nem volt, de kivált az eleink mint szerették örökké egymást, ők is mind egymás között, mind más atyafiakkal csendesen, atyafiúságoson éljenek; nemzetségeket, a székely nemzetet soha meg ne tagadják, az nemességet megbecsüljék, azon szegény nemzetnek, amiben lehet, szolgálni igyekezzenek; én úgy igyekeztem édes nemzetem között magam viselni, hogy az édes fiaimnak az ajtót be nem tettem:

azért ha ők is azon nemes nemzethez jól alkolmaztatják magokot, bizony bizhatnak, hogy az mint engem, úgy őket is azon nemes nemzet felveszi. Iterato az egy római apostoli szent hitet állhatatoson, minden szerencséjekben megtartsák, tudván azt, hogy azon kivül nincs üdvösség; mi haszon penig benne, ha az ember ez világot mind elnyeri is, ha az lelkit elveszti. Átkozott legyen penig az az én gyermekem, sőt gyermekinek gyermeki in perpetuum, valaki ezen igaz apostoli szent hittől eltávozik, mert vékony elmém szerént az mely eretnekségek most vadnak, minden czikkelyit eléggé vizsgáltam, sőt talán némelykor az határán kivül is mentem, de bizonyoson úgy eszembe vettem gaz eretnekségeket, hogy elmondhatom szent Dáviddal, hogy narraverunt mihi fabulationes, sed non ut lex tua Domine, ellenben midőn szent hitemnek fundamentumát láttam az apostolok eleitől fogva, hogy az egy apostoli fundamentomon maradott, úgy hogy felkiáltottam gyakorta magamban: haec requies mea in saeculum saeculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.

Azért én uram 's én Istenem, mivel megvallottalak tégedet az emberek előtt, hitemet megtartottam, az te anyaszentegyházadban jó harczot harczoltam, ezen az árnyékvilágon pályafutásomat elvégeztem, légy irgalmas, légy kegyelmes az én végső órámon s add meg nékem amaz meghervadhatatlan koronát, az melyet az téged szeretőknek elkészítettél; kévánom penig az édes gyermekeimnek is, hogy az Isten munkálkodjék szent malasztja által vélek is, úgy hogy ez árnyék világ után, azt az örökké való szent Istent, az kit most homályban látunk, velem együtt ők is örökkön örökké láthassák színről színre, amint magában vagyon, és hogy velem együtt örökké áldhassuk s magasztalhassuk és énekelhessük: szent, szent, szent az seregeknek Ura, Istene, ki Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy bizony örök Isten, Amen.

Actum in Tövis anno 1726. die 26. mensis Maji.

Apor Péter, m. p.

(P. H.)

Münköt azért ide alább subscribálandó személyeket kézbéadással megbirálván az specificalt úr altorjai b. Apor Péter urunk ő nagysága, és mi előttünk vivae vocis oraculo is fatealta, hogy ez az utolsó akaratja és testamentuma és ezelőtt ha valami írása vagy testamentuma találtatnék is, mű előttünk invalidálá és annihilálá, melyről mű is adjuk

ezen kézírásunkot, szokott pecsétünkkel és kézírásunkkal megerősítvén, igaz hitünk szerént.

Datum loco, anno, dieque supranotatis.

Fr. Martinus Gállfi ordinis S. Pauli primi eremitae sacerdos m. p.

Fr. Sebastianus Reichstom O. S. P. P. eremitae sacerdos m. p.

(P. H.)

Miksa Miklós nemes Fejérvármegye törvényes táblájának hütes assessora m. p. (P. H.)

Miksa György nemes Fejérvármegye törvényes táblájának hütes assessora m. p. (P. H.)

Ha ezen testamentumon meg nem nyugodnának az én édes gyermekim, valamelyik izgágát keresne, tehát az olyan gyermekem minden acquisitumomtól privaltassék és azért is testamenti executoroknak vallom az erdélyi m. püspököt, és az károlyfejérvári tekintetes egész captalant, kérvén alázatoson, hogy ezen testamentumomnak executori legyenek és lenni méltóztassanak, szintén olyan authoritast adván az emlitett m. püspök urnak és az tekintetes nemes captalannak, mint ha magam jelen volnék.

Tövis, 27. Maji 1726. Apor Péter, m. p.

(P. H.) [1])

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. j.)

2.

Altorja, 1740. aug. 27.

Báró Apor Péter számadása a gróf Apor Istvántól örökölt összegről és saját keresményeiről.

Mivel némely gyermekim közül azzal áll elé, hogy mindent, valami szegény Apor Istvánról reám jutott, dissipaltam, semmit sem kerestem, azért a világ előtt igy remonstralom keresményemet.

Gróf Apor István hagy nékem testamentumban harmincz ezer forintot.

Expensa:

Azon harmincz ezer forintban Palotsáni Száva Szratinál vallottam kárt cum interesse ... flor. 2000

Kolosvári Olosz Andrásnál similiter ... flor. 2000

[1]) A pecsét koronán kivont kardot tartó kart s közbe keresztet ábrázoló czimert mutat, ezzel a körirattal: Petrus Apor de Altorja.

Az pium legatum nem telvén ki, pótoltam flor. 5(
Bánoczkinál ... ... flor. 4
Az fiaimért nagyszombati tartásokra ... flor. 4(
Kolosvárott tanulván ... ... flor. 2:
A feleségem hogy elhagyott volt, költött el készpénzt ... ... flor. 3:
Brassai capitalemat vette fel ... ... flor. (
Haller Jánosné leányom kiházasítására költöttem ... ... flor. 5(
Argenteriát vettem ... ... flor. 3(
Item argenteriát vettem ... ... flor. 2
Item fizettem argenteria reparatiojáért ... flor. :
Ugyan hogy elégtem, kételenittettem Benéből felvenni ... ... flor. 1(
Mikor két helyt elégtem, vallottam kárt flor. 12,(
Az Bakóczi pénzzel ökröket vettem ... ... flor. 2
Gróf Haller János uramnak kölcsön adtam ... ... flor. 1(
Item az urnak Haller János uramnak balástelki jószága kiváltására ... ... flor. 2
Kanczákat vettem commissarius Huntól flor. 4
Commissarius Huntól Kövespatakát ... flor. (
Henter Sigmond urtól Kövespatakát ... flor. 1
On portékát egy kapitánytól Szebenbe flor. 2
Rab koromban költöttem el ... ... flor. 1:
Szent-Lélekre a szűk időben adtam búzát a feleségem jószágában száz köblöt ... ... flor. (
Item az Mikes jobbágyától Szent-Léleken váltottam ki szénafűveket és földeket flor. 1
Item Szentléleki alias Mészáros Jánosnak szentléleki adósságáért, mely a feleségemnek ment ... ... flor. 4
Torján, Nyujtódon ad minus kerestem flor. 1:
Töviset váltottam ki a Paulinusoktól flor. 3:
Vasas-Szent-Iványért Apor Lázár uramnak az adóssággal együtt adtam ... ... flor. 4(
Nemes János uramnak foglaltam el három ház jobbágyát Szent-Léleken ... ... flor. 4
Vasas-Szent-Iványban és körűl levő falukban van adósság ad minus ... ... flor. 7
Tövisen adósság ... ... flor. 1
Galacz és Ohabán adósság ad minus ... flor. 2
Czentén Nemes Jánosné Dániel Borbárától vettem egy fundust ... ... flor.

Szent-Ágotán vagyon	flor.	200
Apor Lázár öcsémnek az részéért két paripámat	flor.	80
Nemes György urnak jobbágyok superadditiojára	flor.	50
Item Nemes György urnak azon jobbágyra superaddaltam	flor.	48
Nemes János urnak Miklós Pál jószágáért Kis-Kaszlába	flor.	50
Daniel Ferencz ur csiki jószágára örökösön adtam	flor.	600
Ugyan Jankó Péterné asszonynak az alcsíki jószágáért	flor.	172
Boér Pál uramtól vett gajnári sessiot	flor.	50
Az fiscusnak superaddaltam az gajnári és gesesi jószágra	flor.	498
Summa tota	flor.	56,338 [1])
Az koród-szent-mártoni három darab szőlő circiter	flor.	40
Kálnoki Péterné Boér Sophia asszonynak Sajnáron	flor.	30
Kövesdi acquisitum ad minus	flor.	50
Hogy elégtem két helyt, reparatiomra költöttem	flor.	4600
Az sátorok computatis computandis	flor.	490
Verdén vagyon adósság	flor.	300
Nagy-Sinken	flor.	1150
Benében	flor.	1000
Brassóban	flor.	5100
Medgyesnél	flor.	7000
Mártonfalván	flor.	800
Vagyon készpénz	flor.	3010
Harminczhárom esztendeje, hogy megosztoztunk; esztendőnként költségemre, szekerekre, lovakra, hámokra, köntösünkre, minden apróságra csak ezer-ezer forintokot teszek fel	flor.	33,000
Item Brassóban rabságon kivűl laktam másfél esztendőt és havasalföldi bujdosásomban	flor.	1600
Száraz-Patakon adósság	flor.	14

[1]) Helyes összeadással 58,531 frt.

Hogy elhajtá a tatár az kanczákat újolag vettem kanczákat ... ... flor. 300
Csíki Szőts Andrásnál is vallottam kárt flor. 500
Az baronatusért adtam ... ... flor. 1080
Épületekre, béres-ökrökre, tehenekre, juhokra, disznókra költöttem ... ... flor. 300

Summa flor. Hung. 46,364 [1])

Summa vero utriusque flor. Hung. 120,702 [2])

És mivel az harmincz ezer forinton kivül vettem fel Gyéres árát szegény Vesselényi Istvántól ... ... flor. 6000
Prinyi Pálné asszonytól ... ... flor. 1000
Galaczot váltották ki ... ... flor. 1600

Summa flor. 8600

Tehát Apor Istvántól kellett reám devenialni ... ... flor. 38,600
Mely summát, ha kiveszünk az fennírt generalis summából, az 120,702 forintból, marad nékem pura acquisitumom ... ... flor. Hung. 82,102.

Nem igaz hát, hogy én az gróf Apor Istvántól reám devenialt bonumokat dissipáltam volna, hanem az ki meg nem maradott, Isten tüz által, kárvallásokkal vette ki az én kezemből, mert ha megmaradhatott volna, elég jutna most az gyermekeknek.

Altorja, 27. Augusti 1740. Apor Péter, m. k.
(P. H.)

Hátirat: Néhai édes atyám b. Apor Péter úr számadása az Apor István urtól testáltatott pénzről, mind az maga tulajdon írása, mind annak copiája.

(Egykorú másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

3.

Altorja, 1740. szept. 2. és N.-Szeben, 1741. márcz. 1.

Báró Apor Péter második végrendelete.

Laudetur Jesus Christus. Az megoszolhatatlan teljes szent Háromságnak, Atyának, Fiúnak, Szent Lélek Istennek nevében, Amen. Én Alsó-Torjai Báró Apor Péter, noha

[1]) Helyes összeadással 60.364 frt.
[2]) Helyes összeadással 118.895 frt.

életemnek hatvanötödik esztendeiben járok mindazonáltal Istennek kegyelmességiből ép észszel és elmével levén, meggondolván az anyaszentegyháznak amaz szép énekeiben való szép versecskét: *Ifiak rettegjetek, vének készüljetek* s lehetetlen az öreg embernek sokáig élni, még az míg Isten egészséges testben tart, Ezekias királyának mondott szó szerént: *Készítsed el az te házadat*, akartam kevés keresményimről rendelést tenni.

Legelsőbben is igaz hittel hiszem és vallom az római anyaszentegyházat egy egyedül való idvezítő szent hitnek, melyet urunk Jesus Christus keserves kénszenvedésivel, és halálával fundált, dicsőséges menybemenetele után szent Péter gondviselése alá hagyott és azoltától fogva az szent Péter successori által dirigál szemlátomást, maga penig isteni hatalmával az szent Lélek által világ végezetiig oltalmazza, gubernálja, az mely szent hitben hiszem, hogy az apostolok, martyrok, confessorok, szüzek, szent házasok és minden dicsőült szentek idvezültenek és hogy azon egy igaz római hiten kivül senki nem üdvezülhet, és az báránybőr alatt igaz farkasoknak vallom, valakiket az Jesus Christus nem küldött s mégis predicállanak és az Isten anyaszentegyházának egyes köntösit igyekeznek szaggatni és vagdalni, kiknek az ő végek veszedelem. Istennek penig kiváltképpen való kegyelme által, úgy látszik, bátran megyek az halálra, miután elgondolom, hogy az szent Léleknek sugárlása által, sokan az kik veszedelmes vallásban jöttenek be az házamban, az házamtól az egy üdvezítő hitben mentenek ki, sőt az kik házamnál nem voltanak is, sokakat igyekeztem az szent Péter hajójában betenni, az mint Isten malasztjával sokakot be is tettem, az Isten házait építettem, s diszesítettem, Istentől adatott kevés tudományom által az ellenkező vallásúaknak predicatarokot úgy megczáfoltam, szent hitemnek fundamentumát úgy megmutattam, hogy mind írásomra, mind beszédemre megnémultak; de világ szerént lőn ez világoson jutalmam, nem is vártam világi jutalmat, tudván az bölcsnek szavát: *Qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt sicut stellae in perpetuas aeternitates*, mert némely catholicus világi papokból, az kiktől jót kell vala várnom, iszszonyú gyalázatokot, üldözéseket kelle szenvednem ártatlanúl, de azért szent hitemben meg nem ütköztem, hanem Urunk Jesus szavait megtartottam: *Super cathedram Moyses* etc,; most is azon papoktól való üldözésim, gyalázatim békességes türéssel türöm és azon egy idvezítő apostoli szent hitben kévánom meghalni, melyben az Úr Jesus

Christus adjon hathatós malasztot, hogy szent malasztja által én is örökkön örökké áldhassam: *Szent szent szent az seregeknek ura Istene*, melylyel lelkemet ajánlom Ő Felséginek, testemet penig az ő anyjának az földnek, temettessék édes eleink temető helyiben, s ha lehet az édes atyám teteme felí.

Legelsőbben is adok hálát az én Istenemnek, [ki][1] jó egésséges ép testtel megáldott volt, és noha igen ifiú koromban beteges voltam, de gyakrabban ezen vénségemig Isten kegyelméből jó egességben éltem. Másodszor adok hálát, és dícsírem az szent patronusimot s patronáimot, legelsőbben is az macula nélkül való *szüz Máriát*, az kinek segedelmit sok inségemben vettem, másodszor *szent József* patriarchát, az Boldogságos Szüz szüz szent férjét, az kit nagyszombati deákságomtól fogva, hogy az 1694. esztendőben *Liliumfelden* sodalissá lettem, tiszteltem, tiszteletit igyekeztem terjeszteni, az kinek nemcsak titkos segedelmit, sőt szentséges jelenésit személyiben tapasztaltam akkor, mikor egy nagy veszedelemben forgottam és álmamban háromszor adott tanácsot, mit cselekedjem és azon szent tanács által szabadultam meg az veszedelemtől és maradott meg világi kis sustantiam *(így!)*. Harmadszor hálát adok őrző szent *Angyalomnak*, az ki engem tapasztalóképpen sok útaimban vezérlett, veszedelmimben segéltett, sok bünöktől megtartóztatott; egy szóval mindazon szent patronusimnak, patronáimnak adok hálát, az kiket minden nap tiszteltem, hogy Isten előtt imádságokkal gyarlóságomot segéltették, életemet vezérlették, az kikben meg nem csalatkoztam; egy szóval áldom dicsőitem Istennek minden dicsőült szenteit, kérvén azon alázatoson, az mint élelemben segéltőim voltanak, úgy az én halálom óráján méltoztassanak értem könyörögni, hogy Isten ő felsége ne tekéntse sok undok büneimet, hanem véghetetlen irgalmassága szerént könyörűljön én rajtam, törölje el sok undok büneimet s szegény bünös lelkemet helyeztesse az Ábrahám kebeliben, hogy véllek egyemben *(így!)* áldhassam, magasztalhassam, dicsőithessem az én uramot Istenemet.

Köszönöm örök hálaadással az Jesus szent társasága szent szerzetesinek, hogy engem tíz esztendős koromtól fogva tíz esztendeig kebeliben tartott, isteni félelemben tudományban felnevelt, tanolásra ösztönzött, biztatott, sőt oly alkalmatosságokot nyujtott, az melyek ugyan ösztönöztenek az

[1]) Tollba maradt.

tanolásra, és az mi voltam, Isten után azon szent szerzet munkája által voltam, az melyet mivel meg nem szolgálhattam, az Isten fizessen meg.[1]) Köszönöm szépen az Seraphicus szent Ferencz két szt. szerzetinek is atyai jóvoltokot, hogy engem veszedelmemben az *csíki klastromban* oltalmaztak;[2]) ottan ottan szerzetes szent fiait vigasztalásomra nekem atták; úgy az más conventualis szent szerzet kiváltképen való szomorúságomban nemcsak vigasztalt, hanem tizenöt egész esztendeig szerzetes fiait mellettem teljes lelki testi vigasztalásomra tartotta.

Elénekelhetem én szent Dáviddal: *Az én atyám és anyám elhadtanak engemet, az Ur penig felvett engemet*, mert félesztendős koromban édes atyámtól *pestisben* az szomorú halál által megfosztatván, felvön az Isten és amaz boldog emlékezetü apámmal egy testvér gróf Apor Istvánt tutoromúl rendelvén, az ki is nem mint árvát, hanem mondani édes gyermekit felnevelt, ruházott, tanyíttatott, holtom után is rólam szépen megemlékezett, adjon Isten neki örök nyugalmat, és engedje, hogy vele együtt szent nevit áldván örökkön örökké az boldog Alleluját énekelhessük, Amen.

És noha, ha Istentől büneimért való sok ostora rajtam nem lett volna, bizony tehettem volna testamentumot, mert elég lett volna miből, de legelsőbben is gróf Rabutin erdélyi generalis commendans erőszakosan elvön hetven gira ezüstömöt, azután ártatlanúl, hogy az több ezüstömöt is elvehesse, megfogata és elvőn százharmincz gira ezüstömöt és noha az öcséimmel, Farkassal és Lázárral köz volt, de ugyancsak száz gira enyém lett volna és noha in conferentiali ministerio Bécsben ártatlanságomot bővön megbizonyitottam s ártatlannak pronunciált az felséges udvar, megparancsolta, hogy in integrum restitualtassam, mégis semmit vissza nem ada, és mikor megfogata,[4]) minden mind külső, s mind belső, sőt még az lovaimat is úgy elvéteté, hogy egyéb meg nem maradott, hanem az mi rajtam, feleségemen s hat esztendős kis leányomon volt: az mi kevés jószágom kezemben volt, onnét minden marhát, gabonát eltakarítata, ártatlan huszonkét holnapig az brassai fellegvárban rabúl tartata, azért is semmim sem lévén, sok pénzemet kelle elköltenem, azt penig nem az én vétkemért cselekedte, hanem hogy az ipam *gróf*

---

[1]) 1686-tól 1693-ig Kolozsvárt, 1693—1696-ig Nagy-Szombatban tanult a jezsuita collegiumban.

[2]) 1705-ben, miután a Rákóczi zsibói vesztett csatája után Csík-Somlyóra menekült.

[4]) 1706-ban Csík-Somlyón.

Kálnoki Sámuel az sok istentelen dolgait, az melyeket cselekedett generalis commendanságában, az felséges udvarnak feladta, hogy az ipamnak nem árthatott, az ipamat bennem mortificalta.

Másodszor az 1722. esztendőben legelsőbben januariusnak első napján az *galaczi*, azután három héttel az *ohábai* házaimat felégetvén, noha mindenkor az mint lehetett tiltottam, hogy sok egyetmást s kivált drága portékát magunkkal ne hordozzunk, mégis ott levén sok drága portékám, nuszttal, nesttel, hiúzzal bérlett köntöseim, drága öveim, köves portékáim, feles jó féle gyöngyöm, ezer forintos ezüst credentiám: mind eszszeégének, úgy, hogy legalább vallottam tizenkét ezer forint érő kárt és noha idő jártára Isten kiadta tudnom, hogy ki practicájából égtem el, mert akkor is az életemre törekedtenek, de Isten csodálatoson megoltalmazott, de jobb azt elhallgatni, hogy ki volt, mint pennára kitenni, elég az, hogy *inimici hominis domestici ejus;* azon fáj az lelkem, hogy azon égésért ártatlanul két személyt ártatlanúl raboskodtattam, kiért az én Istenemtől alázatoson bocsánatot kérek, sőt azután is életem után sokat leselkedtenek, mert az Szolnok vármegye *füzesi* erdőben az puskát vadászatban az hátamban csattanták, noha Isten nem engedé meg, hogy az puska elsüljön, azután méreggel is probálának, de Isten azt is csádálatoson megjelenté és faolaj által kihányám; voltak sok veszedelmi ezen kivűl is életemnek, az melyeket le nem irok, mert *ex his omnibus liberavit me Dominus*, kiért áldassék szent neve örökkön örökké.

Azt is megvallom, hogy az én Istenem boldogtalan házassággal látogatott meg, de nem magam akaratomból lett házasságom, hanem az édes apám helyett való jó bátyámot gróf Apor Istvánt nem akartam megszomorítani; de ő is szegény nem annyira vétkes, mint gróf Mikes Mihály, az ki — mondani — erővel vette reá az említett szegény bátyámat, hogy úgy házasodjam; ellenkező természetűek lévén a feleségemmel, akár mint kerestem kedvit, semmi haszna nem volt, megszomorodott lelkemben miatta sok haszontalan költést kellett tennem, végre (oly igazán irom, mint az mint Jesus Christus színe eleiben akarok menni!) az 1725. esztendőben elhagya, én az okát le nem írom, mert az egész ország jól tudta, de igazságoson írom, magam semmi okot nem adtam reá, hét esztendeig külön lakék, hét esztendő mulva haza jöve ugyan, de úgy élt akkor is velem, mintha feleségem sem lett volna, midőn ezt írom, tizenöt esztendeje hogy elhagyott elsőbben, de azután soha aszszonynyal nem

háltam, senki szememre nem vetheti sem éltemben, sem holtam után, hogy azok az tizenöt esztendők alatt legkissebb botránkoztató életet éltem volna; az míg penig tőlem külön lakott, mennyi pénzemet költötte el, mely mind válogatott szép aranyokból állott, az regestrumból, melyet ezen testamentumoba bele tettem, megláthatni, mert ha velem valaha egyet értett volna, és együtt kereskedtünk volna, bizony tehetnék ma testamentomot.

Mindezeket azért írám le, hogy ne csudálja senki, ha az én boldogtalan életem miatt keveset kereshettem, sőt csudálja kiki, hogy az micsodás életem volt, koldusságra nem jutottam. Áldassék, felmagasztaltassék az örök Isten, az ki nekem olyan természetet adott volt, hogy én mindezeket békességes tűréssel szenvedtem, örökké azon is kérem Istenemet, hogy adgyon nekem halálam órájáig békességes, csendes, zúgolódás nélkül való elmét, mert én mindezeket Istennek ajánlottam. Mint tartottam meg az reám devenialt bonumokat és mit kerestem, az említett, és ezen testamentumomban betett igaz regestrumból kilátszik.[1])

Úgy vagyon, hogy ha Isten ő szent felsége megtartja vala az mi kevés reám maradott volt szegény *gróf Apor István* bátyámról és az mi keveset mindazokból, mind más industriámból kerestem volt, az Isten dicsőségire többet kellene hadnom, de az fenn megirt okokra nézve szegénységemet nem tagadhatom. Adtam életemben az *kantai klastromban* az *oroszfalvi* határon öt darab szántóföldet és az *kantai* határon két darab szénafűvet úgy, hogy ha az fiaim hozzá akarnak nyúlni, nyolczvan forintot tegyenek le, de most már azon szénafűveket és földeket hagyom azon szent helynek száz magyar forintban úgy, hogy ha hozzá akarnak nyúlni az fiaim vagy successorim, tartozzanak az száz magyar forintot azon szent helynek letenni, azonba hagyok annak az szent helynek ötven magyar forintot, hogy az én holtom után értem szent miséket mondgyanak és noha örökös szántóföldek és szénafűvek azok, az melyeket az Kantához hagytam, mindazáltal semmi panaszok édes gyermekeimnek nem lehet, mert akár *Torján*, akár *Nyujtódon* considerálják, annál sokkal többet kerestem.

Az esztelneki klastromnak életemben attam volt életemig, az mint én birtam, az esztelneki jószágoknak az fructussát, most oda is hagyok ötven magyar forintot, hogy

---

[1]) Az Abosfalván őrzött végrendeletben nincs meg az említett regestrum, de megvan Altorján 1740. aug. 27. kelettel. (Ld. 2. sz. a.)

holtom után szent miséket mondjanak értem. Mivel pedig ha Istennek is úgy fog tetszeni, az testem fog fekünni az *alsótorjai* templomban szokott temető helyünkben, az *alsótorjai plebanusnak* hagyok száz magyar forintokot, hogy azt capitaleban letegye és átok alatt soha az capitalehoz ne nyuljon, hanem az interessinek feliért magamért, feliért penig apámért, anyámért s ascendens lineán való szüleimért és atyámfiáért, cum intentione, hogy az melyiknek nagyobb szüksége vagyon, Isten ő szent Felsége applicálja annak, minden esztendőben, mikor alkalmas idő leszen, szent miséket mondjon. Szegény Gidófalvi Gábor hagyott volt nyolczvan magyar forintokot az szegények számára, és noha mikor alamisnát adtam, mentioban s intentiomban volt, s úgy is osztottam, hogy egy része menjen az Gidófalvi Gábor pénziben, de mégis scrupulusom vagyon: azért ha életemben meg nem adnám, az gyermekeim tartozzanak lelkek veszedelme alatt az háromszéki minden plebanusnak proportionaliter kiadni azon nyolczvan forintot, hogy oszszák az szegényekre. Ez az kétszáz nyolczvan forint könnyen kitelik az derék széken való garasokból és az vicetiszteknél levő pénzemből, melyet hogy felvegyenek, átok alatt hagyom s legelébb is Apor János fiamnak, az után az több gyermekeimnek is és annál ugyan többnek kell bé jönni, de ha több jő, az fáradságáért legyen Apor János fiamé, mindazonáltal ha valahogy abból ki nem telnék, vagy valami restantia lenne, addig az gyermekim ne osztozzanak, hanem legelsőbben is az jószágoknak proventussát forditsák ezen pium legatumra és fizessék ki.

Az szent Josef kápolnáját én építtettem *Torján*, azon kápolnának hagyok száz magyar forintot, hogy azt interesre letegyék, és annak interesire építsék azt a szent kápolnát; ezt pedig kötöm az háromszéki ordinarius esperest lelkiismeretire, elocalja jó helyre, az interesivel, ha valami fogyatkozása leszen azon kápolnának, az torjai ordinarius plebanus reparaltassa.

Noha az mint feljebb is írám, örökké háborúságban éltem az feleségemmel, *Kálnoki Borbárával*, soha csendes életem nem volt, mindazáltal én neki mindent megbocsátok, őtöt is kérem azon, hogy én is ha emberi gyarlóságomból (mert szánszándékkal bizony soha nem igyekeztem) vétettem, megbocsásson; és maga jól tudgya, hogy az Székely Péter jószágát azért birjuk egyiket, hogy az portioból eximaltuk, hogy életiben ne adózzon, concomitanter, hogy életéig étellel, köntössel tartsuk, az protioból penig sok szolgála-

tomért értem eximalta volt az nemes szék, az mint őtöt, úgy Szemerján Barra Sigmondot is, mert az Barra György jószágát maga vette Szemerján; azon kivül azt is jól tudgya, hogy egynehány szántóföldet, szénafüvet *Szent-Léleken* szolgálatommal kerestem s szerzettem és az épületeket is mind az malommal együtt nagyobbára az ns. szék építette s magam interesemmel s pénzemmel is toldottam; lelkiismeretiben szóllván azt is gondolja meg, boszúmra mennyi sok pénzemet költé s tékozlá el: azért elégedgyék meg avval és ne essék nehezen, ha nem lévén miből, most semmit sem hagyhatok.

Úgy vagyon, hogy *Apor Jósef* fiam mind Nagy-Szombatban való tanúlásakor, mind Nagy-Szombatból való lejövetelekor nem kevés szomorúságomra volt, haza jövén pedig noha legnagyobb anxietásban, szomorúságban voltam és afflictioban, nem hogy vígasztalt volna, sőt ő is szomorúságokkal illetett, sőt nemcsak szomorúságomban nem vigasztalt, sőt engemet öreg atyját elhagyott, két vagy három esztendeig boszúmra külön lakott, voltak egyéb dolgai is, az melyek méltán szomoríthattak, de mivel ottan ottan azután láttatott valami kevésben kedvemet keresni, mind eddig való apprehensiomot letenném, de mivel egy feslett erkölcsü, boszorkányoztató (az mint előttem bizonyoson constal) *Benkő Anna* nevü ,néhai Benkő Ferencz leányához adta magát, annak kedviért apját, anyját gyakorta megvetette, szemtelenül vélle társalkodott, sok szép intésimet be nem vette, öreg apját, anyját koporsóig megszomorította, sőt bizonyoson (ha csak Isten meg nem gátolja) feleségül el akarja venni, az Apor háznak és névnek örökös gyalázattyára, sőt az Apor familiát föld alá akarja böcsületiben, s hírében, nevében nyomni, annak az fertelmes, feslett, gaz természetü gaz személynek kedviért ártatlan testvér hugát már tizenkét esztendeje hogy üldözi, mindenütt gyalázza, szerencséit elrontotta: ezekre az okokra nézve, volna egymás kiváltképpen való okom is, de avval lelkemet terhelni nem akarom, mely keserves apai és anyai szívet megsértő dolgaiért, noha az szegény bátyám gróf Apor István az testamentomot úgy hadta, hogy az én holtom után fiú ágon levő gyermekeimé legyen, az mit nekem hagyott, de ha általlátta volna szegény, hogy nekem ilyen Apor nevet meggyalázó, az Apor nevet földbe temető fiam leszen, bizonyosn az ilyen fiúnak semmit nem hagyott volna, sőt az micsoda természetünek ismertem, el is csapta volna maga mellől és minden keresményiből kitagadta volna és noha az szegény bátyám nem teszi fel

testamentumában, hogy minden fiúnak jusson az, az mit nekem testalt, hanem csak az fiú ágnak, innét hatalmam vagyon, hogy az ilyen erkölcstelen fiat kitagadjam, s az jó erkölcsű fiamnak hadgyam, az mint hogy in tantum, in quantum auctoritatem habeo, gróf Apor Istvánnak minden reám devenialt, akármi névvel nevezendőből kitagadom, mint olyan degener fiat, az ki mind engem, mint néhai gróf Apor Istvánt, mind az egész Apor házat, nevet meggyalázza; hogyha penig ebből pertpatvart akarna indítani, az több fiaim senki más bíró előtt meg ne feleljenek, mert az szegény gróf Apor István az ő testamentumának örökös bírákat rendelt, az többi között az kolosvári Jesus társasága kolosvári cellegium t. pater rectorát, ha penig Apor Jósef idegeny bírák előtt indíttana ebben pert, úgy is az szegény gróf Apor István testamentuma szerént mindenütt elvesztené: azért átok alatt hagyom az több gyermekeimnek, hogy az én akaratomból az gróf Apor István keresményiből semmit se adgyanak másként, hanem az említett kolozsvári p. rector uram valamit találna itilni; kérem penig fiúi engedelmességgel t. említett p. rector uram semmit ne favorizaljon, egyességre ne is intse őköt, hanem secundum Deum et iustitiam eius igaz szerzetesi conscientiaja szerént dirimalja. Az mi keveset én kerestem penig, átkozottak legyenek az több gyermekeim, ha csak egy kis pénz érőt is adnak neki, hanem az ide alább való dispositiom szerént oszszák fel egymás között.

Az tövissi jószágot pro interim csak azért engedtem vala oda Apor Jósefnek, mert örökösön neki nem adtam, ott is kivált az menyiben nekem pénzem vagyon rajta, de azon kivül is ha lehet s úgy itili p. rector uram is, az mennyiben az szegény Apor Istvánnak is pénze vagyon rajta, ebből is kitagadom, mert én azon tövissi jószágot csak azért engedtem vala nagyobbára oda, hogy az mellől az feslett erkölcsű Benkő Anna mellől eltávozzék, és magát, cselédit abból ruházza, de egyik conditiot sem töltötte be, azért nem hogy az jószágot engedjék neki, sőt részt se adgyanak az több gyermekeim *Tövisből;* oda értem, hogy ha életemben is elvenné azt a feslett erkölcsű Benkő Annát feleségül, vagy penig holtam után is, úgy legyen mindenből kitagadva, hogy ha penig vagy éltemben maga characterihez hasonló feleséget venne, vagy penig holtom után is lemondana azon feslett erkölcsű Benkő Annáról, s nemzetségit avval meg nem gyalázná, az ide alább való dispositiom szerént osztozzék ő is.

Az én édes kedves, nekem mindenekben kedvem kereső s kedvem betöltő, lelkem édes fiamnak *Apor János*nak, mivel Nagy-Szombatban is dicsőségesen viselte magát, első magister philosophiae lett, melyben az én böcsületemet is nagyon terjesztette, onnan böcsületesen haza érkezvén minden tétovázás nélkűl mellém jött, akkor is én nagy anxietasban, nagy szomorúságban és üldözésben levén, mellém jött mindgyárt, mellettem s velem tűrt, szenvedett, üldözéseket szenvedett miattam, mégis vigasztalásomra mellettem megmaradott, kedvemet mindenben betöltötte, soha meg nem szomorított, s másokkal is magát mind szerettette s ma is szeretteti, melyre most is atyaiképpen intem az édes fiamot, azután is azt kövesse: azért mindazokban, az melyeket neki hagyok, az több testvér atyafiainak részt ne adgyon, azon kivűl osztozzanak, részibe ne vegye, hanem részin kivűl legyenek övé, lévén nekem azon kivűl is négy-öt annyi keresményem, az melyekből az oda fel Apor Józsefről irt conditiok szerént osztozzanak. Hagyom azért neki csak magának ajándékon az *vasas-szent-iványi* jószágnak felit, az felit penig vegye maga részibe, úgy hasonlóképpen az vasas-szent-iványi és Vasas-Szent-Ivány körül levő falukban való adósságoknak felit, az más fele menyen részíben, azon más dimidietással az Apor Jósefről irt conditio szerént; ha János fiam részíben nem akarná venni, osztozzanak az fiak s maga is Apor János az gróf Apor István testamentuma szerént. Az *Széphavason* és *kászonujfalui* határon valamennyi szénafűvet vettem, hagyom Apor János fiamnak, az *valáli* határon való szénafűvel osztozzanak az conditio szerént az több szénafűvel. Az mely *arany lánczot* az császár nekem küldött, azt is Apor János fiamnak hagyom, úgy, hogy ha csak az elkerülhetetlen szükség nem kévánja, átok alatt el ne adgya, úgyis az fiú ágat kénáltassa meg; ha penig neki fia nem lenne, legyen az fentirt conditio szerént azon fiué, az kinek fia leszen, hogy az familiánk böcsületire maradgyon meg az fiú ágnál; de ha László fiamnak is fia nem lenne és Apor József ugyancsak elvenné azt az feslett erkölcsű Benkő Annát elveszi *(így!)*, az ő fiú ágon levő maradékjáé ne legyen, hanem legyen Apor Anna leányomé; ha neki is férfi maradvája nem lenne, tegyék és adgyák az kolozsvári Jesus társasága templomában való boldogságos csudálatos szent képnek; az míg penig az fiú ág fenmarad, az Apor Jósef maradváján kivűl, ut supra familiánknak dicsőségire maradgyon meg az fiú ágnak. Az *jaspis aranyos kis kanna* magam keresményem, hagyom

Apor János fiamnak. Az szegény gróf Apor István *magos ürmös borivó kannáját* belől aranyos, az szegény gróf Apor István neve rajta, azt is hagyom Apor János fiamnak, az mint mikor Nagyszombatból lejött vala, még akkor is neki igirtem vala; ez is, ha lehet sub conditionibus, ut supra, maradjon az fia ágnak. *Az misemondó egyetmásomot* is hagyom Apor János fiamnak, úgy az *kerek török sátort is*, az *pecsétnyomó arany gyürümöt* és az mely kis *czápa pohárból* ivutt eddig is, Apor János fiamnak hagyom, úgy hogy ezek része kivül legyenek az ő hozzám való szeretetiért; az többiből penig együtt osztozzék az többivel.

Apor László fiamra sincsen panaszom, hogy kedvem ne kereste volna, azért is ha csak Apor Jósef nem resipiscal, az én itiletem szerént neki az gróf Apor Istvánról devenialt bonumokban nincsen része s kivált ha kolosvári pater rector uram is megitili: tehát az Apor Istvánról reám devenialt mind jószágot, mind pénzt, Apor János és László fiaim oszszák két felé; de ha csak nem resipiscal, semmi nemü keresményemben akár mi néven nevezendőben neki ne adgyanak, hanem az fiu-jószágban az két fiam, az anyajószágban penig az két fiam és Apor Anna leányom oszszák három felé; de ha Apor Jósef fiam resipiscal, osszák egyaránt. Apor László fiamnak külön hagyok három gyermek lovat, egy *trébelyezett aranyos kannát*, az *arany gyürümöt*, az kiben az zöld kő vagyon, csináltasson pecsétnyomó gyűrűt belőlle. Apor Jósefnek adtam volt az szegény Apor István gyémántos pecsétnyomó gyürűjit, annak sem volt embere, hogy meg tudta volna tartani, elvesztette, nekem nagy szomorúságomra.

Apor Anna édes leányomnak, mivel az szegény gróf Apor István testamentuma kirekeszti az leány ágat, lelkem ismerete megsértése nélkül abból ugyan nem hagyhatok, hanem hagyok in specie száz körmöczi aranyat, ötszáz magyar forintot, azon kivül készpénzt és mivel magam industriamból is kerestem az fiaimnak az én itiletem szerént eleget, az adósságból is adgyanak neki az fiaim ötszáz magyar forintot; javallom, hogy az vérdi és szent-ágotai ötszáz forintot adgyák neki, ezt abba computalom, az mint száz aranyat superaddáltam az fiscusnak az gajnári és gesesi jobbágyokra; azonba magam keresményemet, az nagyobbik ezüst *kávé-főző ezüst korsót*, úgy az mely nádméz tartóban az hat apró ezüst kalán vagyon az kis kalánokkal együtt, egy ezüst *gyertyatartót*, az két kisebbik közül, az nagyobb *nádméztartó scatulyát*, az ezüst *creden-*

tiát, az mely az feleségemnél vagyon; jól tudja az feleségem, hogy mikor az atyafiainál megosztozék, az tizenkét eszszejáró ezüst pohár ugyan részben neki juta, de az nagy ezüst aranyos fedeles pohárért száz harmincz forintot fizeték az atyafiaknak, az mint az jószágokot osztozásra inventáltattam vala: azért azt a százharmincz forintot is, vagy ha az pohárt akarják neki adni, hagyom Apor Anna leányomnak, de mig Isten az anyját élteti, addig az mik az anyja kezinél vadnak, ne igyekezzék kivenni. Item valamennyi clenodiumot néhai Hun commisariustól vettem, és Henter Sigmond uramtól, mik azok és az tűztől mi maradott meg, s gróf Haller János uram miket adott vissza, mind ezeket az feleségem jól tudgya, talám maga is az édes leányom: azokot is mind hagyom az édes leányomnak Apor Annának, melyek az édes anyja keziben vadnak, azon kivül valamit az anyai jószágban kerestem, mindenből része legyen.

Vagyon az feleségem keziben egy *gyémántos keresztem*, egy gyémántos *arany rósám*, az kereszten az szegény Apor István neve van, ezek Apor Istvántól jutottak; ha Apor Jósef resipiscalna: az gyémántos kereszt legyen övé, az arany gyémántos rósa vagy medály Apor László fiamé.

Item az feleségem keziben vagyon az *mátkás gyűrům*, tizenhárom vagy tizenöt gyémánt benne: azt hagyom Apor János fiamnak; ha pedig Apor Jósef nem resipiscal, az mellől az fertelmes Benkő Annától, tehát mind az keresztet, mind az rósát, mind az mátkás gyűrűt Apor János és László fiaim oszszák igazságosan és atyafiságosan ketten két felé.

Az szegény gróf Apor István csináltatott volt csak tulajdon magam számomra, az kit nekem is ajándékozott, *huszonnégy egybejáró ezüst aranyos poharakat*, az melyeknek az egyike az feleségemnél vagyon: azokat is mind az gyermekeim közűl annak hadnám, az melyiknek akarnám, mert tulajdon csak nekem csináltatta az szegény gróf Apor István, de az gyermekeimtől nem akarom elidegenítteni, azokat is ha csak Apor Jósef nem recedál Benkő Annától, vagy el találná venni familiánknak gyalázatjára, feleségűl azt a feslett erkölcsű Benkő Annát, tehát az két fiam Apor János és László oszszák két felé.

Ezeken kivűl vagyon gróf Apor Istvántól nekem jutott három *ezüst tál*, ketteje az feleségemnél vagyon; egy ezüst aranyos *koczkás pohár*, ez az feleségem keziben vagyon, ezt az pohárt amaz nagyhírű vitéz generalis

Christus adjon hathatós malasztot, hogy szent malasztja által én is örökkön örökké áldhassam: *Szent szent szent az seregeknek ura Istene*, melylyel lelkemet ajánlom Ő Felséginek, testemet penig az ő anyjának az földnek, temettessék édes eleink temető helyiben, s ha lehet az édes atyám teteme felí.

Legelsőbben is adok hálát az én Istenemnek, [ki][1]) jó egésséges ép testtel megáldott volt, és noha igen ifiú koromban beteges voltam, de gyakrabban ezen vénségemig Isten kegyelméből jó egességben éltem. Másodszor adok hálát, és dícsírem az szent patronusimot s patronáimot, legelsőben is az macula nélkűl való *szűz Máriát*, az kinek segedelmit sok inségemben vettem, másodszor *szent József* patriarchát, az Boldogságos Szűz szüz szent férjét, az kit nagyszombati deákságomtól fogva, hogy az 1694. esztendőben *Liliumfelden* sodalissá lettem, tiszteltem, tiszteletit igyekeztem terjeszteni, az kinek nemcsak titkos segedelmit, sőt szentséges jelenésit személyiben tapasztaltam akkor, mikor egy nagy veszedelemben forgottam és álmamban háromszor adott tanácsot, mit cselekedjem és azon szent tanács által szabadultam meg az veszedelemtől és maradott meg világi kis sustantiam *(így!)*. Harmadszor hálát adok őrző szent *Angyalomnak*, az ki engem tapasztalóképpen sok útaimban vezérlett, veszedelmimben segéltett, sok bűnöktől megtartóztatott; egy szóval mindazon szent patronusimnak, patronáimnak adok hálát, az kiket minden nap tiszteltem, hogy Isten előtt imádságokkal gyarlóságomot segéltették, életemet vezérlették, az kikben meg nem csalatkoztam; egy szóval áldom dicsőitem Istennek minden dicsőült szenteit, kérvén azon alázatoson, az mint élelemben segéltőim voltanak, úgy az én halálom óráján méltoztassanak értem könyörögni, hogy Isten ő felsége ne tekéntse sok undok büneimet, hanem véghetetlen irgalmassága szerént könyörűljön én rajtam, törölje el sok undok büneimet s szegény bűnös lelkemet helyeztesse az Ábrahám kebeliben, hogy véllek egyemben *(így!)* áldhassam, magasztalhassam, dicsőithessem az én uramot Istenemet.

Köszönöm örök hálaadással az Jesus szent társasága szent szerzetesinek, hogy engem tíz esztendős koromtól fogva tíz esztendeig kebeliben tartott, isteni félelemben tudományban felnevelt, tanolásra ösztönzött, biztatott, sőt oly alkalmatosságokot nyujtott, az melyek ugyan ösztönöztenek az

[1]) Tollba maradt.

tanolásra, és az mi voltam, Isten után azon szent szerzet munkája által voltam, az melyet mivel meg nem szolgálhattam, az Isten fizessen meg.[1]) Köszönöm szépen az Seraphicus szent Ferencz két szt. szerzetinek is atyai jóvoltokot, hogy engem veszedelmemben az *csíki klastromban* oltalmaztak;[2]) ottan ottan szerzetes szent fiait vigasztalásomra nekem atták; úgy az más conventualis szent szerzet kiváltképen való szomorúságomban nemcsak vigasztalt, hanem tizenöt egész esztendeig szerzetes fiait mellettem teljes lelki testi vigasztalásomra tartotta.

Elénekelhetem én szent Dáviddal: *Az én atyám és anyám elhadtanak engemet, az Ur penig felvett engemet*, mert félesztendős koromban édes atyámtól *pestisben* az szomorú halál által megfosztatván, felvön az Isten és amaz boldog emlékezetü apámmal egy testvér gróf Apor Istvánt tutoromúl rendelvén, az ki is nem mint árvát, hanem mondani édes gyermekit felnevelt, ruházott, tanyíttatott, holtom után is rólam szépen megemlékezett, adjon Isten neki örök nyugalmat, és engedje, hogy vele együtt szent nevit áldván örökkön örökké az boldog Alleluját énekelhessük, Amen.

És noha, ha Istentől büneimért való sok ostora rajtam nem lett volna, bizony tehettem volna testamentumot, mert elég lett volna miből, de legelsőbben is gróf Rabutin erdélyi generalis commendans erőszakosan elvön hetven gira ezüstömöt, azután ártatlanúl, hogy az több ezüstömöt is elvehesse, megfogata és elvőn százharmincz gira ezüstömöt és noha az öcséimmel, Farkassal és Lázárral köz volt, de ugyancsak száz gira enyém lett volna és noha in conferentiali ministerio Bécsben ártatlanságomot bővön megbizonyitottam s ártatlannak pronunciált az felséges udvar, megparancsolta, hogy in integrum restitualtassam, mégis semmit vissza nem ada, és mikor megfogata,[4]) minden mind külső, s mind belső, sőt még az lovaimat is úgy elvéteté, hogy egyéb meg nem maradott, hanem az mi rajtam, feleségemen s hat esztendős kis leányomon volt: az mi kevés jószágom kezemben volt, onnét minden marhát, gabonát eltakarítata, ártatlan huszonkét holnapig az brassai fellegvárban rabúl tartata, azért is semmim sem lévén, sok pénzemet kelle elköltenem, azt penig nem az én vétkemért cselekedte, hanem hogy az ipam *gróf*

---

[1]) 1686-tól 1693-ig Kolozsvárt, 1693—1696-ig Nagy-Szombatban tanult a jezsuita collegiumban.

[2]) 1705-ben, miután a Rákóczi zsibói vesztett csatája után Csík-Somlyóra menekült.

[4]) 1706-ban Csik-Somlyón.

conditio szerént Apor Jósefről, az mint oda le irám; egy szóval minden felkelhető réz, vas és ón portékáimot az szerént oszszák; de az gróf Apor Istvánról reám devenialt *szőnyegeket* csak az fiak oszszák, hanem az gróf Apor Istvánról devenialt szőnyegekben adgyanak Apor Anna leányomnak két tisztességes új szőnyeget.

Az leány ágat illető jószágok ezek: Csik-Somlyó és az egész csíki jószág, Nyujtód, Galacz, az kövesdi jószág, az sebessi, gajnári és alsó-gesesi részen kivül; ezeket az édes négy gyermekeim oszszák egyaránt az keresményemen kivül, melyekben, ha csak nem resipiscal, Apor Jósef fiamnak része ne legyen. Csak az fiakot illető jószágok ezek: Torja, itt az szegény nagyapám öregbik Apor Lázár keresménye, az Incze és Zölde nevü jobbágyok, az melyeket én eddig nagy fáradságommal, költésemmel oltalmaztam meg, az Sándor János és Mihály jószágok, az Sándor Jánosé örökösön vagyon, az Sándor Mihályé zálogon, az mint emlékezem nyolczszáz forintokban, de ezen az Mihály részin csak egy jobbágy vagyon; ezt az Sándor János és Mihály részit gróf Apor István kereste, az kis-kászoni Miklós Istvánt és Mártont gróf Apor István vette, de én superaddáltam reájok; Szent-Léleken és Kis-Kászonban az Nemes János részit én foglaltam el adósságban, az mint az registromból kiláczik. Kis-Kászonban Miklós Pált én cseréltem vala Nemes János uramtól, maga Miklós Pál deficialt, de az jószágát örökösen vettem meg említett Nemes János uramtól. Azonba mennyi jobbágyot, szántóföldet, szénafüveket kerestem az contractusokból kiteczik. Fejérd, Ohába, fiscalis, az donatiot olvassák meg minden fiscalis jószágokban az fiaim és igen observalják. Tövisnek egy része fiscalis, az kit ma is Macskási, vagy Kapi résznek hínak, más részit az Ujvári familiától foglaltam el, ha jól jut eszemben négyszáz forintban, az vendégfogadót egészlen magam építettem az magam jobbágyimmal és pénzemmel, az fundust penig mindenik fordúlóban tíz-tíz köböl fereje földdel és husz szekérre való szénafüvet az feleségemnek Kálnoki Borbálának Tövis városa adta örökösön azért, hogy az Tövis városa privilégiumát kiszerzette; jól reá vigyázzanak penig az édes gyermekeim, hogyha szintén az fiscus kiváltaná is az Macskási vagy Kapi részt, csak kezekben maradna, az mit az város adott és az mit elfoglaltam az Ujvári adósságban; hasonlóképpen observálni kell, hogy az vecserdi jószágból is vittem én oda jobbágyokot, másféle idegeny jobbágyokot is vittem én oda, az kik nem az Macskási

vagy Kapi rész után való, ha azért azt az Macskási részt kiváltaná is az fiscus, ezeket az jobbágyokot az Ujvári fundusra elszállíthatják. Azt is vegyék eszekben az fiaim, hogy Tövisen az vendégfogadó és azután járandó szántóföldek és szénafű in tantum in quantum az feleségemnek Kálnoki Borbárának adta Tövis városa, Apor Anna leányommal is köz, ha csak mi kevés jószágok megmarad is Tövisen azt igen megoltalmazzák, mert eljöhet még az idő, hogy még az tövissi csak kevés jószág is igen drága jószág leszen, az mint értem olyan időt, hogy igen édes kedves vala az tövissi jószág, ha ki csak mi keveset is birhatott Tövissen. Vasas-Szent-Ivány fiscalis, de itt azt observalják, hogy ha az fiscus redimalni akarná, mikor az szegény gróf Apor István az fiscustól megvette, az szőlő egészlen puszta volt, az mint kiláczik az akkori szamosujvári udvarbíró resignatiojából, az mely az inventariumok között vagyon, az szőlőnek építésit juro pretendalhattyák az fiscustól, ha ki akarja váltani; másodszor azt observálják az fiaim, hogy az mely négyezer forintot az mint eszemben jut (hiszem a contractus megmutatja) Vasas-Szent-Iványért attam Apor Lázár öcsém uramnak, azon pénzzel vette meg menyem aszszony Apor Lázárné Kapi Theresia aszszony az testvér öcscsétől Kapi János uramtól az Doboka vármegyei viczei és más falukban hozzá tartozandó részit, én pedig az mint világosan kijő és az contractus megmutattya, olyan conditioval adtam azt az négyezer forintot (mert noha Vasas-Szent-Ivány csak háromezer hatszáz magyar forintokban vagyon inscribalva, de levén Apor Lázár uramnak holmi adóssági Vasas-Szent-Ivány körűl, azt is felváltottam), hogy Isten kitől őrizze Apor Lázár öcsém uramot, hogyha az ő kegyelme fiú ágon levő maradéki deficialnának és csak leány ága maradna, azon pénz az ő kegyelme leányira ne maradjon, hanem immediate az én fiú ág maradváinra szálljon az az pénz vagy pénzen vett jószág és így mind az fiaim, mind az fiaim successori erre igen jól reája vigyázzanak, az contractus az leveles ládában vagyon, de hogy ezt az contractust az fiaim az captalanba beadgyák és ennél penes requisitorias párba kivegyék azt javallom, ne hogy eltévelyedgyék. Az mikvári dézsmát Kőhalom székben kétezer német forintban Leopoldus császár atta nekem magamnak fiú ágra, ha resipiscal Apor Jósef fiam, az oda fel leirt conditio szerént oszszák az fiaim három részre, de ha Jósef fiam ugyancsak nem resipiscal, az két fiam Apor János és László oszszák két felé; ha penig az fiscus ki

találja váltani kétezer forintban lévén, az pénzt oszszák egyaránt az feljebb irt conditiok szerént; mivel pedig az *sibriki* dézsma is Kőhalom székben és az homorod-szentpéteri donatio egyben van foglalva és az sibriki dézsmát b. Korda György uram birja, az donatio az b. Korda György uram levelei között vagyon.

Ha az tatár az 1717 esztendőben el nem hajtsa az ménesemet, bizony kanczájok is elég marad vala az gyermekeimnek, mert egy Hunk nevű német commissariustól is csak magam vettem vala négyszáz forint ára kanczákot. Az szegény gróf Apor Istvánról is szépen jutott vala, de azt egytől egyig elhajtá az tatár; szarvas barmom is elég vala, s eleget hagyhatok vala, de azokot nagyobb részin az dög elveszté: azért külön Apor Anna leányomnak hagyok négy kanczát s hat tehenet, az több minden névvel nevezendő négylábú marháimot az négy gyermekem, Apor Jósef, János, László és Anna oszszák istenesen; de ha Apor Josef nem recedál Benkő Annától, egy borjúfarkat se adgyanak neki.

Minden könyveimet, ha Apor Jósef megböcsülli magát, az három fiam oszszák igazságoson, ha penig Apor Jósef meg nem becsülli magát, csak Apor János és László fiaim oszszák kétfelé és mivel nekem *szép könyveim* vadnak, ha némelyek kicsidek is, de ne contemnálják, még az gradualis könyveket is, mert sokat tanolhatnak belőlök; kérem az *könyveket böcsüljék meg; az mely könyveket penig magam conponáltam, az familiákról és Erdélynek vicissitudojáról, úgy Erdélynek az régi szokásáról, melyet Metamorphosis Transylvaniae attam ki:* ennek ketteit, úgy mint az familiákról az néhai Márton Miklós deák írásában, az kiben több vagyon, Apor János fiam átok alatt tartsa meg; úgy még vagyon egy exemplar, ha valamelyik fiam rajta nem kap, úgy azt is tartsa meg Apor János fiam, ezek másutt sohult meg nincsenek, hanem az Jesus Társasága collegiumának attam ki Kolosvárott; ugyan átok alatt hagyom, senkinek ki ne adgyák, hanem ha valaki párban kévánja, párba ki adhatják, mert én, mikor ezeket componáltam, sok költséggel, fáradsággal jutottam hozzá.

Az jancsár kardomat [1]) pure hagyom Apor Jósef fiamnak, az nagy *leveles láda is* maradgyan annál az fiamnál, az ki conservator literarum leszen.

---

[1]) A csasádi hagyomány szerint Kara Musztafa nagyvezér adta Bécs ostromakor Apor Istvánnak. Máig is megvan báró Apor István úrnál Abosfalván a nagy, hosszú, bőrrel bevont fatokkal.

Én pert sokat az gyermekeimre nem hagyok: csikszent-mártoni Balás Deákné Kisfaludi Christina aszszony perel az Incze és Zölde jobbágyokért Tarnóczi jusra, az melyet in foro inferiori megnyertem, táblára vagyon appellálva, ebben kell felvenni, hogy ha lehet rejiciáltatni kell, mivel az transmissio manca, mert allegalta az pars adversa az János király donatioját s az transmissioban nem inseraltatta, abból penig pro futuro az kálli jus, és az feleségem kézdi-szent-léleki jószága iránt sokat tanolhatnak jövendőben az gyermekeim.

Másodszor perel az kézdi-szt-léleki Csintalan ágan az Kis familia jobbágysága iránt az Szaniszló familia avagy Könczei Gábor és az több atyafiak: abban azt kell megláttatni, hogy hamis relatoriával éltenek, midőn in figura judicii az bizonyságok megtagadták, hogy ők azt nem felelték, az mi az relatoriában vagyon, ezt is in utroque foro megnyertem, táblára van appellalva, az mely fundamentumon defendaltam mind az két pert, csak legyen jó procatorok, táblán se féltsék egyik pert is. Csíkban perel taploczai Damokos István az menye Tatár Judit képiben, az borsovai Tatár nevű kertért, avagy szénafüért és noha az csíki törvény szerént in foro inferiori megnyert, mindazonáltal csak legyen jó procator, az mely fundamentumon én defendaltam, legalább táblán ne féltsék; ezt az kertet én jó szívvel kiadtam volna, ha bizonyos lehettem volna benne, de mivel az szegény bátyám gróf Apor Istvánnak saczczban atták volt, supponáltam, hogy örökösön atták, mivel decretalis ratio vagyon benne; mindazonáltal ha valaha megbizonyosodnának bizonyosan az gyermekeim, hogy zálogban volna, átok alatt adgyák ki. Azonban egynehány jobbágyot kérettem fel, kikről az relatoriák megtudnák, azokot se hadgyák az gyermekeim.

Az mint életemben is lelkemnek nagy fájdalmával azért az feslett erkölcsű Benkő Annáért és hasonló más fertelmes személyekért üldözé Apor Jósef az szegény édes kedves leányomat Apor Annát, kétségkivül holtom után ha módgyát ejtheti, tudom bizonyosan szegényen az mit elkövethet, elköveti s el sem mulattya: azért Apor Anna édes leányomat bízom és hagyom az én édes kedves lelkem fiamra Apor Jánosra, kivált ha Isten az anyját addig kiszólíttaná ez világból, vegye maga mellé és az mind addig egymást szerették atyafiságosan, úgy holtom után is azon atyafiságos szeretettel szeressék egymást; intertentiójára az fiaim az atyai jószágokból excindáljanak, vagy az mint

emberséges jó lelkű emberek fogják itilni intertentiojára, kiki az maga résziből szakaszszon. Lakadalmat penig, Isten szerencsét adván neki, csináljanak tisztességest neki. Apor László édes fiam is, az mint látom még gyenge gazda, azért intem, hogy az mig megházasodik, Apor János bátyjának fogadja szavát, igyekezzék maga caracteri szerént házasodni, s menjen jól végire, micsodás gazdaszszony, az kit elveszen, az mint hogy atyai szeretettel kérem is Apor János fiamot, ha szavát fogadgya, viselje gondgyát, mert én Apor János fiamot rendelem majoresconak, mivel az mint veszem észre Apor Jósef föld alá akarja mind magát, mind nemzetségit temetni. Azért az édes fiamot Apor Jánost felette kérem, mivel nagyobbára reménységem benne vagyon, ő is igyebezzék tisztességes maga caracteri szerént házasodni és az mint eddig (kiért az Isten mind ez világon, mind az másikon ezer áldást adgyon neki) az olyan feslett életű személyekhez magát nem adta és engem avval nem szomorított, úgy ez után is azon szép hírit nevit tartsa meg.

Nota valde bene, azt is igen observálják az fiaim, hogy az szegény gróf Apor István testamentuma szerént valamit gróf Apor István az feleséginek Farkas Susannának és mostoha fiának Korda Sigmondnak hagyott, hogyha az említett Farkas Susanna és az Farkas Susanna édes fia Korda Sigmond deficialna fiú ágon, tehát valamit az feleséginek Farkas Susannának és mostoha fiának Korda Sigmondnak hagyott, mindjárt jőjön vissza az Apor familiának fele, fele Isten dicsőségire menjen, felire az eclesia részire az öreg Korda Sigmond megalkutt az eclesiával, úgy hogy ha ma Korda Sigmondnak csak az leányi volnának is vagy maradnának is, ma semmi keresete az eclesiának az Korda Sigmond leányin nem lehetne s nem is volna; de az Apor familiával meg nem alkutt, azért az Apor familiának igaz jussa és pretensioja fenn maradott, azért ugyan az Isten adgyon fiú magzatot báró Korda György uramnak, mert bizony defectussát fiú ágon nem kévánom, mindazonáltal — Isten kitől őrizze — ha deficialni találna fiú ágon, az fiaim tartsák magokat az szegény gróf Apor István testamentumához, az testamentumnak párja az leveles ládában vagyon, az original kolosvári p. rector uramnál, de Bécsben ad sanctam Annam az Jesuitáknál is megvagyon, itt nem kell erdélyi bírákot keresni s sollicitalni, ha reluctálódnának az Korda leányok, hanem az esztergomi érsek és az kolosvári p. rector örökös bírája az gróf Apor István testamentumának, azért pro iustitia administranda azokot kell sollici-

talni s másképpen ha nem lehetne, az fiaim közül egyik annyiért ne sajnálják épen magához az esztergomi érsekhez elmenni, a testamentumot pro interim vagy Kolosvárról az pater rectortól vagy a Sancta Anna Bécsből kivenni; ezt penig nem úgy kell érteni, hogy ha csak maga Korda György deficiálna, hanem az Korda familia akármikor deficialna in semine virili és akármikor maradna in semine virili; azon kivül azt is observalni kell, hogy az mely negyven ezer forintot az feleséginek hagyott volt gróf Apor István, azonkivül az öreg Korda Sigmond Jalsoczki Ádámné Kapi Erzsébethnek eladta az viczei jószágot tizenkétezer forinton és az köhéri jószágot cancellarius báró Bornemiszsza János uramnak háromezer forinton, ezeket is producaltatni kell. Az jószágokról micsoda jószágok jutottanak gróf Apor Istvánról az Korda familiára, az levelek megmutatják, de az contractus is megmutatja, az mint én Nemes János és Cserei Mihály uramék közbíróságában contrahaltam volt Brassóban az öreg Korda Sigmonddal; az clenodiumokról és argenteriáról csináltunk volt ugyan mü registromot, de mikor Rabutin megfogata, az mint feljebb írám, gondolom, hogy akkor elveszett, azért arról suo tempore az leány ágat az Korda Sigmondét erőssen meg kell esketni, vagy adgyák elé az hiteles registromot, az melyet én is subscribaltam; az mely contractust incáltam penig én az öreg Korda Sigmonddal, az öreg leveles ládában megvagyon, más része eddig mellettem volt, de azt is azon igyekezem, hogy betegyem az öreg leveles ládában.

Mivel Istennek titkában vagyon, ha az fiaimnak marad-e maradvájok, de ha szintén Apor Jósefnek maradvája lenne is, el találván venni azt az feslett erkölcsü Benkő Annát és attól maradna maradvája, átkozott legyen az, ki annak az maradványának az én keresményemből csak egy kis pénz árát is megengedi, hogy adjanak úgy, a kolozsvári p. rector uram megitili, hogy az gróf Apor István reám devenialt bonumok sem illetik Apor Jósefet, noha én igaz lélek szerént az szegény gróf Apor István testamentuma szerént megitílem, hogy olyan nemzetsége meggyalázó fiat az gróf Apor István keresménye sem illeti, lévén Isten jóvoltából nekem még két fiam Apor János és Apor László; de ha böcsületire talál házasodni, oda értem az ő maradvájit is, mert igaz lélekkel írom, hogy az miatt az feslett erkölcsü Benkő Anna miatt koporsómig úgy meg szomorított Apor Jósef, hogy halálomat is ez fogja közelíteni; Isten oltalmazzon minden keresztény atyát anyát ilyen

lelki-testi szomorúságtól, az mint engemet megszomorított Apor Jósef, hogyha, mondom, ezen conditiok szerént az fiaimnak maradvája nem lenne, az leány ágat illető jószágokban az mit kerestem, azonkivül is Apor Anna leányomé lenne, de mivel a torjai jószágban ő *fiú-leány* lenne, tehát valamit Torjához kerestem, mind legyen Apor Anna leányomé, az gajnári, gesesi, sebessi rész övé legyen, mivel ő vér azokhoz is, de úgy, ha az fiaimnak maradvájok nem lenne. Torjából az örökösből pure ki nem tagadom Apor Jósefet, noha arra is találnék útat, mindazonáltal ha az két fiamnak Apor Jánosnak és Apor Lászlónak maradvája nem lenne: tehát az Torjához való minden keresményem, úgy az anyai jószágokhoz való minden keresményem ne Apor Jósefé és maradvájáé legyen, hanem Apor Anna leányomé. Az Tövisért és Vasas-Szent-Iványért adott pénzem, az tövissi vendégfogadó azonkivül is illeti Apor Anna leányomat, mivel az anyja Kálnoki Borbára kereste, noha én építettem, mind kivül való adóságaimmal együtt, ha Apor János és László fiaim deficialnának minden maradva nélkül, nem Apor Josefé, sem maradvájáé, hanem az édes leányomé, Apor Annáé legyenek.

Mivel azért az is Isten titkában vagyon, ha valamelyik gyermekemnek marad-e maradvája, Apor Jósefről ugyan observáltassék az sokszor leirt conditio, ha tehát az több gyermekeim is maradva nélkül deficiálna, tehát mind Torján, Nyujtódon minden keresményem maradjanak az *kantai conventualis klastromnak*. Nyujtódon keresményeim ezek, az mennyiben eszemben jutnak: az ojtozi szénafünek egy részit az szegény bátyám Apor Lázár kereste volt, az más részit oroszfalui néhai Forró Jánostól magam vettem, az réten egy darab szénafüvet én szerzettem, az búzás kertnek egy részit Apor Lázár bátyám szerzette, az többit én vettem, az martonosszegi nagy földnek az Almás felől való részit Apor Lázár bátyám szerzette, mind az két szélyin mind felsőnek mind alsónak én szerzettem egy-egy jó darabot, az Setei (?) Gábor jószágát, az mint kis Nyujtódon az udvarház vagyon az gyümölcsös kertben, az mint az kút vagyon, annál egy kevéssé idébb az kijáró uczáig, mint künn mint benn, az mint az örökös jószág, s ki s béjő, Apor Lázár szerzette. Az Csüdör Menyhártné Cseh Anna jószágát, az mint az contractus vagyon, az szegény Apor Lázár szerzette ötszáz forintokban, de ebben nagy törvény volt, mert az atyafiak azt pretendalták, hogy ötven forintnál többet nem adott volna érette az szegény Apor

Lázár, de én megörökösítettem és már bizonyosan ötszáz forintban vagyon örökösön; ehez való az nagy-nyujtódi nagy puszta az falu között, hozzá való szántó földekkel együtt. Azomba Henter Mihályné Székely Éva asszontól vettem az szászfalui határon hetvenkét forinton magam vicinumjában egy kis köblös földet; vettem ugyan az szászfalui határon osdolai Vas Miklós uramtól, ha jól eszemben jut, két földet, hét köblös, negyven forintban örökösön; vettem ugyanott az magam vicinumában szászfalui Jakabos Andrástól tíz vékás vagy három köblös földet; vettem az kis tanarokban az Orbai János maradváitól az magam tíz köblös fereje földem mellett hat köblös földet, annak az lábján ugyan az magam vicinumjában ugyan azoktól három köblös földet; az felső határban azon jussan szerzettem három köblös földet; ugyan az kis tanarokban az vizre menőben az gyep mellett három vagy négy köblös földet; item Faragó Ferenczné Saladi Judit és hilibi Gál Farkasné, ha jól eszemben jut az neve, az nyujtódi és szászfalui határon attak két darab földet; jure merito elhagyhatom pedig az Apor Lázár keresményit is, mert sine semine deficiálván Apor Lázár, mikor az felesége Mikó Anna férhez ment, G. Apor István az én tutorom készpénzzel fizette ki minden keresményiből Apor Lázárnak az feleségit Mikó Annát; egy szóval mikor az nagyanyám Imecs Judit az testvér atyafiaival úgy mint Imecs Ilonával és Imecs Frusinával megosztoztak, az regestrumban megvan mind nálam, mind az néhai Boér István maradváinál, abból megláczik mi az örökös (mert csak magam mennyit kerestem mind eszemben jut): az mi Nyujtódon örökös, menjen vissza az véreknek, ha az maradváim ut supra deficiálnak, az többi mind legyen az kantai barátoké. Lemhényben az Sigmond Tamás jószága felét, rajta lakó jobbágyot örökösön én szerzettem; Jakabos Györgynek az apját Apor István szerzette másfél száz forintban, az mely jószágban most Hala nevű jobbágyim laknak Lemhényben, azt az kertet Apor Lázár szerzette, ugyanott néhai öregbik Gyárfás Istvántól, úgy Osdolán is feles szántó földeket szerzettem; egy szóval az én tudtomra semmi eleinkről való örökség nincsen, hanem mind acquisitum. Osdolán Bukur András Apor István keresménye, Osdolán Bálint Mihály és Szászfaluban Farkas Mihály az én keresményim, ha valahol valami örökség találtatik Osdolán, menjen vissza az véreknek, az többi legyen az kantai conventualis barátoké, mind azokkal együtt, valamik eszemben nem jutnak. Csíkban az Daniel Ferencztől

vett jószágok jobbágyok jószágok (!) vadnak hatszáz forintban, item Jankó Péterné Damokos Susannától vett jószágok vadnak százhetvenkét forintokban, melyeket én szerzettem. Az ujfalui jobbágyokat hagyom az kantai barátoknak az nagy-kászoni jószággal együtt, az többit, az ki abból marad, az esztelneki és csíki klastromok oszszák kétfelé. Torján az sok keresményim bizony eszemben nem jutnak, az levelek megmutatják: az is, Torján valami keresményem találtatik, mind legyen az kantai conventualis barátoké. Az alsó-gesesi és gajnári portiokot, melyeket vérre reducalt volt Sebessi Menyhárttól G. Apor István kétezer száz forinttal és tőllem kifoglalván az fiscus, kételenítettem négyszáz kilenczvennyolcz forintokot superaddálni, azért mivel ugy hallottam, hogy Gajnár quondam ugyancsak az apáczáké lett volna: az gajnári, sebesi portiot, úgy ugyanott az Boér Pál uramtól és néhai Kálnoki Péterné Boér Sofia aszszonytól vett fundusok is *(így!)* hagyom Szebenben az *Ursulita* szűz apáczáknak, az alsó-gesesi portiot penig az sebessi részt hagyom az szebeni Jesuitáknak, hogy ha csak fával is segélcsék magokat; ezt penig ugy hagyom, hogy az ország törvénye helyben maradgyon, hogy örökösön nem hagyom, hanem ha valaki igaz vér találtatik, letevén az kétezer ötszáz kilenczvennyolcz forintokat, azon szent szerzetesek tartozzanak az igaz vérnek remittalni, az pénzt capitalében letenni, hogy csak az interesse járjon pro communi usu. Kövesden vagyon egy kevés acquistumom, azt adják el, s legyen *az szebeni Szent Ferencz szerzetié.* Vagyon Galaczon, és Ohában is valami kevés acquisitumom és Galaczon Ohában circiter kétszáz forintom vagy talám több is, azok is legyenek az *fogarasi Szent Ferencz szerzetié.* Tövisset, az mint rehabealtám az Paulinusoktól háromezer háromszáz harminczhárom forintokkal s egynéhány pénzzel, azt hagyom az kolozsvári Semináriumnak hac conditione, mivel hogy az én gyermekeimet azon seminariumban neveltettem, tehát ha igaz Apor nevet viselő találtatik az seminariumban menni, in prima mensa legyen intertentioja, ha penig Apor néven levő nem találtatik, tehát tarcsanak olyankor olyanokot, az kik az eretnekségeket elhadgyák és az egyedűl idvezítő apostoli római szent hitre állanak, de azoknak legyen ha lehet két-két tál étkek, s fél-fél ejtel sere in exemplum aliorum valamennyit, tarthatnak, mikor azok sem találtatnak, maradgyon ad dispositionem rectoris collegii societatis Jesu. Ugyan Tövissen az ujvári részt és százhusz forintot hagyom az *Tövissen lévő pauli-*

nusoknak; az vendégfogadóról az feleségem disponáljon, de ha nem disponalna, mivel hogy az én pénzemmel és jobbágyimmal építetett és K.-Sz.-Lélekben és annál sokkal többet kerestem in conpensationem az is legyen az Paulinusoké. G. Haller János uramnál vagyon ezer forintom, melyről az recognitioja nálam vagyon és csak tulajdon magának attam. avval nem állhat elé, hogy az néhai édes leányom Apor Susanna testamentumot tett volna az urnak, mert én az néhai édes leányomnak azt az pénzt nem adtam, hanem magának ea conditione, hogy ha az néhai édes leányom sine semine meghal, tehát tartozzék nekem az pénzt megfizetni, azért maga is tartozik vélle: azt hagyom az *firtosi* conventualis barátoknak, hogy az capitalét letegyék és csak az interessivel éljenek s az capitale megmaradgyon és esztendőnként ad libitum mondgyanak szent miséket értem és ascendens lineamért s atyámfiaiért. Vasas-Szent-Iványért, az mint Apor Lázár öcsém uramnak az adóssággal együtt négyezer forintot attam, azonkivül mind azon s mind az körül való falukban felesen adósitottam, egy summában vevén, mivel én sodalis voltam az kolosvári congregatiokban, annak kétszáz forintja menjen pro sodalitate B. M. V. Kolosvárott, száza ugyan pro congregatione Agoniae *(így!)* Kolosvárott, hogy azokat capitalében letegyék, az esztendőnként való interesse legyen az congregatioké, ha csak gyertyára is hadd legyen pénzek, még ott marad nekem négyezer forintomnál több, számba vevén, azt hagyom capitalében, hogy interessire tartassék egy juris professor, az ki secundum methodum juris Tyrocinii tanitsa az just.

Isten szent fiának érdemeiért oltalmazza öcsém uramat Apor Lázár uramat, hogy valahogy férfi ágon magva ne szakadgyon, sőt igaz atyafiságos lélekkel kévánom, hogy Isten in secula tartsa meg az ő kegyelme férfi ágát, de Istennél az áldás és Istennél az csapás, ha ő kegyelme férfi ágon deficialna, tehát az contractus szerént az mint oda fel emlékezet vagyon rolla, hogy menyem aszszony ezen négyezer forinttal vásárolta meg az testvér öcscsitől Kapi Jánostól az viczei jószágot, tehát azon négyezer forintot capitaléba tegyék le és az mint az szegény bátyám Apor István árvákról való dispositiojára az kolosvári Jesus társasága visel gondot, úgy erre is ne sajnálja gondot viselni s legelsőbben is tartsanak olyan árvákat, az kik eretnek atyától, anyától születtetnek, hogy az igaz apostoli idvezítő szent hitben nevelhessék fel őköt, hogy ha penig azok nem találtatnának, más árvákat is tarthatni.

Isten B. Korda Györgyöt is oltalmazza, hogy férfi ágon ne deficialjon, de az mint oda fel vagyon emlékezet rolla, ha deficialni találna, az mi az én részem lenne benne az szegény bátyám testamentuma tenora szerént, applicaltassék az convictusra és seminariumra. Az korod-szentmártoni szőlőköt magam kerestem, hagyom az udvarhelyi conventualis barátoknak. Az mi kevés készpénzem vagyon, vagy az mit avval megvásárolnék, hagyom az torjai templomnak harmadát, az más három részit hagyom az k.-sz.-léleki, nyujtódi, kozmási, csik-somlyai szent Péter és szent Pál templomainak, hogy az interessiből az templomokot épitsék és paramentumokot készítsenek. Az kolosvári házamat in tantum in quantum az kövesdi jószágommal is cseréltem, hagyom az árvák ispotályának, tartsák ott az árvákat; az két kertimet, szőlőimet hagyom az *ó-vári Franciskanusoknak* és az Szent-Péternél levő conventualis barátoknak, oszszák két részre.

Az mi kevés arany, ezüst, köves portékám vagyon: az császár atta arany lánczot hagyom *a kolosvári Jesus társasága templomában való csudálatos boldogságos szent Szüz képpinek*, continuo tartsák rajta; az mi kevés argenteriam vagyon, két részit hagyom azon szent képnek, harmadát penig az csík-somlyói klastromban lévő boldogságos szent Szüz képinek. Az sátoraimot hagyom Apor Lázár öcsém uramnak, úgy valamennyi ón, vas, réz portékáim találtatnak. Az mi az szegény gróf Apor Istvánról reám maradott és megtarthattam, disponaljon kolosvári p. rector uram belölle, az én szándékom volna, legyen fundatio pro professoribus theologiae speculativae, az többi maradna pro capitali az udvarhelyi seminariumnak, úgy hogy az alsó-torjai szegény deákok, az kik tanolni Udvarhelyre mennnének, ante alios suscipiantur. Ezeket penig úgy értem, hogy ha Apor Jósefnek attól az feslett erkölcsü Benkő Annától maradvája maradna is, és az többinek nem maradna, az Apor Jósef Benkő Annától való maradékit, vagy magát Apor Jósefet átok alatt minden keresményemből excludalom és ha az más három gyermekemnek maradvája nem lenne, vagy ha lenne is, de azok deficialnának, az szerént minden atquisitumom menjen ad has pias causas, egyebem valahol valamim találtatik, mind hagyom az szegényeknek. Mindazáltal ha attól az fertelmes Benkő Annától recedal Apor Jósef, minden ellenem való dolgait atyai képpen megbocsátom és az több gyermekeimmel egyenlővé teszem, azonkivül az miket külön hadtam az több

gyermekeimnek; ha penig, vagy éltemben feleségül elvenné, úgy azon átok alatt semmi keresményemből ne participálodgyék; igyekeztem éltemben elidegenitteni azon fertelmes Benkő Annától, de semmit sem tehettem: azért ha éltemben el nem venné is, holtom után hogyha szintén mondaná, hogy el nem veszi, ne hidgyenek az több gyermekeim neki, hanem az mi neki kellene jutni, Apor János fiam mind addig conservalja és neki ki ne adgya, az mig megláttya, ha tisztességesen házasodik-e Apor Jósef, vagy máshoz férhez nem megyen az az fertelmes Benkő Anna; hogyha penig holtom után is el találná venni, tehát az minek neki kellene jutni, az két fiam Apor János és László mindgyárt oszszák fel ketten egymás között, ha penig abból valami illetné Apor Anna leányomat, adgyák ki részit.

Ha akkor, mikor meghalok, káplán lesz mellettem, adgyanak két aranyat ő kegyelmének.

Azt nem tagadhatom, hogy Apor Jósef fiam miatt megszomorodott és bús szívvel nem irtam volna ezen testamentumomot, másként hoszszas elmélkedéssel, az dolognak jól megvisgálásával, lelkiismeretem megtapogatásával, hanem átok alatt utoljára is kitagadom minden keresményemből és ha kolosvári p. rector uram megitíli, az mik G. Apor Istvánról reám devenialtak, mind azokból is, mint az Apor házat meggyalázó, bücsületit föld alá nyomó fiat; féljen s rettegjen az Isten boszúálló kezeitől, az ki ilyen öregségre jutott, őtöt tisztességesen felnevelő s tanolására s idegeny helyekre való járására sokat költő édes attyát koporsóig megszomorította és halálát édes attyának megszomorításával accelerállá; mindazonáltal ha ezen lelki s szívbeli megszomorodásommal (szánszándékkal ugyan bizony nem igyekeztem) ország törvényi ellen valamit irtam volna ezen az testamentumomban, azért tettem ide alább ország törvénye tudó jó lelkiismeretü bírákat, hogy azok visgálják meg és igaz lelkiismerettyek szerént decidálják; hogyha penig annak contraria canonica ratioját adhattya, hogy sine ratione exhaeredaltam volna, vagy nem lett volna teljes canonica ratiom reája: azt kérem nagy bizalmasan kolosvári p. rector uramot az theologusokkal conscientiose nem sajnálja decidalni.

Én nagy embereket nem rendelek testamentumom bírájának és executorának, hanem rendeltem s rendelem polyáni Mihálcz Jósef, kilyéni Székely Elek és ikafalvi Dombi János uramékat, vagy ha ezek közül valaki deficiálna proxime, bölöni Cserei János uramat, vagy ha ugyan-

csak defectus lenne valamelyikben, imecsfalvi Imecs Antal uramat, úgy, hogy az hármas numerus megmaradgyon, azon szeretetre kérvén ő kegyelmeket, az mint én ő kegyelmekhez voltam és én az menyiben lehetett ő kegyelmeknek szolgáltam, transferalom ő kegyelmekre minden auctoritasomot, adok egész jurisdictiot, ő kegyelmek ezen testamentumomnak legyenek bíráji és executori és az testamentum szerént decidalják, exequalják; hagyok ő kegyelmeknek külön-külön egy-egy gyermek lovat; hogyha az gyermekeim s kivált Apor Jósef refractariuskodnának, kérem az m. supremum dicasteriumot requiralják, hogy ezen testamentumomot etiam cum brachio manu tenealják, az minthogy magam is alázatoson kérem az m. supremum dicasteriumot Erdélyben, méltóztassék ezen testamentumomot etiam potenti assistentia manutenealni, hogy Erdélyben az degener fiak hadd vegyenek Apor Jósefben példát, mint böcsüljék apjokot s anyjokot s mint fogadgyák tanácsokot s szavokot és mint gyalázzák meg s mint nyomják föld alá szép familiajokot, kiért az Isten is az m. supremum dicasteriumot megálgya, s megfizeti.

Ezelőtt is tettem volt testamentumot Tövissen Miksa Miklós és Miksa György uramék subscriptioja alatt, mely vagyon az tövissi pater Paulinusoknál, de azt per omnia cassálom és utolsó akaratomnak és dispositiomnak ezt az testamentumomot declaralom.

Huszonnégy óránál tovább az testemet az föld színin ne tartsák az gyermekeim, hogy mivel boldogtalan életem volt ez világon, bár csak testem mentől hamarébb hadd nyugugyék, vagy Brassóból vagy Udvarhelyről predicallani jesuität hijjanak, harminczadik napján halálom után azon egyetlen egy jesuita predicatioján kivül se predicatio, se oratio ne legyen, hanem egy kis exequia minden pompa nélkűl, az koporsómra se tegyenek egyebet fekete bakacsinnál, mert engem se predicatioval, se oratioval hejában ne dicsírjenek, ha magamot jól viseltem, jól veszem hasznát, ha magamot jól nem viseltem, avval, hogy holtom után dicsirnének, jobb nem leszek s se jobb hírem nevem fenn nem marad.

Hogy penig ez legyen utolsó akaratom és végső szándékom, magam subscriptiommal és pecsétemmel megerősítettem, az mely is tam jure canonica quam civili elégséges in piis legatis et quoad proles, ha hirtelen másokkal nem subscribáltathatnám, vagy hirtelen meghalnék, elég lehet subscriptiom és pecsétem, noha másokkal is igyekezem mentől hamarább subscribaltatni.

Irtam magam kezemmel az alsó-torjai udvarházamnál septembernek második napján az ezerhétszáz negyvenedik esztendőben.

(P. H.) Apor Péter m. p.

Noha mü ezt az testamentumot meg nem olvastuk, de mivel előttünk az testans úr báró altorjai Apor Péter uram ő nagysága viva voce, hogy ez az utolsó dispositiója és testamentuma, mü is az ő Nagysága szavára fide mediante subscribaltuk. Al-Torja . Septembris 1740.[1])

Mihálcz Mihály
alsó-torjai nemes személy m. p.
(P. H.)

Dávid Könczei de Karatna
jur. assessor incliti com.
Albensis Transylvaniae.
(P. H.)

Mihlácz Péter
alsó-torjai nemes személy m. p.
(P. H.)

Uzoni Keserü Páll
nemes személy m. p.
(P. H.)

Ikafalvi László András
nemes személy m. p.
(P. H.)

Mivel oda fel ezen testamentumomban édes leányomnak Apor Annának rendeltem volt valami pénzt, mely pénzt nem szükség már, hogy az fiaim megfizessenek, mert az én édes leányomnak Medgyes széknél deponaltam pura magam keresményemet kétezer magyar forintot ea conditione, hogy ő is az édes leányom semmiféle parafernumot az egy lakodalmi vendégségen kivűl ne kéványon, se ne vegyen, hanem az testamentummal éppen megelégedgyék. Igaz dolog, az beneiek hoztanak be nekem ezer magyar forintot, Apor István pénzit, de azt magam mellett tartom, hogy ha életemben többet kereshetnék, azt is elocalom, azért sem az testamentumban irt conditio szerént azt az fiaim vagy elocalják, vagy oszszák fel egymás között, ha penig ezen ezer forintnál több készpénzem találtatik, holtam után Apor Anna édes leányommal oszoljék egyiránt.

Nagy-Szeben 1. Martii 1741.

(P. H.) Apor Péter m. p.

Mü előttünk alább subscribalt személyek előtt viva voce igy referala mélts. báró Apor Péter úr ő nagysága,

[1]) Ez a záradék még az Apor Péter sajátkezü irása: a keltezés napjának üres helye kitöltetlen.

hogy mélts. Apor Anna kisasszonyról ezen appendixben inseralt conditio és modalitas szerént tett volna dispositiot. Melynek nagyobb erősségére mü is fide nostra mediante recognoscalunk kezünk írásával és szokott pecsétünkkel corroboralvan.

Sign. Nagy-Szeben 2. Martii 1741.

Killyéni Székely Elek m. p.
nemes személy
(P. H.)

Imecsfalvi Imecs Antal m. p.
nemes személy
(P. H.)

Minek utána méltóságos liber báró altorjai Apor Péter ur ő nagysága Isten teczésiből in anno presenti 1752. ad diem 23. Septembris virradó éjszaka meghalálozott volna, jelen levén mü az tit. úr ő nagysága altorjai udvarházánál, jelenté méltóságos l. b. Apor János urfi ő nagysága minekünk, hogy az defunctus méltóságos urnak levén testamentuma az méltóságos urfi ő nagysága kezénél, három pecsét alatt való copertában, oly superscriptioval: Báró Apor Péter testamentaria dispositioja, melyet az fiam Apor János magam decessusa után két becsületes eclesiastica és ugyan két saecularis autentica personák előtt szakaszszon fel, et subscriptum erat: Apor Péter m. p.: mely parancsolatnak satisfacialni kivánván ő nagysága, kivánta mü előttünk aperialni, mely szerint attestalunk igaz hitünk szerént arról, hogy az coperta inviolate tapasztaltatott és continealta ezen testamentumot, melynek az hátára irtuk attestatumunkot.

Al-Torja 23. Sept. 1752.

Tamási György
Kézdi és Orbai széknek
esperestye és torjai plebanus
m. p.

Paschalis Némethi
ordinis ms. P. Francisci
conventus religiosus et pro
tempore cappelanus pie
defuncti m. p.

Ikafalvi Dombi János m. p.
nemes Kézdi széknek
királybírája.

Al-Torjai Benkő János m. p.
nemes személy.

(Eredetije br. Apor István úrnál Abosfalván.)

4.

Alsó-Torja, 1744. okt. 14.

Apor Péter feljegyzése gyermekei számára arról, hogy »melyik jószág illet leányt, melyik nem az örökösből«.

Hogy holtom után az gyermekim között veszekedés abból is ne következzék, melyik jószág illet leánt, melyik nem az örökösből, igaz lelkem szerént így írom le.

Az *nyujtódi* jószág, mely jutott reám az nagyanyámról, öreg Apor Lázárné Imets Juditról, az ifiabb Apor Lázár holta után háromfelé oszlott, gróf Apor Istvánra, reám és Thordai Ferenczné Apor Borbára, az atyám edgy testvér nénjire; Apor Borbára Nyujtódnak harmadát életiig békességesen bírá.

A *kövesdi* és *galaczi* jószágok ugyan nagyanyám, Imets Juditról szállottanak Apor István holta után reám. Ezt, hogy az említett Apor Borbára fel ne osztassa, contractus szerént megalkudtanak Apor Istvánnal, az mint eszembe jut, az contractusban az edgyik bíró Kálnoki Sámuel, és ha csak el nem tévelyedett ez az contractus, az örökös levelek közett megvagyon. Életiig Apor István minden esztendőben adott azon jószágok excontentatiora minden esztendőben száz kalangya ősz búzát és száz kalangya tavaszt, és az torjai határban minden fordúlón hét-hét köböl fereje földet.

Az *csiki* jószág Apor Andrásné Lázár Borbáráról jött reánk. Ebből Apor István Cserei Mihályné Apor Ilona leányát, Cserei Juditot, öreg Cserei Jánosnét Baczonban az Kálnoki Bálint notán elvesztett jószágával excontentálta; világos tehát, hogy az míg leány volt az Apor házban, azokban az jószágokban birodamok volt, ma is az leányomnak Apor Annának igaz successioja vagyon benne.

Kérem az fiaimot, ha az levelek között valami találtatnék, az ki leányt illetne, adják ki Apor Anna leányom részit, mert ha megakarják csalni ..... látják ..... őrizze; bizony magokat csalják meg, az mint sok példák mutatják. Iterum ut supra. — Ezt irtam igaz hitem szerént. Alsó-Torja, 14. Octobris 1744.

(P. H.) Apor Péter, m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

5.

Altorja, 1750. febr. 19.

Báró Apor Péter számadása és feljegyzései a gróf Apor Istvántól öröklött pénzről, saját készpénzéről, szerzeményeiről, kiadásairól, leányági jószágairól, torjai jobbágyairól, ezüst- és aranyneműiről stb.

A néhai gróf Apor Istvánról rám maradott pénz így költ el:

1mo Mig Apor József és János fiaim Kolozsváron tanúltak, költöttem rájuk ad minns harmadfélezer forintot. Úgy Nagy-Szombatban tanúlván, akkor is költöttem rájuk háromezer száz forintot.

2do Mikor a szegény feleségem megkülönözött tellem *(így!)* vitt el háromezer kétszáz forintot.

3tio Az pium legatumat a testamentum szerént kellett pótolnom, háromezer vagy több forintokkal, az mely ki látszik a divitionaleból.

4to Palocsáni Száva Sztratinál vallottam kárt háromezer forintot, melyrűl extal az havasalföldi vajda deliberatoma, a leveles ládába.

5to Kolozsvári Olasz Andrásnál vallottam kárt kétezer forintot, mely megleszen a kolozsvári archivumba.

6to Egy Görög András nevű görögnél vallottam kárt öt vagy hatszáz forintot, melyről ugyan nincsen levél, de igaz lelkem szerént írom.

7mo Az szegény feleségem vett fel a brassai capitaleból ezer forintot, mely meglátszik a brassai számvetésből az brassaiaknál.

Vallottam egyebekben is kárt, de bizony eszembe nem jut.

A mi pedig pénz készen vagyon, így következik:

1mo Ad privatum pium legatum a tövisi paulinusoknak adtam háromezer háromszáz harminczhárom forintot s egy nehány pénzt, melyről extal a contractus.

2do Ugyan Tövis körűl vagyon száz forint, melyrűl megvadnak a contractusok.

3tio Vasas-Szent-Ivánért adtam Apor Lázár uramnak háromezer hatszáz forintot.

4to Vasas-Szent-Iván körűl, a mennyiben eszembe jut, vagyon addósság négyszáz forint, melyről extalnak a levelek.

5to Foglaltam el Nemes Jánostúl Szent-Léleken jobbágyokot interessivel edgyütt vagy valamivel többig négyszáz forintig, melyrűl extal a levél.

6to A szegény Apor István vett jobbágyakot Nemes Györgytűl, az nem ingredial ebben a pénzbe, hanem én superaddaltam ötven forintot.

7mo Item Nemes Jánostúl cseréltem volt egy Miklós Pál nevű jobbágyot, de ez sine semine decedalt, hanem a jószágáért adtam örök árára ötven forintot, melyrűl extal a contractus.

Ezeket a Nemes fiaktól úgy mint fijaktól vettem, azért a ki leányágon akarja keresni, legelsőbben is meg kell kivánni, hogy quo fundamento illet leányágat.

8vo Vagyon Szárazpatakon hatvan forint.

9no Vagyon Nyujtódon százhusz forint.

10mo Apor László fiamra, míg Kolozsváron tanult, költöttem circiter ezer forintot mindenestűl fogva.

11mo A szegény leányomra Apor Susánnára úgy mint Haller Jánosnéra, mikor férhez ment, circiter költöttem ötezer forintot, de minthogy egyebütt is minuáltam a költést, itt is csak háromezeret irok.

12mo Daniel Ferencztől Csikba és Kászon-Újfaluba vásorlottam jobbágyokot hatszáz forint árát.

13^{tio} Ohában mennyi adósság vagyon, nem jut eszembe.

14to Galaczon vagyon száz izlot, ezen kivűl egyéb apró adósság is vagyon, melyek eszembe nem jutnak.

15to Az galaczi épűletre költöttem mindenestűl fogva öt-hatszáz forintot.

16to Ugyan ohábai és kövesdi épűlet is felmegyen ötszáz forintra.

17mo Gajnárdon és Gesesen a Sebessi rész reluitiójáért fizettem a fiscusnak ötszáz forintot.

18vo Item Torján, Nyujtódon, Ohában, Galaczon, Kövesden feles aprólék aquisitumok vadnak, melyek mennyire extendalodnak a levelek megmutatják.

19no Ezen kivűl vadnak a domestica és oeconomica expensak.

20mo Vagyon Medgyesen tízezer forint, melynek egy részit én aqiuraltam, mennyi lészen, a levelek megmutatják.

21mo Vagyon Szent-Ágotán kétszáz forint.

22do Vagyon Mártonfalván nyolczszáz forint.

23^{tio} Vagyon Kis-Szőllősön háromszáz forint.

24to Vagyon Nagy-Sinken ezerszázötven forint s egy nehány pénz.

Az brassai pénzrűl számot kell vetni.

vett jószágok jobbágyok jószágok (!) vadnak hatszáz forintban, item Jankó Péterné Damokos Susannától vett jószágok vadnak százhetvenkét forintokban, melyeket én szerzettem. Az ujfalui jobbágyokat hagyom az kantai barátoknak az nagy-kászoni jószággal együtt, az többit, az ki abból marad, az esztelneki és csíki klastromok oszszák kétfelé. Torján az sok keresményim bizony eszemben nem jutnak, az levelek megmutatják: az is, Torján valami keresményem találtatik, mind legyen az kantai conventualis barátoké. Az alsó-gesesi és gajnári portiokot, melyeket vérre reducalt volt Sebessi Menyhárttól G. Apor István kétezer száz forinttal és tőllem kifoglalván az fiscus, kételenítettem négyszáz kilenczvennyolcz forintokot superaddálni, azért mivel ugy hallottam, hogy Gajnár quondam ugyancsak az apáczáké lett volna: az gajnári, sebesi portiot, úgy ugyanott az Boér Pál uramtól és néhai Kálnoki Péterné Boér Sofia aszszonytól vett fundusok is *(így!)* hagyom Szebenben az *Ursulita* szűz apáczáknak, az alsó-gesesi portiot penig az sebessi részt hagyom az szebeni Jesuitáknak, hogy ha csak fával is segélcsék magokat; ezt penig ugy hagyom, hogy az ország törvénye helyben maradgyon, hogy örökösön nem hagyom, hanem ha valaki igaz vér találtatik, letevén az kétezer ötszáz kilenczvennyolcz forintokat, azon szent szerzetesek tartozzanak az igaz vérnek remittalni, az pénzt capitalében letenni, hogy csak az interesse járjon pro communi usu. Kövesden vagyon egy kevés acquistumom, azt adják el, s legyen *az szebeni Szent Ferencz szerzetié.* Vagyon Galaczon, és Ohában is valami kevés acquisitumom és Galaczon Ohában circiter kétszáz forintom vagy talám több is, azok is legyenek az *fogarasi Szent Ferencz szerzetié.* Tövisset, az mint rehabealtám az Paulinusoktól háromezer háromszáz harminczhárom forintokkal s egynéhány pénzzel, azt hagyom az kolozsvári Semináriumnak hac conditione, mivel hogy az én gyermekeimet azon seminariumban neveltettem, tehát ha igaz Apor nevet viselő találtatik az seminariumban menni, in prima mensa legyen intertentioja, ha penig Apor néven levő nem találtatik, tehát tarcsanak olyankor olyanokot, az kik az eretnekségeket elhadgyák és az egyedűl idvezítő apostoli római szent hitre állanak, de azoknak legyen ha lehet két-két tál étkek, s fél-fél ejtel sere in exemplum aliorum valamennyit, tarthatnak, mikor azok sem találtatnak, maradgyon ad dispositionem rectoris collegii societatis Jesu. Ugyan Tövissen az ujvári részt és százhusz forintot hagyom az *Tövissen lévő pauli-*

A tövisi vendégfogadóra költöttem ötszáz forintot. A mi pedig valami kevés ezüstös fegyver jutott, azt a fiaimnak kiosztottam.

Clenodium semmi nem jutott, mert azt a szegény asszony Apor Istvánné vette el, hanem nekem ajándékozott egy gyémántos keresztet, és egy arany gyémántos gyűrűt, melyet a szegény leányomnak Haller Jánosnénak adtam volt jegygyűrűnek. Item néhai Szabó Márton diákné Bardócz Borbára, hogy élete megtartásában szolgáltam volt, a szegény néhai Kálnoki Sámuel előtt egy medályt adott volt, melyet tartottam a szegény asszonynál Apor Istvánnénál, és mikor a keresztet kezembe adta, azt is akkor kezembe adta. Úgy a mi kevés clenodiumunk azonkivűl volt, a galaczi égésemkor elégett.

Az néhai Apor Istvánról rám maradott köntöst, kit elviseltem, ki ismét a galaczi égésemkor elégett, kit pedig a szegény leányomnak Apor Susánnának adott a szegény feleségem, hanem maradott volt meg két vég *hajszín aranyos materia*, a melyet a szegény Apor István a leányomnak hozatott volt Velenczébűl, melynek egyikít a szegény feleségem magának csináltatta volt fel, a másik végét a szegény leányomnak Apor Susánnának.

Adtam a mostani mlgs gubernator Haller János urannak ezer forintot, melyről extat a quietantiaja, de még meg nem fizette.

Vettem egy Stukard nevű kapitánytól egy ezüst credentiás ládát, a melyben sok ezüst portékák voltak ezer forinton, ez is elégett a galaczi égésember.

Adtam Apor Anna leányomnak száz körmöczi aranyat.

NB. Noha ország törvénye szerént a szegény gróf Apor István a leány ágat illető jószágot pure csak fiknak (*Igy!*) nem hagyhatta, a mint hogy nem is hagyta, ha szintén övé lött valami is; de ha szintén hagyhatta volna is, harmadánál többet nem hagyhatott, mert a többi nem illette, mivel hogy Apor János olyan fia volt Lázár Borbárának és Imets Juditnak, mint gróf Apor István, és így én indivisus lévén, azon jószágoknak harmada engemet illetett, harmada pedig illette néhai Tordai Ferenczné Apor Borbárát, ki is egy testvér volt Apor Istvánnal és Jánossal. Ez az Apor Borbára a nyujtódi jószágnak harmadát bírta még a szegény Apor István hulta után is; a kövesdi és galaczi részit ezen Apor Borbárának a szegény Apor István életiben örökké arendálta, adván innen Torjárúl száz kalongya őszt és száz kalongya tavaszt, a csíki jószág árendájáért

Isten B. Korda Györgyöt is oltalmazza, hogy férfi ágon ne deficialjon, de az mint oda fel vagyon emlékezet rolla, ha deficialni találna, az mi az én részem lenne benne az szegény bátyám testamentuma tenora szerént, applicaltassék az convictusra és seminariumra. Az korod-szentmártoni szőlőköt magam kerestem, hagyom az udvarhelyi conventualis barátoknak. Az mi kevés készpénzem vagyon, vagy az mit avval megvásárolnék, hagyom az torjai templomnak harmadát, az más három részit hagyom az k.-sz.-léleki, nyujtódi, kozmási, csik-somlyai szent Péter és szent Pál templomainak, hogy az interessiből az templomokot épitsék és paramentumokot készítsenek. Az kolosvári házamat in tantum in quantum az kövesdi jószágommal is cseréltem, hagyom az árvák ispotályának, tartsák ott az árvákat; az két kertimet, szőlőimet hagyom az *ó-vári Franciskanusoknak* és az Szent-Péternél levő conventualis barátoknak, oszszák két részre.

Az mi kevés arany, ezüst, köves portékám vagyon: az császár atta arany lánczot hagyom *a kolosvári Jesus társasága templomában való csudálatos boldogságos szent Szüz képpinek*, continuo tartsák rajta; az mi kevés argenteriam vagyon, két részit hagyom azon szent képnek, harmadát penig az csík-somlyói klastromban lévő boldogságos szent Szüz képinek. Az sátoraimot hagyom Apor Lázár öcsém uramnak, úgy valamennyi ón, vas, réz portékáim találtatnak. Az mi az szegény gróf Apor Istvánról reám maradott és megtarthattam, disponaljon kolosvári p. rector uram belölle, az én szándékom volna, legyen fundatio pro professoribus theologiae speculativae, az többi maradna pro capitali az udvarhelyi seminariumnak, úgy hogy az alsó-torjai szegény deákok, az kik tanolni Udvarhelyre mennnének, ante alios suscipiantur. Ezeket penig úgy értem, hogy ha Apor Jósefnek attól az feslett erkölcsü Benkő Annától maradvája maradna is, és az többinek nem maradna, az Apor Jósef Benkő Annától való maradékit, vagy magát Apor Jósefet átok alatt minden keresményemből excludalom és ha az más három gyermekemnek maradvája nem lenne, vagy ha lenne is, de azok deficialnának, az szerént minden atquisitumom menjen ad has pias causas, egyebem valahol valamim találtatik, mind hagyom az szegényeknek. Mindazáltal ha attól az fertelmes Benkő Annától recedal Apor Jósef, minden ellenem való dolgait atyai képpen megbocsátom és az több gyermekeimmel egyenlővé teszem, azonkivül az miket külön hadtam az több

gyermekeimnek; ha penig, vagy éltemben feleségül elvenné, úgy azon átok alatt semmi keresményemből ne participalodgyék; igyekeztem éltemben elidegenitteni azon fertelmes Benkő Annától, de semmit sem tehettem: azért ha éltemben el nem venné is, holtom után hogyha szintén mondaná, hogy el nem veszi, ne hidgyenek az több gyermekeim neki, hanem az mi neki kellene jutni, Apor János fiam mind addig conservalja és neki ki ne adgya, az mig megláttya, ha tisztességesen házasodik-e Apor Jósef, vagy máshoz férhez nem megyen az az fertelmes Benkő Anna; hogyha penig holtom után is el találná venni, tehát az minek neki kellene jutni, az két fiam Apor János és László mindgyárt oszszák fel ketten egymás között, ha penig abból valami illetné Apor Anna leányomat, adgyák ki részit.

Ha akkor, mikor meghalok, káplán lesz mellettem, adgyanak két aranyat ő kegyelmének.

Azt nem tagadhatom, hogy Apor Jósef fiam miatt megszomorodott és bús szívvel nem irtam volna ezen testamentumomot, másként hoszszas elmélkedéssel, az dolognak jól megvisgálásával, lelkiismeretem megtapogatásával, hanem átok alatt utoljára is kitagadom minden keresményemből és ha kolosvári p. rector uram megitíli, az mik G. Apor Istvánról reám devenialtak, mind azokból is, mint az Apor házat meggyalázó, böcsületit föld alá nyomó fiat; féljen s rettegjen az Isten boszúálló kezeitől, az ki ilyen öregségre jutott, őtöt tisztességesen felnevelő s tanolására s idegeny helyekre való járására sokat költő édes attyát koporsóig megszomorította és halálát édes attyának megszomorításával accelerállá; mindazonáltal ha ezen lelki s szívbeli megszomorodásommal (szánszándékkal ugyan bizony nem igyekeztem) ország törvényi ellen valamit irtam volna ezen az testamentumomban, azért tettem ide alább ország törvénye tudó jó lelkiismeretü bírákat, hogy azok visgálják meg és igaz lelkiismerettyek szerént decidálják; hogyha penig annak contraria canonica ratioját adhattya, hogy sine ratione exhaeredaltam volna, vagy nem lett volna teljes canonica ratiom reája: azt kérem nagy bizalmasan kolosvári p. rector uramot az theologusokkal conscientiose ne sajnálja decidalni.

Én nagy embereket nem rendelek testamentumom bírájának és executorának, hanem rendeltem s rendelem polyáni Mihálcz Jósef, kilyéni Székely Elek és ikafalvi Dombi János uramékat, vagy ha ezek közül valaki deficiálna proxime, bölöni Cserei János uramat, vagy ha ugyan-

csak defectus lenne valamelyikben, imecsfalvi Imecs Antal uramat, úgy, hogy az hármas numerus megmaradgyon, azon szeretetre kérvén ő kegyelmeket, az mint én ő kegyelmekhez voltam és én az menyiben lehetett ő kegyelmeknek szolgáltam, transferalom ő kegyelmekre minden auctoritasomot, adok egész jurisdictiot, ő kegyelmek ezen testamentumomnak legyenek bíráji és executori és az testamentum szerént decidalják, exequalják; hagyok ő kegyelmeknek külön-külön egy-egy gyermek lovat; hogyha az gyermekeim s kivált Apor Jósef refractariuskodnának, kérem az m. supremum dicasteriumot requiralják, hogy ezen testamentumomot etiam cum brachio manu tenealják, az minthogy magam is alázatoson kérem az m. supremum dicasteriumot Erdélyben, méltóztassék ezen testamentumomot etiam potenti assistentia manutenealni, hogy Erdélyben az degener fiak hadd vegyenek Apor Jósefben példát, mint böcsüljék apjokot s anyjokot s mint fogadgyák tanácsokot s szavokot és mint gyalázzák meg s mint nyomják föld alá szép familiajokot, kiért az Isten is az m. supremum dicasteriumot megálgya, s megfizeti.

Ezelőtt is tettem volt testamentumot Tövissen Miksa Miklós és Miksa György uramék subscriptioja alatt, mely vagyon az tövissi pater Paulinusoknál, de azt per omnia cassálom és utolsó akaratomnak és dispositiomnak ezt az testamentumomot declaralom.

Huszonnégy óránál tovább az testemet az föld színin ne tartsák az gyermekeim, hogy mivel boldogtalan életem volt ez világon, bár csak testem mentől hamarébb hadd nyugugyék, vagy Brassóból vagy Udvarhelyről predicallani jesuität hijjanak, harminczadik napján halálom után azon egyetlen egy jesuita predicatioján kivül se predicatio, se oratio ne legyen, hanem egy kis exequia minden pompa nélkűl, az koporsómra se tegyenek egyebet fekete bakacsinnál, mert engem se predicatioval, se oratioval hejában ne dicsírjenek, ha magamot jól viseltem, jól veszem hasznát, ha magamot jól nem viseltem, avval, hogy holtom után dicsirnének, jobb nem leszek s se jobb hírem nevem fenn nem marad.

Hogy penig ez legyen utolsó akaratom és végső szándékom, magam subscriptiommal és pecsétemmel megerősítettem, az mely is tam jure canonica quam civili elégséges in piis legatis et quoad proles, ha hirtelen másokkal nem subscribáltathatnám, vagy hirtelen meghalnék, elég lehet subscriptiom és pecsétem, noha másokkal is igyekezem mentől hamarább subscribaltatni.

Irtam magam kezemmel az alsó-torjai udvarházamnál septembernek második napján az ezerhétszáz negyvenedik esztendőben.

(P. H.) Apor Péter m. p.

Noha mü ezt az testamentumot meg nem olvastuk, de mivel előttünk az testans úr báró altorjai Apor Péter uram ő nagysága viva voce, hogy ez az utolsó dispositiója és testamentuma, mü is az ő Nagysága szavára fide mediante subscribaltuk. Al-Torja . Septembris 1740.[1])

Mihálcz Mihály
alsó-torjai nemes személy m. p.
(P. H.)

Dávid Könczei de Karatna
jur. assessor incliti com.
Albensis Transylvaniae.
(P. H.)

Mihlácz Péter
alsó-torjai nemes személy m. p.
(P. H.)

Uzoni Keserü Páll
nemes személy m. p.
(P. H.)

Ikafalvi László András
nemes személy m. p.
(P. H.)

Mivel oda fel ezen testamentumomban édes leányomnak Apor Annának rendeltem volt valami pénzt, mely pénzt nem szükség már, hogy az fiaim megfizessenek, mert az én édes leányomnak Medgyes széknél deponaltam pura magam keresményemet kétezer magyar forintot ea conditione, hogy ő is az édes leányom semmiféle parafernumot az egy lakodalmi vendégségen kivűl ne kéványon, se ne vegyen, hanem az testamentummal éppen megelégedgyék. Igaz dolog, az beneiek hoztanak be nekem ezer magyar forintot, Apor István pénzit, de azt magam mellett tartom, hogy ha életemben többet kereshetnék, azt is elocalom, azért sem az testamentumban irt conditio szerént azt az fiaim vagy elocalják, vagy oszszák fel egymás között, ha penig ezen ezer forintnál több készpénzem találtatik, holtam után Apor Anna édes leányommal oszoljék egyiránt.

Nagy-Szeben 1. Martii 1741.

(P. H.) Apor Péter m. p.

Mü előttünk alább subscribalt személyek előtt viva voce igy referala mélts. báró Apor Péter úr ő nagysága,

[1]) Ez a záradék még az Apor Péter sajátkezű írása; a keltezés napjának üres helye kitöltetlen.

Marad fenn az kis-szőllősi három jobbágy és korodszent-mártoni szőllők, úgy Kolozsvárott ház, kertek és szőllők: az három fiaimot illetik, oszszák istenesen; az kolosvári házban vagyon Kövesdi, Cserei is *(így!)*, in tantum illeti az leányt is.

Az leány jószágok.

Szent-Lélek és Szemerja az édes anyjoké volt, Nyujtód Imets Judit nagyanyám jószága, ennek harmadát a szegény néném Tordai Ferenczné, Apor Borbára életeig bírá, holta után jött kezembe; Kövesd, Garlacz *(így!)*, szüleanyám Tomori Petronelláról való, azért Kálnoki Sámuel az bíró benne; az szegény említett nénémasszonnak Torján bizonyos szántóföldeket excindalt volt az szegény bátyám és minden esztendőben száz kalongya búzát és száz kalongya tavaszt adott.

Az csíksomlyai jószág, mely Lázár Borbára, Apor Andrásné szüleanyámról devenialt, ezen Lázár Borbára jószága elsőbben szállott volt három felé, Daczó Borbára, Daczó Aduga *(így)* !és Apor Lázár nagyapámra, mint Lázár Borbárának, két urától való gyermekire, végtire deficiálván Daczó Borbára, jutott az két atyafinak, Daczó Aduga és Apor Lázár nagyapámnak, de tovább is constal az 1648. esztendőbeli deliberatumból, hogy az nagyanyám Imets Judit maga gyermekire nyerte volt el.

Minekelőtte pedig az leány jószágokat felosztanám, éltemig Torját és Nyujtódot magamnak reservalom, holtom után pedig az három fiaim egyenlőképen oszszák fel, de Nyujtódot úgy vegyék eszekbe, mint anyai just. Szent-Lélek egy rész, Nyujtód második rész, Kövesd s Szemerja harmadik rész, negyedik rész Csik-Somlyó, Garlacz, nyoszolyi portio. Hogy Nyujtódot Torjától el nem szakaszthatni, vegyenek példát, hogy mikor Apor Lázár, Apor István és én közöttem, mint árva között divisio volt, akkor is így osztották.

Az kövesdi jószágot hogy valamelyik fiaim vegyék, méltó, mert az szebeni gyűlés alkalmatosságával sok hasznát veszik.

Hogy az csík-somlyai jószágot is fiú vegye, igen méltó, az főtisztségre vigyáztam jövendőre.

Szent-Léleket adják Anniskának, megemlékezvén arról is az fiaim, hogy az udvarhoz helyet, majort, az szegény feleségemmel együtt kerestük, az Mikes uram jobbágyitól másfél száz forinttal váltottam vissza holmi elzálogosított szántóföldeket és szénafüveket, — az udvarházhely, major és Mikes uramtól váltott földeket, maga beköttetvén egy könyvet

szegény feleségem, maga beíratta vala, — azonkivül a szükben száz köböl búzát adtam, nyolcz-nyolcz forinton járván köble, nagyobb része a szántóföldeknek abból áll, azonkivül szolgálatommal tíz darab földet szerzettem Szent-Lélekhez, a melyet megmutatnak az levelek, azoknak legalább felit annak hagyhatnám, a kinek szeretném, az ország törvénye szerint, de nem akarok partialis lenni és az gyermekim között szívtojást *(így!)* szerzeni, hogy ha csendesen osztoznak.

A mi az nyujtódi jószágot illeti ott is, mint Torján is, sok az én acquisitumam és noha az kőkeresztnél hat köblös földet, az határ vápában tíz köblös nyujtódi földeket applicaltam volt Szent-Lélekhez, mindazonáltal azzal is ugyancsak superalja az szent-léleki föld, azért a szent-léleki földekről lehet proportiot csinálni; a nyujtódi földeket item extal relatoria róla, hogy Szent-Léleken a Kisek az nyujtódi jószághoz valók, hanem csak magam kezdettem Torjára szolgáltatni, úgy igaz lelkem szerint írom, hogy Miklós István és Márton s Szárazpatakon két jobbágy Nyujtódhoz szolgálók voltak, azért suo tempore az fiaim úgy osszák.

Mivel penig az leányágat illető jószágokban az jobbágy improportionate vagyon, felhattam a szegény feleségem mártontelki, felsőgesesi portioit, úgy az kövesdi jószágban is, Gesesen és Gajnáron a Sebesi portiot, hogy azzal, az hol fogyatkozás leszen, pótoltassék.

Az kinek az tövisi jószág fog jutni, mivel leányágat illet az vendégfogadó hozzá való szántóföldekkel és szénarétekkel, excontentalja az más három atyafiát vagy jószággal, mivel az emptio örökös, vagy pénzzel, ha elveszik, az summa háromszáz forint és így a négy gyermekemre személy szerint esik hatvanöt[1]) forint.

Az mint feljebb is praemittalam, ezt én nem úgy írám, hogy mindjárt firmum fixumque legyen, hanem ha mi difficultasi orialódhatnának, az gyermekeim ruminálják és én igaz atyai lélekkel solvalni igyekezem; jovallom is, hogy atyai intésemet fogadják meg és az én életemben hadd lehessen közöttök állandó egyesség és az szeretet is úgy marad meg közöttök, az Istentől is áldást úgy várhatnak, másképen mind Isten s mind ember előtt ment legyek, ha holtom után a decretum szerint ad litterarum productionem adigaltatnak és nagyobb kárt vallanak, az gyülőlség is közöttök nevekedik.

Hogyha penig Szent-Léleket Anniskának cedalják: tudják, hogy az barátok az szent-léleki jószágot a nagy-

[1]) Helyesebben hetvenöt forint.

apátok ezer forintjáért impetalják, noha tudjátok, mint oltalmaztam, azt mind az négyen együtt oltalmazzátok, ha megtanálnátok károsodni, ex communi Anniskának contentumot tegyetek.

Per expressum azt is reservalván, hogy ha halálomkor in capillis talál maradni, a decretum continentiája szerint az atyai jószágból állapotjához képest tartsák és ruházzák az fiaim és ha szerencséje találtatik, ugyan ad sensum decreti emaritálják.

Ha pedig az a feljebb való jószágok iránt való subdivisio nem tetszik, ha magok között atyafiságos divisiot tesznek is, azt sem bánom, ha mind az hárman életemig együtt birják is az jószágot, csak az Jesus Krisztus neviben kérem, hogy mehessek csendesen az én koporsómban, menjenek el mellőlem, hiszem ha egyszer s másszor, az ki kedvemet keresi, ha hozzám jő is, egy ideig nem bánom, másként tudtokra legyen, hogy mán túl, ha csak erővel nem vesznek, az én kis fizetésemből s proventusomból bizony egy pénzt sem adok, sem számokra Havasalyföldből bort nem hozatok, sőt minden útat elkövetek, hogy tőlök megválhassam, hogy csendesen halhassak meg.

(A báró Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. j.)

8.

Altorja, 1750. jun. 15.

Báró Apor Péter feljegyzése, hogy miket szerzett ő maga Kézdi-Szentléleken s miket hagyott gyermekeire.

Hogy a szegény feleségem megosztozott az atyafiaival, én a magaméból ezeket szerzettem, melyeket az én fiaim Apor József, János és László másként magoknak tarthatnának, de ha testvér atyafiok Apor Anna atyafisásogoson akar osztozni velek, menjen közre, ha pedig veszekedést, törvénykezést indítana és atyafiságtalanságot mutatna, a három nevezett fiaim bizvást magoknak tarthatják.

1mo Sok szántóföld, szénafű lévén zálagon másoknál, kivált a Mikesház jobbágyinál, váltottam vissza másfél száz magyar forintokkal, id est florenis hungaricalibus 150.

2do Székely Péter elöregedvén és az oeconomiája haszontalan lévén, az adóból én vettem ki a nemes szék jó akaratjából, azért engemet fiának fogadott és a szegény feleségemet leányának, ea conditione, hogy életiig étellel itallal tisztességesen eltartjuk, úgy ruházattal is, a mint hogy a szegíny

feleségem el is tartotta életiig, és tisztességesen el is temettette mind feleségestől, én pedig haláláig tisztességes köntösben tartottam, azért a Székely Péter jószágának fele egészen engemet illet.

3tio Egy Magyarországon lakó Szentléleki nevű embernek, a ki is, a mennyiben tudom, a Mészáros nevű familiából való volt, volt adós Kézdi-Szt-Lélek ezer forintokkal, bejövén pedig Magyarországról Kézdi-Szt-Lélekre és rászorítván az adósokot, némelyeknek nem lévén honnan megfizetni, reccurraltak hozzánk a szegény feleségemmel, jószágokot s földköt adtak nékünk, és azért adtam a magam szekeres lovaimot hatot pro florenis hungaricalibus háromszáz, id est 300. Item adtam egy úri ménló fakó paripámot fejér serényűt, farkút pro florenis nyolczvan, id est pro flor. hung. 80.

4to A szűkben hozattam ki Brassóból Kézdi-Szt-Lélekre száz köböl búzát, akkor ment a búzának köble nyolcz forinton és így in summa tészen nyolczszáz magyar forintokot, id est florenos hungaricales 800.

5to A Farkas nevű kaszáló helyért adott Márton Mihály torjai tisztartóm öregbik Tompa János uramnak tizenkét köböl tiszta búzát, akkor is ment a búzának köble nyolcz forinton, mely tizenkét köböl búzának az ára ment kilenczvenhat magyar forintokra, id est ad florenos hungaricales 96. Igaz dolog ugyan Tompa Miklós uramnak adtak azon rétre tizenhárom köböl buzát Kézdi-Szt-Lélekről.

6to Szerzettem szolgálatommal a kézdi-szt-léleki határon egy néhány köböl földet, de bizonyoson nem tudom mennyi, a szegény feleségem legistruma *(így!)* meg fogja mutatni; item a szegény Pótsa Ferenczné is adott nekem Kézdi-Szt-Léleken egy jószágot, a hol most Oláh Lukács lakik annak a végiben; hány hold légyen pedig az a föld, a kit szolgálatommal szerzettem, a levelek megmutatják.

Én ezeket, a mennyiben eszemben jut, igaz lélekkel írattam, mindazonáltal quoniam memoria est labibis, ha az levelekben a fiaim többnek tanálják, az árát tartsák magoknak, mert azokot, a melyeket írattam, igaz lélekkel mondom én adtam, ezután is ha valami eszembe jut, igaz lélekkel felíratom.

All Torja, 15. Juni 1750.

NB. A fenn említett nyolczszáz forintokkal akkori tisztartó Marti János a kézdi-szt-léleki jószághoz mind szántóföldeket, szénafüveket vett és jószágokot.

(P. H.) Apor Péter mp.

Hátirat: A kézdi-szt-léleki jószág iránt Br. Apor Péter uram jedzése. NB.

Báró Apor Péter úr mi módon rendeli az Szent-Léleken vett jószágait az fiaira.

(Eredetije tollba mondva, sajátkezű aláírással, a báró Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. j.)

9.

K. n. (1750.)

Báró Apor Péter pótvégrendelete, melyben birtokait elöszámlálja és felosztás czéljából csoportosítja.

Noha koporsómhoz közelítő gyenge öregségemben mindennapi szomorításomot, gyalázásomot ok nélkül nem tudhatom, mégis azon kérem az Istent, hogy érettem boszút ne álljon.

Úgy vagyon ország törvénye szerint csak egyik gyermekemnek requisitiojára is, mint atya az gyermekeim között divisiot tehetnék, az mint hogy teszek is, de hogy jövendőben a gyermekeim között az veszekedést, vetekedést, szívtojást *(így!)* eltávoztassam és holtom után kiki tudhassa, melyik jószág az övé és az veszekedésnek útját köztük eltávoztassam, salvo permanente testamento comitis Stephani Apor et meo testamento igaz lelkem szerint, az mint is készűlni akarok, tészek fel az osztozásra ilyen fundamentumot és projectumot; reménlem vala ugyan, hogy atyafiságból az Apor István testamentumából holmit relaxalnak, de látom semmit atyafiságból cselekedni nem akarnak, sőt az mint eszembe veszem igaz atyai propensamért egymás között nagyobb igyenetlenség származik, az Apor István testamentumát felvévén pro fundamento akarok ilyen istenes divisiot közöttük igaz atyai szeretetből véghez vinni.

Leányágat illető jószágok: *Csik-Somlyó*, melynek egy része az Török Menyhártné decessusán szállott az nagyapámra, Apor Lázárra.

És az somlyai jószág három karban vagyon, első clasisban vagyon az Apor Andrásné Lázár Borbára jussa; másik hétszáz 72 forinton aquisitumim, Daniel Ferencz uramtól és Jankó Péterné, Domokos Susánna asszontól vettem, az mint az contractusok megmutatják és az két classis inmediate illet leánt; harmadik classis az Apor István acquisitumi, melyeket kihoz az inventatio: ezekről ha másképpen meg nem alkhatnak, minthogy ezen Apor István

acquisitumit a leánnak nem lehet praetendalni, mindazáltal az főtisztség reménségért jóvallom ezt valamelik fiam proportionate vegye maga részben leányágra.

Kézdi-Szent-Léleken semmi controversia nem lehet, hogy egészen leánt ne illetne.

Az *nyujtódi jószág*, mely Imets Juditről szállott reánk, ott Apor Istvánnak egy talpalattnyi acquisituma sincs, nékem feles acquisitumom vagyon, azért ez is per totum leánt illet.

Szemeria, hogy leánt is illet extra controversiam vagyon.

Galacz, mely Tomori Petronella szüleanyámról jött, itt is nekem elég acquisitumom vagyon, Apor Istvánnak kétszáz forint ára acquisituma az Tamások részében; item száz izlót adóssága az falunak.

Kövesd hasonlóképen az szüleanyámról devenialt, elég acquisitumom vagyon, az szegény Apor Istvánnak 1500 forintban, ha jól eszembe jut az Sebessi Menyhárt jussa, ehhez ezerötszáz forintig ámbár ne lehetne is jussa az leányágnak, de az mint én száz aranynyal megváltottam, azt communissá bocsátom in tantum.

Mivel azért ezek örökösök distinctive per classes inventalni kell, inventalván négyfelé kell osztani, négyfelé osztván, ha atyafiságoson egymás között meg nem egyezhetnek, cincust kell hányni, melyiket melyiknek adja a szerencse.

Fiakot illető jószágok.

Tövis ez négy karban vagyon: Első az Macskási rész, mely vagyon ezer aranyba, az épületek vannak hétszáz forinton. Második rész a Flistig rész, melyet ajándékoztak szegény Apor Istvánnak. Harmadik az Ujvári rész, mely ha jól eszembe jut, vagyon negyetfélszáz forintban. Az negyedik az vendégfogadó, mely vagyon háromszáz forintomban; ez az édes feleségem acquisituma, erről az leányágot excontentalni kell háromszáz forintig.

Második *Fejérd*, az örökös, az mennyiben tudom másfélezer vagy kétezer forintba vagyon.

Harmadik *Vasas-Szent-Iván*y, mely vagyon háromezer hatszáz forintban; itt két helyen kivül és kevés hián az adósságokat mind én csináltam.

Negyedik *Ohába*, vagyon négyezer forintba, az épületek hétszázba, itt is vannak acquisitumim.

Ötödik *mikvásári* dézsma, mely vagyon kétezer négyszáz forintba.

Hatodik az *kis-szőllősi* kevés portio, ez sokba vagyon, de consideralni kell csak az qualitasát, ide valók az *korod-szent-mártoni* szőlők, melyet egyen kivül mind magam vettem.

Utólszor *Torja.*

Az fiscalisokot nem lehet inventarium szerint osztani, hanem az melyik mennyi pénzben vagyon, másként valamelik nagy kárt vallhatna, azért az fiscalisokot lehet így felosztani:

Tövis in toto vagyon hatezer 350 forintban
Vasas-Szent-Ivány Fejérddel 5100
Ohába 4200

Tövisből kell az leányomnak refundalni háromszáz forintot.

És úgy pure marad Tövis hatezer ötven forintban.

Ez egyik fiúé.

Vasas-Szent-Iványt és Fejérdet pótolni kell flor. 950, mely az másik fiúé.

Ohábát, mely az harmadik fiúé, pótolni kell flor. 1350, mely két praetensio menyen ad florenos 2300.

Azért ezt pótolják Mikvásárral, de mivel hogy Mikvásár még feljebb vagyon száz forinttal inscribalva, azért vegyék el az galaczi száz forintot és oszszák háromfelé.

Marad fel az Sebess-jus *Gajnáron, Gesesen,* abban communiter nyolczszáz forint ára illeti az négy gyermekeimet, mivel az tövisi háromszáz, leánt illető jószág, ide nem redundalhat.

Marad fenn Torja, Kis-Szöllös, az szent-mártoni szőlők, ezt suo tempore a három fiú istenesen oszszák.

Megkévánom, hogy Torját életemig birjam és az mellé, amint vélek convenialhatok, még tisztességes substantiat, az melyben életemig tisztességesen élhessek; ha pedig ezen istenes subrepartitiummal contentusok nem lésznek, az testamentum maradjon in vigore, az mint hogy az jószágokon kévől az egyebekben semmiben nem változtattam, ezt is csak azért cselekszem, hogy csendesen alkudjanak.

Az leányjószágot az decretum szerint absolute felosztom, lássák, a fiúi jószágot életemben fel nem akarják osztani.

Hátirat: Néhai atyánk ő Nga köztünk való dolgokról való írási.

(Eredeti sajátkezű fogalmazványa és egykorú másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. j.)

9.

Altorja, 1751. jan. 5.

Báró Apor Péter pótintézkedése és végrendelete fia József érdekében.

Nos infrascripti praesentium vigore notum facimus singulis et universis, quod in hoc anno 1751 diebus Januarii, méltóságos altorjai Apor Péter L. B. úr ő nagysága minket megbírálván tőn ilyen contractualis dispositiot és mintegy donatiot, maga élő nyelvével és subscriptiojával.

Tudván mint mellettem lévők, mint pedig kik udvaromot járták és forgották, úgy több idegenek is tapasztalták, hogy az én édes fiam Apor József miótától fogva iskolából kiköltt, sem hideg sem meleg nem volt, melyekben én mellettem és érettem nem fáradozott, valamikor betegségétől engedtetett, mindenkor poroncsolatimra [1]) kész volt, hosszas útazásokra is, egészen Bécs császári városig, minden ügyös és bajos dolgaimban, úgy egész familiamnak törvényes bajaiban, jószáginknak dispositioiban szünetlen és fáradhatatlanúl magát viselte és fáradtoszta *(így!)*; hogy eztet ne recompensaljam, sem Isten, sem lelkem, úgy hazám törvénye nem engedi. Kihez képest minden eddig való testamentalis dispositiomot, akármi névvel nevezendők azok légyenek, cassalom, revocalom és pro nihilo habealom, hanem igaz lelkem ismérete szerént parancsolom gyermekeimnek, hogy absolutissime teljességgel néhai méltóságos jó emlékezetü gróf Apor István testamentumához magokot tartsák in omnibus punctis et clausulis, a mellett édes hazám törvényit is in vigore megtartsák kivánom.

De mivel praenominált édes fiam Apor Józsefnek bőven specificalt fáradságit irrecompensabiliter nem hagyhatom, a mely aranylánczot néhai fölséges boldog emlékezetű Károly császár én nékem küldött volt, ahoz senkinek semmi praetensioja nem lévén, hagyom, adom és ajándékozom említett édes fiamnak Apor Józsefnek, úgy, a mint fáradságáért subscriptiom alatt (melyből kitetszik, hol miket adtam volt) most is helyben hagyom és irrevocabiliter az arany lánczczal együtt adom és ajándékozom, semmi praetensiomot az iránt indefinite fenn nem tartván. Mely dolog mi előttünk így menvén véghez, mi is futuro pro testimonio adtuk ezen

[1]) Az egyik másolatban »parontsolatimra«, a másik másolatban »porontsolatimra« áll.

contractualis levelünköt kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősitvén, fide nostra mediante.

Datum Altorja anno die supra notatis.

Apor Péter mp.
(P. H.)

Coram nobis judicibus.

Franciscus Csáki
plebanus Szentkatolnensis
et filialium eidem
annaxarum mp.
(P. H.)

Sigismundus Székely
nobilis de Dalnok mp.
(P. H.)
et Gabriel Köntzei
junior de Karathna nobilis mp.
(P. H.)

(Eredetije sajátkezű aláírással a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

Egyik másolaton ezen záradék van:

Quae quidem copia ex veris suis originalibus absque augmento, diminutione, variationeque prorsus aliquali sub sigillis, subscriptionibusque nostris sit descripta, fide nostra mediante attestamur.

Signatum Karatna die 8va mensis Maji anno 1753.

Gabriel Köntzei junior
de Karatna nobilis mp.
(P. H.)

Alexius Bárdy de
Karatna nobilis mp.
(P. H.)

Gregorius Köntzei senior
de Karatna juratus assessor
incl. comitatus Albensis
Transilvaniae mp. (P. H.)

Gáspár Köntzei
nobilis de Karatna mp.
(P. H.)

A másik másolaton ezen záradék van:

Praesentem copiam ex suo vero et genuino originali sine diminutione et augmento, variationeque prorsus aliquali descriptam, eidemque in omnibus punctis et clausulis conformem esse nos infrascripti sub sigillis nostris usualibus, manuumque propriarum subscriptionibus fide nostra mediante attestamur.

Signatum Altorja 5ta Januarii anno 1774.

Paulus Bodó mp.
nobilis de Altorja
inc. tabulae Continuae
sedis 3-szék assessor supr.
(P. H.)

et Josephus Fekete
nobilis de M. Csernaton
inc. tabulae
Continuae sedis Kézdi
juratus assessor mp.
(P. H.)

(Két másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. j.)

10.

Altorja, 1751. szept. 19.

Báró Apor Péter három birtokát (Tövist, Fejérdet és Vasas-Szentiványt) kiadja használatra három fiának: Józsefnek, Jánosnak és Lászlónak.

Én alsótorjai báró Apor Péter Istennek irgalmasságából életemnek hetvenhatodik esztendejét töltvén annyira elerőtlenedtem, hogy távul való jószágaimra éppen incapax vagyok gondot viselni, mivel egyfelé sem mehetek, melyek is, a mint értem, teljességgel elpusztulnak, és tíz esztendőktől fogva, miolta elerőtlenedtem, annyi hasznát odaki való jószágaimnak nem vettem, mint a míg jószágaimot járhattam, a mennyi hasznát csak egyiknek is egy esztendőben vettem; látván azért, hogy már semmi keresésre alkalmatos nem vagyok én s csak éppen az ő felségétől kegyelmesen rendeltetett kevés fizetésemet kellett mindenfelé expendálnom, látván azért olyan tehetetlenségemet, hogy teljességgel minden keresményimtől megfosztattam és teljességgel én incapaxá lettem a keresésre: azért is némely napokban tisztelettes szentkatolnai plebanus pater Csáki Ferencz uram által megkináltattam vala a fiaimot Apor Józsefet, Jánost és Lászlót, mivelhogy decretaliter nincs időm, hogy procedálhassak s nem is akartam gyermekeim között, hanem atyai képpen oda igírtem volt nekiek a leghasznosabb jószágaimot, ugymint Töviset, Fejérdet és Vasas-Szent-Ivánt; reserválván magamnak, mikor Isten létit adja, Tövisről, Sárdról két hordó bort, Vasas-Szent-Iványból hármat; de akkor a volt a replicam fiaimtól, hogy tegyem írásban; akkor pedig bizonyos ratiokra nézve írásban nem tettem, most pedig érezvén naponkint való öregségeim miatt elerőtlenedett gyengeségemet és tehetetlenségemet: mindazért, hogy a jószágok is tovább ne pusztuljanak, mind pedig azért, hogy a fiaim magoknak kereshessenek, írásban teszem és assecuralom, hogy az említett Tövis nevü jószágomot, Fejérdet és Vasas-Szent-Iványt kezökbe bocsátom és oda menvén, magokat táplálván, magoknak kereshessenek; mindazonáltal Isten oltalmazzon, hogy excludáljam attól, hogy hozzám is mint öreg atyjokhoz egyszer-mászszor ne jőjenek, én is öreg tehetségem szerint, mint édes atya, úgy ne lássam. Ha pedig Apor János fiam gyakrabban mellettem lakik, kivévén a

maga intradáját az emlitett jószágokból, az Isten is megáldja, vagy ha ő mindenkor nem érkeznék, hogy mellettem lakjék, rendre continuo valamelyik fiam continuo lenne mellettem; kérem is az fiaimot, hogy megtekintvén az én tehetetlen öregségemet és incapaxságomat, mert a világ látja, hogy én már tehetetlen vagyok, és ha kivánságomnak eleget tesznek, az Isten is áldja és szentelje meg őket, atyai szívvel kivánom.

Altorja, 19ma Septembris 1751.

Apor Péter mp.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. j.)

11.

Altorja, 1751. szept. 22.

Báró Apor Péter megbizottai bizonyságlevele arról, hogy mikép fogadták fiai a három jószág (Tövis, Fejéd és Vasas-Szentiván) kiadásáról szóló intézkedését.

Nos infrascripti recognoscimus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis et singulis, quod in hoc anno praesenti 1751 die 22 Septembris kérvén bennünköt méltóságos br. alsótorjai Apor Péter úr ő nagysága, hogy ezen instructioval mennék el méltóságos br. Apor József és János, úgy Apor László úrhoz, mint édes természet szerént való gyermekejihez és szóról-szóra olvassuk fel. Mü azért eleget akarván tenni méltóságos kérésinek tenni *(így!)*, elmentünk és az előnkbe adatott instructiot felolvasta maga méltóságos br. Apor József úrfi, mely instructiora tőn br. Apor József úrfi ilyen resolutiot maga résziről: nagy alázatossággal egyike ugymint Apor József vette ő nagysága instructioját, már egyszer megégette az kása az száját, midőn Tövist kezéből kivette volt, mert az maga saját keresetit is elvette volt ő nagysága, azért in omnibus et clausulis punctis tartja magát az Aporianum testamentumhoz, okát alázatosan implorálja, hogy miért s micsoda vétkiért mortificaltatott s kénoztatott ennyire esztendőktül fogva ennyire *(így!)* és már az sajátjából is ki akarja ő nagysága tudni, oka semminek ne legyen, mert soha Nagyságod ellen, mint édes atyja ellen kitenni nem akart, mivel már majd minden Aporianum justól megfosztatott. Méltóságos Apor János és László úr magok részekről die 19 Septembris megolvasott

instructiora tőnek ilyen feleletet: értjük. Melyrül attestalunk fide nostra mediante.

Datum anno die locoque supranotatis.

Mihálcz Péter	Mihálcz Balázs
nemes személy	nemes személy
Kézdi-széki alsótorjai mp.	Kézdi-széki alsótorjai mp.
(P. H.)	(P. H.)

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. j.)

12.

Szeben, 1751. oct. 21.

Gróf Haller János főkormányzó apósának báró Apor Péternek, fiai megosztoztatása ügyében.

Illustrissime domine liber baro, supreme iudex regie, domini socer mihi colendissime.

Communicalni velem nem terheltetett mlgs ur azon instrumentumot, mely szerint fiait az külső jószágokkal megkináltatta s megolvasván aztot, látom mit feleltek, midőn hiteles személyek procedáltak volna. Az fiak in certis casibus kivánhatják ugyan az jószág subdivisioját, de az atyák nem mindenkor kénszeríttethetnek, nemkülönben az atyák mindenkor az fiaknak részét kiadhatják, és így a mlgs úr is bátron esztet cselekedheti; de az én jovallásom a volna, azon divisio menne itélőmester úr által végbe, mind solennitasa, mind pedig állandósága nagyobb; mostan pedig mlgs itélőmester úr Háromszékre divertálván, tudom azon jóakaratot örömest cselekszi; én is az velem communicalt instrumentumot itten recludalom, et quaevis prospera precatus maneo

Illustritatis Vestrae obligatissimus servus

C. Joannus Haller m. p.

Cibinii, 21. Octobris 1751.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

13.

K. n. (1751?)

Br. Apor Péter levele a fókormányzóhoz, gyermekeinek megosztoztatása czéljából osztoztató bírák kiküldését kéri.

M. Gróf erdélyi Gubernátor, jó Uram!

Excellentiad m. levelit alázatosan vevén, az bizonyos, hogy szomorúabb dolog nincsen, mint attyának gyermekeitől szenvedni, és attyának az gyermekei között collisiojokot látni. Mindaddig mindent békességesen türtem, míg az kisebb fiamot eszemben vettem, hogy Excellentiádhoz ment panaszra, azért nehogy sinistra informatioval Excellentiádot praeoccupálja, azért írám hogy informáltam Excellentiád . . . . . .[1]) s azután méltóztassék Excellentiád választ tenni nekik. Érezvén penig eltölt eszten . . . . . nem sokára világból való elköltözésemet, hogy ha lehet még életemben az gyerme[keim] között való collisiot sopiáljam, hasznosabb mediumot nem találhatok, mint ha gyermekeim között s közöttem realis divisiot celebrálok, considerálván leginkább is azon hajadon ártatlan leányomot, kit is az én holtom után megkárosíthatnának, az mint némely circumstantiákot eszemben veszek, melyhez képest kérem alázatosan Excellentiádot, méltóztassék efficialni az m. gubernium előtt, hogy impartialis divisorok denominaltassanak, s kiknek commissionaliter legyen parancsolattyok. Én denominálhatnék, de ne láttassam partialisnak lenni, elég jó jurista vagyon Háromszéken, valakiket az m. gubernium akar, három elég leszen. És az mint feljebb is írám, közel lévén utolsó órám, említett árva leányomot holtom után recommendaltam némely m. úri attyafiainak, de mivel azok távul laknak, kérem alázatosan Excellentiádot, vagy Imecs Antal urnak, vagy Dombi János urnak az m. gubernium külgyön commissiot, hogy ha hirtelen halálom történ is, pro interim szegény árva leányomot hadd protegálják. Továbbra, mivel lehetetlen Apor Józseffel tovább lennem, az míg az divisio meglenne, hadd recedaljon az oda ki való akármelyik jószágomba, az melyiket szereti, és eczczersmind keményen admonialni, hogy azon prostitutától,[2]) az kivel már feles esztendőtől fogva botránkozva conversálodik, recedaljon.

---

[1]) A kipontozott helyek kiszakadás miatt hiányoznak.
[2]) Benkő Annát érti.

Mely gratiaját Excellentiádnak alázatoson meghálálni el nem mulatom. Ajánlom Isten oltalmába Excellentiádot és maradok

Exciad

alázatos szolgája

(Br. Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

14.

K. n. (1751?)

Br. Apor Péter a főkormányszékhez, gyermekei között osztályt tenni bíróság kiküldését kéri.

Excellentissime Domine Comes Gubernator,
necnon excelsum Transylvaniae Regium Gubernium,
Domini Domini Gratiosissimi Colendissimi!

Isten ő felsége teczéséből megöregedett állapotra jutván, kivánnám kevés világi életemet csendességben végezni, és hogy holtam után is gyermekeim között egyenetlenség, erőszakoskodásra való ok ne maradna, azon igyekezném; mely szándékomra jutni más úton alig lehetne, hanem ha magam és gyermekim között divisio leszen, melyre az Tripartitum Decretum szerént elég okom vagyon és kénszerithetem gyermekimet az osztazásra (bővebb declaratioját az okoknak, hozzájok való kedvezésből elhallgatom, ha magok kivánni fogják, annak ideiben exprimálni és comprobálni kész leszek). Instálok alázatosan az m. guberniumnak impartiale judiciumot delegálni ez végett méltóztassék, az mely közöttünk az nemes haza törvénye szerint minél hamarább (mert periculum in mora, öreg ember lévén, azt sem tudom, mely órában szóllít ki Isten ez világból.[1])

Excellentiád és az m. királyi gubernium jó válaszát alázatoson várván, maradok a m. gubernator gróf urnak és az m. királyi guberniumnak

alázatos szolgája

(Br. Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

[1]) Az állítmány [osztályt tegyen] tollban maradt.

15.

K. n. (1751?)

Br. Apor Péter levele gróf (Mikes Mihálynak?), melyben a gyermekei között osztoztatást tévő bíróság elnökségére felkéri.

Méltóságos Gróf, bizodalmas kedves öcsém uram!

Magam keserves megbántódásimot elhallgatom, hanem az szegény árva hajadon leányomot még [életem]ben jó karban akarván hadni, mivel az mint eszembe veszem, az az szándéka valakinek, hogy holtam [után] az tulajdon leánt illető jószágoktól priválódgyék, azért is irtam az m. guberniumnak sub termino [in]differenti, hogy rendeljen impartialis bírákot, az kik előtt még életemben kevés jószágocskáimot gyermekeim között feloszszam, hogy holtom után erőszakot valamelyik ne szenvedgyen, mivel látom nekem nem hiszen; én ugyan senkit fel nem neveztem, ne láttassam partialisnak lenni: mindazáltal ha m. öcsém uram magára vállalná az praesességet, mivel azonkívűl is az szegény bátyám testamentuma az néhai m. urnál mind supremus testamenti executornál maradott volt, s azon testamentumra tempore divisionis nagy szükség leszen, az m. urnak kötelességgel megszolgálnám. Hogyha penig semmiképpen magára nem vállalja (noha nagy reménségem vagyon), ne sajnálja ad fideles manus azon testamentumot addig általadni, hogy az testamentum szerént, az mi életemig engem illet, hadd docealhassak. Az m. ur ha magát nem . . . . .[1]) intimálja a hol illik, hogy Székely Elek, Imecs Antal és Dombi János uraméknak [lenne] commissiojok, hadd lennének divisor bírók. Irtam m. gubernator urnak arról is, [hogy] . . . . . az mely méltóságos uraknak recommendáltam árva leányomot, (mert nem tettem ki se m. öcsém uram, sem . . . . uram neveit) távul laknak, ha hertelen megtalálok halni, pro interim jőne commisioja Imecs . . . . . hogy szegény leányomot addig, az míg az m. urakot tudósítaná, protegálná; most is mely méltatlan akarná vexálni, ha lehetne tőlem, József, én meg nem [írhatom] . . . . . leányom az m. urnak meg fogja írni, jó válaszszát várom és maradok

köteles szolgája

(Br. Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

[1]) A kipontozott és zárjelbe tett helyek egérrágás miatt hiányzanak.

VIII.

FÜGGELÉK.

1. GÚNYVERS (PASQUILLUS) AZ ERDÉLYI NEMZETEKRÓL, VALLÁSFELEKEZETEKRÓL, FEJEDELEMRÓL, FEJEDELEMASSZONYRÓL, TANÁCSURAKRÓL, FŐRENDEKRÓL S FŐTISZTEKRÓL. (1674 TÁJÁRÓL.) »IMAGO VERITATIS.«
2. GÚNYVERS TELEKI MIHÁLYRÓL: »PASQUILUS CONTRA MICHAELEM TELEKI«.
3. GÚNYVERS SZÁSZ JÁNOS SZEBENI KIRÁLYBÍRÓRÓL.
4. GÚNYVERS AZ ÚJ DIVATRÓL: »NEMES MÓDIRÓL«.
5. HÁROMSZÉK FALVAIRÓL: »ZONDA TAMÁS VERSEI«.
6. NEVEK MAGYARÁZATA: »ONOGRAPHIA«.

Jegyzet. Az itt közölt gúnyversek tárgyi rokonságban vannak Apor Péter műveivel, főkép a Metamorphosissal. A 4. sz. a. »*A nemes módiról*« szóló szintúgy a »náj módiról« (új divatról) szól, mint Apor műve. A többiek is arról a korról és főbb szereplőiről szólnak, melyről és a kikről Apor Péter művei. Irodalmi, történeti, mívelődéstörténeti becsükön kivűl ez a tekintet vezérelt e helyen való közlésükre.

Az első: »*Imago veritatis*« nagybecsü kortörténeti rajz az erdélyi fejedelemség utolsó nemzedékéről. Egy része ennek eddig is ismeretes volt, de csonkán és hibás szövegben. Nekem sikerűlt több példányból az egészet reconstrualnom. Három csonka példányát ismerem s ebből a háromból állítottam össze és egészítettem ki.

Az első, legrégibb, közel egykorú és majdnem teljes példány az Apor Péteré volt. Ennek az elejéről egy levél (16 versszak) s a végéről egy levél (7 versszak) hiányzik. Ezt az Apor-féle példányt, mint legrégibb másolatot s mint legjobb szöveget választottam a kiadás alapjául, de az eltéréseket a többiekből jegyzetben megjelöltem.

A második kézirati példány egy XVIII. sz. gyüjteményes kötetben van meg: »*Imago veritatis*« czímmel, melyből a gúnyvers elejét (16 versszakot) pótoltam. Ebből hiányzik a *vallásokról* szóló rész és némely főurakról szóló versek, mint azt a jegyzetben megjelölöm. Ezt a »Miscellania« nevű kéziratkötetet *Kovács Gyárfás* deésaknai plebános úrtól szereztem meg. Égyik verse alatt 1755. évszám áll.

A harmadik, leghiányosabb kézirati példány, a Székely Nemzeti Múzeum levéltárában van meg s ebből közölte Komáromy Andor a »Történelmi Tár« 1888-ik évfolyamában (273—284. l.), e czím alatt: »*Apafi udvara. Speculum Consvetudinis. Imago veritatis. Virtus jacet omnia*«. Ebből a nemzetekről s vallásokról szóló rész egészen hiányzik. A végét (7 versszakot) ebből egészítettem ki s az eltéréseket jegyzetben közlöm.

Apor Péter ismerte e gúnyverset, idéz is belőle »Metamorphosis Transylvaniae« művében két sort a fejedelemasszonyról, azt, hogy

Kegyelmes asszonyunk fonók-, varrókhoz láss,
Nem asszonyok tiszti ország-gubernálás.

Irója ismeretlen; valószinűleg valamelyik *unitarius főúr*, mert az unitarius vallást magasztalja. A vers íratásának ideje 1673—74-re tehető, midőn a magyarországi bujdosók már Erdélyben voltak s midőn Bánffi Dénes még élt († 1674. decz. 18.).

Mint a kort (a XVII. század második felét) és az embereket, viszonyokat igen jellemző verset, a többivel együtt, méltónak itéltük felvenni e kötetbe.

Sz. L.

1. Gúnyvers az erdélyiekről. (1674.)

Imago veritatis.

Igen közel vagyon az utolsó óránk,
Majd eljő itilni amaz igaz bíránk,
Mégis csak úgy élünk, mintha mind jól volnánk,
Nem jut az eszünkbe, hogy jóra fordúlnánk.

Kiki kedve szerént éli csak világát,
Nem hadgya elmúlni hejába virágát,
Mint vizet úgy iszsza az világnak jovát,
Hogy fenn látja, örül, ragyogó csillagát.

Óh veszedelemre rohant esztelenség,
Szabadoson élő te nagy erőtlenség,
Talpig bűnbe merült óh nagy szemtelenség,
Talán azt itíled, hogy nem lát az Fölség.

Mindent lát igazán s igazán is itíl,
Császár, király, pápa, gróf uraktól nem fél,
Ez az világ tűzzel megég s még is nem fél,
Ily iszonyuságban szíved hát mit remél.

Mert azután visznek kemény számadásra,
Cselekedetidnek megvizsgálására,
Nem engednek napot az apellálásra.
Sententiát mondnak füled hallattára.

Bakoktól elválnak külön ott az juhok,
Jámbortalanoktól távoznak jámborok,
Az részegesektől tiszták és józonok,
Megkülömböztetnek jóktól az gonoszok.

Kik példáson élnek, boldogságba mennek,
Örökös társakkal Christussal örülnek,

Kár, bú s ellenségtől, haláltól nem félnek,
Mert örök életnek örökösi lesznek.

De az kiknek nevek nincs élők könyvében,
Kik visszafordúlva éltek életekben,
Részetlenek lesznek az boldog örömben,
Bevitetvén lesznek pokolnak tüzében.

Ki miatt szememből könyvem majd kicsordúlt,
Hogy lelkek az jóról már gonoszra fordúlt,
Megavult gonoszban testek is elborúlt,
Még is nem érzi, hogy sorsa ily nyomorúlt.

Azért hogy mindenik vétkit kimondhassam,
Pennám azért fogtam, hogy azt leírhassam,
Az te szemeidnek láttára adhassam,
És azt bizonysággal te neked hadhassam.

Allocutio ad Hungaros.

Magyarság még eddig tied az regimen,
De felőled rosszat mutogat az omen,
Hogy rosszúl tanóltál, leszen majd examen,
Nem tudom, honnét jő te neked solamen.

Erős végváraid mind másoknál vadnak,
Ki kezedben van is, nem tudom mint vadnak,
Talán azokból is csakhamar kizárnak,
Hát mit remélsz, a te gyermekid mit várnak.

Elhadtad az Istent, világot csak éled,
Szentséges törvényét semmiben sem féled,
Lelked rút fekélyét bizonnyal nem érzed,
Hogy elhadtad Istent, ő is elhagy téged.

Nincs oly nyelv, ki bölcsön előszámlálhatná
Kevélységed mint van, azt úgy ki mondhatná,
Világ eleibe rutságod adhatná,
Elme is nincsen oly, az ki megfoghatná.

Gőgös vagy, kevély vagy, akaratod is nagy,
Elromlott országod, mégis oly fennen vagy,
Az spitzen vagy, mégis bátorságod oly nagy,
Nem tudom, dolgodban kicsoda az hadnagy.

Igazság te tőlled elköltözött régen,
Hajléka nincs közted, szállása az égben,
Hamisság vett erőt az elfordúlt elmén,
Jót nem látsz, mert hályog vagyon szemed fényén.

17. Hamisságban élni ugyan gyönyörködöl,[1])
Fényes köntösödben garral gőgösködöl,
Hogy másnál szebbecskén léphess erőlködöl,
Ha fednek vagy intnek, azon berzenkedel.[2])

18. Beszédedben vagyon nagy tökélletlenség,
Trágárság, latorság,[3]) csúfos szemtelenség,
Derék dolgot nem szól iffiu sem az vénség,[4])
Felső s alsó rend közt van rendeletlenség.[5])

19. Nemes, paraszt s szolga az mint élhet, csak él.
Mindent példájával gonoszra ösztökél,[6])
Edgyik az más után szűntelen keleptzél,
És ha törben ejthet, éles késsel metél.

20. Húz, von, praedál, koborl,[7]) teszen a mit tehet.
Hamissan ragadoz, veszen, a mint vehet[8]),
Potentiat patral mindaddig, míg lehet.
Kinek miként tetszik, mindent csak úgy követ.[9])

21. Nincs nálla senkire istenes tekintet.
Özvegyet és árvát sanyargat, veszteget.
Jövevént ha kaphat és jobbágygyá tehet,
Mint ökrét úgy hajtja[10]) vagy inkább ha lehet.

---

[1]) Itt kezdődik az Apor-féle példányban. Egy levél az elejéről, a melyen 16 versszak volt, hiányzik. A versszakok 17—26-ig meg vannak számozva, a többi nincs. Az első 16 versszakot egy a XVIII. sz. közepéről való »*Miscellania*« cz. versgyűjteményes könyvemből közlöm: a többit az Apor-féle korábbi (még XVII. századi) kéziratból adom: a végét Komáromy Andor kiadványából a Tört. Tár. 1888. évfolyamából. Az eltéréseket itt a jegyzetben közlöm.

[2]) A Miscellaniaban: peszterkedel.
[3]) A » gyakorta.
[4]) A » sem vénség.
[5]) A » mértékletlenség.
[6]) A » Minden . . . . . esztekel.
[7]) A » kapar.
[8]) A » viszen, az mit vihet.
[9]) A » Vagyonát mint szerzi, nincs arra tekéntet.
[10]) A » tartja.

22. Az szegény koldushoz irgalmatlan s kevély,
Mint amaz kemény föld, kit megaszalt[1]) napfény,
Alamisnájokhoz nincsen soha remény,[2])
Tanács kérdeni is bár hozzája ne menj.

23. Ha tanácsot adnak, tallért adj érette,
Az közbenjárónak arany az gyeplője,
Ezek nélkűl nincsen kormányos mestere,
Arany, nem igasság, hamisnak mentője.

24. Eredgy,[3]) légy orrgyilkos, lopó és parázna,
Hamissan esküvő, lator és garázda,[4])
Bár fel ítéltessél az akasztófára,
Megszerzik dolgodot,[5]) pénzért menj dolgodra.

25. Semmire egyébre, csak pénz gyűjteni jók,
Ha hallják parasztnak hogy pénze vagyon sok,[6])
Fogást fognak ahhoz[7]), kerengik mint sasok,
Azt ki síják[8]) ríják, addig korrog hasok.

26. Ha bő buzájok van, vékát kisebbítik,
Ha módgyát tanálják[9]), árrát öregbítik,
Büdös borokot is jobbágyokra vetik,
Ki ha[10]) el nem kél is, az árrát megveszik.

Mint jámbornak hogy sok ő nyomorgatója,
Úgy gyilkos latornak vagyon párt tartója,
Csak sok pénztől legyen dombos az pungája,
Az lopót akasztyák csak erszény szájára.[11])

---

[1]) A Misc.: megasztat.
[2]) A » Alamisnájához nincsen semmi remény.
[3]) A » Menj el.
[4]) A » garázna.
[5]) A » életed.
[6]) A » vagyon hogy pénze sok.
[7]) A » arra . . .
[8]) A » szíjják . . .
[9]) A » Ha pediglen lehet.
[10]) A » Az ha . . .
[11]) A Miscellaniában:

Mint az jámboroknak sok sonyorgatása,
Úgy gonosz latroknak vagyon pártfogása,
Csak sok pénzzel legyen dombos az pungája,
Elmehet másszor is ló-lopogatásra.

Nagy dolgok lopói szabadosson járnak,[1])
Kis dolgok[2]) lopóit tömleczben bezárnak,
A kik szabadulást onnét[3]) nem is várnak.
Azoknak testekkel hízódnak az varjak.[4])

Háboruságszerző az békességesen,
Akaratos, kevély az szilígy[5]) csendesen.
Az hamis és álnok[6]) az igaz emberen.
Bolond uralkodik az elmés eszesen.

Ha ki az királynak vagy tisztnek panaszol,
Kiktől hogy[7]) sok gonoszt szenved, azokra szól.
Azok miá még több nyavalyája omol.[8])
Megszídják és sokszor megütik jól hátúl:[9])

Mert ha bársonya nincs, melyet előlnyújtson,[10])
Bora nincs hordóval, kit ajándékozzon,
Sem arany sem tallér, kivel szemet dugjon.[11])
A kit prókátorúl[12]) személyében hadgyon:

Füle hallására megleszen válasza,
Nagy fennyen az deák kiáltya, s olvassa,
Rövid nap ő dolgát ne is halogassa.
Arra rendeltetett emberünk meglátja.[13])

Óhajtván említjük régi Mátyás királyt,
Országában mindent ki titkon megpróbált.

---

[1]) A Misc.: vígon uralkodnak.
[2]) A » marhák.
[3]) A » onnan.
[4]) A » hízlalódnak varjak.
[5]) A » szelíd.
[6]) A » Hamis, csalárd, álnok.
[7]) A » Az kiktől.
[8]) A » hatol.
[9]) A » Megszidgyák azt sokszor s meg is ütik hátúl.
[10]) A » előadjon.
[11]) A » Aranya, talléra nincsen, melyet nyitson *(így!)*.
[12]) A » prókátornak.

[13]) A Misc. a két utolsó sor így van:

Bajos nehéz dolog, most nincs idő arra.
Az tanács érette magát el nem rontja.

13.

K. n. (1751?)

Br. Apor Péter levele a főkormányzóhoz, gyermekeinek megosztoztatása czéljából osztoztató bírák kiküldését kéri.

M. Gróf erdélyi Gubernátor, jó Uram!

Excellentiad m. levelit alázatosan vevén, az bizonyos, hogy szomorúabb dolog nincsen, mint attyának gyermekeitől szenvedni, és attyának az gyermekei között collisiojokot látni. Mindaddig mindent békességesen türtem, míg az kisebb fiamot eszemben vettem, hogy Excellentiádhoz ment panaszra, azért nehogy sinistra informatioval Excellentiádot praeoccupálja, azért írám hogy informáltam Excellentiád . . . . . .[1]) s azután méltóztassék Excellentiád választ tenni nekik. Érezvén penig eltölt eszten . . . . . nem sokára világból való elköltözésemet, hogy ha lehet még életemben az gyerme[keim] között való collisiot sopiáljam, hasznosabb mediumot nem találhatok, mint ha gyermekeim között s közöttem realis divisiot celebrálok, considerálván leginkább is azon hajadon ártatlan leányomot, kit is az én holtom után megkárosíthatnának, az mint némely circumstantiákot eszemben veszek, melyhez képest kérem alázatosan Excellentiádot, méltóztassék efficialni az m. gubernium előtt, hogy impartialis divisorok denominaltassanak, s kiknek commissionaliter legyen parancsolattyok. Én denominálhatnék, de ne láttassam partialisnak lenni, elég jó jurista vagyon Háromszéken, valakiket az m. gubernium akar, három elég leszen. És az mint feljebb is írám, közel lévén utolsó órám, említett árva leányomot holtom után recommendaltam nimely m. úri attyafiainak, de mivel azok távul laknak, kérem alázatosan Excellentiádot, vagy Imecs Antal urnak, vagy Dombi János urnak az m. gubernium külgyön commissiot, hogy ha hirtelen halálom történ is, pro interim szegény árva leányomot hadd protegálják. Továbbra, mivel lehetetlen Apor Józseffel tovább lennem, az míg az divisio meglenne, hadd recedaljon az oda ki való akármelyik jószágomba, az melyiket szereti, és eczczersmind keményen admonialni, hogy azon prostitutától,[2]) az kivel már feles esztendőtől fogva botránkozva conversálodik, recedaljon.

---

[1]) A kipontozott helyek kiszakadás miatt hiányoznak.
[2]) Benkő Annát érti.

Mert[1]) szintén utolsó spitzen vagy s jutottál,
Nagy nyomorúságra elsőktől hányattál,[2])
Néha[3]) nyavalyádon bánkódol s bánkóttál,
Mojses és Áron által nem szabadúlhattál.

Szabadságnak csak az palástyát viseled,
Sovány földeidet nagy panaszszal[4]) éled,
Huzás s vonás miatt Istened sem féled,
Tisztek hogy rád ültek, bánattal szemléled.[5])

Immár nagyobb részed jobbágyságra szorúlt,
Négy véka buzáért nagy[6]) inségben borúlt,
Két s három forintért csak a sok[7]) nyomorúlt,
Mustrai hópénzért kétszáz is elkorult[8]) *(így!)*.

Hát az, ki bitangot jól nem fizethetett,
Kaszálással estig nem kedveskedhetett,
Rókabőrrel tiszt házához nem mehetett,[9])
Vont az ily magához igen nagy inséget,[10])

Mert szép szabadságból esett az fogságban,
Bosszút űztek[11]) rajta s verték kalodában,
Mindaddig tartották az rabok házában,
Míglen jobbágy-lánczot vetettek nyakában.

Ha peniglen vagyon,[12]) ki magát bírja oly,
Hogy ha ládájában vagyon egy kis sámoly,
Azon vadnak bizony, hogy abban essék moly,
Buzáin földében térjen ismét konkoly.[13])

---

[1]) A Misc.: Már.
[2]) A » hányódtál.
[3]) A » Noha.
[4]) A » sok panasz közt.
[5]) A » Tisztek miatt mentéd bánattal bélleted.
[6]) A » sok.
[7]) A » sok a sok.
[8]) A Misc. ez a sor így van:

Más pediglen hízik, ki az előttt koldúlt.

[9]) A Misc.: Tiszt házához rókabőrrel nem mehetett.
[10]) A » Vonz az ő magára igen nagy esetet.
[11]) A Misc.: Buszut tettek.
[12]) A » Ha vagyon peniglen.
[13]) A » Buzáért földiben térjen azért konkoly.

Hadakozó székely kevés vagyon immár,
Mert jobbágygyal tölt meg minden székely határ.
Az tiszt ő közöttök igen igen kajtár,
Kit miben ejthet, nem kell ide t bb tatár.[1])

Ha valahonnét egy phoenix támadhatna,
A ki sok rossz tiszttől jobbágyot foszthatna,
Szabadsággal székelt megajándékozna,
Gondolom Istennek azon hálát adna.[2])

Ad Saxones.

Második regiment a szászokra írják.
Mert sok erősséget s az pénzt is ők bírják.[3])
Ha tatártól félnek.[4]) magok várban zárják.[5])
Meg is lövöldözik, ha ostrommal víják.

Dicsérem ezekben én az edgyességet,
Egymás között való szilígy emberséget,[6])
Ritkán látnak[7]) köztök undok gyűlölséget,
Ha távul laknak is, látsz köztök egy lelket.[8])

Ha valakit penig törvény nélkül[9]) bántnak,
Nemes vármegyére ők nem halogatnak,
Székekről táblára ők nem appellálnak,
Halogatás nélkül sententiat mondnak.

Igasságos törvényt mindeneknek mondnak,
Amaz Rabuláknak *(így!)* tallért ők nem adnak.

---

[1]) A Misc.: Kit miben elérhet, nem kell ott más tatár.
[2]) A » e három utolsó sor így van:

Az ki új életet ezen népnek adna,
Régi szabadságát még visszahozhatna,
Úgy bezzeg mint régen, jobb szívvel harczolna.

[3]) A Misc.: Mert az erősséget s az pénzt mind ők bír
[4]) A » Hogy ha ellenség jő.
[5]) A » Érti a Szászföldön a legtöbb faluban megl
plom-erődöket.
[6]) A Misc.: szelíd csendességet.
[7]) A » látunk.
[8]) A » Ha távul vadnak is, látsz bennek egy l
[9]) A » kívűl.

Sem szekeret sajttal, búzával nem raknak,
Hogy prokátoroknak házokhoz hordgyanak.[1])

Nincs ott hamis mentség: nemes ember vagyok,
Nemzetségim nemes, nemzetségek nagyok,[2])
Mit gondolok veled, rajtad én mit adok,[3])
Paraszt vagy te s neked törvényt nem is állok.

Szegénnek, boldognak mind egy az törvénye,
Nagy úrnak és gurnak a mit mond[4]) az nyelve,
Meghallják és törvényt mondnak csak érdemre,[5])
Nem is néznek ebben semmit ök személyre.[6])

Csak hogy rajtok igen[7]) sok az húzás-vonás,
Sok giz-gaz nemesnek való postálkodás,[8])
Dali kóborlóknak sürü gazdálkodás,[9])
Elviselhetetlen rajtok az adózás.

Ki miatt sok falut immár pusztán láthatsz,
Néhult penig könnyen embert megszámlálhatsz,[10])
Köztök sok sóhajtást[11]) s fohászkodást hallhatsz,
Sok puszta köházat közöttök mutathatsz.[12])

Földvár Barczaságon majd pusztaságra jut,
Medgyesnél Paratély emberétől[13]) pusztult,
Apoldra szász helyett sok oláhság tódúlt,
Beszterce felé is sok majdon arra jut.

---

[1]) A Misc. ez a versszak így van:

Minden directiot igen jól folytatnak,
Törvény s igazságért tallért ök nem adnak,
Szekeret búzával, sem sajttal nem raknak,
Melyet az fötisztek házához hordjanak.

[2]) A Misc.: Az én nemességem s nemzetségim nagyok.
[3]) A » reád én mit hajtok.
[4]) A » az mint szóll.
[5]) A » Meghallgatják s törvényt tesznek az érdemre.
[6]) A » Nem is igen néznek ök ebből személyre.
[7]) A » Csak hogy ő közöttök.
[8]) A » Sok gizgaz nemesnek sok az postálkodás.
[9]) A » Minden katonának gyakor gazdálkodás.
[10]) A » Némely helyen pedig könnyen megszámlálhatsz.
[11]) A » suhajtást.
[12]) A » számlálhatsz.
[13]) A » emberektől.

Kibeszélhetetlen dolog az az nemzet,
Hogy sok gondgya miatt csak hogy is evezhet,
Kire sok költséget hoza nemes nemzet,[1])
Kegyes ember rájok síró szemmel nézhet.

Sok szőlőköt kapál, de borát más issza,
Fele árrán ura hordóstól elvonsza,[2])
Rajtok sokat húz, von, semmit nem ad vissza,
Torkát nem töltheti sem Duna, sem Tisza.

Nem pénzért, sem borért,[3]) róllatok ezt írám,
De hogy sok sanyarú[4]) dolgotokot látám,
Jó indúlatomból rajtatok szánkodám,[5])
És emlékezetre értetek ezt hagyám.[6])

Ad Valachos.

Te[7]) róllad mit mondgyak Dacusoknak fattya,
Istentől elfajúlt oláság magzattya,[8])
Ki az Havasalljút magának foglalta,
Trajanus Erdélyből ki nem pusztíthatta.

Sok latorságidot ki mondhatná elő,
Ha nyelve Cicero volna, venne elő,[9])
Még sem számlálhatná bőségesen elő,
Sem kéz olyan nincsen, ki irhatná elő.[10])

Sok förendet, nemest már kiirtottatok,
Gazdagot és szegént megfullasztottatok.

---

[1]) A Misc. a második s harmadik sor fel van cserélve s így szól:

De annyi költséget hoz rá nemes nemzet,
Nincsen arra gondja, csak alig evezhet.

[2]) A Misc.: elvonja.
[3]) A » vagy kéncsért.
[4]) A » nyomorúlt.
[5]) A » rajtok szánakodám.
[6]) A » Jó emlékezetre ezt ti nektek hagyám.
[7]) A » Hát.
[8]) A » világnak mosléka.
[9]) A » Ámbár ha Cicero nyelvét venné elé.

[10]) A Misc. ez a két sor így van:

Minden gonoszságot rakna egymás mellé,
Mégis erkölcsödöt nem számlálná elé.

Uraknak házakot tü felpraedáltatok,
Jeles embereket sokat fogyattatok.[1])

Sok fő asszonyokot hadtatok tü árván,
Urokot megölvén, pénzeket[2]) praedálván.
Urokkal szolgákot mind felmészárolván,
Szép maradványokot siralomra hayván *(így!)*[3])

Járd meg ez nemzetnek faluját,[4]) hol lakik.
Gazdag, dús ő köztök[5]) elég tanáltatik.
Kevés vagyon oly, ki felől mondathatik.
Ez iffiuságában jámbornak tudatik.[6])

Hanem az ki gazdag, a nagyobb lator volt.
Hogy latorság miá még fel nem akadott.
Érte nemes ura ispánnak sokat szólt.
Sokaknak gratia levelet írtak volt.[7])

De az mellett köztök utat álló lator
Számtalan sok vagyon, fegyveres és bátor,
Még is az aranyat fítető *(így!)* prókátor
Mellette felállván, azt mondgya: nem lator.

Azon kivűl sok ökröt lopnak s teheneket,
Még megválogattyák amaz szép szőkéket.

---

[1]) A Misc. e versszak két utolsó sora így hangzik:

Árust s kereskedőt sokat fogyattatok,
Még egymás között is nincsen bátorságtok.

[2]) A Misc.: kéncseket.

[3]) A Misc. e két utolsó sor így hangzik:

Egész maradványit siralomra hagyván,
Nincs hozzád hasonló sem erdőn, sem pusztán.

[4]) A Misc.: faluit.

[5]) A » közöttök.

[6]) A Misc. e két sor helyett ez áll:

Noha az munkában ő nem serénkedik,
De ragadományból mégis jól lakozik.

[7]) A Misc. e versszak így hangzik:

Köztök ki gazdagabb, az nagyobb lator volt,
Tolvajsága miá eddig hogy meg nem holt:
Jutott az ispánynak sok arany, ezüst folt,
Noha affélékért megürült már sok bolt.

Ha el nem adhattyák, levonnyák böröket,
Igy emésztik kárral szegény embereket.[1])

Mindegy s mind másképpen másoknak tesznek kárt.
Mert az lopott marha nyomáért[2]) más határt,
Ha ki nem adhattyák, megfizetik az kárt,
Mind csak jámboroknak ő latorságok árt.[3])

Merő álnoksággal[4]) megrakódott nemzet,
Kit az jóság nélkűl rút gonosság vezet,[5])
Ha kinek nyelvére kent egy-egy kis mézet,
Az gyomrának adott lántsa ellenmérget.[6])

Isten ismereti nincsen elméjekben,
Elfordúlt itélet vagyon értelmekben,[7])
Se ispány, se király,[8]) se úr nincs Erdélyben,
Ki megzabolázná cselekedetekben.

Ad Hungaros advenas.

Bezzeg rossz szablyája volt Ali basának,
Uttyát be nem vágta Erdély országának.
Ne jöhettek volna látnia hazánknak,
Lakták volna földét bár Pannoniának.[9])

[1]) A Misc. ez a két versszak így szól:

Ritka ki közöttök vagy or vagy nem lator.
Télbe nyárba teli véllek minden bokor,
Mégis az aranynyal fogadott prókátor.
Bizonyítja nagyon, hogy igaz és jámbor.

Hát lovat s ökröket s kövér teheneket,
Mennyit lopnak s még megválasztják czeket.
Ha el nem hajthatják, levonják böröket.
S úgy emésztik kárral a sok szegényeket.

[2]) A Misc.: nyomával.

[3]) A Misc. e két sor így hangzik:

Feljárnak s az falu fizeti meg az kárt.
Szegénynek, gazdagnak egyenlőképpen árt.

[4]) A Misc.: Minden gonoszsággal.

[5]) A » Kit félelem nélkül az gonoszság vezet.

[6]) A Misc. e két sor helyett ez áll:

Soha az becsület vele nem tart kezet,
Legjobb társának is méreggel ad mézet.

[7]) A Misc.: Minden idvessége áll csak az egy bőjtb

[8]) A » Sem király, sem ispány.

[9]) A Misc. e 3 sor így hangzik:

Hogy be nem vágatta utját ez országnak.
Nem jött volna annyi seprője Pannonnak
Laknia ez földet kárára magunknak.

Mert miként[1]) szú az fát megőrli magában,
Mint sáska gabonát megarattya nyárban,
Úgy fogyattad te meg Erdélyt bajvívásban.
Veszedelmes voltál az példaadásban.[2])

Dícséred mindenha szép laktad földedet,
Emlegeted földi sok jövedelmedet,
Szájaddal suhajtod kies hellyeidet,
Számlálod sok titkos búza-vermeidet.[3])

De szájadban mint van, szívedben úgy nincsen,
Visszamehetsz, ajtód nem jár láncz-kilincsen,
Bizony nem váltanád el dolgod sok kincsen,
Az Varkutz udvara mindenteknek készen.[4])

Istentelenséged hajta ki helyedből,
Még sem sokat vett ki te gonosz véredből,
De nem hagyhatsz hátra lator erkölcsödből,
Úgy is lesz, míg lelked ki nem fut testedből.[5])

Mikor ide jövél, akkor rongyos valál,
Ruhádban jó foltot a szabó nem talál.[6])

---

[1]) A Misc.: Mert mint a.

[2]) A Misc. e két sor így hangzik:

Ugy fogyatta e meg Erdélyt a jóságban,
Veszett erkölcsének példaadásában.

[3]) A Misc.:

Dicsíri sokképpen gazdag lakta földét,
Számlálja termését s az sok veteményét,
Nagyon sóhajtozza síros s marhás helyét,
Számlálja gabonás titkos sok rejtekét.

[4]) A Misc.:

De mint szájában van, szívében úgy nincsen,
Visszamenetelre ajtó zárva nincsen,
Az Varkolts *(így!)* udvara mindenkor van készen,
Még sem küldhetnéd ki akármely sok kéncsen.

A »*Varkutz* (Varkolts) *udvara*« alatt valószínűleg az egri vár dő, melynek egyik oldalát *Varkócz Tamás* egri kapitány építtette 'I. sz. derekán, melyet róla aztán *Varkócz-bástyának* neveztek. V. T. később (1549) váradi kapitány lett. Meghalt 1576-ban.

[5]) A Misc. ez a versszak így van:

Mint az rosta az gazt kihánnya edényből,
Ezek is szorúltak úgy ki ős helyekből,
De nem szorúltak ki gonosz erkölcsökből,
Úgy is lesz, míg lelkek kiszalad testekből.

[6]) A Misc.: Fótos köntösödön nem vala rókamál.

Szemedből néz vala ki a sárga halál,
Az erdélyi czipón már meghízlaltattál.[1])

Pétersellyemben nőtt fel jó tejes anyád,
Ne félj hogy megszűkűlj, kapitányod Árpád,[2])
Az praerogativát Erdélyben elkapád,
Búzáját és borát magadnak foglalád.[3])

Nem jó volna fiak kenyerét elvenni,
Az Úr Christus mondgya: az ebeknek vetni,
Jó az jámborokkal jó kenyeret enni,
Nem jó gonoszokkal egy kunnyóban lenni.[4])

Ki voltál hazádban, füleink hallották,
Nállunk ki vagy mostan, szemeink jól[5]) láttyák,
Mert miattad hazánk romlania szánnyák,
Kiért könyhullástól magok nem óhattyák.[6])

Istentelenségért hazád itéltetett,
Kegyetlenségéért népe kiveretett,
Ki keresztyéneknek nyelvvel nevesztetett,
De nevéhez illő gyümölcsöt nem termett.

Gyilkost hogy mentettél, lelked majd elszáratt,
Hány parázna lator, melledted megmaratt,
Húzó, vonó, fosztó, ki praedájért fáratt,
Minden gonoszságnak vére hol eláratt.

Hogy ha Diogenes hozzád elment volna,
Embert bár gyertyával ott keresett volna,
Nem hiszem, hogy kegyest sokat tanált volna,
Noha embereknek száma ott sok vala.

---

[1]) A Misc.: . . . . . bezzeg jól meghizál.

[2]) A Misc.:

Juh-szerdeken nőtt fel jó tejes az anyád,
Ne félj, hogy megszűkűl csakos gagyás apád

[3]) A Misc.: Sokak bor, búzáját magadnak kaparád.

[4]) A Misc. ez a versszak hiányzik.

[5]) A Misc.: is.

[6]) A Misc. e két sor helyett ez áll:

Füstös kunnyód helyett épültek paloták,
Tokány helyt is hágnak asztalodra zsufák.

Az ezután következő 5 versszak a Misc. hiányzik.

Kevély kegyetlenek az ott uralkodók,
Irigyek, gonoszok, buja hivalkodók,
Kész kenyeret evő, zabálló, tobzódók,
Hásártosok inkább, s más jovain hízók.

A szú amaz nagy fát úgy meg nem emészti,
Az moly a szép köntöst úgy nem vesztegeti,
Nedvesség az ruhát úgy meg nem senyveszti,
Rossz példa adásod mint Erdélyt megveszti.

Pannoniából jött amaz ördögatta,
Ördögatta lelkű Luciper fajzattya,
Irtóztató szókkal Istent káromolja,
Kiben vagyon szentség, ezt rettegve hallja.[1])

A Szentháromságra ezerszer esküszik,
Egy igaz Istenről nem is emlékezik,
Közbenjáróról is ő elfeletkezik,
Azokot, kik vallják, kövekkel kövezik.[2])

Az egy igaz Isten előtt nem szaladsz el,
Ha felyhőben rejted is te magadot el,
Ámbár földnek túlján s viznek evezhess el,
Az Úrnak angyali ott is keresnek fel.[3])

Utánnad vonszod te az Úrnak ostorát,
Reánk is árasztod az nagy Úr haragját,
Kinek haragjának te érzed az lángját,
Még is edgyitek is nem alázza magát.[4])

---

[1]) A Misc. ez a versszak így hangzik:

Te általad jött be az az ördögadta,
Minden káromkodás, ocsmány s dühös szitka,
Irtóztató szókkal Isten káromlása,
Mind égnek és földnek gaz átkozódása.

[2]) A Misc. e 3 sor helyett ez áll:

Anyát, Lelket, Testet mind egyben keverik,
Nem is szólhat, szóban ha nem elegyedik:
Ördög, kutya, disznó s mindenféle moslék.

[3]) A Misc. e 3 sor így hangzik:

Az fellegekben is rejtsed bár magad el,
Ha föld alatt s vízben evezhetnél is el,
Feltanál az Úrnak ostora, bár hidd el.

[4]) A Misc.:

Utánnad érkezik az Úrnak haragja,
Ámbár életedben ostorát megvonja,
De gonoszságidért lelked s tested kinja
Kettős lesz, pokolnak midőn éget lángja.

Az csíkot lencsével igen tudod csapni,[1])
Praelatusok előtt híven forgolódni,
Jámboroknak uttyát kivágni s bevágni,[2])
Első szürke lóra ülvén tudod csapni.[3])

Az Pannonusoknak hidgyed nincs orczája,
Kevély, de szemtelen, vagyon csak pofája,
Fenn jár, de vakot is nem vet az koczkája,
Tisztet fitet *(így!)* s annak a fazakát vájja.

Földeden termettek az ember-farkasok,
Termettek scorpiók, húskerengő sasok,
Jó cselekedetben ők mindegyik vakok,
Erdély őrizd magad, mert ostort vont rátok.[4])

Ad Graecos pannigeros.[5])

Hallottam görögök erejét s hatalmát,
Mert rá rontották volt Párisra[6]) szép Tróját,
Népét mind megölték, pusztán hatták várát,
Elvitték belőlle szép[7]) híres Helénát.

Constantinapolt is tü építettétek,
Néppel és fegyverrel erősítettétek,
De Memhet császártól meg nem őriztétek,[8])
Országról országra azért széllyettetek.

Hogy Erdélyben vattok, bizony igen bánom,
Országunk romlását érettetek szánom,[9])

---

[1]) A Misc.: jól tudod feladni.
[2]) A » bevágni s kivágni.
[3]) A » Első lóra ülvén tudod nyargodozni.
[4]) A Misc. ez a két versszak hiányzik. Helyettük ez áll:

De vigyázz magadra, mert az fényes nap is
Gyakron homályba jut s még az jó koczka is
Sokszor mutat vakot, úgy az szerencse is
Hamar földhöz verhet, mint jó paripa is.

[5]) A Misc.: peregrinos
[6]) A » Mert ők rontották el Párisért.
[7]) A » az.
[8]) A » De Mahmet császártól meg nem menthettétek.

Érti alatta II. Mohamed szultánt, ki Konstantinápolyt 1453-ban elfoglalta.

[9]) A Misc. ez a két sor így hangzik:

Hogy Erdélyben laktok, sok hasznát nem látom,
Országunk hogy romlik miattatok, szánom.

Ezüstit, arannyát pusztíttyátok, látom,
Elmémben sóhajtván, ezt csak vetem s hányom.[1])

Egy jó pénz Erdélyben miattok nem marad,
Arany, tallér, ezüst ki kezekbén akad,
Az erdélyiekre az vissza nem szakad,
Mely miá országunk pénze igen apad.[2])

Olcsó marhád miatt kincse fogy Erdélynek,[3])
Ha mi ezüsti van valami[4]) szegénynek,
Nem viszik azt másnak, de görög legénynek,
Mikor Erdély búsúl, örűl ő csak ennek.[5])

Hasznos aknái is Erdélynek görögé,
Jövendőben félek ne legyen töröké,
Mert az mint azelőtt mondták, hogy görögé,
Az örökség szerént bizony lett töröké.[6])

Ad religionem.[7])

Az igaz tudományt jaj, s lelkem suhajtya,
Szemem könyhullástól magát nem óhatya,
Az mit értek, nyelvem mind ki nem mondhatya,
Mert Illyést az igaz vallás bujdostattya.

---

[1]) A Misc. e sor helyett ez áll:
Sok idő kell, a kárt ha előszámlálom.

[2]) A Misc. e 3 sor így hangzik:
Aranytallér és gyöngy ha kezekben akad,
Az ország résziben sohult meg nem marad,
Mely miatt vagyonunk immár majd elapad.

[3]) A Misc.: Sok portékád miatt pénze fogy Erdélynek.
[4]) A » valamely.
[5]) A Misc. e két sor így van:
Nem viszi azt másnak, hanem az görögnek,
S ennek zálogjába ringy-rongy árút vesznek.
A Misc. még ez a versszak is olvasható:
Róka, farkas, hiúz, nest s medvebőröket,
Viaszat, lovakot s szép hizott ökröket
Megveszik nagy ótsún s egész göbölyöket,
Eladják nagy áron s megtöltik kölyköket.

[6]) A Misc. ez a versszak így hangzik:
Az egész országnak jova lött görögé,
Jövendőben talám mind leszen töröké,
Mert az mi eddiglen volt az görög népé,
Idő múlván mind lött török örökséggé.

[7]) A Miscellaniából a vallásokról szóló rész hiányzik.

Kevesen maradtak Christus tanítványi,
Meghiztak Akábnak hashizlaló papi,
Illyés barlangokban rejtezett oda ki,
Ki mindent lát vala, így könyörög neki:

Én Uram Istenem, egyedűl maradtam,
Achab s Jezabeltől most alig szaladtam,
Prophetáidot is mint kergetik, láttam,
Vedd hozzád lelkemet, téged kérlek Uram.

Itt sokat szólhatnék, ez bő matéria,
De sok gondolkodás bűss szívemet járja,
Argumentumimnak rám rohan nagy árja,
De erről irásom elmém correctálja.

Ad Papistas.

Pápa nem nyughatik, hogy ereje vagyon,
Erős hatalommal uralkodik nagyon,
Igaz tudományt ver az hamissal agyon,
Az hol jár elméje, keze is jár azon.

Szent János könyvének ötödik részében,
Az Christus jövendölt felőled eképpen:
Én jöttem mennyei Atyámnak nevében,
De engemet senki nem veszen be ebben;

Ha ki penig maga nevében eljövend,
Az világ fiai köziben bemenend,
Tertulussal igen mézes nyelvű leend,
Azt mind kapják híven s kiki azon örvend.

Te nevedben jöttél e széllyes világra,
Hozzád kell mennie a szarándokságra,
Téged rendeltenek indulgentiára,
Pénzt vigyenek bövön, kész vagy bérmálásra.

Amaz sötét éjről Ur Jesus kiről jól
Szent János könyvének kilenczed részben szóll,
Melyen senki semmit nem cselekszik sohul,
Tapog, mint vak s mégis ugyan nem láthat jól.

Szent Máténál is szóll erről az Ur Jesus:
Sok hamis prophéták támadnak, kitől fuss;

Ezek közűl vagy te mint egy Barejesus.
Számkiveted innen, az ki igaz Jesus.

Szent Lukácsnál is az huszonnegyed részben,
Igy szól: sokan jőnek el az én nevemben,
Kik azt mondják: Christus én vagyok a testben.
Ne kövessétek azt cselekedetekben.

Ebben az időben te ilyen vagy pápa,
Cardinal, vicarius és barátkápa,
Sok apró gyermeket sikkasztó apácza,
Edgyütt latorkodó fallax caper capra.

Antichristusságról jelenti Szent Pál is.
Lélekben azt látván, melyet látok én is,
Félek, mint az kígyó megcsalta Évát is,
Ugy ne rútíttassék elmétek nektek is.

Ádámot és Évát az kigyó megcsalá,
Ugy az Antichristus Christust megcsúfolá,
Pápa vélle edgyütt kettősnek csinálá,
Örök Isten s bizony, ember azt kiáltá.[1])

Rólad szóll Colosse városban írt levél,
Hogy csalárd beszéddel senkit ne hitetnél,
Mást is, magadot is hogy el ne vesztenél,
Igy az csendes partra bátron evezhettél.

Sokaknak lelkekben már sákmányt vetettél,
Színes alázatossággal elhitettél,
Máriát és angyalt s embert tiszteltettél,
Abból szentírásra te semmit nem néztél.

Tessalonikában írott levélben is,
Isten inti Szent Pált, rá nézve őköt is,
Se lélek, se levél, se beszéd által is
Meg ne háborítson senki titeket is.

Hogyha követ végre ily rút álnok csalás,
Az miatt jön rátok hüttől elszakadás,
Akkor jelenik meg bűnnek fia, Judás,
Veszedelmet hozván sokaknak a sírás.

---

[1]) E helyett a sor helyett eredetileg ez állott: »Egy az örök Szentlélek diktálá«. Ez ki van húzva s helyébe van írva más a fennebbi sor.

Ki magát ellene veti mindeneknek.
Mi valahul vagyon, mondatik Istennek.
Isten tiszteleti adattatik ennek.
Szentséget mind benyelt, s mondatik mesternek.

Isten templomában, mint az Isten, úgy ül.
Isten gyanánt tartja ő magát egyedül.
Ez világiaknak lelke hozzája füll.
Tűz, vas, fegyver azon, a ki tőlle elhűl.

Az te kohódból költ sok szóllás formája.
Három personaknak egy essentiája,
Az Jesus Christusnak duplex naturaja.
És ugyan ezennek incarnatioja.

Nálad csudálatos a philosophia,
Az eltitkoltatott una essentia,
Hypostasisoknak amaz unioja,
Idiomatumnak communicatioja.

Az gonosz farkasok bizonnyal tü vadtok.
Kik az Úr nyájában sokat ragadoztok,
Szent Pál apostol azt mondgya tü róllatok.
Isten templomának falát ostromljátok.

Szent János apostol búsult miattatok,
Hogy az igazságtól mind elszakadtatok,
Oly Christust világnak tü praedikáltatok.
Kit soha ő tőlle nem is hallottatok.

Első levelének második részében:
Ki Attyát nem hiszi, annak fia nincsen.
Hazug a ki Jesust Christusnak nem hiszen,
Ez az Antichristus, hidd el azt szívessen.

Nem másról, de róllad mondgya azt Szent János.
Tőlle elszakadtál, tudományod gyanós,
Találmányid miatt lelked is burjános,
De asztalod, látom, bizony igen síros.

Negyedik részében ezen levelének:
Ki az Jesus Christust a testben eljöttnek
Nem hiszi, s nem vallja az Isten is ennek
Nem leszen Istene, s Attya az embernek.

Tü Antichristusnak az fiai vattok,
Tü az visszafordult világtól származtok.
Ez világiakról méltán azért szóltok,
Világ fiaitól meg is halgattattok.

Mikoron Szent János ez levelét írta,
Vallásod kezdetit még akkor meglátta,
Tölle szakattál el, azt is írva hatta,
Hamis tudományod még akkor megmonta.

Az ki Jesust hiszi a Christusnak lenni,
Ez mondatik menyből Istentől születni,
Kit lélek, vér és víz által jöttnek lenni
Mond, s hat bizonysággal bizonyít úgy lenni.

Ez bizonyságoknak hárma lesz mennyei,
Az hárma peniglen földi, nem mennyei,[1])
Ember Jesust ezek bizonyítnak lenni,
Istennek fiának, Christussának lenni.

Bizonyos, testtel bírt: nem megfoghatatlan,
Megöletvén, megholt: nem is halhatatlan,
Hidd el nem is lélek, mert nem láthatatlan,
Megtapogatták: nem tapasztalhatatlan.

Az te tudományod de nem azt állítja,
Születése előtt Isten azt kiáltya,
Ágoston könyvéből meg is bizonyíttya,
Mert a szentírásban fel nem találhattya.

Második Istennek csinálád az Christust,
Kivetéd szivedből az egy igaz Deust,
Az kit Mária szült, közbenjáró Jesust,
Megvetéd s választál háromságos Deust.

Az istenség neked essentiát szűle,
Az állat sok személyt, háromságot nemze,
A második személy két naturát teve,
És az natura incarnatiot szűle.

Az misédet penig nem tudom mi szűlte,
Ki s micsoda állat neked honnat külte,
Csudálatos anya volt, a ki ezt szűlte,
Valami jutalmat várhat ez érette.

---

[1]) Eredetileg így volt a sor vége: állattyában földi.

Az írás, látod-e, Istent mond csak edgyet,
Közbenjárót is mond nem kettöt, de edgyet,
Egy lelket mond nekünk, hitöt is csak edgyet,
Urvacsoráját is, keresztséget edgyet.

Hol semmi kétséges, semmi kettös nincsen,
Hármast is nem találsz, valóban is nincsen,
De az pápa ahhoz sokat hozzá tészen,
Mert szabad ö neki, az mint akar, lészen.

Micsoda világosb írás a szent könyvben,
Hogy nincsen Isten több egynél földön, menyben,
Egyedül volt menynek s föld teremptésében,
Ábrahám Istene neve Ó-törvényben.

De az Jesus Christus Új-szövetségében
Atyának mondatik most az mi időnkben,
Evangelisták is írások rendiben
Ő Attyának híják mindenkor, s mindenben.

Az ki az Messiást elsöbben Ádámnak,
Azután igérte ismét Ábrahámnak,
Izsáknak, Jákobnak és több szent atyáknak,
Esküvésses *(így!)* penig az Dávid királynak.

Isten igéreti szerént meg is atta,
Augustus Rómában mikor országlana,
Judeát Heródes birtokában atta,
Királyság Judeától elvétetett vala.

Ezekben, jó pápa, semmit el nem vettél,
De találmányodban sokat hozzá tettél,
Egy Istenböl hármast tudgyák hogy szerzettél,
Egy állatból három személyt felemeltél.

Ezzel apostoloknak szent tudományát
Elrontád s fordítád az ö igaz voltát,
A szent bibliából Christus Jesus attyát
Kitörléd világból egy teremptö urát.

Ez világnak edgyért hármast tolyál elé,
Egyedül voltáért hármat írál belé,
Christum et Spiritum aequales facere,
Obscurarunt sacra sua Babilone.

Meghomályosítád az írást úgy ezzel,
Hogy senki nem érti, bár bírjon jó eszszel.
Bábelt erősgeted sövevényes kerttel,
Kertedből világot táplálod méreggel.

Néha így szólsz: vagyon Isten egy állatban,
Néha penig: állat vagyon az Istenben,
Néha a személyek vadnak az állatban,
Az állat viszontag vagyon személyekben.

Az Atya Úr Isten, azt mondád, nem hármas,
Fiú, sem Szentlélek, az állat sem hármas,
De mindazonáltal az Úr Isten hármas,
Hogyha szentírásra vonnyuk, egy, nem hármas.

Az Jesus Christus egy, bizonnyal nem kettős,
Természetiben is, elhidd, egy, nem kettős,
Az Úr igérte volt, egyedűl ki erős,
Igérte s megadta, mert az Úr tehetős.

Ennek Szentlélektől lőn fogantatása,
Mária méhéből születék világra,
Halhatatlan sem volt, bűnünkért meghala,
De az koporsóban Isten ott nem hadta.

Ezzel az Christussal nem elégszik pápa,
Ez felől az igaz tudományt zavarja,
Babilont építi itt is és csinálja,
Az íráson kivűl jár, azt úgy toldozza.

Azt mondod: az Christus kétszer születtetett,
Adsz is te ő neki kettős természetet,
Másod születésben istenség vett testet,
Mind kettő személyben de edgyé tétetett.

Az igaz Christust te kettősnek csinálád,
Isten állattyából születettnek mondád,
Halhatatlannak s láthatatlannak írád,
A szent istenségben másodnak formálád.

Azt is mondod, hogy ez született szűztől is,
És ott fogantatott a Szentlélektől is,
Látható, fogható, halandó ember is,
Embereknek szívét vakítod ezzel is.

Kezded a tévelygést János idejében,
Miként ír ő erről első levelében,
Első levelének második részében,
Ignatius is volt ez rút tévelygésben.

Irenaeus idején Ebion s Bassus,
Kik azt praedikállák hogy aeternus Christus,
Emberré lőn Isten, s ember adunitus,
Igy kezde villogni gladius acutus.

Mélyebben bevága még Tertullianus,
Abban az időben ismét Cyprianus,
Arnobius viszont s amaz Lactantius
Mit nem forgathatott hat Athanasius.

Az Nicaenumbeli gyűlésben találák,
Hogy az Jesust örök Istennek vallanák,
A Szentlelket harmad személynek állatnák,
Eusebius s Ruffius ezt bizonyíttyák.

Úgy mond Isten: Christus te meg kötöztetél,
Az keresztséggel is nem különben élél,
Úrvacsoráját is sokfélét szerzettél,
Minden igazságot az földben temettél.

Ezernyi ezer volt az te találmányod,
A szent embereket Isten gyanánt írod,
Szent asszonyokot is segétségűl hívod,
Ki ezt nem cselekszi, vasvesszővel bírod.

Honnét vetted amaz bölcseknek neveket,
Gáspár, Menyhárt, Boldisárnak írod ököt,
Kik Christussal feszitettenek, ezeket
Gyesfasnak, Dismasnak kereszteled ököt.

Ott valál-e, mikor a Christus oldalát
Egy vitéz öklelé, ragadván lántsáját,
Longistusnak írod, láttad-e orczáját,
Tudod-e, ki őrzé Christus keresztfáját?

Ki viselte gondját, hogy reád marada,
Péter és Pál bizony nem abban fárada,
Mária czipőkjét *(így!)* valaha ki látta,
Az kit a te elméd frissen kifaraga.

Bizony nem misével keresnek szentséget.
Kereszt darabjával vagy keresztyénséget.
Koporsó látással nem nyersz idvességet.
Indulgentiáddal nem adhatsz életet.

Másoknak bűneit te meg bocsáthatod.
Magad penig bűnből ki nem oldozhatod.
Pokolból lelkeket nagy fenn kihozhatod.
Jókot, kit akarsz. elkárhoztathatod.

Széllyes ez világon sok templomot raktál.
Sok szövétnekeket azokban gyujtottál.
Péternek, Miklósnak és Pálnak alkuttál.
Egy igaz Istennek edgyet sem fundáltál.

Óh értelem nélkűl való isszonyúság.
Óh tudatlanságban bemerűlt nagy vakság.
Istentől elfordúlt isszonyú kábaság.
Ne irj pennám többet, hallgasson igasság.

Ad Lutheranos.

Lutter Márton pártot ütött pápa ellen.
Rosz kardikója volt, nem foghatta mélyen.
Babillonnak tornyát nem rontá el éppen.
Csak egy kis pókhálót vona szeme fényén.

Lova fülét tartya ma is az pápának.
Elhatta bérlését az barátkápának.
Ephodért ketzelét szerzett papjainak.
Ceremoniákot rendelt káplánnyinak.

Ugy tudom pápával hármast hiszen Márton.
Templomban hogy vélle edgyütt orgonáljon.
Feszületes ostyával communicáljon.
Kiben Christus testét valóban tanáljon.

Misédet pápával edgyaránt mondatod.
Gyertyádot úgy, mint ö, te is meggyujtatod.
Oltárod akképpen czifrán csináltatod.
Annak az tetejét képekkel rakatod.

Ugy vagyon. pápától ugyan elhódoltál.
De szentírás mellől oly messze állottál.

Hogy edgyütt ő vélle ellene mondottál,
Egy igaz Istenért hármast kiáltottál.

Te az misemondást Christustól vetted-e,
Páltól, avagy Pétertől ezt tanultad-e,
Vagy szentírásban oly formán olvastad-e,
Hogy anélkül menyben lelked nem vihedd-e?

Ad Orthodoxos sive Reformatos.

Mit csinál Calvinus mostan Gyenevában,
Servetust perseli, forr, s fő rottyogásban,
Hogy beleharapott praerogativában,
Híre vagyon ennek egész Ásiában.

Lutter fülét tartya az pápa lovának,
Calvinus az farkán csügg, függ csitkajának,
Nagy részint ellene mond tudományának,
De határt bizonnyal nem tud vetni annak.

Christus tanítását akarád bevenni,
Kútnál vagy Garazin hegyein tisztelni
Istent, nem kellene ezért messze menni,
Lélek igazságban kellene csak félni.

De az Isten szerént való tudományban
Mojsest meghaladád philosophiádban,
Propheták irásit sem vőd igaz fontban,
Christust is akarod hadni hazugságban.

Szent Márknál az Christus mit mond, ha olvastad:
Csak egy az Úr Isten, Izrael, azt tudgyad,
Ezt az erös Istent egyedűl imádgyad,
És minden erődből tiszteljed s szolgáljad.

Ezent bizonyíttya az törvénytudó is,
Hogy egyedűl csak egy az Isten, s több nincs is,
Ezt szűből, lélekből szeresd, erődből is,
Ez dicséretesebb az áldozatnál is.

Kiért az pápától személyes Istent vőll, *(így!)*
Mojses irásához magyatázatot tőll *(így!)*
Pogány szokás szerént isteneket szerzél,
Eloim igéből hármat kitekerél.

De mikor az ember egy absurdumot mond,
Többeket azután ugyan rakásra hord,
Az Jesus Christusnál több Isten nincs (ugy mond)
Ki útát elveszti, mindenfelé csapong.

Azt mondod, hogy három az egy igaz Isten.
Azt mondod ismét, hogy egy az igaz Isten.
Azt mondod, hogy három imígy az egy Isten.
Azt mondod, hogy amúgy egy az igaz Isten.

Egy az igaz Isten essentialiter.
Három, nem egy Isten az personaliter.
Distinctae personae sunt hae realiter.
Bizony tres reales, tres sunt veraciter.

Szent Pál apostol az harmadik égben volt,
Holott az, mint mondgya, sokat látott s hallott.
De tőlle ily szóllás formáját ki tanolt,
Irásában ilyent te nem tanálsz sohult.

Vallástok ellenkezik a szentírással.
Mojses így nem szóllott, keresd bár lámpással.
Bizonyítom én azt Szent Esaiassal,
S az Úr Jesus Christus szép tanításával.

Igaz közbenjáró Jesus Christus csak egy.
Azt mondod, hogy ennek természeti nem egy.
Máriától való Jesushoz ne eredgy,
Mert idvezíteni az Christus nem elég.

Igy szólsz, hogy az Jesus soha nem kezdetett.
Ismét visszamondod, de bizony kezdetett.
Azt mondod, hogy soha nem is neveltetett,
De így szólsz ismét, hogy bizony neveltetett.

Bölcsességet mondasz, hogy ez soha nem vött
Tudományt Istentől, maga mondgya, hogy vött.
Maga erejétől, mondod, hogy csudát tött,
De az Attya benne munkálkodván úgy tött.

Igy szólsz: az Attyával mindenben egyenlő,
Másszor visszamondod, bizony nem egyenlő.
Ismét magától az mindent eltehető,
De önnön magától semmit nem tehető.

Míg élt ez világon, ő néha éhezett,
Igy szólsz, hogy az Jesus bizony nem éhezett,
Kietlen pusztában meg is kisértetett,
Igy szólsz, hogy ő soha meg nem kisértetett.

Tudgya a széllyes föld, hogy ez értünk megholt,
Te azt mondod, hogy ez soha meg nem is holt,
Dicsősségre menyben nem is vitetett volt,
Mert örökké ott fenn az dicsőségben volt.

Protheus is ennél többet nem tehetett,
Többféle formában nem cserélődhetett,
Mint te, soha így nem szemtelenkedhetett.
Vallástok tővel és hegygyel edzettetett.

Papjaid, Calvine, oh ki szemtelenek,
Bő jövedelmek van, mely telhetetlenek,
Jesuita köntöst viselnek mind ezek,
Gyümölcsökről meg is ismerik az hívek.

Közűllök csak egy sincs, ki vallását tudná,
Ha százat kérdenél, százképpen mondaná,
Szűved megutálná, ha füled hallaná.
A síros falatért mégis nem hagyhatná.

Hozzáfér orczádhoz mondani, úgy, nem úgy,
Az Isten valóban hogy csak egy, de nem egy,
Az egy természetű Christus hogy nem elég,
Az idvezítésben kettős leszen elég.

Óh elfordúlt világ meddig vakoskodol,
Az pogány is nevet, hogy bolondoskodol,
Praeconceptádban te bizony majmoskodol.
Térj világosságra, míg világban lakol.

Ad Unitarios.

Nyomorú hazánkban mennyi vallás vagyon,
Te neked is neved recepták közt vagyon,
Sidó vallás, török, görög, oláh vagyon,
Egynek sincs rontója, csak teneked vagyon.

Talám te feszítéd meg az Jesus Christust,
Avagy nem kövedted amaz igaz virtust,
Vagy Anthiocussal nem öttél disznóhúst,
Hogy minden nyakadra tekerten teker gúst.

Mit cselekedtél, hogy ily gyűlölségben vagy.
Ellened virrognak az prae s az post hadnagy.
Váradiaknak is haragjok reád nagy.
Óh Uram könyörűlj, s ismét örömöt adgy.

Hogy ha méltóságom megengedte volna,
Mely tudományt valltok, azt követtem volna,
Szerettem értelmében is vettem volna *(úgy!)*
Jobbágyimban de ellocsogattam volna.

Közelebb senki sincs, mint te, szentíráshoz,[1])
Bár Lutter se járna közel a pápához,
Calvinus se nyúlna a lova farkához,
Közelgetnének az Christus hajójához.

Az mely hajót Christus kormányoz és evez,
Isten után, bátor érje sebes szélvész,
Fúrják, lyuggassák, hogy víztől legyen nehéz,
De soha nem merűl, vízben el nem is vész.

Örűlj azon igen, mert Christus tanítya,
Szidalmat s üldözést, szenvedőknek mondgya,
Boldogok vattok tü, jutalmát megadgya
Tü szenvedésteknek én Attyám, kiáltya.

Híjon bár ez világ tatárnak, töröknek,
Nevedet nevezze hitetlen cserkesznek,
Mondgyon hittől szakatt álnok eretneknek,
Itéljen bár téged erejére tűznek:

Szenvedd el, mert Christus jövendölt felőlled,
Hogy ez világ gyűlöl, üldöz, kerget téged,
Mindaddig, míg földön világodot éled,
Hogy az más életnek koronáját vegyed.

Maga is ez földön éhezett s szenvedett,
Szidalmazás után igen megveretett,
Tövis korona is fejére tétetett,
Szenvedés után vett gyönyörű életet.

---

[1]) Ezekből a sorokból úgy látszik, hogy unitarius irta ezt a pasquillust, s csak félrevezetésűl mondja: »Hogyha méltóságom megengedte volna, . . . azt követtem volna«. Az unitariusok semmiféle világi méltóságból nem voltak kizárva a XVII. sz. végén.

Hogy Pál is Christusról kezdett emlékezni,
Gyűlölségben kezde ez világnak lenni,
Ez világiaktól kezde itéltetni,
Tűzzel-vassal mindenfelől kergettetni.

Azért kérlek téged, légy hű mind halálig,
Imperterritus légy mind az keresztfáig,
Üldözést s gyalázást szenvedgy bátran addig,
Míg bejutsz Christusnak fényes sátoráig.

Igy elszenvedvén mindent, ha hűséges lész,
Tyrannusok s világ ellen ha victor lész:
Isten templomában egy erős oszlop lész,
Elrejtett mannával menyben örökké élsz.[1])

Ad illustrissimum ac celsissimum principem Michaelem Apaffi.[2])

Ha az első lóra Isten felültetett,[3])
Kit soha sem vártál,[4]) szíved sem reménlett,
Mint jó fejedelem ő hazája mellett,
Fáraszszad elmédet az igazság mellett.[5])

Mert igazság nélkül semmi meg nem állhat,
Isten is a nélkűl nem gubernáltathat,
Tolvajok serge is jól meg nem maradhat,[6])
A nélkűl semmi rend nyugvást[7]) nem tanálhat.

Igaságunk ha[8]) kiszolgáltatására[9])
Adtad te magadot annak tartására,[10])

---

[1]) Eddig kiadatlan; a többi rész megjelent a »Tört. Tár« 1888. évfolyamában. Közlője, Komáromy Andor, nem irja meg, hogy honnan vette. Szóbeli közlése után úgy tudom, hogy a Székely Nemzeti Múzeum levéltárában lévő csonka példány után közölte. Ez a példány hibás másolat lehet, mert sok értelmetlen szó van benne s így szükségesnek láttam azt is leírni és közölni.

[2]) A Misc.: Ad principem Michaelem Apaffi.

[3]) A kiadott példányban és a Misc.: az Isten ültetett.

[4]) A Misc.: Kit magad sem véltél.

[5]) A » az kártyázás helyett.

[6]) A Miscellaniában:

Mert gond s munka nélkűl semmi meg nem állhat,
Pipa, álom s jó bor népet meg nem tarthat,
Fáradozás nélkűl nem is gubernálhat.

[7]) A kiadott példányban: nyugvást nem találhat.

[8]) A » » Igazságnak hű.

[9]) A Misc.: Ha az igasságnak szolgáltatására.

[10]) A » és megtartására.

Bizonynyal nagy terhet vettél fel válladra,[1])
De ha jól jársz benne, nem lészen károdra.

Mivel mented magad,[2]) hogy [3]) nincsen igasság.
Hogy elhatalmozott a sok rút hamisság,[4])
Tövis formán harap amaz hatalmasság,
Élünk mint értetlen, csupa oktalanság,[5])

Isten előtt nincsen, hidgyed azt, mentséged.
Kitől vagyon az te fejedelemséged,
Talám azt mondod, hogy nincsen öltözeted,
Vagy kenyeret és bort kell neked keresned? [6])

Jó köntöst, kenyeret, bort szolgáltat Erdély,[7])
Mezítelenségtől kegyes uram [8]) ne félj,
Míg fenn leszen hazánk, éhséget se remélj,
Akadályod nincs itt, igazságra szemlélj.[9])

Ha penig azt mondod, hogy másokra bíztad,
Fő s vicetiszteknek hatalmában adtad.[10])
Ezekre szegények panaszát hallottad,
Informatiora csak elhalasztottad.[11])

---

[1]) A kiadott példányban: magadra. — A Miscellaniában:
Nem játékos tereh tétetett válladra,
Jobban azért gondot viselj juhaidra.

[2]) A Misc.: Nem méltó mentséged.
[3]) A kiadott példányban: ha.
[4]) Hogy elhatalmazott az sok hamisság. (Tört. Tár.) — A Misc.: a nagy hatalmasság.
[5]) A Miscellaniában:
Tűz formán harapóz vakmerő gonoszság.
Hogy nincsen csendesség néped közt, s bátorság.

[6]) A kiadott példányban: kérned. — A Miscellaniában:
Isten előtt nincsen illendő mentséged.
Hogy okosan regnálj, te kötelességed,
Nincsen egyéb gondod, kenyered s költséged
Meg nem fogyatkozik, nem kell hát heverned.

[7]) A Misc.: Jó köntöst s jó konyhát s bort ád bövön Erdély.
[8]) A » kegyelmes úr.
[9]) A Miscellaniában:
Míg fenn lesz az ország, éhségtől ne réműlj.
Akadékod nincsen, igazságot szemlélj.

[10]) A kiadott példányban: hatalmába hagytad.
[11]) A Miscellaniában:
Sokaknak ezekre panaszád hallhattad.
De az igazságot csak elhalogattad.

Igasság kívűl [1]) jár sok lator hazánkban,
Kiknek sok gratiás levele ládában,[2])
Sokat attak s adnak tiszteknek bitangban,
Tisztek miatt mennek elébb latorságban.[3])

Mert hogy [4]) gratiaért megfizethessenek,
Hogy bő ajándékkal tiszthez mehessenek,[5])
Nestet, rókát,[6]) bövön hogy szerezhessenek,
Egy szóval hogy tisztnek [7]) kedveskedhessenek.

Sok huzás-vonással elöbb pénzt sokat gyűjt,
Kinél vagyon sok pénz, úton járót megüt,
Bőrit lefordítván sok ökörhúst megsüt,
Bécs körűl árulja bőrit, tisztnek pénzt gyűjt.[8])

Bárcsak azt íratnád az articulusban,
Hogyha úr vagy nemes jár lator dolgában,
És híven forgódik [9]) gratia hozásban,[10])
Legyen praeda [11]) annak minden marhájában.

Az tisztek is hogy ha gratiát adnának,
Vice akár az fő [12]) latron pénzt vonnának,
Latrokért ő magok felakasztatnának,
Hazánkból az latrok így [13]) kitisztulnának.

---

[1]) A Miscellaniában: nélkűl.
[2]) A kiadott példányban: ládákban. — A Misc.: ládádban.
[3]) A Miscellániában:

Igasságot nyújtnak az tisztek markában,
Te csak hallgatsz azzal s nő az rosz magában.

[4]) A kiadott példányban: Minthogy.
[5]) A Misc.: Hogy jó ajándékkal hozzád mehessenek.
[6]) A kiadott példányban: Mért róka bőrt . . .
A Misc.: Nest, rókabőr-köntöst, s paripát vigyenek.
[7]) A Miscellaniában: neked.
[8]) A Miscellaniában:

Sok húzás-vonásból elöbb sok pénzt gyűtnek,
Jó pénzes gazdakot mással felveretnek,
Bőrit lefordítván sok ökröt megsütnek,
Mégis ajándékért tőlled tiszteltetnek.

[9]) A kiadott példányban. Híven forgolódnak.
[10]) Dolgában (Tört. Tár.)
A Misc.: Munkálódnék pénzért gratia adásban.
[11]) A kiadott példányban: poena.
[12]) A Miscellaniában: Akár fő vagy vice.
[13]) Mind (Tört. Tár.) — A Misc.: úgy kipusztúlnának.

Sok jószágot sokan csak hamissan bírnak.
Az hatalmasabbak írnak magokénak,[1])
Árvák és özvegyek így nyomorgattatnak.
Jószágoktól sokan méltatlan fosztatnak.[2])

Törvény processusa mivel [3]) véghetetlen.
Prókátorok nyelve szeligyíthetetlen.
Az törvénytevők lelke is feneketlen.[4])
Elméjek peniglen csaknem mind értetlen.[5])

Azért hogy csak pénz kell, nem kell az igasság.
Ő nyomorgattatik, virágzik latorság.
Nincs igaz értelem, bejött az hamisság,
Megveszett minden rend, úr, nemes, parasztság.[6])

Mátyás király bírta Erdélyt s Pannoniát,
Kétszer meg is bérlé magyarok palástyát,[7])
Felvette ő néha koldusok ruháját,
Úgy kémlette meg országnak állapottyát.[8])

Kiket hamisságban tanált, megbüntette.
Csalárdok életét tovább nem engedte,
Várast s falut lator [9]) bíráktól mentette,
Hamis tiszteknek is soldgyát megfizette.[10])

---

[1]) Az hatalmasabbak csak magoknak írnak. (Tört. Tár.)
A Misc.: Az kik hatalmasbak, magoknak foglalnak.
[2]) A Miscellaniában: Sokan koldúlásra e mián juttatnak.
[3]) A kiadott példányban: miért.
[4]) A kiadott példányban: Törvénytevők lelke miért feneketlen.
[5]) Tört. Tár: Az elméjek penig miért hogy értetlen? — A Misc.:

Az törvény folyása nálunk véghetetlen,
Az prókátorok nyelve csendesítethetlen,
Törvénytevők sákja s marka telhetetlen.
Sőt az értelme is sokaknak éretlen.

[6]) A Miscellaniában:

Azért csak hogy pénz kell és nem az igasság.
Mindenfelé prédál az úri latorság,
Nincs sohult békesség, regnál az hamisság,
Megveszett minden rend, nemes és parasztság.

[7]) A Misc.: Kétszer megbérlette magának palástyát.
[8]) Kímlette meg országának állapotját. (Tört. Tár.)
A Misc.: Megkémlette gyakran országi statussát.
[9]) A kiadott példányban: hamis.
[10]) A » » kirendelte. — A Miscellaniában:

Paraszt falut hamis bírótól mentette,
Hamis tiszteknek is dolgait rendelte.

Minden rend suhajtya, ifjúuság és aggság: [1])
Megholt Mátyás király elkölt [2]) az igasság,
Uraktól jobbágyon van nagy nyomorúság,[3])
Ugyan eláradott a sok isszonyúság.[4])

Nossza hát [5]) országunk kegyes fejedelme,
Mivel tudom benned vagyon jeles [6]) elme,
Hogy te rád szálljon Istennek kegyelme,
Mutasd meg hogy benned vagyon jó [7]) félelme.

Ad principissam dominam clementissimam.[8])

Kegyelmes asszonyom fonók s varrókhoz láss,[9])
Nem asszonyok tiszti ország gubernálás,
Commissio [10]) által való parancsolás,
De fejér cseléd közt [11]) való igazgatás.

De hogy férfiaknak tisztiben behágtál,[12])
Sokféle dolgokban sokat parancsoltál,[13])
Alkalmatosságot írásomra adtál,
Megbocsáss, ha azzal tőllem megbántattál.[14])

Sok helyen kecskéket vettél [15]) kertészeknek,
Tisztelt méltóságot pénzen [16]) adsz ezeknek,
Részét [17]) neked adgyák, részét a szerzőknek,
Instructiot is tudsz adnia [18]) ezeknek.

---

[1]) A Misc.: Minden rend siratja, iffiu és aggság.
[2]) A kiadott példányban: elholt. — A Miscellaniában: eltöl
[3]) A » » vagyon szomorúság.
A Misc.: Jobbágynak urától van sok nyomorúság.
[4]) Eláradott ugyan az sok nyomorúság. (Tört. Tár.)
A Misc.: Eláradott bővön az sok iszonyúság.
[5]) A Miscellaniában: No tehát.
[6]) A kiadott példányban: kegyes.
[7]) A Miscellaniában: ő.
[8]) A » Ad dominam principissam.
[9]) A kiadott példányban: fonák varrókhoz láss.
[10]) A Miscellaniában: Commissiók.
[11]) A kiadott példányban: cselédhez
A Misc.: Hanem az frájok közt.
[12]) A kiadott példányban és a Misc.: is hágtál.
[13]) A Miscellaniában: Ország dolgaiba bele zavarodtál.
[14]) A kiadott példányban: megbántatnál.
A Misc.: Megbocsáss asszonyom, ha szóm ellened áll.
[15]) A kiadott példányban és a Miscellaniában: tettél.
[16]) A Miscellaniában: pénzért.
[17]) A kiadott példányban: Bérjét.
[18]) A Miscellaniában: adni te.

Szegénységen hogyha bitangot vonhatnak,
Két részét te tárházadban takarítnak.[1])
Harmadát peniglen ládájokban raknak.[2])
Ha így hívek lesznek, tisztet sokan bírnak.[3])

Tisztet is már tésznek az bányász helyeken,[4])
Aranyas, ezüstös, kénesős [5]) helyeken,
Az holott tilalom vagyon az félelem[6])
Álnokságot szerez az bitang szerzésen.[7])

Aranyat és ezüstöt, s kénesőt ad annak,[8])
Kit csalárdok közűl szerzett factorinak.[9])
Eredgy, így szóll: vedd ezt a pénzt az jámbornak,[10])
Add neki s praedája [11]) leszen mi hálónknak.

Megcsalnak itt sokat, itt az hopcihérek [12])
Mindgyárt jelen vadnak, készen sok [13]) ledérek,
Fogják [14]) s tánczoltatják s kifacsarják pénzek.
Óh uram, látod-e mely istentelenek.[15])

---

[1]) Két részét peniglen tárházadhoz adnak (Tört. Tár.) — Itt ez a sor a harmadik.
[2]) Tört. Tár 2-ik sor: Harmadát ő ládájokba takarítnak.
[3]) » » kapnak. — A Miscellaniában:

Hogyha szegénységen bitangot vonhattak,
Harmadát magoknak ősül takarittyák,
Két részit peniglen tárházadban adgyák,
Mert van becsületek ezekért, jól tudgyák.

[4]) Tört. Tár: Tisztek (is már lesznek) az bányás helyeken. — A Misc.: Tiszteid mit tesznek...
[5]) A » és kéncses.
[6]) A » vagyon effélékben.
[7]) Tört. Tár: szerzemén. — A lap szegélyén más kézzel irva: »Jobb az Úrnak szava az emberekénél«.
A Misc.: Ravaszokot szerzesz az bitang szerzésben.
[8]) Tört. Tár: is adnak. — A Miscellaniában: adsz annak.
[9]) » » factorának.
A Misc.: szerezhetsz factornak.
[10]) A » Eredgy, úgymond, vidd ezt egy pénzes árúsnak.
[11]) Tört. Tár: jutalma. — A Misc.: Add neki s praedája leszen mü házunknak.
[12]) A Misc.: Megcsalnak is sokat így hoppiczerek *(így!)*
[13]) A » fegyveres ledérek.
[14]) Tört. Tár: Tódják.
A Misc.: Fogják, sattzoltatják s kitekerik pénzek.
[15]) A » Mely gyümölcsöt hoznak ily kegyetlenségek.

Az ilyen bitang pénzt mikor odavitték,[1])
Vígan, nagy örömmel meg is beszéllették,
Kedvesen szemeid ilyetén [2]) pénzt nézték,
Kezeid peniglen ládában rejtették.[3])

Miért nem ölöd meg az ily keresőköt,[4])
Hamis keresettel csalárdúl élőköt,
Ilyen [5]) álnoksággal molyos pénz gyűjtőköt,
És rút [6]) gazdagságban gyönyörködtetőket.[7])

Az ilyen szolgákot Dávid mind elűzte,[8])
Az megbűntetésre [9]) edgyig öszvefűzte,
Százegy soltárában fogadásban tette,
Gonosz, álnok latrot hogy nem szenvednéje.[10])

Kegyelmes asszonyom, fösvénységet hadgy el,
Nem sok az gyermek [11]) pénzt ne rakj öszve éllel,
Szegény nyomorúltat ne bocsáss [12]) dur-dérrel,
Hogy ne végy edgyütt részt amaz Jezabellel.[13])

---

[1]) A Misc.: mikor hozzád viszik.
[2]) Kedvesen, szívesen az ilyen pénzt nézték (Tört. Tár.)
[3]) A Miscellaniában:

Vígon s nagy örömmel neked megbeszéllik,
Kedvesen szemeid az ilyen pénzt nézik,
Kezeid pediglen ládákban elrejtik.

[4]) A Misc.: Miért táplálod az ily gonosz erkölcsököt.
[5]) A kiadott példányban: Hamis.
A Misc.: Ilyen álnoksággal tartasz pénzgyüjtőköt.
[6]) A kiadott példányban: Hamis.
[7]) A Misc.: Szolgáiddal együtt hogy mented bőrödöt.
[8]) A Miscellaniában: elveszté.
[9]) A kiadott példányban: *bűntetésre* kipontozva.
A Misc.: ő mind egybe fűzte.
[10]) A Miscellaniában:

Száz és egy soltárban fogadásban tevé,
Az gonosznak vétkét nem teszi magáé.

[11]) Tört. Tár: Maradékod nincs.
[12]) » » eressz.
[13]) » » Isabellel.
A Miscellániában:

Maradékod nincsen, lelked ne veszesd el,
Szegényt s nyomorúltat ne öless meg éhhel,
Ne igyák meg ebek véred Jesabellel.

Ad Joannem Bethlen cancellarium.

Az cancellarius igen [1]) esztergárol,
Christus tanitványit elméje mészárol,
Sok [2]) mennyei jókot azoktól [3]) olcsáról,
Hogy abban része nincs, mástól azt is károl.[4])

Az apja nálánál jobb útat követett,
Kit ő [5]) méltóságért régen által lépett,
Amaz Luciperrel égből levettetett,
Kiért ő is sokat pokolban vezetett.[6])

Ad Paulum Béldi.

Palkó [7]) bár örökké laktál volna Bélden,
Hogy sem amaz peres székelyeknek földén,
Bár Tatárországban laknál tenger széllién,[8])
Ne láttalak volna soha laktam földén.

Sok székely siratott, de nem jóságodért,
Magyar,[9]) száz és oláh kegyetlenségedért,
Jobb apádon szántott ördög ily dologért,
Rajtad boronálnak [10]) jövendőben azért.

Ad Paulum Haller.

Fejéregyház majdon elpusztúl Haller Pál,[11])
Az eszes embernek [12]) szíve balfelől áll,
Azt hallom, hogy neked szintén jobb felől áll,
Sok kegyetlenködő eszközt elméd talál.[13])

---

[1]) A Miscellaniában: szörnyen.
[2]) Tört. Tár: Az.
[3]) » » azokról.
[4]) A Miscellaniában:

Nem sok gondgya vagyon mennyeknek kolcsáról,
Csak itt eladhassa aztot, az mit árúl.

[5]) A kiadott példányban: jó.
[6]) A Misc.: És az méltóságért attól elszélyedett,
Ne búsulj, pokolban jó ágyad vettetett,
Ottan kiböjtölöd síros étkeidet.

[7]) A Misc.: Paule.
[8]) A » laktál volna széljén.
[9]) A » Nemes.
[10]) A » elbornálják.
[11]) A » Fejéregyház immár ugyan majd pusztán áll.
[12]) A Miscellaniában: emberek.
[13]) A Miscellaniában:

Azt hallom felölled, neked jobbfelöl áll,
Sok kegyetlenkedést elméd azért talál.

Jobbágyid megunták a széna takarást,
Szenvednek bíráktól sok kemény pálczázást,
Még az gyermeken is láttam ott [1]) békózást,
Istentől ilyekért ne várj te áldomást.[2])

Ad Joannem Haller.[3])

Fundáld vizek közé [4]) Szent-Pált [5]) János Hallér,
Megkelletik ha sok ládádban az tallér,
Mennyi jobbágyod van, annyi a sok pallér,
Mégis méltóságod csak Közvényesig ér.[6])

Ad Gasparum Kornis.

Benedeket Demeternek bérmáltatád,
Talán Sámbároddal [7]) fúrván faragtatád,
Otthon ülj, ne búsúlj, jó tejes az anyád,
Tsetstekora [8]) *(így!)* is láss, ott is vagyon csordád.[9])

Ad Simonem Kemény.

Kemény Simon Vécsen félre vonta magát,
Futófélben vagyon, őrzi havas allyát,
Csendes ő, jó, jámbor, nem láttam dagállyát,[10])
Mások tanácsán járt, úgy veszté jószágát.

---

[1]) A Miscellaniában: oly.
[2]) A » Melyért nem várhatsz te Istentől áldomást.
[3]) A Miscellaniában ez a rész hiányzik.
[4]) A kiadott példányban: között
[5]) Értendő Kerellő-Szentpál, a hol a Hallereknek nagy kastélyuk van a Maros vize mellett.
[6]) A kiadott példányban: köszvényedig. — Az Apor-féle példányban a lap szegélyén más kézzel írva még ez áll:

Haller György és János mely nagy hírűk voltak,
Mert ők az országban sok tanácsot attak,
Mikor az nemesek reájuk szorúltak,
Semmi kárvallással hátra nem fordúltak.

[7]) A Miscellaniában: Zánkoroddal *(így!)*.
[8]) A kiadott példányban: (Csittkóra?) — A Misc.: Csesztekóra.
[9]) A lap szegélyén más kézzel írva még ez áll:

Ad Gasparum Kornis.

Kornis Gáspár sem volt utolsó hazánkban,
Nem dicsekedhetik egyébbel házában,
Hanem hogy sok vajat csinál csordájában,
Fejős szűz tehene vagyon az markában.

[10]) A Misc.: Ez jó, jámbor ember, nem láttam dagályát.

Ad relictam Csáki.[1])

Igen zúg két malomallya Gernyeszegen,
Másnak is a szeme s füle vagyon résen,
Őrzik jószágodot, hidgyed azt te, szemessen [2])
Megkérték, Sellyében küldnek mind üressen.

Ad Georgium Kapi.[3])

Kapi György akarja elhadni a szántást,
Megunta a téren kaszálást, kapálást,
Léha az búzája, nem űz ő aratást,
Hegyek közé megyen, kezd szép aranyásást.[4])

Ne hidgy uram neki,[5]) mert bizony csak léha,
Az ő sík [6]) beszédét hallottam én néha,
Igért is ő nékem lovat is mindenha,[7])
De gyakorta [8]) esett beszédében hiba.

Ad Dionisium Bánffi.

Hát te Dienes úr miért vagy ily nagy garral,[9])
Alacson helyeken nem jársz az agárral,[10])
Minden rendnek [11]) felelsz te nagy dérrel-dúrral.
Tudd-e,[12]) hogy asztagod tele sok kígyóval?

---

[1]) A kiadott példányban: Ad relictam Stephani Csáki senio- A Miscellaniában: Ad viduam Csákianam.

[2]) A kiadott példányban: higyjed azt szemesen. — A Misc.:
Csákiné igen zúg az nád Gernyeszegen,
Másnak is az füle s szeme vagyon résen,
Őrzik jószágodot, vigyázz rá szemesen,
Megkérték, Selyében majd tesznek üressen.

[3]) Itt a Miscellaniában (106 l.) »*Ad Nicolaum Bethlen*« követ- s Kapi stb. csak később következik, a 108. lapon.

[4]) A Misc: El akarja hadni Kapi György az szántást,
Megunta az téren kaszálást s kapálást,
Léhás az buzája, nem tud ő aratást,
Hegyek között bujkál, keres aranyásást.

[5]) A kiadott példányban: Ne higyj ő néki... — A Misc.: higyj uram neki, minden dolga csalfa.

[6]) A kiadott példányban: Az ő sok beszédét... — A Misc.: sík beszédét...

[7]) A Miscellaniában: Igírt is én nékem lovat ő gyakorta.

[8]) A » gyakrabban...

[9]) A kiadott példányban: miért vagy ily garral.

[10]) A Misc.: Hát te Dénes király, mért vagy oly nagy garral.
Jobb volna, ha hátrább állnál az agárral.

[11]) Mindenkinek. (Tört. Tár.) — A Misc.: Minden rendet sértesz.

[12]) A Miscellaniában: Tudd meg.

Miért nem vagy igaz urad- s országodhoz,
Correspondentiad vagyon Tokosokhoz,[1])
Gyűjtetik a sok pénz titkon [2]) tárházadhoz,
Úgy bízzanak hozzád,[3]) mint Joram Jéhuhoz.

Ad Michaelem Teleki.

Mihály is felfűzte [4]) telekes bocskorát,
Hogy Erdélyben szorúlt,[5]) áldgya azt az órát,
Nagy híven [6]) tisztelje kegyelmes sógorát,
Eleit említse,[7]) s ne tartsa fel orrát.

Volna bizony benned igen jeles elme,
Csak az kár, hogy nincsen uradtól félelme,
Sorófon jár [8]) bizony minden ő előtte,
Pertherus [9]) sem hiszem hogy többet tekerne.[10])

Mit egy ország végez, egyedűl felbontod,[11])
Ha confirmálja is, azt is mind elrontod,[12])
A sok bitang pénzért lelked elárúlod:
Ebről ebre marad! gyakorta dúdolod.

Tudd-e mit cselekszel sokszor sok szegénynyel,
Jó választ szerzesz te,[13]) ha megyen sok pénzzel,
Feketének mondasz [14]) fejért is ezennel,
Pluto is megkérdi, mit [15]) tész te ezekkel.[16])

---

[1]) A kiadott példányban: Correspondentiád (?) hogy-hogy vagy tokosokhoz. — A Miscellaniában: van az tokosokhoz.
[2]) A kiadott példányban: titkos.
[3]) Elegy bíznak hozzád. (Tört. Tár.) — A Misc.: Úgy bízzál népedhez.
[4]) A kiadott példányban: jól fűzte.
[5]) A Miscellaniában: fordúlt.
[6]) A kiadott példány- és a Miscellaniában: Kedvesen.
[7]) A Miscellaniában: nézze meg.
[8]) A kiadott példányban: *Sorófon jár* hiányzik, ki van pontozva.
[9]) A kiadott példányban: Pithonus.
[10]) A Miscellaniában:

Csakhogy az csapongó, úrtól nincs félelme,
Sorófon jár neki minden tétemény e,
Protheus sem hiszem, hogy többet tehetne.

[11]) A kiadott példányban: elbontod. — A Misc.: elrontod.
[12]) A Miscellaniában: Ha confirmálják is, fenékig felbontod.
[13]) A » szerzettél.
[14]) A kiadott példányban: Fekete elé mondsz.
[15]) A » » mint.
[16]) A Miscellaniában:

Feketének mondasz fejért esküvéssel,
Ne búsúlj, megfizetsz ezekért még renddel.

Ad Ladislaum Csáki.[1])

Bár jól abrakoltasd lovaidnak hasát,
Hogy jobban vonhassák el [2]) Kálnaki Katát,
Székelyföldin ött volt igen sok malátát,
Elég kövér, ne adj enni több salátát.[3])

Gróf úrnak is nevét [4]) küldd Pannoniában,[5])
Elhull [6]) az levele, mert itt Dáciában
Holdal vetettek volt grófságot [7]) Barczában,
S magva [8]) szakatt a Fejér Mihály hadában.[9])

Ad Paulum Veselényi.[10])

Pál szövetséget tőll [11]) Pállal, nem szent Pállal,
Ha Bethlenben szállhat, nem lész ott héjával,
Mert nem kinálják meg tudom Bodolával,[12])
Csak megekesgették jusát [13]) esztergárral.

---

[1]) A kiadott példányban: Csáki C.

[2]) A kiadott példányban és a Misc.: vonhassák az Kálnaki Katát.

[3]) A kiadott példányban: Megkiváná, adj ennie több salátát. — A Miscellaniában: Elég kövér, ne adj neki több salátát.

[4]) A Miscellaniában: Grófi diplomádot.

[5]) A kiadott példányban: Pannoniába.

[6]) A » » Elhal. — A Misc.: Nem sok becsülete vagyon ez hazában.

[7]) A kiadott példányban: vetették volt grófságod. — A Misc.: Hóddal vetettek volt grófokot. — Czélzás arra, hogy a barczasági (brassai) csatában 1603-ban egy szántóföldön 14 gróf holtteste feküdt. Apor Metamorphosisa szerint (12. l.):

Barczán Székely Mojses harczolván Radulylyal,
Egész édes hazánk nagy megromlásával,
Csak egy szántóföldön tizennégynek teste
Grófnak és bárónak vére földet feste.

[8]) A kiadott példányban és a Misc.: Magvok szakatt . . .

[9]) Ez a csata (mint feljebb is látható) nem a »Fehér Mihály hada« volt (aki 1612. esett el Földvárnál). hanem a Székely Mózesé.

[10]) A Miscellaniában ez a vers nincsen meg.

[11]) A kiadott példányban: tett.

[12]) A » » pedaljával.

[13]) A » » megékesgetik hasát.

Ad Nicolaum Apaffi.

Oh fili [1]) bezzeg sok roszakaród vagyon,
Az ki vér hozzád is,[2]) nem hadgyák hogy szólljon,
Még Gilányiné [3]) is bizony volna azon,
Hogy az te testedet sírba tennék Sajón.

Ad Volffgangum Bethlen.

Bethlen Farkas, miért hogy farkassá lettél,
Christus pásztorsága alól el [4]) kiszöktél,
Te szegény lelkednek óh ki nagy kárt tettél,[5])
Pokoli jancsárnak örömet szerzettél.[6])

Ad Gregorium Bethlen.[7])

Gregori a szádban bele esett az moly,
A tiszta buzában honnét esett konkoly,
Szín mézed nincs, látom, csupa azon sonkoly,
Szállj magadban, mindent szentiráson fontolj.[8])

Ad Alexium Bethlen.[9])

Bár ne pislognál tes [10]) *(így!)* anyád mellett Elek,
A szentségtől bizony messze estél, félek,
Vádol-e tégedet belől a Szentlélek,
Hogy jóktól távul vagy nem, örűlhetsz véllek.

---

[1]) Írva: *fily*. A Misc.: O fili Apafi, hány irigyed vagyon.

[2]) A kiadott példányban: Az ki von[sz] te hozzád. — A Misc.: Az ki vér is hozzád.

[3]) A kiadott példányban: Gillány. — A Miscellaniában ez a sor így van: Még Gilányiné is tudom vagyon azon.

[4]) A kiadott példányban: te. — A Misc.: mert elszöktél.

[5]) A Miscellaniában: oly nagy kárt mért tettél.

[6]) A Miscellaniában: Pokolban palotát magadnak szerzettél.

[7]) Ez a vers a Miscellaniában hiányzik.

[8]) A kiadott példányban még ez a versszak is áll:

Mert ha eljö amaz igaz tevő Pater,
Meglátja, hogy kárt tött amaz gonosz aper,
Mond: ad comburandum coligo et aufer,
Ki az tüzet (oltsa?) nincsen olyan vaszer.

[9]) A Miscellaniában nincsen meg.

[10]) A kiadott példányban: te is.

Ad Nicolaum Bethlen.[1])

Szent-Miklóson lakol [2]) szentes Bethlen Miklós,
De az mint én hallom, vagy igen bélpoklos,
Bölcs, fennjáró, büszke, te nem lehetsz nyomós,
Az Küküllő reád [3]) majd nagy iszopot mos.[4])

Ad Sigismundum Mikola.

Még kicsin korodban pápához holdoltál,[5])
Tőlle s az tatártól sok gonoszt tanultál,[6])
Ha szakált álladra bővebben plántálnál,
Kegyetlenkedésben talám hátrább hadnál.[7])

Ad Sigismundum Bánffi.

Bánffi Sigmund tekint Enyed felé sokszor,
Az köszvény ha gyötri, felserkent [8]) éjfélkor.
Kaszáné kévánná [9]) kaszálni hajnalkor,
De Sigó nem kaszál, inkább nyög [10]) olyankor.

Ad Christophorum Bánffi.

Fényes az te szemed, mégis ki rosszúl látsz,
Ha látsz is, te neked én azt mondom, hogy tács,[11])
Úgy tudom, nállad is főz másnak a szakács,
Az osztovátádban zörget[12]) bécsi takács.[13])

---

[1]) Ez a rész a Miscellaniában előbb van, a 106. lapon.
[2]) A kiadott példányban: lakó.
[3]) A » » Kikelleo . . . d.
[4]) A Miscellaniában:
Szent-Miklóson volnál bár szent Bethlen Miklós,
De úgy veszem észre, hogy elméd bélpoklos,
Igen bölcs, fennjáró, büszke, nem lesz nyomós,
Megásott fortélyod rád majd iszopot mos.
[5]) A Miscellaniában: hódolál.
[6]) A » tanolál.
[7]) A » Akármely törökkel egy rendben állhatnál.
[8]) A kiadott példányban és a Miscellaniában: felserken.
[9]) A kiadott példányban: kévánja. — A Misc.: Kassainé várna kaszálni hajnalkor.
[10]) A Miscellaniában és a kiadott példányban: nyeg.
[11]) A Miscellaniában: azt jovallom, hogy tács.
[12]) A kiadott példányban: akad.
[13]) A Miscellaniában:
Mert nem egy embernek főz nálad az szakács.
Osztovátádban is nem szó csak egy takács.

Ad Stephanum Torma.

Mit barkász [1]) a Sajó mellett Torma István,
Konyháját bővíti búzával Mező-Tsán,[2])
Cserélne hat nyulat egy rossz rühes rókán,[3])
Az után jár lelke míg ki nem két [4]) torkán.

Igen kevély vagy te, csupa dér-dúr dagály,
Istenes emberrel jó ügyben [5]) akadály,
Szemedet nem fogta még be sötét homály,
Azt hagyom én azért, másutt sokszor ne hálj.[6])

Ad Gyeorgyum[7]) Torma.

Fiadfalváról György el Hosszúaszóra[8],)
Sert főz, hordat árpát szalad aszalóra,
Elég terem, nem költ sokat az komlóra,[9])
De sert sokat iutt, hogy nem ülhet lóra,[10])

Ad Georgium Gyerőffi.

Nem talál Gyerőffi Gyögy is házas társat.
Pap [11]) pápa szolgája vegyen egy barátot,
Csak az, hogy nem tud a sütni [12]) szép kalácsot,
Bodoni Mária neki sokat ártott [13])

---

[1]) A kiadott példányban: bujkász. — A Misc.: bakrász.
[2]) A kiadott példányban: mező-szám (Mező-Tsán?) — A Misc.: Buzáját bővítti s konyháját Mező-Csán.
[3]) A Miscellaniában: Nem cserélne ő el egy nyulat hat rókán.
[4]) A » csúsz.
[5]) A kiadott példányban: emberek ő ügyében.
[6]) A » » De azt hagyom másutt te sokszor hogy ne hálj. — A Miscellaniában ez a versszak így szól:

Keserű az torma, te is dér-dúr dagály,
Az jó embereknek dolgában akadály,
Igasságot nem látsz, szemedben van homály,
Azt is mondom neked, sokszor másutt ne hálj.

[7]) A kiadott példányban: Georgium.
[8]) Tört. Tár.: hosszu apára? (Hosszuaszó?) — A Miscellaniában: lát Hosszú-Aszóra.
[9]) A Miscellaniában: Elég szilvája van, nem költ az konyhára.
[10]) A kiadott példányban: Annyi sert itt, hogy nem ülhet a lóra. — A Miscellaniában: Annyi sert ivott már . . .
[11]) A Miscellaniában: Ha.
[12]) A kiadott példányban: nem tud sütni. — A Misc.: Csakhogy az nem tudna . . .
[13]) A Miscellaniában: Batzoni Mária főz jobb pástétumot.

Mi dolog tü királynak [1]) attyafiai,
Rátok tekintet nincs, vadtok sohonnai.[2])
De az királynénak az ő szomvatzai.[3])
Ha rosszak is, azok mind ország bírái.[4])

Ad Johannem Toldalaghi.

Farag-e Faragón [5]) Toldalaghi János,
Nagy a kerted igen, az is jó [6]) burjános,
A szürke lovak közt az melyik jobb hámos,[7])
Add nekem s én lészek hozzád jó barátos.[8])

Ad Andream Toldalaghi.[9])

Egy hiba van benned András (bár ne volna),
Az én nyelvem hidgyed róllad jó szót szóllna,
Bizony felültettél [10]) te az első lóra,
Az gondviselésben nem törnek el plora [11]) *(így!)*.

Ad Georgium Toldi.

Kerek talpú Toldi mint vagyon Bólyában,
Hogy ha bő bor lészen, nem hal meg buvában.[12])
Ne híják bár őtöt az ország házában,
Tavaszszal [13]) se írják be az cronicában.

---

[1] A kiadott példányban: ti királyoknak. — A Misc.: királynak ti atyafiai.

[2]) A Misc.: Vadtok, s Nagyságtoknak még sincs tekénteti.

[3]) A kiadott példányban: szamonczai.

[4]) A » » Ha rosszak is, mind országnak bírái. — A Miscellaniában ez a két sor így hangzik:

Holott fejedelem asszonynak rokoni,
Ha rosszak is, edgyig Erdélynek bírái.

[5]) A kiadott példányban: Faragó faragó. — A Miscellaniában: Faragsz-e Faragón.

[6]) A kiadott példányban és a Miscellaniában: az is igen.

[7]) A kiadott példányban: (jó járós?)

[8]) A Miscellaniában:

Az szürke lovaid többire hejános,
Az ki nem sánta is, genis *(így!)* s bojtorjános.

[9]) A Miscellaniában ez a rész nem található.

[10]) A kiadott példányban: felülhetnél.

[11]) A » » (tolnak el plura?)

[12]) A Misc.: Hogy ha jó bor leszen, nem hal meg bújában.

[13]) A » Tanácsát.

Ad Michaelem Macskási.

Búzás-Bocsárd hogy lett Boldisáré, Mihály,
Héderfája tied, az ki csak alig áll,
Megtréfál, s berohan bizony rád az halál[1])
Lássad az gazdaszszony megengedi, ott hálj.[2])

Ad Balthasarem Macskási.

Macskási Boldisárt nem hagyom innét ki,
Mert ő is az rosból[3]) magát veti el ki,
Vaj ki ravasz kos[4]) ő, ne hidgy bár ő neki,
Ládát,[5]) ha tallér nincs, kövel rak ő[6]) teli.

Ad Benedictum Hedri.

Hogy hat lovat láték[7]) hintód előtt Hedri,
Versemet nagysárdi kerted[8]) széllyesíti,
Mi légyen, értsed te[9]), az regula Detri,
Versed meghaladgya[10]) formam decametri.[11])

Hogy Erdélyben jövél,[12]) kebeles tót valál,
Honnan vagyon magyar úrrá hogy változtál,[13])
Pap Andrástól maratt járomra találál,[14])
Deli Farkas kövér tehenén is szántál.[15])

---

[1]) Meglepett s béborult, bizony rád az talál. (Tört. Tár.)

[2]) A Misc. ez a versszak így szól:

Búzás-Bocsárd tietek Boldisár és Mihály,
Héderfája is köz, az is csak alig áll,
Megrepett, az essö majd nyakatokba száll,
Azért az gazdasszony egyitekkel sem hál.

[3]) A kiadott példányban: részért. A Misc: Mert ő is az rosszból magát nem veszi ki.

[4]) A kiadott példányban: ravaszkás.

[5]) A » » ládád.

[6]) A Misc.: rakja.

[7]) A kiadott példányban és a Misc.: látok.

[8]) A Misc.: éretted.

[9]) A kiadott példányban: érted te. A Misc.: értheted.

[10]) A Misc.: meghaladta.

[11]) A kiadott példányban: citamenti.

[12]) A » » és a Misc.: jöttél.

[13]) A » » és a Miscellaniában: hogy magyar urrá változál.

[14]) A Misc.: jovaira tanáltál.

[15]) A » Dali Farkas kövér tizenkét ökrein szántál.

Ad Paulum Keresztessi.[1])

Elbujdosott tőlled az eszes[2]) értelem,
De feleségedre szállott engedelem,
Kertedből is kifogy a zöld pétersellyem,
Szállás-Patakán is száll a[3]) jövedelem.

Ad Samuelum Keresztesi.[4])

Sámuel kedvesebb Brassó[5]) felé Pálnál,
Tud emberséget is otthon és más háznál,
Gazdálkodáshoz is ért az folnagyoknál,[6])
Annya előtt is jobb, kedvesebb is Pálnál.

Ad Clementem Mikes.[7])

Sokat nyert Kelemen amaz nagy harcsában,[8])
Mert sok aranyat lelt annak az hasában,[9])
Moly esik s szú bele Maros-Újvárában,
Hogy bitangúl bírja, örvendez[10]) magában.

Ad Franciscum Rhédey.[11])

Bezzeg nem hívatlak téged ér[12]) vágatni,
Küldenél te inkább tíz legént aratni,
Feleséged ha kezd iffiakkal mulatni,
Rossz vérében kezdesz bővön bocsáttatni.[13])

---

[1]) A Misc. ez a vers hiányzik.
[2]) A kiadott példányban: ész és.
[3]) A » » száll az.
[4]) A Misc. ez a vers hiányzik.
[5]) A kiadott példányban: Drassó.
[6]) A » » falnagyoknál.
[7]) A Misc. ez a vers nincsen meg.
[8]) A kiadott példányban: harczában.
[9]) A » » *hasában* helyett kipontozás.
[10]) A » » *örvendez* hiányzik s helyette pontok.
[11]) A Misc.: Rhédai.
[12]) A kiadott példányban: én. A Misc.: téged én ér vágni.
[13]) A » » bocsátani. A Misc.:

Feleséged ha kezd másokkal mulatni,
Rossz vérébe ki tudsz bővön ereszteni.
Jobb volna som-bottal gyakron csókolgatni.

Ad Stephanum Rhédey.[1])

Forgódgyál[2]) igen te kis Rhédey István.
Sokat fáradsz s futsz te, azért vagy ily hitván.
Nem sok gyermek vagyon te bátyádnak [pártján].
Mindene rád[3]) marad s gyermekedre nyilván.

Ad Stephanum Daniel

Aluszol-e[4]) nyilván Daniel István te,
Sok lator jobbágyod Rika úttyát leste,[5])
Uton járók pénzét s jovát kitekerte,[6])
Tudván[7]) nem bűnteted te őköt érette.

Ad Danielides in Olosztelek.[8])

Olosztelek mint van Daniel fiakkal,
Edgyikünk[9]) játszhatnék kévánva Clárával,[10])
Nem[11]) hadgyák, gátolják attyafiúsággal,
Brassóban[12]) mást vehet egy rezes[13]) garassal.

Ad Toroczkaydes in Sz.-György.[14])

Toroczkó-Szentgyörgy is kiket felnevelt volt,[15])
Kár bizony hogy[16]) edgyig meg nem herélték volt,
Az ő buzájokban sokféle fű nőtt volt,[17])
István, Péter, Mátyás, kár hogy meg nem holt volt.[18])

---

[1]) Ez a vers a Misc. nincsen meg.
[2]) A kiadott példányban: Forgódj . . .
[3]) E helyett: mind te reád.
[4]) A kiadott példányban: Unszoló.
[5]) A Miscellaniában:

Aluszol-e még is Daniel István teste *(így!)*
Noha sok jobbágyod mások útját leste.

[6]) marháját kereste (Tört. Tár.). A Misc.: s marháját éhezte.
[7]) A Misc.: Mégis.
[8]) Ez a vers a Misc. hiányzik.
[9]) A kiadott példányban az első szó helye kipontozva.
[10]) A » » — — játszhatnak egyikünk Clárával.
[11]) A » » *Nem* hiányzik, kipontozva.
[12]) A » » *Brassóban* hiányzik, kipontozva.
[13]) A » » rosdás.
[14]) A kiadott példányban és a Misc.: Ad Thoroczkaienses.
[15]) A kiadott példányban: nevelt volt. A Misc.: Thoroczkai Szent-György kiket felnevelt volt.
[16]) A kiadott példányban: mind. A Misc. eredetileg így volt: »Kár bizony, hogy egyig:« de kihúzva s helyébe van ez írva: Kár hogy mindezeket, meg nem herélték volt.
[17]) A Misc.: Hogy magyok szakadna s ne termene konkolyt.
[18]) A Misc.: kár hogy rég meg nem holt.

Ad Gregorium Gilányi.[1])

Bövös[2]) Gergelynek is ládája sok pénzzel,
Aranyat, tallért vert öszve sokat éllel,
Mégis elhidgyétek nem él ő csak széllel,
Erdély keres enni amaz sok ekével.[3])

Ad Gabrielem Vitéz.

Mit fősz az öcsédnek ősben[4]) Vitéz Gábor,
Virágzik feletted[5]) tavaszszal az antor *(így!)*
Az kin terem amaz kedves illatú bor,
Nem ijeszt az mellől el az tatár tábor.[6])

Ad secretarium.[7])

Az tó[8]) nállad vala oly lugos[9]) azelőtt,
Hogy nem attam volna érette egy diót,[10])
Egykor alig vehetsz vala egy kis szellőt,
Most már[11]) elől járod az kállai kettőt.

Ad protonotarios.[12])

[Itílő-mester]ek vannak ám rút bűzzel,[13])
[Atyjokfiait] is hajtják jobbágy szerrel,
[Mindenik bír] igen-igen fösvény kézzel,[14])
[Az gúrból][15]) ki úr lesz, aranyaz csak rézzel.[16])

---

[1]) A Misc. ez a vers nincs meg.
[2]) Boros (Tört. Tár.)
[3]) A kiadott példányban: ekékkel.
[4]) A » » lösben.
[5]) Virágzik-e feléd. (Tört. Tár.)
[6]) A Misc.: Mit fősz az ösödnek Őrben Vitéz Gábor,
Virágzik-e feléd tavaszszal az onbor,
A kin termik ama kedves italú bor,
Nem ejeszt innen el se tatár, se tábor.
[7]) Ad secretarium Franciscum Lugosi. (Tört Tár.)
[8]) A kiadott példányban: tón.
[9]) lugos. (Tört. Tár.) A Misc: Az fonalad vala oly csepűs az előtt.
[10]) A Misc.: gedőt.
[11]) A kiadott példányban: te. A Misc.: De most somportolnak sokan kapud előtt.
[12]) Ad prot. Martinum Sárpataki et Joannem Kendi. (Tört. Tár.)
[13]) A kiadott példányban: bűrrel. A Misc.: nagy bűzzel.
[14]) A Misc.: Attyokfiakot is nem nézhetik szemmel,
Mindenik fennhíjaz az száraz rút füsttel.
[15]) A zárjelbe tett szavak kiszakadva. A kiadott példányból s a Miscellaniából egészítettem ki. Ez utóbbi szó a Misc.: A gúrból; a kiadott példányban: gazból.
[16]) A kiadott példányban: aranyat csak tész el.

Ad capitaneos et duces.

[Mely nagy][1]) húzást-vonást, kapitányok tesznek,
[Szegény]ek pénzére hadnagyokkal esznek,[2])
[Pénzes]nek jó törvényt sok pénzejért[3]) tesznek,
[Kinek] pénze nincsen, csak szóval fizetnek.[4])

[Ki tábor]ban járhat, azt szegénynyé teszik,
[Jobb]ágyságra, az ki nem mehet,[5]) rekesztik,
Ajándék rókabőrt, nestet, tallért lesik,
Melyet ha nem viszen,[6]) kedvekből ki esik.

Ad supremos comites.

Két vagy három konczot[7]) bé-nyel edgyik ispán,
Kinek kopói főbíró[8]) s vice ispán,
Ha sokat hajt lesre, az nem leszen hitván,
Ha nem hajt, tiszt nem lesz, esztendőre jutván.[9])

Gyilkoson[10]) vont pénznek az fele mind övék,
Parázna, kurvának az fele is övék,
Kapuszámok után száz forint is övék,
Talán az pokoli kén is leszen övék.[11])

---

[1]) A Misc.: sok.

[2]) Szegények pénzeken hagnagyokkal isznak. (Tört. Tár.) A Misc.: Szegénység.

[3]) A kiadott példányban: pénziért. A Misc.: Pénzesnek bőv pénzért, bőv igazat tesznek.

[4]) A kiadott példányban: sok gonddal epesztnek. A Misc.: ajtón kivezetnek.

[5]) A kiadott példányban és a Misc.: járhat.

[6]) Ki hazul nem megyen. (Tört. Tár.) A Misc.: Ki anélkül megyen, kedvéből kiesik.

[7]) A kiadott példányban: köntöst.

[8]) Az kinek kopói bíró . . . (Tört. Tár.)

[9]) A Miscellaniában ez a versszak így hangzik:

Két vagy három helyet a ki lehet ispány,
Sok kopója vagyon, szolgabíró s ispány,
Ha jól hajtnak lesre, egyik sem lesz hitvány,
A ki nem hajt, nem lesz tiszt esztendő múlván.

[10]) A Misc.: Bitangba.

[11]) A Misc.: Pokolnak kénnya is tudom leszen övék. Finis. A többi rész a Misc. nincsen meg. A következő versszakok az Aporféle kéziratból is hiányzanak (megvoltak); a kiadott példányból egészítettem ki.

Micsoda érdemért vesztek jövedelmet,
Az pórokon miért dúlattok tehenet,
Az latrok mért várnak töled segedelmet,
Mért adtok ezeknek gratiás levelet?

Felgerjed az Úrnak haragja, mint az tűz,
Hogy latrot nem bántasz, az házadból kiűz,
Vagy mind egyről-egyre amaz kardszíra fűz,
Pogányoknak ugyan próbáld meg, ha jó tűz.

Ad vicecomites.

Ha egy viceispánt látnék akasztófán,
Vagy egy az aknába sót vonna az hámfán,
Többet nem kérdeném az forint, kit adsz, hány,
Minden latorságnak zabola volna száján.

De az főispánnak való kedveskedés
Hozza, hogy latroknak legyen az kedvezés,
De pokolban nektek nem leszen kedvezés,
Urak s nemes rend az (vendégeskedés).

Ad lectores.

Az kiről ezt írtam, többet is írhatnék,
Bokrosabban sokra verset kiálthatnék,
Tetszéstekre okot ha szolgáltathatnék,
És ha írásommal nektek használhatnék.

De sokan tudom hogy dúl-fúltok méreggel,
Ifjan mehetsz higyjed azt Isten előtt el,
Úgy élj, hogy (ha megölnének?) az éjjel,
. . . . . írás lámpás gonoszságnak fénnyel.

. . . . . .
. . . . . az ki ezeket írta.
. . . . . .
Hah helyén inkább azt mondjad bizonyíta.

(Közel-egykorú példánya elől s hátúl egy levél hiányával a báró Apor-család altorjai levéltárában: M. Kéziratok. fasc. II. nr. 10. A XVIII. sz. közepéről való csonka példánya a nálam levő »Miscellania« kötetben. Egy csonka példánya a Székely Nemzeti Múzeumban. kiadva ebből a Tört. Tár. 1888. évfolyamában.)

2. Gúnyvers Teleki Mihályról.[1])

Pasquilus contra Michaelem Teleki.

Machiavellus pokolban születvén és onnét Daciában jövén, és ott magának vasallust szerezvén, minemű instructioval bocsátotta volt el azon vasallust Erdélyben, és ott mint viselte magát, annak igaz historiája.

Pars prima.

Orima *(így!)* regina sötét Abyssusban
Machiavellust szülé alsó Avernusban,
Lachesis lőn annak dajkája s pólában
Ki őtöt szoptatá s feltartá pokolban.

Cloto és Atropos fonalas guzsalyán
S annak Aspogora tüzes talyigáján
S föllegekben járó Aeolusnak lován
Daciába jöve sebes szeles szárnyán.

Ott magának társot keres Daci[ában] [2])
Bihar vármegyében talál P . . . . .
S mint Atlantiades Charon . . . . .
Társára akada Várad [városában].

. . . . . aházinénak mert ott udvarában
Egy vasallust láta Circe ábrázatban
Véllé azt Pathonnak *(így!)*, ki lakik pokolban,
Mivel Vertumnus bujt béliben, szájában.

---

[1]) Ez a gúnyvers Teleki Mihályról 1690-ben történt halála után nemsokára iratott valamely kortársa által, a ki Teleki Mihályt, a hatalmas államférfit erősen gyűlölte, a mely gyűlölet, de egyszersmind a Teleki Mihály nagy hatalma és erős egyénisége tükrőzödik vissza a szenvedélyes hangon írt versekből. A magyar czímet én adtam a versnek, a felette hibás kézíratban a latin czímmel kezdődik.

[2]) A zárjelbe tett és kipontozott helyek a lap szélén és alján ki vannak szakadva.

És azt megkedvellé s magához idizé,
Mérges szemeivel mindaddig igizé,
Míg Láverna kargyát oldalára köté,
S az jó jámborságot ő tőlle elűzé.

Néro s Calligula kegyetlenségével,
Őtet megruházá Sylamnes *(így!)* eszével,
Rabsacesi *(így!* Rabulejusi?) szájjal s szitkozódó nyelvvel,
Őtet fölszentelé Nicanori kézzel.

Adván ehhez társúl sátán két leányát,
Az nagy Odiumot és az sebes Irát,
Hogy míg világon él, paradicsom fáját
Luciperrel együtt szaggatná szép ágát.

[Hogy] Croesust mind Irust edgyaránt kénozzon,
[Még][1]) az holtaktól is ő nagy soldot húzzon,
. . . lovával edgyütt zűr-zavart támaszszon,
[Nem]es nemzetünkre tüzet, fegyvert hozzon.

[A míg vi]lágon él addig ne nyugodgyék
[. . . . zene]bonát és patvart okádgyék,
. . . . . ivel uram hóhérkodgyék,
. . . . . csak fajtalankodgyék.

. . . . . sok vásott fiakat
Sámbákat, csabzikat *(így!)* és nagyravágyókat,
S ifjak szemét sértő buja leányokat,
Kikkel vőköt gyűjtsön és sok unokákat.

S tartson azok mellett számtalan szolgákat,
Kételen szolgáló ledér katonákat,
Partiumból álló váradi szajhákat,
Tartson úri asztalt s számtalan kutyákat.

Kik az szegénységnek zsírjával éljenek,
Azomban ő tőlle mindenek féljenek,
S mint kopasz Jupitert uralják az n[épek],
Kik is, mint Istentől, ő tőlle függjenek.

S minden felől az sok bitang oda gyűljön,
Kiknek is Sidonnya s Tyrussa ő legyen,
Talentummal háza annyira bővűljön
Tantalusként, hogy az padlásig érjen [föl.]

---

[1]) A zárjelbe tett és kipontozott helyek hiányzanak, a kézirat alsó szegélyének szakadozottsága miatt.

Pars secunda.

Ily instructioval Machiavelus régen
Kedves vasallusát bocsátá Erdélyben,
De maga Hebanum dsidáját kezé[ben],
Vivé s visszamene pokol feneké[ben].

S ott Proserpinának megbeszéllé . . . . .
Minden fortunáját s kedves . . . . . .
Hogy földön elhatta kis f . . . . . .
Tudgya végbe viszi ördög . . . . . .

Mivel hogy Abadon és . . . . . .
Cyclops tudományát . . . . . .
. . . . svádájának maga hellyett hatta.[1])

. . . . . doctorának parancsolattyában,
De az Lavernának enyves tarsolyában,
Sok portiót gyűjte Erdély országában,
Semmit el nem hagya, sem rejte magában.

Ország adajával ládáit megrakta,
Minden jövedelmét csaknem mind ellopta,
Azt maga számára várakban eldugta,
Annyit lopott, számát maga is nem tudta.

Fejedelem kincsét tutorság színével,
Mind eltutorozá ördöngös eszivel,
Valahol aranyat láthatott szemivel,
Azt ott nem hagyhatta ragadó kezével.

A lopásnak volt ő nagy tudós actora,
Nállánál Laverna sem volt jobb doctora,
. . . . . arra toppant telekes bocskora,
. . . szeme rá állott mind penig eb orra.

. . . . . Caligula, ő olyan kegyetlen,
. . . . ter]mészetű engesztelhetetlen,
. . . . rontott és vert mindenkor éltiben,
. . . szent nap, mind köznap és minden üdőben.

. . . hetett, hogy ha vért nem ontott,
. . . el oly nap, kin embert nem rontott.

---

[1]) A negyedik sor hiányzik.

. . . . . ságot nyelvével felbontott,
. . . . . morgott, csak Istent boszszantott.

. . . . . ördögi bélyeggel,
. . . . . ve kényes fara füllyel *(így!)*,
Szájában egy foga sem vala két renddel,
Mégis csontot rágott, mint farkas ínyivel.

És az ő nagy torka, mint irígy sátánnak,
Buzogván, méreggel forrott, mint Hámánnak,
Homloka ránczosúl, mint ravasz Achámnak,
Bajuszsza felállott, mint sertéje kannak.

Villámás módgyára látszott rút személye,
Dörgött, mint az menkő, átkozott gégéje,
Tüzet szűlt, lángot fútt fejéből elméje,
Bút hozott, kínt szabott keserű epéje.

Csudálkozott az föld annak természetin,
Az egek könyveztek rút, feslett erkölcsin,
Nap homályba borúlt hajnali felköltin,
És India felé szomorún ment estin.

Midőn az Ábelek vére felkiáltott,
Kiket mások által sok helyen ontatott,
Ha ki Szebenben járt s ott új halmot látott,
Hidgyed, hogy ártatlan test abban rakatott.

Kiknek is élteket mind ő fogyatta el
Praktikája által, idegen fegyverrel,
Hamosdorfi[1]) s Csűri,[2]) határok bőséggel
Marosszékieknek híztanak testekkel.

Valóban Sysamnes *(így!)* volt ő itélettel,
Mert hamissan ítélt mindenkor eszével,
Sem Isten, sem ember szent szerzeményivel
Nem kivánt ő élni, senki törvényivel.

Ajándékért mingyárt articulust csinált,
Hogyha az nem tetszett, meg más fortélt talált,
Csak hasznavadászó törvényeket formált,
Nem volt oly bűn, melyet pénzért nem mitigált.

[1]) Hammersdorf, Szent-Erzsébet, N.-Szeben szomszédságában.
[2]) T. i. Nagy-Csűr, Gross-Scheuern, u. ott.

Vespásiánusnak ő volt spongiája,
Hazánk törvényinek örökös rontója,
Az szent igasságnak igaz árulója,
S az rossz hamisságnak hamis poroszlója.

Hamis keresettel mert meg nem telhetett,
Mint Midas, soha is meg nem elégedett,
Noha mindenfelől sok bitangot gyűjtött,
De ahhoz naponként csak többet keresett.

Az keresetben volt felette szemtelen,
Mint az ravasz Sinon, olyan tökéletlen,
Kikre megharagutt, nekiek kedvetlen,
Sarczolnia[1]) kellett aranynyal kételen.

Mintha ő született volna Tauriában,
Pontus tenger szélin Orim[2]) tartományban,
Szintén úgy prédált ő Erdély országában,
Ha ki nem adhatott, küldötte rabságban.

Nohaj s Bocsák[3]) helyett Fogaras és Kővár
Volt az sarczoló[4]) hely, Görgény s Szamosújvár,
És annak ösztöne kaloda, bilincs, zár,
Száraz kalafája volt rettentő tatár.

Kért kétezer tallért attól első szóban,
Ha ezeret igért, vigyorgott magában,
Annak szabadsága lött s így szólt azomban:
Fogjad aszt Röcsei,[5]) tegyed az pungában.[6])

Nagy engedelem volt, hogy ha három **százra**
Talált leszállani edgyes aranyokra,
Mert ő mind százat írt az udvarbírákra,
Száz aranyt s hat lovat minden ispánokra.

Az görögöket is szintén úgy fosztotta,
Mindennel, mint tutta, őket úgy prédálta,
Arannyát, tallérát, posztóját elhuzta,
Ha panaszolkodtak, megkalafáztatta.

---

[1]) Írva: szarcsolnia.
[2]) *Így!* Krim helyett.
[3]) T. i. Nogály s Bucsák, Krimben.
[4]) Írva: szarcsoló.
[5]) T. i. Récsei.
[6]) T. i. erszénybe *(punga* oláh szó); **írva hibásan: purgál**

Az szegény sidók is nem marattak szűzen,
Sőt mindeniken vont, mi lehetett, ingyen,
Sőt marhát vásárván ő tőllök hitelben,
Árrát meg nem atta az az istentelen.

Csalárd factioja mindenütt hallatott,
Kinek értéke volt, el nem szaladhatott
Előtte, sőt azzal mostohán osztozott,
Nem volt oly igasság, kit fel nem forgatott.

Az özvegyeket is szintén úgy prédálta,
Pokoliglan magát véllek átkoztatta,
Compositiora némelyeket vonta,
Lónában is magát hamissan iktatta.[1])

Ha mi res mobilist látott özvegyeknél,
Kik böcsben lehettek ő megholt férjeknél,
Meg nem maradhatott nállak szegénnyeknél,
Sem pénz sem paripa, egyéb pendelyeknél.

Az vármegyéket is szintén úgy kénozta,
Őket értékektől, mint tutta, fosztani,
Mészkő fahordással őköt fárasztani,
Szolgabirákat is szűntelen zaklatni.

Viceispánokat sem hadta szunnyadni,
De őket kergette bitangot kergetni,
És nyárban küldötte arató gyűjteni,
Munkást, kapást, kaszást, számtalant szerezni.

Sőt utozásiban *(így!)* hintóit is vonta
Két-háromszáz postaló és ökör vonta,
Szegénység marháit úgy el kinoztatta,
Ki megbénult, zabált s kit megütött gutta.

Székelyek székin is volt vérszopó nadály,
Minden igaz ügyben közöttök akadály,
Ha ki nem kenhette tengelyét, volt dagály,
Annak panaszszára fogta szemét homály.

---

[1]) A kéziratban hibásan: ittatta. Érti Kendi-Lónát, mely előtte Haller Jánosé volt, kinek fia József (1688) fogságba jutván, kiszabadítása érdekében engedték át Teleki Mihálynak Kendi-Lónát. (Egy tanúkihallgatás szól erről a gróf Nemes János leveles ládájában Hídvégen.)

Ellenben akárki, ha volt is ártatlan,
Szóllott az Ábel-vér bár az borozdában,
De ha sokat néki nem adott sárgában,
Vakot vetett koczka annak szándékában.

Mert közöttünk hogyha hallott jó paripát,
Azt elhúzta vonta, nem adta meg árát,
Hogy sokat vonhasson, hirdette mustráját,
Szegény embereknek elvonta marháját.

Collatio sem volt s oly királyi dádum,[1])
Császár udvarából költ privilegium,
Kit nem cassált volna az Dacium Monstrum,
Bizonyságom erre az Jus Saxonicum.

Mert statutum kivül köztök is törvént tött,
Söt aranyas pohárt és medenczéket vött,
Ha kinél pénzt érzett, ő belé kötődött,
Úgy meghúzta-vonta, hogy holtig gyötrődött.

Ispán, bíró, hadnagy, kapitány és érsek,
Vikárius, dékány, mind peniglen püspök,
Hozzá holdoltanak státusok és rendek,
Mert mint az sátántól tölle szintúgy féltek.

Méltán is, mert őket az ki nem uralta,
Vagy tündér udvarát nem frequentálhatta,
Annak az oly ember kárát tapasztalta,
Bú nélkűl jószágát, házát nem bírhatta.

Summa mindenekben akart lenni minden,
Honnét nagy proventust várt szárazon, vizen,
Melyet ha meggátolt pap, nemes, nemtelen,
Szakállát vágta el ő mint istentelen.

Mint tereh, úgy feküt édes hazánk hátán,
Zengett s pengett nyelve országos diaetán,
Nemes embert fogott minden gyűlés fogtán,
Mert Isten székiben úgy ült, mint egy sátán.

Annak ő dámái, Odium, Irával
Társai voltanak néki Belzebubbal,
Kik paradicsomban színes hazugsággal
Megcsalták Ádámot és Évát almával.

---

[1]) Bizonyára *adományt* ért alatta.

Illy rokoni[1]) alatt ő is Dáciában,
Zur-zavart *(így!)* indított az respublicában ,
Pusztulást árasztott az egész országban,
Tüzet és fegyvert szűlt szerelmes hazánkban.

Erdélyben elkezdvén egész Austriáig,
Austriától fogva Adria tengerig,
Mennyi pusztítást tött török s tatár addig,
Mind ő formálta azt egész haláláig.

Mivel hogy naponként nagyobb-nagyobb konczra
Vágyódván, erede palatinusságra,
Német császár ellen indúla Szathmárra,
Batiznál ő hagyá csizmáját az sárba.

Vesellyéni Pált is ő tötte kuruczczá,
Tökölyi Imrét is híres martalóczczá,
Kiket farkasokból tőn dühüs kuvaszszá,
És az Isten nyáját ő azokra bízá,

Hogy segéltenék ők az Istennek nyáját,
S az religionak vindicálják baját,
És az Aquilának[2]) tépjék ki ő tollát,
Hogy el ne ragadja Libanus galambját.

De az Aquilával ők nem bírhatának,
Noha ő ellene vátig ugatának,
Hanem Teudasként mind hátra állának,
S mint Judás kopóji széllyel eloszlának.

Melyet midőn észre vőn, hogy szándékában
Ő megcsalattatott, nagy praktikájában
Ló száját fordítá, hogy ne hulljon sárban,
Német pártra álla mingyárt Dáciában.

Noha nem mutatta vigyorgó agyarát,
Tudván, hogy megütik németek eb orrát,
Megrántják lovának aczél zaboláját,
Ottan praktikával kezde más új dogmát.

Jámbor fejedelem Fogaras várában
Beteg-ágyban esék április havában.

---

[1]) Irva: *Rakoni.*
[2]) Értendő a kétfejű sas.

Ő idegen borbélyt hívata házában,
Érvágással őtet megölé ágyában.

Álnok praktikával koporsóban ejté,
Rettenetes mérgét hazánkra kiönté,
Hogy ő legyen primus magában elhivé,
Ország neve alatt Nagy Pált Bécsben küldé.

Kinek is ártalmas instructiojába
Miket inserált volt, jól tudgyák hazánkban,
Hogy ő maradhasson az guberniumban,
Akart leledzeni mások halálában.

De Isten szándékát tovább nem türheté,
Hanem bosszuálló borát reá dönté,
Pogányok kardjával az Barczán megölé,
Urunkat, hazánkat ő tölle megmenté.

Az kiért áldassék örökké az Isten,
Hogy illen pestistől megmente ez földön,
Többször ily ostorát se külgye közinkben,
Mely minket epeszszen testünkben, lelkünkben.

Conclusio.

Vétek nélkül való ily Apollogiát
Többet is írhatnak rólla Historiát,
Mert ő rossz actái száraz földnek porát
Sokkal meghaladták ezer számmal számát.

De tovább mi szükség szót szaporítani,
Ő sok actáiról bőven emlékezni,
Mert ezt Homerus is nem tudná felírni,
S orátorok közzül senki kibeszélni.

Ámbár Pithagoras Conon táblájával,
Bölcs Plato és Cato mély tudományával,
Elöjönnének is világra Solonnal,
Leesnék pennájok kezekből Dionnal.

Sőt világon oly nyelv nem termett az szájban,
Az ki azt vehetné soha igaz számban,
Ehhez képest én is minden szándékomban,
Itten véget vetek csekély rythmusimban.

Alia.

Michael Telekius generalis Transylvaniae Anagramma:

Vale, calve, sis, Antichristi mel, lepra Gehennae.

Epilogus.

Latius ingens mors et vipera Clero.
Diagoras alter et crudelis Nero.
Identidem et tu devius a vero.
Quia caput tuum repletum est mero.

Nunquam tu futurus es Hunnicus Bias.
At in Austria eris semper Bagas,
Novit Chorinthia quisnam sit Teudas.
Aut inquam alter Gallileus Judas.

Teudas ille est Emericus Schlavus,[1])
Qui in Hungaria nominatur (?) Byrus[2])
At calve Teleki ibidem Bebius,
Tu diceris arte Judas Gallileus.

Rebellium fautor, similis Bonaso,
Qui iam damnum infers non mente, sed culleo,
Vires amisisti tu nuper in bello,
Quando penes Batiz jacebas in coeno,

Ubi voluptabas, ut luculentus sus,
Et ni Legradius fuisses Pegasus,
Ibi periisset noster foedissimus,
Michael Teleki Heliogaballus.

Sed surrexit demum e coeno ut histrix,
Velut a falcone deplumata cornix,
O Peranchilae *(így!)* noster, spurcor oryx,
Inde avolasti ut Vésánus coccix.

Respicis a tergo, ut tui cerdones,
Bubulci Valachi Maramarosienses,
Qui jam Austriam erant invadentes,
Utique cis Batiz jacent exanimes.

---

[1]) Bizonyára *Thököly Imrét* érti az »*Emericus Schlavus*« alatt.
[2]) *Byrhus. Burrhus?* ki consul volt Kr. u. 181-ben s lefejezt 186-ban.

Hos Allemanica turba debellavit,
Stipatorque arcis Szathmár trucidavit,
Quando cum comite Leren *(így!)* se coniunxit,
Nobilis Strasoldo fudit et fugavit.

Vah furcifer ubi tuus dominatus,
In regno Hunnorum et palatinatus,
Ad quod officium nunquam eras natus,
Nec a vicario ad id baptizatus.

Verum in podice habes tu mariscum,
Etsi bucca tua alis basiliscum
Ideo venetum *(így!)* sustentas Franciscum,
Ut pares cum ipso aliis tu viscum.

Visco, quo deplumas et depilas fiscum,
Non curat animus tuus Jesum Christum,
Quia in te Demon scripsit aoristum,
Ipsius es tuque regis eius signum.

Quamobrem Thersite tu es sordidior,
Et chameleonte es mutabilior,
Protheoque vafro certe astutior,
Huc huc nunc et illuc ipso versatior.

Satana, satana, Daciae satana,
Cur fingis Demonis auxilia vana,
Omnia omnia tua non sunt sana,
An abserpsit nostra terra te sylvana.

Ut cum Abirone *(így!)* eras in sepulchrum,
Una cum Datane *(így!)* salutato Orcum,
Ubique tu semper aspicito pulchrum,
Patrem tuum summum Belzebubem porcum.

Finis.

(XVIII. sz. nagyon hibás, eltorzított másolat a báró Apor-csal altorjai levéltárában. M. fasc. II. nr. 19.)

3. Gúnyvers Szász János királybíróról.

Az alábbi gúnyvers a guberniumi korszak elejének egyik legérdekesebb történeti alakjáról: a vérpadra került hírhedt szász királybíróról, *Szász Jánosról* szól.

Szász János, vagy családi nevén *Zabanius János*, fia volt *Zabanius Izsák* eperjesi tanárnak, a ki a vallásos üldözések elől Erdélybe menekült s Nagyszebenben lutheránus pappá választatott. Fia 1663-ban született, Tübingában végezte tanúlmányait s 1690-ben nagyszebeni s szász nemzeti jegyzővé választatott. 1693-ban a szász nemzet Bécsbe küldötte követségbe, a hol *hartenecki* előnévvel római birodalmi *lovag* czímet kapott. 1695-ben szebeni polgármesterré választatott, 1698-ban kormánytanácsossá lett, 1700-ban szebeni királybíróságra emelkedett.

A gyors emelkedést hirtelen bukás és gyászos vég követte. Bethlen Miklós megjövendölte, »mikor olyan gyermeki ifjúságában polgármesternek tevék. Az atyja (írja önéletleírása 333. l.) ab anno 1678 komám lévén, örömmel írá meg nékem, én gratulálék, de megírván: igen elején érő gyümölcs, féltse a rothadástól«.

Szász János saját bűneinek lett áldozata, de politikai okok is hozzájárúlhattak, mert megöletését a kegyetlen Rabutin gróf. katonai főhadparancsnok intézte 1703 őszén, midőn a kuruczok már Erdélyben is elhatalmasodtak s ő a terrorismussal akart hatni az ingadozókra.

Szász János sok gonoszságot, hatalmaskodást, zsarolást, fajtalanságot, erőszakosságot követett el, mígnem a segesvári polgármester törvénytelen lefejeztetése miatt »az ő irtóztató gonoszságának pohara megtölt s el kelle vesznie«. (Bethlen M. II. 311.) A segesvári polgármester rosenthali Schuller János (kit a magyarok *Hadnagy Jánosnak* neveztek), segesvári polgárokkal hamis pénzveréssel vádoltattak s 1699 április 14-én elfogattak. Schuller az udvartól kegyelmet nyert. De azzal is vádoltatván, hogy a városi pénztárhoz nyúlt, Szász János királybíró újra elfogatta s mint defraudatort elítélteté s kivégeztette, 1703 szeptember 28-án. Rabutin ebben a császári kegyelem megsértését, a gubernium az Apafi által adott nemesség

sérelmét látván, Szász Jánost 1703 oct. 28-án elfogták s törvényszék elé állították.

A vizsgálat folyamán a bűnök hosszú sorozata került napfényre. Ilyenek voltak: Kolozsvári (Klausenburger) Dávid megöletése, a kit elfogott szerelmes levelei alapján a berethalmi szász püspöknével való fajtalankodásai miatt öletett meg Szász János. »Franck Bálint királybíró collegájával ketten cselekedték ezt.«

Más vád volt ellene, hogy Szász János Szentpáli Ferenczet titkára által meglövette; Szentpáli csűrét, osztagjait Vízaknán felégettette és akkor is hozzálövetett Szentpálihoz.

Kisült az is, hogy Szász János »mint kedveskedett Actonnak (a Rabutin adjutánsának) a maga feleségével«. Szász Jánosné, miután Acton szakított vele, meg akarta mérgeztetni »Hans Ádám nevű inasa által«. A dolog kitudódván, az inas Szász Jánoshoz szökött, a ki sokáig házában rejtegette, majd kertészével és Pap Jánossal megölette, »a felesége és Kindel nevű secretariusa állván az ajtón kivűl«. Eltemették a virágos kertben s »egy esztendő múlva felásták és hordóba dugván, ganéjba küldötte az Oltba, attól az oláhtól, ki a Szentpáli csűrét elégette volt«.

Egyebek közt még azzal vádoltatott, hogy »a testvéröcscse mátkáját megterhesítette és gonosz itallal abortialtatta. Egy kerczi szász leányt hasonlóképen«. Frank Györgynével és másokkal paráználkodott. A fő vád volt ellene mindenekfelett a Hadnagy János megöletése. (Ld. a vádakat részletezve pontonként Bethlen Miklós Önéletírása II. 316 stb. l. »Szász János tragoediája« cz. a.)

Mindezekért kettős törvényszék elé idéztetett és pedig a közönséges bűnökért a szász törvényszék elibe, a felségsértésért a közvádló az országos főtörvényszék elibe.

Elitéltetését gróf Bánffy György gubernátor így tudatja gr. Kálnoki Sámuel alkanczellárral Bécsbe, Szebenből 1703 deczember 6-án kelt levelében:

»Szász Jánost tertia praesentis az szebeni tanács megsententiázván sok gonosz cselekedetiért, ú. m. gyilkosságáért, sicariusságáért, paráznaságáért és ördöngősökkel való correspondentiáiért s több gonoszságiért, mineműek talám soha Erdélyben nem találtattak s még másutt is: lett oly deliberatuma, hogy elsöbben lófarkon meghordoztatván, üssék el fejét és kerékre tétessék; de az lófarkon való hordoztatást lehagyván, ob respectum consiliarii gubernii; osztán ugyanaz nap az Hadnagy János megöletéseért és annak személyében az ő felsége grationalisának megtapodásáért in crimen laesae Maiesta-

tis való kereseti az direktornak per status regni adjudicáltatván és in nota infidelitatis convincáltatván, tegnap ú. m. 5-ta Decembris déllyesti harmadfél óra tájban az piaczon feje vétetett.«

Szász János tragoediáját teljessé tette, hogy saját édesatyja, a 75 éves agg szebeni lelkész, kisérte a vérpadra és látta el lelki vígaszszal. A n.-szebeni városi múzeumban megvan Szász János díszmagyar ruhás arczképe, a Bruckenthal-múzeumban az a kép, mely a kivégeztetést a szebeni piaczon ábrázolja. Életrajzát megírta *Ziglauer* »Harteneck« stb. czím alatt. Abert Mihály szász költő színdarabot is írt róla, melyet Nagy-Szebenben rendesen előadnak.

Az alább olvasható pasquillusnak az kölcsönöz különös érdekességet, hogy ugyanaz a *Szentpáli* Ferencz írta (1703 nov.), a kit Szász János meglövetett, felgyujtatott. Szentpáli Ferencz vízaknai alkirálybíró »poéta és pasquilistságáról híres ember volt«. (Bethlen Miklós: Önéletírása II. 299. l.)

Az érdekes gúnyvers egy XVIII. sz. kéziratban maradt fenn, a mint következik:

Joannis Sachs alias Tót János pasquillus
authore Szent Páli.

Kriva[1]) havassának keserű gombája,
Sodoma mellett nőtt Tantalus almája,
Szász szívét emésztő Titius kányája,
Rajtok hóhérkodó lüdérczes bírája;

Pap kotlotta, henger erkölcsű spurius,
Vipera csögéből szottyant fene virus,
Hestneken kölykezett tót canis filius,
Bitangfalván termett kénkő Czabanius;

Sohonnai ágyból származott dandia,
Lám oly fenn látsz vala, mintha Hollandia,
Svétz-országgal edgyütt híres Zelandia,
Sajátod lett volna Cretában Candia;

Holott egy tót papné méhéből származtál,
Rebellis Tökölyi udvarában laktál.
S ott venusi nótát, mint csalfa dúdoltál,
Neki kerítője s Czintziussa *(így!)* voltál.

---

[1]) Kriván helyett.

Nemzeteddel edgyütt, jól tudgyák, haricskán
Nöttél fel, abájdos tótok között korpán,
Eperjesről apád egy ökör talyigán
Hoza be Szebenbe és úgy lől ott Amán.

Mert az jámbor szászok, Luts, Bakos Tóbiás
Nótáriussá tének, gondolák vagy Pallas,
Holott is közöttök, mint bos inter vaccas,
Lőll Frank Bálint mellett lélekvesztő abbas.

Mihelyt polczra ülél, mint egy Achitofel *(így!)*,
Csakhamar az ördög felfúva méreggel,
Nálánál hazugabb s ravaszabb lől észszel,
Drumot *(így!* Dromot?) feljűl mulád tökéletlenséggel.

Acheronban koholt hamis praktikákkal,
Pokol fenekéről jött segitség által
Consullá tétetéd magadot szászokkal,
Sok ládát töltél meg sok hamis mammonnal.

Azonközbe köztök mindaddig forgódál,
Királybíróságban valamíg becsúszál,
Abban olyan ravasz, csalárd ördög valál,
Hogy feslett élettel mindent meghaladál:

Rút, parázna, tolvaj, gyilkos, istentelen,
Hamishitű, hazug, lator, embertelen,
Az statusok között koczódó szemtelen,
Dér-dúr, lélek nélkűl, szörnyű rút s kegyetlen.

Azért úgy illettél az úri seregben,
Mint görcsös s horgas bot aranyas tegezben
És akként fénlettél az tanácsi rendben,
Mint az fekete ércz gyémántos gyűrűben.

Az úri rendeket sokképpen gyaláztad,
Titkait megértvén, kilocsogtad s fúttad,
Az elöljárókot semminek tartottad,
Hazánk unioját piszkoltad, rontottad.

Szász nationak is örökös usussát
Felrugtad s nevelted szegénység onussát,
Zavartad és martad hazánk igaz jussát,
Mint vadkan úgy tartád az törvényük útját.

Az tőrt, mint lehetett, mindenütt vetetted,
Ha dolgod megtudták, pénzzel végben vitted,
Sok ártatlanokon latorságod űzted,
Vagy felperseltetted, vagy megölettetted.

A sátán ült akkor a szász tribunálban,
Mikor te beléptél királybíróságban,
Mert edgyik szemeddel balúl statusokban,
Más szemeddel nézel az Corpus Jurisban [1])

Példa Hadnagy János erre, más rendekkel,
Kolosvári Dávid, nemes személyekkel,
Kiket törvénytelen megöltél fegyverrel,
Sokaknak élteket fogyattad méreggel.

Gyilkos erkölcsödben valál Julianus,
Sok szásznék fenekén vámló Publicanus,
Koslató rút bak eb, futkározó Danus
Török természetű tiszta Sulimanus.

Ha valakit köztök megfattyasítottál,
Annak olyan hasznos purgatiot adtál,
Hogy az másnap megholt, mert fődoctor voltál,
Sok hasznos orvaslást ördögtől tanultál.

Mivelhogy Galenus helyett főmestered,
Luciper atyád volt te Hypocratesed,
Tudgya Köleséri, mivel Ánis-vized
Neki sokat használt, mikor megétetted.

Melyet hogyha míndgyárt ki nem köpött volna,
Egy kis veres porral nem orvaslott volna,
Soha stompok között bányán nem sétálna,
Most Actonnal együtt föld hátán nem járna.

De árrát megadá ennek inaska *(így!)*,
Ez miatt két szemét elhunyá mint Siska,
Mert te azt megöléd, vérszopó Liciska *(így!)*,
Óh ártatlan vérben fertező bestia.

---

[1]) A kéziratban hibásan elferdítve *Corps Jorius* áll, bizonyára Corpus Juris helyett.

Kiált az Ábel-vér reád borozdában,
Mivel ezt mint Kain megöléd házadban,
Hogy azt meg ne tudnák, bevaratád sákban,[1])
Elsikkasztád s rejtéd sákostól[2]) patakban.

Látták ezt Pap János, Verder, Rufus, Kinder,
Safarina höldgyed, ó rút gyilkos ember,
De mivel feltetszett mostan az November,
Készül az nyakadra fényes vasheveder.

Méltán, mivel társa voltál az ördögnek,
Hasznoson szolgáltál amaz Lucipernek,
Véghetetlen kárt től mindennemű rendnek,
Hogy törben akadtál, hála az Istennek.

---

[1]) A kéziratban hibásan *fákban* áll.
[2]) A kéziratban nyilván tévesen »lakostól« áll.

(XVIII. sz. másolat, a birtokomban lévő »Miscellania« 264—268. lapjá

4. Gúnyvers az új divatról.

Az alább következő vers br. Apor Péter Metamorphosisával rokon tartalmú, amennyiben ez is a »*náj módi*« (a német katonaság által behozott új divat) ellen irányúl.

Thaly Kálmán »Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor irodalomtörténetéhez« cz. nagybecsű gyűjteményében (II. k. 387—389. ll.) kiadott belőle 15 versszakot (a jegyzetben a 16-ikat) »*Kuruczvilág után. — 1713—17.*« — czímmel *báró Palocsay György* neve alatt, a következő magyarázó sorokkal:

Tájékozás. Palocsay György kezével írt eredeti vers a b. Palocsay-levéltárban, Lőcsén. Az elől kihagyott, ide nem tartozó tetemes rész, az asszonyi divat és bécsi fényűzés hívságát és gyors változásait, kinövéseit korholja, — előszámlálván egyes divatczikkek idegen neveit is, pl.

»Ezeknek a nevek német és franczia:
Ki fantask, ki kornét, ki slepínnek híja,
Harmantli és mante, mancset, mantilia —
Magyar nyelv nem tudja ezt kimondania!« [1])

Palocsay György összes költeményei közt az egész hosszú versezet kiadandó lenne, meg is érdemelné, — de itt egész terjedelemben való közlését, minthogy többi része szorosan véve nem tárgyunkhoz való, helykímélés végett mellőztük. Ennyi is elég belőle korjellemzésül, amennyiben hű képet nyujt a kuruczvilág után a bécsi befolyás következtében csakhamar átváltozott társadalmi élet korcs irányáról s a nemzeti szellem elhanyatlásáról.«

A »*Kuruczvilág után*« czím valószínűleg a kiadótól származik, a mi példányunk eredeti czíme: »*Nemes módiról*«. A két vers alapjában egy és ugyanaz, de számos eltéréssel, miket jegyzetben megjelöltem. Amennyire Thaly Kálmán csonka közlése az összevetést lehetővé teszi, kitűnik, hogy nemcsak az egyes szavakban, verssorokban, hanem egész versszakokban is van eltérés. Thaly közlésében 5 olyan versszak van, amely az én példányomban nincs meg; viszont az én kiadásomban levő 36 versszakból hiányzik Thalynál a kipontozott (hiányt jelző) helyen 23 versszak s alább még kettő. Mindez arra látszik mutatni, hogy a br. Palocsay kezétől származó példány is csonka és csak

[1]) Ez a versszak a mi kéziratunkban nincs meg.

másolat s aligha ő a szerzője. A teljes összehasonlítás a Palocsa példány kiadása után volna lehetséges s ez biztosabb alap nyujtana a szerzőség kérdésének tisztázására is.

Az alább közlött vers egy a XVIII. sz. közepéről szá mazó gyüjteményes könyben van meg, melyben kurucz-vers vannak összeírva.

Nemes módiról.

Új idő, új világ, új élet, új vígság,[1])
Az régi jó idő már megunt parasztság,[2])
Elfordúlt az világ és az régi jóság,[3])
Az mostani módi lehet jó bizonyság.[4])

Az világi luxus, testi puha lágyság,
Most talált s kigondolt sok változandóság,
Az vásott elmében[5]) változó furcsaság.
Regnál most az módi, és csal az egy újság.[6])

Az asszony nem tudja már miképen járjon,[7])
Lábain menjen-é, vagy repüljön szárnyon,
Férjeé ő tőlle, vagy ő ettől várjon,
Kévánja, urának jobbjára sétáljon.

Sátort von az fején nagy pókhálójából,
Szem eleje sem látszik, csak néz az orráról,
Ritka lyukú szita szúnyog-hálójából,
Merő ejesztő vad öklel az szarvából.

Feje viselése változik gyakorta,
Hol árad, hol apad, el is fogy sokszorta,
Az leányok fején nincsen is most párta,
Mert szűzességeket az idő eljárta.

Fátyola pókhálós, ejesztő taréja,
Nájmódi, sok csók-mók *(így!)*, rojtos pántlikája,
Drótra fűdzött búbos[8]) borzos parókája,
Magos tornyos, pípes, csúcsos bóbitája.

---

[1]) Thalynál: újság.
[2]) Thalynál: Az jó régi rend most kopott írás, óság.
[3]) Thalynál: nincs a régi jóság.
[4]) Thalynál: E mostani módi lesz ebben bizonyság.
[5]) Thalynál: elmékben.
[6]) Thalynál: kedves csak az újság.
[7]) Ez és a következő 22 versszak Thalynál hiányzik.
[8]) A kéziratban: »Drottya fűdzött budos« van írva.

Húsz-harmincz tallért is nem szán edgyért adni,
Mint az bálványképet, ezt szokták imádni.
Nincs semmi öltözet, ha fején nincs módi,
Ha rút is az asszony, ez kedvessé teszi.

Ezt pedig mindennap új formára szabják,
Palota ajtait érette kivágják,
Hogy jobban beférjen, magosban csinálják,
Hintók nagyságát is úgy alkalmaztatják.

Az Isten képére teremtett orczával
Nem elégszik, hanem apró pántlikákkal
Aztot betarkázza, s keni olajokkal,
Keni-feni magát szagos balsamummal.

Mezítelen válla, melljét árulgattya,
Már nem nemes, az ki aztot fedve tartja,
A ki szemérmetes, ez módit nem tartja,
Paraszt lesz az neve, maradhat pártába.

Vékony, keskeny, karcsú, vonított dereka,
Oldalát szorítja az sok csontok pántya,
Juno, Pallas, Venus, Páris találmánya,
Cerberus lánczának tomlő dudasskája *(így!)*.

Mellje szem gyilkossa, szívnek hóhérlója,
Bujaságra vivő ördögnek vánkossa,
Attól marad száraz osztán, mint az béka,
Martiromságáért pokol lesz hajléka.

Kötőt sem visel már, mert ez nem módia,
E helyett hátul van akasztva mantója,
Nincs immár szemérem, nem kell előruha,
Az régi ringy-rongy volt, el kell már hadnia.

Hosszú gólya-lábán magos czepellűsse,
Csak az orrán lépik, hegyes ő tődzése
Fájdalmas, gond kivűl nem lehet lépése,
Kisebb az lábánál jóval az mértéke.

Feje, haja, kontya, sok szín pántlikája,
Csontos legyezője, sokféle szaglója,
Szoknyája, abroncsa, függője, taszlia,
Lábai, lépése s mindenben regula.

Már nem is főnemzet, ha haja nem fodrott,
Fadgyas, hájas liszttel ha meg nem porozott,
Homlokán függ szarva, kit csak úgy ragasztott,
Ebben is baromhoz módi hasonlított.

Czepellűsse prémmel bővön ha nincs rakva,
Trádor s tafotával imitt-amott varrva,
Hol veres, hol sárga külömb színnel írva,
Ne is vidd vásárra, ha így nincs csinálva.

Kettős-hármas ráncza hosszú szoknyájának,
Drága matéria dámák strikrokjának,
Kit csak minap lenni német módiának,
Látván megkivánta s szerzett ő magának.

Nyughatatlankodik, míg nincsen módia,
Férjét szomorítja, ha nem kész ruhája,
Ha elkészűl, megint hamar elbontatja,
Csak meg ne sirassa sokak maradékja.

Vont arany, terczenál, bársony, tabit, atlacz,
Már csak altfateris, ha frisset nem kaphatsz,
Bár nusztos ruhád is, de velek nem tarthatsz,
Szoknyád ha nem trador, csak otthon maradhatsz.

Ha három holnapig köntösöd viselted,
Már nem becsűs, nem új, zsíb-vásárra küldgyed,
Változik az módi, amazt már letegyed,
Megint új jő elő, míg aztot viseled.

Nincs semmi különbség férfiak között is,
Az asszonyok módját követik azok is,
Láttam vala én ezt Bécsben csak minap is.[1])

Szakállát, bajuszát mind leberetválja,
Söt még az fejét is éppen megkoppasztja,
Fejét fedi kecskeszőrös parókája,
Kinek kettős, kinek hármas az ő ága.

Paripája fülét s farkát elheréli,
Hosszabban nött serényét kurtábban neveli,
Az természet úttyát maga nem követi,
Csak az náj módinak vagyon most[2]) keleti.

---

[1]) Ez a versszak csak bárom sorból áll.
[2]) A kéziratban »*mas*« áll.

Éppen malomkerék elrejtett kalapja,
Feneketlen köböl dolmányának újja,
Palástyának elől hármas az galléra,
Kinek elől, kinek hátúl hasadékja.

Most módira esznek, módira feküsznek,[1])
Az napból éczakát, éjből[2]) napot tesznek,
Frapulát kártyáznak, terzak véget vetnek,[3])
Mikor[4]) az kakasok hajnalt énekelnek.

Már az étekben[5]) is urak asztalánál,
Az sok náj módi közt majd éhel meghalnál,[6])
Cave s csukoládi s lemonádi italnál[7])
Jobb volna ha otthon jó borból ihatnál.[8])

Az régi jó munka mostan altfateris,
Ha csak nem filegrán munka, bár arany is,
Gyémánt, smaragd, gyöngyből bár neked adnak is,
De csak megnevetnek, hogy ha nem náj módis.[9])

---

[1]) Innen kezdve megvan Thaly kiadásában is.
[2]) Thalynál: ebbűl.
[3]) Thalynál: Kártya, labét, pikét, tersak véget érnek.
[4]) Thalynál: Az még . . .
[5]) Thalynál: . . . étkekben . . .
[6]) Thalynál: Az sok pástétok közt majd itten maradnál.
[7]) Thalvnál: Kávé, czukorkodi és herbaté, bornál.
[8]) Thalynál: . . . te tokajit innál.
[9]) Ez és a következő versszak a Thaly kiadásából hiányzik, de helyettök négy más versszak van ott, amely viszont itt nincs meg. Ezek a következők:

Magyarnak is erre vágy már katonája:
Nem is vitéz, ha nem ugrik paripája,
Kurta, három arasz, prémezett dolmánya,
Salavárdija is sok zsinórral hányva.

Félköblös tarsolya, sok lyukú lódingja.
Kurta szár csizmája, hosszabb sarkantyúja;
Szakálát, bajúszát hosszán borotválja —
Elébb iszik bajúsza, sem bor torkát állja.

Tíz arasznyi hossza az hegyes-tőreknek.
Fecskefarkú, czifra czafragi*) nyergeknek,
Tíz font az toll-tokja terhesűlt fejének,
Pipaszár, dohánybűz torka közé ennek.

Vitorlárúl hullott gomb vállát terheli,
Tigris-, párducz-, farkas-bűrén azt viseli,
Egyest iszik abbúl, a midőn kedveli —
Finum náj-módi az, ha jó borral teli!

*) Czafrang másképp csótár = nyeregtakaró. (Th. K. megjegyzése.)

Mindenike mostan az gyenge munkában
Gyönyörködik, kristály s üveg portékákban,
Tükörben, képekben, spaller, superlátban,
Tubák-pixis s függő arany órácskákban.

De nincs állandóság az sok sokaságban,[1])
Csak van veszedelem az változásokban,[2])
Ha végig maradnak az régi jóságban,[3])
Az tartana bennünk meg az szabaságban.[4])

Híres régi várok, nagy tornyok, paloták,[5])
Faragott kövekből régen[6]) rakott bástyák,
Vasból, rézből öntött, próbált ágyúk, puskák
Tartósbak, hidgyed, mint az mostani czifrák.[7])

Jó ó pénz, ó ruha, ó szalonna[8]) háznál,
Ó bor, ó liszt, ó háj sok betegnek használ[9])
Régi vitéz jobb a most fogadott hadnál,
Bár sok ujságidban sokakot elhagynál.[10])

Az náj módi[11]) között nekem az egy tetszik,
Hogy az német, magyar egyben elegyedik,[12])
Edgyik az másiknak módgyában öltözik,
Jó atyafiságnak jele ebben fekszik.[13])

Magyar német asszonyt, s német magyart vészen,
Német magyarhoz megy és azzá[14]) lészen,[15])
Két jó atyafiság jó vérséget teszen,
Fatter, mutter, bruder, elég sógor leszen.

---

[1]) Thalynál: . . . nincs a sok ujságban.
[2]) Thalynál: Gyakran veszedelem van az változásban.
[3]) Tbalynál: Ha végig maradnánk a régi óságban.
[4]) Thalynál: most minden jóságban.
[5]) Thalynál: Amaz régi várak, nagy, tornyos paloták.
[6]) Thalynál: régi.
[7]) Thalynál: Tartósbak, elhigyjed, mint mostani munkák.
[8]) Thalynál: gabona.
[9]) A kéziratban bizonyára tévedésből »hajnal« áll.
[10]) Thalynál: Bár sok ujságidbúl te is fére-hadnál!
[11]) Thalynál: A sok módi.
[12]) Thalynál: egyvelessen veszik.
[13]) Thalynál: Itt atyafiságnak jele ebben látszik.
[14]) A kéziratban nyilván tévesen »arra« áll.
[15]) Thalynál: Elég kéri más is, hozzámégyen készen.

Az szegény magyarnak újabb náj módija
Nincs, mint szervitz, forspont s terhes portioja,[1])
Ki száraz, ki vacans repartitioja,[2])
Ez náj módi miatt szűntelen van gondgya.[3])

Adja Isten azért, hogy ennyi sok[4]) újság
Fordúljon hasznunkra, legyen minden jóság,
Meg is találtassék az régi jó óság,
Így lesz az régiből igaz módis újság.[5])

---

[1]) Thalynál: Nincsen, mint a servitz,*) forspont, portiója.
[2]) Thalynál: Száraznak, vacansnak, oralisnak mondja. —
[3]) Thalynál: E szokatlan módi miatt vagyon gondja.
[4]) Thalynál: ez a sok.
[5]) Thalynál:

Találtassék most is a régi jó óság,
Úgy lészen hazánkban igaz módi újság.

*) Service = katonai anyagjárandóság, hadi szolgálmány. (Th. K. megjegyzése.

(A tulajdonomban lévő »Miscellania« 15—20. lapján, XVIII. sz. másolatban.)

5. Háromszék falvairól.

Zonda Tamás az irodalomtörténetben ismeretlen háromszéki »poéta«, akiről Apor Péter »Syntagma vivorum« cz. művében (Ld. előbb 252. l.) azt írja, hogy

»Híres verscsináló magyar Zonda Tamás«.

Cserey Mihály kortársairol összeírott névsorában ugyancsak azt írja (Ld. előbb 263. l.), hogy

»Háromszéki Szonda Tamás, híres magyar poéta«.

Ennek a XVIII. század első felében ismeretes erdélyi poétának egy verse maradt fenn egy XVIII. sz. versgyüjteményben (Miscellania) Háromszék falvairól, mely Apor Péter szűkebb hazáját rövid jellemző vonásokkal ismerteti.

A verstöredék így hangzik:

Zonda Tamás versei.

Az háromszéki rendeknek felesen van száma,
Ide alább mindenike fel vagyon summálva,
Kinek-kinek az ő bevött sok tulajdonysága,
Igassága, barátsága s titkos álnoksága.

Sepsi-Szent-György székes helye nemzetes Sepsinek,
Világ végezetekor lesz vége törvényének,
Luternek hogy megtérnének, de semmit nem tének *(így!)*
Város elől az törvények elsőbb helyre mennek.

Gidófalva hagyománya, megmaradt az torka,
Valahol van jó korcsoma, megcsergi az szarka,
Nem törik fel edgyiknek is italban az marka,
Mesterséges, álnokságos, ravasz, mint az róka.

Fótos, Martonos megunta szívből Gidófalvát,
Mivel úgy tartotta őköt, mint mostohát *(így!)*,
Az nagy egyenetlenségért meggondolta magát,
Meg akarja csonkítani az szép ecclésiát.

Egymást űző kis *Etfalva*, mi az törvény útja,
Csak az tudja közűletek, a ki megtanúlta.
Az templomot az nagyapja a nagy hegyre rakta,
De az hegyre gyakron menni az ina megunta.

Templomtalan s haszontan filialis *Zoltán*,
A mater ecclesiában megyen igen ritkán,
Fundáltatott s nyomorodott az Olt vize partján,
Jó búzatermő földed van szintén az soványán.

Sok kurva van te benned is híresedett *Bodok*,
Palást alatt, s nyilvánvalót igen sokat tudok.
Savanyó-vízre mindennap kétszer ballagtok. *(így!)*
Renddel állnak falun kivűl ó és új asztagok.

Felfelé megtelepedett haszontalan *Málnás*,
Sokszor vagyon az kopóknak nállad csendes szállás,
Néha-néha nagy erdőkön történik útállás,
Mégis akasztófa miatt ritkán szégyent vallasz.

Kétfelé szakadt *Oltszeme* addig huzalkodott,
Nagyobb s derekasb rész templomhoz maradott,
Csintalanság közöttetek már úgy eláradott,
Hogy búsulásra ingirled gyakorta uradot.

Száncsináló, kerékfúró, nyomorodott *Zalán*,
Gyakron nézed, hogy ha érik szilvád fája ágán,
El ne vesszen az sok szilva, czibreevő kalán,
Inkább kaptok az rossz szilván, mint az áldott búzán.

Vallás fölött egymás között nem nyugható *Kálnok*,
Mivel az kisebb részinek gondolatja álnok,
Vagyon immár mindeniknek külön két templomok,
Kegyesség gyakorlásában nem igen finumok.

Hajtogató *Kőröspatak* az torkod megszárad,
Az gidófalvi marhákot mikor be nem hajtod,
Articulus ellen is elvonod, ha vonhadd. *(így!)*
Kiváltképpen mikor nincs hon jobbágyság jó urad.

Okos *Árkos*, mint bergő kos, hánnya-veti magát,
Megállatná, ha lehetne, mindenben vallását,
Örök Istennek nem hiszi kegyelmes Christusát,
Jövendőben melynek veszi kárhozatos jussát.

Részegséggel elhíresült tobzódó *Szemerja*,
Az irígység szíveteket gyakorta furdalja,
Egyik az más becsületit ritka, ki megadgya,
Dolgotokot Pluto lesben örömmel hallgatja.

Azon alól van *Szent-Király* egy szoros vápában,
Két arasz kop-halat mondnak sáros patakában,
Hihetetlen hazug dolog, nincsen valóságban,
Egy kis völgyben hosszan lakknak szépen két sorjában.

Kuvasz-nyírő *Killyén* mellett foly alá a nagy Olt,
Egy halász is ő közűllök szomjúval meg nem holt.
Istenes indúlatokban némelyike tanolt,
Némelyike visszavonó, ki soha jó nem volt.

Te egymással ellenkező viszálkodó *Szotyor*,
Ritkán vagyon békességed, gyakrabban van tábor,
Szükülködés és szegénység miatt nem vagy komor,
De az tilalmas erdőkben igen gyakron fa-or.

Illyefalva város forma, nincsen sokadalma,
Bírájának az lakosin kevés birodalma,
Gyalázatos szitok, átok gyakron az jutalma,
Az nemesi főrendeknek nagyobb az hatalma.

Doboly ott foly az Olt[1]) vize, de vagy víz-szükiben,
Mert az víz nagy vápába foly, te lakol nagy hegyben,
Sok pénzt adnak halfogásért szoros erszényiben,
Kis barátság, sok irígység mindenkor szívében.

Jó marhákban gyönyörködő mezőföldi *Kökös*,
Az szászos barátság régen benned hogy örökös,
Sokat fázódol télben és fa felől vagy szűkös,
Széna-fűvel mindazonáltal elegendő bővös.

Markos mellett van *Bikfalva* Sepsinek széliben,
Egymást űzők lakossai, feles lenvetésben,
Gyönyörködnek egymás között való perlődésben,
Az ki nem peres közűlök allyos becsületben.

Hát te cserge-rágó *Lisznyó*, hogy nem gondolkodol,
Még éjjel is a te elméd korcsomán dorombol,
Hova lészsz az más világon, elég tágas pokol,
Holott kedves barátiddal kedvetlenűl lakol.

---

[1]) »Ott«-nak írva tévesen.

Van jó urad, nagy oltalmad, mindenkoron *Uzon*,[1])
Nem engedi hogy tégedet senki húzzon-vonjon,
De sőt inkább igyekezik, hogy megoltalmazzon,
A gonosztevőkkel ha te nem pendülsz egy húron.

Szép sík mezőn telepedett vizetlen *Szent-Iván*y,
Az te neved valósággal nem felettébb hitvány,
Béres szolgád és szolgálód sok vizet hord vállán,
Ásott kútja senkinek sincs udvara tájékán.

Laborfalva jó támasza megint Szent Iványnak,
Ők is kepét szépet adnak az ott való papnak,
Asszú-fából, ha kaphatnak, jó tüzet csinálnak,
Egy paraszt bíró parancsol az két kis falunak.

Övedzetlen *Angyalos* is igen tör egymásra,
Bízta magát mindenekben csak az búzás kasra,
Nem vigyáz ott az kissebb is semmit az nagyobbra,
Olyan köztök az jó dutka, mint az rossz poltúra.

Kevés terhet rakj *Besenyő* a te szekeredre,
Mert fel nem vonhattya marhád az meredek hegyre,
Mindenfelől környűlvette sok csere erdeje,
Vadok miatt marháidnak nincsen bátor helye.

Kis keresztény *Eresztevény* mégis veszekedik,
Egymás kárán némely része igen gyönyörködik,
Szóval egymást ütögetik, de vérek nem esik,
Borjú-nyuzó pénteken lesz erős ütközetek.

Hegygyel tővel összeálló nyomorúságos *Réty*,
Az házadból árvíz miatt te is gyakran kimégy,
Siess az Eresztevénytől egy lakó helyet végy,
Patronusid nagy onusid, mégis szenvedő légy.

Vízáradás nagy búsúlás neked is *Komolló*,
Olyan idő tájékán vagy ház híjára hágó,
Templomodban magos hegyben kedvetlen ballagó,
Kiért fejed felett kohol az mezei holló.

Magyaróst is megszállotta a sovány nemesség,
Békességes időn is nincs ott házi csendesség,
Vadak után hogyha megyen, vagyon jó nyereség,
Gyakorta van búza szükség s gyümölcsbeli bővség.

[1]) A Béldi-család törzsbirtoka, a honnan előnevöket is írják.

Fából csinált jó bornákot találhatni *Szacsván*,
Tízet fúrnak mindeniknek egyik-egyik állán,
Megfáradnak nagy gyakorta a lyuka fúrásán,
Télben-nyárban bagoly-fiak vadnak ott szaporán.

Rozs-kenyéren megkövérült sovány *Egerpatak*,
A szép búzaliszt lángjából téged kiosztottak,
Fövényföldre s széles helyre téged szállítottak,
A jó földről valósággal csak kiszorítottak.

Kedvetlenűl *Kis-Borosnyó* az erdőre indúlt,
Az sok hitván gondolatban csak meg nem bolondúlt,
Egy kis szoros völgyben, kiben magánoson szorúlt,
Ha nyavalyája érkezik, patronussához fut.

Orbaival határt vetett, *Fel-Doboly* rosz rákász,

(Itt megszakad. XVIII. sz. másolat a »Miscellania« kéziratos részének 24—28. lapján. A következő 29-ik lapon már más vers következik.)

6. Nevek magyarázata.

Az alább közölt versek első része a *vezetéknevek* eredetét kívánja megmagyarázni és pedig az erdélyi vezetéknevek szem előtt tartásával. A magyarázatok itt-ott nem állják ki a kritikát, így pl. midőn a »*dúl* és *dulló*« nevet, mely a székely szolgabirák hivatali neve volt, a »tolvaj« s »nyúzó«-féle nevekkel egy kategoriába sorozza.

Még önkényesebb és komoly alapot nélkülözők a *férfi keresztnevekből* az azt viselők jellemzésére való következtetések, melyek inkább curiosum számba jöhetnek. Komoly jelentőséget az kölcsönöz némileg ezeknek, hogy az író előtt a keresztnevek jellemzésénél — azt hiszem — az erdélyi történelemben szereplők nevezetesebb alakjai lebegtek, a kik itt-ott felismerhetők. Érdekes a férfi nevek végén a régi magyar nevek összeállítása is, melyek közzé azonban nem egy idegen származású név is csúszott be, pl. Drág, Hermán, Philep, Markó, Stenczel stb. *A nőnevek* viselőinek jellemzése még önkényesebb s legfölebb arra nézve irányadó, hogy melyek voltak a leginkább használt nőnevek Erdélyben.

A vers írásának idejére tájékoztatóúl szolgálhat az a vers, mely a székelyek állítólagos bánjairól szól ilyeténképen:

Mikor a székelyek Erdélybe mentenek,
S a krónika szerént letelepedtenek,
Mig Árpád kijöve, bánsággal éltenek,
Uzandur, Kalám, Hám ily nevet viseltek.

Ezek a nevek a csíki székely krónikára emlékeztetnek, valamint az ősmagyar nevek között is több van olyan, mely a székely krónikában — s másutt alig — szerepel. Ez arra a következtetésre indít, hogy írója ismerte a XVIII. sz. végén gyártott székely krónikát, tehát a vers is akkortájt íratott.

A versnek egyetlen kézirati példányát ismerem egy XVIII. sz. gyűjteményes könyvben (Miscellania), mely jelenleg az én birtokomban van. A fent olvasható magyar czímet én adtam, a vers eredeti czíme és szövege a következő:

Onographia.

Múzsám vitorláit megnyugott elmédnek
Ereszd az szeleknek. kik lám csendesednek.
Ezzel elhervadt kedvét éleszd életednek.
Izzasztó gondgyait könnyebbítsd fejednek.

Ird le az magyarok kétféle neveket.
Névvel jegyeztetett régi nemzeteket.
Vagy régen. vagy újon jött eredeteket.
Magokviselések és természeteket.

Az magyar kétféle névvel neveztetik,
Vagy vezeték. vagy mint megkereszteltetik.
Az vezetéknévről neme jegyeztetik.
Az mással erkölcse gyakron jelentetik.

Kezdete versemnek lesz az férfi-rendről.
Mely elől íratik vezeték nevekről.
Régi vagy alacsonszerű nemzetekről.
Hogy kit-kit ismerhess jött eredetiről.

Irj múzsám igazat és senkitől ne félj.
Senkinek kedvéért hazugsággal ne élj.
Uri vagy alacson respectust ne szemlélj.
Úgy lesz becsületed, ámbár légy is csekély.

Nemde nem nemes-e az Bán nevezetek
Kik bánnal kezdetnek s bánnal végeztetnek,
Régi tisztségekről nemde jegyeztetnek,
Munkámba is előbb méltán hát férhetnek.

Mert régen a baján vagy bán oly tisztet tett.
Az ki érdem által sok népnek tiszte lett,
Ámbár ős véréről másként neveztetett.
De az maradványa Bán nevezetet vett.

Mikor az székelyek Erdélybe mentenek,
S az krónika szerént megtelepedtenek.
Míg Árpád kijöve bánsággal éltenek.
Uzandur, Kalám, Hám ily nevet viseltek.

Az kik *fi*ban mennek, azok is nagy urak,
Urak maradványi s kedviért atyjoknak

Érdemes nevei reá ragasztattak,
S úgy emlékezetek fiokban maradtak.

Ilyen volt az híres Lorándfi, Apafi.
Bánfi familia, Radafi, Gyulafi.
Kendefi, Gyerőfi, Ébenfi, Tankafi.
De nem idevaló most az Máriaffi.

Vadnak más fiak is, kiknek eredetet.
Attyok keresztneve adott nevezetet.
Simonfit, Antalfit s Györgyfit s több efélét,
Számlálhatsz köz-rendből feles nemzeteket.

Ellenben kik Erős névre hívattatnak.
Jeles viseléssel ily névre tanáltak,
Virtus, vitézséggel próbában forgottak.
Azok elei is rossznak nem tartatnak.

Kornis. Kemény, Vitéz és Vérek ilyenek,
Bátori, Vas, Ördög, Katona, Nemesek,
Aczél s több afféle kiknek szégyent tegyek,
Kezekben nem vallott s fénlett vitézségek.

Mások viszont gonosz cselekedésekről,
Nyúzó, fosztó, praeda s tolvaj életekről
Vettek nevezetet s fiokra is erről
Száll az rossz név s gyakran rossz vér is az ősről.

Ekként neveztetett amaz híres Rontó.
Kóbor familia, Pogány, Tatár, Fosztó,
Hegyi, Nyíri, Tolvaj, a Dul avagy Dulló,
Nyúzó, Kardos, Botos s ezekhez hasonló.

Mások neveztettek az jó életekről,
Jó viselésekről, vagy rossz erkölcsekről.
Szegénység. gazdagság s más tehetségekről.
Serény avagy tunya cselekedetekről.

Ilyen Torma, Keserű, Jobbágy, Bíró nevek.
Szénás, Buzás, Vetési, Köblös, Kenderesek.
Bornemiszsza, Keresztes s az Lázár nemzetek,
Sok jó Gazdák, Szőllősi, Both, Tompa egyebek.

Némely ember ismeg teste állásáról,
Piros, fejér volta, vagy barnaságáról,
Testén tanáltatott fogyatkozásáról,
Neveztetett, fia is hívatván attyáról.

Ilyen Sánta, Kövér, Vékony, Nagy, Kis, Kulyak,
Bodor, Fodor, Magos, Orrondi és Csutak,
Balog, Széles, Fejes, Fejér, Kopasz, Csulak,
Csákány, Zöld, Fekete, Virág s Veres fiak.

Ki pedig idegen nemzet nevezetin,
Idegen országnak s városoknak nevén
Hívatik, eleje vándor volt idein,
Egy se hazafia, kiki hadgya helyén.

Ilyen Török, Görög, Olosz vagy Oloszi,
Rácz, Kún, Lengyel, Horvát, Tót, Oláh, Németi,
Spanyol, Bolgár, Bécsi, Nyitrai, Tatai,
Lendvai, Dantzkai, Prágai, Morvai.

Megint kik idegen nyelven hívattatnak,
Idegen tisztcségről s névvel mondattatnak,
Külső országokból kezdete azoknak
Vagyon, nem fiai igaz magyaroknak.

Ilyen Boér, Geréb, Ficsor, Henter, Jani,
Dobra, Maurer, Trauzner, Szeleczki, Jabroczki,
Fridrik, Pelnitz, Lentulus, Krajnik és Dusárdi,
Számtalan sok lits, fits, iczki, ficzki, loczki.

De mégis többire valamely földekről
Az magyart nevezik, paraszt ülésekről,
Királyi városról s szabad helységekről,
Vagy valami tartomány s bizonyos vidékről.

Melynek írásában midőn elébb megyek,
Megkábulok s nem tudom, magamban mit tegyek,
Azok iránt minemű itéletet tegyek,
Kit melyik classisban avagy rendben vegyek.

Mert sok úri rendet, sok szép nemzetséget,
Nagy familiákot, régi nemességet
Találok Erdélyben sok szép elsőséget,
Kik nemzetségének alig érhetsz véget.

Az kiknek nemzetsége faluról íratik,
Város, tartományról, s másunnan mondatik,
De viszont más nép is feles tanáltatik,
Kik onnan bújdostak s itt úrnak tartatik.

Kiknek ha mindnyájon azon helységekről
Jött eredetekről és nemzetségekről,
Jó bizonyságlevél volna ős vérekről,
Igaz ítéletet tennék személyekről.

De hogy nem tudatik bizonyság-levele,
Honnan jött s hogy hozta Eolusnak szele,
Mely fából és mikor épűlt bárdok nyele,
Erszények üres-e, vagy pénzzel volt tele:

Generice azért ekként származtakot
Alacsonnak tartom s nem rég becsúsztakot,
Az szerencse által felpóczoltattakot,
Hanemha neméről bizonyságot hozott.

Ilyen név Szilágyi, Erdélyi, Morvai,
Hortobágyi, Mezei, Csíki, vagy Gyergyai,
Tisza, Száva, Tatrosi, Orczi, Hatfaludi,
Kiknek nem is hallattak soha is falui.

Kik pedig bizonyos szabad helységekről,
Mezővárosokról és székes helyekről,
Szászföldről s faluról, s nem urak helyéből
Származtak, s nevek is úgy indúlt ezekről.

Köz-szabad személynél azoknak rendeket
Feljebb nem becsüllöm, úgy is ha neveket
El nem változtatták, ős nevezeteket,
Hanem megtartották vett eredeteket.

Ily név tanáltatik egy néhány ezerni:
Budai, Tordai, Zilahi, Enyedi,
Pesti, Böszörményi, Albisi, Cassai,
Váradi, Kászoni, Bögözi, Brassai,

Kolosvári, Dési, Viski, Szeredai,
Megyesi, Felvinczi, Bándi, Udvarhelyi,
Kereszturi, Megyesi,[1]) Csongrádi, Musnai,
Fogarasi, Hunyadi, Bányai, Turóczi.

[1]) Igy! ismételve.

Kik pedig féltekben hagyták el helyeket.
Elvétetett régi ős nevezeteket.
Uj nevűl vették fel a szabad helyeket,
Csak szabad rendben is alig vetem őket.

Mint ki jött Szilágyból s Enyedinek híjják,
Az Székelyt Egrinek s Aradinak mondják,
Segesvárit Tótnak vagy Németnek mondják,
Kik még azon helyet talám nem is látták.

Ha pedig valaki jobbágyi helységről,
Faluk, majorokról, sellér ülésekről,
Urak birodalma s jószágos földekről
Nevezetet vesznek vezeték nevekről.

Ha emergáltak is s bár már polczra ültek,
Valaha csak azon helyekről kerűltek,
Sohonnai víz hozta és alacson népek,
Paraszt volt elejek s parasztokot szültek.

Tűri, Turi, Bereczki, Sárossi, Gyulai,
Elekesi, Földvári, Decsei, Bogáthi,
Egresi, Salánki, Rátoni, Bonyhai,
Gyarmati, Récsei, Csávási, Mohai.

De két exceptio mégis ez dologban
Vagyon s el nem hallgatom, megmondom egy nyon
Mert sok úri nemes rend vagyon az országban,
Kiket tenni nem lehet az parasztos sorsban.

Elsőbben kik régi s fénlő nemességgel
Dicsekednek s fénlenek díszes vitézséggel,
Melyet nem aranynyal s nem is mesterséggel
Nyertek volt elejek, hanem csak kardvéggel.

Ilyen dicsőséges név Bátori, Teleki,
Vesselényi, Gyulai, Csáki, Béldi, Petki,
Folti, Toldi, Inczédi, Alvinczi, Kálnoki,
Toldalagi, Rhédei, Pekri, Toroczkai.

Nemesek közt Szentpáli, Serédi, Cserei,
Palotkai, Maxai, Vaji, Ribiczei,
Büdöskuti, Abafi, Árkosi, Matskási,
Jóllehet mind urak nem voltak elei.

Vadnak, az kik régen falukot fundáltak,
S magoktól azoknak nevezetet adtak,
Vagy ki de eadem levélben íratnak,
Azok donotarius főemberek voltak.

Haller de Hallerstein, Bethlen, Toroczkai,
Erdődi, Károlyi, Naláczi, Bartsai,
Csolnakosi, Sombori, Csulai, Szendrei,
Sarmasági, Zrinyi, Zsuki, Homonnai.

Az kik ismét valami városi rendekről,
Papi hívatalról és mesterségekről
Szoktak neveztetni s nem eredetekről,
Nem nagy kérdést tehetni régi nemzetekről:

Pater, Frater, Pap, Deák, Mester, Koltsár, Sáfár,
Szabó, Ötves, Gömbkötő, Csizmadia, Timár,
Kerekes, Szőts, Szekeres, Késcsináló, Császár,
Takács, Szakács, Lakatos, Ács, Mészáros, Kádár.

De vadnak effelett jeles magyar nevek,
Kiknek éppen sohonnan nincsen nevezetek,
Hanem még Schitiából kezdett nevezetek,
Kikkel czímereztetnek sok derék emberek:

Buda, Kabos, Mikola, Mikes, Méra, Radó,
Ugron, Radák, Jósika, Pongrácz, Miske, Daczó,
Miksa, Sükösd, Bardócz, Dósa, Apor, Zámbó,
Pető, Meskó, Balassa, Barta, Zejk és Baló.

Közrend pedig többire nem tart egyéb nevet,
Hanem édes apja az mint neveztetett,
Annak nevét veszi fel, vagy nagyapja nevét,
Néha egybekötvén tartja mindenikét.

Ilyen Dimény, Kozma, Domokos, Odorján,
Antal, Balás, Istók, Osvát, Donát, Hermán,
Ferencz, Jónás, Jánosi, Markó, Jósa, Fábián,
Giller, Stenczel, Vitályos, Gyárfás, Czerjék, Orbán,

Zoltán, Farkas, Christian, Bartalus, Sebestény,
Gothárd, Fülöp, Ambarus, Vincze, Didák, Gillény,
Gerson, Jancsó, Bertalan, Menyhárd, Antos, Dimény,
Kinek száma nincsen, mindenütt sok szegény.

Nomina propria.

A bölcs philosophusok tagadgyák erőssen,
Hogy az névről dolgot itilni lehessen,
Avagy névvel valakit úgy egybeköthessen
Az természet, hogy abban minden megegyezzen.

Én sem mondom aztot, hogy az név mindenkor
Dolog valóságát jelentse és olykor
Ne hibázzék, miként két testvér közt jámbor
Egyik lehet, másik, mint példa van, lator;

Mindazáltal az mi gyakrabban történik,
Példabeszédben is nevezetűl veszik,
Az ló is szőriről gyakron dicsirtetik,
Noha az tarka is néha jól megugrik.

Az jó szájas kopót szereti az vadász,
S ha jó lombos kuvaszt tanálhat az juhász,
S szemre is ismeri a jó disznót kondás,
Úgy emberek közt is lehet irányozás.

Álljon azért elé az expertus *János*,
Ki többire tudós s esze nem hejános,
Noha akarattya némelykor csilyános,[1])
Természetiben is gyakron bojtorjános.

István görög nyelven szép koronát teszen,
Meg is felel neki, mindenkor van készen,
Vidám, víg, friss kedvű, különben csendesen
Folytatja életét s gazda is egészlen.

Sámuel természete igen engedelmes,
Jó tanácsadásban nem is késedelmes,
Bátor szívű legény s kedvében szerelmes,
Az bosszúállásra könnyű s nem félelmes.

*Ádám*nak az esze nem burján s nem szalma,
Ha igyekezettel egyezik hatalma,
Soknak használ, leszen oltalma, jutalma,
Senkinek is tölle nem lehet unalma.

---

[1]) Csalános.

Ezzel ellenkezik, kinek *László* neve,
Mert többire tunya s lomha, mint a teve,
Csak árnyékot keres, ha süti nap heve,
Áztattya az torkát, mint rossz fának reve.

Józon *József* s jámbor, szelíd, becsületes,
Mindenféle rendnél igen kellemetes,
Circumspectus s kemény szíve szerelmetes,
Nincs benne kevélység, élte mérsékletes.

György s *Gál* máson kapdos s praedának örűlnek,
Az kit megcsíphetnek, hamar vizre visznek,
Hol hasznot éreznek, ottan megjelennek,
Az sok fortély miatt hamar megvénűlnek.

Nem messze távozik ezektől *Domokos*,
Azt tartja magáról, hogy ő igen okos,
Okos is az rosszra, de egyébre csak kos,
Élete beszéde oly tiszta mint az fos.

Ákos ha vagy edgyszer házából kifordúl,
Mint kegyetlen hóhér s executor mordúl,
Káromkodik, praedál s hol elmegyen, foszt, dúl,
Cseppel meg nem nyukszik, hogy hacsak nem csordúl.

Sír, ordít, káromol amaz nagy torkú *Pál*,
Hogyha vétesz neki, kétszer is bosszút áll,
Szorgalmatos, kemény, ritkán egy helyben áll,
Tánczolni eléáll, ha nem leszen is bál.

Csendes, jó erkölcsű *Dániel*nek szíve,
Igaz barátságnak tökéletes híve,
Asztagjában vagyon másként nem sok kéve,
Pénze sem pinészes, egy-kettőt kivéve.

Tanácskozásra kész s gyors beszédre *Zsigmond*,
A mit mástól hallott, kétképpen is kimond,
Bátor ugyan titkod vele ne közöld s fond,
Hogy meg ne emészszen miatta az sok gond.

*Sándor*nak többire dolga csak komorság,
Ritkán beszédében fordúl meg vigasság,
Cselekedeteben van álnok ravaszság,
S ha meg nem ijeszted, kertedbe is behág.

*Miklós*t dicsírhetem, mert jó természetű,
Ha főrendből eredt, jó emlékezetű,
Teste állása is kemény s friss termetű,
Vidám, gyors elméjű s ékes tekintetű.

Péter sugár, vándor s többire éretlen,
Hamar nő, de soha nem marad nőtelen,
Hogy megházasodik, azért nem becstelen,
Kenderből sem lesz ing varratlan, szőtelen.

Lajos a dámák közt nem igen sokat ér,
Érne, de hogy lomha, comparalni nem mér,
Ceremonia is az fogára nem fér,
Jobb hát ha magának clastromban szállást kér.

Egy fúrú s kalapács *Farkas*ból is lenne,
Ha farkas szokásból valamit letenne,
S más bárányja után nem keringne, menne,
De ha ösztövér is, nem válogat benne.

Az olosz halálban szereti az kecskét,
Inkább kedvel *András* még is szép menyecskét,
Örül, mikor láthat szépecskét, gyöngécskét,
Madarat foghatnál akkor vele s fecskét.

*Dénes*nek kedvelli az tudomány fejét,
Szereti Minervát s szopni annak tejét,
Másként ha tanálja a dámák közt helyét,
Nyájas szerelmének nem tanálja végét.

Mózes lágy és puha, mint az elfőtt borsó,
Kezében beillik az gusaly s az orsó,
Kellemetes, kedves, mint czifra koporsó,
Vagy szomjú embernek üres boros korsó.

Benjámin s *Benedek* gocz alatt üljenek,
Feleségük nekik gyermeket szüljenek,
Hadba ne menjenek s fegyvert kerüljenek,
Lám arra is rosszak, hogy lóra üljenek.

Közel ezekhez jut az nagyszájú *Gábor,*
Ki felől asszonyok azt mondgyák, hogy jámbor,
Jámbor, mert nem kenyere Gábornak a tábor,
Jobb otthon heverni, ha van kolbász s jó bor.

Akárkinek tartsad te is magad *Gergely*,
De te is lovakot táborra ne nyergelj,
Ne czifrázd magadot, bátorságod csekély,
Otthon feleséggel, jobb, szalonnát pergelj.

Hát róllad mit írjak atyámfia *Mihály*,
Tudom azt kévánod, hogy sok pénzre tanálj,
Jobb neked az udvar, hamar haza ne szállj,
Az jó lakásban itt nincs annyi akadály.

Kardra pedig *Eleket* szülte az természet,
Ritkán hibázott meg, ha kit elintézett,
Valakit fegyvere végire idézett,
De végre az gyertya csak körmire égett.

Az bojtorkodásnak *Dávid* is embere,
Nem lehet sokáig csendesen elméje,
Nem ijed meg másként s van bátorság benne,
Kivált ha az jó bor megfordúlt kezébe.

Mártont az szép asszonyok felette dicsírik,
Az mint megismerik s eszekkel felérik,
Hazugságra is kész, hogyha arra kérik,
Másként ha pénzt tanál, az nála megnyugszik.

Gáspár nem bús lélek, vadászattyát űzi,
Majd minden jószágát puskaporra fűzi,
Ha nincs is mit enni, az erdőt csepűzi,
Az kopó-ikrának nincsen nála bűzi.

Könnyű legény az czibre, mégis könnyebb *Ferencz*,
Jó vitéz, jó szívű, esze sem encsen-bencz,
Meg ne álljon előtte három, nyolcz vagy kilencz,
Megérdemel egy falut, akkorát, mint Benczencz.

Ágoston és *Albert* kardot hogyha rántanak,
Az ellenség hátára jó szelteket hánnak,
Másként italban is semmit el nem hadnak,
Ha pénzek van, kortsmán örömestebb hálnak.

Sebestény s *Demeter* azzal jobb azoknál,
Hogy ők nem az kortsomán, sem pedig kurváknál
Vesztegetnek, tobzódnak, de magok házoknál
Költenek s vendéget jó szívvel acceptál.

Simon s *Mátyás Kálmán*nal útakot megállnak,
Mindeniből kifosztják, ha kiket tanálnak,
Hogyha pedig hon ülök s gazdáknak maradnak,
Mások rétjit kaszálják s gabonákot lopnak.

*Gerson*nak s *Imré*nek elveszett törvénye,
Akárkinek tessék igasság ösvénye,
Nekik kellemetesebb az csalárdság rendje,
Az hazugságnak nincsen bennek vége.

Micsodás természetű hogyha kérded *Lénárd*,
Figyelmezz echora, ez kimondgya hogy árt,
Mert sok jámboroknak hirében teszen kárt,
Nyargal mindenfelé, nem szokta az kantárt.

Lörincz, Osvát, Ábrám, Ignatius felöl
Nem tudom mit írjak, mert mind hátúl s elöl
Becsületre nézek s van fortélyok belöl,
Hogyha megboszontod, meghidd hogy megcsöröl.

Tamás hihetetlen s megrázza az dolgot,
Ha vele van bajod, megköti az bogot,
Vigyázz bár magadra még ha meg nem rúgott,
Mert fejedre önti végre az pálló lúgot.[1])

Gebhard, Illyés, Orbán az cathecismusban
Forgódgyatok nagyon s az hit dogmáiban,
Mert anyátok papnak szánt volt még pólyában,
Együgyű jámborság megélhet itt jobban.

Kozma, Máté, Jakab, Marcus is *Isák*kal
Bár töltsék tudománt fejekben iszákkal,
Bár papok legyenek s lakjanak musákkal,
Egyik is nagy dolgot soha ki nem tálal.

Lázár és *Szilveszter* mesterember legyen,
Hogyha azt akarja, hogy jó móddal éljen,
Vagy gazdag, dús leányt feleségül vegyen,
Másként ügyefogyott állapotra megyen.

Áron, Ábel, Jákob, Enok, Jeremiás,
Jonathán, Dániel, Conrád, Esaiás,
Ezek többire zsidók, Absolon, Tóbiás,
Mond zsidónak azt is, ha magyart ilyent látsz.

---

[1]) Irva: pallulogot.

Másként az magyar is, mint egyéb dolgában,
Minden nemzetséget követ vásottságban,
Beszédgye, szekere, háza s ruhájában
Kafé, csukoládi, lemoni italban:[2])

Úgy régi nevét is immáron felrúgta,
Mindenféle népnek nevét már ellopta,
Minthogy egyebe nincs, nevét dupláztattya,
S hogy köznév ne legyen, még megis választja.

Nem hallatik immár Ákos, Abács, Béla,
Bálint, Balás, Bartalus, Bartos, Ambrus, Bora,
Bardócz, Bakó, Beczö, Becsek, Benkö, Boda,
Antos, Andre, Albert, Adon, Apor, Barta.

Boda, Bobik, Bódisár, Bogilt, Bende, Adorján,
Deme, Delö, Domokos, Ders, Donát, Drág, Fábián,
Ében, Éden, Desmér, Játt, Cziriák, Forglány,
Gellér, Gerson, Gyerö, Gáspár, Koris, Hermán.

Göncz, Kelemen, Kálmán, Kaló, Kabos, Buda,
Kalas, Kilén, Krisa, Philep, Forró, Daka,
Imre, Incze, Jerám, Imecs, Dobó, Duma,
Márton, Legárd, Ládon, Mardok, Mátyás, Gyula.

Atila, Etalka *(így!)*, Géza és kis Gese,
Murza, Papolcz, Mikola, Mikra, Osvát, Mike,
Menyhárt, Mikes, Mihálcz, Markó, Pongrácz, Endre,
Kozma, Kamár, Jancsó, Bortok, Gidó, Gencse.

Sámbár, Sebö, Guruzda, Sem, Dimén,
Surány, Sombor, Simon, Szaniszló, Oram, Gelyén,
Sükösd, Sámson, Serestély, Szoboszló, Sebestyén,
Radó, Stenczel, Rozmán, Jet, Szaboszló, Kilyén.

Teke, Zallyán, Tivadár *(így!)*, Orró, Zoltány, Ivány,
Jakocs, Zudor, Jakri, Gyárfás, Zomoly, Gidány,
Jöre, Jödi, Josica, Vincze, Gerson, Ormány,
Jeddi, Vida, Vitályos, Czeke, Czerjék, Jorán.

---

[2]) Ez a sor erösen emlékeztet br. Apor Péter Metamorphosisára a fennebb közölt »Nemes módi« gúnyvers egyik sorára:

»*Kávé, csukoládi s lemoni italnál,*
Jobb volna ha otthon jó borból ihatnál.«

Czikó, Cseszvér, Orgovány, Tardi, Turzó, Desö,
Szabolcs, Izon, Mátis, Kend, Bél, Leál, Markó,
Aba, Vérbulcs, Aladár, Csaba, Mara, Zámbó,
Méra, Jósa, Ugron, Oszmér, Diván, Mikó.

Ezekhez hasonló száz nevet tanálhatsz,
Az régi könyvekben s megannyit számlálhatsz,
Nagyhírű s nemzetű urakra akadhatsz,
Tartani ily nevet most sem volna ám gaz.

Onographia Muliebrum.

Mindennek ég alatt meg kell azt vallani,
Hogy nehezebb munkát nem lehet tanálni,
Mint az asszony rendnek mivoltát leírni,
Hogy lehessen rólla dicsírettel szólni.

Könnyebb dolog edgyütt nevetni és sírni,
Könnyebb fenevaddal s oroszlánnyal bírni,
Az mérges tigrist is egészlen megnyírni,
Mint az asszonyokról igazat szóllani.

Mert noha vad, szilony s mérges az oroszlány,
De ennél is sokkal gonoszabb az sárkány,
Fortélyosabb ennél is s ártalmasb az sátány,
Ártalmasb asszonynál nincs, bár mindent felhányj.

Ádámot az kigyó nem tudá megcsalni,
Reá sem veheté az almában falni,
De Éva megcsalá s meg is kelle halni,
Egy asszony kedveért nem tuda koplalni.

Sámsonnál erősebb, Salamonnál nem volt
Kegyesebb és bölcsebb, élte is tiszta volt,
De az asszonyokért az Úrtól elhajlott,
Csak kevésben maradt, hogy halált nem kóstolt.

Ha ég kereksége mind papíros lenne,
Az mennyi víz vagyon, annyi ténta lenne,
Ha minden fűszál is az írásra menne,
Az asszonyt igazán még sem írhatná le.

Az asszonyi rendről Menander is úgy ír,
Hogy ők hatalmával csak egy ember sem bír.

Akkor viszen vízre, mikor előtted sír,
Mérget forral, nyelvén ha van is mézes ír.

Egy görög Socrates még legigazabban
Szóllott az az asszonyról Crétában laktában:
Fekete hattyúnál jó asszont ritkábban
Látott volna, noha vizsgált minduntalan.

De az asszonyokról most közönségesen
Nem írok, mert arról más is írt felesen,
Hanem külön-külön és nevezetesen,
Az mint tanáltatnak szólván egyenesen.

Ágnes.

Ágnes bárányt teszen, szelid személyiben,
Magaviselése s ékes erkölcsében,
Minden dolga helyes, csendes beszédében,
Nincs semmi kivető egész életében.

Anna.

Anna sem utolsó, de igen szerelmes,
Ég szíve az szépért, álma is gyötrelmes,
Mindazáltal neki élte nem förtelmes,
Józon természetű s igen engedelmes.

Ágota.

Ágota gazdasszony s díszes háza tája
Mosatlan edényit az macska nem nyalja,
Hogyha szomorúság szívedet tanálja,
Epesztő bánatid könnyen vígasztalja.

Apollonia.

Szép Apollonia teste állásában,
Sokféle virtust is foglal egy summában,
Nem tanálsz unalmat kedves szovaiban,
Gyönyörködik nagyon az szép muzsikában.

Borbára.

Borbára jól tudgya az farát mozgatni,
Ifiak kedvére életét folytatni,
Tánczolni s az hol kell, jó kedvet mutatni,
Szereti az tisztát s jól gazdasszonykodni.

Béta.

Béta is hasonló, csakhogy ez kényesebb.
Nem első gazdasszony, köntöse fényesebb.
Beszédre kész volna, ha volna eszesebb,
De a szántóvasnál nem sokkal élesebb.

Drusiána.

Mint egy alak, olyan szép asszony Drusiána,
Ékes sok virtussal, mint szép majoránna,
Ha látod, gondolod: ez az szép Dianna,
Érte vért ontani Theseus nem szánna.

Dorottya.

Hát amaz lágy testű s mozgású Dorottya,
Csak ágyban fekünni nevelte az attya,
Tud kettőt, kényén jár kedves akaratja,
Az mint tetszik, dolgát úgy alkalmaztattya.

Caecilia.

Caecilinak híre szintén elveszett már,
Egy jóakarója nincsen, vizsgáld meg bár,
Hogy férfi nem lett volt, esett nem kicsín kár,
Ha ily társra akadsz, magadra vigyázz bár.

Ersébet.

Ersébet is tőlle hogyha kitelhetne,
Az hegedűszónál nem igen reszketne,
Kivált ha jó formát mással cserélhetne,
Ifjú legényekre keresztet nem vetne.

Éva.

Éva is engedelmes, szelid, alázatos,
Rossz gondolatokban ritkán foglalatos,
Ékes, rendes, szépsége, munkája is csínos,
Kár hogy hamar lobban s olyan akaratos.

Frusina.

Frusina már köztünk példabeszéddé lött,
Melyet még az czigány is közönségessé tött,
Mert minthogy sok kurva, ki így neveztetett,
Minden szajha Frusina már nevezetet vett.

Ilona.

Kiki rátekénthet híres Ilonára,
Ugyan bár csengetyűt köss neki nyakára,
Ha akarod, hogy más is éppen szabadgyára
Meritteni ne járjon kutod kardgyára *(így!)*

Katalin.

Kata dajkának való, az fara domború,
Az férjével élete mindenkor háború,
Az legények közt pedig soha nem szomorú,
Nem derék dám *(így!)*, nem illik fejébe koszorú.

Klára.

Nincsen mássa sohult is Klára szépségének,
Bár határát mind eljárd föld kerekségének,
Ha formáját felveszed dali termetének,
Lehetlen hogy rabja ne légy személyének.

Krisztina.

Krisztina viseli nevét kereszténynek,
Meg is felel mindenben becsület s törvénynek,
Nem hág által küszöbén az igaz ösvénynek,
De ő sem ellensége az szegény legénynek.

Kis Anna.

Kis Anna szereti éjjel széllyel járni,
Nem is győz már nyavalyás férje után járni.

Mária.

Szíve Máriának tiszta tökéletes,
Jámbor, szelid erkölcsű, szava is tetszetes,
Maga dolgában okos s becsületes,
Az nyavalyás szegényhez hív s könyörűletes.

Judith et Julia.

Julia és Judith házokban serények,
Igyekezetekben nincsenek sövények,
Szállásokra tartanak az sok jövevények,
Nem is mennek onnan el üressen szegények.

Margit.

Margit asszony, deres ló, szájához az nyelve
Soha nem ragad le, ha vehet innyére.
Kiterjeszti nevedet minden szegeletre.
Nem fogad prókátort, ha megy is törvényre.

Sophia.

Sophia szép eszű s jó gazdasszony, kemény,
Van kamarájában jó bővön gyűjtemény.
Gazdaságra is kész, hogyha férje szegény.
Az megtartásban is szoros markú s fösvény.

Sára.

Sára mocskos gyakron, mosatlan ingben jár.
Lomha, tunya, tompa és rest mint a szamár,
Ne féjtsd, hogy szeressék, ha ajtón nincs is zár,
Ha meghal, férjének lesz felejthető kár.

Rebeka.

Rebeka ha jobban magára vigyázna,
Az sok nyájasságban szűntelen nem járna,
Lenne becsülete s fejében corona
Ékesen illenék, s szerencsét tanálna.

Susanna.

Susa míg párja nincs, szereti az legént.
De ha férjre tanál, szereti mint napfényt,
Az szolgálóból is tesz gazdasszonyt, serényt,
Jó főző, jó szövő s megmossa az edényt.

Rosalia. Rosa.

Rosa, Rosalia szép nevet viselnek,
Nem is ritka, az ki megfelel nevének.
Többire mind szépek s jól is neveltetnek,
De ők is az szélnek örömest engednek.

Theresia.

Angyali ábrázat mosolygó Theresia,
Hívség, kegyessége, állhatatossága,
Munkában is ritka elmés gyorsasága,
Az szeretetben is látszik okossága.

Tecla.

Teclának is helyén áll mindenkor szíve,
Valahova vagyon vonva keze ijje.
Nem távozik attól sem kedve, sem szíve,
És az szeretetnek bezzeg igaz híve.

Veronica.

Az Veronica-fű sok betegnek használ,
Veronica szűz is sokakot recreál,
Megvidámíthatja, ha bús szívre tanál,
Ha megboszontod is, hamar magába száll.

Ursula.

Ursula többire az pártában vénűl,
Száradt csontyaitól akárki megréműl,
Csendes, jámbor, hallgat, örömest otthon ül,
Ha férhez megyen is nem sok gyermeket szül.

XVIII. században összeírt gyűjteményes könyvemben lévő másolatról.)

TARTALOM.

Oldal

I. Apor Péter versei fogságáról 1706-ban ... 1
II. Metamorphosis Transylvaniae (1739) ... 9
III. Br. Apor Péter versei a nemes familiákról: ... 111
1. Syntagma et Syllabus mortuorum ... 115
2. Syntagma et Syllabus vivorum ... 165
IV. Cserey Mihály névsora kortársairól ... 255
V. Br. Apor Péter versei kora történetéről 1712—1743 ... 289
VI. Az Apor-családra és rokonaira vonatkozó levelek ... 335
VII. Br. Apor Péter végrendeletei 1726., 1740—41 és 1750—51-ből ... 361
VIII. Függelék: Gúnyversek a XVII—XVIII. századból ... 427
1. Gúnyvers (pasquillus) az erdélyi nemzetekről, vallásfelekezetekről, fejedelemről, fejedelemasszonyról, tanácsurakról, főrendekről s főtisztekről (1674 tájáról): »Imago Veritatis« ... 429
2. Gúnyvers Teleki Mihályról: »Pasquillus contra Michaelem Teleki« ... 480
3. Gúnyvers Szász János szebeni királybíróról ... 491
4. Gúnyvers az új divatról: »Nemes módiról« ... 497
5. Háromszék falvairól: »Zonda Tamás versei« ... 504
6. Nevek magyarázata: »Onographia« ... 509

NÉVMUTATÓ.

A. Á.

Aba 522.
Abács 521.
Abafi 514.
Abaffi Gábor (csiki) 196, 261.
Abaffi Gáspár 196.
Abaffi János 212, 261.
Abaffi László 223.
Abaffi Sándor 250.
Abaffi Tamás 251, 261.
Abaton (= Artemisia) 482.
Ábel 169, 484, 486, 496, 520.
Abiron 490.
Ábrahám 170, 450.
Ábrahám György (brassai) 280.
Abrámfalvi Farkas 125.
Abrámfalvi János 137.
Abrámffy Boldisár 122.
Ábrám 520.
Abrudbánya 177.
Absolon 520.
Absolon Dániel 180, 275.
Abyssus 480.
Achób 446.
Achám 483.
Acheron 494.
Achitofel 494.
Ács András 174.
Ács 515.
Acton 271, 495.
Aczél 511.
Ádám 169, 447, 450, 486, 516. 522.
Ádámos 125, 179, 182, 210, 216, 241.
Aeneas 409.
Aeolus 480.
Adámovics Ádám 170.
Adámovics Pál 237.
Adon 521.
Adorján 521.
Adria 487.
Ágaston (Ágoston) 119, 171, 519.
Ágnes 523.
Ágostonfalva 343, 344.
Ágoston Ferencz 127.
Ágoston János 277.
Ágota 523.
Ágota (Szent-) 367. (A többit ld. Szent-Ágota.)
Ajcpiegl 278.
Ajkai Miklós 153.
Ajkai Péter 159.
Ajta 277.
Ajta (Nagy-) 231, 232, 237, 240, 249, 316.
Ajtai Bálint deák 286.
Ajtai Gábor 195.
Ajtai István (kolosvári) 275.
Ajtoni István 271.
Akai Ferencz 185, 277.
Ákos 517, 521.
Ákosfalva 250.
Ákosfalva (Maros-) 230, 249.
Aladár 522.
Alárd familia 286.
Alárd Ferencz 126.
Alárd Gáspár 131.
Alárd János 206.
Alárd János (udvarhelyszéki) 269.
Alárdi Gáspár 131.
Albert 119, 171, 519, 521.
Albis 172, 178, 195, 196, 201, 225.
Albisi 513.
Alcsík 187, 192, 205, 219, 221, 227, 252, 277.
Alcsíki Mihály deák 267.
Al-Csík-szék 190, 219, 224.
Al-Csík-Szent-Imre 193. (A többit ld. Csík-Szent-Imre.)

Al-Csík-Szentkirály 221, 224, 225, 249, 252. (A többit ld. Csík- és Szentkirály.)
Al-Csík-Szent-Márton 118, 186, 219, 230.
Al-Csík-Szent-Simon 231. (Ld. Csík-Szent-Simon.)
Al-Diód 208.
Al-Doboly 171, 173, 175, 208, 226, 228.
Alfalu (Gyergyó-) 232, 245. (Ld. Gyergyó-Alfalu.)
Alföldi Máté 157.
Al-Gyógy 200, 221, 231, 232.
Alia Farkas 124.
Alia Sámuel 161.
Ali basa 440.
Almádi András 118, 171.
Almádi András (dobokavármegyei) 282.
Almádi Bálint 120.
Almádi Gáspár 131.
Almádi István 199.
Almádi István (dobokavármegyei) 282.
Almás 23, 190, 394.
Almás (Híd-) 250. (Ld. Hidalmás.)
Almás (Küküllő-) 178.
Almási Sándor 250.
Alparét 228.
Alsó-Csernáton 105, 130, 145, 152, 164, 181, 188, 189, 192, 195, 206, 208, 215, 232, 237, 243, 244, 246, 247, 406. (Ld. Csernáton.)
Alsó-Geses 388, 396.
Alsó István 205.
Alsó János 207, 211, 260.
Alsó Mihály 230.
Alsó Péter 239, 260.
Alsó-Rákos 241.
Alsó-Szilvás 231.
Alsó-Torja 113, 175, 176, 201, 210, 229, 230, 233, 239, 240, 242, 247. (Ld. Altorja és Torja.)
Alsó-Venicze 218.
Alsó-Volál 176, 228, 252.
Alszegi János 343, 344.
Altorja 296, 352, 359, 360, 364, 371, 374, 380, 398, 401, 402, 403, 404, 408, 409, 410, 415, 420, 422, 423. (Ld. Alsó-Torja és Torja.)
Alvinczi 514.
Alvinczi Gábor 194, 292, 310, 312, 326.
Alvinczi István 145.
Alvinczi László 223.
Alvinczi Péter 40, 239, 258, 287.
Alvinczi Sámuel 246, 284, 293.
Amán 494.
Ambarus 515.
Ambrus 119, 521.
Ambrus György (baróthi) 284.
Ambo János 136.
Andor Márton 233.
András 171, 518.
András (III.) 338, 339, 342.
András György 133.
Andrási Ferencz 183.
Andrási György 134.
Andrási István 199, 215, 258.
Andrási János 141.
Andrási József 215.
Andrási Margit 159.
Andrási Mátyás 156.
Andrási Pál 239.
Andrási Péter 159, 160.
André 521.
Angelaki 273.
Anglia 104.
Angyalos 199, 209, 224, 238, 507.
Angyalosi Ferencz 184.
Angyalosi István 201.
Angyalosi János 207.
Angyalosi Mihály 230, 270, 355.
Anna 523.
Antal 119, 174, 515.
Antal Albert 332.
Antal Ferencz 183.
Antal Ferencz (csiki) 261.
Antal Pál 159.
Antalfi 511.
Antalffi Ferencz 186.
Antalfi János 137, 206, 213, 285, 300, 304.
Antichristus 447, 448, 449, 489.
Antiochus 456.
Antos 515, 521.
Antos György 188, 189, 328.
Antos György (háromszéki) 266.
Antos István 201, 205.
Antos László (háromszéki) 264.
Antos László (rétyi) 222.
Antos Máté (rétyi) 235.
Antos Máté 284.
Apáczai János 136.
Apaffi família 286.
Apafi 511.

Apaffi Farkas 124.
Apaffi Ferencz 126, 127.
Apaffi Gergely 132.
Apaffi György 135.
Apaffi Imre 142.
Apaffi István 143, 147.
Apaffi László 149.
Apaffi Lénárd 149.
Apaffi Mihály 39, 41, 43, 82, 107, 150, 161, 171, 176, 186, 189, 214, 225, 227, 229, 231, 251, 258, 279, 280, 309, 349, 458.
Apaffi Miklós 153, 155, 231, 258, 470.
Apáti Ádám (fóti) 170.
Apáti György 192.
Apáti László 224.
Apáti Péter 241.
Apold 437.
Apollonia 523.
Apor 173, 227, 515, 521.
Apor (gróf) 186.
Apor familia 381, 392.
Apor András 117, 171, 262, 349.
Apor Andrásné (Ld. Lázár Borbára.)
Apor Anna 291, 364, 366, 367, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 394, 399, 401, 402, 403, 407, 408, 412, 413, 414.
Apor Balás 119.
Apor Borbála (Thorday Ferenczné) 349, 364, 403, 407, 412.
Apor Duruska 292, 300.
Apor Egyed 124.
Apor Farkas 168, 347, 353, 354, 355, 356, 368, 369, 377, 406.
Apor Ferencz 126, 182, 186, 262, 355.
Apor Gábor 195.
Apor Ilona 403.
Apor Imre 257.
Apor István 13, 14, 19, 25, 26, 41, 42, 63, 77, 106, 107, 108, 143, 144, 190, 197, 198, 199, 222, 257, 264, 276, 282, 294, 299, 320, 346, 347, 349, 350, 358, 359, 360, 364, 365, 366, 368, 371, 374, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 395, 396, 397, 398, 399, 401, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 412, 416, 417, 419.
Apor Istvánné 77.
Apor János 136, 205, 206, 262, 302, 303, 366, 367, 368, 380, 383, 384, 385, 386, 387, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 399, 402, 404, 406, 407, 414, 421, 422.
Apor János (zalányi) 208.
Apor József br. 214, 303, 310, 314, 366, 367, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 398, 399, 400, 404, 408, 414, 418, 421, 422, 424, 426.
Apor László 149, 220, 222, 293, 365, 366, 367, 383, 384, 385, 386, 387, 389, 390, 392, 393, 394, 405, 414, 421, 422.
Apor Lázár 149, 195, 198, 224, 259, 331, 347, 353, 354, 355, 356, 368, 369, 372, 373, 377, 388, 389, 394, 395, 397, 398, 403, 404, 406, 412, 416.
Apor Lázárné 105, 345, 368.
Apor Lázárné. (Ld. Imets Judit.)
Apor Lázárné. (Ld. Kapi Terézia.)
Apor Lőrincz 149.
Apor Mihály 152, 228.
Apor Miklós 153.
Apor Pál (zalányi) 239.
Apor Péter 5, 109, 113, 159, 239, 282, 292, 310, 332, 353, 354, 355, 356, 360, 370, 371, 374, 401, 402, 403, 408, 410, 415, 416, 419, 420, 421, 422.
Apor Tamás 163.
Apor Zsigmond 246, 299.
Apor Zsuzsánna 295, 304, 365, 366, 367, 397, 405, 407.
Arad 240, 307, 311.
Arad vm. 236, 293.
Aradi 514.
Aranyas (Aranyas-szék) 164, 171, 172, 176, 177, 178, 181, 197, 203, 208, 213, 243, 247, 277, 252, 302, 304, 314, 329, 332.
Aranyas-Várfalva 194.
Aranymíves Miklós (brassai) 280.
Árapatak 142, 261.
Araszaki Tóbiás 253.
Arivabene 312.
Arko tábornok 271.
Árkos 200, 237, 242, 505.

Árkosi 514.
Árkosi Ádám 169.
Árkosi Benedek (küküllővmegyei) 279.
Arnobius 452.
Áron 175, 520.
Árpád 510.
Árpási Tamás 252, 277.
Árva 212, 238.
Aspogora 480.
Aszalai Mátyás 156.
Athanasius 270, 452.
Attila 521.
Atlantiades 480.
Átropos 480.
Augustus 450.
Ausztria 321, 327, 333, 487, 489.
Avernus 480.
Ázsia 454.

B.

Bábahalma 225, 248.
Bábel 451.
Babik Ferencz 187.
Babilon 450, 451, 453.
Babolcsai Bálint 120.
Babos 515.
Babos Farkas 188.
Babos Gábor 195.
Babos György 189.
Babos György (háromszéki) 277.
Babos Simon 249.
Baczó 223, 235.
Baczó József 216.
Baczó Mihály 228, 230.
Baczó Mihály (udvarhelyszéki) 284.
Baczon 215, 202, 403.
Baczoni Antal 175.
Baczoni József 217.
Baczoni Mihály 226.
Bács 100.
Bácsfalusi György 192.
Bácsfalusi Zsigmond 245.
Bácsi János 137.
Bachus 312.
Badensis herczeg 270.
Bagaméri. (Ld. Bogaméri.)
Bagatai Imre 217.
Bagdi György 134.
Bagdádi István 143.
Bagosi István 203.
Bagosi László 222, 280.
Bagotai Ferencz 185.
Bagotai Imre (küküllőmegyei) 280.
Bagotai János 138.
Bágy 227.
Bágya István 205.
Bágya János 213.
Bágya Mihály 230.
Bágyoni László 223.
Bágyoni Zsigmond (fejérvmegyei) 263.
Bágyoni Zsigmond 543.
Bajazetus 288.
Bajesd 218.
Bajmóczi András 173.
Baka Áron 175.
Bakai János 138.
Bakcsi Boldisár 178.
Bakcsi Gábor 195, 196.
Bakcsi Gábor (nagyajtai) 283.
Bakcsi István 200, 201.
Bakcsi László 223, 261.
Bakó 521.
Bakó Dániel 124.
Bakó Gábor 195.
Bakó István 144, 200, 204, 205.
Bakó István (marosszéki) 282.
Bakó József 216.
Bakó Pál 237.
Bakó Pál (marosszéki) 270.
Bakó Péter 240.
Bakó Péter (marosszéki) 282.
Bakóczi 372.
Bakos Gáspár 132.
Bakos Tóbiás 494.
Bakucsi Farkas 125.
Balacsán 273.
Baládfi Christóf 122.
Baládffy Farkas 125.
Baládfi Ferencz 126, 126.
Baládfi Gábor 129.
Baládfi István 145.
Baládfi János 136, 138.
Baládfi László 148.
Baládfi Mihály 151.
Baládfi Miklós 154, 154.
Baládfi Sigmond 162.
Balás 119, 175, 175, 515, 521.
Balás Ágoston 171.
Balásffi Zsigmond 244.
Balásffi Zsigmond (küküllőmegyei) 280.
Balásházi László 149.
Balási Imre 217
Balási István 145, 199.
Balási János 208, 212, 268.
Balási József 214.

Balassa 515.
Balassa Ferencz 129.
Balassi Ferencz 126.
Balassi János 137.
Balázsfalva 40, 134.
Balázsi familia 287.
Balázs János 213.
Balázstelke 135, 372.
Báld 132.
Balika Ferencz 186.
Bálint 120, 176, 521.
Bálint Farkas 188.
Bálint Mihály 395.
Bálintit (és Bálintith) György 188, 259, 293, 302, 310, 323, 326, 328.
Bálintith István 199.
Bálintith János 137.
Bálintith Zsigmond 242, 243.
Balkó 287.
Balkó Mihály 229.
Balkó Pál 236, 266.
Balla József 216.
Ballavásár 141, 147, 152.
Balling János 141.
Balya László 224.
Balya Sámuel 248.
Ballya Tamás 252.
Baló 515.
Baló András (diódi) 264.
Baló András 172.
Baló Bencze (diódi) 264.
Baló József 214, 215.
Baló József (baczoni) 262.
Baló László 223.
Baló László (baczoni) 261.
Baló Mátyás 235.
Baló Mátyás (baczoni) 264.
Baló Tamás 251.
Baló Tamás (baczoni) 262.
Balog 512.
Balog Ádám 170.
Balog András 174.
Balog Áron 175.
Balog Boldizsár 177, 260.
Balog Ferencz 126, 183.
Balog Ferencz (radnóti) 180, 260, 287, 320.
Balog György 189.
Balog István 144.
Balog János 137, 148, 212, 212, 213.
Balogh János (radnóti) 285.
Balog János (udvarhelyi) 268.
Balog József 215, 215.
Balog László 220, 221.
Balog László (hunyadvmegyei) 268.
Balog Mózes 234.
Balog Pál 237, 238.
Balog Péter 240.
Balog Sándor 251.
Balog Zsigmond 170, 215, 242, 243, 245, 292.
Bálpataki familia 287.
Bálpataki János 206, 265, 287.
Bán 510.
Bán Ferencz 183.
Bán Ferencz (galambodi) 282.
Bán György 193.
Bán János 349.
Bán Mihály 226.
Bán Mihály (marosszéki) 273.
Bán Sámuel 248.
Bánd 201.
Bándi 513.
Bándi István 205.
Bánfi 511.
Bánffi Anna 77.
Bánffi Bálint (losonczi) 120.
Bánffi Boldizsár 122, 178, 279.
Bánffi Dénes br. 12, 180.
Bánffi Dénes gr. 180, 248, 258, 467.
Bánffi Farkas (losonczi) 125, 187, 259, 310.
Bánffi Ferencz br. 178, 182.
Bánffi Gábor 129.
Bánffi (és Bánffy) Gergely 132, 193.
Bánffi (és Bánffy) György gr. 12, 13, 77, 78, 123, 133, 136, 167, 180, 188, 193, 258, 293, 307, 309.
Bánffi György (almási) 260.
Bánffi Imre (losonczi) 217.
Bánffi István 145.
Bánffi Kristóf 178.
Bánffi Kristóf (almási) 260.
Bánffi (és Bánffy) László 148, 178, 220.
Bánffi László (berecztelki) 285.
Bánffi Mihály 150, 226, 259.
Bánffi Miklós 153.
Bánffi Mózes 234.
Bánffi Pál 158, 236.
Bánffi Pál (marosszentkirályi) 267.
Bánffi Péter 239, 268.
Bánffi Tamás 163.
Bánffi Zsigmond 161, 242, 243, 258, 308, 323, 326, 471.
Bánházi István 198.

Bánházi István (tordai) 273.
Bánházi Pál 236.
Bánházi Pál (tordai) 273.
Bányai 513.
Bányai Mihály 230.
Bánóczki 372.
Banogli András 283.
Barabás György 189, 192.
Barabás György (háromszéki) 269.
Barabás István 205.
Barabás János 208.
Barabás Mihály 227, 130, 231.
Barabás Péter 239, 241.
Barabás Péter (háromszéki) 267, 269.
Barabási Gáspár 131.
Barabási Farkas 125.
Barabási Ferencz 127.
Barabási Lénárd 149.
Barabuch 337.
Barajd regiment 4.
Bárám János 138.
Bárám Péter 159.
Barakonyi familia 287.
Baranyai Ferencz 183.
Baranyai Gergely (maros-járai) 263.
Baronnyai Gergely 193.
Baranyai Jakab 136.
Baranyai László (marosszéki) 273. (Ld. Boronnyai.)
Barannyai Mátyás 156.
Baranyai Mihály 226.
Baranyai Zsigmond 244.
Baranyai Zsigmond (marosszéki) 270.
Barát Ádám 170, 278.
Barátos 170, 174, 213, 233, 234.
Barcza 12, 117, 120, 127, 131, 133, 134, 148, 149, 151, 155, 299, 315, 469, 488.
Barczaság 437.
Barcsai (fejedelem) 130.
Barcsai 147, 162.
Barcsai Ábrahám 170, 257.
Barcsai Ádám 170.
Barcsai Ákos 117, 118, 149, 198, 236, 259.
Barcsai András 117.
Barcsai Boldizsár 122.
Barcsai Ferencz 182, 183, 186.
Barcsai Ferencz (hunyadvmegyei) 282.
Barcsai Gáspár 131, 132.
Barcsai Gergely 193, 317, 333.
Barcsai György 188.
Barcsai István 198, 259.
Barcsai János 138, 207, 209, 211, 317.
Barcsai József 214.
Barcsai József (káli) 284.
Barcsai Márk 157.
Barcsai Mihály 225, 226, 257.
Barcsai Miklós 232.
Barcsai Pál 236, 237, 259.
Barcsai Sámuel 247.
Barcsai Sámuel (hunyadvmegyei) 282.
Barcsai Sándor 250.
Barcsai Sándor (hunyadvmegyei) 282.
Barcsai Tamás 251.
Barcsai Tamás (hunyadvmegyei) 278.
Barcsai Zsigmond 243.
Barcsai Zsigmond (hunyadvmegyei) 278.
Bárdi Gáspár 197.
Bardócz 176, 251, 243, 515, 521.
Bardócz Borbára 407.
Bardócz István 200, 202.
Bardócz-szék 225, 237.
Bardócz (Udvarhely-) 235.
Bárdy Elek 420.
Barejesus 447.
Barlabás Miklós 343.
Báróczi Sándor 250.
Barót 187, 288.
Baróti Balás 119.
Baróti János 212, 272.
Baróthi familia 287.
Barra György 381. (Ld. Borra.)
Barra Zsigmond 381.
Barrok Dávid 179.
Barta 515, 521.
Barta Imre 218.
Barta Lukács 225.
Barta Simon 249.
Bartalus 515, 521.
Bartha András 171.
Bartha András (ifibb) 172.
Bartha András (borosnyai) 28
Bartha József 216.
Bartakniti Gáspár 131.
Bartakniti Miklós 153.
Bartók Imre 217.
Bartók János 211.
Bartos 521.
Bartos Mihály 228.
Bartos Péter 277.
Bartsai 515. (Ld. Barcsai.)

Basa familia 2862.
Basa Boldisár 12.
Basa István 146.
Basa Péter 160.
Basa Tamás 163.
Baselli kapitány 278.
Baskecz (Baskacs?) István 144.
Bassus 452.
Básta 118, 124, 125, 126, 131, 132, 135, 136, 137, 138, 141, 142, 143, 144, 147, 150, 151, 153, 154, 163.
Básta György 59, 133.
Basti János 138.
Basti Mihály 151.
Bastompier 271.
Batai Ferencz 127.
Batai János 138.
Báthori 351, 353, 511, 514.
Báthori András 117, 143, 150.
Báthori Boldisár 122.
Báthori Christoph 122.
Báthori Gábor 129, 143.
Báthory Gáspár 131.
Báthori ház 149.
Báthori István 143, 144, 145, 162.
Báthori Miklós 155.
Báthori Péter 159.
Báthori urak 14.
Báthori Zsigmond 11, 122, 125, 126, 127, 129, 132, 135, 136, 137, 147, 148, 157, 161, 162.
Batiz 487, 489.
Batizi András 172.
Batizi András (fejérvmegyei) 277.
Bauzner Simon 329, 249.
Bavari János 138.
Baxa Ferencz 127.
Bebius 489.
Becz Anna 142.
Becz ág 127, 145.
Becz familia 155.
Becz Imre 142.
Becz Miklós 153.
Becz Pál 159.
Becz Sophia 141.
Becz Tamás 163.
Becze Péter 241.
Beczö 521.
Beczö Gábor 195;
Beczö István 201.
Beczö László 222.
Beczö Péter 240.
Beczö Sámuel 247.
Bécs 7, 15, 39, 82, 170, 174, 184, 208, 214, 244, 249, 257, 258, 268, 276, 281, 284, 293, 307, 308, 309, 312, 320, 321, 322, 326, 329, 330, 331, 334, 351, 357, 358, 359, 630, 377, 392, 393, 418, 488, 500.
Becsek 521.
Bécsi 512.
Bécsi György 134.
Becskei György 138.
Becskei István 143.
Bede Dávid 179.
Bede Mózes 234.
Bede Zsigmond 246.
Bedő István 143.
Bedő Pál (bölöni) 279.
Bedőházi Tamás 252.
Begs Pál 157.
Bekes Gáspár 160.
Bekes István 145.
Bekes Lajos 149.
Bekes Lázár 149.
Békes Gábor 129.
Békes Gáspár 130, 153.
Bél 522.
Béla 521.
Béld 465.
Béldi 514.
Béldi Albert 119, 158.
Béldi Anna 344.
Béldi Dávid 179, 268.
Béldi Ferencz 127.
Béldi János 136, 141, 206, 310, 328.
Béldi József 216, 222.
Béldi Kelemen 106, 147, 219.
Béldi László 222.
Béldi Mihály 222.
Béldi Pál 53, 158, 176, 236, 258, 465.
Belényesi Ferencz 127, 187.
Belényesi László 220.
Belényi familia 286.
Belényi János 213.
Belényi Zsigmond 243, 259.
Beli Gáspár 131.
Bellő Bálint 120.
Bellő János 138.
Bellő György 134.
Belső-Szolnok 191, 203, 207, 210, 303, 312.
Belzebub 486, 490.
Benczel Pál 236, 237.
Benczel Pál (udvarhelyszéki) 282.
Benczencz 174, 519.

Bencsik Mihály 229.
Bende 521.
Bender 293.
Bene 369, 372, 373, 386.
Benedek 121, 176, 518.
Benedek Christunus 344.
Benedekffi János 137, 141.
Benedekffi Péter 159, 161.
Benedekffy Ferencz 127.
Benes Miklós 154.
Benjámin 177, 518.
Benkő 521.
Benkő Anna 381, 382, 383, 385, 886, 387, 390, 391, 393, 398, 399.
Benkő Bálint 176.
Benkő Bálint (háromszéki) 279.
Benkő Ferencz 182, 381.
Benkő Gábor 196.
Benkő István 201.
Benő István (almási) 202.
Benkő János 208.
Benkő János (altorjai) 402.
Benkő József 214, 215.
Benkő Mihály 226, 230.
Benkő Mihály (árkosi) 262.
Benkő Miklós 232, 233.
Benkő Mojses 153.
Benkő Pál 237, 238.
Benkő Pál (háromszéki) 276.
Benkő Péter 240.
Benkő Rapháel 242.
Benkő Sámuel 247.
Bénye 191, 203.
Bénye (Küküllő-) 223.
Bényei Mátyás 155.
Bercsényi Miklós 155, 231.
Bereczk 175, 201, 268, 282, 314.
Bereczki 514.
Bereczki András ifibb 172.
Bereczki András 174.
Bereczki András (marosszéki) 285.
Bereczki Mihály 230.
Berendi János 136.
Berényi György 134.
Bergendei János 137.
Berinyi (Berényi?) László 148.
Berivói László 224.
Bernád Ferencz 183.
Bernáld Ábrahám 170.
Bernáld Ferencz (csernátoni) 260.
Bernáld György 192.
Bernáld István 203, 204.
Bernáld János 137, 206.
Bernáld János (csernátoni) 285.
Bernáld Tamás 164.
Bertalan 121, 177, 515.
Bertók Mihály 150.
Berzéki János 272.
Berzenczei István 203, 310, 328.
Berzenczei János 212.
Berzenczei János (marosszéki) 272.
Berzenczei Márton 82, 233.
Berzenczei Márton (marosszéki) 272.
Berve 40.
Berzeviczi Márton 157.
Besenye 188.
Besenyei György 133.
Besenyei István 143, 144, 204.
Besenyei Mihály 229.
Besenyei Zsigmond 244, 269.
Besenyő 189, 221, 507.
Besenyő (Sepsi-) 195, 235, 243.
Besenyő (Ld. Küküllő-).
Beszprimi László 148.
Beszprimi Márton 156.
Besztercze 117, 122, 131, 136, 154, 156, 210, 297, 299, 301, 304, 314, 437.
Besztrédi Ferencz 126.
Béta 524.
Bethlen 469, 515.
Bethlenek 13.
Bethlen Ádám gr. ifj. 169.
Bethlen Ádám 169, 305, 307, 309, 310, 323, 326, 328, 329.
Bethlen Damokos 180.
Bethlen Dávid gr. 179.
Bethlen Elek 41, 258, 470.
Bethlenfalva 117, 122, 134, 145, 161.
Bethlen Farkas 125, 187, 258, 470.
Bethlen Ferencz 126, 127, 181, 182, 258.
Bethlen Gábor ifj. 194.
Bethlen Gábor 17, 129, 141, 144, 156, 198.
Bethlen Gergely 27, 39, 41, 63, 193, 258, 470.
Bethlen György 133, 135, 284.
Bethlen Imre 217.
Bethlen István 143, 198.
Bethlen István gr. 201.
Bethlen István (héderfái) 278.
Bethlen János 138, 206, 258, 292, 465.
Bethlen János gr. 205.
Bethlen József 214, 325.
Bethlen Károly gr. 219.

n Klára 77.
n Lajos 225.
n László 220, 258, 292, 293, 321.
n László gróf 221.
n Mihály 150, 201, 226,
n Miklós 13. 40. 79, 153, 231, 258, 325, 471.
n Pál 236, 237, 258.
n Péter 161.
n Sámuel 180, 246, 258, 315, 317. 328.
n Sámuel gróf 79.
Ferencz ifibb 185.
Ferencz 181. 182.
Ferencz 268.
Imre 218.
János 206, 208, 218.
Jakab 218. 268.
Sándor 250, 268.
89.
zfalva 156.
i József 216.
ndrás 173.
m. 150. 480.
János 137.
ászló 221.
ászló (kolozsvmegyei) 277.
va és Bikkfalva 181, 197,
vi Elek 181.
vi Zsigmond 246.
Márton 406.
· Péter 328, 330.
11.
ndrás 118, 174, 278.
Bálint 121, 176.
Bálint (udvarhelyszéki) 276.
Dániel 180.
ábor 196.
ábor (udvarhelyszéki) 264.
ábor (h.-szt.-mártoni) 284.
áspár 197.
György 190.
György (homoród-szentmár-) 285.
stván 147, 198.
stván (Rab, udvarhelyszéki)
stván (Katona. udvarhely-i) 264.
akab 218.
ános 207, 208, 332.
ános (vacsárcsi) 212.
Bíró Jósa (udvarhelyszéki) 264.
Bíró László 220, 221.
Bíró Márton 233.
Bíró Mihály 226.
Bíró Mihály (tordavmegyei) 276.
Bíró Miklós 155.
Bíró Mózes 234. 284.
Bíró Pál (udvarhelyszéki) 274.
Bíró Sámuel 246, 247. 248, 283, 287, 292, 300.
Bíró Sámuel (homoród-szentmártoni) 285.
Bíró Sándor 250.
Biroga János 207.
Bitai Mózes 234.
Bitangfalva 493.
Blandrata György 133.
Blás János 212.
Blás Tamás 252.
Blaskó János 137, 141.
Bobik 521.
Bobik Mózes (kitidi) 234.
Bocz Bálint 176.
Bocz György 133.
Bocz György (köpeczi) 286.
Bocz István 145.
Bocz Sándor 251.
Bocsák (Bucsák) 484.
Bocskai familia 286.
Bocskai fejedelem 135, 152.
Bocskai István 12, 117, 143. 201.
Bocskai István (kövesdi) 280.
Bocskai Miklós 258.
Bocskai Sámuel 248.
Bocskor Benedek 121.
Bocskor István (háromszéki) 267.
Bocskor János 210.
Bocskor József 215.
Bocskor Kelemen 219.
Bocskor Kelemen (csíki) 267.
Bocskor Mátyás 235.
Bocskor Mátyás (csíki) 281.
Bocskor Mihály 229, 230, 279.
Bod András 172.
Bod István (albisi) 344.
Bod János 209.
Bod Lukács 225.
Bod Márton 234.
Boda 521.
Boda Máté 235.
Boda Sándor 251.
Bódisár 521.
Bodó Ferencz 183.
Bodó Gergely 193. 194.
Bodó Gergely (torjai) 262.

Bodó György 189.
Bodó István 199.
Bodó János 210.
Bodó Mihály 227, 229, 230.
Bodó Mihály (csiki) 262, 283.
Bodó Pál 420.
Bodó Zsigmond (csiki) 243, 262.
Bodók 152, 182, 212, 231, 505.
Bodóki Márton 281.
Bodola 469.
Bodon 41, 43.
Bodoni Balás 120, 175, 259, 322.
Bodoni familia 286.
Bodoni Ferencz 127.
Bodoni Gáspár 131.
Bodoni György 133, 188, 189, 259.
Bodoni Ignácz 322.
Bodoni István 144.
Bodoni János 136, 322.
Bodoni Klára 321, 322.
Bodoni Mária 472.
Bodoni Zsigmond 243.
Bodoni Zsigmond (péterlaki) 284.
Bodor 512.
Bodor Antal 175.
Bodor Dániel 180.
Bodor Gábor 195.
Bodor Lőrincz 150.
Bodor Mihály 229.
Bodor Mihály (léczfalvi) 276.
Bodor Péter 159, 242.
Bodosi István 200, 202.
Bodosi István (nagyajtai) 280.
Bodza 197, 209, 210, 314, 318.
Boér 512.
Boér Ádám 170.
Boér András 174, 310.
Boér Antal 175.
Boér Elek 181.
Boér familia (kövesdi) 287.
Boér Ferencz 181, 182, 183, 185, 283, 293, 356.
Boér Gábor 194, 196, 356.
Boér Gáspár 196.
Boér György 191.
Boér György (szárazajtai) 274.
Boér Imre 142, 217.
Boér Imre (fejérvmegyei) 276.
Boér István 106, 107, 108, 198, 200, 230, 331, 356, 395.
Boér István (nagyberivói) 263.
Boér István (szárazajtai) 274.
Boér Jób 218.
Boér János 207, 213.
Boér József 106, 214, 215.
Boér József (fogarasföldi) 272.
Boér József (kucsuláti) 304.
Boér László 220, 221, 223, 356.
Boér Mátyás 235.
Boér Mihály 227, 230.
Boér Mihály (fogarasföldi) 279.
Boér Miklós 232, 233.
Boér Pál 157, 170, 373, 396.
Boér Pál (kövesdi) 238.
Boér Pál (kolosvári) 276.
Boér Péter 242.
Boér Sámuel 106, 246, 248.
Boér Sámuel (récsei) 272.
Boér Simon 249, 285, 293, 305, 356.
Boér Simonné 345.
Boér Sofia 396. (Ld. Kálnoki Péterné.)
Boér Tamás 252.
Boér Tamás (fogarasföldi) 272.
Boér Zsigmond 107, 243, 244.
Boér Zsigmond (récsei) 263.
Boér Zsigmond (bürkösi) 263.
Boér Zsófia 106.
Boga Ferencz 406.
Boga Imre 406.
Boga István 406.
Boga János 406.
Bogádi István 143.
Bogaméri György 132.
Bogaméri János 138, 210.
Bogáthi 514.
Bogáthi Benedek 121.
Bogáti Boldisár 122.
Bogáti Imre 142.
Bogáti János 136, 210, 212, 287.
Bogáti Menyhárt 156.
Bogáti Miklós 153, 155.
Bogáti Zsigmond deák 274.
Bogdanes 296.
Bogdány 178.
Bogdány Antal 175.
Bogdány Balás 175.
Bogdány Gergely 193, 194.
Bogdány Mihály 227.
Bogdány Zsigmond 244, 246.
Bogilt 521.
Bögözi 513.
Bögözi Farkas 286.
Bögözi János 141.
Bögözi László 222.
Bogyul Péter 242.
Bohus András 173.
Bojér Mátyás 235.
Böjti Balás 120.

Bojtos György 192.
Bojtos György (fejérvári) 273.
Bókai Gáspár 130.
Bokor István 343.
Boldisár 122, 177, 452.
Boldogfalvi János 106.
Boldogfalvi János (hunyadvmegyei) 269.
Boldvai familia 286.
Bolducz 15.
Boldvai Márton 233.
Boldvai Márton (sárdi) 265.
Bolgár 512.
Boltai György 133.
Boltai István 143.
Bölkény (Magyar-) 248.
Bölön 172, 173, 174, 215, 231, 233, 240, 246, 253.
Bölöni László 223.
Bölöni Mihály 229.
Bölöni Sándor 250.
Bölöni Zsigmond 243.
Bölöni Zsigmond deák 265.
Bolya 473.
Bonaso 489.
Bonczhida 237.
Boné András 172, 280.
Bonyha 241.
Bonyha (Ld. Küküllő-).
Bonyhai István 204.
Bora 521.
Borbánd 193.
Borbára 523.
Borbátvíz 176.
Borbély Ágoston 277.
Borbély András 117.
Borbély György 133.
Borbély Simon 249.
Borbély Simon (bolonyai) 278.
Borberek 190, 213, 217.
Borbereki Dániel 180.
Borbereki Gáspár 197.
Borbereki Gáspár (enyedi) 264.
Borbereki István 201.
Borbereki István (enyedi) 264.
Borgó 297.
Bornemisza 209, 511.
Bornemisza Anna 104, 105, 106, 107.
Bornemisza Boldizsár 122.
Bornemisza Farkas 124.
Bornemisza Ferencz 126, 127.
Bornemisza György 134.
Bornemisza Ignácz 214, 304, 310.
Bornemisza János 136, 137, 138, 141, 206, 207, 298, 300, 323, 330, 393. (Ld. Kászoni János.)
Bornemisza Károly 219.
Bornemisza Pál 157, 159, 238.
Bornemisza Sigmond 161.
Boronkai Ferencz 125.
Boronkai János 137.
Boronkai László 148.
Boronnyai László 221. (Ld. Baranyai.)
Boros familia 287.
Boros Ferencz 183.
Boros Gál 197.
Boros György 191, 192.
Boros György (csíki) 261.
Boros István 205.
Boros-Jenő 203.
Boros János 210, 211.
Boros László 265.
Borosnyai Márton 233.
Borosnyó (Nagy-) 234, 249.
Boroszlai Mózes 234.
Borra György 190. (Ld. Barra.)
Borra Sándor 250.
Bors Ferencz 185, 187.
Bors György 193, 189.
Bors István 199, 204.
Bors István (csíki) 261.
Bors János 207.
Bors János (csíki) 261.
Bors Kelemen 219.
Bors László 221.
Bors Lázár 224.
Bors Lukács 225.
Bors Lukács (csíki) 280.
Bors Mihály 227.
Bors páter 276.
Bors Simon 249.
Bors Tamás 252.
Borsai György 189.
Borsai György (veresegyházi) 262.
Borsai István 198, 203, 204.
Borsai István (veresegyházi) 284.
Borsai Pál 238.
Borsai Sámuel 248.
Borsai Zsigmond 245.
Borsos Tamás 163.
Borsovai János 137, 208.
Borsovai István 145, 146.
Borsovai János deák (kolosvári) 273.
Borsovai Sigmond 162.
Bortók 521.
Bortosi Zsigmond 273.

Borzási György 134.
Borzási János 136.
Böszörményi 513.
Bot András 174.
Bot Mihály 227.
Both 511.
Both Ádám 170.
Both Ádám (gyergyai) 262.
Both András (gyergyai) 261.
Both Mihály (gyergyai) 261.
Botos 511.
Botos Dániel 180.
Botos Gábor 195.
Botos Gábor (marosszéki) 273.
Botos Imre 217.
Botos Imre (marosszéki) 263.
Bottyáni János 211.
Brandenburgi Katalin 141.
Brankován Constantinus 273.
Brassai 513.
Brassó 3. 18, 126. 133. 171. 172. 177, 179. 184. 188. 191. 198. 209. 212. 215. 229. 231. 235. 247. 249. 253. 263. 268. 270, 271. 273. 276. 277. 285. 286, 299, 308. 351. 365, 367. 372. 373. 386, 387. 393. 400. 404. 415. 475. 476.
Brazovai Boldisár 178.
Brekner Mihály 304.
Breuner 271.
Brokacini János 141.
Brozer Péter 239.
Brózer Péter (kolosvári) 269.
Brullyai György 192.
Buczi Kozma 220. 273.
Buczkó Ágoston 281.
Buda 122. 153. 288. 311. 515. 521.
Buda András 174. 260.
Buda Bálint 176.
Buda Gáspár 197.
Buda István 198. 333.
Buda János 210. 211. 247.
Buda László 223.
Buda Miklós 233.
Buda Sámuel 247.
Budai 513.
Budai Christóf 122.
Budai familia (alsorákosi) 287.
Budai Ferencz 127. 186.
Budai György 134.
Budai István 198. 203. 205.
Budai János 137.
Budai Péter 161. 241.
Budai Péter (alsó-rákosi) 260.
Budai Sigmond 162.
Budai Zsigmond (dobokavmegyei) 274.
Büdöskúti 514.
Büdöskuti Boldisár 178. 264.
Büdöskuti István 202. 203.
Büdöskuti Sámuel 248.
Bukarest 295.
Bükfalva 204.
Bükkös 207.
Buktai János 213.
Bukur András 395.
Bulgária 338.
Bürkös 132. 145. 187. 243. 249.
Búsúló János 138.
Búzaháza 178.
Búzás 511.
Búzás-Bocsárd 474.
Buzinkai György 281.
Byrus (Burrhus?) 489.

C.

Caecilia 524.
Caligula 481. 482.
Calvinus 454. 456.
Candia 493.
Caprara Aeneas 270.
Caraffa 271.
Cassai familia 287.
Cassai 513. (Ld. Kassai.)
Castelli 271.
Catharina. (Ld. Brandenburgi Katalin.)
Cato 488.
Cerberus 499.
Ceres 312.
Cháron 480.
Christián 515.
Christof Sámuel (szebeni) 280.
Christoph (Ld. Kristóf.)
Christus 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 465. 470. 505.
Chusani marchio 271.
Cicero 438.
Cies Ferencz 127.
Cies György 133. 134.
Cies Péter 160.
Cincius 493.
Circe 480.
Cloto 480.
Colosse 447.
Conon 488.

Conrád Sámuel 270.
Conrád 520.
Conspurg Pál 236, 293.
Corinthia 489.
Corvin Mátyás 29.
Créta 523, 493.
Croatia 338.
Croesus 481.
Cumania 338.
Czabai András 283.
Czabánius János 270, 276, 493. (Ld. Szász János.)
Czakó Dávid 179, 270.
Czakó Ferencz (brassai) 278, 310.
Czakó János 138, 141.
Czakó György 285.
Czege 135, 180, 220.
Czeglédi Péter 159.
Czeke 521.
Czell 330.
Czeller Orbán 236.
Czelti János 212.
Czente 372.
Czerjék 515, 521. (Ld. Czirjék.)
Czerjék András 172, 173.
Czerjék Ferencz 186.
Czerjék Ferencz ifibb 187.
Czerjék János 212.
Czerjék László 222, 224.
Czerjék Pál 237.
Czerjék Sámuel 249.
Czernin gr. 271.
Czikó 522.
Czikó Ferencz (csíki) 182.
Czikó György 192.
Czikó Imre 218.
Czikó István 205.
Czikó László 221.
Cziriák 521.
Cziriák Balás 120.
Cziriák Mihály 228.
Czirják Mihály (ernyei) 282.
Czirjék (Ld. Czerjék.)
Czirjék András (csíki) 275.
Czirjék János (csíki) 261.
Czirjék László (háromszéki) 268.
Czirjék László (rákosi) 275.
Czirjék Tamás (háromszéki) 268.
Czobor Mihály 151.
Czofalva 179, 181, 222, 224, 243, 245.
Czollenstein Ferencz 273.
Cyclops 482.
Cyprianus 452.

Cs.

Csaba 522.
Csabai Dániel 180.
Csabai László 224.
Csabácsniri Ferencz 127.
Csajági János 213.
Csapai Ferencz 184, 186, 287.
Csapai József 216.
Csapai László 223.
Csapi Zsigmond 244.
Csapi Zsigmond (görgényi) 280.
Csapó 208, 210, 220, 244, 248.
Csatári András 173.
Csatári István 200.
Csatári István (somlyai) 269.
Csató Elek 181.
Csató János 212.
Csató Mihály (hari) 230.
Csató Zsigmond 244, 312.
Csákán Zsigmond 244.
Csákáni Balás 120.
Csákány 512.
Csákány Balás 176.
Csákány Mózes 234.
Csákány Tamás 252.
Csáki 514.
Csáki András 172.
Csáki András (dévai) 268.
Csáki Christóf 123.
Csáki Dénes 123.
Csáki Ferencz 187, 420, 421.
Csáki Gábor 129, 194, 196, 260.
Csáki Gáspár 130.
Csáki György 134.
Csáki Imre gr. 217.
Csáki István 143, 145, 147, 197, 200, 293, 300, 322.
Csáki István (dévai) 268.
Csáki Istvánné 467.
Csáki János 213.
Csáki László 12, 60, 148, 149, 220, 223, 260, 469.
Csáki László ifibb 220.
Csáki Mátyás 156.
Csáki Mihály 150.
Csáki Miklós 231.
Csáki Pál 158.
Csáki Zsigmond 162, 242, 306.
Csáni Ferencz 127.
Csáni Gáspár 131.
Csáni Lőrincz 150.
Csáni Mihály 279.
Csávási 514.

Cseffei familia 287.
Cseffei Benedek 121.
Cseffei István 143, 146.
Cseffei János 138.
Csegezi Ferencz (aranyasszéki) 275.
Csegezi Tamás 164.
Cseh Anna 394.
Cseh Demeter 181.
Cseh Elek 181.
Cseh Farkas 188.
Cseh Imre 218.
Cseh István 200.
Cseh Mihály 229, 332.
Cseh Miklós 232.
Cseh Zsigmond 243.
Cseh Zsigmond (háromszéki) 280.
Csehország 168.
Csekelaki Bálint 120.
Csekelaki György 134.
Csekme Ferencz 187.
Csengeri István (fejérvmegyei) 275.
Csengeri János 142.
Csepregi István 272.
Csepregi Mihály 152.
Csepregi Sámuel 247.
Csepregi Sámuel (csepregi) 268.
Cserei 412, 514.
Cserei familia (csíki) 286.
Cserei familia deductiója 288.
Cserei Antal 288.
Cserei Ádám 282.
Cserei Balázs (miklósvárszéki, baróti) 288.
Cserei Dániel 261.
Cserei Elek 181.
Cserei Farkas 125, 187, 261, 288.
Cserei György 189, 261, 288.
Cserei István (csíki) 261.
Cserei János 28, 187, 207, 208, 261, 282, 288, 310, 355, 369.
Cserei János (bölöni) 399.
Cserei Jánosné 403.
Cserei József 282.
Cserei Judit 403.
Cserei László 288.
Cserei Lukács 288.
Cserei Máté 288.
Cserei Mátyás 288.
Cserei Mihály 42, 152, 226, 228, 261, 282, 288, 393.
Cserei Mihályné (Apor Ilona) 403.
Cserei Miklós 154, 232, 261, 278, 288.
Cserei Pál 288.
Cserei Sámuel 247, 261, 288.
Cserei Zsigmond 261.
Cserepi Sámuel 248.
Cserényi Farkas (dobokavmegyei) 279.
Cserényi Gáspár 131.
Cserényi György 191.
Cserényi Pál 158.
Cseríni Gáspár 196.
Cseríni Márton 156.
Cseríni (Cserényi) Mihály 151.
Cserínyi György 189.
Cserínyi (Cserényi) László 148.
Cserínyi Pál 238.
Cserményi Miklós 231.
Cserményi Miklós (hunyadvmegyei) 263.
Csernafalva 216.
Cserna József 216.
Csernáni Mihály 150.
Csernáton 204, 228, 420. (Ld. Alsó- és Felső-Csernáton.)
Csernáton János 208.
Csernátoni György 192.
Csernátoni István (kolosvmegyei) 281.
Csernátoni János 207.
Csernátoni József 217.
Csernátoni Pál 281.
Csernovics Ferencz 185.
Csesztve 179.
Cseszvér 522.
Csia Elek 181.
Csia Zsigmond 243, 245.
Csicsó 175, 189.
Csík (Csíkszék) 3, 117, 137, 141, 143, 159, 161, 163, 169, 170, 171, 175, 176, 182, 185, 183, 188, 192, 193, 198, 206, 207, 208, 212, 215, 222, 223, 224, 227, 229, 230, 232, 233, 235, 236, 237, 241, 247, 249, 250, 251, 267, 288, 303, 312, 314, 320, 331, 332, 350, 352, 366, 369, 373, 377, 388, 391, 395, 396, 403, 405, 407, 409.
Csík (Al-) 171, 176, 189, 224, 252, 277. (Ld. Al-Csík.)
Csík (Fel-) 171, 172, 175, 189, 230, 239, 248, 249, 250. (Ld. Fel-Csík.)
Csíki 513.
Csíki Balázs deák 287.
Csíki Kelemen deák 283.
Csíki László 222.

Csíki Márton deák 267.
Csíki Sámuel deák 269.
Csíki Tamás deák 261.
Csík-Mádéfalva 183.
Csík-Rákos 232.
Csík-Somlyó 102, 366, 388, 398, 412, 416.
Csík-Szent-Damokos 210, 211, 241.
Csík-Szent-György 208, 210.
Csík-Szent-Imre 7, 190, 236. (Ld. Al-Csík-Szent-Imre.)
Csík-Szentkirály 199, 235. (A többit ld. Al-Csík- és Szentkirály.)
Csík-Szent-Márton. (Ld. Al-Csík-Szent-Márton.)
Csíkszentmártoni Balázs deák 292.
Csíkszentmártoni Balázs deákné. (Ld. Kisfaludi Christina.)
Csík-Szent-Simon 229. (Ld. Al-Csík-Szent-Simon.)
Csík-Szereda 152, 294 317.
Csillyni János 138.
Csini Izsák 147.
Csintalan ág 391.
Csiszár 515.
Csiszér Ferencz 185, 186.
Csiszér György 132.
Csiszér János 211.
Csizmadia 515.
Csobot Bálint 176.
Csókási Ferencz 185, 280.
Csolnokos 216.
Csolnakosi 515.
Csolnokosi Ábel 169.
Csolnokosi Bálint 176.
Csolnakosi Bálint (hunyadvmegyei) 269.
Csolnakosi György 191, 192.
Csolnakosi (és Csolnokosi) József 216.
Csolnakosi Mihály 229.
Csoma Miklós 232.
Csoma Zsigmond 246.
Csomortáni László 148.
Csomortáni Tamás 163.
Csongrádi 513.
Csongrádi Farkas 187.
Csongrádi Ferencz 183, 280.
Csongrádi Gáspár 197.
Csonka György 189, 269.
Csonka János 142.
Csoria Illés 219.
Csukás Péter 160.
Csulai 515.
Csulai György 136, 191.
Csulai Illés 219.
Csulai Imre 217, 312.
Csulai István 205.
Csulai Pál 238.
Csulai Sándor 250.
Csulak 512.
Csurullyai György 135.
Csutak 512.
Csutak nemzet 319.
Csüdör Ferencz 187.
Csüdör Gáspár 197.
Csüdör Menyhértné. (Ld. Csch Anna.)
Csüdör Mózes 234.
Csüdör Péter 240.
Csűréz Mihály 228.
Csűrész Mihály (fogarasi) 276.

D.

Dacia 469, 480, 487, 490.
Daczó 515.
Daczó Aduga 412.
Daczó Borbára 412.
Daczó Ferencz 127, 182.
Daczó Gábor 195, 196.
Daczó Gábor (fejérmegyei) 263, 277.
Daczó Gergely 193.
Daczó György 134.
Daczó István 147, 162.
Daczó János 138, 206, 210, 236, 259.
Daczó János (háromszéki) 262.
Daczó József 216.
Daczó László 148, 221.
Daczó László (sepsi) 224.
Daczó László (háromszéki) 262.
Daczó Pál 159, 236.
Daczó Pál (szentgyörgyi) 285.
Daczó Péter 160.
Daczó Sigmond 162.
Daczó Tamás 147, 163.
Dajka István 201.
Dajka István (tordavmegyei) 274.
Daka 521.
Daka Ferencz 186.
Dállyai Ferencz 183, 278.
Dalmáczia 338.
Dálnok 177, 178, 184, 205, 218, 221, 235, 242, 244, 420.
Dálnoki Bálint 176.
Dálnoki Dániel 180.
Dálnoki Gerson 197.

Dálnoki Mihály 227.
Dálnoki Mihály (kolosvári 269.
Dálnoki Sándor 250.
Dályai Bertalan 341.
Dályai Péter 341.
Damokos 180.
Damokos familia (csíki) 286.
Damokos ház 105.
Damokos András 173.
Damokos András (csíki) 259.
Damokos Antal 175.
Damokos Elek 181.
Damokos Ferencz 182. 183.
Damokos Gábor 105. 130. 195.
Damokos Gábor (csíki) 279.
Damokos Imre 217.
Damokos István 105. 145. 198. 204.
Damokos István (taploczai) 391.
Damokos János 141. 207. 217.
Damokos József 215.
Damokos Mihály 152.
Damokos Pál 159.
Damokos Péter 105. 159. 239.
Damokos Sámuel 247.
Damokos Tamás 163. 251.
Damokos Zsigmond 243.
Danczkai István 203.
Dániel 124. 179. 517. 520.
Daniel Borbára 372.
Daniel Dávid 179.
Daniel Elek 181.
Daniel Ferencz 127. 182. 222.
Daniel Ferencz (oloszteleki) 257. 292. 373. 395. 405. 406. 416.
Daniel Gábor 194.
Daniel Gábor (oloszteleki) 257.
Daniel György 222.
Daniel István 198. 201. 310. 326. 476.
Daniel István br. 198.
Daniel István (vargyasi) 257. 304.
Daniel János 206. 211.
Daniel János (oloszteleki) 276.
Daniel József 214. 304.
Daniel Lajos 225.
Daniel László 222.
Daniel Lőrincz 225.
Daniel Mihály 150. 226. 345.
Daniel Mihály (oloszteleki) 257.
Daniel Mihály (vargyasi) 257.
Daniel Péter 239. 240.
Daniel Péter (oloszteleki) 264.
Danka Balás 175.
Danka Péter 240.
Dantzkai 512.
Dánfalva 192.
Dánya 216.
Dányán (Küküllő-) 248.
Darlacz 145.
Darlaczi Ferencz 128.
Darlaczi György 134.
Darlaczi István 145.
Darlaczi Tamás 163.
Daróczi András 172. 268.
Daróczi Ferencz 129.
Daróczi György 190, 267.
Darvai György 191.
Datanus 490.
Dávid 123, 179, 519.
Dávid (király) 450.
Dávid Ferencz 129, 184.
Dávid István (tordai) 275.
Deák 515.
Deák Albert 119.
Deák András 118.
Deák Dániel 124.
Deák Dávid 123.
Deák Gábor 130.
Deák Gergely 132.
Deák Imre 142.
Deák István (vásárhelyi) 146.
Deák Jakab 136.
Deák János 139.
Deák Lukács 150.
Deák Márton 156.
Deák Mihály 231.
Debreczen 198. 273.
Debreczeni András 173.
Debreczeni György 191.
Debreczeni István 204.
Debreczeni Péter 241.
Decsei 514.
Décsei Bálint 176.
Décsei Bálint (tordavmegyei) 266.
Décsei Ferencz 126.
Decsei Imre 142.
Decsei István 200.
Décsei János 138.
Décsei László 221.
Décsei Mihály 151.
Decsei Pál 159.
Decsei Tamás 163.
Décsei Zsigmond 243, 245.
Decs 250, 314.
Deli Farkas 474.
Déli Mihály 228. 270.
Delne 171. 174. 201. 204. 208.
Delne (Felcsík-) 230. 249.
Delő 521.

521.
ser 123, 181, 519.
erfalva 184.
ser Márton 233.
ser Zsigmond 246.
ı István 200.
n Kelemen (udvarhelyszéki)
ı 490.
ıs 212.
leg 151.
legi Mihály 151.
legi Miklós 154.
123, 180, 518.
András 117.
András 118.
Gáspár 131.
218, 521.
Miklós 154.
in Ignácz 214.
01, 279. (Ld. Deés.)
va 203, 229, 230, 232.
vi Farkas 187.
vi Farkas (mikeszászi) 269.
vi Gáspár 131.
013.
János 207, 269.
János (kolosvmegyei) 274.
László 223.
Márton 272.
Zsigmond 285.
; Jakab 136.
522.
474.
134, 141, 172, 189, 200,
257, 258, 273, 318.
György 134.
seri Péter 159.
r (Nagy-) 241.
r 130, 324, 521.
as 489.
György 190.
István 204.
István (szilvási) 205.
Kelemen 219.
Márton 157.
Pál 158.
Szent-Márton 128, 215.
515.
521.
y 515.
ıy Kelemen 219.
ı István (karácsonfalvi) 268.
· László 221, 286.
72, 180, 199, 234, 247.
Diogenes 442.
Dion 488.
Diósgyőr 249.
Diósi György 190, 276.
Diósi János 206, 275.
Diósi László 224.
Diószegi Dániel 180.
Diószegi István (dési) 274.
Diószegi Mihály 226.
Dirner Tóbiás 253.
Dismas 452.
Disznajó 204.
Ditrich György 277.
Dittine 297.
Dittine István 198.
Dittini István 295.
Diván 522.
Dívinyi László 279.
Dobai Ádám 170.
Dobai János 211.
Dobai Pál 238.
Dobai Péter 241, 279.
Dobai Sándor 250.
Dobai Zsigmond 245.
Dobner 273.
Dobner István 202.
Dobner János 208.
Doboka m. 122, 143, 171, 172, 178, 180, 184, 187, 188, 189, 190, 191, 194, 195, 196, 199, 201, 202, 203, 204, 207, 208, 215, 219, 221, 223, 227, 234, 238, 241, 243, 245, 246, 267, 285, 293, 297, 307, 312, 389.
Doboka-Fel-Tök 227.
Dobokai István 145.
Doboly 175, 506. (Ld. Al- és Fel-Doboly.)
Dobolyi Bálint 176, 275.
Dobolyi György 283.
Dobolyi István 147.
Dobozi István 198, 273.
Dobó 521.
Dobó Ferencz 127.
Dobra 225, 512.
Dobra Antal (topánfalvi) 269.
Dobra László 223.
Dobra Péter 239, 312.
Dobsai István 145.
Dolhai György 190.
Dolhai György (máramarosi) 275.
Dolhai familia 286.
Dombi János 207, 332, 424, 426.
Dombi János (ikafalvi) 399, 402.
Domokos Susánna 416.

Domnini Pál 157.
Domokos 124. 515. 517. 521.
Domokos Domokos 124.
Donát 515. 521.
Donát Benedek 177.
Donát Farkas 187. 188.
Donát Ferencz 186.
Donát György 183. 189. 191.
Donát István 145. 202.
Donát János 137. 207. 210.
Donát József 215.
Donát László 224.
Donát Mátyás 235.
Donát Mihály 228.
Donát Pál 238.
Donáth (csíki) familia 286.
Donáth Farkas (csíki) 261.
Donáth Ferencz 128. 129.
Donáth Gergely 132.
Donáth György 128. 133.
Donáth György (ajtai) 261.
Donáth István (ajtai) 261.
Donáth István (csíki) 274.
Donáth János (bürkösi) 263.
Donáth József (nyujtódi) 263.
Donáth László 261.
Donáth László (ajtai) 261.
Donáth Mátyás 156.
Donáth Mátyás (nyujtódi) 263.
Donáth Mihály 261.
Donáth Pál 159.
Donáti István 145.
Donáti Jakab 136.
Doncsák János 137.
Donech György 275.
Donátt Pál (ajtai) 283.
Doria marchio 278.
Dorottya 524.
Dósa 515.
Dósa András 172. 173.
Dósa András (kibédi) 269.
Dósa Antal 175.
Dósa Ábrahám 170.
Dósa Ferencz 186.
Dósa Gergely 194.
Dósa Gergely (marosszéki) 264.
Dósa György 190.
Dósa Mihály 227. 230.
Dósa Péter 241.
Dósa Péter (marosszéki) 264.
Dósa Sámuel 248.
Dósa Sándor 250.
Dósa Tamás 251. 252.
Dósa Tamás (kibédi) 280.
Dósa Tamás (marosszéki) 264.
Dragumér Barlabás 343.
Drág 521.
Draud György 270.
Draud János 270.
Draud Simon 270.
Draut György 188.
Draut Simon 249.
Drauth György 285.
Dridiff 240.
Druget 147.
Drugeth 110.
Drumo (Dromo?) 494.
Drusiána 524.
Duboczki János 210.
Duffrener 275.
Dul 511.
Dul András 173.
Dulló 511.
Duma 521.
Duna 288. 438.
Dunott (Dunod) 277.
Dusárdi (Dujardin) 512.

E. É.

Ebeni familia 286.
Ebeni Gábor 130.
Ebeni Gáspár 130.
Ebeni István 145.
Ében 521.
Ébenfi 511.
Ebion 452.
Ecsedi János 210, 212.
Ecsedi József 217.
Ecsedi Péter 240.
Ecsedi Péter (fejérvármegyei) 26[illegible]
Ecseti János 212.
Éden 521.
Edenffi Ferencz 128.
Eger 129.
Egerházi István 201.
Egerházi István (bándi) 281.
Egerpatak 508.
Egresi 514.
Egrestő 128. 158. 185. 186. 245.
Egri 514.
Egri István 144.
Egyed 124.
Egyed János 213.
Egyedi Izsák 218.
Ek báró 271.
Ekler György 278.
Elek 124. 181. 519.
Elek János 139.

Elekes Ferencz 186.
Elekes István 200, 201.
Elekes István (gyergyai) 276).
Elekes János 210.
Elekes László 224.
Elekes Pál 238.
Elekes Péter 242.
Elekes Zsigmond 243, 244.
Elekesi 514.
Endes György 190.
Endes Mihály 229.
Endes Miklós 231. 232.
Endes Miklós (csíki) 269.
Endes Péter 328.
Endre 521.
Enok 520.
Enyed (Nagy-) 172.
Enyed 275, 281, 311, 471.
Enyedi 513, 514.
Enyedi Ferencz deák 281.
Enyedi Ferencz 129, 183.
Enyedi Gáspár 196, 277.
Enyedi György 189.
Enyedi György (tordai) 277.
Enyedi István 272.
Enyedi Lukács 150.
Enyedi Péter 241.
Enyedi Sámuel 283.
Eőz János 137.
Eperjes 494.
Eperjesi Dávid 179.
Eperjesi Ferencz 183.
Eperjesi Ferencz (fejérvármegyei) 264.
Eperjesi Gergely 194.
Eperjesi István (szászvárosi) 264.
Eperjesi József 215.
Eperjesi Lajos 225.
Eperjesi László 223.
Eperjesi Mihály 227, 228.
Eperjesi Mihály (szászvárosi) 285.
Erbeville 271.
Erdély majd minden lapon.
Erdélyi 513.
Erdélyi András 171, 281.
Erdélyi Bálint 120.
Erdélyi Ferencz 127.
Erdélyi Gergely 132.
Erdélyi György 191.
Erdélyi István 143. 203.
Erdélyi Miklós 154.
Erdő-Csanád 186.
Erdő János 139.
Erdő Tamás 163.
Erdődi 515.
Eresztevény 200, 507.
Eresztevényi András (háromszéki) 267.
Eresztevényi Ádám 170.
Eresztevényi István 200.
Eresztevényi István (háromszéki) 267.
Eresztövény 172.
Eresztövényi András 172.
Erked 346.
Ernye (Küküllő-) 216, 228.
Ernyei György 191.
Erős 511.
Ersébet 524.
Érsekújvár 158.
Érsekujvári Imre 218.
Erszényes Sámuel 249.
Esaiás 455. 520.
Esküllő 118.
Esze Tamás 281.
Eszéki István 272.
Esztelnek 176, 177, 197, 213, 228.
Esztelnek (Kézdi-) 228, 352, 379, 396.
Esztergom 162, 358, 392, 393.
Esztergomi érsek 355.
Eszterházi Ferenczné 42.
Etalka 521.
Etfalva 182, 221, 505.
Ethfalvi Gábor deák 262.
Ethfalvi István deák 262.
Eugenius (Savoyai) 82, 294.
Eusebius 452.
Éva 447, 486, 522, 524.
Ezékiás 375.

F.

Faberi 271.
Fábián 515, 521.
Fabiási János 140.
Fábján István 201.
Fábján István (fejérmegyei) 265.
Fabricius György 277.
Fakó Lázár 149.
Faragó Ferenczné (Ld. Saladi Judit.)
Farkas 124, 187, 367, 515, 518.
Farkas András 118.
Farkas Fábján 264.
Farkas Ferencz 126, 183.
Farkas Ferencz (mohai) 263.
Farkas Gábor (udvarhelyszéki) 267.
Farkas György 133.

Farkas István 203, 205.
Farkas Jakab 218.
Farkas János 139.
Farkas József 216.
Farkas Mihály 230, 395, 406.
Farkas Pál 237.
Farkas Pál (udvarhelyszéki) 267.
Farkas Pál (mohai) 284.
Farkas Péter 242.
Farkas Susánna 353, 392.
Farkas Zigmond (csernátoni) 244.
Farkas Zsigmond 245, 246.
Fazakas Balás 175.
Fejér vármegye 125, 126, 132, 145, 151, 154, 160, 169, 170, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 200, 201, 203, 204, 209, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 221, 223, 224, 225, 226, 230, 231, 233, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 271, 276, 293, 304, 307, 331, 332, 343, 357, 371, 387, 312.
Fejér István (tordavmegyei) 279.
Fejér (Weiss) Mihály 151, 469.
Fejér Miklós 232.
Fejér Pál 238.
Fejér Zsigmond 246.
Fejér-Hari 248.
Fejér Opra 343.
Fejérd 388, 411, 417, 418, 421.
Fejérdi Farkas 125.
Fejéregyháza 103.
Fejérpataki Raphael 161.
Fejérvár 233, 272, 274, 275, 276, 277, 281, 282, 285, 320, 328, 351, 352, 353.
Fejérvári Boldizsár 178.
Fejérvármegyei György deák 280.
Fejérvíz 241.
Fejes 512.
Fekete 512.
Feketehalom 153.
Fekete Ferencz 183.
Fekete György 133.
Fekete István 201, 202, 268.
Fekete István (udvarhelyszéki) 273.
Fekete János 137.
Fekete József 217, 420.
Fekete László 148.
Fekete Lőrincz 225.
Fekete Lőrincz (küküllőmegyei) 263.
Fekete Máté 157.
Fekete Mihály 230.
Fekete Pál 237.
Fekete Pál (bardóczi) 264, 283.
Fekete Péter 239.
Fekete Péter (küküllővármegyei) 263.
Fel-Doboly 508.
Fel-Csík 152, 189, 190, 192, 199, 201, 204, 208, 212, 213, 218, 223, 239, 249, 250.
Fel-Csíkszék 248.
Felcsík-Delne 230. (Ld. Delne.)
Fel-Csík-Szentmihály 216, 237.
Fel-Csík-Vacsárcsi 252.
Fel-Csík-Várdotfalva 241.
Feleki György 189.
Felfalu (Torda-) 213.
Felföldi Mátyás 155.
Felső-Csernáton 179, 222, 227, 238. (Ld. Csernáton.)
Felsőfalva 233.
Felső-Tök 239.
Felső-Torja 148, 199, 244, 249, 406. (Ld. Torja.)
Felső-Volál 368.
Felczegi Péter 241.
Feltosi István 145.
Felvincz 215.
Felvinczi 513.
Felvinczi János 208.
Felvinczi József 215.
Felvinczi József (aranyosszéki) 265.
Felvinczi Zsigmond 242, 244. 266.
Fenes 28, 100.
Fenesi Mihály 229.
Ferdinánd 161.
Ferrati Bertalan 177.
Ferrati Mátyás 235.
Ferrati Mihály 227.
Ferencz 125, 181, 515, 519.
Ferenczi András 173.
Ferenczi Ferencz 185.
Ferenczi György 190.
Ferenczi György (udvarhelyszéki) 266.
Ferenczi István 200, 204.
Ferenczi István (udvarhelyszéki) 266.

Ferenczi Mihály 229.
Ferenczi Mihály (udvarhelyszéki) 266.
Ferencz-rendiek 352.
Fest Sámuel 246, 292.
Fiadfalva 472. (Ld. Fiátfalva.)
Fiát Lajos 149.
Fiáth János 208.
Fiáth János (hunyadvmegyei) 275.
Fiátfalva 134, 164, 190. (Ld. Fiadfalva.)
Ficsor 512.
Ficsor Gábor 194.
Ficsor Mátyás 235.
Ficsor Péter 240.
Filep Mihály 231.
Filpesi György 133.
Fintaháza 247.
Firtos 397.
Fitod Balás 120.
Fitter Ádám 170.
Flistich familia 286.
Flistich Mihály 270.
Flistich Péter 260.
Flistig 417.
Flistik István 198, 308.
Flistik Mihály 229.
Flistik Péter 240.
Fodor 512.
Fodor Ferencz 126.
Fodor János 208.
Fodor János (csikrákosi) 278.
Fodor József 216.
Fodor Péter 160.
Fodor Sámuel 247.
Fogaras 25, 37, 39, 81, 108, 172, 175, 179, 194, 195, 196, 205, 207, 214, 226, 229, 231, 239, 240, 243, 249, 251, 253, 257, 263, 275, 276, 280, 281, 285, 293, 298, 305, 315, 331, 345, 396, 484, 487.
Fogarasföld 213, 215, 227, 228, 235, 240, 247, 252.
Fogarasföldi András deák 279.
Fogarasföldi Máté deák 279.
Fogarasföldi Sándor deák 279.
Fogarasi 513.
Fogarasi Miklós 154, 273.
Folt 176.
Folta 287.
Folta Ferencz 183.
Folta István 200.
Folta József 215.
Folti 514.
Folti Bálint 176.
Folthi Bálint (hunyadvármegyei) 268.
Folthi familia 287.
Folti Ferencz 128.
Földvár 437.
Földvári 514.
Földvári Ferencz 185, 186.
Földvári Gábor 130.
Földvári György 190.
Földvári György (hunyadvmegyei) 274.
Földvári Pál 237.
Forgács Ferencz 126, 128.
Forglány 521.
Forró 521.
Forró András 172.
Forró István 199.
Forró István (háromszéki) 283.
Forró János 137.
Forró János (háromszéki) 268, 283.
Forró László 224.
Forró Pál 238.
Forró Péter 160.
Forró Simon 162.
Fót 160.
Fótos 504.
Fosztó 511.
Fosztó Menyhárt (fejérvármegyei) 279.
Fosztó Zsigmond 245.
Fosztó Zsigmond (fejérvármegyei) 279.
Frangepán familia 286.
Frank Bálint 176, 270, 494.
Fráta 139, 175.
Frátai János 139.
Fráter 515.
Fráter György 189.
Fráter György (máramarosi) 282.
Fráter István 198.
Fráter István (máramarosi) 273.
Fráter László 222.
Fráter László (máramarosi) 281.
Frenk István (kolosvmegyei) 280.
Friderik 129.
Fridrik 512.
Fronius Mihály 285.
Frusina 524.
Fülöp 515. (Ld. Phülöp.)
Fülöp Gáspár 197.
Fülöp Illés 219.
Fülöp Lőrincz 225.
Fülöp Péter 241.

Fürstenbus (Fürstenberg?) 314.
Fűz Bálint 176.
Fűz Bálint (alcsíki) 278.
Fűzi István 145.
Füzes 378.

G.

Gábor 129. 194. 518.
Gábor Gábor 195.
Gábor István 202, 328.
Gábor István (gyergyai) 276.
Gábor Mihály 229
Gábor Mihály (káli) 276.
Gábor Péter (gyergyai) 277.
Gáborffi Gábor 196.
Gáborffi István 200.
Gadnai András 173.
Gajnár 373. 384. 386, 387. 388. 394. 396. 405, 413, 418.
Gál 197. 517.
Gál Farkas 187.
Gál Farkasné (hilibi) 395.
Gál György 192, 193.
Gál Márton 234.
Gál Pál 238.
Galacz (Fogarasm.) 107. 174. 178, 301. 366, 369, 372. 374. 378, 387. 388. 396, .405. 406. 407. 408, 412. 416.
Galambad 183.
Galambas Sámuel 248.
Galambasi Gábor 195.
Galambfalva 237.
Galenus 495.
Galeottus 29.
Gálfalvi Gergely 193.
Gálfalvi Gergely deák 285.
Gálfalvi János 310.
Gálfalvi Zsigmond 246.
Gálfalvi István 145.
Gálffi György 190.
Gálffi György (udvarhelyszéki) 264.
Gálffi István 202.
Gálffi István (udvarhelyszéki) 273.
Gálffi János 137. 208.
Gálffi János (udvarhelyszéki) 264.
Gálffi Kristóf 178,
Gálffi Kristóf (uvarhelyszéki) 263.
Gállfi Márton 371.
Gálffi Mihály 151. 227.
Gálffi Mihály (udvarhelyszéki) 263.
Gálffi Pál 237.
Gálffi Pál (kolozsvári) 264.
Galgó 140, 152.
Galgóczi Mihály 151.
Galiczia 338.
Gáll Ferencz 187.
allucius 10.
Gáltói Balás 120.
Gáltói Ferencz 128.
Gáltói Márton 157.
Gáltói Mihály 150. 151.
Gáltszeg 343.
Gámán András 174.
Garázda János 137.
Gárdai Tamás 163.
Gáspár 130, 196, 452. 519, 521.
Gáspár Ferencz 126.
Gaude András 118.
Gávai Ferencz 184.
Gávai Ferencz (dobokavármegyei) 280.
Gávai József 216.
Gávai Miklós 153, 154.
Gávai Péter 159.
Gavriáni 271.
Gazda 511.
Gazda Ferencz 186.
Gazda Gábor (rétyi) 195.
Gazda József 216.
Gazda Mihály 227, 264, 356.
Gazdag Boldizsár (bölöni) 283.
Gazdag György 190.
Gazdag János 210.
Gazdag Mihály 231.
Gazdag Miklós 233.
Gebhard 274. 520.
Géczi András 117. 159.
Géczi Ferencz 128.
Géczi János 137.
Géczi Péter 159, 160.
Gecző Albert 171, 328.
Gege Bálint 120.
Gegő Mátyás 235.
Gegő Péter 159.
Gelencze 136. 207. 215. 232, 246.
Gelianus Imre 142.
Gellér 521.
Gellesti György 191.
Gellesti György (szászvárosi) 280.
Gelyén 521.
Gencse 521.
Genesi Ferencz 126.
Genesi György 191.
Gentsi István 202. 203.
Genua 218. 250.

Geréb 512.
Geréb András 117.
Geréb Antal 175.
Geréb Benekek 177.
Geréb Boldizsár 122.
Geréb familia (bethlenfalvi) 287.
Geréb Ferencz 126, 183.
Geréb György 134.
Geréb István 145.
Geréb János ifibb 137.
Geréb János 139, 142, 209, 210, 261.
Geréb János (bethlenfalvi) 269.
Geréb János (lemhényi) 285.
Geréb József 214.
Geréb Sámuel 249.
Geréb Tamás 164.
Gerend-Keresztúr 191.
Gerendi György 134.
Gerendi István 143.
Gerendi János 139, 210.
Gerendi Pál 158.
Gerendi Péter 160.
Gerendi Sándor 251.
Gergely 193, 132, 519.
Gergelyfi János 141, 138.
Gergely István 204.
Gergely József 217.
Gernyeszeg 467.
Gerson 197, 515, 520, 521.
Gese 521.
Geses 373, 384, 386, 287, 394, 405, 413, 418.
Géza 521.
Gidány 521.
Gidó 521.
Gidófalva 247, 504.
Gidófalvi Gábor 194, 195, 380.
Gidófalvi Gábor (háromszéki) 283.
Gidófalvi István 199.
Gidófalvi István (sepsiszéki szentkirályi) 304.
Gilányi 314.
Gilányiné 470.
Gilányi familia 286.
Gilányi Gergely 260, 477.
Gilányi György 189, 218.
Gilányi Jakab 218, 260.
Gillény 515.
Giller 515.
Glavics 275.
Glethran Christián 123.
Glézán Miklós 154.
Gógány 223.
Gógányváralja 203, 227, 241, 248, 251.
Gombkötő 515.
Göncz 521.
Gondos Miklós 153.
Gondos Mihály 231.
Gondos István 205.
Gorbó patak 99.
Görcsöd 183.
Görcsön 199.
Görgei György 278.
Görgei Imre 217.
Görgény 189, 197 205, 244, 265, 267, 275, 321, 484.
Görgény-Szent-Imre 197.
Gorgocs János 213.
Gorgocz Ádám 170.
Gorgyán Gáspár 132.
Goris György 192.
Görög 445, 512.
Görögök 252, 444, 484.
Görög András 404.
Görög János (kolosvmegyei) 281.
Görög Kristóf 178.
Görög Péter 239, 278.
Görög Tamás 252.
Goroszló 119, 125, 130, 136, 138, 143, 144, 156, 163.
Gosztoni Balás 119.
Gothárd 515.
Gozd 339.
Grabarics Jakab 218.
Grászai Farkas 188, 278.
Graven 3, 4, 5, 271.
Gravuly Zsigmond 245.
Gria Péter 160.
Grio István 145.
Gronszfeld 282.
Gronszki Miklós 232.
Gronszki Miklós (háromszéki) 268.
Gronszki Zsigmond 243.
Gubernát Miklós 233.
Gulácsi Albert 171, 276, 287.
Gurima (Gurina) György 133.
Gurzó familia (csíki) 287.
Gurzó István (csíki) 202, 278.
Guruzda 521.
Guti Farkas 188, 275.
Guti István 202, 280.
Guttenstein 271.
Gvadányi 314.
Gymes 314.

Gy.

Gyalakuta 137, 152.
Gyalakuti Mihály 152.
Gyalu 77, 78, 135, 157.
Gyárfás 515, 521.
Gyárfás Ádám 170.
Gyárfás István 198, 204, 395.
Gyárfás István (háromszéki) 264.
Gyárfás Pál 238.
Gyárfás Pál (háromszéki) 264.
Gyárfás Tamás 251, 252.
Gyárfás Tamás (háromszéki) 282.
Gyárfás Zsigmond 244.
Gyarmati György 192.
Gyarmati 514.
Gyeneva 454.
Gyéres 374.
Gyergyai 513.
Gyergyó 3, 4, 174, 186, 190, 196, 200, 201, 202, 208, 210, 214, 215, 227, 231, 252, 287, 350, 352.
Gyergyó-Alfalu 174, 211, 232, 245. (Ld. Alfalu.)
Gyergyó-szék 186, 202.
Gyergyó-Szent-Miklós 102.
Gyergyó-Remete 170.
Gyergyó-Ujfalu 169, 224, 238, 242.
Gyerő 521.
Gyerőfi 511.
Gyerőffi familia 286.
Gyerőffi Farkas 124.
Gyerőffi fiak 260.
Gyerőffi György 63, 136, 188, 189, 258, 472.
Gyerőffi János 139, 141.
Gyerőffi László 222.
Gyerőffi Pál 159, 222.
Gyesfas 452.
Gyógy (Ld. Al-Gyógy.)
Gyöngyösi János 139.
Győr 155.
Győrffi Benjámin 177.
Győrffi József 215.
Győrffi Miklós 232.
Győrffi Orbán 236.
Győrffi Pál 237.
Győrffi Sámuel 248.
György 132, 188, 517.
Györgyfi 511.
Györkei György 191.
Gyujtó János (martonosi) 112.
Gyujtó Miklós 233.
Gyujtó Sámuel 247.
Gyujtó Tamás 252.
Gyula (keresztnév) 307, 521.
Gyula (helynév) 311.
Gyulafejérvár 224, 293, 294.
Gyulaffi Christóf 123.
Gyulaffi Ignácz 323.
Gyulaffi Kristóf 178.
Gyulaffi László 49, 63, 107, 148, 149, 257, 304, 309, 310, 314, 322, 324, 331.
Gyulaffi László báró, majd gróf 12, 13, 220.
Gyulaffi Lázár 149.
Gyulafi 511.
Gyulafi István 145.
Gyulafi László (rátóthi) 357.
Gyulai 514.
Gyulai András 117.
Gyulai Dénes 123.
Gyulai Ferencz 126, 184, 185, 285.
Gyulai Ferencz br. 257.
Gyulai Ferencz gr. 181, 182.
Gyulai Gergely 193.
Gyulai István 147, 202, 225, 309.
Gyulai István gr. 184, 198.
Gyulai István (háromszéki) 275.
Gyulai Istvánné 105.
Gyulai János 139, 212.
Gyulai Lajos gr. 225.
Gyulai László 105, 220, 221.
Gyulai László (háromszéki) 283.
Gyulai Mihály 151, 230.
Gyulai Pál 157.
Gyulai Sámuel 248.
Gyulai Sándor 250.
Gyulai Sándor (fejérvmegyei) 272.
Gyulai Tamás 252.
Gyulai Tamás (fejérvmegyei) 276.
Gyulás (Küküllő-) 233.
Gyuráki György 133.
Gyürke Pál 279.
Gyürösös András 118.
Gyűrűsös János 137.

H.

Haan Ignácz 284.
Haczeg (Ld. Hátszeg.)
Hadadi Mihály 229, 272.
Hadnagy Ferencz 187.
Hadnagy János 495.
Hadnagy Mátyás 155, 235.
Hadnagy Mátyás (háromszéki

Hadrév 184, 200, 225, 243, 252.
Hadrév (Torda-) 248.
Hagyai András 118.
Hagyai János 139.
Hagymási Christóf 123.
Hagymási Miklós 154.
Hajdó János 213.
Hajdú János 139, 211.
Hajdúk 164.
Hajósi Ferencz 128.
Hajósi János 139.
Haller 103.
Haller Ábrahám 170.
Haller Borbála 322.
Haller de Hallerstein 515.
Haller Ferencz 182, 309.
Haller Gábor 104, 130, 194, 223, 250, 284, 292.
Haller Gábor gr. 196.
Haller Gáborné 406.
Haller György 135, 188, 210, 292.
Haller György br. 190.
Haller Györgyné (Ld. Kornis Anna.)
Haller György (öreg) 12.
Haller-ház 229.
Haller István 143, 144, 197, 204, 259, 322.
Haller János 20, 205, 210, 259, 292, 295, 301, 303, 304, 309, 357, 366, 367, 372, 385, 397, 423, 466, 407.
Haller János báró 12.
Haller János gróf 206.
Haller Jánosné 369, 372, 405, 407.
Haller Jánosné (Ld. Apor Susánna.)
Haller József 214, 279.
Haller László 221, 223, 282, 292.
Hallerkő 151.
Haller Mihály 151.
Haller Pál 12, 236, 259, 322, 324, 465.
Haller Péter 159, 344, 345.
Haller Péterné (Ld. Tarnóczi Sára.)
Haller Sámuel 135, 249.
Haller Sándor 250.
Haller urak 174.
Halmágy 199, 306.
Halmágyi István 199.
Halmágyi Mihály 227, 230, 275, 304, 310.
Hám 510.
Hámán 483.
Hamar Bálint 176.
Hamar Ferencz 185, 268.
Hammersdorf 483.
Hán András 310.
Hannover 314.
Hannover herczeg 271.
Háporton 160, 221.
Haraly 246.
Harangláb 192, 205, 223, 248.
Haranglábi familia 286.
Haranglábi Ferencz 126.
Haranglábi Miklós 153.
Haranglábi Zsigmond 243.
Haranglábi Zsigmond (küküllővármegyei) 268.
Haranklóczi László 148.
Harczói Ábrahám 170.
Harczói János 208.
Hari (Fejér-) 248.
Harinnai familia 286.
Harinnai Farkas 125.
Harinnai Ferencz 126, 185, 272.
Harinnai Mihály 150.
Harinnai Miklós 154.
Harkai Mihály 227, 268.
Harkó Ferencz 187.
Háromszék 28, 109, 122, 123, 124, 126, 129, 133, 137, 138, 147, 148, 158, 159, 160, 162, 163, 176, 181, 198, 200, 201, 206, 209, 225, 226, 239, 246, 279, 296, 299, 308, 324, 332, 345, 380, 420, 423, 424.
Harsányi István 202, 203, 272.
Harsányi János 212.
Harsányi Sámuel 249.
Hastin 273.
Hatfaludi 513.
Hatházi Gergely 194.
Hatházi Gergely (kolosvári) 269.
Hatházi István 202.
Hatházi Mihály 230.
Hatolyka 173, 174, 176, 202, 234, 235, 252.
Hátszeg 200, 212.
Hatvani Sigmond 162.
Havasalföld 80, 259, 286, 315, 414.
Havasalja 438.
Havasalji Gábor 194.
Havasalji László (kolosvári) 281.
Havasalji Sándor 250.
Havasalyi László 221.
Havasalyi Péter 240.
Havor 322.
Hazda 139.

Hebanum 482.
Héderfája 187, 474.
Hédervári István 202.
Hedri Benedek 121, 474.
Hegyesi András 171, 172.
Hegyesi István 199, 203, 263.
Hegyessi Mihály 228, 229, 284.
Hegyi 511.
Heisler 271.
Heisler Donát 386.
Héjasfalva 121, 128, 158.
Héjasfalvi Boldisár 122.
Héjasfalvi Miklós 154.
Héjjasfalvi Bálint 121.
Héjjasfalvi Ferencz 128.
Héjjasfalvi Gergely 132.
Héjjasfalvi Pál 158.
Héjjasfalvi Pál ifibb 158.
Héjjasfalvi Péter 160.
Heléna 444.
Heliogaballus 489.
Henich 5.
Henichse 4.
Henis 275.
Henneng Péter (dályai) 337.
Henning Péter (dályai) 338, 339, 340.
Henter 512.
Henter Ádám 169, 170.
Henter Ádám (csíki) 260.
Henter András 171, 260.
Henter Benedek 121, 176, 210, 320, 358.
Henter Benedek (csíki) 279.
Henter Dániel 180.
Henter Dávid 184, 310.
Henter Dávid (csíki) 179.
Henter Dávid (sepsi) 179.
Henter Dávid (sepsi-szentiványi) 304, 367.
Henter Elek 181, 292, 310.
Henter Farkas 187, 188.
Henter Farkas (kolosmegyei) 284.
Henter Farkas (nagyajtai) 283.
Henter Ferencz 182, 184, 258.
Henter Gábor 194, 284.
Henter Gáspár 131, 196, 286.
Henter István 202.
Henter János 141, 207, 210.
Henter József 180, 215.
Henter Kelemen 219, 286.
Henter László 221.
Henter Margit 288.
Henter Mihály 226, 229, 260.
Henter Mihály (háromszéki) 264.
Henter Mihályné (Ld. Székely Éva.)
Henter Miklós 154, 231.
Henter Miklós (ajtai) 264.
Henter Pál 159, 237.
Henter Pál (csíki) 286.
Henter Péter 160, 240.
Henter Péter (nagyajtai) 281.
Henter Sándor 250.
Henter Zsigmond 244, 245, 372, 385.
Henter Zsigmond (csíki) 286.
Herbert Sámuel 247, 308.
Hercza István 205.
Herczeg Pál 158.
Herencsési Mátyás 156.
Herklávi Pál 158.
Hermán 271, 515, 521.
Hermán Márton 276.
Hermans Márton 233.
Hernya Boldizsár 178.
Hernya János 213.
Heródes 450.
Herser Bálint 121.
Hesdáti familia 287.
Hesfalvi Tamás 342.
Hesnek 493.
Hétbükk 213.
Hétfalusi János 210.
Hétfalusi János deák 282.
Hevenesi Gábor 281.
Hevenyesi Gábor 14.
Heves István 203.
Hevesi Pál 239.
Hévíz 281.
Hévízi familia 286.
Híd-Almás 183, 250. (Ld. Almás.)
Hidi Sándor 250.
Hidi Sándor (szolnokvmegyei) 280.
Hidvég 129, 131, 155, 180, 238, 345.
Hilib 187, 218, 231, 232.
Hobicska 213.
Hochmár János 213.
Holczman János 270.
Hoffman György 135.
Hoffmany Mihály 229.
Hogyai György 133.
Hogyai János (Ld. Hagyai.)
Hollaki János 208, 285, 287.
Hollandia 493.
Holya 100.
Homeros 488.
Homonnai 515.
Homonnai Bálint gr. 14, 121.

Homonnai György 133.
Homonnai György gr. 135.
Homonnai István gr. öreg 145.
Homonnai János gr. 139.
Homonnai János gr. ifibb 145.
Homonnai László gr. 148.
Homoród-Szent-Márton 118, 121, 190, 196, 207, 208, 221, 234.
Hora 282.
Horti István 199, 270.
Horti István (máramarosi) 282.
Hortobágyfalva 217, 233.
Hortobágyi 513.
Horvát 512.
Horvát András 173.
Horvát Ferencz (széplaki) 182.
Horvát György 134.
Horvát János 210, 211.
Horvát József 215.
Horvát László 223.
Horváth András 172.
Horváth András (váradi) 174.
Horváth András (ucsai) 259.
Horváth Bálint (széplaki) 121.
Horváth Boldizsár 177, 178.
Horváth Dávid 179.
Horváth Dávid (csúcsi) 274.
Horváth Ferencz 127, 128, 182, 259, 268, 279.
Horváth Ferencz ifibb 185.
Horváth Ferencz (széplaki) 267.
Horváth Ferencz (ucsai) 260.
Horváth György 133, 190.
Horváth György (csíki) 284.
Horváth István 144.
Horváth János 137, 139, 279.
Horváth Kozma 147, 220, 259.
Horváth Kristóf 178.
Horváth László (sákodi) 220.
Horváth Márton 233.
Horváth Mátyás 155.
Horváth Menyhárt 156.
Horváth Mihály 151.
Horváth Miklós 153, 231, 233, 232, 259.
Horváth Mózes (csúcsi) 274.
Horváth Pál 237.
Horváth Pál (széplaki) 158.
Horváth Sámuel 247, 248.
Horváth Zsigmond (sákodi) 274.
Hosdát 186, 213, 224, 251.
Hoszszú István 343.
Hosszúaszai Daniel 124.
Hosszúaszai György 133.
Hosszú-Aszó 223, 472.
Hosszúaszói István 143.
Hosszúaszói (Hosszúaszai) Mihály 151.
Hosszútelke 128.
Hosszútelki Ferencz 128.
Hoszszútelki Mátyás 156.
Hoszszútelki Miklós 154.
Hozmán János 210, 321.
Hozó páter 276.
Hozó Péter 241.
Huber 273.
Hun 372, 385, 408.
Hunk 390.
Hunn Zakariás 253.
Hunyad megye 102, 128, 132, 144, 149, 169, 170, 174, 176, 177, 178, 180, 182, 183, 186, 186, 187, 188, 191, 192, 193, 195, 196, 197, 200, 203, 204, 205, 209, 210, 211, 212, 213, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 250, 251, 252, 293, 307, 318.
Hunyadi 513.
Hunyad-Klopotiva 192, 235.
Hunyad-Tornyafalva 211.
Hunyadi Ferencz 183, 310.
Huszár familia 286.
Huszár György 191.
Huszár György (ajtai) 263.
Huszár István 147.
Huszár Jeremiás 218.
Huszár Jeremiás (ajtai) 263.
Huszár József 214, 310, 328.
Huszár Mátyás 156.
Huszár Mihály 229.
Huszár Mihály (kolosvári) 282.
Huszár Péter 159, 161, 240.
Huszár Péter (tordamegyei) 281.
Huszti György 133.
Huttin (Hoczim) 297.
Hypocrates 495.

I.

Ibrányi Ferencz 128.
Ifiú Bertalan 121.
Ifiú István 144.
Ifiu János 137.
Ignácz 214.
Ignatius 452, 520.

Ikafalva 118, 207.
Ikafalva (Kézdi-) 171, 215.
Illés 142, 445, 446.
Illési Gáspár 131.
Illye 213.
Illyei Gábor 195.
Illyei László 222, 281.
Illyefalva 175, 183, 185, 208, 224, 506.
Ilyefalvi János 211.
Illyés (Illés) 219, 520.
Illyés András 171, 270.
Illyés Tamás 252.
Illyési Bálint 120.
Illyési János 137.
Illyésházi István 146.
Iloka László 149.
Ilona 525.
Imbusi Boldisár 122.
Imecs 521.
Imecs Antal 119, 424, 426.
Imecs Antal (imecsfalvi) 400, 402.
Imecs Damokos 180.
Imecs Frusina 395.
Imecs Ilona 105, 395.
Imecs Imre 142, 217.
Imecs István 200.
Imecs János 137.
Imecs Judit 105, 395.
Imecs László 221.
Imecs Mátyás 156, 231, 235.
Imecs Mihály 150, 231.
Imecs Mojzes 153.
Imecs Mózes 234.
Imecs Tamás 251, 252.
Imecsy Borbára 345.
Imets Antal 174, 175.
Imets István (háromszéki) 262.
Imets Judit 403, 406, 407, 412, 417.
Imets Tamás (háromszéki) 262.
Imecsfalva 119, 180, 200, 217, 221, 251.
Imre 142, 520, 521.
Imre József 214.
Imre László 221.
Imreffi János 139.
Imreh 217.
Imreh László 222.
Inankois (Ivánkics?) Demeter 123.
Incze 521.
Incze András 171, 174.
Incze András (csíki) 275.
Incze Benjámin 177.
Incze István 201.
Incze János 208, 209.
Incze János (csíki) 275.
Incze József 215.
Incze Márton (Szárazajtai) 286.
Incze Sámuel 248, 249.
Inczédi 514.
Inczédi fiak 287.
Inczédi György 190, 260.
Inczédi István 202, 276.
Inczédi József 214, 310, 312, 315.
Inczédi Mihály 227, 260.
Inczédi Pál 236, 238, 260.
Inczédi Péter 240, 241, 260.
Inczédi Sámuel 247.
Inczédi Zsigmond 244, 246, 261.
India 483.
Ira 481, 486.
Irenaeus 452.
Irus 481.
Isák 218, 520.
Istók 515.
István 143, 197, 516.
István Ábel 169.
Iszlai György 192.
Iszlai István 200.
Iszlai Zsigmond 246.
Ivánfalva 191.
Ivány 521.
Ivul Péter 241.
Izon 522.
Izsák 147, 450.

J.

Jabroczki 512.
Jabroczki Ádám 267.
Jabroczki família 287.
Jábroszki Ádám 194.
Jábroszki Gábor 194, 196.
Jábroszki János 212.
Jábroszki Mihály 230.
Jádi Márton 234.
Jáhézi (Jákózi = Jakucsi?) Boldizsár 122.
Jakab 136, 218, 520.
Jakabházi Pál 238.
Jakab Miklós 233.
Jakabos András (szászfalusi) 395.
Jakabos Gergely 194.
Jakabos György 395.
Jakabos Sámuel 249.
Jákob 450, 520.

Jakocs 521.
Jakots István 203.
Jakri 521.
Jakusics György 135.
Jalsoczki Ádámné (Ld. Kapi Erzsébet.)
Jancsó 515, 521.
Jancsó Gáspár 197.
Jancsó Mihály 227.
Jancsó Sámuel 247.
Jani 512.
Jankaffi Miklós 154.
Jankó Balás 120, 175.
Jankó Boldizsár 178, 262.
Jankó Elek 181, 285.
Jankó Ferencz 182.
Jankó Gáspár 131.
Jankó Ilona (Gyulai Istvánné) 105.
Jankó Imre 217.
Jankó István 200.
Jankó János 137.
Jankó László 222, 267.
Jankó Lőrincz 150.
Jankó Mihály 105, 228, 274.
Jankó Mihályné (maxai) 345.
Jankó Miklós 153, 154.
Jankó Péter 239, 240.
Jankó Péter (zágoni) 260.
Jankó Péterné (Damokos Susánna) 373, 396, 409.
Jankó Tamás 252, 262.
János 136, 205, 516.
Jánosi 515.
Jánosi Boldisár 178.
Jánosi István 205.
János király 391.
Jánosi Mózes 234.
Jánossi Boldizsár (buzaházi) 282.
Jára 23.
Jármi András 118.
Jármi György 191.
Jármi György (küküllővármegyei) 281.
Jármi Mihály 227, 229.
Jármi Miklós 232.
Ját 521.
Jeddi 521.
Jeddi Péter (udvarhelyszéki) 272.
Jegenye 100.
Jéhu 468.
Jekélius György 191, 270.
Jenei András 172, 278.
Jenei Mihály 226, 230.
Jenei Mihály (maros-bogáti) 317.
Jerám 521.
Jeremiás 218, 520.
Jeszenszki (Jesenczki) Pál 238, 406.
Jet 551.
Jezabel 446, 464.
Jezsuiták 118, 351.
Jesus Christus 490.
Jób, 218.
Jobbágy 511.
Jobbágy András 172.
Jobbágy Benedek 176, 277.
Jobbágy István 203.
Jobbágyfalva 232.
Jódi 521.
Jó János 141.
Jó Mihály 226.
Jó Mihály (kolosvári) 268.
Jónás 515.
Jónathán 520.
Joram 468.
Jorán 521.
Jordán Bálint 176.
Jóre 521.
Jósa 515, 522.
Jósa páter 279.
Jó Sámuel 247.
Jósika 515, 521.
Jósika Dániel 104, 180.
Jósika Dániel br. 179.
Jósika Dávid br. 179.
Josika Farkas 188.
Jósika Farkas (hunyadmegyei) 275.
Jósika Gábor 194, 260.
Jósa György 191.
Jósika Imre 104, 142, 217, 218, 284, 293.
Jósika István 104, 142, 143, 198, 260.
Jósika István br. 198.
Jósika József br. 214.
Jósika László 220.
Jósika Mózes 218, 234.
Jósika nemzet 13.
Jósika Sámuel 246, 248, 260.
Jósika Zsigmond 242.
Jövedécsi András 281.
József 214, 517.
József király (I) 82, 291.
József császár (I) 320.
Judás 447, 487, 489.
Judea 450.
Judith 525.
Juhász István 205.

Julia 525.
Julianus 495.
Juno 499.
Jurai János 141.
Jupiter 481.

K.

Kabos 521.
Kabos Farkas 125.
Kabos Ferencz 183.
Kabos Gábor 130, 194.
Kabos Gábor (kolosvmegyei) 273.
Kabos István 143.
Kabos János 138.
Kabos László (kolosvmegyei) 276.
Kabos Mihály 227.
Kabos Mihály (kolosvmegyei) 277.
Kabos Pál 237.
Kabos Péter 240.
Kabos Péter (kolosvmegyei) 280.
Kaczai Antal 119.
Kaczó László 223.
Kada István 202.
Kádár 515.
Kain 496.
Kájoni János 276.
Kakas János 209, 273.
Kakas Péter (háromszéki) 280.
Kakucsi Ferencz 185.
Kál 214, 216, 229, 244, 283.
Kalám 510.
Kalas 521.
Káldi András 173.
Káli Zsigmond (petki) 246.
Kállai András 118.
Kálmán 520, 521.
Kálmán Ferencz 125.
Kálmándi Mihály 150.
Kálmándi páter 276.
Kálnai Pál 158.
Kálnok 505.
Kálnoki 514.
Kálnoki Ádám 169, 283.
Kálnoki András 118.
Kálnoki András ifi 171.
Kálnoki Antal 174, 330.
Kálnoki Bálint 120, 176, 403.
Kálnoki Bálint (háromszéki) 267.
Kálnoki Benedek 121.
Kálnoki Borbála 332, 364, 365, 380, 388, 389, 394.
Kálnoki Damokos gr. 180.
Kálnoki familia 366.
Kálnoki Farkas gr. 187, 259.
Kálnoki Ferencz gr. 182, 331.
Kálnoki István 146, 203, 343, 344.
Kálnoki János 137, 141, 212.
Kálnoki József gr. 214.
Kálnoki József 215, 259.
Kálnoki Kata 469.
Kálnoki László 148.
Kálnoki Mihály 152, 226, 228.
Kálnoki Mihály (háromszéki) 267.
Kálnoki Pál 237.
Kálnoki Péter 160, 240.
Kálnoki Péter (háromszéki) 267.
Kálnoki Péterné 373. (Ld. Boér Sophia.)
Kálnoki Sámuel 13, 246, 247, 257, 346, 347, 358, 368, 378, 403, 407, 408, 412.
Kálnoki Tamás 251.
Kálnoki Tamás (háromszéki) 267.
Kaló 521.
Kalocsa 159.
Kaltemplat 275.
Kamár 521.
Kámán Mihály 152.
Kamuthi Balás 120.
Kamuthi Christóf 122.
Kamuthi Farkas 125.
Kamuthi István 144.
Kán János 211.
Kan Mózes 234.
Kanta 108, 109, 176, 199, 242, 352, 379, 394, 395, 396.
Kántor Mihály (szebeni) 270.
Kapi András 118.
Kapi Erzsébet 393.
Kapi Gábor 130, 195.
Kapi György 134, 135, 188, 258, 467.
Kapi János 389, 397.
Kapi Miklós 154.
Kapi Terézia 389.
Kapitány György 133.
Kapitány László 148.
Kapitány Pál 158.
Kapocseli Sorbán 251.
Kápolnási János 139.
Kápolnási Pál 238, 368.
Káposztás-Szt.-Miklós 348.
Kapronczai György 190, 268.
Kapturi János 142.
Kapusi Dániel 180, 272.
Kapusi János 138.
Kapusi Sámuel 248, 272.
Karácsonfalva 200.
Karácson Mihály 152.

Karakai Mihály 231.
Karakkai Mihály 228.
Karancsi Zsigmond 274.
Karánsebes 132.
Kárászi István 144.
Karatna 172. 184. 187. 194. 977. 215. 238. 246. 401. 420.
Karczmer Tamás 163.
Kardos 511.
Károly 219.
Károly császár (VI.) 82. 291, 301. 320. 321. 322.
Károly király (III.) 419.
Károly svéd király 293.
Károlyi 515.
Károlyi Ádám 118.
Károlyi Boldizsár (dési) 263.
Károlyi familia 368.
Károllyi István 146. 201, 267.
Károllyi László 149.
Károlyi Sámuel 249.
Károlyi Sófia 344. 368.
Károly-Fejérvár 101. 102. 117, 145. 153. 162. 167. 178. 184. 190. 169. 200. 201. (A többit ld. Károlyvár.)
Károlyvár 102. 166. 233. 237, 240. 247. 2.8. 294. 318. (Ld. Károly-Fejérvár.)
Karva 12.
Kasla András 118.
Kassa 118. 202.
Kassai (Ld. Cassai.)
Kassai István 143.
Kastal György 190.
Kastal János 206.
Kaszás Pál 237, 275.
Kászon 171, 179. 199. 214. 217. 219, 226. 232. 233. 252. 319. 350.
Kászon (Nagy-) 396.
Kászoni 513.
Kászoni Imre 278.
Kászoni István 203.
Kászoni János 209, 213, 273, 287, 293. 298, 319. 320. 321. (Ld. Bornemisza János.)
Kászoni Mihály 226.
Kászoni Miklós 155. 232.
Kászoni Sándor 250.
Kászoni Sámuel 248.
Kászonszék 319.
Kászon-Ujfalu 238. 383, 405.
Katalin 525.
Katona 511.
Katona István 279.
Katona Pál 237. 265.
Katona Zsigmond 245.
Katonai György 192.
Katonai István 200.
Katonai Mihály 151. 152. 227. 230.
Kávási Miklós 155.
Kávási Péter 240.
Kávási Péter (kolosvári) 276.
Kecze 17. 42, 43. 235, 349. 354.
Kecseti familia 287.
Kecseti László 148.
Kecsuti Gáspár 131.
Keczelei András (kolosvmegyei) 281.
Keczelei Mihály (kolosvmegyei) 285.
Kedeházi Zsigmond 246.
Kékedi Balás 120.
Kékedi György 133.
Kékedi Sigmond 162.
Kelemen 147, 219. 521.
Kelemen György 190.
Kelemen János 208.
Kelemen János (csíki) 276.
Kelementelke 183.
Kelemési Mihály 151.
Keméndi János 140.
Kemény 511.
Kemény Ádám 169.
Kemény Boldisár 177, 257. 284.
Kemény Ferencz 127. 128.
Kemény György 134.
Kemény Imre 142.
Kemény István 143. 146.
Kemény János 12. 135. 138. 139. 179. 206. 207. 240. 257, 276.
Kemény László 12, 220. 295. 317.
Kemény Márton 157.
Kemény Péter 240. 260.
Kemény Sámuel 246, 312, 324.
Kemény Sándor 250, 257.
Kemény Simon 12, 249, 259. 284. 466.
Kemény Zsigmond 242.
Kencsus Balás 120.
Kencsucs Kelemen 147.
Kengyel Gábor 196.
Kengyel Mihály 230.
Kend 217, 522. (Ld. Kis-Kend.)
Kende Gábor 264.
Kende Márton 264.
Kendeffi 511.
Kendeffi Ádám 170.
Kendeffi Gábor 195. 260.
Kendeffi Gáspár 41. 196. 257.

endeffi István 144.
endeffi János 139, 207, 209, 267.
Kendeffi László 221, 222, 223.
Kendeffi Pál 238, 257.
Kendeffi Miklós 154, 233.
Kenderes 511.
Kenderesi Gáspár 197.
Kenderesi István 204.
Kenderesi János 213.
Kenderesi Mihály 231.
Kenderesi Mózes 234.
Kendi Antal 119.
Kendi Farkas 125.
Kendi Ferencz 126.
Kendi Gábor 129.
Kendi István 147.
Kendi János 139, 209, 258.
Kendi-Lóna 485.
Kendi Sándor 162.
Kénos 237.
Kénosi Ferencz 185, 276, 284.
Kénosi Zsigmond 244.
Kénosi Zsigmond (városfalvi) 284.
Kercsedi János 208.
Kerekes 515.
Kerekes Izsák 218.
Kerekes Zsigmond 245.
Kerelő-Szent-Pál 466.
Keresd 63.
Keresztes 117, 120, 126, 131, 136, 138, 143, 156, 161, 162, 163, 339, 340, 511.
Keresztes diák 343.
Keresztes József 215, 216.
Keresztes Márton 233, 285, 292, 303.
Keresztes Mózes 234.
Keresztes Sámuel 161.
Keresztesi familia 286.
Keresztesi Ferencz 127.
Keresztesi István 203.
Keresztesi Pál 157, 260, 475.
Keresztesi Sámuel 246, 258, 282, 475.
Keresztszegi Mihály 230.
Keresztur (Szitás-) 244.
Kereszturi 513.
Kereszturi Christóf 123.
Kereszturi István 199, 204, 262.
Kereszturi János 206, 259.
Kereszturi Mihály 228, 262.
Kereszturi Miklós 231, 304.
Késcsináló 515.
Keserű 511.
Keserű Gergely 194.
Keserű Ferencz 183.
Keserű János 139.
Keserű József 215.
Keserű Lázár 224.
Keserű Pál 237—8, 401.
Keserű Péter 240.
Keserű Simon 249.
Keszei János (óvári) 209, 272, 287.
Keszelei András 173.
Keszelei Mihály 228.
Keszkety 151.
Keszler György 332.
Kézd 148, 189.
Kézdi-szék 170, 172—6, 178, 183, 184, 190, 195—6, 200, 201—2, 207, 209, 215, 217, 218, 225, 227, 235, 238, 244, 245, 247, 249, 234, 253, 257, 258, 344, 363, 402, 420, 423.
Kézdi-Dálnok 219.
Kézdi-Esztelnek 228.
Kézdi-Ikafalva 215.
Kézdi-Léczfalva (Ld. Léczfalva.)
Kézdi-Lemhény (Ld. Lemhény.)
Kézdi-Márkosfalva 231.
Kézdi-Martonos 224.
Kézdi-Pollyán 183, 193, 219.
Kézdi-Szentkatolna 194.
Kézdi-Szentlélek 123, 149, 155, 158, 160, 163, 175, 202, 209, 219, 391, 397, 398, 415—7. (Ld. Szentlélek.)
Kézdi-Vásárhely 108, 192.
Keve 332.
Kibéd (Ld. Maros- és Udvarhel Kibéd.)
Kilén 521.
Kilyén 521.
Killyén 176, 180, 193, 506.
Killyén Dániel 180.
Killyéni György 193.
Kimita János 210.
Kinder 496.
Kinder János 312.
Kinigsegg 301, 302.
Kinszki gr. 168.
Király Albert 119.
Királyfalva 177, 248.
Királyfalvi János 139.
Király György 134.
Király Sámuel 249.
Kis 512.
Kis András 174.
Kis Anna 525.

Kis Balás 175.
Kis-Baczon 343—4.
Kis-Barcsai János 213.
Kis Boldisár 178.
Kis Boldizsár (papolczi) 285.
Kis-Borosnyó 207, 209, 508.
Kis Demeter 123.
Kisfaludi Antal 119.
Kisfaludi Christina 391.
Kisfaludi familia 287.
Kisfaludi Ferencz (fejérvármegyei) 267.
Kisfaludi Ferencz 368.
Kisfaludi István (fejérvármegyei) 267.
Kisfaludi József 215.
Kisfaludi Kristina 368.
Kisfaludi Mihály deák 265. (Ld. Küsfaludi.)
Kis familia 391. (Ld. Küs.)
Kis Farkas 125.
Kisgalambfalvi János deák 280.
Kis Gáspár 197.
Kis János 140.
Kis József 215.
Kis-Kaszla 373.
Kis-Kászon 388.
Kis-Kend 151, 220, 248. (Ld. Kend.)
Kis Márton 233.
Kis Pál 238.
Kispál Bálint 176.
Kispál László 222.
Kis Péter 241.
Kis-Szőllős 365, 405, 411—2, 418.
Kis Tamás 163.
Kisvárdai Péter 304.
Kitid 187.
Kitonics 320.
Klára 525.
Klein János br. 207.
Klein János 210, 270, 312.
Klobusiczki András 118, 173, 260.
Klobusiczki Ferencz 185, 326.
Klopotiva (Hunyad-) 235.
Klopotivafalva 216.
Klöckesperg 271.
Klubosóczki András 260. (Ld. Klobusiczki.)
Knyezovics Zsigmond 244.
Kóbor familia 511.
Kocsárd 221.
Kocsárd (Oláh-) 248.
Kocsis Péter 241.
Koczkán János (marosszéki) 270.
Koczkán Márton 233.
Koczkán Márton (marosszéki) 270.
Kodra Máté (máramarosi) 275.
Kohári 314.
Kollát István 143.
Kollatovith familia 286.
Kollatovith György 258.
Koller Ferencz 185.
Kolocsa (Ld. Kalocsa.)
Kollonics 358, 360, 406.
Kolos 197, 199, 203, 212, 221, 227, 230, 236, 240, 244, 250, 272, 279, 293, 297, 312, 320, 332, 357.
Kolos-Doboka 208.
Kolosvár 25, 27, 59, 267, 296, 299, 302, 308, 357, 358, 372.
Kolosvári 513.
Kolosvári Dávid 495.
Kolosvári István 270.
Kolosvári Sámuel 248.
Kolosvári Sámuel (fejérvári) 280.
Kolozs m. 126, 144, 175, 177, 179, 183, 187, 1888, 194, 195, 200, 204, 209, 228, 237, 271, 279, 300.
Kolozsvár 98, 99, 100, 101, 102, 108, 121, 130, 145, 152, 161, 170, 172, 173, 175, 185, 189, 190, 191, 192, 197, 202, 208, 209, 210, 211, 215, 217, 218, 225, 227, 228, 229, 233, 236, 237, 239, 240, 247, 258, 266, 271, 272, 275, 277, 278, 281, 294, 295, 318, 320, 322, 328, 329, 351, 352, 382, 383, 384, 386, 390, 392, 393, 396, 397, 398, 399, 404, 405, 412.
Koltsár 515.
Kolumbán János 211.
Kománfalva 315.
Komáromi István 272.
Komáromi Izsák 218.
Komáromi János 213, 267.
Komáromi János deák 281.
Komáromi József 216.
Komáromi Lajos 225.
Komjátszegi Sámuel 249.
Komolló (Sepsi-) 218.
Komolló 233, 234, 507.
Komornik Péter 160.
Koncz Boldisár 178, 272, 281.
Koncz Gábor 194, 195, 260, 284.
Koncz József 214, 274.
Koncz Sámuel 247.
Koncza 183.

Konrád András 173.
Konrád Demeter 181.
Konrád Sámuel 247, 292.
Konstantinápoly 238, 444.
Kopacseli Sorbán 277.
Kopacz János 209.
Kopasz 512.
Kopasz János (hunyadvármegyei) 273.
Kopcsa Pál 238.
Koppány 245.
Korda familia 393.
Korda Ferencz 183.
Korda György 189, 389, 382, 383, 388.
Korda László br. 221.
Korda Sándor 250.
Korda Sigmond 162, 242, 243, 284, 287, 303, 354, 356, 392, 393.
Koris 521.
Korlátovith György 190.
Kormos Ábel 169.
Kornis 511.
Kornis Anna 77.
Kornis Antal gr. 174, 307, 326, 328.
Kornis Boldisár 122.
Kornis Gáspár báró 12, 52, 104, 106, 127, 131, 196, 257, 466.
Kornis Gergely 132.
Kornis György 135.
Kornis Ferencz 127, 128, 129, 182, 203, 305.
Kornis Farkas 125.
Kornis István 198, 203, 292, 293. 300, 309.
Kornis János 139.
Kornis Mihály 151, 152, 226, 229.
Kornis Miklós 153.
Kornis Péter 240.
Kornis Sigmond 162.
Kornis Zsigmond gr. 14, 242, 243, 292, 294, 309.
Korod-Szent-Márton 187, 192, 193, 195, 205, 245, 299, 373, 398, 412, 418.
Koronka 208, 209.
Kósa Bálint 176.
Kósa Márton 156.
Kósa Péter 160.
Kós János 213.
Kós Mihály 282.
Kosta gr. 275.
Kovács Boldizsár (udvarhelyszéki) 269.
Kovács Ferencz (kereszturi) 268.
Kovács István (bándi) 272, 274, 281.
Kovács János 141, 211, 274.
Kovács József 215.
Kovács Mihály 230.
Kovács Péter 160, 240, 241, 280.
Kovács Tamás 252.
Kovács Zsigmond 244, 267, 268.
Kovacsóczi Farkas 125, 139.
Kovacsóczi János 139.
Kovacsóczi Sigmond 162.
Kovászna 173, 175, 180, 181, 137, 193, 194, 195, 196, 201, 204, 222, 237, 238, 244, 246, 252.
Kováts Boldisár 178.
Kováts Ferencz 187.
Kováts György 192.
Kováts István 201.
Kováts Mátyás 235.
Kozák Bertalan 177.
Kozd patak 337.
Kozma 147, 515, 520, 521.
Kozma András 174.
Kozma Antal 175.
Kozma Gábor 195.
Kozma Ferencz 184.
Kozma István 199, 201, 202.
Kozma József 214.
Kozma Kelemen 219, 258, 285, 287.
Kozmás 398.
Kozma Simon 249, 264.
Köblös 511.
Köblös János (enyedi) 207.
Köblös János 211, 212.
Köblös Péter 241, 310.
Köbölkúti András 172.
Köbölkúti András (kolosvári) 269.
Köhalom 123, 306, 389, 390.
Köhalomszék 386.
Köhér 393.
Kökös 180, 243, 506.
Köleséri 495.
Köleséri Sámuel 246, 287, 292.
Költő Bálint 176.
Könczei András 172.
Könczei Dávid 179, 401.
Könczei Farkas 187.
Könczei Ferencz 184, 262.
Könczei Gábor 194, 262, 391, 420
Könczei Gáspár 420.
Könczei Gergely 193.
Könczei György 420.
Könczei József 215.
Könczei Kelemen 219.

Könczei Mihály 228. 229. 262.
Könczei Sándor 250.
Könczei Zsigmond 243.
Köpecz 176, 190, 215. 251, 343.
Köpeczi András 118.
Köpeczi György 192.
Köpeczi János 139.
Köpeczi Mihály 151, 227, 272.
Köpeczi Tamás 164.
Körispatak 343.
Körmöndi Imre 217.
Körmöndi Pál 158.
Körösi György 190, 266.
Körösi István 204.
Körösi Mihály (kolosvári) 282.
Körösspatak 121, 176. 178, 180, 182, 347, 505.
Kőszegi Zsigmond 244.
Köszvényes 466.
Kővár 121, 141, 152, 170, 178, 191. 192, 195, 202, 203, 204, 206. 211, 212, 216, 223, 226, 227, 230, 232, 241. 248. 279. 283. 293. 297, 484.
Kövér 512.
Kövér Ferencz 184.
Kövér Gábor 130, 195.
Kövér Gáspár 197.
Kövér Mihály 228.
Kövesd 151, 183, 201, 220, 221, 235, 240, 249, 250, 299. 366, 373, 388, 396, 405, 406, 407, 412. 413. 417.
Kövespataka 372.
Közép-Szolnok m. 169, 170, 175, 176, 178. 182. 186. 195, 196. 202. 203, 204, 211, 2. 223, 238. 241, 245, 250. 293.
Krajnik 512.
Krajnik János 213.
Krajova 315.
Krakkai Boldisár 177.
Krakkai Péter 241.
Kraszna 144, 181, 186. 191, 192, 202. 203, 204. 211, 216. 220, 223. 229. 230, 240. 245. 248. 293. 332.
Kraszna megye 212, 283.
Kriecbaum (Kriegbaum) 271.
Krim 484.
Krisa 521.
Kristóf 122. 178.
Krisztina 525.
Kriván 493.
Krizba 177.
Krizbai Mihály 285.
Kubinyi Ádám 170.
Kubinyi László 222.
Kubinyi László (fejérvári) 269.
Kucsuláta 18, 175.
Kuk Mózes 234.
Kulyák 512.
Kun 512.
Kun Antal 119.
Kun Dániel 179.
Kun Farkas 187.
Kun Gáspár 131, 196.
Kun Gergely 132, 193.
Kun György 135.
Kun István 147, 198, 200, 203, 204, 257, 281, 287.
Kun László 220. 221, 222. 263, 267.
Kun Lázár 224.
Kun Mátyás 235.
Kun Mihály 229, 263.
Kun Miklós 231, 232, 257.
Kun Zsigmond 179, 242, 287, 292. 305, 310.
Kurtány József (kolosvári) 276.
Kurtapatak 180.
Kurtyán József 215.
Kurucz (Kuruczok) 172. 178, 236, 252, 268, 269, 274. 275, 277.
Kurzák Demeter 123.
Kuti György 190.
Kuzdi Miklós 154.
Küküllő folyó 40.
Küküllő megye 119, 131, 143, 147, 155, 169, 182, 183, 184. 185, 186, 189, 190, 191. 193. 198, 200, 202. 208, 211, 217. 222, 229, 232, 233, 234, 236, 238, 239, 244, 241, 245, 246. 248. 293, 303. 305. 348, 363. 471.
Küküllő-Almás 178, 188.
Küküllő-Bénye (Ld. Bénye.)
Küküllő-Bernáld 191.
Küküllő-Besenyő 191. 195.
Küküllő-Bonyha (Ld. Bonyha.)
Küküllő-Damján 248.
Küküllő-Domáld 192.
Küküllő-Egrestő 211. 212.
Küküllő-Ernye 191, 216.
Küküllő-Gyulás 233.
Küsüli Márton 157.
Küküllő-Mikefalva 138.
Küküllő-Pócsfalva 193.
Küküllő-Radnót 221.

Küküllő-Széplak 134, 185.
Küküllővár 232, 248.
Küküllő-Sályi 211, 216.
Küküllő-Sáros 185, 203.
Kürti Vitéz Lászlóné (Ld. Károlyi Zsófia.)
Küs Bálint 176.
Küs Dávid 179.
Küs Farkas 188.
Küs Ferencz 184.
Küs Lajos 225.
Küs Miklós 232.
Küs Péter 160.
Küsfaludi Ferencz 184.
Küsfaludi Mihály 228.

L.

Laborfalva 507.
Lachesis 480.
Lactantius 452.
Lacz András 117, 118.
Laczok Mihály 152.
Ladányi Gergely 132.
Ladányi György 135.
Ladányi István 278.
Ladányi János 140, 279.
Ladányi Mihály 228.
Ladon 521.
Lainkereki Máté deák 279.
Lajos 149, 225, 518.
Lajos Ferencz 184.
Lajos István (háromszéki) 264.
Lajos János 209.
Lajos János (háromszéki) 264.
Lajos Mózes 234.
Lajos Tamás 163.
Lakatos 515.
Lamprik Imre 218.
Lándorfejérvár 297.
Langlett 285.
Láposi Pál 238.
László 148, 220, 517.
László András 118, 171, 174.
László András (ikafalvi) 172, 401.
László Balázs (hatolykai) 176, 266.
László Ferencz 184.
László István (gyergyai) 276.
László János 207, 209, 211.
László János (háromszéki) 266.
László János (gyergyai) 276.
László László 222.
László László (háromszéki) 266.
László Mihály (czófalvi) 227.
László Péter 242.
László Zsigmond 245.
Lászlóffi Gergely 193.
Lászlóffi István 201.
Lászlóffi János 208.
Lászlóffi Pál 236.
Lászlóffi Máté 235.
Lászlóffi Sámuel 247.
Lászlóffi Tamás 252.
Latrán János 138.
Laverna 481, 482.
Lázai István 146.
Lázár 149, 224, 511, 520.
Lázár Ádám 169.
Lázár András 117.
Lázár Antal gr. 174—5.
Lázár Balás 120.
Lázár Borbára 403, 407, 412, 416.
Lázár Egyed 124.
Lázár Erzsébet 346—8.
Lázárfalva 184, 201, 207, 230, 409.
Lázár familia 103.
Lázár Farkas (szárhegyi) 125.
Lázár Farkas 125.
Lázár Ferencz 126, 169, 182, 183, 292, 310, 312, 314, 325.
Lázár Gábor 129, 194.
Lázár György 135, 188, 259.
Lázár Imre 142, 217, 259.
Lázár István 143, 144, 198, 205, 257.
Lázár János 137, 139, 206, 309, 317, 324, 333.
Lázár Kelemen 219.
Lázár László 221.
Lázár Lőrincz 150.
Lázár Péter (szárhegyi) 160.
Leál 522.
Lébi László 148.
Léczfalva 175, 176, 177, 180, 183, 195, 202, 207, 215, 229, 234, 235, 242, 244, 252.
Léczfalvi Bálint (háromszéki) 281.
Léczfalvi Ferencz 184.
Léczfalvi Pál 237.
Leczmig (Lecznig?), Miklós 154.
Legárd 521.
Lehoczki Pál 279.
Leiningen 271.
Lemhény 187, 190, 197, 210, 215, 233, 234, 238, 247, 249, 395.
Lénárd 149, 520.
Lencsus Mihály 151.
Lendvai 512.

Lengyel 129. 136. 147. 172. 207. 512.
Lengyelfalva 244.
Lengyel László 223.
Lengyelország 28, 159, 269.
Lentulus 512.
Leo Gábor (fejérvármegyei) 269.
Leopoldus (I.) császár 12, 39, 358, 360, 389.
Leren 490.
Leptai Menyhért 156.
Lesi Ferencz 128.
Lestyán Mátyás 235.
Lészai familia 287.
Lészai Gáspár 196.
Lészai István 203.
Lészai István (fogarasi) 266.
Lészfalvi Ferencz (bonyhai) 285.
Letenyei Pál 272.
Léthai István 198.
Leubnigteluky 337.
Léva 128. 139.
Lévai Farkas 125.
Lévai János 139.
Lévai Mihály 228, 268.
Libanus 487.
Lictenstein (= Lichtenstein) 270.
Liciska 495.
Liliumfeld 376.
Lipcsei familia 287.
Lipcsei György 190. 281.
Lippai Balás 120.
Lippai Gergely 132.
Listius István 146.
Lisznyó 205. 506.
Lisztus János 140.
Lisztus János ifibb 140.
Lobkovics 315. 322.
Lobkovicz 318.
Lodomeria 338.
Longistus 452.
Lorándfi 511.
Lorándfi Sigmond 162.
Lorántffi familia 287.
Lőrincz 149. 224. 520.
Lőrincz György 232.
Lőrincz Miklós 232.
Lőrincz Miklós (háromszéki) 277.
Lőrincz Zsigmond 244.
Losád 217.
Losonczi István 118.
Losonczi János 209.
Lotharingi Ferencz herczeg 309, 311. 333.
Lotharingi Károly hg. 278.
Lóvei Sámuel 278.
Lox Simon 162.
Lucifer 481, 495, 496.
Luczai András 266. 173.
Luczai familia 287.
Luczai István 266.
Luczai János 209. 266.
Luczai László 222. 266.
Luczai Sámuel 247.
Luczai Sámuel (tordavmegyei)283.
Luczai Sorbán 251. 266.
Lugosi Ferencz ifibb 185.
Lugosi Ferencz 186. 266.
Lugosi István 199. 266.
Lugosi László 244.
Lugosi Zsigmond 244.
Lukács 150. 225.
Lukács András 173.
Lukács Balás 176.
Lukács Balázs (udvarhelyszéki) 266.
Lukács János 210. 212.
Lukács János (hunyadvármegyei) 281.
Lustai János 138.
Luther 246.
Luther Márton 504.
Luts 494.
Lutter Márton 453. 454. 457.

M.

Machiavellus 480. 482.
Macskási 417.
Macskási familia 286.
Macskási Boldizsár 122. 177. 258. 474.
Macskási Farkas 187, 330.
Macskási Ferencz 126. 128—7. 184. 186. 187. 258.
Macskási Imre 217. 265.
Macskási János 207. 285.
Macskási László 221. 222. 258.
Macskási Mihály 226. 265. 474.
Macskási Miklós 231. 232.
Macskási Péter 160. 222. 239. 240. 260, 265.
Macsuri Benedek 121.
Maczesdi Miklós (hunyadvmegyei) 281.
Maczó János 138.
Madaras 213.
Madács Péter 269.

Mádéfalva 183. 219. (Ld. Csík-Mádéfalva.)
Madarász Mátyás 235. 269.
Magni 271.
Mágócsi Ferencz 128.
Mágóczi Tamás 164.
Magos 512.
Magyar 28.
Magyar-Bölkény 248.
Magyaró (Torda-) 241.
Magyarok 430.
Magyarország 42. 60. 127. 158. 173. 195. 202. 239. 264. 267. 269. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 281. 282. 291. 415.
Magyarós 507.
Magyarós Benedek 176.
Magyarósi András 173.
Magyar Bálint 121.
Magyar Geczi (Bethlen Gergely) 27.
Magyaros Benjámin 177.
Majai Gábor 196.
Majláth Gábor 130.
Makai Ágaston 119.
Makai Dávid 179.
Makkfalva 173. 194. 210. 252.
Makó Gergely 132.
Makó György 134.
Makra István 204.
Makra László 224.
Makrai Ferencz 186.
Makrai György 192.
Makrai István 144. 203.
Makrai József 216.
Makrai Pál 158.
Makrai Péter (hunyadvmegyei) 265.
Makrai Zsigmond 245.
Maksai (Magsai) László 149.
Málnás (Sepsi-) 315. 505.
Malomviz 233.
Mankós János 209.
Mantua 285, 286.
Mara 522.
Mara István 205.
Mara László 221. 223.
Maradék Bálint 120.
Máramaros 14. 156. 189. 190. 198. 199. 214. 222. 235. 240. 244. 297. 325. 489.
Mara Mátyás 235.
Mara Péter 241.
Mara Zsigmond 245.
Maresinai Dávid 179.
Maresinai Zakariás 253.
Marcus 520.
Mardok 521.
Mareffi György 192.
Maresani 278.
Margai István 146.
Margai János 139.
Margai Miklós 154.
Margit 526.
Mária 449. 525.
Máriaffi 511.
Máriaffi Dávid 179, 310, 312.
Mária Izsák 218.
Máriai Zsigmond 245.
Máriási Pál 237. 277.
Mária Terézia 301. 309. 311.
Márk 157.
Markó 515. 521. 522.
Márkó Bálint 176.
Markó István 278.
Markó Lajos 225.
Markó Sándor 250.
Markos 506.
Markos Dániel 180.
Márkosfalva (Kézdi-) 205. 208. 231. 232. 238.
Márkosfalvi Márton 345.
Márkos Ferencz 187.
Márkos Gábor 195, 196.
Markos István 200, 202.
Markos János 270.
Márkos László 222.
Márkos Pál 238.
Márkos Péter 241.
Markos Sándor 250.
Márkos Tamás (szentiványi) 252.
Markucsáni Farkas 188.
Markucsáni Péter (hunyadmegyei) 269.
Markutsán Péter 239.
Maros folyó 17. 184.
Maros-Ákosfalva 230. 249. (Ld. Ákosfalva.)
Maros-Bogát 205.
Marosi Zsigmond 246.
Maros-Jára 211.
Maros-Köd 186. 248, 250. 252.
Maros-Makfalva (Ld. Makkfalva.)
Maros-szék 82. 128. 131. 135. 149. 152. 153. 160. 170. 172. 174. 180. 186. 188. 190. 191. 192. 193. 194. 195, 196, 197. 199. 200. 201. 205. 206, 207. 208. 209. 210. 211. 212, 214, 215. 216. 217. 221, 222, 223. 225. 226, 227. 228. 229, 230, 231. 232. 233, 234, 235. 237. 238.

240. 241. 242, 244. 245, 246. 247. 248, 249, 250, 251, 252. 272. 277, 280, 304, 329, 357.
Marosújvár 475.
Maros-Vásárhely 103, 190, 275, 283. 314.
Maróthi Dávid (udvarhelyszéki) 276.
Maróti Dávid 179.
Marti János 415.
Martiházi Bálint 121.
Martiházi Pál 158.
Márton 156, 233, 519, 521.
Márton Benedek 177.
Márton Benedek (háromszéki) 273.
Mártonfalva 188, 217. 234, 373. 387. 405.
Mártonffi György 188, 270, 292, 293. 295. 300.
Márton István 202.
Márton Lőrincz 225.
Márton Mihály 369, 415.
Márton Miklós 232. 306.
Márton Miklós deák 390.
Martonos (Sepsi-) 225, 247. 252. 504.
Martonosszeg 394.
Máté 157. 520.
Máté Miklós 342.
Mátéh 235.
Mátéh Gábor 196.
Máthé Ferencz 186.
Mátis 522.
Matisfalva 195. 201. 222, 247.
Matolcsi György 191.
Matskási 514.
Mattyasóczki Zsigmond 273.
Mátyás deák 277.
Mátyás király 433, 461. 462.
Mátyás (név) 155. 235, 520, 521.
Mátyus György 191.
Mátyus Tamás 163.
Maurer 512.
Maurer Ferencz 183.
Maurer Gábor 194, 195, 282, 292.
Maurer István 198.
Maurer József 229, 215.
Maurer Márton 233.
Maurer Mihály 259, 229, 228.
Maxa 212, 217, 220, 221, 222.
Maxai 514.
Maxai Balázs (kolosvmegyei) 119.
Maxai Balás 175, 264.
Maxai Dénes 123.
Maxai Ferencz (marosszéki) 128.
Maxai Ferencz 264.
Maxai Mihály 227.
Maxi József 214.
Medgyes 12, 15, 126. 132, 141. 147, 161, 202, 247. 270, 291, 298. 301, 304, 310, 368, 373. 386. 401. 405. 408, 437.
Megyeri Ferencz 129.
Megyesi 513.
Méhes 365, 367, 369. 408.
Menander 522.
Ménesági Lőrincz 225.
Menyhárd 515.
Menyhárt 156, 235. 452. 521.
Menyhárt Péter (fogarasi) 275
Méra 515, 522.
Méra János 213.
Meskó 515.
Mészáros 515.
Mészáros familia 415.
Mészáros János 372.
Mester 515.
Meszelényi István 204.
Mező-Szengyel 217.
Mező-Csány 472.
Mezei 513.
Midas 484.
Miczki Tamás 164.
Mihácz Mihály 285.
Mihálcz 521.
Mihálcz Ádám 170.
Mihálcz Balás 120, 175, 423.
Mihálcz Elek 181.
Mihálcz Ferencz 127. 183.
Mihálcz István 144. 198. 203.
Mihálcz János 138, 209. 213.
Mihálcz János (háromszéki) 262.
Mihálcz János (lemhényi) 262.
Mihálcz János (nyujtódi) 207.
Mihálcz József 214.
Mihálcz József (polyáni) 399.
Mihálcz Kelemen 219.
Mihálcz László 223.
Mihálcz Márton 233.
Mihálcz Mihály 226. 227. 228. 401.
Mihálcz Mihály (torjai) 262.
Mihálcz Miklós 154. 198. 231. 232.
Mihálcz Miklós (torjai) 262.
Mihálcz Pál 238.
Mihálcz Péter 239. 401. 423.
Mihálcz Sámuel 247.
Mihács Benedek 121.
Mihács Ferencz 184.
Mihács Ferencz (egrestői) 284.
Mihács Mihály 228.

Mihács Mihály (háromszéki) 267.
Mihálcsa György 190.
Mihálcsa Péter 161.
Mihály 150, 225, 519.
Mihály Dániel 180.
Mihály deák 278.
Mihályfalva 206, 226.
Mihályfalvi István 146.
Mihályfi János 140.
Mihályfi István 146.
Mihály Imre 142.
Mihály Máté 235.
Mihály pater 277.
Mihály vajda 59, 122, 125, 127, 131, 137, 141, 143, 150, 151, 152, 153, 158, 163.
Mihocsa Ferencz 184.
Mihocsa Ferencz (fejérvári) 266.
Mihocsa Gábor 196.
Mihocsa Mihály (fejérvári) 266.
Miholcsa Ferencz 186.
Miholcsa Mihály 227.
Mike 521.
Mike Demeter 181.
Mike Ferencz 186.
Mike Lőrincz 225.
Mikes 347, 372, 412, 515.
Mikes Antal gr. 174.
Mikes Benedek 121.
Mikes Boldisár 122.
Mikes familia 414.
Mikes Ferencz gr. 129, 183, 285.
Mikes Gábor 130.
Mikes István 143, 198, 203, 285, 324, 326, 331.
Mikes János 138, 141.
Mikes József 215.
Mikes Károly gr. 219.
Mikes Kelemen 106, 219, 258, 268, 475.
Mikes Mihály br. és gr. 13, 27, 152, 225, 229, 282, 283, 292, 300, 321, 357, 378, 408, 426.
Mikes Miklós 153.
Mikes Pál 158, 236, 258.
Mikes Tamás 251.
Mikes Zsigmond 162, 345.
Mikeszásza 128, 173, 187, 203, 222, 223, 227, 237, 243, 250.
Mikháza 14, 102, 352.
Mikházi István (csíki) 274.
Mikle Mihály 230.
Mikle Miklós 232.
Miklós 153, 231, 453, 518.
Miklós Demeter 273.
Miklós Ferencz 184.
Miklós György 193.
Miklós István 143, 413.
Miklós István (kis-kászoni) 388.
Miklós József (dálnoki) 214.
Miklós Márton 413.
Miklós Márton (kis-kászoni) 388.
Miklós Pál 373, 388, 405.
Miklós Péter 241.
Miklósvár 154, 173, 176, 189, 190, 191, 195, 210, 223, 224, 229, 238, 240, 247, 316, 343, 344.
Miklósvár-Köpecz (Ld. Köpecz.)
Miklósvár-szék 172, 202, 214, 237, 240, 251, 363, 387.
Mikó 522.
Mikó Ádám (csíki) 170, 261.
Mikó Anna 395.
Mikó Ferencz 125, 126, 182.
Mikó Gábor 130, 195.
Mikó Gábor (kolosvármegyei) 269.
Mikó György 133.
Mikó István 145, 198, 204, 258.
Mikó István (kolosvármegyei) 269.
Mikó János (sögöti) 209.
Mikó János 212.
Mikó János (csíki) 261.
Mikó József 214.
Mikó József (csíki) 283.
Mikó Lázár 224.
Mikó Mihály 152.
Mikó Miklós 153, 155, 231.
Mikó Miklós (bodoki) 262.
Mikó Pál 238.
Mikó Péter 159, 161, 240.
Mikó Péter (csíki) 261.
Mikola 515, 521.
Mikola familia 287, 324.
Mikola János 206.
Mikola László 149, 220, 292, 324.
Mikola Zsigmond 243, 258, 471.
Mikola Zsigmond (szamosfalvi) 282.
Mikonya Boldizsár 178.
Mikra 521.
Miksa 515.
Miksa György (diódi) 188.
Miksa György 371, 400.
Miksa István 199.
Miksa János 208.
Miksa László 221.
Miksa Miklós 232, 371, 400.
Mikse István (diódi) 263.
Mikvár 389.
Mikvásár 411, 418.

:apitány 4, 5, 6.
zent (Fejér m.) 177, 179,
zenti Antal 175.
zenti Benedek 121.
zenti Gábor 130.
va 518.
iták 108.
ló 143, 152.
515.
Gábor 196.
György 191.
Imre 217, 285.
Zsigmond 243.
lczi Sámuel 249.
lczi Zsigmond 243, 283.
di László 148.
György 192.
ın Ágaston 171.
ın János 209.
noki Pál 237.
sáni András 173.
125, 139, 140, 157, 238,
244, 342.
514.
András 342.
Farkas 125.
Gábor 195, 266.
György 342.
István 144, 203.
János 139.
László 222.
Mihály 342.
Miklós 154.
Sándor 250.
ned (II.) 444.
s (Ld Mózes.) 234.
va (Moldva, Moldua, Molda) 3, 202, 278, 314, 315,
320.
ıtor 99, 100, 132, 136, 210.
Gábor 129.
Gergely 132.
István 144.
János 139.
Lőrincz 225.
Mihály ifibb 151.
Mihály öreg 151.
Péter 242.
ıx pater, jezsuita 277.
ındai László 148.
ındai Mihály 152.
iki gr. 278.
ıi 512—3.
Mihály 343
Mosoni Ferencz 186.
Mózes (Mojses, Mojzes) 153, 454, 518.
Mucsi Kozma 273.
Muhi 337, 338, 339, 340, 341, 342.
Munkácsi János 212.
Murando 272.
Murgan Demeter 273.
Murza 521.
Musai János 138.
Musnai 513.
Musnai Márton (udvarhelyszéki) 281.
Mussling 314.
Muszka 77.

N, Ny.

Nádas patak 100.
Nádasdi gr. 14.
Nádasdi Tamás 164.
Nádudvari Gábor 130, 195.
Nádudvari János 209, 240, 265.
Nádudvari István 201, 260.
Nádudvari Péter 240.
Nagy 512.
Nagy-Ajta 125, 154, 188, 191, 200, 202, 218, 229, 231, 232, 237, 240, 249, 288, 316.
Nagy-Albert (pesti) 119.
Nagy András 117, 118, 172, 174, 343.
Nagy Ábel 169.
Nagy-Apafalva 127.
Nagy Balás 176.
Nagy Bálint 121, 176.
Nagy-Bánya 278.
Nagy Boldisár 122.
Nagy Boldisár (petki) 177.
Nagy Boldizsár 265.
Nagy-Borosnyó 171, 172, 234, 249.
Nagy-Csűr 483.
Nagy Demeter 123.
Nagy-Devesér 241.
Nagy-Enyed 175, 176, 183, 197, 201, 226, 272.
Nagy-Eskellő (Ld. Esküllő.)
Nagy Farkas 125.
Nagy Ferencz (mikefalvi) 127.
Nagy Ferencz 128, 184, 186.
Nagy Ferencz (rátoni) 187.
Nagy Ferencz (marosszéki) 270.
Nagy Ferencz (káli) 283.
Nagy Ferencz (demeterfalvi) 283.

Nagy Gábor 196, 328.
Nagy Gál 197.
Nagy Gergely 132, 194.
Nagy-Győr 190.
Nagy György 135, 190, 192, 193.
Nagy György (ajtai) 286.
Nagy István 146, 201, 205.
Nagy István (vizaknai) 260.
Nagy István (marosszéki) 270.
Nagy István (küküllővmegyei) 281.
Nagy István (bodori) 286.
Nagy János 140, 213.
Nagy János (csatári) 207, 311.
Nagy János (gálfalvi) 211.
Nagy József 215, 217.
Nagy-Kászon 204, 396.
Nagy-Lak 134, 139, 142, 158.
Nagy László 224.
Nagy Lázár 224.
Nagy Lőrincz 225.
Nagy Lőrincz (maros-széki) 270.
Nagy Máté 157.
Nagy Mátyás (hévizi) 156.
Nagy Menyhárt 156.
Nagy Menyhárt familia 286.
Nagy Mihály (gothárdi) 152.
Nagy Mihály (zalányi) 228, 279.
Nagy Mihály (bodosi) 286.
Nagy Mihály 152, 230.
Nagy Miklós 154, 232, 233.
Nagy Miklós (káli) 282.
Nagy Mojses 153, 234.
Nagy-Nyires 212.
Nagy-Nyujtód 187, 197, 227, 352, 395. (Ld. Nyujtód.)
Nagy Pál 236, 237, 238, 488.
Nagy Pál (petki) 263.
Nagy Péter 160, 239, 241.
Nagy-Pöslény 205, 213.
Nagy Sámuel 248.
Nagy Sámuel (petki) 248, 284.
Nagy Sándor (gerendi) 251.
Nagy Sebestyén 163.
Nagy Simon 249.
Nagy-Sink 367, 368, 373, 386, 405.
Nagy-Szeben 118, 120, 144, 210, 218, 264, 271, 273, 275, 276, 374, 401, 402. (Ld. Szeben.)
Nagy-Szombat 42, 108, 190, 197, 217, 249, 302, 303, 352, 376, 381, 383, 384, 404.
Nagy Tamás 163, 252.
Nagy Tamás (hévizi) 251, 257.
Nagy-Várad 100, 134, 160, 185, 224, 278, 280, 311, 320, 480.
Nagy Zsigmond (petki) 243, 248, 284, 286, 287.
Nagy Zsigmond (káli) 283.
Nagy Zsigmond 244, 246.
Magyari József 214, 272.
Nagylaki Imre 142.
Nagylaki István 203.
Nagymihályi Ferencz 128.
Nagyszegi Gábor 196, 277.
Naláczi 515.
Naláczi András 171, 174, 267, 292.
Naláczi Dániel 180.
Naláczi Gábor 195.
Naláczi György 188, 190.
Naláczi János 209, 257.
Naláczi József 214, 219, 308, 326.
Naláczi István 26, 198, 202, 203, 205, 257.
Naláczi Károly 219.
Naláczi Lajos 225, 283, 293.
Naláczi László br. 223.
Nánási András 272.
Nánási Gergely 132.
Nánási István 147.
Naményi Gerson 197.
Naményi Sámuel 247, 287.
Naprádi Demeter 123.
Nápolyi György 135, 189.
Nápolyi Péter 239.
Napuli György 259.
Nápulyi familia 286.
Návai István 146.
Nedel Pál 277.
Nemes Ádám 169.
Nemes Balázs 119.
Nemes Damokos 180.
Nemes Elek 124, 181.
Nemes Elek (hídvégi) 283.
Nemes Ferencz 129, 182.
Nemes Gábor 130, 194, 259.
Nemes Gáspár 131.
Nemes György 135, 189, 192, 193, 259, 373, 405.
Nemes György (remetei) 192.
Nemes János 28, 136, 189, 206, 210, 259, 372, 373, 388, 393, 404, 405.
Nemes János (marosszéki) 280.
Nemes János (pataki) 285.
Nemes Jánosné (Ld. Daniel Borbára.)
Nemes József 217.
Nemes László 223.
Nemes Mátyás 235.
Nemes Mihály (háromszéki) 262.

Nemes Mihály 228.
Nemes Pál (hidvégi) 158.
Nemes Péter 239.
Nemes Péter (tordai) 284.
Nemes Tamás (hídvégi) 163, 181, 251. 252, 259, 262, 345.
Nemesek 511.
Nemessányi Bálint 280.
Német 137, 145, 197, 514.
Németek 141.
Némethi Mihály 272.
Némethi Paschalis 402.
Némethi Sámuel 272.
Németi Sigmond 162.
Németi 512.
Németi Balázs 120.
Nero 481, 489.
Neurattor Károly 277.
Nicaenum 452.
Nicanor 481.
Nikápoly 288.
Némethi Gergely 132.
Németi György 135.
Nizet Ferencz 185.
Noáczki József 216.
Noáczki Mátyás 235.
Noáczki Pál 238.
Noáczki Sándor 251.
Nohaj (Nogáj) 484.
Norcher 271.
Noszoly 299, 412.
Numsi 167, 168.
Nyakazó Ferencz 128.
Nyakazó György 135.
Nyakazó János 140.
Nyakas István 201.
Nyakas István (tordamegyei) 281.
Nyárádi Ádám 170.
Nyári Mátyás 156.
Nyári Miklós 155.
Nyári Pál 158.
Nyika Péter (dési) 279.
Nyíri 511.
Nyitrai 512.
Nyoszoly (Ld. Noszoly) 183.
Nyujtód 193, 240. 251. 292. 307. 366. 372. 379. 388. 394. 395. 398. 394. 403. 405. 406. 407. 412. 413. 417. (Ld. Nagy-Nyujtód.)
Nyujtódi Domokos 124.
Nyujtódi György 134.
Nyujtódi Pál 158. 159.
Nyujtódi Simon 162.
Nyúzó 511.
Nyúzó Mihály 228. 277.

O, Ö.

Oda János 213.
Odium 481. 486.
Odorján 515.
Ohába 168, 372, 378. 387, 388, 396, 405, 408, 411, 417, 418.
Ohábai Illés 369.
Ojtoz 296, 394.
Oklocsányi 287.
Oklocsáni Pál (fejérmegyei) 268.
Okolicsáni Pál 237.
Okolicsáni Sámuel 248.
Oláh 149, 512.
Olákérdi János (Olákézdi?) 140.
Oláh-Kocsárd 173, 248.
Oláh Lukács 415.
Oláhország 123, 175, 314.
Oláhok 133, 438.
Olasz 177, 206.
Olasz András 404.
Olasz András (kolosvári) 273, 386.
Olasz Mihály 292.
Olasztelek 211, 225. 240.
Oliveri gr. 314.
Olosz András 172.
Olosz András (kolosvári) 371.
Olosz Ferencz 182.
Olosz Jakab (hunyadvmegyei) 274.
Olosz Mihály 226, 284.
Olosz Pál 237.
Olosz (Oloszi) 512.
Olosztelek 476.
Olosztelke 206.
Olt 107, 505, 506.
Oltszem 231.
Oltszeme 505.
Omboczi György 135.
Ombuczi János 140.
Onári István 144.
Opur 337.
Oram 521.
Orba 180. 181.
Orbai 174. 175. 183. 184. 187, 188. 198. 199. 200. 201. 209. 210. 214. 221. 222. 224. 232. 233. 234. 341, 243. 244. 246. 250. 252. 308, 345. 357. 358. 360. 402. 503.
Orbai Christóf 123.
Orbai János 209. 395.
Orbai László 149.
Orbai Miklós 155.
Orbai Pál 158.

Orbai Péter 160.
Orbán 157. 236. 515. 520.
Orbán Elek 181. 329.
Orbán Ferencz 127.
Orbán Miklós 153. 233.
Orbán Pál (lengyelfalvi) 238.
Orbán Pál (udvarhelyszéki) 265.
Orbán Sámuel 247.
Orbán Simon 249.
Orbán Zsigmond 244.
Orbán Zsigmond (udvarhelyszéki) 265.
Orbó 173.
Orbók Gábor 195.
Orbonás Miklós 273.
Orcus 490.
Orczi 513.
Orgonás Ferencz 128.
Orgovány 522.
Orim. (Ld. Krim.)
Orima 480.
Orlai Miklós 231.
Orlai Miklós br. 12.
Orlik Miklós br. 264.
Ormány 521.
Ormándi Sámuel 273.
Oroszfalu 241. 379. 394.
Orosz Pál 267.
Orosz György 135.
Orró 521.
Orrondi 512.
Orseti 282. 315.
Osdola 231. 257. 298. 395.
Ostrosics Miklós 155.
Osvát 515. 520. 521.
Osvát István 204.
Osvát István (bibarczfalvi) 286.
Oszmér 522.
Osztrosoczki András 277.
Osztrováczki András 172.
Osztrozi István 204.
Ozdi György 190. 191.
Ozdi György (marosszéki) 263.
Ozdi Miklós 153.
Ozdi Zsigmond 246.
Ölvedi Dániel 179.
Ölvedi János 211.
Ölyvedi Dániel (tordamegyei) 276.
Ördög 511.
Ördög Boldisár 122.
Ördög István 202. 203. 279.
Ötves 515.
Ötves András 118.
Ötves Dávid 179.
Ötves Dávid (udvarhelyszéki) 282.

P, Q.

Pacce gr. generalis 271.
Pákai Gábor 195.
Páké 179. 234. 252.
Pál 157. 236. 277. 517.
Pál János Gáspár 197.
Pál Tamás 252.
Palaczi (Palóczi?) György 135.
Palatkai István 199.
Palatkai István (kolosmegyei) 280.
Pálfi András 117.
Pálfi Miklós 155.
Palkán (Patkán?) János 140.
Pallas 494. 499.
Pallos Gábor (fejérmegyei) 277.
Pálos 222.
Palocsáni Száva Sztrati 371. 404.
Pálosi Gáspár 131.
Pálosi Miklós 155.
Pálffi Ferencz 184.
Pálffi Ferencz (udvarhelyszéki) 268.
Pálffi István 205.
Pálffi János gr. 13. 291.
Pálffi Károly 219.
Pálffi Lázár 224.
Pálffi Sándor 250. 251.
Pálffi Zsigmond 245.
Palotkai 514.
Palotkai András 173.
Palotkai László 223.
Pana görög 12.
Pannonia 440. 444. 461. 469.
Pano Stephan 273.
Pap 515.
Pap András 474.
Pap István 204.
Pap János 211. 212. 213. 496.
Pap János (osztrói) 212.
Pap Péter 241.
Pap Sámuel (telegdi) 249.
Pápa 148.
Pápai András 174.
Pápai Ferencz 183. 184. 185. 272.
Pápai György 192.
Pápai Imre 142.
Pápai István 204.
Pápai János 211.
Pápai László 222.
Pápai László (küküllővmegyei) 285.
Pápai Pál 238. 287.
Pápai Pál (küküllővmegyei) 266.

Pápai Zsigmond 244. 245.
Pápai Zsigmond (tordamegyei) 276.
Papfalva 221. 240.
Papolcz 171. 178. 181. 219, 238, 246. 521.
Papolczi János 211.
Papp László 148.
Paratély 437.
Páris 444. 499.
Paskó familia 286.
Páskó Kristóf 178. 259.
Pásztai György 189.
Pásztor András 311.
Pásztori Ferencz (küküllővmegyei) 275.
Patai András 173.
Pataki Ferencz 183, 184. 185, 186.
Pataki Ferencz (küküllővmegyei) 284.
Pataki István 201, 272. 328.
Pataki Sámuel 248.
Pater 515.
Páter János 209. 273.
Páter Miklós 231.
Páter Pál 236.
Pathon (Plutho?) 480.
Patkós János 209.
Patkós János (marosszéki) 270.
Patóczi György 135.
Patóczi János 140.
Paulinusok 396. 397. 400. 404.
Páva 183. 213. 233, 243. 250. 252.
Páva Mihály 231.
Pávai István 204.
Pázmán Miklós 155.
Pázmány Péter 54.
Pécsi familia 286.
Pécsi András 172.
Pécsi Gábor 195.
Pécsi Simon 162.
Pécska 311.
Pegasus 489.
Pekri 514.
Pekri Ferencz 126. 185.
Pekri Gábor 194. 274.
Pekri Lajos 149.
Pekri Lőrincz gr. 13. 79. 224. 257. 272. 357.
Pelei István 203.
Pelei László 223.
Pellendi Ádám 118.
Pelnicz János br. 211.
Pelnitz 512.
Peranchilae 489.
Perisan 316.
Perneszi András 117. 118.
Perneszi Farkas 125.
Perneszi Miklós 153.
Perneszi Pál 158.
Perneszi Zsigmond 242.
Pernyeszi familia 287.
Pernyeszi István 146.
Pernyeszi Pál 158.
Pernyesti Zsigmond 282.
Pero 307.
Pero Péter 311.
Pertaki István 204.
Pertherus (Pithonus?) 468.
Perusics István 146.
Perürdi Péter 160.
Perüsi Máté 157.
Perüsi Mátyás 156.
Peselnek 119. 120. 130. 184. 195, 199. 201. 210. 215, 250.
Pésma István 144.
Pest 408.
Pestmegye 314.
Pesti 513.
Petei Lőrincz 150.
Péter 159. 239. 518.
Peterd 199.
Péter Zsigmond 245.
Péterffi Albert 171.
Péterffi Sándor 250.
Péterlaka 204.
Peternyi Ferencz 127.
Pétervárad 294.
Petki 514.
Petki familia (dersi) 286.
Petki Dávid gr. 13.
Petki Dávid 179. 229. 292. 300, 308. 323.
Petki Farkas 125.
Petki Ferencz 127.
Petki István 106, 141, 143, 144, 198. 199.
Petki István (csíki) 278.
Petki János (dersi) 140.
Petki János (királyhalmi) 140.
Petki János (csíki) 257.
Petki János 141. 206.
Petki Mihály 152. 229.
Petki Pál 158.
Petneházi István 279.
Petri Gábor ifibb 130.
Petri Gábor öregb 130.
Petri István 146.
Petróczi István 202. 269.
Pető 515.

Pető Ferencz 128.
Pető István 204.
Pető Miklós 232.
Pétsi András 281.
Pétsi Gábor 282.
Philep 521.
Philipcsovics pater 274.
Pheffershoven 271.
Phülöp Gergely 194.
Pikeni Ferencz 186.
Pintye 278.
Piszli 85.
Pisztáczki Lukács 150.
Pithagoras 488.
Plato 488.
Pluto 506.
Pócsfalva 175, 248. (Ld. Küküllő-Pócsfalva)
Pócsa András 174.
Pócsa Ferencz 183. 184.
Pócsa Ferencz (kézdiszéki) 284.
Pócsa Ferenczné 415.
Pócsa István 202.
Pócsa János 208.
Pócsa József 215.
Pócsa Lázár 224.
Pócsa Mátyás 235.
Pócsa Tamás 252.
Pócsa Tamás (háromszéki) 279.
Pogádi János 207. 209. (Ld. Pogáti.)
Pogány 511.
Pogány György 191. 192.
Pogány János 210. 212.
Pogány József 216.
Pogány Máté 235.
Pogány Menyhárt 156. 235.
Pogány Menyhárt (máramarosi) 278.
Pogány Péter 240.
Pogány Zsigmond 244. 272.
Pogáti János 287. (Ld. Pogádi.)
Póka (Tordam.) 146. 187. 205. 245.
Pókai Balás 119.
Pókai István 143. 146.
Pókai Jakab 136.
Pókai János 137. 140.
Pókai Miklós (tordavármegyei) 232. 282.
Pókai Péter 160.
Pókafalva 138. 146. 154. 160. 245.
Pókakeresztur 205. 287.
Polandi generális 271.
Pollyán 170. 190. 214. 223.
Polus István (háromszéki) 198. 270.
Polus János (háromszéki) 209. 270.
Polus Lázár 224.
Polyák Mihály 152.
Polyán 209. 247.
Polyik János (kolosvári) 279.
Ponori János 211.
Ponori Pál 238.
Pongrácz 161. 515. 521.
Pongrácz András 171.
Pongrácz György br. 189. 309. 310. 326, 328.
Pongrácz Pál 239.
Pontus 484.
Popteluky (Paptelke) 337.
Porkoláb Miklós 155.
Porsolt Ábrahám 170.
Porsolt Ádám 170.
Porsolt András 174.
Porsolt Demeter 181.
Porsolt György 190.
Porsolt György (köpeczi) 286.
Porsolt Miklós 233.
Porta (török) 69. 118. 123. 133. 135. 143. 144. 147. 150. 155. 156. 159. 189.
Portulano 282.
Pósa István 144.
Pósa Mihály 151.
Pósaházi Pál 272.
Poszdariczi Péter 159.
Posztaczki 314. 315.
Pozsony 118.
Prágai 512.
Prelukai Mihály (kolosmegyei) 228, 280.
Prépostvári Sigmond 162.
Pribék familia 287.
Pribék Ferencz 184.
Pribék Ferencz (petki) 263.
Pribék Péter 160.
Prinyi Károly br. 219.
Prinyi Pálné 374.
Proserpina 482.
Protheus 456.
Puczorko Raduly 343.
Puj István 200.
Puj János 210.
Puj Mihály 228.
Puj Miklós 198. 232.
Puj Miklós (hunyadi) 333.
Pultava 293.
Pulyán András 348.
Pungrácz 161. (Ld. Pongrá
Puskás Mihály (Bíró) 230.
Puszta Gáspár 131.
Pünkösdi György 408.

Pünkösti Gábor 194.
Pünkösti György 135, 189, 355.
Pünkösti György (háromszéki) 275.
Pünkösti Jakab 218.
Pünkösti Mihály 227.
Pünkösti Mihály (háromszéki) 275.
Püki András 118.
Püski Tamás 164.
Püspöki familia 287.
Püspöki Péter 239, 271.
Quacsánszki Antal 175.

R.

Rabulejus (Rabsaces?) 481.
Rabulak (?) 436.
Rabutin gróf, generalis 5, 77, 78, 79, 80, 84, 271, 377, 393, 406.
Rabutinné 79.
Rácz 172, 242, 245, 512.
Rácz Ábrahám (bölöni) 280.
Rácz András 172, 174.
Rácz Bálint 120.
Rácz Bogdány 178.
Rácz Farkas (galgai) 125.
Rácz György 134, 191.
Rácz Gyurka 277.
Rácz István 199.
Rácz István (galgai) 198, 267.
Rácz János 140.
Rácz József 216.
Rácz Kira 277.
Rácz László 224.
Rácz Mihály 150, 152, 229.
Rácz Mihály (bölöni) 280.
Rácz Miklós 153.
Rácz Pal 158.
Rácz Péter 160.
Rácz pópa 277.
Ráczkevi András 174.
Ráczkövi István (fejérmegyei) 281.
Ráczok 131, 148, 174, 215, 219, 261, 263, 268, 269, 272, 307.
Radafi 511.
Radák 515.
Radák Ádám 169.
Radák András 117.
Radák Imre 142.
Radák Imre (mikeszászi) 266.
Radák István 199.
Radák István (mikeszászi) 266.
Radák József 216.
Radás István (tordavmegyei) 280.
Radics Bálint 121.
Radnót (Küküllő-) 221.
Radnótfája 192, 196, 197, 231.
Radó 515.
Radul vajda 12, 142.
Radvánszky (Radovániszki) István 146.
Rajcsáni György 191.
Rajcsáni János 210.
Rajki Gáspár 132.
Rajkó Mihály 152.
Rajner Márton 233.
Rajner Márton (kolosvári) 269.
Rákóczi 155, 159, 170, 281.
Rákócziak 143.
Rákóczi Ferencz II. 13, 18, 118, 123, 126, 307, 320.
Rákóczi György I. vagy öreg 61, 132, 135, 141, 149, 150, 157, 345.
Rákóczi György II. vagy ifiabb 133, 135, 157.
Rákóczi János 140.
Rákóczi Lajos 149.
Rákóczi Sigmond 162.
Rákos (Alsó-) 241.
Rákos (Csík-) 152, 172, 208, 232, 274, 288.
Rákosi Boldisár 178.
Rákosi Ferencz 129.
Rákosi János 209, 211, 268.
Rákosi Mihaly 152.
Rama 338.
Raphael 161, 292.
Raphai István 200.
Rápóti András 171, 172.
Rápóti András (fejérvmegyei) 283.
Rápóti Ferencz 183.
Rápóti István 199, 201, 210.
Rápoti (Rápolti?) Mátyás 156.
Rápóti Sándor 250.
Rápóti Zsigmond 243.
Rápolti András (fejérvármegyei) 269.
Ráskai Ferencz 128.
Rast István 202.
Rátoni 514.
Rátoni Ferencz 129.
Rátoni Menyhárt 156.
Ravazdi György 134.
Rávy Mihály 150.
Rebeca 526.
Récse 243.
Récsei 484, 514.
Récsei István 204, 287.
Récsei Sámuel 247.
Redmeczi Dániel 180.

Redmeczi Márton 233. 281.
Régen 241.
Reichstom Sebestyén 371.
Rejner Márton 28.
Réten 304.
Réteni János 140.
Réteni László 149.
Retteg 203.
Rettegi György 189.
Rettegi István 143.
Rettegi Mihály (dobokamegyei) 275.
Retter András 172.
Réty 169. 171, 188. 205. 229. 234. 507.
Rétyi János (fogarasi) 275.
Rétyi Mihály 228.
Rétyi Mihály (fogarasi) 277.
Rétyi Péter 240.
Rétyi Péter deák 280.
Révai Ádám 169. 275.
Révai Lőrincz 224.
Rhédai Ádám.
Rhédai Ferencz 125. 182. 258. 317.
Rhédai István 258.
Rhédai János 207. 258.
Rhédai László 149. 221. 283.
Rhédai Mihály 228. 269.
Rhédai Pál 236. 283.
Rhédei 514.
Rhédei Ferencz gr. 14.
Rhédei Ferencz 162. 475.
Rhédey István 476.
Rhédei József 216.
Ribiczei 514.
Ribiczei András 172.
Ribiczei András (zarándvmegyei) 282.
Ribiczei Péter 241.
Ribnik 316.
Ritter András 270.
Róka páter 276.
Róma 108. 450.
Rományi Miklós 155.
Rontó 511.
Rosa 526.
Rosádi György (hunyadmegyei) 279.
Rosalia 526.
Rosály 147.
Rosenczvein György 284.
Rosmányi Sigmond 162.
Rosnyai András 174.
Rosnyai Dávid 179. 269.
Rosnyai Ferencz 127.
Rosnyó 299.
Roszloviczi Bálint 176.
Roth Ambrus 119.
Rótt 281.
Rozgoni János 272.
Rozmán 521.
Rödi Miklós 155.
Rudai Gergely 132.
Rudnánszki Márton 157.
Rudolf császár 11.
Ruffius 452.
Rufus 496.
Rugyul György 192.
Russori László 223.
Ruszkai András 173. 269.

S.

Sachs Joannes 493.
Sáfár 515.
Sáfár György 192.
Sáfár Péter 160.
Safarina 496.
Sáfrányos István 273.
Sáfrányos Sztrati 273.
Sajnár 373.
Sajó 189 196, 470. 472.
Sákod 247.
Sákod (Udvarhely-) 220.
Saladi Judit 395.
Saládi Zsigmond 244.
Salamon 522.
Salamon János 207.
Salamon László 343.
Salamon Péter 159.
Salánki 514.
Salánki Mózes 234.
Salinis János 141.
Salpek Mátyás 332.
Samarjai familia 287.
Samarjai Péter 265.
Samarjai Péter deák (fejérmegy) 281.
Sámbár 466. 521.
Sámbokréti Ferencz 186.
Sámbokréti Mihály 151.
Sámson 521. 522.
Sámuel 161. 246. 516.
Sámuel Kristóf 178.
Sándor 162. 250. 517.
Sándor Ferencz 183.
Sándor Ferencz (udvarhely 277.
Sándor Gáspár 197. 269.

Sándor Gergely 27, 193, 149, 285, 287, 292, 304.
Sándor György (csíki) 135.
Sándorházi Péter 241.
Sándor István 199.
Sándor János 208, 211, 388.
Sándor János (csíki) 261.
Sándor József 216.
Sándor Mihály 229, 230, 388.
Sándor Mihály (csíki) 261.
Sándor Mihály (galambfalvi) 265.
Sándor Mihály (szent-domokosi) 269.
Sándor Mózes 234.
Sándor Pál 236, 237, 238.
Sándor Pál (csíki) 275.
Sándor Pál (galambfalvi) 265.
Sándor Pál (kénosi) 265.
Sándor Péter 239, 241.
Sándor Zsigmond 245.
Sándor Zsigmond (kénosi) 265.
Sánta 512.
Sarádi István (küküllőmegyei) 264.
Sára 526.
Sárd 132, 191, 216, 240, 247, 365, 421.
Sárdi István (nagyenyedi) 265.
Sárfalva 146, 149.
Sárhegyi Mihály 229.
Sári Benedek 121.
Sarkad 311.
Sárkány (Sárkán) 150, 224, 227.
Sárközi István (enyedi) 265.
Sárközi János 140.
Sárközi Sámuel 248.
Sarlja György 193.
Sarló András 118.
Sarmasági 515.
Sármasági Ádám 170.
Sarmasági familia 287.
Sármasági Ferencz 184.
Sármasági Gábor 130.
Sarmasági István 278.
Sármasági István 202, 203.
Sarmasági János 140.
Sármasági László 223.
Sármasági Miklós 155, 232.
Sárosberkesz 212.
Sáros Imre 337.
Sáros László 337, 339, 340.
Sáros Mihály 337.
Sárosi György 192.
Sárosi István 200, 203.
Sárosi István (fogarasi) 267.
Sárosi János 41, 206, 207, 208, 348.
Sárosi József 215.
Sárossi 514.
Sárossi György (marosszéki) 263.
Sárossi István 259.
Sárossi János 258, 287.
Sárossi János (szentlászlói) 259.
Sárossi József (marosszéki) 282.
Sárostelek 337, 338, 339, 340, 341, 342.
Sárpatak 132, 155.
Sárpataki Boldisár 178.
Sárpataki familia 287.
Sárpataki Ferencz 127, 282.
Sárpataki Gáspár 131.
Sárpataki Gergely 132.
Sárpataki György 135.
Sárpataki István 276.
Sárpataki Márton 157, 233, 258, 276.
Sárpataki Mátyás 156.
Sárpataki Mihály 272.
Sárpataki Miklós 153, 155.
Sárpataki Rebeka 354.
Sása László 148.
Sasvári István 205.
Sauzner 278.
Saxengotta 271.
Scheau gr. (Seeau.) 278.
Schlik 278.
Scitha 515.
Sclavus Emericus (gr. Thököly Imre) 489.
Sebes 146, 388, 394, 396, 413.
Sebesi 418.
Sebessi Benjámin 177.
Sebessi Benjámin (abrudbányai) 265.
Sebessi István 146.
Sebessi Jób 218.
Sebessi Jób (dersi) 284.
Sebessi Menyhárt 156, 235, 366, 396, 417.
Sebessi Menyhárt (sárdi) 265.
Sebessi Miklós 232.
Sebessi Péter 241.
Sebessi Sámuel 248.
Sebestyén 163, 515, 519, 521.
Sebestény András 173.
Sebestyén János 311.
Sebestény János (köpeczi) 286.
Sebő 521.
Segesvár 121, 144, 228, 270, 277, 302, 341.

Mihács Mihály (háromszéki) 267.
Mihálcsa György 190.
Mihálcsa Péter 161.
Mihály 150, 225, 519.
Mihály Dániel 180.
Mihály deák 278.
Mihályfalva 206, 226.
Mihályfalvi István 146.
Mihályfi János 140.
Mihályfi István 146.
Mihály Imre 142.
Mihály Máté 235.
Mihály pater 277.
Mihály vajda 59, 122, 125, 127, 131, 137, 141, 143, 150, 151, 152, 153, 158, 163.
Mihocsa Ferencz 184.
Mihocsa Ferencz (fejérvári) 266.
Mihocsa Gábor 196.
Mihocsa Mihály (fejérvári) 266.
Miholcsa Ferencz 186.
Miholcsa Mihály 227.
Mike 521.
Mike Demeter 181.
Mike Ferencz 186.
Mike Lörincz 225.
Mikes 347, 372, 412, 515.
Mikes Antal gr. 174.
Mikes Benedek 121.
Mikes Boldisár 122.
Mikes familia 414.
Mikes Ferencz gr. 129, 183, 285.
Mikes Gábor 130.
Mikes István 143, 198, 203, 285, 324, 326, 331.
Mikes János 138, 141.
Mikes József 215.
Mikes Károly gr. 219.
Mikes Kelemen 106, 219, 258, 268, 475.
Mikes Mihály br. és gr. 13, 27, 152, 225, 229, 282, 283, 292, 300, 321, 357, 378, 408, 426.
Mikes Miklós 153.
Mikes Pál 158, 236, 258.
Mikes Tamás 251.
Mikes Zsigmond 162, 345.
Mikeszásza 128, 173, 187, 203, 222, 223, 227, 237, 243, 250.
Mikháza 14, 102, 352.
Mikházi István (csíki) 274.
Mikle Mihály 230.
Mikle Miklós 232.
Miklós 153, 231, 453, 518.
Miklós Demeter 273.
Miklós Ferencz 184.
Miklós György 193.
Miklós István 143, 413.
Miklós István (kis-kászoni) 388.
Miklós József (dálnoki) 214.
Miklós Márton 413.
Miklós Márton (kis-kászoni) 388.
Miklós Pál 373, 388, 405.
Miklós Péter 241.
Miklósvár 154, 173, 176, 189, 190, 191, 195, 210, 223, 224, 229, 238, 240, 247, 316, 343, 344.
Miklósvár-Köpecz (Ld. Köpecz.)
Miklósvár-szék 172, 202, 214, 237, 240, 251, 363, 387.
Mikó 522.
Mikó Ádám (csíki) 170, 261.
Mikó Anna 395.
Mikó Ferencz 125, 126, 182.
Mikó Gábor 130, 195.
Mikó Gábor (kolosvármegyei) 269.
Mikó György 133.
Mikó István 145, 198, 204, 258.
Mikó István (kolosvármegyei) 269.
Mikó János (sögöti) 209.
Mikó János 212.
Mikó János (csíki) 261.
Mikó József 214.
Mikó József (csíki) 283.
Mikó Lázár 224.
Mikó Mihály 152.
Mikó Miklós 153, 155, 231.
Mikó Miklós (bodoki) 262.
Mikó Pál 238.
Mikó Péter 159, 161, 240.
Mikó Péter (csíki) 261.
Mikola 515, 521.
Mikola familia 287, 324.
Mikola János 206.
Mikola László 149, 220, 292, 324[illegible] 4.
Mikola Zsigmond 243, 258, 471[illegible] 1.
Mikola Zsigmond (szamosfalvi[illegible] i) 282.
Mikonya Boldizsár 178.
Mikra 521.
Miksa 515.
Miksa György (diódi) 188.
Miksa György 371, 400.
Miksa István 199.
Miksa János 208.
Miksa László 221.
Miksa Miklós 232, 371, 400.
Mikse István (diódi) 263.
Mikvár 389.
Mikvásár 411, 418.

Mill kapitány 4, 5, 6.
Mindszent (Fejér m.) 177, 179, 205.
Mindszenti Antal 175.
Mindszenti Benedek 121.
Mindszenti Gábor 130.
Minerva 518.
Minoriták 108.
Miriszló 143, 152.
Miske 515.
Miske Gábor 196.
Miske György 191.
Miske Imre 217, 285.
Miske Zsigmond 243.
Miskolczi Sámuel 249.
Miskolczi Zsigmond 243, 283.
Miszördi László 148.
Miszti György 192.
Mitmán Ágaston 171.
Mitmán János 209.
Mocsonoki Pál 237.
Modacsáni András 173.
Moha 125, 139, 140, 157, 238, 243, 244, 342.
Mohai 514.
Mohai András 342.
Mohai Farkas 125.
Mohai Gábor 195, 266.
Mohai György 342.
Mohai István 144, 203.
Mohai János 139.
Mohai László 222.
Mohai Mihály 342.
Mohai Miklós 154.
Mohai Sándor 250.
Mohamed (II.) 444.
Mojses (Ld Mózes.) 234.
Moldova (Moldva, Moldua, Molduva) 3, 202, 278, 314, 315, 318, 320.
Monostor 99, 100, 132, 136, 210.
Móré Gábor 129.
Móré Gergely 132.
Móré István 144.
Móré János 139.
Móré Lőrincz 225.
Móré Mihály ifibb 151.
Móré Mihály öreg 151.
Móré Péter 242.
Mordax pater, jezsuita 277.
Morgondai László 148.
Morgondai Mihály 152.
Mormiki gr. 278.
Morvai 512—3.
Móses Mihály 343
Mosoni Ferencz 186.
Mózes (Mojses, Mojzes) 153, 454, 518.
Mucsi Kozma 273.
Muhi 337, 338, 339, 340, 341, 342.
Munkácsi János 212.
Murando 272.
Murgan Demeter 273.
Murza 521.
Musai János 138.
Musnai 513.
Musnai Márton (udvarhelyszéki) 281.
Mussling 314.
Muszka 77.

N, Ny.

Nádas patak 100.
Nádasdi gr. 14.
Nádasdi Tamás 164.
Nádudvari Gábor 130, 195.
Nádudvari János 209, 240, 265.
Nádudvari István 201, 260.
Nádudvari Péter 240.
Nagy 512.
Nagy-Ajta 125, 154, 188, 191, 200, 202, 218, 229, 231, 232, 237, 240, 249, 288, 316.
Nagy-Albert (pesti) 119.
Nagy András 117, 118, 172, 174, 343.
Nagy Ábel 169.
Nagy-Apafalva 127.
Nagy Balás 176.
Nagy Bálint 121, 176.
Nagy-Bánya 278.
Nagy Boldisár 122.
Nagy Boldisár (petki) 177.
Nagy Boldizsár 265.
Nagy-Borosnyó 171, 172, 234, 249.
Nagy-Csűr 483.
Nagy Demeter 123.
Nagy-Devesér 241.
Nagy-Enyed 175, 176, 183, 197, 201, 226, 272.
Nagy-Eskellő (Ld. Esküllő.)
Nagy Farkas 125.
Nagy Ferencz (mikefalvi) 127.
Nagy Ferencz 128, 184, 186.
Nagy Ferencz (rátoni) 187.
Nagy Ferencz (marosszéki) 270.
Nagy Ferencz (káli) 283.
Nagy Ferencz (demeterfalvi) 283.

Nagy Gábor 196, 328.
Nagy Gál 197.
Nagy Gergely 132, 194.
Nagy-Győr 190.
Nagy György 135, 190, 192, 193.
Nagy György (ajtai) 286.
Nagy István 146, 201, 205.
Nagy István (vizaknai) 260.
Nagy István (marosszéki) 270.
Nagy István (küküllővmegyei) 281.
Nagy István (bodori) 286.
Nagy János 140, 213.
Nagy János (csatári) 207, 311.
Nagy János (gálfalvi) 211.
Nagy József 215, 217.
Nagy-Kászon 204, 396.
Nagy-Lak 134, 139, 142, 158.
Nagy László 224.
Nagy Lázár 224.
Nagy Lőrincz 225.
Nagy Lőrincz (maros-széki) 270.
Nagy Máté 157.
Nagy Mátyás (hévizi) 156.
Nagy Menyhárt 156.
Nagy Menyhárt familia 286.
Nagy Mihály (gothárdi) 152.
Nagy Mihály (zalányi) 228, 279.
Nagy Mihály (bodosi) 286.
Nagy Mihály 152, 230.
Nagy Miklós 154, 232, 233.
Nagy Miklós (káli) 282.
Nagy Mojses 153, 234.
Nagy-Nyires 212.
Nagy-Nyujtód 187, 197, 227, 352, 395. (Ld. Nyujtód.)
Nagy Pál 236, 237, 238, 488.
Nagy Pál (petki) 263.
Nagy Péter 160, 239, 241.
Nagy-Pöslény 205, 213.
Nagy Sámuel 248.
Nagy Sámuel (petki) 248, 284.
Nagy Sándor (gerendi) 251.
Nagy Sebestyén 163.
Nagy Simon 249.
Nagy-Sink 367, 368, 373, 386, 405.
Nagy-Szeben 118, 120, 144, 210, 218, 264, 271, 273, 275, 276, 374, 401, 402. (Ld. Szeben.)
Nagy-Szombat 42, 108, 190, 197, 217, 249, 302, 303, 352, 376, 381, 383, 384, 404.
Nagy Tamás 163, 252.
Nagy Tamás (hévizi) 251, 257.
Nagy-Várad 100, 134, 160, 185, 224, 278, 280, 311, 320, 480.
Nagy Zsigmond (petki) 243, 248, 284, 286, 287.
Nagy Zsigmond (káli) 283.
Nagy Zsigmond 244, 246.
Magyari József 214, 272.
Nagylaki Imre 142.
Nagylaki István 203.
Nagymihályi Ferencz 128.
Nagyszegi Gábor 196, 277.
Naláczi 515.
Naláczi András 171, 174, 267, 292.
Naláczi Dániel 180.
Naláczi Gábor 195.
Naláczi György 188, 190.
Naláczi János 209, 257.
Naláczi József 214, 219, 308, 326.
Naláczi István 26, 198, 202, 203, 205, 257.
Naláczi Károly 219.
Naláczi Lajos 225, 283, 293.
Naláczi László br. 223.
Nánási András 272.
Nánási Gergely 132.
Nánási István 147.
Naményi Gerson 197.
Naményi Sámuel 247, 287.
Naprádi Demeter 123.
Nápolyi György 135, 189.
Nápolyi Péter 239.
Napuli György 259.
Nápulyi familia 286.
Návai István 146.
Nedel Pál 277.
Nemes Ádám 169.
Nemes Balázs 119.
Nemes Damokos 180.
Nemes Elek 124, 181.
Nemes Elek (hídvégi) 283.
Nemes Ferencz 129, 182.
Nemes Gábor 130, 194, 259.
Nemes Gáspár 131.
Nemes György 135, 189, 192, 193, 259, 373, 405.
Nemes György (remetei) 192.
Nemes János 28, 136, 189, 206, 210, 259, 372, 373, 388, 393, 404, 405.
Nemes János (marosszéki) 280.
Nemes János (pataki) 285.
Nemes Jánosné (Ld. Daniel Borbára.)
Nemes József 217.
Nemes László 223.
Nemes Mátyás 235.
Nemes Mihály (háromszéki) 262.

Nemes Mihály 228.
Nemes Pál (hidvégi) 158.
Nemes Péter 239.
Nemes Péter (tordai) 284.
Nemes Tamás (hidvégi) 163, 181, 251, 252, 259, 262, 345.
Nemesek 511.
Nemessányi Bálint 280.
Német 137, 145, 197, 514.
Németek 141.
Némethi Mihály 272.
Némethi Paschalis 402.
Némethi Sámuel 272.
Németi Sigmond 162.
Németi 512.
Németi Balázs 120.
Nero 481, 489.
Neurattor Károly 277.
Nicaenum 452.
Nicanor 481.
Nikápoly 288.
Némethi Gergely 132.
Németi György 135.
Nizet Ferencz 185.
Noáczki József 216.
Noáczki Mátyás 235.
Noáczki Pál 238.
Noáczki Sándor 251.
Nohaj (Nogáj) 484.
Norcher 271.
Noszoly 299, 412.
Numsi 167, 168.
Nyakazó Ferencz 128.
Nyakazó György 135.
Nyakazó János 140.
Nyakas István 201.
Nyakas István (tordamegyei) 281.
Nyárádi Ádám 170.
Nyári Mátyás 156.
Nyári Miklós 155.
Nyári Pál 158.
Nyika Péter (dési) 279.
Nyíri 511.
Nyitrai 512.
Nyoszoly (Ld. Noszoly) 183.
Nyujtód 193, 240, 251, 292, 307, 366, 372, 379, 388, 394, 395, 398, 394, 403, 405, 406, 407, 412, 413, 417. (Ld. Nagy-Nyujtód.)
Nyujtódi Domokos 124.
Nyujtódi György 134.
Nyujtódi Pál 158, 159.
Nyujtódi Simon 162.
Nyúzó 511.
Nyúzó Mihály 228, 277.

O. Ö.

Oda János 213.
Odium 481, 486.
Odorján 515.
Ohába 168, 372, 378, 387, 388, 396, 405, 408, 411, 417, 418.
Ohábai Illés 369.
Ojtoz 296, 394.
Oklocsányi 287.
Oklocsáni Pál (fejérmegyei) 268.
Okolicsáni Pál 237.
Okolicsáni Sámuel 248.
Oláh 149, 512.
Olákérdi János (Olákézdi?) 140.
Oláh-Kocsárd 173, 248.
Oláh Lukács 415.
Oláhország 123, 175, 314.
Oláhok 133, 438.
Olasz 177, 206.
Olasz András 404.
Olasz András (kolosvári) 273, 386.
Olasz Mihály 292.
Olasztelek 211, 225, 240.
Oliveri gr. 314.
Olosz András 172.
Olosz András (kolosvári) 371.
Olosz Ferencz 182.
Olosz Jakab (hunyadvmegyei) 274.
Olosz Mihály 226, 284.
Olosz Pál 237.
Olosz (Oloszi) 512.
Olosztelek 476.
Olosztelke 206.
Olt 107, 505, 506.
Oltszem 231.
Oltszeme 505.
Omboczi György 135.
Ombuczi János 140.
Onári István 144.
Opur 337.
Oram 521.
Orba 180, 181.
Orbai 174, 175, 183, 184, 187, 188, 198, 199, 200, 201, 209, 210, 214, 221, 222, 224, 232, 233, 234, 341, 243, 244, 246, 250, 252, 308, 345, 357, 358, 360, 402, 503.
Orbai Christóf 123.
Orbai János 209, 395.
Orbai László 149.
Orbai Miklós 155.
Orbai Pál 158.

Orbai Péter 160.
Orbán 157. 236. 515. 520.
Orbán Elek 181. 329.
Orbán Ferencz 127.
Orbán Miklós 153. 233.
Orbán Pál (lengyelfalvi) 238.
Orbán Pál (udvarhelyszéki) 265.
Orbán Sámuel 247.
Orbán Simon 249.
Orbán Zsigmond 244.
Orbán Zsigmond (udvarhelyszéki) 265.
Orbó 173.
Orbók Gábor 195.
Orbonás Miklós 273.
Orcus 490.
Orczi 513.
Orgonás Ferencz 128.
Orgovány 522.
Orim. (Ld. Krim.)
Orima 480.
Orlai Miklós 231.
Orlai Miklós br. 12.
Orlik Miklós br. 264.
Ormány 521.
Ormándi Sámuel 273.
Oroszfalu 241. 379. 394.
Orosz Pál 267.
Orosz György 135.
Orró 521.
Orrondi 512.
Orseti 282. 315.
Osdola 231. 257. 298. 395.
Ostrosics Miklós 155.
Osvát 515. 520. 521.
Osvát István 204.
Osvát István (bibarczfalvi) 286.
Oszmér 522.
Osztrosoczki András 277.
Osztrováczki András 172.
Osztrozi István 204.
Ozdi György 190. 191.
Ozdi György (marosszéki) 263.
Ozdi Miklós 153.
Ozdi Zsigmond 246.
Ölvedi Dániel 179.
Ölvedi János 211.
Ölyvedi Dániel (tordamegyei) 276.
Ördög 511.
Ördög Boldisár 122.
Ördög István 202. 203. 279.
Ötves 515.
Ötves András 118.
Ötves Dávid 179.
Ötves Dávid (udvarhelyszéki) 282.

P, Q.

Pacce gr. generalis 271.
Pákai Gábor 95.
Páké 79. 234. 252.
Pál 157 236. 277 517.
Pál János Gáspár 197.
Pál Tamás 252.
Palaczi (Palóczi?) György 135.
Palatkai István 199.
Palatkai István (kolosmegyei) 280.
Pálfi András 117.
Pálfi Miklós 155.
Palkán (Patkán?) János 140.
Pallas 494. 499.
Pallos Gábor (fejérmegyei) 277.
Pálos 222.
Palocsáni Száva Sztrati 371. 404.
Pálosi Gáspár 131.
Pálosi Miklós 155.
Pálffi Ferencz 184.
Pálffi Ferencz (udvarhelyszéki) 268.
Pálffi István 205.
Pálffi János gr. 13. 291.
Pálffi Károly 219.
Pálffi Lázár 224.
Pálffi Sándor 250. 251.
Pálffi Zsigmond 245.
Palotkai 514.
Palotkai András 173.
Palotkai László 223.
Pana görög 12.
Pannonia 440. 444. 461. 469.
Pano Stephan 273.
Pap 515.
Pap András 474.
Pap István 204.
Pap János 211. 212. 213. 496.
Pap János (osztrói) 212.
Pap Péter 241.
Pap Sámuel (telegdi) 249.
Pápa 148.
Pápai András 174.
Pápai Ferencz 183. 184. 185. 272.
Pápai György 192.
Pápai Imre 142.
Pápai István 204.
Pápai János 211.
Pápai László 222.
Pápai László (küküllővmegyei) 285.
Pápai Pál 238. 287.
Pápai Pál (küküllővmegyei) 266.

Pápai Zsigmond 244. 245.
Pápai Zsigmond (tordamegyei) 276.
Papfalva 221. 240.
Papolcz 171. 178. 181, 219, 238. 246. 521.
Papolczi János 211.
Papp László 148.
Paratély 437.
Páris 444. 499.
Paskó familia 286.
Páskó Kristóf 178. 259.
Pásztai György 189.
Pásztor András 311.
Pásztori Ferencz (küküllővmegyei) 275.
Patai András 173.
Pataki Ferencz 183. 184. 185, 186.
Pataki Ferencz (küküllővmegyei) 284.
Pataki István 201. 272. 328.
Pataki Sámuel 248.
Pater 515.
Páter János 209. 273.
Páter Miklós 231.
Páter Pál 236.
Pathon (Plutho?) 480.
Patkós János 209.
Patkós János (marosszéki) 270.
Patóczi György 135.
Patóczi János 140.
Paulinusok 396. 397. 400. 404.
Páva 183. 213. 233. 243. 250. 252.
Páva Mihály 231.
Pávai István 204.
Pázmán Miklós 155.
Pázmány Péter 54.
Pécsi familia 286.
Pécsi András 172.
Pécsi Gábor 195.
Pécsi Simon 162.
Pécska 311.
Pegasus 489.
Pekri 514.
Pekri Ferencz 126. 185.
Pekri Gábor 194. 274.
Pekri Lajos 149.
Pekri Lőrincz gr. 13. 79, 224, 257. 272, 357.
Pelei István 203.
Pelei László 223.
Pellendi Ádám 118.
Pelnicz János br. 211.
Pelnitz 512.
Peranchilae 489.
Perisan 316.
Perneszi András 117. 118.
Perneszi Farkas 125.
Perneszi Miklós 153.
Perneszi Pál 158.
Perneszi Zsigmond 242.
Pernyeszi familia 287.
Pernyeszi István 146.
Pernyeszi Pál 158.
Pernyesti Zsigmond 282.
Pero 307.
Pero Péter 311.
Pertaki István 204.
Pertherus Pithonus?) 468.
Perusics István 146.
Perürdi Péter 160.
Perüsi Máté 157.
Perüsi Mátyás 156.
Peselnek 119. 120. 130. 184. 195, 199. 201, 210. 215, 250.
Pésma István 144.
Pest 408.
Pestmegye 314.
Pesti 513.
Petei Lőrincz 150.
Péter 159. 239. 518.
Peterd 199.
Péter Zsigmond 245.
Péterffi Albert 171.
Péterffi Sándor 250.
Péterlaka 204.
Peternyi Ferencz 127.
Pétervárad 294.
Petki 514.
Petki familia (dersi) 286.
Petki Dávid gr. 13.
Petki Dávid 179. 229. 292. 300, 308. 323.
Petki Farkas 125.
Petki Ferencz 127.
Petki István 106, 141, 143. 144, 198. 199.
Petki István (csíki) 278.
Petki János (dersi) 140.
Petki János (királyhalmi) 140.
Petki János (csíki) 257.
Petki János 141. 206.
Petki Mihály 152. 229.
Petki Pál 158.
Petneházi István 279.
Petri Gábor ifiblb 130.
Petri Gábor öregb 130.
Petri István 146.
Petróczi István 202. 269.
Pető 515.

Pető Ferencz 128.
Pető István 204.
Pető Miklós 232.
Pétsi András 281.
Pétsi Gábor 282.
Philep 521.
Philipcsovics pater 274.
Pheffershoven 271.
Phülöp Gergely 194.
Pikeni Ferencz 186.
Pintye 278.
Piszli 85.
Pisztáczki Lukács 150.
Pithagoras 488.
Plato 488.
Pluto 506.
Pócsfalva 175, 248. (Ld. Küküllő-Pócsfalva)
Pócsa András 174.
Pócsa Ferencz 183. 184.
Pócsa Ferencz (kézdiszéki) 284.
Pócsa Ferenczné 415.
Pócsa István 202.
Pócsa János 208.
Pócsa József 215.
Pócsa Lázár 224.
Pócsa Mátyás 235.
Pócsa Tamás 252.
Pócsa Tamás (háromszéki) 279.
Pogádi János 207. 209. (Ld. Pogáti.)
Pogány 511.
Pogány György 191. 192.
Pogány János 210. 212.
Pogány József 216.
Pogány Máté 235.
Pogány Menyhárt 156. 235.
Pogány Menyhárt (máramarosi) 278.
Pogány Péter 240.
Pogány Zsigmond 244. 272.
Pogáti János 287. (Ld. Pogádi.)
Póka (Tordam.) 146. 187. 205. 245.
Pókai Balás 119.
Pókai István 143. 146.
Pókai Jakab 136.
Pókai János 137. 140.
Pókai Miklós (tordavármegyei) 232. 282.
Pókai Péter 160.
Pókafalva 138. 146. 154. 160. 245.
Pókakeresztur 205. 287.
Polandi generális 271.
Pollyán 170. 190. 214. 223.
Polus István (háromszéki) 198. 270.
Polus János (háromszéki) 209. 270.
Polus Lázár 224.
Polyák Mihály 152.
Polyán 209. 247.
Polyik János (kolosvári) 279.
Ponori János 211.
Ponori Pál 238.
Pongrácz 161. 515. 521.
Pongrácz András 171.
Pongrácz György br. 189. 309, 310, 326, 328.
Pongrácz Pál 239.
Pontus 484.
Popteluky (Paptelke) 337.
Porkoláb Miklós 155.
Porsolt Ábrahám 170.
Porsolt Ádám 170.
Porsolt András 174.
Porsolt Demeter 181.
Porsolt György 190.
Porsolt György (köpeczi) 286.
Porsolt Miklós 233.
Porta (török) 69, 118, 123. 133. 135. 143. 144. 147. 150. 155. 156. 159, 189.
Portulano 282.
Pósa István 144.
Pósa Mihály 151.
Pósaházi Pál 272.
Poszdariczi Péter 159.
Posztaczki 314. 315.
Pozsony 118.
Prágai 512.
Prelukai Mihály (kolosmegyei) 228, 280.
Prépostvári Sigmond 162.
Pribék familia 287.
Pribék Ferencz 184.
Pribék Ferencz (petki) 263.
Pribék Péter 160.
Prinyi Károly br. 219.
Prinyi Pálné 374.
Proserpina 482.
Protheus 456.
Puczorko Raduly 343.
Puj István 200.
Puj János 210.
Puj Mihály 228.
Puj Miklós 198, 232.
Puj Miklós (hunyadi) 333.
Pultava 293.
Pulyán András 348.
Pungrácz 161. (Ld. Pongrácz.)
Puskás Mihály (Bíró) 230.
Puszta Gáspár 131.
Pünkösdi György 408.

Pünkösti Gábor 194.
Pünkösti György 135, 189, 355.
Pünkösti György (háromszéki) 275.
Pünkösti Jakab 218.
Pünkösti Mihály 227.
Pünkösti Mihály (háromszéki) 275.
Püki András 118.
Püski Tamás 164.
Püspöki familia 287.
Püspöki Péter 239, 271.
Quacsánszki Antal 175.

R.

Rabulejus (Rabsaces?) 481.
Rabulak (?) 436.
Rabutin gróf, generalis 5, 77, 78, 79, 80, 84, 271, 377, 393, 406.
Rabutinné 79.
Rácz 172, 242, 245, 512.
Rácz Ábrahám (bölöni) 280.
Rácz András 172, 174.
Rácz Bálint 120.
Rácz Bogdány 178.
Rácz Farkas (galgai) 125.
Rácz György 134, 191.
Rácz Gyurka 277.
Rácz István 199.
Rácz István (galgai) 198, 267.
Rácz János 140.
Rácz József 216.
Rácz Kira 277.
Rácz László 224.
Rácz Mihály 150, 152, 229.
Rácz Mihály (bölöni) 280.
Rácz Miklós 153.
Rácz Pál 158.
Rácz Péter 160.
Rácz pópa 277.
Ráczkevi András 174.
Ráczkövi István (fejérmegyei) 281.
Ráczok 131, 148, 174, 215, 219, 261, 263, 268, 269, 272, 307.
Radafi 511.
Radák 515.
Radák Ádám 169.
Radák András 117.
Radák Imre 142.
Radák Imre (mikeszászi) 266.
Radák István 199.
Radák István (mikeszászi) 266.
Radák József 216.
Radás István (tordavmegyei) 280.
Radics Bálint 121.
Radnót (Küküllő-) 221.
Radnótfája 192, 196, 197, 231.
Radó 515.
Radul vajda 12, 142.
Radvánszky (Radovániszki) István 146.
Rajcsáni György 191.
Rajcsáni János 210.
Rajki Gáspár 132.
Rajkó Mihály 152.
Rajner Márton 233.
Rajner Márton (kolosvári) 269.
Rákóczi 155, 159, 170, 281.
Rákócziak 143.
Rákóczi Ferencz II. 13, 18, 118, 123, 126, 307, 320.
Rákóczi György I. vagy öreg 61, 132, 135, 141, 149, 150, 157, 345.
Rákóczi György II. vagy ifiabb 133, 135, 157.
Rákóczi János 140.
Rákóczi Lajos 149.
Rákóczi Sigmond 162.
Rákos (Alsó-) 241.
Rákos (Csik-) 152, 172, 208, 232, 274, 288.
Rákosi Boldisár 178.
Rákosi Ferencz 129.
Rákosi János 209, 211, 268.
Rákosi Mihaly 152.
Rama 338.
Raphael 161, 292.
Raphai István 200.
Rápóti András 171, 172.
Rápóti András (fejérvmegyei) 283.
Rápóti Ferencz 183.
Rápóti István 199, 201, 210.
Rápoti (Rápolti?) Mátyás 156.
Rápóti Sándor 250.
Rápóti Zsigmond 243.
Rápolti András (fejérvármegyei) 269.
Ráskai Ferencz 128.
Rast István 202.
Rátoni 514.
Rátoni Ferencz 129.
Rátoni Menyhárt 156.
Ravazdi György 134.
Rávv Mihály 150.
Rebeca 526.
Récse 243.
Récsei 484, 514.
Récsei István 204, 287.
Récsei Sámuel 247.
Redmeczi Dániel 180.

Mihács Mihály (háromszéki) 267.
Mihálcsa György 190.
Mihálcsa Péter 161.
Mihály 150, 225, 519.
Mihály Dániel 180.
Mihály deák 278.
Mihályfalva 206, 226.
Mihályfalvi István 146.
Mihályfi János 140.
Mihályfi István 146.
Mihály Imre 142.
Mihály Máté 235.
Mihály pater 277.
Mihály vajda 59, 122, 125, 127, 131, 137, 141, 143, 150, 151, 152, 153, 158, 163.
Mihocsa Ferencz 184.
Mihocsa Ferencz (fejérvári) 266.
Mihocsa Gábor 196.
Mihocsa Mihály (fejérvári) 266.
Miholcsa Ferencz 186.
Miholcsa Mihály 227.
Mike 521.
Mike Demeter 181.
Mike Ferencz 186.
Mike Lőrincz 225.
Mikes 347, 372, 412, 515.
Mikes Antal gr. 174.
Mikes Benedek 121.
Mikes Boldisár 122.
Mikes familia 414.
Mikes Ferencz gr. 129, 183, 285.
Mikes Gábor 130.
Mikes István 143, 198, 203, 285, 324, 326, 331.
Mikes János 138, 141.
Mikes József 215.
Mikes Károly gr. 219.
Mikes Kelemen 106, 219, 258, 268, 475.
Mikes Mihály br. és gr. 13, 27, 152, 225, 229, 282, 283, 292, 300, 321, 357, 378, 408, 426.
Mikes Miklós 153.
Mikes Pál 158, 236, 258.
Mikes Tamás 251.
Mikes Zsigmond 162, 345.
Mikeszásza 128, 173, 187, 203, 222, 223, 227, 237, 243, 250.
Mikháza 14, 102, 352.
Mikházi István (csíki) 274.
Mikle Mihály 230.
Mikle Miklós 232.
Miklós 153, 231, 453, 518.
Miklós Demeter 273.
Miklós Ferencz 184.
Miklós György 193.
Miklós István 143, 413.
Miklós István (kis-kászoni) 388.
Miklós József (dálnoki) 214.
Miklós Márton 413.
Miklós Márton (kis-kászoni) 388.
Miklós Pál 373, 388, 405.
Miklós Péter 241.
Miklósvár 154, 173, 176, 189, 190, 191, 195, 210, 223, 224, 229, 238, 240, 247, 316, 343, 344.
Miklósvár-Köpecz (Ld. Köpecz.)
Miklósvár-szék 172, 202, 214, 237, 240, 251, 363, 387.
Mikó 522.
Mikó Ádám (csíki) 170, 261.
Mikó Anna 395.
Mikó Ferencz 125, 126, 182.
Mikó Gábor 130, 195.
Mikó Gábor (kolosvármegyei) 269.
Mikó György 133.
Mikó István 145, 198, 204, 258.
Mikó István (kolosvármegyei) 269.
Mikó János (sögöti) 209.
Mikó János 212.
Mikó János (csíki) 261.
Mikó József 214.
Mikó József (csíki) 283.
Mikó Lázár 224.
Mikó Mihály 152.
Mikó Miklós 153, 155, 231.
Mikó Miklós (bodoki) 262.
Mikó Pál 238.
Mikó Péter 159, 161, 240.
Mikó Péter (csíki) 261.
Mikola 515, 521.
Mikola familia 287, 324.
Mikola János 206.
Mikola László 149, 220, 292, 324.
Mikola Zsigmond 243, 258, 471.
Mikola Zsigmond (szamosfalvi) 282.
Mikonya Boldizsár 178.
Mikra 521.
Miksa 515.
Miksa György (diódi) 188.
Miksa György 371, 400.
Miksa István 199.
Miksa János 208.
Miksa László 221.
Miksa Miklós 232, 371, 400.
Mikse István (diódi) 263.
Mikvár 389.
Mikvásár 411, 418.

Mill kapitány 4. 5. 6.
Mindszent (Fejér m.) 177, 179, 205.
Mindszenti Antal 175.
Mindszenti Benedek 121.
Mindszenti Gábor 130.
Minerva 518.
Minoriták 108.
Miriszló 143. 152.
Miske 515.
Miske Gábor 196.
Miske György 191.
Miske Imre 217. 285.
Miske Zsigmond 243.
Miskolczi Sámuel 249.
Miskolczi Zsigmond 243, 283.
Miszördi László 148.
Miszti György 192.
Mitmán Ágaston 171.
Mitmán János 209.
Mocsonoki Pál 237.
Modacsáni András 173.
Moha 125, 139. 140. 157, 238, 243, 244. 342.
Mohai 514.
Mohai András 342.
Mohai Farkas 125.
Mohai Gábor 195, 266.
Mohai György 342.
Mohai István 144. 203.
Mohai János 139.
Mohai László 222.
Mohai Mihály 342.
Mohai Miklós 154.
Mohai Sándor 250.
Mohamed (II.) 444.
Mojses (Ld Mózes.) 234.
Moldova (Moldva, Moldua. Molduva) 3, 202, 278, 314. 315, 318. 320.
Monostor 99, 100. 132. 136, 210.
Móré Gábor 129.
Móré Gergely 132.
Móré István 144.
Móré János 139.
Móré Lőrincz 225.
Móré Mihály ifibb 151.
Móré Mihály öreg 151.
Móré Péter 242.
Mordax pater. jezsuita 277.
Morgondai László 148.
Morgondai Mihály 152.
Mormiki gr. 278.
Morvai 512—3.
Móses Mihály 343
Mosoni Ferencz 186.
Mózes (Mojses. Mojzes) 153. 454. 518.
Mucsi Kozma 273.
Muhi 337. 338. 339. 340. 341. 342.
Munkácsi János 212.
Murando 272.
Murgan Demeter 273.
Murza 521.
Musai János 138.
Musnai 513.
Musnai Márton (udvarhelyszéki) 281.
Mussling 314.
Muszka 77.

N, Ny.

Nádas patak 100.
Nádasdi gr. 14.
Nádasdi Tamás 164.
Nádudvari Gábor 130, 195.
Nádudvari János 209. 240. 265.
Nádudvari István 201. 260.
Nádudvari Péter 240.
Nagy 512.
Nagy-Ajta 125. 154. 188. 191. 200, 202, 218, 229. 231. 232, 237. 240, 249, 288. 316.
Nagy-Albert (pesti) 119.
Nagy András 117. 118. 172. 174, 343.
Nagy Ábel 169.
Nagy-Apafalva 127.
Nagy Balás 176.
Nagy Bálint 121. 176.
Nagy-Bánya 278.
Nagy Boldisár 122.
Nagy Boldisár (petki) 177.
Nagy Boldizsár 265.
Nagy-Borosnyó 171. 172. 234. 249.
Nagy-Csűr 483.
Nagy Demeter 123.
Nagy-Devesér 241.
Nagy-Enyed 175. 176. 183. 197. 201. 226, 272.
Nagy-Eskellő (Ld. Esküllő.)
Nagy Farkas 125.
Nagy Ferencz (mikefalvi) 127.
Nagy Ferencz 128. 184. 186.
Nagy Ferencz (rátoni) 187.
Nagy Ferencz (marosszéki) 270.
Nagy Ferencz (káli) 283.
Nagy Ferencz (demeterfalvi) 283.

Ungur János (hunyadvármegyei) 269.
Ursula 527.
Uzandur 510.
Uzon 171, 176, 189, 190, 194, 200, 216, 218, 222, 237, 238, 240, 507.
Uzoni Miklós 231.
Uzoni Miklós (fogarasi) 266.
Ürmös 183, 198, 215, 343.

V.

Vácz 729.
Váczi György 191.
Váczi János 136.
Vacsarcsi 212.
Vacsárcsi (Fel-Csík-) 252.
Vadadi György 134.
Vadas János 140.
Vadas Máté 157.
Vadas Mihály 152, 230.
Vadas Pál 230, 237.
Vagner 99.
Vágó János (középajtai) 284.
Vai Ádám 279.
Vai Mihály 259.
Vajda Bertalan 121.
Vajda Boldizsár 122.
Vajda Farkas 125, 188.
Vajda Gábor 195.
Vajda György 192.
Vajda István 146, 155.
Vajda Jakab 136, 218.
Vajda János (kolosvmegyei) 274.
Vajda József 217.
Vajda László 221, 260.
Vajda Mihály 152, 226, 231.
Vajda Mihály (mihályfalvi) 261.
Vajda Mihály (fejérvmegyei) 266.
Vajda Miklós 154, 155.
Vajda Péter 239.
Vajda Péter (fogarasi) 261.
Vajda Sándor 250.
Vajda-Szentiványi 205, 231.
Vaji 514.
Vaji Ádám 170.
Vaji László 220.
Vaji Mihály 226.
Vajna András 118, 171, 173.
Vajna Ferencz 183, 185.
Vajna Gábor 194.
Vajna István 198, 199.
Vajna János 213.
Vajna László 223.
Vajna Miklós 232.
Vajna Orbán 236.
Vajna Tamás 252.
Vajna Zsigmond 243.
Vajna Orbán (zágoni) 262.
Vajvod Péter (vádi) 241.
Valál. (Ld. Volál.)
Valkai Miklós 154.
Vallenstein 271.
Vallis gr. 315, 317.
Vallis Venczel 314.
Vancza János 348.
Vancza Mihály 348.
Vancza Mojzes 348.
Várad (Ld. Nagy-Várad.)
Váradi 513.
Váradi András 174.
Váradi György (lapádi) 192.
Váradi György 193.
Váradi István 147, 201.
Váradi István (fejérvmegyei) 265.
Váradi János 141, 209.
Váradi Mihály 152.
Váradi Miklós 231.
Várdotfalva (Fel-Csík-) 241.
Várfalvi Dániel 124.
Várfalvi István 144.
Várfalvi János 140.
Várfalvi Mihály 152.
Várfalvi Miklós 155.
Vargyas 345.
Varjú István 200.
Varju János 212.
Varkócz Tamás 441.
Várkuczi János 141.
Várkuczi Miklós 155.
Varkutz. (Ld. Varkócz Tamás.)
Városfalva 244.
Váró Mihály 227.
Varró Mihály (aranyasszéki) 304.
Varsányi Benedek 177.
Varsányi Bálint (mikeszászi) 276.
Varsányi Zsigmond 243.
Vas 511.
Vas Balás 175.
Vas Benedek 177.
Vas Dániel 179, 180, 304.
Vas Dániel (mindszenti) 265.
Vas Dániel (czegei) 284.
Vas Dániel (gerendi) 317.
Vas Ferencz 128.
Vas György 179, 189.
Vas György (czegei) 259.

Vas György (fejérvmegyei) 265.
Vas János 206, 210.
Vas János (czegei) 259.
Vas László 220.
Vas Miklós 179, 231.
Vas Miklós (osdolai) 395.
Vas Sándor 279.
Vásárhelyi György 136.
Vasas József 216.
Vasas-Szent-Iványi 372, 383, 386, 389, 394, 397, 404, 408, 411, 417, 418, 421.
Vass Gábor (czegei) 130.
Vass György 135, 190, 210.
Vass Mózes 234.
Vataf 296.
Vaudemont hg. 271.
Véber Péter 239, 270.
Vécs 466.
Vecserd 388.
Vég Dávid 179.
Vég Ferencz 182.
Vég Miklós 232.
Vég Tamás 164.
Vékony 512.
Velencze 25, 55, 69, 407.
Velkér 365.
Veniczei Tamás 252.
Venus 499.
Vér Gáspár 197.
Vér György 189, 266.
Vér Mihály 152, 227, 266.
Vérbulcs 522.
Vérd 367, 373, 384, 386, 387.
Verder 496.
Vérek 511.
Verebélyi János 206, 280.
Verebélyi Zsigmond 245.
Veres 512.
Veresegyháza 204.
Veres András 171.
Veres András (csíki) 280.
Veres Benedek 177.
Veres Boldizsár 178.
Veres Dániel 180.
Veres Dávid 123.
Veres Ferencz 129, 184, 186.
Veres Imre 218.
Veres István 204.
Veres János 141.
Veres Lőrincz 150.
Veres Péter 239, 242, 276.
Verestorony 294, 298, 314.
Veronika 527.
Vesányus (?) 489.
Vesselényi 514. (Ld. Wesselényi.)
Veselény Boldisár 122.
Veselényi Farkas 125.
Veselényi Ferencz 128.
Veselényi Gáspár 131.
Veselényi István 198, 199, 374.
Veselényi Miklós 155.
Veselényi Pál 236, 469, 487.
Vespasianus 484.
Veszprém 135.
Veszprími István 270.
Veszprinyi István 202.
Vesztei Tamás 164.
Veterani gr. 271.
Vetési 511.
Vetési István 204.
Vicze 393, 397.
Vida 521.
Vida István 200.
Vida István (tordai) 268.
Vimesperg Mátyás Miklós 360.
Vincze 515, 521.
Vinter Mihály 230.
Virág 512.
Virág Zsigmond 245.
Virmond gr. 384, 300, 301.
Virzircski Oxindius 277.
Viski 513.
Viski József 215.
Viski Mihály 227.
Viski Péter 239.
Visolyi István 200, 282.
Vita Sámuel 248.
Vitályos 515, 521.
Vitéz 511.
Vitéz András 118, 171, 267.
Vitéz Ferencz 128, 182, 267.
Vitéz Gábor 130, 267, 477.
Vitéz György 132, 188.
Vitéz László (kürti) 149.
Vitéz Lászlóné (Ld. Károlyi Zsófia.)
Vitéz Miklós 154.
Vízakna 129, 201, 246.
Vízi János 212, 213.
Vizi Sámuel 246, 280.
Vízkeleti Dániel 180.
Vízkeleti János 212.
Vizkeleti Zsigmond 64, 244, 276.
Voilai Sorbán 251.
Volál 214. 383.
Volál (Ld. Alsó- és Felső-Volál.)
Volál (Felső-) 368.

W.

Wesselényi (Ld. Veselényi.)
Wesselényi Ferencz 182, 309.
Wesselényi István 292, 293, 322.
Wesselényi Pál báró 12. 257.
Wytke István 341.

Z.

Zabanius János 206. (Ld. Szász János.)
Zabola 129, 138, 187, 224, 237.
Zádovári Ferencz 128.
Zágon 179, 187, 209, 210, 213, 222, 236, 285, 305, 308.
Zajzon András 171.
Zajzon Sámuel 246.
Zajzon Sámuel (kolosvármegyei) 280.
Zakariás 253.
Zakánius András 118.
Zakko gr. 271.
Zalasdi András 118.
Zalasdi János 141.
Zalasdi Miklós 155.
Zalán 175. 185. 186. 200. 201, 252. 505.
Zallyán 521.
Zalány 222.
Zalányi Illés 219.
Zalányi László 223.
Zalányi Péter 241.
Zámbó 515. 522.
Zámbó István 147.
Zámberi Ferencz 128.
Zanberi Pál 158.
Zápolyai János gróf 14. 136.
Zarnóczi Imre 217, 278.
Zaránd megye 193, 122, 172, 216, 226, 293.
Zás Ferencz 128.
Zás Gáspár 131.
Zavar Friderik 129.
Závor Gáspár 132.
Zecsei (Sécsei) Gábor 129.
Zecsuri Benedek 121.
Zecsuri Demeter 123.
Zejk 515.
Zeik István 203.
Zeik János 211.
Zeik László 222.
Zeik Miklós 232.
Zeik Mózes 234.
Zeik Péter 241.
Zeyk László (hunyadvmegyei) 273.
Zeivert István 304.
Zeke János 138.
Zeki Kálmán 157.
Zekelius Mihály 226, 312.
Zelandia 493.
Zelasti Dániel 124.
Zelemen Péter 160.
Zemei Sándor 162.
Zenuti Kelemen 147.
Zenuti Sebestyén 163.
Zentyáli János 137.
Zeréni Orbán 157.
Zernest 198, 315.
Zernyest 257, 271, 273.
Zetelaka 174, 278.
Zeuler Bartos 270.
Zeuller Bertalan 177.
Zigerius András 171.
Zilahi 513.
Zilahi András 283.
Zilahi István 272.
Zinder András 173.
Zorger Gergely báró, erdélyi rk. püspök, 193.
Zokollyi Albert 119.
Zokolyi Miklós 155.
Zólyomi Dávid 179, 223, 260.
Zólyomi familia 286.
Zólyomi Ferencz 128.
Zolta Ferencz (udvarhelyszéki) 282.
Zolta Ferencz 182.
Zoltai Ferencz (küküllővmegyei) 128. 271.
Zoltán (Sepsi-). 186, 187, 196, 208, 212, 219, 222, 224, 237, 505.
Zoltán (személynév) 515.
Zoltány 521.
Zólyomi Miklós 155.
Zólyomi Tamás 164.
Zöld 512.
Zöld Ádám 169, 281.
Zölde András 369.
Zöldi Gáspár 197, 265.
Zomoly 521.
Zonda György 190, 193.
Zonda István 201. (Ld. Szonda.)
Zonda Tamás 252, 504. (Ld. Szonda.)
Zonuk (Szolnok) 339, 341.

Zrinyi 515.
Zrinyi familia 286.
Zrinyi gróf 14.
Zrinyi János 35.
Zrinyi Miklós 288.
Zudor 174, 521.
Zudor Jakab 218.
Zudor János 213.
Zutori Ferencz 182, 268.
Zsidó Balás 120.
Zsigmond 161, 242, 517.
Zsigmond császár 288, 295.
Zsigmond pater 277.
Zsigmond Pál 237, 238.
Zsigmond Miklós 233.
Zsögöd (Zsögöt, Csík m.) 145. (Ld. Sögöt.)
Zsuki 515.

IAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

(Monumenta Hungariae Historica.)

Első osztály. *Okmánytárak.* (Diplomataria.) Nagy 8-adrét. I—XXV. et. 1857—1887. Ára az I—XXV. kötetenek, kötetenként **2.—**, a XXVI. otnok **1.—**, a XXVII. kötetnek **1.50**. — Tartalom: *A két Rákóczi György ielem családi levelezése* 1652—1660. Szerkeszté Szilágyi Sándor. Egy kötet, fényvésetű hasonmással. (Monum. Diplom. 24. kötet.) XII és 644 l. 1875. *Alvinczi Péter okmánytára.* (Dipl. Alvincianum.) Erdély visszacsatolása itt a magyar királylyal és megbizottjaival folytatott alkudozások történetéi 1685—1689. Közzétette Szilágyi Sándor 3 kötetben. (Monum. Diplom. 14—15. 27. kötet.) VI, 421; 338, LVIII és 236 l. 1887. — *Anjoukori okmánytár s- és tárgymutatóval.* (Codex diplom. Hungaricus Andegavensis.) Szerkesztette y Imre. I—VI. kötet. 1879—1891. — *Árpádkori új okmánytár.* (Codex lom. Arpadianus cont.) Fejér Gy. Codex Diplomaticusának folytatása. Közzéi Wenzel Gusztáv. I—XII. kötet. (Monum. Diplom. 6—12., 17., 18., 20., 22. et.) 392 ív. 1860—1874. — *Magyar történelmi okmánytár, a brüsszeli országi levéltárból és a burgundi könyvtárból.* (1441—1652.) Összeszedte s lemásolta tvani (Horváth) Mihály. I—IV. kötet. (Monum. Diplom. 1—4. köt.) 89½ ív. 7—1859. — *Magyar történelmi okmánytár, londoni könyv- és levéltárakból* 1—1717. Összeszedte s lemásolta Simonyi Ernő. Egy kötetben. (Monum. lom. 5. kötet.) 318 l. 1859. — *Okiratár Strassburg Pál 1631—1633-iki etsége és I. Rákóczy György első diplomacziai összeköttetési történetéhez.* num. Diplom. 26. kötet.) XXVIII és 152 l. 1882. — *Okmánytár I. Rákóczi örgy svéd és franczia szövetkezéseinek történetéhez. 1632—1648.* Szerkesztő jegyzetekkel ellátta Szilágyi Sándor. Egy kötet. (Monum. Diplom. 21. kötet.) és 491 l. 1873. — *Okmánytár II. Rákóczi György diplomacziai összeköttehez.* 1648—1660. Szerkesztő Szilágyi Sándor. Egy kötet. (Monum. Diplom. kötet.) VII és 740 l. 1874. — *Oláh Miklós II. Lajos és Mária királyné sára, utóbb magyarországi cancellár, esztergomi érsek primás és kir. helytó levelezése.* Közli Ipolyi Arnold. Egy kötet. (Monum. Diplom. 25. kötet.) és 639 l. 1876. — *III. Pál pápa és Farnese Sándor bibornok Magyarszára vonatkozó diplomacziai levelezései. (1535—1549.)* A nápolyi állami éltárban létező Farnese-osztályban tett saját kutatásai nyomán közli Óváry ót. Egy kötet. (Monum. Diplom. 16. kötet.) XXXVI és 214 l. 1879. — *rmány Péter levelezése.* (Codex Epistol. Petri Pázmány Card.) Közzéteszi Frankl mos. I. kötet. 1605—1625. (Monum. Diplom. 19. kötet.) XXV és 461 l. 1873.

Második osztály. *Írók.* (Scriptores.) I—XXIII. 1. 2. fele. XXIV—XXXIII. et. Egy a **VIII.** kötethez és három a XXX. kötethez tartozó pótfüzettel. 1857—1894. *egy-egy kötetnek* **2.—**. — *Alttarjai B. Apor Péter munkái.* Közli Kazinczy ner. Egy kötetben. (Monum. Script. 11. kötet.) X és 484 l. 1863. — *Baranyai i János magyar históriája 1592—1598.* A szerző életével. Közli Toldy nez. Egy kötet. (Monum. Script. 17. kötet.) LXXX és 928 l. 1866. — *ius János Mihály, m. kir. történetíró, magyar históriája. 1490—1552.* a kir. egyetemi könyvtár urodati kézirataból a szerző életével közli Toldy nez és Nagy Iván. Három kötetben. (Monum. Script. 12., 13. és 14. kötet.) 416; IX, 495; VIII és 474 l. 1863—1877. — *Ghymesi Forgách Ferencz yalradi püspök magyar históriája 1540—1573.* Forgách Simon és Ivánfi ós jegyzeteikkel együtt. A herczeg Eszterházy-féle kézirat ból közli Majer l. levezette Toldy Ferencz. Egy kötet. (Monum. Script. 16. kötet.) LXXXVIII 50 l. 1866. — *Gr. Illésházy István nádor följegyzései 1592—1603. és Hid- Miksi Ferencz históriája 1594—1613.* Illyés Sámuel folytatásával. Közli ibrey Gábor. Egy kötet. (Monum. Script. 7. kötet.) IX és 261 l. 1865. —

Késmárki Tököly Imre naplója 1676—1678. évekről. Közli Torma Károly. Egy kötet. (Monum. Script. 18. kötet.) XII és 199 l. 1866. — *Késmárki Tököly Imre naplója 1693—1694. évekből.* Az eredeti kéziratból közli Nagy István. Egy kötet. (Monum. Script. 15. kötet.) VIII és 701 l. 1863. — *Késmárki Tököly Imre naplói, leveleskönyvei és egyéb emlékezetes irásai* két kötetben. Közli Thaly Kálmán. I. kötet. 2 részben: K. Tököly I. és némely főbb híveinek (Ibsai Zs., Sándor G., Ilay M., Almády J.-nak) naplói és emlékezetes irásai. 1686—1700. II. kötet: Leveles könyvei és egyéb emlékezetes irásai. (Monum. Script. 24. kötet két részben, 24. kötet.) XXXII és 784; XVI és 707 l. 1868—1873. — *Kritobúlosz II. Mehemet élete.* A Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága által kiadott görög szöveget, ugyanannak megtúzásából fordította Szabó Károly. Egy kötet. (Monum. Script. 22. kötet.) X és 273. l. 1873. — *Magyar történelmi évkönyvek és naplók a XVI—XVIII. századokból.* Gyulaly Lestár följegyzései. Közli Szabó Károly. — Mártonfalvai Imre dúk emlékirata. — A Palóczi Horvát család naplója. Közli Szopori Nagy Imre. (Monum. Script. 51. kötet.) 313 l. 1881. — Ugyanaz II. kötet: Gyulaly Lestár följegyzései. Közli Szilágyi Sándor. — Keczer Ambrus naplója. Közli Tasnádi Nagy Gyula. — Krmann Dániel superintendens 1708—1709-iki oroszországi útjának leírása. Közlik Menczik Ferdinánd és Kluch János. — (Monum. Script. 53. kötet.) 639 l. 1894. — *Bozsnyay Dávid, az utolsó török deák történeti maradványai.* Összeszedte s jegyzetekkel és oklevéltárral kisérve kiadta Szilágyi Sándor. Egy kötetben s egy pótfüzettel. (Monum. Script. 8. kötet.) 544 l. 1867. — *Szamosközy István történeti maradványai 1566—1608.* Az erdélyi fejedelmek birtokában volt eredeti példányról kiadta Szilágyi Sándor. Négy kötet és pótfüzet. (Monum. Script. 21., 28., 29. és 30. kötet és három pótfüzet a XXX. kötethez.) XXXI és 247. XIX és 383, 378 és XXI és 430 l. 1876—1880. — *Szerémy György, II. Lajos és János királyok házi kápolnája emlékirata Magyarország romlásáról.* 1484—1544. Közli Wenzel Gusztáv. Egy kötet. (Monum. Script. 1 köt.) XXXIV és 410 l. 1857. — *Történelmi naplók 1663—1719.* Ottlyk György önéletleirása. — Bártfai követek naplója az ónodi gyűlésről. — Gróf Teleki Mihály és Pápai János nándorfejérvári követségének diáriuma. — Ifj. Tsötsi János havi krónikája. — Bivolinyi István töredék-naplója. — Ritter György soproni emlékirata. Egy kötet. (Monum. Script. 27. kötet.) XXXII és 607 l. 1875. — *Verancics Antal m. k. Helytartó Esztergomi Érsek összes munkái.* Közli Szalay László. (1—7) és Wenzel Gusztáv (8—12) 12 kötet. Név- és tárgymutatóval. (Monum. Script. 2—6., 9., 10., 19., 20., 25., 26., 32. köt.) 234 ív. 1857—75.

Harmadik osztály. *Országgyűlési emlékek.* (Monumenta Comitialia Regni Hungariae és Monumenta Comitialia Regni Transylvaniae.) Történeti bevezetésekkel. Szerkeszti Fraknói Vilmos és Szilágyi Sándor. Nagy 8-adrét. *a)* **Magyar Országgyűlési emlékek.** Szerkeszti dr. Fraknói Vilmos. I—X. kötet. (1526—1604.) XXXII és 650, 668, 617, 670, 800, 540, 534, 565, 619, és VI, 665 l. 1874—1890. Egy-egy kötet ára **3.—**; *b)* **Erdélyi Országgyűlési emlékek.** Szerkeszti Szilágyi Sándor. I—XVIII. köt. (1540—1658.) XVI és 596, VI és 578, 509, 589 és VIII, 598, 560, 561, 544, 603, 554, 449, 546, 587, 488, 586, 699, 491 és 607 lap. 1876—1895. Egy-egy kötet ára **3.—**

Negyedik osztály. *Diplomatiai Emlékek.* (Acta Extera.) 1874—1876. Nagy 8-adrét. *A)* **Diplomatiai Emlékek az Anjou-korból.** Szerkeszti Wenzel Gusztáv. I. kötet 1268—1341. XXX és 428 l. **3.15**; — II. kötet. 1341—1370. XXVIII és 687 l. **5.—**; — III. kötet. 1370—1426. CXXVIII és 671 l. **1.—** *B)* **Diplomatiai Emlékek Mátyás király korából.** 1458—1490. Szerkesztették Nagy Iván és B. Nyáry Albert I. köt. XXIII és 590 l. **2.—**; — II. köt. XXI és 448 l. **2.—**; — III. kötet. XXVII és 447 l. **2.—**; — IV. kötet. XXVI és 434 l. **2.—**.

Budapest. Az Athenaeum r.-társulat könyvnyomdája.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

MÁSODIK OSZTÁLY.

IRÓK.

VÁLOGATOTT ÍRÁSAI.

BUDAPEST, 1903.

A M. TUD. AKADÉMIA KIADVÁNYAI ÜZLETÉBŐL

(LAX ARNOLD ügyvezetése)

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

MÁSODIK OSZTÁLY.

IRÓK.

HARMINCZHETEDIK KÖTET.

BUDAPEST. 1903.
A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA
(Az Akadémia épületében).

Br. APOR PÉTER

VERSES MŰVEI ÉS LEVELEI

(1676—1752.)

SZERKESZTETTE

DR. SZÁDECZKY LAJOS

A M. T. AKADÉMIA L. TAGJA

II. KÖTET

BUDAPEST, 1903.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

(Az Akadémia épületében).

Ame 80212.2.17

HARVARD COLLEGE
NOV 30 1903
LIBRARY.
Pierce fund

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat könyvnyomdája.

IX.

APOR PÉTER LEVELEZÉSE.

1687—1752.

1.

1687. jan. 3.

Apor Péter levele nagynénjéhez, özvegy Torday Ferenczséhez, Apor Borbálához.

Szolgálatomot ajálom kegyelmének édes néném asszony.

Ez kis levelem által akarám kegyemedet tudosítani mind egességem felől s mind pedig álapotom felől. Egességem most, istennek legyen hála, jó vagyon. Az Isten álgya meg kegyemedet, hogy engem el nem felejtett, én sem feletkezem el, hanem ha vagy eczer ide jőne Péter uram, akkor én is küldenék kegyemednek két annyit, a menyi az volt, mert nekem most jól vagyon kepém. Anyám asszonyt [1]) édes néném aszszony köszöntse én szómmal kegyemed; ő kegyeminek is küldenék, de bizony bizonyos emberem nincsen; mest(er) uramékot [2]) is köszöntse kegyelmed. Köncze Ferenczné néném asszont is; mondja meg kegyemed édes néném asszony ő kegyemiknek, hogy ne vonják meg olyan igen én tőlem magokot, mert talám bizony én is talám haza megyek, ha meg nem halok, Nagyboldogaszony napjára vagy még elébb. Köszönöm édes néném asszony a kegyemed jóvótát. De Igen 16-ban és 86. irták onét az levelet egy holnapra *(így!)*.

Ezek után Isten áldgya meg kegyemedet.

Anno Dni 1687 die 3. Januarii.

Kegyemed árva öcscse

Apor Péter.

Külső czím: Tekintetes, nemzetes Apor Borbárának, nékem kedves néném asszonynak adassék hamarsággal Torjára.

(Eredetije báró Apor István úr levéltárában Abosfalván.)

---

[1]) Írva: Anyamazot.

[2]) Irva: mestvramékot.

2.

Nagy-Szombat, 1696. aug. 9.

Apor Péter bizonyítványa a nagy-szombati egyetemtől.

Nos Martinus Szentivany e societate Jesu, philosophiae, et ss. theologiae doctor, almae archiepiscopalis universitatis Tyrnaviensis cancellarius, te perillustrem, ac perdoctum dominum *Petrum Apor de Also-Toria*, aa. ll. et phil. baccalaureum, semin. s. Adalberti convictorem, coram nobis a rev. patribus examinatoribus, doctoribus, de inclyta facultate philosophica ad id deputatis, praemisso de more diligenti, et rigoroso examine, concordibus votis approbatum, et admissum pronunciamus, ac declaramus: dantes, et concedentes tibi facultatem, licentiam simul, ac doctoratum, servatis tamen servandis, in studio philosophico accipiendi. In quorum fidem haec, ut vocant, *Bona Nova*, solito nostro sigillo, et propriae manus subscriptione communivimus. Tyrnaviae ex collegio academico societatis Jesu, die 9. Augusti, anno M.DC.XCVI.

Idem qui supra.

(P. H.)

(Eredeti nyomtatott példány a báró Apor család altorjai levéltárában. F. 1. 2.)

3.

Nagyszombat, 1696. aug. 19.

Apor Péter ajánló levele és bizonyítványa a nagyszombati egyetemtől a bölcsészeti tanfolyam elvégzéséről és a doctori gradus elnyeréséről.

Martinus Szentiványi e societate Jesu, philosophiae et ss. theologiae doctor, almae archiepiscopalis universitatis Tyrnaviensis amplissimus cancellarius, omnibus has lecturis salutem a domino sempiternam. Cum discessurus a nobis perillustris, excellens, ac doctissimus dominus, *Petrus Apor de Altorja* iuxta laudabilem academiarum nostrarum consvetudinem testes studiorum suorum, vitaeque apud nos transactae expetierit literas, et eius petitioni aequissimae satisfieri volentes, tenore harum praesentiarum fidem facimus et testamur eum totam trieteridem cursus philosophici constanti studio et labore alacri ferventi animo exegisse, mate-

riasque omnes, quae ad consequendam in philosophia primam et supremam doctoratus lauream more quolibet academico necessariae sunt, solerti calamo excepisse ac se in iisdem qua publice qua privatim cum satisfactione omnium, ac sui tum eximiae ingenii capacitatis, tum in perdiscendis quibusvis scientiis sagacitatis, tum solertis in excipiendis trieannalibus praelectionibus assiduitatis commendatione comprobasse, ut omnibus veris scientiae aestimatoribus amori, venerationi, solatiove non immerito fuerit; ac inde praeter praeclarum fructum ac emolumentum utramque philosophiae lauream primus in debitum laboris praemium retulerit, palamque aa. ll. et philosophiae primus magister ex merito renuntiatus sit, alibique in qualis *(így!)* universitate ex communi de inclita faculate philosophica doctorum consensu renuntiatus fuisset, si triennalem ea, qua apud nos diligentia operam plactis (?) articulicis impendisset. Quod vero academici boni integros mores, vitaeque intaminate probitatem concernit, eum se gesisse academicum, ut propter singularem vitae candorem, animi puritatem, morum comitatem moderatoribus gratus, condiscipulis vero aedificationi (?) universis denique carus fuerit. Restat igitur, ut praefatus perillustris, excellens ac doctissimus dominus aa. ll. et philosophiae doctor tum virtutis, tum scientiae praerogativa in gradu excellentissimo conspicuus eo loco, gradu, dignitate ab omnibus universitatibus, academiis, aliisque ceteribus ubique locorum habeatur, quo hoc gradu rite insignitos habere par est, ut nempe privilegiis omnibus et immunitatibus frui permittatur, specialiter iis, quae huic gradui authoritate pontificia et caesarea seu iure seu consvetudine annexa sunt. In quorum fidem has ei patentes literas manus propriae subscriptione et consveto nostro sigillo munitas dedimus. Tyrnaviae ex collegio academico societatis Jesu, die 19 Aug. anno salutis humanae supra millesimum sexcentesimum nonagesimo sexto.

Idem mp.

(P. H.)

Kívül: Reccomendatio B. Petri Apor.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában. F. I. 2. a. — Az első öt sor és a név aranyozott, nyomtatásszerű betűkkel kirajzolva, a többi szöveg részint arany, részint zöld festékkel írva.)

4.

Nagyszombat, 1696. aug. 19.

A nagyszombati, Boldogságos Szűzről nevezett társaság bizonyítványa, hogy Apor Péter munkás és jeles tagja, egy évig titkára, más évben 2-ik assistense volt.

Alma ac venerabilis sodalitas maior B. V. Elisabetham visitantis, in alma archi-episcopali universitate societatis Jesu, authoritate apostolica erecta et confirmata, omnibus has inspecturis salutem in Domino Marianam. Ut Marianae charitatis ratio ita eximie nobis triennio probata virtus, perillustris, excellentis ac doctissimi domini *Petri Apor de Altorja* aa. ll. et philosophiae magistri postulat, ut quem ob constantem virtutis tenorem, nobiscum conversantem amore prosequuti sumus, eundem debito virtutis eius testimonio a nobis discedentem comitemur, quod et praesentibus facimus, perhibentes ei testimonium, Eum in Album sodalitatis nostrae esse rite insertum, atque in ea constanti in pietatis exercitiis fervore, in sacramentorum usu assiduitate, in Marianarum legum observantia, coeteraque morum probitate, ita vixisse, ut consodalibus suis stimulo, atque incitamento, ad aemulanda paris pietatis charismata extiterit, atque de communi almae sodalitatis nostrae suffragio anno uno in eiusdem secretarium, altero in assistentem 2-dum meritissime delectus fuerit, munusque utrumque pro excellentia virtutis suae, cum omni suorum superiorum satisfactione sustinuerit. Dignum proinde censemus, qui ut Magnae Matris cliens ubivis locorum, quo eum venire acciderit, Parthenio coetui annumeretur. In quorum firmamentum et robur consveto almae sodalitatis nostrae sigillo praesentes patentes firmamus, atque eiusdem almae sodalitatis dominorum officialium de more consveto manus propriae subscriptione roboratas esse voluimus. Ex oratorio nostro Mariano Tyrnaviae 19 Augusti, anno domini 1696.

P. Stephanus Szabó
seminarii sancti Stephani regis Ungariae alumnus, p. t. congregationis vicerector mp.

Andreas Simkovits
seminarii sancti Stephani regis Ungariae alumnus, p. t. congregationis secretarius mp.

(P. H.)

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában. F. I. 2. b. — Az első sor aranyozott betükkel, a szöveg részint arany, részint zöld festékkel írva.)

5.

Torda, 1699. jun. 23.

Gróf Apor István levele Apor Péterhez, melyben kincstartó hivatala terheiről ír s megbízatásokat ad.

Édes Öcsém!

Leveledet vettem, hogy dolgaim körül munkálódol, jól cselekszed, magadnak használsz egyik felől vele. Numsi s Prezner uramék difficultasairól a jövő héten in forma akarok opiniot adni az excelsa camarára; ha orvosolják, jó, ha penig nem és Prezner uram szolgálatját az enyimnél feljebb aestimálják, szabadságokban vagyon, egyébiránt soha bizony ilyen mutilatum officiumot nem viselek; én ugyan ha Isten segélt, nem sokáig bajoskodom ezzel az terhes hívatallal, de akár én s akár más legyen a thesaurarius, sajnálni fogja maga authoritásának diminutioját, sőt az egész ország igen disgustálodott, holott ő Felsége expressis a diplomában kegyelmesen approbálta, hogy quo ad officia Transsilvanica indigenis utitur; már penig úgy látjuk, ki akarják száraztani a magyarok keziből a tisztségeket. Bizony nem tudom Prezner vagy Numsi uram mint procedált volna a só vecturajában, mert pénzek mind elfogyott volt, én adtam a magaméból kölcsön kétezer Rhen. forintokot. A dézmák dolgát urgeáljad Prangh uramnál, hadd proponálja a consiliumban; már szintén két esztendeje leszen, hogy resoválták számomra, mégis olyan marczona dologban scrupulizálnak s nem akarják a donatiot expediáltatni. Pater Hevenesi uramnak írtam, hogy ha eddig nem adott száz tallért, adjon; levelemet azért megadván, levaljad az pénzt és valamennyi pléhet vehetsz vele, mind vásárold el s hozasd alá, el ne mulassad, mivel a templom tornyára kivántatik Fejérvárra, és ha ugyan pater Hevenesi uram pénzt nem adna is, valahonnan csak végy kölcsön, hogy a pléh dolgában fogyatkozás ne essék. A lejöveteledet az urak akaratjából dirigáljad úgy, hogy Nagyboldogasszony napjára jöhess Kolozsvárra, akkor én is Isten jóvoltából ott leszek s gondot viselhetnék tisztességes beljebb való jöveteltekre; hogy penig lovakat vihessenek ki előtökben, abban mód nincsen, mert a Pál deák katonái azokat elvennék erőszakkal is, hanem irattam mind Debreczenben, Somlyóra, Zilajra, hogy adjanak kisérőket mellétek, úgy a szekér eleiben is lovakot s ha külömben .... pénzen is kell lovakot fogadni a szekerek .... két aranyot

küldöttem, végy jóféle Ag .... kat[1]) vele s hozd le magaddal, mivel már nyolcz héttől fogva változó egészséggel vagyok s megkivántatik; most az csíki feredőre szándékozom menni. Pano Stephannak is irattam, hogy a pléhek lehozatásában veled együtt munkálódjék.

Ezzel Istennek oltalmába ajánlak

Torda, 23 Junii 1699.

jókot kivánó atyádfia:
G. Apor István m. p.

Külső czím: Tekintetes, nemzetes altorjai Apor Péter kedves öcsémnek adassék. Bécsben.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

6.

Bécs, 1699. aug. 30.

Hevenesi Gábor levele Apor Péterhez, őt a marosszéki főkapitányság vagy a küküllővári főispánsággal biztatván.

Perillustris Domine.

Utinam haberet pro quo mihi dicere gratias posset! Adscribat tenuitati meae, quod plus servire non potuerim; interea quod differtur, non affertur. Officium vel capitanei in Maros, vel comitis in Küküllö, spero quod sua Dominatio obtinebit, nihil adhuc est decisum. Interea spe hac fretus gerat se virum et maioribus optet, specialiter autem svadeo, ut illustrem d(ominum) comitem parenti loco revereatur et in omnibus observet, quam accuratissime. Demum gratulor Dominationi, uti et lectissimae dominae consorti, quod in bona valetudine optatum terminum attigerint, precor omnia favita et me demisse commendo. Vienna 30 Aug. 1699.

Perillustris Dominationis

servus in Christo
Gabriel Hevenesi.

Külső czím: Spectabili et perillustri domino Petro Apor de A(ltorja) l(ibero) b(aroni) et philosophiae magistro domino colendissimo Claudiopoli.

(Eredetije báró Apor István úrnál Abosfalván.)

---

[1]) A kipontozott helyek hiányzanak.

7.

Ebersdorf, 1699. szept. 5.

Lipót rendelete az erdélyi tanácsosokhoz, arról, hogy Apor Pétert Küküllő vármegye főispánságára kinevezte.

Leopoldus stb. Illustres, spectabiles, magnifici, generosi, egregii, prudentes ac circumspecti, fideles, syncere nobis dilecti! Benigne perpensa nonnullorum fidelium nostrorum, nobis propterea facta intercessione, ac consideratis etiam fidelitate fidelibusque servitiis fidelis nostri nobilis *Petri Apor de Altorja*, quae bona ipsius indoles non solum pro hac iuvenili aetate sua nobis praestanda pollicetur, verum etiam increscentibus annis maiora atque maiora fidelitetatis et bonorum ac utilium servitiorum specimina illum exhibiturum esse confidimus: ideo dignitatem supremi comitis comitatus de Küküllő, vigore aliarum clementissimarum superinde literarum nostrarum collationalium, eidem benigne contulimus, clementer vobis mandantes, ut a mondo deinceps dictum Petrum Apor pro vero et indubitato et comitatus de Küküllő supremo comite habere, eundem in dignitatem illam introducere vel introduci facere, omniaque, quae de more et consvetudine vestra in eo installando agenda forent, peragere debeatis et teneamini. Quibus sic facturis gratia nostra caesareo regia semper propensi manemus. Datum in castro nostro Ebesdorff, die quinta mensis Septembris, anno domini millesimo sexcentesimo nonagesimo nono, regnorum nostrorum, Romani quadragesimo secundo, Hungarici quadragesimo quinto, Bohemici vero quadragesimo tertio.

Leopoldus m. p.

Comes Samuel Kalnoky mp.
Ad mandatum sacr. Caes. Regiaeque
Maiestatis poprium
Andreas Sz. Kereszti.

Külső czím: Illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis, prudentibus et circumspectis, fidelibus syncere nobis dilectis N. N. consiliariis nostris Transvlvaniae.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

8.

Ebersdorf, 1699. szept. 5.

Lipót császár király diplomája, melylyel Apor Pétert Küküllő vármegye főispánjává kinevezi.

Nos Leopoldus Dei gratia electus Romanorum imperator semper Augustus ac Germaniae, Hungariae rex stb. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum Maiestati nostrae propterea factam intercessionem, tum vero attentis et consideratis fidelitate fidelibusque servitiis fidelis nostri nobilis *Petri Apor de All-Torja*, quae bona ipsius indoles non solum in hac juvenili aetate nobis praestanda et impendenda pollicetur, verum etiam increscentibus annis maiora atque maiora fidelitatis et bonorum et utilium servitiorum specimina illum exhibiturum esse confidimus: intuitu igitur eorum, honorem et dignitatem comitatus de Küküllő supremi comitis, simul cum solitis eius proventibus ac emolumentis quibuslibet, ad eandem functionem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus eidem Petro Apor plena cum authoritate, dignitate, existimatione, et reputatione gratiose conferendam, dandam et donandam duximus. Ita tamen, ut idem super officio isto juramentum praestare, literas et mandata nostra regia exequi, unumquemque magnatum et nobilium, alteriusve cuiusvis status et conditionis homines et fideles nostros in suis libertatibus, iuribus, privilegiis et immunitatibus conservare, et omnia quaecunque ex antiqua et moderna quoque bona consvetudine sui muneris erunt, diligenter, fideliterque peragere, judicium et iustitiam omnibus, sine ullo personarum discrimine et respectu, administrare debeat et teneatur; prout damus donamus et conferimus praesentium per vigorem. Quocirca vobis universis et singulis fidelibus nostris spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus, proceribus et magnatibus, vicecomitibus, iudicibus, vice iudliumque iuratis assessoribus ac notario, toti denique universitati nobilium praefati comitatus de Küküllő, modernis et futuris quoque temporibus constituendis, cunctis etiam aliis cuiusvis status officii, gradus et praeeminentiae hominibus, quorum videlicet interest, sen intererit, praesentium notitiam habituris, harum serie comittimus et mandamus firmiter, quatenus vos quoque a modo deinceps praefatum Petrum Apor pro legitimo et a nobis ordinato

supremo comite iam dicti comitatus de Küküllő agnoscere, eidemque in omnibus iustis, legitimis, consvetisque et licitis rebus obedientiam omnem praestare, obtemperare, iuditia illius legitima acceptare, et omnes solitos proventus atque emolumenta, ad eandem functionem de iure et ab antiquo spectantia et pertinentia, ipsi plene integre et sine omni defectu administrare et administrari facere, modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in castro nostro Ebersdorff, die quinta mensis Septembris, anno domini millesimo sexcentesimo nonagesimo nono, regnorum nostrorum, Romani quadragesimo secundo, Hungarici quadragesimo quinto, Bohemici vero quadragesimo tertio.

Leopoldus m. p.

Comes Samuel Kalnoki m. p.

Andreas Szentkereszti m. p.

(Eredetije hártyán, függő pecséttel, a báró Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. c.)

9.

Kecze, 1700. márcz. 29.

Gróf Apor István gróf Kálnoki Sámuel kanczellárhoz, Apor Péternének leánya születéséről s a tövisi birtok megvásárlásáról.

Édes kedves Sógor Uram.

Sub dato 13 currentis költ kglmed levelét böcsülettel vettem, és csak szerencsére írok választ, várván örömmel kglmed jövetelét; az gyülésre is örömmel vártam volna kglmedet, kglmed és én közöttem levő dolgokról, Isten kglmedet idehozván, eleget beszélhetünk; tudom se én klmednek, se kglmed nékem annyit nem vétett, a ki gyülölséget érdemlene, de quibus coram plura.

Itten való munkákot kglmed ellen kik foveálják, bizony nem tudom, de *könnyű annak sípot csinálni, a ki az nád között ül*, justa causa tandem triumphat. Örömmel irhatom kglmednek, ma 29. Martii reggeli kilencz óra tájba Isten egy jó ifjú leánynyal megáldá menyem asszonyt, az mult estvétől fogva nagy kínok között volt, míg Isten megválasztá terhétől, de az szentírás szerént elfeletkezett fájdalmáról, hogy ember született. Kglmed vétessen valami gyermeknek való német öltözetet számára; kglmedet az keresz-

telésére levárom és húgom asszony tudósítson, kinek akarja kereszteltetni, s kik legyenek keresztatyák, anyák. Az feleségem szívesen volt mellette, nem is akart egy szempillantásig is feleségem nélkül maradni, félt igen halálától; Lugasiné hugom is ott volt mellette.

Édes sógor uram, én Tövist megvettem Macskási Boldizsártól ezer aranyon, nincs több 12 embernél hozzá; kglmd írasson consensust rája, hadd jobb formában expediáljam magamot és legatariussomot benne; én csak az határáért vettem Fejérvárhoz; talám hasznát veszi kglmetek jövendőben; az original leveleket ha fel kell küldeni, kgld tudósítson. De már én három dolgot kévánok: 1-mo, hogy három sokadalom legyen esztendő által s akkor az korcsoma enyím legyen, minthogy most csak kettő esik; 2-do, hogy vendégfogadót nekem legyen szabad tartanom s mészárszéket, mivel eddig is az mészárszék oda való volt és az borkorcsoma is szünetlenül folyt az háznál; ide való az is, hogy a ki Tövisen nem lakik, és ez portiozó időkben nem lakott, ne árulhasson ott bort, mivel csak pusztát birnak ott és semmi onust nem subportálnak, csak valami gaz között korcsomárol vala; 3-io, minthogy fiscalitás és Fejérvárhoz való, ne vennék el maradváimtól és az ius redimendi lenne enyém; erről az camarának is írok. Ugy tetszik, klgd maga házának szolgál, ha ezeket véghez viszi, én ugyan ezt megpróbálom, ha lehet, minden tisztességes uton. Ajánlom Istennek oltalmába kgldet és maradok

Kldnek köteles szolgája, sógora
G. Apor István.

Kecze, 29. Martii 1700.

Mivel hogy Tövisen csak az tiszta puszta föld van, inscribálná ő felsége bár csak ezer forinttal feljebb, hadd építtethetném.

Külső czím: Illustrissimo dno comiti dno Samueli Kalnoki de Körös-Patak S. C. R. Majestatis cancellariae aulico Transylvanicae cancellario, sedium Siculicalium Sepsi Kézdi et Orbai supremo judici regio, dno et affini colendissimo. Viennae.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

10.

Bécs, 1700. máj. 9.

Hevenesi Gábor Apor Péternek a küküllői főispánságról stb.

Ihs.[1])

Perillustris Domine, Patrone colendissime!

Sub dato 26. Jan. nunc accipio. Quod attinet officium supremi comitis de Küküllő, hic expectatur candidatio regnicolarum et deputationis, qua huc missa videbimus, quid servire possimus.

Cum autem dominus cancellarius aulicus aliunde intret Transylvaniam, poterit illum Dominatio Vestra pluribus informare, hic enim sine illius praesentia vix concluditur aliquid.

D. Cardinalis necdum redivit ex Saxonia, ubi appulerit, ei desideria suae Dominationis commendabo. His jam scriptis redivit.[2]) D. Lazarus Apor ipse intrat cum illustrissimo domino cancellario, adeoque sua coram tractabit. Me plurimum commendo. Vienna 9. Maii 1700.

Legata, quae d. Vicarius praetendit, sunt ante omnem haereditatem expungenda, ita jubet testamentum, ita vult d. Cardinalis.

Perillustris Dominationis

servus in Christo
Gabriel Hevenesi.

Oldalt: D. Cancellarius habet cessionem puncti 15 ex testamento, quam extradat, sed depositis prius 2000 fl. Rh. Viennam trajiciendis.

Külső czím: Perillustri ac generoso domino Petro Apor de Altorja, inclyti comitatus de Küküllő supremo comiti etc. domino patrono colendissimo.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

---

[1]) Jesus.
[2]) Ez a pont későbbi betoldás.

11.

Bécs, 1701. jan. 5.

Hevenesi Gábor levele Apor Péterhez, melyben kilátásba helyezi a küküllővári főispánságnak, melytől őt vetélytársai el akarták ütni, elnyerését s egy történelmi kéziratot kér Apor könyvtárából.

Perillustris et generose Domine, mihi colendissime!

Aemuli Dominationis Vrae hic aulam informarunt, 1-o quod Dntio Vra sit iuvenis, 2-o quod nullum adhuc officium obierit, 3-o quod non sit ex maiori nobilitate, 4-o maxime, quod non habeat bona et sic secundum leges non possit esse supremus comes in Küküllő; sed pro Dnis Vrae fortuna eodem die, quo erat conferentia, de his informavi Eminentissimum, et ideo non habet, quod Dtio Vra metuat, servabit illud officium, maxime si habeat ibi bona, vel si illud non servaret, non carebit alio. Haec pro novo anno, certiora et clariora proxime.

Noster dnus illustrissimus Comes male, ut audio, valet; non volo illi scribere, sua Dominatio tamen illum meo nomine salutet, dicat illi, ut sit laetus, quod hic illius negotia bene procedant, exiguntur ab eo rationes de fructibus fiscalitatum, quas societas quaedam dominorum arendaverat, praestat omnino, ut eae rationes conplanentur in vivis, iniuriam tamen illi fieri Dntio Vra non patiatur et si quid simile observaret, mature moneat, ut hinc inpediri possit. Caeterum Dntio Vra non deberet a Comitis latere procul esse atque diligenter attendere, ne si dnus Comes rebus suis minus attendere possit, eius res, scripta etc. distrahantur. Dntioni Vrae enim multum interest, hic invigilare. Caeterum cuperem saepius de statu d. Comitis, eiusque rerum genuine informari. Dominatio Vra det illi optima verba, caveat ullam dare causam offensae.

Libenter intelligerem, ut d. Comes dederit illustrissimo dno comiti a Seau 1500 fl., quos ego assignaveram, si ita deberem meam assignationem rehabere, ut pecuniam hic possim ad rationes d. Comitis elocare.

Quo modo Dntio Vra cum d. Korda convenit? Si bene, melius est, regnum enim divisum desolabitur, sin minus, rogo, ut dissimulet offensas, et una pro bono dni Comitis cooperentur, mutuoque se intelligant, utrique melius proderit.

Dicit mihi p. Viszkeleti, quod Comes habeat unum librum in folio manuscriptum, in quo sunt descriptae epistolae antiquae Transylvanorum ad Portam et vicissim

Turcae ad Transylvanos. Charissimum mihi foret, librum illum videre et saltem ad tempus habere, rogo illum mihi procurare ac data occasione mittat. Putat pater Viszkeleti, illum esse in domo Claudiopolitana. Dntio Vra facile resciet, ubi sit. Caeterum me commendo uti et d. Comitem. Suppono illius animae quoque habere curam et merito reliqua, nempe erat varietas et cetera et iam altera vita parcem prudentia. Me commendo. Vienna 5. Jan. 1701.

Donationis Vrae servus in Christo
Gabriel Hevenesi.

Külső czím: Spectabili et perillustri dno Petro Apor de Altorja, incliti comitatus de Küküllő supremo comiti etc. dno colendissimo Claudiopoli.

(Sajátkezű eredetije báró Apor István abosfalvi levéltárában.)

12.

Fejérvár, 1701. jun. 22.

Gróf Apor István Apor Péternek a dicső-szentmártoni és ádámosi birtokok kezére bocsátásáról, és a küküllői főispánságba beiktatása felől.

Édes Öcsém Uram!

Micsodás levele érkezett kegyelmednek pater Hevenyesi uramtól, his inclusis kegyelmednek elküldöttem, hanem a világon kegyelmed senkinek meg ne mutassa, hanem mentest irjon kegyelmed Kálnoki uramnak, hogy az ádámasi portioját bocsássa kegyelmed kezében, én a mint kegyelmednek megmondottam, a szent-mártonit odabocsátom az egy szőlőken kivűl, csak azért is, hogy az irigyek száját bédughassuk; kegyelmed ott hagyja jó karban dolgait és jöjjen ki, hogy ha valamiképpen onnét felyűl valami determinatio jönne, az introductiot átmaturalhassuk; kegyelmed ne késsék kijönni. Isten oltalmában ajánlom kegyelmedet.

Fejérvár, 22 Januarii 1701.

Kegyelmed atyafia bátyja
Gróf Apor István m. p.

Cito Cito
Citius Citius
Citissime Citissime
Citissime.

Külső czím: Tekintetes nemzetes Apor Péter kedves öcsém uramnak ő kegyelmének adassék.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

13.

Ádámos, 1702. szept. 22.

Gróf Mikes Mihály Apor Péternek sürgetésére hétezer forintnyi adóssága megfizetését igéri.

Mint jóakaró öcsém uramnak ajánlom kgldnek szolgálatomat.

Kglmed levelét illendő böcsülettel elvettem; mind ezen leveléből, mind szolgáimnak írt levelébűl láttam kgld fenyegetőzését, azt is tudom, hogy kgld azt az hétezer forintot negyvenezer forintnak mondotta kgld Háromszéken, mindazonáltal én ezt csak iffiu ember mondásának tartom; ha jól considerálná kgld a dolgot, bizony Te Deum laudamust kellene mondani, ha ugyan oly jó atyafiánál volna az a pénz, mint én; de kgldet követem, látszik, hogy még a világra ki sem költ. Én bizony egy pénz interest már nem adok, hanem legyen kgld egy kis patientiával octoberig, még én is kevés oeconomiácskámat elvégezem: novemberbe menjünk egy helyre, ha dolmányomat levetem is, ha egyik részét a jószágocskámnak eladom is, de bizony kgldet nemcsak az interessirűl, hanem a capitalisrűl is contentálom, ne búsuljon kgld annyit s tegye olyan helyre, hogy megvehesse mindenkor s legyen nagyobb securitassal, mint nálam volt; hitesse el kglmed magával, kgld azt jobban nem várja, mint én, kinek az Isten adja végét.

Isten kgldet éltesse.

Datum Ádámos, 22 Septembris anno 1702.

Kglmed jóakaró atyafia, szolgája:
G. Mikes Mihály m. p.

Külső czím: Tekéntetes, nemzetes Apor Péter uramnak, nemes Küküllő vármegye főispánjának, jóakaró öcsém uramnak ő kglmének adassék.

A levél hátán Apor Péter följegyzése: Meg kell tartani!

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában. N. fasc. I. nr. 19.)

14.

Vicze, 1702. decz. 7.

Gróf Apor István levele Apor Péterhez: szerencsét kiván gyermeke születéséhez.

Édes Öcsém Uram.

Kgld örömében irott kurta levelét böcsülettel vöttem; áldott az Isten, aki kgld házát megörvendezteté új gazdával, kinek keresztelése....[1]) áll kglmetek szabadságában, én az..... adnám örömestebb neki, ha kgd ott[hon] ke[r]esztelheti meg, tudósitson; ha pedig az gyülésig haladhatna, ott megkeresztelhetném, de ha valami akadályt lát, addig is Isten hírével meg kell keresztelni, találni ott böcsületes emberekre komának; kglmed ezen dologról engem tudósitson, hadd tudjam kgldnek szándékát.

Ezzel az betegnek gyógyulást, kglmednek pedig jó egészséget kévánok.

Kgd szolgáló bátyja
G. Apor Isván m. p.

Vice, 1702. 7. Decembris.

Kálnoki uramnak szóló kgld levelét közelebb való postán elküldöm.

Kérem szereztessen csíkot az gyülésre. Vagy öt sertést hajtnak, bőrös pecsenyének valót Petelyéből kglmed számára, a mint hízott, úgy költse kglmetek jó egészséggel.

Külső czím: Tekéntetes nemzetes Apor Péter kedves öcsém uramnak cum pleno titulo adassék Koród-Szent-Mártonban.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

15.

Bécs, 1703. aug. 22,

Gróf Kálnoki Sámuel, erdélyi udv. kanczellár levele Apor Péterhez, melyben a Rákóczi-forradalom terjedéséről Bécsbe érkezett hírekről tudósít.

Méltóságos gróf, kedves Öcsém Uram!

Kglmednek 9. datált leveléből köszöntésit s tudósitását nagy kedvesen veszem; az mely levelét kgld említi, hírét sem hallottam; mondják ugyan, hogy egy rendbeli levelinket az kurucz elfogott volna, de mint kgd irta, hogy

[1]) A kipontozott és zárjelbe tett szavak kiszakadva.

die 17 Julii irt levelemet Donát uram mutatta; az rebellio penig Székelyhidánál 20. volt, csodálom, hogy az én leveleim nem intercipiáltattak.

Legyen hála Istennek, hogy csendességben van kgltek. Im novellákat küldök, kikből megláthatja, hogy nagy confusio van az pogányság közt, de hiszem Brassóba is meghozták azt. Az magyarországi tumultus penig lecsendesedik nem sokára, mert egy nehány regimentek mennek ellenök. Isten rontsa meg őket, mert mind hírünk, hitelünk megmocskoltatik miattok. Nekem is lemenetelemben nagy akadályt tőnek; noha bizony Arad felé jól elmehetnék, de cselédim az akadályim. Isten ő felsége módot és útat mutat, mikor ő felségének kedve s akaratja. Én interim valóban csináltatom instructiomat.

Bizony valóban örülök rajta, hogy kglmed magát resolválta az itt való szolgálatra. Iffiu embernek (mint kgld) gyönyörűség és boldogság. El is higyje kglmed, édes öcsém uram, hogy ha nagy instanciámmal véghez nem vihetém vala, hogy adassék szabadság az guberniumnak az candidatiora, bizony régen parancsolt volna ő felsége, hogy kgldet küldjék, mert az egész miniszterium kglmeden egyezett meg. Immár gyülésen candidálnak s kgld ki nem marad s bizonyos legyen kgld benne, hogy más nekem kglmeden kivűl successorom nem lészen. Az jó szállásomot 14 Oct. csak el kell hagynom; az boraimnak egy részét Apaffi herczegnek adom, úgy valamint itt érnek, annyi érő finom radnóthi bort ad ő nga érettök.

Az sok árvizek és szűntelen esők elég nagy károkat tettek nekem is. Csuda, hogy ide fel mindenütt igen jó s kivánatos takarodó idők járának etc.

General Glickersperg uram 5-ta érkezett Szathmárra; Ecsed, Várda, Ibrány az kuruczok kezeiben s Kálló is. De ez az rebellio elolvad, mint az hóharmat.[1]) Én Husztot sem hiszem, hogy elvették, csak az novellista hazugsága. Az törökök közt levő rebelliot sem hiszem; kglmetek ottan hamarébb meghallhatná.

Székely Miklósnénak megkérém ő Felségétől az tutelát s kiküldenném, ha meg nem csalattatnánk, mint eddig száma nélkül sokakkal jára az cancellaria. Jobb édes öcsém uram kegyelmed intimalja az özvegynek, hogy Nemes (?) János kezében tegyen le hatvan magyar forintot s mihelyt tudó-

---

[1]) Jellemző, hogy Bécsben milyen könnyen elnyomhatónak vélték akkor még a Rákóczi forradalmat.

sitást veszek, assecuralom, hogy postán apósomnak leküldöm az tutoriát.

Velem együtt az feleségem grófné asszont ő kegyelmét nagy böcsülettel köszöntjük.

Istentül szerencsés utazást kivánunk ő kegyelmének erre felé. Ezután gyakrabb tudósitását várom és maradok

Kegyelmednek köteles szolgája, bátyja:
G. Kálnoki Sámuel m. p.

Viennae die 22. Aug. 1703.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában. N. fasc. I. nr. 19.)

16.

Szeben, 1703. decz. 6.

Gróf Bánffy György főkormányzó gróf Kálnoki Sámuel kanczellárnak Bécsbe: a kuruczok rohamos előhaladásáról Erdély területén; Szász János szebeni főkirálybíró lefejeztetéséről; az adófizetés szűk térre szorúlásáról.

Illustrissime Domine Comes observandissime!

Salutem et officiorum commendationem. Kegyelmed levelét becsülettel vettem, hogy tudósitott, kedvesen veszem. Innend kegyelmednek irhatom, hogy onnand felyűl az hegyekről Abrudbánya felűl az kuruczok éppen Enyedig és az Maroson is általhatottak vala; Thoroczkón és mindenütt voltak, de méltóságos generalis uram küldvén bizonyos számú militiát, meg nem várták az kuruczok, hanem mind eltakarodtak előttök, osztán az németek Thoroczkót és Thoroczkó-Szent-Györgyöt mind Cá[rolyvár]ról felégettenek, most penig ismét Enyedet fenyegetik az kuruczok, hogy felégetik; az mint irják, onnand kivűl az Keresen bé Sebesvár felé jöttenek Vajó András, Rabló és Kaszás Balázs nevű kapitányok Gyula felé, kik is mind Enyedig érkeztenek, hogy Enyedet felverjék; már most ismét generalis uram militiát küldött reájok, megtéritik, mint hiszem. Éppen az Marosig erre mindenütt kuruczok vannak, úgy hogy Kolosvár felűl még levelet is alig hozhatnak már, nem hogy egyebet hozhatnának számunkra. Az Mezőségen is éppen Görgényig hatottak és mind az nemességnek, mind szegénységnek marháit elhajtották. Hunyadmegye felűl is Déváig elhatottak s feljebb is az Maroson általmenvén minden marháinkat magunknak és szegény embereinknek

mind elhajtották, az segitség valóban kivántatnék, ha jőne; nékem már több jószágom Csanádnál s Nádosnál nem maradott, kit fel nem vertek és az honnand el nem vitték volna mindenemet.

Szász Jánost tertia praesentis az szebeni tanács megsententiázván, sok gonosz cselekedetiért, úgy mint gyilkosságáért, sicariusságáért, paráznaságáért és ördöngösökkel való correspondentiáiért s több gonoszságiért, mineműek talám soha egy emberben Erdélyben nem találtattak s még másutt is, lett oly deliberatuma, hogy elsőben lófarkon meghordoztatván üssék el fejét és kerékre tétessék; de az lófarkon való hordoztatást lehagyván ob respectum consiliarii gubernii, osztán ugyanaz nap az Hadnagy János megöletéséért — és annak személyében az ő felsége grationalisának megtapodásáért in crimen laesae Majestatis való kereseti az directornak per status regni adjudicaltatván és in nota infidelitatis comvincaltatván, tegnap, úgy mint quinta Decembris déllyesti harmadfél óra tájban az piaczon feje vétetett, kinek is sententiája el nem készülhetvén mind az két részről, most kegyelmedéknek fel nem küldhettük, minthogy az posta elmeneteli csak most innotescalt, hanem az sententianak extractualis substantiaját felküldöttük, az jövő posta penig az egész sententiat is, azon leszünk, hogy jó alkalmatossággal kegyelmeteknek felküldjük, most kegyelmetek de extractu meglátháthatja az valóságot.

Kegyelmedet tudósitom az jövő postán is, elvárom penig kegyelmed tudósitását az oda fel lévő minden dolgokról.

Caeterum praetitulatam Dominationem Vestram diu valere desideramus.

Cibinii die 6. Decembris a. 1703.

Dominationis Vestrae paratus ad officia comes
G. Bánffi m. p.

Bánffi László gratiajáért való summát Apor uramtól itt meg fogja szerzeni, hogy oda fel ő kegyelme adassa meg. Az én donatioimat az mi illeti, ha szintén most lehoznák is, haszontalan volna, mivel az statutio véghez nem mehetne, mivel az mint kegyelmednek feljebb is megirám, az én jószágimban mind kurucz parancsol.

Az jövendő esztendőbeli quantumról kegyelmetekhez küldött camara intimatioját látom, de úgy tudja kegyelmetek, úgy is mondhatja meg, hogy ennek az országnak nagyobb része, elkezdve Dobrátúl fogva az Marosig, az Maros mellett Gyergyóig adót és portiot nem ad, mivel azt az

kuruczság mind ellepte, és nem hogy portiot adna pénzül, ha fel nem szabadittatik, csak az Kolosvárra ő felsége militiajának kivántató naturalet sem administralhatja, mert vármegye már a mi dispositionk alatt több nincsen Küküllőnél és Fejérnek s Hunyadnak egy kis részecskéjénél.

Külső czím: Gr. Kálnoki Sámuel urnak.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

17.

Szeben, 1704. jun. 6.

Gróf Apor István levele Apor Péterhez.

Édes Öcsém Uram!

Kgld levelét becsülettel vettem, hogy az ott való hírekről tudósított, kglmedtől kedvesen veszem és továbbra is kérem kglmedet, hogy a mit érthet kglmed az ott való dolgokról s hírekről ne nehezteljen tudósítani; úgy hiszem, hogy Thoroczkai uram is, lesz még oly üdő, hogy számot ad minden cselekedetiről, ha most oly igen viseli is magát. Az mi pedig az ezüst dolgát illeti: addig munkálkodtam, hogy abból kglmedet immunitaltam; továbbra is, az miben tudok, kglmednek jó szívvel szolgálok.

Ezzel ajánlom Isten oltalmában kgldet.

Kgld atyafia, szolgája
G. Apor István m. p.

Szeben, 6. Junii a. 1704.

Külső czím: Tkts nemzetes Apor Péter uramnak etc. nekem kedves öcsém uramnak ő kegyelmének adassék. Brassó.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában. N. fasc. I. nr. 19.)

18.

Szeben, 1704. okt. 18.

Gróf Apor István Apor Péternek, szorult helyzetéről s kolozsvári vagyona pusztúlásáról.

Édes Öcsém Uram!

. . . . . [1]) irja kglmed, hogy másfél száz forintnál többet nem adtak, de én tudom, hogy több pénzt percipialt kglmed annál, mert csak az bíró is

[1]) Kiszakadva.

kétszáz forintot adott kglmednek; hogy én pénzt adhassak, abban nékem módom nincsen, mert csak az Isten tudja azt, micsoda költséggel élek én is itt, mert nékem sehonnan csak egy marék búzát, sem egyebet semmit sem hoznak, mindent, az egy vizen kivűl pénzen kell vétetnem, azért énnékem nincsen honnan adnom s ne is várjon kglmed, mert én bizony nem adhatok, hanem ott vagyon Torja s Nyujtód, elég búza, zab . . . . . [1]) s szállittasson kglmed; most az embernek az időhöz kell magát alkalmaztatni s az haszontalan költségnek békét kell hadni.

Ezzel ajánlom Isten oltalmában kglmedet.

Kglmed atyafia

G. Apor István m. p.

Szeben, 18. Octobris a. 1704.

A levél hátán a következő utóirat: Bizony az én erszényem is be fog szorulni, mert az mi egyetmásom Colosváratt volt, most az generalis oda menetelivel, úgy hiszem, mind oda lött, melyet bizony nemcsak én, hanem kgltek és az kgltek gyermekei is meg fognak siratni; ahhoz kgltek már ne bízzék, az mit Isten énnekem mutatott volt, mert úgy hiszem, az, a mint feljebb is irtam, hogy most mind odalött.

Külső czím: Tekéntetes, nemzetes Apor Péter uramnak, kedves öcsém uramnak ő kglmének adassék Brassóban.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában. N. fasc. I. nr. 19.)

19.

A brassai fellegvárban 1706. febr. 16.

Apor Péter folyamodványa az erdélyi főkormányzóhoz, brassai rabságából kiszabadítása iránt közbenjárását kérvén Rabutin tábornoknál.

Méltóságos Gróf. Erdéli Gubernator,

Érdemem felett való jó Uram.

Hallhatta Ngd keserves rabságomot és méltóságos generalis Rabutin uram ő excellentiája parancsolatjából brassai fellegvárban való hozatásomot. Megvallom ngos uram én is eltéveledtem s megcsalattattam volt, de leg-

[1]) Kiszakadva.

kisebbnek is oka s feje nem voltam; ma se tudom okát keserves rabságomnak, mert ha mindennek gratia, az ki feje nem volt, Ngod maga tudja, én nem voltam, se soha, az míg kijöttem, egy kuruczczal sem czimboráltam, sőt hogy Szebenből visszajöttem, Kimpinán egyet látván, előtte elbúttam, senkit kuruczságra nem gerjesztettem, se innen, se Havasalföldiből velek correspondentiám nem volt, egy szóval megbizonyítom, hogy semminek feje nem voltam, sőt én is másoktól csalattattam meg.

Könyörgök az élő Istenért Ngodnak, méltóságos Generalis uram ő excellentiája előtt mellettem instalni, és az mivel ő excellentiája előtt vádoltattam, méllóztassék ő excellentiája kiadni, hadd én is tudjam magam menteni, mert ha azokkal vádoltattam, az melyeket ő excellentiájának alázatos Memorialemban feltettem, azokban olyan ártatlan vagyok, mint a mai szült gyermek; és mivel hogy ártatlan vagyok azokban, az Jézus Christusért kérem Ngodat, méltóztassék szabadulásom felől szólani ő excellentiájának; hiszem, ha reám bizonyosodik, az mint ő excellentiájának tetszik, bánjék úgy velem; rimánkodom megint az élő Istenért Ngodnak, tekéntsen Istent és érettem ne sajnálja egy-két szavát méltóságos Generalis uram előtt, kiért az kegyes Isten Ngodat áldja meg és fizesse meg mind ez világon, mind az máson.

Nagyságod alázatos szolgája
Apor Péter m. p.

Fellegvári rabságomból 16. Febr. 1706.

Külső czím: Az erdéli méltóságos Gubernátorhoz ő ngához alázatos supplicatiója az benn megirt személynek.

(Sajátkezű eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

20.

A brassai fellegvárban (1706.)

Báró Apor Péter emlékirata s vallomásai gróf Rabutin táboruokhoz, havasalföldi bujdosásáról, visszatéréséről s ártatlanságáról, kérvén a brassai fogságból kiszabadíttatását.

Excellentissime Domine Comes et Generalis Campi Marschalle, Domine Patrone gratiosissime.

Vereor, pudorque faciem meam obvelat, excellentissime domine Generalis, dum lacrimabundis oculis, cordeque pavente calamum ad implorandam misericordiam Excellentiae Vestrae

admoveo, qui post tot favores augustissimae domus Austriacae erga me immeritum, paternamque Excellentiae Vestrae plane gratiam et ego deceptus fidelitatem Augustissimo datam violavi, neque auderem manum admovere, nisi animaret me innata augustissimae domus Austriacae clementia, gratia scilicet omnibus, qui caput rebellionis non erant; animat me tam a me saepius ab Excellentia Vestra, quam ab aliis auditum verbum de Excellentia Vestra: nullum scilicet punit Excellentia Vestra innocentem; animat vel ipse Salamon, qui dicit: qui absconderit scelera sua, non dirigetur, qui autem confessus fuerit ea et reliquerit, misericordiam consequetur. Fateor et ego: in regem meum peccaveram, sed nullius me causam pura conscientia assevero, comprobareque me (neque ullus in contrarium contra me probabit) quindecim mensium spatio Coronensi in urbe, cum nullo neque verbis, sed neque litteris ullam cum Kuruczonibus correspondentiam habuisse, neque in contrarium servitii Caesarei egisse, neque ullas partes Rakoczianas tuitum fuisse, quin imo comprobabo etiam in reditu Cibinio cum honestissimis civibus civitatis hujus et domino Nicolao Pater tricesimatore itineris mei comitibus mea et acta et verba semper fidelitatem spirasse, quin imo non solum Coronae, sed neque in ipsa Valachia ad medium Junii (ubi vacillare pro dolore coepi) cum nullo extraneo correspondentiam habui, sed nec expost in tantum, ut germanus matris meae frater adveniens Buchurestum, neque ipsi salutavi, qui in tantum ira effectuerat, ut exiens coram aliis dixerit, se non dolere occasione habita me traicere et hoc comprobabo, sed neque ullum Coronae correspondentiam certo habuisse nec scivisse assevero, quas vero circumstantias et expost foris, quae rescire potui, Deus non sit propitius in agone peccatricis animae meae, si vere illustrissimo domino Commendanti non aperui; neque vero exitus ex Valachia me fuisse causam, si dignabitur Excellentia Vestra laconicam exitus nostri ordinem benigne percipere, dum in conscientia describo, sola Excellentia Vestra me causam non fuisse judicari dignabitur.

Cibinii existens petii ab illustrissima domina comitissa vidua Aporiana pro sustentatione aliquam pecuniam, quae habens hic apud cothurnarios 1000 florenos, ex illis disposuit mihi quingentos et ubi Coronam devenissem, illam pecuniam pro militia Caesarea distributam inveni; institi apud dictam comitissam de alio medio, quae respondit, se non habere unde. Testor. Deum et etiam illustrissimum dominum Com-

mendantem me dixisse: si pecunia mihi restituetur, nolo exire Corona; quae ubi jam distributa fuisset et ego de gratia Excellentiae Vestrae 1-ma Aprilis Corona egressus. Secunda vel tertia die interrogatus de domino Francisco Boér, quaenam sit mea intentio, dixi me Tergovistiam ire velle, qui mihi dixit, non sic faciamus, sed ego meam conjugem debeo foras mittere, eamus prius Ploestum, expost, si incaluerit, eamus Tergovistiam, aventi, Buchurestum euntes in reditu salutatus est, ut laus Deo, quod exiverit hucusque etiam ipse exspectabatur, nolentes ipsi damnum inferre, ego inde tunc discedens ad duo milliaria, quarta die, ut expost rescivi, potior pars hinc exeuntium ad Mikes pro passu exitus scripserunt me nullo modo sciente, nec ibi existente, expost iterum legatos suos foras miserunt, hoc etiam me ignorante; responditque se Mikes ipsis serviturum modo recte iter habens ad Forgách et adjunxit, miseret me Petri Apor et Francisci Boér, amore Dei non stultizent. Expost in Junio venit Benedicti Henter filius, Sigismundus nomine, qui me clam vocato dixit mihi valde irasci Rakoczium, quod ego contra ipsum verba praetulerim Coronae, ante omnes jurabat, pejerabat, dicens ad 8-vum Julii Rakoczium intraturum et qui tunc ibi non fuerit, in perpetuum exulem futurum; jurabatque succursum nullo modo sperandum, ne quidem per trieteridem, tunc et ego stultus factus consensi, rogaruntque me, ut conciperem litteras ad Forgách et ego renui; expost rogatus dominus Franciscus Boér, ille litteras scripsit. Expost quum a me petebant,[1]) ut mittere possint, nec hanc dedi. Et tunc contra me indignati, praecipue d. F. Boér, volebant me excludere et utinam fecissent. Verum illae litterae non in Transsilvaniam pervenerunt, ubi jam passus pro primis petentibus advenit, 2-do passus pro domino Francisco Boér et ille exivit. Ego Bukurestum etiam pro suscitandis rumoribus abiens, ibi nulla de succursu mente, in reditu curat me Petki vocari et monstrat litteras Forgách, ut relictis omnibus, nisi intra 8-vum diem apud ipsum fuerimus, nunquam exire nos permittit, neque speremus auxilium, quin etiam si nullum esset obstaculum adhuc, propter fortalitia tribus annis succursus venire non posset. — Petki, Bálintit relictis uxoribus egressi sunt et post hebdomadam his et aliis deceptionibus credens exivi et in Augusto ad Forgách

---

[1]) Itt valószínűleg tollban maradt: *precuniam;* alább ki van húzva: sed d. Gyulai 15 florenis equum aquirens.

perrexi. Non ergo etiam exitus causa fui, quin juro Deum etiam media defecerant vitae et ad plurima debita me intricavi, ita ut quibusvis mensibus etiam hodie pro quovis 30 imperialibus solvam interesse duos.

Comprobabo etiam Excellentissime Domine gratulanter me expectasse succursum et ante pugnam me dixisse nunquam fugere gratiam suae Majestatis, et adhuc Kuruczonibus in Csík existentibus mississe litteras Viennam et perscripsisse me ad fidelitatem jubilanti animo redire; tribus septimanis in monasterio Csikiensi latitabam, minantes mihi et praecipue Szappanos, quod si extra monasterio me deprehenderit, in duas partes dividere. Quin imo per meam praesentiam et exhortationem multos ad fidelitatem reduxisse comprobabo, in tantum, ut vigilias posuerint ad portam, ne exire valerem. Quare Excellentissime Domine, quoniam ego nec correspondentiam habui, nec causa exitus fui, nulliusque caput, moveat misericordia suam Excellentiam, recordeturque piae defuncti patruelis mei fidelitatis,[1]) recordetur illustrissimi domini soceri 11. annis Viennae in servitiis fideliter fidem servare,[2]) meque quousque deceptus non sum, in omnibus secundum exiguum posse meum servitium Caesareum procurasse et de miserabili hocce aresto gratia sua liberare, cum et omnia confiscata, panem expost habere etiam potero, et si expost vel minimum de me auditum fuerit et comprobatum, luam etiam poenas moderni delicti, pro qua Excellentiae Vestrae gratia Deus Excellentiam Vestram quam diutissime servet, etiam ego humillime reservire in perpetuum haud intermittam.

* * *

(Humillima remonstratio illmo domino Commendanti.)[3])

Quoniam fide mea Deo debita illustrissimo domino Commendanti dixerim omnia de correspondentia spionica, quascunque circumstantias scio et occurrunt, me relaturum et hoc ipsum excellentissimo domino Generali in humillima Memoriali apposuerim, fateor, invocato etiam divino auxilio, hac praecipue septimana torsi caput meum, cogitavique non secus ac ubi ad confessionale divinum me praeparo et

[1]) Apor Istvánt, a nagybátyját érti, a ki mindhalálig loyalis híve volt az uralkodó háznak.

[2]) Érti Gróf Kálnoki Sámuel kanczellárt.

[3]) Áthúzva. Innen más tollal és tintával írva.

quoniam synaxi sacra usus sum die dominica, non in salutem, sed in judicium mihi caedat, si vere non appono. Quaecumque scio, ex qua remonstratione circumstantiarum facile illustrissimus dominus Commendans, si fuerunt correspondentiae, quae fuerunt, rescire poterit, spero et ego et insto illustrissimo domino Commendanti humillime, ut quemadmodum mihi proponere dignatus est, ut quamvis in negotio nostro se noluerit immiscere, hoc tamen unico medio adhibito, si vere omnia, quae scio, confitear, suam gratiam mihi non denegabit; dignetur ergo mihi misero expost suum paternum succursum exhibere, cui sic sit Deus propitius in agone, sicut vere haec scribo. Praeprimis remonstrabo, ex quibus rationibus ego correspondentias, si fuerunt, rescire non potui et nec rescivi, nec solus habui, postea circumstantias mihi expost quae occurrerunt, humillime proponam:

1-mo. Ratio, quod non habuerim, sit fides et omnis ultio divina et maledictio veniat super, me si habui.

2-do. Si adversum me comprobabitur, agant ad lubitum meum.

3-tio. Si Coronae habuissem correspondentiam post medium secundum mensem uterinum fratrem matris meae salutassem Bukuresti et locutus fuissem ipsi, sed quod non feci, comprobabo, ubi tamen jam extra Corona fui.

4-to. Quando Cibinio intravi Coronam, non me abscondissem ante Kuruczonem, quod sciunt domini cives, comites itineris mei.

5-to. Non mihi insidiati fuissent, ut me expolient, quando intrabo Coronam et hoc foris rescivi et hoc probabo.

6-to. Quando dominus illustrissimus Acton interrogavit Cibinii, utrum in Valachia manebo, non dixissem, quod non, sed Coronam intrabo.

7-mo. Jam domina comitissa quam quorum servi ibant redibant ex Valachia, erant mihi offensi, ut sive per comitissam, sive per Valachiam potuissem habere correspondentias, nec Saxonum domus clam frequentabam.

8-vo. Kalnoki Peter direxit in Illyefalu, hic certe Labanczones sedent.

Comprobabo inter ipsos quando exivi me dixisse: quando fui Laboncz, certo fui verus Laboncz.

Sed puto ratione meae personae neque habet suspicionem Illustritas Vestra, quod vero neque sciverim, non mihi communicaverint.

1-mo et 2-do sit 1-ma et 2-da superius data ratio.

3-tia. Quando abfui 15 septimanis Cibinii, quid fecerint? quid non? ipsi sciunt, quoniam nec quando primi exiverunt, nec quando isti scripserunt hic fui, me non ducentes (?) ipsis responsorias et quando ego discessi, nulla mentio de exitu fuit. Nec hodie credunt forsan, quia mihi multi objecerunt, quod in velitatione semper fuerim foris.

4-to. Nunquam mihi fidebant et sicut nuper Illustritati Vestrae dixi, quando aliquid dicebant: dicebant, quod Illustritas Vestra domino Petki dixit et debebam jurare, quod non dicam; dicebant enim, si Illustritas Vestra resciet, postea nihil dicet dominus Petki, si scivissem, modo non dicerem circumstantias tam candide.

5-to. Mecum non susurtabant, sed palam loquebantur, ut in circumstantiis uberius declarabo, quoniam etiam quando fui inter ipsos et discursus movebant, cum ipsis comprobabo, quod ego accipiebam duos paculos et sic deambulabam, unde saepius objecerint mihi, cur non adsum bono discursui, plures rationes patebunt ex circumstantiis.

1-mo. Prima aestate semel sedebamus ante domum tricesimatoriam et ego dico: bone Deus certo nausiavi Coronam, quando erit finis; dicit dominus Petki: Deus scit; dicit dominus Boér Ferencz: ego spero finem; dicit dominus Petki: sed quando? dicit dominus Boér Ferencz: etiam sua Majestas condescendet aliquid, etiam Hungari, et sua Majestas faciet aliquam contentationem tam Hungaris, quam Rákóczio, videlicet dabit Rákóczio, ut tempore regum erat, vajvodatum Transsylvaniae, Bercsényio hoc, illis hoc etc., et sic complanabit sua Majestas, hoc propter 2-di puncti declarationem.

2-do. Occurrit mihi, quando habuimus 1-mo Te Deum laudamus, dixi Illustritati Vestrae, quod dixerit se ex litteris vidisse, quod pax erit cito et quod Mikes eat obviam Rákoczio et addidit, vix si mea prophetia non adimplebitur, sic primum punctum jam si interrogetur, quis ipsi dederit illas litteras et unde habuerit, forte aliquid eveniet.

3-tio. Scripsi ut puto Illustritati Vestrae se dixisse ex somniis novalia bis vel ter, unde dominus Petki habuit in proverbio, utrum est nocte non fuerit in monte sancti Gerleti, postea dicebat non, sed ascendebamus et uno quadrante vel quod simile discursebamus, dabant signa oculis comes, habeo aliquid, vel dominus Boér Ferencz, habeo aliquid, abscondebant se in alio cubiculo, unde in quo lecto visum sit hoc somnium inqueriatur et lectus deprehendetur.

4-ta. Audivi etiam vel bis ab ipso fui in uno loco, audivi haec nova, quis et ille locus?

5-to. Occurit mihi omnino cum domino villico habuisse magnam famaliaritatem *(így!)* et vesperi etiam aliquando accedebat ipsum et de die, frequentissime tamen vesperi.

(Apor Péter sajátkezű, nehezen olvasható fogalmazványa a báró Apor család altorjai levéltárában. F. I. 2. e.)

21.

K. n. (1706.)

Özvegy Torday Ferenczné, Apor Borbála folyamodványa Rabutin generálishoz, unokaöcscse, Apor Péter rabságból való kiszabadítása érdekében.

Erdélyországának méltóságos örökös Főgenerális Commendánsa.

Excellentiádhoz alsótorjai néhai Torday Ferencz özvegyének, Apor Borbárának, az szegény, Istenben elnyugutt úr Apor István uram egy testvér nénjének alázatos supplicatioja.

Nagy alázatoson borúlok supplicatiommal Excellentiád eleibe, én már csak egyedűl maradtam az szegény, Istenben elnyugutt Apor István uramnak egy testvér atyafiai közűl, már özvegységemnek ötvenedik esztendeje, az szegény urammal csak másfél esztendőt élhettem vala. Árváúl maradván el az szegény, néhai atyjától, Apor János öcsémtől Apor Péter, még kisded csecsemős gyermekkorában nékem adta vala vigasztalásomra az szegény úr, Apor István uram, hogy felneveljem, kit kicsinységitől fogva én nevelék fel, csak ez az egy szikra marada már, ki vénségemnek istápja, erőtlenségemnek gyámola, és Isten után életemnek egyedűl reménye, kinek is sok irigye és gonoszakarói lévén, elvádolták, mivel, nem tudhatom, úgy hallom harmadik héttől fogva sulyos árestumban tartatik, ki nékem olyan nagy keserűségemre vagyon, és annyira megújula szivemnek fájdalma és bánatja, hogy már alig járhatok nagy keserűségemben.

Könyörgök alázatoson Excellentiádnak, Istenére és kedvesivel együtt Excellentiád szerencsés, hosszas, boldog életiért, az szegény úr, Apor István uram emlékezetiért, erőtlenségemben szomorú szívemnek vigasztalására, keserűségimnek megenyhítésire méltóztassék Excellentiád ezt az egyetlen egy gyámolomot Apor Pétert elbocsáttatni, mert

bizony nem volt ő szegény az római császárnak ő felségének ellensége, mert Brassóból is másokkal együtt azért kéredzett volt az Oláhországba, hogy nem volt mivel élni és a ki segélhette volna, nem segéllette. Havasalföldiben is hogy mindeniből kifogyott, úgy kényszeríttetett kijönni többekkel együtt, kik nem árestáltattak, egyéb vétségit nem tudjuk.

Mely Excellentiád könyörületességiért és rajtam való szánakodásáért az Úristen Excellentiádat minden dolgaiban tegye szerencséssé és mind e világon kedvessivel együtt s mind az más világon áldja meg kévánsági szerént való jókkal.

Excellentiádtól kegyes választ várok, én fenn megirt

árva Apor Borbára.

(Eredetije a br. Apor család altorjai levéltárában.)

22.

(K. n. A brassai fellegvárban 1707.)

Apor Péter folyamodványa az erdélyi fókormányszékhez, brassai rabságából kiszabaditása s addig is maga és családja megélhetésére intézkedések tétele végett.

Majd esztendőtől fogva brassai fellegvárban szomorú rabságot viselő alsótorjai Apor Péternek alázatos supplicatioja a méltóságos regium guberniumhoz.

Méltóságos Regium Gubernium! Majd esztendőtől fogván való szomorú rabságomat egynéhány izben tettem Nagyságtok atyai szeme eleiben, reménykedvén, hogy szomorú példámat s ő Felsége kegyelmes gratiája mellett szomorú rabságomat tekintené Nagyságtok atyai szemmel; emlékeztetem azért most is Nagyságtokat alázatosan ez igyefogyott reménség nélkül való szegény állapatomra, megemlékezvén e világnak csalárd állapotjáról, hogy a kit ma boldogságban tart, holnap keserves koldússágra vethet, tekintsen Istent és mivel Isten ő szent felsége szegény megromlott hazánknak terhit ma is Nagyságtokra bizta, édes hazájához való kötelessége szerént méltóztassék Nagyságtok szegény igyefogyott s terhes rabságot szenvedő atyjokfiának megnyomorodott sorsára tekinteni, mert ugyanis, ha ártatlanságomat alázatosan meghallgatni s megolvasni méltóztatik Nagyságtok, nemde nem ártatlanul szenvedem-é ezen szomorú rabságot, holott az ő Felsége kegyelmes gratiaja minden ezen

motusnak nem kezdőire szól; minek voltam penig én kezdője, holott másfél esztendők alatt az ő Felsége hűsége mellett mindenemet elvesztettem, mindaddig az ő Felsége hűségében állhatatosan megmaradtam, míg idvezült jó úramat s atyámfiát Isten az életben megtartotta és naponként életemet táplálta, mivel a kit talán Nagyságtok is tud, édes atyáimtól félesztendős árváúl maradván el, szüleimtől maradott jószágomot is idvezült úr soha kezemben nem bocsátotta, alig adván annyi kis portiot kezemben, hogy életemet táplálhattam, nemhogy valamit belőle kereshettem volna, minek utánna penig Isten e világból kiszólította az én boldogtalanságomban, igaz dolog, az asszony kevés számú ezüst portékát adván atyámfiaival együtt kezemben, kételenítettem méltóságos generális Rabutin uram ő excellentiaja szoros parancsolatjából az ő Felsége militiája számára hetven gira ezüstet adnom, a többit pecsét alatt ugyanott Szebenben letennem, a fenn említett asszont ő nagyságát megtalálván, hogy bár részemben disponáljon valami költségemre valót, a mint hogy (jól tudván, hogy már a generalis parancsolatjából elvették, én penig nem tudtam) olyan helyt disponált, a melyet tudott, hogy kezemben nem kaphatok, és noha még Szebenben megkérdeztetvén, ha Havasalföldiben akarok-é maradni, vagy Brassóba visszatérni, nehogy igaz hűségemben valami homály találtassék, inkább akartam Brassóban maradni, de ide jövén és azon pénzt eleget solicitálván, midőn semmiképen fel nem vehettem volna, kételenítettem a méltóságos generalisnak irni, hogy ő excellentiája kevés rendelt pénzt adassa vissza, vagy engem is az Oláhországban bocsásson el; ő excellentiája levelemre választ nem tévén, szabadság adatott az elmenetelre, egyszersmind irtam az asszonynak, hogy a szegény úr itt való pénze interesiből disponáljon, a mint Nagyságtok egyik commembruma, méltóságos úr Haller István uram jól tudja, de semmiképpen nem rendelvén, kételenítettem én is az Oláhországra bujdosnom, a honnan megint egynehány hónapok alatt mind méltóságos generalis uramnak, mind az asszonynak irtam, hogy tovább subsistalnom nem lehet, ő excellentiája és az asszony méltóztassanak succurálni; de se méltóságos generalis uramtól, se az asszonytól semmi választ nem vévén, midőn az feleségemnek édes szüleitől adatott kevés clenodiumát oly hallatlan zálogra vetettem volna, hogy minden harmincz tallérra hólnaponként két-két tallért fizetnék interesül [és az ott lévő becsületes urakat requiraltam volna, ha az ő felsége segitsége érkeznék (az kit ott lévő

becsületes urakkal megbizonyíthatok) és azt értettem volna, hogy három esztendeig se reménljem],[1]) amonnan pénz iránt való segítségben megfogyatkozván, kételenítettem megfogyatkazatt állapatom szerént kijőni; kijővén, a kit egész Háromszékkel, Csikkal megbizonyítak, életem koczkázásával is promovealtam az ő Felsége szolgálatját; ezek mind így lévén mégis keserves rabságra estem, és rabságra esésemkor nemcsak puszta házaimnak csak falak és magamnak, a mi rajtam volt, mondani nemcsak az maradott, sőt hallatlan példával feleségemnek édes atyáitól véle adatott mindennemü egyetmásit, sőt még kicsiny neveletlen gyermekeink apró köntesecskéjit is ugyannyira elvették, hogy nem régen született kisded gyermekecskémnek egy pólájára való ruha is nem maradt és beteg feleségemnek, ha más jó atyámfiai nem segéltették volna, egy falatja sem volna, holott a kik az ő Felsége hűségében meg nem maradtanak is, feleségeknél mindeneket meghadták, eddig penig sok jóakaró atyámfiai is segéltvén, most mindazoktól, mind puszta házaimtól elszakadván és apró neveletlen gyermekeimmel ide bészorulván, épen éhenhalóvá jutottam.

Könyörgök azért Nagyságtoknak az élő Istenre és az Krisztus kinszenvedésére, méltóztassék Nagyságtok igyefogyatt állapatomat megtekinteni és a hol kivántatik, keserves rabságomtól való szabadúlásomat munkálódni és mivel utolsó szükségre s éhel halásra jutottam apró gyermekeimmel edgyütt, méltóztassék az asszonyt ő nagyságát adstringálni, hogy ő nagysága mostani szükségemben bár részemben succuráljon és adjon assignatiot itt a városnál lévő, idvezült úr pénzire, vagy ha az asszony nem akar, méltóztassék Nagyságtok brassai bíró úramra commissiot küldeni, hogy erga quietantiam szegény úr itt lévő pénze interesiből szükségemre errogáljanak, annak idejében én részemben acceptálom, vagy penig ha különben semmi pénzbéli dispositio nem lehet, akár csak nyavalyás feleségemnek gyermekeimmel együtt Ngtok annuentiájából adassék engedelem, hogy innen Brassóból mehessen ki valamelyik puszta házomhaz, ne kellessék ebben a helyben vagy koldulásra jutni, vagy éhelhalásra.

Ngtok atyai gratiajáért a rabokan s igyefogyattakon könyörülő Isten Ngtokat boldagítsa és minden szomorú változástól oltalmazza.

N. K. V. V.[2])

---

[1]) A zárjelbe foglalt rész kihúzva.
[2]) Ngtoknak kegyelmes válaszát várom.

Hátirat: Az erdélyi méltóságos Regium Guberniumhoz öngokhoz alázatos supplicatioja a benn megírt személynek.

(Egykorú másolat a báró Apor család altorjai levéltárában. F. I. 2. e.)

23.

Szeben, 1707. mart. 9.

Vesselényi István válasza Apor Péternének, melyben tanácsokat ad férje fogságból való kiszabadítása érdekében.

Mint kedves húgom asszonynak ajánlom kgdnek köteles szolgálatomat.

Isten kgdet éltesse és nyomoruságiban vigasztalja, szívem szerint kivánom. Mindeddig is nem volt alkalmatosságom reá, hogy a kgd octoberben megírt levelére mindeddig is választ tehessek, és jóllehet a kgd memorialisát, melyet írt kgd, hogy a guberniumnak béadják, házamhoz nem hozták, mindazonáltal én a kglmetek dolgában szívesen kivántam volna szolgálni, mind nyavalyás sógor szabadulásában, mind pedig az asszony, Aporné asszonyom előtt való dolgában kgdnek. De az asszony csak azt mondja, hogy ő a magáébúl nem tartozik adni senkinek, az a pénz, aki kglmeteknek deputaltatott, nem lévén az ű kglme híre és hatalma alatt, hanem Bécsben a Jesuitáknál, baron Tchis [1]) uramnak pedig resolutioja iránta csak az, hogy nincs ordere iránta, hogy sem ő kglmét, sem más rabokat elbocsáttasson, mig ordere nem jű felőle, nem lévén azért itt semmi haszna fáradságomnak, egyebet nem tudtam kigondolni, hanem oda fel irtam az öcsémnek Kálnoki Ádám uramnak, hogy ű kglme munkálódjék oda fel szegény sógor szabadúlásában és ordert küldvén le ide baron Tchis uram felőle, úgy közelíthetjük szabadulását, maga jobban járhatván aztán tovább való dolgait és praetensiojit; kgd is pedig, édes húgom asszony, amikor alkalmatossága adatik, irjon öcsém uramnak Bécsben, mert a nélkűl meg nem szabadúlhat, énmagam pedig és a feleségem is, a mit kglmeteknek tudnánk szolgálni, nyereségnek tartanók, a mint hogy én magamat kgdnek szép atyafiságában ajánlván maradok is

Kgd igaz atyafia, köteles szolgája

Vesselényi István, m. p.

Datum Cibin, die 9. Mart. 1707.

---

[1]) T. i. De Tige.

Külső czím: Méltóságos gróf Apor Péter uram kedves házastársának, méltóságos gróf Kálnoki Borbála asszonnak, nékem kedves húgomasszonyomnak ő kglmének adassék, Brassóban.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

24.

Affumac, 1707. jul. 30.

Cantacuzen Konstantin válasza Apor Péternének; férje rabságból kiszabadítása érdekében közbenjárását igéri.

Spectabilis ac nobilissima Domina, Domina observandissima.

Praeteritis his diebus nobilissimae Dominationis Vestrae litteras debito cum honore accepi, et afflictiones ac calamitates nobilissimae Dominationis Vestrae maximo cordis cum dolore et compassione animi ex tenore earum intellexi, sed dum tali infelicitati patientia solum, quam aliis modis videtur magis posse succurri, eadem et a misericordissimo domino Deo consolationem et recreationem impetrandam, sperandum et expectandum fas est.

Quantum vero requisitionem intercessionis meae apud celsissimum principem pro eliberatione ex aresto spectabilis ac generosi domini mariti sui concernit, nobilissima Dominatio Vestra certa atque secura potest esse, quod secundum imbecillitatem virium mearum omnimode et accurate de hoc ero sollicitus, et utinam succursum aut opitulationem aliquam ferre possim, solum a nobilissima Dominatione Vestra praeprimis informari vellem, ad quemnam celsissimo principi scribendum magis consentaneum judicaret; nam si illustrissimus dominus Coronensis commendans de hoc requirendus erit, dubito, quod illa authoritas et facultas forsan in manibus Illustritatis suae sit, cum ergo suppono, quod nobilissima Dominatio Vestra melius ad quem in hac materia sit intercedendum sciverit, ab eadem quam totius notitiam praestolor et tunc pro tenui meo posse, uti praedixi, negotium hoc promovere nequaquam negligam et non tantum, quia cum illustrissimo defuncto piae memoriae genitore suo sinceram amicitiam et fraternitatem coluerim (quam etiam posteris suis usque in vivis ero servaturus sum) sed quia ita et christiana pietas postulat et obligat, unumquemque secundum posse in calamitates incidentes adjuvare et afflictos consolari.

Litteras ad illustrissimam suam dominam matrem

spectantes, cum ab aula celsissimi principis pro nunc sim absens, in bonis aliquibus meis commorando, statim ad filium meum, in aula existentem misi, unde cum saepe, occasio Viennensis expeditionis contingit, non dubito, quod rite ad manus desideratas non pervenient, et hac ratione, homo quoque nobilissimae Dominationis Vestrae hic apud me per aliquot dies commorari debuit, quia responsum a praedicto meo filio de acceptione et promotione illarum litterarum habere volebam, cui obnixe injunxi, ut diligentem de secura transmissione illarum curam habeat. Litteras ad spectabilem ac generosum dominum Franciscum Lugosium affinem suum spectantes, quas ut ad ipsum promoveam optat, non vidi; alteras vero, quae domino Petro Gunner secretario inserviebant, statim ad illum promovi. Interim nobilissimam Dominationem Vestram, ut a tanta moestitia et moeroris continuatione absistat et meliorem animum habeat, adhortandam idoneum duxi, impossibile enim est, ut domina Bonitas atque misericordia (in quam omnes nostras curas et spem reicere debemus) deplorabilem moderni status revolutionem post tanta damna et aerumnas in meliorem ordinem brevi ne convertat.

His nobilissimam Dominationem Vestram divinae tutelae atque protectioni recommendans maneo.

Spectabilis ac nobilissimae Dominationis Vestrae

servus paratissimus

Constantinus Cantacuzenus m. p.

Affumacii die 30. Julii Anno 1707.

Külső czím: Spectabili ac nobilissimae dominae Barbarae Kalnaki, spectabilis ac generosi domini Petri Apor conthorali, dominae mihi observandissimae.

(Eredetije a br. Apor család altorjai levéltárában.)

25.

K. n. (1707.)

Apor Péterné folyamodványa gróf Rabutin főparancsnokhoz férje kiszabadítása és elvett lovai visszaadatása ügyében. K. n.

Excellentissime Domine Comes et Generalis, Domine Patrone gratiosissime!

Ubi anno elapso Claudiopoli ante pedes Excellentiae Vestrae in templo prostrata fuissem et quam humillime institissem, tam de eliberatione domini mei mariti, quam

de rebus meis ablatis gratiosam Excellentiae Vestrae resolutionem nacta fueram, de eliberatione quidem Domini mei mariti expectandum jusserat Excellentia Vestra, de rebus vero meis gratiose demandaverat Excellentia Vestra, et quoniam tunc per Kurucziones ablatis meis equis sola adire dominum capitaneum Mill nequiveram, famulum meum permiseram, ut secundum gratiosum Vestrae Excellentiae mandatum res meas ad se acciperet, sed praefatus dominus capitaneus ex octo meis equis praeter quattuor nihil aliud restituit, dixerat enim res meas esse apud dominam illustrissimam Donethianam, quam dominam ubi ego iteratis vicibus requisivissem, nihil de rebus meis restitutis hoc solum respondit, se non audire ad aliorum res immiscere. Cum pudore cogor quidem Excellentiae Vestrae inter tot tantasque molestias molesta esse, sed jam a medio secundo anno fere huc inclusa hucusque etiam vix non mendicando sustentavi me, meum maritum et familiam: quocirca humillime provolvor ante pedes Excellentiae Vestrae, dignetur meam tam longam patientiam clementissimis oculis respicere et de tam longo aresto meum dominum maritum libertati restituere, simulque tam afflictae et desolatae mulieri appromissam gratiam praestare, et domino capitaneo Mill de restitutione rerum mearum gratiose demandare, ut ego de gratia Vestrae Excellentiae rebus meis potiri possim. Pro qua Excellentiae Vestrae mihi demonstranda gratia Deus Excellentiam Vestram quam diutissime conservet, ego quoque diebus vitae meae manebo

Excellentiae Vestrae

humillima ancilla.

Kívül a felzeten: Ad excellentissimum dominum dominum Johannem Ludovicum a Rabuthin, Sac. Rom. imperii comitem de Bussy, Sac. Caes. Regiaeque Majestatis consiliarium actualem camerarium, generalem campi marschallum, unius inclyti regiminis Desultoriorum colonellum; necnon per Transsilvaniam generalem commendantem etc. dominum dominum et patronum gratiosissimum

supplex libellus
Introscriptae.

A levél hátlapján a következő feljegyzés: Szegény atyánk fogságában való instantia.

(Eredetije a br. Apor család altorjai levéltárában. F. I. 2. e.)

26.

Bécs, 1708. márcz. 28.

Hevenesi Gábor Apor Péternek, tudósítja a kamara követeléseiről Apor István hagyatéka ellen s kéri a végrendelet végrehajtásának tervezetét megerősíteni.

Perillustris Domine, Domine collendissime.

Intellexerit Dominatio Vestra, quod Camera huius praetensionem contra haeredes Aporios faciat in 46.280 fl. Rhenenses 50 x., ego quidem ago contra, sed nescio eventum. Camera est potens, adducit illas praetensiones, quas movit adhuc dominus comite vivente ob rationes domini Balogh. Id, quod timeo, est, quod facile iterum novam praetensionem movere possit [illegible] in residuum etiam pecuniae petere: ideo rogo Dominationem Vestram, dignetur, ne pia legata pereant, confirmare executionem testamenti factam a domino p. em^mo^ Cardinali a Kollonicz et secundum acclusum proiectum subscribere. Tamen suae dominationis Damnum esset, si camera aliquo titulo hanc pecuniam occuparet, sua Dominatio tanquam haeres ex parte deberet satisfacere piis legatis. Ceterum me demisse commendo.

Viennae, 28. Martii 1708.

Rogo copiam authenticam remitti cum suae Dominationis scripto.

Perillustris Dominationis

servus in Christo
Gabr. Hevenesi.

Kivül: Pater Hevenyesi levele az testamentum iránt holmi difficultasokról.

(Eredetije br. Apor István levéltárában Abosfalván.)

27.

Bécs, 1708. oct. 3.

Hevenesi Gábor Apor Péternek a gróf Apor István hagyatéka ügyében.

Perillustris Domine, Domine colendissime.

Nunc accipio 10 Sept. datas, ex quibus intelligo dominum Wolffgangum [1]) rediisse ad fidelitatem, *de késö vásár*. Venit post festum; iam enim illis pecunia una cum toto interesse a die mortis domini comitis Stephani currens est accepta, et Cancellariae data. Unde spes est exigua huius recuperandae, ego tamen conabor facere, quidquid potero.

Scribit sua Dominatio, quod miserit mihi plenam informationem et simul plenipotentiam, ego de his hactenus nihil vidi; optima plenipotentia esset, si sua Dominatio hic adesset, alias partim bene speret. Deinde plenipotentia suae Dominationis nihil proderit, nisi adsit etiam plenipotentia dominae viduae comitissae et domini Wolffgangi et domini Korda. Suae Dominationes viderint, quid agant, ego nihil amplius scribam. Fiet id, quod nunc cum domino Wolffgango, perdent sua, et deinde volent quaerere. Misi domino Korda quietantiam Caesaris de levata pecunia, ubi etiam difficultates motas ratione testamenti et rogavi, ut Dominationi Vestrae communicet. Me demisse commendo.

Vienna 3. Oct. 1708.

Perillustris Dominationis servus in Christo
Gabriel Hevenesi.

Külső czím: Perillustri et generoso domino Petro Apor de Al-Toria (tit. cum honore) domino patrono colendissimo, Coronae.

(Eredetije br. Apor István levéltárában Abosfalván.)

28.

Illyefalva, 1710. aug. 15.

Gidófalvi Gábor levele Apor Péterhez, a pestis terjedéséről Szebenben és Kolozsvárott.

Tekintetes, nekem bizodalmas Uram!

Ma Brassóba befordulván igen szomorú hírt hallottam, mert Szebenbe az pestis béjött, 24 óra alatt két háztól 10 ember holt ki, az házakot be is pecsételték; az urak és

[1]) Apor Farkas.

fő rendek, az kitől melyre lehetett kiszaladoztak, az militia is resolválta magát, hogy kiszálljon vagy az Trasementbe vagy az Favoritába. Petécsbe irják, hogy halnak; Kolosvárról két kereskedő görög titkon befurta volt magát, azok inficiálták, midőn investigalni kezdették az görögöket, sohult sem találták.

Korda uramék erre felé fogtak, de méltóságos Faberi generalis uram, az mint értem, az szebenieket nem akarja bébocsátani. Az brassai Szebenben tanuló mester legények is mind hazajöttenek, de ma visszaűzték őket. Úgy hallom az mi háromszéki embereinket sem akarják bebocsátani Brassóba, melyről, úgy hiszem, eddig kegyelmednek ordere ment. *Kolosváratt harmadnap alatt 180 ember döglött meg.* Elannyéra grassal, hogy az utczán járó ember feldől s meg hal. Az militia Bonczidánál van; Rabutin uram commendírozta Somlyóra, hogy élést szállítson oda. Az havasalföldiek ma indultak haza felé az új házasokkal együtt. Nemes Tamás uram nehezteli, hogy kegyelmed parancsolatja szerint az birságit interdicaltam; az búzája árát is, míg nem verificalja méltó praetensioját, én arról bizony nem tehetek. Agant quae justa sunt. Ajánlom Istennek oltalmába uram kegyelmédet.

Ilyefalva 15. aug. 1710.

Kegyelmed kész szolgája
Ghidoffalvi Gábor m. p.

Külső czím: Tekintetes nemzetes altorjai Apor Péter uramnak nemes Háromszék főkirálybirájának etc. bizodalmas uramnak ő kegyelmének.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

29.

Bécs, 1710 oct. 11.

Hevenesi Gábor Apor Péternek, a gróf Apor István hagyatékának lebonyolítása ügyében.

Perillustris Domine, Domine gratissime!

Corona 6 Sept. datas accepi. Quod attinet praetensiones d. Vicarii, eas desiderat d. Cardinalis ex creditis talibus solvi, quae ferunt antea censum. Libenter juvabit deinde suas Dominationes, ut illas praetensiones caesareas aula suis Dominationibus refundat vel in pecunia vel in bonis fiscalibus. Urgeat sua Dominatio dominum Korda, ut domino Vicario satisfaciat. Quod attinet punctum succes-

sionis, ego laborabo pro sua Dominatione apud eminentissimum d. Cardinalem, sicut pro d. Korda laboravi, licet hic necdum deposuerit 3000 fl. Rh. Scribat sua Dominatio Cardinali de hac re et mihi sub volanti mittat, ut efficatius possim agere. Interea ibi Dnatio Vra agat cum r. p. Superiore Claudiopolitano ratione 2000 fl. Rh. Cedentur apud Andream Olasz et si r. p. superior fuerit illa assecuratione contentus, scribat mihi, probabiliter autem illa cedent $\frac{m}{2}$ (=2000) pariter missionis Vasarheliensis fundationi. Sed de hoc postea videbimus. Pro d. Wolfgango libenter laborabo, modo haberet agentem, qui negotium urgeat, interea me demisse commendo.

Vienna 11. Oct. 1710.

Perillustris Dominationis

servus in Christo
Gabriel Hevenesi.

Külső czím: Spectabili et perillustri dno Petro Apor de Altorja (tit. plen.) dno nro. gratiosissimo. Corona.

(Eredetije Apor István br. levéltárában Abosfalván.)

30.

Bécs, 1710. nov. 27.

Hevenesi Gábor levele Apor Péterhez, Apor István kegyes czélokra tett hagyatéka ügyében.

Perillustris et generose Domine!

Accepi 20 Oct. ex Galacz ad me datas, ubi sua Dominatio scribit, quod domina Aporiana debeat satisfacere piis legatis, quo ad manus domini Vicarii spectant. Rebus et rationibus sic stantibus, prout sua Dominatio informat, absque dubio iudicat etiam em^{mus} d. Cardinalis, quod domina vidua Aporiana debeat illa pia legata solvere, quod si non fuerint soluta benevole, facilis erit modus eadem obtinendi. Tamen illa saepius se per litteras obtulit, quod velit legatis satisfacere. Me favori commendo.

Viennae, 27. Nov. 1710.

Perillustris Dominationis Servus in Christo
Gabriel Hevenesi m. p.

Külső czím: Perillustri et generoso dno Petro Apor de Altorja (pleno titulo) dno nro col$^{mo.}$ — Háromszék. Altorja. Szabó István uram küldje el fideliter.

(Eredetije Apor István br. levéltárában Abosfalván.)

31.

Torja, 1711. márcz. 1.

Apor Péter levele gróf Ferrati Bertalanhoz, köz- és magánügyekről.

Illustrissime Domine Comes, Domine Affini Colendissime.

Nuper scripseram Illustritati Vestrae et domino patri Miklós recommendaveram ad transmittendum, verum cum nullas responsorias acceperim, timeo, ne dominus affinis aliquem sinistrum conceptum de me habeat, interim assecuro, quod sicut semel me resolvi, semper sincerissimus servus et affinis futurus ero, rogans etiam Illustritatem Vestram jam in concepto favore me conservare ne gravetur, neque omnibus fidem habeat, experti enim sumus jam semel malevolorum linguas, ego assecuro Vestram Illustritatem, quod ego quid quid dicerent, etsi dicerent, nullis aures praebebo, sed cum Illustritate Vestra semper sinceram colam amititiam et sinceritatem, affinitatemque.

Per excellentissimum dominum generalem de Faberi petitum notarium transmitto, qui est vir prudens, in juribus etiam patriae optime versatus et ipsi etiam viaticum in gratiam Vestrae Illustritatis dedi, quo circa illum recommendo Vestrae Illustritati, ut quantocius redire possit, cum et hic sit summe necessarius.

In illis litteris, quas ad Illustritatem Vestram dederam per dominum patrem Miklós, gratias egeram tam pro servitio propter gregem, quam pro transmissis lemonibus, unde si illas litteras dominus affinis non accepisset, sic per praesentes iterum ago summas gratias et utinam possim et ego in aliquibus demereri, nihilominus adhuc debeo molestare Illustritatem Vestram, cum grex vix in media parte exiverit, prout illuc pulsus erat, regestrumque gregum immisi, rogans Illustritatem Vestram, si mihi servire posset, ut ex integro rehabere possem, essem semper obligatissimus Illustritati Vestrae.

Praeterea quidam graecus Policsani Száva Sztrati vocatus, erat debitor pie defuncto comiti patrueli meo Stephano Apor duobus millibus florenorum, quae vi testamentaria mihi obvenerunt, cujus obligatorias etiam transmitto in manus Illustritatis Vestrae, cum vero modo intelligam illum mortuum, ne damnum patiar, debeo de necesse Illustritatem Vestram molestare, rogando enixe, ut secundum

tenorem obligatoriarum dignetur coram sua Celsitudine pro justitia intercedere; sunt et obsides, sed etiam ex illis, ut audio, sunt mortui et si parata pecunia dari non posset, ego scio, quod habeat vineas et bona in territoriis Pitesdiensibus, quas solus vidi, unde tantum damnum non patiar pro illa summa, ego sum paratus et alia acceptare, tantum rogo Illustritatem Vestram, ut Illustritas Vestra faciat mihi gratiam et modo dignetur in hoc mihi patrocinari; haec pecunia a sex annis cum interesse modo facit tria millia et ducentos florenos.

De his materiis verbo plura nunciavi Illustritati Vestrae per praenobilem dominum Stephanum Boér, cujus uxoris mater et Illustritatis Vestrae charissimae conjugis avia erant sorores, prout et recommendo et illum in persona Illustritati Vestrae.

Illustrissimae autem comitissae Vestrae Illustritatis charissimae omnia fauste apprecor, et me ipsi recommendo.

Interim si diutius morarentur mei homines indigerentque aliqua pecunia, rogo Illustritatem Vestram dignetur ipsis dare, ego cum summa gratiarum actione refundam.

De reliquo Illustritatem Vestram divinae tutelae recommendans maneo

Illustritatis Vestrae affinis et servus paratissimus

Petrus Apor m. p.

Torja, 1. Martii 1711.

Külső czím: Illustrissimo domino domino Bartholomaeo comiti Ferrati, celsissimi principis Valachiae consiliario, domino domino affini colendissimo, Tergovisti.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában. N. fasc. I. nr. 20.)

32.

Bukurest, 1711. márcz. 11.

Oláhországi bírák értesítése Apor Péternek arról, hogy egy elhalt adósa felesége vagyontalan s az adósság tőle be nem hajtható.

Becsületes és minekünk atyánkfia, jó barátunk és közel való szomszédunk, Apor Péter uram, Háromszéknek főkirálybírája; az irgalmas Istentől egészséget és szerencsés életet s boldog jókat kivánunk kglmednek.

Ez mi barátságos írásunk nincsen egyébről, hanem arról, hogy kegyelmednek tudtára adjuk, hogy a kegyel-

medtől küldettetett embere, Boér István uram jővén kegyelmednek adósságának keresésére, melyet kegyelmed praetendalt egy Száune Istratije nevű kereskedő emberen; ezt az adósságot, tudtára adván a vajdának ő nagyságának, ő nagysága mindjárt parancsolt s mindjárt annak a kereskedő embernek felesége idejött Bokorestre. Annakutánna minket rendelt az vajda őnagysága, hogy eligazítsuk azt a dolgot és törvény szerint ellássuk Mi is az ő nagysága parancsolatja szerint egybegyűlvén egy helyre szemben lévén az kegyelmed expeditusa, Boér István uram és Szaune Istratije; az kegyelmed embere mutatván két kézírást, egyike ezer forintról, a melyben kezes Atatije Szafrangrul, másik írás ismét ezer forintról, a melyben kezes Un Kosztandin, de Szauleiné sem kezese, sem arról való írást sem egyikről, sem másikról nem találván és megkérdvén, mit felel ezekről az adósságokról, ő azt mondja, hogy abban az adósságban semmit sem tud, sem az kézírásokban, a míg az ura élt, ő neki semmit nem mondott, mondván ezt is, hogy neki az urától semmie sem maradott, sőt a magáé is, a mije volt, ide s tova mind elment, sőt nemcsak azzal menti magát, hanem most négy esztendeje lévén, mikor az ura idejött az országban, kit is előfogván más kezese más adosságokért, valamije volt, mindenit annak a kezesnek keziben adta és mindenin, valamije volt, szabadságott adott, azon feljöl a feleségének a mije volt s még sem ért fel annak a kezesnek adósságával, sem a Bolgárszégben[1]) levő házával. Mi mindezeknek a mentségeknek is nem hittünk, hanem az mi szokásunk és hazánk igazsága s törvénye szerint törvénynyel úgy itéltük, hogy esküdjék meg; és úgy az bogoniai főpüspök pap ő szentsége előtt bizonyságot tett a szent templomban, hogy valamije az urának volt, abban semmit meg nem tart, semmit el nem titkol, sem el nem tilt senkit róla. Melyre nézve mi is látván neki ilyen bizonyság tételét, a mi országunknak törvénye szerint azzal a pénzzel meg nem adósíthattuk. Melyet akartunk kegyelmednek értésére adni. Istennek irgalma maradjon kegyelmeddel örökké, kérjük ő felségét.

Die 11 Martii Anno 1711.

Kegyelmed atyafia, kész szolgái

Goleszkul Vornik m. p. Serbán Logofet m. p.

Serbán . . . . . .[2]) m. p.

---

[1]) T. i. Bolgárszegben, Brassó külvárosában.

[2]) Két szó Ciryll betűvel s rövidítéssel.

Külső czím: Becsületes, nekünk jó barátunk, közel való szomszédunk, atyánkfia Apor Péter uramnak, Háromszéknek főkirály birájának, becsülettel és boldog egészséggel adassék.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában. N. Fasc. I. nr. 20.)

33.

Szeben, 1711. ápr. 8.

Bardia József jezsuita Apor Péternek, gróf Apor István hagyatéka ügyében.

Spectabilis ac magnifice Domine, Domine colendissime.

Patrone colendissime. Doleo imprimis et erubesco, meos gratiarum actiones non esse avertas de donato nobis bono tritico, super quo domino provisori quietantiam misi, doleo deinde, quod nova exurgat molestia et damni periculum dominis heredibus Aporianis, quae fors controversia sublata, si meum consilium in facta divisione exauditum fuisset, de quo, ut a Deo spero, oretenus proxime et forsan Mediasini plura.

Interim obligatio mea exigit, ut cooperem omne damnum praepedire, quod etiam facere non intermittam, tum apud excell. d. d. Commendantem Generalem, tum illustrissimum dominum Haan. Justum omnino est, ut suum quantum, quod Viennae nobis cesserunt, praeprimis habeant, quia ex voluntate emin. et serenissimi Cardinalis primarii executoris testamenti primo debebant exolvi pia legata societati et aliis facta, quae in publica sessione dominis Aporianis Societas cessit, alias in Transilvania quaerenda adeoque ius, quod nos habuissemus prima vice satisfactionem sumendi, redundavit in dominos Aporianos, quibus in publica sessione promissum est, ut certam habeant suam satisfactionem, quam deinde sine me facta, ut aiebant, amica conventione et particulari divisione transegerunt. Intra quatridum Albam me conferam, et dein, si Deus et vires concesserint, Mediasinum, ubi aliunde habeo necessaria perficienda. His me in ulteriores favores humillime commendo. Ad Cibinium VIII. Aprilis 1711.

Spect. ac magnificae Dom. Vestrae

infimus in Christo servus
Josefus Bardia
S. I.

Külső czím: Spectabili ac magnifico domino domino Petro Apor de Altorja, supremo regio iudici in Csikh, domino ac patrono colendissimo.

(Eredetije: Br. Apor István altorjai levéltárában Abosfalván.)

34.

Kolozsvár, 1712. febr. 15.

Szathmár-Németi Sámuel ref. theol. tanár írásbeli vallomása arról, hogy mit tud Apor Istvánnak a Rákóczi forradalom alatt Kolozsvárott elrejtett családi kincseiről.

Anno 1712. die 15 Februarii. Az néhai méltóságos úr Apor István uram ő nga bonumi iránt jövén hozzám betsületes cancellista uraimék, kötelezének engemet arra, hogy az ő kglmek eleiben adatott utrumok szerént, az mikre emlékezhetem, azokról testimoniálist adnék. Meghallván az utrumokot in generali, jó lelkiismerettel az mit hallottam és tudok: 1-mo. In anno 1704. obsidióban lévén, hallottam, hogy az említett úr házától borokat s szalonnát kölcsönöztenek az ide beszorult embereknek, de kiknek s mennyit, nem tudom; az mint hallottam Lutzai János és Gálffi Pál uramék gondviselések alatt voltanak az akkori bonumok, borokat az németek számára is kortsomárlották. 2-do. Azon esztendőben az kuruczok bejövén, hallottam, hogy az említett úrnak és az asszonynak ő ngoknak feles edgyet másit kótyavetyélték, de miket s mennyit, nem tudom s nem is láttam. 3-o. Hallottam azt is, Lutzai János uramnál és Gálffi Pál uramnál volt ő ngoknak holmi repositumа ládákba, specifice mik lettenek, azt nem tudom, hanem azt hallottam, hogy in anno 1705. Sibónál a kuruczokat megvervén, azon alkalmatossággal Gálffi Pál uram is az városról elmenvén, ő ngoknak holmi bonumit magával elvitte és hogy Munkácson Rákóczi Ferencz fejedelem parantsolattyából ládáit megnyittatván, találtattanak ezüst tálak, a kiken gróff Apor István uram ő nga neve volt. Aporné asszonyom ő ngának lévén úrvacsorájához valo porhara *(így)*, tányéra és keresztelő kannácskája nállam, az mellyet is Forgács uram töllem elvitetett, melyről testimonialisom is extalt, az akkori udvari kapitánya Vas Sándor uram által vitetvén el, arról való testimonialist Korda Sigmond úr kezében attam.

Melyről hisce meis attestálok conscienciose proprio sigillo roborans.

Kolosvár, anno et die praenotatis.

Samuel Szathmár Némethi
s. theol. in coll. r. cl. professor.
(P. H.)

(Eredetije Br. Apor család altorjai levéltárában. Családtört. Fasc. I.)

35.

Bécs, 1713. jan. 15.

III. Károly császár és király az erdélyi főkormányszéknek kihirdetés végett leküldi Apor Péter bárói oklevelét.

Carolus sextus stb. Illustres, spectabiles, magnifici, generosi, egregii, prudentes et circumspecti, fideles nobis respective syncere dilecti! Perpensis et consideratis fidelibus, utilibusque servitiis fidelis nostri nobis dilecti egregii Petri Apor de Altorja, a quibus ille Maiestati nostrae eximie commendatus, atque inde tam de nobis, quam de patria sua bene meritus est, voluimus clarum propensionis nostrae, qua eundem complectimur, edere testimonium: eundem igitur Petrum Apor de Altorja, eius coniugem et descendentes masculos et foeminea, in infinitum ad statum, et gradum, dignitatemque *liberi baronatus* elevavimus, benignissimumque diploma nostrum caesareo-regium eidem elargiti sumus. Clementissime vobis mandantes, ut memoratum Petrum Apor de Altorja, a modo imposterum, non solum vos, pro vero, et indubitato barone una cum universis suis praescriptis habere, verum etiam coram universis fidelibus ditionis nostrae Transylvanicae subditis, pro more et consvetudine in talibus observari solita, hanc gratiam nostram caesareo-regiam publicare, verumque et indubitatum *liberum baronem* pronunciare debeatis et teneamini. Quod uti debite exequi noveritis, ita vobis gratiam nostram caesareo-regiam in omne tempus corroboramus. Datum in civitate nostra Viennae Austriae, die decima quinta mensis Januarii, anno domini millesimo septingentesimo decimo tertio, regnorum vero nostrorum Romani secundo, Hispanici decimo, Hungarici et Bohemici etiam secundo.

Carolus mp.

Comes Sigismundus Kornis.
Ad mandatum sacr. caesareae regiaeque
Maiestatis proprium: Andreas Szentkereszti.

A lap alsó szegélyén: Decretum installatorium ad G. et Deputacionem Transylvaniae pro l. barone Petro Apor.

Hátirat: Illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis, prudentibus et circumspectis N. N. consiliariis nostris, nec non aliis deputationis nostrae modernae Transylvanicae membris, fidelibus nostris respective syncere dilectis,

Medgyes:
in Transylvania.

(P. H.)

(Eredetije a br. Apor család altorjai levéltárában.)

36.

Bécs, 1713. jan. 15.

Apor Péter háromszéki főkirálybíró bárói diplomája III. Károlytól.

Nos Carolus sextus, Dei gratia electus Romanorum imperator stb. ac Hungariae stb. rex. Tibi fideli nostro nobis dilecto egregio Petro Apor de Altorja, trium sedium Siculicalium supremo iudici regio salutem et gratiae nostrae caesareo-regiae incrementum. Quemadmodum maioribus et praedecessoribus nostris divis quondam imperatoribus et regibus, qui nobis maximis rebus bello paceque fortiter et praeclare gestis lucidissimi instar syderis praeluxerunt, summi semper studii fuit, ut amore magis, quam formidine subditorum animos moderarentur, clavumque regerent imperii, ita sane nos quoque eiusmodi gubernandi rationem libenter imitamur, sive quia is naturae nostrae ductus esset, sive quia re ipsa, atque usu compertum habemus, ea demum firmissima imperiorum et regnorum praesidia, ac munimenta esse, quae in subditorum animis et mentibus, clementia et liberalitate principum collocantur, quod tametsi per generalem quodammodo regulam fieri oportet, meritorum tamen qualitate exactius ponderata, benignam huiusmodi affectionem nostram luculentius erga eos contestamur, quorum virtutes natalium fulgore, ac veterioris nobilis sanguinis gloria reliquis praelucent; quando itaque sufficientibus testimoniis edocti sumus, te non solum ab antiquiori nobilitate Transylvanica originem tuam trahere, quorum quam plures de principibus suis legitimis, patriaque sua optime mereri solenne fuit, verum te quoque in tua persona eis animi dotibus et qualitatibus praeditum esse, ut

velut hactenus in hocce quoque, ubi constitutus es officio, functiones tuas eo dirigere coepisti, quo servitium nostrum, et bonum patriae publicum emolumentum capiat, sic et imposterum nullam occasionem te praetermissurum esse, qua de nobis, dictaque patria tua in dies magis magisque bene mereri queas, benigne confidimus; ut itaque cursui tuo optime coepto adderemus calcar, aliisque vestigia tua ingrediendi incitamentum, apud posteritatem etiam tuam grato encomio recolendum: Te *Petrum Apor de Altorja*, coniugem, heredesque et posteros tuos ex legitimo thoro iam natos, et nascituros in ordinem et consortium *liberorum baronum* seu magnatum nostrorum, in principatu nostro Transylvaniae nobis haereditario, nec non regno nostro Hungariae, aliisque regnis, ditionibus, et provinciis nostris hereditariis rubra cera in literarum suarum absignatione utentium recipiendos, evehendos, aggregandos, annumerandos, et adoptandos, consvetoque baronum titulo donandos duximus et condecorandos. Volentes, et per expressum decernentes, ut tu Petre Apor de Altorja a modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus illis titulis, gratiis, privilegiis, honoribus, indultis, immunitatibus, libertatibus, et exemptionibus, quibus coeteri principatus nostri Transylvaniae nobis hereditarii, nec non regni nostri Hungariae, aliorumque regnorum, ditionum et provinciarum nostrarum haereditariarum liberi barones, seu magnates, sive de iure, sive antiqua consvetudine, aut aliter qualitercunque utuntur, fruuntur et gaudent, tam intra, quam extra iudicia, comitiaque, aut alias ubivis terrarum et locorum, uti, frui et gaudere, literas tuas quascunque cera rubra, instar aliorum liberorum baronum, seu magnatum munire possis, ac valeas praefatique heredes ac posteri utriusque sexus valeant atque possint. Quo vero perpetuum huius nostrae benignitatis et clementiae erga te declaratae extet documentum, eademque pleniore beneficio decorata clarius in oculos hominum incurrat, praememorata auctoritate nostra caesareo-regia antiqua et gentilitia armorum tuorum, quibus hactenus usus es, insignia clementer acceptavimus imo tanquam libero baroni habenda, ferenda et gerenda concessimus et impertiri sumus. Decernentes, et ex certa nostra scientia animoque deliberato concedentes, ut tu Petre Apor de Altorja praedeclarata armorum insignia in omnibus et singulis honestis ac decentibus actibus, exercitiis atque expeditionibus, tam serio, quam ioco, in hastiludiis, seu hastatorum dimicationibus, pedestribus et equestribus, in bellis

singularibusque certaminibus et quibuscunque, cominus, eminus, in scutis, banneriis, vexillis, clypeis, tentoriis, caenotaphiis, sepulchris, monumentis, clenodiis, annulis, monilibus, sigillis, aedificiis, parietibus, fenestris, ostiis, cortinis, lacunaribus, tapetibus ac supellectilibus, libere, pacifice et absque omni molestia, ac impedimento, vel contradictione habere, gestare, deferre, iisdemque pro necessitate rei voluntatisque tuae arbitrio, quovis modo, more aliorum verorum natorum et indubitatorum dicti principatus nostri Transylvaniae, nec non regni nostri Hungariae, aliorumque regnorum, ditionum et provinciarum nostrarum hereditariarum, magnatum et liberorum baronum, uti, frui et gaudere possis ac valeas, heredesque et posteri tui utriusque sexus universi valeant, atque possint. Imo evehimus, recipimus, aggregamus, annumeramus, et adoptamus, approbamus, roboramus, ratificamus, confirmamus, concedimusque et impertimur teque et tuos universos praemissos, consveto liberisbaronibus *magnifici titulo* donamus et condecoramus, harum nostrarum sigillo nostro maiori et aulico impendenti munitarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in civitate nostra Viennae Austriae, die decima quinta mensis Januarii, anno domini millesimo septingentesimo decimo tertio, regnorum vero nostrorum, Romani secundo, Hispanici decimo, Hungarici et Bohemici etiam secundo.

Carolus mp.

Comes Sigismundus Kornis.
Andreas Szentkereszti.

Anno domini millesimo septingentesimo decimo quarto die undecima mensis Septembris, in plena excelsi gubernii principatus suae Maiestatis sacratissimae Transylvanici regii aliorumque supremorum comitum sediumque officialium sessione et congregatione, ad diem octavum mensis et anni praetactorum in civitatem saxonicalem Cibiniensem per idem suae Maiestatis gubernium indicta et celebrata praesens augustissimi imperatoris et principis Transylvaniae diploma nomine et in persona introscripti spectabilis ac magnifici baronis Petri Apor de Altorja exhibitum, lectum, et publicatum est, nemine penitus contradicente. Datum anno die locoque in praenotatis et.

Extradatum per:
Ludovicum Naláczi
secretretarium mp.

(Eredetije hártyán a br. Apor család altorjai levéltárában.)

37.

Brassó, 1713. szept. 16.

Báró Apor Péterné, Kálnoki Borbála szerződése brassai szállásuk felől.

A. 1713. 16. Septembris alkuttam meg Brassó városában az Szent-Lélek utczában lakó Váradi Péter urammal és ő kglme feleségivel az Klastrom utczában lévő házokot szállásomnak ezen esztendőben lévő Szent Mihály napjától fogva az jövő esztendőben esendő Szent-Mihály napjáig: azon házokot, az melyeket néhai üdvözült méltóságos gróf körös-pataki Kálnoki Sámuel édes atyám uram ő nagysága holtáig birt, és azután mi is eddig megnevezett édes atyám gyermekei birtunk 600 = hatszáz forintokban, azaz az felső rend házakot, híjjával, egy pinczét, az melyikre szükségem leszen és szeretem, istállót és búzatartó helyet elegendőt, melyért egymásnak kézbéadással való alkalmunk szerént igirtem az megirt egész esztendőre búzát cub. 18. = tizennyolcz köblöt. Igirvén arra magát Váradi Péter uram, hogy az házakat megépítteti minden héjánosságából, az ablakjaival és kemenczéjivel együtt, a mely is meglévén és ő kglmek is magokot hozzánk jól alkalmaztatván igírem én is ő kglmekhez több jó akaratomat is. Melyről adom ez testimonialisomot ő kglmeknek.

Irtam Brassó városában levő mostani szállásomon az Téglás Jánosné asszonyom piaczi házánál.

Anno dieque ut supra.

Apor Péterné,
Kálnoki Borbára m. p.
(P. H.)

Coram me

Georgio Donat
vicejudice regio sedis Miklósvára m. p.
(P. H.)

Hátirat: A. 1713. Az klastrom-utczai szállás fogadásáról való conventio Váradi Péter urammal.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

38.

1714. jul. 4.

A gróf Kálnoki testvérek arany, ezüst drágaságainak osztályra bocsátása.

Anno 1714 die 4 Julii. Méltóságos Ferrati Bertalanné, Kálnoki Ágnes asszony őnagysága az deliberatum szerént hozott elő ezüst egyet-mást ez szerént:

Egy ezüst mosdó korsót medenczéjivel együtt.

Egy ezüst pohárt fedelivel együtt, régi pogány pénzzel megverve.

Egy ezüst lábas pohárt csiga formára csinálva, az mely is aranyas, fedelestűl.

Egy sima három ezüst gombon álló pohárt, fedelivel együtt.

Két ezüst aranyos csésze, az mely is egy pár. Az tokja meg van boritva veres bőrrel.

Hat egyben járó virágos ezüst aranyos poharocskák, egy tokban.

Egy ezüst sótartó.

Két kisdeg ezüst gyertyatartó.

Egy pár kís, ezüst nyelű.

Három ezüs kalán.

Egy ezüst aranyos író ládácska.

Egy ezüstös aranyas réz erszény, két tallér vagyon benne.

Két kisdeg ezüst óra, egy ezüst pésmatartó

Egy kicsin ezüst skatulya.

Egy kicsin ezüst tőtartó, deszű *(így!)* az végiben.

Sima apró ezüst gomb huszonkettő.

Egy ezüst kis feszület.

Tizenhat pár ezüst kapocs. Ugyan négy kis sima ezüst gomb.

Egy kicsin ezüst pésmatartó, lánczczal együtt, az is ezüst.

Kilencz arany nyomó kicsin arany láncz.

Egy ezüst Agnes Deos *(így!)* olvasó.

Clenodiumokat hozott ő nagysága e szerént:

Egy jó féle gyöngyös, gazdagon rakott párta, hét rubintos arany boglár benne.

Egy öreg gyöngyökből álló nyakravaló, az függőjin is öreg gyöngy.

Egy rubintos jóféle gyöngyökkel rakott arany rózsa.

Egy jóféle gyöngyös nyakravaló, kilencz arany rubintos boglár rajta.

Egy homlokpárta, jóféle gyöngyökből füzve, az függőjin és közepin jóféle öreg gyöngyök.

Egy jóféle gyöngygyel, rubbinttal rakott melyre való függő.

Egy öreg saphiros arany gyűrű, férfinak való.

Egy asszony embernek való arany gyűrű, egy égett saphir vagyon benne.

Egy papírosban öt szem jóféle gyöngy, ketteje nagyobb szemek.

Egy kicsin rakott ládácska.

Az asszony Apor Péterné Kálnoki Borbála asszony produkal e szerént:

Egy kláris olvasó, harminczhárom szemből álló, az vígiben egy aranyos ezüst pésma tartó.

Egy kicsin ezüst aranyos feszület, négy kicsin gyémánt benne.

Más egy ezüst aranyos kereszt, tizennégy rubint benne.

Egy asszony embernek való gyémántos arany gyűrű.

Egy zománczos arany karika.

Egy ezüst kalán.

Egy új ezüst tallér.

Ezenkívűl ugyan az asszony Apor Péterné asszonyom ő kegyelme egy kis bőr ládában ugyan egy más ládában és egy bőr málhában holmi egyetmást is hozata elő, egy virginiát, egy pinczetokot, egy néhány tálat. Ugyan néhai Lugosi uram adott volt ő kegyelmének egy palástot, azt is közre előadta ő kegyelme.

Boldfalviné asszonyom semmit.

Az kis ládából az gróf Kálnoki Ádám uram kezeiből ezek:

Tizenöt ezüst gomb, egy-egy kis rubint az tetejiben.

Tizenhat zománczos hólyag formán csinált nyakravalóban csiszolt arany szemek.

Egy szerecsenfő, rubintos, három fityegője.

Egy galamb, virág formára csinált ezüst aranyos, zománczos, két rubint benne, az közepiben egy égett saphir.

Egy arany gyűrű pecsétnyomó.

Egy arany gyűrű, négy rubint benne.
Egy arany gyűrű, egy smaragd benne.
Egy terett arany gyűrű, egy rubin benne.
Három réz gyűrű, kerekre csinált.
Egy jóféle gyöngyös ezüst gomb.
Egy kicsin fejér gyükér, ezüstben foglalva.
Tizenhat ezüst boglár, fejér zománczos, aranyas.
Egy ezüstben foglalt veres metszett kő.
Egy törött darab ezüst gyűrű.
Egy kicsin terett aranyos rubintos ezüst rózsa.
Egy törött kicsin ezüst gyűrű, gyémánt benne.
Nyolcz kicsin arany boglár, hegyes tetejű.
Tizennégy kicsi boglár, aranyas.
Öt arany boglár, lapos.
Egy kicsin arany karika, lapos.
Tizenegy kicsin aranyszem.
Egynehány dirib-darab romladozott ezüst s arany boglár.
Egy skatulyában harmincz vagy 40 jóféle gyöngy, ugyan három boglár, rubint az tetejiben.
Egy bagoly, ezüst aranyas, zománczos, négy rubint benne.
Egy darab arany fonálból csinált rost.

(Eredetije br. Apor István levéltárában Abosfalván.)

39.

H. n. 1714. decz. 1.

A háromszéki egy-házas nemesség és lófőség tiltakozásának töredéke báró Apor Péterhez a két-ház-jobbágyú nemesség adómentessége ellen.

. . . . . .

Concludaljuk már nagyságos uram azzal, a mi végre ezen írásunkkal eddig czéloztunk, hogy az mint azon két ház jobbágyú nemesség az nemes ország articulusa és az nemes szék conclusuma ellen magát az contributio alól subtrahalta és azzal münköt aggravalt, az mü szabadságunknak praejudiciumára, mü annak semmiképen nem annuálunk; azért Ngd lévén münekünk hütös főtisztünk, Ngdot alázatosan kérjük, sőt arra kényszerítjük, az miatt hütös szabadságunknak megoltalmazására, hogy Nagyságod az mü szabadságunk melyet[1]) felkelni és abban münköt megol-

[1]) T. i. mellett

talmazni méltóztassék, mert egyáltaljában mü az ő kegyelmek terhét nem supportaljuk, hanem vagy supportálják magok ő kegyelmek az magok terheket, contribualván juxta articulum, vagy az mü calculusink is reducaltassanak proportionaliter ahhoz, az mint az ő kegyelmek jobbágyi in connumeratione vadnak, ne kételeníttessünk szabadságunk mellett feljebb való instantiákra is mennünk. Mert ha különben nem lehet, az felséges udvart is szabadságunk megbántódásának orvoslása iránt kételeníttetünk alázatosan megtalálni. Melyről Nagyságod előtt solemniter iterum atque iterum protestalunk.

Kivánván alázatosan, hogy ezen Nagyságodnak exhibealt protestationkat exhibitalván, maga subscriptioja alatt minekünk adja ki. Nagyságodnak alázatosan megszolgáljuk

Praesentaltatván. 1. Decembris 1714.

Mü nagyságodnak igaz alázatos köteles szolgái.

Háromszéki egy-házi nemesség
és lőfő rend.

(Eredetije — csonkán — a báró Apor család altorjai levéltárában.)

40.

Szeben, 1715. jan. 27.

Báró Apor Péter levele feleségéhez az országgyülésről.

Édes Feleségem!

Csudálkozom, hogy miolta hazul eljöttem, semmi leveleteket nem vehettem. Itt az dolgok, látom, megfordultak és úgy hiszem, hogy az héten az gyülésnek vége leszen, ha csak újabb dolgok hirtelen nem érkeznek; már Bálinthit uram is egy hete, hogy fenn vagyon, de siet vissza. Könczeiék fertelmes, mocskos levelet írtak ellenem az gubernatornak, az melyért ellenek az gubernator is keményen megharagudott, és felfogadá, hogy bizony megböcsültet velek, hogy olyan haszontalan emberek ilyen embert többször nem mocskolnak, mert ha szintén úgy volnának is azok az dolgok, olyan mocskoson nem kellene írni; több mocskolódást is hoztak volt ide, az melyet magam megmondok, de azok nevetésre méltóbbak, mint haragra. Az gubernator az Könczeiék levelit mindjárt kezemben küldötte; azután

vikarius uram előtt absoluta satisfactiot igíre. Az mint az szentléleki gát iránt perletted az falut, most azt az pert halaszd el, az míg én hazamegyek, mert arról is szó volt s vagyon itt, hogy gyűlés alatt nem perelhetted volna, de mivelhogy már magam is az jövő héten, ha lehet, haza megyek, vagy Csikban az szegény Mikó János temetésire megyek, ott azután mindjárt elővehetni. Az háromszéki adó is Istennek hála félannyi sem leszen közel is mint az első három holnapokra volt. Én sohunnan egy pénzt sem kaphatok, mert az bor sohult nem kél. Itt is az gyermekek himlőznek. Köleséri uram csudálkozik, hogy miolta eljöttem, nem írsz, hogy az szerént tudna orvosságot csináltatni; ha ugyan leveledet nem veszem, ahhoz képest kérek orvosságot, az mint elhagytalak. Adja Isten, mindnyájatokot lássalak jó egészségben.

Ajánlak Isten oltalmába

Szeben, 27. Januarii 1715. igaz férjed,

Apor Péter m. p.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában. N. fasc. I. nr. 20.)

41.

Brassó, 1715. nov. 1.

Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbála szerződése Váradi Péterrel, kinek brassai házát bérbe veszi.

Anno 1715. die 1-ma Novembris alkudtam meg Brassó városában az Klastrom-utczában lakó Várady Péter urammal esztendeig való szállásra az felső rend házait egészen, mind az elsőket, mind az hátulsokot ereszivel, boltjával együtt, konyháival, az első pinczéivel és az felső első ház híjával együtt; az alsó első házait is, olyan conditioval, hogy mikor benn nem vagyunk, mindenkor ő kegyelmek benne lakhatnak, mikor benn lévén, szükségünk leszen reája, ő kegyelmek kiköltözzenek, az kolcsai az házaknak, ha kivánjuk, magunknál álljanak, emellett az istállókat is tartozzanak ő kegyelmek nékünk engedni, úgy az gabonatartó boltokban kétszáz köböl gabonának való helyet, hasonlóképen az szénatartó helyeket egészlen; az melyekért

igértem fenn megírt Váradi Péter uramnak flor. Hung. 40=negyven magyar forintokot, és hogy német szállótól[1]) az ő kegyelmek házakot megoltalmazom.

Signatum Coronae 1. Nov. Anno 1715.

Apor Péterné Kálnoki
Borbára m. p.
(P. H.)

Coram nobis
Georgio Donat
nobilis de Nagyajta m. p.
Dávid Henter
de Sepsi Sz.-Iván nobilis m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. k.)

42.

Szeben, 1716. febr. 3.

Br. Apor Péter levele feleségének országgyűlési hírekről, bajoskodásiról stb.

Édes Feleségem!

Két rendbeli leveledet egyszersmind szeretettel vettem. Az szakács iránt az levelek későn nem estek, mindazáltal az törvényit erről az gyűlésről elhalasztom, mivel hogy az mint értém Csikban feleltetett azon jó szakács és újolag én is akarok feleltetni, azon kivül is Bálinthit uramra bizta kancellarius uram és itt is az tábla fiait igen eljárták, s csinálták az elméket, azért jobbnak itílik némely barátaim, hogy haladjon, mintsem az szakács is oda legyen, mégis két száz forintig megkárosodjam. Az Mihácz Sámuel dolgába, Isten bevivén, magam is belé tekintek. Az új tisztek csak azok, az kiket oda haza tudtunk. Az úr püspök uram is ma beérkezék, az adó penig Istennek hálá majd csak harmada, az mennyit adott eddig az szegénység, egy forint sem esik egy marhára. Brassóban úgy gondolkodom, ha neked is tetszik, hogy Háromszékről Csikban rendelték az buzát Szeredában, én az somlyai buzámot beadom, azért meg kell írni, hogy csak csépeljék el, és az mennyi buzát ott beadok, Háromszékről vigyenek annyi buzát nekünk be Brassóban, az brassaiakot rendelték Fogarasban.

[1]) T. i. katonai beszállásolástól.

már Isten bévivén beszélhetünk edgyütt, buzát vegyünk-e az brassaiaktól, vagy mint alkugyunk. Megírtam Bardocz Istvánnak, hogy ő is csak csépeltessen. Az mely boltos istálló vagyon az szálláson Brassóban, abból is gabonás házat kell csináltatni, szalonnát is bővön kell bevinni: az vármegyei buzát Károlyvárba, *mert nem szabad már Fejérvárnak mondani*, rendelték, azért két német forintot kértem köbliért, de ha bemegyek, arról is beszélhetünk, és azt az tövisi buzából bététetem, az méhesit mindennap vermelik, az mig valahova eladhatom, az kövesdi, galaczi, ohábai buza bemegyen az brassaiakért Fogarasban, az vecturájért valami fát fogok tüzre kévánni, az nyujtódi elkél, már csak az torjai és sz. léleki buzát igyekezzünk jó helyre tenni, mivel az mi kevés Szt.-Mártonban lesz, azt is must fejiben kiadhatni. Ha penig kijöhettél volna, bizony akartam volna az magad egességedért, mert Köleséri uram csak azt jovalja, noha én is az jövő héten innét beindulok, mivel már az munkához hozzá fogtunk, és jól foly, bizom öt hat nap vagy legfeljebb egy hét alatt vége leszen, az országot penig, úgy tudom, szeredán vagy csütörtökön elbocsátják. Az farsanglástokot értem, bizony én is itt mindennap farsangolhatnék, ha az országos munka és az egészségem engedné, de már egy héttől fogva valóban gyengén vagyok, mégsem menekedhetem az uraktól, holnap is az czeit-leitinantnál kell lennem ebéden. Az szegény Mikó János temetésire bizony jószívvel elmentem volna, ha lehet vala. Hála Istennek, hogy Molduvából semmi rossz hír nincsen, ide olyan rosszakot hoztak volt onnét, hogy bizony csak alig hogy hír nélkül be nem menék. Az pater Henter uram madarait és turait *(így!)*[1]) még ma megküldöm. Az mi egyetmást küldöttél, kedvesen veszem. Az mi az Molnár Jánosné és Gombkötőné dolgát illeti, én bizony eddig is azt akartam volna, hogy eligazodott volna, és ha Isten béviszen, én mindjárt elé vétetem; hazudott Molnár János, hogy én azt mondottam volna, hogy semmi sem leli az feleségit, hanem azt mondottam, hogy én törvény nélkül senkit sem bánthatok, de az mit az törvény hoz, csak ahoz tartom magamot. Az báránykot bár oda haza hadtad volna, mert én ritkán eszem idehaza, mindazáltal kedvesen veszem. Hogy Polosné haragudott, hogy az öcscsit odaadták, én bizony nem bánom, ha úgy vissza megyen is, a mint oda jött, sőt én bizony megvallom, soha annyi hazug,

[1]) Túróit?

fondor, kétszín tökéletlen embereket nem láttam, mint némelyek közöttünk vadnak, mert engemet tetőtől fogva talpig legyaláztak, noha arról úgy tudom tesznek az urak; felőled is olyan hazugságot írtak az guberniumnak penig, hogy *úgy tartod magadot, mint ha ős gyükeres királynéja volnál Háromszéknek, és nem én parancsolok Háromszéken, hanem te;* ezt penig vagy pater írta, vagy valami calvinista pap, avagy azok nevivel valami hazug ember; és nagy nevetéssel nevettek az guberniumban, noha azt is véghez vittem, hogy az guberniumon kivül nem ment az dolog, mert jó idein egy tanácsúr megmondá, és gondom volt reá; igaz dolog más úr Pótsa uramtól izente meg, és az harmadik Donát uramtól, de ő kegyelmeket is megkértem, hogy tovább az dolog ne menjen, azért magad se mond. Az Isten megint, mihent született s megkeresztelték, vesztette volna el azt az leánt vagy menyecskét már, mely miá noha nem kevés passióm vagyon, de avval semmit sem gondolnék, de most mentem végire, hogy annak az rosz gyermeknek minden szerencséjit az az tavalyi dolog rontotta el, mert az fondor emberek ahoz is annyit tettek volt alattomban, hogy az ördög is kaczagná; kivált némely atyánk fiai voltak az nagyobb mesterei, az melyeket oda haza megmondok. Az Istenért egyik dologról se szólj senkinek, nehogy nagyobb rosz jöjjön ki belőle. Most is itt facsorog vala az az jó Polusné, az piaczon láttam egyszer, fel se vedd az afféle rosz te mondát, bizd reám csak egy kevéssé, mert bizony mindegyikkel, mind az másikkal megismertetem magam, kivált már akárki mit mondjon, de *ő felsége resoválta, hogy mind az főkapitány, mind az főszolgabírói tisztet együtt viseljük;* de erről sem kell szólani; meglád mely szép csendesen megtanyíttom én az ellenem rugódozókot. Apor Farkas az kit meglő, nem foly annak vére; csudálkozom, hogy fel is veszed annak a szép leánnak dolgát, elhitesd azt magaddal, hogy ide ki is elfutott volt annak az dolognak az híre, de abból nemhogy téged gyaláznának, sőt inkább dicsírnek, hadgy békit az ebnek, mert mentől inkább veszik eszekben, hogy haragszol, annál inkább azt gondolják, hogy boszonthatnak, ám hadd czifrázza, az orrom hasítsák fel, ha két esztendőre úgy nem jár mint az anyja; bizony az Isten csak értünk is megbünteti, tudod az Apor Farkas természetit: hevenyiben kapja, végre megunja; micsoda híre legyen ide ki, Isten haza vivén, szóval megmondom, csak contemnáld, bizony magok megemésztik magokat. Az beteg zászlótartó

iránt bizony beszéllettem Köleséri urammal, de az mint az minap is megírám, csak nem akar hozzászólani, az míg magát nem látja, Hogy Benkő Ferenczet az bírót Apor Farkas certificaltatta: ne féljen megmentem én, parancsoltam is felőle királybíró uramnak, mit cselekedjék, megládd, hogy bizony leültetek az emberekben, sem Apor Farkasnak, sem Apor Lázárnak, megparancsoltam, hogy két-két szolgánál többet ne engedjenek, meglátom ki mit parancsol ezután. Az afféle hitván rosz szókon meg se indulj, bizony meglátod, hogy ezen két nap *dobszóhoz tanyítom az embereket,* és az ő felsége parancsolatja szerint megmutatom, hogy nem vaszok *(így!)* vagyok, s nem is egy sorbeli emberek véllem. Az német szakácsot is csak elbocsátom, most nem szeretem az olyan szolgát. Mihály mestert valóba kérdezi az ura, az sütővel az mint lehet meg kell alkunni, Gidófalvi Gábor úrt kell reá kérni, bizony Incze érdemlené meg, hogy annak egy részit megfizetné. Apor Lázár öcsém most érkezék be: valóban kedves dolog előtte annak az jó leánnak dolga és azt mondja, hogy bizony soha sem tartja, hanem Isten ő felsége őtöt úgy segélje, Kapiné anyja kezeibe adja, hogy az mit az háta nálunk elmulatott, ott hozzák helyben. Esperest uramnak izend szolgálatomot, legyen olyan készen, hogy mihelyen vicarius uram levele érkezik, sietve jöhessen ki. P. Henter uramnak keveset írok, mert jól van dolga. Én édes feleségem, bizony majd egy poltura nélkül maradok, mivel hogy látom, bajos ez az országos munka: noha mindennap egész nap munkálódunk, mégis bajosan mehetünk elé az dologban, s olyan munka az, kinél nagyobb már nem lehet, azért szükségesképen én itt pénzt veszek fel, hanem az salétromfőzőknek Boér István urammal adjatok mindeniknek ha csak öt-öt forintot is, hogy jó idein hadd vehessenek fát, vagy ha lehet több pénzt is. Az mint látom, jó ha az munkát mához két hétre véghez vihetjük, de most kell egyszer édes hazámnak az szolgálat, addig is penig tartson Isten mindnyájatokot jó egészségben, s adja Isten találjalak jó egességben. Ajánlak Isten oltalmába.

Szeben, 3. Febr. 1716.

Igaz férjed

Apor Péter m. p.

Donát György uram köszöntet, ő kegyelme csak az özvegy asszonyokkal vendégeskedik, éczakára ugyan haza

jár hálni, de kéret az Istenért az feleséginek meg ne mond.

Külső czím: Az én édes kedves feleségemnek Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában. N fasc. I. nr. 20.)

43.

Kolozsvár, 1716. ápr. 4.

Báró Mikola László báró Apor Péternek a kolozsvári nagy templom és a hozzátartozó plebania, iskola és birtokok visszafoglalásáról az unitáriusok kezéből.

Illustrissime Domine Baro, Domine mihi colendissime.

Kivánom, hogy Isten kegyelmednek az közelítő szent ünnepeket engedje boldogul megérni és el is tölteni cum suis charissimis. Azonban kegyelmed levelemre való választételit de dato 19. Martii illendő respectussal elvöttem volt. És hogy kegyelmed újabb recommendatiomat pro d. Gubernatore acceptalta, igen szépen köszönöm kegyelmednek. És hogy kegyelmed bizonyos legyen az kegyelmedhez való menetelben, most is repetalom, hogy abban fogyatkozás nem leszen, poenituit facti et cum gaudio revertetur ad optimum suum patronum.

Itt Istennek hála religionk consolatiojára az dolgok igen jól folynak. Az *nagy templomban* a die 30 Martii mise szolgáltatik; méltóságos generalis commendans uram, méltóságos püspök uramnak juxta decretum augustissimae Majestatis cum omnibus appertinentiis kezében adta, maga itt létében, addig el sem megyen innét méltóságos püspök uram, valameddig omnia ab *Arianis* non consignabuntur; utpote plebania, schola, malom, dézma, faluk, supellectilia templi etc. Igen megbánták importune tött válaszokat az itt való Arianusok, mivel a mit parancsoltak, az is végben ment, praeterea súlyos executiot szenvedtek propter inobedientiam erga mandatum caesareum. Már most alázatosabbak et omnia per supplicationem agunt. Az bibliotheca kolcsát is tegnap küldötték püspök uram kezében, és az külső hostati templom kolcsát is, örömest abban tennének exercitiumot, de non licet.

Az asszonynak ő kegyelmének ajánlom becsülettel való szolgálatomat. Az püspök uram introductioja alkolmatosságával pater Poki uram peroralt magyarul, igen csen-

desen; deákul pater Földváry decanus philosophiae; csodálom, hogy kegyelmetek nem kivánkozik ebben az jó helyben látóul, ámbár méltóságos generalis uram igen megszerette Kolozsvárt.

Atque his maneo perseveranter Claudiopoli 4. Aprilis 1716.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

servus paratissimus

Baro Ladislaus Mikola m. p.

P. S. Százhat esztendeje volt most, miolta az templomot birták.

Külső czím: Illustrissimo domino domino Petro Apor L. B. stb.

Cibinio Coronam.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

44.

K. n. (1716.)

Gróf Kálnoki Sámuel örökösei folyamodványa a királyi főkormányszékhez, hogy atyjuk hátrálékban maradt kancellári fizetését (6000 frtot) fizessék meg, hogy abból a hitelezőket kielégíthessék.

Méltóságos Regium Gubernium, nekünk nagy jó urunk.

Jó emlékezetiben lehet az méltóságos guberniumnak, hogy néhai idvezült édes atyánk, méltóságos gróf köröspataki Kálnoki Sámuel uram ő nsága édes hazája szolgálatjában feles esztendőköt kancellariusi hivataljában töltött el az felséges udvarban, holott is midőn az elmult siralmas revolutio Bécsben szorította volna idvezült édes atyánkot, az nemes országtól is rendelt fizetése ki nem járhatván, kételeníttetett magát feles adósságban verni, az mely adósságot is nem magáért, hanem hazája szolgálatjáért kételeníttetett magára felvenni, mely édes hazája szolgálatjáért felrakott adósságait édes atyánknak az creditorok rajtunk akarván megvenni, most ugyan úgy neki szorítottak, hogy már semmiképen várakozni nem akarnak, holott penig az mi kevés jószága Erdélyben édes atyánknak volt is, az elmult revolutio alkalmatosságával úgy elpusztult, hogy nem hogy abból valami proventust vehettünk volna, sőt

mind az épületek s mind szegény jobbágyink ruinája miatt annyira vadnak ma is, hogy ma sem állíthatjuk talpra. Hogy azért eleinkről reánk maradott kevés jószágunkot az nemes haza szolgálatjáért az creditorok el ne foglalják, ugyanis siralmas példa volna valakinek ős jószágát az közönséges haza hasznos szolgálatjáért felrakott adósságért elfoglalni, és ha szintén még hátra maradott fizetése nem volna idvezült édes atyánknak, talán úgy is méltó volna, hogy egy nemes haza oly hasznos hazafiát, mint idvezült édes atyánk volt, megsegéltené és ne engedné, hogy az közönséges jóért jószága elveszszen, de mivel hogy mű azt nem kévánjuk, hanem olyat kévánunk, az mit ipsum jus naturae is megitilne, hogy tudni illik az mely fizetése idvezült édes atyánknak fizetetlen maradott, azon fizetést az nemes haza fizesse meg, hogy mü is avval édes hazánkért felvett adósságit szerelmes szülénknek az creditoroknak fizethessük meg.

Mivel azért édes atyánknak az nemes országnál hatezer forint fizetése maradott el, hasonlóképpen feles diplomáknak, grationalisoknak, armalisoknak, consensus regiusoknak és több efféle kancelláriai expeditioknak taxái fizetetlenek sok érdemes hazafiaitól, instálunk alázatoson az méltóságos guberniumnak, tekéntse meg édes atyánknak hasznos szolgálatját, vegye consideratioban, hogy nem maga személyiért, hanem édes hazájáért adósodott, itilje meg bölcsen, ha méltó-e, hogy haza szolgálatjában való adósságért az ős örökös jószágainkot elveszessük, és méltóztassék disponálni, hogy idvezült édes atyánk fizetése az nemes országtól adattassék meg, úgy hasonlóképpen az priváta personák is az már kezeknél levő expeditioknak taxáit fizessék meg, kik is ha reluctalodnának, méltóztassék oly atyai kegyelmét mutatni az méltóságos gubernium, az mely által könnyebb úton azon taxákot megvehessük, hogy így az méltóságos gubernium gratiaja által kevés jószágink is megmaradván, mind magunk személyiben, mind szerelmes gyermekeink édes hazánk szolgálatjára lehessünk alkalmatosabbak és mások előtt is lehessünk példák, hogy az nemes haza az ő érdemes fiait haza szolgálatjáért elpusztulni és semmijé tétetődni nem engedi. Sőt édes atyánknak, midőn az nemes haza Bécsben expedialta volna, akkor bizonyos contractusa is volt az nemes hazával, hogy azon contractust is az nemes haza vegye effectumban, azon is alázatosan kérjük az méltóságos guberniumot. Mely atyai gratiaját az méltóságos guberniumnak mü is csekély szemé-

lyünkben alázatoson megszolgálni tehetségünk szerént el nem mulatjuk; maradván

Az méltóságos guberniumnak

alázatos szolgája és szolgálóji

néhai méltóságos gróf köröspataki Kálnoki Sámuel uram posteritassi.

(Báró Apor Péter kezével írt fogalmazványa egy 1716. jun. 28-án kelt eredeti levél hátulsó lapjára, a báró Apor-család altorjai levéltárában. N. fasc. I. nr. 20.)

45.

Szeben, 1717. jan. 8.

Br. Apor Péter levele feleségének, országgyülési és családi hírekről s gazdasági dolgokról.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem, bizony megvallom, hogy szomorúan értem az gyermekek nyavalyáját, bizony megvallom, szívem szerént búsúlok; inkább hijják oda az regiment borbélyát, ha sulyosan találnak lenni, inkább magad is látogasd meg. Csak az Isten adná, hogy itt fognának már az dologhoz, alig várnám hogy én is berugaszkodhatnám; de itt még semmi dologhoz nem nyultak, csak hejában járunk fel az ország közi, még is beszélgetünk, s hejában töltjük az időt, udvartól sem jött még el az decretum. Én posztót küldöttem, több nem is volt olyan, harmincz sing galandot kültem, mindenestől fogva húsz forintomban áll, nekem nem is maradott már több húsznál, mivel egy hordó bort 60 forinton kellett vennem, de annak csak 20 vidrit hozattam be, ha ki nem jöhetnél, valahogy külgy nekem, ha másunnan nem lehet, az brassai aranyokból egynehány aranyat; ha penig az szüle fel adná az pénzt, akarnám, mert itt az kereskedő emberek most is csak ki nem vonnak az pénzért, buzájért. Ha ki nem jöhetsz, Lukács János uram tenne dispositiot, hogy Méhesről Thordára mennyi buzát vigyenek, s mennyit Thordára *(így!)*[1]) hogy tavaszszal jó idein hadd adhassák; sőt ha jó szánút lenne, az mely buza Torján és Sz.-Léleken vagyon, ha jó helyt kapnátok, be kellene szállítani Brassóban: értem az vermelt buzát. Ohában tudom, hogy nem himlőznek. Ma az egész m. Haller urak, Kornis István uram, Petki uram mind

[1]) Valószínűleg Torja helyett.

m. gubernator uramnál voltak ebéden, az asszonyok is, Susi is ott volt. Haller János uram s Susi szeretettel köszöntenek mind magadot s mind az gyermekeket, követnek, hogy most nem írhatnak, mert bizony én is sietve írok, Susi eleget búsúl az gyermekeken; Isten vagy kihozván, vagy engem bevivén, egy valakiről eleget beszélhetek. Susi eddig igen frissen viselte s viselimagát. Adja Isten hallhassak felőletek örvendetes híreket. Ajánlak Isten oltalmába.

Szeben, 8. Januarii 1717. Igaz férjed

Apor Péter m. p.

Külső czím: Az én édes feleségemnek Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

46.

Szeben, 1717. jan. 8.

Apor Zsuzsánna levele édes anyjának.

Méltóságos Asszony, nekem édes Asszonyom Anyám!

Mostani alkalmatosságom adatván, nem akarám elmulatni, hogy Ngodat levelem által alázatosan meg ne udvaroljam, mely is, hogy tanálja Ngdt friss jó egészségben, kivánom szivesen. Magam egészségem felől írhatom, Istennek hála jó vagyon, egyéb ujságot nem írhatok Ngdnak, hanem tegnap mlgs gubernator uramnál voltunk ebéden, ő nga elköszönt egy pohár bort az Ngod egészségeért, iratom *(így!)* Ngdnak, hogy most az úr volt az praeceptorom.

Ezek után ajánlom magamot az Ngod gratiájába s maradok

Ngdnak

1717. die 8. Januarii Szeben.

alázatos szolgálója leánya

Apor Susanna.

P. S. az úr alázatoson köszönteti Ngdat.

Külső czím: Méltóságos Gróf Kálnoki Borbára asszonnak, nekem édes asszonom anyámnak ő nagyságának alázatosan írám. Odvorhely (!)

(Eredetije a Gróf Haller család czímeres pecsétjével, a br. Apor család altorjai levéltárában.)

47.

Szeben, 1717. jan. 9.

Br. Apor Péter levele feleségéhez, Udvarhelyt tanuló fiai betegségéről s egyebekről.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem, az gyermekek nyavalyáján bizony szívesen busulok. Itt még semmi dologhoz nem fogtunk; ha az gyermekek csak rosszúl lesznek, én is erről Udvarhely felé megyek; orvosságokot küldöttem, én ezután is, az mi kévántatik, jó szívvel küldök; az mint hogy meg is írtam az praeceptornak, hogy nekem mindenkor Korda uram jóakaratjából lesz alkalmatosságom; kiváltképen ne törd magadot, mert Isten megvigasztal, az mindenkor úgy vagyon, hogy változást szenvednek az gyermekek, mikor elsőbben az háztól kiviszik. Posztót, galandot tegnap az postától küldöttem. Az asszonnak főstrásamesterné asszonyomnak köszönjétek szépen meg az jó akaratját, sőt az az mivel lehet kedveskedjetek nekik. Korda uram is parancsolt, hogy az mi kévántatik vigyenek. Rajtam is negyed naptól fogva az nagy szorulás van, Isten tudja mint vagyok. Az kereskedő emberek csak ki nem vonnak az házamból, még pünköstöt sem akarják várni, az mely pénzt az nemes szék adott volt is, már 15 forintomnál több nincsen benne; egynehány aranyat küldj az Brassóban levő nehány aranyból, mert nekem bizony nem lesz mit költenem; ha az szüle feladná az pénzt, avval vagy az kereskedőköt ki. fizethetném, vagy az Haller uraméknak való házat megvehetném. Ha az hushagyatra bé nem mehetünk, s jó szánut lenne, bárcsak Kövesden, vagy itt lehetnénk együtt. Isten tudja mikor jő le Bécsből az decretum. Herbathét, badiant *(így!)* is küldöttem. Isten vigasztaljon s ajánlak Isten oltalmába.

Szeben, 9. Januarii 1717. Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

48.

Udvarhely, 1717. jan. 12.

Báró Apor Péterné férjének, Udvarhelyt tanúló fiai betegségéről.

Édes Uram.

Istentől szerencsés uj esztendőt kivánok kgdnek.

Kegyelmed két rendbeli levelét nagy szeretettel vettem, a mik felől kegyelmed parancsolt mentől hamarébb, ha Isten haza viszen, véghez viszem. Mióta itt vagyok, Istennek hála, az gyermekeim jobbacskán vadnak, csak azon törődnek szegények, hogy ha elmégyek, *péntekek is jobb volt otthon, mint itt az innepek;* igazán megvallom, hogy féjtem őköt és ha Jankócska himlős nem volna, csak elvinném őköt. Itt most is minden nap halnak az himlőben; csak attól félek, hogy midőn a mostani nyavalyából felgyógyul, József akkor himlőzik meg; itt pedig micsodás himlők járnak. Az otthon levő gyermekeim felől sem ír kegyelmed, hogy ki vigyem-e vagy ne? Fogarasföldin is pedig mindenütt himlőznek, Torján pedig Istennek hála most semmi veszedelmes nyavaja nem jár. Az otthon lévő apró gyermekeim Istennek hála egességbe vadnak, az borok eránt tettek dispositiot vicetiszt uraimék, csak hogy nem tanáltak igen jó borokot, ha pedig azzal a pénzzel meg nem érik, én az kegyelmed parancsolatja szerént megírtam, hogy mitevők legyenek tiszt uraimék. Bélafalvi azután egy őzet lövetett, azután az puskásokot rea nem veheti s egyedül pedig nem vadászhat. Hogy az leányom jól vagyon, igen akarom, már azon busulok, hogy ha az asszony Colonellusné asszonyom eltanál menni, ugyan valóban nem lészen ki hozzájok lásson, mivel Colonellus uram betegen jön ki s ugy volt, hogy ma elinduljon, de már új hírt vár az asszony az úr felől s úgy fog megindulni. Nékem pedig Turi uram 4 madárnál többet nem küldött, mivel többet nem tanálhatott. Az magazinalis buza felől beszéljen kegyelmed, úgy annak vecturaja felől is. Az szászok Brassóban ilyen modalitast tanáltak, hogy megtiltották, mások ne vehessenek, míg ők mindenféle gabonát nem vásárlanak, azután magok úgy adják, a mint akarják. Ha Isten engedi, magam is holnap beindulok s onnat pedig kifelé, ha csak Laczikát is kiviszem magammal. Ezzel Istennek oltalmába ajánlom kegyelmedet

Kegyelmed hütös társa
Kálnoki Borbára m. p.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

49.

Szeben, 1717. jan. 15.

Báró Apor Péter feleségének, a szebeni országgyülésről.

Édes Feleségem.

Már edgy hete, hogy leveledet nem vettem, bizony megvallom, hogy búban nagyban lettem volna, ha Háromszékről Könczei Ferencz uram nem érkezett volna és Udvarhelyről az praeceptor.....[1]) és nem értettem volna, hogy mind az udvarhelyiek jobban vadnak, mind az otthon lévő gyermekek egességben vadnak. Mű még csak itt vagyunk, talán Háromszékre sem merek menni, mert látom az ország adója bizony nagy lészen. Susi másként Istennek hála jó egességben vagyon, szintén most vala nálam, másként csak neked írom, bizony szük állapottal, már az mi kevés pénzem volt, nagyobbára nekik adtam, nekem csak mi sem maradott, és az Isten áldja meg G. Csáki uramat, az úr adott még az én creditumomra 50 forintot, hogy egy szükséges adósságokot lefizethessek; azért, ha valahonnan pénzt nem szeresz, s nem küldesz, vagy nem hosz, bizony soha nem tudom Csáki uramat miből fizetem én ki, és ha nekik is szegényeknek valamit nem adunk, ott bizony semmi sincs, másként igen jól viseli magát, örömünkre lehet, látom minden ember szereti, és ugy alkalmaztatja minden dolgait, hogy ha ezután is ugy leszen, Istentől jobb gyermeket magunknak nem kivánhatunk: Isten ezután is adjon szent lelket neki. Haller János urnak is az ő szép természete meg vagyon, az frájokot táncz (?) nem igen dicsiri, kivált Persi igen mérges és maga akaratján járó. Itt penig meddig mulatunk, az jó Isten tudja. Jöhetsz-e ki, nem-e? tudósícs, nem hiszem itten két hétnél tovább mulassunk. Az urral Gr. Mikes urammal még csak ugy vagyunk, én sem megyek oda, az úr sem küld ide, noha az mint egy embertől izent titkon, gondolom jó formába meg fogunk békélleni, de soha addig bizony nem, az mig az kisasszony ott lészen. [Az ide] való a kereskedő emberek is csaknem az házamból húznak ki, ugy kérik az adósságot; az apróságot ugyan az mig pénzem lőn, fizetém, de nekem már bizony pénzem sincs, irja ugyan az méhesi gondviselő, hogy az háztól két forinton köblit az buzának elvinnék, de még várakoznom kell. Csáki uram is csak edgy hétig ada pénzt;

[1]) Egérrágás következtében hiányzik.

soha sem tudom miből fizessem le, ha valahonnan pénzt nem küldhecz. Alig várnám, hogy véled beszélhetnék, mert volna mit és miről. Adja Isten örvendetes híreket hallanom felőletek. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed

Szeben, 15. Januarii 1717. Apor Péter m. p.

Külső czím: Az én édes feleségemnek Kálnoki Borbárának adassék. Torja.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

50.

Altorja, 1717. jan. 16.

Báró Apor Péterné férjének, Udvarhelyt tanuló fiai betegségéről, a jezsuiták rossz bánásmódjáról s gazdasági ügyekről.

Édes Uram!

Én Istennek hála szintén tednap *(így!)* délután érkeztem haza békével, másként bizony sok fáradsággal, rázkolódással. Az gyermekeket igen vékony egészségben hagytam, legfőképen Józsefet, Jankócska ugyan jobbacskán vagyon, Istennek hála, elég nagy sirva maradának el szegénykék, hogy eljövék, nem is hiszem, hogy békével megeméssék azt az udvarhelyi aert, azt az sok ocsmány étket, az sok hideget sem szenvedhetik már, én bizony az magam nagy mentémet is oda hattam, hogy ne dideregjenek szegények, takarózzanak véle. Soha nem hallék ilyent, hogy beteg gyermekeknek reggel tegyenek egy kis tüzet, estig semmit nem, estve is edgy kicsint, reggelig edgy cseppet sem, az házok meghűl csak hidegen áll, az setétben ugy kell ülniek világos kiviradtig, mint szintén az tömleczben. Sok becsületes ember féltet vele, hogy bizony jol nem járnak. Isten áldja meg az asszont Colonellusné asszonyomot, fát ígért vala, hogy tüzet tegyenek, minthogy az hideg megárt, de pater superior uram semmiképen meg nem engedi, lakatot vetett az ajtajára, egyéb okát nem tudja pater superior uram adni semmiképpen, hanem csak hogy az tüztől fél. Az mint pedig hogy kegyelmed mondá, hogy az jesuvita mester mint lát hozzájok minden nap, minden éczaka mennyiszer megyen hozzájok be: oda bizony egyszer sem senki is, mikor vagy egyszer pater superior uram beteként hozzájok. Ételet is igére az asszony Colonellusné asszonyom, hogy minden nap küld, minthogy az paterek étkit semmiképen nem eheték;

az Isten áldja meg; hasonlóképen Jeneiné asszonyom is. Ha az szegény Jankócska himlős nem lett volna, én bizony mind az kettőt csak elhoztam volna, az praeceptor is már beteg, semmiképen nem emészthetik az ottvaló dolgot, harmad napig sem eszik egyszer jól az is. Most pedig pater superior uram Kolozsvárra megyen, annál inkább kegyetlen hozzájok pater Markos. Olyan darakasint tudnak az gyermekek nyavalyájához, hogy *Józsephnek az lábujait tapogatták, hogy az pulsussa jár*. Colonellusné asszonyom csudálkozva csudálkozott rajta, az szemivel látta. Én ha Mikes urammal való dolgom nem lett volna, még vagy egy hétig el sem jöttem volna onnat, de immár ha hamar meg járhatnám, az gyülés el nem bomlanék, Brassóba bemenyek, az miket kegyelmed poroncsolt, azt is végben viszem, onnan csak könnyü szerrel kimenyek. Én bizony Laczikát viszem csak el, az többit itt hagyom, mivel az hidegben nem vihetem, ezt is csak azért, hogy Köleséri uram meglássa, hogy mint vagyon. Most is csak rebeg az lelkem, hogy az gyermekeim felől valamit hallok, most is két rendbeli emberem vagyon oda, hogy Brassóban jöjenek, hallhassak valamit. Isten őrizzen, ha ismét rosszabbul lesznek, ki sem mehetek innen. Énnekem most nagyobb búm vagyon kétszer, hogy mellettünk nincsenek, maga azt tudám, hogy könnyebb lesz, ha mellőlünk kiadgyuk. Már bizony edgy nehányszor elájultam, ugy szédül az fejem, ugy szánom azokot az szegény gyermekeket, hogy ki nem tudom mondani. Szintén most itt vagyon sógor uram, királybíró uram. Egyéb hírt nem írhatok, hanem Monolaki szegény megholt, azonban esperest uramnak a huga is meg, addig verte az ura; az szegény esperest ur igen rosszul vagyon, nagy búban, az ura meg akarta pater Mihály uramot vagdalni az praedikatiojáért, olyan fizetést nem hallék. Másként Istennek hála most nem igen halnak Altorján, azután nem holtak, hogy Simon Jánost eltemették.

Bélafalvi semmiképen nem vadászhat egyedül, eleget jár, de az puskások edgy is közülök el nem mennek, ha kegyelmed nem poroncsol másképen, vaddisznót, medvét, őzeket is talált egyedül, lón utánnok ment, hítta őköt, még sem ment edgy is közülök. Az Istenért ha az gyermekeknek ir, kegyelmed azt ne irja, hogy ott lésznek, hanem csak hogy elhozzák az farsangra őköt, mert bizony nem hiszem, hogy jól járjanak. Colonellusné asszonyom is mondja, hogy nem jól bánnak velek, nem kellett volna olyan keményen bánni velek, az iskolától is elijesztik őköt.

szerencséltesse ő kegyelmeket. Az Bojér Gáborné asszonom lejánya lakadalmán bizony valóban csudálkoztunk s ideki nem is hallatik olyan dolog. Az generalist most kilelte az hideg s az generalisné ma az templomban volt igen szomorún s meggyónék, mikor pedig az lakadalomban voltunk, oda állott, az míg elbucsuztatták az menyasszonyt s úgy csudálkozott rajta, hogy sírt, hogy mért nincsen jó kedve, hogy mért nem beszél az mátkájával, az pástétomok pedig úgy voltak csinálva, hogy mind eleven volt az hal benne, én ugyan soha olyan lakadalomban nem voltam, mind az, ha Isten Nagyságoddal szemben juttat Nagyságoddal, bővebben megbeszélem Nagyságodnak. Jósikáné asszonom is idebe vala s együtt udvaroltunk az méltóságos generálisnénak, igen becsületes jó asszony. Mostani alkalmatossággal semmivel egyébbel Nagyságodnak nem tudtam kedveskedni, hanem egy ivó edént küldöttem Nagyságodnak tokostól, kívánom, hogy adja Isten, hogy ihassék Nagyságod friss jó egészséggel belőle. Uram ő kegyelme igen alázatoson köszönteti Nagyságodat, Istentől firis, jó egészséget kiván ő kegyelme Nagyságodnak; az úr Toroczkai János uram is köszönteti Nagyságodat mind az úr ő nagyságával együtt; kérem alázatoson Nagyságodat, az én szómmal is az úr ő nagyságát ne terheltessék Nagyságod köszönteni. Anniskát, Laczikát is igen atyafiságoson ne terheltessék Nagyságod köszönteni.

Ide be édes nagyságos asszonyom valóban szaporodnak az lejányok, most is az Szász Jánosné lejánya megszaporodott egy becsületes kapitántól.

Ezek után Istennek kegyelmes oltalmában ajánlom Nagyságodat, magamot pedig az Nagyságod méltóságos grácziájában s maradok

Nagyságod

alázatos szolgálója, engedelmes lejánya

Apor Susánna m. p.

Szeben, 17. Augusti 1721.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

52.

Szeben, 1717. jan. 21.

Báró Apor Péter levele feleségének, melyben fiai betegsége felett kesereg.

Édes Feleségem!

Mü itten az időt csak hejában töltjük, Isten tudja mikor lesz vége, noha talám a jövő héten elbomlunk; én nem tudom, hogy jöhecz ebben az méreg hideg időben. Haller János uramot, ha meg nem másolja, reá vettem, hogy béjőjenek. Susi Istennek hála jó egészségben vagyon, jól is viseli magát. Mikes uram már atyjafiainak sem nevez. Tegnap edgy törvényben lévén m. püspök urammal, panaszolkodik, hogy az papja baráttá akar lenni, mivel mindenit adja s látám valami czélját reánk. Szintén hogy itten írom vala, szomorúant veszem az praeceptor levelit, melyben írja, hogy József erősen meghimlőzött; ugyan ha Isten őket megtartja, jobb, hogy most kisded korokban által esnek rajta; nem hiszem bizony, ha meghallottad, hogy megint Udvarhelyre nem mentél, és így alig hiszem, hogy már kijöhess; én ugyan már készen várnálak. Az Istenért, ha valamit érthecz az gyermekek felől, engem tudósíts; ha ugyan roszul lesznek, és ki nem találnál jőni, én innét csak Udvarhely felé fognék. Csak Isten az apraját is őrizné Torján, de bizony azokot majd inkább féltem, mert ezek nagyobbacskák lévén, mégis könnyebben szenvedik. Nékem annyi itt az dolgom, hogy bizony alig érkezem csak nektek is írni, vagy az székbeli tiszteknek; az Istenért, az míg bémegyünk innét, addig had hozzanak valami bort. Kérlek az gyermekek felől engemet sietve tudosíts; én is irtam innét az praeceptornak, én bizony búmban nem tudom mit csinálok. Ezt éppen megjövendöléd a minapi leveledben, hogy mikor edgyik nyavalyából József felépül, akkor himlőzik meg. Isten vigasztaljon benne s adja Isten örvendetes híreket hallanom felőletek; minyájon ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed:
Apor Péter m. p.

P. S. Ha az gyermekeknek az himlő után az torkok fájna, Egerpatakon vagyon edgy Isák Péter nevü öreg ember: Szepsi székben az mely gyermekeknek az torka fájt, mind az fogdosta s jobban lettek. Gidófalvi uram irja nekem,

három óra tájban felgyujtván, az szél is a tüzet segiltvén, hertelen észre nem vehetvén, mondani edgy szempillantásban, a tüzet, hogy észrevettük, az egész házakot elfogván, két jámbor ifiú legénynek halálával és más két cselédnek kemény megégésével, két apró gyermekimet és több cselédimet, az álomból kelvén fel, nehezen való kiszaladásával, mindennemü belső portékám, kevés idő alatt porrá és hamuvá lett. Az mely károm igaz lelkem szerint csak legalább tiz vagy tizenkét ezer forintra extendalodik, úgy annyira, hogy csak egy ingben szaladván ki, ha más jó uraink s atyánkfiai valami kevés köntöst nem küldöttenek volna, még az mit felvegyünk magunkra, a sem lett volna.

Könyörgök azért nagy alázatosan a tekintetes nemes országnak, ily véletlen és keserves romlásomot tekintse atyai szemmel, és mivel boldog emlékezetű eleink is, az ilyen szomorú tüztől megkárosíttatott személyekről providealt volt s articulusban íratta volt, melylyel nem kétlem Isten itéletiből, hogy megesett atyánkfiai nem éltek volna, úgy én hozzám méltóztassék a tekintetes nemes ország azon articulusban lévő gratiáját mutatni, avagy ha egyéb consolatiot méltóbbnak itél a tekintetes nemes ország, álljon a tekintetes nemes ország gratiájában, melyet én is alázatos kötelességgel meghálálni a nemes országnak el nem mulatok és kivánom, hogy Isten ő felsége mind személyiben mind maradváiban ilyen szomorú és véletlen esettől oltalmazza Nagyságtokat s Kegyelmeteket.

A tekintetes nemes ország

alázatos szolgája:

Apor Péter m. p.

Hátirat: Tekintetes nemes Erdélyországa három natioból álló statusihoz ő ngokhoz s ő kegyelmekhez

alázatos instantiája ben megirt

Br. Apor Péternek m. p.

Resolutio: Atyafi szánakozással fájlalják az nemes statusok atyánkfia báró Apor Péter ő kegyelme véletlen kárát, de mivel az sok terhe viselés nem engedi az ily színü gyakrabban eshető contingentiákkal is az szegénységet terhelni, most ő kegyelmének effectiva consolatiot nem nyujthatnak. Ex generali dieta Cibiniensi 24-to Martii, 1722.

Extradata per magistrum Michaelem Olasz protonotarium m. p.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

54.

Brassó, 1717. febr. 17.

Báró Apor Péterné levele férjének, melyben brassai hírekről, családi ügyekről, a püspök Torjára készüléséről értesíti.

Édes Uram!

Kglmed Szebenből 8. Februarii irott levelit tegnap vettem, úgymint 16., megint 14 Februarii költet ezen órában hozá az posta Balázs, melyeket kedvesen vettem. Az stokfist és platajczot [1]) meghozá; az mint kglmed irja, Goleszkuly uramhoz elküldöttem vala az szállás iránt, én akármelyik szállást ő kglmének oda engedem s az egyebeket is, az mint kglmed írja, megküldöm, ma újabban is elküldök Goleszkuly uramhoz s az szállásokkal megkénálatom. Én az mint bejöttem, hogy az pénz felvegyem ettől az gazdaasszonytól, a mint látom semmit nem vehetek tőle, ő azt mondja, nekie bizony egy pénze sincsen, már nem tudom mit kellessék vele tennem, addig talán jobb itt lenni az egyetmásnak, mig leteszik az pénzt. Az úr, méltóságos püspök uram tegnap hogy bejöttem mentest nagy becsületet tén, mentest jütt ide az szállásunkra s meglátogata, azmint értettem az több papok szavaiból, Torját el nem kerüli, hozzánk eljön, meglátczott az úr. Az gyermekek mellé Udvarhelyre, ha egy tanolt embert valakit ki nem küld kgd Marti János helyett, az torjai ház felfordulva vagyon s kivált az mint kgld is írja, ha az úr méltóságos püspök uram odajön, akkorra megkévántatnék az Marti János honléte, minthogy olyan tanolt emberünk nincsen. Havaselyföldéből is egy hordó bort elhoztanak, Gidófalvi Gábor uram küldötte fel, de irtóztató savanyó, állott, lehetetlen most avval élni, még az több bor hátra vagyon. Pater Miklós uram most itt benn vagyon, eddig kiment volna, hogyha engemet nem várt volna ő kglme, mondá, hogy itt egy néhány hordó borai vadnak, azok között az melyik legjobb hordó bora lészen, ide engedi nekünk; százharmincz pénzben jött ki olá vedre, bizonyoson nem tudja hány vedres, az szolgájától megkérdi; megint Kampulungun is vadnak bizonyos számú hordó borok, ha kévántatik, onnat is válogatva szerez, abban is mutatja hozzánk szolgálatját, másnak ugyan rajtunk kivül meg nem cselekedné, hogy onnat adnának; már kglmednek az mint fog tetszeni. Az úr méltóságos püspök uram ma az Szent János templo-

[1]) Platteisen? (vasaló?)

mában monda misét; ott velem sokat beszélgete s megmondá, hogy okvetetlen ez jövő vasárnap otthon találjon s már azon leszek, hogy ott lehessek. Minthogy Marti Jánosnak Udvarhelyen lova nincsen, Miklósvárszékből egy jó két lovú szánon utánna mehetnek s az Torja hágaján bévihet, az szép holdvilágon is toldhatná útját, hogy inkább készülhetnék. Marti János pedig szombaton jókor hadd legyen otthon, ha ugyan ki nem mehetnék magam, Lukáts János uramtól kiküldöm az mi kévántatik, az úr oda menetelire, fejér czipót mit megirtam, hogy Torján süssenek, Minthogy elegyes hírek valának, az gyermekeket is behoztam, az mint Pater Miklós úr is inkább jóvalja, itt benn lenynyek *(így!)*, mint künn; Istennek hála jó egészségben vadnak az gyermekek. Ezeknek utánna ajánlom Istennek oltalmába kglmedet,

Kegyelmednek

igaz társa
Kálnoki Borbára m. p.

Brassó, 1717. die 17. Febr.

P. S. Elég keserves, hogy az gyermekeinket felnevelém, 3 hete semmi levelét nem vehetém az leányomnak.

Külső czím: Tekéntetes nemzetes altorjai Apor Péter uramnak, nekem édes uramnak ő kegyelmének adassék.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

55.

Szeben, 1717. aug. 14.

Báró Apor Zsuzsánna édes atyjának, állapotáról.

Méltóságos Ur, jó Uram, édes Atyám.

Mostani alkalmatosságom adatván lejányi alázatos engedelmességgel akarván Ngdnak alázatosan udvarolni, mely is hogy tanáljon Ngdot friss jó egességbe, szíből kivánom, magam egességem felől pedig irhatom Ngodnak, hogy csak elegyes, mindhogy az idebe való ajer is igen rosz. Ezek után az Ngod méltóságos atyai gracijájában ajánlom magamot.

Ngdnak

alázatos szolgálója
engedelmes lejánya
Apor Susanna m. p.

Szeben, 14 Augusti 1717.

Külső czím: Méltóságos urnak, tekintetes nagyságos altorjai Apor Péter uramnak, nekem édes atyám ő ngnak leányi alázatos engedelmességel irám. All Torja.

(Eredetije a gróf Haller család czímeres pecsétjével, báró Apor család altorjai levéltárában.)

56.

Kézdi-Szent-Lélek, 1717. szept. 1.

Báró Apor Péter levele feleségéhez, a tatárok erdélyi pusztításáról szóló hírekről stb.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem, az bizonyos, hogy bizony csak meg nem bolondulok az méhesi káraimért,[1]) noha az ménest, marhákot jó idein elhajtották volt, Isten tudja, mint maradhattak, de kivált az számtalan búzát mind inkább Besztercze vidékire adták volt kölcsön ki, ha az emberek oda vadnak, bizony az búza is oda lesz. Az mi penig az hírek dolgát illeti, elhiszem, hogy ott bizony elég hír van, mindazáltal Istennek hála, csak az itt való emberek legyenek jószívüek, én itt nem sokat félek addig, míg méltóságos generalis uramat nem dissipalják, azt penig Isten ne engedje; nekem mindenfelé elég emberem van, engem penig ne félts, mert én megvallom, óhajtva várom az második ordert, mert örömmel ülnék fel kegyelmes uram s édes hazám szolgálatjára, ha elveszek, úgy is az én édes gyermekeimnek jövendőbeli nagy hasznára leszen, ha elfognak, ne félj, mert ha az míg élek, mind raboskodnom kell is, soha bizony az én kegyelmes uramot el nem árulom, úgy is az gyermekimnek szolgálok. Ha hozzád sok böcsületes ember jár, bizony az én kis kerek asztalom is mindennap teli van. Az Daniel Péter uram hírében, hogy Vásárhelyt égettek volna,[2]) mivel az elmult vasárnap írnak nékem éppen onnét, de még akkor Beresztelkén innét nem jöttek volt, azok is visszamentek, akkor érkezett meg csak oda Pivoda, másnap méltóságos commendans generalis uram. Igen igen kedvesen vettem az nándorfejérvári dolgokot, azért szeretettel kérlek, kik vesztenek el az derék harczon, azokot is írd meg, ha kitanolhatod. Az Damokos János uram

---

[1]) A mit a tatár beütés és pusztítás miatt szenvedett.
[2]) T. i. a tatárok. — A mondat csonka!

gyermekit udvarhelyi pater superior uram is írja, hogy bizonyoson elvitték, ő kegyelmének az marosvásárhelyi superior irja. Az borral ne siess, az mig bizonyost nem hallasz, de ellenben engem se hagyj bor nélkül, mert miolta elmentél, az rettenetes hasmenésben nyomorgok. Hogy penig az öcsém Nemes Elek uram annyi jóakaratját mutatta, én is ő kegyelminek meg igyekezem szolgálni. Az mi az lovak árrát illeti, bizony elég olcsón tartottad, mert most Erdélyben olyan lovak nem igen vadnak; ha ugyan megveszik, kész vagyok az pej paripámot is, ha ez az lárma csendesedik, oda is adom, csak hogy én bizony alább nem adom, az mint tartottad. Ezt az kutya sütőt semmire nem vehetem, hadd muljék csak ez az lárma, az 365 ablakú palotában kell tenni, mert most nem is keménykedhetik úgy az ember, az mint kellene. Lisztet most az mit lehetett küldöttem, az jövő héten újolag küldök; Incze megbetegedvén, hazaküldtem; megírtam, hogy az jövő héten mind az benei, mind mikvásári búzát mind vigyék be. Torján ma 62 köböl rosot, búzát elvermeltek, az mit csépelnek, csak vermeltetem. Nyujtódon is erősen csépelnek; itt ezek az istentelen jobbágyok csak nem akarnak csépelni; amaz istentelen Koncz Balás elbútt, ha megkaphatom de bizony megemleget ő engem. Hogy az *karulyt* oda adtad, ám legyen, én is már csak egyre szorultam, az sem fog semmit, mert vislám nincsen, húsot elig ettem, miolta elmentenek; úgy hiszem penig egy hét alatt kijöhetsz, ha csak az pogánt erre nem nyomják, de attól igen félek. Én már dinnyét nem ehetem, az mit hoznak, azon leszek, beküldhessem. Az égett borod iránt lesz gondom. Segesváratt bizony megszünt az pestis. Az üres palaczkokot jó szívvel visszaküldöttem, hogy teli visszahozhassák; féltünkben bár csak jól igyunk, mert bátorságra most kévántatik, hasonlóképpen az cavét, nádmézet czerfa (cserfa?) vizet kedvesen veszem; éppen jól esett, mert minden égett borom elfogyott volt. Azt penig csak elhidd, hogy ez az lárma bizony nem sokáig tart, mert *Bercsényi másfelől akarván beütni*, Viard generalis dissipalta s magát is elvesztette Isten, az ördög elvitte, mert nem igaz keresztény az, az ki pogánynyal egyet ért. Hogy Beszterczét feladták volna, semmit benne nem tudok; Kecskemét iránt, hogy rebellalt volna, fülhegygyel hallottam; az is bizonyos, hogy az derék táborról éjjel-nappal jő az német. Kolost, Széket otthon kapván mind elrabolta, minden giz-gaz tatárnak két-három rabja van. Már Moldvába küldött vissza nyolcz ezer rabot; nekem bizony egy

postámot sem fogták el, hanem két kémem veszett az idén el, egyik Molduvába, az másik Havasalföldiben. Hogy penig az general felőlem commendatiot teszen, ezt én nem commendatioért, hanem kötelességem szerént, az mint szolgálhatok, bizony nyereségnek tartom. Az praeceptor is most kér pénzt, mikor nekem sincsen, mégis, hogy ne kedvetlenkedjék, adj az mit lehet. Kérlek magad s az gyermekek egészségiről tudósíts.

Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Kézdi-Szent-Lélek, 1. Septembris 1717.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

57.

Alsó-Torja, 1718. ápr. 10.

Báró Apor Péter levele Szilágyi Andráshoz, Aranyos szék főkirálybírájához, két elszökött tiszti szolgát köröztetvén.

Mint bizadalmas jó uramnak ajánlom kegyelmednek szolgálatomat. Egy baron officiérnek szökvén el két szolgája, mind az kettő ifjak, kik is az én tisztségem alól minden bizonynyal kimentek, mind az kettő német ruhában, az kissebbik mindenféle nyelvet tud: azért kegyelmedet követem, kérem is, mivel az kissebbik írni is tud, hogy ha passust magoknak csinált volna, az nagyobbik csak német nyelvet tud, ne salynáljan kegyelmed kiparancsolni az v. tiszteknek, hogy legyenek vigyázságban, és ha valahol megkaphatnák, fogassák meg falukon, városokon, mivel minden bizonynyal Aranyos széken mennek által. Kegyelmedet nagy bizadalmasan kérem, hogy megfogatván őköt, engemet ne sajnáljon kegyelmed felőlök tudosítani, kegyelmed is énnekem más dologban parancsolván, minden töllem telhető dologban kegyelmed jó akaratját meg igyekezem szolgálni. Ajánlom Isten oltalmában kegyelmedet.

Kegyelmednek

köteles szolgája
Apor Péter m. p.

Alsó-Torja, 10. Aprilis 1718.

70.

Darlacz, 1723. jul. 25.

Gróf Haller Jánosné, báró Apor Zsuzsánna levele édes anyjához, házi ügyekről, ajándékokról.

Méltóságos Asszony, nekem jó Asszonyom, édes Anyám!

Ngod méltóságos levelét leányi alázatos kötelességgel vettem és hogy mindenekre Nagyságodnak nem válaszolhatok, arrúl Nagyságodat alázatosan követem, itt lévén szintén méltóságos gubernator uram ő excellentiája nálunk, nem lehetett módom benne. Az mely vásárlásokrúl méltóztatott volt Nagyságod nékem parancsolni, az mely részit megvásárolhattam, im ezen alkalmatossággal Nagyságodnak alázatosan elküldöttem, az mi hátra maradt, minél hamarább igyekezem megvenni s Nagyságodnak béküldeni. Az Laczika szükségire kivántató sinort is im alázatoson elküldöttem, tudván pedig az uramnak ő nagyságának ide ki jövetelit, az ő nagysága szükségire kivántató posztót magamnál hadtam. Semmivel Nagyságodnak kedveskedni nem tudtam, hanem az mély kevés veres szölőbűl való liktáriumot küldöttem, kivánom költhesse szerencsésen Nagyságod. Simon Pál uram Nagyságodat alázatosan köszönteti, az mint tudta, az bécsi levelet megírta, csak maculatumban, de ha Nagyságodnak kedve szerint nem tanálta ejteni, arrúl Nagyságodtúl bocsánatot kér alázatosan.

Kérem Nagyságodat alázatosan, kedves öcsém asszonyt és öcsém uramat szómmal köszönteni méltóztassék.

Ajánlom ezzel Nagyságodat az szent Istennek oltalmában, magamat édes anyai méltóságos gratiájában és maradok méltóságos jó asszonyomnak édes anyámnak,

Nagyságodnak

alázatos szolgálója, engedelmes leánya:

Apor Susánna m. p.

Darlacz, 25. Julii 1723.

P. S. Édes nagyságos asszonyom, szintén levelem elvégezvén, érkezék az úr ő nagysága hozzánk, Istennek hála jó egészségben; méltóságos gubernátor uramat is ott tanálta ő nagysága, mojyt (=majd) két nap volt nálom méltóságos gubernator uram. Édes nagyságos asszonyom, adja Isten, hogy életem fotájig *(így!)* szolgálhassam meg Nagyságodnak

59.

Szent-Pál, 1720. jan. 30.

Gróf Haller Jánosné, báró Apor Zsuzsánna, édes anyjának, családi és gazdasági ügyekről; a pestis elől menekülések helyéről.

..... kedveskedni, hanem egy nehány karule (*így!*) répát küldöttöm Ngdnak. Dombinak is megparancsoltuk, hogy ha Ngtok valami kerti vetemény felől parancsol, küldjön; kivált káposztám az mind mondá Simon Pál uram, igen jó vagyon. Simon Pál uram is be akar Csikban menni; innet az elmult szombaton ment el ő kglme Dorlacz felé. Az asszony Haller Lászlóné asszonyom [1]) is itt vagyon Teremiben. Fejéregyházára is járt az asszony. Istennek hála már Dorlaczra is beköltöztek az emberek, az kik kimentek volt; semmi gondjok nincsen. Mi is az házainkot Dorlaczon megfejérítettük, ugyon ott az háznál senki is meg nem holt. Az szegény kolcsár sem odabe holt meg, hanem az faluban. Én ugyan csak elig várnám, hogy az Isten oda vinne, úgy meguntam az itt való ülést. Egyéb újságot nem írhatok Ngdnak, hanem azt, hogy az szegény pater Kustos megholt Szebenben. Uram ő kglme ajánlja Ngdnak alázatos szolgálatját; Istentől szerencsés, friss, jó egészséget kiván ő kglme Ngdnak. A húshagyatra igen jó szívvel látja ő kglme Ngtokot, s el is várja ő kglme Ngtokot. Kérem édes ngos asszonyom Ngdot, hogy az gyermekeket én szómmal ne terheltessék Ngd köszönteni. Istentől jó egészséget kívánok ő kgnek, úgy az kis Ferkónak is, s elég várnám már, hogy az kis Ferkó fiam lenne. Azt hallottam, hogy huruttól igen jó az sája-víz, kivált ha jó melegen iszsza az ember. Bizony ma is mind úgy hurutánk. Tavaly nekem huruttól Fogarasi uram az mondola olajat jovallatta, hogy azt vegyek be egy nehány cseppet herbatejben.

Ezek után Istennek szent oltalmában ajánlom Ngdtot, magamot pedig az Ngd mgos anyaji gratijájában.

Ngod alázatos szolgálója
engedelmes leánya
Apor Susanna m. p.

Sz. Pál, 30. Januarii 1720.

---

[1]) Gróf Bethlen Kata.

döm őköt. Értem, hogy az takarodáson lassan mehettek; én most is írtam Kálnoki uramnak, ha mind így, én is nemsokára derék széket ülök; az hal iránt mint tréfálták meg az jesuiták Pál Györgyöt, látom; hadd legyen, soha bizony, az míg világ leszen, többször ő kegyelmekkel nem czimborálok. Az törvény Istennek hála, reménységem felett ment véghez; az mint hallom, Szabó Joseph ideki futja az itilőmestereket, hanem odabe igen vigyázva legyetek; nem reménlem, ugyan mert nincs útja reá, de ha executiot izenne, Szőcsi István urammal egyet kell érteni és repellalni kell, másként, ha erre fakadna újolag, az nekem igen jól esnék; kedvezni akarának nekik, az mint eszembe vettem, és olyanban ejtették, hogy noha appellalnom kellett, de az Isten jól adta, mert avval bizony éppen az igazság mellé esem; az mint ő bánt velem, az Isten úgy adá neki vissza. Meg se gondold, mert tökéletlen hazugság, hogy az az eb Kádár Károlyi uram mellett volna, mert tudom bizonyoson, hogy Erdélyben dugatják, hogy inkább reá vehessenek. Most az káptalannal beszélek Kolosváratt, megnézem az levelek laistrumát, ha valami sorsot kaphatok, bizony mindjárt felhányatom, az mint az szegény úrék megalkudtak volt Kisfaludi Ferenczczel. Az leányom alázatoson köszöntet s követtet, hogy most nem irathat, mert az lakadalomhoz készűl vasárnapra, hanem az gyermekektől irat; bizony valóban beteges állapotban találtam vala, de most, Istennek hála, jobban vagyon.

Az úr Haller uram is böcsülettel köszöntet; beteges állapotodon szívesen búsulok. Isten vigasztaljon, de én úgy vagyok, kivált azon törvényre való gondolkozás miatt, hogy én még most is se nem ehetem, sem nem alhatom, rettenetes főszédűlés vagyon rajtam; az leányom eleget kenet opo balsamummal, terjékkel gyógyit, de bizony kevés haszna van. Az oeconomiát én csak reád bizom, kivált az cséplésen legyenek rajta, hogy mikor ideje lesz, hadd vessenek; van pénz az kezed között, ha látod, hogy másként nem takarodhatol, pénzzel utánna *(így!)*, hiszen kivált Nyújtódon bizony elég dolgost hagytam, az marhájokat ki nem kell ereszteni addig, az míg el nem jönnek. Torján is elég jobbágy van; adja Isten örvendetes hireket hallanom felőletek.

Hogy az gyermekek egészségben vadnak, hála Istennek; atyai szeretettel köszöntöm. Én nem hiszem, az szüreten ideki lehessek, gondolom postán be kell mennem az gyűlésből, mivel úgy gondolom, méltóságos commendans generalis uram az gyűlésből mindjárt oda be fog jönni, ide

volunt, ad minus nimirum floreni rhenenses 100, ita solvitur Tyrnaiae (si non plus), ita Cassoviae, ita Claudiopoli, ut de Vienna sileam, ubi excepto aureo pro medico, 100 omnino imperiales solvi debent. Juste merito et ego 100 rh. petere possem pro singulis, cum vinum caro pretio emere debeat, licet multa etiam alia, ut pote butyrum, aromata et plura alia non leva summa nobis afferant; nihilominus tamen (si ita illustrissimo domino baroni videbitur) peto pro singulis nihilominus florenos rhenenses 80 et pro famulo triginta. Non videatur illustrissimo domino baroni multum, re vera enim, si omnia computemus, quae annus scholasticus consumit, iustum meum postulatum apparebit et erit. Aliunde illustrissimorum dominorum parvulorum naturam et genium iam nosco, quos utique non sic habere et tractare oportet, uti alibi tractantur et habentur, ut parvulis nimirum die quavis gelataculum et vinum praeter prandium et coenam dari debet ut debebit.

Singulares illustrissimo domino pro nobis communicatis refero gratias, ego quae reddam, non habeo, nisi quod heri audiverim Claudiopoli pestem exortam, multum auspicor an nonne in re sit aliquid, cum nullas inde percipiamus litteras. Sic etiam Cibinio a r. p. Superiore, a quo peste ibidem exorta nullam epistolam habere potui. Salutat humilissime illustrissimam Dominationem Vestram p. Marcus et m. Stephanus Szabo societatis nostrae, quem audeo commendare, et laudare, utpote, qui singulare illustrissimorum parvulorum curam lubens geret, non enim parcit labori, ut iuventus in litteris progressum faciat.

Si illustrissimi parvuli advenerint, habebunt personas pro comoedia quam in bacchanalibus producet m. Stephanus sua iam diligentia compositam et paratam. His me favori et graciae humillime commendo et maneo.

Illustrissimae Dominationis

servus in Christo minimus

Adamus Ujhelyi.

Udvarhely, 5. Decembris 1717.

Külső czím: Illustrissimo domino, domino Petro libero baroni Apor de Altorja trium Sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai supremo iudici regio meritissimo etc. domino, domino patrono et fautori meo singulari.

(Eredetije báró Apor István abosfalvi levéltárában.)

61.

Szent-Lélek, 1720. decz. 29.

Báró Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbála, nyoszolyi bírájának, gazdasági dolgokról.

Isten szerencsés új esztendővel áldjon meg.

Mi dolog, hogy én néked egy levelednél többet van esztendeje, hogy vettem, azt is mikor írtad azután egy néhány héttel hozták kezemben, hiszem volt énnékem Istennek hála ott annyi jobbágyom, hogy ennyi időtől fogva béküldhettél volna egy gyalog embert vagy egy lovast. Hogy hogy gondolnád azt te meg, hogy megpróbálnád, hogy egy esztendős hízott sertésimet te húsz forintért eladnád Szamosujvárra, holott eddig egynéhány annyi érő gabonát ettek meg, azért semmiképen el ne add, sem ott semmiféle egyetmásomban kár ne légyen. Ha az útnak rettenetes alkolmatlan volta nem lett volna, ez az esős üdő, az mely mián rettenetes károkot vallottam, itt olyan árvízek voltak, eddig régen kiküldöttem volna; az mi nagyobb, háram egész holnapja rettenetes betegséget vontam, az ilyen akadály sokat tett. Most előre ezen postát odaküldöttem, hogy mindeneket megnézzen, mentől hamarébb, ha Isten engedi, magam embereimet küldöm ki, hogy az odavaló éléseket Zágorig szállítsák, ezenközben úgy dolgozzatok s dolgoztasd az jobbágyot, magatok is úgy dolgozzatok az háznál, hogy bizony számban vétetem, ha Isten engedi, nem eszitek ott az kenyeremet heába, most igen drága az gabona. Maradok

jót kévánó asszonyod:

Kálnoki Borbára m. p.

Sz.-Lélek, 1720. die 29. Decembris.

Külső czím: Nyoszolyi bírámnak Fertán Gligornak írám. Nyoszoly.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

62.

Kolozsvár, 1721. júl. 15.

A kir. főkormányszék végzése báró Apor Péter és Krakai Boldizsár viszálya ügyében.

In controversia inter baronem Petrum Apor supremum iudicem regium sedis Siculicalis Sepsi, Kézdi et Orbai, ac Balthasarem Krakai, sic est deliberatum.

Elsőbben is főkirálybíró báró Apor Péter atyánkfia comparealvan a szék mostani delegatusival edgyütt, kik is egyszersmind a széknek mostani vicekirálybírái, producal holmi irásokot, melyekkel Krakai Boldizsárt szemben fogja, hogy gyilkosnak, tolvajnak, orgazdának pronuntialtatott, egyszóval micsoda malitiosus és infamis ember legyen, a kinek épen szavát és panaszit pro fundamento fel nem vehetni, kivált főtiszti ellen. Mely propositiora Krakai Boldizsár is így replical: ha ő gyilkos, tolvaj és orgazda volt, quo respectu kellett őtöt a székben patialni, sőt a tiszteknek kötelességek hozta volna magával, hogy ellene juridice procedaljanak, mindazonáltal olvastassanak meg az ő punctumi, melyekből, ha inquisitio lészen, per omnia comprobálja, hogy az dolgok nem hogy úgy ne volnának, sőt még nagyobbak is jőnek napfényre. Megolvasván a Krakai Boldizsár az úr főkirálybíró atyánkfia ellen való panaszit is, melyek egyenesen csak abból vadnak, hogy az úr micsoda excessusokat cselekszik, meg nem tartván sokakot magok szabadságokban, illegitime némelyeket szabadságokban háborgat, marhájokot, örökségeket via facti elvészi, ügyököt a községnek nincsen kinek meghallgatni, ellenben abusive a széken rendeletlen expensákot követel mind maga, s mind subofficialissi et alia plura his similia.

Deliberatum.

Megolvasván az két félnek egymás ellen mind scriptotenus, mind penig verbalis panaszit is értvén, melyek, ha nem mindenekben is, mindazáltal egészen semminek nem itiltethetnek, mivel mind az úrnak báró Apor Péter atyánkfiának csendesebben illenek kit-kit tractálni, hasonló képpen Krakai Boldizsárnak is az ő főtisztihez nagyobb submissioval és reverentiával illenék lenni, quia durum est contra stimulum calcitrare. Mindezek a fenn declaralt dolgok úgy látszik potiori parte ex animi passione voltak,

med ő kegyelmének, ne neheztelje én szómmal ő kegyelmit mind az urral, kedves sógor urammal együtt köszöntetni, bizony magam is jó szívvel írtam volna ő kegyelmének, de az alkalmatosság sietvén, nem lehetett. Ha kegyelmed édes néném asszony a posztót, melyre is kértük volt kegyelmedet, megvétette volna, azonnak az árában jó leszen ezen selyemnek az árát tudni és az mennyivel többre megyen, a pénzt kegyelmednek becsülettel megküldjük. Kegyelmedet kérem azon is, édes néném asszony, a mint a minap is kértem vala kegyelmedet, valami szép keskeny főkötőre való egy ujjomni keskeny valami szép forma csipke iránt ne sajnálja én számomra vétetni, bár legyen vagy ötven sing, az árát bizony becsülettel megküldöm kegyelmednek, mind penig, ha Szebenben vagy Kolosvárott valami szép gyermekjátékot és főként valami szép alakokot, ha találkoznék, kérem igen édes néném asszony kegyelmedet, ne sajnálja vétetni és beküldeni az méltóságos vajdáné kis kisasszonykáinak, bizony az árát ennek is becsülettel megküldöm kegyelmednek. Az méltóságos vajdáné, valahányszor felmegyek, mindenkor megkérdezi kegyelmedet és hogy ha jött-e kegyelmetektől emberem és mit hallottam kegyelmetekről, mindenként mindenként *(így!)* elkérdezi kegyelmeteket. Kegyelmedet kérem ne feledkezzék el, minél hamarébb tudósítani azon *sütö inas* felől, a kiről a minapiban iratott volt a méltóságos vajdáné kegyelmednek. Én édes néném asszony egyéb újságot nem tudok kegyelmednek írni, hanem, hogy a minap vagy két ízben itt rettenetes nagy földingás lőn, úgy hogy mindnyájan bizony valóban megiedtünk volt, még a házainknak az ajtai is kinyíltak miatta magokra. Jaj édes néném asszony bizony csak elig várnám, hogy az Isten adná, hogy kegyelmedet láthatnám és együtt beszélgethetnénk valami újságokat, mert még étszaka is ritkán van, hogy kegyelmeddel ne álmodnám, csak az Isten tudja, mely nehezen esik kegyelmedtől való tául lételem. Most penig semmi egyéb újságot nem kaphatván, küldöttem ugyanezen embertől kegyelmednek édes nénémasszony egy kevés szép törökországi *gesztenyét* és vagy nyolcz *pomagránátot;* adja az Isten, szerencsésen költhesse el kegyelmetek; ha többet kaphattam volna, bizony jó szűvel többel is kedveskedtem volna kegyelmednek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

vagyon ugyan az hideglelésben. Az Teleki Joseph uram lejánya lakadalmában is ott volt az méltóságos generalis, ugyanott is ki lelte az hideg; bejövet pedig az méltóságos generalisnéval egy hintóban jöttem; rettenetes sokot beszélgetett velünk, megkérdezte, ha *csizmában járok-e* s megmondtam, hogy cepelusben s maga is megnézte az lábomban; elhigyje Nagyságod édes nagyságos asszonom, hogy olyan kevélység nélkül való asszony, ki nem lehet írni s rettenetesen szereti az magyar úri asszonyokat s mindig kíván velek ismerkedni.

Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint az hintócsinálót elhivattuk volt az iránt az hintó-szék iránt, az kit Nagyságod parancsola s beszéllettünk vele, de maga sem tudja még, hogy mennyijér csinálja meg, hanem ha Isten engedi, az héten végire megyek s Nagyságodat bizonyoson tudósítjuk iránta; az hintó felől Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint megtudakoztam az szegény Mikes uram hintóját, de azt mondják, hogy rettenetes lóhalál, én ugyan tudom egy hintóját az szegény úrnak, de az bizony rettenetes alkalmatlan, rettenetesen ráz s döczög s az mint hallottam, az asszony Mikesné asszonyom azt akarná eladni; mi most édes Nagyságos asszonyom Karurman urammal alku(ba) vagyunk egy hintó iránt s ha megvehetjük, Nagyságodnak oda engedjük, csak hogy rettenetes drága, mert háromszáz forint alól nem akarja adni, az való, hogy bizony igen jó, nyugodalmas járó, hogy jobbat nem is kivánhatna az ember s épen Nagyságodnak való volna, másképen is igen jó alkalmatossággal vagyon, mással is kinálnak, azt sem adják alább, maga köz (*így!*) sincsen akkora, nincs is olyan alkalmatos, ha ez fog Nagyságodnak tetszeni, az másikot magunk számára megveszszük; Nagyságod méltóságos parancsolatját mentől hamarébb elvárom, mivel félek, ha későre halad, az másikot eladják. Az öcsém uramék bérmálását pedig bizony, édes nagyságos asszonyom, nem is tudám addig, az míg gyolcsot nem kértek, én bizony most sem tudom, hogy minek bérmáltatták magokot; az úr őnagysága ott volt s elhiszem, hogy ő nagyságának tetszett, hogy megbérmáltassák ő kegyelmek magokot. Az néném asszonynak kivántató kötéset s fátyolt, mihent Isten kiviszen, mindjárt veszek, mert ide be olyan aranyas kötést nem kap az ember, az homlokkötőköt is, mihelyt elkészül, mindjárt alázotoson beküldöm Nagyságodnak. Az Lukács János uram dolgán bizony édes nagyságos asszonom nem kevéssé álmélkodunk s kivánjuk, hogy Isten

hogysem a dolognak merituma hozta volna magával, hogy azért afféle egymás ellen való szűtoljások *(így!)* és egyszóval minden törvénytelenségek, abususok sopiáltassannak, kiki tudván maga hivatalját, azt igyekezze observálni, et pro ulteriori directione, ac ad invicem bona harmonia observanda, az úr Krakai Boldisárnak, ha miben vétett, remmittaljon, ellenben Krakai Boldisár is, hogy inkább a főtiszt úr maga authoritásában is megtartassék mind magát az urat, vicetiszteit, egyszóval a szék assessorit in publica congregatione sedis deprecalja, ha mit talált volna véteni az úr is gyilkosnak, lopónak és orgazdának ne compellálja, hasonlóképpen subordinatusi s mások is, külömben, ha ki a modo deinceps azt cselekedné, toties, quoties in poena homagiali convincaltassék.

Actum Claudiopoli, die 15. Julii Ao. 1721.

Extradatum per me
Sigismundum Kun
guber. secretarium.

(P. H.)

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

63.

Szeben, 1721. aug. 17.

Gróf Haller Jánosné, édes anyjának báró Apor Péternének: nagyszebeni újságokról, Teleki József leánya lakodalmáról.

Méltóságos Asszony, jó Asszonyom, édes Anyám.

Nagyságod méltóságos levelit lejányi alázatos engedelmességgel vettem, melyből is, hogy Nagyságodnak egészsége gyarapodását értem, azon bizony megvallom, hogy szívesen örülök, legyen hála Istennek s kivánom, hogy az én Istenem továbbra is gyarapítsa az Nagyságod egészségit. Irhatom alázatoson Nagyságodnak, hogy mi is most Istennek hála szenvedhető egészségben vagyunk mind urammal ő kegyelmével együtt. Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint az *hijusz-kölyket* magam felvittem az méltóságos generalisnénak, igen kedvesen vette ő nagysága s háromszor is megköszönte s maga elejiben is beviteté s megkérdezte, hogy mivel él s megmondottam. Az méltóságos generalis pedig harmadnaptól fogva igen rosszul vagyon az hideglelésben; az méltóságos kisasszonyka is igen rosszul

vagyon ugyan az hideglelésben. Az Teleki Joseph uram lejánya lakadalmában is ott volt az méltóságos generalis, ugyanott is ki lelte az hideg; bejövet pedig az méltóságos generalisnéval egy hintóban jöttem; rettenetes sokot beszélgetett velünk, megkérdezte, ha *csizmában járok-e* s megmondtam, hogy cepelusben s maga is megnézte az lábomban; elhigyje Nagyságod édes nagyságos asszonom, hogy olyan kevélység nélkül való asszony, ki nem lehet írni s rettenetesen szereti az magyar úri asszonyokat s mindig kíván velek ismerkedni.

Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint az hintócsinálót elhivattuk volt az iránt az hintó-szék iránt, az kit Nagyságod parancsola s beszéllettünk vele, de maga sem tudja még, hogy mennyijér csinálja meg, hanem ha Isten engedi, az héten végire megyek s Nagyságodat bizonyoson tudósítjuk iránta; az hintó felől Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint megtudakoztam az szegény Mikes uram hintóját, de azt mondják, hogy rettenetes lóhalál, én ugyan tudom egy hintóját az szegény úrnak, de az bizony rettenetes alkalmatlan, rettenetesen ráz s döczög s az mint hallottam, az asszony Mikesné asszonyom azt akarná eladni; mi most édes Nagyságos asszonyom Karurman urammal alku(ba) vagyunk egy hintó iránt s ha megvehetjük, Nagyságodnak oda engedjük, csak hogy rettenetes drága, mert háromszáz forint alól nem akarja adni, az való, hogy bizony igen jó, nyugodalmas járó, hogy jobbat nem is kivánhatna az ember s épen Nagyságodnak való volna, másképen is igen jó alkalmatossággal vagyon, mással is kinálnak, azt sem adják alább, maga köz (*így!*) sincsen akkora, nincs is olyan alkalmatos, ha ez fog Nagyságodnak tetszeni, az másikot magunk számára megveszszük; Nagyságod méltóságos parancsolatját mentől hamarébb elvárom, mivel félek, ha későre halad, az másikot eladják. Az öcsém uramék bérmálását pedig bizony, édes nagyságos asszonyom, nem is tudám addig, az míg gyolcsot nem kértek, én bizony most sem tudom, hogy minek bérmáltatták magokot; az úr őnagysága ott volt s elhiszem, hogy ő nagyságának tetszett, hogy megbérmáltassák ő kegyelmek magokot. Az néném asszonynak kivántató kötéset s fátyolt, mihent Isten kiviszen, mindjárt veszek, mert ide be olyan aranyas kötést nem kap az ember, az homlokkötőköt is, mihelyt elkészül, mindjárt alázotoson beküldöm Nagyságodnak. Az Lukács János uram dolgán bizony édes nagyságos asszonom nem kevéssé álmélkodunk s kivánjuk, hogy Isten

szerencséltesse ő kegyelmeket. Az Bojér Gáborné asszonom lejánya lakadalmán bizony valóban csudálkoztunk s ideki nem is hallatik olyan dolog. Az generalist most kilelte az hideg s az generalisné ma az templomban volt igen szomorún s meggyónék, mikor pedig az lakadalomban voltunk, oda állott, az míg elbucsuztatták az menyasszonyt s úgy csudálkozott rajta, hogy sírt, hogy mért nincsen jó kedve, hogy mért nem beszél az mátkájával, az pástétomok pedig úgy voltak csinálva, hogy mind eleven volt az hal benne, én ugyan soha olyan lakadalomban nem voltam, mind az, ha Isten Nagyságoddal szemben juttat Nagyságoddal, bővebben megbeszélem Nagyságodnak. Jósikáné asszonom is idebe vala s együtt udvaroltunk az méltóságos generálisnénak, igen becsületes jó asszony. Mostani alkalmatossággal semmivel egyébbel Nagyságodnak nem tudtam kedveskedni, hanem egy ivó edént küldöttem Nagyságodnak tokostól, kívánom, hogy adja Isten, hogy ihassék Nagyságod friss jó egészséggel belőle. Uram ő kegyelme igen alázatoson köszönteti Nagyságodat, Istentől firis, jó egészséget kiván ő kegyelme Nagyságodnak; az úr Toroczkai János uram is köszönteti Nagyságodat mind az úr ő nagyságával együtt; kérem alázatoson Nagyságodat, az én szómmal is az úr ő nagyságát ne terheltessék Nagyságod köszönteni. Anniskát, Laczikát is igen atyafiságoson ne terheltessék Nagyságod köszönteni.

Ide be édes nagyságos asszonyom valóban szaporodnak az lejányok, most is az Szász Jánosné lejánya megszaporodott egy becsületes kapitántól.

Ezek után Istennek kegyelmes oltalmában ajánlom Nagyságodat, magamot pedig az Nagyságod méltóságos grácziájában s maradok

Nagyságod

alázatos szolgálója, engedelmes lejánya

Apor Susánna m. p.

Szeben, 17. Augusti 1721.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

64.

Szeben, 1724. márcz. 17.

A fő kormányszék báró Apor Péternek, hogy hagyjon föl az új összeírással Háromszéken.

Sacrae caesareae regiaeque catolicae Maiestatis, principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine!

Spectabilis ac magnifice Baro, frater nobis observande salutem et gratiae caesareo regiae incrementum. A háromszéki venerabilis clerus panaszából értjük, hogy kegyelmed sub moderno diaetali termino ujabb conscriptiot peragaltat, quo fine cselekszi, nem tudjuk; azért, mig a conscriptionak állapotja terminálódik, addig maradjon a venerabilis clerus a régi stasusában, ne háborgattassék, meg fogja az mutatni kik obnoxiusok a contributiora és kik immunitaltathatnak. Secus non facturus alte fata sua Maiestas sacratissima benigne propensa manet. Datum ex regio principatus Transylvaniae gubernio, Cibinii die 17-ma Martii a. 1724.

Sigismundus Kornis gubernator m. p.

Sigismundus Kun m. p.

Külső czím: Spectabili ac magnifico Petro Apor L. Baroni de All-Torja stb.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

65.

Szeben, 1722. márcz. 24.

Báró Apor Péter folyamodványa az országgyűléshez segélyért galaczi és ohábai háza megégése után; s az országgyűlés tagadó válasza.

Három Nemzetből álló tekintetes nemes Ország!

Siralmas és talán seculumoktól fogván ezen édes hazánkban hallatlan tűz miatt való szomorú esetemet nagy alázatossággal terjesztem a tekintetes nemes ország atyai szemei eleiben, mivel elsőbben is épen új esztendő éczakáján, három óra tájban, az mennyiben eddig végire mehettem, az nagy galaczi udvarházamot, edgy tizenedgy vagy tizenkét esztendős oláh leány, azután 24 Januárii ugyanazon személy az ohábai házamot mindenik helyen, éczakai

Külső czím: Tekéntetes úrnak Szilágyi András uramnak, nemes Aranyos széknek érdemes fő királybírájának, bizodalmas jó uramnak ő kegyelminek. Kocsárd.

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

58.

Nyujtód, 1718. május 1.

Boér István levele Apor Péterhez, melyben tudósítja, hogy ámbár a havasok közé menekült Musztacza volt rácz kapitány rablóbandájáról biztos tudomása nincs, — felkutatására csapatokat küldött ki.

Méltóságos Ur, nekem jó Uram!

Alázatosan akarám kegyelmednek értésire adni, szintén most hozák hozzám Mikó Ferencz és Barra Farkas urunk ő kegyelmeknek és nekem szóló levelét az kamarásnak, melyben irja, hogy úgy esett értésekre, hogy Musztacza, a ki rácz kapitány vala, kiment volna a havasokra egy jó csoport tolvajjal: azért azon kér, hogy mentest adjam értésire, ha honn vagyon-e Musztacza, vagy nincsen; s ha honn nincsen, hadd tudhassák, hadd küldhessen ki ő is az havasokra kergetésére s engemet is azon kér, hogy küldjek ki. Én nekem ngos uram abban semmi hírem sincsen, hogy a havason afféle emberek volnának de mindazonáltal mentest az egész hajdúságnak parancsoltam, hogy kimenjenek és jól megvizsgálják. Én ugyan Ngos uram választ irattam az kamarásnak, ha kgd facultál, hogy beküldjem, beküldöm, ha pedig nem, maradjon itt. Az mely leveleket küldtek, azokat Ngdnak oda küldtem, Nagyságod maga is megolvastathatja, mit írjanak. Az választ valóban hiheti a kamarás, mivel hogy nekem tudtomra sincsen. Én nagyságos uram egyebet irni nem tudtam, hanem azt, hogy nincsen hírem, hogy most az mi havasinkon afféle emberek volnának. Musztacza Ngod leczájában (?) szállott volt. Nagyságod az éczaka megjártathatná, ha hon van-e vagy nem. Várva várom Ngod parancsolatját. Ezzel ajánlom Isten oltalmába Ngodat.

Ngd alázatos szolgája Boër István m. p.

Nyujtód, 1. Maji 1718.

Külső czím: Méltóságos úrnak altorjai Apor Péter uramnak, nemes Háromszék érdemes főkirálybírájának, jó uramnak ő ngának alázatosan írám. Sz. Lélek.

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

59.

Szent-Pál, 1720. jan. 30.

Gróf Haller Jánosné, báró Apor Zsuzsánna, édes anyjának, családi és gazdasági ügyekről; a pestis elől menekülésök helyéről.

..... kedveskedni, hanem egy nehány karule (*így!*) répát küldöttöm Ngdnak. Dombinak is megparancsoltuk, hogy ha Ngtok valami kerti vetemény felől parancsol, küldjön; kivált káposztám az mind mondá Simon Pál uram, igen jó vagyon. Simon Pál uram is be akar Csikban menni; innet az elmult szombaton ment el ő kglme Dorlacz felé. Az asszony Haller Lászlóné asszonyom [1]) is itt vagyon Teremiben. Fejéregyházára is járt az asszony. Istennek hála már Dorlaczra is beköltöztek az emberek, az kik kimentek volt; semmi gondjok nincsen. Mi is az házainkot Dorlaczon megfejérítettük, ugyon ott az háznál senki is meg nem holt. Az szegény kolcsár sem odabe holt meg, hanem az faluban. Én ugyan csak elig várnám, hogy az Isten oda vinne, úgy meguntam az itt való ülést. Egyéb újságot nem írhatok Ngdnak, hanem azt, hogy az szegény pater Kustos megholt Szebenben. Uram ő kglme ajánlja Ngdnak alázatos szolgálatját; Istentől szerencsés, friss, jó egészséget kiván ő kglme Ngdnak. A húshagyatra igen jó szívvel látja ő kglme Ngtokot, s el is várja ő kglme Ngtokot. Kérem édes ngos asszonyom Ngdot, hogy az gyermekeket én szómmal ne terheltessék Ngd köszönteni. Istentől jó egészséget kívánok ő kgnek, úgy az kis Ferkónak is, s elég várnám már, hogy az kis Ferkó fiam lenne. Azt hallottam, hogy huruttól igen jó az sája-víz, kivált ha jó melegen iszsza az ember. Bizony ma is mind úgy hurutánk. Tavaly nekem huruttól Fogarasi uram az mondola olajat jovallatta. hogy azt vegyek be egy nehány cseppet herbatejben.

Ezek után Istennek szent oltalmában ajánlom Ngdtot, magamot pedig az Ngd mgos anyaji gratijájában.

Ngod alázatos szolgálója
engedelmes leánya
Apor Susanna m. p.

Sz. Pál, 30. Januarii 1720.

---

[1]) Gróf Bethlen Kata.

76.

(Jászvásár), 1723. nov. 23.

Gróf Ferratiné báró Apor Péternéhez írt leveléből egy pont a moldovai vajdáné inasának czipósütésre tanításáról.

Mint kedves édes néném asszonynak ajálom kegyelmednek igaz atyafiságos szeretettel való szolgálatomot. Isten kegyelmedet minden üdvösséges jókkal, szerencsés élettel áldja meg, szívemből kivánom:

. . . . . .

A méltóságos vajdáné én általam szeretettel köszönti és már nem tudhatja, kegyelmed szándékát, mivel semmi választ nem vehettem kegyelmedtől; amint a minapiban írtam volt kegyelmednek, hogy ha küldhet-e egy inast czipó sütni tanolni, melyet is kegyelmed maga ne sajnálná megtaníttatni a méltóságos vajdánénak, mely iránt is kegyelmedet, édes néném asszony, kérem ne neheztelje tudósitani, hogy kiküldhetni-é az inast vagy nem?

Ha kegyelmednek módja leszen benne, édes néném asszony, kedvesen fogja venni a méltóságos vajdáné, ha kegyelmed nem sajnálja megtanittatni.

. . . . . .

Ezek után Isten kegyelmes oltalmában ajálván kegyelmedet édes néném asszony

Kegyelmednek

legkisebbik igaz atyafia szolgálója:

gróf Kálnoki Ágnes m. p.

1723. die 23. Novembris.

Kegyelmedet nagy szeretettel követem, édes néném-asszony, ha az írásban mi hiba leszen, mivel aki írta, bizony még nem szokott jól hozzá írni.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

volunt, ad minus nimirum floreni rhenenses 100, ita solvitur Tyrnaiae (si non plus), ita Cassoviae, ita Claudiopoli, ut de Vienna sileam, ubi excepto aureo pro medico, 100 omnino imperiales solvi debent. Juste merito et ego 100 rh. petere possem pro singulis, cum vinum caro pretio emere debeat, licet multa etiam alia, ut pote butyrum, aromata et plura alia non leva summa nobis afferant; nihilominus tamen (si ita illustrissimo domino baroni videbitur) peto pro singulis nihilominus florenos rhenenses 80 et pro famulo triginta. Non videatur illustrissimo domino baroni multum, re vera enim, si omnia computemus, quae annus scholasticus consumit, iustum meum postulatum apparebit et erit. Aliunde illustrissimorum dominorum parvulorum naturam et genium iam nosco, quos utique non sic habere et tractare oportet, uti alibi tractantur et habentur, ut parvulis nimirum die quavis gelataculum et vinum praeter prandium et coenam dari debet ut debebit.

Singulares illustrissimo domino pro nobis communicatis refero gratias, ego quae reddam, non habeo, nisi quod heri audiverim Claudiopoli pestem exortam, multum auspicor an nonne in re sit aliquid, cum nullas inde percipiamus litteras. Sic etiam Cibinio a r. p. Superiore, a quo peste ibidem exorta nullam epistolam habere potui. Salutat humilissime illustrissimam Dominationem Vestram p. Marcus et m. Stephanus Szabo societatis nostrae, quem audeo commendare, et laudare, utpote, qui singulare illustrissimorum parvulorum curam lubens geret, non enim parcit labori, ut iuventus in litteris progressum faciat.

Si illustrissimi parvuli advenerint, habebunt personas pro comoedia quam in bacchanalibus producet m. Stephanus sua iam diligentia compositam et paratam. His me favori et graciae humillime commendo et maneo.

Illustrissimae Dominationis

servus in Christo minimus
Adamus Ujhelyi.

Udvarhely, 5. Decembris 1717.

Külső czím: Illustrissimo domino, domino Petro libero baroni Apor de Altorja trium Sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai supremo iudici regio meritissimo etc. domino, domino patrono et fautori meo singulari.

(Eredetije báró Apor István abosfalvi levéltárában.)

valójában sok egy asszonytól, úgy hogy bizony sok okos férfi nem érné fel az kegyelmed szép okosságát, az melyen is elegendőképpen nem dicsekedhetem, ahhoz én magamot nem tehetem, mert én arra elégséges és érdemes nem vagyok, hogy én azokra oly választ tudtam volna adni a menyemüt *(így!)* az kegyelmed szép, okos és kedves levele érdemlett volna. Hogy kegyelmednek nehéz betegségét értem, azon bizony szívem szerént búsulok, de mindazonáltal vigasztalom azzal magamot, az mint a kegyelmed kedves leveliből értem és az én uram is mondja, hogy azon nyavalya kilencz hónapi fog lenni, melynek is addig valamely orvosság nem használhat, sőt nem is jovalja ő kegyelme kegyelmednek valamivel élni, hanem Isten azt adván érnünk, elsőben keresztelőben hivatván kegyelmed, azután meglehet; mindazonáltal, hogyha azon hasznos nyavalyájában is, melyet adja Isten, tiszta szívemből kívánom kegyelmednek, valami könnyebségére lehetnénk és tudhatunk kegyelmednek valamiben szolgálni, kegyelmedet kérem, édes néném asszony, méltóztassék parancsolni. . . . . .

. . . . . .

Bizony, édes lelkem néném asszony, úgy elbúsulok sokszor, hogy a lelkem fáj belé, hogy ha a kegyelmedhez való nagy szeretetünk nem volna és nem tartóztatna, eddig régen Oloszországban volnánk, mivel csak most is megmutathatnám kegyelmednek az én uram leveleit, melyet Oloszországból hoztak, mennyi becsületes nagy úri emberek mely szeretettel írnak és mely nagy kivánsággal kérik és hivják ő kegyelmét, hogy ha a kegyelmed hozzánk való nagy, atyafiságos affectzioját nem néznők, mindjárt resolvalná magát.

. . . . . .

Az én uram a méltóságos vajdánét kegyelmed szovával köszöntötte, kegyelmed parancsolatja szerént, melyet is igen kedvesen vévén kegyelmedtől és kegyelmedet nagy szeretettel köszöntvén a méltóságos vajdáné kéreti, megbocsásson, hogy kegyelmedet terheli, már a mely inas iránt igírte kegyelmed jóakaratját, hogy megtaníttatja, most a postákkal kiküldötte, kérvén kegyelmedet, édes néném asszony a méltóságos vajdáné, ne sajnálja kegyelmed annyi jóakaratját, mind czipósütésre és egyéb gyenge sütögetésekre és kürtő kalácsra is és valami pástétomra és valami gyenge eledelre megtaníttatni, melyet is bizony igen kedvesen vévén kegyelmedtől, ő nagyságok is meg igyekezik kegyelmednek szolgálni; ez az inas másként nem olyan, hogy szökő volna, másként is már van jó darab

62.

Kolozsvár, 1721. júl. 15.

A kir. főkormányszék végzése báró Apor Péter és Krakai Boldizsár viszálya ügyében.

In controversia inter baronem Petrum Apor supremum iudicem regium sedis Siculicalis Sepsi, Kézdi et Orbai, ac Balthasarem Krakai, sic est deliberatum.

Elsőbben is főkirálybíró báró Apor Péter atyánkfia comparealvan a szék mostani delegatusival edgyütt, kik is egyszersmind a széknek mostani vicekirálybírái, producal holmi irásokot, melyekkel Krakai Boldizsárt szemben fogja, hogy gyilkosnak, tolvajnak, orgazdának pronuntialtatott, egyszóval micsoda malitiosus és infamis ember legyen, a kinek épen szavát és panaszit pro fundamento fel nem vehetni, kivált főtiszti ellen. Mely propositiora Krakai Boldizsár is így replical: ha ő gyilkos, tolvaj és orgazda volt, quo respectu kellett őtöt a székben patialni, sőt a tiszteknek kötelességek hozta volna magával, hogy ellene juridice procedaljanak, mindazonáltal olvastassanak meg az ő punctumi, melyekből, ha inquisitio lészen, per omnia comprobálja, hogy az dolgok nem hogy úgy ne volnának, sőt még nagyobbak is jőnek napfényre. Megolvasván a Krakai Boldizsár az úr főkirálybíró atyánkfia ellen való panaszit is, melyek egyenesen csak abból vadnak, hogy az úr micsoda excessusokat cselekszik, meg nem tartván sokakot magok szabadságokban, illegitime némelyeket szabadságokban háborgat, marhájokot, örökségeket via facti elvészi, ügyököt a községnek nincsen kinek meghallgatni, ellenben abusive a széken rendeletlen expensákot követel mind maga, s mind subofficialissi et alia plura his similia.

Deliberatum.

Megolvasván az két félnek egymás ellen mind scriptotenus, mind penig verbalis panaszit is értvén, melyek, ha nem mindenekben is, mindazáltal egészen semminek nem itiltethetnek, mivel mind az úrnak báró Apor Péter atyánkfiának csendesebben illenek kit-kit tractálni, hasonló képpen Krakai Boldizsárnak is az ő főtisztihez nagyobb submissioval és reverentiával illenék lenni, quia durum est contra stimulum calcitrare. Mindezek a fenn declaralt dolgok úgy látszik potiori parte ex animi passione voltak,

hogysem a dolognak merituma hozta volna magával, hogy azért afféle egymás ellen való szűtoljások *(így!)* és egyszóval minden törvénytelenségek, abususok sopiáltassannak, kiki tudván maga hivatalját, azt igyekezze observálni, et pro ulteriori directione, ac ad invicem bona harmonia observanda, az úr Krakai Boldisárnak, ha miben vétett, remmittaljon, ellenben Krakai Boldisár is, hogy inkább a főtiszt úr maga authoritásában is megtartassék mind magát az urat, vicetiszteit, egyszóval a szék assessorit in publica congregatione sedis deprecalja, ha mit talált volna véteni az úr is gyilkosnak, lopónak és orgazdának ne compellálja, hasonlóképpen subordinatusi s mások is, külömben, ha ki a modo deinceps azt cselekedné, toties, quoties in poena homagiali convincaltassék.

Actum Claudiopoli, die 15. Julii Ao. 1721.

Extradatum per me
Sigismundum Kun
guber. secretarium.

(P. H.)

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

63.

Szeben, 1721. aug. 17.

Gróf Haller Jánosné, édes anyjának báró Apor Péternének: nagyszebeni újságokról, Teleki József leánya lakodalmáról.

Méltóságos Asszony, jó Asszonyom, édes Anyám.

Nagyságod méltóságos levelit lejányi alázatos engedelmességgel vettem, melyből is, hogy Nagyságodnak egészsége gyarapodását értem, azon bizony megvallom, hogy szívesen örülök, legyen hála Istennek s kivánom, hogy az én Istenem továbbra is gyarapítsa az Nagyságod egészségit. Irhatom alázatoson Nagyságodnak, hogy mi is most Istennek hála szenvedhető egészségben vagyunk mind urammal ő kegyelmével együtt. Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint az *hijusz-kölyket* magam felvittem az méltóságos generalisnénak, igen kedvesen vette ő nagysága s háromszor is megköszönte s maga elejiben is beviteté s megkérdezte, hogy mivel él s megmondottam. Az méltóságos generalis pedig harmadnaptól fogva igen rosszul vagyon az hideglelésben; az méltóságos kisasszonyka is igen rosszul

vagyon ugyan az hideglelésben. Az Teleki Joseph uram lejánya lakadalmában is ott volt az méltóságos generalis, ugyanott is ki lelte az hideg; bejövet pedig az méltóságos generalisnéval egy hintóban jöttem; rettenetes sokot beszélgetett velünk, megkérdezte, ha *csizmában járok-e* s megmondtam, hogy cepelusben s maga is megnézte az lábomban; elhigyje Nagyságod édes nagyságos asszonom, hogy olyan kevélység nélkül való asszony, ki nem lehet írni s rettenetesen szereti az magyar úri asszonyokat s mindig kíván velek ismerkedni.

Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint az hintócsinálót elhivattuk volt az iránt az hintó-szék iránt, az kit Nagyságod parancsola s beszéllettünk vele, de maga sem tudja még, hogy mennyijér csinálja meg, hanem ha Isten engedi, az héten végire megyek s Nagyságodat bizonyoson tudósítjuk iránta; az hintó felől Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint megtudakoztam az szegény Mikes uram hintóját, de azt mondják, hogy rettenetes lóhalál, én ugyan tudom egy hintóját az szegény úrnak, de az bizony rettenetes alkalmatlan, rettenetesen ráz s döczög s az mint hallottam, az asszony Mikesné asszonyom azt akarná eladni; mi most édes Nagyságos asszonyom Karurman urammal alku(ba) vagyunk egy hintó iránt s ha megvehetjük, Nagyságodnak oda engedjük, csak hogy rettenetes drága, mert háromszáz forint alól nem akarja adni, az való, hogy bizony igen jó, nyugodalmas járó, hogy jobbat nem is kivánhatna az ember s épen Nagyságodnak való volna, másképen is igen jó alkalmatossággal vagyon, mással is kinálnak, azt sem adják alább, maga köz (*így!*) sincsen akkora, nincs is olyan alkalmatos, ha ez fog Nagyságodnak tetszeni, az másikot magunk számára megveszszük; Nagyságod méltóságos parancsolatját mentől hamarébb elvárom, mivel félek, ha későre halad, az másikot eladják. Az öcsém uramék bérmálását pedig bizony, édes nagyságos asszonyom, nem is tudám addig, az míg gyolcsot nem kértek, én bizony most sem tudom, hogy minek bérmáltatták magokot; az úr őnagysága ott volt s elhiszem, hogy ő nagyságának tetszett, hogy megbérmáltassák ő kegyelmek magokot. Az néném asszonynak kivántató kötéset s fátyolt, mihent Isten kiviszen, mindjárt veszek, mert ide be olyan aranyas kötést nem kap az ember, az homlokkötőköt is, mihelyt elkészül, mindjárt alázotoson beküldöm Nagyságodnak. Az Lukács János uram dolgán bizony édes nagyságos asszonom nem kevéssé álmélkodunk s kivánjuk, hogy Isten

szerencséltesse ő kegyelmeket. Az Bojér Gáborné asszonom lejánya lakadalmán bizony valóban csudálkoztunk s ideki nem is hallatik olyan dolog. Az generalist most kilelte az hideg s az generalisné ma az templomban volt igen szomorún s meggyónék, mikor pedig az lakadalomban voltunk, oda állott, az míg elbucsuztatták az menyasszonyt s úgy csudálkozott rajta, hogy sírt, hogy mért nincsen jó kedve, hogy mért nem beszél az mátkájával, az pástétomok pedig úgy voltak csinálva, hogy mind eleven volt az hal benne, én ugyan soha olyan lakadalomban nem voltam, mind az, ha Isten Nagyságoddal szemben juttat Nagyságoddal, bővebben megbeszélem Nagyságodnak. Jósikáné asszonom is idebe vala s együtt udvaroltunk az méltóságos generálisnénak, igen becsületes jó asszony. Mostani alkalmatossággal semmivel egyébbel Nagyságodnak nem tudtam kedveskedni, hanem egy ivó edént küldöttem Nagyságodnak tokostól, kívánom, hogy adja Isten, hogy ihassék Nagyságod friss jó egészséggel belőle. Uram ő kegyelme igen alázatoson köszönteti Nagyságodat, Istentől firis, jó egészséget kiván ő kegyelme Nagyságodnak; az úr Toroczkai János uram is köszönteti Nagyságodat mind az úr ő nagyságával együtt; kérem alázatoson Nagyságodat, az én szómmal is az úr ő nagyságát ne terheltessék Nagyságod köszönteni. Anniskát, Laczikát is igen atyafiságoson ne terheltessék Nagyságod köszönteni.

Ide be édes nagyságos asszonyom valóban szaporodnak az lejányok, most is az Szász Jánosné lejánya megszaporodott egy becsületes kapitántól.

Ezek után Istennek kegyelmes oltalmában ajánlom Nagyságodat, magamot pedig az Nagyságod méltóságos grácziájában s maradok

Nagyságod

alázatos szolgálója, engedelmes lejánya

Apor Susánna m. p.

Szeben, 17. Augusti 1721.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

64.

Szeben, 1724. márcz. 17.

A fő kormányszék báró Apor Péternek, hogy hagyjon föl az új összeírással Háromszéken.

Sacrae caesareae regiaeque catolicae Maiestatis, principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine!

Spectabilis ac magnifice Baro, frater nobis observande salutem et gratiae caesareo regiae incrementum. A háromszéki venerabilis clerus panaszából értjük, hogy kegyelmed sub moderno diaetali termino ujabb conscriptiot peragaltat, quo fine cselekszi, nem tudjuk; azért, mig a conscriptionak állapotja terminálódik, addig maradjon a venerabilis clerus a régi stasusában, ne háborgattassék, meg fogja az mutatni kik obnoxiusok a contributiora és kik immunitaltathatnak. Secus non facturus alte fata sua Maiestas sacratissima benigne propensa manet. Datum ex regio principatus Transylvaniae gubernio, Cibinii die 17-ma Martii a. 1724.

Sigismundus Kornis gubernator m. p.

Sigismundus Kun m. p.

Külső czím: Spectabili ac magnifico Petro Apor L. Baroni de All-Torja stb.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

65.

Szeben, 1722. márcz. 24.

Báró Apor Péter folyamodványa az országgyűléshez segélyért galaczi és ohábai háza megégése után; s az országgyűlés tagadó válasza.

Három Nemzetből álló tekintetes nemes Ország!

Siralmas és talán seculumoktól fogván ezen édes hazánkban hallatlan tűz miatt való szomorú esetemet nagy alázatossággal terjesztem a tekintetes nemes ország atyai szemei eleiben, mivel elsőbben is épen új esztendő éczakáján, három óra tájban, az mennyiben eddig végire mehettem, az nagy galaczi udvarházamot, edgy tizenedgy vagy tizenkét esztendős oláh leány, azután 24 Januárii ugyanazon személy az ohábai házamot mindenik helyen, éczakai

három óra tájban felgyujtván, az szél is a tüzet segiltvén, hertelen észre nem vehetvén, mondani edgy szempillantásban, a tüzet, hogy észrevettük, az egész házakot elfogván, két jámbor ifiú legénynek halálával és más két cselédnek kemény megégésével, két apró gyermekimet és több cselédimet, az álomból kelvén fel, nehezen való kiszaladásával, mindennemü belső portékám, kevés idő alatt porrá és hamuvá lett. Az mely károm igaz lelkem szerint csak legalább tiz vagy tizenkét ezer forintra extendalodik, úgy annyira, hogy csak egy ingben szaladván ki, ha más jó uraink s atyánkfiai valami kevés köntöst nem küldöttenek volna, még az mit felvegyünk magunkra, a sem lett volna.

Könyörgök azért nagy alázatosan a tekintetes nemes országnak, ily véletlen és keserves romlásomot tekintse atyai szemmel, és mivel boldog emlékezetű eleink is, az ilyen szomorú tüztől megkárosíttatott személyekről providealt volt s articulusban íratta volt, melylyel nem kétlem Isten itéletiből, hogy megesett atyánkfiai nem éltek volna, úgy én hozzám méltóztassék a tekintetes nemes ország azon articulusban lévő gratiáját mutatni, avagy ha egyéb consolatiot méltóbbnak itél a tekintetes nemes ország, álljon a tekintetes nemes ország gratiájában, melyet én is alázatos kötelességgel meghálálni a nemes országnak el nem mulatok és kivánom, hogy Isten ő felsége mind személyiben mind maradváiban ilyen szomorú és véletlen esettől oltalmazza Nagyságtokat s Kegyelmeteket.

A tekintetes nemes ország

alázatos szolgája:

Apor Péter m. p.

Hátirat: Tekintetes nemes Erdélyországa három natioból álló statusihoz ő ngokhoz s ő kegyelmekhez

alázatos instantiája ben megirt

Br. Apor Péternek m. p.

Resolutio: Atyafi szánakozással fájlalják az nemes statusok atyánkfia báró Apor Péter ő kegyelme véletlen kárát, de mivel az sok terhe viselés nem engedi az ily színű gyakrabban eshető contingentiákkal is az szegénységet terhelni, most ő kegyelmének effectiva consolatiot nem nyujthatnak. Ex generali dieta Cibiniensi 24-to Martii, 1722.

Extradata per magistrum Michaelem Olasz protonotarium m. p.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

66.

Regensburg, 1722. máj. 22.

Az esztergomi érsekprimás báró Apor Péternek pártfogását igéri a kivánt főkormányszéki tanácsosi állás elnyerésére.

Spectabilis et magnifice domine Baro.

Ex datis ad me perbene intellexi, qualiter cum per mortem dni comitis Michaelis Mickes *(így!)* in regio Transylvaniae gubernio locus pro nunc vacaret, magnifica Dnao Vra me singulariter requireret, quatenus intuitu meritorum et motivorum penes allegatorias pro obtinendo isto nunc vacante in regio praeattacto gubernio consiliariatu eidem Dnoni Vrae benigne patrocinari non gravarer. Equidem sicut familiam Aporianam et praesertim etiam personam magnificae Dnonis Vrae plurimum aestimo, ita quantum in me fuerit, huic eiusdem Dnonis Vrae intentioni lubens cooperari paratus sum, maximum tamen eatenus pondus eum in finem accessurum censerem, si et ab ipsomet regio Transylvaniae gubernio persona magnificae Dnonis Vrae pro hac vacatura specialius augustissimae aulae commendaretur et proponeretur, quod ipsum ut pro viribus effectuare conetur praetitulata Dnao Vra, omnino consulo. Et caetero quin omnia coelitus prospera exoptando sum constanter et maneo

Ratisbonae, 22. Maji, anno 1722.

Praetitulatae Dnoonis Vrae

addictus semper

Cardinalis de Saxonia m. p.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

67.

Kolozsvár, 1722. aug. 18.

Varró András levele br. Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbálának, fiai tanúlásáról s állapotáról.

Méltóságos Asszony, nekem érdemem felett való jó Asszonyom.

Alázatoson az méltóságos asszony levelét elvöttem, értem is az méltóságos parancsolatokot, melyekben ügyekezem véghez vinni. Most Istennek hála, az úrfi ő nagyságok friss jó egészségben vadnak és mind jobban is voltanak,

az tanulásban jól lehet ögyekeznek ő nagyságok, de bizony az vakatiót is várják, de az paterek nem jóvalják, hogy még most kimenjenek ő nagyságok, mivel az *generalis komédia* ezután egy héttel leszen és akkor igen nagy böcsülletire és jóvára szolgál, a kik itt fognak az úrfiak közül maradni, mert az neveket, az kik akkor első és második leszen, lenyomtattatják könyvben és úgy az országban szélyel eljártassák és elosztassák az könyveket és nem akarják az papok, hogy abból ő nagyságok kimaradjanak, már ugyan ki is adták az verseket ő nagyságoknak, mind az több úrfiak együtt most frissen tanulnak.

Az kádár dolga iránt mit poroncsal méltóságos asszonyom, eljártam benne és nagy okkal-móddal sok hazugságokkal kivettem az cselédeknek szájából, ugyan tagadták is erősen, mivel az asszony igen megporoncsolta, hogy senkinek ne mondják és az benn való inastól, az ki látta az levelet, az kit küldött az asszonynak ő nagyságának Magyarországról Karuli Sándor uram udvarából küldötte, de nem valami oda való konvenciós szolga, csak úgy van ott, hogy valami jót az asszonytól hallhatna. Ugyan Nagybodogasszony napján ott volt az úrfi ő nagysága ebéden, Apor Lázárné asszonyommal edgyütt. Itt igen szép búcsú volt, nekem pedig az csizmám mind elhullott, melyér alázatoson requirálom az méltóságos asszonyt. Ezután többet értvén, inkább tudósítom az méltóságos asszonyt. Ezzel Isten kegyelmes oltalmában ajánlom az

Méltóságos Asszonyt

Varró András m. p.

1722. die 18. Arili (*így!*) Augusti Kolosvár.

P. S. Az békási szőllőt igen megverte a jégesső, mivel olyan üdők és menkő hullások voltak, hogy rég hogy olyant nem hallottak. Az házat, az kiben Jordaki lakott és kamarákot komendás mind megfejéríttette és vakartatta; azt mondja, hogy az míg él, senki bele nem száll. Az csumolcs (*így!*) még semmit nem ért, az mivel az méltóságos asszonynak kedveskedhetnének az úrfi ő nagyságok. Az úrfi és kisasszonynak Isten(től) szerencsés állapotot, megmaradást kévánok szűből.

Külső czím: Méltóságos asszonynak gróf Kálnoki Borbála asszonynak, nékem érdemem felett való nagy jó asszonyomnak ő nagyságának írám alázatoson. Szent-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

68.

Köröspatak, 1722. aug. 26.

Báró Apor Péterné férjének vadászhíreket ír.

Édes Uram!

Innen még holnap fel nem mehetünk, mivel igen sok bajunk s busulásunk vagyon; az becsületes nemesek közül sokan jöttenek volt látnom, az melyek is vadászni kimenvén két őzet és egy nyulat lőttenek: tudván, hogy közel vagyon péntek, kegyelmeteknek felküldöttem, melyet is adja Isten költhesse kegyelmetek jó egészséggel. Azonban újságúl irhatom kegyelmednek, Szőrcsei Sigmond uram előtt lefeküttt az nagy rettenetes ropattont *(így!)* szarvas, még sem merte meglőni; az puskások olyan dolgot töttenek ő kegyelmin, hogy meg nem állhatta, lejött ide, itt is volt gondja, nem felejti el soha azt az szarvast, míg él. Úgy hiszem gyönyörködhetett volna az úr, Haller uram, ha lejött volna, mind az sok nemességben, mind az sok vadban. Egynehány nyomorú dinnyét hoztanak nekem ajándékba, három görög dinnyét és három sárga dinnyét felküldöttem, hogy meg ne lágyuljon, adja Isten, jó egészséggel azt is elkölteni kegyelmeteknek, itt igen szűk.

Haller uramat igen nagy becsülettel köszöntetem; az leányomnak Istentől gyógyulást kivánok. Ezzel ajánlom Isten oltalmában kegyelmedet.

Kglmed igaz társa
Kálnoki Borbára m. p.

Köröspatak, 26. Aug. 1722.

P. S. Laczika alázatoson köszönteti kegyelmeteket; megporoncsoltam, hogy jó reggel az őzökkel ott legyen az molnárom, mert nappal nem mertem küldeni, hogy megszagosodjék.

Külső czím: Az én édes uramnak, tekéntetes ngos Apor Péter uramnak ő kegyelminek irám szeretettel. Szent-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

69.

Kézdi-Vásárhely, 1722. dec. 10.

Bizonyságlevél a báró Apor Péter és esztelneki Karakai Boldizsár között Kézdi-Vásárhelyen történt perlekedés és czivódás ügyében.

Recognoscimus tenore praesentium, hogy in hoc anno praesenti 1722 die vero 10-a mensis currentis Decembris midőn volnánk N.-Kézdi-Székben *K.-Vásárhelyen* az Jancsó Mihály uram házánál, az úr háromszéki főkirálybíró altorjai Apor Péter uram ő nagysága szállásán és ő nagysága velünk szépen discuralt volna, azonban nagy zelussal felesed magával bejövén minden kérdés nélkül esztelneki Karakai Boldizsár uram, az úr maga elkéré az erdélyi méltóságos gubernátor m. gr. göncz-ruszkai Kornis Sigmond uram ő excellentiája levelit, melyet elolvasván az úr, mindgyárt kérdé az úr: Karakai uram! micsoda jobbágyát foglaltam én el kgdlnek? Amaz monda: az Nagyságod földin lakik. Arra felele az úr: én mint Apor Péter soha bizony közt hozzá nem tartok, ahoz a Kálnoki familiának vagyon közi, ma is kegyelmed törvény közben vagyon az feleségemmel. Azután kérdé az úr: hát micsoda négy ház jobbágyát foglaltattam el kegyelmednek? Arra azt felelé: Nagyságod admonealtatott két nemes emberrel. Monda az úr: én admonealtattam kegyelmedet, hogy ne potentiariuskodgyék, de avval én el nem foglaltam. Mongya az úr: hát miért irja kegyelmed, hogy egy oláh jobbágygyal eximaltatja némely ember magát, denominálja, ki az, ennyi emberséges ember előtt? De senkit nem denominála. Azonban monda az úr: én kegyelmedet bizony nem adóztatom, ellenem nincsen, ha az nemes szék kegyelmednek elengedi. Azután kérdé az úr: hát micsoda jószágát foglaltam el kegyelmednek? Arra monda Karakai uram: Nagyságod foglaltatta. Monda az úr: én, látja az Isten lelkemet, nem hogy jószágát foglaltattam volna el valakinek, de ha valakinek egy polturáját erővel elvettem, tízet adok helyiben. Arra monda Karakai uram: csak rajtam is ezereket vett Nagyságod. Azon megbúsúla az úr, mondgya az úr: ha más mondaná, arra azt felelné ő nagysága, hogy nem igaz, de hogy te mondod Karakai: hazudsz. Azután contemptive et insolenter választ kezde kérni az úrtól, hogy ha nem ad, mingyárt visszamegyen és deákokat hoz. Az úr hozza is fogott vala az válasz-

hoz, de némelyek közülünk látván, hogy az úr megbúsult, magunk kezdők kérni, hogy vegyen időt az úr magának és tegyen választ csendesen, s megfogadta az úr. Ezután insolenter az m(éltóságos) gubernator uram ő excellentiája levelit kezdé az úrtól visszakérni, s az úr mondá: ezt én nem adom, mert ez nekem szól. És midőn csak insolescalna az úron és látta volna Apor Farkas uram ő kegyelme, hogy az úr erősen conturbalódik, kérni kezdé az urat, ne conturbalja magát; azonban elsőbben Karakai urat Apor Farkas uram szépen inté is ilyen szókkal: ne bánjék kegyelmed úgy az úrral, mint egy paraszt emberrel. És Karakai uram sem értvén, mondgya: semmi szava nincsen kegyelmednek, vagyok olyan nemes ember, mint kegyelmed. Ezen szókból öszvekapának, és Apor Farkas uram felemelé az pálczát, hogy megüsse Karakai uramat, de kézdi-vásárhelyi Bodó András és Jancsó Mihály uramék megfogák Apor Farkas uramat és egyszer sem üthete, hanem látván, hogy rosz dolog leszen, némelyek közülünk kitevék Karakai uramat az ajtón, de hogy valaki ütötte volna, nem láttuk, bizonyosan láttuk pedig, hogy Apor Farkas uram nem ütötte. Kitévén az ajtón, ott az ajtóban vagy miben megütötte az fejit, s kiáltani kezde; azonban az úr Apor Péter uram ő nagysága megfutamodék s kiáltani kezdé: talám valaki üti Karakai uramat? senki ne bántsa. Azzal jő az ablak alá s kezdé kiáltani: Nagyságod, vért mutatok. Az ablakon kimonda az úr: menjen kegyelmed királybíró úrhoz, ő kegyelme tiszte az, ott mutasson vért kegyelmed. Mind ezen actusban pedig az úr nem hogy pálczát fogott volna Karakai uramhoz, de még nem is fenyegette, hanem mind patientiával tűrte és a mint feljebb meg vagyon írva, egyszer hazudtolá meg. Melyről adgyuk fide mediante ezen kezünk írásával és szokott pecsétünkkel confirmalt levelünköt. Sign. anno die locaque supra notatis.

Gabriel Könczey de Karatna
juratus assessor sedriae comitatus Albensis Transilvaniae mp.
(P. H.)

Joanes Dombi juratus sedis Kezdi notarius mp. (P. H.)

Franciscus Szacsvai nobilis de Esztelnek mp. (P. H.)

Paulus Vas nobilis de Osdola mp.

(Eredetije Apor István br. levéltárában, Abosfalván.)

70.

Darlacz, 1723. jul. 25.

Gróf Haller Jánosné, báró Apor Zsuzsánna levele édes anyjához, házi ügyekről, ajándékokról.

Méltóságos Asszony, nekem jó Asszonyom, édes Anyám!

Ngod méltóságos levelét leányi alázatos kötelességgel vettem és hogy mindenekre Nagyságodnak nem válaszolhatok, arrúl Nagyságodat alázatosan követem, itt lévén szintén méltóságos gubernator uram ő excellentiája nálunk, nem lehetett módom benne. Az mely vásárlásokrúl méltóztatott volt Nagyságod nékem parancsolni, az mely részit megvásárolhattam, im ezen alkalmatossággal Nagyságodnak alázatosan elküldöttem, az mi hátra maradt, minél hamarább igyekezem megvenni s Nagyságodnak béküldeni. Az Laczika szükségire kivántató sinort is im alázatoson elküldöttem, tudván pedig az uramnak ő nagyságának ide ki jövetelit, az ő nagysága szükségire kivántató posztót magamnál hadtam. Semmivel Nagyságodnak kedveskedni nem tudtam, hanem az mely kevés veres szölőbűl való liktáriumot küldöttem, kivánom költhesse szerencsésen Nagyságod. Simon Pál uram Nagyságodat alázatosan köszönteti, az mint tudta, az bécsi levelet megírta, csak maculatumban, de ha Nagyságodnak kedve szerint nem tanálta ejteni, arrúl Nagyságodtúl bocsánatot kér alázatosan.

Kérem Nagyságodat alázatosan, kedves öcsém asszonyt és öcsém uramat szómmal köszönteni méltóztassék.

Ajánlom ezzel Nagyságodat az szent Istennek oltalmában, magamat édes anyai méltóságos gratiájában és maradok méltóságos jó asszonyomnak édes anyámnak,

Nagyságodnak

alázatos szolgálója, engedelmes leánya:

Apor Susánna m. p.

Darlacz, 25. Julii 1723.

P. S. Édes nagyságos asszonyom, szintén levelem elvégezvén, érkezék az úr ő nagysága hozzánk, Istennek hála jó egészségben; méltóságos gubernátor uramat is ott tanálta ő nagysága, mojyt (=majd) két nap volt nálom méltóságos gubernator uram. Édes nagyságos asszonyom, adja Isten, hogy életem fotájig *(így!)* szolgálhassam meg Nagyságodnak

méltóságos gracziáját s szép *szunyok-hálóval* való kedveskedésit s most pedig újolag szép borivókkal való kedveskedésit. Méltóságos gubernator uram rettenetes sokat emlegette Nagyságod, egy kis kutyát adott hozzám Nagyságod számára, épen most hozta Bécsből. Az olá püspök én általam köszönteti Nagyságod, püspök uram alig várná, hogy Nagyságodat láthatná, édes nagyságos asszonyom. Az ezüst sinorra tekertem egy kis materiát, ha Nagyságodnak magának szoknyának tetszenék, jó tartós az materia, semmiképen annál olcsóbbat nem kaphattam s másféle szint aranyos materiját is másféle szint nem kaphatok, hanem kapornya szint s mindezekről Nagyságod méltóságos válaszát alázatoson elvárom. Semmi újsággal Nagyságodnak nem tudok kedveskedni, egy kevés almát küldöttem, méltóságos gubernator uram külde énnékem vagy tiz baraczkot, azt is Nagyságodnak alázatosan elküldöttem. Adja Isten, hogy költhesse jó egészséggel Nagyságod; az farkast igen szépen köszönöm. Laczikának én is egyébbel nem tudok kedveskedni, tudom, hogy szereti az kést, egy nagy picsakot *(így!)* küldöttem; Anniskának egy legezőt. Kérem édes nagyságos asszonyom Nagyságodat, hogy ne sajnálja Nagyságod az én szómmal az gyermekeket köszönteni. Az Kálnoki Mihály uram huga, ha férhez nem ment-e még s Balog László uram, ha nem volt-e oda be, kérem alázatosan Nagyságodat, hogy méltóztassék Nagyságod engem tudósítani; az reczipét is kiváltottam s alázatosan elküldöttem Nagyságodnak.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában. N. fasc. I. nr. 21.)

71.

Darlacz, 1723. szept. 9.

Báró Apor Péter levele feleségéhez, gróf Kálnoki Borbálához pereiről, gazdasági dolgokról.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem. Az gyermekek inassa mit írjon, látom; bizony ha tudtam volna, utánnak sem küldöttem volna. Az leveled penig lehetetlen, hogy ott érje, mivel még ma egy hete, hogy Lukács János uram elmene Beseből, minden órán várom, de ha az paterek úgy fogják kévánni, innet is visszaviszem magammal, ha penig az paterek nem fogják kévánni, Lukács János uramtól békül-

döm őköt. Értem, hogy az takarodáson lassan mehettek; én most is írtam Kálnoki uramnak, ha mind így, én is nemsokára derék széket ülök; az hal iránt mint tréfálták meg az jesuiták Pál Györgyöt, látom; hadd legyen, soha bizony, az míg világ leszen, többször ő kegyelmekkel nem czimborálok. Az törvény Istennek hála, reménységem felett ment véghez; az mint hallom, Szabó Joseph ideki futja az itilőmestereket, hanem odabe igen vigyázva legyetek; nem reménlem, ugyan mert nincs útja reá, de ha executiot izenné, Szőcsi István urammal egyet kell érteni és repellalni kell, másként, ha erre fakadna újolag, az nekem igen jól esnék; kedvezni akarának nekik, az mint eszembe vettem, és olyanban ejtették, hogy noha appellalnom kellett, de az Isten jól adta, mert avval bizony éppen az igazság mellé esem; az mint ő bánt velem, az Isten úgy adá neki vissza. Meg se gondold, mert tökéletlen hazugság, hogy az az eb Kádár Károlyi uram mellett volna, mert tudom bizonyoson, hogy Erdélyben dugatják, hogy inkább reá vehessenek. Most az káptalannal beszélek Kolosváratt, megnézem az levelek laistrumát, ha valami sorsot kaphatok, bizony mindjárt felhányatom, az mint az szegény úrék megalkudtak volt Kisfaludi Ferenczczel. Az leányom alázatoson köszöntet s követtet, hogy most nem irathat, mert az lakadalomhoz készűl vasárnapra, hanem az gyermekektől irat; bizony valóban beteges állapotban találtam vala, de most, Istennek hála, jobban vagyon.

Az úr Haller uram is böcsülettel köszöntet; beteges állapotodon szívesen búsulok. Isten vigasztaljon, de én úgy vagyok, kivált azon törvényre való gondolkozás miatt, hogy én még most is se nem ehetem, sem nem alhatom, rettenetes főszédűlés vagyon rajtam; az leányom eleget kenet opo balsamummal, terjékkel gyógyit, de bizony kevés haszna van. Az oeconomiát én csak reád bizom, kivált az cséplésen legyenek rajta, hogy mikor ideje lesz, hadd vessenek; van pénz az kezed között, ha látod, hogy másként nem takarodhatol, pénzzel utánna *(így!)*, hiszen kivált Nyújtódon bizony elég dolgost hagytam, az marhájokat ki nem kell ereszteni addig, az míg el nem jönnek. Torján is elég jobbágy van; adja Isten örvendetes hireket hallanom felőletek.

Hogy az gyermekek egészségben vadnak, hála Istennek; atyai szeretettel köszöntöm. En nem hiszem, az szüreten ideki lehessek, gondolom postán be kell mennem az gyűlésből, mivel úgy gondolom, méltóságos commendans generalis uram az gyűlésből mindjárt oda be fog jönni, ide

ki bizonyoson beszélik. Adja Isten örvendetes hireket hallanom felőletek.

Ajánlak Isten oltalmába

igaz férjed
Apor Péter m. p.

Darlacz, 9. Septembris 1723.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbálának adassék. Sz.-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

72.

(Jászvásár), 1723. okt. 2.

Gróf Ferrati Mihályné, gróf Kálnoki Ágnes levele báró Apor Péternéhez, a moldvai vajda udvaráról s családi ügyekről.

Édes kedves Néném asszony!

Szintén tegnapelőtt, úgy mint pénteken, noha az sok gonosz út miá bizony megromladozva és fáradva, Istennek legyen hála szerencsésen ide érkeztünk Jászvásárra. Szinte ugyan tegnap voltam is az méltóságos vajdáné udvarlására, mely is mind az méltóságos vajdával együtt régen várván bennünköt, igen nagy szeretettel és becsülettel láttak és örültek bejövetelünkön és mind együtt a méltóságos vajda nagy becsülettel kérdezték, kegyelmeteket mint hagytuk és egészsége mint szolgál és nagy dicsérettel sokáig emlegettük kegyelmedet. Az kis hat-lovú hintót is felküldöttem és a kis bokálykákot az kis kisasszonykáknak az öcsémasszony szovával, melyet is kedvesen vévén, nagy becsülettel köszönik öcsém asszonynak. Én bizony, édes néném asszony, noha Istennek legyen hála, semmiben fogyatkozásunk nincsen és mindnyájan nagy szeretettel és becsülettel látnak, de az kegyelmed tául való létele mégis az Isten tudja, micsoda nehezen esik és mely szívem fájdalmával érzem, hogy kegyelmeddel szüntelen együtt nem lehetek. Csak már is alig várnám, hogy kegyelmedet láthatnám.

Csíkban Somlyón levén, az kegyelmed parancsolatja szerint ott voltunk majd két nap az kegyelmetek udvarházánál, mely kegyelmetek hozzánk való atyafiságos jóakaratját, adja Isten, szolgálhassuk meg kegyelmeteknek édes néném asszony; Isten áldja meg a becsületes csiki tiszt uramékot is, bizony nagy becsülettel voltanak hozzánk, melyet

bizony ha Isten éltet és megsegít bennünket, mi is meg igyekezzük szolgálni.

Én édes néném asszony egyéb újságot nem tudok kegyelmednek írni, hanem az itt való nagy égéskor, az mint látszik, az méltóságos vajdának udvara egészen elégvén, rettenetes sok kárt vallott, de ellenben ismét most ugyancsak olyan fejedelmi udvart építtetett, noha ugyan még nem kész egészen, hogy akármely országban akármely nagy fejedelemnek s azt mondhatni, hogy akármely királyi palotáknak is meglehetnek, mely egész udvari épületekben is az méltóságos vajdáné maga elhordozván, maga mind megmutogatta a gyönyörü szép épületeket. Én édes néném asszony az kegyelmed parancsolatja szerént az én kedves öcsém-asszony számára egy igen jóakarónktól szerzettem selymet, most többet nem kaphattam, hanem 40 drámot, melynek drámja két para, tészen nálunk forintot 3 s hat sustákot, ha penig több kivántatik, én jó szivvel megkérem, hogy többet is hozasson azon becsületes jóakarónk és többféle színeket; most is többet vettem volna, de nem volt többféle színü s ezt nem akarta eladni, mivel magának is szükséges volt, csak mégis nem akarta kedvünket szegni. Azonban én is küldöttem kegyelmednek, édes néném asszony kilencz török zlotot s nyolcz sustákot és kérem szeretettel kegyelmedet, ne sajnálja kedves öcsém asszonynak Hallerné asszonyomnak küldeni, hogy mindezen pénzzel és mindazon három forint s hat sustákkal, az feljebb megírt selyem árával, ne sajnálja ő kegyelme valami szép szőrselymet, az melyhez is formát küldöttem, én nekem vétetni és minél hamarébb alkalmatosság lévén, ne sajnálja kegyelmed édes néném asszony béküldeni, a formánál penig sem vastagjabb, sem vékonyabb ne legyen. Kegyelmedet penig bátorságos búsításomról nagy becsülettel követem. Uram ő kegyelme is kegyelmednek, velem együtt penig az úrnak, kedves sógor uramnak és kedves öcsém uramék és öcsém asszonyéknak nagy becsülettel és atyafiságos szeretettel való szolgálatját ajánlja; úgy az mi kis Mátyásunk és az kegyelmed kis leánya is alázatos szolgálatját ajánlván kegyelmeteknek. Istentől szerencsés, hosszú életet, friss, jó egészséget kivánnak kegyelmeteknek egész méltóságos házával együtt. Ezzel Istennek kegyes oltalmában ajánlom kegyelmedet édes néném asszony, maradván

Kegyelmednek legkisebbik igaz atyafia, szolgálója
gróf Kálnoki Ágnes m. p.

Die 2. Octobris 1723.

Irhatom kegyelmednek édes néném asszony, hogy vagy harmad naptól fogva az kegyelmed kis leánykája szegényke igen nehéz beteg, mely miá is bizony csak az Isten tudja, micsoda búsult szívvel vagyok, hogy még csak ezen levelemet is elig tudom elvégezni. Szintén penig valami kis materiát akartam küldeni és kérni kegyelmedet, hogy egy kis szokuyácskát és vállat ne sajnálja csináltatni kegyelmed néki, de így most nem is küldhettem, más alkalmatossággal, ha Isten meggyógyítja, fogom kegyelmedet kérni iránta; azonban az én uram kéreti igen felette és szeretettel kegyelmedet, most mikor Vásárhelyen sokadalom szokott lenni, vétessen kegyelmed egy vég egyszerű ványolt posztót s félvég szederjes posztót s fél véget zöldet, kétszeri ványoltat, ugyan vagy nyolcz sing kétszeri ványoltat, kéket és addig hadd légyen kegyelmednél a posztó, míg az árát becsülettel megküldi ő kegyelme kegyelmednek minél hamarébb és akkor ne sajnálja kegyelmed béküldeni, melyet is bizony igen kedvesen fog ő kegyelme kegyelmedtől venni, most is pénzt küldött volna ő kegyelme rája, de a posta egyedül lévén nem mertük rábízni; azon is kéri ő kegyelme kegyelmedet, tudósítson, mint és mennyiben szokott a német tallér most nálunk járni, mivel kumisszáriusné asszonyomnak akarván a hintóért megfizetni, az idevaló pénzen nálunk tudom sokat veszt az ember.

Szintén levelemet elvégezvén egy becsületes jóakarónk, egy constantinápolyi igen szép és jó, becsületes asszony, mely is mind az urával együtt, az is derék, becsületes derék ember és az méltóságos vajdának igen kedves embere lévén, küldé meg szintén az selymet, melyre is kértem volt öcsém asszony számára, szintén most érkeztek vélle Constantinápolyból, melyet is mindjárt megküldött, az mely is bizony választott, igen szép selyem; mégis a mi tekintetünkért, nekünk igen jó akaróink lévén, olcsóbban hozatták, mint mások szokták venni, az selyem tészen egészen fél ocát, az mely is 200 drám, drámját hét ide való pénzen, úgy mint nálunk tenne négy polturát egy pénz heján drámja, és így a fél oca tészen épen húsz magyar forintot, a mely húsz forintot már mi ő kegyelmeknek meg is fizettünk és ezen levelemet megadó brassai kereskedő embertől meg is küldöttem kegyelmednek ezen selymet; kivánom, engedje Isten, szerencsésen varrhatna sokat az én kedves öcsém asszony vélle s ennél többekkel is úgy hiszem, a mely bizony igen szép selyem, hogy ő kegyelmének kedve szerént fog lenni. Kegyelmedet kérem édes néném asszony, ha írni fog kegyel-

med ő kegyelmének, ne neheztelje én szómmal ő kegyelmit mind az urral, kedves sógor urammal együtt köszöntetni, bizony magam is jó szívvel írtam volna ő kegyelmének, de az alkalmatosság sietvén, nem lehetett. Ha kegyelmed édes néném asszony a posztót, melyre is kértük volt kegyelmedet, megvétette volna, azonnak az árában jó leszen ezen selyemnek az árát tudni és az mennyivel többre megyen, a pénzt kegyelmednek becsülettel megküldjük. Kegyelmedet kérem azon is, édes néném asszony, a mint a minap is kértem vala kegyelmedet, valami szép keskeny főkötőre való egy ujjomni keskeny valami szép forma csipke iránt ne sajnálja én számomra vétetni, bár legyen vagy ötven sing, az árát bizony becsülettel megküldöm kegyelmednek, mind penig, ha Szebenben vagy Kolosvárott valami szép gyermekjátékot és főként valami szép alakokot, ha találkoznék, kérem igen édes néném asszony kegyelmedet, ne sajnálja vétetni és beküldeni az méltóságos vajdáné kis kisasszonykáinak, bizony az árát ennek is becsülettel megküldöm kegyelmednek. Az méltóságos vajdáné, valahányszor felmegyek, mindenkor megkérdezi kegyelmedet és hogy ha jött-e kegyelmetektől emberem és mit hallottam kegyelmetekről, mindenként mindenként *(így!)* elkérdezi kegyelmeteket. Kegyelmedet kérem ne feledkezzék el, minél hamarébb tudósítani azon *sütő inas* felől, a kiről a minapiban iratott volt a méltóságos vajdáné kegyelmednek. Én édes néném asszony egyéb újságot nem tudok kegyelmednek írni, hanem, hogy a minap vagy két ízben itt rettenetes nagy földingás lőn, úgy hogy mindnyájan bizony valóban megiedtünk volt, még a házainknak az ajtai is kinyíltak miatta magokra. Jaj édes néném asszony bizony csak elig várnám, hogy az Isten adná, hogy kegyelmedet láthatnám és együtt beszélgethetnénk valami újságokat, mert még étszaka is ritkán van, hogy kegyelmeddel ne álmodnám, csak az Isten tudja, mely nehezen esik kegyelmedtől való tául lételem. Most penig semmi egyéb újságot nem kaphatván, küldöttem ugyanezen embertől kegyelmednek édes nénémasszony egy kevés szép törökországi *gesztenyét* és vagy nyolcz *pomagránátot;* adja az Isten, szerencsésen költhesse el kegyelmetek; ha többet kaphattam volna, bizony jó szűvel többel is kedveskedtem volna kegyelmednek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

73.

Kolozsvár, 1723. okt. 4.

Báró Apor Péter levele feleségéhez, kolozsvári hírekről.

Édes Feleségem!

Mű az reménségünkben megcsalatkozánk, mert még itt vagyunk; az héten, csütörtökön vagy pénteken ha kimegyünk, de hogy megyünk, ki tudja, mert az az eb-kölyök az fellajtár Fejérdről elszökött, hogy az mint hallom, némely szilágyi emberek elszöktették, valami átkozott atyafiai találkozván. Haller uramék is szeredán ide jövén, pénteken Al-Parétra menének; az leányom egészségben vagyon, ma is vettem leveleket. Vesselényi uram erősen kénál az pénzzel, de én bizony fel nem veszem az szüret előtt, és talám már az szüretet is csak megvárom ideki; utolszor szűretek Sz.-Mártonba, noha még ott darab szőlő megmarad. Polyánba nem tettem quartélyt, ha csak megtarthatnám. P. Csernovics uram köszöntet; az pénzedet, ha lehet, beviszem. Az új rectort még Nagy-Szombatban ismertem, az régi holnap indul el; ideki csak nehezen érik az szőlő. Velem szépen bánának az háromszéki paterek; az osdolai pater volt az követ, mikor szegény fejem némely háromszéki patereknek böcsületét éppen helyben hoztam volna és sok fáradtságim által, az mi ő kegyelmek ellen szó volt, megczáfoltam volna s gondolom vala, hogy megköszönik, hát másnap *ellenem és az háromszéki nemesség ellen rettenetes supplicatiot adnak be az háromszéki paterek*, de mivel az Isten az igazságot nem hagyja, nyerjenek az jó paterek benne, az mit kaptak, sőt sokan micsoda itilettel vadnak ő kegyelmek felől: bizony jobb lett volna, ha aludtak volna, mikor azt írták, mert némely urak ugyancsak felvették az ő kegyelmek szép kévánságokot, de ennek csak két pater az nagyobb oka, és talám egyik az kedves papod. Erről most többet nem írok. Az gyermekeket atyai szeretettel köszöntöm s ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed

Apor Péter m. p.

P. Rajcsányi uram megyen be, már ugyan el is ment Csíkban, én alig ha benn nem érem, azért oda menvén, lás-

hogy az havasalföldi borok igen szegények, s nem is hoznak, azért az urtól Henter uramtól is megizentem, az vicetiszteknek is meghadtam: ha jobbak az moldavaiak csak onnét hozzanak.

Szeben, 21. Januarii 1717.

Külső czím: Az én édes feleségemnek Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

53.

Bögöz, 1717. jan. 30.

Báró Apor Péterné férjének, fiai betegségéről.

Édes Uram.

Én most itt vagyok Bögözben Kordáné asszonyomnál, innen mingyárást visszamegyek. József, Istennek hála, jobban vagyon, Jankócska holnap egy hete, hogy nagy forróságban vagyon, nem tudjuk, ha az hagymáz vagyon-e rajta, az hányás erôlteti, éjjel nem ülhetek mellette, nem engedik, otthon is félek, hogy valamelyik gyermek rosszul talál lenni, betegen el nem hagyhatom, ennyi sok heverő szolgából eddig küldhetett volna kgd látniok. Cze Cseh (?) Istvántól is küldék levelet, semmi válasz nem jöve rája, az mint látom csak az sok vendégség, nékem csak az szomorúság; most pedig hogy Moldovában levágták az ráczokot, csak Isten tudja mint ülök itt, ide is csak azért jövék az asszonyhoz, hogy csak meg nem bolondúlok az fejemmel. Az Eugenius fejedelem s strásamestere hozzám jött vala feleségestől, azután is hozzám küldött, herbatét is küldött s nádmézet. Pater Gáspár uram is tegnap érkezék Szebenből, bár csak ő kegyelmétől tudósított volna kgd. Sokat nem irhatok, magam cselédimet nem küldhetem, mert az lovak mind el állottak. Isten oltalmába ajánlom kgdet.

Bögöz, die 30. Januarii 1717.

Kálnoki Borbára m. p.

Külső czím: Tekintetes, nagyságos Apor Péter urnak, nekem édes uramnak ő kegyelmének. Szeben.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

54.

Brassó, 1717. febr. 17.

Báró Apor Péterné levele férjének, melyben brassai hírekről, családi ügyekről, a püspök Torjára készüléséről értesíti.

Édes Uram!

Kglmed Szebenből 8. Februarii irott levelit tegnap vettem, úgymint 16., megint 14 Februarii költet ezen órában hozá az posta Balázs, melyeket kedvesen vettem. Az stokfist és platajczot [1]) meghozá; az mint kglmed irja, Goleszkuly uramhoz elküldöttem vala az szállás iránt, én akármelyik szállást ő kglmének oda engedem s az egyebeket is, az mint kglmed írja, megküldöm, ma újabban is elküldök Goleszkuly uramhoz s az szállásokkal megkénálatom. Én az mint bejöttem, hogy az pénz felvegyem ettől az gazdaasszonytól, a mint látom semmit nem vehetek tőle, ő azt mondja, nekie bizony egy pénze sincsen, már nem tudom mit kellessék vele tennem, addig talán jobb itt lenni az egyetmásnak, mig leteszik az pénzt. Az úr, méltóságos püspök uram tegnap hogy bejöttem mentest nagy becsületet tén, mentest jütt ide az szállásunkra s meglátogata, azmint értettem az több papok szavaiból, Torját el nem kerüli, hozzánk eljön, meglátczott az úr. Az gyermekek mellé Udvarhelyre, ha egy tanolt embert valakit ki nem küld kgd Marti János helyett, az torjai ház felfordulva vagyon s kivált az mint kgld is írja, ha az úr méltóságos püspök uram odajön, akkorra megkévántatnék az Marti János honléte, minthogy olyan tanolt emberünk nincsen. Havaselyföldéből is egy hordó bort elhoztanak, Gidófalvi Gábor uram küldötte fel, de irtóztató savanyó, állott, lehetetlen most avval élni, még az több bor hátra vagyon. Pater Miklós uram most itt benn vagyon, eddig kiment volna, hogyha engemet nem várt volna ő kglme, mondá, hogy itt egy néhány hordó borai vadnak, azok között az melyik legjobb hordó bora lészen, ide engedi nekünk; százharmincz pénzben jött ki olá vedre, bizonyoson nem tudja hány vedres, az szolgájától megkérdi; megint Kampulungun is vadnak bizonyos számú hordó borok, ha kévántatik, onnat is válogatva szerez, abban is mutatja hozzánk szolgálatját, másnak ugyan rajtunk kivül meg nem cselekedné, hogy onnat adnának; már kglmednek az mint fog tetszeni. Az úr méltóságos püspök uram ma az Szent János templo-

[1]) Platteisen? (vasaló?)

mában monda misét; ott velem sokat beszélgete s megmondá, hogy okvetetlen ez jövő vasárnap otthon találjon s már azon leszek, hogy ott lehessek. Minthogy Marti Jánosnak Udvarhelyen lova nincsen, Miklósvárszékből egy jó két lovú szánon utánna mehetnek s az Torja hágaján bévihet, az szép holdvilágon is toldhatná útját, hogy inkább készülhetnék. Marti János pedig szombaton jókor hadd legyen otthon, ha ugyan ki nem mehetnék magam, Lukáts János uramtól kiküldöm az mi kévántatik, az úr oda menetelire, fejér czipót mit megirtam, hogy Torján süssenek, Minthogy elegyes hírek valának, az gyermekeket is behoztam, az mint Pater Miklós úr is inkább jóvalja, itt benn lennyek *(így!)*, mint künn; Istennek hála jó egészségben vadnak az gyermekek. Ezeknek utánna ajánlom Istennek oltalmába kglmedet,

Kegyelmednek

igaz társa
Kálnoki Borbára m. p.

Brassó, 1717. die 17. Febr.

P. S. Elég keserves, hogy az gyermekeinket felnevelém, 3 hete semmi levelét nem vehetém az leányomnak.

Külső czím: Tekéntetes nemzetes altorjai Apor Péter uramnak, nekem édes uramnak ő kegyelmének adassék.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

55.

Szeben, 1717. aug. 14.

Báró Apor Zsuzsánna édes atyjának, állapotáról.

Méltóságos Úr, jó Uram, édes Atyám.

Mostani alkalmatosságom adatván lejányi alázatos engedelmességgel akarván Ngdnak alázatosan udvarolni, mely is hogy tanáljon Ngdot friss jó egességbe, szíből kivánom, magam egességem felől pedig irhatom Ngodnak, hogy csak elegyes, mindhogy az idebe való ajer is igen rosz. Ezek után az Ngod méltóságos atyai gracijájában ajánlom magamot.

Ngdnak

alázatos szolgálója
engedelmes lejánya
Apor Susanna m. p.

Szeben, 14 Augusti 1717.

Külső czím: Méltóságos urnak, tekintetes nagyságos altorjai Apor Péter uramnak, nekem édes atyám ő ngnak leányi alázatos engedelmességel irám. All Torja.

(Eredetije a gróf Haller család czímeres pecsétjével, báró Apor család altorjai levéltárában.)

56.

Kézdi-Szent-Lélek, 1717. szept. 1.

Báró Apor Péter levele feleségéhez, a tatárok erdélyi pusztításáról szóló hírekről stb.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem, az bizonyos, hogy bizony csak meg nem bolondulok az méhesi káraimért,[1]) noha az ménest, marhákot jó idein elhajtották volt, Isten tudja, mint maradhattak, de kivált az számtalan búzát mind inkább Besztercze vidékire adták volt kölcsön ki, ha az emberek oda vadnak, bizony az búza is oda lesz. Az mi penig az hírek dolgát illeti, elhiszem, hogy ott bizony elég hír van, mindazáltal Istennek hála, csak az itt való emberek legyenek jószívűek, én itt nem sokat félek addig, míg méltóságos generalis uramat nem dissipalják, azt penig Isten ne engedje; nekem mindenfelé elég emberem van, engem penig ne félts, mert én megvallom, óhajtva várom az második ordert, mert örömmel ülnék fel kegyelmes uram s édes hazám szolgálatjára, ha elveszek, úgy is az én édes gyermekeimnek jövendőbeli nagy hasznára leszen, ha elfognak, ne félj, mert ha az míg élek, mind raboskodnom kell is, soha bizony az én kegyelmes uramot el nem árulom, úgy is az gyermekimnek szolgálok. Ha hozzád sok böcsületes ember jár, bizony az én kis kerek asztalom is mindennap teli van. Az Daniel Péter uram hírében, hogy Vásárhelyt égettek volna,[2]) mivel az elmult vasárnap írnak nékem éppen onnét, de még akkor Beresztelkén innét nem jöttek volt, azok is visszamentek, akkor érkezett meg csak oda Pivoda, másnap méltóságos commendans generalis uram. Igen igen kedvesen vettem az nándorfejérvári dolgokot, azért szeretettel kérlek, kik vesztenek el az derék harczon, azokot is írd meg, ha kitanolhatod. Az Damokos János uram

---

[1]) A mit a tatár beütés és pusztítás miatt szenvedett.
[2]) T. i. a tatárok. — A mondat csonka!

gyermekit udvarhelyi pater superior uram is írja, hogy bizonyoson elvitték, ő kegyelmének az marosvásárhelyi superior irja. Az borral ne siess, az mig bizonyost nem hallasz, de ellenben engem se hagyj bor nélkül, mert miolta elmentél, az rettenetes hasmenésben nyomorgok. Hogy penig az öcsém Nemes Elek uram annyi jóakaratját mutatta, én is ő kegyelminek meg igyekezem szolgálni. Az mi az lovak árrát illeti, bizony elég olcsón tartottad, mert most Erdélyben olyan lovak nem igen vadnak; ha ugyan megveszik, kész vagyok az pej paripámot is, ha ez az lárma csendesedik, oda is adom, csak hogy én bizony alább nem adom, az mint tartottad. Ezt az kutya sütőt semmire nem vehetem, hadd muljék csak ez az lárma, az 365 ablakú palotában kell tenni, mert most nem is keménykedhetik úgy az ember, az mint kellene. Lisztet most az mit lehetett küldöttem, az jövő héten újolag küldök; Incze megbetegedvén, hazaküldtem; megírtam, hogy az jövő héten mind az benei, mind mikvásári búzát mind vigyék be. Torján ma 62 köböl rosot, búzát elvermeltek, az mit csépelnek, csak vermeltetem. Nyujtódon is erősen csépelnek; itt ezek az istentelen jobbágyok csak nem akarnak csépelni; amaz istentelen Koncz Balás elbútt, ha megkaphatom de bizony megemleget ő engem. Hogy az *karulyt* oda adtad, ám legyen, én is már csak egyre szorultam, az sem fog semmit, mert vislám nincsen, húsot elig ettem, miolta elmentenek; úgy hiszem penig egy hét alatt kijöhetsz, ha csak az pogánt erre nem nyomják, de attól igen félek. Én már dinnyét nem ehetem, az mit hoznak, azon leszek, beküldhessem. Az égett borod iránt lesz gondom. Segesváratt bizony megszűnt az pestis. Az üres palaczkokot jó szívvel visszaküldöttem, hogy teli visszahozhassák; féltünkben bár csak jól igyunk, mert bátorságra most kévántatik, hasonlóképpen az cavét, nádmézet czerfa (cserfa?) vizet kedvesen veszem; éppen jól esett, mert minden égett borom elfogyott volt. Azt penig csak elhidd, hogy ez az lárma bizony nem sokáig tart, mert *Bercsényi másfelől akarván beütni*, Viard generalis dissipalta s magát is elvesztette Isten, az ördög elvitte, mert nem igaz keresztény az, az ki pogánynyal egyet ért. Hogy Beszterczét feladták volna, semmit benne nem tudok; Kecskemét iránt, hogy rebellalt volna, fülhegygyel hallottam; az is bizonyos, hogy az derék táborról éjjel-nappal jő az német. Kolost, Széket otthon kapván mind elrabolta, minden giz-gaz tatárnak két-három rabja van. Már Moldvába küldött vissza nyolcz ezer rabot; nekem bizony egy

postámot sem fogták el, hanem két kémem veszett az idén el, egyik Molduvába, az másik Havasalföldiben. Hogy penig az general felőlem commendatiot teszen, ezt én nem commendatioért, hanem kötelességem szerént, az mint szolgálhatok, bizony nyereségnek tartom. Az praeceptor is most kér pénzt, mikor nekem sincsen, mégis, hogy ne kedvetlenkedjék, adj az mit lehet. Kérlek magad s az gyermekek egészségiről tudósíts.

Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Kézdi-Szent-Lélek, 1. Septembris 1717.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

57.

Alsó-Torja, 1718. ápr. 10.

Báró Apor Péter levele Szilágyi Andráshoz, Aranyos szék főkirálybírájához, két elszökött tiszti szolgát köröztetvén.

Mint bizadalmas jó uramnak ajánlom kegyelmednek szolgálatomat. Egy baron officiérnek szökvén el két szolgája, mind az kettő ifjak, kik is az én tisztségem alól minden bizonynyal kimentek, mind az kettő német ruhában, az kissebbik mindenféle nyelvet tud: azért kegyelmedet követem, kérem is, mivel az kissebbik írni is tud, hogy ha passust magoknak csinált volna, az nagyobbik csak német nyelvet tud, ne salynáljan kegyelmed kiparancsolni az v. tiszteknek, hogy legyenek vigyázságban, és ha valahol megkaphatnák, fogassák meg falukon, városokon, mivel minden bizonynyal Aranyos széken mennek által. Kegyelmedet nagy bizadalmasan kérem, hogy megfogatván őköt, engemet ne sajnáljon kegyelmed felőlök tudosítani, kegyelmed is énnekem más dologban parancsolván, minden töllem telhető dologban kegyelmed jó akaratját meg igyekezem szolgálni. Ajánlom Isten oltalmában kegyelmedet.

Kegyelmednek
köteles szolgája
Apor Péter m. p.

Alsó-Torja, 10. Aprilis 1718.

Külső czím: Tekéntetes úrnak Szilágyi András uramnak, nemes Aranyos széknek érdemes fő királybírájának, bizodalmas jó uramnak ő kegyelminek. Kocsárd.

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

58.

Nyujtód, 1718. május 1.

Boér István levele Apor Péterhez, melyben tudósítja, hogy ámbár a havasok közé menekült Musztacza volt rácz kapitány rablóbandájáról biztos tudomása nincs, — felkutatására csapatokat küldött ki.

Méltóságos Ur, nekem jó Uram!

Alázatosan akarám kegyelmednek értésire adni, szintén most hozák hozzám Mikó Ferencz és Barra Farkas urunk ő kegyelmeknek és nekem szóló levelét az kamarásnak, melyben irja, hogy úgy esett értésekre, hogy Musztacza, a ki rácz kapitány vala, kiment volna a havasokra egy jó csoport tolvajjal: azért azon kér, hogy mentest adjam értésire, ha honn vagyon-e Musztacza, vagy nincsen; s ha honn nincsen, hadd tudhassák, hadd küldhessen ki ő is az havasokra kergetésére s engemet is azon kér, hogy küldjek ki. Én nekem ngos uram abban semmi hírem sincsen, hogy a havason afféle emberek volnának de mindazonáltal mentest az egész hajdúságnak parancsoltam, hogy kimenjenek és jól megvizsgálják. Én ugyan Ngos uram választ irattam az kamarásnak, ha kgd facultál, hogy beküldjem, beküldöm, ha pedig nem, maradjon itt. Az mely leveleket küldtek, azokat Ngdnak oda küldtem, Nagyságod maga is megolvastathatja, mit írjanak. Az választ valóban hiheti a kamarás, mivel hogy nekem tudtomra sincsen. Én nagyságos uram egyebet irni nem tudtam, hanem azt, hogy nincsen hírem, hogy most az mi havasinkon afféle emberek volnának. Musztacza Ngod leczájában (?) szállott volt. Nagyságod az éczaka megjártathatná, ha hon van-e vagy nem. Várva várom Ngod parancsolatját. Ezzel ajánlom Isten oltalmába Ngodat.

Ngd alázatos szolgája Boër István m. p.

Nyujtód, 1. Maji 1718.

Külső czím: Méltóságos úrnak altorjai Apor Péter uramnak, nemes Háromszék érdemes főkirálybírájának, jó uramnak ő ngának alázatosan írám. Sz. Lélek.

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

59.

Szent-Pál, 1720. jan. 30.

Gróf Haller Jánosné, báró Apor Zsuzsánna, édes anyjának, családi és gazdasági ügyekről; a pestis elől menekülésök helyéről.

..... kedveskedni, hanem egy nehány karule (*így!*) répát küldöttöm Ngdnak. Dombinak is megparancsoltuk, hogy ha Ngtok valami kerti vetemény felől parancsol, küldjön; kivált káposztám az mind mondá Simon Pál uram, igen jó vagyon. Simon Pál uram is be akar Csikban menni; innet az elmult szombaton ment el ő kglme Dorlacz felé. Az asszony Haller Lászlóné asszonyom [1]) is itt vagyon Teremiben. Fejéregyházára is járt az asszony. Istennek hála már Dorlaczra is beköltöztek az emberek, az kik kimentek volt; semmi gondjok nincsen. Mi is az házainkot Dorlaczon megfejérítettük, ugyon ott az háznál senki is meg nem holt. Az szegény kolcsár sem odabe holt meg, hanem az faluban. Én ugyan csak elig várnám, hogy az Isten oda vinne, úgy meguntam az itt való ülést. Egyéb újságot nem írhatok Ngdnak, hanem azt, hogy az szegény pater Kustos megholt Szebenben. Uram ő kglme ajánlja Ngdnak alázatos szolgálatját; Istentől szerencsés, friss, jó egészséget kiván ő kglme Ngdnak. A húshagyatra igen jó szívvel látja ő kglme Ngtokot, s el is várja ő kglme Ngtokot. Kérem édes ngos asszonyom Ngdot, hogy az gyermekeket én szómmal ne terheltessék Ngd köszönteni. Istentől jó egészséget kívánok ő kgnek, úgy az kis Ferkónak is, s elég várnám már, hogy az kis Ferkó fiam lenne. Azt hallottam, hogy huruttól igen jó az sája-víz, kivált ha jó melegen iszsza az ember. Bizony ma is mind úgy hurutánk. Tavaly nekem huruttól Fogarasi uram az mondola olajat jovallatta, hogy azt vegyek be egy nehány cseppet herbatejben.

Ezek után Istennek szent oltalmában ajánlom Ngdtot, magamot pedig az Ngd mgos anyaji gratijájában.

Ngod alázatos szolgálója
engedelmes leánya

Apor Susanna m. p.

Sz. Pál, 30. Januarii 1720.

---

[1]) Gróf Bethlen Kata.

P. S. Édes ngos asszonyom, ha Bándon az urak részirő́l torolna, kérem alázatoson Ngdot, hogy adjon Ngd egy kis írást, hogy hadd engedje meg az tiszttartó, hadd halásztathassuk meg, s adjon valami segítséget, talám Szakmári uramtól az hálót elnyerhetnők.

Irhatom édes ngos asszonyom Ngdnak, hogy uram ő kglme Alparétot nekem adta, hogy én ő kglnek háromszáz forintot adjak esztendejik (!). Tíz hordó bort is adott ő kglme korcsomára, az borokot pedig csak ajándékon adta ő kglme. Már két hordó bort ki is küldöttem oda. Ugy adta ő kglme, hogy pünköstre mindenkor letegyem az háromszáz forintot, de az idén csak felit kívánja ő kglme pünköstre; nem tudom mi nyereségem lesz benne, — az felit pedig Szent Mihály napra. Édes ngos asszonyom az alparéti levelet magunk küldöttük volna el, de bizony az embereink mind szélylyel vadnak. Megírtam, hogy semmit ne késsék az szekér, hanem mihelyt veszi az levelet, mindjárt küldjön Ngtokhoz.

(Eredeti, csonka levél báró Apor István úrnál, Abosfalván.)

60.

Sz.-Udvarhely, 1717. decz. 5.

Ujhelyi Ádám levele altorjai báró Apor Péterhez, fiainak az udvarhelyi convictusba felvétele föltételeiről.

Illustrissime domine, domine baro, patrone et fautor gratiosissime, salutem plurimam et mea humillima obsequia.

Reddita est mihi epistola illustrissimae Dominationis Vestrae, quam ut servus et capellanus debito cum honore percepi. Quo ad primum illustrissimi domini baronis propositum, me praeprimis summas divinae bonitati ago gratias, quod illustrissimos parvulos sanos et incolumes usque in praesens conservaverit, praecorque ex animo, ut eos utque ad debitam maturitatem perducens, bono gloriae suae duce incremento ecclesiae catholicae et emolumento patriae publico, usque in senectum et senicam seros et canos annos perducat.

Et hoc quidam votum meum. Ceterum directe ad propositum ut scribam, illustrissimus dominus baro, ut pote versatus diu in convictibus, optimae scit, quantum pro intertentione annua solvatur a singulis, qui in statu parvulorum illustrissimorum barononum *(sic!)* Apor censeri et haberi

volunt, ad minus nimirum floreni rhenenses 100, ita solvitur Tyrnaiae (si non plus), ita Cassoviae, ita Claudiopoli, ut de Vienna sileam, ubi excepto aureo pro medico, 100 omnino imperiales solvi debent. Juste merito et ego 100 rh. petere possem pro singulis, cum vinum caro pretio emere debeat, licet multa etiam alia, ut pote butyrum, aromata et plura alia non leva summa nobis afferant; nihilominus tamen (si ita illustrissimo domino baroni videbitur) peto pro singulis nihilominus florenos rhenenses 80 et pro famulo triginta. Non videatur illustrissimo domino baroni multum, re vera enim, si omnia computemus, quae annus scholasticus consumit, iustum meum postulatum apparebit et erit. Aliunde illustrissimorum dominorum parvulorum naturam et genium iam nosco, quos utique non sic habere et tractare oportet, uti alibi tractantur et habentur, ut parvulis nimirum die quavis gelataculum et vinum praeter prandium et coenam dari debet ut debebit.

Singulares illustrissimo domino pro nobis communicatis refero gratias, ego quae reddam, non habeo, nisi quod heri audiverim Claudiopoli pestem exortam, multum auspicor an nonne in re sit aliquid, cum nullas inde percipiamus litteras. Sic etiam Cibinio a r. p. Superiore, a quo peste ibidem exorta nullam epistolam habere potui. Salutat humilissime illustrissimam Dominationem Vestram p. Marcus et m. Stephanus Szabo societatis nostrae, quem audeo commendare, et laudare, utpote, qui singulare illustrissimorum parvulorum curam lubens geret, non enim parcit labori, ut iuventus in litteris progressum faciat.

Si illustrissimi parvuli advenerint, habebunt personas pro comoedia quam in bacchanalibus producet m. Stephanus sua iam diligentia compositam et paratam. His me favori et graciae humillime commendo et maneo.

Illustrissimae Dominationis

servus in Christo minimus

Adamus Ujhelyi.

Udvarhely, 5. Decembris 1717.

Külső czím: Illustrissimo domino, domino Petro libero baroni Apor de Altorja trium Sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai supremo iudici regio meritissimo etc. domino, domino patrono et fautori meo singulari.

(Eredetije báró Apor István abosfalvi levéltárában.)

61.

Szent-Lélek, 1720. decz. 29.

Báró Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbála, nyoszolyi bírájának, gazdasági dolgokról.

Isten szerencsés új esztendővel áldjon meg.

Mi dolog, hogy én néked egy levelednél többet van esztendeje, hogy vettem, azt is mikor írtad azután egy néhány héttel hozták kezemben, hiszem volt énnékem Istennek hála ott annyi jobbágyom, hogy ennyi időtől fogva béküldhettél volna egy gyalog embert vagy egy lovast. Hogy hogy gondolnád azt te meg, hogy megpróbálnád, hogy egy esztendős hízott sertésimet te húsz forintért eladnád Szamosujvárra, holott eddig egynéhány annyi érő gabonát ettek meg, azért semmiképen el ne add, sem ott semmiféle egyetmásomban kár ne légyen. Ha az útnak rettenetes alkolmatlan volta nem lett volna, ez az esős üdő, az mely mián rettenetes károkot vallottam, itt olyan árvízek voltak, eddig régen kiküldöttem volna; az mi nagyobb, háram egész holnapja rettenetes betegséget vontam, az ilyen akadály sokat tett. Most előre ezen postát odaküldöttem, hogy mindeneket megnézzen, mentől hamarébb, ha Isten engedi, magam embereimet küldöm ki, hogy az odavaló éléseket Zágorig szállítsák, ezenközben úgy dolgozzatok s dolgoztasd az jobbágyot, magatok is úgy dolgozzatok az háznál, hogy bizony számban vétetem, ha Isten engedi, nem eszitek ott az kenyeremet heába, most igen drága az gabona. Maradok

jót kévánó asszonyod:

Kálnoki Borbára m. p.

Sz.-Lélek, 1720. die 29. Decembris.

Külső czím: Nyoszolyi bírámnak Fertán Gligornak írám. Nyoszoly.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

62.

Kolozsvár, 1721. júl. 15.

A kir. főkormányszék végzése báró Apor Péter és Krakai Boldizsár viszálya ügyében.

In controversia inter baronem Petrum Apor supremum iudicem regium sedis Siculicalis Sepsi, Kézdi et Orbai, ac Balthasarem Krakai, sic est deliberatum.

Elsőbben is főkirálybíró báró Apor Péter atyánkfia comparealvan a szék mostani delegatusival edgyütt, kik is egyszersmind a széknek mostani vicekirálybírái, producal holmi irásokot, melyekkel Krakai Boldizsárt szemben fogja, hogy gyilkosnak, tolvajnak, orgazdának pronuntialtatott, egyszóval micsoda malitiosus és infamis ember legyen, a kinek épen szavát és panaszit pro fundamento fel nem vehetni, kivált főtiszti ellen. Mely propositiora Krakai Boldizsár is így replical: ha ő gyilkos, tolvaj és orgazda volt, quo respectu kellett őtöt a székben patialni, sőt a tiszteknek kötelességek hozta volna magával, hogy ellene juridice procedaljanak, mindazonáltal olvastassanak meg az ő punctumi, melyekből, ha inquisitio lészen, per omnia comprobálja, hogy az dolgok nem hogy úgy ne volnának, sőt még nagyobbak is jőnek napfényre. Megolvasván a Krakai Boldizsár az úr főkirálybíró atyánkfia ellen való panaszit is, melyek egyenesen csak abból vadnak, hogy az úr micsoda excessusokat cselekszik, meg nem tartván sokakot magok szabadságokban, illegitime némelyeket szabadságokban háborgat, marhájokot, örökségeket via facti elvészi, ügyököt a községnek nincsen kinek meghallgatni, ellenben abusive a széken rendeletlen expensákot követel mind maga, s mind subofficialissi et alia plura his similia.

Deliberatum.

Megolvasván az két félnek egymás ellen mind scriptotenus, mind penig verbalis panaszit is értvén, melyek, ha nem mindenekben is, mindazáltal egészen semminek nem itiltethetnek, mivel mind az úrnak báró Apor Péter atyánkfiának csendesebben illenek kit-kit tractálni, hasonló képpen Krakai Boldizsárnak is az ő főtisztihez nagyobb submissioval és reverentiával illenék lenni, quia durum est contra stimulum calcitrare. Mindezek a fenn declaralt dolgok úgy látszik potiori parte ex animi passione voltak,

hogysem a dolognak merituma hozta volna magával, hogy azért afféle egymás ellen való szűtoljások *(így!)* és egyszóval minden törvénytelenségek, abususok sopiáltassannak, kiki tudván maga hivatalját, azt igyekezze observálni, et pro ulteriori directione, ac ad invicem bona harmonia observanda, az úr Krakai Boldisárnak, ha miben vétett, remmittaljon, ellenben Krakai Boldisár is, hogy inkább a főtiszt úr maga authoritásában is megtartassék mind magát az urat, vicetiszteit, egyszóval a szék assessorit in publica congregatione sedis deprecalja, ha mit talált volna véteni az úr is gyilkosnak, lopónak és orgazdának ne compellálja, hasonlóképpen subordinatusi s mások is, külömben, ha ki a modo deinceps azt cselekedné, toties, quoties in poena homagiali convincaltassék.

Actum Claudiopoli, die 15. Julii Ao. 1721.

Extradatum per me
Sigismundum Kun
guber. secretarium.

(P. H.)

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

63.

Szeben, 1721. aug. 17.

Gróf Haller Jánosné, édes anyjának báró Apor Péternének: nagyszebeni újságokról, Teleki József leánya lakodalmáról.

Méltóságos Asszony, jó Asszonyom, édes Anyám.

Nagyságod méltóságos levelit lejányi alázatos engedelmességgel vettem, melyből is, hogy Nagyságodnak egészsége gyarapodását értem, azon bizony megvallom, hogy szívesen örülök, legyen hála Istennek s kivánom, hogy az én Istenem továbbra is gyarapítsa az Nagyságod egészségit. Irhatom alázatoson Nagyságodnak, hogy mi is most Istennek hála szenvedhető egészségben vagyunk mind urammal ő kegyelmével együtt. Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint az *hijusz-kölyket* magam felvittem az méltóságos generalisnénak, igen kedvesen vette ő nagysága s háromszor is megköszönte s maga elejiben is beviteté s megkérdezte, hogy mivel él s megmondottam. Az méltóságos generalis pedig harmadnaptól fogva igen rosszul vagyon az hideglelésben; az méltóságos kisasszonyka is igen rosszul

vagyon ugyan az hideglelésben. Az Teleki Joseph uram lejánya lakadalmában is ott volt az méltóságos generalis, ugyanott is ki lelte az hideg; bejövet pedig az méltóságos generalisnéval egy hintóban jöttem; rettenetes sokot beszélgetett velünk, megkérdezte, ha *csizmában járok-e* s megmondtam, hogy cepelusben s maga is megnézte az lábomban; elhigyje Nagyságod édes nagyságos asszonom, hogy olyan kevélység nélkül való asszony, ki nem lehet írni s rettenetesen szereti az magyar úri asszonyokat s mindig kíván velek ismerkedni.

Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint az hintócsinálót elhivattuk volt az iránt az hintó-szék iránt, az kit Nagyságod parancsola s beszéllettünk vele, de maga sem tudja még, hogy mennyijér csinálja meg, hanem ha Isten engedi, az héten végire megyek s Nagyságodat bizonyoson tudósítjuk iránta; az hintó felől Nagyságod méltóságos parancsolatja szerint megtudakoztam az szegény Mikes uram hintóját, de azt mondják, hogy rettenetes lóhalál, én ugyan tudom egy hintóját az szegény úrnak, de az bizony rettenetes alkalmatlan, rettenetesen ráz s döczög s az mint hallottam, az asszony Mikesné asszonyom azt akarná eladni; mi most édes Nagyságos asszonyom Karurman urammal alku(ba) vagyunk egy hintó iránt s ha megvehetjük, Nagyságodnak oda engedjük, csak hogy rettenetes drága, mert háromszáz forint alól nem akarja adni, az való, hogy bizony igen jó, nyugodalmas járó, hogy jobbat nem is kivánhatna az ember s épen Nagyságodnak való volna, másképen is igen jó alkalmatossággal vagyon, mással is kinálnak, azt sem adják alább, maga köz (*így!*) sincsen akkora, nincs is olyan alkalmatos, ha ez fog Nagyságodnak tetszeni, az másikot magunk számára megveszszük; Nagyságod méltóságos parancsolatját mentől hamarébb elvárom, mivel félek, ha későre halad, az másikot eladják. Az öcsém uramék bérmálását pedig bizony, édes nagyságos asszonyom, nem is tudám addig, az míg gyolcsot nem kértek, én bizony most sem tudom, hogy minek bérmáltatták magokot; az úr őnagysága ott volt s elhiszem, hogy ő nagyságának tetszett, hogy megbérmáltassák ő kegyelmek magokot. Az néném asszonynak kivántató kötéset s fátyolt, mihent Isten kiviszen, mindjárt veszek, mert ide be olyan aranyas kötést nem kap az ember, az homlokkötőköt is, mihelyt elkészül, mindjárt alázotoson beküldöm Nagyságodnak. Az Lukács János uram dolgán bizony édes nagyságos asszonom nem kevéssé álmélkodunk s kivánjuk, hogy Isten

edgy óráig is féltem Laczit elhagyni, mint fél az mennydörgőben. Az ilyefalviaknak irattam. Égett bor felől parancsoltam Márton Mihálynak: az gyermekek égett borának is hat ejtel volt héja, azt bizony hét-hét polturán vették ejtelit, praebenda bor felől is meghagytam. Én bizony alig várnám, hogy feljőnél, leginkább Laczikáért. Ajánlak Isten oltalmába.

Nyujtód, 8. Julii 1724.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Külső czím: Az én édes feleségemnek Kálnoki Borbárának adassék.

Ilyefalva.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

101.

Nyujtód, 1724. jul. 10.

B. Apor Péter levele feleségének, gróf Kálnoki Borbálának, családi és gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem!

Három rendbeli leveledre is tegnap nem teheték Csernátonból választ, én az lakadalomból haza jövék, de csak aligha meg nem nyegem; az gyermekeket Istennek hála jó egességben találtam. Az vőlegény, az mint értem, az éjjel oda akarta hadni az menyasszonyt, fel is fegyverkezett volt már, hogy elmenjen; azért haragudott volt meg, hogy az mátkája mindgyárt melléje nem feküttt; másként Istennek hála tisztességesen mene véghez. Busult Henter Dávid uram, hogy ott nem lehettél, de megmutatván az leveledet, hogy mint vagy, maga is reá hajlott osztán.

Ma Sz.-Léleken voltam, az silib előtt kezdette volt meg az víz az gátat, most azt kötik, kompozzák: az Kasoljában[1]) hét kaszás kaszál, két láb földet elvert az szentléleki határban le végig az jég, de nekünk ott nem volt, az mint az Kis Márton keresztje van, attól fogva az hosszú földben levő hariskáig, de annak sem ártott Istennek hála; az kenderünk is valóba megfizetett még az csernátoni ikafalvi, futásfalvi határokon is; az kapu felett való ház ablakja tányériból is meghasított hármat vagy négyet, de nem igen.

---

[1]) Dülő Altorján.

Öreg emberek is azt beszélik, soha olyan időt nem értek négy nap és két éczaka mind volt itt, az Sándor hegye felől irtóztató felleg jött, az avval eszszeütközött, az mely alól jött, mintha ugyan veszekedtek volna; szombaton is rettenetes csattogás volt mindenfelé, itt is lőn vagy négy, de kivált kettő nagy, számtalant rontott az szél, de kivált Markusfalván. Isten őrizheti az határokot az micsodás idők járnak.

Én eleget hívám az lakodalmasokot Sz.-Lélekre, de nem jövének, mert az sokadalomra sietnek Szeredában. Az cseresznyét, medgyet, körtövélyt, s egy rud spanyor viaszszal együtt szépen meghozták, igen köszönöm. Az utolsó két nap Laczikát addig biztattuk, hogy nem félt, még jádczott, igaz dolog az fülit bizony bedugta, az Isten penig ugy atta, hogy éczaka eczczer sem ébredett fel. Királybíró uramnak még Csernátonból írtam az épület iránt; menj végire, ha az generalis commendansnak és m. gubernator uramnak elküldé az leveleimet. Geréb Jósef uramon bizony búsúlnék, ha valahogy el nehezednék. Az kenőt az kosárba le küldte Anniska. Az gyermekek szeretettel köszöntenek, én is most már Torjára általküldöm az öreg aszszonyt, mert az sógornak sem volt ontokja. Isten hozzon jó egességben.

Igaz férjed
Apor Péter mp.

U. i. Jakó András földit is meg hadtam Enyedi uramnak, hogy holnap megszántsák, az kartifiol palántnak nagyobb részit elültették. Az vinczellér most is fenn dolgozott az szőlőben; már 30 kalangyát csépeltek; az szegény méh is megeresztett, jó rajja van.

Nyujtód, 10 Julii 1724.

Külső czím: Az én édes feleségemnek Kálnoki Borbárának adassék Illyefalva.

(Eredetije Br. Apor István levéltárában Abosfalván.)

102.

Nyujtód, 1724. jul. 14.

Báró Apor Péter feleségének, gazdasági ügyekről, házépítésről stb.

Édes Feleségem.

Az gyermekek Istennek hálá, jó egészségben vadnak, én bizony meguntam az kappanságot, egy felé sem merek az gyermekektől menni. Azomba az minap irám, hogy mit

P. S. Édes ngos asszonyom, ha Bándon az urak részről torolna, kérem alázatoson Ngdot, hogy adjon Ngd egy kis írást, hogy hadd engedje meg az tiszttartó, hadd halásztathassuk meg, s adjon valami segítséget, talám Szakmári uramtól az hálót elnyerhetnők.

Irhatom édes ngos asszonyom Ngdnak, hogy uram ő kglme Alparétot nekem adta, hogy én ő kglnek háromszáz forintot adjak esztendejik (!). Tiz hordó bort is adott ő kglme korcsomára, az borokot pedig csak ajándékon adta ő kglme. Már két hordó bort ki is küldöttem oda. Ugy adta ő kglme, hogy pünköstre mindenkor letegyem az háromszáz forintot, de az idén csak felit kívánja ő kglme pünköstre; nem tudom mi nyereségem lesz benne, — az felit pedig Szent Mihály napra. Édes ngos asszonyom az alparéti levelet magunk küldöttük volna el, de bizony az embereink mind szélylyel vadnak. Megírtam, hogy semmit ne késsék az szekér, hanem mihelyt veszi az levelet, mindjárt küldjön Ngtokhoz.

(Eredeti, csonka levél báró Apor István úrnál, Abosfalván.)

60.

Sz.-Udvarhely, 1717. decz. 5.

Ujhelyi Ádám levele altorjai báró Apor Péterhez, fiainak az udvarhelyi convictusba felvétele föltételeiről.

Illustrissime domine, domine baro, patrone et fautor gratiosissime, salutem plurimam et mea humillima obsequia.

Reddita est mihi epistola illustrissimae Dominationis Vestrae, quam ut servus et capellanus debito cum honore percepi. Quo ad primum illustrissimi domini baronis propositum, me praeprimis summas divinae bonitati ago gratias, quod illustrissimos parvulos sanos et incolumes usque in praesens conservaverit, praecorque ex animo, ut eos utque ad debitam maturitatem perducens, bono gloriae suae duce incremento ecclesiae catholicae et emolumento patriae publico, usque in senectum et senicam seros et canos annos perducat.

Et hoc quidam votum meum. Ceterum directe ad propositum ut scribam, illustrissimus dominus baro, ut pote versatus diu in convictibus, optimae scit, quantum pro intertentione annua solvatur a singulis, qui in statu parvulorum illustrissimorum barononum *(sic!)* Apor censeri et haberi

volunt, ad minus nimirum floreni rhenenses 100, ita solvitur Tyrnaiae (si non plus), ita Cassoviae, ita Claudiopoli, ut de Vienna sileam, ubi excepto aureo pro medico, 100 omnino imperiales solvi debent. Juste merito et ego 100 rh. petere possem pro singulis, cum vinum caro pretio emere debeat, licet multa etiam alia, ut pote butyrum, aromata et plura alia non leva summa nobis afferant; nihilominus tamen (si ita illustrissimo domino baroni videbitur) peto pro singulis nihilominus florenos rhenenses 80 et pro famulo triginta. Non videatur illustrissimo domino baroni multum, re vera enim, si omnia computemus, quae annus scholasticus consumit, iustum meum postulatum apparebit et erit. Aliunde illustrissimorum dominorum parvulorum naturam et genium iam nosco, quos utique non sic habere et tractare oportet, uti alibi tractantur et habentur, ut parvulis nimirum die quavis gelataculum et vinum praeter prandium et coenam dari debet ut debebit.

Singulares illustrissimo domino pro nobis communicatis refero gratias, ego quae reddam, non habeo, nisi quod heri audiverim Claudiopoli pestem exortam, multum auspicor an nonne in re sit aliquid, cum nullas inde percipiamus litteras. Sic etiam Cibinio a r. p. Superiore, a quo peste ibidem exorta nullam epistolam habere potui. Salutat humilissime illustrissimam Dominationem Vestram p. Marcus et m. Stephanus Szabo societatis nostrae, quem audeo commendare, et laudare, utpote, qui singulare illustrissimorum parvulorum curam lubens geret, non enim parcit labori, ut iuventus in litteris progressum faciat.

Si illustrissimi parvuli advenerint, habebunt personas pro comoedia quam in bacchanalibus producet m. Stephanus sua iam diligentia compositam et paratam. His me favori et graciae humillime commendo et maneo.

Illustrissimae Dominationis

servus in Christo minimus

Adamus Ujhelyi.

Udvarhely, 5. Decembris 1717.

Külső czím: Illustrissimo domino, domino Petro libero baroni Apor de Altorja trium Sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai supremo iudici regio meritissimo etc. domino, domino patrono et fautori meo singulari.

(Eredetije báró Apor István abosfalvi levéltárában.)

61.

Szent-Lélek, 1720. decz. 29.

Báró Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbála, nyoszolyi bírájának, gazdasági dolgokról.

Isten szerencsés új esztendővel áldjon meg.

Mi dolog, hogy én néked egy levelednél többet van esztendeje, hogy vettem, azt is mikor írtad azután egy néhány héttel hozták kezemben, hiszem volt énnékem Istennek hála ott annyi jobbágyom, hogy ennyi időtől fogva béküldhettél volna egy gyalog embert vagy egy lovast. Hogy hogy gondolnád azt te meg, hogy megpróbálnád, hogy egy esztendős hízott sertésimet te húsz forintért eladnád Szamosujvárra, holott eddig egynéhány annyi érő gabonát ettek meg, azért semmiképen el ne add, sem ott semmiféle egyetmásomban kár ne légyen. Ha az útnak rettenetes alkolmatlan volta nem lett volna, ez az esős üdő, az mely mián rettenetes károkot vallottam, itt olyan árvízek voltak, eddig régen kiküldöttem volna; az mi nagyobb, háram egész holnapja rettenetes betegséget vontam, az ilyen akadály sokat tett. Most előre ezen postát odaküldöttem, hogy mindeneket megnézzen, mentől hamarébb, ha Isten engedi, magam embereimet küldöm ki, hogy az odavaló éléseket Zágorig szállítsák, ezenközben úgy dolgozzatok s dolgoztasd az jobbágyot, magatok is úgy dolgozzatok az háznál, hogy bizony számban vétetem, ha Isten engedi, nem eszitek ott az kenyeremet heába, most igen drága az gabona. Maradok

jót kévánó asszonyod:

Kálnoki Borbára m. p.

Sz.-Lélek, 1720. die 29. Decembris.

Külső czím: Nyoszolyi bírámnak Fertán Gligornak írám. Nyoszoly.

(Eredetije a báró Apor család altorjai levéltárában.)

62.

Kolozsvár, 1721. júl. 15.

A kir. főkormányszék végzése báró Apor Péter és Krakai Boldizsár viszálya ügyében.

In controversia inter baronem Petrum Apor supremum iudicem regium sedis Siculicalis Sepsi, Kézdi et Orbai, ac Balthasarem Krakai, sic est deliberatum.

Elsőbben is főkirálybíró báró Apor Péter atyánkfia comparealvan a szék mostani delegatusival edgyütt, kik is egyszersmind a széknek mostani vicekirálybírái, producal holmi irásokot, melyekkel Krakai Boldizsárt szemben fogja, hogy gyilkosnak, tolvajnak, orgazdának pronuntialtatott, egyszóval micsoda malitiosus és infamis ember legyen, a kinek épen szavát és panaszit pro fundamento fel nem vehetni, kivált főtiszti ellen. Mely propositiora Krakai Boldizsár is így replical: ha ő gyilkos, tolvaj és orgazda volt, quo respectu kellett őtöt a székben patialni, sőt a tiszteknek kötelességek hozta volna magával, hogy ellene juridice procedaljanak, mindazonáltal olvastassanak meg az ő punctumi, melyekből, ha inquisitio lészen, per omnia comprobálja, hogy az dolgok nem hogy úgy ne volnának, sőt még nagyobbak is jőnek napfényre. Megolvasván a Krakai Boldizsár az úr főkirálybíró atyánkfia ellen való panaszit is, melyek egyenesen csak abból vadnak, hogy az úr micsoda excessusokat cselekszik, meg nem tartván sokakot magok szabadságokban, illegitime némelyeket szabadságokban háborgat, marhájokot, örökségeket via facti elvészi, ügyököt a községnek nincsen kinek meghallgatni, ellenben abusive a széken rendeletlen expensákot követel mind maga, s mind subofficialissi et alia plura his similia.

Deliberatum.

Megolvasván az két félnek egymás ellen mind scriptotenus, mind penig verbalis panaszit is értvén, melyek, ha nem mindenekben is, mindazáltal egészen semminek nem itiltethetnek, mivel mind az úrnak báró Apor Péter atyánkfiának csendesebben illenek kit-kit tractálni, hasonló képpen Krakai Boldizsárnak is az ő főtisztihez nagyobb submissioval és reverentiával illenék lenni, quia durum est contra stimulum calcitrare. Mindezek a fenn declaralt dolgok úgy látszik potiori parte ex animi passione voltak,

contractust csinálunk. Megvallom, bizony ki nem írhatom magam is, mint búsultam azon az nyavalyás Szabó Joseph fiacskáján, de az mint hallom, hogy *az mely eb eczczer általuszszá az Dunát, másszor is megpróbálja.* Kurvának csak kurva az dolga. Én írtam brassai biró uramnak, de azt is megírtam, hogy a specificatiot magad küldöd be, ugy az mész iránt is, ha véghez viheti Sz. Iványi uram. Ha véghez nem viheti, csak egyébb vásárlást adgyanak, inkább megadom az árrát az mésznek. Egy katlan meszet igaz dolog elhoztak az miklosvárszékiek, de az mint látom oda bizony még sok mész kévántatik. Az brassai birónak penig küldd el jó idein az levelem, mivel egyébb dologról is írtam, az meszet bizony nem drágálom. Az mely mész elmaradott volt, az nagy szekér most az alá is elmegyen. Az előpénzt, az kit az mészre adtál, Isten felhozván [meg]adom. Bizony megvallom, örömmel értem másoktól is, mely [szorgal]masan dolgoztattál. Ha eljöttél volna, bizony abban vagy kevés, vagy semmi sem tölt volna. Bizony akarnám, ha az héten elvégezhetnék, hogy feljöhetnél. Csudálkozom, hogy azt írod, az sendelynek megadod az árrát, mintha nem közönséges volna. Soha sem szeretem azt az enyim, s tied, ha az többit vitetted volna, sem bántam volna. Csak éppen írj orbai királybiró urnak, hogy én is sendelyből annak ideiben meg nem fogyatkozzam, mivel az kőmives azt mondgya öt hétre elvégzi, és az idén mindent el akar végezni csak kővel győzném. Akkor nekem is megkévántatik az sendely, mert azon kivül is mindent Torján sendely alá akarok vetetni. Tudósíts, mikor jöhetsz fel. Csudálkozom, én az aratót kaszást kérten-kéri Borta uram, mégis nincs öt köböl buza. Azért bizony kölcsön ne kéress, ha penig le találod tétetni Kosolnik uramtól, az quietantiát Galacz nevire kell kivenni. Még ma, s holnap estig elvárom az m. generalis uram levelit. Ha nem érkezik, csütörtökön vagy pénteken csak megindíttom Moldvaba az postát. Hosszas de atyafiságos írását látom Ferrátiné asszonynak; bizony nem tudom kigondolni, azt az más recipét ki írta. Laczikának csak edgy néhány csepp vagyon az orvosságában, eczczere sem elég. Spanyol viaszszot is hozzon Brassóból Sz. Iványi uram, mert az kit küldtél vala, majd elfogy. Két köböl prebenda búzát kiadtam Sz. Léleken, s egy köböl ebéd vékát, de annak az átkozott cséplőknek ketteit soha reá nem vehetni, hogy csépeljenek. Kivált az az szabad ember, s Fábján György azt mondotta: [ha] csépel, éhhel hal meg, ha az heti szolgálatot elengedik, úgy csépel, de arra most lehetetlen, másként az mondja: akár

verjék, akár mit csináljanak, de tőlle lehetetlen. Az öcscse penig igen az kurvák után vetette magát.

Az illyefalvi bírónak mond meg az én szómmal, ha az királybiró szavát nem fogadgyák, ugy hiszem megfogadgyák az németét, mert azt írja nekem az generelis, bizony meg lövődöztet bennek. Az tyúk s egyéb mind attól az dögtől döglik. Eddig az uj szolga Torján jól viselte magát, valamint ezután, Lajos tagadatlan elébb eb lábán jár, már mezitláb van. Güdör Mihály urnak, hogy négy kaszást adgyanak, meghadtam. Az Jakó András földit is, hogy megszántsák. Gelenczére is edgy órán általnyargaltatom az itt való bírót.

Akarom, hogy vigan töltöd oda alá az időt, én itt csak kuttogok. Az Isten őrzötte csak, hogy tegnap éczaka mind el nem ment az bor Torján: lepattogtak az abroncsok. Az kis pinczében való borodnak penig az szu kifurta az oldalát; bizony az míg hír lett, ment el nyolcz vagy kilencz vider, úgy csinálták be osztán az oldalát. Az gyermekek szeretettel köszöntenek; Laczika azt irattya, hogy ő egyebet nem irat, hanem egességet kéván. Az leveleidet mind az almáriumba tartom. Az gyermekek inassa ír Kolosvárrul 7. Julii. Istennek hálá egességben vadnak, erőssen is tanyíttya őket mind p. Rajcsányi uram, mind az subregens. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter.

Itt olyan hidegek járnak, hogy én bizony most is fázom. Látom Mikes Ferencz úr is szépen ír.

Nyujtód, 17. Julii 1724.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

105.

Nyujtód, 1724, jul. 22.

Báró Apor Péter levele feleségének, gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem. Bizony megvallom, várlak vala ma haza, mert noha Istennek hála az gyermekek máskép jó egességben vadnak, de Laczika az lépit erőssen fájtattya. Ma által akartam vinni Osdolára, hogy itt mise nem lőn, de az lépe fájdalma miatt az nadrágot fel nem vonhatá. Osztán *popiummal (így!)* megkenettem, jobbacskán lett, meg

nem engedem, hogy felkeljen ma. Osztán csak Anniskával rugaszkodám által, ott sem merék mulatni, edgy kis misét hallgatván haza jöttem. Elgondolom ugyan, hogy ha eljösz, az munka félbenmarad. Sz. Léleken az mai innepet felszabadították. Én jó szívvel kappankodom még, csak Laczika roszabbul ne legyen. Hogy penig olyan szaporán mentek, azt valóba akarom. Az sz. léleki malom ebül vagyon, kül új, az belső része egészben oda vagyon. Ott bizony az aratásra nem őrölnek, ha meg nem csinálják; talám az setét erdőből is vihetnének hirtelen fát; én ugyan meghadtam, hogy hétfün fát vigyenek, és ha lehet megcsináltatom. Több esztendeinél hogy az malomkövek Gidófalván hevernek, az árrát régen megadtam, valahogy találnátok módot az felhozásában, mert az kövek sem jók. Bár csak Dálnokig vagy Albisig szállíttatná fel királybiró uram. Az cselédnek edgynek sincs bocskora, én vettem volna pénzzel, de azt mondják hogy volna ott, de én nem tudom hol, mezitláb egyfelé sem küldhetik az cselédet. Én is már látván, hogy fel nem jösz, hacsak Laczika rosszabbul nem leszen, hetfün megint megnyargalom mind Torját, mind Sz. Léleket, Isten velem lévén, az Kasolyában kilencz öl kazalt raktanak, az több füveket is alkalmasint levágták, csak takarhassák. Azután tudósíts, hogy hová rakassam, mert én nem igen jovallanám kert nélkül az csürkertben, mert ott azelőtt is igen elgázolták. Tegnap volt idegen kaszás négy az malom kertben, de holnaputánra többet hajtatok. Én azt is csak azt jovallanám raknák ott be, s az víz mellett levő szénát is raknák oda egy jó kazalba. Már az torjai házakot is az két alsót lepadolták, már megyen feljebb feljebb az munka, még az héten feles kőmives fog dolgozni, de azután, hogy az nyári dolog bejő, csak három-három kőmives fog dolgozni, mert soha bizony aprómívessel többet az nyáron el nem győzök. Az téglát is erőssen vetik, s kétfelé bajos az apró munkás, penig még az torjai házhoz sok kaszálló héjja, bizony ide is sok. Azt az átkozott Christofot vasba kelle veretnem, mert csak ivutt, s annál az kurvánál hevert, hétfün is szépen megintém, s előtte megparancsolám, hogy halálra veretem az falusbírót, ha kurvával együtt meg nem fogja. Mihelyt eljöttem, újolag mindjárt ment ahhoz az kurvához, szeredán is mind ott ivutt, az kurvával edgyütt megfogták, én is bizony vasba veretém. Itt is vala vagy két nap meleg, de most megint olyan hideg van, hogy mente nélkül nem járhatok. Mindenfelé beszélik azt az jeget, az lázárfalvi határt is elverte. Én nem tudom hova lőn el Apor Farkas uram

és Lukács János uram. Csak rebegek az tövisi és méhesi határok iránt, mivel azt mondják, mind Fejérvár felé, mind az Mezőségen nagy jég volt. Kövesdet, Ohábát, Galaczot Isten megőrizte, azt sem tudom, maradhata-e meg az az kevés szőlő Sz. Mártonba. Sz. Iványi uram igen is menjen be Brassóba, mert telten telik az idő, majd ki kell mennünk, s rongyos az cseléd. Az gyermekek szeretettel köszöntenek, s kivált Laczika annyit emleget, magam is megszántam már. Az káposztát kedvesen veszem, Sz. Léleken, Torján is már majd van akkora fő, én edgy néhányszor megparancsoltam, hogy kardifiolit vigyenek le, én is sajnálom magamra enni, s elvesz. Most is ugyan hoztak által vagy hármat, az télinek is nagyobb része megfogont. Isten hozzon jó egességben. Az bocskor felől sietve tudósíts, hogy vagy pénzen vegyek, vagy had adgyak, az munka had folyjon.

Igaz férjed

Nyujtód, 22. Julii 1724. Apor Péter m. p.

Olyan szép pujka fiuk voltak itt, mind várálak reá, az az eb poczem *(így! póczegér = patkány)* rendre ölögette.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

106.

Illyefalva, 1724. jul. 22.

Báró Apor Péterné férjének, gazdasági és családi ügyekről.

Édes Uram.

Kegyelmed levelét tegnapelőtt szeretettel vettem, mint hogy az ember siet, s más bizonyos emberem nem volt, sietve kellett iratnom, kegyelmed levelére is választ nem tehetek egészen. Már itt Istennek hálá a házat meggerendázták, beszarvazták, megléczezték, sendelyezni is kezdték, az istállót is megfedték, csak az Isten adja, bár csak edgyik házat is megpadoltathassam s megtapasztathassam, én is mindjárt felmegyek, de hogy vasárnapra felmehessek, a lehetetlen. Az Isten tudja mind sietek, de ez az sok innep vet el a munkától, itt olyan rettenetes melegek kezdenek lenni, már a minapi nagy szélvészben, azt beszéli Rofai István uram, a bibarczfalvi erdőn olyan jegek hullottak le, mind egy-egy kenyér, Szabó István is most érkezett onnan kűl, ő is beszéllette, micsoda rettenetes jégesők voltanak odaki, a

szőlőt is igen megrontotta. Az gyermekeknek Istentől szerencsés életet jó egességet kivánok, már Szentiváni uram is bemegyen, ha Isten engedi vásárlani Brassóba, minthogy a jövő hétre igazította volt a vásárlást biró uram; vagy két fő ide való káposztát küldöttem kegyelmednek. Ezzel Isten oltalmába ajánlom kegyelmedet.

Kegyelmed

igaz hütös társa

Kálnoki Borbára m. p.

Illyefalva, 22. Julii 1724.

Külső czím: Tekintetes nagyságos Apor Péter uramnak, nekem édes uramnak ő kegyelmének írám.

Nyujtód.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

107.

Nyujtód, 1724. jul. 23.

Báró Apor Péter feleségének, gazdasági és családi ügyekről.

Édes Feleségem.

Leveledet, melyet tegnap írtál, szeretettel vettem. Anniska Istennek hálá jó egességben van, Laczika csak fájtattya az lépit, bizony gyengécskén vagyon, közel sem eszik ugy, mint eddig. Az éjjel ugyancsak jól aludt, másként minden nap kétszer megkenetem, de csak bádgyadva van, talán Isten adná jobban lenne. Ugy hiszem az rosnyai tolvajokra, ha meghallja m. generális uram, leszen gondja. Mikes Ferencz uram mihelyen érkezett, mindgyárt küldötte ide Jakó Istvánt. Ha csak Laczika rosszabbul nem leszen, reggel én is Torjára rugaszkodom, onnét Sz. Lélekre, s magam is meglátogatom. Az Havasalföldiben oly szűk az kenyér, ugy hiszem, bizony megdrágodik Erdélyben is. Én bizony alig várnám, hogy ott az munkát elvégeznétek, mert csak rebegek, ha ez az gyermek rosszabbul talál lenni, én orvosságát nem tudom. Szent-Iványi uram ha megjő Brassóból, és az munkát végezhetitek, ha csak az gyermekért is siessetek fel, mert már az aratáshoz is az jövő héten hozzáfognak. Én sohasem tudom Lukács János uram hova lőn, csak rebegek, ha odaki az jég kárt tett, az tegnapi levelemre mind várék választ. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed

Nyujtód, 23. Julii 1724. Apor Péter.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. Illyefalva.

Hátjegyzés: Réttyi biró vidd meg Illyefalvára sietve sub poena flo 24.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

108.

Nyujtód, 1724. jul. 24.

Báró Apor Péter levele feleségének, gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem!

Laczika Istennek hálá az estvétől fogva jobban vagyon, Anniska egészségben vagyon. Leveledet nem vehettem, ha veszem, bővebben írhatok; mondák ugyan, hogy megjött Kozma László, de még az levelet meg nem adá. Annak az istentelen Varró Pistának semmi hasznát nem vehetik, csak iszik, én már iránta haza várlak, ma lévén Torján, Szent-Léleken. Torján alkalmasint megyen az ház, lassan az mezei dolog; Szent-Léleken szép kazalt raktak az Kasolyában, ma az székből 12 kaszás van, hata az polyáni réten kaszál, hata az malomkertben, Szabó Joseph van ezekkel, ha jól forgódik, ma kevés marad, mivel szombaton is kaszáltak benne az takarókkal Enyedi uram, az jobbágyokat elé nem vehették, de ha haza nem jősz, eléveszem én. Mikes Ferencz uram ma kezdett arattatni, bizony az mienknek is majd ideje; én ugyan Torján s itt az jövő héten kezdem el. Tudósíts, mikor akarod elkezdetni, hadd tehessek dispositiot. Mikes Ferencz uramhoz akartam menni, s az uton találtam elől. Méltóságos commendirozó generalis uram ő excellentiája levelit az estve vettem, melyben írja ő excellentiája, hogy az colosvári confluxuson jelen kell lennem, az mint veszem eszemben, nem sokára leszen, alig várnám, hogy Szentiványi uram posztót hozna, hogy tisztességesen mehetnék.

Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Nyujtód, 24. Julii 1724.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. Illyefalva.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

109.

Illyefalva, 1724. jul. 26.

Báró Apor Péterné levele férjének, gazdasági és családi ügyekről.

Édes Uram!

Kglmd levelét szintén az estve kedvesen vettem. Bizony megvallom, alig hinném, hogy az Isten felvinne innét; vagy készíthetem vagy nem a hátramaradott részit. Ha holnap nem is, okvetetlen pénteken, ha az Isten velem leszen felmegyek. Az Isten tudja mennyit busulok Laczika nyavalyáján; az erős kenés neki nem jó, hanem csak gyengén kell kenni meljit, hátát, hasát had kenegessék evvel az *rutás kenővel* s egy kis savanyóvizbe had feresztenék meg. Talám megrándult, szökött vagy mi s abba járt úgy, vagy pedig az a sok reggeli büszült vizleves s tehénhuslé árt neki, nem volna jobb a száraz kenyérnél neki reggelenként. A hasát pedig kössék be egy kis borba főtt komlóval. A bizonyos, Mikes Ferencz uram nem láttatik lenni most, mind azelőtt, valameddig tart. Lukács János uramot magam is csudálom hova lett, nem úgy a jószágért, mint az gyermekeimért kivánom vala, valamit hallani felőllök. Én még olyan levelit kglmdnek nem vettem, a melyre választ nem tettem, nem tudom melyik felől ír kglmd. Szintén igen jó formában az kereszténfalviak a meszet viszik fel Torjára, huszonegy mázsa, jó formába mérjék, had szerezhessék meg is. Minden mázsába huszonnégy-négy öreg véka, a mint minap is írám mázsáját tizenhét sustákért s két poltráért viszik oda s négy oláh izlotot előpénzt adtam. Minthogy negyedik esztendőtül fogva a bótunk is csak úgy volt Brassóba, a cselédünknek is rettenetes drágán sütötték a vásárt a nyakokba a brassaiak; addig mondának, rávének, mennyek magam bé, had essék helyesebben. Én bémenék, hétfőn délután érkeztem, az estve ismét hazajöttem, a mit lehetett vásárlottam, de mindhogy mind az szénarétre voltak, inkább kiki sokadalomba s ki *Havasalföldibe*, közel sem kaptam a mik kellettenek volna. Biró uram felfogadta, ezen meszes embereknek megfizet, le is irattam ő kglminek, mi formában alkudtam vélek, csak kglmd már adjon egy kis írást nékik, hogy felvitték s mire ment s fizesse meg ő kglme. Az boltba majd minden elveszett. Én ugyan arra nem érkeztem, hogy mindent megnézzek, hanem csak két ládát nyitottam volt ki. Az mlgos gyenerális s gyenerálisné nagy böcsületet tettenek nekem s

más böcsületes emberek is örültek, hogy már egyszer bementem volt oda. Bánták is, haragudtak is, hogy oly hamar kijövök, de szinte megunnya az erszényem az sok idestova való költésset. Az gyermekeknek Istentől szerencsés életet kívánok. Laczika jól viselje magát, a mit lehet viszek neki. Ezzel ajánlom Istennek kegyelmes oltalmába kegyelmedet.

Kglmd

igaz hütös társa
Kálnoki Borbára m. p.

Illyefalva, 26 Julii 1724.

Kívül: P. S. Rettenetes bajba vagyok. Lejövet elrontották a konyhaszekérnek a kerekeit, meg nem tudom csináltatni. Az sok fühordással elrontották azok az istentelen kocsisok otthon. Anniskának Istentől idvességes Szent-Anna asszony napjait kévánok. Eléggé bánom, hogy otthon nem lehettem ma. Geréb Józsefné asszonyom semmivel nem tudott kedveskedni neki, hanem egy pár kést küldött ezen nap.

Külső czím: Tekéntetes, nagyságos Apor Péter uramnak, nekem édes uramnak ő kglmének írám szeretettel. Nyujtód.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

110.

Kolozsvár, 1724. nov. 11.

Báró Apor Péter feleségének, fiaik Nagy-Szombatba érkezéséről.

Édes Feleségem.

Akarálak hirtelen tudósítani, mert tudom, hogy várod. Pater Csernovics uram levelit vettem, szintén most el is küldöttem volna, de az posta siet, hanem első alkalmatossággal elküldöm. Az fiaink Istennek hálá 30 Octobris délután öt óra után szerencsésen, vigan, jó egességben beérkeztek Nagyszombatban. Első alkalmatossággal elküldvén az pater Csernovics uram levelit, meglátod, mint fogadták, mert igen siet az posta, le nem írhatom; jesuita nem ment volt Egerből, hanem az pater gárgyán, az minoritáké, edgy böcsületes patert küldött volt el velek, az jövő postán meg is köszönöm. Nem tudhatom, voltak-e Budán vagy sem; örömedre csak ezt akarám előre megírni, mert az pater Csernovics uram levelit, az míg választ nem írok, el nem küldhetem, de ma választ írok s azután elküldöm. Bizom Istenben, az noszolyi dologban is jót fordítok edgyet, penig hogy

itt vagyok, mert könnyen hadnák, kedden elé fog kelni. Köszöntöm az gyermekeket. Ajánlak Isten oltalmába

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Kolozsvár, 11. Novembris 1724.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

111.

Kolozsvár, 1724. nov. 15.

Báró Apor Péter levele feleségének, gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem.

Az régi szeretőd im levelet adott, hogy Károlyvárig az borokot, az kiket Hunyad vármegyében vesztek, felszállítsák, azért maga is Lukács János uram találja meg az v. ispánt én szómmal, a possessor urak is megedgyeztenek. Nekem most semmi ujságom nincsen, az miről tudósítsalak. tegnapi levelemben. az mit tudtam, megírtam. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Kolozsvár, 15. Novembris 1724.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. Tövis.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

112.

Jászvásár, 1724. nov. 19.

A moldovai vajdáné báró Apor Péternének, a nála sütemények készítését tanuló gyerek visszaérkezése alkalmából hálálkodik s emlékül két, aranynyal átszött selyem szövetet küld.

Illustrissima domina Comitissa, Amica et Vicina observandissima.

Reversus est incolumis ad nos puer, quem pro ediscendis nonnullis artibus necessariis illuc mittendo, amicitia vicinoque ejusdem freta affectu illustrissimae Dominationis Vestrae favori ante annum recommendaveram, qui cum sat instructus in omnibus desideratis, et juxta desiderium nos-

trum visus sit, congruum omnino duxi, tam pro insumpto in ejusdem instructione fatigio, quam pro humanissima eidem exhibita hospitalitate, decentes habere Illustritati Vestrae grates, cui interim in contestationem sinceri vicissim erga eandem amoris nostri, binas materias sericeas auro textas offerimus, easque ut aequi bonique consulat, desideramus. Quod si aliquid occurreret in his partibus, ubi meae partes desiderarentur, omnem possibilem promptitudinem ab Illustritate Vestra requisita sponte offero, cui interim cuncta fausta apprecando, maneo

Illustrissimae Dominae Comitissae

ad amica officia paratissima

Anna princeps Moldaviae m. p.

Jassiis, 19-na Novembris 1724.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

113.

Darlacz, 1725. jan. 4.

Báró Apor Péter levele feleségének, Kolozsvárra az országgyűlésre menő útjáról.

Édes Feleségem.

Én eddig Isten tudja micsoda bajjal tudtam jőni, mind az gonosz út miatt, mind az vizek miatt; már csak megyek az mint lehet, lehetetlen volna neked most utaznod. Az pater rector uram levelit az ablakon felejtettem, tedd el, hogy más ne lássa, azonba ha pater rector uram fog írni, szakaszd fel és az egy pater prior uram olvassa meg s ha valamit ír vagy az úrról Haller János uramról, vagy az szegény Haller László uram árvái felől, az mint hogy fog is írni, arról tudósítsad hamar az urat Haller János urat; ha *Nagy-Szombatból* levelek jőnek, azokat is csak szaggasd fel s mikor az posta bejő, akkor beküldheted; ha *kancellarius* uramtól vagy *Bécsből* levelem érkezik, inkább magadnál tartsad, az míg vagy Isten kihoz, vagy bizonyos ember jő.

Az korcsomaháznak avagy vendégfogadónak mennyi fenyő gerenda, szarufa, lécz s egyéb fa, deczka, sendely kévántatik, úgy hány lóra való istálló, valamely mesterembertől menj végire s az specificatiot küldd be, ha lehet, beküldök Gyergyóba előpénzzel együtt s megalkudtatom,

hogy tavaszszal hamar hozzák le az vízen. Bécsben is kell az iránt írni, ha Isten kihoz onnét felől, az mely borokat Bajomba vettek, valóba jó édesek; még semmi bort Torjára nem vittek; az gyermekeket atyai szeretettel köszöntöm.

Adja Isten mindnyájokat lássam jó egészségben.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Darlacz, 4. Januarii 1725.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. Tövis.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

114.

Darlacz, 1725. jan. 4.

Gróf Haller János levele anyósához, báró Apor Péterméhez, az öcscse, gróf Haller László árváiról.

Méltóságos Asszony! Nékem nagy jó Asszonyom Anyám.

Kivánom Istentől ő szent felségétől, hogy az béállott új esztendőnek mind eleje, közepe s fogyta s minden része, az asszonynak mindennemű testi és lelki áldásokkal örömmel teljesen tündököljenek. Az úr is Istennek hála, tegnap estvére szerencsésen ide érkezék, noha bizony nagy bajjal, a mint látszott, az útnak fertelmes volta miatt; ugyan éppen meg is tanálta az úr az utazásnak idejét; a mely levelet pedig innen íra az úr, ezen alkalmatossággal az asszonnak elküldöttem, reménlem, hogy megírta azt az asszonnak, melyet nekem is hagyott, hogy megírjak, tudniillik, hogy ha pater rector uram levele fog érkezni oda, felszakasztván az asszony és pater prior urammal elolvastatván, a mi engemet s az árváit szegény öcsémnek [1]) illetik, azt nékem ne terheltetnék megírni az asszony s recommendalom is alázatoson az asszonnak, ha azon levélnek azt az czikkelyeit pater prior urammal leiratja az asszony úgy is jó leszen. Vannak nékem jóakaróim azon dologért, mint az asszonnak az harangért.

Az innepeken Teleki uram Szebenbe lévén, az fiú árva [2]) is véllek lévén, ott is fogtak nyelveskedni s talám az méltó-

[1]) Gróf Haller Lászlónak gróf Bethlen Katától született gyermekeit érti.

[2]) T. i. gróf Haller László fia gróf Bethlen Katától, aki akkor gróf Teleki Józsefnél volt.

ságos generálist is informálni, a melynek minden órán jobban végére megyek. Az fijacskát első napján az innepnek az jesuvitákhoz küldették misére s magokot is meglátogattatták, másnap pedig az franciscanusokhoz; micsoda pókhálót vet az emberek szemei eleibe. Az leánykát betegen hagyták volt Sorostélyon, de azon betegen is Kercsesorára fogták indíttatni; kivánnám inkább most, ártatlan korában halálát, mintsem valami formán abba a vakságban való felnevelését látnom.

Semmi újsággal az asszonnak most udvarolni nem tudok, hanem, hogy rettenetes nyomoru üdőnk járt mindeddig, valamint ezután talám az idén sem rakathatunk jeget, mint tavaly. Ezek után ajálván magamot az asszony tapasztalt méltóságos anyai gratiájában, maradok

Méltóságos asszonnak

alázatos szolgája
Gróf Haller János m. p.

Darlacz, 4. Januarii 1725.

Külső czím: Méltóságos asszonynak, gróf Kálnoki Borbára asszonynak, nekem nagy jó asszonyomnak anyámnak alázatoson.

Tövis.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

115.

Kolozsvár, 1725. apr. 12.

Báró Apor Péter levele feleségének, gróf Haller János csíki főkirálybiróságába beiktatása elökészületeiről, családi és gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem.

Áldassék Istennek szent neve, noha még nagy titok, mindazáltal az Haller János uram dolga bizonyoson megvagyon az tisztség [1]) iránt, én azért, hogy eszekben ne vegyék, csak azt irtam mind Csíkban, mind Háromszékre, hogy nagy urak jőnek hozzám Csíkban, azért Torján készítsenek vagy 12 köböl fejér czipónak valót, vagy tiz veder égett bort, az átalagok legyenek készen bornak, lakatos csináltasson olyan öreg fazokakot, mint az torjaiak, vagy tizenötöt,

[1]) T. i. a csíki főkirálybiróság.

egyébb fazék is legyen készen; mivel penig te tudod, hogy minden mi kévántassék, tégy magad is rendelést, de úgy hogy eszekben ne vegyék; Haller uram is küld vagy három hordó bort be, ha lehet bizony megmutatom, hogy az én gyermekem van nála.[1])

Még az bécsi resolutiók le nem jöttek, mindazáltal ugyancsak van dolgunk. Az úr Petki uram és az atyafiak kévánnának veled szólani s az leveleket tovább is látni; ha egy kevés fü lesz, én nem bánom, ha bejősz, mert most bizony lehetetlen járni, mert az marhának csak nem kapni enni, azért is az fekete lovakot Méhesre küldöttem, hogy egy nehány nap mulva vigyék csak Tövisre, tudván, hogy az fakó lovakkal is vasárnapra oda érkeznek s kevés az szalma; csak kérlek, ha már hozzá kezdettünk, félbe azt az házat ne hagyjuk, mivel az egész ország tudja, csak gyalázatomra sem hagynám úgy; az harmadik házat is, az mint lehet csak csináltasd meg, talám már sendelylyel, fával érkeznek az Maroson.

Az Apor Lázár öcsém uram kis fia, Mihok meghalt. Wesselényi uram házát felverték volt itt valami tót deákok, az kik két holnapig az úr mellett laktak és az házat egészben kitanolták volt, és mikor az úr innét kiment, felvervén az házat, feles ezüst-arany portékáját vitték volt el. Pesten fogták el őköt, de az egyetmásnak jobb részit elvesztegették.

Én az fiaim felől semmi levelet nem vettem, reménlem, hogy az Teleki Joseph urammal való dolgának is Haller uramnak jó vége leszen az . . . .[2]) felől biztatnak. Az gyermekeket atyai szeretettel köszöntöm; az Istenért az építés az markunkba ne szakadjon, mert bizony bánnám. Az postamester urammal való dolgomban is bízom, Isten boldogít, mert némely urak igen jól felvették, holnapután be fogom az memorialisokot adni; az harang és öntözés felől nagy hallgatás van, de ha reám találják bízni, bizony satisfactiot kérek. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Az posta menjen sietve Háromszékre, mert siető igen az dolog, az miért megyen, ne tartóztasd. Az fiaim levelit is az posta szintén most hozá nekem, semmit egyebet nem írnak, hanem hogy egészségben vadnak; az neked szólót elküldöttem, Molnár János levelit hirtelenségből felszakasz-

---

[1]) Felesége báró Apor Zsuzsánna volt. — [2]) Kiszakadva.

tottam, de el nem olvastam. Lestyán is mit írjon, megláthatod.

Kolozsvár, 12. Apr. 1725.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a báró Aporcsalád altorjai levéltárában.)

116.

Kolozsvár, 1725. apr. 14.

Báró Apor Péter levele feleségéhez, családi és gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem.

Haller János uramat már méltóságos kancellarius uram, mint csíki főkirálybirót, úgy köszönti, azért már csak az jószág lenne, merről azt irja, hogy jó idein vegye kezeihez, azért lássad, ha oda adod az tiedet, én mindjárt az enyimet resignálom [nekik], mert látja Isten egyéb nincsen az elmémen, hanem az fiaimra nézek csak, én penig bizony az enyimbe csak annyit szólok ezutáu, mint az másikba szólottam eddig; erről való válaszodat elvárom. Az úr Petki uram mondja, hogy az az gondviselő lágy, igen jámbor ember, az úrnak Bálintith uramnak majd mindene felfordult miatta, azért adjunk valamit neki s ha más jobbat kapnál, tennénk mást; az feleségit is jó nagy barátságosnak mondja az úr. Az mint az Márton Mihály leveliből látom, igaz proféta voltál, hogy Marti János felzavarta az korcsomát, mert azt írja, hogy az mely hordó bort tavaly az korcsomára vettek, tőlle kéri az görög az árát; én megírtam, semmit se adjon, az mig be nem megyünk, akkor tudom eligazítod, azért láttad, mit parancsolsz arról. Az nyujtódi házaknak az delineatioját kiküldötte Boér István uram, im neked elküldöttem, én azt irtam Boér István uramnak, hogy az zabolai házaknál legyenek valamivel kisebbek, hadd győzzék az gyermekeink is sendelylyel, azonban az öreg asszony háza nem kell, hanem csak legyen négy ház, [egy] az egyetmást tartó kamara s az leányok házából legy[en egy az] kertben; én azért küldöttem ezt is el, hogy kedvedet [nem akaro]m szegni, hanem az mint te szereted, úgy csináltasd. Boér István uramnak megírtam, azért megláthatod, mit írtam, irass magad, az mint szereted, bizony nem bánom, sőt azt akarom. Az mint eszembe veszem pünköst minket

itt ér; lesz időd Tövisen az építésre, csak kérlek gyalázatunkra az markunkba ne szakadjon, mert hogy az országba elment az híre, bizony sokért fel nem venném, ha mások megkaczagnának, kivált olyan ország utjában lévén; vendégfogadósra is jó idein gondunknak kellene lenni, már Isten talán fűvet is ád, az három rendbeli lovak is ott lesznek, avval is segéltheted magadot; az tavasz vetésen is legyenek rajta. 6. aprilis Háromszéken szár közepig érő hó volt. P. Csernovics uram levelit, melyet husvét másodnapján írt, szintén ma vettem, az fiaink egészségben vadnak, igen jól viselik most magokot; mindennek eleget tesznek; azt írja, hogy ne hirdessük, hogy az apja meg ne tudja, soha tovább nem tarthatta az Szőcs fiát, husvétra p. Kolosvári uramnak csak meggyónt. Köszöntöm az gyermekeket és ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Kolosvár 14. Apr. 1725.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

117.

Kolozsvár, 1725. apr. 20.

Gróf Haller János levele anyósához, br. Apor Péterméhez a csíki főkirálybíróságról, a katholikusoknak a guberniumban többségre jutásáról stb.

Méltóságos Asszony! Nékem nagy jó Asszonyom Anyám.

Kivántam az asszonynak tartozó kötelességem szerént levelem által alázatoson udvarolnom, mely is hogy örvendetes friss jó egészségben tanálhassa az asszonyt, méltóságos házával együtt, szűvesen kivánom. Hogy eddig is kötelességem szerént nem udvarolhattam irásom által az asszonynak, alázatoson bocsánatot kérek, mert sok alá s fel való futkározásom s udvarlásom eltöltötték az üdőt. Minthogy már Istennek kegyelmességéből az *csiki tisztség* dolga bizonyos, látom az asszony feleségemnek irott leveléből, hogy igirt anyai gratiáját a jószág iránt [1]) ajánlani méltóztatik, melyet

[1]) Érti a somlyai jószágot.

adja Isten életem fogytáig alázatoson szolgálhassak meg alázatoson az asszonnak. Gottlib iránt mit ír Marti János uram az asszonnak, láttam, alázatoson köszönöm az iránt is gratiáját az asszonnak és a mig idebe töltjük az üdőt, ő is addig talám általesik az fundamentumán az szentléleki munkájának, csak kérem mégis alázatoson az asszont, hogy ne terheltessék tovább is parancsolni iránta, hogy meg ne másolná szavát.

Semmi újsággal innen az asszonnak udvarolni nem tudok, hanem egy idevaló praedicator praedicatio közben, ő is sirva, sirásra indította az községet s hallgatóit, azt hozván elé keservesen, hogy nem egyébért leskődik ez az fekete szakállu fekete barát, hanem hogy azt várja, hogy az *farkas utczai templomot elfoglalják* s ő mehessen belé; így siratta s sirattatta meg hallgatóival üdőnap előtt templomokot. Adná az Isten, hogy igaz prophéta lehessen. Az napokban méltóságos *püspök* uramat, az urat Kornis István uramat s Bálintith uramot beesketék a méltóságos gubernium közé, *már Istennek hála többen vannak pápisták benn, mint más vallásuak.*

Ezek után ajálván magamot az asszony tapasztalt méltóságos anyai gratiájában, maradok

Az méltóságos asszonnak

Kolosvár, 20. Apr. 1725. alázatos szolgája

Gr. Haller János m. p.

Külső czím: Méltóságos asszonynak gróf Kálnoki Borbára asszonynak, nekem jó asszonyomnak anyámnak alázotoson

Tövisen.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

118.

Kolozsvár, 1725. ápr. 21.

Báró Apor Péter levele feleségének, gazdasági ügyekről.

Levéltöredék:

Rápoti Sigmond uram itt van, az levelet megadtam. Atyai szeretettel vettem az Anniska és Laczika köszöntésit. én is köszöntöm. Ajánlak Isten oltalmába; adja Isten, nemsokára lássalak jó egészségben.

Hát pünköstig nem volna-e jó megnyargalnod az

[illegible] ma itt két tervben is nagy [illegible] vár. Nekem az volna az szándékom, hogy ha gyűlés előtt bár csak egy héttel szabadulhatnék is innét, [illegible] Istenhível *Szent-I[illegible]*, N[illegible] *M[illegible]*, mert látom és hogy az magunk szemére az lesznek [illegible]. Az Istenért kérlek édes feleségem, semmit se kévés az posta írás hamar, mert igen sietős dolokkal megyen Hermánstákra. Az [illegible] általag borokkal megérkezhetnek, kettőt bírtál, az harmadik alább való, de az is jó, jó szívvel elküldeném, ha alkalmatosságom volna, az társzek-reket pedig idein el kellene készíteni.

Isten férjed

Apor Péter m. p.

Kolozsvár, 21. Apr. 1725.

Eredeti a báró Apor-szabó alapja levéltárában.

119.

Kolozsvár, 1725. ápr. 27.

Bíró Apor Péter levele feleségének, országgyűlési hírekről, családi és gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem.

Ferrati Mihály uram köszöntet *Gyiszpisairól*. Az postamesterrel való dolgot én sürgetem, gondolom, nem [illegible] elő is veszik, de az mint az minapi levelemben is mondtam, az compulsorium[illegible] elfelejtették beleírni, azért az compulsoriumot sietve küldd ide, mert anélkül erőtlen az relatio. Az méheket elliszem, kirakattad, jó szívvel tudnám, hány maradott meg, mert *M[illegible]*en csak három kosárral maradott. Itt gyönyörűséges szép termékeny idők járnak, ha ott is ilyen jár, gondolnám eddig elég fű van. Az postát csak igyenesen kelle beküldenem, mert igen sietős dolog érkezék. Az mén lovamot is kihozták, azt is kihozatom, csak azt fájják, egy kevéssé sánta, másként az mint Mihálcz Mihály uram díszíri, igen igen szép ló, megirtam, hogy *T[illegible]* [illegible] vigyék: már lássad az más mén lóval mit csinálsz, azt küldd be az magad ménesedben. Mihácz Péter elvette Czerjék Ferenczné[illegible]t. Az torjai malom mind gátastól oda vagyon, az malom belőlt, az gátat az viz megkerülte, az malmot ujólag most csinálják, valamikor fordul meg. Márton Mihály írja, hogy most neked nem írhatott, *bántja most az gondolatú az fejit*. Miklós deák uram már hetven árkost

leírt az könyvedből, még harmincz árkos leíró. Az mint Illyefalváról parancsoltál volt, hogy felhozzák az lovat, azt kik felhozatták ott is megláttatták, helyben is megláttatták, igen igen nagy kár van benne, mert zabált ló, másként az ló igen szép ló volna; egyik kertet elveteményeztette, de még az másikat nem, mert igen lágy föld. 13 apr. szár közepig való hó lett, melylyel az vetések igen szépen megújultak, az tavaszt is most vetik; az kapu felett való házon sem dolgozhattak még az hideg miatt, kőmivest nem kapnak vaklani. Gyergyóból még Veress Gergely haza nem ment az fák iránt, az mint felment volt. Én alig hiszem, hogy pünköstre bemehessünk, bárcsak Tövisre mehetnék akkorra; ha Tövisre sem mehetek, csak behozatlak ide, most is három egész nap semmit sem dolgoztunk, mindazáltal ha nem írok, hogy hamarébb, áldozó csütörtökön délre legyen itt az séza hat lóval és az társzekér, hogy az tokai boraimot hadd küldhessem el, Fogorasi jőjjön el, mert minden emberre az borokot nem bízhatni, én könnyű szerrel itt maradok s ha időt vehetek, megnyargalom Isten hírivel *Szent-Ivánt*, *Noszolyt* és *Méhest*, mert látom, az tisztartó csak tisztartó. *Szent-Léleken*, az mint hallom, szépen maradtak az *mondolafák*, bizony alig várom, hogy az épületedet láthassam. Gyergyóból, az mint az gyergyai követ mondja, az tutalyok eddig megindultak, csak legyetek vigyázásban; bárcsak az házat s istállót és az kerteket tudnók az idén elvégeztetni. Méhesen, Noszolyban, Szent-Ivánba Istennek hála az búzák szépek, *tegnap nagy pompával voltunk búzaszentelni, méltóságos püspök uram maga szentelte.* Méltóságos gubernator uram és az uraknak nagyobb része ott volt. Gyergyóból micsoda levelem jött elküldöttem, úgy hiszem, eddig az fákkal elérkeztenek, másként gondolom innét nemsokára megszabadulunk, mert méltóságos generalis uram kilenczti ńap alatt elmegyen, azért az építésen légy rajta, nem hiszem ugyan, hogy pünköstre bemehessünk, de ha nem írok, az mint feljebb írtam, az lovak s szekerek jőjjenek el, mert ha lehet csak megnyargalom az jószágokot.

Az éjjel itt nagy lárma vala, éppen az leányomék szállása mellett meggyúlt egy kert, és ha az Haller uram cselédi hirtelen eszekben ne vegyék és el ne oltsák, nagy égés lesz vala; az szegény leányom ettiben[1]) az háló mentében mezitláb szaladott ide, osztán az papucsom adtam vala, én csizmát vontam fel. Méltóságos generálisné asszonyom

[1]) Azaz ijedtiben.

is alkalmasint megiedett volt. Ma mind az postamester, mind az ide való ház iránt való dolog elévétetődött s az discursus megvolt iránta, már mi lesz az deliberatum, Isten tudja. Kálnoki Mihály uram alázatoson köszöntet; mind dajkája, mind gazdasszonya szép van; az aranymíveshez gyakorta jár, hogy lássa az leányom arany lánczát mint csinálja, de az arany láncznál inkább szereti az aranymivesné nyakán való szép veres kláris mint illik az fejér nyakán. Az gyermekeket atyai szeretettel köszöntöm. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Gyergyóból micsoda levelem érkezett, im elküldöttem; gondolom eddig az fákkal elérkeztek.

Kolosvár, 27. Apr. 1725.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

120.

Kolozsvár, 1725. máj. 1.

Br. Apor Péter levele feleségének, országgyűlési hírekről, fiairól, gazdasági ügyekről stb.

Édes Feleségem.

Huszonnyolczadik aprilis költ leveledet szeretettel vettem. Én megvallom, ha tudtam volna, hogy annyi költségben s fáradságba telik az az építés, soha bizony hozzá nem fogtam volna, de már szégyenlem félbe hagyni, csak az sok rosz ember nyelviért is, mivel már az egész országban el is ment az híre; edgy nehány gyalogszerest hozass Kövesdről és Galaczról, ha szükséged leszen reája, hiszem az ott való edgy nehány jobbágy is már segélthet, úgy hiszem elvégezték az mezei munkát, talám eddig az mü fánkkal is elérkeztek, az mint az gyergyai királybiró uram leveliből megláthattad; az régi kőmiveseket böcsületes emberek által admonealtasd s testimonialist kell tőlök venni, hogy az felfogadott munkát már végezzék el, ha azok nem akarják, ugy hiszem ezek azért az fizetésért, az mi még hátra vagyon elvégzik; valjon ezek nem jönének-e be Torjára az kapu felett való ház vaklására s boltozására. Kérlek edgy pénzig irasd fel mit költesz arra az házra. Hogy az mit lehetett vettettél, azt bizony igen akarom. Én

bizony az zabért hat-hét polturát nem adok, bár csak edgy véka kendermagot vethetnének. Az méhek mint maradtanak tudosíts, megvallom az pésma réczéid szaporodását is jó szívvel érteném. Én annak az jó kövesdi tisztartónak nem azt parancsoltam volt, hogy az csolnakot odavigyék, hanem, hogy Méhesre küldje; már ha ennyiben vagyon, mikor az szekér ide jő az magyarországi borok után, akkor elvihetik Méhesig, és Méhestől ide bejöhet az szekér; igyekezzél úgy, hogyha egyebet nem írok, az szekér legyen itt vagy áldozó csütörtökön, vagy azután való nap, úgy az séza is hat lóval. Az borokot az edgyetmással edgyütt elküldöm Tövisre, az sézát hat lóval itt hagyom, noha Isten tudja pünköstig is szabadulunk-e meg, vagy sem, az mennyi dolog még hátra vagyon, noha némelyek biztatják magokot, hogy az jövő szombathoz egy hét megszabadulunk, mely is, ha úgy talál lenni, én Isten hírivel csak megnyargalom az kevés jószáginkot; én keményen írtam még az minap élés felől, mind Galaczra, mind Kövesdre talán eddig vittek. Hogy az korcsomára borokot vettél, azt bizony igen akarom, vettess számot aval az eb korcsomárossal edgy pénzig, ugy hiszem Stréza is ezen az héten elküldi az pénzt. Már ha az csiki jószágot kiadtad, az másikot kezedbe bocsátom, te is az mint szereted parancsolj, csak éppen az marhákot nézzük meg, hogy felette sokat ne adj, mert nekem is Torján és Nyujtódon elhalván az béres ökreim, ott volt edgy nehány tulykocskám s azokból akartam kipótlani, én ugyan bizony egyéb marhához nem szólok. Gr. Lázár Ferencz uram bizony eleget munkálódék, nem is akarta elhinni, azután Gr. Gyulaffi László hitette el véle. Hogy az cséplést elvégezték, akarom, elég kevés búza annyiból, mindazáltal, ha pénzen el nem kel, én nem bánom, ha tiszta buza fejében adnak is belőle, csak valami kevés dologgal is toldják. Ugy hiszem az városiak elveszik az 40 forintot, ha az mostani adó reájok megyen. Sendely iránt izentem most hirtelen Korda urnak, ha lett volna ő kegyelmének Csucson, adott volna, de azt fogadá mindjárt ír, hogy hozzanak, de az míg avval érkeznek, addig vagy Gyergyóból hoznak, vagy az oláhfalviak visznek Fejérvárra, csak venni kell. Az ur Petki uram malma elsülyedvén az Marosba, az asszony is roszul levén kiment, de minden órán várjuk.

Az fiaim az mint pater Csernovics uram irja, jó egésségben vadnak, köszöntet is az pater, másként elhiszem szegénykék, hogy bizony megiettek volt ők is, mert husvét

után való vasárnap éczaka az mint az város háza van, három utczája *Nagyszombatnak* le az posoni kapuig elégett, nagy szél lévén kün is az hostatban husz csür; de az égés messze volt tőlök; azonkivül Magyarországban sok égés volt, Nagy-Győrnek két hostátja, Komáromba nagy égés, Szered egészen elégett, Bonno (?), Almás és sok falu, fogtak is valami égetőköt meg.

Ha penig mű pünköstig ki nem mennénk, az házakot hadd jó karba s jőj ide, ne legyek egyedül az szent innepeken, noha alig hiszem. Teleki József bizony eleget mondott ellenem, méltóságos gubernator uram is kapott volna rajta, de bizony Isten megpirítja az orrát; az ágya is vetődni kezdett az jó Telekinek mind itt, s mind Bécsben. Az tövisi postamester czifrán itt sétált, már az én memorialisim elolvasták, várom minden órán az választ, biztatnak jó válaszszal, úgy az házam iránt való supplicationra is edgyütt fognak választ adni, mivel edgyütt olvasák el, másként az egész nemes ország az főbb postamesterek ellen való panaszokkal az tövisi postamester korcsomárlását is panaszul felküldi méltóságos generalis urnak, mert az egész ország előtt is panaszt tettem; az compulsoriumot elhozták, de nem hiszem, hogy már szükségem legyen reá; csak alig hogy meg nem botlám, az szolgabíró rosz leveliért két szó miatt, ugyan csuda lesz az, hogyha egy olyan ember uralkodik rajtunk, de ha itt nem nyerem is, bizony mindjárt Bécsbe próbálok. Bár csak Isten egyszer adna jó tisztartót Tövisre. Én csukulátát ha csak pénzem leszen, többet is viszek. Teleki Sándor uram még azért is haragszik, hogy pénzen fát adtak. Bizony, ha otthon jó rendet szabnál s tennél, ha csak kilencz-tiz napra is menj ki az gyógyi feredőre, tudod mennyit használt vala, azon kivül is, ha eleresztenek is, én csak pünköstre megyek haza, most májusba penig tudom, mind neked, mind Laczinak sokat használna. Az Barcsainé asszon dolgáról ma az kikkel illik beszélek, de még az németet itt nem láttam. Csudálkozom, hogy savanyu bort iszol, hát az édes bort kinek hagyod ott, talám, hogy más megigya. Itt is ugy járának az menydörgők, Marosvásárhelyen egy kaput megis ütött az Isten haragja. P. rector urat alig várnám, hogy az provincialissal érkeznének, hadd beszélhetnék ő kegyelmekkel; ugyanis az vendégfogadóba mi haszna lesz csak az háznak, ha istálló s szín nem leszen: ugy hiszem most elég fát visznek bé az Maroson oda, s az kamara-széknek is meg kell lenni, úgy az kerteknek is. Lukács János uram azt írá, hogy ki-

jő. Könczei Dávid igen nyomorú. Annak az eb bírónak pallasd meg az portól az fenekit. Zeik uram az mely jószágot Bethlen uramtól vett, bizonyoson az úré Bálinthith uramé, megmondá, hogy bizony ki is csapja, itt nincsen, hanem elég, ha Diódon meg kéináltatod. Az gyermekeket atyai szeretettel köszöntöm, bár csak pünköst után való pénteken indulhatnánk bé Háromszék felé, mert mltsgs gubernator uram 14 junii indul az feredőre Csikban. Haller János urat penig sz. László király nap előtt való napon akarja introducalni, nekünk is készülődnünk kellene s talám még Brassóban is kellene mennünk. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

P. S. Pater Csernovics uram írja, hogy az anyja nyolczvan esztendős lévén, kévánja még egyszer ő kegyelmét látni, és az provincialistól canicula után el kéredzik, azért az fiaimot is, ha akarjuk, elviszi magával, az vagyon negyven vagy ötven mélyföld Nagyszombathoz, és mivel Maria-Cellhez közel kell járni, akkor Maria Cellt is megjárhatják, Horvátországnak is nagy részit meglátják és Magyarországnak az Dunántúl való egész részit, én megírom, hogy bizony nagy köszönettel megköszönöm, ha elviszi. Most az Maros kiszokott vetni, ha halásztasz, gondolom az szakadékokban szép halakot fognának. Az atyafiak valóba akarnák, ha bejőnél, hogy az familia dolgából végeznétek; csak az lónak volna mit enni, én bizony nem bánnám, ha bejőnél, ott jó karba hagyván az dolgot.

Kolosvár, 1. Maji 1725.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

121.

Kolozsvár, 1725. máj. 6.

Báró Apor Péter levele feleségének, országgyűlési dolgokról, gazdasági tervekről és intézkedésekről.

Édes Feleségem.

Májusnak első napján költ leveledet szeretettel vettem; hogy tűrhető egészségteket értem, azon ugyan örülök, de inkább örűlnék, ha teljes egészségteket hallanám, mü is másként alkalmasint volnánk, hanem nekem már nemcsak

az ujjaim fájnak, hanem már az könyökömig felment, és az hajlásban nagy gyengeségit és fájdalmát érzem. Köleséri[1]) urammal beszéllettem kétszer is, ő kegyelme az érvágást jóvalja, már Isten velem lévén, hétfűn eret vágatok, az leányomnak is jóvalja, de reá nem vehetjük. Megvallom bizony szomorán *(így!)* értem, mely nagy félelemben voltatok az égi háburu (!) miatt, de adok mégis Istennek hálát, hogy benneteket szerencsésen megőrzött, itt is volt az nap égi háboru, de nem oly nagy mértékben, ellenben az malommester most jött ki megint az *Bálványos vára* épitésiért s azt beszélli, hogy Udvarhelyszéken *Betfalvánál* olyan csattogás volt, soha olyat nem hallott, talám Isten adná, hogy ily idein kezdi, osztán az nyáron nem lennének olyan nagyok, ellenben az *Mezőségen* semmi sem volt, másként az mint írod, látom elég dolgot adott. Az szegény Barcsainé asszonyomon is bizony eleget busulok; én az uraknak az dolgát proponáltam, de az mint értem, az supplicatioját elvesztették, másként az urak megigirték, hogy eléveszik, az német ugyan itt nincsen. Itilőmester uraméknak sok dolgok lévén, még az Ferratiné asszonyom plenipotentiájáról nem beszélhettem. Mihelyen tágulnak az dolgok, beszéllek és ha lehet, expediáltatom.

Az ménlovat penig meghadtam, hogy Tövis felé vigyék. Az illyefalvi ló bizony semmire való, az mint irják; nekem azt hozták, hogy Illyefalván három hordó bornak oda az ára; az mén ló, ha kevéssé sántál is, nem árt az ménesben. Az postamesterrel való dolog és az ház iránt való nincs elfelejtve, az postamester dolgát az ország is beadta az generalisnak, mert az egész ország előtt megpanaszoltam, másként az méltóságos gubernium tegnapelőtt elévette vala és az egész méltóságos gubernium parancsolá, hogy méltóságos generalis uramnak adjam be memorialisban; én Haller János urammal felmentem, beadtam, az generalis mind elolvasta; az generalis azt mondá, hogy ő excellentiájának úgy adta be Kaurmann, hogy én verettem meg erősen az szolgáit; mondám abba semmi sincs, azután azt felelé, hogy bizony igazságot szolgáltat; már mi lesz az vége, nem tudom, de bizony, ha Erdélyben végit nem érem, végit érem Bécsben. Az ház iránt még elé nem fordult másutt, hanem az session, azt is valóba sürgetem az méltóságos egész gubernium előtt.

Az méheknek most jó ideje jár, talám az Isten az

---

[1]) Hires orvos volt.

keveset megszaporítja. Az Mezőségen az búza igen apró, kevés eső jár. Siposnak és egy postának most béhozatom az lovakot, oda küldöm, csak Torjai jőjjön ide, mert azt mondotta vala, hogy dolga van itt. Az séza és az konyhaszekér pénteken okvetetlen legyen itt, hogy az konyhaszekeren az borokot és egyet-mást hadd vihessek haza tösként, valami pokróczok kellenének, hogy az borokot betakarják, az melegen ne vinnék s kivált éczaka küldöm, ha lehet. Méltóságos generalis uram bizonyoson el megyen innét csütörtökön, már minden el vagyon rendelve az elmenetelire. Mü is az mennyiben tudjuk, mához egy hét innét kimehetünk, én az nap, ha csak lehet Bonczidáig is elmegyek, hogy másnap Szamos-Újváratt szent misét hallhassak, onnét Szent-Iványba megyek és osztán rendre Noszolyba, Méhesre Isten hírivel, és azután vagy csütörtökön vagy pénteken haza, de ha szombaton innét meg nem szabadulnánk, az kit nem reménlek, hanem vagy hétfűn vagy kedden, úgy lehetetlen volna megjárnom az jószágokot, hanem csak Tövisre mennék; ha lehet penig készüljetek úgy, hogy az innepek után való pénteken indulhassunk befelé, mert ha lehet Brassóba megyek, szárasszuk meg az egyetmást s vessünk számot az szászokkal, ha penig mü elmegyünk, bizony úgy hiszem későbben épűl az az épűlet, addig az mennyiben lehetne kellene sietni; azt bizony magam látom, hogy most is sokra mentél azzal az kevés emberrel, még három hetünk ugyan vagyon. Az város tilalmával semmit sem kell gondolni, akkor kellett volna tiltani, mikor építeni kezdették az kamarát, avval köszönik meg, hogy én éjjel nappal mellettek fáradok. Az leányomékot szóddal köszöntöttem, levelet is írt az leányom. Nem (!) elhiszem, sőt nincsen is vigabb ebéd és vacsora ma Kolosváratt az mienknél, sokszor nem is ehetik Haller uram az nagy kaczagás miatt. Kálnoki Mihály uram valóban törődik az irásodon, ma akar írni; az gazdasszonyának az szép csecsivel felkérkedék némely nap, jó kedve lévén, most tagadná, ha lehetne, gyakorta énekel, de nem az Istennek, hanem hogy átalellenben az ötvesné meghallja, az hurut is gyakorta esik reá, számán tudja, hány szép asszony vagyon ebbe az utczába, de csak tőlled fél, hogy az dolgait meg ne tudd.

Nyolczezer sendely elég nem lesz azokra az épűletekre, bár többet is csak alkudjál, Oláfaluból is talám visznek, de azt is három forint alól nem adják, az házakra is úgy vettem vala. Bizony alig várnám, hogy egyszer Háromszékre

mehetnék, noha ott is tudom hamar megunom. Beszélhetek elég újságot, ha haza megyek Isten hírivel, de pennára nem bízhatom. Az gyermekeket atyai szeretettel köszöntöm s adja Isten, mindnyájatokot találjalak jó egészségben s ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Kolosvár, 6. Maji 1725.

Az Barcsainé asszon dolga az némettel elévétetődött volt, de az mint értem, elhaladott; az másikot is munkálódom, én bizony az kiket illet, az iránt eljártam.

P. S. Ujólag vettem pater Csernovics uram levelit, az fiaink egészségben vadnak; az jó regensek, pater Madocsani uram az Szent-Albert seminariumába éppen Szent-Albert napján meghalt, Isten tudja, mint szánom azt az embert; másként megint igen jó ember ment oda, jól ismerem, pater Bossáni Farkas uram, irtam is már ő kegyelminek.

Külső czím a borítékon: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. Tövis.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

122.

Kolozsvár, 1725. máj. 12.

A főkormányszék báró Apor Péternek a közleveltárból esetleg nála lévő oklevelek beszolgáltatását kívánja.

Sacrae Caesareae, Regiaeque catholicae Maiestatis stb. nomine.

Spectabilis ac magnifice Baro! Frater nobis observande. Salutem et gratiae caesareo-regiae incrementum! Nagy fogyatkozással lévén a gubernium a publicumot illető elébbeni actáknak és litterale instrumentumoknak quo quomodo lett distrahaltatása és az archivumban való nem restitualtatása miatt, melyhez képest tiszti kötelességének tartja lenni a hazában mindenütt investigaltatni és afféle publicumot concernalo és a supremum dicasteriumok előtt forgott documentumoknak és actáknak instrumentumit ad archivum cancellariae provincialis restitualtatni.

Minthogy pedig kglmednél is efféle publicumot concernalo levelek supponaltatnak lenni, a minthogy miképpen

devenialhattak, alkalmatosság volt reá, és azután per casus humanos ott maradhattak.

Annak okáért authoritate guberniali kglmednek serio intimaltatik, hogy ha a feljebb megírt módszerént publicumot concernalo levelek és instrumentumok kglmed kezénél volnának, mindazokat ad cancellariam beadni maga kötelessége és haza java is azt kivánván el ne mulassa. Sic facturus altefata sua Maiestas saratissima benigne propensa manet. Datum ex regio principatus Transylvaniae gubernio Claudiopoli die 12 Maji 1725.

Sigismundus Kornis
gubernator m. p.

S. Köleséri.

Külső czím: Spectabili ac magnifico baroni Petro Apor de Altorja stb.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

123.

Bikfalva, 1725. szept. 6-án.

Br. Apor Péterné gr. Kálnoki Borbála a sepsiszéki bikfalvi birtoknak Pogáti János által megvétele ellen protestál s ahoz elővételi jogot követelvén magának átbocsátani kívánja.

Recognoscáljuk per praesentes és adjuk tudtokra mindeneknek, a kiknek illik: quod in hoc anno praesenti 1725 die vero 6-ta mensis Septembris, külde el münket méltóságos gróf asszony Kálnoki Borbára asszony ő nagysága az méltóságos uram altorjai l. b. Apor Péter uram ő nagysága kedves házastársa, ugyan itt Sepsi-Székben *Bikfalván* nems. Pogáti János uram az ő Felsége törcsvári vámjának administratora vagy rationistája ugyan ezen esztendőben aprehendalt házához ilyen irásban elönkbe adott instructioval:

Az méltóságos gróf asszony Kálnoki Borbára asszony ő nagysága az méltóságos úr altorjai l. báró Apor Péter úr ő nagysága kedves házastársának szintén csak mostanában esett értésire, hogy kegyelmed nemzetes Pogáti János uram az ő Felsége törcsvári vámjának administratora vagy rationistája megvette volna azt a jószágot, melyet Svéth kapitány uram vött volt itt Sepsi-Székben *Bikfalván* alól

a Déák utcája, feljebb ugyan bikfalvi Szabó János jószága vicinumjában, rajta való épületekkel és pertinentiakkal együtt, és már birodalmában is volna kegyelmednek. Minthogy penig az megírt asszony ő nagysága háromszéki possessionata és ugyan praedecessoriról is s.-széki, körőspataki, és ő nagysága nem is kénáltattatott volt meg azon jószágnak eladásakor sem az venditor, sem kgd által, sőt még a faluban bébíró possessorokat, portionatusokat, még magát a falut sem, kegyelmed pedig ezen székben idegen és ennek előtte semmi birodalma nem is volt: azért is ő nagysága kegyelmedet admoneáltatja legitime, kegyelmed azon jószágot épületeivel és pertinentiáival együtt, sőt azon kivűl is, ha mit másoktól vásárlott, jószágot vagy pertinentiákat, szántóföldeket vagy szénafűveket ő nagyságának bocsássa kezébe. A mit kegyelmed érettek adott elhitetvén ő nagyságával, kész őnagysága kegyelmednek paratis deponalni, az minthogy ad levandam pecuniam admonealtatja is ő nagysága kegyelmedet, ellenzi, pénzzel is kénáltatja, ha kegyelmed levalja, bene quidem, alioquin protestal őnagysága, hogy azt az útat elköveti, melyet mind az igazság, mind pedig az dolognak rendi magával hozza. Melyről kegyelmed egyenes válaszszát el is várja ő nagysága; et iterum solemniter protestal, hogy kegyelmed azon jószágon ezentúl ne építsen, se ne vásároljon másoktól is semmit, mert ő nagysága maga, és successora nyilván való praejudiciumokra meg nem engedi. Mely instructiot kezünkbe vévén eljöttünk ugyan itt Sepsiszékben *Bikfalván* a feljebb specificalt házhoz, holott is magát Pogáti János uramat személye szerint nem találván, hanem Svéth kapitányné Prázmári Kata asszonyt, említett Pogáti János uram édes leányát Róza asszonyt és egy Toth András nevű Bikfalván lakó azon jószágon való örökös jobbágyot, jelen lévén a bikfalvi hütös falus bíró, vitézlő Szabó Mihály, nemes Harkó Ferencz, Pál János Gáspár és Szabó László uramék sepsiszékiek, bikfalviak, rész szerint vicinusok is, és az feljebb inseralt instructiot de verbo ad verbum elolvasván, annak continentiája és tenora szerint a megírt jobbágy Tóth András által említett Pogáti János urat admonealók praesentium verbis declaralván az egész dolgot és pénzzel is megkénálók. Melyre a megírt jobbágy azt felelé: Értem és Pogáti János uramnak értésire adom. Mely dolog mi előttünk és általunk e szerint menvén végben, annak bizonyságára futura pro cautela a megirt asszonynak ő nagyságának adjuk mi is e subscriptionkot és szokott pecsétünkkel

megerősíttetett levelünket fide nostra mediante. Datum et actum anno Domini locoque ut praemissum est.

Correcta per nos
Daczó Ferencz sz. györgyi,
nemes Sepsiszéknek hites
assessora mpr.
(P. H.)

Bartha András nobilis
de Nagy-Borosnyó mpr.
(P. H.)
Magyarósi Benedek
nobilis de Páke mpr.
(P. H.)

Kivül: Pogáti János uram admonitiojáról és megkináltatásáról való testimoniális.

(Eredetije Apor István br. abosfalvi levéltárában.)

124.

Kolozsvár, 1725. szept. 19.

Báró Apor Péter tiszttartójának, Szentiványi Mihálynak; vadászati intézkedéseket tesz.

Szolgálok kegyelmednek.

Semmi olyast nem ír a feleségem, melyre most válaszolnék, hanem kegyelmednek azt írom, hogy ha valami[1]) . . . . . kegyelmetek csak *Méhesre* . . . . . öt pár kopót magával hozasson ki kegyelmed, a puskások és a jáger elgyűjjenek, vagy két flintát is ha hoznak magukkal a puskások, de kegyelmed magával hozassa ki, kegyelmed maga maradjon a feleségemmel, a puskások egyenesen gyűjenek; nem látom a feleségem miért menjen *Tövisre*, csak egyenesen gyűjön Méhesre. Egyéb dolgokról tudósítottam a feleségemet. Öt pár kopónál többet ki ne hozzanak, a többihez lássanak jól Torján.

Kolosvár, 19. Septembris 1725.

Kegyelmed jó akarója

Apor Péter m. p.

Külső czím: Nemzetes Szentiványi Mihály úrnak, jóakarómnak ő kegyelmének. Torja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

---

[1]) A kipontozott helyek ki vannak szakadva.

125.

Darlacz, 1725. okt. 17.

Gróf Haller Jánosné, báró Apor Zsuzsánna levele édes anyjának, melyben szüretre hívja és gróf Bethlen Kata dolgairól tudósít.

Méltóságos Asszony, jó asszonyom, érdemem felett való édes lelkem Anyám.

Kivántam levelem által Nagyságodnak alázatoson udvarolni, mely is, hogy tanálja Nagyságodat friss jó egészségben örvendetes órában szivesen kivánom. Írhatom alázatoson Nagyságodnak édes lelkem nagyságos asszonyom, hogy mi is Istennek hála szerencsésen haza érkeztünk; az szürethez pedig, ha Isten engedi az jövő hétfün hozzá fogatunk, az kire is, ha Nagyságod magát megalázza, tiszta lelkünkből látjuk Nagyságtokot s kérem is alázatoson édes nagyságos asszonyom Nagyságodat, méltóztassék Nagyságod megalázni magát, mind az ott levő kedves atyafiakkal együtt, még is hadd lenne egy kevés mulatsága Nagyságtoknak s mind az gyermekeknek s kérem is alázatoson édes nagyságos asszonyom Nagyságodat, hogy méltóztassék Nagyságod ezen alkalmatossággal engemet tudósítani.

Irhatom alázatoson édes nagyságos asszonyom Nagyságodnak, hogy Teleki uram külömbnél külömb dolgokot kezd az gyermekek iránt; most már azon esketett, hogy ki hallotta, hogy mikor az hegyen Haller László elvette az asszonyt,[1]) kötést s contrektust csinált, hogy ha léjánya leszen, legyen az asszony vallásán, mire mehet, csak az egy élő Isten tudja; én ugyan bizony csak az egy Istenben vetem minden reménségemet, az mind eddig ő felsége nem hagyott, ezután is gondunk viselője leszen; soha nem tudja kigondolni az ember az sok, istentelen praktikáinak szeritszámát, az mit ki tud gondolni, azt bizony látom elköveti. Az én Istenem szégyenítse meg ebben is, mint az több istentelen hazug dolgaiban megszégyenítette, bárcsak az én Istenem ő felségének adna olyan szent lelket, hogy hadd taníttatná meg az sokféle praktikájért.

Most semmi újságot írni nem tudok Nagyságodnak, édes lelkem, nagyságos asszonyom, mert az emberem is siet, másként is én bizony semmit nem hallottam. Egy kosár

---

[1]) Gróf Bethlen Katát, kinek önéletirása és imádságai ismeretesek.

szőlőt küldöttem Nagyságodnak, adja Isten, hogy költhesse friss jó egészségben el Nagyságod, tudom ugyan, hogy elég vagyon Nagyságtoknak, de ezen megláthatja Nagyságod, micsodás az ide való szőlő; bizony nem reménlem, hogy igen jó bor legyen. Kérem alázatoson édes nagyságos asszonyom Nagyságodat, méltóztassék Nagyságod az én szómmal az gyermekeket köszönteni s valóban várnám az szüretre ő kegyelmeket s az szüret végin egy pár tánczra, azon is alázatoson kérem alázatoson Nagyságodat, édes nagyságos asszonyom, méltóztassék Nagyságod az én szómmal az úr ő nagyságát alázatoson köszönteni, az szüretre jó szívvel látnók ő nagyságát Nagyságoddal együtt, azon is alázatoson kérem ő nagyságát ne feletkezzék ő nagysága nekem len felől parancsolni; tavaly 3 kővel hoztak volt. Kérem édes lelkem nagyságos asszonyom Nagyságodat, az arany iránt küldjön egy kis írást Nagyságod, hogy visszaadtam. Ezek után Istennek kegyelmes oltalmában ajánlom Nagyságodat édes lelkem nagyságos asszonyom, magamat pedig az nagyságod méltóságos anyai gratiájában,

Nagyságod alázatos szolgálója engedelmes lejánya
Apor Susánna m. p.

Darlacz, 17. Octobris 1725.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

126.

Kolozsvár, 1725. decz. 5.

Br. Antalffi János püspök br. Apor Péternének, férjével való meghasonlása dolgában.

Méltóságos Asszony, nekem nagy jó Asszonyom.

Az méltóságos asszony nékem Darlaczrúl datált levelibűl Apor Péter *urammal való keserves dolgát* megértettem és nem kevéssé sajnálom ő kegyelme felől lévő szomorodott és keserves állapotját, melyet (noha atyai mivoltom azt hozná magával, hogy a méltóságos asszonyt eféle materiában inconsolate nem hadnám) hanem testi és lelki vigasztalásáró (!) fordíthatnék és ha ugyan csak mostoni alkalmatosságol (!) a méltóságos asszony semmi eféle vigasztalást nem vehet is, azon fogok lenni, hogy ha egyébként nem is, saltem consistorialiter et in facie capituli pro interim, miglen a méltóságos asszony mostoni keserűségitűl meg-

enyhődik és Apur (!) Péter uram is az olyatin illegitimus actusiban recipiscalni fog, separalhossom (!), mert magam is bánnám tovább való szorongattatásit a méltóságos asszonynak és amint látom, utolsó mediumot kelletik adhibeálnom, úgy mint a sequestratiot.

Ezzel midőn magamot a méltóságos asszony affectiójában ajánlanám, maradok

Az méltóságos asszonynak,
nékem nagy jó asszonyomnak kész köteles szolgája
Antalffi János m. p.

Kolos-Vár, 5-ta Decembris 1725.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

127.

Torja, 1725. dec. 14.

Cseh Mihály torjai plébános báró Apor Péternének Darlaczra: férjével meghasonlása alkalmából vigasztalja s tudósítja a torjai állapotokról, Apor Péter nagy keservéről, felindulásáról, maga mentegetéséről.

Szent András havának harminczadik napján Darlaczon írott levelét vettem Ngdnak. Igazán nevezték volt Töviset Tövisnek, mert két vagy három ízben ugyan megszurdosá Ngdot a tövis, a két elsőről nem is akarok emlékezni, de az utolsó böcsületiben halált hozó mérgével megkeserítette Ngodot. Mit mondjak, hanemha szent Jóbbal felkiáltok: ha a jót elvettük az Istentől, a gonoszokot miért ne szenvedjük. Adjon Isten Ngodnak szent lelket, hogy ennyi sok háboruságit, keserves szenvedésit szenvedhesse békével. Ugyan vak volt a világ, hogy 26 esztendőktől fogva nem látta s nem is láthatta Ngdnak rosz erkölcsit és már most vénségében lött olyan szemes a világ, hogy a mi soha nem volt, azt világosan látja. Egynek ifjuságában eleget nem tehetett, vénségében kettővel, hárommal közölje dolgát; eszefelejtett ember volna az, a ki elhinné, hogy a ki másokban mindenek felett gyülölte a gonosz erkölcsöt, maga keveredzenék a rut életben, kivált vénségében etc. Tudom Ngd tudni akarja, mint van idebé a dolog, én azt voltaképpen le nem írhatom, mindazáltal két három szóval írok, a mit lehet.

Boldogasszony fogontatása napján érkezett az úr haza és kapum előtt felmenvén, egy szolgája által böcsülettel köszöntete; ugyan az nap vecsernye után Mihálcz által hivata vasárnapra ebédre; én azzal mentém magamot, hogy

nem lehet, mert két emberséges embert várok ebédre hozzám; mond az inas, hogy másképpen is meg kell lenni, mert esperest uram is ide jő, mert valami levelet akar ő nga nekünk ketten megmutatni; én arra felelék, hogy másszor is megláthatom én azt a levelet. Vasárnap reggel gondolkodom, mit kellessék cselekednem, resolválom magamot, hogy felmenjek, kihez képest ebédet sem készítetek magamnak, hanem csak a cselédnek. Templomból kijővén, ki nem vár az úr engemet, hanem elmegyen, mondotta ugyan királybíró uram, hogy hagyott hátra ő nagysága egy inast, de nem cselekedte; gondolom magamban, hogy bizony fel nem megyek, a mint hogy nem is menék. Egyél legény immár, ha van mit, mondok magamban, csak ízibe egy pár vesét és egy kolbászt elkészítetek, otthon vígan ebédelek a kevesből. Az alatt ő nga királybíró urammal, Boér István urammal felérkezvén, az úr mond nagy bágyadva: no csak nem jő a pater, most haragszik reám. Azonba reszketni kezd, mint a guttaütött ember, más adott a szájába enni, de igen keveset ött, nem is ivutt szokása szerént, hanem elaluszik asztalnál nagy horczogással, ott is hadták aluva Boér István uramék és hozzám lejövén királybíró urammal kezdik mondani, hogy miattam megütötte a gutta; arra mondok tréfából, hogy bolond gutta volna az, a ki az urat megütné; kérni kezdenek ő kglmek, hogy menjek fel, nehogy ha mi találja, én okoztassam, mert átalyán fogva nem lesz jó kimenetele a dolognak. Én másnap felmenvén, hát sír az úr, és erősen reszket, eléggé mondám, hogy ne tegyen úgy, mert az híre elmégyen, sokképpen változtatta magát asztalnál is, hol fázott, hol reszketett, de mai napig, noha ugy tetszik jobban vagyon, néha rosszabbul; esküszik hogy soha Ngd becsülete ellen nem szólott, nem is bizonyíthatja meg Ngd, a mit ellene feltött; Szent-Iványi uramot mindazáltal és a mosó asszont udvarában nem szenvedheti, a mosó asszonyt azért, mert sült boszorkány, Mihálczot menti, hogy tiszta ártatlan. Esperest uramot általhivatván megköveté, hogy ártatlan üldözte két esztendeig; csak azt kiáltja, hogy a gutta megüti, orvosságot is vett a doktortól, ma feredőt csináltatott, Borbély Mihálylyal meg köppölyöztette magát; egyszóval az úr dolga nem jó karban vagyon; lássa Ngd, mit csinál, én közben nem teszem magamot, azt sem mondom, hogy haza jőjön Ngd, azt sem, hogy ne, megmutatja az idő Ngtok dolgának kimenetelit. Az posta Darlaczról bejövén, váltig kérdezé az úr, ha Ngd haza jő, hallott-e valamit, értette-e Ngd szándékát, de az azt felelte, hogy ő semmit sem tud benne, nem

hallotta, mert csak fél nap mulatott Darlaczon. Többet most nem írok, nem is írhatok, hanem ha Isten Ngdot közelebb hozza, többet beszélek Ngddal. Ezzel Isten vigasztalja Ngdot; régi sok szép intésemről emlékezzék Ngd és a busulásba szerfelett ne ereszkedjék, hogy egészségének ne ártson.

P. Cseh Mihály
torjai plebanus.

Torja, 14. Decembris 1725.

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoki Borbára asszonynak, nekem mindenkor nagy jó asszonyomnak ő ngának.

Darlaczon.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

128.

Altorja, 1726. jan. 7.

Cseh Mihály plébános levele báró Apor Péternének, férjével való meghasonlása ügyében.

Méltóságos Asszony, nekem nagy jó Asszonyom!

Nagyságod nekem szép új esztendő kivánását alázotosson köszönöm; én is viszontag kívánok Ngodnak örvendetesebb új esztendőköt, mint eddig voltanak. Ugyan is ideje volna, ha Isten ő szent felsége egyszer felderítené az szomorúságoknak ködben borult fényes napját, elégelné meg egyszer Ngodnak sok keserves szenvedésit. Az úr resolválta vala magát, hogy felmennyen a derék székre, de megváltoztatta szándékát. Mi az oka nem tudhatom, már írja ő nga a punctumokot s készül az inquisitiórą, minemű punctumok lesznek azok, az üdő megmutattya. Én ugyan kérdém az estve, ha a régi mocskos punctumokot felteszi-e, vagy nem s azt felelé, hogy nem, hanem a mostani dologról újakot csinál. Azért Nagyságod is legyen készen; jovallom pedig, hogy mind az régiekre, mind az mostaniakra legyen készen, mert nem tudgya az ember, mint fordul a dolog, mert itt hamar fordíthattyuk a köppenyeget. Noha Csíkban a majorné radináskodik, de itt is a majorné ebűl járt. Az úr bábák által meg is fejette s a teje erőssen jő, ha el nem vesztette, az is megriallik *(így!)* Mihálcz uramra vallott, ki is immár maga böcsűletinek megtartására feleltetni akar. Tanácskérdeni hozzám jött vala, én biztatám, hogy ne hadgya magát, hand *(így!)* tisztuljon ki belőlle. Itt mind uj szolgák vadnak

az egy Mihálczon kívűl; mi végre bocsáttattak el, maga Ngod gondolhattya. Mihálczot is, azt mondá ő nga, elbocsáttya. Azonban azon kére ő nga az estve, hogy írjak Nagyságodnak s kérjem azon, hogy ne keringjen Nagyságod imitt-amott, hanem jőjjön le a szentléleki jószágába és ott csendesen lakjék Ngod. Ha mi kívántatik az torjai háztól, bor és egyébb közel éri Ngod, s a mikor akar, akkor vitethet Ngod. Én arra mondék, hogy Ngod azt nem cselekszi, mert fél attól, hogy az úr rámegyen az asszonra vagy éjjel vagy nappal, arra megesküvék hogy nem cselekszi, mint a nyárba is nem cselekedte. Én magam is jovallanám, ha szavának állana az úr, mindazonáltal lássa Ngod, hogy én ne okoztassam; magam is szívem szerént bánnám, ha valami történnék. Ngod túróval való gazdálkodását ha én meg nem szolgálhatom, Isten fizesse meg Ngodnak. Az méltóságos urat az iffiu asszonynyal ő ngával alázatosson köszöntöm, úgy a kisasszont és László urfiut. Volna egyébb is mit írnék, de másszora hagyom. Gondolkodgyék Ngod, ha jónak itilheti-e Szentlélekre való jövetelit.

Ngod régi szegény káplánnya

Torja, 1726. 7. Januarii. P. Cseh Mihály

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoki Borbára asszonnak, nekem nagy jó asszonyomnak ő nagyságának illendő böcsülettel.

Hátul br. Apor Péterné kezével: T. p. Cseh uram levele az én Csíkból való lejövetelemről.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

129.

K. n. (1726. jan. 25. után.)

Cseh Mihály torjai plébános báró Apor Péternének, férje megbánásáról s kibéküléseök kívánásáról.

Méltóságos asszony, nekem jó asszonyom.

Bánom, hogy Nagyságod hírem nélkül elment, mert még lött volna holmi beszédem Nagyságoddal. Az úrhoz őnagyságához Szent Pál fordulása napján felmenvén, kérdé őnagysága, mikor igyekszik Nagyságod felmenni Csíkban, én mondám, hogy mentől hamarébb igyekszik Nagyságod felmenni, mert *Nagyságodat eliesztették némelyek, hogy az úr rá akar menni Nagyságodra.* Ezen mindjárt megindula az úr és *átkozni kezdé az hírmondókat,* sem híre, sem tanácsa

arra nem volt, sőt azt mondá, *hogyha húsz esztendeig Nagyságod Szentléleken laknék is, Nagyságod akaratja ellen oda nem menne.* Ugyan váltig haraguvék a *temondázók* ellen, hogy Nagyságodot eliesztették. Ebéd után kezde kérni azon ő nagysága, hogy *Nagyságtok között még egyszer szerzenék békességet*, soha többször nem kér s fogadja, hogy ha egyszer megbékélhetnék, soha többször nem böstelenkednék, látná Nagyságod, amint szeretné, igazgatná úgy az udvarát, most is a mit cselekedett, bánja, mert Nagyságodot ártatlan mocskolta, sok gonosz fondorlók vádlására, de *kész Nagyságodnak mindenütt, valahol kívánja s valakik előtt gyalázta, mindenütt Nagyságod böcsületit helybeállítani, mocskos szavait revocalni;* tanol most, úgy mond, mint higyjen minden ember szavának, *midőn ezeket mondá sírt, mint a gyermek.* Ezeket, jelen lévén Apor Farkas uram, mind így hallotta, mint én. Én nem tudom, már mit teszen Nagyságod a feleltetéssel, hanem ha régi dolgait akarná Nagyságod felforgatni, a melyet magam sem kívánok. Ha Nagyságod úgy jovalja, az feljebb mogmondott szavait mások előtt is elkezdem, hogy hazugságba ebben is ne maradjak. Ha Isten Nagyságodot közelebb hozza, bővebben beszélek Nagyságoddal, nem hittem volna, hogy ő nagysága így kiadja magát, holott eddig mint tagada.

Nagyságod káplánja: Pater Cseh Mihály.

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoki Borbára asszonynak, nekem nagy jó asszonyomnak ő nagyságának

Csík-Somlyón

A levél hátán a következő megjegyzés: Tisztelendő pater Cseh uram levele az én sok ártatlan szenvedésemről.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

130.

Kolozsvár, 1726. jan. 31.

Br. Antalffi János r. k. püspök báró Apor Péternek, melyben feleségével való meghasonlását fájlalva, kibékülésre inti.

Illustrissime Domine Baro, Domine mihi observandissime.

Az méltóságos ur maga mentegető levelét illendő becsülettel vöttem, én megvallom s közönségesen is *mü szomorú szívvel halljuk az úrnak az asszonynyal visszavonó életét.* Mikor legnagyobb vigasztalást várhatunk vala, akkor

gyalázódunk. Ime Olasz uram is minémű botránkozást szerze, s már az úr botránkoztatja az asszonynyal az embereket. Más is következik rövid nap, csak nem nyugszik az ellenséges ember, hanem csak hintegeti az veszedelmes konkolyokot.

Én ugyan egyiknek is szaván meg nem indulok, hanem már megparancsoltam az úrnak Lukács András uramnak, hogy cum sibi adjunctis sociis pro utraque parte feleltessenek, hogy az igasság napfényre jőjjön. A melyik vétkes leszen, pro scandalo külön, pro violato matrimonio külön, pro infamiis külön súlyoson meg fog büntetődni. Kihez képest kérem szeretettel az urat, és minden apprehensiot, fántásiát, és zelotipiát[1]) tegyen félre, és alkudjék meg az asszonynyal, gondolja meg statussát, főtiszt lévén jó példát kellene adni, vigyázzon familiájára és religiójára és tűrjön, vaj ki sokat kell az házasoknak tűrni és ha mi történik is ellenkező az házban, az ajtón ki nem megyen, quod summum lelkére kell az embernek vigyázni, kit ha egyszer elveszt, örökké jaj. Ezek után az Istennek kegyes gondviselése alá ajálván az urat, maradok

Az méltóságos úrnak

igaz jóakaró lelki attyja

Claudiopoli, 31. Jan. 1726. Antalffi János m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

131.

Kolozsvár, 1726. jan. 31.

Henter Dávid báró Apor Péternének, férjével való meghasonlása ügyében a békés megegyezést ajánlja.

Méltóságos Asszony, mindenkori jó Asszonyom!

Ngod levelét, rólam való megemlékezését és szép köszöntését méltó becsülettel vöttem s köszönöm, kivánom én is, hogy Isten ő felsége Ngdnak úri házával egyetemben ez jelen való esztendőt tegye örvendetessé és engedjen számosokat, testi-lelki vigasztalások között érni s eltölteni. Én Háromszéken voltam és fülhegygyel hallottam, hogy Ngtok nem épen egyes, de okait nem hallottam és épen nem értettem, vagy azért, hogy mások dolgait és fogyatkozásit nem örömest vizsgálom, vagy hogy Ngtok között való ellenkezé-

[1]) T. i. féltékenységét.

seken eleitől fogva inkább szánakoztam, mintsem hallani kívántam, hanem most ide kijővén, ugy kezdettem holmi résziben hallani és még most is voltaképpen nem tudom. De ha csak ennyiben hallottam volna is, odabé bizony meg nem állottam volna, hogy jól készült lúggal meg nem mostam volna a fejit bátyámnak, akár mint sziszegett volna, haragjával sem gondoltam volna, mint oknélkült valóval; szégyen, hogy vénségire maga temeti el magát, de ha magának koporsót farag, bárcsak másokot ne kénszeritene halálig: úgy bizony a borbély sem bánt vélle, mint én, ha igy tudtam volna, mikor most nem régen Torján járék. En bizonyosan elhiszem, annál nehezebb Ngodnak a szenvedés, a mennyivel méltatlanabb; de ennek orvoslása (itiletem szerint) nem egyéb, hanem a megedgyezés, mert ezt a Ngtok külön és távolléte, mindegymás között gerjeszti s mind a külsők között neveli s öregbíti. Mi formában legyen pedig meg, Ngd maga is feltalálja módját. Tudom ugyan, hogy erre Ngd mint megbántódott fél nehezen lépik, azért is, hogy edgyikünk nem mindenkor szokott igiretinek állani; de különben nehezen szűnik meg sokaknak vizsgálódó haszontalan elméje s itílete. Feleségem Ngod köszöntését alázatosan vötte és a szerint minden jóknak kivánságával Ngdot köszönti s valóba kivánna Ngdot látni.

Én maradok mindenkoron

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Henter Dávid m. p.

Kolozsvár, 31. Januarii 1726.

P. S. Olosz Mihály uram halálát eddig hallhatta Ngd, nem kétlem.

Külső czím: Méltóságos asszonynak Kálnoki Borbára asszonynak, jó asszonyomnak ő nagyságának adassék.

Hátán br. Apor Péterné kezeírásával: Henter Dávid uram levele, ezekben is van hasznos az én szenvedésemről.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

132.

Torja, 1726. febr. 4.

Cseh Mihály torjai plébános levele báró Apor Péternének, férjével való kibékítése ügyében.

Méltóságos Asszony, nekem jó Asszonyom!

Az úrral, Lukács urammal bővön conferáltam Ngd nyomorúságáról. Az úr ő nga Lukács uram és esperest uram előtt újólag megvallá, hogy Nagyságodat ártatlan gyalázta és kész vissza adni Ngod böcsülletit, a kik előtt gyalázta. Azért ezt hallván, az úr Lukács uram és esperest uram azt beszélgetők egymás között külön, hogy ezért nem szükség feleltetni, mivel ennyi ember előtt megvallotta; régi dolgait felforgatni az úrnak nem jovallják ő kegyelmek, mivel azok complanatio által véghezmentek. Az Ngod utolsó levelit megolvasám Lukács uram előtt, jovallá ő kegyelme, hogy az úrnak ő ngának megjelenteném, mire condescendált Ngod ugy, mintha az úr ő nga jól leköti magát és a Ngod úri attyafiai nem ellenzik, sőt jovallják, kész Ngod még egyszer megbékélleni. Az úr ő nga örömest akarná tudni, mire kösse magát, mit kíván Ngod; kész minnenekre; a punctumokot Ngod külgye le az én kezembe és én megtudván, mire köti magát ő nga, mingyárt tudósítom Nagyságodot. Azalatt úri attyafiainak is írhat Nagyságod; és mit jovallanak ő ngok és püspök uram, a tevő legyen Nagyságod, nem is jovallom, hogy Nagyságod megvesse tanácsokot, mert ha más alkalmatossággal kévántatnék szolgálattyok, nem respectálnák Nagyságodat. Az urat gróf Haller János uramot az iffiu asszonynyal alázatosson köszöntem; úgy a kisasszonyt és az urfiat követem, Nagyságodot mocskos irásomról, mert *agyagos fővel* kelle írnom, mivel tegnap Könczei Gergely uram vendége voltam.

Nagyságod igaz szolgája s káplánnya
p. Cseh Mihály,
Torja, 1726. 4 Febr. torjai plebánus m. p.

Külső czím: Méltóságos asszonynak, gróf Kálnoky Borbára asszonynak, m. úr báró Apor Péter uram kedves házastársának, nekem kedves jó asszonyomnak ő nagyságának. Somlyo.

Hátjegyzés báró Apor Péterné kezével: Páter Cseh uram levele az én becsületem visszaadásáról.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

133.

K. n. (1726. febr.)

Cseh Mihály torjai plébános báró Apor Péternének, férje kibékülési vágyáról, törekvéseiről.

Méltóságos Asszony, nekem nagy jó Asszonyom.

Nagyságod hatodik februari írt levelét igen kedvesen vettem, melyre, hogy válaszoljak Nagyságodnak, örömest cselekszem. Az úrnak ő nagyságának én megmondám, hogy ő nagysága írjon maga punctumokat, melyek, ha tetszenek Nagyságodnak, jó, ha pedig nem, meg kell lenni az inquisitionak. O nagysága azt felelé, hogy bizony nem ír, hanem írjon Nagyságod, mert Nagyságod az megsértődött fél. Én megvallom meguntam életemet, mert csak egy nap sincs nyugodalmam; szüntelen hívott, mintha én Isten volnék, hogy a *két fél között magam erömtől békességet csinálhatnék* s azt mondja, hogy csak nem akarok, mert ha akarnék, véghez vihetném. Én tudja Isten, megvonom magamot az házamnál, suhuva nem megyek, lássa, mit csinál. Tegnap is igen fenyegetődző levelit látám püspök uramnak ő nagyságának, melyben azt írja ő nagysága, hogy *ha meg nem békéllik Nagyságtok, valamelyik leszen az oka az háborúságnak, három dologért keservesen megfogja büntetni a vétkest.* Az úr csak azt mondja, hogy ha kárt vall, azon kárt Nagyságod is úgy vallja, mint ő nagysága. Azon is kér vala az úr, hogy még egyszer menjek fel Nagyságodhoz, de miért fáradjak heába addig, míg Nagyságod választ nem veszen úri atyafiaitól, mert látom, hogy Nagyságod addig semmire nem megyen, míg úri atyafiával nem conferal. Akarnám tudni, mi választ adtak vagy adni fognak az urak, hadd tudnám mihez tartani magamot. Inkább hiszem, ez leszen utolsó búsító levelem ezen dologból Nagyságodhoz. Ha ugyan Nagyságod rá nem veszi magát a békességre, az utrumokot készítse el Nagyságod, ne bízza másra, mert *Nagyságod tudja jobban maga fájdalmát; eléggé esküszik az úr, hogy soha többé Nagyságodot meg nem keseríti, ha egyszer megbékélhetik.*

Igen nagy hír futamodék itten, hogy Szentiványi uram Nagyságod és gróf Haller János uram ő nagysága között zurzavart (!) csinált, bár ő kegyelme afféle dologba ne elegyítette volna magát, mert ő kegyelminek aféle dolog nem fog jövendőben böcsületire szolgálni.

Az kisasszonyt és László úrfiat igen szépen köszöntöm, én pedig maradok

Nagyságodnak alázatos káplánja
P. Cseh Mihály
torjai plebanus m. p.

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoki Borbára asszonynak, nékem nagy jó asszonyomnak, ő nagyságának illendő böcsülettel
Csík-Somlyó.

A levél hátán a következő feljegyzés: T. pater Cseh uram levele az én sok keserűségemről.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

134.

Torja, 1726. febr. 23.

Cseh Mihály torjai plébános levele báró Apor Péternéhez, a férjével való viszály dolgában.

Méltóságos Asszony, nekem nagy jó Asszonyom!

Nagyságodnak minapi levelére késő válaszadásom nem rajtam mult, hanem Marti János uramon, mert ő kegyelme feladá a levet, hogy utánna küld a levélnek. Azalatt vagy megfeledkezett rólla, vagy restellette elküldeni és így a levél egy néhány nap Torján hevert. Látván hogy utánna nem küld, magam vittem Vásárhelyre, s ott adtam magának kezében. Az punctumok után magamnak kellett utánna mennem Lemhénybe; ottan beszélgetvén Lukács urammal általhoztam Torjára, magam felvittem az úrnak, hogy azokra választ tegyen. Váltig kére ő nga, hogy éltessem tanácsommal, de én minden tétovázás nélkül kimondám, hogy én bizony nem, mert ennek utánna mindennek én lennék az oka. Minemű választ tett az punctumokra, im elküldöttem Nagyságodnak, lássa Ngod, válogasson benne. Én ugyan megolvasván mondám az úrnak, hogy nem hiszem, hogy Ngod megelégedgyék választételivel. Avval kijövék az ajtón. Most minden dolgok itten csendességben vadnak, csakhogy a mint a praeceptor beszélli, éjjel nyughatatlankodik. Ha mi keveset aluszik, ottan felébred, egész éjjel zsémbelődik, neki sem hadgya, hogy alugyék. Nappal mikor idegen ember nincs ott, csak sétál s magában mond, de nem tudgya mit. Hogy én Ngod udvarlására immár felmehessek, nem lehet, mert sem szán út, sem szekér út nincsen, azonkívül is *elgurlódtam*

a sok járásba. Egy hétben alig ülök egy nap a házamnál, akkor sem esik ki az sok ember a házamból. Ngod én bennem ne kételkedgyék, mert én tudom Ngodnak ártatlanságát, a hol kévántatik, igazságában Ngodnak szolgálni el nem mulatom. Ugy beszéltettem Lukács urammal, hogy ha törvény szerént megyen a Nagyságtok dolga véghez, magam is kimennyek. Talám jobb is volna feleltetésbe nem tenni az én felelésemet, ne térülne minden ember fülébe a mocsok, melyeket mások nem annyira tudnak, mint én; mindazáltal úgy legyen, mint Nagyságod akarja. Én magának szembe megmondottam, hogy legkisebbet sem tagadok el, a mit tudok, mert lelkemet senki tekintetiért kárhozatra nem vetem. Szent Iványi uramnak nem volna esze, ha többször ebbe az udvarba visszakivánkoznék, ha szintén hivatná is az úr. Miért kellene magát keresztűlnézetni? Mert ha szintén külsőképpen egy kevéssé mutatná is hozzá magát, de belsőképpen soha jó szivvel nem látná, hanem talám ujabb alkalmatosságot keresne ellene. Több méltóságos udvar is vagyon Erdélybe, a hol hivatalt kaphat magának. Ha Ngodnak ezután kevesebbszer írok, mint eddig, egyébbre ne vélje Nagyságod, hanem ebből az békességjárásból ki akarom vonni magamot, mert mindaddig míg ebben forgok, nyugodalmom nem lehet. Megmondám magának is, hogy egy levélnél többet ezen mocskos dologban Ngodnak nem írok. Azután beteszem az ajtót és ha szolgáját látom a kapumon bejöni, velem bizony nem beszéll. Nagyságodot követem hosszas írásomról, s kívánok Ngodnak szomorúság nélkül való farsangot eltölteni és üdvösséges bőjti napokat elérni.

Nagyságod igaz szolgája, káplánnya
P. Cseh Mihály,
Torja, 1726. 23. Februarii. torjai plebánus m. p.

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoky Borbára asszonynak, m. úr b. Apor Péter uram ő nagysága kedves házastársának, nekem nagy jó asszonyomnak ő nagyságának. Csiksomlyó.

Hátjegyzés br. Apor Péterné kezétől: P. Cseh uram levele az én sok nyomorúságomról.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

135.

H. n. 1726. márcz. 8.

Báró Antalfi János erdélyi püspök báró Apor Péternének, a férjével való meghasonlása ügyében kivánt vizsgálatról.

[Méltóságos] Asszony!

Nékem nagy jó [Asszonyom!]

A mlgos asszony keservessen nékem most utóbbszor írott levelit szomorú szívvel olvastam, megvallom attyaiképpen sajnálom a mlgos asszony keserves sok szenvedésit. Mivel pediglen maga Apor Péter is uram ő kglme már egynihány rendbeli leveleiben nekem írja, s egyszersmind fogadgya, hogy maga részéről suffragálandó rátiokat mennél előbb nékem elküldi, azért míglen megmutattya maga okait, az inquisitio felől mind addég hallgatnánk, ne talántám nagyobb scandalumok abból származnának; továbbra pediglen az közenséges igazság is azt hozza magával, hogy mind a két rész illendőképpen meghallgattassék, így combinálván azoknak ratioit, kiteczik, ki bünessebb, világosabban. Ezekre nézve kén[teleníttetem] az inquisitióval várakozni, ha ugyancsak [méltó] okokat magáról nem fog elé állítani, meg kell az inquisitionak lenni. Ennek utánna kévánom Isten tartsa a mlgos asszonyt kévánt friss jó egességben minden szívbéli vigasztalásokkal edgyütt. Maradok az mlgos asszonynak

igaz jó akarója s szolgája

Br. Joannes [Antalffi]

. . . [172]6. 8-ik Martii. episcopus [Transylvaniae].

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

136.

Somlyó, 1726. márcz. 20.

Pater Nagy Pál báró Apor Péternének férjével való meghasonlása ügyében.

Méltóságos, nagy jó Asszonyom!

Meg nem állhatám, hogy nagyságodnak kis írásom által ne udvaroljak. Szintén az estve vöttem az méltóságos úr, Apor Péter ő nagysága levelét, melyből úgy látom, hogy ő nagysága sem vötte tréfára a dolgot, sőt igen felháborodott elmével vagyon az Nagyságod mél-

tóságos gubernator uram ő excellentiaja leveléből vött megszomorodásán és kivált keserűségén s együtt azt írja, hogy mind Isten s mind az angyalok előtt mint légyen, mert az iránt az informatio iránt semmit nem tud s nem akar tudni, hanem a ki annak oka volt, adjon számot Isten és annak szentei előtt és ugyan átkozottnak mondja azt, valaki olyan sinistra informatiot tött méltóságos gubernator uramnál. Maga is már rövid üdőn kimegyen a méltóságos úr és az Nagyságod ártatlanságát oltalmazni munkálkodja. Talán még Nagyságodnak onnan kívül válasza nem érkezék; örömest akarom vala tudni, ki mit fog válaszolni a Nagyságod levelére, de azonban a vigasztaló szent lélek malasztját kívánván Nagyságodnak maradok

Nagyságodnak

kész szolgája, káplánja
Pater Nagy Pál m. p.

Somlyó, 20. Martii A. 1726.

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoki Borbára asszonynak stb. Szent-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

137.

Csík-Szt.-György, 1726. aug. 24.

Báró Apor Péter levele feleségének, gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem.

Megbocsáss édes feleségem, hogy magam kezeimmel nem írhattam, mivel ugy reszketnek az kezeim, hogy semmiképen nem írhatok. Az itt való irtóztató dologról is nem írok, mivel tudom, hogy nem akarod tudni. Azt írhatom, hogy az sz. királyi gát elszakadott, ott pedig az marhák döglenek és így az somollyai jobbágyok marhájokon oda gát-ágat nem hordatnak, hanem úgy gondolkodtam, hogy az barna lovakon hordatok eleget és megcsináltatom azon elszakadott malom gáttyát, az torjai kanczákkal pedig jöjjenek fel kedden. Az búza aratást szintén elvégezteti Koncz András, csak még egy darab vagyon. Vetni való buzát csak hat köblöt kell küldeni, mivel Koncz András is gyűjtött az malomból valami kevesset. Azonban hozass Brassóból puskaport, s srétet, mivel, Isten azt adván érnem, ha elme-

gyek oda alá, vadászok. Ezzel Istennek kegyelmes gondviselése alá ajánlván, maradok

igaz férjed

Csik-Sz.-György, 24. Augusti 1726. Apor Péter.

P. S. Koncz panaszkodik, hogy az korcsomáros semmiképpen nem akarja kiadni az Somlyón levő bort, egy nehányszor bé akart vettetni, de a korcsomáros azt mondotta, hogy ha nyársba vonnyák is, ki nem korcsomárolja. Már erről tudósíts, hogy rávetessem-e, vagy ne és hány pénzre kezdgyék ki, arról is tudósításodat elvárom.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. *Sz.-Lélek.*

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

138.

Nagyszombat, 1726. okt. 3.

Báró Apor János levele édes anyjának, melyben N.-Szombatban maradását jelenti.

Méltóságos Asszony!
Nékem édes Asszonyom Anyám!

Jól lehet nehezen és nagy szomorúsággal váltam meg bátyám uramtól, mindazonáltal mind az páterek jovallásiból, mind pedig hogy még ezt az egy esztendőt volt kedvem elvégezni, itten megmaradtam, kérem is alázatoson Ngdt ezen dologért én reám meg ne nehezteljen, mivel bizony semmi rossz végett, sőt gondolom hogy Ngodéknak is jobb kedvére leszen, maradtam itten; másként is ugyan már nem sok ez az egy fél esztendő, az melyben is bízom, hogy Nagyságodéknak udvarolhatok és magam kötelességem szerént szolgálhatok. Kérem pedig alázatoson Ngdt, méltóztassék egy kevés pénzt alkalmatossággal küldeni, az melylyel bár csak magamnak egy pár nadrágot, s csizmát csináltattassak. Ezzel Istennek oltalmában ajánlom Ngdt. Maradok

Ngdnak alázatos szolgai engedelmes fia
Apor János.

Nagy-Szombat, 3. Octobris. 1726.

P. s Alázatososan kérem Ngdt, ne sajnálja László öcsim uramot.[1] *(így!)*

[1]) Elmaradt: *köszönteni.*

Külső czím: Méltóságos asszonynak, gróf Kálnoki Borbára asszonynak, nékem édes asszonyom anyámnak ő ngnak, fiúi engedelmességgel. Szent-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

139.

Torja, 1727. márcz. 5.

Báró Apor Péter Könczei Sámuelnének, ennek kisebbik fia ellen panaszol.

Szolgálok kegyelmednek.

Kegyelmed levelit böcsülettel vettem. A tagadatlan, hogy oly kedves szolgám volt a kglmd első fia a szegény Köntzei Mihály, a kinél kedvesebb szolgám nem volt s az Isten bár a második fijában is azt a természetet öntötte volna, mert én ma is sohajtva említem a kglmd előbbeni fiát, de úgy gondolom én is megemlékeztem jámbor szolgálatjáról, mert gondolom kgldnek olyan baja nem volt boldogtalanságában, a melyben teljes örömmel ne igyekeztem volna szolgálni. Megvallom a micsodás affectioval vagyok egy időtől fogva a Köntzei familiához, álmottan se láttam, meg sem gondolhattam volna, hogy egy Köntzei is olyan becstelen szókkal illethessen, mint a kglmed fia illetett böcsületes nemes emberek előtt. Irhatnék több keserűségről, a mit rajtam tett, de szánszándékkal elhallgatom, kglmdet szomorítani nem akarom; elég módom lett volna a megtronfolásában, de szánszándékkal hallgattam s hallgatok; én egy rosz szót sem szólottam a jámbornak, azt kglmd tudja, hogy én bizony soha sem híttam szolgának; gondolója sem voltam, én conventiot sem adtam, szolgálnam *(így!)* sem tartottam soha, ma sem tartom, lássa a jámbor mit csinál, *megemlegetheti még kígyó farka vágását.* Ajánlom Istennek oltalmában.

Klgmednek

jó akarója

Torja, die 5. Martii 1727. Apor Péter m. p.

Külső czím: Néhai nemzetes Könczei Sámuel uram meghagyatott özvegyének, nemzetes Bod Ilona asszonnak, jóakaró asszonyomnak ő kegyelmének Karatna.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

140.

Gyulafehérvár, 1727. ápril. 4.

Báró Antalffi János r. k. püspök levele báró Apor Péterhez, feleségével való viszálya ügyében.

Illustrissime Domine Baro, Dne mihi observandissime.

Az mlgos ur levelét érdemlett becsülettel vöttem, melyben írja az mlgos úr az törvénkezésnek jövendőbéli rossz kimenetelét. Én más útat már nem tuttam adni, hanem ha nem állhatja a sok szenvedést, hogy hamarébb vége legyen a sok rossznak, törvényhez fogjon, mert látom, hogy se compositio, se egyéb nem használ, hanem a törvény egyfelé elszakasztja. Már nem tudom, mit akar az mlgos asszony, mert írja, hogy desperál és én adok számot Isten előtt; ha pedig törvényes úttal lészen vége, absque omni ratione reddenda leszek. P. Diecz úr kéreczik máshuvá, már a dispositio vagyon ő kglme felől. Kérem az mlgos urat, hogy zeláljon az ecclesiasticumokon, Istentől veszi érdemit. Az több plebánus uraimék iránt is elmegyen a dispositio. Követem az mlgos urat, mert hosszabban nem írhatok, obrutus lévén a sok búsulásoktól. His hogy az következendő sz. innepeket testi s lelki vigasztalással érhesse az mlgos úr szíből kivánom. És maradok

Az mlgos úrnak, régi jóakaró lelki atyja,
B. Antalffi János.

Cáróly-Fejérvár, 4. ápril. 1727.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

141.

Hagymás-Bodon, 1727. aug. 7.

Henter Elek báró Apor Péternének, férjével való meghasonlása ügyében ügyvédeket ajánl.

Méltóságos Gróf asszony, bizodalmas jó Asszonyom!

Vidraszegről de dato 6 Augusti költ mltgos levelét illendő kötelességem szerént való alázatoson vettem és olvastam, úti alkalmatlanságin és alkalmatlan dolgain szánakozom, annál is inkább, mennyivel ártatlanságában jobban bízhatik, mint valaki. A tűz által probáltatik és frissül meg

az arany, úgy az ember szorongattatások által. Ez uttal irásomban hosszas nem lészek, reménlvén, hogy személyem szerént hamar időn udvarolhatok a mlgs asszonynak. Procatorok iránt pedig magam is jovallom Hartzoi János deák uramot és ő kglme mellé akár Halmágyi Mihály uram, akár Váro uram légyen, mindenik alkalmatos; ha lehet, a két első légyen. Egyebeket szóval megmondhat a mlgos asszony expressussa, mitevő légyen, úgy azt is, mikor érkezhetem udvarolni. Adja Isten találjam a mlgs asszonyt örvendetes állapotban és órában; magamot továbbra is mlgs gratiájában ajánlván maradok

A mlgos asszony

kész alázatos szolgája

H.-Bodon die 7 Augusti 1727. Henter Elek m. p.

Külső czím: Méltóságos gróf asszony Kálnoki Borbára asszony, bizodolmos jó asszonyom ő nagyságának, illendő alázotoson

Vidrádszeg.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

142.

Torja, 1727. aug. 18.

Kálnoki Mihály levele báró Apor Péternéhez, férjével való meghasonlása és viszálya ügyében.

Méltóságos Asszony, mindenkori jó Asszonyom!

Szintén oly igyekezettel voltam, hogy Korodról méltóságos gubernátor úr ő excellentiáját Kolozsvárra kikisírjem, de szintén az Rikán innen találván Koncz uram, Ngod méltóságos levelit meg adván, annyiban szándékomot megváltoztattam, hogy visszatértem, ha Ngodnak valamit tudnék szolgálni és használni; jóllehet Pálosig ugyancsak elmentem, az úr Kornis István uram ő Nga udvarlására, holott is Isten áldja meg. érdemem felett látott és vette udvarlásomot; ott is mind az úr előtt, mind az asszony ő nagysága előtt Ngod méltatlan szenvedésit s sok gyaláztatását mindenekben el nem hallgattam; onnan visszajővén, az mint Ngod poroncsolja, én esperest urral az Ngod dolga felől beszéltem; ő kegyelme ugyan azt mondja, hogy nem látja szükségesnek, hogy az becsületes paterekből attestatiot vegyen Ngod az szentléleki szüreti és esperest idvezült pater Demien uram huga lakodalma alkalmatosságából, hanem

mikor az comissioja az v. captalantól Ngtoknak engedtetik, akkor hit szerint mind egyiktől, mind másiktól ki kell venni, mindazonáltal ugy beszéltünk ő kegyelmivel, Szent István király napján az becsületes paterek Szentlélekre gyülvén; akkor kiki adjon attestatiot, hogy pedig akkorra halasztottuk, egyik oka az is, hogy egyik egy formálag másik más formálag írta volna, az melylyel is én Molnár Jánost mindjárt küldöm Ngod után; azután más egyéb dolgok is mind az takarodás iránt érkeznek, az melyekről Ngodat tudosítani kell, minthogy az sok eső miá épen nem arathatunk. Ngod poroncsolotja szerint Szentlélekre elmenvén, mint Sándor István uram mind kászoni királybíró uram igiri jóakaratját, hogy ez aratókat leküldik, de az mind írám felyebb is Ngodnak, az eső mia ugy meg ijetkeztünk, hogy épen nem tudja az ember az takarodást folytatni. Én Christofot elévévén s megexaminálván, hogy miért kellett Ngt elhadni, annyiban vagyon mentsége, hogy az lovát elszalasztotta, mely máig is oda vagyon, meg nem kapta, hanem meg poroncsoltam, hogy Koncz urral Ngd után menjen. Én Szent István király napja után innen Kolozsvár felé indulok, mindazonáltal innen is, ha Ngd dolgaiban jót tehetnék s tudnám segélleni, tiszta lelkemből igyekezném; tudom legelsőbben is azzal vádolja Ngodat, hogy Ngod volt az békesség punctuminak bontogatója de nem, mert az mint Ngodat vádolja, hogy Szentiványi uram oda járt Szentlélekre, nem úgy vagyon, ha kétszer ott volt, nem teszi az azt, hogy Szentlélekre járt, mert ha valaki valakihez jár, bizony nem jár az úgy, hogy valaki lássa, hanem titkoson s az alkalmatosságot is megkeresi, de hiszem mikor Szentiványi uram oda jött elsőbben, hon volt maga, nem járt hát titkoson Ngodhoz s nem is beszélett Ngoddal titkoson vagy elbúva, hanem az több becsületes emberekkel ott forgott. Az békesség punctumaiban az is ott vagyon, hogy tartozik mint főtiszt, ha requirálja és megérdemli promovealni, ez is maga ellen vagyon, mert mikor Szentiványi urat most esztendeje n. Háromszék akarja vala választani connumeratornak, maga volt az akadályoztatója, nem Szentiványi uram volt hát oka az békesség punctuminak felbontásának, hanem maga, mert ellenben Mihálczot, ha lehetett volna, promoveálta volna, s minthogy nekem meg is mondá, hogy postának tegyem, melyet meg sem tagadok. Másodszor mi szükség volt méltóságos püspök uram előtt velem szóban költeni Ngodat s Ohában oly méltatlanul velem mocskolni, erre sem adott Ngod alkalmatosságot, sem egyszer, sem másszor, hiszem ez is az bé-

kesség punctumi ellen vagyon. Harmadszor az mi nagyobb, mennyi sok bestelenséget kellett Ngodnak hallani és mennyi mortificatiot szenvedni Torján, az melyikre Ngod alkalmatosságot nem adott, éjjel nappal Ngodat mortificalta, nyilva (!) nem arra igirte magát és kötelezte, mikor az békesség punctumit csinálták, hanem Ngdat megbecsüli, nem mortificálja, de mindezekben sem volt állhatatos, mert Ngd mindaddig is alázatoson megmaradott, valameddig Ngdat fegyverrel el nem kergette Torjáról. Én hiszem, hogy Isten Ngdat bizony megsegélli az igazságában, melyet is tiszta szivből kívánok; s magamot Ngod gratiájába ajánlva maradok

Ngod alázatos szolgája
Kálnoki Mihály m. p.

Torja, 18. Augusti 1727.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

143.

Lemhény, 1727. aug. 18.

Bíró János lemhényi plébánus, háromszéki r. kath egyházi jegyző a püspöki vicariusnak: báró Apor Péter és felesége megidézéséről a gyulafehérvári püspöki udvarba.

Reverendissime Domine, Domine et Patrone gratiosissime.

Qua die reverendissimae Dominationis Vestrae accepi mandatum 9 videlicet Iunii anni currentis de citanda illustrissima comitissa Barbara Kálnoki, eadem ipsissima die, ut debitae satisfieret obligationi, profectus sum *Kézdi-Szent-Lélek* praefatam illustrissimam dominam Barbaram Kálnoki in domo sua rite, ut jus postulat, in persona reverendissimae Dominationis Vestrae ad diem decimam septembris anni hujus Carolinam ad residentiam episcopalem citavi; tum eo, quod contra obligationem matrimonii sine consensu ecclesiae a suo marito illustrissimo domino barone Petro Apor habitaverit, tum vero ad rationem reddendam de violato contractu anno 1726 in generali visitationie inito. Die autem mensis Iulii anni praesentis undecima eandem praetitulatam illustrissimam dominam ad praespecificatam diem Septembris et locum, in persona illustrissimi domini Petri Apor liberi baronis de All-Torja pariter citavi, quibus has

pro testimonio futuro propriae manus subscriptione, et ordinarii mei sigilli impressione munitas dedi.

In sede Siculicali Kezdi, pago Lemhény anno 1727. die 18. Augusti

Pater Joannes Biró
plebanus Lemhényiensis et sacrae sedis Trisedensis notarius
m. p.

A levél hátán br. Apor Péterné sajátkezű írása: Pater notarius uram levele, certificatioja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

144.

Gyulafehérvár, 1729. jan. 30.

P. Nagy Pál báró Apor Péternének, férjének meghasonlása ügyében.

Méltóságos Asszony!

Az Isten az új esztendőnek minden részeiben boldogítsa és örvendeztesse Nagyságodot, szivemből kívánom.

Az Nagyságod levelét alázatoson vöttem és hogy engem, méltatlan káplánját emlékezetiben fentartott nagyságod, igen szépen köszönöm s továbbára is az Nagyságod grácziájába ajánlom magamot. Én ugyan el nem feledkeztem s nem is feledkezem Nagyságodról, sőt csudálkozva gyakorta emlegetem, hogy oly mélyen hallgat Nagyságod és maga fájdalmát orvosolni avagy is orvosoltatni nem siet Nagyságod annak módja szerént, eddig ha az elkezdett úton folytatta volna nagyságod dolgát, egy felé elvált volna és a Nagyságod fájdalma is könnyebbedett volna. Igy pedig törvény útja kívül nem tudjuk Nagyságodot segíteni. Azért méltóságos püspök urunkot Isten béhozván (kit minden órán várunk) jobb módja lészen Nagyságodnak maga dolgának folytatására.

A szolgálót örömest visszaengedem Nagyságodnak, hogy azzal commendalá magát hozzám, hogy Nagyságodnál szolgált, azt gondolám, hogy ugyan jó magra akadok, de ugyan felette is megtaláltam volt a szolgálót, kinél gonoszabb, gazabb részeges nem *(így!)*. Ismeri Nagyságod, látta mire veheti őtöt, én semmire nem meheték, hogy megorvosoljam

gonoszságát. Ismég és ismég boldog megmaradást és vigasztalást kívánván Nagyságodnak maradok

Nagyságod kész szolgája, káplánja
Páter Nagy Pál m. p.

Carolinae, 30 Januarii A. 1729.

Külső czím: Méltóságos asszonynak, gróf Kálnoki Borbára asszony ő nagyságának, nékem bizodolmos jó asszonyomnak, patronámnak adassék. Kézdi-Szent-Lélek.

A levél hátán br. Apor Péterné sajátkezű írása: Az úr Nagy uram levele magam törvényes dolgaimról.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

145.

Szent-Lélek, 1729. jan. 20.

Báró Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbála fiának, Apor Józsefnek.

Édes kedves fiam.

Szintén most érkezék Haller uram levele. Újfaluban vadász, holnap visszamegyen Lázárfalvára. Nem jöhetett le ide most, azért ha nyavalyám nem lenne az egy éj hálóban (!) felmennék Ujfaluban, tük is itt közel érnétek. El is várlak ide, szánon felmehetünk együtt Ujfaluban, holnap vissza. de siess ide, mert elkésünk. Ezzel Isten veled.

Jót kivánó édes anyád:
Kálnoki Borbára mp.

Szent-Lélek, A. 1729. Januarii 20.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

146.

Szentlélek, 1729. jan. 22.

Báró Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbára levele fiához, Apor Józsefhez, melyben magához hívja.

Édes kedves fiam!

Én adig várálak tednapelőtt, hogy épen mikor indultam, akkor ment az nap el, mégis jó szánút levén, bé nem setétedett vala, mikor Isten jó voltából oda érkeztem. Erősen vártak Haller uram s az tisztek, semmiképen vissza nem

akartanak ereszteni, csak el akartanak vinni fel Csígban (!), de az aszonynak Mikesné aszonyomnak felfogadtam volt, hogy visszajövök, vissza is jöttem az estve késöcskén. Bizony szégyenlé is Haller uram búsulá is, hogy meg nem érdemlette, hogy eljőj; mondá: ír is néked egy levelet, én megmutatám, az mely levelet nékem írtál. Csudálkoszik rajta s azt mongya: akkor sem jovallotta, hogy oda menj, ültél volna veszteg itt, fogadásod szerént. Ím érted már, ki volt az jó apád, innét elmehettél volna jóakaródhoz s atyádfiához, azért méltó, hogy megírd Toroczkai uramnak, a hol senki nem disponálhatott, hogy hol ülj, mert én vagyok anyád, nem más; itt szükség neked ülnöd, nem másutt. Ez mind az jó Béldi Pál hanyagsága; azért ha eljősz, én az asszonynyal holnap, ha Isten engedi, *Csernátonban* megyek az temetésre, egy két óráig onnat *Uzomban*, hogy neked egy lovat, ha arra való erszényem volna, s az jó öcsédnek vehetek, ha valamelyiket megszereted az asszony lovai közül. Az asszony is neked gondolom inkább olcsóbbacskán adgya. Ha pedig le nem jöttök, semmiképen én lóvásárban többször magam nem elegyítem, mert nincs is hol s idegen még drágásabb lesz. Ha ugyan, az mint írám, nem jösz oda, én le sem megyek; az asszonynyal Csernátonból visszajövök, s hétfűn — Isten velem lévén — Csígban megyek. Most ha Haller urammal, volnál *Csígban, Gyergyóban* elég a[ján]dékot, medvebőrt, mit, eleget kapnál. Hiszen nem vagy te szolgája az jó öcsédnek, hogy miatta gyűlöltesd magadot s az puczokban ülj, mert ha ott nem volnál, eddig oda hagyja vala azt a házat, két-három szóval megfelelhettél volna ott, nám azelőtt tudsz vala szólni. Látom mi becsületedre szolgál s hasznodra az ott való ülés. Esperest uram is ott van, mért nem beszélsz gyakorta ő kegyelmével? Mindezekről tudosíts, ha által nem jősz ma. Ezzel Isten veled.

Jót kivánó édes anyád
Kálnoki Borbára mp.

Sz.-Lélek, 1729. 22. Januarii.

Oldalt: Hugod asszony egy darab lepént küldött. Ilyeneket hordnak Haller uramnak. Köszöntet.

Külső czím: Az én kedves fiamnak Apor Josefnek írám szeretettel. Torja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

147.

Kolozsvár, 1730. jul. 23.

Gróf Kornis Zsigmond főkormányzó báró Apor Péternének: a férjével való kibékülést tanácsolja.

Méltóságos Grófné, kedves hugom asszony.

Az asszony hugom asszony nékem írt levelét az egy pár mesterséges lakattal együtt atyafiságoson vettem és igen nagyra becsülöm, minthogy szép raritas is, de még eddig nem tudjuk megnyitani. Megvallom, nagy örömömre lenne, ha az úr sóguram *(így!)* és az asszony hugom asszony között való lakatot, mintsem ezt, hamarébb az egyességre megnyithatnók, avagy azt hallhatnók. Én méltóságos püspek uram ő excellentiájával is eleget beszéllettem, de csak azt jovallanók szívesen, hogy ha eddig meglehetett az együtt való tűrés, miért továbbra is meg nem lehetne, meggondolván az istenes életet és magok szép gyermekeknek nevekedéseket, békességes tűréssel] lévén mind a két fél egymáshoz, mindjárt jobban lenne a dolog, a melyre is ha én atyafiságoson segíthetek, örömest cselekeszem, maradván

Méltóságos grófné kedves hugom asszony

atyafia, köteles szolgája:
gróf Kornis Sigmond m. p.

Kolosvár, die 23. Julii 1730.

Külső czim: Tekintetes nagyságos altorjai báró Apor Péter uram ő kegyelme házastársának, méltóságos gróf Kálnoki Borbára asszonynak, kedves hugom asszonynak adassék

Kézdi-Szent-Lélek.

A levél hátán báró Apor Péterné sajátkezü írása: Méltóságos gubernator uram levele az én dolgomról.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

148.

Kolozsvár, 1730. okt. 1.

Báró Sorger Gergely erdélyi r. kath. püspök báró Apor Péternének, férjével való meghasonlása ügyében terminust kíván kitűzni.

Ajánlom böcsülettel való szolgálatomat az méltóságos asszonnak.

Még az elmult diaetanak alkalmatosságával vettem illendő böcsülettel az méltóságos asszony levelét, melyre hogy ekkoráig nem válaszoltam, reménlvén még azon gyülés alatt méltóságos urral valamire mehetek és disponalhatom, de sok foglalatosságim miatt azon terminuson nem lévén módom, hogy voltaképpen beszélhettem volna, hanem ujobban most ideérkezvén szólottam és előhoztam méltóságos úrnak az dolgot, de magát semmiben nem állítja vétkesnek lenni, egyedűl az méltóságos asszont okozza és így nem is léphettem semmire, sem valami egyezésre nem vihettem, hanem hogy ezen nehéz dolognak egyszer vége szakadjon és ne talántán másoknak botránkozást is szerezzen, gondoltam, hogy ezen holnapban terminust praefigáljak, melyre elégségesképpen comparealhasson az méltóságos asszony; azért kívántam tudtára adni az méltóságos asszonnak, a mely napot alkalmatosnak itili lenni, engemet mentül hamarébb informálni méltóztassék, hogy méltóságos úrnak is in tempore tudtára adhassam. Amint is elvárván az méltóságos asszonnak válaszát, valamiben tudok vigasztalására szolgálni, szívesen ügyekezem és hogy minden szomorúságoktúl Isten ő szent fölsége oltalmazza, kívánom.

Ezzel maradok

Az méltóságos asszonynak

böcsülettel való szolgája
Zorger Gergely
erdélyi püspök m. p.

Kolosvár, 1. Octobris 1730.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

149.

Szentlélek, 1730. nov. 19.

Báró Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbára levele fiához, melyben szomorú helyzetét, szűkölködéseit, elhagyatott állapotát panaszolja.

Édes kedves fiam.

Leveledet az elmult hetekben szeretettel elvettem, ha alkalmatosságam lett volna, eddig régen egynehányszor írtam volna, de egyik az mulatatta el velem, mikor vagy egy posta megyen is be, lopa *(így!)* megyen, hírt sem adnak s másként alkalmatosságot nem kaphatok; másik az, hogy akármi szorgos dologról írjak, mintha nem is hallanád, választ sem tesztek rá, nem hogy magatokról írnátok egy s más szorgos dologról, vagy az mi nagyobb, magam megbántódott szorgos szomorúságimról nem tudtam miben vigasztalódhassam, vagy talám épen csak szolgálóságban az nagy fogyatkozással végzem életemet, mintha sem gyermekem, sem atyámfia sohult sem volna. Itt ritkán van egy kis szép idő, hanem az sok szél hideg havazással telik el az ősz. Az vetést sem lesz képes elvégezni, az mi épületben kezdék is, félbenmarada az sok álnok kétszin hazug ember mián; mikor lehetett nem szolgáltak igiretek szerént s mikor az idő elvetett tőle, arra vetettek; mégis az mit lehetett végben vittem nagy erővel. Annuskát eddig kiteleltetém két télen az magam mentémben, már kiszakada az nyakamból, most már az házból sem mehetünk ki, ha én csak templomban megyek is, ő elmarad; ha ő elmegyen, nekem el kell maradnom, még sem csináltat az apja mentét néki; én ha volna miből, csak az gyalázatjáért is csináltatnék, minden ember kaczagja; de minthogy semmiét nem bírom, az mi kölcséget végben viszek is, az Isten tudgya mint telik ki, én bizony nem csináltatok, lássa akármit csináljon; egyéb egyetmás is majd kiszakad az nyakából, eléggé bánom, nem tehetek róla. Itt mindenfelé vadásznak erősen, az ti helyeiteket is felkurkászák ezek az istentelen futásfalvi vadászok, puskások. Kálnoki Mihálylyal Szarkán *(így!)* mezőt mindent bejártak, szép szerencséjek is volt s én rá nem tudám őket venni, menjenek el számomra vadászni az ide való kopókkal, vagy az istálóra bár csak egy nap jőnek vala dolgozni el; egy szép kis szélmalmot is csináltattam Szentléleken magamnak. Méltóságos Generalis uram agyu-

tántja is nálam vala, hogy keresztülmene itt koronolusné (!) asszonyomhoz, nálam vala ebéden szombaton, Istennek hála ember elég jár. Az pater Czako uram alázatosan köszöntet. Ezzel Istennek oltalmában ajánlak édes fiam, maradok·

jót kivánó édes anyád:
Kálnoki Borbára mp.

Sz.-Lélek, 1730. November 19.

P. S. Az patert köszöntetem ott.

(Eredetije báró Apor István abosfalvi levéltárában.)

150.

Gyulafehérvár, 1731. aug. 12.

A római kath. vicarius idéző pecsétje báró Apor Péterné számára, férje ellen való tanúkihallgatás végett.

Sigillum citatorium, certificatorium, inquisitorium, perhibitorium, prohibitorium f. f° (!) pro parte, et in persona illustrissimae dominae comitissae Barbarae Kálnoki, contra et adversus dominum maritum suum illustrissimum dominum *Petrum Apor* l. br. de Altorja, sub poena flor. 24. Carolinae, 12. Aug. 731.

Stephanus Franciscus Létai
vicarius generalis m. p.
(P. H.)

Hátán báró Apor Péterné aláirásával: Czertifikázcioról való pecsét.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában, reányomva a püspöki pecsét. ezzel a körülirással: Sig. Consistorii L. B. Gregorii a Sorger Epis. Transylv.)

151.

Gyulafehérvár, 1731. aug. 13.

Létai István r. kath. püspök-helyettes báró Apor Péternének terminust tűz ki a férjével való meghasonlás tárgyalására.

Ajánlom böcsülettel való szolgálatomat a méltóságos asszonnak.

Fris emlékezetiben lehet a méltóságos asszonnak, hogy a minemű causa a méltóságos asszony és méltóságos úr férje között itten az tekéntetes consistorium előtt incho-

altatott, annak nagyobb világosságára exmissio adatott, melynek is tovább való folytatása mindeddig is csak abban maradott, akarván minden törvénykezés nélkül az egyezést tapasztalni; minthogy pedig ezen dolognak eddig semmi atyafiságos kimenetele nem lehetett: én tisztem s hívatalmom *(így!)* szerént kívánom ezen dolgot tovább folytatnom s az tudvalevő controversiának végét szakasztanom, arra való nézve praefigalok terminust, az jövő septembernek huszonhetedik napját, hogy akkorra Kolosváron az parochialis háznál leendő consistorium előtt vagy maga, vagy legitimus prokátora által elégséges documentumokkal comparealjon a méltóságos asszony, másként végső deliberatio fog pronuncialtatni, az törvénynek praescriptuma szerént. Kit is praevie akarván tudtára adni a méltóságos asszonnak és azon terminusra citalni.

Ezzel Isten oltalmában ajánlván a méltóságos asszont, maradok

A méltóságos asszonnak

Stephanus Franciscus Létai

Károlyvár, 13. Aug. 731. vicarius generalis m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

152.

Gyula-Fehérvár, 1731. okt. 26.

Létai István r. kath. püspök-helyettes báró Apor Péternének férjével való meghasonlása ügyében, az egyezséget javalván.

Méltóságos grófné, érdemem felett való nagy jó asszonyom.

Nagyságod 28-va Augusti nékem küldött levelit ezen holnapnak 24-dik napján böcsülettel vettem, mivel magam Egerben kijárván, idehaza nem voltam. Nagyságod maga *ártatlanságáról* két böcsületes plebanus által, az kiket Cseh uram fog jovallani, akár háromszékiek, akár csikiak által, csak feleltessen és ne terheltessék engemet tudósítani, mikorra lehet készen az inquisitio és mikor lenne Nagyságodnak alkolmatosabb az üdő, hogy terminust rendelhessek. Kis Boldizsár iránt az üdvözült Antalfi püspök cselédit kell meg feleltetni; Nagy uramot is meg lehet, mivel Küs Boldisár az püspök halála után hamisan esküdt meg; szükséges arról is az inquisitio, hogy *mi módon és mi okból kelletett Nagyságodnak Torjáról elmenni.* Az mit Mikesné asszonyom

ő nagysága mondott, ha mondott, nem méltóságos püspök uramnak ő excellentiájának szava, sem akaratja, nem is ismérem olyan embernek, az ki oly dolgot kívánna cselekedni.

Én ezeket Nagyságodnak bátorságoson írám, mindazonáltal mégis magok méltóságos familiájoknak böcsületire nézve és az méltóságos urfiaknak és méltóságos küsasszonnak jövendőbéli szerencséjére és sok károknak eltávoztatására inkább jovallanám az egyezséget Nagyságtok között, mert törvény által kétségkivűl nagy romlása leszen az nagyságtok méltóságos házának és nem kevés szomorúsága az méltóságos atyafiaknak, urfiaknak és küsasszonynak, mind Isten s mind emberek előtt kedvesebb volna az szép egyezség.

Méltóságos gróf Ferrati uram ő nagyságának, az méltóságos asszonnak és az urfinak ajállom böcsülettel való szolgálatomat. Már ideje volna, ha az méltóságos urfi kimenne Kolosvárra.

Ezzel ajállom magamot Nagyságod tapasztalt jó akaratjában és maradok

Nagyságodnak

igaz, jóakaró szolgája s káplánja
Létai István m. p.

Károly-Fejérvár, 26. Octobris 1731.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

153.

Kolozsvár, 1731. okt. 28.

Kolozsvár város tanácsa báró Apor Péternek, országgyűlési szállásul kirendelt ház felől.

Ajánljuk Ngodnak kész kötelességgel való szolgálatunkat. Isten Ngodat mgs úri házával szerencsésen éltesse, kivánnyuk.

Ngod levelét szállása iránt vöttük alázatosan, deputáltuk volt Ngod számára a Száva-házat, mind az templomhoz való közel valóságért, mind az országháza respectusát considerálván, de nagyobb instantia által pro interim abban meghátráltattunk most . . . .[1])enlünk Ngod előtt, a nagyobb instantianak is el . . . . bátorkodunk; nagy bajunk az iránt is, hogy pro[vincialis quar]tély mester uram

[1]) A kipontozott helyek ki vannak szakadva.

keze és dispositioja alatt lévén majd minden jobb jobb commoditasú házak, ő kegyelme azok közül ki nem akart bocsátani. Pro imminenti termino octavali mi magunk között deputaltunk Közép utczában két házat, edgyik az, hol szállásozott ezelőtt m. b. Haller János uram, mást, mely volt szállása provincialis postamester uramnak, ezt pro interim, míg jobb commoditásu ház jő kezünkre; nem kétlyük Ngd is mostani kevés patientiáját addig, míg jobbrul providealhatunk, nem fogja szerény helységünknek szorultságára nézve difficultalni, mely iránt is igen szépen kérjük Ngodat; mi teljes igyekezettel azon lészünk, módunk adatván, hogy jó commoditású szállást designalhassunk Ngodnak. Mostan is nem akarásunknak, vagy háláadatlanságunknak ne tulajdonítsa Ngod. Melyekkel Ngodat midőn jó Istenünk oltalmába ajánljuk, maradunk

Ngodnak jó urunknak s patronusunknak
alázatos szolgái:
A kolosvári magistratus mp.

Claudiopoli, 28. Octobris 1731.

Külső czím: Méltóságos liber baro altorjai Apor Péter úrnak, ns. Háromszéknek actualis mgs főkirálybírájának etc. etc. nékünk érdemünk felett jó urunknak patronusunknak ő nagyságának alázatosan. Tövis.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

154.

Altorja, 1732. ápr. 4.

Báró Apor Péter Baczoni Györgynek, Brassóba könyvet küld beköttetni.

Ajánlom kegyelmednek szolgálatomot.

Ezen könyvet, kérem kegyelmedet vigye be Brassóban és köttesse be, ne is igen czifrán, de valamiképpen el ne vétse, hanem az mely tiszta papirosat mellije tettem, ketteje árkosát elől tegye, az többit penig utól; senkinek penig meg ne mutassa az compactor. Istennek oltalmába ajánlom kegyelmedet.

Kegyelmed jóakarója:
Torja, 4. Aprilis 1732. Apor Péter m. p.

Külső czím: Nemzetes Baczoni György uramnak, jóakaró uramnak adassék, All-Doboly. *Kívül:* fizettem érte denár 68.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

155.

Ohába, 1732. nov. 26.

Báró Apor Péter feleségéhez: zergevadászatról, fogarasi zerge-, őz-, szarvasvadászatról; a borok kezeléséről stb.

Édes Feleségem.

Két rendbeli leveledet szeretettel vettem, én magadot várlak vala jobb szívvel, de talám p. *Fity Fityfiritty* hodított el, hogy ki ne jöhess, hanem inkább ő kegyelminél légy, köszönöm az ő kegyelme jóakaratját, hogy szent András napjára invitál, de szintén most menének el az fiaim az *vadkecskékre* [1]) és szombaton estig oda lesznek, edgy éjszaka, ha csak az ágra [2]) nem ülünk, Futásfalvára nem érkezünk, mindazáltal egy ital ürmös borral kedveskedjél. az maga egésségiért igya meg, nem az enyimért, ha másfélével kedveskedel, azt sem bánom, csak annyit ne adj, hogy megrészegedjék és azután veszekedjék. Az mint írod penig, hogy az borokot mint rakattad értem, de ott nincsen három ürmös, az mint írod, hogy az kis pinczében tetetted az három ürmöst, hanem az tíz vidres aszu szőlő bora, az kilencz vidres, az hunyadvármegyei ürmös, az húsz vidres sárdi ürmös bor, azért az mint írád, hogy az szentmártoni bor edgy kevéssé szagos, abból az hordókot lehet megtölteni; úgy hiszem az jövő héten az medgyesi borokkal is beérkeznek. Az flintákot és csizmákot kihozták, nem csodálom, hogy az puskások ki nem jöttek, már az mint értem edgyiket királybiró uram polgárnak tette, az másiknak az lába fáj, az harmadik egyedül nem jöhetett, bizony nem is búsúlok, hogy ezen az szűk kenyér idein nem jöttek. Látom én, hogy az mellettem lévők is meglövik, ha reájok megyen az vad, az mint hogy tegnap előtt Móricz lőve edgy nagy őzet, de az nagy szarvast elszalasztók, puskást nem találá. Az mely béres ökröt ott megölték, ha ott tulyok nincsen, inkább az Méhesről hajtott ökrök közül edgyiket befoghatni, az rosz tehén ha megdöglött, azon kivül is, ha rosz volt, ki nem telelt volna. Az praescriptiot Kolozsvárra elküldöttem az patikába. Én Kövesden az borokot megméretem; az mártonfalviakot Galaczon megtöltötték, hogy poenitentiajok volt az istentelen oláhoknak, az bizony jól esett. Az lisztet jól kihozták, jól is esett, mert itt bizony nin-

[1]) Bizonyára a fogarasi havasokba, a hol ma is sok a zerge.
[2]) T. i. seprűre, a min a boszorkányok lovagoltak.

csen; én is penig innet 9 Decembris felé Isten velem lévén befelé indulok, mert az széna is kevés, szalma nincsen, az marhák elvesznek, negyven ló vagyon penig rajtam. Torján, Nyujtódon elég szalma van, ha kell, rágja. Joseph nekem ugyan semmit sem szól, de csak alig, ha későn nem járt, ha szót fogad vala, mikor kijöve, mind jó lett volna; de nekem is fogadásom tartja, hogy senkit nem erőltetek, jovallom, ha fogadja, lássa. Ajánlak Isten oltalmába.

Ohába, 26. Novembris 1732.

Igaz férjed:
Apor Péter m. p.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. Torja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

156.

S.-Szentgyörgyön, 1733. okt. 3.

Gazda Ferencz bizonyságlevele arról, hogy báró Apor Péterné Kálnoki Borbála grófnét a Kálnoki grófok megintették, hogy a csíksomlyói birtokot adja ki, mert megvették az apácza Kálnoki Hedvigtől, a minek Aporné ellenmondott.

Anno 1733. 13. Octobris Kézdi-Szentléleken lévén én ide alább subscribálandó személy, az méltóságos asszony Apor Péterné asszonyom ő nagyságánál, lévén az méltóságos asszony ő nga az templomban misén, superveniála sepsiszéki árkosi Rophai István uram és ugyan s.-szt.-györgyi Rákosi József uram oda az templom eleiben és midőn az mlts. asszony ő nga kijöve a templomból, kérdé Rophai István uramtól ő nga, hol jár? Melyre mondá ő kegyelme: nem jó kedviből jött most is ide, hanem ő Felsége parancsolatjával kénytelenítetett az gr. Kálnoki urfiaktól. Melyre monda az m. asszony: Csak mondja kegyelmed Rophai István uram. Nem szóla, hanem Rákosi uram mondja, hogy ő kegyelmek által admoneáltatják az grófok ő ngok az asszonyt ő ngát arról, hogy az Kálnoki apácza kisasszony része szerint való jószágon Csikszékben Somolyón és egyebütt akárhol kezét rajta tovább ne tartsa ő nga, mivel az urfiak ő nagyságok megvötték az apácza kisasszonytól és insuper az eddig való perceptumokról is raciocináljon az asszony ő nga, melyre az méltóságos asszony

breviter igy resolvála: Abból bizony nem parancsolnak ő kegyelmek, míg az contractust meg nem látom; azonkivül is én vagyok egy testvér az apácza kisasszonynyal, de ő kglmek második izen való atyafiak s meg kellett volna engemet kínálni, ha el akarják adni. Mely dologról fide mediante adtestálok.

Datum S.-Sztgyörgy, 1733. 25. Octobris.

Gazda Ferencz nobilis de Réthy.
(P. H.)

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

157.

Torja, 1733. okt. 19.

P. Cseh Mihály levele gróf Apor Péternéhez, a szentléleki templom felveréséről.

Méltóságos Asszony, nékem nagy jó Asszonyom.

Noha Vajna Gábor uram által megiratók királybíró urammal a szentléleki templomnak felveretésit, mindazonáltal magam is értésire akarám Ngdnak adni, mi kár lött a segrestyében való ládákban. Juczi asszony és Szabó Joseph ne mondják, hogy tűrhető kár lett bennek; jámbor tolvajok voltak, mert azoknak nem kellett szoknya, mente vagy vászon etc., hanem kencset, ezüstmarhát vagy leveleket kerestek; eleget beszélgeténk királybíró urammal, hova tegyük, de alkalmatosabb helyet nem találánk a torjai templomnál, az házban lévő ládákot a segrestyében berakatom, a többit is, a mi befér a jóvát, a mi be nem fér, a templomban pecsét alatt hadd álljanak. Királybíró uram azt fogadá, hogy strásákot állít oda, méltán is, mert én bizony nem felelek, hogy ott is a gonosz ember kárt ne tehessen; jó szerencse, hogy a karba fel nem mentek, mert nem hiszem, hogy üresen leszállottak volna. Nagyságod oltalmazza magát, hogy meg ne háborodjék, nehogy egességének ártson; én ugyan nem tudom, mit rakott volt mindent a ládákban, de a mint magam is látám, tele vadnak a ládák. Ezzel Isten oltalmába ajánlván Ngodat maradok

Ngod igaz szolgája káplánya
P. Cseh Mihály mp.

Torja, 1733. 19. Octobris.

Külső czím: Méltóságos Gróf Kálnoki Borbára asszonynak, méltóságos úr br. Apor Péter uram ő nagysága kedves házastársának, nekem nagy jó asszonyomnak ő nagyságának, illendő böcsülettel.

Ohában vagy Galaczon.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

158

Noszoly, 1733. nov. 13.

Báró Apor Péterné, gróf Kálnoki Borbára levele fiához, Apor Józsefhez, családi és gazdasági ügyekről.

Édes kedves fiam.

Leveledet kedvesen vettem, noha az Isten tugya minémű rebegéssel szakasztottam fel, mivel ma mikor őtözöm vala, hol vették, nem tudom, akkor beszélik, hogy az torjai tömleczből mind egyig elmentenek az rabok, az mely ha úgy van, nékem megesik benne, mivel az csiki jobbágy ott volt, az Varó Pista gyilkosa ott volt, az templom felverésiben az kiket megfogtak, ott voltanak, ha Marci Jánost az mint királybíró uram megtanálta fogatni, az mint írja, ott volt, az most háza népivel pusztult el, így nem voltam jó rá ma miatta, mennyit gondolkoztam s busultam, azt tudtam arról írsz, csudálom nem jő posta onnat belől tiszta az ilyen dologért. Egy kicsinég vonám ki Háromszékről magamot s megadtam az árát, ha ugy van igazán, én végben sem vitetem itt az dolgomot; mingyárást küldöttem Váradi uramot az borok felrakatatására által Sz.-Ivánban, egyszersmind, hogy elkísírje Méhesig, hogy uram ő kegyelme ott írásod szerént megtöltesse. Míg leveled ma vettem, addig már Tódort megjártattam az pénzedért, fogatta, hogy mentől hamarébb megadja, nem is hagyom könnyen. Uram ő kegyelmét köszöncsd számmal édes fiam s köszönd meg az kis-szőlősi két szekeret, valamint s valahogy addig, ha tovább nem is, elküldöm innét ezt az két hordó bort, ha Isten engedi s egyéb apróságot, mert látom itt is csak elvész, magam is sietek, noha az üdő is megbomlott; magam is gyenge egességgel vagyok, tapasztalom naponként. Jankót is köszöntetem, kedden vagy szeredán Kolozsvárott tanál, ha ugyan eljő, elvárom, ha Isten engedi. Anniska köszöntet, másként ig[en rossz]ul volt ő is az éjen, Laczi

is köszöntet; uram ő kegyelmét alázatoson, az patert is köszöntjük, maradván

Édes fiam jót kivánó édes anyád
Kálnoki Borbára mp.

Noszoly, 1733. 13. Novembris.

P. S. Az kolosvari minoritákról, francziscanusokról ne feledkezzél ital iránt.

Külső czímzés: Az én kedves édes fiamnak, Apor Josefnek írám szeretettel. Méhes.

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

159.

Altorja, 1734. april. 19.

Báró Apor Péter feleségének, házi ügyekről.

Édes feleségem!

Magam is épen most érkezem Háromszék gyűléséről nagy fáradton, kivált az kezem erősen fáj. Nékem Károlyvárról semmi válaszom nem jött; én jovallanám, hogy Ditróban küldenél fel, mert az idő rövid, nehogy megfogyatkozzunk. Istennek oltalmában ajánlak édes feleségem és maradok.

Néked igaz férjed
Apor Péter m. p.

All.-Torja, 19. Aprilis anno 1734.

P. S. A mint írod az esperest uram emberéről sem tudok még semmit. Miklosvárszéki királybíró uram köszöntet és vala(mi) pisztrangot küldött számodra, ugy Vajna István uram is, és uj gombát küldött, melyeket is által küldöttem.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

160.

Szeben, 1734. máj. 28.

A főkormányszék báró Apor Péternek, hogy Nagy János fel kelése, izgatásai felől vizsgálódjék.

Sacrae Caesareae Regiaeque catholicae Maiestatis stb. nomine.

Spectabilis ac magnifice Baro, nobis observande, salutem et gratiae caesareo regiae incrementum. Lecta est

a sok járásba. Egy hétben alig ülök egy nap a házamnál, akkor sem esik ki az sok ember a házamból. Ngod én bennem ne kételkedgyék, mert én tudom Ngodnak ártatlanságát, a hol kévántatik, igazságában Ngodnak szolgálni el nem mulatom. Ugy beszéltettem Lukács urammal, hogy ha törvény szerént megyen a Nagyságtok dolga véghez, magam is kimennyek. Talám jobb is volna feleltetésbe nem tenni az én felelésemet, ne térülne minden ember fülébe a mocsok, melyeket mások nem annyira tudnak, mint én; mindazáltal úgy legyen, mint Nagyságod akarja. Én magának szembe megmondottam, hogy legkisebbet sem tagadok el, a mit tudok, mert lelkemet senki tekintetiért kárhozatra nem vetem. Szent Iványi uramnak nem volna esze, ha többször ebbe az udvarba visszakivánkoznék, ha szintén hivatná is az úr. Miért kellene magát keresztűlnézetni? Mert ha szintén külsőképpen egy kevéssé mutatná is hozzá magát, de belsőképpen soha jó szivvel nem látná, hanem talám ujabb alkalmatosságot keresne ellene. Több méltóságos udvar is vagyon Erdélybe, a hol hivatalt kaphat magának. Ha Ngodnak ezután kevesebbszer írok, mint eddig, egyébbre ne vélje Nagyságod, hanem ebből az békességjárásból ki akarom vonni magamot, mert mindaddig míg ebben forgok, nyugodalmom nem lehet. Megmondám magának is, hogy egy levélnél többet ezen mocskos dologban Ngodnak nem írok. Azután beteszem az ajtót és ha szolgáját látom a kapumon bejöni, velem bizony nem beszéll. Nagyságodot követem hosszas írásomról, s kívánok Ngodnak szomorúság nélkül való farsangot eltölteni és üdvösséges bőjti napokat elérni.

Nagyságod igaz szolgája, káplánnya
P. Cseh Mihály,
Torja, 1726. 23. Februarii. torjai plebánus m. p.

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoky Borbára asszonynak, m. úr b. Apor Péter uram ő nagysága kedves házastársának, nekem nagy jó asszonyomnak ő nagyságának. Csiksomlyó.

Hátjegyzés br. Apor Péterné kezétől: P. Cseh uram levele az én sok nyomorúságomról.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

162.

Gyulafehérvár, 1735. aug. 10.

Báró Sorger Gergely erdélyi püspök Apor Péternek megküldi gróf Pálffy János levelét (a nála lévő grófi diploma felől).

Illustrissime domine Baro, Domine mihi colendissime.

Az elmult postán méltóságos gróf judex curiae Pálfy János uramtúl ő excellentiájátul micsoda levelet vettem, méltóságos Báró uramnak in genuinis paribus accludalva megküldöttem; kire midőn méltóságos Báró uram mit fog válaszolni, engemet az iránt tudósítani ne terheltessék, hogy én is az iránt méltóságos judex curiae uramnak ő excellentiájának bizonyos választ tehessek.

In reliquo me illustrissimae Dominationis V^rae^ recommendans maneo.

Ejusdem illustrissimae Dominationis V^rae^

servus paratissimus
B. Gregorius Sorger
episcopus Transylvaniae m. p.

Carolinae, 10. Augusti 1735.

Külső czím: Illustrissimo domino baroni Petro Apor stb.
Háromszék.

163.

Galacz, 1735. nov. 26.

Báró Apor Péter feleségének, gazdasági és családi ügyekről.

Édes Feleségem.

Leveledet szeretettel vettem. Bizony mikor az levelem érkezett, bár királybíró uram az pénzt kiküldötte volna, most már, mind az vízbe haló, kapok kétfelé; szintén ma küldém el Pál deák uramot, hogy az Jankó boraival edgyütt vegyen nekem hat hordó bort, még Váradi uram is elmegyen véle és edgyütt fogják vásárolni. Szeredán az szék szekerei már Medgyesen lesznek, onnet visznek be tizennyolcz hordóval, innét most indítottak meg tiz negyvenest és két általag ürmös bort, mindenestől fogva visznek be huszonnyolcz negyvenest és két általag ürmös bort, azért az Joseph háza alatt való pincze és azon kívül való pincze legyenek tiszták

és ugy készítsék, hogy ezek az borok ott elférjenek, ha lehet; ugy hiszem az míg én haza érkezem az borokkal, mind be érkeznek. Ideki látom naponként erősen drágodnak az borok, hogy Havasalföldiből nem szabad az bort kihozni. Az sárdi borokot tegyék az kis pinczében, két hordóval van, én is Boldogasszony nap előtt való nap, ha elébb nem is, Isten velem lévén, benn akarok lenni, és mivelhogy nem remélhetem, hogy sz. Borbára napjára bemehessek, azért kévánok [sok boldog] [1]) Borbára asszony napját, Isten adja ezt is szerencsésen tölthesd el. Én királybíró uram iránt mind eddig is azért nem írék, hogy gondolom vala elébb bemehetek, de Isten bevivén, minden dolgot igazításban veszek. Istennek hálá, hogy Jankó jobban van, az Istenért hirtelen az házból ki ne menjen. Anni[skával is jó] Székely Elek uram, hogy Brassóban ment, adja Isten [gyógyuljon] ki. Joseph fiam és az pater köszönik köszöntésidet, az fiam alázatosan köszöni, az pater ő kegyelme is böcsülettel, az pater ő kegyelme is, úgy az fiam is alázatoson köszöntetnek. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed

Galacz, 16. Novembris 1735. Apor Péter m. p.

Az békességet sok felől írják nekem, nem is kételkedem benne. Az borokot mihelyen érkeznek, mindjárt bontasd fel, s nézd meg, de ha magad reá nem vigyász, bizony félő. Vajat, túrót is visznek, specificatio szerént.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. *Torja.*

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

164.

Arkos, 1735. decz. 23.

Báró Apor Péterné és unokaöcscse gróf Kálnoki Ferencz vitája az Aporné által kiszerzett dobokamegyei, noszolyi, szombattelki és csentei birtokok felett.

Mü árkosi Benkő Raphael nobilis és ghidóffalvi Csiszér Mihály ns., mindketten sepsi-székiek és nemes Sepsiszéknek hütös assessori, recognoscáljuk tenore praesentium, hogy sepsi-szt.-iványi tek. nemz. Henter János uram ő

[1]) Kiszakadva, hiányzik.

kegyelme, nemes Sepsi-széknek királybírája küldvén kezünkben egy instructiót, mely mellett is committált mü nekünk, qua assessoroknak, hogy azon instructiónak tenora szerint az mlsgos gróf Kálnoki Borbála asszony ő nagysága, méltóságos úr l. b. altorjai Apor Péter úr ő nagysága kedves házastársa képiben méltóságos gróf Kálnoki Ferencz úrfiat admoneálnók. Mü is azért tisztünk exmissiójából in hoc anno praesenti 1735. die 20. Decembris elmentünk Sepsiszékben Köröspatakra consequenter az méltsgos gróf Kálnoki Ferencz úrfi ő nagysága köröspataki udvarházához és az fellebb megírt úrfiat ő nagyságát personaliter találván, ő nagysága előtt az előnkben adatott instructiót de puncto ad punctum elolvasván, az említett méltóságos gróf Kálnoki Borbála asszony ő nga képiben, anno et die ut supra admoneálók. Mely admonitiónkra ő nga tőn ilyen választ: Mivel az instructio sok punctumokból álló, hirtelen (beteges állapottal is levén) nem replicálhatok, hanem kegyelmetek adja ki nekem párban az instructiót, harmad-negyed nap alatt scriptotenus választ teszek, s kegyelmeteknek keziben küldöm. Mü azért az instructiót ő ngának párban átadók, mely instructiók ilyenképen szólnak:

Tek. ngos altorjai báró Apor Péter ő nga házastársa mlgos gróf Kálnoki Borbála asszony ő nga, mlsgos gróf köröspataki Kálnoki Ferencz úr, mint néhai mlgos gróf k. Kálnoki Sámuel úr ő nga és az említett mlgos gróf házastársa, néhai mlgos gróf Lázár Erzsébet asszony mostan Erdélyben levő egyetlen egy férfi ágon levő maradványát és Ngod által az több testvér n. atyjafiait solenniter admoneáltatja super eo, hogy az miképpen Ngod leveleivel admonealta, hogy mox et defacto az néhai novai Szentpáli Ignácz uram házastársa, Garai Kata asszonyom defectussán, sok bajos fáradságával s nagy költségivel kiszerzett dobokavármegyei noszolyi, szombattelki és csentei portiókot mox et defacto oszsza fel ő nga, igenis kész sub his conditionibus:

Primo. Hogy Ngod is több atyjafiaival együtt pro primis et ante omnia, hogy az mint azon portiót most is az fiscus impetálja, az mit eddig azon perre ő nga költött, azt Ngod plene refundálja, és azután Ngod mint férfi az fiscus ellen maga költségivel oltalmazza, az mit penig Ngod azután fog költeni, az maga részit jó szívvel leteszi.

Secundo. Az mi nagy ügygyel-bajjal, sok fáradság és nagy költséggel kikereste ezen portiót, mind fáradságát, mind költségét Ngod fizesse meg.

Külső czím: Méltóságos asszonynak, gróf Kálnoki Borbára asszonynak, nékem édes asszonyom anyámnak ő ngnak, fiúi engedelmességgel. Szent-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

139.

Torja, 1727. márcz. 5.

Báró Apor Péter Könczei Sámuelnének, ennek kisebbik fia ellen panaszol.

Szolgálok kegyelmednek.

Kegyelmed levelit böcsülettel vettem. A tagadatlan, hogy oly kedves szolgám volt a kglmd első fia a szegény Köntzei Mihály, a kinél kedvesebb szolgám nem volt s az Isten bár a második fijában is azt a természetet öntötte volna, mert én ma is sohajtva említem a kglmd előbbeni fiát, de úgy gondolom én is megemlékeztem jámbor szolgálatjáról, mert gondolom kgldnek olyan baja nem volt boldogtalanságában, a melyben teljes örömmel ne igyekeztem volna szolgálni. Megvallom a micsodás affectioval vagyok egy időtől fogva a Köntzei familiához, álmottan se láttam, meg sem gondolhattam volna, hogy egy Köntzei is olyan becstelen szókkal illethessen, mint a kglmed fia illetett böcsületes nemes emberek előtt. Irhatnék több keserűségről, a mit rajtam tett, de szánszándékkal elhallgatom, kglmdet szomorítani nem akarom; elég módom lett volna a megtrónfolásában, de szánszándékkal hallgattam s hallgatok; én egy rosz szót sem szólottam a jámbornak, azt kglmd tudja, hogy én bizony soha sem híttam szolgának; gondolója sem voltam, én conventiot sem adtam, szolgálnam *(így!)* sem tartottam soha, ma sem tartom, lássa a jámbor mit csinál, *megemlegetheti még kígyó farka vágását.* Ajánlom Istennek oltalmában.

Klgmednek

jó akarója

Torja, die 5. Martii 1727. Apor Péter m. p.

Külső czím: Néhai nemzetes Könczei Sámuel uram meghagyatott özvegyének, nemzetes Bod Ilona asszonnak, jóakaró asszonyomnak ő kegyelmének Karatna.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

hova is már csak requisitoria kellene és az szokott fizetés és az levelek mindjárt kézben volnának, de mivel Ngod említett br. Apor Péter úr ő ngát annyira disquietálta, hogy tovább az kálnoki jószág iránt való dologban magát nem akarja elegyíteni: azért Ngod mindezeket az dolgokat úgy procurálja, hogy ha vagy az említett gr. Kálnoki Borbála asszony ő nga, vagy két ágon levő maradvái, Ngod, vagy férfi-ágon lévő atyjafiai miatt kárt vall, Ngodon és az Ngod testvératyjafiain fogja megkeresni az maga kárát. Melyről solenniter iterum atque iterum protestal.

Anno 1735., die 23. Decembris. Az mltsgos gr. Kálnoki Ferencz úrfi ő nga az praespecificált és párban adott admonitióra s instructióra scriptotenus külde kezeinkben ilyen replicát:

Pro primis. Iratik az admonitióban, hogy én levelem által admoneáltam volna Aporné asszonyt, én penig abban semmit sem tudok; tudom, Aporné asszonyom sem mutathatja meg különös pecsétemet s arra azt felelem, hogy híremmel nincsen. Pro secundo. Láttatom az egész familia képiben admoneáltatni, melyet quo motivo ducta cselekedhetett, nem tudom, mivel én az admonitioban denominált jószágban megosztozandó atyafiaknak plenipotentiariusa nem vagyok, sem kincses tárházokat reám nem bízták, hogy abból, ha adójok ex suppositione probabili comperialtatnának, megfizessek. — Pro tertio. Az asszony olyan conditiókot teszen fel, melyek bizony nagy nevetésre fakaszthatnak akárkit, mivel oly messze vannak az praedenominált jószágok felosztásának inpedimentumától, mint Szentlélek Nyoszolytól, nem lévén semmi connexiója, sem dependentiája, sem relatiója mint ad alteram, mindazonáltal, mivel azt kívánja Aporné asszony, hogy seorsim et punctuatim feleljek, kívánságának akarván eleget tenni, juxta flagitatum modum feleletim igy következnek.

Ad primam conditionem.

Az asszony, Aporné asszony birta mindeddig azon praedenominált jószágot, azért az fructusából költhetett temperanter, melyről is tempore divisionis raciocinálván az asszony az jószágnak fructusáról, a die perceptorum bonorum usque ad diem percipiendorum (melyet részemről meg is kívánok) lucem non effugiet; hogy penig az asszony részit is divisis dividendis az fiscus ellen én magam költsé-

gemen defendáljam: szemétre hányó pénzem nincsen, hanem ha az asszony kincses tárházát reám bízza és fáradságomat megfizeti, servus pro pecunia.

Ad secundam.

Sulyos és keserves fáradságát az praespecificált asszonynak ad dividendum bonumoknak kikeresésében és magához vételiben az secunda conditióból értem, de nálam nem constal. Kitől kereste ki, constálván, arra is megfelelek. De reliquo, quae ad primam.

Ad tertiam.

Az familiának szamara nem vagyok, azért hogy férfiágon vagyok; mi úton kereste ki az asszony az nyoszolyi jószágot, nem tudom. Itt azért az status questionis nem az sajó-kereszturi és egyéb jószágoknak kikeresete, hanem az kikeresett dividenda jószágoknak divisiója, azért ez csak refugium volna. Az kikeresendő jószágokról is beszélhetünk divisis dividendis.

Ad quartam.

Az praespecificált dividendum bonumokhoz praetendaló atyafiaknak adósságiról való leveleit az asszonynak, Aporné asszonynak nem láttam; de dato, ha adósok volnának is, Aporné asszonyom qua credit, suis modis procedáljon. Nobilis non nisi legitime citatus et juridice convictus potest aggravari. Ez is heában való refugium.

Ad quintam.

Jóllehet az admonitióban az nagy speculatióban elmerülvén az ki írta, úgy vagyon írva 6-to, ez a conditio absurditast involvál, ha kivántatik, ratióját adom suo tempore.

Ad illas lineas, az hol úgy kezdődik, *admonealtatja*, az haza törvénye oda igazít, az kinél az levelek vannak, az tartozik az perekre vigyázni; nálam semmi levelek nincsenek, sem egyről, sem másról; levelek lévén kezemben, respondeo, quae ad primam conditionem. Ha akarok, iterato promptissimus servus pro pecunia.

Ad illas lineas, az hol úgy kezdődik: *úgy hasonlóképpen az említett*, arra azt felelem, hogy az bizony igen jól vagyon, ha publicálják, csak doceálhassuk, hogy minket illet, akkor bizony az asszony nekem is, több atyafiaknak is, amaz régen eltött s talán meg is pinészedett pénzből adjon egy nehány ezer forintokot, az kivel magunk részünket is kiválthassuk, azután úgy megigyunk, amaz fejérvármegyei ürmös borban ugyan kong, s együnk is, ha lesz mit.

Ad ultimam.

Az mint praemittáltam, levelek kezemben nincsenek és az kinél vadnak, az tartozik az perekre gondot viselni, azért ezen feleletemben az asszony is l. b. Apor Péter úr házastársa, gr. Kálnoki Borbála asszony is admonealtatik, hogy vigyázzon és procurálja az olyan pereket, az kiket az admonitioban iratott, hogy ha kárt vallok több testvératyámfiaival együtt, bizony arctissime meg fogom káromat keresni az praespecificált asszonyon, melyről solenniter iterum atque iterum protestalok. Az erkedi jószágot penig az mi illeti, midőn az familia azon megegyez, én is a mi engem concernál, jó szívvel succurrálni kész leszek, hogy penig l. b. Apor Péter uramat disgustáltuk volna, nem tudom; szolgálatjára érdemetlen lévén, nem kívánhatom szolgálatját, magam dolgaimra mások szolgálatja nélkül is gondot viselek.«

Mely dolog és admonitio az miképpen mü általunk folyt és nekünk írásban általadatott mindkét részről, mü is az szerint fide nostra mediante megírtuk, pecsétünkkel és tulajdon kezünk írásával megerősítvén.

Datum in possessione Arkos, anno et die ut supra.

Benkő Raphael, nemes
Sepsi.-széknek hütös assessora mp.
(P. H.)

Gidófalvi Csiszér Mihály,
nemes Sepsi-széknek egyik
hütös, lófőrenden lévő assessora mp.
(P. H.)

(Eredetije báró Apor István levéltárában Abosfalván.)

165.

Szeben, 1736. febr. 16.

[illegible] kormányzó anyósával, báró Apor Péternéhez [illegible] a [illegible] német fi« katona panaszt adott be ellene [illegible] hadparancsnoknál.

Tekintetes Gróf Asszony!

Szeretetreméltó kedves Napom asszony!

[illegible] most *Szentléleken* commoráló német fi, méltó[illegible] Generalis uram ő excellentiájának az [illegible] nehéz tenoru memoriálist adván bé, mivel [illegible] hogy a m. asszonytól igen nagy mértékben [illegible] meg, arra pediglen ő semmi okot és alkol[illegible] szolgáltatott volna, láttatott ő excellentiája [illegible] a minthogy én velem communicálván [illegible] olyformán izent, hogy miért nem manu[illegible] az házában az idegenek. Én pedig kivánván ez [illegible] is teljes igyekezettel az m. asszony becsü[illegible] nem adtam egyéb resolutiót, *hanem hogy [illegible] nem lehet tenni, hanem a m. asszony[illegible] elsőben a dolog) megkelletik hall[illegible]* pedig rész szerint azért cselekedtem, hogy [illegible] communicatio végbe menend, a m. asszony magá[illegible] igyekezzék tapasztalt szép itileti szerint úgy [illegible] mostanával való dolgát, hogy továbbvaló pana[illegible] a melyből né talám a m. asszonynak [illegible] szott való becsülete eleven emlékezete valami [illegible] Ajánlom továbbra a m. asszonyt a sz. [illegible] maradván

[illegible] asszonynak

igaz kötelességgel való szolgája

[illegible] Febr. 1736. Gr. Haller János.

([illegible] báró Apor-család altorjai levéltárában.)

166.

Szeben, 1736. febr. 18.

Gróf Haller János főkormányzó anyósának, báró Apor Péternének, egy Szentléleken szállásoló német tiszt ellene beadott panaszáról.

Méltóságos Gróf Asszony!

Bizodalmas kedves Napom asszony!

A közeljebb való napokban írván én a méltóságos asszonynak, jelentettem vala, hogy a moston Sz.-Léleken commoráló levelem praesentáló instans memoriálissa fog communicáltatni a méltóságos asszonynyal. Oly vélekedéssel voltam pedig akkor, hogy méltóságos commendáns Generális uram ő excellentiája fogja azt communicálni; noha külömben esett, mivel szintén a mái nap küldötte ő excellentiája a végre hozzám. A midőn azért én azt a méltóságos asszonynak pro informatione accludálnám, egyszersmind kívántam jelenteni, hogy kivált a dolog külömben lévén, voltaképen engemet hová hamarébb informáljon a mlgos asszony. Egyébaránt én, mint az asszonynak egyenes szívvel jovát kívánója jovallom, hogy a midőn kissebb helyt megfordíthat ezen dolgot, ne bocsásson nagyobb helyre, de sőt vele az instanssal igyekezzék úgy moderálni maga dolgát, hogy tovább való méltó instantiára oka ne légyen. Melylyel ajánlom szt. Istennek oltalmában a m. gróf asszonyt, maradván

A m. asszonynak

köteleséggel való kész szolgája

Szeben, 18-va Febr. 1736. Gr. Haller János.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

167.

Tövis, 1736. okt. 12.

Báró Apor Péter feleségének, családi és gazdasági ügyekről s tatár hírekről.

Édes Feleségem.

Midőn az harmadik Octobris írt leveledre ezelőtt mintegy három órával az választ elküldöttem volna, szintén most estve érkezék az orbai posta az hatodik Octobris irt leveleddel, melyet szeretettel vettem. Hogy Anniska jobban

van, áldassék Isten, Joseph fiamot, kivált edgy dologért alig várom, csak sok lóval ne jőjön, mert itt bizony széna nincsen s vagy két hétig penig, az mint maji levelemben írám, itt kell lennem. Ide ki is igen szép és igen jó idők járnak; ide még pater Jánosi uramék nem jövének, bizony akarnám, ha erre jőnének. Az úr kévánsága szerint, hogy Mahulynak nyolcz ökröt adjanak Sepsiből Kézdiig, Kézditől Kászonig, parancsoltam. Ne hidd hogy az tatár kiütött volna Lengyelországra, mert bizony semmi sincsen benne, kivált ötszázezer ember nagy helyről telnék ki, bizony megmondotta volna nekem most Szebenben az úr Kizing uram, ha valami lett volna benne, ne búsulj penig semmit, mert bizony elég oltalmunk leszen télre, az mennyiben én tudom, három négy hétre megtudjuk, mint fog állani az militia. Többet nem írhatok, mert ma eleget írtam, azon kivül is az szebeni út ugy megrontott, hogy Isten tudja, mikor emésztem meg. Az gyermekim köszöntésit kedvesem veszem, én is atyai szeretettel köszöntöm őket. Az v. tiszteknek szóló leveleket includaltam azért, hogy az Markuty forspontja iránt lehess bizonyosabb. Pál deákot még nem ette meg a borju. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed

Tövis, 12. Octobris 1736. Apor Péter m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

168.

Ohába, 1736. nov. 11.

Báró Apor Péter levele feleségének, havasalföldi borok hozatala ügyében.

Édes Feleségem!

Én az kézdi postát legalább csütörtökig vagy péntekgi be nem bocsáthatom, mivel az sárkányi postán akkor várok még Szebenből; azért az leveledre akkor teszek választ. Sietve kell ezt a levelet írnom, mivel látom Vajna Gábor uram engemet az vizre vitt, fél Havasalföldiben, vagy Molduvában menni, hivén az hazug híreknek; mintha én nem tudnám az híreket. Majd két kárt teszen nekem, edgyik az, hogy az camaráról való concessámnak az ideje majd eltelik, másik az, hogy naponként verik fel az bornak Havasalföldiben fel az árrát. Ha olyan félelmes dolog lett volna Havasalföldiben, hát miért ment annyi brassai szekér be

bor után, és az mü boraink után is tegnap Bikfalváról bementek. Eb köszönje meg ő klminek, azért édes feleségem, nehogy olyan nagy kárt valjunk, felette kérlek, királybiró uramtól vedd kezedben mind az concessa passust, mind az brassai passust, s mind az pénzt, sietve alkudgyál meg vagy vásárhelyi biró urammal, vagy más vásárhelyi emberrel, vagy bereczki emberekkel, és akár Havasalföldiből, akár Moldvából sietve hozass borokat, hogy az míg én bemegyek, addig had hozzák ki; írtam ugyan királybíró uramnak is, de avval ne sokat gondolj, mert látom én ugy vagyok én ő klmekkel, mint az Aesopus fürje az fiaival. Tudom azt én, hogy ha te bele fekszel, ez hamar meglészen, az mint az Istenre is kérlek, sietve vitesd véghez. Száztiz forint vagyon királybíró uramnál, az szekereseknek az n. szék fizet, az auctiot az camara elengedte, azért megint kérlek az Istenért, az borokkal siessenek, ne valljunk olyan nagy kárt. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter.

Sepsiben nem tőnek enyi ceremóniát. Mihelyen írék, negyed napra mindgyárt elmentenek az boraim után, csak az sok disputatioval, ceremoniával vadnak Kézdiben. János fiam én általam árendába kéri az szeredai korcsomát, sőt az csiki joszágot egészben meg akarja tőlled árendálni.

Ohába, 11. Novembris 1736.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

169.

Ohába, 1736. nov. 14.

Báró Apor Péter levele feleségének, katonai mozgosításról, gazdasági ügyekről stb.

Édes Feleségem!

Én az én sok dolgaim között nem érkezém eddig, hogy az 9 Novembris költ leveledre választ tehessek, én is innét már mindgyárt megindulok, csak az quártélyt küldöttem el v. tiszt uraméknak, hogy ő klmek feloszszák, s mihelyen válaszom jő, hogy innét elküldhessem Szebenbe; Szebenből is még csak edgy két választ várok s mindgyárt beindulok;

gondolom vagy 24, vagy 25. innét megindulhatok. Uzonban Háromszék gyűlésit ülök, onnét haza megyek, Isten velem lévén. Elég németünk leszen, mert leszen edgy lovas colonellus az kissebb staabbal, edgy gyalog v. colonellus, négy lovas és három gyalog compania. Én nem bánom, ha Andris benn marad is, hogy az connumeratoroknak főzzön, de talám elvégzik nem sokára, bár csak huszonkettődikre jöhessen ki, az az sz. Katalin nap előtt három vagy négy nappal, mert kivált úton éppen irtózom ezektől az oláh szakácsoktól. Jakabot is harmadnap alatt visszabocsátom. Értem, hogy az gabona rosszúl ereszt, bár bizony jól eresztene, mert elég száj lesz Erdélyben, csak német tizenkét regiment. Debreczenben is már vékája edgy német forint, sőt ugy értém, hogy már is Marosvásárhelyen, Kolosváratt, Enyeden az közönséges búza öt susták, az Duna mellett éppen drága; hogy meghadtad, hogy az gabonát szépen kölcsék, Isten áldgyon meg érte, de eczczer s mind elegyícsék is árpával, hariskával. Hála Istennek, hogy annyi vetemény lett, Márton Mihályként könyűből ganéztattam vala én azt, de ha Isten béviszen, bizony többet is ganéztatok, az spárgát is meggalamb-ganéztatom, csakhogy spárga magot is szedgyenek, mert azt is most tanoltam, mint ültessék az spárgát, hogy vastag legyen.

Orbai királybíró uramnak az sendely iránt im parancsoltam, bizony akarnám, már azok az rosz házak is elkészülnének. Az Barabás dolgáról lásd mit tehecz, mert én még eczczer érted elhallgatom az eb dolgait. Én igen is akarom, hogy Kozma legyen az szentszék postája, mivel az báttya Igenben igen emberséges ember; tudom az káptalannak is kedvit találja az sz. szék, mert igen kedves az pap urak előtt, gyakorta mennek hozzája ebédre; így mond meg királybíró úrnak, hogy ezt adgya az sz. széknek, ha be nem veszi a sz. szék, bizony mindgyárt megírom az káptalannak, s tudom ha szépen be nem veszik, másképpen is be kell venni, Josephet is megvendégelte. Értem nagy mulatcságomra az vidra sok bolondcságit. Még nem olyan félelmes, hogy hirtelen csépeltetni, s vermeltetni kellene, mert bizony még az két császár eszsze nem veszett, még az is kétcséges, lesz-e az törökkel hadakozás. Sokan sokféleképpen vélekednek, de én az mint látom az dolgokot, inkább reménlem, hogy az jövő nyáron edgymás fejiben verik az kardot. Hogy penig szállást fogadgyunk Brassóban, bizony méltó, azt én reád bízom, mert én ahhoz kevesset tudok, s az is méltó, hogy az edgyetmásnak az jovát jó idein bekülgyük, ugy hason-

lóképpen élést is. Az rebegésednek vége leszen két-három hét mulva, mikor az sok német bemegyen, én is penig bizony sietek be. Az Istenért, az mint megírám, az borokkal siessenek, mert ha bejő amaz sok német, bizony annál inkább megdrágodik; bánom, hogy Medgyesről még el nem vettem nyolcz hordó bort, ha nyomon volt is, már Sepsiből az borok után elmentenek, az jövő héten meg is érkeznek véllek; akár Havasalföldiből, akár Molduvából hozzák az bort, nem bánom, csak siessenek vélle. Anniskát attyai szeretettel köszöntöm, s köszönöm köszöntésit. Az Molduvában járó ember éppen az maga jó ideiben jött, mert hogy elmene, mindgyárt érkezék ujabb parancsolatom, éppen olyan formán, az mint az dolog történt. Az dolományomhoz, nadrágomhoz nem azt az posztót hozták el fótnak, az mely kellett volna; talám bemehetek így is én, Szabó Jakabot azért csak vissza bocsátottam. Én az vármegyén levő szegény faluknak az miben lehetett szolgáltam, és az mint gyakorta megírtam, többet is szolgáltam volna, habár csak edgy emberek lett volna, de ha Isten éltetne, találtam módot benne, hogy bizony jövendőben többet szolgálhatnék; meglátom, ha ők megemberlik magokot, bár csak valami tűzi fával az télen. Csudálkozom, hogy az hidvégi főstrázsamester micsoda kemény, holott az edgy jámbor grófnak láczik, nekem igen-igen jó barátom. Sokat kér az német, de nem kell azt mind megadni, meghozák még Kövesdre, megmondám Béldi Pál uramnak, mit csináljon, ugy tudom ment is az főstrázsamesternek ordere; másként az mint tudom az vármegyén is elég német leszen, kivált erre ki. Az Szőcs fiáról valamit el tudtam követni elkövettem, egyéb nincsen héja, hanem az mit gyakorta megírtam. Azomban az bialokban bár csak tizet tizenkettőt adna el Márton Mihály, mert soha bizony nem győzöm tartani, azon kívül is némelyike igen vén, hogy Isten bevivén, azon kivül is bizony megeszem bennek, leüttetvén kettőt hármat.

Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

Ohába, 14. Novembris 1736.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

170.

Ohába, 1736. nov. 17.

Báró Apor Péter feleségének, Kálnoki Ferencz fondorlatairól és gazdasági ügyekről.

Édes Feleségem.

Tizenharmadik napján ezen holnapnak költ leveledet szeretettel vettem. Én is Isten velem lévén huszonhatodik innet megindulok, bizony jó szívvel tovább is itt ülök vala, mert még az borommal megérném két hétig, de buza, széna nincsen, ugyan félek az jó meleg házakból kimenni. Megvallom az szegény Szabó Mihályt bizony szánom, én az uraknak az Kálnoki Ferencz dolgát megbeszéllettem, és hogy ne véljék, hogy haragból cselekszem, másokot is az urakkal examináltattam iránta; tudom bizony eleget pirongatták, de látom falra hánták az borsót, Joseph edgy nehányszor megírta az bátyjainak, ugy hallom csak nem régen is jó nyolcz ház jobbágya ment el, ellenem is az mint eszemben veszem, s némely háromszéki tisztek ellen nyálas levelet írt Bécsben, melyről írván Bécsben, mihelyen válaszom jő, ha megtudom ugyan bizonyoson, hogy az ő dolga, leírom én őtöt tetétől fogva talpig, hogy nem kérkedezik az háromszéki főkirálybíróséggal, de bolond volna az, ki csak választaná is; az admonitiojára, Isten bevivén, az párt bizony ki kell adni, mert azt én megparancsoltam, az ki penig nem az székely natio conclusuma szerént vadnak, hogy adó alá írják, már edgy nehányszor meg parancsoltam s most is keményen parancsolok iránta.

Csak elhidd magaddal, hogy az két császár bizony nem könnyen kezdi el az hadakozást, s kivált tavaszig nem kell félni, hogy Lengyelországban beütött; azon vezérnek, hogy megengedte, az török császár az fejit elüttette, az rabokot elbocsátották s az károkot megfizették; nagy bizodalom vagyon még, hogy az muszka és az török az télen megbékéllenek.

A borok után eddig az sok disputatio után és czeremonia után talán elmentek. Ugy hiszem ezen az héten az sepsi borokkol felérkeznek, az ideki valókkal is úgy hiszem addig be érkeztenek, még innet, mikor én elmegyek, visznek edgy bordóval, kérlek az borokon legyenek az szemeid, bár csak ha még az mely sok pénzt reájok költök, azt vehessük ki, mert az idén az bornak, buzának bizony leszen ára, ha bemegyek s pénzt kapok, gondolom még edgy molduvai bort

is veszek; az mint eszemben veszem, noha az inquisitio hozza ki, az az istentelen Vég Zsigmond hat hordó bort árultatott ki maga számára Galaczon; azonban az itt való szegény jobbágyokkol hordatta Galaczra az sok asszu fát s az én rosomból főzette éjjel nappal az égett bort; az sok istentelenségit ki sem tudom írni, de ha isten haza viszen, bizony megzaklatom; az tövisi tavalyi nem meré bevárni az censurát, fizete Josephnek hatvan vider bort, s edgy részit mindjárt megadá, azon kivül az fizetése is ben vesze. Váradi is látton látom, *eböl volt jobb az szöcs az vargánál*, mégis nem éppen oly szemlátomást, mint Vég Sigmond, de rajta is kaptam olyan módot, hogy bizony ő kegyelme megfizeti az enyimet.

Ideki Istennek hálá nem igen halnak, de látom az bizony csak meghal, az kinek eljő az órája. Már csak az relatoria érkezzék ki, én újolag elküldök az szőcs fia mellett, edgy kicsire még nem ért neki az iskola, talám ezután tanól. Az bizonyos, nem ártana, ha az brassai búzával várakozhatnának valami keveset, de mivel látom, ezeknek az legényeknek semmi fejér edgyetmások nincsen, az pénzemet penig borra mind elköltém, kételen vagyok ahoz nyulni, az mi vagyon, ha szabad embernél vagyon az bor ára, azon könnyen megvehetni, írtam birálybíró uramnak iránta, hogy segéltséggel legyen; ha penig jobbágy, tétesd be az tömleczben. A kemenczék kérlek had készüljenek el, mert ha elébb nem is, Isten éltetvén, sz. András estin haza akarok menni, mert bizonyos okokból Uzonban kell lenni az Háromszék gyülésinek. Az juhokkal én bizony nem tudom mit kell csinálni, ha el nem adhatni, együk az mint lehet, mert az bizony mind eldöglik; tavaszszal edgy néhány berbécset hagyattam vala itt, de azok teli mételylyel. Az sertéseket kivált az malmokból bár öletted volna meg, hadd híztak volna mások husvétra, látom ugyan, hogy Laczkó csak kolbászra vágy. Pál deák azt mondja, mikor az felesége az tehenecskét feji, akkor bele ugrik az marhatetű, s úgy megyen osztán bele. Haragszik az feleségire, hogy azokot mondotta, azt mondja hiszem az míg ideki volt, küldött neki három forintot, de bizony meg tanyítya, ha még bemegyen; mondám ugyan, hogy jól oltalmazza az haját, mert azt bizony kitépi az felesége, ha haza megyen. Adja Isten, találjalak mindnyájotokot jó egességben, Anniskát atyai szeretettel köszöntöm. Ajánlak Isten oltalmába.

Igaz férjed
Apor Péter m. p.

P. S. Azonban, mivel az ide való tehenek az nyáron mind sínlettenek, innet semmi vajat bé nem vihetek, írtam v. tiszt uraméknak, hogy az míg az német beérkezik, vegyenek nekem valami vajat, magad is sürgesd.

Ohába, 17. Novembris 1736.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

171.

Sz.-Demeter, 1736. decz. 5.

Gróf Gyulaffi László báró Apor Péterhez, történeti munkáról.

Méltóságos Báró Ur!

Bizodalmos jó Uram!

Méltóságos úr 22. Novembris dátált levelit tegnapi napon kötelességgel vettem, és máig itt várakoztattam az expressust, míg felkerestem és reáakadtam azon *Diplomatica Historiára*, melyet pecsét alatt ezen alkalmatossággal el is küldöttem, conferálván azzal, a mely nálam compingálva vagyon, kevés defectust tanáltam benne; melyre nézve nem itíltem, hogy az egész könyvet elkülgyem, minthogy midőn együtt lészen olykor gyűlésünk, könnyen kiirathattya az úr abból. De mivel nékem is nem egészen adatott által, hanem csak ad usum, arra nézve én is nem transferalhatom ezt egészen az úrnak, hanem csak ad usum, míg általolvassa és megtelik vélle, annak utánna külgye vissza az úr; külömben ha egészen általadatott volna a mely nálam vagyon, ezt jó szívvel transferálnám az uramnak, nullum jussal, így pedig egy keveset reselválok. Bár valami hírekről tudósított volna az mlgos ur, közel lévén a passusokhoz, jóllehet a mint látom az levél nem Háromszékről költ. Elhiszem kevés quártélyossa lészen nemes Háromszéknek, s talán stabilis officialis oda nem is jutott. Ezzel magamot tapasztalt favorába ajálván maradok

Méltóságos Báró uramnak

köteles kész szolgája,

Gr. Gyulafi László m. p.

Sz.-Demeter, 5. Decembris 1736.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

172.

Sz.-Demeter, 1736. decz. 21.

Gróf Gyulaffi László levele Apor Péterhez, történeti munkákról.

Méltóságos Báró.

Bizodalmos jó Uram!

Méltóságos úr két rendbéli levelit egy alkalmatossággal vettem, hogy az Diplomatica Historia kezében ment, akarom. Az erdélyi dolgokról való Diplomatica Historia, mely is azon könyvhez való, egy néhány árkosból állván, oly hirtelen le nem írhatom, hanem felkeresem az ládámba és azon rész ha ott maradott volna, megtalálván elküldöm avagy leíratom. Hírekről való communicatióját a méltóságos urnak kedvessen veszem, ezután is kérem tudósítson, nálam meg is áll, mivel nem vagyok oly természetű, hogy híreket hordoznék, melyet a mltgs ur eddig is tapasztalhatott. Ezzel Isten oltalmába ajánlván maradok

Méltóságos urnak

köteles szolgája,
G. Gyulaffi László.

Sz.-Demeter, 21. Decembris 1736.

P. S. Az következendő szent innepeket kívánom az mlgos ur érhesse jó egességben, el is tölhesse több számasoknak kívánatos elérésével együtt.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

173.

Gyulafehérvár, 1737. jan. 14.

Báró Sorger Gergely erdélyi r. kath. püspök Apor Péternének, gróf Pálffy János leveléről, melyben ez a grófi diploma visszaküldéséért a lovakról szóló igéretére emlékezteti.

Illustrissime domine Baro, supreme judex regie,
Domin emihi colendissime.

Sub dato 4-ta mensis praesentis méltóságos gróf Pálffy János uram felmarschal ő excellentiája reapprecatoria levelét az elmult napokban vettem, melynek postscriptajában ő excel-

lentiája maga neve és subcriptioja alatt mit írjon, az subducalt leneákbúl méltóságos báró főkirálybiró uram világosan megértheti: *spectabilis ac magnificus dominus baro Apor, cui praescitum transmisi regium privilegium, uti video, oblatum suum respectu equorum sumpsit in oblivionem.* Melyet méltóságos báró főkirálybiró uramnak (mint hogy ő excellentiája maga subscriptioja alatt légyen) kívántam értésére adni.

In reliquo me obligatissime recommendans maneo Illustrissimae Dominationis Vestrae

servus obligatissimus

Baro Gregorius Sorger m. p.
episcopus Transilvaniae.

Carolinae, 14. Jan. 1737.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

174.

Szent-Lélek, 1737. jul. 9.

Báró Apor Péterné levele férjéhez, József fia betegségéről s a faluban kvártélyozó katonák kihágásairól.

Édes Uram!

Egy kevés ujságot küldöttem klgdnek, adja Isten kölcse jó egességgel kgld. Irhatom klnek, József igen-igen rosszúl van, nagy forróságban, belől szüntelen fázik, rettenetes főfájás nyilalással van, minden testit fájtattya, de kivált az derekát-, torkát is; nem ett tednap, azelőtt is semmit is, szomjoszik, ha felkél, mingyárt elszédül, ájulólag van, az gyomrát is erősen fájtattya, imelyeg, fel sem igen kelhet, egy kevés tejeket küldene néki klgmed, aszt mondgya régen van, egy néhány hete mind haza *(így!)* [1] s erőszakot tett magán, de mind érzette lebetegszik; soha ilyen roszszul nem volt, miolta felnőtt, az Isten őrizheti ő szent felsége; azt mondgya az táboron is szintén megholt, olyan rosszúl volt, az vékonyát is keresztűl erősen fájtattya; most savanyó vizért küldöttem számára; az estve az fejét is bekötöttem, de semmit nem alutt, költ s fekütt ides-tova, az Anniska házában vetettem ágyat neki, mivel az boltban sem alutt

[1]) Valami kimaradt.

semmit az előtt való éjen is; egy szóval rosszul van, az Isten őrízze ő sz. felsége hagymáztól is. Az lovaihoz had látosson jól Apor János fiam, az egyetmásában is nehogy kár legyen. Az szennyest is had hozzák által.

Itt tednap reggeltől fogva két kompánia katona van, rettentes rút dolgokot mívelnek; még ma is itt akarnak lenni: hiszem nem messze volt Újfalu ide. Bíró, polgár, az jova mind elbútt még tednap, fűért, vágó marháért rútul szakatolyák az falut; ilyen közel mégsem tészen rendelést, sem által nem jő ide, hiszen, tudgya kivált, hogy mü is birunk itt s van Istennek hála egy rossz házunk itt. Királybíró uram az Joseph thecáját had hozza által az az gyermek, mert más nem volt kit oda küldgyek. Maradok

Kgldnek

igaz társa

Kálnoki Borbára m. p.

Szegény Miklós Mártont is mind egyben rontották, egy szegény nyomorú asszonynak az tehenét is most üttették meg ezek a gonosz katonák, még az levelemet is elvétettem búmban.

Sz.-Lélek, a. 1737. 9. Julii.

(Eredetije negyedrét ív levélnek a belső két oldalán, a külső lapok beiratlanok, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

175.

Bereczk, 1737. jul. 21.

Szentkereszti András báró Apor Péternek, tábori intézkedésekről és hadi hírekről.

Méltóságos Ur, nékem jó Uram!

Félvén az tüztől, minthogy az házban főznek az m. generális számára, kelletett az itt valókkal egy kisded konyhához fogatnom; tessék azért az m. úrnak vagy 100 szál deszka iránt Kovásznán dispositiot tenni; a mi deszkát én itten kaptam, mind összveszedettem az most csinálandó sütő kemenczéhez. Generál Gilányi még helyben vagyon; Kálnoki urfi vitetett volna tiz törököt Kempináról Kampolongára és az uton nyugodván az katonák véllek, ittasok lévén az katonák, egy török fogta az káplár karabéllyát és főben lőtte az káplárt; felserkenvén az több katona, az törököket mind öszvekonczolták; elég kárt vallott szegény

Kálnaki urfi; mert azoknak válcsága mind az urfit illették volna. General Molk felől még semmit sem hallunk. Ezzel ajánlom magamat az m. úr tapasztolt favorába és maradok

Az m. úr. jó uram

kész köteles szolgája
Sz. Kereszti András m. p.

P. s. Az m. urat szép igéretire emlékeztetem valami dolgosok iránt.

Külső czím: Monsieur monsieur le Barone Pierre Apor de Altorja, juge royale de siége de Háromszék etc. presentement à Nyujtód.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

176.

Bereczk, 1737. jul. 29.

Szentkereszti András báró Apor Péternek tábori szükségletekről és hadi mozdúlatokról.

Illustrissime Baro, Domine Domine mihi colendissime!

Az m. úr de dato 29 praesentis válaszoló levelét illendő respectussal vöttem. Elég nagy baj az militianak is ez az sok alá s fel való járás, és még nagyobb az szegénység distractiója, úgy, hogy ilyen szorgos dolog idején az oeconomiájához nem láthat, Deus nobis haec otia fecit. Az ójtozi laitenanttól igen is végére megyek az commissarius mencséginek, és tudósítani az m. urat el nem mulatom, ki az vétkes. Az harmincz proviant alá való szekerek immár elérkeztek, most megrakatom őket és holnap in nomine Domini megindítom. Az moldovai sánczhoz imponalt pénzes laboratoroknak semmi hírit sem hallom, nem is tudósítottak v. tiszt uraimék, hasonlóképpen az ojtozi sánczhoz valókról is semmit sem hallok; reménlem in fieri vagyon az dolog, mert még két executor kinn vagyon. Nem kétlem m. generalis Gvadányi uram ö excellentiája is az tegnapi napon expectorálta magát mindenek iránt. A mi az substitutus commissariusok dolgát illeti, kivált Mihácz Péter uram iránt én nem vagyok capax, hogy mindenfelé magam mennyek, magam írjak, magam inspiciáljak az szekerekre; említém az m. urnak, hogy mellettem egy substitutusnak kell lenni; már Mihácz uramot iniáltam, azomban az

szekerek szüntelen jőnek mennek profonttal az militia számára, úgy az szegény szekeresek számára is viszik az profontot, melyet kösztök proportionate repartiálni kell az székbeli commissariusoknak, ezt pedig alternatim. Most az orbai commissárius vagyon oda be, holnap az sepsi megyen, és igy csak Mihácz Péter uram marad véllem. Az fejérvármegyeit is tegnap küldöttem bé kenyérrel; mindezekből bölcsen általláthattya az m. úr, hogy segítcség nélkül nem lehetek, hanem ha az szekereket egészlen revocálják, mely által az substitutus commissariusok activitássa is egészlen tolláltatnék. Az fenn említett commissariusoknak fizetése iránt pedig semmit sem tudok, de hogy kivánhatni hogy ingyen szolgálljanak isto tempore et istis circumstantiis; tessék az m. úrnak elhinni, hogy nincsen idejek az déli álomra. Colonellus Franctenberg (?) uram az mai revocált militiaval megyen Kimpilongra vagy Tergovistra, hogy succuráljon generális Gillyáninak, ha kivántatik. Többet most nem terhelem az m. urat, hanem kivánt választ várván az m. úrtól az commissáriusok iránt, maradok az . . .

Illustrissimi domini Baronis

servus obligatissimus

A. Szentkereszti m. p.

Bereczk, 29. Julii 1737.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

177.

Bereczk, 1737. aug. 19.

Szentkereszti András báró Apor Péternek, katonai dispositiokról.

Illustrissime Baro, Domine, Domine mihi colendissime!

Visszajöttömben Nyujtódról, az úton vöttem az m. generális levelét, melyben írja, hogy az csíki corpus is generális Cserninivel edgyütt ma estvére conjungálja magát az stojesti táborral és így tegyek dispositiot feles kenyérről; immár az csiki test is Háromszékre devolválódik. Az conjunctio mi okból, legyen általláthattya az m. úr. Az ordinantiákat szélylyel kellett küldenem. az Csik-Szeredában szóló levél igen siető, mert az sütőknek ide kelletik jőni; kérem azért az m. urat, ne terheltessék elküldeni; ime ezen

levelet is az magam lovamon küldöttem az m. úrhoz. His me favoribus Illustritatis Vestrae commendans persevero

Illustrissimo domini domini Baronis

servus obligatissimus

A. Szentkereszti m. p.

Bereczk, 19. Aug. 1737.

Külső czím: Monsieur monsieur le Baron Apor de Altorja, juge royale de Háromszék etc. praesentement à Nyujtód.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

178.

K. n. (1737.)

Báró Apor Péter levele a gubernátornak, gróf Kálnoki Ferencz hatalmaskodása ellen a kálnokfalviak felett.

Excellentissime Domine Comes Gubernator,
Domine gratiosissime!

Bizony megvallom átallom attyámfia ellen panaszolni, s Excellentiadot is busíttani, de az téli miklósvárszéki panaszt is elnyomám, mely miben állott, elálmélkodik Excellentiád mikor megbeszéllem. Most is penig g. Kálnoki Ferencz uram az szegény Kálnokfalvának nagyobb részinek az marháit elhajtatta, embereit fogva tartya, mely méltatlanul az processus megmutattya, mert tertiumos perre expediáltam volt v. tiszt uraimékot; és noha visszaitílték az marhákot, mégis edgynehánnak el nem akarja az marháit bocsáttani, az az szegény falu élhetetlen marad ő klme miatt, de az mi nagyobb és sulyos: császár szolgálattyában micsodás defectus esék az ő klme mérge miatt Excellentiád megitílheti; szépen levelem által admoveáltam, mit felelt, az attestatióból megláczik, de az mellett mocskos levelet ír reám; de mivel az fejem be nem tört miatta, azt elhallgatom. Kévánta az szegénység articulariter, hogy manutenealjam, de az mostani circumstantiák azt nem engedik és noha azt mondotta, hogy ha csak az császár nem parancsolja, senki parancsolattyára ezen marhákot ki nem adgya, mégis méltóztassék Excellentiád parancsolni, kezesen had adgya ki s az directorral is keményen megiesztení, az minthogy ha székelységen nem volna, bizony directort is illetné; velem már edgy nehánszor mocskos levelivel mocskoson bánt; én öreg ember lévén mintsem mocskolódgyam, inkább

elhallgattam. His me favoribus et gratiis excellentissime domine recommendans maneo

Excellentiae Vestrae

humillimus servus.

(Eredeti fogalmazványa egy 1737. jul. 15-én kelt levél hátlapján, aláírás nélkül a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

179.

Brassó, 1738. okt. 18.

Nyugtatvány báró Apor Péternek koporsó-kő csinálásért.

Hogy Keserű Ferencz uram kezeimbe adta a koporsókőért hat rhénes forintokat, mely kő méltóságos és nagyságos Apor Péter uram számára készíttetett Brassóban, infrascriptus praesentibus recognoscalom.

Ugyan Brassóban, 18. Octobris 1738.

Pater Stephanus Loconari m. p.
Soc. Jesu missionarius
Coronae

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

180.

Darlacz, 1738. decz. 5.

Gróf Haller János főkormányzó apósának, báró Apor Péternek, a szentléleki templom felett a papokkal keletkezett viszálya békés kiegyenlítésére inti.

Illustrissime domine L. Baro, Domine et socer mihi plurime colende.

Sub 27ma proxime evoluti mensis Novembris költ levelét a mlgs urnak szokott atyafiságos kötelességgel vettem. Távul légyen, hogy én in privato a mlgs ur informatiojában valamit kétségeskedném, de a más részről is azon oda bé történyt dolognak relatioja lévén s az előttem nem constalván minemű, illa incognita atque altera tantum visa opiniot formalnom s az aránt rescribalnom a mlgs urnak nem lehet, hanem csak azt kivántam a mlgs urnak jelenteni, mint olyan értelmes jurista in utroque iure tudván maga is: quod semel Deo dicatum est, non subest amplius commercio homano *(így!)* neque alienari, neque obligari et sic multo minus repeti potest; a mi azért azon sz. léleki

templumnak adattatott volna, onnan visszavétetni illetlen volna, és nem is lehet. Azonban, ha ezen már contestalt differentiat és annak végét az ember jól meggondolja, semmit egyebet nem remélhetni, hanem mentől inkább fog urgealtatni, nagyobb nagyobb passio fog fog belőle származni; és végre manebit acerba memoria, az pedig a világiak között is mind illetlen, úgy kárhozatos, mennyivel inkább az papokkal és kivált csaknem in sinu alias religiones sequentium ellenkezni? A mlgs úr személyéhez viseltető addictiomból ilyenteképpen *(így)* most is jovallom, hogy odabe sopialtassék edgymás között az eddig való differentia, mit midőn reménlenék, me testatissimis addictionibus commendans maneo

Illustrissimi dni Baronis

obligatissimus servus

C. Joannus Haller m. p.

Darlacz, 5ta Decembris 1738.

Külső czím: Illustrissimo domine Petro Apor L. Baroni de All.-Torja stb. All-Torja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

181.

K. n. (1738.)

Báró Apor Péter a főkormányzóhoz a szentléleki templom fosztásáról ellenök indított vádak keletkezését és alaptalanságát elősorolván.

Excellentissime Domine Comes Gubernator,
Domine gratiosissime.

Rövideden írék az minap Excellentiadnak, mert az alkalmatosság siető, az elébbeni levelemet is visszahozák, mert már Kálnoki Mihály uram elment volt. Megvallom miolta az Excellentiád méltóságos levelit vettem, sem testemben, sem lelkemben nem nyughatom, mert ugyanis excellentiád méltóságos leveliben ezt írja: *valamely dolog esett Szent-Léleken emergalván az ott való parochus változásából sine scandalo populi, az mint hallom, hogy ott oltár és templom fosztása lett volna* etc. Bizony jól tudom tam jure canonico, quam jure civili, hogy ha úgy lett volna az dolog, annak az dolognak rossz vége lett volna. Úgy vagyon, hogy az én feleségem háromszáz forinton úri orgonát csi-

náltata az szentléleki templomban, egynehány úri casulat csináltata, magának drága pénzen sok szép ékességet, melylyel az oltárokot sátoros innepekben s más solemnitasokban felékesített. Lássuk már mint fosztották az templomokat s oltárokot. Hogy beteges ember vagyok, Isten áldja meg esperest uramot, az szentléleki patert és ugyan az szentléleki megyebírát, hozzám jöttenek és lélek szerént examinaltam azt az materiát és az dolog így vagyon: Mikor me judice az szentléleki templomot bezárák minden vétek nélkül, az feleségem küld két assessort esperest uramhoz, kéreti, hogy valami egyet-mása vagyon az templomban, hadd hozathassa ki; esperest uram olyan választ teszen, hogy valamit az templomnak nem adott, igen is hozassa el, megvan az attestatio róla; megértvén penig, hogy híre s akaratja ellen az megye bírája a templom egyetmási közi felírták, békit hagyott neki és az templomból ki sem hozatta, de mivel nem olyan portékák, hogy mindennap az oltáron legyenek, azért ma is mind az templom segestyéiben *(így!)* ládában vadnak; noha az feleségem ma is igaz lelke szerént mondja, hogy híre nélkül írták fel, mert soha az templomnak nem adta, hanem Szemerián az eretnekek között akarván egy kis kápolnát csináltatni, azért csinálta s csináltatta azon portékát, hogy azt az kápolnát felékesítse, de hogy scandalum ne legyen, ma is benn van minden portéka az templom segrestyéjében. Volt hat gyertyatartó, az melyeket Kolosváratt csináltatott volt, arról az mostani Szent-Léleken lakó paternél extal az attestatio, hogy soha az templomnak nem adta, azokot mikor az szegény Ferrati uram meghala, az patertől magától kérette ki az feleségem, az pater tegnap maga így mondá nekem: én kiadám, mert tudtam, hogy nem az templomé. Ez az hat gyertyatartó vagyon az feleségemnél és így fosztottuk mü meg az szentléleki templomot s oltárokot; az ki nem hiszi, nézze meg az templomban vagy kérdje meg azon böcsületes említett patereket és megye bíráját, és mivel papok tudják az canont, canonica taliot kévánok.

Én méltóságos gubernator uram, hogy az rajtam s házamon való sok mocskos gyalázatja miatt valami scandalum ne következzék, mindeddig is csendesen, békességes tűréssel szenvedtem, hanem méltóságos püspök úrnak egynehányszor instaltam pro satisfactione, habui pulchra verba praetereaque nihil, én már ő excellentiájának héjába nem is írok, de mivel az feleségem az ilyen szép igazságból álló mortificatiok miatt ágy fenekire esett és Isten tudja mi

leli még és hogy eddig is ártatlan mortificatioját feljebb nem adtam, háborgottunk egymás között, még az mint értem méltóságos püspök uram törvényről törvényre igazit, most is Excellentiadot csak azért informálom, ne mondják, hogy hirtelenkedem, hanem Excellentiád mint haza fejinek hírré teszem, hogy az szent lelket segítségül hiván, az három szent szerzetből commissariusokot kérek ki (de én Isten s ember előtt ment legyek, ha nagy dolgok jőnek ki), az kik is ezen dolgokot investigalják, az melyeket elegendő bizonysággal mind megbizonyítok s mind refutalok. Legelsőbben most reánk azt fogták, hogy templom s oltárfosztók vagyunk. Secundo Kastal uram az én házamra feleltetett az Kantában s papokat is feleltettek meg, scandalose vizsgálódott, circalodott, az melyből ez jött ki, hogy az ország teli vele, hogy az én feleségem s más is az amovealtatott ártatlan martyr tavalyi plebanusnak kurvája volt s azért amovealták Szent-Lélekről; ugyan prepost uram Jezabelnek, boszorkányok tartójának nevezte, reám ellenben olyan mocskos írást küldöttenek ki, hogy az jő ki belőle, hogy én phantasta vagyok, atheus vagyok, mert azt írják, hogy elkárhoztam, rebellis vagyok, mert az populet ad seditiora *(így!)* concitalom, az többi, az melyek azon gaz írásban vadnak, azokot is mind patienter silentiummal elhallgattam, meg nem tagadhatják, mert kezemben az írások. Ugyanazon szerzetesekkel el akarom láttatni, ha canonice zárták volt-e be az szentléleki templomot, mert megbizonyítom, hogy semmit olyat nem cselekedtünk, hogy azt az gyalázatot megérdemlettük volna. Ugyanaz sárfalvi conclusumot eléhozatom, mert magam kezemmel írtam anno 1701. vagy 2 és megmutatom, hogy az mire egyszer ment az háromszéki egész catholicus clerus via facti, abban mostan turbálodtunk. Azért ne csak Excellentiád, hanem akármely conscientiosus ember itílje meg, sok benificiumáért ezeket érdemlett-e az Apor és Kálnoki ház, itílje meg Excellentiád, ha in conscienta et absque damnatione animae elhallgathatom-e ártatlan házamnak böcsületi levonását; itílje meg Excellentiád, nem hosszas patientiával voltam-e; itílje meg Excellentiád, ha hirtelenkedem-é, ha titkon valamit mozdítok-e. Azért kérem Excellentiádot, ezen posta által maga elméjét kiadni ne sajnálja, mert ha fele jószágom belevész is, soha bizony tovább nem hallgatok, mert semmire okot nem adtam, hanem bízom Istenben, mikor az szerzetesek inquiralnak, gyönyörűséges szép oka jő ennek ki, miért bántak így az Apor és Kálnoki házzal.

Ajánlom tovább is magamot Excellentiád favorában, maradok

Excellentiád

alázatos megszomorodott szolgája.

(Eredeti fogalmazvány báró Apor Péter kezeirásával egy 1738. november 24-én neki írt levél hátlapján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

182.

Altorja, 1739. márcz. 7., 9.

a) *Benkő Anna folyamondványa báró Apor Péterhez, hogy mostoha atyja által magának követelt ősjobbágyát ítélje vissza s gyámságáról számadoltassa meg.* b) *Báró Apor Péter ítélete és* c) *Székely Zsigmond felszólíttatása.*

Méltóságos Főtiszt Úr.

Nagyságodhoz altorjai Benkő Annának alázatos könyörgő instantiája.

Alázatosan, noha nagy rebegéssel kénytelenítettem Ngdhoz folyamodni ilyen okból: az mind dánaki Székely Zsigmond mostoha apám uram Ndnak instántiát adott volt, hogy egy Csikban *Csicsóban* lakott jobbágyát hatalmasúl minden marháival együtt lehoztam volna, mely instántiáját indorsálván Ngd, admoneál méltóságos tiszti szerént, hogy szép szerént visszabocsássam, másképen búját vallom. Ugy vagyon ngos uram, én behoztam egy Virág János nevű jobbágyomat Csíkból, mely is még az néhai nagyapám uramról maradott volt az édes apámra, az édes apámról pedig reám maradott, mint így homályosan a'mennyiben emlékezem pedig, hajadon koromban gyenge állapotban lévén, sok kérésére az mostoha anyámnak, és sok szavaival mind gyenge elméűt elhitetvén, ő kegyelmének adtam volt, a mint ő kegyelmétől ujabban értem; de ő kegyelme tutorom lévén nékem, az enyímet, mint árváét az ország törvénye szerént magának nem kívánhatta, sőt kötelessége a' volt, hogy medio tempore quoquo modo tutorom lett, minden mobile és immobile bonumimot registráltatta volna, és annak ideiben kezembe resignálta volna. Könyörgök azért Ngdnak alázatosson, mind főtutoromnak, méltóztassék ezen dologban, mint árváknak gyámola succurálni, és én ha gyenge állapotomban valamit cselekedtem volna is, az tutoromnak kérésire az ország törvénye ellen Ngd meg ne engedje tiszti kötelessége szerént. A mostani

Tertio. Mivel penig azon Szentpáli Ignáczné, Garai Kata asszonynak még az úrnál, báró Toroczkai János uramnál Sajó-Kereszturott szép portiója vagyon, azt Ngod keresse ki, könnyü leszen azon úton, az mely úton az említett mlgos asszony az nyoszolyi jószágot kikereste.

Quarto. Mivel az sokszor említett asszonynak az nyoszolyi portióhoz praetendáló atyafiak mindnyájan (kivéven az egy gróf Ferrati Bertalanné gr. Kálnoki Ágnes asszonyt) feles pénzivel adósok, mely adósságról világos levelei vadnak, azon adósságot az Nyoszolyhoz való praetendensek egy pénzig fizessék meg.

Quinto.[1]) Midőn Ngod ezeket az conditiókat mind véghez viszi, ő nga kész leszen úgy felosztani az nyoszolyi kis portiókat, excipiálván Csentén azon portiót, az melyet néh. Nemes Jánosné Daniel Borbála asszonytól magának örökösön vött.

Admoneáltatja azon is az említett asszony ő nga Ngodot és Ngod több testvér atyjafiait, hogy mivel Ngodat, mint férfi ágat illeti az per, ő nga penig eddig sokat költött az sajói perre, azon költségit az eddig valót refundáltatni kívánja, ezután penig úgy vigyázzon arra az perre, mikor ideje leszen, hogy kárt ne valljon.

Úgy hasonlóképpen az említett asszony ő nga úgy érti, hogy az regius fiscus most publicáltatja az fejérvármegyei alsó-rákosi jószágot, több hozzá tartozó falukkal és portiókkal; mivel penig az egész Petki familiának, de legkiváltképpen az Petki Kata maradékainak úgy mint nekünk vagyon legnagyobb jussunk azon említett rákosi jószághoz, azért ezt is Ngod úgy procurálja, hogy az említett mlgos asszony ő nga kárt ne valljon.

Ultimo. Az Ngod nagyatyja, az gyakran említett asszony ő nga édes atyja, az Ngod nagyanyja és ő nga édesanyja Lázár Erzsébet asszony jussán divisionale mandatummal executiora kiküldötte volt mint itílőmestert, néhai Alvinczi Pétert, gróf Lázár Ferencz uramat az erkedi és több leányágat illető jószágra és akkor gróf Lázár Ferencz uram repellált volt, de ob defectum literarum mind eddig executióban nem vétetett, most penig az gyakran említett asszony ő nga házastársa, br. Apor Péter uram ő nga sok fáradságival kitanulta, hogy azon levelek mind Alsó-Rákosról, mind Erkedről az károlyvári káptalanban vadnak,

---

[1]) Az eredetiben tévedésböl: »Sexto«.

rendo domino archi-diacono nostro Michaëli Cseh et partim per instructionem significatam clerus Trisedensis catholicus sufficienter audivit. Quia tamen vix videtur esse officii, authoritatis ac jurisdictionis super rebus ecclesiasticis illustrissimo domino (sit venia errori a parte nostra) similia agendi: id circo condigna veneratione propensioris in meliora animi esse duxit clerus altefatus illustrissimam Dominationem Vestram praemonere (quemadmodum praesentibus officiose facit), ne ampliore spirituales adversus patres admittere motus dignetur, quin potius veluti zelosus hic officialis supremus catholicus regius, ut amicabilis harmonia et erga patres competens spiritualis observantia ab oviculis eorum curae ab alto concreditis praestatur, in id incumbere adlaboret. Caeterum solemmniter protestetur saepefatus clerus, quod si huic demissae rogationi nollit favere dominus Baro illustrissimus, deinceps non sit grave, si idem clerus acta hujuscemodi accusatum ierit, suisque in locis demostraturus est, nec potuisse, nec posse, nec debere (venia ubique verbo) illustrissimum dominum supremum officialem catholicum sub regnante principe catholicissimo talia agendi. Nos vero cum ab excellentissimo domino Transsilvaniae ordinario ex fide data dependemus ni exinde facultemur, eidem interesse congregationi nec possumus, nec praesumimus, nec volumus.

Qui gratiis amplioribus nos enixe devoventes perseveramus

Illustrissimae Dominationis Vestrae

servi et capellani

ad aras piis in memento obsequiosissimi

clerus Trisendis *(így!)* catholicus.

Cantae, 8. Aprilis 1739.

Külső czím: Illustrissimo domino domino libero baroni Petro Apor de Altorja, inclitarum sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai, uti et sedis Miklósvár supremo judici regio etc. etc. etc. domino domino nobis colendissimo

Altorjae.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

184.

K. n. (1739.)

Br. Apor Péter levele az erdélyi püspökhöz, melyben háza becsülete megkurczoltatását, a háromszéki katholikusok sérelmeit felpanaszolja, s mindezekre nézve tanukihallgatás czéljából felhatalmazó levelet kér.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Dne Episcope, Praesul colendissime!

Földig gyalázatban és szomorúságban, koporsóig való keserves bánatban, elborúlt és lankadt, szívbeli fájdalmában majd pennámot sem tudom igazgatni. Jó emlékezetiben lehet Excellentiádnak, midőn némely jóféle személyeknek hazug temondájára és azoknak álnokul, lelkiesmeretek ellen való factiojából dubio fidei, kurvák, czigányok relatiojokra ártatlan házam megmocskoltaték, midőn nagy alázatos instantiánkra (az melyet in copia ma is tartok), nem hogy consolationk lött volna, sőt bizonyoson el mérem írni, absque ulla canonica ratione mind templomunkból, mind kápolnánkból Exciád az venerabile capitulummal minden isteni szolgálatot eltilta, úgy hogy az marhadög akkor lévén K. Sz.-Léleken, egyik uczczán vontatták ki az megdöglött marhát, más uczczán az szegény ártatlan catholicusok testit minden harangszó és ének nélkül mint az marhadögöt úgy vitték ad scandalum omnium hereticorum; sőt midőn ezen botránkozásokot látta volna az egész megszomorodott catholica nemesség, mind Exciádnak, mind az venerabile capitulumnak teljes alázatossággal levelet expediála, de arra még választ sem érdemlett és noha felséges urunk Leopoldus in diplomate suo arti. 140. anni 1691. az székelységet in suis antiquis libertatibus meghadta, reménljük rólla mü is, hogy az ecclesiát is boldog emlékezetű eleinkről reánk maradott szabadságunkban megoltalmaz, de ellenkezőt experiáltunk s experiálunk lelki-testi nagy szomorúságunkkal, sőt el merem írni, csak ab annis ki nem írhatom mely szomorúságunk legyen (tudom mit írok s tudom bizony meg is bizonyítom ide be való némely hamis factio ellen), hogy az mü jó jámbor keresztyén plebánusunk helyett (józon tiszta életiről nem szóllok) micsodás plebánust tőn be Exciád, és az venerabile capitulum K.-Sz.-Lélekre, kihozza az inquisitio. Az én sok keserves panaszim árkosokot kévánnának, de quoniam posui custodiam ori meo, most az többit elhallgatom, azt mit cselekszem penig, bizony semmit magam tanácsomból nem cselekszem, de ha mindenemet elköltöm is, bizony

Rómáig is megkeresem becsületit ártatlan megmocskolódott szegény házamnak. Azért utoljára alázatosan kérem Excellentiadot, méltóztassék parancsolni annak az kinek illik, hogy azon utrumokot authenticalja és parancsoljon Excellentiád két becsületes csíki páternek, az kik az inquisitiot peragalják, én is pro statu meo seculari két cancellista deákokkal inquiraltatunk ugyan ezen utrumokra, hogy post inquisitionem vagy ugyan veszszen oda házam becsületi, vagy ott, az hol illik, reparálhassam. Ezen tenorral írtam az venerabile capitulumnak is. Excellentiád ez iránt való grátiáját alázatosonn megszolgálom; másként én csak azért kérem Excellentiádtól az inquisitiot, hogy abban is megmutassam az Excellentiadhoz való engedelmességemet, melyet ha Excellentiád és az v. capitulum denegál, cancellista deákok által penes mandatum bizony feleltetek, és bizony addig meg nem nyugszom, míg vagy mindenemet elvesztem, vagy becsületemet megkeresem. Másként mint az anyaszentegyháznak engedelmes fia, az nekem nagy helyekről adott tanácsot bizony megfogadom és ha Excellentiád nem méltóztatik pecsétet adni és az utrumokot authenticálni, én olyan helyre küldöm, az hol bizony authenticálják, mert soha Exciád és az v. capitulum után nem járnék, ha [néhány] papot és deákot meg nem akarnék feleltetni, hanem [mandat]um mellett tudnám mit csinálnék.

Alatta br. Apor kézírásával: A szabadságunkról való instantia n. m. püspök urunkhoz.

(Egykoru másolat, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

185.

K. n. (1739.)

Br. Apor Péter levele a pápai követhez, melyben kánoni vizsgálat elrendelését kéri, a háromszéki róm. kath. papokkal való viszály ügyében.

Excellentissime ac Reverendissime Domine, Domine Patrone gratiosissime!

Plane paternas excellentissimae ac reverendissimae Dominationis Vestrae litteras cum cordis quidem consolatione perlegi, scio recte illud apostoli oboedire praepositis vestris et fateatur solus excellentissimus dominus ordinarius, si oboedientiorem filium ullum in Transylvania me habuerit, nec modo refractarium experitur, verum ut in primis meis demississimis litteris insinuavi, honor et vita cum pari passu

procedant, si honorem meum meique domus defendo, excusatus certo sum coram altissima persona excellentissimae ac reverendissimae Dominationis, et ut ordiar ab occlusione templi, video duplici via procedere excellentissimum d. ordinarium, nam excellentissimae reverendissimae Dominationi dat inoboedientiam populi, mihi vero inoboedientiam plebani, quae duae diversae plane sunt rationes. Accipio rationem excellentissimae Dominationi perscriptam, qualis inoboedientia populi, cum quasi poplite flexo oraverit et remonstraverit in Siculia in concreto esse jus patronatus, quod semper observatum est in Siculia et firmum potissimum debebat. Ergo prius videre jure, an de jure cum sua humillima instantia praetendet populus in concreto jus patronatus nec debebat ante decisionem causae nobis occludere templum; an parochus fuerit etiam scandalosus, cum auxilium juris imploraverit, debebat ordine juris juxta omnes canones experiri, debebatque partem utramque audire, juxta Senecam: Judex si parte altera judicaverit, et si justissime pro iniquo habebitur; et sic non debebat in dedecus etiam meum solis accusatoribus aures praebere, sed etiam excusatori, cum praeteriti plebani innocentiam omni exceptione majoribus sufficientibus comprobabo. Quae reliqua nuper humillime excellentissimae ac reverendissimae Dominationi perscripsi, illis modo non molesto, sed et de illis fiat, et de moderna humillima informatione ut fiat canonica inquisitio per religiosas personas in Transylvania existentes humillime imploro, facta vero inquisitione, flexo poplite ab excellentissima ac reverendissima Dominatione satisfactionem implorabo. Cujus dum benignae protectioni me recommendo, simul maneo.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

186.

K. n. (1739.)

Báró Apor Péter levele Kastal préposthoz, a melyben a háromszéki papokkal keletkezett viszályában saját és háza becsülete érdekében tanúkihallgatást tartani óhajtván, arra egyházi pecsétet és rendeletet kér.

Reverendissime Domine, Domine colendissime!

Quod ordinario vento in Háromszék noto Nemere abreptus non sim, neque ex prima mentis operatione ad propositum in inclyto statu catholico responderim, puto

quidam sibi applaudit, victoriamque arte triumphorum canit, persvadetque sibi, quod per barbam ejus confitentem, sicut per barbam Anaton (!) descendat, arripiens ergo secundam mentis operationem, trutinandoque bene litteras excellentissimi ac reverendissimi domini nuncii apostolici (quas proh dolore percepi post congregationem status catholici, quae utinam venissent prius, contra rabbinum Cibiniensem publice curassem perlegi), ex eisdem video, quod in statu catholico etiam secundum piissimam et sanctissimam intentionem ejusdem dederim responsum, de quo responso suo tempore totus status catholicus poterit mihi testificari, nam proxime iterum totam historiam ibi, ubi opus fuerit, detegam. Non ergo ego sum in causa jurgii et litigiorum, sed qui ex poena ditescere intendunt, poenam non horreo, quia sicut etiam excellentissimo domino gubernatori dixi, non mutuabo a vicinis, quamvis innocentiae statumine subnixexus *(így!)* sperem me abunde non solum innocentiam meam remonstraturum, verum aviam innocenter domum meam observatam. Notum etiam mihi est, cujusdam in aestate conventiculum penes Marusium, adeoque cum ego sim ex eo genere, de quo Cyprianus Suarius dicit, quod honestatem utilitati praeferas, videris si alter ejusdem partem secundam sibi vendicaverit, honorem amice quaero, non turpe lucrum. His recte consideratis imparatus ad arbitrativam descendere non potui, verum etiam excellentissimo domino gubernatori meam mentem aperui, reverendissimaeque Dominationi declaro, quod ego etiam secundum Vestrae reverendissimae Dominationis votum ad arbitrativam descendere paratus sum, ubi me recte et secundum jura praeparare potero, ideo accludo duo »De et Utra«[1]), alterum latine ut possim eo mittere, qui etiam vult hunc casum scire, alterum vero ungarice pro jure meo defendendo, rogo itaque condigno cum respectu reverendissimam Dominationem, ne gravetur authenticare, simulque sigillum mittere inquisitorium et quamvis mea mens esset, ut religiosi inquirerent, sed ut quilibet sciat meam causam in aequitate fundari, acceptabo etiam dominos admodum reverendos, Simonem notarium sedis

---

[1]) Egy külön czédulán ez az: »Utrum de et super eo.

1. Tudja-é a tanú nyilván és bizonyoson hallotta-é az elmult pénteken u. m. 8. aprilis az sárfalvi templom előtt előhozodván az szalad-bér, ki szóllott volna ilyen szókot: *Ebűl cselekedett Apor Péter, ebűl cselekedett Apor József!* s hány rendben mondotta?

2-do. Ezen szókot hallván, némely mondotta: *Egy méltóságos főtiszti Háromszéknek nem eb;* arra újonnan ki mit felelt?

Csik et Tanczos plebanum Tusnadiensem, quibus etiam, ut mandet reverendissima Dominatio, enixe rogo; susurro quidem quidam, ut in statu catholico poterat sine detrectione famae esse, qui ad dominum comitem Petki et dominum Balintith susurrabat, quod meam conjugem gravis infamia manebit, nec ego diffiteor, si dubiae fidei adulterorum meretricorum Zingarorum factioni fides adhibebitur. Meus pes alter in sepulchro est, praecipue ab octo septimanis plane qualibet hora morior, vix puto ante resolutionem meam hoc jurgium me terminaturum, sed spero, quod etsi in mundo terminare non potero, etiam coram justissimo tribunali Jesu Christi meam justitiam me obtenturum, hinc quod exiguum vitae meae restat pro salvanda conscientia mea bonis modis et conditionibus ex corde hanc controversiam terminassem, cum ergo jurgia et lites eligant reverendissimae Dominationes, ad hanc arenam etiam coactus ab iisdem condescendam spero in Justitiae patrono, qui permisit innocenter domum meam infamari, idem dabit mihi vires etiam ad vindicandum.

Expost sequetur, uti in locis debitis remonstrarem, quod per telas aranearum minutae muscae capiantur, magnae impune transeant. Ego hic diu manere non possum ob continuam mutationem sanitatis, sed ut quantocius responsum habeam, cum honore flagito.

His maneo

Reverendissimae Dominationis

servus obligatissimus.

(Apor Péter sajátkezü fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

187.

K. n. (Tövis, 1739. okt. 15.)

Báró Apor Péter Kastal János gyulafehérvári prépost püspöki vicariusnak, a háromszéki róm. kath. clerussal való viszálya ügyében s a torjai plébánus áthelyezését kérvén.

Reverendissime Domine, Domine colendissime.

Az úr levelit nagy böcsülettel vettem, nagy kötelességgel köszönöm az úr hozzám megmutatott favorát az dispensatio iránt, adná Isten vehetném hasznát, hogy az én öregségemben megszomorodott lelkem ebben is vehetne vígasztalást, úgy hasonlóképpen az borok iránt való obla-

tioját is, ha az középső fiam olyan nyomorék nem volna, az urat nem is búsítottam volna.

Noha bizony úgy láttatunk mü ketten lenni, hogy nec Caesar parem, nec Pompejus se majorem agnovit, mindazonáltal, ha az úr in tantum jó akaratját nem igírte volna, hogy magát megalázza és hozzám jő s kévánta volna, hogy bemenjek s órát adott volna, én bizony bémentem volna, mert némely dolgokban, az mint látom, mint Torja Károlyvárhoz, annyira discrepalunk in supposito, mindazonáltal kivált egyetlen egy leányom, az kinek elromlott szerencséje egynehányszor, térdre esett előttem (micsoda atyai szív fájdalma), hogy keressem meg böcsületit, úgy hasonlóképpen az húga is sürget az canonica inquisitioval, bizony nem sürgetnének, ha vétkesek volnának, azért kérem az urat nagy böcsülettel az méltóságos nuntius apostolicus elméje s tanácsa szerént, ne sajnálja az én protestatiomot authentice kiadni, hadd felelhessek meg az méltóságos nuntiusnak, megköszönvén hozzám való kegyelmességét, én nagyon szentűl megtartom az úr, prépost uram utolszori, tőlem elválásakor való szavait, hogy azt cselekedjem, az mit in agone akarnék cselekedni, ugyanis mivel az miatt az materia miatt úgy elromlottam, hogy az mint érzem magamot, nem hiszem esztendeig éljek, mert mivel én egyebet nem kévántam, hanem egyedűl házam böcsiletit akár per complanationem, akár per arbitrativam, etiam cum poena mihi infliganda, de ha ezen az világon nem terminalhatom is, [tudom],[1]) hogy ott, ubi aperta et nuda sunt omnia, patientia mea vertetur in gaudium, ott bizony megválik, tiszt lévén, végire mentem-e jól az dolognak, oltalmaztam-e duplicem casum reservatum cum sacrilegio incestus adulteria? Mert az kik ilyeneket oltalmaznak, kivált ex crassa ignorantia, bizony azon igaz itílő bíró előtt nagy számot fognak adni. Az protestatio authenticatiojának mi legyen az taxaja, kérem az urat informáljon, mindjárt cum gratiarum actione megküldöm.

Emlékezhetik az úr, hány esztendeje már, hogy fiúi engedelmességgel sollicitalom, hogy pater Cseh uram amovealtassék Torjáról, és eddig mind csak az biztatással voltam s patientival is voltam, gondolván, hogy az szegény öreg kolosvári plebanus ha meghal, helyében tétetődik, de abban is frustrálódtam, az úrnak gyakorta ratioimat megmondottam s most is akár megmondani s akár leírni kész vagyok s meg is bizonyítani, bizony soha tovább nem szenvedhetem;

---

[1]) Kiszakadva.

én bizony ő kegyelminek semmi kisebbségit nem kévánom, az melyet bizony tizszer inkább megérdemlene, mint más, csak éppen mutatióját, azért iterato szépen kérem az urat, Szent-György napján hadd változzék, mert nem kévánom iterato legkisebb becstelenségit is; én mint engedelmes fia az ecclesianak, az prima instantiat el nem mulattam, másként mivel bizony tovább nem szenvedhetem, én az archidioecesaneusnak ő kegyelmit a placenta pedis usque ad verticem capitis leírom, engem osztán senki ne okozzon, ha nagy becstelenség követi, mert valamit fogok írni, azt bizony megbizonyítom. Noha bizony rávigyáztam, hogy az urat valami terminussal meg ne bántsam, mindazáltal, ha ex conturbato animo valami olyan terminus volna, az ki praeter voluntatem nostram volna: arról böcsülettel követem és szépen bucsúzom, követvén fogyatkozásimért, mert én az mint vagyok, nem hiszem többször ebben az világban az Maroson innét lásson az úr.

His *(több nincs!)*

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa egy 1739. szept. 29-én kelt levél hátlapján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

188.

Gyulafehérvár, 1739. okt. 15.

Kastal János prépost báró Apor Péterhez, a szentléleki plébános felett való viszályuk ügyében.

Illustrissime domine Baro, Domine mihi colendissime!

Mái levelinek kezdetin jelenteni Nagyságod méltóztatik, hogy némely dolgoknak suppositumában egymástól annyira járunk mint Torja Károlyvártól, én ahhoz többet tészek: mint Róma Torjától, mivel amint a méltóságos asszon kisasszonynyal együtt szenvedhetetlen prostitutiommal minden hely és fundamentum nélkül azon lamentalodtak, hogy visitatiomkor nevezetesen kitévén utrumokban ő nagyságok ellen feleltettem volna, ex ipsis veris originalibus ellenkezőt mutatok ott, a hol illik, mivel még csak egy jotával sem neveztem egyiket is, meg sem gondoltam. Hogy pedig suspitioban forgó plebanusok és egyházi szolgák ellen investigaltattam, azzal a visitationak rendi szerént tartoztam, mely is nem köszöntésre, hanem deffectusok investigatiojára s azoknak emendatiojára az anyaszentegyháztól rendeltetett. Én azt oly csendesen és titkon folytatni kívántam, hogy senki az

investigatorok és kérdőre vejendők kivül meg ne tudná, semmi nem is következett volna belőle, ha a ki tudja, egy plebanust nem háborított volna, már pedig nem kevés scandalummal oly publicumra menvén az az igen levis suspitio, úgy látszik, hogy dissimulalni nem lehet, másként amint kezdetett az egyházi rendek üldöztetése, talám Prínyi Péter üdei recrudescalnának. Arra nézve, hogy az anyaszentegyház veszedelmire czélozó igyekezetek praevertaltassanak, fundamentuma ennyi botránkozással tetőztetett vexanak processusra huzattatik in forma, melyből had lássa az apostolica nunciatura s mások is, ki volt azon zurzavarnak az oka. Ne fárassza azért Nagyságod magát a küldött protestatiokkal vagy elszánt lateralis inquisitiokkal, melyekkel nevezet szerént oly ecclesiasticusokot minden citatio nélkül impetalni kiván, kik nincsenek jurisditioja alatt, mely is oka, hogy protestatioját, annál inkább sok ágból álló utrumát nem authenticalhatom, Nagyságod sem kívánhatja in praejudicium clericalis et nobilitaris privilegii, azonkivűl is mindazok, mikre Nagyságod czéloz, formandi processus occasione világosságra jőnek. Ezen rigorra ugyan örömöst nem lépnénk, de defensa inculpatae tutelae et praevertendum majus imminens malum ezt kivánja, megválik akkor, ha oly szent lészen-e az a jó plebánus? A kit némelyek mindenek felett annyira sokak praejudiciumával extollalnak, ki ellen elég van in authenticis kezünknél, minden órán több lészen, mivel látom, patronussi úgy kívánják.

A mi nagyméltóságú apostolicus nuncius urunk ő excellentiája válaszát illeti, mély submissioval éppen contentusok vagyunk és mivel metropolitanuson kívűl más bírát Nagyságod nem agnoscal, ő excellentiaja vagy ő excellentiájától delegalandó dissinteratus bíró judicit inter nos et illustrissimas Dominationes Vestras, ezt mü is teljes szivünkből kívánjuk, sőt jovaljuk is, hogy Nagyságod ezen szándékát sokára ne halaszsza, mivel evidens animae periculum versatur in mora. Ily hosszas declaratioval incommodalni nem kívántam volna, de úgy látom a szükség ezt hozta, melyről alázatoson Nagyságodot követvén sum et persevero

Illustrissimae Dominationis Vestrae

servus humillimus

Joannes Kastal m. p.

Carolinae, 15-a Octobris 1739.

P. S. Szándékom szerént udvarolni Nagyságodnak el nem mulattam volna, de a mostani occurrentiák, melyeket

Nagyságod általláthat, indisconsabiliter akadályoztattak, melyet nem kevésség bánok, annál is inkább, mivel eddig folyt és ezután emergalandó controversiák csendesebben terminalódhattak volna.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

189.

K. n. (Tövis, 1739. oct.)

Báró Apor Péter a főkormányzóhoz, a háromszéki róm. kath. papokkal való viszály a ügyéről.

Excellentissime Domine Comes Gubernator, Domine gratiosissime.

Károlyvárott az temetésen [1]) lévén, director uram mondá, hogy az mint az méltóságos gubernium recommendálta volt (az kit alázatoson köszönök most is) az én jobbágyaim dolgát méltóságos camerae consiliarius úrnak, ugyan Károlyvárról választ fog írni és addalá, hogy jól leszen az dolog, azért kérem alázatoson Excellentiádot, méltóztassék tudósítani, micsoda válaszom van és ha az camerae consiliarius úr Szebenből ki nem jött, merjük-e Szebenben az úrhoz küldeni.

Azmint Excellentiádnak, mint felséges urunk után ezen hazának fejének Szebenben megmondám, hogy az papokkal való dolgomban kész vagyok az arbitrativára, csak én is hadd feleltethessek, azt is Excellentiád jól tudja, hogy az papok magok kévánnák az arbitrativát, hogy ex prima mentis operatione mindjárt reá nem felelhettem, talám azért senki meg nem itílhet, Tövisre jővén penig, vicarius urnak mindjárt megírtam, én kész vagyok az arbitrativá(ra), az utrumimot beküldöttem, kértem canonice authenticalja, feleltető bírákot is kértem, azon kévánságomra így felel: *inde tamen, puncta interrogatoria mihi transmissa authenticare nequeo vel ex eo, quod plures non solum extraneos, verum et ecclesiasticos, quorum investigatio minime illustrissimae Dominationi Vestrae incumbit, nec jura admittunt, nostrae erunt curae ejusmodi questiones servato juris brevi formare, litteratis autem intentionatis inquisitionibus multum praejudiciosis nullatenus animo, minus regios denomino.* Én penig Excellentiád előtt sollemniter protestálok, hogy kész vagyok az arbitrativára, az melyet magok kévántak, tartoznak nekem pecsétet s bírákot

[1]) A r. k. püspök temetésén.

adni, hogy magam assentiamot comprobáljam, mivel az méltóságos nuntiusnak azokat írtam fel. Látván tehát, hogy igazságomban meg akarnak fojtani, az méltóságos nuntius apostolicus levelit in paribus elküldöttem, és ugyan az méltóságos nuntius tanácsa szerént protestatiot adtam be; arra azt feleli vicarius uram: *ne fárassza azért Nagyságod magát küldött protestatiokkal vagy elszánt lateralis inquisitiokkal etc.* Sokkal Excellentiádot nem terhelem, mert én azt az protestatiot az méltóságos nuntius tanácsából cselekedtem, sőt tovább mentem, mert az temetéskor csaknem kezeket lábokot nyaltam, hogy ob scandalum vitandum probáljuk az accordát, reá is igéré vicarius uram magát, hogy ide Tövisre hozzám jő s végtére semmi sem telék benne; azért Excellentiádot alázatoson kérem az arbitrativában, az kit magok kévántak, manutenealjon, másként én semmiképpen az nuntius apostolicus tanácsától nem recedalok, de ha most is megelégednének volna vele, hogy láttatnak elállani, az mit egyszer magok kévántak; actu micsoda bestelenséggel illessen vicarius uram, kitetszik levelinek ezen czikkelyéből: *másként az mint kezdetett az egyházi rendek üldöztetése, talám Prinyi Péter idei recrudescalnak.* Csak egyet sem mutat meg, hogy üldöztem volna, sőt valaki hozzám jött, érdeme felett böcsülettem, senki miattam az Prinyi Péter vallására nem állott, sőt Isten segedelme által legalább az Prinyi Péter vallásából reducaltam harminczat,[1]) ellenben lássák meg, mások miatt mennyire mentenek catholicusok az Prinyi Péter vallására. Ugyan fájlalhatta mind Excellentiád, mind az egész erdélyi catholicusok és ha ma nekem, honap bizony másnak juthat benne; ugyanis qua conscientia írnak engem Prinyi Péternek, az feleségemet qua conscientia nevezték Jezabelnek, azon Kata, az kit Szent-Györgyön exorcizaltak, oltalmazójának s tartójának, az kit Excellentiád maga is tud, mint irtózott az feleségem azon asszonytól, ki szenvedhetné csak ezt el. Végtire fenyegetőzik vicarius uram az szegény pater Thamás ellen, hogy elég bizonyság vagyon ellene, de még is feleltet; én bizony nem bánom, ha olajban taníttatja is meg, elég az hogy papok bizonyságok ellene nincsenek, vagy nekem hazudtanak, az kit nem supponalok, az kik nekem in conscientia azt mondották, hogy jure merito defendálhatom, mert nem annyiba vétkes, az több bizonyságoknak, ha hallanám,

---

[1]) T. i. áttérített a katholicus vallásra vagy harmincz protestánst.

kaczagnám, mert alkalmasint tudom, kik, sőt ha az én utrumimot kiadnák, bíznám, kétszáz emberrel is ártatlanságát megbizonyítanom.

Ezekből Excellentiád bölcsen megláthatja, hogy rajtam semmi el nem múlt, hogy ezt az tüzet eloltsák, hanem az ujabb ujabb titulust nehezen szenvedem. Én bizony suo tempore ezt abban nem hagyom, csak az méltóságos nuntius apostolicus tanácsától nec pedem removebo, lássák, mit kezdenek, mindjárt megírom ad nuntiaturam, sőt egynehány papot tetétől fogva talpig úgy leírok, hogy bizony elálmélkodik az nuntius rajta; ha meg nem bizonyítom, vesszen el böcsületem, noha azt nem kedvemből cselekszem, hanem ha ugyan csak irritálnak. Hogy Excellentiád egészlen legyen informálva, im az utrumokot is elküldöttem, nem tudom mi alienum vagyon benne, holott én ezeket adtam fel ad nunciaturam, in arbitritativa ezeket kell nekem comprobalnom és noha Prinyi Péternek nevez Kastal uram, mindazáltal az ecclesiámnak ellen véteni nem akarok, hanem mivel igazságomban az papok előtt elé nem mehetek, ha Excellentiád nem dissvadealja, ezen utrumokra cancellisták által is feleltetek.

(Egy 1739. okt. 17-én Tövisen kelt levél hátlapjára írt eredeti fogalmazványa báró Apor Péternek, a báró Apor-család altorjai levéltárában.[1])

[1]) *Ez a levél, melyet báró Apor Péter Kastal János vicariushoz intézett s aláíratlanul maradt, így szól:*

Reverendissime Domine, Domine mihi colendissime!

Jóllehet offeralá magát az úr, hogy csak adatnék hírt, ad ultimam agonis luctam eljönne, mindazonáltal itten nem kelletvén még, ha az úr parolaját adja, hogy ha Háromszékről illo tempore hírt adnék, eljő, el nem mulatnám ad ultimam luctam elhivatni, mindazonáltal az úron az series, hogy postán elmenjen és nékem mindenekről tudósitást küldjön. Caeterum maneo

Reverendissimae Dominationis Vestrae

obligatus servus.

Tövis, 17. Octobris. 1739.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

190.

K. n. (1739. nov.)

Báró Apor Péter levele valamely pap rokonához, a róm. kath. papokkal való viszálya ügyében.

Reverendissime Domine, Domine et Frater colendissime.

Az úr öcsém uram levelit illendő respectussal vettem, az mint az úrnak magának is megmondottam, én mindenkor békesség és csendességszerető ember voltam, de kivált az *féllábam az koporsóban levén*, az idő is eltelvén, csendesen és békességesen akarok koporsómban menni s úgy is viselem magamot, hogy az úr *prépost* uram intése szerént igaz lelkiismerettel mehessek ad ultimam luctam, reménlem is, hogy in aeternitate, ubi nuda et aperta erunt omnia, az én dolgaim is confusiomra nem lesznek, ruminavi omnia, terminavi omnia, examinavi omnia, et quia honor non patitur jocum, úgy hiszem s úgy tudom Isten előtt sem vétek véle, midőn mind magam, mind házam böcsületit keresem, meg sem tagadhatom, mert scripta manent. Azokra az okokra nézve, az melyeket az úrnak, öcsém uramnak megmondottam, hogy az én megszomorodott s felháborodott igaz atyai szeretetből felindult szívemből annak az Isten emberinek, néhai vicarius Léthai uramnak nem írtam volna, de ha meg kellene is adnom az árát, és némely dolgokat meg nem bizonyíthatnék is (noha bizony nekem is elég bizonyságim lesznek) könnyen megfizethetem az homagiumot; de az mint feljebb is írám, én békesség és csendesség szerető ember lévén, akár per placida, akár per arbitrativam kész vagyok minden tüzet eloltani, de addig senkinek nem írok, valameddig én is nem látom, az én magam és házam böcsülete mint adatik vissza, mert ha én elébb írnék, mindjárt vétkesnek itéltetnék és az magam böcsületit nem kereshetném, az melyet ha másképpen véghez nem vihetek, bizony Rómáig is promovealom suo tempore, elébb elkövetvén minden utakot, hogy csendesen complanalhassam. Bizony valamit én írtam, mind füst az azon levélhez képest, az melyet az úr Kastal uram nekem ír, az melyet egy-két barátomnak megmutatván, egy főcsavargással meg nem érték s javallották is, hogy in paribus promovealjam, de én az csendességet reménlvén, senkinek még el nem küldöttem, azért továbbra is kérem az urat öcsém uramot, hogy ha cum restitutione honoris mei meglehet az csendesség, atyafiságoson munkálódni ne sajnálja, az mint hogy

az eddig való jóakaratját is az úrnak öcsém uramnak atyafiságoson köszönöm.

His me recommendans maneo
Reverendissimae Dominationis Vestrae.

servus obligatissimus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában, egy hozzá intézett 1739. nov. 14. kelt levél hátlapján.)

191.

Étfalva, 1739. nov. 14.

Benkő Ferencz háromszéki unitárius főgondnok báró Apor Péternek, az unitáriusoknak Sepsi-székben a tisztségek viseléséből kirekesztését panaszolja és orvoslást kér.

Illustrissime Domine L. B. Domine ac Patrone mihi colendissime!

Alázatoson kételeníttetem s kételeníttetünk Nagyságodhoz, mint ennek az helységnek méltóságos főtisztihez ilyen nagy megsértődésünkben és hazánknak eddig observalt törvényi ellen lött és lejendő exterminaltatásunk iránt refugialni, remélvén az méltóságos úr nem fogja maga főtiszti officiumában megengedni, hogy míg az mű felséges urunk, koronás királyunk kegyelmes gratiajából az méltóságos királyi táblán in officio fungalni az mű religionkból megengedtetik valakinek és ő felsége exterminaltatásunk felől nem poroncsol, hogy addig az méltóságos úr főtisztsége alatt levő nemes székekben, az hol tanáltatnak unitariusok, hogy azok minden officiolatusság viselésből, ha capaxok tanáltatnak, kirekesztessenek, minthogy még eddig (laudetur nomen Domini) recepta religionak az országban tartatott, melyet nem hogy az mű felséges urunk és örökös fejedelmünk eltörlött volna, sőt azt mutatjuk meg az ő felsége kegyelmes diplomájából, mely emanaltatott in anno 1712, hogy *az unitariusok minden officiolatusságra applicaltassanak*, mégis ezt nem consideralván, nemes Sepsi széknek egy része bennünköt ab omni officiolatu exterminalni kíván, mert midőn az s. catholica religioból több nem volna in sessione Sepsiben Geréb Joseph uramnál, praetendalta, hogy nemes Sepsi-szék többet adjungaljon az catholica religioból s az reformata religio az catholicaval accordal és felit mindenféle officiolatusságnak alternatim consideralván caedal az catholica religionak s felit magának reservalja, bennünköt csak magától excludal, az catholica

religio pedig exclusionkot nem kívánta s nem is praetendalta, holott még eddig az unitaria religio is recepta lévén, nem egy fiú-széknek egy részit, hanem az felsőbb majestasokot illeti vala annak bontogatása, mely ellenünk tött akkori conclusumot észrevévén mindjárást contradicáltunk s protestatiot adtunk be ellene, de úgy vettük eszünkben, hogy azon conclusumot az reformata religio annyira kíván most is protegálni, hogy most az legközelebb elmult kedden discurralván az nemes szék, hogy most az következendő generalis széken, ha az tisztek változni fognak, kik legyenek in candidatione, ezen seriest az reformata religio magának praetendalván, bennünköt magok közi candidaltatni nem akarnak, holott de ordine ezen series most in toto limitative is münköt concernalna, mivel húsz-huszonegy esztendők elforgása alatt az mi religionk vacalt, de azt teszik fundamentumul s argumentumul, hogy ha az catholica maga részből nekünk nem caedal, az reformata sem, de mü az catholica religion semmit sem praetendalunk, quia est religio regnans és több illetheti, mint az mást s különben is az reformata religio caedalta ultro az catholica religionak az officiolatusságnak felit pure, felinek az reformatanak s unitarianak kellett maradni, minthogy még Isten kegyelmességiből exhaeredatusok nem vagyunk. Kérem azért alázatoson az méltóságos urat, méltóztassék ezen conclusumot az reformata és unitaria religio között megosztani, vagy ha ez nem lehetne, penitus azon conclusumot cassalni s az régi praxis szerént akár catholicus, akár reformatus, akár unitarius, az melyik capax leszen s Nagyságodnak fog tetszeni, candidaltatván, hadd viselje, melyben reménlem mind Nagyságodnak, mind székünknek nagyobb consolatioja fogna lenni, ha ki-ki pro merito, nem pro serie promovealtatnék.

Hosszas incommodatiomról alázatoson követem Nagyságodot, de így kellett lenni, mivel én is méltatlan voltomhoz képest az háromszéki unitaria religioknak curatora lévén, kötelességemnek tartottam s tartom ezen dolog iránt megmozdulni s addig fáradozni, míg megorvosoltatik.

Ezek után Isten oltalmában ajánlván az méltóságos urat maradok

Az méltóságos úrnak

alázatos, köteles szolgája:
Benkő Ferencz m. p.

Etfalva, 14. Novembris 1739.

Külső czím: Illustrissimo domino domino Petro Apor l. b. de Al-Torja, stb.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

192.

Geses, 1740. máj. 19.

Br. Apor József levele édesatyjához, br. Apor Péterhez, a szebeni országgyűlésen az adókulcs megállapításáról.

Illustrissime Domine, Domine Baro, Parens colendissime!

Tandem aliquando Szebenből tegnapelőtt négy órakor megszabadúlván kívántam alázatoson Ngdot tudosítani; az igaz sokért ennyi búmot, fáradságomot s költésemet fel nem vettem volna, már pedig Isten kegyelmességéből az jószágokot kezemhez vettem, jó uraim s akaróim tanácsa szerént, melyről is az attestantiom *(így!)* megvan, úgy az 100 arany quietantiája is. Szintén tegnapelőtt egyed fél órakor megegyezének az n. statusok: n. vármegyék 37 cal., n. székely natio 17, ns alma natio 31, taxások, Fogaras földivel 7, 2 pedig az extra ordinarumokból fizetni fogja az ország. Sokan óhajtották Ngdot, most való jelenlétele legszükségesebb lett volna. Az való az jószágok dolgában sok búm volt. Ngod az contractust magánál hatta, annak pedig jelen kellett volna lenni, az párját az mgos camerae consialius *(így!)* úr kezemhez nem adá, én pedig most indulok Tövis felé, ott négy-öt napnál többet nem mulatok. Kívánom alázatoson Ngdat friss egességben tanálhassam, az mint is magamot gratiajában recommendálván maradok

Nagyságodnak alázatos szolgája,
Apor József.

Külső czím: Illustrissimo domino domino l. baroni Petro Apor de Altorja, stb.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

193.

Szeben, 1740. okt. 18.

Gróf Haller János főkormányzó levele apósához, báró Apor Péterhez, katonai és egyházi részéről ellene irányuló panaszok dolgában.

Illustrissime domine l. Baro! Domine et socer mihi plurime colende.

De dato 15-a cadentis Kövesdről költ levelét az úrnak illendő respectussal vettem. Az mi az pater Spaur uram helytelen dolgait nézi, az(t) ő kegyelme másutt is exercealta, a mint

hallom, de in sua formalitate a panasz nem promovealtatik, mert tudja azt az úr jól, hogy az instantiakot nem kellene s nem is jó praeterealni, mivel ha hozzám jő aféle immediete *(így!)* s én is promovealnám, ugyancsak rejicialtatnék ad suam primam instantiam; azért én ugyan nem tudom, Kizing uram mi választ adott légyen az úrnak, de azt jovallanám én, hogy az úr elsőbben requirálná az regimen commendansát super condigna satisfactione et damnorum refusione, ibi autem non obtenta, úgy recurralhat az úr osztán cum reali speciei facti descriptione.

A mi az Pongrácz úr által nomine status catholici lett propositiot nézi, azt recommendalom az úrnak, mert akár tűrjük, akár tagadjuk, de majd nyilván vagyon az, hogy ezen inconvenientiáknak s scandalumoknak forrása az méltóságos háztól eredett quadantenus, a kinek kisebbségét Isten tudja, igaz szűvel-lélekkel antevertalni kívánom s azért is arripiáltam ezen expedienst, annak okáért, hogy az úr refricálja az vicarius urammal való dolgot, nem jóvalhatom, mert Isten tudja, mi jő ki belőle, melyet majd alkalmasint is általláthatni, hanem jobb így maga hammába *(így!)* elalunni.

Ezek után Istennek szent oltalmába ajánlom az urat méltóságos házával együtt et maneo

Illustrissimae Dominationis Vestrae

obligatus servus

Comes Joannes Haller m. p.

Cibinii, 18. Octobris 1740.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

194.

Szeben, 1740. okt. 31.

Gróf Haller János főkormányzó apósának, báró Apor Péternek, melyben inti, hogy a háromszéki r. kath. papságot illető, eltiltott kepe-fizetést a nép által teljesíttesse.

Illustrissime domine l. Baro, Domine et socer mihi plurime colende!

A legközelebb coelebraltatott status catholicus congregatioja alkalmatosságával a háromszéki clerus szalad-bére aránt minémű determinatio lőn, tudja a méltóságos úr. [De a determinationak expedialtatni ob certas rationes nem lehetett, pro hic et nunc mindazonáltal kívántam jelenteni a

méltóságos urnak, hogy ezen dologban (amint maga is vötte észre, nem kétlem) leginkább maga vádoltatik és azért igen jól meg kell nézni a consequentiát, kivált ha szabadnak itílte magának, hogy azon szabad-bér praestatioját megtiltsa, megszabadítása is nem lehet, nem szabad, sőt kívántam intimalni, hogy az ideji praestatioját injungalja a népnek és effective is végben vitesse, mert különben ami eventussa lészen a dolognak a méltóságos úr magának tulajdoníthatja.

Caeterum divinae tutelae commendans sum

Illustrissimi domini Baronis

obligatissimus servus

comes Joannes Haller m. p.

Cibinü, 31-a Octobris 1740.

P. S. Érthette az úr eddig nagy consternationkra véletlenül történyt halálát felséges urunknak.

Külső czím: Illustrissimo domino Petro Apor l. baroni de All-Torja, stb.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

195.

K. n. (1740. oct.).

A háromszéki katholikusok levele a kath. statushoz, arról, hogy miért nem fizették a kepét papjaiknak, a kikkel elégedetlenek.

Az méltóságos status catholicus poroncsolattyát alázatosson vettük, mü mind igaz catholicusok lelki pászto-r[inkat] érdemek szerént megbecsüllöttük, és ezután is megbecsűljük, hogy a szalad-bért vagy két esztendőben meg nem fizettük, azt igaz lélekkel írjuk, senki tilalmától nem cselekettük, se münköt senki azért, hogy meg ne adnók, nem fenyegetett, sem nem rettentett, sőt mind fő s mind vice tiszteinktől gyakorta intettünk, hogy fizetnők meg, de mivel látván, hogy könyörgésünk nem használ, s némely paterek ő kglmek a szalad-bér dolgában rendkívűl bánnának, mikor tavaszunk nem termett, rendkívűl való árrát vették, esztendőről esztendőre halasztották s annyira szorongatták, hogy a császár adajánál keservesebben esett a szalad-bér megadása (az mely is hogy nem régen kezdődött, elegendő bizonysággal megbizonyíttani készek vagyunk) ugyannyira exhauriált bennünköt, hogy némelyek jószágokat, szántó földeköt a szalad-bérbe fizették. A szomorú példa is előttünk vagyon, midőn némely plebánus uramék örökös lelki fájdal-

munkkal az husvéti gyónástól minket eltiltottak, elpirongattak, és noha mind ennyi nyomorúságinkban is mind addig megfizettük, valameddig minköt édes eleinktől sz. István király ideitől fogva privilegiumunkban nem turbáltak, és erőszakoson Kézdi-Szent-Lélekre plebánust, Futásfalvára megyés deákot be nem tőnek; most is azon privilegiumunk ellen Lemhényben erőszakosan papot tőnek bé és úgy tetczik, midőn azon szép őstől maradott szabadságainkban turbálóttunk, ha semmi kepét az plebánusnak nem attunk volna is, semmit véle nem vétettünk volna, ut habetur Vladislai regis decreti 1-mi, mely articulusnak az végin világosan megvagyon, *hogy (ha) az plebániában plebánust erőszakosan bétesznek, annak az község dézmát adni nem tartozik.* Olvastassék meg egészen az articulus, abból világoson kijő, hogy erőszakosan az megyékben papot be nem vihetnek, az mint pedig replicál vicarius uram, hogy revocálta volna Ludovicus 2-dus, de primo olvastassék meg mind az két articulus; az első szóll pure Szent István királytól fogva de plebanis, az melyet Ludovicus 2-dus nem is revocalhatott volna; de articulus Ludovici totus.... articulo Vladislai, mert az első articulus de oppositione plebanorum,... quae vergit in pernicio nobilium; articulus autem Ludovici de beneficiis ecclesiarum világosan az conciliumbeli articulus is part. 5. tit. 5. artic. 3, melyet felséges uram is kegyelmesen confirmalt, nem is infringalhattyák ezeket, per concilium Tridentinum..... noha disputatio vagyon felőlle Magyarországban, acceptaltatott-e vagy sem; mindazáltal ahol publice acceptáltatott is, semper cum reserva juris et privilegii acceptáltatott, úgy mint Franczia- és Horvát országokban, tehát a concilium Tridentinum is nem ronthattya el az mi őstől maradott privilegiumunkat. Hogy azért engedelmességünköt mutassuk az méltóságos status catholicus poroncsolatának, mi igenis megigírjük az szaladbért ea conditione, hogy privilegiumunk szerént erővel papot az megyékben be ne tegyenek, hanem előbbeni resolutionkhoz tartyuk magunkot; 2-do, az mely pap az megyének nem tetczik, okát adván, ámbár ez acceptáltassék, ez az pap deák amutáltassék, mert ez az oka, hogy az pap és deák az kösséget nem is becsülli, hogy tudgya, hogy öröklős a megyében. Az szalad-béradás is legyen az méltóságos status catholicus anno 1739. die 27 Septembris Szebenben való determinatioja szerént. Másként a nemesség tartya magát[1])

[1]) Eddig van; a kipontozott helyek üresen vannak hagyva.

A végén br. Apor Péter következő sajátkezű feljegyzése: A háromszéki catholicusok írt levele, melyben panaszol megbántódásáról szabadságában.

(Egykorú fogalmazvány, Apor kézírása, összeszakadozva, egy 1740. oct. 15. kelt levelével egy íven — és egy más írással csonkán, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

196.

K. n. (Az 1740-es évekből.)

Br. Apor Péter levele fiának József, melyben mérsékletre, engedelmességre inti s atyai tanácsokkal látja el.

Édes fiam!

Leveledet vettem. Kövesdről szénát nem lehet az utnak roszsz volta miatt vinni, mivel a szegény jobbágyimnak marhájok is mind elromolnának, azonkül is igen kevés széna vagyon ottan, a mi vagyon is, pénzzel vettem a vérdiektől, s ha azt is elvinnék, az én marhájim mivel telelnének ki? Ha az én lovaim megehetik az szalmát, a tieid miért nem? Mindazáltal megporoncsoltam, hogy öt köböl zabot Kövesdről lovaid számokra adgyanak. Látom igen rútul írsz az ott való bírónak; látom feljebb akarsz parancsolni, mint én; melyet is bizony édes fiam meg nem engedek, mig sub patria potestate lészesz, ha pedig valamit cselekszel, vagy ki megszorítja az ország törvénye az patria potestast; én édes fiam eddig is meg tudtalak volna zabolázni a sok szófogadatlanságért, ha akartam volna, de úgy viselheted magadot: longa patientia vertetur in furorem. Negyed napja, hogy én is az ágy fenekit nyomom, de ugy megszomorodám, hogy meglátám leveledet, melyben keményen parancsolsz kövesdi bírámnak, hogy ki nem tudom mondani. Kérelem a tied, nem parancsolat. Ha pedig édes fiam sub patria potestate nem akarsz ülni, vigyünk itélőmestert ki, s oszszuk fel az örököst, mert a mit Apor István nékem hagyott, azt én bizony holtomig senkinek nem adom, holtom után is a melyik gyermekem fogja kedvemet keresni, annak disponálom, a mint a testamentumban is ugy vagyon. Tudom én édes fiam, hogy sokkal ijesztetek ti engemet, hogy igy foglalják s amugy foglalják jószágimot; ha foglalják, ti vallotok kárt, de nekem mindenről levelem vagyon s azt bizony csak kaczagom; azt is tudom, hogy az én gyilkosom nem alávaló embereknél Károlyvárt az őszszel avval járt, hogy az én jószágimban ezen két nap nagy ember halál lészen;

attol se féljetek, mert az én cselédim bizony senki ellenetek nem áll, akár mit csináljatok. Tudd meg édes fiam, hogy nálam minden készen vagyon, csak tálalni kell. Mindezeket eddig megvallom beteges állapotomban szomorú lélekkel irám.

A mi a lovad dolgát illeti, úgy hiszem, a mely gyermekem kedvemet keresi, az ellen nem panaszolkodik, meglátom ezután is mint alkalmaztatod magadot, mert semmi nehezebben nem esik, mint az az absoluta parancsolatod a jószágimban. Nézd meg az öcsédet, micsodás szép moderatioval él, mégis mindene elég vagyon, mert ha bírónak irt leveled is correspondeálna, mint nékem irtál, soha bizony olyan nehezen nem esett volna, kivált mikor meggondolnám, hogy te nem tudod, mint vadnak a jószágok s bizony pusztulásra jutok, mert nékem mindenkor előttem áll, melyik jószágomban mim vagyon s a szerint szoktam osztán dispositiot tenni. A mi a ló dolgát illeti, magad látod, hogy bizony kész pénz kezemnél nincsen, hanem a husvéti számvételre a jószágaimba expedialom Lukács János uramot és ha csak leszen s lehet, az ló árában a husz forintba s egyébben is, ha kedvemet keresed, meg nem fogyatkozol. Ha [szépen kér]tél volna, a lovaidot Ohábára elküldhettem volna, ott széna is, abrak is vagyon, noha az szalmától sem holt volna meg abrakkal. Anniskának poroncsoltam, hogy vigyenek egy veres bőrt Galaczról. A mi pedig az egyéb adósság dolgát illeti, hiszem azért engedtem oda a kövesdi korcsomát, hogy afféle dirib-darabból engem ne búsitana, [még] Noajba is vagyon tizenkét forintja: azt is megporoncsoltam, hogy kezibe adják stb.

(A többi hiányzik.)

(Eredetije Apor István br. levéltárában Abosfalván.)

197.

K. n. (1742. elején.)

Br. Apor Péter a jezsuita rendfőnöknek, pártfogását kéri a guberniumi tanácsosság elnyerése végett.

Reverendissime in Christo Pater, Domine colendissime!

Dum in ultima quasi senectutis meae periodo, paternas Reverendissimae Paternitatis aures pulsari praesumo, non ita temeritati meae, quam fiduciae illi, quam ab infantia erga sacram societatem habui, sub cujus cura et educatus fui et sub ejusdem patrocinio hactenus vitam duxi,

tribuere dignetur Paternitas Vestra. Antiquior sum in Transylvania omnibus officialibus supremis; officium ut puto hactenus non solum sine naevo gessi, verum qualia merita etiam saepius cum vitae periculo fecerim, sileat calamus meus, loquentur authentica testimonia tit. d. generalium commendantum, gubernatoris, et reliquorum officialium, quae producere semper in promptu habebo. Varia ad officia patria haec saepius me et eligebat et exposcebat, verum ego contentus sorte mea, satis esse putabam, si in moderno officio majora et majora merita emulare mihi potero; cum vero in praeterita diaeta etiam cum reliquis et ego electus fuerim pro guberniali persona, jam quasi in limine mortis, libenter et ego honorem meum posteritati transmitterem, quocirca Reverendissimae Paternitati profunda cum humilitate me insinuo, ut si forte catholicus esset resolvendus pro guberniali persona, dignetur Reverendissime Paternitas minimae meae personae in loco, in quo Reverendissime Paternitas aptum judicaverit, memor esse; quem paternum Reverendissimae Paternitatis effectum cum tota posteritate gratissima recolemus memoria, et sicut praedecessores minimae meae familiae, vel in turbulentissimis patriae hujus temporibus semper sinceri sacrae societatis servi extiterunt, ita ut ego et posteritas mea in perpetuum eidem servire in rebus omnibus possibilibus non deerimus. Dumque me paternae protectioni patrocinio gratiae et favori Reverendissimae Paternitatis commendo simul maneo

Reverendissimae Paternitatis

servus obligatissimus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

198.

K. n. (1742. elején.)

Báró Apor Péter levele gróf Gyulaffi László erdélyi kanczellárhoz Bécsbe, pártfogását kérvén az udvarnál fókormányszéki tanácsossá kineveztetése érdekében.

Excellentissime Domine Comes, Domine et Patrone gratiotissime, benignissime!

Vix auderem vel poplite flexo altissimam Excellentiae Vestrae personam accedere, si quondam in Transylvania etsi immeritus, plurimis ejusdem favoribus et gratiis gavisus

non fuissem; animat ergo me benignus ille favor Excellentiae Vestrae, ut profunda cum devotione ante benignam ejusdem faciem indignam meam personam repraesentarem, et demississime instarem, ut cujus in Transylvania singularissimus patronus ex mera gratia erat Excellentia Vestra, idem modo coram throno augustissimi principis haereditarii nostri clementissimi benignissimi esse non dedignaretur. Plurima ad officia saepe me patria haec et candidabat et exposcebat, quae ego (etsi antiquissimus omnium officialium supremorum in Transylvania) nunquam sollicitabam, contentus semper sorte mea; in officio vero meo qualia servitia praestiterim, et quae merita fecerim, quamvis ab excellentissimis Transylvaniae generalibus, commendantibus, gubernatore, reliquisque officialibus authentica testimonia exhibere mihi in promptu sit. Excellentiam etiam Vestram ut patronum gratiosissimum in quibusdam humillime appello: jam vero adveniente ultima quasi vitae periodo, non quidem respectum ob alium, quam minimae meae familiae posthumum quasi honorem meum transmissurus, cum patria haec modo me etiam pro consiliario guberniali cum reliquis candidaverit: ea idcirco, si mea merita et senioratus officii hactenus sine naevo administrati aliquid mererentur, et catholicus esset resolvendus, profunda cum humilitate supplico Excellentiae Vestrae, non dedignetur meam exilem personam recommendare, ut iam post exantlatos secundum omnium virium mearum possibilium labores, etiam ego de clementia et benignitate clementissimi et benignissimi domini domini et principis mei haereditarii consolari queam in mea senectute. Hujus quidem dignationis Excellentiae Vestrae gratias referre me insufficientem agnosco, sed precabor Deum omnipotentem, ut omni benedictione Excellentiam Vestram benedicat, meaque posteritas una mecum hanc gratiam Excellentiae Vestrae in aeternum depraedicabit, sub cujus umbra feliciter me conquieturum spero, et dum me altissimo patrocinio, gratiosissimisque favoribus humillime subiicio, simul maneo

Excellentiae Vestrae

devotissimus servus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

199.

Bécs, 1742. ápr. 4.

Gróf Gyulaffi László báró Apor Péterhez, guberniumi tanácsosságra jelöltetése és fiai hivatalba lépése ügyében.

Méltóságos Báró, Főkirálybíró Ur, Bizodalmas jó Uram!

Méltóságos úr levelit kedvessen vettem és valóban ritkán látogat meg; azelőtt, úgy tudom, postára való iratásba serényebb volt. Látom az candidatio alkalmatosságával mgs úrra feles votum esett; és magam is tudom, hogy az mgs úr érdemes hazafia és egy expertus az régiek közzül; és ezen hivatalt meg is érdemlené, de jut eszembe, hogy gyenge egéssége miatt kivált egynéhány időtül fogva az gyüléseket sem igen gyakorolhatta, sőt sokszor mondotta, hogy egy helyt sokáig nem ülhet; ép erre nézve, ha talám resolváltatnék is az mgs úr, az consiliárusi hivataljának nem tehetne eleget; ha pedig guberniumban szüntelen nem continuuskodik, az ns székely nátiónak nem sokat használna, azért consideratiora ez méltó dolog. Nem azért írom pedig ezeket, hogy szolgálni nem kívánnék, hanem, hogy az difficultasokot mgos uramnak eleiben terjeszszem. Az ns. székely natio memorialissát kezemhez vettem, és secundálni kívánok. Az mgos úr házának is igyekezem szolgálni. De az nagyobbik urfi katonaságra készül, a mint látom leveleiből, holott a stabális tisztnek exercitatusnak és militare exercitiumokban versatusnak kölletik lenni, lehet, ha azokot tudgya. Az középső urfi pedig azon hivatalt, melyre mgos uram recommendalta vala, deprecálta és így pro hic et nunc miben lehessen szolgálnom, nem látok arra alkalmatosságot, hanem adatván, igyekezem. Továbbra pedig mlgos urat sz. Isten oltalmában ajánlván, maradok

Mlgos Báró úrnak köteles szolgája

Bécs, die 4-ta 742. Apr. G. Gyulafi László m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

200.

Szeben, 1742. jun. 7.

Báró Apor József és János levele édesanyjuknak, a szebeni országgyűlésről.

Méltóságos Asszony! Nékünk édes Asszonyunk Anyánk!

Mi Isten kegyelmességéből szerencsésen ide érkezvén legelsőbben is tartottuk alázatos kötelességünknek, hogy Ngdnak fiui engedelmességgel levelünk által udvaroljunk és Ngod parancsolattya szerént Ngod ide való jöveteleiről tudósítsuk. Mű itflőmester urammal communicáltuk, ki is Ngod idevaló mostani jövetelit nem jovallja, sőt az Ngod causájának más úton való processusát jovalja. Kálnoki uram is fogadá, hogy Ngdnak fog levele által udvarolni, ő kgyme is, tudjuk, Ngnak levele által maga opinióját által adgya. Azt írhatjuk alázatossan Ngnak, hogy itt még semmi dolog nem folyt, s most sem foly az katonák felállításánál, az melynek is még vége nincs; némelyek úgy vélekednek, hogy azt végezvén, talám az ország elbocsátódnék, némelyek pedig igen hosszasnak gondolják lenni. Ujsággal alázatosson udvarlanánk Ngdnak, de semmi bizonyost nem hallhatunk; hanem hogy Lobkovicz fejedelmet megverte volna az Prussus, azt is hirdetik, hogy Kálnaki Antal uram bizonyosson az Erdélyben felállandó regimentet magának nyerte volna és annak colonellusa lenne. Ezek után Ngd mgs anyai gratiajában alázatosson ajálván magunkot, maradunk

Ngod

alázatos szolgai engedelmes fiai
Apor Joseph és
János m. p.

Szeben, 7. Junii, 742.

P. s. Egy levele érkezvén onnan feljűl Ngdnak alázatosson elküldöttük.

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoki Borbára asszonynak, édes asszonyunk anyánknak ő ngnak fiui alázatossággal. Sz.-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

201.

Brassó, 1742. jul. 14.

Báró Apor Anna édesanyjának, maga gyógyíttatásáról és vásárlásairól.

Méltóságos Asszony! Kedves édes Asszonyom Anyám!

Akartam alázatoson Ngdnak jelenteni, hogy én még itt nagy hijába töltöm az időt nagy külcséggel, mert doctor uram nincsen benn, ma estvére várják. Bizony édes ngos asszonyom nem jó kedvemből ülök itt, ha kételen nem volnék vele; félek attól is, hogy ha az úr ő nga megharagszik, hogy talám csak magam mulatságáért ülök itt, de nem tudom miben volna mulatságom, csak nyavalyámnak orvosságát találhatnám. Ngod mlgos parancsolattyát az búza eladása iránt, úgy a vásár iránt *(így!)*. Szintén tegnapelőtt érkeztek uj faolajval, czitromlével, kávéval; kávénak alkuttam kilencz máriás okáját; az réz mozár törűit rettenetes drágán fogadgyák, tiz sustákért; ha megcsinálják, olyan leszen mint más, még erősebb. Mindenekről Ngod mlgos parancsolattyát alázatoson elvárom. Alázatoson követem Ngodot, hogy semmivel Ngodnak nem udvarolhatok, mivel Farkas Pálné asszonyom későn adott hírt, hogy holnap jó reggel kimegyen; másként valamivel udvaroltam volna Ngodnak, de most semmit nem kaphatok. Ezek után ajánlom Ngod mlgos grátiájában maradván

Ngodnak

alázatos szolgálója, engedelmes leánya

Apor Anna m. p.

Brassó, 14. Julii, 1742. estve 9 órakor.

P. s. Kérem alázatoson Ngodot, méltóztassék az én tubarózsámot megünteztetni, ha szárazság vagyon. Ádámkónak is küldettem volna valamit, de most is kilencz óra után irattam Ngodnak.

P. s. Az író alázatoson köszönteti Ngodot. Az for[gó]val udvarlott volna Ngodnak, de az uton meglág[yult?] volna.

Külső czím: Méltóságos gróf Kálnoki Borbára asszonynak ő ngnak, kedves édes asszonyomnak anyámnak ő ngának alázatosson. Sz.-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

202.

Szent-Lélek, 1742. szept. 21.

Gróf Kálnoki Borbára férjéhez, báró Apor Péterhez, fiairól s családi ügyekről.

Édes Uram.

Sepsi posta által küldött levelit Kegyelmednek szintén tednap előtt estve igen kedvesen vettem, az mikről lehetett egyszer is másszor is én is írtam volt Kegyelmednek, de bizonyos emberem nem lévén, Kálnoki Mihályné asszonyomhoz küldvén, talám még mostan is ugy ottan áll. Az én kimenetelemről, Apor János uramról mit ír Kegyelmed, újabban is látom; ha feljő ő kegyelme, utánna küldetem; mit beszél: megyen-e s mire, vagy nem, meglátom, ha Isten ő szent felsége engedi. Engem egy sepsi ember sem tentált békességgel az boszúságon kivűl, azért én bizony senki után nem járok. Minthogy kiváltképpen való jó esőt ada az úr Isten, igen is mindenik helt erősen vetnek.

Az fiaim iránt elhiszem volt Bécsben emlékezet, de én azt sem kívánom hallani, mert tudom semmi jóról nem volt; köszöntetik alázatoson Kegyelmedet, várták, ha parancsot Kegyelmed kimenetelek iránt valamit, de minthogy azt írá Kegyelmed, kenyeret is vigyenek magokkal, úgy látyák, nem szükség; nem vethetni így rájok, hogy *mennyi roszban elegyedének, mert erővel is ki kell vala őket szoktatni Torjárol, nem hogy az ott való ülésre útat adni nékiek,* tanácsadójok is van ott olyan, megérdemelné hogy példát tennének rajta. Kívánom örvendetes hírt hallani Kegyelmedről, maradván

Kegyelmednek

igaz társa
Kálnoki Borbára mp.

Sz.-Lélek, 1742. 21. Septembris.

Külső czímzés: Az én édes uramnak, Báró Apor Péter uramnak írám szeretettel. Szeben.

(Eredetije br. Apor István abosfalvi levéltárában.)

203.

Szeben, 1742. szept. 23.

Báró Apor Péter levele feleségének, az országgyülésről és gazdasági intézkedésekről.

Édes Feleségem!

Én írnék, ha volna mit, jó szívvel, de itt bizony semmi egyébb nincsem, hanem csak az sok veszekedés; még Bethlen Adám uram bé nem esküttt. Amint itten az dolgok folynak, nem hiszem hogy karácsonyig is itt ne üljünk, azért az mint ezelőtt is írám, ide most heába ne fáradgy, hanem ha Apor János uramot kiküldöd, meglássuk mit tehetünk, csak ő kglme is heába ne fáradna. Én soha bizony ilyen veszekedő gyűlésben nem voltam.

Azonban az vetésen mind Torján s mind Nyujtódon ugyan valójában had legyenek rajta, és ha az vetést elvégezhetik, vagy Torján, vagy Nyujtódon készítsenek vagy öt köböl igen szép fejérnek való lisztet, hogy ha kévántatik had hozathassam ki mindgyárt, és annak hordókot is készítsenek, mert Tövisen semmi tiszta buzám nincsen, az több jószágimban penig semmi is nincsen, és most is bizony elég fekete kenyeret esznek az asztalomnál. Az gyermekeimet penig atyai szeretettel köszöntöm, és ha hamarább nem is, szüretre jőjenek ki. Sz.-Iványba penig heába ne is bízzunk, mert oda bizony az üdőn nem mehetünk, hanem Bartos Andrást, ha lehet, oda küldöm, hogy a mi kevés bor leszen, had vegye számba és had tegyék jó helyre és hadgya jó karba. Innen Kálnoki Mihály uram elszökék, haza ment-e, hová lött-e, nem tudom. Azonba Vajna urammal beszélj édes feleségem az havasföldi borok iránt, már én beszéllettem az concessa iránt. Isten oltalmába ajálak és maradok

igaz férjed

Apor Péter m. p.

Szeben, 23. Septembris, 1742.

P. s. Ha penig Vajna Gábor uram ki nem hozná, én beszéllettem vásárhelyi Sőcs István urammal és ő kglme kihoz nékem négy hordó bort és én nem is hozatok többet.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék, Sz.-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

204.

Szeben, 1742. okt. 1.

Báró Apor Péter feleségének országgyülési hírekről, gazdasági és családi ügyekről.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem. Itten még eddig az sok szenvedésnél egyéb nem lész, Isten tudja ezután is mi lészen, ide most heába se magad, se Apor János uram ki ne fáradjon, mert mü az héten innen elmenyünk és nem tudom magam is még bizonyoson, mikor gyülünk újolag bé. Egynémelynek ott jár az elméje, hogy Sz.-Márton nap után, egynémelynek penig, hogy új esztendőben kelve; Isten tudja, min egyezhetnek meg. Nékem a való, hogy Kövesden hat köböl buzámnál több nincsen, de mégis vagy hat hétig ott kell ülnöm az szüret mián és ha az többi nem is, bár csak József jöjjön ki, mert én ott mit csinálok egyedül, ha ki nem jő. Vajna urammal beszélj az havasalyföldi borok felől, ha ő kglme ki nem hozza, Szőts István uram ki fogja hozni; ideki csak nem hiszem, hogy igen jó borok legyenek az üdőn, mivel még eddig a honnan valahova való szőllőköt próbáltam, perfectióra csak nem ment. Az leveledet, melyet Kálnoki Mihályné asszonyomhoz küldötték volt, nem vettem, mert amint a minap is írám, Kálnoki Mihály uram innen csak elszökék; az mi penig az magad dolgát illeti, csak békesség lenne, hogy Bethlen Ádám uram béeskünnék praesidensnek, azt mindjárt elévennék, de nem akar consiliariusság nélkül béeskünni. Innen az lovakot is haza kell küldenem, mert az Hortobágy az szénát is mind elhajtotta az üdőn; és mint az minap is írám, vagy öt köböl szép fejérnek való lisztet készíttess, mivel ideki egyik jószágomban is nincsen; hogy ha kívántatni fog, mindjárt had indulhassanak vele. Az mi penig az bereczki mester dolgát illeti, jó Kastál uram haza menvén, itten nincsen, hanem írasson egy memoriálist oda haza, hogy ne láttassam én itt helyben adni és küldje kezembe, én az guberniumba béadom. Elég az, hogy én bizony innen semmi bizonyost írni nem tudok, tart-e a gyülés, nem-e; némelyek úgy mondják és reménlik, hogy tartana, némelyek penig, hogy elbomlanék és Szt.-Márton nap után ismét bégyülnénk; én soha ilyen gyülést nem értem, mert itten semmi bizonyos determinatio nincsen, ha most elbomlik és Sz.-Márton napban béáll is, a mint én vagyok, kivált éczakákon, a jó Isten tudja,

jövök bé, vagy nem, de inkább hiszem, hogy én bizony haza menyek; mindazonáltal Isten azt adván érnem, meglátom, hogy mit teszek, jöhetek bé, nem-e. Azonba én egyéb ujságot nem írhatok, hanem az gubernator megvette az dévai dominiumot, tizezer forintot adott az fructusért és hetven ezeret az dominiumért; továbbá amint fellyebb is írám, semmiben bizonyos nem vagyok, mert itt egy nap egy hír vagyon, másnap más, és el nem tudunk rajta igazodni; némelyek azt hirdetik, hogy elmennénk, némelyek, hogy az követeket megvárnók. Isten tudja, mint lészen; ha újesztendő nap utánra talál maradni az gyűlés, a mint némelyeknek van szándéka: én minél hamarább bémenyek, ha penig Sz.-Márton nap után ismét béáll, hacsak egészségem engedi s annyira leszek ismét, bé fogok jőni. Isten oltalmába ajálak és maradok

igaz férjed
Apor Péter

N.-Szeben, 1-ma Octobris 1742.

P. S. Anniskát atyai szeretettel köszöntöm.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

205.

Kövesd, 1742. okt. 16.

Báró Apor Péter feleségének, a pestis terjedéséről, országgyűlési előkészületekről, gazdasági ügyekről, gyengélkedéséről.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem; azt tudod, hogy Kövesden lakni sohasem szerettem, annál inkább, hogy most merő puszta klastrom, kész pénzzel kell élnem; én nekem ugyan még az szegény Károly császártól szabadságom volt, hogy ne tartozzam már gyűlésekben járni és noha ugyan gondolkoztam rajta, bémegyek-e, vagy sem, mert lehetetlennek tartom, az mint az pestis vagyon, hogy ha az gyűlés ugyan meglészen, hogy Szebenben az pestist be ne hozzák, és noha 15 Novembris az rendelt idő, hogy Szebenben újolag bemenjünk, mindazáltal felírtunk s remonstrálta az gubernium, mely veszedelmes lesz ez az gyűlés és azért függ az gyűlés egészlen az udvar resolutiójától; én ugyan az mint feljebb is írám, bizony meglátom, mint megyek bé Isten éltetvén az szebeni kapun, noha majd minden rendbéli ember, de kivált az székelység és mások is sokan

az Istenért kérnek, sőt lelkemre kötik, hogy el ne maradjak; az egészségem is annyira megbomlott, hogy ha egy órán fen vagyok, más órán az ágyat nyomom, az kit az egész cseléd lát; de engem nemcsak az gyűlés tartóztat Kövesden, hanem az medgyesi, martonfalvi adósságok rendben vétele is. írt volt Csoma, hogy ha valamit parancsolsz Zágorba, mivel az jövő hétfűn ott elkezdik az szüretet, én is Kis-Szőlősre pénteken Csoma Miklóst megindítom; Mártontelkére is elküldöttem vala, ott az majorság-szőlőn semmi sincsen; meghagyám, hogy hordót vigyenek oda az summáért, jó szívvel tudtam volna, hogy mennyivel tartoznak. Henter Dávid uram az csiki csak elmene Noszolyban, én ő kglmit is kértem, de Bartos Andrást is elküldtem, kolozsvármegyei főispány uramat kértem, noha Noszoly, Szt. Ivány Doboka vármegye, az úr azt fogadá, hogy Bartos legyen az úr mellett és az úr fogja dirigálni. Irtózás csak hallani is azt az pestist; várok tovább is informatiót, mert ide még közel nincsen. Az mint írod penig, hogy nem jovallod, hogy itt üljek, hát hol üljek, mert Tövishez még közelebb az pestis, sőt Károlyvárt is volt suspicio; ilyen öreg ember ezen az veszedelmes úton, hogy menjek, ugy hogy négy hét alatt mind bémenjek s mind kijőjjek, ha egyszer általmegyek az Sárkányon, inkább hiszem, soha nem én többször vissza nem jövök. Az pestis iránt az micsodás dispositiokot vettem, addig vicetiszt uramék véghez vitték, kivált most újolag parancsoltam, hogy gyűlés legyen. Apor József uramnak és az többinek is szájokban lehet az íze, hogy szómot nem fogadják, de mivel hogy látom, hogy okosabbak nálamnál s mindent jobban akarnak tudni, én csak mentekre hadtam, noha eleget pirongatnak miattak; nekem az én gyermekimben semmi consolatiom nincsen, mert az kik az Apor háznak jóakarói is, igazán mondják, hogy az én gyermekim az Apor nevet eltemetik.

A havasalföldi borokot egészlen reád bízom, hanem vicetiszt uraméktól az proventust vedd kezedhez, nekem sepsi királybíró uram száz forintnál többet nem adott, azt bizony elköltém, ha penig több pénz kévántatik, tudósíts és innét küldök. Az passust most igen megszorították, nem adának két hordónál többre passust, kettőért meg kell adni az auctiót. Thoroczkai János még semmit sem parancsol, és inkább hiszem, pünkösdi királyság leszen, mind addig semmit sem parancsol, az mig az instantiája el nem jő az udvarról. Bethlen Ádám uram mindenképen munkálódja az maga dolgát, kivált most az királybíró halálával;

lássák, nekem már nem tisztség, hanem nyugodalom kell. Az szegény asszony három gyermeke, s több afféle jelei Istennek, intenek bennünköt; ugy hiszem nyolcz nap mulva nagy dolgot hallunk, mert már az két tábor csaknem szemben voltanak, úgy hiszem az harcz eddig megvolt. Bizony méltó kaczagásra, de álmélkodásra is az Ábrahám és Maris dolga, ha olyan kölykek azt cselekszik, hát az nagyjáról mit reménlhetni.

Bizony akarnám tudni, mennyit vetettek s mennyi gabona lett Csikban, az mint értem, az az istentelen Boga sok kárt tett, azért mindjárt hozassátok be, verjék vasba és mindaddig tartsák az tömleczben, az míg mindent eléád. Az szegény Szabó Józsefet bizony szánom, de nekünk is nem sokára azon az úton kell elmennünk. Az mely jobbágyok Kis Péterre támadtak volt, az hajdúkkal fogasd meg, veresd vasba, megtanítom, ha bemegyek. Én most sokat nem írok, az jövő héten bővebben tudósítalak; én nem hiszem ez világban többször Kövesdre jőjjek, ha Apor József nem jő, lássák, az én halálom után ha kárt vallanak, magoknak tulajdonítsák.

Én az szebeni mostani következendő gyűléstől nemcsak félek, hanem épen reszketek és irtózom belé, azért az generálisnak s gubernatornak is megmondottam, hogy ha ily gyengén leszek, én Szebenben nem megyek, emberi mód szerént lehetetlen, ha az gyűlés ugyan megleszen, hogy Szeben tisztán maradjon; én valami utakot elkövethetek, hogy Szebenbe ne menjek, elkövetem, de mivel hogy sok szem néz reám, ha ugyan el kell mennem akaratom ellen is, az mely lisztről az minap írtam, kérlek küld ki, van ugyan nekem még fél hordó fejér lisztem Szebenben, de avval meg nem érem; hogy eljöttem Szebenből, úgy értem, az gubernator ezután lebetegedett. Ajánlak Isten oltalmába,

igaz férjed
Apor Péter.

Az gyermekeimet atyai szeretettel köszöntöm; kivált már majd félesztendőtől fogva az nátha csak meg nem fojt.

Kövesd, 16. Octobris 1742.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

206.

Bécs, 1742. okt. 13.

Gróf Gyulaffi László báró Apor Péternek, József fia csíki főtisztségre jelölése ügyében.

Méltóságos Báró, Főkirálybíró úr,

Bizodalmas jó Uram, kedves Collegám!

Egynéhány rendbeli levelit mgos uramnak kötelességgel vettem, és igyekeztem mindenkor válaszolni, de az üdő nem engette. Azt örömmel értettem, hogy mgs uram az gyűléseket serényen gyakorolta, és maga zelussát mind publicum s mind ns. székely natio részéről mutatta, melyet jól is cselekette, mert most kiváltképpen mind az flgs asszonyunk szolgálattya s mind haza java azt megkívánta. Nemes székely natio votizálását a mi illeti, illő promoveálni; és mivel már amint értem, fel is olvastatott, mgs guberbernium elméjét szeretném iránta tudni; ha ott nem succedálna, promoveálhattya ide is a nemes natio, kívánván szolgálni, ha effectuálhatnám. Helyesen írja s jól observalta azt egyik leveliben mgs uram, hogy adomért nem szolgálok; hanem kiknek érdemit látom, promotiojában kívánok igyekezni. Csiki candidatio felérkezett és az mgs úr nagyobb fia neve is feljött, cancellária kötelessége szerint proponálni el nem mulattya, de ő flge kit resorváljon, Isten tudgya; ha az urfinak szolgál a szerencse aggratulálni kivánok. Melylyel magamot úri affectiójában ajánlván maradok

Mgs Báró úr köteles szolgája,

Bécs, 13. Octobr. 742. Gr. Gyulafi László, m. p.

Mgos uram házának megvallom szívesen kívánnék szolgálni, de az urfiak is bár másként alkalmaztatnák magokat, mivel eddig is promotiojok lehetett volna, de azok mlgos úrral nem igen gondoltak, még Erdélyben létemben hallottam, azért, ha úgy nem consoláltatnak, a mint kivánnák, magoknak tulajdonítsák. Az clérussal való dolog is még nem sopiálódék és annak is okul egyrészről József urfit nagyán tulajdonították. Mindezekre nézve kormányozzák magok dolgokat az urfiak úgy, hogy dicsíretekre légyen és ha mast nem lehetne is consolálódni, ugyancsak nem sokára inkább remélhetnék promotiójokat.

(Eredetije sajátkezü hátirattal a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

207.

Kövesd, 1742. okt. 18.

Báró Apor Péter feleségének, szüreti kilátásokról, havasalföldi borokról stb.

Édes Feleségem!

Az ikafalvi postát vissza kellett bocsátanom, noha bizony nagy szükségem lett volna reá, de Sepsiben hirtelen kellett holmi dolgokról dispositiót tennem; megvallom, soha bizony az fellegvári rabságomban sem ülhettem nehezebben, mint ebben az unalmas helyben, de bár csak volna haszna itt ülésemnek; se én bizony az idén az én pénzemet az sárba nem vetem és haszontalanul bort nem veszek, mert egyik az, hogy az ki leszen is, szegény leszen, másképpen is ebben az esős időben szedvén, az bizony mind megváltozik tavaszszal. Én Martonfalván egy korty bort sem veszek, Medgyesen is csak annyit, hogy ennél az két három háznál legyen korcsoma. Azért elfelejtettem az minap megírni, hogy én Bartos Andrást olyan instructióval küldöttem el, hogy ha megveszik mind az sz. iványi, mind az noszolyi borokot, adja el kész pénzzel, az pénzt hozza be magával, mert avval az pénzzel finom havasalföldi borokot vehetünk. Leszen-e gyülés Szebenben vagy sem, még semmi bizonyost nem tudhatok, de az mint gyengéedni kezdettem, félek, hogy én abba az gyülésben nem mehetek, ha penig megtudom bizonyoson, hogy gyűlés nem leszen, én ebből az unalmas helyből azon leszek, mentől hamarébb bemehessek. Az Havasalföldiből hozandó borokról semmit sem tudósítál, arról is mennyi pénzt adtanak, vagy adnak vicetiszt uraim kezedben, mert reménlem lesz annyi pénz, hogy négy öt hordó bort kihozathatunk véle, mert az erdélyi borhoz semmit sem bízzunk. Ebben az Isten háta megett való helyben semmit sem hallhatok, hanem itt elénekelhetjük azt, hogy ha kenyerünk van szükön, kukoriczánk van bővön, de azt sem takaríthatni úgy, az mint kellene, az essős időben. Az gyermekeimet atyai szeretettel köszöntöm. Ajánlak Isten oltalmába

igaz férjed
Apor Péter.

Itt 13 Octobris estve nagy dörgés, villanás vala.

Kövesd, 18. Octobris 1742.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. Sz.-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

208.

Kövesd, 1742. okt. 27.

Báró Apor Péter feleségének, a pestis terjedéséről, borszállításról Moldovából.

Édes Feleségem!

Én csak gyenge egészséggel töltöm ez üdőmöt, az mint az minap is írám, soha bizony így az időmet az fellegvárban [1]) sem untam volt meg és noha az regális kijött, de József most jövén meg Medgyesrül, gubernator urammal szemben volt, Darlaczra is kiment volt, de még az gubernator sem tudja, leszen-e gyűlés, vagy sem, ha penig én megértem, hogy gyűlés nem leszen, én bizony mindjárt bemegyek, ha penig gyűlés leszen, még egyszer ha az egészségem engedi, megvárom. De én alig hihetem, hogy gyűlés legyen, ha mind el nem akarunk veszni; ugyanis Bartos Andrásnak vissza kellett jőni vasas Szt. Iványból; kolozsvármegyei főispány uram semmi képpen nem jovallotta, hogy ott mulasson, azért Bartos Andrást bízvást magadhoz hivathatod, mert látom, okoson járt, nem lehet tőle félni, és ő megbeszéli, micsoda irtóztató pestis legyen az Sz. Iványban, penig az szőlő merő egres még. József haza jövén mondja, hogy a gubernator mondotta, hogy Bécsből parancsolat érkezett, hogy senkinek meg ne engedjenek bort concessával az Oláhországból kihozni s nem is akarnak senkinek már concessát adni, az kinek adtak is, kiparancsolnák, hogy el ne engedjék; azért ha lehet, hogy épen olyan nagy kárt ne valljunk, bár csak concessával Molduvából hozasd ki hamarjában azt az két hordó bort. Hogy más után ne járj, én az jövő héten beküldök vagy háromszáz forintot, talám addig valahol két hordó borra való pénzt kapnál inkább az havasalföldi borért, annak ideiben az auctiot megadom. Irtam Dombi úrnak is, hogy az míg az pénzt beviszik, bár kölcsön adjon két hordóra való pénzt, abból az pénzből megadhatod osztán. Az gyermekeimet atyai szeretettel köszöntöm, jól esett, hogy

[1]) T. i. a brassai fellegvárban, a hol 1706—7-ben a németek fogságában volt.

József kijött, mert ha megholtam volna, az gyermekeimet az medgyesiek jól megcsalhatták volna. Ajánlak Isten oltalmába igaz férjed

Kövesd, 27. Octobris 1742. Apor Péter.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. K.-Sz.-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

209.

Kövesd, 1742. okt. 31.

Báró Apor Péter feleségének, a pestis terjedéséről, szüreti rossz kilátásokról, gyengélkedéséről.

Édes Feleségem!

Csak alig, az mint nekem két felől is írják, ha az szebeni ujabb gyülésben valami telik s az mint látom, nem is telik, legalább ha telnék is benne, én bizony az elein be nem megyek, mert tegnap is vásárolni bemenvén Szebenben, egy falusi ember feleségestől, mikor az kapun ki akarna jőni, hirtelen az szekérben csak meghal, mely mián is nagy lárma volt tegnap Szebenben, merő irtózás, az mit ma veszek az sanitatis commissiobéli assessortól, hogy tudniillik már százhusz falu van inficiálva, már Dobrától fogva fel Balásfalváig az Maros mellett, Balásfalvától az Nagy-Küküllő mellett Udvarhely felé fel Oláhfaluig és Topliczáig rendelik az katonaságot, hogy ha lehetne, bár csak az Maroson és Küköllőn innét való részit tarthatnák meg az országnak és az Maroson és Küköllőn túl való rész épen elrekesztetik ettől az résztől, mert éppen semmi reménség nincsen, hogy megszüntethessék az Maroson túl az pestist, úgy elhatalmazott. Már az pestisben hatezer embernél több holt meg, csak Zilahon és Deésen ezerötszáznál több holt meg. Kolosvár épen most pestisesedett meg, az kik megpestisesednek, az tiz-tizenkét óra alatt meghal, ezeriben egy ha megél harmadnapig; alig találtatik egy ház, az kinél egy meghal, hogy egészlen ki ne haljanak minyájon azon háztól. Hogy ezek így ne lennének, semmit se késelkedjél, mert az sanitatis commissionak mindent kell tudni, minden nap hozzák az informatiókat és én azon sanitatis commissio leveléből írom ezt le, valamint nekem írja. Az mint fellyebb is írám, az mint nekem írják, semmi az gyülésben nem fog telni, gondolom egy hét alatt

bizonyoson megtudom, de én csak el nem mehetek innét vagy tiz nap, mert az medgyesiekkel és martonfalviakkal igen nagy bajom vagyon; ha meghalok, nagy kárt vallhatnak az gyermekeim; mindazáltal, ha megszabadulhatok és dolgomot végezhetem, semmi gyönyörűségem nem lévén az Kövesden való lakásban, én innét csak elmegyek. Kálnoki Antal uram már bizonyoson főcolonelussa az erdélyi lovas hadnak, az mit akar az fiam János már Kálnoki Antal uram előtt forgolódjék. Hogy más után ne járj, itt küldök be háromszáz forintot, azért az borok vásárlásán legyetek rajta, Isten kitől őrizzen, ha következik az pestis, látom az egész országot elfogja, én máshuva csak nem mehetek, hanem csak a Büdöskő bánya alá; legyen lisztünk is készen. Irhatom, hogy én naponként bizony csak gyengéedem *(így!)*, kivált éczakákon oly beteg vagyok, alig reménlem másnap felkeljek. Az gyermekeimet atyai szeretettel köszöntöm. Ide ki éppen semmi borhoz nem kell bízni; az mely szőlődön húsz vider bornak kellett volna lenni, egy vider borod lett, Zágonbon [1]) az mint az én kisszőlősi jobbágyom mondá, többet vehettek-e fel, vagy sem, ha Csoma megjő tudósítalak. Az mely bor leszen Erdélyben, bizony az sem leszen jó, minden szőlőmön, azt írja Csoma, Szt.-Mártonban nem leszen egy negyvenesem. Ajánlak Isten oltalmába,

igaz férjed
Apor Péter.

Kövesd, 31. Octobris, 1742.

Külső czím: Az én édes feleségemnek, Kálnoki Borbárának adassék. Sz.-Lélek.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

210.

Ohába, 1742. nov. 15.

Báró Apor Péter levele feleségének, gyengélkedéséről, a pestis terjedéséről, havasalföldi borok hozatáláról.

Édes Feleségem.

Leveledet szeretettel vettem, én minthogy Kövesdről is megírám, mely nagy változással vagyok, úgy annál is inkább most az útban, igen *meggyengéedtem (így!)*, én

[1]) Bizonyára Zágor helyett.

ugyan menyek, de minthogy gyenge állapotomhoz képest, ha valahol nyugonnom kell, bizonyoson nem tudom, mikor érkezhetem haza, hanem az havasalföldi borok után csak küldj el míg én haza érkezném, hadd hozzák; én írtam Székely Elek uramnak iránta, hanem csak tudósíts ő kegyelmét és ő kegyelme rendel az szekeresek számára pénzt. Én innen szombaton bizonyoson megindulok, ha Isten engedi, azért Márton Mihálynak poroncsold meg, hogy tehén húsa legyen mikorra megérkezem. Dombi uram valóba igíri magát, hogy az borokban szolgál, úgy hiszem meg sem vonja, mivel magam is poroncsoltam most újolag, hogy amíg bémenyek, bárcsak addig elindulnának az borok után; amint penig írod, hogy micsoda irtóztató az pestis, a bizonyos, hogy magam is bizony félelemmel ültem Kövesden, mert ideki semmi vigyázás nincsen; az Maros és Küküllő mellyékit az militia elfogta, hogy az magok hídjokon sem szabad általmenni már az medgyesieknek is. Itten Fogarasban penig, úgy hallám, hogy Kibéden, Gyergyóhoz közöl is az pestis kiütött volna; Udvarhelyen penig semmi nincsen, sőt úgy hallom bizonyoson, hogy az üdőn az kolosvári oskola Udvarhelyen leszen.

Az mi penig az Márton Mihály dolgát illeti, nékem magamnak is régen volt arra szándékom, hogy ha egy jó embert kaphatnék helyette, azért ha találnál, én bizony nem bánnám, amig én bémenyek ha addig mást tennél is helyibe. Keserű Pál uram fogadott volt, úgy tudom, Hétfaluba szekeret, én most is írtam ő kegyelmének iránta, én ideki sem vettem adósságba bort fel, csak éppen az galaczi és kövesdi korcsmára vagy hét hordóval, az havasallyföldi borokra bíztam éppen magamot, azért ügyekezzél az boroknak utánnok való elindításában.

Ezzel Isten oltalmában ajállak és maradok

igaz férjed
Apor Péter m. p.

Ohába, 15. Novembris, 1742.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

211.

K. n. (1742.)

Báró Apor Péter levele valakihez fia kineveztetése érdekében.

Perillustris ac generose Domine,

Domine colendissime!

A quo hic sum, semper laboro, ut exiguam illam pecuniam pro decreto transponere possim, aliquoties requisivi reverendum patrem superiorem Jesuitarum, sed nihil obtinui, laborabo tamen, ut alicubi invenire possim occasionem transponendi. Prout etiam dum partes filii mei gerit, cum summa gratiarum actione beneficii, memor ero, agitur ut audio valde pro iuvene comite Petki, qui actu egressus ex scholis, quomodo posset sustentare tanta onera Siculorum, praeterea etiam mea merita et servitia a 43 annis [1]) essent inania, et certo videatur candidatio hujus patriae, a viginti annis vix est unica candidatio, in qua candidatus a tota patria non fui, unde non virtus, quam tota patria agnovit, sed fortuna mihi defuit, itaque rursum rogo praetitulatam Dominationem Vestram his et praeteritis motivis negotium filii mei procurare ne gravetur, ero specialiter memor et relego me in reliquo ad priores meas litteras, et dum me ulterius etiam commendo, simul maneo.

Perillustris ac generosae Dominationis
servus obligatissimus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

212.

K. n. (1743.) 7. máj.

Báró Apor Péter Kozma József kanczelláriai referendáriusnak Bécsbe, a Pünköstiek, Bartosok armálisáról, a szebeni országgyűlésről, a muszkák hadi készületeiről.

Az úr 8. aprilis költ úri levelit 4-ta mái [illendő] respectussal vettem. Szépen köszönöm az husvéti szent innepek reapprecatioját, de mivel az szentléleknek napja is következkeznék, rövideden az úrnak egész úri házával edgyütt

---

[1] Ebből határozható meg a levél kelte. Kineveztetett Küküllővármegye főispánjává 1699. szept. 5.: 43 évi szolgálatára tehát 1742-ben hivatkozhatott.

többet nem kévánok tiszta szivemből, hanem az szentléleknek hét ajándékit. Az martiusban írt úri levelire való válaszomot az úr nem kétlem eddig vette. Az Pünköstiek pénze készen vagyon, csak várom az szebeni tudósítását, Pünkösti Gábor mindgyárt utánna megyen. Az Bartosok dolgát az mi illeti, azok is a pénzt megszerzették, csak az úr favora által az *ármálisok* expediáltatnék, mindgyárást leteszik; azért iterum recommendálom az úrnak, mert azon sollicitusok, hogy az míg élek, had expediáltatnék, mert félnek, hogy ha meghalok, frustrálódnak, az mint most is írják Szebenből, látom bizony igaz az poeta szava: ex nihilo nil fit, summus philosophus inquit; vagy az mint az lengyel gyűlésről vala az vers: ut fuit accessus, sique recessus erit. Én ha magamot biztathattam volna, hogy édes hazámnak szolgálhatok, bizony jó szívvel elmentem volna, de az én beteges öreg állapotom azt nem engedi, hogy én többször Szebenbe menjek, azonkívül is az mely az halálnak bizonyos jele, mindgyárt, mindgyárt elaluszom; akarnám, ha bár csak addig élhetnék, az míg derék széket ülhetnék, hogy az úr sok hozzám való jóakarattyáért bár csak Hollaki úrnak szolgálhatnék, az ki is igazsággal írom az úrnak ad contentum viseli magát, és bezárta az ellene való nyelveket. Moldvából igaz dolog az örmények most is hoztak vala ki holmi lármát, s kivált az mostani *muszka* iránt való conjecturára. Edgy kicsinnég confundált vala, de mindgyárt kémet küldvén be, azt az hírt hazugságnak találtam, hanem azt hozták, hogy az muszka segéltcséget küld az franciának, de merre megyen, én meg nem foghatom. Én bizony az micsodás constellatioban vagyok, mindenkor azt vélem, hogy utolsó levelemet írom az úrnak. Hanem továbbra is az úr effectiojában ajánlván magamot, maradok

Az úrnak köteles szolgája.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

213.

Torja, 1743. aug. 23.

Báró Apor Péter jegyzéke ón-tálak és tányérokról.

Az gyermekeim számára hattam kün az leányom báró Apor Anna keziben hat középküsded ón tálat és ugyan hat ón tángyért.

Ezen ládába tettem ilyen tálakot, ugymint: leves alá

való hat öreg ón tálat, ugyan hat öreg utánna való ón tálat, harmadrendbeli nyolcz ón tálat, item kilencz küssebb ón tálat, egy öreg levesnek való fedeles ón tálat, ugyanazon tálban hasonló küssebb fedeles ón tál, más egy középső levesnek való fedeles ón tál, egy kicsin levesnek való ón csésze, egy on tángyér, kiben meleg vizet szoktak tartani, 12 öreg ón tángyér, item negyven egy küssebb ón tángyér, magamnál leszen tizenkét tál és tizenkét tángyér.

Signatum Torjae, 1743 die 23 Augusti.

Apor Péter m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

214.

Bécs, 1743. okt. 2.

Gróf Gyulaffi László báró Apor Péternek, az országgyűléseken részvételt ajánlja s tisztségek betöltéséről ír.

Méltóságos Báró Főkirálybíró úr,

Bizodalmas jó Uram, kedves Collegám.

Az méltóságos úrnak levelét én igen ritkán vehetem, holott elég volna kivel irathatna, mindazáltal köszönöm most is, hogy hamar egymásután kettővel kívánt engem meglátogatni. Melybül is örömmel értem, hogy az gyűlésben szerencsésen beérkezhetett s méltó is volt mind a materiákra nézve, mind pediglen, hogy az ns. nationk főtisztséginek nagy hiánossága vagyon. Részemről pedig örömest kívánom az méltóságos urat menteni, de különben az gyülésekben való bémenés méltóságos uramnak comotio gyanánt esik és az is használ. Pünkösdiek armalisa végett referendarius Kozma uram fog méltóságos úrnak írni és válasz jövén arra, osztán az confirmatiojában igyekezettel leszek. Az adiunctus comissarius választásáról is hogy tudósít az méltóságos úr, kedvesen vészem és úgy látom sokfelé szakad az elméjek, holott mindössze is nem sokan vannak az ns. székely natio deputatusi, melyből kitetszik, hogy nem volt egyesség köztök, sőt a mi nagyobb, némelyek személyes voxot kívántak, mely nem volt ezelőtt szokásban, és ha valami efféle innovatio talált történni, az benn levő főtiszt uraknak lehet tulajdonítani, mivel az nemes székely natio közt oly szép rend szokás volt eddig, hogy az főtiszteket mindenkor, de kivált gyülések alatt igen nagyon observálták. Már azért az méltóságos gubernium felküldvén sua modalitate az can-

didatiot, felséges asszonyunk kegyelmessége melyikhez járul? nem tudhatom; mindazáltal olyant igyekezem arra is recommendalni részemről, a ki mind az ő felsége szolgálatját véghez vihesse, mind az ns. nationak becsületire lehessen. Melylyel sz. Isten oltalmában, magamat affectiojában ajánlván, maradok

Méltóságos Báró Főkirálybíró úr

köteles szolgája collegája:

G. Gyulafi László m. p.

Bécs, 2-da Octobris 1743.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

215.

K. n. (1743.)

Báró Apor Péter gróf Gyulaffy László erdélyi főkanczellárnak, az országgyűlésről, betegeskedéséről, 44 esztendei szolgálatáról és érdemeiről, végül a Pünkösti család nemes levelének megerősítését kéri.

Excellentissime domine Comes, Domine colendissime!

Utolsó napjaimhoz közelítvén, noha bizony mely gyenge állapottal voltam, hogy félve indultam ezen gyűlésben, félvén, hogy még az utban elfogyok, eljöttem ugyan, de az Isten tudja, mint mehetek vissza elfogyott gyenge állapotomhoz képest; jövék penig csak azért inkább, kitudván az Majestaticum iránt nem sok disputatio leszen, hogy *szent religiomnak szolgálhassak*, az mint hogy elhiszem, hogy mások megírták vagy írják Excellentiádnak, mely alattomban való practica lett volna, ha egyedül eszemben ne vegyem. Én ugyan mindaddig itt leszek, az míg erőmöt érzem; ha az télen continualodni fog az dieta, lehetetlen gyenge állapotomhoz képest az continuatióján jelen lennem, mivel már két vagy három esztendőtől fogva *november és december láttattak nekem climactericus esztendöknek lenni*, mivel mindenkor elég nehezen voltam, azért is Excellentiád tapasztalt favorában bízom, hogy az én öregségem Excellentiád előtt elég mentség leszen és ott is, a hol illik excusalni fog. *Negyvennégy esztendeje már, hogy szolgálok főtisztségben, azelött majd három esztendeig az thesaurariatus mellett* s így hiszem, az mint az generalis commendansok és gubernatorok testimonialisaból constal, hogy *tempore famis et belli et pestis haszontalan szolgája s fia édes hazámnak*

nem voltam, ha az szerencsém mostoha volt, arrúl nem tehetek, sic Deo placuit.

Egy jámbor szolgám, az ki ugyan nemes ember és az adóból is immunis, akarja ob pregnantes rationes régi armalisát confirmáltatni, melyről alázatos memorialisát in inclusis Excellentiádnak elküldöttem, és ha lehetne, hogy egy collateralis atyafiát, Pünkösti Jakab nevűt, kik is egy armalissal éltenek addig, egy taxáért akarná ugyanazon confirmatiojában inseraltatni [1]), de ha egy taxáért az atyafiát belé nem írnák az armalis confirmatiojában, inkább az maradjon el és az confirmatio legyen csak Pünkösti Miklós és gyermekei nevezeti alatt; mivel azért azon Pünkösti Miklósnak az fia igen hív és jámbor szolgám volt, Excellentiádnak én is cum omni respectu recommendalom, mivel nem új armalis, hanem csak confirmatio prioris; bízom excellentiád favorában, hogy Excellentiád azon böcsületes nemes emberhez favorát és gratiáját nem denegalja; az armalisanak párját az úrnak Kozma Joseph uramnak felküldöttem; melyet utolsó napjaimban én is Excellentiádot *(így!)* consolatione veszem, mivel szolgálatomot tovább nem igírhetem.

Ezzel maradok

Excellentiád

megöregedett régi szolgája.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

216.

K. n. (1743.)

Báró Apor Péter Kozma József kanczelláriai referendariusnak, a Barthosok és Pünköstiek armalisa érdekében, az országgyűlésről, gyönge egészsége miatt a téli országgyűlésről magát felmenteni kéri.

Illustrissime Domine, Domine colendissime!

Az úr Bécsből 31. aug. kelt úri levelit kötelességgel vettem. Mivelhogy az Bartosok közül egyik sincsen ott, semmit azokról irni most nem tudok, hanem az assessornak az fia méltóságos gubernator uram inasa, megmondottam, írja meg az apjának, noha az posta is Szent-Mihály napja után egy héttel kijő, és azután az urat bővebben tudósítom iránta.

---

[1]) *Oldalt:* beírni.

Pünkösti Jakabról is Pünkösti Miklós mentiot tett méltóságos cancellarius úrnak, mivel az úr tanácsa szerént memorialist küldött méltóságos cancellarius úrnak; az bizonyos, hogy nem hiszem, hogy Pünkösti Jakab letehesse külön az taxat, de hogy olyan közel való atyafiak, azért akarná Pünkösti Miklós az atyafiát inseraltatni: azért ha az úr favora által meg lehet, bene quidem, ha penig semmiképpen nem lehet, patientia; nem is hiszem, hogy Pünkösti Miklós iránt difficultas lehessen, mivel azon kívül is az adóból exemptus, az mint az attestatioból az úr megláthatta.

Én az mint az minap is írám az úrnak, noha bizony félelemmel, mert igen elgyengültem, az diaetára eljöttem az úr tanácsa szerént, és talám nem is jöttem hejába szent religiom végett, az melyet az úr másoktól megérthet; nyárba mind inkább szolgálhatok, de gyenge állapotomhoz képest télbe bizony lehetetlen olyan messze földre járnom, mert ha oda be is szükség nem volna reám, ideki az külső jószágimban mind elélnék: azért ha interrumpalodik az diaeta, és continuatioja lészen, kérem az urat, ha el nem jöhetek, az mint hogy bizony olyan messze földrűl el sem jöhetek, ne sajnálja, ott a hol illik excusalni, mert *negyvennégy esztendőtől fogva*, ha csak egészségem engedte, soha az publicumot el nem hagytam, már penig az idő hagyatja velem el, nem én hagyom el; azért az iránt is kérem az urat, stante diaeta, ne sajnáljon tudósítani, mivel úgy hiszem Szent-Mihály nap után legalább egy hétig még az diaeta el nem bomlik.

His me expertis favoribus recommendans maneo
Illustritatis Vestrae obligatissimus servus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

217.

Szeben, 1744. febr. 8.

A háromszéki követek báró Apor Péternek, jelentést tesznek Háromszéknek az országgyűlésen folyó dolgairól, »bál« nevezetü mulatságról stb.

Méltóságos Liber Baro Főtiszt úr, nékünk igen jó urunk s patronusunk!

Nagyságod 2. Februarii nékünk írt levelit 6 praesentis vettük alázatos kötelességgel, az melyet megolvasván, continentiáját értvén Nagyságod porontsolatinak contentumot

tenni tartottuk szoros kötelességünknek. Az minthogy a mi a desertorok iránt való vádoltatása iránt való praetensioját nézi Nagyságodnak, az *Gyergyó* és *Kászonban* forgó *lárma* dolgával edgyütt mindketten 7ma praesentis Februarii a méltóságos regium guberniumban bemenvén, ő excellentiájokkal communicaltuk a Ngod levelit in istis punctis, az melyet is attente meghallgatván a méltóságos regium gubernium a *desertorok* iránt való praetensiojára Nagyságodnak oly választ obtineáltunk, hogy militaris lévén a Nagyságod vádlója, nem tudhatja a méltóságos regium gubernium, miképpen légyen a nagyságod contentuma, kévánja penig a méltóságos regium gubernium, hogy minden desertorokról, valakik az ő felségehez tartozandó regimentekből akármelyikből eblabaltanak volna, hányan és kik legyenek, azoknak számokról és nevekről ns. *Háromszék* per suos deputatos informalna. Az csiki lárma dolgát penig differalta a mlgs regium gubernium ad diem 8vum praesentis, hogy addig várakoztatván az postát, fog a méltóságos regium gubernium iránta discurralni, az minthogy az alatt ns. *Csík* székből is jött informatioja méltóságos gróf Kálnoki Ferencz úr ő nagyságának, mely informatióját is ő nagysága a méltóságos regium guberniummal communicalta s az regium gubernium is ezen két rendbéli Ngtok informatioját az regius comissarius ő excellentiájával communicalta és egyszersmind facultaltatni is kévánta magát a regium gubernium ő excellentiájától, nemes *Háromszék* és *Csik* szék insurrectiojáról való porontsolatra; de a mint ez mai napon u. m. 8va praesentis Nagyságod levelire való választétel sollicitatiojakor értettük méltóságos gubernator úr ő excellentiájától, nem aprobáltatott az insurrectio ő excellenciájától ob rationes, mert ha a porta észre venné micsoda hostiliter készülünk ellenek, netalán békesség rontással vádoltatnánk ő felsége előtt. Insinualtatta az regium gubernium azt is, hogy *azelőtt szalmák hordattak a magos hegyekre, hogy ha az ott levő strása valami idegen népet látna jöni, azt meggyujtván, a népség ebből észre vevén jövetelit, elszaladhatna;* de ezt is nem approbalta a regius comissarius úr excellentiája, mert láttatik ő excellentiája előtt ez is oly munkának, a ki az ellenség ellen szokott practicáltatni, különben azt felelte ő excellentiája, hogy ha olyan extremum érkeznék a székekre, nem vétne véle in isto casu, ha magát defendalná, minthogy a barom is in tali casu szokta magát defendalni. De ő excellentiaja biztat keményen, hogy nem kell félni, mert semmi rosz consequentiára való dolog nincsen, mindazon-

által a méltóságos regium gubernium insinualtatja Nagyságodnak, hogy éjjeli nappali kemény vigyázással légyen Nagyságod és legottan minden occurrentiakról ő excellentiájokot tudosítani el ne mulassa.

Az mi peniglen a háromszéki nemesség dolgát és az miklosvárszéki connumeratio ellen való oppositiot nézi, mü nem éppen az előbbeni levelünknek tenora szerint procedaltunk, mivel aliquando posteriores cogitationes sunt meliores prioribus, melyhez képest mü a méltóságos regium guberniumot requiraltato instantiak által, melynek mi legyen a tenora, hogy Nagyságod láthassa, his inclusis Nagyságodnak elküldöttük. Beadta ez mellé nemes *miklosvárszéki* notarius uram ő kegyelme is ns. *Miklosvárszék* informatioját, de azok az instrumentumok nem lévén párban, mostanába Nagyságodnak el nem küldhettük. Mely béadott instrumentuminkra és difficultusaink decisiojára comissiot deputalt a méltóságos regium gubernium, mely comissionak praesesse méltóságos cancellarius úr ő nagysága adiunctusi, az úr Daniel Ferencz, itélőmester Henter Dávid uram és az úr Székely Elek ő kegyelme, és 7ma praesentis volt is egy sessioja ezen dolog iránt a deputatus uraknak; de kérjük alázatoson Nagyságodot, hogy a dolgunknak örvendetesebb végit obtinealhassuk, azt a miről informálta a maga leveliben Székely Elek uram Nagyságodat, munkába venni s annál inkább effectualni, s minél hamarébb kezünkben is küldeni méltóztassék, mert bizony annélkül nem igen boldogulhatunk. Efelett minthogy Nagyságod bölcsen megitílheti, ily télnek idein mind fa és egyéb naturalek szűkebbek s árosabbak, mint nyárba, kérjük alázatoson Nagyságodot már az dietanak rendszerént való terminusa, úgy mint az 30 napok eltelvén, a tavalyi ns. Háromszék conclusuma szerént (mikor is minden feljebb megírt naturalék olcsóbbak voltak) méltóztassék bennünköt consolálván, fizetésünk bonificatioját minél hamarébb kiküldeni.

Szomorúan jelenthetjük Nagyságodnak, hogy méltóságos consiliarus Petki Dávid úr ő nagysága megholt 6. praesentis éjszakai 12 órakor Maros-Sz.-Györgyön. Az ojtozi és bozzai gravaminainkot is beadtuk az arra rendeltetett comissioban, de még nem assummaltatott. Circa limitationes láttatik ugyan valamit munkálodnunk, de egyebet pro hic et nunc Nagyságodnak nem írhatunk, hanem méltóságos *oláh püspök* uram ő nagysága sollicituskodik az unialt oláh papokról emanalt diplomanak confirmatiojában és publicatiojában, de hogy minden részeiben ezen diplomának felicitalodhassék, nem

igen remélhetjük. Onnan feljül még semmi sem érkezett, különben ma ugymint 8. praesentis proponáltatott méltóságos praesidens úr ő excellentiája által, hogy hétfőn, u. m. 10-dik praesentis az ő felségitől hazánkhoz lött kegyelmes resolutioji assumaltatnak, az mit fog hozni magával, mindenekről nagyságodot genuine informálni el nem mulatjuk, de mostan, hogy nevezetesebb dologról informálhatnók, utat rája nem látunk, excepto, hogy azt írhatjuk Nagyságodnak, hogy olyan *Bál nevezeti alatt folyó solennis pompák mennek végben éjjeli solennis illustratioval condecoralt szánkázásokkal edgyütt, az melynek az olyan színű legények, mint mü vagyunk, még eddig hírit sem hallottuk*, melynek descriptiojára elégtelenek vagyunk, hanem Isten Nagyságoddal szembe juttatván, akkor bővebben fogjuk Nagyságod előtt declaralni.

Én penig Benkő Raphael alázatoson kérem Nagyságodot, méltóztassék poroncsolni tiszt uraméknak avagy csak a postáknak, hogy mikor expedialtatnak erre felé, tégyenak hírt a feleségemnek, mert eljövén betegen hagytam és azután semmi tudosítását nem vehettem, nem tudom mi lehet az oka.

Az meltóságos kisasszony dolgát még eddig munkába nem vehettük, de minél hamarébb, Isten tudván végit, munkába venni el nem mulatjuk. Továbbá midőn a szent Isten oltalmába ajánlanók Nagyságodot, maradunk

Az méltóságos főtiszt úr

alázatos köteles szolgái

Arkosi Benkő Raphael m. p.

Imreh Joseph m. p.

Szeben, 8. Februarii a. 1744.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

218.

Altorja, 1744. ápril 24.

Báró Apor Péter gróf Gyulaffy erdélyi kanczellárhoz, mentegetőzik, hogy öregsége miatt országgyűlésre nem járhat s egy diplomatica historiáról ír.

Excellentissime domine Comes Cancellarie,

Domine colendissime!

Excellentiad prima Aprilis Bécsből költ méltóságos levelit illendő nagy respectussal vettem. Azt én agnoscalom, hogy ha erőm s egésségem engedné, bizony édes natiomhoz

obliquatus volnék, az mint hogy vagyok is, de *életemnek hatvannyolcz esztendeje s két helyen való fötisztségemnek negyvenöt* esztendeje annyira erőmben s egességemben megfogyasztott, hogy nekem az örök boldogságról minden szempillantásban kell gondolkoznom. Az míg erőm s egességem vala, panasz nem lehetett ellenem, mert csak egy gyülést sem mulattam el, édes hazámnak is mit szolgáltam in fame, pace et bello, bizonyságot tehetnek azok, a kik tudják cselekedetemet; az egész ország látta mi karban voltam az őszi gyüléskor is, hogy szégyenlettem az statusok közi fel is menni, ugy jövék petig *(így!)* haza, hogy soha sem gondolom vala, hogy életben haza jőhessek; azért nem az nem akarásnak, hanem az én megöregedett erőmben megfogyatkozásnak tulajdonítsa Excellentiád, hogy úgy nem szolgálhatok, mint azelőtt. Joseph fiam penig nagyobbára a gyülésben ott volt.

Úgy vagyon, hogy Excellentiád kötetlen egy *diplomatika historiát* adott vala nekem, az kinek nagyobb része megnincsen, de egy jut eszemben, hogy azt nekem adta vala Excellentiad, sőt még azt mondotta vala Excellentiád, hogy az mi fogyatkozás van benne, másokból leirathatom, mindazonáltal ha Excellentiád parancsolja, Brassóban az *könyves ládámban* lévén, kihozatom és méltóságos gróf Kornis Antal úrnak odaadom. Ezen utolsó napjaimban elfogyott gyenge öregségemben megint Excellentiád gratiájába ajánlván szegény házamot, az mindörökre Excellentiád méltóságos házához igaz sinceritással voltam, úgy kevés napjaimban mindenkor maradok

Excellentiád köteles szolgája.

Altorja, 24. Aprilis 1744.

(Eredeti fogalmazványa, úgy látszik tollba mondás után, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

219.

Szeben, 1744. jul. 1.

Az erdélyi r. kath. püspök báró Apor Józsefhez, szabados életével felhagyására, istenes életre, atyja iránti engedelmességre inti.

Illustrissime Domine Baro!

Szánakodásra méltó dolog, hogy Báró uram (a mint az hír vagyon közöttünk) szabados életével nem csak maga s méltóságos familiájának existimatioját nem (!) kisebbíti.

hanem bennünket mindnyájan, a kik Báró uram industriájában, hogy a katholica religion is naponként érdemes hazafiai nevekednek, bíztunk, reménségünktől mintegy megfoszt, és minden jövendőre lehető előmenetelét magaviselésével olykor, mikor inkább tehetne érdemet, általköti. Azért felebaráti szeretetem s hívatalom kötelességétől viseltetvén, másodszor is intem, adhortálom és lelki idvességére kérem Báró uramot, alkalmaztassa életét Isten és haza törvényéhez, méltóságos atyjának akaratját kövesse, és rendihez képest mindenekben magát viselje; úgy lészen, hogy Isten ő szent felsége minden dolgaiban szerencsélteti, megáldja Báró uramot, a világ előtt is hírét becsületét megtartja, engemet pedig nemcsak meg nem (!) vígasztal, hanem maga szolgálatja és promotiojának munkálodására kötelez, méltóságos atyjának pedig napjait örvendetes órákkal nevelni fogja.

Ha ellenben pedig reménségem felett maga javára czélozó tanácsomot s intésemet bé nem veszi, bizonyos az, hogy Istennek sulyos látogatását el nem kerüli, sőt a világ előtt is magát és nevét eltemeti örökös gyalázattal Báró uram, de elhitetem magammal, hogy avagy csak nem régi keserves példájára némelyeknek emlékezvén, nem fog ide hátrébb Báró uram okot szolgáltatni ilyetén exemplificatiokra. Melyet ujabban is atyaiképpen jovallok Báró uramnak, perseverando

Illustrissimi domini Baronis

salutis cupidissimus in Christo
servus et pater
Franciscus
episcopus Transylvaniae m. p.

Cibinii, 1-a Julii 1744.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

220.

Bécs, 1744. jul. 18.

Gróf Gyulaffi László erdélyi kanczellár báró Apor Péternek, egy diplomatica historiáról, a kath. státussal való peréről stb.

L. J. C. †

Méltóságos Báró Főkirálybíró,

Bizodalmas jó Uram, kedves Collegám.

Csudálkozom az úr panaszán a leveleimnek nem vételiről, holott én Brassóban igazítottam. Megírtam volt egyikben, hogy a *Diplomatika Historiát* magának tarthatja,

minthogy írja vala, úgy emlékeznék, hogy úgy adatott volna, hogy magának megtarthassa. Adhortaltam vala másikában mlgs urat az ns háromszéki venerabilis clerussal való compositiora is és bőven, sajnállanám azért, ha azon levelem eltévelyedett volna. Jól constal előttem peniglen az a causa, mivel még kijövetelem előtt is ventillálódott, és a méltóságos cath. status deputalt volt is azon compositiora, és azt is tudom, hogy azután micsodás deliberatuma következett; ha tehát mindezeket a méltóságos úr mégis posthabealja és a venerabilis clerus panaszt teszen, többet fog tudom ponderálni a méltóságos status catholicus repraesentatioja, hogysem az háromszékieké. Recommendalom tehát az méltóságos úrnak a compositiot mind pro scandalo tollendo, mind pedig maga lelke ismeretinek csendessegiért s a méltóságos házának továbbra való promotiojáért. Mostani requisitioját az úrnak a mi illeti, jókor jött, még nem lévén azon dolog s materiaról conferentia, hanem azon fogok lenni, hogy az úrnak kívánsága szerint eshessék; melylyel magamot mélgs úrnak ajánlván maradok

Méltóságos Báró Főkirálybíró

kész szolgája

G. Gyulaffi László m. p.

Bécs, 18. Julii 1744.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

221.

Altorja, 1745. febr. 3.

Báró Apor Péter Siménfalvi János ügyvédnek, az országos törvényszéken folyamatban lévő pereiről, Károlyi örökségről, a szökött jobbágyokról s a kézdivásárhelyi vásárvámnak a főtiszteket illető felerészről.

Ajánlom kegyelmednek szolgálatomot.

Kegyelmed opinioját a transmissioról látom, én is azért kevés opiniomot pro faciliori intelligentia addalom, miért kivánnám rejectázni én azon transmissiot, meglátszik azon opinioból, mindazonáltal reménlem, hogy ha kegyelmed az én replicamot, a mint replicaltam az actrix asszony objectiojira, consideralja, úgy hiszem kegyelmed is megitéli magában, hogy az atrix semmiképen nem demonstralhatja, hogy vér volna azon jobbágyokhoz; azt az edgyet az opiniomból kifelejtettem volt, hogy ha azt találná obiicialni az actrix,

hogy a contractus az ő kezibe volt, arra a lehet a felelet, hogy Károlyi Sofia lévén ultima deficiens, a Károlyi levelek mind Károlyi Sofiánál maradtak volt, Károlyi Sofia pedig meghalván, életbe maradott a leánya Tarnóczi Sára, a ki kezébe maradtak a Károlyi levelek, Tarnóczi Sára is sine semine deficiálván, az egész Károlyi leveleket a Küsfaludi familia vitte el, és ma is manuteneálja s a Károlyi familia ma sem veheti ki kezéből; ebből meglátszik, hogy Károlyi contractusból csatázik ellenem az actrix és ugyan a transmissioba benne nincsen, azért kegyelmednek is csak pro lumine írám meg, ha valahogy szóból előfordulna, kegyelmednek legyen teljes informatioja. Bizony megvallom, ha öreg és beteges állapotom engedné, erre a törvényre magam elmentem volna, de mivel nékem a már nem engedtetik, azért egészen kegyelmed dexteritására bízom, és ha kegyelmed úgy jovalja Somlyai urammal edgyet értvén adjungaljon maga mellé még egy prokátort, a ki tetszik kegyelmednek, mindazonáltal kegyelmed tetszése szerint légyen. A minap is küldöttem volt két aranyat, most is küldöttem kettőt, továbbra is kegyelmed fáradságát tisztességesen remuneralom, és ha a kegyelmed tetszése a lészen, hogy maga mellé mást is adiungáljon, annak is discretiot adni kész leszek. Az én inferalt opiniomot a méltóságos praeses úrnak és az három itélőmester uraknak elküldöttem ezen formán, a mint kegyelmednek küldöttem, úgy, hogy Somlyai urammal edjet értvén kegyelmed, a leveleimet adják meg, ha pedig kegyelmed nem jóvalja, csak maradjon abba, hanem a Székely Elek uram levelit ugyan csak meg kell adni, a több causakot is bízom kegyelmed dexteritásába. Apor Ferencz uram is, ha kitalál menni, mellettünk lészen, mivel szóval informáltam volt ő kegyelmét is.

A *fugitivus jobbágyok* iránt, ha nincsenek seriesbe, kérem kegyelmedet irasson seriest irántok, hogy ha most elé nem kelnének is, suo tempore hadd keljenek elé, hogyha pedig most azt láttatná, hogy a contractus kezibe volt s vagyon, arra tudom, hogy azt feleli kegyelmed, in foro inferiori kellett volna láttatni, azért kegyelmednek erről a mit írtam csak pro lumine írtam.

Noha a *kézdivásárhelyiekkel* való causamról is irattam vala seriest, a melyet megláthat kegyelmed a seriesek között, hogy ma is seriesbe vagyon, de mivelhogy az arról való leveleim eltévelyedtek volt, a minap ki nem küldhettem vala, nagy sollicitudoval kezembe kerítvén a leveleket, most azokat is kiküldöttem; ezen dolog pedig immediate a táblát illeti.

A dolog pedig ilyen: ab antiquo a kézdivásárhelyi sokadalmak s hetivásárok vámjának fele az háromszéki főtiszteké volt, a minthogy magam is birtam, a mint a relatoriákból kitetszik; micsoda motivumból cselekedte Kézdivásárhely circa annum 30 vagy 32, a mint a relatoriákból ki fog tetszeni, nem csak simpliciter fogta el tőlem, hanem beküldvén íródiákom Keserű Pál uramot, jó elévaló nemes embert, megfogták, ignominiose in locum publicum malefactorum, t. i. a város kaliczkájába tették, melyért evocaltattam a kézdivásárhelyieket, azért az evocatoria continentiája szerint azt kívánom, hogy readjudicaltassék a főtisztségnek a kézdivásárhelyi sokadalmak és heti vásárok vámjának fele, a mi kárt vallottam pedig azoltától fogva, hogy tőlem a vásárvámot elfogták, a mely legalább ezer német forintokra felmegyen, azt mox et defacto refundálják; azon kivül hogy a nemes ember szolgámot megfogták, in poena aresti, hogy pedig in publicum malefactorum locum tették, arról kegyelmetek discurraljon, kegyelmetek micsoda poenat intentaljanak, de mivel edgyik relatoriaban kegyelmed a regius, talám a kézdivásárhelyiek causajában nem agálhat kegyelmed, mert igen akarnám, ha kegyelmed agalhatna, azért erre a kézdivásárhelyi dologra, a kit kegyelmetek joval, fogadjon egy prokatort, melyről Somlyai uramnak is írtam. Továbbra Isten szent oltalmában ajánlom kegyelmedet s maradok

Kegyelmednek

jóakaró szolgája
Apor Péter m. p.

Altorja, 3. Februarii 1745.

P. S. Én ezen levelet még az elmult februariusban indicaltatott méltóságos táblának alkalmatosságával elküldöttem volt, de ott nem lévén kegyelmed akkor, visszahozták, most annak okáért iterato elküldöttem, mivel egyebet nem írhatok.

Külső czím: Perillustri ac generoso domino Joanni Simenfalvi, domino mihi observandissimo.

N.-Szeben.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

222.

Altorja, 1745. febr. 3.

Báró Apor Péter a főkormányszék registratorának, peres ügyeiről, köztük a kézdivásárhelyi vásárvám felét magának, mint háromszéki főtisztnek követelvén.

Spectabilis domine Registrator,

Domine Affinis observandissime.

Mivel az törvényes dolgokban igen szükséges az eleve való egész informatio, én az elmult februariusban indicaltatott táblának alkalmatosságával is írtam vala kegyelmednek, de most ujolag azon tenorral való írásomot continualom, melynek is ez vala a tenora:

Én a leveleket ujólag a kegyelmed kezibe küldöttem, a melyeket kegyelmed a minap visszaküldött, magam kevés opiniomot is annectalom pro faciliori intelligentia, azért kírem kegyelmedet, a procatorral értsen edgyet és noha talám Apor Ferencz uram is ki fog menni, mindazonáltal, ha kegyelmed s a procator ugy jóvalja, hogy még adjungaljanak edgy prokátort ő kegyelme mellé, én annak is discretiot adni kész vagyok, azon is kérem kegyelmedet, hogyha valamire meg pénz kivántatik, adjon kölcsön kegyelmed nékem, a mennyi kivántatik és engemet tudósítván, cum gratiarum actione mindjárt megküldöm kegyelmednek; most is előre a prokátornak küldöttem két aranyat de suo tempore cum gratiarum actione tisztességes discretiot adok. kegyelmed informatioját s tudosítását vévén. Az opiniomból elfelejtettem volt kihagyni, hogy noha a transmissioba nincsen, mindazonáltal ha elé találna fordulni, mivel in foro inferiori nem láttatták, hogy a contractus az actrix kezibe volt, arra könnyű a felelet, mert a venditrix Károlyi Sofia lévén, a Károlyi familiában ultima deficiens, a Károlyi levelek Károlyi Sofiánal maradtak volt, Károlyi Sofia is sine semine deficialván, a leányára, Tarnóczi Sárára jutottak, az is sine semine deficialván, mind a Tarnóczi mind a Károlyi leveleket az actrix praedecessora elvitte, és ma is a Károlyi familia a Károlyi leveleket ki nem veheti, mindazonáltal mivel azt in foro inferiori nem láttatta, most sem láttathatja, hanem ezt csak éppen pro lumine írom.

Mivel tudom, hogy igen szükséges az embernek a törvénytevőket praevie informalni, azért még a minap mit írtam méltóságos praeses uramnak, és a három itélőmester uraknak (in copiis mind kegyelmednek mind a prokátornak

elküldöttem eo fine, hogy ha kegyelmed s a prokátor jovalja, küldje meg ezen postátol azon méltóságos uraknak, ha pedig kegyelmed s a prokator nem jovalja, ezen postától küldje vissza kegyelmed, mindazonáltal Apor Lázár uramnak és Székely Elek uramnak a leveleket csak meg kell adni).[1] Én innen azért nem expedialok senkit, mert olyan értelmes embert mind kegyelmed nem expediálhatok, kegyelmed is pedig úgy lehet a dolog, nékem szolgálván, magának is jövendőre nézve szolgál, azért kegyelmed atyafiságába teljes reménségbe vagyok.

Noha a kézdivásárhelyiekkel való causamról is irattam vala seriest, a melyet megláthat kegyelmed a seriesek között, hogy ma is seriesbe vagyon, de mivelhogy az arról való leveleim eltévelyedtek volt, a minap sem küldhettem vala ki, nagy solicitudoval kezembe kerítvén a leveleket, most azokot is kiküldöm, ezen dolog pedig inmediate a táblát illeti.

A dolog pedig ilyen: ab antiquo a kézdivásárhelyi sokadalmak s hetivásárok vámjának fele az háromszéki főtiszteké volt, a minthogy magam is birtam, a mint a relatoriákból kitetszik; micsoda motivumból cselekedte Kézdi-Vásárhely circa annum 30 vagy 32, a mint a relatoriákból ki fog tetszeni, nem csak simpliciter fogta el tőlem, hanem beküldvén az irodeákomot, Keserü Pál uramot, jó elévaló nemes embert, megfogták, ignominiose in locum malefactorum, t. i. a város kalitzkájába tették, melyért evocaltattam a kézdivásárhelyieket, azért az evocatoria continentiaja szerint azt kívánom, hogy readjudicaltassék a főtisztségnek a kézdivásárhelyi sokadalmak és hetivásárok vámjának fele, a mi kárt vallottam pedig azoltától fogva, hogy elfogták tőlem a vásárvámot, a mely legalább ezer német forintokra felmegyen, azt mox et defacto redfundálják; azonkivül, hogy a nemes ember szolgámot megfogták, in poena aresti, hogy pedig in publicum malefactorum locum tették, arról prokátor uraimék discurraljanak, micsoda poenat intentaljanak.

Mivel pedig edjik relatoriámban a prokátorom ő kglme Seménfalvi uram a regius, talám ezen kézdivásárhelyieknek causajában nem ágálhat, mert igen akarnám, ha ő kglme ágálhatna ezen kézdivásárhelyi dologra, azért, a kit kgtek jóval, fogadjon edgy prokatort; azért is küldöttem még edgy aranyat, előpénzt, de mihelt tudósít kgmd, hogy mennyit

[1]) A zárjelben tett sorok ki vannak huzva.

küldjek mindenik causamért, cum gratiarum actione én mindjárt megfizetek.

Azon is kérem kegyelmedet, a kiket ítél kegyelmed, hogy el kellenék járni a tábla fiai közül, ne sajnálja érettem kegyelmed fáradságát, és azokkal megértetni a Küsfaludi Krisztina asszonynyal való peremet, én pedig egészen kegyelmed atyafiságára bízom magamot az én törvényimben, melyet én is minden igyekezettel meg igyekezek szolgálni.

Egynehány pénzt küldöttem, kérem kegyelmedet, küldjön kegyelmed nékem az specificatio szerint valami melegágyba való vetemény magokot, csakhogy hadd legyen jó, mert már egy nehány esztendőben mind roszat hoztak, vásároltassa kegyelmed értelmes emberrel. Továbbra a szent Isten oltalmában ajánlván kegyelmedet maradok

Kegyelmed jóakaró szolgája, sógora
Apor Péter mp.

Al-Torja, 3tia Februarii 1745.

(Tudom hogy itélő mester Henter Dávid uram most nagy szomorúsággal Háromszéken vagyon, de mostani szomoruságában nem akarom itt busítani, hanem kérem kegyelmedet, tartsa magánál, hogy mikor ki megyen, akkor adhassa meg.[1])

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

223.

K. n. (1745. febr. 19. után).

Báró Apor Péter levele a Károlyi örökségről, tövisi belsőségről és János fiának a székely nemzet részéről a felszerelt székely katonaság »elöljárójává« választásáról.

Illustrissime Domine Baro, Domine Frater colendissime.

Az méltóságos úr öcsém uram de dato 14 Februarii datalt leveleit atyafiságos kötelességgel vettem; az mi az gyermekim familiaja deductioját illeti, az transmissioban világoson megvagyon, hogy az actrix maga sem tagadja, hogy az én gyermekim ne Károlyi familia, ellenben soha még eddig meg nem bizonyítá hogy az actrix vér volna azokhoz az jobbágyokhoz, sőt csak hogy mikor az venditio volt, birt volna is az familiája azon falukban, ahova valók

[1]) A zárjelbe tett sorok át vannak huzva.

azok az jobbágyok; azért iterato recommendálom öcsém uramnak, ne sajnálja igazságomban szolgálni.

Az mi az tövisi méltóságos öcsém uram mellett levő fundusnak állapotját illeti, én eddig sem denegáltam, miolta megtudtam, hogy méltóságos öcsém uramnak szüksége vagyon reá, csak azon kérem méltóságos öcsém uramat, concipiáltassa úgy az contractust, hogy jövendőben se méltóságos öcsém uram, se az én gyermekim kárt ne valljanak, melyről parancsoltam az ott való gondviselőmnek, csak azon kérem méltóságos öcsém urat, ezt az levelet sietve hadd vigyék meg az tiszttartómnak, mivel egyéb nagy dolgokról is parancsoltam, másként, parancsolván nekem méltóságos öcsém uram, valamiben tudok, tartom nyereségnek szolgálni. — Az contractust penig méltóságos öcsém úr is suscribálja, nekem is subscriptiora hozzák be, hogyha addig élek. Továbbra ajánlom magamot méltóságos öcsém uram tapasztalt atyafiságában és maradok

Méltóságos öcsém uramnak

köteles szolgája.

Ugyanazon levélnek másik oldalán: Bizodalmason kelle mlgs öcsém urat requiralnom az háromszéki delegatusokról, úgy vagyok informalva, hogy az egész székely natio az én gyermekimet választotta előljárójának, sőt az staabalis tisztséget is praetendalta, melyre nézve János fiam resolvalta magát, kit is ns. Háromszék is a mlgs guberniumnak recommendalt: kérem azért atyafiságoson mlgs öcsém uramat, mutassa atyafiságát, hogy az székelyek előljárója hadd lehessen János fiam, mely atyafiságos jóakaratjáért az Isten is mlgs öcsém urat megáldja s vékony állapotom szerént én is meg igyekezem szolgálni, és midőn atyafiságos választát várom mlgs öcsém uramnak, maradok

Mlgs. öcsém uramnak

köteles szolgája.

(Báró Apor Péter sajátkezü fogalmazványa egy 1745. február 19. kelt levél hátlapján s alján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

224.

K. n. (1745. ápril. 6.)

Báró Apor Péter levele Kozma József kanczelláriai referendariusnak, a háromszéki katonaság kiállításáról, a háromszéki adóhátralékok ügyében elrendelt vizsgálatról stb.

Illustrissime Domine, Domine colendissime.

Midőn éppen husvéti apprecatioról akarom vala levelemet kezdeni, nagy kötelességgel veszem az úr 10 Martii költ úri levelit, hogy azért szándékomnak eleget tegyek, kévánom legelsőbben is, hogy Isten engedje meg szerencsésen elérni azt az úrnak egész úri házával az következendő sz. Alleluját és szent husvéti napokot és kévánom nem csak az jelen való jeles szent innepeket, hanem hogy sokakot szerencsésen elérhessen s el is tölthessen Istennek dicsőségire, felséges asszonyunk szolgálatjára, sz. religiónk elémenetelire és szegén hazánk szolgálatjára, szívből kévánom.

Az mi az háromszéki *katonaság* dolgát illeti, az katona szám ugyan már készen vagyon, bizony némelyekben ugyan gyönyörködtem, micsoda derék legények, de mivel alább valók is vadnak, most azon igyekezem, hogy azok helyiben is jóforma legényeket szerezzenek. Már huszonkilencz ló is készen vagyon, bizony jó lovak, egyéb apparatus is elkészül a héten, csak épen az fegyverben félek, hogy defectus leszen, mert azt nem kapni; ha elébb tudtam volna, hogy felséges asszonyunk fegyvert adott pénzért, és azt in tempore az méltóságos gubernium insinualta volna, most nem búsulnék, de látom, elég ha nekünk edgy árkos papirosat küldenek, minden oly könnyen készül el Szebenben.

Az mi az *orbai széki contractust* illeti, azt én mikor praesentalták, még akkor cassaltam az protocolumban, az protestatiot le is irattam, az méltóságos gubernium is parancsolt, hogy in authenticis paribus kiküldjem, én ki nem küldhettem, mert azt az contractust sehult fel nem találhatom, de annak ereje oda van, hanem vagyon nem régen convertalt, igen derék nemes ember, én annak tempore conversionis consolatiot igértem, talám méltó, hogy az olyan neoconversusok rendre consolaltassanak.

Itt csufosan folynak az dolgok, az mint az elsőbb levelemben megírám, látom ezer a practica, hogy tizenedgyezer fonritja Háromszéknek füstbe menjen, most contra expressum articulum, Appr. Const. part 3tiae tit. 42. arti. 2-dum ellenem s a vicetiszteim ellen két cancellista deák az director

nevivel inquiralnak minden faluban, elhiszem az az suppositum, hogy megieszenek, hogy elengedjük a restantiakot, de mint diplomaticus főtiszt, soha bizony el nem engedem; elhiszem az paraszt ember eleget felel, de jőjen elé, az kinek edgy pénzit elvettem, tízet adok helyiben, az kinek edgy talpalattni földit elvettem, tíz singet adok helyiben, az én vicetiszteim is mind olyan tehetséggel vadnak, hogy ha huztak vontak, bizony megtudnák fizetni. Sok tiszteket, assessorokot oly ártatlan evocáltak, az kinek bizony semmi vétkek nincsen, ha az én szómat fogadják, senki bizony nem deprecalja. Én el nem állok az én vicetiszteim mellől, hanem noha minden órán várom halálomot, mindazáltal, ha élek, addig mindnyájan az ország elében megyünk és megmutatjuk, mely ártatlan vexaltatunk. Világteremtésitől fogva hallott-e, olvasott-e valaki ilyen dolgot. Frissen élődnek az deákok az szegény adózó községen, ujabb expensat causalván, de edgy császárról olvastam: nec Caesar aquisivit tantum in Italia, quantum perdidit in Germania, bizony bízom director uram sem nyer annyit az inquisition, az mennyit költ az községeken deákokra.

Még ugyan discuralunk felőle, de nekem ott jár az elmém, hogy suo tempore ő felséginek feladjuk ez ártatlan szenvedésünköt.

His me illmae D^{nis} V^{rae} expertis favoribus recommendo. 6. Aprilis.

(Báró Apor Péter sajátkezü fogalmazványa egy 1745. február 24-én kelt levél hátlapján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

225.

K. n. (1745. ápr. 6-hoz.)

Báró Apor Péter a guberniumnak, az orbai nemesség contractusáról, az erdélyi és moldvai határvillongásról.

Excelsum regium Transilvaniae gubernium.

Domini domini gratiosissimi, colendissimi.

Az méltóságos regium gubernium commissioját, hogy az orbai vicetisztség változásáról való contractusát az orbai nemességnek nagyobb részinek, cum subscriptionum nominibus kiküldjem in paribus, de az contractus sem in archivo nincsen, sem vicetiszt uramnál, soha bizony kezemhez nem keríthetém, elhiszem valaki occultalja, de hogy még akkor infringaltam s protestaltam, és az protoculumban

beirattam, az protestationak authentica copiaját az méltóságos guberniumnak kiküldöttem, mivel azon contractus leginkább emanaltatott volt ez mostani orbai notarius, Imreh Joseph személye alkalmatosságával, az ki ellen is egyéb objectio nem lehet, hanem hogy csak felesége jussán bír.

Az diaeta alkalmatosságával írták vala az háromszéki delegatusok ő kegyelmek, hogy az méltóságos gubernium informatiot kévánna az erdélyi és molduvai határ felől, mivel penig nagy részit azon helynek az nyujtódi jószágomhoz bírom, felhányván az leveleimet, találtam két transsummalt relatiora, melyeket is in copiis alázatoson az méltóságos guberniumnak elküldöttem, az transumptumok in originali nálam maradnak, de oly könnyű helyen vadnak, hogy *ha öreges beteges állapotomhoz képest megtalálnék is halni*, az gyermekeim mindenkor eléadhatják. Kivált az Rákóczi György fejedelem idejebeli transumptum az határt bizonyoson megmutatja, az második transumptum arra való, hogy akkor is turbalni akarának az molduvaiak és akkor Kolosváratt az méltóságos gubernium [előtt] eligazodván az dolog, egész tavalyig békességesen voltunk, tavaly penig újolag az mű havasunkban erőszakoson esztenát csinálván, az faluk, az kiknek határokra csinálták volt, az esztenát elhányták, melyről méltóságos generalis uramnak panaszt tevén az molduvaiak, ő excellentiája parancsolt nekem, hogy informáljam, én azért újolag inquiráltattam, az inquisitiot ő excellentiájának elküldöttem, melyet ő excellentiája be fogott küldeni az méltóságos vajdának, azután meg nekem intimaltatja az méltóságos vajda, hogy küldjek commissariusokot ki, és ő nagysága is küld, hadd revidealják az határt, melyet megírván méltóságos generalis úrnak, ő excellentiája azt parancsolja nekem, hogy csak írjam meg, hogy az inquisitiohoz tartom magamot, azon inquisitio megleszen in archivo generalatus, tudom, ha fogja az méltóságos gubernium kévánni pro lumine, az is kiadatik. Az praetendziós helyek penig, úgy mint az Siros (?) és Kecskés nagy helyek, az mely részit azoknak az kézdivásárhelyiek birják az vajdák privilegiumával, azokot Háromszék nem praetendalja, hanem csak az régi határában hogy megmaradjon, azt kévánja.

(Báró Apor Péter sajátkezü fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

226.

K. n. (1745.)

Báró Apor Péter válasza a moldvai vajdának, határsértés ügyében hozzáintézett levelére.

Celsissime Princeps ac Domine, Domine benignissime!

Tertia Aug. stylo veteri exaratas gratiosissimas Celsitudinis Vestrae litteras humillimo cum respectu percepi. Communicavit omnino litteras Celsitudinis Vestrae mecum excellentissimus dominus interimalis Generalis Commendans ratione praetensae damnificationis in Alpibus, cui paucos ante dies plenariam dedi informationem. Spero vero, quod Celsitudo Vestra me habebit excusatum, si sine scitu meorum superiorum commissarios emittere non audeam, cum et ego sim dependens a superioribus, praecipue cum controversia sit de territorio Moldavico et Transylvanico et ego si sine scitu illorum commissarios exmitterem, impingerem et severam deberem dare rationem. Si vero ad informationem meam excellentissimus dominus Commendans resolverit ut commissarios exmittam, subito dominum capitaneum in Tatros ad mandatum Celsitudinis Vestrae informabo; si vero ad priorem meam informationem sua excellentia non me facultaret ad exmittendos commissarios, modernas etiam Celsitudinis Vestrae litteras subito suae excellentiae transmittam et secundum resolutionem suae excellentiae dicto domino capitaneo dabo notitiam. Cum praeterea etiam non sit periculum in mora, crediderim me, Celsitudo Vestra excusatum habebit, dum intelligo me authoritatem non habere commissarios exmittere sine scitu suae excellentiae domini Generalis Commendantis. His me gratiosis Celsitudinis Vestrae favoribus recommendans maneo

Celsitudinis Vestrae

servus humillimus.

Külső czím: Celsissimo principi ac dno dno Joanni Skarlati Mauro-Cordato, terrarum Moldaviae principi ac perpetuo haeredi, dno dno benignissimo. Jassiis.

(Báró Apor Péter eredeti fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

227.

K. n. (1745.)

Báró Apor Péter levele az erdélyi főhadparancsnokhoz, a moldvai vajda levelét és saját válaszát megküldvén.

Excellentissime Domine Comes Generalis,

Domine gratiosissime!

Paucos ante dies plenariam dederam Excellentiae Vestrae informationem, ad litteras celsissimi principis Moldaviae mecum communicatas. Recenter vero quales litteras acceperim a fato celsissimo principe in originali, una cum responsoriis meis Excellentiae Vestrae humillime transmitto eo fine, ut tam praetensionem celsissimi principis ex ejusdem litteris, quam vero responsorias meas intelligere dignetur Excellentia Vestra; nec opus, ut multis molestus sim Excellentiae Vestrae, cum ex dictis litteris Vestrae Excellentiae innotescet, tota series rerum praetensarum, humillime solum rogo Excellentiam Vestram, dignetur responsum dare, et quid in hac circumstantia agere debeam dignetur mandare. Cujusdam me favoribus et gratiis recommendo, simul maneo

Excellentiae Vestrae

servus humillimus.

(Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

228.

K. n. (1745.)

Báró Apor Péter levele a tatrosi kapitánynak határvillongás ügyében.

Ajánlom Klmednek szolgálatomot!

Klmd levelit böcsülettel vettem, írja nekem is az m. vajda, hogy commissariusokot [küldött] ki azon helyre, a hol az moldovaiak esztenáját elrontották, és az mint praetendálják, hogy kárt vallottanak volna, és mikor küldik ki klmdet tudósítsam, hogy klmed is kiküldhessen; de az mint az m. vajdának is megírtam, azt én magamtól nem merem megcselekedni, hanem az m. vajda levelit átküldöttem m. commendans generalis uramnak, és meghadtam az postának, hogy sietve járjon, m. generalis úrtól mihelyen válá-

szom jő, klmdet tudósíttom, mert azt klmetek maga tudgya, hogy eleitől fogva azon munkálódtam, hogy klmetekkel az jó szomszédcságot megtarcsam. Ajánlom Isten oltalmába klmedet.

Klmed jóakaró szolgája.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

229.

K. n. (1745. máj.)

Báró Apor Péter levele Kozma József erdélyi cancelláriai referendariusnak Bécsbe, a háromszéki adóhátrálék miatti zavarokról, a székbeli tisztujításról stb.

Illustrissime Domine,

Domine colendissime!

Az úr Bécsből 28. április irt úri levelit nagy kötelességgel vettem ma úgy mint 9-na junii, csudálkozom, hol késett, mivel minden héten kétczer az brassai postát megjártatom, ott bizony nem késett. Már Isten kegyelmességéből az mennyiben értem, az nobilitas regimentje felállott, edgy része el is mentenek, örömmel írhatom az úrnak, hogy sehunnan sem jobbforma legények, sem paripásabbak bizony nem comparealtak, mind Háromszékről. Ha lehetne az restantiakról edgy punctig informálnám az urat, mindazáltal miből esett az restantia, edgy valaki, az ki quondam testi-lelki baráttya volt Daczó uramnak, micsoda levelet ír nekem, copiáját az úrral communicálám, az melyből megláczik, miből esett az restantia; voltak közöttünk is némely olyan elmék, hogy az restantiakot csak engedgyük el, de az lelkemhez nem férvén, soha nem consentiáltam, s nem is consentiálok. Tizenedgy személyt evocáltak, az kiknek bizony nincsen vétkek, mert ugyanis az mint az m. gubernium elsőbben az adózó rend memorialisára resolvált, hogy az restantiák héjával vessük fel az quantumot, úgy is cselekedtünk; midőn penig az restantiákot fel akartuk szedetni és executiot küldöttünk ki, akkor az m. gubernium commissioja újolag érkezik, de az értelme csak az edgy Daczó uramról volt, mely commissiot midőn az contribuens popule előtt elolvastattunk, az popule felzendült, hogy mivel eczczer megfizettek, soha bizony nem fizetik többször, sőt olyan tumultus volt az

adózó kösség között, hogy tisztekül láttat[ánk] in periculo lenni, és midőn az több restansokra az executio kiment volna, én mindgyárt parancsoltam az subordinatusimnak, hogy ez commissio szerént Daczó uramra executio ne menjen, sőt avval sem elégedtem meg, hanem order is jött az executor hadnagynak, hogy Daczó uramra executiora ne menjen; igaz dolog elment volt az hadnagy, de mikor én examináltam, miért ment Daczó uramra, holott parancsolattya nem volt, arra azt felelte, hogy ő csak edgy kevéssé volt Daczó uramon, de ott semmit nem cselekedett, sem nem vett, azt ugyan bizonyoson nem írhatom; de vagyon informatiom is, hogy mintha szánszándékkal hittuk volna Daczó uramra, hogy az tiszteket inkább bevádolhassa. Itílje meg már az úr, megérdemlették-e az evocatiot az evocatusok. Ugy hallom, hogy csak az kézdi, az orbai inquisitio harmincz árkosra ment, mely igaz legyen az az inquisitio, sokat írhatnék, csak azt írom, ha excessivusok voltak az én v. tiszteim, miért hogy most az derék szék alkalmatosságával senki nem találtatott, hogy az v. tisztek ellen panaszoljanak, sőt sine discrimine alsó, közép, felső rend nagy megegyezéssel minnyájon nekem instaltanak, tarcsam meg némely v. tiszteimet, kivált az kiket két három rossz nyelvű rágalmazott, sőt ugy felrugta magát az község, hogy szónkat nem akarja fogadni, supplicatiót sem ad azután be, hogy utánna ne tegye, hogy ha jó válaszsza nem leszen, mindgyárt megyen az guberniumra, sőt kaczagva írhatom az úrnak, ezen inquisitio alkalmatosságával hetven nyolczvan esztendős dolgot forgatott fel az kösség, még az világon sem voltam. Ezt azért ily prolixe, hogy az úr lehessen egész informatioval, mert noha most is mint folytassuk az dolgot, varialtak az elmék, de ha ugyancsak nem sopiálhattyuk, ott jár az elme, hogy express[susokat küld] fel ő felségéhez. Ötször informáltuk az restantiákról az m. g[uberniumot s még] sem jött válaszunk. Én megizeném az directornak az diákok által, adgya ki az inquisitiot, ha valakinek edgy pénzit elvettem, tízet adok helyiben; ha edgy tenérni földit elvettem, tiz singet adok helyében; hogy penig csak Háromszéken volt az inquisitio, annak oka van, de pennára nem bízhatom. Egy com[mis]sarius enodálta magát az m. gubernium előtt, de ugyancsak az restantia maradott Daczó uramon, arról azt parancsolja az m. gubernium, hogy se Daczó uram, se az commissarius ne fizesse meg, hanem vallja az szék az kárt. Edgy más hasonló dolgot is írhatnék, de ob certas rationes azt elhallgatom.

Noha én mind Bartos Mártont, mint Bartos Andrást recommendáltam vala az uramnak, de az második levelemben megírtam vala, hogy ha mind az kettőnek nem lehet is, bárcsak Bartos Andrásnak ne sajnállaná az úr favorát mutatni, és az armalisa iránt szolgálni; az felesége, gyermeki neveit az első levelemben megírtam vala az úrnak, azért most is singulariter recommendálom az úr favorában, mivel edgyik fia tövisi tisztartóm, s jól is viseli magát és mivel magam elöregedtem, el is gyengültem, magát az jószágimban jártatom, s hiven is viseli magát.

Aldassék Istennek sz. neve, boldog progressusáért felséges asszonyunknak, vagy ha még életemben viderem optatam pacem, elmondhatnám osztán: nunc dimittis Domine etc.

Hogy Medgyesre transferáltatik az m. tábla, in tantum jobb, hogy in meditullio esik, csakhogy én experialtam az medgyesi konyhát, bizony mégis sírosabb volna az szebeni, ha mosva árulják is az peterselyemet.

Irhatom az úrnak, én tiz nap generalis széket ülek, kilenczven causa, ki békesség által, ki per judicium véghez mene, én mind m. cancellarius uram, mind az úr intimatioja szerént Inreh József úrt manuteneáltam, mások iránt is az több m. urak recommendatioinak eleget tettem, Hollaki János uramot is actualis assessornak tettem, sőt jó consolatioúl írhatom az úrnak, hogy az az perceptorság annyit használt ő klminek, hogy látom az egész szék előtt acceptus és ha meghalok is, tettem olyan gradust ő klminek, hogy csak edgy kevés experientiája legyen még, nem sokára az királybíróságot eléri.

Ujságul azt írhatom az úrnak, hogy nagy részin a Háromszéken igen szegények az búzák, igen kevés búza lészen, tavaszok Istennek hála jók. Ezzel ajánlom magamot az úr tapasztalt favorában és maradok.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

230.

K. n. (1745.)

Báró Apor Péter levele, melyben mentegetőzik, hogy az adóvégrehajtás Háromszéken törvény szerint ment végbe.

Spectabilis Domine, Domine frater observandissime!

Szebenből 14 maji írt levelit kegyelmednek atyafiságos kötelességgel vettem, az Márton Péter dolgát, hétfün Háromszék gyűlése lévén, ha lehet promovealom.

Hogy penig én Szebenben menjek, én ebben az világban nem, ha csak nem visznek, az követeket penig jó idein expedialom, hogy penig az békesség örvendetes hírivel tudósított kegyelmed, atyafiságoson köszönöm s kérem, továbbra is ne sajnáljon tudósítani.

Úgy hasonlóképpen 17 maji kelt kegyelmed levelit azon atyafiságos kötelességgel vettem. Mostani Háromszék gyűlésiben az evocatus vicetisztek az magok dolgokot fogják procuralni. Én talám azért féljek, hogy az méltóságos gubernium commissióját tiszti authoritásomból véghez vittem, Isten oltalmazzon, valameddig nem impetaltatom, addig bizony nem is szólok, de mivelhogy egy bogaracska is oltalmazza magát, nekem is, ha impetaltatom, az főtisztek privilegiuma szerént, ott ahol illik, oltalmaznom kell magamot. Ugyanis az utolsó commissioig sok restans in praedicamento nem volt Daczó uramnál, én penig az commissiot vevén, nem csak az magam subordinatusimnak keményen parancsoltam, sőt az executor hadnagynak Brassóból ordert hozattam, hogy Daczó uramra ne merészeljen menni, ki is hírem nélkül Daczó uramra menvén, mindjárt postát küldöttem be, hogy Daczó uramról menjen el, de mikor az én emberem elérkezett, Daczó uramról már elment volt; magát kérdettem az hadnagyot, miért ment volt Daczó uramra, holott parancsolatja nem volt: arra azt felelte, hogy ő csak egy kevéssé volt, mindjárt elment, sem azelőtt, sem azután soha Daczó uramra executio nem volt, miért féljek hát én, vagy az én vicetiszteim mit vétettek, az kik soha Daczó uramra nem küldöttek, ha valaki intimalta az executor hadnagynak, megmondja az hadnagy, ki volt, azt is. Igy observaltatott az méltóságos gubernium commissioja; hogy az szegény községnek véres verítékével költ pénzit el nem engedtük, avval mit vétettünk, én bizony ezután sem engedem soha, noha eddig talám, ha szépen requiralt volna Daczó uram, talám az szegény adózó községet valamire vehettem volna; elhiszem, hogy az felséges udvartól is jött intimatum, mert azt egy jó lelkű ember, az mennyiben én tudom, úgy adta fel s azt is tudom, mi Bécsben az opinio, sőt az inclusát Daczó uramnak egy testi-lelki pajtása adta ki; hogy ezek így vadnak én hitelesen comprobalom. Iterum repetalom, minden parancsolatját az méltóságos guberniumnak véghez vittem, azmint feljebb is írám, az méltóságos gubernium méltóságát mindenben reverealom és ha nem impetaltatom, én is hallgatok.

Az evocatusok közül mért nem lehetne deputatus,

meg nem foghatom, nemo enim praesumitur esse malus, nisi jure fiat talis, de mi vétkek vagyon? az első informatiomból kegyelmed eszibe vehető. Az szék részirűl olyan ember nem lehet deputatus, az ki ott lett volna, mikor az embert meglőtték, mert éczaka volt; hiszen az inquisitio méltóságos gubernator uram keziben vagyon. Recte vivendo neminem time.

Ajánlom Isten oltalmában kegyelmedet és maradok

Kegyelmed igaz atyafia, köteles szolgája

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

231.

Közép-Ajta, 1745. jun. 21.

Cserei György báró Apor Péternek, kérdezősködik Maxai Gábor érdekében, a ki kérőül kivánna fellépni, ha Apor Anna kezét megnyerhetné.

Méltóságos Báró úr! nekem nagy jó Uram.

Isten Nagyságodot szerencsésen éltesse szívesen kívánom.

Hogy magam in persona Nagyságodnak nem udvarolhattam Nagyságodat alázatosan követem, tudtam volna ugyan obligatiomot, de minthogy most érkeztem bé, igen fáradott állapottal vadnak az lovaim, időm sem igen lehet az itt való mulatásra, vissza kell sietnem; kívánom azért, hogy ezen udvarló levelem Nagyságodot találja friss jó egességbe.

Insuper kívántam Nagyságodnak alázatoson insinualni, mert egy néhány rendbe inquirált engemet az méltóságos úr Máriaffi Dávid uram testvér öcscse Maxai Gábor uram ilyen dolog végett: lévén ő kegyelminek az házasságra igyekezete, szándékozott az Nagyságod méltóságos úri házába, s kért engemet, hogy Nagyságodnak az ő kegyelme szándékát insinuáljam, hogy ha mérne bátorkodni, noha nem competens az méltóságos kisasszonyhoz, mindazáltal, ha tudná, hogy Nagyságod kissebbséginek nem tartaná, hogy ő kegyelme nem báró, annál is inkább, ha tudná, hogy nem frustralodnék, Nagyságod udvarlására mentől hamarább befordulna. Igy lévén az dolog, én fogadtam ő kegyelminek, hogy Nagyságodnak insinuálom; az cavallér elég jó forma, tisztességes személy, látom Kolosvár megyében már az bátyja után szép respectusa is vagyon. Nagy-

ságodnak erről való válaszát sietve elvárom, mert én is sietek innen kimenni; 20 praesentis érkeztem bé és 27 ismét ki akarok indulni. Ajánlom Nagyságodot egész méltóságos úri házával edgyütt Istennek szent oltalmába, maradván

Nagyságodnak alázatos szolgája
K.-Ajta, 21. Junii 1743. Cserei György, m. p.

Külső czím: Illustrissimo ac magnifico domino domino Petro Apor libero baroni de Al-Torja, stb.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

232.

Altorja, 1745. aug. 5.

Br. Apor Péter leányát, Annát, fia János és Mikes István oltalmába ajánlja, bátyja, József ellen.

Noha mind canonica, mind ország törvénye szerént elég okom volna, hogy törvényesen is disponálhatnék, de mivel csak atyaiképen akarom az leányom, Apor Anna holtom után való állapotját recommendalni, kit is az bátyja, Apor Joseph azoltától fogva, hogy iskolából kiszármazott, mindeddigelé ártatlanul üldözni meg nem szűnt s ma sem szünik, sőt nagy fenyegetéssel vagyon, hogy az én holtom után megtanítja: azért is, hogy holtom után is az bátyja méltatlan boszuját rajta ki ne töltse, és az mi az jószágokban illeti, avagy az mi keveset én hagyhattam neki, mindazokban az említett bátyja ne defraudálhassa, az testamentumom Apor János fiam kezében lévén, sőt egy kis bőr erszényben (ha csak addig el nem költem) egy czédola vagyon, hogy mindazokban pártját fogja, oltalmazza, és az bátyjának üldözni meg ne engedje, senkiben nagyabb reménségem az honban nem levén, mind atyafiságoson, mind keresztényi kötelességire kérem méltóságos gróf zabolai Mikes István uramat, azon árva leányomnak legyen oltalmazója, pártfogója és mindenekben kegyes gondviselője, kiért Istentűl várja az említett méltóságos gróf az jutalmát és az árvákon való könyörületésinek (!) bőv jutalmát.

Altorja, 5. Aug. 1745. Apor Péter m. p.
(P. H.)

Hátirat Apor Anna kezével: Az atyám írása, melyben János bátyám és gróf Mikes István úr gondviselések alá ajánl.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

233.

K. n. (1745. aug. 6. után).

Báró Apor Péter levele egy jezsuitához (?), a porosz háboráról, a magyarok dicsőséges vitézségéről szóló hírekről; az erdélyi szárazságról, marhavészről stb.

Admodum reverende in Christo pater,

Domine colendissime!

Pápáról 7 Julii költ kglmed levelit 6ta Augusti nagy becsülettel vettem, megvallom, mind ezelőtt másoktól, mind most kglmd leveliből szomorúan értettem s értem felséges asszonyunk armadájának nagy szerencsétlenségit; sokat olvastam, de soha sem olvastam, hogy az Isten sz. anyjának bestelenségét elszenvedte volna, meglátja kglmd, hogy bizony az Isten el nem szenvedi az Prussus boldogságos szüz ellen való káromkodását. Örömmel értem penig az magyaroknak dicsőséges magokviseléseket, és látom most teljesedik be az Mohács veszedelme után való jövendölése egy astrologusnak, az kinek sensusa csak az, hogy cum regnum consumptum putaveris, crederis ut Lucifer, és a magyar még elnyeri híres nagy dicsőségét . . . . . elvégezték az nyári takarodást, itt még most forgódnak azon, de igen sok helyen vagy igen kevés vagy semmi búza nem lészen, az tavaszhoz bízunk; itt az nagy szárazság uralkodik, az ugarlást sem végezhettük el, oly kemény a föld, bor mind Erdélyben, mind az két Oláhországban igen kevés leszen. Vevén penig kglmd másodszori levelit, arra is megfelelvén s ez többi között azt is megírtam vala, hogy az mint bizonyos relatiokból értem, ha az sz. szerzet nem vigyáz, proxime ad priorem statum redibit Illyefalva. Ezt a sz. szerzethez való obligatiomból írom. M. gróf Nádasdi Boldisar uramat az fiaim gyakorta emlegetik, most is nagy kötelességgel köszöntetik, és ha terhesek nem lesznek levelekkel, inservialnak. Az fiaim s leányom kglmdet becsülettel köszöntetik, az leányom ezután is bial-tejjel *(így!)* jó szívvel kedveskednék, noha az sok bialaink az nagy dögben úgy eldöglének, hogy háromnál több nem marada, itt most is az marha erősen döglik, sőt a hol cessalt, újolag kezdődik, sokaknak semmi marhája meg nem marad, sok helyt az ló és sertés is döglik, az mi nagyobb, az mely kuvasz eszik az dögben, ugy referalják, hogy az is megdöglik. Isten oltalmazza az kegyel-

metek földit, mert irtózás ez, az micsoda marhadög vagyon; itt az felvidéken ugyan megszünt, csak ne recrudescaljon, de megszünhetett, az mely kevés marha maradott. Továbbra penig kglmed jóakaratját az correspondentiaban várom, noha én naponként valóban gyengélkedem. Senectus ipsa est morbus, de éppen deficialni kezdettem. His me salvis admodum Reverendae Paternitatis precibus recommendans maneo

Admodum Reverendae Paternitatis

servus obligatissimus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa egy 1745. jul. 29-én kelt levél hátlapján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

234.

K. n. (1745?)

Báró Apor Péter valamely ezred alezredesének, katonai elszállásolási ügyekben.

Illustrissime Domine Comes, Domine colendissime!

Litteras Illustritatis Vestrae debito cum respectu percepi. Commissarius negat, quod vel minimi contra personam Illustritatis Vestrae peccasset, interim cum hoc sit examinare et determinare domini primarii commissarii, sic actu eidem mando, ut rem examinet, et re comperta debita fiat satisfactio. Quod excellmus d. Marchio Gvadányi ex primo loco discesserit, est verum, interim cum in horas me debeo movere Cibinium, probabiliter datas ad suam excellentiam expediam. Deprecor humanissime, quod stationem designare non possim, cum sine gubernii aut commissariatus dispositionem non habeo authoritatem, praeterea etiam tanta onera haec sedes portat, quanta nullus alius in Transylvania solus. His me favoribus Illustritatis Vestrae recommendans maneo

Illustrissimi Domini Comitis

servus obligatissimus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában, a következő két levéllel egy íven.)

által a méltóságos regium gubernium insinualtatja Nagyságodnak, hogy éjjeli nappali kemény vigyázással légyen Nagyságod és legottan minden occurrentiakról ő excellentiájokot tudosítani el ne mulassa.

Az mi peniglen a háromszéki nemesség dolgát és az miklosvárszéki connumeratio ellen való oppositiot nézi, mü nem éppen az előbbeni levelünknek tenora szerint procedaltunk, mivel aliquando posteriores cogitationes sunt meliores prioribus, melyhez képest mü a méltóságos regium guberniumot requiraltato instantiak által, melynek mi legyen a tenora, hogy Nagyságod láthassa, his inclusis Nagyságodnak elküldöttük. Beadta ez mellé nemes *miklosvárszéki* notarius uram ő kegyelme is ns. *Miklosvárszék* informatioját, de azok az instrumentumok nem lévén párban, mostanába Nagyságodnak el nem küldhettük. Mely béadott instrumentuminkra és difficultusaink decisiojára comissiot deputalt a méltóságos regium gubernium, mely comissionak praesesse méltóságos cancellarius úr ő nagysága adiunctusi, az úr Daniel Ferencz, itélőmester Henter Dávid uram és az úr Székely Elek ő kegyelme, és 7ma praesentis volt is egy sessioja ezen dolog iránt a deputatus uraknak; de kérjük alázatoson Nagyságodot, hogy a dolgunknak örvendetesebb végit obtinealhassuk, azt a miről informálta a maga leveliben Székely Elek uram Nagyságodat, munkába venni s annál inkább effectualni, s minél hamarébb kezünkben is küldeni méltóztassék, mert bizony annélkül nem igen boldogulhatunk. Efelett minthogy Nagyságod bölcsen megitílheti, ily télnek idein mind fa és egyéb naturalek szükebbek s árosabbak, mint nyárba, kérjük alázatoson Nagyságodot már az dietanak rendszerént való terminusa, úgy mint az 30 napok eltelvén, a tavalyi ns. Háromszék conclusuma szerént (mikor is minden feljebb megírt naturalék olcsóbbak voltak) méltóztassék bennünköt consolálván, fizetésünk bonificatioját minél hamarébb kiküldeni.

Szomorúan jelenthetjük Nagyságodnak, hogy méltóságos consiliarus Petki Dávid úr ő nagysága megholt 6. praesentis éjszakai 12 órakor Maros-Sz.-Györgyön. Az ojtozi és bozzai gravaminainkot is beadtuk az arra rendeltetett comissioban, de még nem assummaltatott. Circa limitationes láttatik ugyan valamit munkálodnunk, de egyebet pro hic et nunc Nagyságodnak nem írhatunk, hanem méltóságos *oláh püspök* uram ő nagysága sollicituskodik az unialt oláh papokról emanalt diplomanak confirmatiojában és publicatiojában, de hogy minden részeiben ezen diplomának felicitalodhassék, nem

széken is kemény executio lévén, és az mennyiben tudom, az illyefalviak is nem tartván magát az m. gubernium resolutiojához, holott már tempus expiravit; de én most erről sokat Excellentiádnak nem írok, hanem Isten kivivén és repraesentálván, hogy hazug az informatiójok, alázatosan satisfactiót fogok kevánni; most is penig megparancsolom, hogy ha csak ez az sulyos adó kitelik (mert az mint tudom, most hét ezer r. forintot kell administrálnunk), az mostani gyülés végiig az executiot róllok revocálják. His me gratiis et favoribus Excellentiae Vestrae recommendans maneo

Excellentiae Vestrae

servus humillimus.

Az kézdi-sz.-lélekiek olyan dolgot patraltanak ezelőtt három nappal, hogy nemcsak ezt az széket, hanem az egész országot s militiat fellármázhatták volna, azért pro moderno statu bizony én is példáson megbüntetem. Azért ha panaszra mennek, azért írom praevie, hogy Excellentiád és az m. gubernium legyen informálva, mert gondolom, szint csinálnak neki.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában, az előbbi két levéllel egy íven.)

237.

Altorja, 1745. szeptember.

Báró Apor Péter a moldvai vajdának, egy moldvai kapitány felól, a kit ő börtönből szabadított ki s most rajta négy lovat, vagy 200 forintot követel.

Celsissime Princeps ac Domine Domine benignissime!

[Sec]unda cum reverentia Celsitudinem V^ram^ quod molestare praesumam, humillime veniam peto, necessitant enim me ex summa ingratitudine indebitae domini capitanei Joannis Rajnitz minae, qui diutissime in severo aresto existens, nemo ipsum eliberare poterat, eliberari ego per summam solicitudinem, filiumque eius Constantinum aliquot annis mea pie defuncta conthoralis enutrivit, vestivit et instruxit, non habens dictus dominus capitaneus media, in aresto existens, ut eundem interteneret; in modernis ad me datis literis minas intentat, quod ipsi quattuor equi sui apud me existerent, quos ipsi usque ad futuram vindemiam remittam, aut vero ducentis Ungaricalibus florenis eundem excontentem, secus per favorem Celsitudinis

V^rae^, dum in Valachiam pro vino hinc currus expedientur, ad usque satisfactionem detinebuntur. Mihi quidem nullos, equos dedit, non diffiteor meae pie defunctae uxori quattuor equos ipsum dedisse, qui eo tempore in eo statu fuerunt, ut prout ex certa aestimatione certorum honestorum elucescit, valuissent pro Zingaris (salvo altissimo respectu Celsitudinis Vestrae) et aestimati sunt ad florenos Ungaricales triginta, pro quibus, ut informar, mea pie defuncta uxor in aresto existenti certos cubulos tritici persolvit. Scripsi etiam eidem domino capitaneo, quod non sit necesse Celsitudinem Vestram molestare, sed mittat fidum suum hominem et computu facto, quod iustum fuerit ipsum exolvam, vereor vero, ne per sinistras informationes aures sereniss. Celsitudinis Vestrae pulset, mandatumque extrahat, min .... nostros currus arrestandi; quod si vero altissimam Celsitudinis V^rae^ [personam] molestare praesumeret, ea qua par est veneratione requiro Celsitudinem [Vestram], ne eidem benignas aures praebere dignetur, sed eidem imponere, ut [sicut] humillime retuli, mittat suum fidum hominem, praesente quo [coram] fide dignis testibus compertum inire possim, ego in verbo honesti [viri] illum excontentabo. Benignum Celsitudinis Vestrae responsum humillime praestolaturus, me eiusdem Celsitudinis V^rae^ gratiis et favoribus submississime recommendans maneo.

Celsitudinis Vestrae

humillimus servus.

All-Torja,...[1]) Septembris stylo novo 1745.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

238.

K. n. (1745. szept. 25 után.)

Báró Apor Péter Rajnitz János moldvai kapitánynak, kit számüzetésekor tartott, börtönből kiszabadított, négy lovát visszaküldi.

Spectabilis domine Capitanee, Domine colendissime.

Fateor, non sperassem, quod pro tot beneficiis nostris a praetitulata Dominatione tot iniurias patiar, cum omnibus enim Valachiae filiis, qui quondam exules erant, quae pote-

[1]) A nap számának helye üresen hagyva.

ram beneficia praestiti, prout iidem testari poterunt, sed modo discam (qualis gratiarum actio soleat esse, cum [1]) Deus avertat, si expost fuerit necesse, quomodo cum Valachiae incolis exulantibus debebimus benefacere. Sicut vero scribit praetitulatus D^tio^ V^ra^, quod cum mea pie defuncta habuisset contractum, ergo transmittat illum contractum, et ego illi satisfaciam. Inter lucras enim pie defunctae coniugis meae nullus contractus talis invenitur. Quod vero scribit, quod suus filius nobis servavisset, totum ipsius servitium erat petulantia, nec illius servitio indiguimus; cum huius patriae nobilium filios sufficientes servos habere potuimus. Quod V^ra^ D^tio^ in miseria fuerat, ideo ex compositione... cum tunc V^ra^ D^tio^ non habuerit media ipsum intertenendi, honeste vestivimus et quamvis honestorum nobilium aestimatio extet, quod illi equi non pro Zingaris valuissent nec pluris sint aestimati, quam triginta Hungaricalibus florenis, quin imo scribunt, quod nec tantum pro illis solverent. Constat etiam, quod certos cubulos tritici solverit pro illis mea pie defuncta. V^rae^ D^tioni^ et in aliis suis necessitatibus succurrerit; haec pro ulteriori reservando ubi et ego meis superioribus remonstravero, spero, quod per eorundem interpositionem a serenissimo principe satisfactionem obtenturum. Interim ut agnoscat V^ra^ D^tio^ meam generositatem, cum pro viginti Valachis etiam equis ducentos florenos non darem, sic secundum tenorem literarum V^rae^ D^tionis^ equos remitto, unus quidem ex illis crepuit, sed loco illius meliorem transmitto. Equi isti, a quo scio, quod pie defuncta servet nunquam in laboribus, sed semper in convivio fuerunt. — Etsi V^ra^ D^tio^ statim ab obitu pie defunctae coniugis meae hanc suam praetensionem significasset, iam pridem hanc controversiam solvisset.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa egy 1745. szept. 25-én kelt levél hátlapján [2]) a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

---

[1]) A zárjelbe tett szavak kihuzva.

[2]) Ennek a levélnek az első lapján keresztben Apor Péter valamelyik irnoka ezt irta:

Mint a szép híves patakra a szarvas kivánkozik,
Lelkem úgy ohajt uramra és hozzá fohászkodik
Te hozzád én Istenem, valljon.

minthogy írja vala, úgy emlékeznék, hogy úgy adatott volna, hogy magának megtarthassa. Adhortaltam vala másikában mlgs urat az ns háromszéki venerabilis clerussal való compositiora is és bőven, sajnállanám azért, ha azon levelem eltévelyedett volna. Jól constal előttem peniglen az a causa, mivel még kijövetelem előtt is ventillálódott, és a méltóságos cath. status deputalt volt is azon compositiora, és azt is tudom, hogy azután micsodás deliberatuma következett; ha tehát mindezeket a méltóságos úr mégis posthabealja és a venerabilis clerus panaszt teszen, többet fog tudom ponderálni a méltóságos status catholicus repraesentatioja, hogysem az háromszékieké. Recommendalom tehát az méltóságos úrnak a compositiot mind pro scandalo tollendo, mind pedig maga lelke isméretinek csendessegiért s a méltóságos házának továbbra való promotiojáért. Mostani requisitioját az úrnak a mi illeti, jókor jött, még nem lévén azon dolog s materiaról conferentia, hanem azon fogok lenni, hogy az úrnak kívánsága szerint eshessék; melylyel magamot mélgs úrnak ajánlván maradok

Méltóságos Báró Főkirálybíró

kész szolgája

G. Gyulaffi László m. p.

Bécs, 18. Julii 1744.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

221.

Altorja, 1745. febr. 3.

Báró Apor Péter Siménfalvi János ügyvédnek, az országos törvényszéken folyamatban lévő pereiről, Károlyi örökségről, a szökött jobbágyokról s a kézdivásárhelyi vásárvámnak a fötisztet illető felerészről.

Ajánlom kegyelmednek szolgálatomot.

Kegyelmed opinioját a transmissioról látom, én is azért kevés opiniomot pro faciliori intelligentia addalom, miért kivánnám rejectázni én azon transmissiot, meglátszik azon opinioból, mindazonáltal reménlem, hogy ha kegyelmed az én replicamot, a mint replicaltam az actrix asszony objectiojira, consideralja, úgy hiszem kegyelmed is megitéli magában, hogy az atrix semmiképen nem demonstralhatja, hogy vér volna azon jobbágyokhoz; azt az edgyet az opiniomból kifelejtettem volt, hogy ha azt találná obiicialni az actrix,

240.

K. n. (1745.)

Báró Apor Péter Kozma József kanczelláriai referendáriusnak, véleményt kér, hogy az insurrectio dolgában a székely székek miként tanácskozhassanak együttesen s jelenti, hogy maga öröksége miatt nem táborozhatván, helyettesíttetni óhajtaná magát.

Illustrissime Domine, Domine colendissime!

Aranyas-széken kívül mindenik nemes szék [az én] opiniomot kívánta, ez mostani fe[lséges] asszonyunk *insurrectio* iránt va[ló] decretuma mellett, és egyszer s mind [kíván]ták a nemes székek, hogy egyenlő akar[attal] folytassuk az ő felsége szolgálatt[ját] correspondenter; de mivel magamot a[rra] nem capacitálhatom, hogy ily nagy m[omen]tumu dologban opiniomot adhassam, [de] azt sem látom, hogy ha csak levél á[ltal] correspondeálunk, hogy az uniformitas [ren]desen folyhasson; eszembe juta, hogy mik[or i]lyen nagy momentumi dolgok folytanak [bol]dog emlékezetü eleink ideiben, a mint [meg]tetszik ugyan az udvarhelyszéki protocollumból in anno 1506 sub Uladislao 2-do Agyagfalván, és in anno 1555 Udvarhelyen Ferdinandus primus idejében, mindenik székből az eleje az embereknek összvegyültenek, és közönségesen uniformitast ugy csináltanak, és urok s hazájok szolgálattyát ugy folytatták, és a kik compariáltak, azok mind subscribáltak. Irtam ugyan mlgos püspök úrnak mint praesesnek, hogy ha ő excellentiája facultálhat, én az ns. székeket convocaltatom Udvarhelyre, de ha ő excellentiája nem facultálhat, kérem az urat ha javallja, maga is méltóztassék engemet secundum suam prudentiam, a mint jobbnak itéli mentől hamarébb informálni hogy az ő felsége szolgálattya had mehessen annál rendesebben véghez, az hova ha csak életem megmarad, magam is comparealnék, noha már annyira elerőtlenedtem, hogy ha talám életem elveszne is, lóra nem ülhetnék, csak harmadik faluig is alig mehetek; azért k[érem] az urat, méltóztassék engemet excusalni, hogy [a] *hatvan kilenczedik esztendö* erőmöt elfogyatta, lehetetlen in persona táboroznom; másként [min]dent valamit ő felsége parantsol, kész va[gyok] effectualni, hadd substituálhassak mag[am he]lyett mást; ugyanis idegen dolgot nem kívánok, mert úgy tudom az főkirálybírák táborozni nem tartoztak, de mikor főka[pitá]nyok voltak is, és elöregedtek, mindenkor substituáltak magok helyett, az melyet mag[am] tudok, hogy

mikor Bécs alá menének N[emes Já]nos háromszéki, Daczó János csiki fő[kapi]tányok valának és öregségekre nézve edgyik [sem] ment táborba, hanem Háromszéket comme[ndé]rozta Kálnoki Sámuel, Csikot penig Apor [Lá]zár, per hanc regulam szabad legyen nekem [is] mint tehetetlen öreg embernek substituáln[om]. Irtam Papp uramnak is, hogy ha az úrnak úgy fog tetszeni, adgyon memorialist is be ő felségé[hez]. Ez iránt hozzám megmutatandó favorát Excellentiádnak... *(Eddig van.)*

(Egykorú másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

241.

K. n. (1745?)

Báró Apor Péter a főkormányszékhez, a katonai összeírások és a katonaság elszállásolása iránt.

Excelsum Regium Transylvaniae Gubernium!

Domini Domini gratiosissimi, colendissimi!

Az m. regium gubernium commissioját, hogy minden rendeket conscribaljunk, primo pünkösd előtt való pénteken alázatoson vévén, mindgyárt igyekeztem az parancsolatnak eleget tenni. De mivel Miklósvárszék az sok marsus és condescensio miatt el nem végezhette, most is látom hibáson végezte, mert az commissiot csak verbaliter értvén, az nem adózó nemességet kihadta, de ott azonkivül is tizenöt vagy tizenhat nem adózó nemes embernél több nincsen, az menynyiben én tudom, de hogy azokot is felírják, megparancsoltam az több n. székek registrumát, noha most egy kevéssé erronee elküldöttem az miklósvárszékit is, félvén, hogy az mig az correctio lenne, nehogy az ő felsége szolgálattyában defectus legyen, elégnek tartván pro hic et nunc, ha azon székbeli exceptusokot kerek summában feltenném.

Az kvártély iránt is az n. székeket felosztattam, micsoda falukban lesznek a tisztek; talám ha olyan formában leszen az schema szerént való tisztek épülettye, mint az staabalis épületeket építtettem, nem leszen difficultas benne. Bizony nem is reménlettem, hogy tisztcségem alatt csak oly kevés fegyver találtassék, az mint az registrumból látom, mindazonáltal az nem adózó nemes ember per se, hogy fegyvert szerezzen, megparancsoltam, az több rendnek penig az kiknek az revolutio alatt fegyvereket elvették, és az mennyiben tudom, most is Brassóban conserválják, ha azon

fegyvert kiadnák, avval alkalmasint megfegyveresednének az emberek.

Továbbra mivel nagyobb részint kivált Miklósvárszékben sine dispositione jő az militia, honnan is nem kevés taxája vagyon az szegénységnek, sőt ha minden bejövő militia csak Miklósvárszéket találja, félő nehogy az az kilenczedfél faluból álló kicsin szék végsőképpen el ne pusztuljon, lehetne másképpen is az marsust moderálni, kérem alázatosan az m. guberniumot, méltóztassék effectuálni, hogy ante adventum militiae az marsust cum suis reversariis, et necessariis etapalibus (!) bár csak nyolczad nappal azelőtt had tudgyam, hogy ezen nehéz időkben is ad conservationem plebis az mennyiben lehet, had tehessek dispositiokot. Továbbra is várván az m. gubernium parancsolattyát, maradok az mgs guberniumnak.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

242.

Altorja, 1746. febr. 9.

Báró Apor Péter a főkormányzónak, hogy elerőtlenedett öregsége miatt József fiát küldötte maga helyett az országgyűlésre és okleveleket küld Pünkösti György követelése ellen bizonyítékokkal.

Excellentissime Domine Comes Gubernator, Domine mihi gratiosissime!

Solum mihi sepulcrum superesse puto, mint elgyengéledtem már öregségembe és debilitálódtam erőmbe, (nem) kétlem, agnoscálhatja Excellentiád, az mely gyengeségemnek mivoltához képest az ország közi nem(compar)eálhatok, mivel még csak a templomig is el (nem) mehetek, József fiamot küldöttem ki.... majt (!) minden órán reménleném életemnek e világból kimúlását, azon kérem Excellentiádot, méltóztassék minél hamarébb visszabocsátani, had legyen mellettem, ha Isten ő sz. Felsége kitalál szólítani ez világból, a mint hogy recommendálom is grátiájába Excellentiádnak.

Továbbra uzoni Pünkösti György uram, az néhai gróf Apor István testamentuma mellett impetálván engemet, olyan dolog végett, az mely ennek előtte harmincznégy esztendőkkel sopiálódott, admoniáltatott a m. gubernium eleibe, én noha (alázatosan követem) a m. guberniumot bírámnak nem agnoscálhatom, mivel azon testamentumban bírának

rendeltetett a m. esztergomi érsek in perpetuum per successionem és mások, a kiknek requisitiójára a legatariusoknak tartanak contentumot tétetni, mindazonáltal ob respectum excelsi regii gubernii az informatiót és instrumentumimot alázatoson submittáltam a m. guberniumnak, kérem Excellentiadot, méltóztassék representálni a m. guberniumnak, megláthatni, mely ártatlan vexáltatom, Tit. Pünkösti György uram pedig mikor Kruczoniában *(így!)* volt Rákóczi fejedelemmel, a fiscus elvette mindenit és velem semmi számvetése nincsen, ha kell, kérjen satisfactiót Rákóczi regnans fejedelemtől. Mit resolváltam az admonitiójára ő kglminek, pro informatione Excellentiádnak, József fiamtól alázatoson elküldtem, kérem Excellentiádot, méltóztassék protocorálni, (!), hogy ide hátrább gyermekeim ne vexáltassanak, a replicámból méltóztassék bővebben megérteni az egész dolgot Excellentiád.

His me favoribus Excellentiae Vrae recommendans, maneo

Excellentiae Vestrae

servus humillimus.

Altorjae, 9-na Febr. 1746.

(Eredetije a Báró Apor-család altorjai levéltárában.)

243.

K. n. (1746?)

Báró Apor László levele atyjához, a szebeni országgyűlésről, a Pünkösdiekkel és barátokkal folytatott pereikről és saját szegényes állapotáról.

Méltóságos Ur, nékem méltóságos Uram Atyám!

Ngd méltóságos levelét alázatoson vettem; én igen is Ngd mlts. poroncsolattya szerint az lovaimot mingyárt haza küldeném, de mivel az Bánfi Dénes urfi lakadalmára mltgos gubernator uraimék ő excellentiájok ad diem 14-tam május invitatusok, gondolom nekem is el kelletik mennem, s ha most beküldöttem volna, nem lévén min elmenynyek, igen nagy gyalázotot vallanyék. Megporoncsoltam az tisztartónak, hogy zabot kerestessen pénzemre és én megküldöm az árrát, noha a mit magunktól sajnálunk, bár mások alattomba magoknak azokkal ne oeconomizálnának. Mindazonáltal én az lovaimot, mihent azon terminus eltelik, mingyárt haza küldöm.

Az pénz iránt alázatoson köszönöm Ngod gratiáját, de ott nincs egy pénz is, a miből külgyön. A jószágokot bizony járni igen jó volna, de azt Ngod bölcsen considerálhattya, hogy én mindhogy erre adtam magamot, ha continuus nem lennék, mi gondolatok lehetnének felőlem.

A Pünkösdi causaja abba van, hogy ő az instantiat beadta, a kinek is az tenora az, hogy igen is neki a legatumot kimutattuk, de oly fundust adtak, a kit annak előtte már felszedtek volt, minekelőtte neki az assignatio kezihez ment volna. Ez iránt sok embernek ott jár az esze, hogy ámbár az gubernium előtt meg nem felelünk is, mindazonáltal igen jó volna, hogy az original kezünkbe volna s remonstrálnák az guberniumnak és penes remonstrationem instálnánk, hogy Pünkösdi uramnak silentium imponáltatnék, mindhogy pure pute csak vexa.

Az barátok már mit akarnak, nem tudom, mivel a minap tentáltattam, hogy per accordam conveniálnánk vélek, és a magunkét keresnők meg az assignált lineákon, de én absolute meg autentice bőven úgy hallom, hogy az divisionalét és azon őköt concernálandó adósságáról való autentiat autentice tőllünk ki akarnák venni és a mellett instálnának a guberniumnak, hogy a gubernium tétetne satisfactiot nekik; de másfelől azt is hallom, hogy pure pute csak rajtunk akarnának kereskedni. Bizony nem ártana, ha másként dolgoznánk, több haszna lenne jövendőbe. Én leginkább instálok alázatoson Ngdnak, méltóztassék az én statusomot considerálni, és ezen kevés időmöt (noha hejtelen költést végbe vinni bizony nem kévánok, de meg költés nélkűl mi haszna szerencsémet sem kereshetem), a ki még hátra van, had tölthetném majore cum fructu, mind eddig.

Én eleget igyekezem s igyekezném is mind becsületemért, mind szegény házunk felmagasztaltatásáért, hogyha az szegénység nem impediálna. Én a mi kevessem magamnak volt, s erőm felett a magamét becsületemért nem sajnállom, de mim lehet, Ngod maga considerálhattya, s igen keveset érek vélle, ha csak Ngod nem succurrál. Most is se egy tisztességes kardom, se köntösöm, egy szóval igen kevessem van.

Az ujságok iránt hozzák, hogy Oloszországba az mieink egy várat megvettek volna és 5000 ellenséget kifogtak volna, de semmi confirmatioja nem akar jőni.

Az lovam is amind látom nem járhat, megbénult, órám sincs, a kit nem büszkeségből kévánok, hanem anélkűl el nem lehetek, megvallom az hajam is feláll alacson sor-

somon, a ki nem familiámhoz illik; időm is a mortificatioval való tartást feljel haladta, ha nem szégyelleném, minél hamarább haza mennék, de ott is eszembe jut, időm otiose hogy eddig is transigaltatott, s ennek utánna is hasonló kimenetele lenne életemnek. Én igyekezem, ha impediáltatom, a kitől esik, agyon Isten előtt számot érette.

Az correctioról és kivont lineákról követem alázatoson Ngdat, mert időm nincs hogy újolag írjam.

(Itt a 4-ik oldal alján megszakad, folytatása hiányzik.)

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

244.

K. n. (1746?)

Báró Apor József levele (Háromszék alkirály bírájának?) a szebeni országgyülésen folyt peres ügyök dolgában.

Praemissis praemittendis.

Kegyelmed levelit böcsülettel vettem, legitime procedalt volt-e az nemes szék, nem legitime-é: azt sem én, sem az nemes szék meg nem itíli, hanem, ha úgy kévántatik, az statusok; ha nekem Székely Elek uram és Benkő Rafael uram az békességet nem jovallották volna, én Szebenből el sem jöttem volna, mivel megigírtetett volt, hogy az innep után az memorialisunk mindjárt felolvastatik, de atyám uram ő nagysága is jovalván az békességet, azt gondolám, hogy az mit egyszer fogadnak, annak szava állói lesznek; megvallom asszonyom anyám ő nagyságának nem kicsiny haragjában estem, hogy addig eljöttem Szebenből, az míg ezt az dolgot nem terminaltam, csakhogy én is akarván az nemes széknek complacealni, ha lehetne minden dolgot csendesen akarnék s akartam volna véghez vinni; értvén penig, hogy az nemes szék expressusa azon sollicituskodik, hogy az nemes szék expressusa jelenléte nélkül az memoriale fel ne olvastassék, mü is azon sollicitusok voltunk, hogy az mü hírünk nélkül se olvastassék fel, az minthogy az mint kegyelmeteknek, úgy nekünk is megigírtetett, hogy absque mutua notitia fel nem olvastatik. Azért királybíró uram engem tudósítson, hogy ha az nemes szék abba az szóban nincsen, az melyet nekem fogadtak Székely Elek és Benkő Raphael uramék, én az időt bizony nem vontatom, hanem Szebenben cum notitia kimegyek, ha

penig az nemes szék valamit akar, ne késsék vele, hogy az időből én se fogyjak ki.

A levél hátán a következő egykorú feljegyzés: Az úr őnagysága levelinek copiája in causa Semeriana.

(Báró Apor Péter sajátkezű irása, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

245.

K. n. (Bécs, 1746. jul.)

Báró Apor József édes atyjának, báró Apor Péternek, bécsi útazásáról s ott időzéséről.

Illustrissime Dne Baro, Dne et Parens colendissime!

Alázatoson kívántam innét is levelemmel köszöntvén, friss egészséget kívánván udvarlani. Én Isten jóvoltából tegnap előtt 8 óra tájban beérkezém, noha nagy fáradsággal és romlással, kivált az sok por mián; még pünkösdtől fogvást egész Székelyhidjától fogvást egyik magyar országon se volt eső, úgy Austriában is ugyanannyira mindenütt kiégett az fű, ha meggyujtanák, mint őszszel az avar, úgy megégne. Az gabonák mindazonáltal Budától fogvást eddig mind jobbak voltak, mindaddig másként felettébb eresztősnek mondják, ugyannyira, egy szovahihető ember beszélé, harmadfél kereszt eresztett volna 25 vékát. Itt minden olyan drága, ki nem tudja az ember írni, kivált a szárazság mián az vetemény. Fekete köntöst nem csináltathatánk magunknak, mivel most nem módi; egy magyari köntöst csináltattam az udvarhoz, bizony többe került 100 for. noha nem czifra és ha kicsinég gyalázatomra esik is, nem kívántam abban is annyit expendálni, mint Korda György öcsém uram, de gondolhatni, nem az jóféle posztóból vettem, mégis 4 nimet for. réfit és úgy én bizony nem tudom, hogy lehet itt megélni, kivált hogy tudja öcsém uram, hogy Apor Lázár uramnak kellett volna 400 for. adni, csak rajtam kárpálódik, hogy az Apor familiának többet kénék adni; kérem azért alázatoson Ngdot, méltóztassék írni had küldje kezembe. Írhatom alázatoson Ngdnak, itt némely ember talám nem igen jó szívvel lát, gondolván az igazság napfényre jön és már az a beszéd, nem kellett volna felfáradnunk, vévén észre, hogy promoveáljuk, de bár annak előtte írta volna Erdélyben, az mint látom az circumstantiákat, jó eventusunk lészen; még sohult olyas helyt nem

voltam. Felséges Asszonyunk magát egy kertbe mulatván nincs benn, holnap reggel 9 órakor fog bejőni, mü is fel igyekezünk tizenkét órakor az kézcsókolásra és azután az kikhez illik fogunk menni és sine bona resolutione be nem indulunk, másként úgy beszélik vagy három holnapig is kénék maradnunk, de ha resolutiom lészen, én mindjárt indulok befelé. Az az híres Najlinger agens megholt, itten való erdélyi kanczalistát (!) Rosnyait is megütvén az guta, semmi reménség életiben. Itt sok hírek forognak az armadák iránt, még semmi bizonyos, ha érkezik alázatoson [ud]-varlok; az spanyol királyt bizonyosan beszélik, hogy megholt; míg az erdélyi resolutioban semmi sincs; az Teleki Pál és Domokos Ferencz uraimékon kivül most is várja G. Bethlen Imre uram itten. Tegnap az agensnél lévén együtt ebéden, ivutt Ngod egészségiért; az izengetés, sétálások meg vadnak. Továbbra magamot Ngod mlgos gratiájában recommendálván maradok

alázatos szolgája
Apor József.

Szintén most van nálom az öcséim Mikes és Bornemisza, többet alázatoson követem nem írhatok, másként ő kglmek kötelességgel köszöntetik Ngdot. — Szintén most érkezik, hogy az sardiniai király maga commendérozza olaszországi hadunkot és az franczia spanyol odahagyván Placenciát, vette magát az pápa ditioiban és mindazonáltal erősen erősíti magát; az angliai király fia is jön Spanisi Niderland armadánkra Princz Károlylyal commendérozni.

P. S. Kérem alázatoson Ngdot, öcsém uramékot ne sajnálja köszönteni. Laszo *(így!* László?) András uram alázatoson köszönteti Ngdot.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

246.

(K. n. (1746. szept.) [1])

Báró Apor Péter Kozma Józsefnek Bécsbe, köszönvén érte való fáradozásait, tudósításait, és kéri ügyeinek s érdekeinek támogatását.

Illustrissime Domine! Domine colendissime!

Mind 13, mind 20. Aug. költ úri leveleit az úrnak eczczersmind 5. Septembris nagy kötelességgel vettem.

[1]) Megvan Kozma József aug. 20. kelt levele, a mire ez válasz.

Hogy az úr Joseph fiamnak az levelemet megküldötte, kötelességgel köszönöm, öt levelet küldöttem Bécsbe neki, de még többre választ nem vehettem. Hogy az vacans officiumokra resolvált m. urakról tudósított az úr, kötelességgel köszönöm, adgya Isten viselhessék édes hazánk consolatiojára s hasznára. Hogy az Isten ezt az sulyos nyavalyát reám bocsátotta, legyen sz. akarattya és mivel az doctorok nem jovallották, hogy semmi benn való orvosságot vegyek, mégis én közönséges magamról kitanolt orvosságokkal élvén, vagy kétczer oly szerencsésen operálódott [hogy] legalább öt ejtel sárvíz feljel ment el tőllem, bár csak még kétczer menne, mivel miolta az az sár tőllem elment, edgy kevéssé könnyebbedtem ; legkeservesebb az, hogy már oculárral sem olvashatok.

Az szegény Kozma László uram árváji iránt kétczer is megmondottam Kozma Kelemen úrnak, hogy ha valami baja leszen, bízvást találjanak meg, vagy ha miben kevés szolgálatom fog kévántatni, az mi kevesset élek, bizony szolgálok, az mint hogy miólta tiszt vagyok, az árva és özvegy előttem elsők voltak, úgy az úr tekintetiért is ezen árvák iránt bizony singularis reflexum leszen. És mivel ilyen betegesen is az boldogságos szűz innepit nem hagyom, azért még holnap Nyujtódra általmegyek, és az úr Jancsó Mihály úrnak szólló levelit, magamhoz hivatván, magam átadom, és ha választ ad, magam includálván az postára elküldöm.

Hogy pedig az úr felséges asszonyunk kegyelmes resolutioja iránt praevie tudósított, nagy kötelességgel köszönöm, bizony ha mind az testamentumot megolvassák, mind az instrumentumokat, sőt magát az deliberatumot, nem vala semmi ratioja az m. guberniumnak, hogy magát forumnak tegye. Irja nagyan edgy m. ember, hogy Pünkösti[nek látták] világos igasságát, azért szóllottak belé, de nem tanolta meg vala Senecanak azon szép mondását: judex etsi justissimum determinaverit, parte altera inaudita pro iniquo habebitur; könnyű volt igazságot látni, ha igazságnak mondhatni, ahol senki ellene nem szóllott; megvált volna, ha in suo foro megfeleltünk volna; írja ugyan azon m. ember, hogy ha tovább procedáltam volna, nekem bele nem kellett volna fizetnem, de ha én tovább procedáltam volna, mindgyárt forumnak agnoscáltam volna az m. guberniumot; másik az, hogy ha én azt folytattam volna, immediate úgyis edgyik punctuma ellen vétettem volna az testamentumnak, és magam megerőtlenítettem volna; azért már igen kérem az urat, ha érsek resolváltatik, ne sajnáljon tudósí-

tani, had procedálhassak secundum contenti testamenti, sőt azon is kérem az urat, ha felmegyen az m. gubernium informatioja, ne sajnálja nekem megírni, had enerválhassam, mert bízom Istenben, hogy olyan informatiot [nem] ád, az melyet nem enerválhatok. Hogy pedig az úr Józsefnek az visszajövetelt jovallotta, kötelességgel köszönöm, úgy vagyon, hogy suo tempore az egyebeket az agens véghez viheti; ugyan ha érsek lett volna, méltó lett volna ott is az causát decidáltatni, de nagy kölcség lett volna addig várakozni, az mig resolváltatik. Az ő felsége teljes victoriájának sz[ívesen ör]vendek, adna Isten sz. békességet, quia pacem te poscimus, omnes. Továbbá recommendálom magamot az velem közelhető ujságok iránt. Én nekem . . . .[1] András uram négy esztendeig híven szolgálván, addig is az mint lehetett promoveáltam, az idén is akarván promoveálni, azon tisztcségre az praecedenst n. Háromszék per vota confirmalta, de én avval nem vagyok contentus, hanem mivel az edgyik exactor Dombi János uram Szebenben megyen az anticipátára, mihelyen haza jő, számot vétetek, és ha látom, hogy in ratione deficiál, bizony változtatom, ha penig nem deficiál, hic et nunc nem lesz apertura, de leszen gondom ő klmire. Itt Istennek hálá mind gabonából, mind borból alkalmas bőség leszen, csak az marha imitt-amott, de kivált az Mezőségen erőssen döglik.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

247.

K. n. (1746.)

Báró Apor Péter gróf Gyulaffy László kanczellárnak, 70 esztendős öregsége gyengeségéről ír s tövisi tiszttartójának, Bartos Andrásnak armalist kér kieszközölni.

Excellentissime ac illustrissime Domine Comes, Domine colendissime.

Az Excellentiád m. levele és parancsolatja szerént én Imreh Joseph urat conservaltam, noha bizony volt egy derék recenter neo conversus nemes ember, az kinek én azt az tisztséget igértem volt, de az Excellentiád méltó respectusaért, ha lehet egyébben igyekezem azt az becsületes személyt consolalni, én továbbra is, ha lehetne s

[1]) Kiszakadva.

módját találnám Excellentiadnak szolgálni, jó szivvel igyekezném, de mivel az öregség és gyengeség *hetven esztendőre* úgy utólért, hogy csak végső órámot várom, eddig is magamnak semmit sem sollicitáltam, annálinkább már öregségemre Excellentiádot nem terhelem, mindazáltal ha szép intercessiom foganatos volna Excellentiád előtt, mivel edgy Bartos András nevű albisi embernek az fia, tövisi gondviselőm, igen jól is viseli magát, Bartos Andrást penig mivel már magam erőtlen vagyok és az jószágimban nem járhatok egyszer-másszor az jószágim inspectiojára küldözém: kérem azért Excellentiadot, legyen annyi respectusom Excellentiád előtt, méltóztassék armalist neki expedialtatni, az felesége s gyermeki nevit az minap az úrnak Kozma Joseph uramnak felküldöttem volt. Ezen hozzám megmutatandó gratiáját Excellentiádnak, ha elöregedett gyengeségem miatt meg nem szolgálhatnám is, hogy Excellentiad öregségemben consolal, Isten Excellentiadot érte megáldja. Én továbbra is hátralévő rövid ideig tartó életemet s szegény házamot Excellentiad gratiájában s favorában recommendalván maradok

Excellentiád

köteles szolgája.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, egy 1745. jun. 7. levél hátlapján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

248.

Sepsi-Szent-Iván, 1747. jul. 7.

Báró Apor Péter ügyvédvalló levelének hivatalos kiadványa.

Maria Theresia divina favente clementia Romanorum imperatrix, ac Hungariae et Bohemiae regina, archidux Austriae, Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae et haereditariae princeps Transilvaniae, et Siculorum comes, memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis et singulis, quod nobilis Paulus Benkő et agilis primipilus Simon Csobot de Altorja, utrique sedis nostrae Siculicalis Kézdi jurati assessores, audita et recepta procuratoria constitutione fidelis nostri magnifici liberi baronis Petri Apor de Altorja facta ac celebrata seriem ejusdem in quibusdam literis suis testimonialibus sub sigillis subscriptionibusque suis fide eorum mediante superinde conscriptis et confectis nobisque in specie productis et exhi-

bitis rescripserunt Matti nostrae hunc in modum: qualiter praefatus magnificus liber baro Petrus Apor de dicta Altorja, plurimas easque arduas ob causas praesertim autem ob loci distantiam provectamque aetatem nostri in praesentiam vel aliquum alium locum credibilem pro constituendis procuratoribus personaliter venire nequivisset, ob hoc in anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo die vero vigesima quarta mensis Junii in possessione Altorja in praefata sede Siculicali Kézdi existente habita consequenterque curia nobilitari ejusdem constituentis ibidem extructa et situata, coram ipsis personaliter constituit in omnibus suis causis et earum articulis tam per ipsum contra alios, quam per alios quosvis contra ipsum in quibuslibet terminis et sedriis coram quovis judice et justitiario haereditariae nostri Tranniae principatus partiumque regni Hungariae eidem reincorporatarum ecclesiastico videlicet et saeculari, ratione quorumcunque negotiorum suorum jam antea motis, vel in posterum quovis modo movendis a die ejusmodi constitutionis usque ad unius anni circulum et revolutionem egregios et nobiles Joannem Tolnai de Sellye, Stephanum Szotyori de eadem, Joannem et Franciscum Apor de Zalán, Georgium Miske de Ivánfalva, Joannem Pótsa de Hatolyka, Josephum Fekete de Alsó-Csernáton, Mathiam Léstyán de Csik-Szent-Király, Martinum Némai de Légen, Joannem Gálfalvi de Harczó, Franciscum Hunyadi de Ádámos, Joannem Köblös de Várod, alterum Joannem Siménfalvy de eadem, Stephanum Turóczi de Kis-Jeszen, et Georgium Tisza de Boros-Jenő suos veros ac legitimos procuratores elegit, ordinavit ac constituit, ratum atque firmum se promittens habiturum, quicquid per praefatos procuratores suos simul vel divisim constitutos exhibitores videlicet seu exhibitorem praesentium actum, dictum procuratumque fuerit in causis suis universis. Unde nos quoque ad fidedignam praefatorum Pauli Benkő et Simonis Csobot relationem praesentes litteras nostras testimoniales, jurium dicti constituentis uberiorem futuram ad cautelam necessarias sub sigillo nostro judiciali et authentico extradandas duximus, et concedendas communi justitia et aequitate svadente. Datum in possessione Sepsi-Szent-Iván die septima mensis Julii anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo septimo.

Lecta correcta, m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

249.

Szeben, 1749. jan. 26.

Báró Apor László atyjának, báró Apor Péternek, az országgyülés alkalmával folytatott perekre s ruházatára költséget kér.

Méltóságos Ur! Méltóságos Uram Atyám!

Irtam vala ugyan János bátyám uramnak holmi dolgokot, hogy alázatoson Natsádnak referálná, de azután ismét esvén értésemre, hogy Korda az gubernium előtt solicitálna 6000 forintokot és ugyan az jesuitákkal conspirálván 4000 forintokot, hogy az országnál volna, kéván-tam alázatoson Natsádnak insinualni, én ugyan erősen rajta vagyok, hogy ha valamit kaphatnék az archivumba, hogy én is ingerálnék, de minthogy Natsád a dolgokot ex fundamento tudja, méltóztassék ingemet sietve illuminálni, hogy annál is jobban kezdhessünk az dologhoz. Az 4000 forintokról ugyancsak valamit tám kapunk, a mint vettem eszembe, de az 6000 nem tudom, mert még csak most fogtam az kerestetésihez, Korda pedig előttünk semmit sem szól, mibe jár. Az pénz iránt kérem alázatoson Natsádot, mivel az nadrágom is úgy kihullott az lábomból, hogy az sincs, mit viseljek; itt pedig franczia posztó nadrágot nem viselhetek, mert szégyen, s egyebekre is kénék az költés, mind a kit most is írok Natsádnak, az kancellaria ajándékon nem dolgozik. Az egy arany ugyan megvan, de az a Kálnokiana causába levő párra és ezen dologba való levelek kerestetésire sem lesz elég. És most superveniált az barátokkal való causa és az ökrök elfoglalása, disticta *(így!)* causák lévén, tám az prókátoroknak is kénék valami. Az köntösömre való pénz iránt ugyan instálok alázatoson Natsádnak, mert bizony csak két hétig sem subsistálhatok az rongyosság mián. Az Kálnokiána causát ma is sollicitálám, a lén a resolutio, hogy csak az a sok dologtól lehessen. Ezzel alázatoson maradok

Natsád alázatos szolgája engedelmes fia
Apor László.

Szeben, 26-ta Januarii, 1749.

P. S. Irtam úgy sepsi királybíró uramnak, hogy az postán vigyáztasson a Natsádnak szóló levelekre, de Natsád is méltóztassék poroncsolni, mivel újan intervenientia lehet, hogy sietve kell írnom, s periculum lesz in mora.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

250.

K. n. (1749.)

Báró Apor Péter a főkormányszék elnökének, az erdélyi főhadparancsnoknak, a kézdi-vásárhelyiek ellenkezéséről a határszoros bevágatása ügyében.

Excellentissime Domine Comes et Generalis,
Regii Transylvaniae Gubernii Praeses,
Domine Domine Patrone gratiosissime!

Quamvis ad 15 praesentis exaratas gratiosissimas Excellentiae Vestrae litteras utcunque paucos ante dies humillimo cum respectu responderim, quia tamen Excellentia Vestra positive mandat, ut informem de secatura in partibus his fienda, quomodo Moldavi vellent interturbare nostras secaturas; ratione occlusionis ego sufficientes ordinavi homines cum commissariis, et hodie etiam K.-Vásárhelyienses admonui, ut et illi in locis suis sint parati, ut enim solet dici: *qui caute agit, prudenter agit*, et optime consultant, qui rerum futurarum exempla ex praeteritis sumunt. Ego informatus sum ab uno tunc v. judice regio nunc apoplexia tanta, quod ante 34 circiter annos similiter illam secaturam Moldavi interturbaverint, ita ut vix se salvarunt, in proxima vero secatura tempore belli Turcici impedire non poterant, cum miles noster fuerit in Moldavia, actu etiam qualibus minis minati sunt Kézdi-Vásárhelyiensibus, et quid scripserint illis, ut Excellentiae Vestrae referant, cum sint privilegiati et certa loca sint in illorum territorio quae occludenda sunt, ipsis insinuavi. Si ergo pascua talibus minis prohibent, et si opponere volunt, quinimo minantur (ut mihi d. judex oppidi hodie narravit), ut si aliquem ibi invenerint, auribus et naso mutilatum remittent. Prudenter potui considerare, quod eo magis secaturam impedire nitantur, cum loca illa, ubi secaturae debebunt fieri, adhuc longe distet versus Moldaviam a locis pascuationis, verum si hodiernae meae insinuationi oboediverit d. judex oppidi K.-Vásárhely, fusissime tam ex ipsorum litteris, quam minis dignabitur Excellentia Vestra mentem Moldavorum intelligere. In me certo nullus erit defectus, quia ego ad primum mandatum Excellentiae Vestrae statim dispositiones feci. His me gratiosis Excellentiae Vestrae favoribus recommendans maneo

Excellentiae Vestrae humillimus servus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

251.

Bereczk, 1749. jan. 26.

Baka Áron báró Apor Péternek, a bereczki szoros elzárásáról a pestis miatt.

Illustrissime Domine, Domine Baro, Supreme Judex Regie, Domine Domine mihi gratiosissime!

Jelentem Ngodnak nagy alázatossággal, hogy az bereczki passust annyira megzárták, hogy a ki innét bémegyen Molduvába ma, ha hónap vissza akar jőni, hat hétig kell contumaciat ülni. Pestis ugyan Moldovába nincsen, hanem Havasalföldibe mondatik, hogy az éhség miatt cseremakk pogácsával kezdettek élni és a ki négy nap afféle pogácsát eszik, tovább nem él, negyed napján meghal. Másként még ott sincs egész pestis; az havasalföldi passusok is bé vannak aképpen zárva. Molduva ugyancsak propter suspitionem contagionis ex Transalpina omni die communicabilis zárattatott. Bozzai harminczados uramtól most csütörtökön K.-Vásárhelyen hallottam, hogy remélhetni megkönnyebbítésit ezen bézárásnak, a mint értette ő kglme a törcsvári chirurgustól; talám nagyobb a pestis híre magánál, hogy úgy beszéllett és biztatott az a becsületes chirurgus, azt concludálom belőle. Bozzai decimator uram azt is mondá, hogy a Ngod borai is érkezőleg voltak Bozzára, mikor ő kglme onnat eljött. Ngod mlgos úri grátiájába nagy veneratióval magamot recommendálván maradok

Illustrissimae Dominationis Vestrae

humillimus servus
Áron Baka.

Bereczk, die 26. Januarii, 1749.

Külső czím: Illustrissimo domino domino Petro Apor lib. baroni de Altorja. stb.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

meg nem foghatom, nemo enim praesumitur esse malus, nisi jure fiat talis, de mi vétkek vagyon? az első informatiomból kegyelmed eszibe vehető. Az szék részirűl olyan ember nem lehet deputatus, az ki ott lett volna, mikor az embert meglőtték, mert éczaka volt; hiszen az inquisitio méltóságos gubernator uram keziben vagyon. Recte vivendo neminem time.

Ajánlom Isten oltalmában kegyelmedet és maradok

Kegyelmed igaz atyafia, köteles szolgája

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

231.

Közép-Ajta, 1745. jun. 21.

Cserei György báró Apor Péternek, kérdezősködik Maxai Gábor érdekében, a ki kérőül kivánna fellépni, ha Apor Anna kezét megnyerhetné.

Méltóságos Báró úr! nekem nagy jó Uram.

Isten Nagyságodot szerencsésen éltesse szívesen kívánom.

Hogy magam in persona Nagyságodnak nem udvarolhattam Nagyságodat alázatosan követem, tudtam volna ugyan obligatiomot, de minthogy most érkeztem bé, igen fáradott állapottal vadnak az lovaim, időm sem igen lehet az itt való mulatásra, vissza kell sietnem; kívánom azért, hogy ezen udvarló levelem Nagyságodot találja friss jó egességbe.

Insuper kívántam Nagyságodnak alázatoson insinualni, mert egy néhány rendbe inquirált engemet az méltóságos úr Máriaffi Dávid uram testvér öcscse Maxai Gábor uram ilyen dolog végett: lévén ő kegyelminek az házasságra igyekezete, szándékozott az Nagyságod méltóságos úri házába, s kért engemet, hogy Nagyságodnak az ő kegyelme szándékát insinuáljam, hogy ha mérne bátorkodni, noha nem competens az méltóságos kisasszonyhoz, mindazáltal, ha tudná, hogy Nagyságod kissebbséginek nem tartaná, hogy ő kegyelme nem báró, annál is inkább, ha tudná, hogy nem frustralodnék, Nagyságod udvarlására mentől hamarább befordulna. Igy lévén az dolog, én fogadtam ő kegyelminek, hogy Nagyságodnak insinuálom; az cavallér elég jó forma, tisztességes személy, látom Kolosvár megyében már az bátyja után szép respectusa is vagyon. Nagy-

voltam, úgy most, midőn láttam, hogy ha Ngod is ezen dolog végett jól megindulna, nagy reménségünk lehetne az mlgos urfi promotiójához, magam jelentettem alázatosson ő ngának, hogy magát jó lett volna candidáltatni, már pedig az is meg lévén, noha mi légyen az oka, nem tudhatjuk, még a candidatio fel nem küldetett ide a mlgos Regium Guberniumtól, annál inkább vagyon utam, a hol illik ő ngát recommendálni, a minthogy az ide fel valók tudván, hogy én esmérem qualitássit a mlgos urfinak, már is kérdeztenek és én bizony szíves nagy recommendátióval voltam, melyet ezután is cselekszem és valamit ő nga hiv szolgájától várhat, én bennem soha meg nem csalatik. Jó lött volna Ngodnak ő felségihez dirigálván egy memoriálist iratni maga mlgos neve alatt, hosszas hasznos szolgálatját s erre nézve mlgos fiának consolatióját abban említvén, m. Cancellarius uram ő excellentiájának accludálni, ugy mást az mlgos urfi neve alatt ebben feltétetvén, hogy iskoláit elvégezvén ad latus etiam gubernii három esztendőktől fogvást continuus diaetis et aliis publicis juridicis congregationibus sedulo adest, s többet effélét itt pro merito vesznek fel, mindazáltal ha ez elmult is, mindazokot az incl. cancellaria jól tudja, s nem lehet kételkedni, hogy abban is maga kötelességit tenni fogja, én velem pedig egyebekben is méltóztatván Ngod parancsolni, gratiámnak tartom, ha miben szolgálatjára lehetek Ngodnak. Quaeis me restatis ill. D^{nis} V^{rae} gratiis enixe recommendans, perenno

Illustrissimi Domini Baronis

humillimus servus
Adamus Henter.

Viennae Austriae, 12-a Martii 1749.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

254.

K. n. (1749. jun. 3. előtt.)

Báró Apor Péter a főkormányzónak, szemevilága elvesztéséről, gróf Kálnoki Ferencz jogtalan jószágfoglalásairól, stb.

Excellentissime Domine Comes Gubernator!
Domine mihi gratiosissime!

Apor László fiam által küldött mlgos levelét Exciádnak alázatoson vettem, köszönöm szépen Exciádnak mlgos úri favorát, hogy mégis rólam megemlékezett, de én any-

nyira vagyok, hogy én *elig igirhetek magamnak egy néhány napocskát*, de kivált legnagyobb nyomorúságomra az, hogy az Isten szemem világát teljességgel elvevé, és midőn életemnek 73-dik esztendejében járnék, főtisztcségemnek pedig 5-ta Septembris, ha azt érném 50-dik esztendejében lépném, környülvévén a sok sérvések és nyavalyák, reménlem vala, hogy csendesen menyek koporsómba, de keserves szomorúságra indít a gróf Kálnoki Ferencz uram ok nélkűl való mortificatioja, mert látom, hogy azzal nem elégszik meg, hogy contra omnia jura önmagam aquirált joszágimot elfoglalá, hanem a mellett az Apor József fiam ellen pronuntialt deliberatum mellett Csikban még felesen akar foglalni, amint eszembe veszem, sőt azt mondotta a leányomnak, hogy Háromszékre is lejő, mert a csikival nem contentus, a mint hogy alattomban conscribáltattya is a csiki jószágokot, de itt ő kegyelmének azt meg nem engedem, látom a juridicum remediummal sem akar gondolni, mert [ha Apor József] fiam tanquam inctus a . . . . . bizonyítná hogy . . . . . [1])

Banus Croatiaenak s erdélyi vajdának és több ex officio bárónak tette fel magát in actione, mivel hogy azoknak a homagiumát praetendálja, hiszem ha legitime megnyerte volna is József fiamot, nem lehet vala executiora kimenni, amíg tőlem meg nem osztosztatták volna a fiamot, juxta decreti Tripart, partis 2-dae, tit. 60., de ámbár perelje Apor József fiamot mint actor és Apor József fiam is defendálná magát mint inctus, csak az én jószágomnak hagyna békít, mivel Apor József fiamnak vagyon különös jószága.

Most is azt cselekedte, hogy ami kicsin jószágot meghagyott volt az executiotól, most azt is pura potentia mediante a kezemből elfogta, és egyebet már semmit nem hagyott Somlyón, hanem az egyetlen egy udvarházamot, de azt is ezen az uton könnyen elfoglalhatja.

Mikor meghallotta pedig, hogy Apor László fiam kiment panaszra a mlgos r. guberniumra, 11-ma Mai engem mingyárt citáltatott, hogy miért admoneáltattam a mlgos r. gubernium eleiben, annak utánna minden törvénynapon emberemet kellett oda fel tartanom titkon, de soha meg nem perlett, úgy hogy már a vexálása miatt elköltöttem 300 forintokot; jovallották ugyan némelyek, s

[1]) Vagy négy sor a lap alján egérrágás következtében hiányzik.

elsőbben nékem is volt szándékom, hogy juxta Approbatae Constitutionis partis 3-iae, tit. 42. art. 2-dum, hogy ő felséginek tegyek panaszt, de én az mlgs r. gubernium authoritássát előttem hordozván, akartam legelsőbben is a mlgos r. guberniumot alázatoson requirálni, kérem is alázatoson . . . . . tni a mlgs r. gubernium . . . . . spoliatus . . . . . kételenít . . . . . [1])

Hallók, hogy cselekszik gróf Kálnoki Ferencz uram Csikban és ő felsége előtt annak utánna az egész csiki dolgot detegalom, bízom mindazonáltal Exciád mlgos gratiájában hogy nem kételeníttetem azon extremitasra fokadni, én is exciád mlgos favorát meghálálni ügyekezem.

Követem Epedig xciadot alázatoson, hogy ilyen hosszason írtam, de mivelhogy Exciádban vagyon legnagyobb bizodalmam, azért bátorkodtam Exciadot ilyen hosszason terhelnem. His me in favorem Excellentiae Vestrae recommendans maneo

Excellentiae Vestrae

servus humillimus

B. Petrus Apor.

P. s. Adjungálom alázatoson Exciádnak, mivel minden fiduciámot Exciádban bátorkodtam helyheztetni, midőn az én levelemet elvégeztem volna, minemű uj törvénytelen dolgot vitt véghez gróf Kálnoki Ferencz uram rajtam, az én includált tisztartóm leveléből méltóztassék Exciád megtekénteni; csak azon kérem, hogy tisztartóm levelét más ne lássa, másképpen Csikban nem lehet maradása; effelett méltóztassék Exciád a mlgos r. guberniumot e szerént informálni, másképpen ezen új casusért processust nem indíthatok, míg nem inquiraltatok, és nem admonealtatom; írtam ugyan b. Henter Dávid úrnak inquisitor diákok iránt.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában).

[1]) A lap alján vagy 4 sor egérrágás következtében hiányzik.

255.

Hidvég, 1749. jun. 10.

Nemes Mátyás báró Apor Pétert Nemes Domokos temetésére meghívja Hidvégre.

Méltóságos L. Báró úr, nékem nagy jó Uram!

Mint az árnyék elmúlik, a zöldellő fü megszárad, a virág pedig lehull: úgy az ember e világból kimúlik. Nyilvánságosítja ezt az én testvér bátyám hidvégi néhai Nemes Domokos úr, ki midőn életének hetvenkettődik esztendeje óráit sokféle változásokkal számlálgatá, azt bé nem töltheté, mert e jelen való esztendőben pünkösd havának 5-ik napján délyesti három órakor élete fonala a felséges úr Istennek bölcs tetszéséből elszakada; meghidegedett teteme pedig a földet, mint édes anyját, óhajtja. En is azért hármas isteni szolgálat után, a föld színéről, jóllehet elfelejthetetlen szomorúságunkra, szemünk elől, familiánk hidvégi szokott setét temető boltjába e jelen való Szent Iván havának 29. napján bezárni rendeltem. Mely utolsó alkalmatossága a szegény boldogul végképpen elaludtnak hogy tisztességesebben menjen végbe, kérem mlgos báró uramot, a megírt napon reggeli 9 órakor hidvégi pusztás házamnál megjelenni méltóztassék. Ebbéli fáradozását mlgos báró uramnak örvendetes állapotban kivánom visszászolgálni. Maradtam

A mlgos L. Báró úrnak

alázatos szolgája
Nemes Mátyás.

Hidvég, 10. Junii, 1749.

A lap alján: M. L. B. Apor Péter úrnak.

Külső czím: Méltóságos L. Báró altorjai Apor Péter úrnak, nemes Háromszéknek mlgos főkirálybírájának, nékem nagy jó uramnak szomorúan. Altorja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

256.

K. n. (1749. jul.[1])

Báró Apor Péter Kozma József kanczelláriai referendáriusnak, a háromszéki adófizetők sulyos terheiről, a prédikátorok adómentességéről, saját pereiről stb.

Illustrissime Domine, Domine mihi colendissime!

Az mlgos úr Bétsből küldött levelét de dato 14.-tae Junii anni praesentis vettem 10.-a Julii teljes örömmel és kiváltképpen való tisztelettel, köszönöm is nagy kötelességgel, hogy mellettem öreg szolgája mellett nem sajnálta hasznoson fáradozni, ő felségétől decretumot obtineálván, mely is kezemhez jöve az t. páter Szentléleki uram levelével, ki is magam az [két] aranynyal edgyütt az páter ő kglmének keziben adtam cum gratiarum actione és mind levelit az úr parancsolattya szerint, mind az quietantiának copiáját includáltam. Kérem parantsoljon az úr én véllem és gyermekimmel, igyekezzük jóakarattyát meghálálni. Most legközelebbről az őszi anticipata alkalmatossággal assumptioját és decisioját sollicitálni el nem mulatom, mivel ezen causa nem kíván personalis comparitiot és ha az mlgs r. gubernium contentaltatik a Kálnoki Ferencz uram betegségivel való excusatioval, az én causam in aeternum et ultra silealni fog és magam tulajdonomot mind én mind gyermekeim kénteleníttetnek [távol] nézni.

A natiok delegatussi felérkezéséről való tudósítását is vészem az úrtól nagy köszönettel, kérem továbbra a dolognak mivoltáról tudósítani régi szolgáját ne sajnálja; bár csak olyankor és azokkal verhessem sok búmot, busulásomot. Minémű confusio volt ns. Háromszéken de modo contribuendi, penetrált a mlgos regium gubernium eleibe, szintén úgy a mint a dolog volt quasi in speculo és tandem maga a mlgos. r. gubernium terminálta commissionaliter való parantsolattyával a nemességnek in statu quo hagyásával, de továbbá közel sem annyi volt az exemptusok vagy immunisok száma, mint leábrázoltatott volt, hanem mint circiter ad calculos 70; de most ezek is adó alá conscribáltattak. Az adózó rend azon igyekeznék, ha én és más minnyájon contri[buál]nánk, melyet tudom ő felsége kegyessége soha [meg nem] enged. Legnagyobbára ezen confusiot okozták a [Három]széken bíró praedicátorok és

[1]) Megvan Kozma József 1749. jun. 14. levele.

azoknak posteritása, azoknak olyan privilegiumok vagyon, hogy a ki . . . . .[1]) ha csak egy esztendeig is egy faluba praedicator lehet, a posteritassi pro nobilibus tartatnak felettébb való nagy immunitassal, sőt még házokban és mellettek lévő vejeket, fiakot, zselléreket méltatlanúl immunitálni akarják, minnyájunknak nagy praejudiciumunkra. Mert az adó oly sulyos ex superiorum inpositione, hogy egy calculusra több esett husz forintnál, mely miá némely szegény embernek adaja exurgal ad r. f. 120 is, mely keserves az adózó népnek.

Remíllem vala, hogy ő felsége alázatos memorialisomra parantsol causamnak indilata assumptioja és decisioja iránt, de ezen kegyelmességet is homagialis devotioval venerálom, és ha nem succedal, újolag recurrálok kegyelmességéhez, s ha úgy kivántatik, noha költcséges, de edgyik gyermekemet is ad deplorandum felküldöm. Más egyébb bajom is érkezett, mivel ennek előtte való szűk és más változó esztendőkben ajándékoztam én többet egyszer is másszor is három ezer forintnál, melyet ns. Háromszék recognoscálván maga protocollumába inserált, én is megszükülvén e perceptoratu levaltam volt egy néhány száz forintokot, melyet intuitu recognitionis ns. Háromszék elengedett és ajándékozott, mely negyedit sem teszi az én tőllem vett beneficiumnak; ez iránt írt ns. Háromszék mind a m. r. gubernium az exactoratusnak, mi lesz belőlle, nem tudom, ez iránt is, ha nem succedal, ő felségéhez recordatiot tenni el nem mulatom.

Apor László fiam dolgát újonnan és singulariter recommendálom az úrnak, kérvén teljes bizodalommal, assistálni előbbeni kérésem szerint ne sajnálja. Valahánszor az úrnak írok, mindenkor utolsó levelemnek lenni gondolom, mindazáltal midőn az úr méltóztatik írni, senkivel nem olvastatom, csak az fiaimmal, kiknél minden titkom megmarad.

A levél tetején: Prédikátorokról.

(Eredeti fogalmazvány, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

---

[1]) A zárjelbe foglalt és kipontozott szavak leszakadva.

257.

Szeben, 1749. okt. 10.

Az erdélyi egészségügyi bizottság báró Apor Péternek, a Moldovából beosont czigányok nyomozását és kiüzését rendelvén.

Illustrissime Domine Liber Baro! Domine colendissime!

Relatum est nobis nuperis diebus multos Zing(aros Vala)chicos per semitas Osdolenses, ob incuriam vigilum fors in hanc provinciam et nominanter Toriam versus se contulisse. Cum adhuc bene notum sit, in fine anni 1741-mi per hujusmodi vagabundam gentem ambas inclytas sedes Kézdi et Orbai lue pestilentiali graviter infectam fuisse et provincia haec ab iis non alium fructum, quam furta, aliaque incommoda sperare possit, praetereaque provincia haec hujusmodi hominibus abundet: eapropter illustrissima Dominatio Vestra humanissime requiritur ad impediendas multas incommoditates et infortunia praementionatos Zingaros ex inclytis sedibus, aut ubicunque se detineant et reperiantur, quantocius e provincia expelli et semitas melius et exactius custodiri facere et curare. Quibus solita cum veneratione perseveramus

Illustrissimae Dominationis Vestrae

paratissimi praeses et consiliarii

Commissionis Sanitatis Transylvanicae.

Cibinii, 10-ma Octobris 1749.

Külső czím: Illustrissimo Domino Libero Baroni Petro Apor. inclytarum trium sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai supremo judici regio, Domino colendissimo. Ex offo. Altorjae.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

258.

Altorja, 1749. okt. 10.

Báró Apor Péter levele valamelyik fiának peres ügyeiről, betegeskedéséről s fia hozzá menetéléről.

Édes fiam!

Két rendbeli leveledet atyai szeretettel vettem, nem szükség egyébrűl írnom, hanem az mint írod, hogy bejösz. Én noha annyira vagyok, hogy csak Isten tudja az én bete-

ges nyomorú öreg állapotomat, mindazonáltal ha odaki maradnál, akarnám, de ha ugyancsak bejősz, hogy engemet is láss egyszer ebben az világban, azt sem bánom. Én édes fiam az kis hintót utánad küldeném valami módon, de az annyira elromlott, hogy Ilyefalváig sem mehetnének rajta, a mi nagyobb pedig, az hat hintóbeli lovaimon az sóra küldüttem vala; irtóztató havazó és esső tanálván az úton, annyira elromlottak, hogy némelyiket az farkuknál húzva emelgetik. Hanem édes fiam az mely két aranyat az prokátorok számára küldöttem kezedbe, azzal fogadj szekerest Ilyefalváig; Ilyefalvárúl úgy tudom, hogy Biális Ferencz uram felküld Torjára. Azomban az táblán bizony nagy kárt vallattunk volna, ha folyt volna, hanem édes fiam menj végire jól, mikor áll be, és esztendűt által hányszor inchoálodik, és mikor, had küldhessünk jó idein koránt embert ki, ebben fogyatkozás ne legyen. Szomorúan értem pedig, hogy Mantuvai Jankó ellopta egy lovadat, hanem ha Ohábára jösz, az ménlovon kivűl az mely gyermeklovat szereted, fogasd ki számodra. Az tövisi dologrúl, ha bejösz s Dombi uram is bejő, többet beszélhetünk, mert én jó szivvel leteszem azt az ezer kétszáz forintot. Maradok

Édes fiam

édes atyád
Apor Péter.

Altorja, 10-ma die Octobris 1749.

P. S. Szinte mikor leveledet végzem vala, Dombi uram megérkezvén, a thesauriariatus levelit is meghozzá, de az mint magad írod, sokkal többet kíván, azért iffjú Dombi János urammal beszélj és mond meg, hogy mindenfelé kéretek, az hol kölcsön kaphatnék, de a gyülésre, ha elébb nem is, bizonyoson kiküldöm, ha addig élek. Azomban azt is most értem, hogy Korda uram Apor Lázár öcsémmel együtt admoneáltatni akar, hogy kárt vallott volna és az egész testamentumbeli része ki nem ment volna, de ettűl nem sokat félek, csak vigyázók legyünk, mert a szegény asszony átvett, az hul szeretett, másik az, hogy a divisio kezembe vagyon és abból meglátszik, hogy az hol Korda kárt vallott, mi is mindenütt vallottunk, de nagyjában, hogy a havasalföldi vajda előtt deliberative három ezer forintot kárt vallottam. Ezen levelemet jól megtartsad, hogy ha meghalnék is, tudjátok magatokot menteni.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

259.

Futásfalva, 1749. okt. 23.

Dombi János báró Apor Péternek, moldovai czigányok nyomozásáról.

Méltóságos L. B. úr, igen jó Uram, Patrónusom!

Ngod levelét az Sanitatis Commissio levelével együtt alázatoson vettem, hallottam magam is, hogy Molduvából czigányok jöttenek; mindjárt parancsolok iránta, hogy akarhol tanáltassanak az nemes székben, Bereczknél hajtassanak vissza. Az levelet vissza küldöttem. Továbbra magamat ajánlom Ngod grátiájába és maradok

Ngod

alázatos szolgája
Dombi János.

Futásfalva, 23. Octobris 1749.

Külső czím: Méltóságos úrnak L. B. Altorjai Apor Péter úrnak, nemes Háromszék mlgos főkirálybirájának stb.

(Eredetije báró Apor-család altorjai levéltárában.)

260.

Bozza, 1749. decz. 2.

Zalathnai György báró Apor Péternek a pestisről Havasalföldén.

Illustrissime Domine Baro!
Domine mihi Patrone gratiosissime!

Szintén most érkezének vissza az brassai főharminczados uram pestis dolgában küldettetett expressusi Havasalföldiből, a kik referálák, hogy Foxenban, Gallatzan, Braillán, Sztelnikán, Bukaresten, Vadu-Péren, Valle-Lárgában, Rebniken, Száráton, mindenütt pestis volna, de ha annyira elterjedt, félek, hogy ide is béhozzák. A borokkal még az Havasan túl fognak lenni, mivel itt irtaztató fergeteg volt egy néhány nap alatt. Hisce me gratioso patrocinio illustrissimae Dominationis Vestrae demississime recommendans persevero.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

humillimus servus.
Gerorgius Zalathnai.

Bozzae, die 2 Decembris 1749.

(Eredeti báró Apor-család altorjai levéltárában.)

261.

Alsó-Torja, 1750. május 22.

Egyezséglevél a gróf Kálnoki család és a báró Apor család között, ez utóbbinak tartozó 1556 frtnyi adósság megfizetése felől.

Mi alább subscribált személyek praesentibus recognoscálljuk, hogy ez jelen való 1750. esztendőbe pünkösd havának 22-ik napján, az midőn is volnánk nemes Kézdi-székben Alsó-Torján méltóságos l. báró Altorjai Apor Péter úrnak ő ngának méltóságos udvarában, mi előttünk megjelenvén egy részről sepsiszéki kőröspataki méltóságos gróf Kálnoki András uram ő excellentiája, együtt méltóságos gróf Kálnoki Sámuel uram ő ngával magok és a nevezett méltóságos gróf Kálnoki familiában lévő több mélt. atyafiainak képekbe és nevek alatt, más részről pediglen mélt. báró úrfiak, mélt. l. báró Apor József, János és László úrfiak ő ngok, együtt mélt. testvératyafiával, mélt. kapitány Simoni Györgyné, mélt. l. báró Apor Anna asszony ő ngával is együtt, a két megnevezett mélt. familia egymás között tettek ilyetén atyafiságos compositiót, a mint alább következik, úgy mint: Mivel hogy a tit. mélt. Kálnoki familiának mélt. praedecessorja néhai mélt. gróf Kálnoki Ádám úr ő nga bizonyos szükségére nézve in anno iam pridem praeterito 1713 levalt volt erga legale interesre a tit. mélt. báró Apor úrfiak és a tit. mélt. kapitány Simoni Györgyné asszony ő ngok mélt. néhai anyjok asszonytól néhai mélt. Kálnoki Borbára asszonytól ő ngától 1556, idest ezerötszáz ötvenhat magyar frtokat és ez jelen való esztendeig a megírt summa pénzt interessével együtt a mélt. gróf Kálnoki familiától a tit. mélt. Apor familia hosszas törvénykezése és költése után is nem assequalhatván, most már a két nevezett mélt. familia a megírt adósság felett egymás között subsequentibus conditionibus finalis determinumot és compositiot tett:

1mo. Hogy félesztendőre a mélt. Kálnoki familia a fenn megírt summa pénzt, úgy mint 1556 magyar frtokat 56 frtoknak héjjával absque omni ulteriori peregrinatione litisque motione a mélt. Apor familiának deponálja, az 56 frtokat a megírt capitalis summából úgy az megírt 1556 frtoknak ab anno praemisso levationis ez ideig legaliter curralható interessét az ezen adósság kikeresésére lött törvénykezése mellett tött költségeit a mélt. Apor familia a mélt. Kálnoki familiának elengedi és condonálja.

2do. A noszolyi jószágból elvitt mobile bonumoknak tit. Muszpurgné asszonyomtól levő és leendő kikeresésibe a mélt. Kálnoki familia a mélt. Apor familiának tartozzék egész assistentiával lenni, úgy mindazonáltal, hogy ha a mélt. Apor familia azon bonumoknak kikeresésében nem secundálhatna, a tit. mélt. Kálnoki familia a mélt. Apor familiának ne tartozzék bonificatiót tenni.

3tio. A megnevezett két mélt. familia között eddig akármi szín alatt fenntartott törvénykezések, controversiák, disceptatiók in perpetuum tolláltassanak ő excellenciájok és ő ngok között.

4to. A noszolyi jószágban levő jussát a mélt. Kálnoki familia a mélt. Apor familiának in perpetuum transponálja.

5to. A megírt 1556 frtokról adott obligátoriája a néhai tit. mélt gróf Kálnoki Ádám úr ő ngnak, kezébe akadván az több levelek között, a mélt. Apor familia tartozzék az mélt. Kálnoki familiának általadni. Ha által nem adná, így is azon obligatoria cassaltassék és annihiláltassék, hogy az mélt. Apor familia is a pénznek letétele után annak soha hasznát ne vehesse s ne vegye. Mely megnevezett öt conditiókból álló punctumoknak illaese et inviolabiliter való megtartására mind a tit. mélt. Kálnoki familia, mind pedig a mélt. Apor familia nékünk való kezeknek béadásával magokat béköték és kötelezék in perpetuum etiam ad posteritates tali conditione: hogy ha valamelyik punctum ellen valamelyik mélt. familia impingálna és valamibe ezen compositiot violalni tentálná, vagy tentálni akarná, tehát a violans félen a megálló mélt. fél avagy rész decretalis calumniát desummálhasson s desummáltathasson, ezen levelünk ereje mellett, s még is ezen compositio in omnibus praespecificatis punctis in aeternum in vigore megmaradjon, és tam per illustrissimos d. d. componentes, quam vero per suos illustrissimos posteritates observáltassék, s observáltassék az megírt conditiók alatt.

A tit. két ágon lévő mélt. familia között véghez ment atyafiságos compositióról pro futura partium cautela adjuk mi is ez compositionális levelünköt, fide nostra mediante szokott pecsétünkkel és tulajdon kezünk irásával is megerősítvén. Datum anno, die locoque supranotatis.

Correcta per nos

Imecs László kézdisz.-léleki nemes személy
mp.
(P. H.)

Nagy György sepsiszéki szotyori nemes személy
mp.
(P. H.)

Hátirat: Ezen contractusban lévő első punctum szerént hogy méltóságos gróf Kálnoki Antal úr ő exciája azon mlgos familia részéről abban említett ezerötszáz ötven magyar frtokot rész szerint előttünk producált l. báró Apor János, László és Anna ő ngok reversalisok szerént, rész szerént pedig l. báró Apor József úrnak maga részire obveniált obtingensének Wellington zászlótartó uram által előttünk lett excontentatiója szerént m. b. altorjai Apor familiát teljességgel kifizette. Ugy quoad punctum 5. mlgs Apor familia részéről néhai m. gróf Kálnoki Adám úr ő ngnak obligatoriálisa és azon adósságról való transmissió említett m. gr. Kálnoki Antal úr ő excjának általadattatott, fide nostra mediante attestálunk.

Signatum K.-Sz.-Lélek, die 5. Aprilis 1753.

Kozma Antal senior, nemes személy, kézdi-sz.-lelki mpr. (P. H.)

Albert Mihály, k.-sz.-léleki actuális m. mester nobilis mpr.

(P. H.) (P. H.)

Kivül: A. 1750 22a Maji az mélt. Kálnoki familia és mélt. Apor familia között az 1556. adósság felett atyafiságoson véghez ment compositióról írott compositionalis.

(Eredetije Apor István báró levéltárában Abosfalván.)

262.

Altorja, 1750. szept. 5.

Báró Apor Péter a főkormányzónak, kérvén támogatását az udvartól kért kárpótlása ügyében.

Méltóságos Gróf, erdélyi Gubernátor uram,

Kegyes jó Uram!

Excellentiád minapi levelemre tött válaszát alázatos kötelességgel vettem, melyben igíri Excellentiád azt a jó akaratját, hogy ha kiküldöm az én liquidatioim iránt jött ő felsége kegyelmes decretumát, szolgálatját Excellentiád nem denegalja, méltó igazságomot látván; im azért mind az ő felsége kegyelmes decretumát, mint pedig ns. 3 szék az én sok jótéteményim iránt a mlgs r. guberniumnak beadott recognitioját és azon ns. 3. szék recognitiojára emanalt mlgs.

r. gubernium comissioját in copiis alázatoson elküldöttem, a melyben is írja a mlgs r. gubernium, hogy cum consolatione lészen válaszom, ugy egyéb litterale documentumimot is, a melyekből kitetszik világoson az én sok rendbeli nemes 3 szék iránt tött jó tétemenyim; nem különben ő felsége előtt is bátorkodtam alázatos memorialisom által méltó igazságomot detegalnom s könyörülő szívére vévén ő felsége, méltóztatott kigyelmes decretumát küldeni pro informatione a mlgs r. guberniumnak, hogy informáltassék ő felsége az én liquidatioim iránt; a mint hogy, a mely litterale instrumentumimot ki küldöttem, világoson kitetszik, hogy nékem ajándékon semmit nem adott ns. 3 szék, hanem én adtam ns 3 széknek egy nehány száz forint árát ajándékon, *miolta pedig fizetés rendeltetett a fötiszteknek, csak egy grajczárt sem igyekeztem venni ns. 3 széktöl.* Kérem azért alázatoson Excellentiádot, méltóztassék Excellentiád kegyes füleire venni s hadd légyen oly formán az ő felsége eleiben menendő informatio, hogy hadd lehessen cum consolatione válaszom, mely irántam ily öreg állapotra jutott szolgája iránt való tejendő jó akaratjáért az Isten is megáldja Extiádot, továbbra Isten oltalmában ajánlván Extiádot maradok

Excellentiádnak

alázatos szolgája.

Altorja, 5-ta Septembris 1750.

(Egykorú másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

263.

Medgyes, 1750. nov. 13.

Gróf Bethlen Sámuel báró Apor Péternek.

Illustrissimme Domine Baro, Domine mihi colende!

Az úr pajtás uram két rendbéli levelét illendő respektussal vettem. A mi az úr pajtás uram causáját illeti, az héten elő nem vétetem, a jövő hétről nem felelek, mert reménlem, kevés causansok lesznek; azért jovallom az úrnak, pajtás uramnak bésietni, énnékem egyebekben is parancsolván az úr pajtás uram, tartom szoros obligátiómnak a miben szolgálhatok, szolgálni. Ocsém uram Hallér Pál uram köszönteti az urat pajtás uramot, jó egészséget kivánván, iratja: siessen be, a fuvót s a kalapácsot el ne hagyja.

Kovács Boldizsár peniglen azt iratja: Dusza dusz odate si bune. His permanens

Illustrissimi Dni Baronis servus obligatus

C. Samuel de Bethlen mp.

Mediae, die 13-a Novembris 1750.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

264.

K. n. (1750. nov.)

Báró Apor Péter az erdélyi udvari kanczellárnak, megczáfolni igyekszik az öregsége miatt szolgálatraképtelenségéről terjesztett híreket.

Excellentissime ac illustrissime Dne Comes,
Domine mihi colendissime!

Hogy Isten e szintén immineálandó édes Üdvezítőnk szent születése napjára virraszsza fel Excellentiádot egész úri házával együtt és engedjen sokokot érni s celebralni számos esztendőknek recursusában, lelki testi boldog állapotban, maga mlgos személyje és mlgos háza örömére és az új esztendőre is kívánom Isten tegye által Excellentiádot és annak minden némű succursusait Excellentiád szives contentumára áldja s szentelje meg, engedjen sokakot érni, dicső felséges Asszonyunk és szegény hazánk hasznos szolgálatjára, szivesen kivánom.

Azomban némely helyekről úgy vagyok informálva, hogy úgy informáltatott volna ellenem a felséges udvar, hogy annyira debilitálódtam volna, hogy nem volnék már capax magam hivataljának eleget tenni és mellém adjunctust vagy pedig controlort rendelnének. Azt nem tagadom, hogy a látásomban meg nem fogyatkoztam volna, de a mi az elmém állapotját illeti, Istené a dicsőség, olyan helyén vagyon, hogy még 25 esztendős koromban sem voltam jobb eszemben; mely szerint, ha ugyancsak a sok ellenem való informátio annyira elnyomott volna, hogy effectumba akarna menni az én dolgom, mutatódjék meg, micsoda articularis dologban vétettem, a mely oka volna az én debilitásomnak, mert ha meg nem mutatódhatik, nem lehet engemet addig condemnálni, mivel mindaddig diluálom a sok ellenem való *temondát*, valamíg ellenem articularis patratum nem compareálna, mivel még eddigelé az ő Felsége szolgálatjában nem félek, hogy miattam az ő Felsége szolgálatja végbe nem ment volna, vagy pedig morát szenvedett volna. Ugyanis

sok rendbéli Háromszékkel tött jó cselekedeteimért azt érdemlettem-e, mivel szorgalmatos vigyázásom által az tatár rablásától megoltalmaztam, éhségnek idein magam gabonámmal kitartottam, magam kész pénzemmel nemes 3 széket sokat segítettem. Ennyi sok jótéteményeimért azt nem érdemlém. Kérem bizodalmason Excellentiádot, ha effectuálódni fogna ellenem is ez a dolog, legyen szabad énnekem alázatos opinionialisom által ő Felségit megtanálnom. Mely Excellentiád grátiáját ha meg nem szolgálhatom, az Isten áldja meg Excellentiádat érette.

(Fogalmazvány egy 1750. nov. 5-én kelt levél hátlapján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

265.

Brassó, 1750. decz. 11.

A brassai postamester-báró Apor Péternek, Bécsbe a kanczelliára küldött levelei portója felől.

Méltóságos s nagyságos Úr, érdemem felett való kegyes Uram.

Nagyságod Bartos András nevű becsületes szolgájától az postára küldött s mlgs gróf Gyulaffy úr ő excellentiájának Bécsben szóló levelit ugyanis, Kozma úrnak intituláltatott levelével együtt kezemhez vöttem; minthogy pedig megemlített mlgs gróf s kancellarius úr ő exlja Bécsben postapénzt nem fizet, illik az ő Felsége kegyelmes poroncsolatja szerint, valaki ő excellentiájának in tempore traditionis ad postam az levél portoriumát fizesse; úgy ezen levélnek az árát nálam felírom, különben is, ha Ngdnak tetszik, nem vagyok difficilis, mivelhogy mindenkoron az szolgáknak a pénz nem adhattatik fel, esztendeig is jó szívvel elvárom, az holott annak utánna egyszersmind extractusom mellett Ngd megfizethet, ha mindenkoron az pénzt a levelekért nem kévánja elküldeni, tartanám szerencsémnek, ha Ngodnak legkisebbekben csekély szolgálatommal capax volnék szolgálni, a mint is alkalmatosságot expetalom, melyben contestalhatok, hogy alázatos szolgálatomnak ajánlása után vagyok és leszek

Ngod alázatos szolgája:

Pataki Dóczi Ferencz m. p.
postamester.

Brassó, die 11. Decembris 1750.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

266.

K. n. (1740—50.)

Br. Apor Péter feljegyzései a Károlyi István egykori birtokaiból őket illető részbirtokokról.

Ujolag ezekre a levelekre akadtam.

Káptalanból transumált levél, hogy az peselneki portio possessionakat kereste Károlyi István feleségestől Kelemen Vernicával per compositionem jure perennali Nagy Mihályi Margittól, melyet az atyafiak képiben Kun Gothard adott volt által Nagymihályi Margitnak, Szerecsen Istvánnénak, kinek plenipotentiariussa volt mind az atyafiaival együtt Nagymegyeri Keresztesi Pál. Költ az captalanból az levél 1630, alkudt volt penig meg Károlyi Istvány in anno 1627-ben, százhuszonöt forintot superaddalván Károlyi István és igy az peselneki portio, az kit bir az actor, az is Károlyi jus; s igy az peselneki jobbágyokot is az sz.-léleki kastélyhoz urbarizálták volt, mikor Károlyi Sófiai felesége volt Tarnóczi Sebestyénnek.

Item egy authentica relatoria, az melyben világoson megvagyon, hogy minekelőtte az én nagyapámmal conveniált volna Károlyi Sófia és Tarnóczi Sára, annak előtte Tarnóczi Sárának, Haller Péternének nem volt Felső-Volálban több jobbágyi, hanem Benkő Miklós, Tót Márton; és azon contractus előtt, melyet az nagyapámmal praetendál, hogy ineált volt Károlyi Sófia és Tarnóczi Sára, már az nagyapám birta felső-voláli Incze Istvánt, Illyés Gergelyt, Pados Mihályt, mert ugyanis az certificatoria szerént az contractus volt 1642. 15 aug., ezen relatoria penig vagyon in anno 1642. 4 feb.: és igy ebből kijő, hogy az mi Tarnóczi jus lehetett, mikor Károlyi Sófia Tarnóczi Sebestyénné ad secunda vota ment Kürti Vitéz Lászlóhoz és az leánya férjhez ment Haller Péterhez, az Tarnóczi just kiadta az leányának, az Károlyi just magának tartotta. Ugyanis ha arra reá szoríthatjuk, hogy ante emanationem contractus anni 1642. diem 15 augusti bizonyítsa meg, hogy quo jure birta az nagyapám azon jobbágyokot: kéttelenittetik eléadni in anno 1630 vagy 32 esztendőbeli contractust, az melyet szemeimmel láttam, az mely contractusban adja el az nagyapámnak pure Károlyi Sófia, mely facta mentione Tarnóczi Sára az Benkő Miklós posteritását ma is az Kisfaludi familia birja, a Tót familiát az Barabás Péter maradvája.

2-do. Ma is per successionem bír Felső-Volálban az Károlyi familia.

3-io. Ha kévántatik, az mint producalta vala relatoriáját, hogy tudják, hogy Tarnóczi jus, ellenkező relatóriám van, az kit akkor nem vettem volt eszemben, magam inquiráltattam, ellenkező avval, mert 80 esztendős emberek sem tudják, ki micsoda just bir Volálban, ha kévántatik.

Es igy talám cum refusione expensarum et fatigii kell az absolutiót praetendalni, ad minus flor. 300.

N. B. Az Károlyi István részit ma is birja az Kálnoki familia, Károlyi István Károlyi Sófia egy testvérek lévén: hol van hát az Károlyi Sófia része, ha ez nem Károlyi rész. Ante contractum anni 1642. az mint az productumából kitetszik és ha producáltatik az első contractus, pure adja el Károlyi Sófia; ugyanazon contractus előtt pure bír Haller Péterné Tarnóczi Sára Volálban, tehát secum fert, hogy az Károlyi jus és az Tarnóczi jus külön volt. Mikor csak maga adta el Károlyi Sófia, már az Tarnóczi Sára része külön volt. N. Az Kisfaludi contractusát onnét a honnét.

(Apor Péternek saját kezével írt feljegyzése, a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

267.

Bécs, 1751. jan. 8.

Gróf Gyulaffy László erdélyi kanczellár báró Apor Péternek, főtisztségében gyengesége miatt tervezett helyettesítése ügyében.

Méltóságos Báró Főkirálybíró!

Ajánlom kész szolgálatomat.

Vettem vala ezelőtt nem sokkal báró főkirálybíró uram levelit becsülettel, és az közelebb eltölt szent innepekhez, s beállott uj esztendőhöz tött szerencséltetésit kedvesem veszem; kívánván báró uramnak is már ezen folyó esztendőt jó egességben tölteni, és sokakot minden áldásival szent Istennek megérni.

Volt híre jó ideje már, hogy báró főkirálybíró uram igen debilitálódott volna, jóllehet nékem senki is addig nem írta, valamíg nem régiben mlgos gubernium tudósításából s ő Felséginek küldött leveliből láthattam, melyet az kancellária vévén, el nem mulathatta, hogy ne repraesentáljon,

annyival is inkább, hogy az mlgos gubernium informátiójának hitelesnek kell lenni, és már rescriptum is expediáltatott, hogy pro coadministratore subjectumok proponáltassanak, minekelőtte levelit vehettem volna báró uramnak; mindazonáltal hogy ha magát oly állapotban érzi, hogy hivataljának megfelelhet, a mint írja, tehát mentől hamarébb felséges asszonyunkhoz instantiáját küldje az kancelláriára, feltévén maga motivumait, és én repraesentálni el nem mulatom, különben is az felséges udvarnak nem szándéka az, hogy valakit ok nélkül disgustáljon.

Továbbra maradok

Mlgos báró főkirálybíró

kész szolgája

G. Gyulafi László m. p.

Bécs, 8va Januarii 1751.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

268.

Bikfalva, 1751. jan. 29.

Simonyi György kapitány apósának báró Apor Péternek, kikel az ellene inditott vádaskodás és fenyegetőzés ellen.

Méltóságos L. Báró s Főtiszt Ur!

Nékem nagy jó méltóságos Uram, Patronussom!

De dato 17. Januarii nagyságod úri levelét nagy respectussal vettem, melynek is continentiáját értvén, nagyon csudálkozom, hogy oly okos ember lévén Nagyságod s olyas hazugságoknak helyt adott, hogy még brachiummal Nagyságod engemet fenyeget? Kérem Nagyságodat nagy alázatossággal, oly kemény animadversióval ne méltóztassék fenyegetődzeni. Mi illeti pedig azt, hogy én az jószágokon élődnék, úgy tudom, hogy az én feleségem is olyan gyermeke, mint az többi, Nagyságodnak s azon jószágokban olyan jussa vagyon, mint az többinek, hogy pedig Nagyságod azt írja, hogy az jószágbúl, miket vittem, nem fog manutenealni, arrúl annak idejében in locis debitis meg fogok felelni; látom, hogy Nagyságod azoknak nem controvertalja, kiknek semmi jussok nincsen s nem is vérek, föl s alá flangéroznak az jószágokon s brachiummal nem fenyegeti, én és az feleségem távul nézzük az magunkét s kérem az okáért tovább is Nagyságodat, oly sinistra infor-

matiokra brachiummal ne méltóztassék fenyegetődzni, mivel eddig is, assecuralom Nagyságodat, hogy méltóságos s úri respectusáért az olyantín sinistra informatoroknak kivántam tűrni nagy flegmával is. Különben vitio nekem ne méltóztassék vertalni, ha én is in locis debitis teljes remonstratiót tészek, nagy istantiak is, bizonyos vagyok benne, igazságomban manutenealni fognak; azalatt is pedig én nagy veneratioval vagyok s leszek is

Méltóságos liber báró, főtiszt úrnak, nékem nagy jó méltóságos uramnak, patronusomnak

mindenkori alázatos, igaz szolgája
Simonÿ György m. p.
kapitány.

Datum Bikfalva, 29. Januarii 1751.

Külső czím: Illustrissimo domino l. baroni, domino Petro Apor de Altorja stb. Altorja.

(Pecsétje czímerében és a paizson szőlőágon egymással szemben ülő két galamb látható.)

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

269.

Bikfalva, 1751. febr. 3.

Simonyi Györgyné báró Apor Anna levele édes atyjához, melyben bátyja, József ellen panaszkodik.

Méltóságos Úr, kedves édes Atyám Uram!

Kévántam levelem által Ngodnak alázatoson udvarlani, mely is, hogy találja kévánt jó egességben, szívesen óhajtom. Nagy keserves szívvel értem Ngod brachiummal való fenyegetőzésit, holott idegenyek között is Ngodnak kénék igazat tenni. Nagyobb bátyám uram nem elégedvén meg rajtam tett árvaságomban való sok mortificatióival, hanem most is oly mocskos admonitiót küldött reám, a melyet lehetetlen tovább nem vinnem. Nam Benkő Anist nem admoneáltatja, se pedig Ngod brachiummal nem fenyegeti, a ki is az elmult héten Szemerján testvér öcscsivel, Székely Julissal volt és a maga tetszése szerént disponált, úgy egyebütt is, a hol nékie tetszik, és én nézem távol szegény anyám kicsiny jószágában való részemet, nékem semmiben hírt nem adnak, a mint teszik, disponálnak, mégis tőlem nem nyughatik. Édes ngos uram, essék meg Ngod szíve nem a hamisságon,

bitis rescripserunt Matti nostrae hunc in modum: qualiter praefatus magnificus liber baro Petrus Apor de dicta Altorja, plurimas easque arduas ob causas praesertim autem ob loci distantiam provectamque aetatem nostri in praesentiam vel aliquum alium locum credibilem pro constituendis procuratoribus personaliter venire nequivisset, ob hoc in anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo die vero vigesima quarta mensis Junii in possessione Altorja in praefata sede Siculicali Kézdi existente habita consequenterque curia nobilitari ejusdem constituentis ibidem extructa et situata, coram ipsis personaliter constituit in omnibus suis causis et earum articulis tam per ipsum contra alios, quam per alios quosvis contra ipsum in quibuslibet terminis et sedriis coram quovis judice et justitiario haereditariae nostri Tranniae principatus partiumque regni Hungariae eidem reincorporatarum ecclesiastico videlicet et saeculari, ratione quorumcunque negotiorum suorum jam antea motis, vel in posterum quovis modo movendis a die ejusmodi constitutionis usque ad unius anni circulum et revolutionem egregios et nobiles Joannem Tolnai de Sellye, Stephanum Szotyori de eadem, Joannem et Franciscum Apor de Zalán, Georgium Miske de Ivánfalva, Joannem Pótsa de Hatolyka, Josephum Fekete de Alsó-Csernáton, Mathiam Léstyán de Csik-Szent-Király, Martinum Némai de Légen, Joannem Gálfalvi de Harczó, Franciscum Hunyadi de Ádámos, Joannem Köblös de Várod, alterum Joannem Siménfalvy de eadem, Stephanum Turóczi de Kis-Jeszen, et Georgium Tisza de Boros-Jenő suos veros ac legitimos procuratores elegit, ordinavit ac constituit, ratum atque firmum se promittens habiturum, quicquid per praefatos procuratores suos simul vel divisim constitutos exhibitores videlicet seu exhibitorem praesentium actum, dictum procuratumque fuerit in causis suis universis. Unde nos quoque ad fidedignam praefatorum Pauli Benkő et Simonis Csobot relationem praesentes litteras nostras testimoniales, jurium dicti constituentis uberiorem futuram ad cautelam necessarias sub sigillo nostro judiciali et authentico extradandas duximus, et concedendas communi justitia et aequitate svadente. Datum in possessione Sepsi-Szent-Iván die septima mensis Julii anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo septimo.

Lecta correcta, m. p.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

adjon, de arra kglmed ne nézzen, hanem menjen hozzá s értsen velünk egyet, ne az atyánkkal, mert én az véremet is kész lészek kiontani kglmedért, hogysem gyalázatoson kiadni, sőt írok a sógornak, had jöjjön fel és mi adunk írást néki, hgy ha az atyánk kiadni nem akarná is a kglmedét, mi kiadjuk, én akkor sem engedtem, hogy írjon. Megyesre kétszer kimenvén, bátyám uram az élő Istenre kényszerítettem, hogy ha ott valami atyánkfiai lesznek az urak között, jelentse meg a dolgot, haza jövén mindenkor azt mondatta: igenis jelentette s mindnyájon azt mondják, nagy bolondságot cselekeszem, ha hozzája nem mégyek. Hol azzal állott előmben, hogy egy álmat látott ő kglme: egy öreg ember azt mondotta eleiben menvén: mondja meg nékem, ha Simonihoz nem mégyek, az egész familia megbánja. Egyébkor is nem volt nyugtom, ne halogassam magam dolgát; én szegény fejem az gondolván, igaz atyámfia: jómat kévánja, de mind akkor, mind megfizette most is, nem nyughatik tőlem. Én nem bánom édes ngos uram, ha ezt az levelet megmutatja is Ngod ő kglminek, sőt azt akarom, ha megtagadja ő kglme, tudom Isten előtt nem lészen megtagadva, melyet igaz lelkem szerént írok. Most vettem észre, hogy nem egyébre való volt, hogy Benkő Anist jobban béjártathassa, mint annak előtte, holott annak előtte is én tőlem eleget járt éjjel, nappal, mikor neki tetszett, én hallgattam vele és őt akarja Ngod grátiájába ejteni. Lássa Ngod, ha ő igazabb lesz, mint én voltam, mert én nem a Ngod adományáért, igaz lelkemmel kívántam Ngodhoz igaz lenni, hanem igaz leányi engedelmességgel; ha Ngod kivetett is atyai gratiájából, nem tehetek róla, de én megmutatom mindaddig leányi engedelmességemet, míg megismerem a másik atyámat és így Isten előtt is vétkes ne legyek. Ezek után ajánlva Istennek szent oltalmában Ngodat, maradok

Mlgos báró úr kedves atyám uramnak

alázatos szolgálója, engedelmes leánya

Báró Apor Anna.

Bikfalva, die 3-ia Februarii 1751.

Külső czím: Méltóságos Báró Altorjai Apor Péter uram ő ngának, nekem kedves édes atyám uramnak leányi engedelmességgel. Altorja.

Hátán Apor József írásával: Apor Anna asszony fondor levele, hogy dementálhassa néhai édes atyánkot.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

250.

K. n. (1749.)

Báró Apor Péter a főkormányszék elnökének, az erdélyi főhadparancsnoknak, a kézdi-vásárhelyiek ellenkezéséről a határszoros bevágatása ügyében.

Excellentissime Domine Comes et Generalis,
Regii Transylvaniae Gubernii Praeses,
Domine Domine Patrone gratiosissime!

Quamvis ad 15 praesentis exaratas gratiosissimas Excellentiae Vestrae litteras utcunque paucos ante dies humillimo cum respectu responderim, quia tamen Excellentia Vestra positive mandat, ut informem de secatura in partibus his fienda, quomodo Moldavi vellent interturbare nostras secaturas; ratione occlusionis ego sufficientes ordinavi homines cum commissariis, et hodie etiam K.-Vásárhelyienses admonui, ut et illi in locis suis sint parati, ut enim solet dici: *qui caute agit, prudenter agit*, et optime consultant, qui rerum futurarum exempla ex praeteritis sumunt. Ego informatus sum ab uno tunc v. judice regio nunc apoplexia tanta, quod ante 34 circiter annos similiter illam secaturam Moldavi interturbaverint, ita ut vix se salvarunt, in proxima vero secatura tempore belli Turcici impedire non poterant, cum miles noster fuerit in Moldavia, actu etiam qualibus minis minati sunt Kézdi-Vásárhelyiensibus, et quid scripserint illis, ut Excellentiae Vestrae referant, cum sint privilegiati et certa loca sint in illorum territorio quae occludenda sunt, ipsis insinuavi. Si ergo pascua talibus minis prohibent, et si opponere volunt, quinimo minantur (ut mihi d. judex oppidi hodie narravit), ut si aliquem ibi invenerint, auribus et naso mutilatum remittent. Prudenter potui considerare, quod eo magis secaturam impedire nitantur, cum loca illa, ubi secaturae debebunt fieri, adhuc longe distet versus Moldaviam a locis pascuationis, verum si hodiernae meae insinuationi oboediverit d. judex oppidi K.-Vásárhely, fusissime tam ex ipsorum litteris, quam minis dignabitur Excellentia Vestra mentem Moldavorum intelligere. In me certo nullus erit defectus, quia ego ad primum mandatum Excellentiae Vestrae statim dispositiones feci. His me gratiosis Excellentiae Vestrae favoribus recommendans maneo

Excellentiae Vestrae humillimus servus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

271.

Bikfalva, 1751. máj. 6.

Simonyi Györgyné báró Apor Anna édes atyjának, báró Apor Péternek, ajándékokkal kedveskedik s magokhoz hívja.

Méltóságos úr, kedves, édes Atyám Uram!

Alázatoson kívántam Ngodnak levelem által udvarlani, mely is, hogy szerencsés jó egészségben találja, szivesen kívánom. Semmi ujságom nem lévén egyéb, az melylyel Ngdnak udvarolhattam volna, hanem egy kevés mézes pogátsa és egy pár czitrom, melyet is hogy kí[vánatos egész]ségben költhessen Ngd, tiszta lelkemből [kívánom]. Alázatoson instálunk Ngdnak az urammal edgyütt, méltóztassék magát megalázni az mi szegény puszta házunknál, mert bizony tiszta lelkünkből látjuk Ngdot; ha tudnok, hogy az a szerencsénk és örömünk lenne, van egy kis hintonk, melyben ágyat is lehetne csinálni, melyen nyugodalmason lejöhetne Ngd, azt mindjárt felküldenők. Az új gazdaságot édes nagyságos uram nem tagadhatjuk, másképpen az mit az Isten adott, azt tiszta lelkünkből adjuk. Azt is alázatoson írhatom Ngdnak, az elmult héten Körös-patakon lévén, szintén akkor érkezék gyeneralis uram ő excellentiájához Magyarországról levél, hogy az Simoni familiarúl az leveleket kikapták és grófságokról való diplomát is, melyet is le fog hozni zászlótartó Simoni László uram, ki is az elmult télen mene fel. Irják hogy ha az coronatio meglészen, menjen ki az uram és kevés költséggel felállíthatja. Azt is írhatom alázatoson Ngdnak, hogy sok erdélyi familia vagyon közöttök, kivált az iktári Betlenek. [Itten nagyság]os uram igen szép mulatni való hely [vagyon, mu]latathatná Ngd az zöld cserében magát. Az uram ő kegyelme alázatoson köszönti Ngdot. Ezek után ajálván Istennek szent oltalmába édes nagyságos uram Ngdot, magamot pedig tapasztalt atyai grátiájában ajánlom Ngdnak, maradok édes nagyságos uram

Ngdnak

alázatos szolgálója s engedelmes leánya

Apor Anna

Bikfalva, 6. Maji 1751.

P. S. Édes nagyságos uram még Nagyságodnak nyolcz vánkos héja nálam volt, melyet én megcsináltattam és fel is küldöttem.

252.

K. n. (1749. jan. 26. után).

Báró Apor Péter levele a bereczki határzárlat dolgában.

Perillustris ac excellentissime Domine! Domine observande.

Litteras praetit. Dominationis Vestrae debito cum respectu percepi, ut voluntati suae satisfiat, mandavi Dominationis Vestrae judicibus, sed cum dominus vicejudex regius sedis Kézdi sit discessurus ad diaetam, dominus substitutus Josephus Mihalcz in sede Kezdi debebit exequi.

Ratione victualium in quarantana et necessariorum vi privilegiorum suorum, ut mihi se declararunt domini Bereczkienses, aliis non cedent, sed soli procurabunt, tantum habeant bonum fundamentum non damnificationis, ego ipsis demandavi verbo, quod nolim ipsorum privilegium turbare, sed habeant curare, ne defectus fiat, ideoque domini Bereczkienses urgendi sunt, ut quantocius facient dispositionem.

His me favoribus praetitulatae Dominationis recommendans maneo

Perillustris ac excellentissimae Dominationis

servus paratissimus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

253.

Bécs, 1749. márcz. 12.

Henter Ádám báró Apor Péternek, fia László kineveztetése érdekében való közbenjárásáról.

Illustrissime Domine, Dne Liber Baro,

Supremus JudexRegie, Domine et Patrone mihi singulariter colendissime!

Nagyságod Altorjáról sub 20-ma Febr. hozzám bocsájtani méltóztatott mlgos levelit alázatossággal elvöttem, melyből szánakodva értettem *Ngod szemei homályosodásit*, szivesen kívánván, hogy Isten ő szt. felsége azoknak előbbeni világát hozza vissza. A mi illeti mlgos Báró Apor László urfi promotióját, én valamint eddig is Ngod mlgos házáról ide fel mindenkor különös emlékezettel s recommendatióval

P. S. Ezen levelemet communicalja Ngd mlgs Joseph urfival. mivel ő ngának is csak azt kellene írnom, a mit Ngdnak írtam.

Külső czím: Illustrissimo domino, domino libero baroni Petro Apor de Al-Torja, stb. Al-Torja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

273.

Árkos, 1751. szept. 20.

Simonyi György báró Apor Péternek dinnyével kedveskedik.

Méltóságos Báró s Főtiszt úr,
Nékem nagy jó méltóságos Uram.

Ez levelem udvarlásával egyetemben kívántam méltóságos úrnak ennehány dinyével kedveskednem, melyeket kívánom is költhesse kivánt friss egészséggel. Egyéberánt pedig feleségem vélem együtt méltóságos urat alázatoson revereálván s magunkat méltóságos úri gratiaiban tovább is alázatosan ajánlván maradok

Méltóságos báró s főtiszt úr,
nékem nagy jó méltóságos uramnak

alázatos szolgája:
Simonÿ György, m. p.
kapitány.

Árkos, die 20ª Septembris, 1751.

Külső czím: Illustrissimo domino libero baroni domino Petro Apor de Altorja, stb. All-Torja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

274.

Kőrispatak, 1751. decz. 3.

Simonyi György kapitány báró Apor Péternek herbathét küld.

Méltóságos Báró Főtiszt úr;
Nékem nagy jó méltóságos Uram!

Feleségemnek jelen nem létében mlgs úrnak küldött levelébűl herbathee eránt való kívánságát értvén, ugyanazon kívánsága szerént mlgos úrnak, mlgs generalisné asszonyom néném ime ez alkalmatossággal küldeni kívánván, kívánt egy kevéssel kedveskedni, s egyetemben is mlgs. urat általam szives atyafisággal tiszteltetí.

nyira vagyok, hogy én *elig igírhetek magamnak egy néhány napocskát*, de kivált legnagyobb nyomorúságomra az, hogy az Isten szemem világát teljességgel elvevé, és midőn életemnek 73-dik esztendejében járnék, főtisztcségemnek pedig 5-ta Septembris, ha azt érném 50-dik esztendejében lépném, környülvévén a sok sérvések és nyavalyák, reménlem vala, hogy csendesen menyek koporsómba, de keserves szomorúságra indít a gróf Kálnoki Ferencz uram ok nélkűl való mortificatioja, mert látom, hogy azzal nem elégszik meg, hogy contra omnia jura önmagam aquirált jószágimot elfoglalá, hanem a mellett az Apor József fiam ellen pronuntialt deliberatum mellett Csikban még felesen akar foglalni, amint eszembe veszem, sőt azt mondotta a leányomnak, hogy Háromszékre is lejő, mert a csikival nem contentus, a mint hogy alattomban conscribáltattya is a csiki jószágokot, de itt ő kegyelmének azt meg nem engedem, látom a juridicum remediummal sem akar gondolni, mert [ha Apor József] fiam tanquam inctus a . . . . . bizonyítná hogy . . . . . [1])

Banus Croatiaenak s erdélyi vajdának és több ex officio bárónak tette fel magát in actione, mivel hogy azoknak a homagiumát praetendálja, hiszem ha legitime megnyerte volna is József fiamot, nem lehet vala executiora kimenni, amíg tőlem meg nem osztosztatták volna a fiamot, juxta decreti Tripart, partis 2-dae, tit. 60., de ámbár perelje Apor József fiamot mint actor és Apor József fiam is defendálná magát mint inctus, csak az én jószágomnak hagyna békít, mivel Apor József fiamnak vagyon különös jószága.

Most is azt cselekedte, hogy ami kicsin jószágot meghagyott volt az executiotól, most azt is pura potentia mediante a kezemből elfogta, és egyebet már semmit nem hagyott Somlyón, hanem az egyetlen egy udvarházamot, de azt is ezen az uton könnyen elfoglalhatja.

Mikor meghallotta pedig, hogy Apor László fiam kiment panaszra a mlgos r. guberniumra, 11-ma Mai engem mingyárt citáltatott, hogy miért admoneáltattam a mlgos r. gubernium eleiben, annak utánna minden törvénynapon emberemet kellett oda fel tartanom titkon, de soha meg nem perlett, úgy hogy már a vexálása miatt elköltöttem 300 forintokot; jovallották ugyan némelyek, s

[1]) Vagy négy sor a lap alján egérrágás következtében hiányzik.

ok nélkül patialni. Quibus nosmet favoribus expertissimis recommendantes sumus.

(Eredeti fogalmazvány egy 1751. decz. 3-ki levél hátlapján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

276.

Torja, 1752. febr. 29.

Apor István báró Apor Péternek, József fia részéről szenvedett sérelmeit panaszolja.

Illustrissime Domine Baro, Domine Domine Frater mihi humillime colendissime.

Nagy fájdalommal s szégyennel kénszerítettem referalni Nagyságodnak Jósef urfinak hozzám feleségemmel edgyütt hallatlan idegen atyafiságát, és éppen elszenvedhetetlen mocskolodását, melyet már két naptól fogva követni meg nem szünik minden igaz ok nélkül. Tegnapelőtt atyafiságos Ngdhoz való obligatiom hozván magával, látogatására Ngdnak felfordulván, mentem Joseph urfihoz, ottan tisztességesen atyafiságomat tévén, mentem János urfihoz, azalatt bémenvén Jóseph urfi a kapu alá, az holott Imetsnét tanálván, a feleségem ellen felindította egy nagy hazugsággal, panaszolván, hogy azt mondotta volna a feleségem, hogy Imetsnét a perengérben megcsapatja, melyet bizonnyal mondok Ngdnak, hogy nem igaz; azalatt a kapu felett lévén halljuk mindketten Joseph urfinak káromkodását, hát a feleségemet igen rútúl szidja az egész udvara előtt Ngdnak; én semmit a dologban nem tudván házomig, akkor értém a szolgámtól, kitől azt izente, hogy azon szavára a feleségemnek válaszoljak, válaszoltam is, melyet accludálok Ngdnak. Melyre oly fertelmes, mocskos, minden illetlen terminusokkal teljes levelet küld, mely nem hogy atyafinak s rendemen való embernek, de még de ipsa etiam infima sorte hominum valónak sem illett volna; ha kívánja Ngd azt is felküldöm; ezer meg ezer huczfuttal, sőt milioval rakva vagyon, mind ellenem, mind feleségem ellen; de még a mi legnagyobb s fájdalmasobb, Nagyságodnak (noha nagy szeméremmel) proponálom, azt írja egy periodusában his verbis elég mosdatlanúl, hogy *Benkö Anna nem alábbvaló valagból suppant, mint Kereszturi Kriska, ha nem állhatja, megmutatja.* Melyek így lévén, ily nagy bestelenségemet suo modo et ordine vindicalni kételen lévén, Ngdnak atyafiságoson jelentem, hogy én se

Isten, se világ, se Ngtok előtt ne okoztassam, ha Joseph urfinak oly gyalázatja fog következni, a melyet nem reménlett volna, meg is cselekszem, a mint hogy immediate expedialok is két kancellista deák után. Ad calcem azt is írja, hogy Ngtok engemet mindnyájon meguntak. Én ugy tudom, senkire magamot erővel nem obtrudaltam, nem is obtrudalom; ha kinek terhére voltam, insinualta volna nékem, bizony nem incommodaltam volna többet. Én tapasztalván Ngdnak hozzám való mindenkori igaz atyafiságát, ha magam is meg nem feleltem volna annak, méltán parasztnak mondattathattam volna. Evvel sem érvén meg Jóseph urfi, protestatiot küld esperest úrnak, hogy a székiben Ngdnak a templomban ne üljek, mert olyan botránkozást csinál a templomban, a mely soha sem volt; maga Ngd jól tudja, hogy az én eleimnek, et per consequens nekem is van székem a templomba, avval, hogy a Ngd székiben ültem, üresen tanálván, se foglalni, se praejudicalni Ngdnak nem akartam, nem lett volna tehát szükség, annál inkább illendő ilyen keményen fenyegetődni. — Quibus Illustritatem Vestram divinae recommendans tutelae cum omni devotione persevero

Illustritatis Vestrae

frater et servus humillimus

Stephanus Apor, m. p.

Torja, 29ª Februarii 1752.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

277.

N.-Szeben, 1752. máj. 11.

Imreh József háromszéki követ báró Apor Péternek jelentést tesz a szebeni országgyűlésen folyó háromszéki és egyéb ügyekről.

Méltóságos L. Báró úr, nagy jó Uram Patronusom.

Sexta praesentis nékem írni méltóztatott levelit Ngdnak mái napon alázatossággal vettem. Jelenthetem, hogy mind ennekelőtte, mind mostanában küldött mlgs regium guberniumnak szóló levelek ő excellentiájának keziben mentenek. Az tit. tisztek aránt való dolgokra hallgatozván, ha mi olyas dolog adja elő magát, jelentést tenni el nem mulatom, de a mint collateraliter értettem, az tiszt uraimék ellen való informatio keveset ponderal a mlgs. gubernium előtt, ugy hiszem az magistratualis directio manutenealtatni fog, nem is lehet a bünöst meg nem büntetni, most

is talám abból következett a községnek nyakassága, hogy a közöttünk való nyughatatlan némely emberek a községet fellázasztják.

Micsodás casus történt legyen az elmult vasárnapra viradólag Ucsán, az posta declaralhatja, az tolvajok éjszakának idein Horvát Andrásné asszony udvarára menvén minden köntöst, fegyvert onnan elvittenek, két szolgáját meglőtték, meg is holtanak, harmadikot is meglőtték, de még életben vagyon s magát az asszonyt messze az határ szélyire vitték és mezitelen vetkeztetvén, úgy hadták. Itten nagy rémülés vagyon kivált Fogarasföldin, de az mlgos gubernium mindenfelé dispositiokat tett rendesen, mindenfelé kapitány Kis Balást feles emberekkel a tolvajok persecutiojokra expedialta, ki is mindenütt nyomokban indult, úgy hallatik az kalauzokot el is fogták; illő más helyeken, kivált Háromszéken jó vigyázással lenni, mert ha Ucsán, holott erdő közel nem volt, mertenek próbálni, erdő között s alatt annál inkább bátorkodnak.

Damokos uram felől most semmi hír nincsen, Ngod pedig, ha törvény útja szerint folytatja ellene való processusát nem errál, ő excellentiája pedig, mint elébbi levelemben is alázatoson megírtam vala, kíván Ngdnak öregségiben a mennyiben csak lehet szolgálni.

Az munkánkot már elvégeztük az eddig való poroncsolat szerint, melyet felküldvén Bécsben, várunk normát, miként procedaljunk in negotio combinationis, addig pedig házunkhoz fordulunk, csak lehessen bátorságos innen kimozdulásunk, poroncsolt is forspont aránt az úr ő excellentiája.

Az immunitást praetendáló nemesség ide hiában jő ns Háromszék informatioja nélkül, ide csoportoson jőnek; csudálkoznak rajta, egész Erdélyből annyi instans nem jő a mlgs guberniumhoz, mint tőlünk.

Továbbá magamot régi favorabilis gratiájában ajánlom, és hogy Ngdnak többet nem írhattam sok dolgaim között, követem alázatoson, maradván

Ngdnak.

P. S. Az én levelemet pedig minden emberrel méltóztassék nem communicalni, ha a dolgot fogja is aperialni Ngd, de nevem, kérem alázatoson fenn ne forogjon, hanem, ha Ngdnak tetszik, tit. Dombi János úrral meglehet,

alázatos szolgája:

N.-Szeben, 11. Maii, 1752. Imreh Josef, m. p.

azoknak posteritása, azoknak olyan privilegiumok vagyon, hogy a ki . . . . . [1]) ha csak egy esztendeig is egy faluba praedicator lehet, a posteritassi pro nobilibus tartatnak felettébb való nagy immunitassal, sőt még házokban és mellettek lévő vejeket, fiakot, zselléreket méltatlanúl immunitálni akarják, minnyájunknak nagy praejudiciumunkra. Mert az adó oly sulyos ex superiorum inpositione, hogy egy calculusra több esett husz forintnál, mely miá némely szegény embernek adaja exurgal ad r. f. 120 is, mely keserves az adózó népnek.

Remíllem vala, hogy ő felsége alázatos memorialisomra parantsol causamnak indilata assumptioja és decisioja iránt, de ezen kegyelmességet is homagialis devotioval venerálom, és ha nem succedal, újolag recurrálok kegyelmességéhez, s ha úgy kivántatik, noha költcséges, de edgyik gyermekemet is ad deplorandum felküldöm. Más egyébb bajom is érkezett, mivel ennek előtte való szűk és más változó esztendőkben ajándékoztam én többet egyszer is másszor is három ezer forintnál, melyet ns. Háromszék recognoscálván maga protocollumába inserált, én is megszűkülvén e perceptoratu levaltam volt egy néhány száz forintokot, melyet intuitu recognitionis ns. Háromszék elengedett és ajándékozott, mely negyedit sem teszi az én tőllem vett beneficiumnak; ez iránt írt ns. Háromszék mind a m. r. gubernium az exactoratusnak, mi lesz belőlle, nem tudom, ez iránt is, ha nem succedal, ő felségéhez recordatiot tenni el nem mulatom.

Apor László fiam dolgát újonnan és singulariter recommendálom az úrnak, kérvén teljes bizodalommal, assistálni előbbeni kérésem szerint ne sajnálja. Valahánszor az úrnak írok, mindenkor utolsó levelemnek lenni gondolom, mindazáltal midőn az úr méltóztatik írni, senkivel nem olvastatom, csak az fiaimmal, kiknél minden titkom megmarad.

A levél tetején: Prédikátorokról.

(Eredeti fogalmazvány, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

---

[1]) A zárjelbe foglalt és kipontozott szavak leszakadva.

is alázatoson megszolgálom. Továbbá, midőn régi gratiajában magamot ajánlom maradok

Ngdnak

alázatos régi szolgája

Imreh Joseph m. p.

Zágon, 19. Junii 1752.

P. S. Ha ily igazságos és méltó praetensiom nem volna is, mégis bíznám, requisitiomra indulgealni méltóztatnék Nagyságod.

Külső czím: Illustrissimo domino domino Petro Apor L. Baroni de All-Torja stb.

All.-Torjae.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

279.

Altorja, 1752. jun. 24.

Báró Apor Péter a fókormányzóhoz, fia József átkozódásáról, kérvén eltávolíttatását.

Excellentissime Domine Comes Gubernator!

Domine Domine mihi gratiosissime!

Hetvenhetedik esztendőnek folyását mindeddig töltvén nagy szomorúsággal, de most legkiváltképpen, midőn utolsó napjaimnak öreg állapotom szerint szintén végére majd jutván, midőn kellene gyermekimben vigasztalást érnem, bokrossával tódulván rám a szomorúságnak árjai, a melyet nem lehetvén tovább birnom, alázatoson kételeníttettem Excellentiádnak jelenteni: most recenter jövén nékem Bécsből informatiom Joseph fiam iránt, a kit is holmi dolgairól exhortalnak, kit is magam atyai indúlatjából édes atyai szókkal midőn intettem volna, mirae modo etc. mind atyjának beszédit s jóra való intimatioját még megsem hallgatván, nagy fervorral engemet mind éltemben. még pedig holtom után is a földet is megátkozza, a hová temetnek, mely szerint alázatoson kérem Excelládot, kegyes szívére vévén, méltóztassék Excellentiád oly módot tanálni, hogy mellőlem amoveálodjék, én a külső jószágomból kész vagyok neki adni, a kiből elélhessen; noha mindeddig dol-

gait terhes bánatokkal hoztam, senkinek nem is hoztam elé, mostan tovább nem vihetvén, mégis a mlgs guberniumnak által adni nem kívántam, hanem bízván Excellentiad kegyelmes gratiajában, in privato kívántam általaadni, remélvén Excellentiad ezen dolgot secundum suam prudentiam moderalni kegyességnek tartja, szánszándékkal dolgait kitenni elhallgatom. Quibus me gratiosis favoribus recommendans persevero

Excellentiae Vestrae

humillimus servus.

All-Torja, 24-ta Junii 1752.

(Eredeti fogalmazvány a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

280.

Kövesd, 1752. jul. 21.

Boér Simon báró Apor Péternek, tiszttartója Bornemissza Sámuelnek jobbágy kaszások által történt megöletése felől.

Méltóságos Liber Báró és Főkirálybíró úr,

nékem jó méltóságos Patronus uram.

Micsoda nagy casus történt légyen tegnap fényes nappal, midőn ebéden lettem volna, kívántam Ngdnak alázatoson megjelenteni. Mi októl viseltetvén, 12 jobbágyból álló kaszása Ngdnak az mezőn oly helyen, az holott nem igen látszott mindenüvé, megtámadták nyavalyás Bornemissza Sámuel tisztartót és testit kegyetlenül meglyuggatván a kaszákkal és igen megvervén, megölték; holnap lészen temetése szegínynek. Mindhárman mi Boér atyafiakul mindent felírtunk az udvarnál, a mi tanáltatott és elhelyheztetvén elzártunk, pecsételtünk mind az uraságét, mind a magáét. Ezt kivántuk Ngdnak alázatosan notificalni. Méltóztassék dispositiot tenni az udvar és economiáról, mert az gyilkosok mint fognak szolgálatot tenni, nem tudom, ha csak cselédjek által nem praestalják a szolgálatot, nem is tudom, hogy lakhatják meg a helyt, méltó is példát tenni belőlök, mert sokat probáltanak, már most ugyan megtetézték, és nemcsak hogy gyilkosságot patráltanak, hanem az economia is csonkulást, morát fog szenvedni. Mi ugyan míg Ngod parancsolatját és dispositioját vehetjük, mindenekben informaljuk az udvari bírót, csak fogadnák a des-

peratus jobbágyok szovát. Ezek után a kegyelmes jó Istennek ajánlva életit Ngdnak maradok,

Méltóságos báró uramnak alázatos hív szolgája
Boér Simon mp.

Kövesd, 21. Julii 1752.

P. S. Kglmd engemet tudósítson: hány ökör tulyok, ökör vagyon ottan, mivel nekem kívántatik ide vagy négy.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

281.

K. n. (1752. aug. 6. után.)

Báró Apor Péter a fókormányzónak, József fia országgyülésre beküldéséről s kincstári jószágai felől és halála sejtelméről.

Excellentissime Domine Comes Gubernator,
Domine mihi gratiosissime

Utolsó napjaimban alázatoson kelleték Exciádot requiralnom, hogy noha Apor József fiam teljes ügyekezettel lészen kimeneteliben, de mivel az Kalnokianum regiment elmenyen innen, az leányom szorossan urgealja divisiora, mely vagy egy hétig fog celebraltatni és éppen ad 3-tiam nem comparealhat, mely iránt alázatoson kérem Exciádot ne controvertaljon.

Azt is kívántam jelenteni Exciádnak, mint főnek alázatoson, hogy az fiscus az fiscalis jószágaim iránt ha procedálni kívánna, én nem perlek, hanem Apor József fiam mentől szorgalmatosabban lehet ügyekezik bémenni és akkor egész instructiot küldök, s holmiket sub rosa szóval fogok üzenni; kérem alázatoson Exciádot, hallgassa meg. Irhatom pedig Exciádnak, hogy én *annyira debilitalodván* már, hogy alig remélhetem Apor Jósef fiamot visszajöveteliben látni.

(Folytatása hiányzik.)

(Fogalmazványa egy 1752. aug. 6-án kelt levél hátlapján, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

261.

Alsó-Torja, 1750. május 22.

Egyezséglevél a gróf Kálnoki család és a báró Apor család között, ez utóbbinak tartozó 1556 frtnyi adósság megfizetése felől.

Mi alább subscribált személyek praesentibus recognoscálljuk, hogy ez jelen való 1750. esztendőbe pünkösd havának 22-ik napján, az midőn is volnánk nemes Kézdi-székben Alsó-Torján méltóságos l. báró Altorjai Apor Péter úrnak ő ngának méltóságos udvarában, mi előttünk megjelenvén egy részről sepsiszéki kőröspataki méltóságos gróf Kálnoki András uram ő excellentiája, együtt méltóságos gróf Kálnoki Sámuel uram ő ngával magok és a nevezett méltóságos gróf Kálnoki familiában lévő több mélt. atyafiainak képekbe és nevek alatt, más részről pediglen mélt. báró úrfiak, mélt. l. báró Apor József, János és László úrfiak ő ngok, együtt mélt. testvératyafiával, mélt. kapitány Simoni Györgyné, mélt. l. báró Apor Anna asszony ő ngával is együtt, a két megnevezett mélt. familia egymás között tettek ilyetén atyafiságos compositiót, a mint alább következik, úgy mint: Mivel hogy a tit. mélt. Kálnoki familiának mélt. praedecessorja néhai mélt. gróf Kálnoki Ádám úr ő nga bizonyos szükségére nézve in anno iam pridem praeterito 1713 levalt volt erga legale interesre a tit. mélt. báró Apor úrfiak és a tit. mélt. kapitány Simoni Györgyné asszony ő ngok mélt. néhai anyjok asszonytól néhai mélt. Kálnoki Borbára asszonytól ő ngától 1556, idest ezerötszáz ötvenhat magyar frtokat és ez jelen való esztendeig a megírt summa pénzt interessével együtt a mélt. gróf Kálnoki familiától a tit. mélt. Apor familia hosszas törvénykezése és költése után is nem assequalhatván, most már a két nevezett mélt. familia a megírt adósság felett egymás között subsequentibus conditionibus finalis determinumot és compositiot tett:

1mo. Hogy félesztendőre a mélt. Kálnoki familia a fenn megírt summa pénzt, úgy mint 1556 magyar frtokat 56 frtoknak héjjával absque omni ulteriori peregrinatione litisque motione a mélt. Apor familiának deponálja, az 56 frtokat a megírt capitalis summából úgy az megírt 1556 frtoknak ab anno praemisso levationis ez ideig legaliter curralható interessét az ezen adósság kikeresésére lött törvénykezése mellett tött költségeit a mélt. Apor familia a mélt. Kálnoki familiának elengedi és condonálja.

rosodásainkra. A vetést ottan ma elkezdették, félvén attól, hogy ha jobban megerősödik az idő és retardalodik az vetés. Itten pedig mostanában igen szép idők járnak az borhoz is jó reménség van, csak igen sok nem lészen, gyümölcs pedig annyi vagyon ide ki, hogy egyszer több nem volt, meg is poroncsoltam, hogy mind Kövesden, mind Ohában aszalják keményen. Itten pedig a regalistaknak száma csak ötből sem áll. Quibus humillime gratia et favoribus me recommendans persevero

Illustritatis V^rae

humillimus servus
Josephus Apor m. p.

Cibinii, 4-ta Septembris 1752.

Külső cztm: Illustrissimo domino domino Petro Apor l. br. de Altorja stb.

All.-Torja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

KELTEZETLEN LEVELEK.

283.

K. n.

Báró Apor Péter levele feleségéhez gazdasági és országgyűlési ügyekről.

Édes Feleségem!

Leveledet szeretettel vettem, bizony megvallom, nem tudtam mire vélni, hogy ennyi ideig leveledet nem vettem; mű is innét vagy szeredán vagy csütörtökön el fogunk bomlani, én *Tövis* felé igyekezem, ha csak egy nap is, megnézem mit csinálnak, mert semmi gyönyörűség nem lehet az szüretben, ha ugyan ki nem jősz, veszem olyan szándékodot eszemben, én csak töstént bemegyek, úgy hiszem még másfél hét alatt valahol ideki ér az tudósitásod.

Az director uram törvénye iránt már nyugszom legalább esztendeig, talám Isten azután is megsegélt, most iratom az requisitoriát az káptalanra és legelsőbben is az itt való káptalant felhányatom, mivelhogy az mint az instructiot kiirtam, azt izente Kimita uram, az ki az káptalanra gondot visel, hogy látott afféle és olyan színü leveleket, akkorra fel is keresi, mikor az gyermekeket kiküldjük, de ha ebben az captalanba nem találom, bizony felhányatom az fejérvárit is, nem gondolok huszonhat forinttal és ha én is valamit kaphatok, bizony utána járok.

Az gyermekek, az kik otthon voltak, hogy egészségesek, hálá Istennek; látom még Josephék be nem érkeztek volt, mikor ezt az levelet irattad, noha mikor irták, azt sem tudom, mert semmi diesse nincsen. Az bizonyos, hogy királybíró uram iránt ideki is nem sok jó szó van, bizony ő kegyelme bár jobban alkalmaztatná hozzám magát, de nekem azt irja, hogy miolta eljöttem, azolta *Szent-Lélekre* küldött hatvan aratót, hogy nehezen, de mégis annyira takarodhattatok, hálá Istennek; hogy elég rab vagyon, azt

bizony akarom, csak hadd csépeljenek erősen s kivált *Nyujtódon* keressetek cséplőt és azt az szép búzát csépeljék s az dispositio szerént az három jószágban mind vessék el, csak hogy az mennyit *Torjára* és *Szent-Lélekre* visznek, vigyenek annyi búzát *Nyujtódra,* ha lehet szép elegyes búzát s az vetésen penig mind az három helyen legyenek rajta, hogy az vetéssel el ne késsenek. Az az eb Farkas Sándor semmi ratiot nem tudott adni, végire kell menni, van-e valamije *Ikafalván,* bár csak az elveszett fejszinek az nyele fordulna meg; most az fogarasi tömleczben fűtőzik.

Beteges állapotodon, bizony megvallom, búsulok, azért nem is jovallom, hogy kijöjj, nehogy úgy járj, mint most három esztendeje, inkább magam bemegyek. Az *mikvásári* dézma elég kevés, tavaly is elég üszögös vala, de mégis az idén nem láttam üszöget abban az búzában, azért azt is csak vessék el az dispositio szerént, ha penig addig az torjai vetést elvégeznék, az míg én bemennék, tehát az *csernátoni* őszhatárban levő földeket jó idein szántanák meg, mint tavaly, árpának. Ha Fogarasi uram olyan eblábán jár, onnét ballagjon el s legyen melletted, az kiket a dolgosok közül pénzzel taxált, végire kell menni, mert bizony megfizeti s annak is megadja az árát, hogy királybíró urammal úgy bánt. Ideki is, áldassék Istennek szent neve, áldott vető idők járnak, én mindenütt megparancsoltam, hogy keményen vessenek, azért tű is az jó időn legyetek rajta odabe.

Nekem szarvasmarháidot hozták vala, hogy levagdalták az *szent-lélekiek*; bizony búsultam is; ha pásztor előtt voltak, bizony megadja határpásztor uram dupláson az árát.

Szegény *esperest* uram nem nyughatik, bizony sok szó volt ideki is ő kegyelme felől, úgy hogy ha én gonosz akarója volnék, vagy lettem volna, Isten tudja mint lett volna az dolog, de szintén az estve nálam levén *vicarius* uram, bővön beszéllettünk az ő kegyelme dolgáról, ma még bővebben beszélek; megmondhatod esperest urannak, hogy ő kegyelme másokban bízott s velünk mint bánék, mégis bizony öregségire, az mennyiben rajtam áll, megoltalmazom, bizonyságot tehet vicarius uram. Értém még ideki, hogy p. Bodó uram az gárgyán, azon bizony örülök s kit is böcsülettel köszöntök.

Hogy Ferrati uramék elmentek, azon bizony szívesen búsulok. Laczika felől elhiszem, beszéllettél az urral; azután ment-e az geleszta tőle, jó szívvel érteném? Az éjjel ugyan olyan hóharmat volt itt, nem hiszem, minden oda nem lett; az borhoz csak nem bíznak az emberek. *Szent-Mártonból*

elég káposztát vihetni, csak parancsolj iránta, ott elég van. *Méhesen* sem ette meg a hernyó alatt az kút mellett, de fenn az kertben mind oda van.

Eczetet itt is szépen csináltanak, Strezának is parancsoltam, hogy felesen csináltasson, ott is jóféle almának az alávalójából is csak csináltass eczetet, itt én azt cselekszem, az mit lehet penig aszaltatom. Komló felől is mindenfelé parancsolok; odabe is, ha kapnak, csak szedjenek, az mit lehet; fadgyú felől is parancsoltam mind *Kövesdre*, mind *Ohábára*. Az mentéket kihozták, csak éppen az Ilyésé maradott el *Nyujtódon* az gabonás ház felett.

Az méltóságos guberniumhoz való supplicatio bizony bár eljött volna, mert azt mint a minap is irám, annak az jó asszonnak az dolgát erősen felvették s kivált méltóságos generalis uram erősen urgealja, én ugyan, ahol lehet, az igazságot bizony napfénre hozni igyekeztem. *Polyánt*, hogy éppen elkerüljem az quartély iránt, nem lehet, de tisztet bele nem teszek, hanem csak vagy tíz közkatonát, ne láttassék éppen, hogy nem lesz, de bizony csak könnyen lesz érted; úgy az mely faluk segéltettek, oda sem teszek tisztet; hanem ha lehet csak könnyen leszen, mert most éppen az az series. Kisasszony napján hogy felesen voltak nálad, akarom, talám Mikes Ferencz uram megint haragszik, hogy nálad nem volt. Hogy az nyujtódi molnárt megfogadtad, hogy boszút tett, az te dolgod, csak reá kell vigyázni, hogy az malomnak miatta valami fogyatkozása ne legyen. Bizony bánom, hogy az szép baraczkodon ott nem lehetek, itt is elég van, de az duranczai nem érik; jó szivvel küldenék, ha elvihetnék, hanem az leányomnak irtam s úgy Nemes Györgynek is, hogy szekérrel küldjön baraczkot; az szőlő is ideki valóba savanyó, csak nem bizhatunk jó borhoz.

(Itt a negyedik oldal alján megszakad, folytatása hiányzik.)

(Eredetije — csonka — a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

284.

K. n.

Báró Apor Péter levele feleségének a szebeni országgyülésről, építkezésekről, gazdasági ügyekről stb.

Édes Feleségem!

Tizennyolczadik április költ leveledet szeretettel vettem. Az mi Csíkban az Haller János urnak adandó jószágot illeti, még nem oly siető, még edgyütt beszélhetünk, már Isten jóvoltából az dolog nem titok, de én bizony reá nem állok, inkább az magamét adom, ha csak az enyimet te el nem veszed, mert ma is jobb szívvel adnám az magamét, ha az két fiamot jövendőre nem nézném, mert az míg Isten a harmadikot felneveli, ők is feladnak addig azon az jószágon, s ha penig készülésről irtál, már úgy hiszem, hogy készen is lesznek. Lázár Ferencz ur megtudván bizonyoson az dolgot, alkalmasint megcsendesedett, marhát is csak éppen kevesset kell adni, mert eleget kapnak ők, ott ez . . . . . .[1]) bizony inkább hiszem, hogy pünköstben is Tövisen leszünk, mert az mint látom még mü itt leszünk három hétig, noha némelyek biztattyák magokot, hogy két hét mulva elbomlanánk, azért bizony akarnám, ha tovább ülnénk itt, hogy magad is ott az munkában elé mehetnél, mert ha félbe hadgyuk, az bizony félben is marad, s az mit most építünk, az míg visszajövünk, oda is leszen, s két kárt vallunk; mivel penig az egész országban elment az híre, bizony fel nem venném sokért, ha azt mondanák, hogy elkezdettük és véghez nem tudtuk vinni, hiszem én is adok ötven forintot, s Streza is küld ötvent, azt írja, s magad is írj neki keményen, az buzát is az mint elkél csak adasd, hogy abból is pénzt szerezhess, talám abból is hetven, nyolczvan, vagy száz forintot kapunk. Csak annyi buzát hagyok én ott, az kivel az ház új buzáig megérje; irasd fel penig egy pénzig, mit költünk az házra, ha az város megszorulna, jó szívvel adnék aranyat is, az mint adgy is, ha kell negyven forintot, hogy az interessében azt az rétet megkaszálnák, s felgyütenék, az kit az város adott, hogy az lenne külön az vendégfogadónak. Az káposztás kertet szántsák fel, mert már kétfelé sok káposzta kell; tudom az palántra van gondod, az építésben penig Isten jóvoltából lassan-lassan bizom hogy elé mehetsz, tudom én az te természetedet, hogy

[1]) A kipontozott és szögletes zárjelbe tett szavak hiányzanak.

266.

K. n. (1740—50.)

Br. Apor Péter feljegyzései a Károlyi István egykori birtokaiból őket illető részbirtokokról.

Ujolag ezekre a levelekre akadtam.

Káptalanból transumált levél, hogy az peselneki portio possessionakat kereste Károlyi István feleségestől Kelemen Vernicával per compositionem jure perennali Nagy Mihályi Margittól, melyet az atyafiak képiben Kun Gothard adott volt által Nagymihályi Margitnak, Szerecsen Istvánnénak, kinek plenipotentiariussa volt mind az atyafiaival együtt Nagymegyeri Keresztesi Pál. Költ az captalanból az levél 1630, alkudt volt penig meg Károlyi Istvány in anno 1627-ben, százhuszonöt forintot superaddalván Károlyi István és igy az peselneki portio, az kit bir az actor, az is Károlyi jus; s igy az peselneki jobbágyokot is az sz.-léleki kastélyhoz urbarizálták volt, mikor Károlyi Sófiai felesége volt Tarnóczi Sebestyénnek.

Item egy authentica relatoria, az melyben világoson megvagyon, hogy minekelőtte az én nagyapámmal conveniált volna Károlyi Sófia és Tarnóczi Sára, annak előtte Tarnóczi Sárának, Haller Péternének nem volt Felső-Volálban több jobbágyi, hanem Benkő Miklós, Tót Márton; és azon contractus előtt, melyet az nagyapámmal praetendál, hogy ineált volt Károlyi Sófia és Tarnóczi Sára, már az nagyapám birta felső-voláli Incze Istvánt, Illyés Gergelyt, Pados Mihályt, mert ugyanis az certificatoria szerént az contractus volt 1642. 15 aug., ezen relatoria penig vagyon in anno 1642. 4 feb.: és igy ebből kijő, hogy az mi Tarnóczi jus lehetett, mikor Károlyi Sófia Tarnóczi Sebestyénné ad secunda vota ment Kürti Vitéz Lászlóhoz és az leánya férjhez ment Haller Péterhez, az Tarnóczi just kiadta az leányának, az Károlyi just magának tartotta. Ugyanis ha arra reá szoríthatjuk, hogy ante emanationem contractus anni 1642. diem 15 augusti bizonyítsa meg, hogy quo jure birta az nagyapám azon jobbágyokot: kéttelenittetik eléadni in anno 1630 vagy 32 esztendőbeli contractust, az melyet szemeimmel láttam, az mely contractusban adja el az nagyapámnak pure Károlyi Sófia, mely facta mentione Tarnóczi Sára az Benkő Miklós posteritását ma is az Kisfaludi familia birja, a Tót familiát az Barabás Péter maradvája.

azért vette be az postamester az czégért. Hogy *Sárdra* is elküldötted Fogarasit, igen akarom, de ha egésséged engedné, eczczer magad is járnád meg, mit csinálnak ott, mert az magunk szeme csak többet tenne; mennyi esztendeje, hogy költünk azokra az szőlőkre, mégis csak puszták. Ha az *Kecskemált* valaki átaljába felvállalná, hogy megépíti, bizony oda adnám s meg is fizetnék jámborúl. Látnátok, ha valahol más tiszttartót kapnátok, mert azt éppen nem jovalja az ur Petki uram; csak nincs nekünk szerencsénk Tövisen. Az nyujtódi házak iránt újolag irattam Boér István urnak. Borokot korcsomára vagy *Szépmezőn*, vagy *Hosszuaszón* kapnának; az Istenért igyekezzél, hogy az korcsoma meg ne szünjék, egyébből sem kapunk edgy pénzt is. Az Kálnokiak szavát kaczagni kell, én bizony édes feleségem jó szívvel munkálodnám itt az dolgotokban, de annak semmi haszna nincsen; fogadgyátok meg mind Ferrátiné asszonynyal az én vékony tanácsomot, jobb, hogy ők jőjjenek panaszra; bizony hamarébb végit érjük, az mint hogy gyakorta megmondottam, mit cselekedgyél; én inkább jovallom, én ugyan ha azt irod, hogy csak kezdgyem el, elkezdem, de bizony rosszabb lesz, lássad; az semmit teszen, hogy elmegyen Tamás. Az mi keveset lehetett, terjékre s egyébbre az leányomnak adtam pénzt, el is küldöttem; bizony többet vettem volna, de félek, hogy az pénzemből kifogyok, mert az vinczelléreknek tizenhét forintot kell adnom, az japonikáért tizenhatot; száz forintnál többet nem hoztak, hanem ha pénzem marad, magammal többet viszek. Most szepegnek m[indenütt] a tisztek, mert valamit felvettek az vármegyéken, vagy [székeken], számot kell adniok; mi Keresztúri Miklós urammal ettől nem sokat félünk. Im Teleki Sándor uram tizenkét szekér vesszőről adott commissiot, meg kell ugyan jól rakni az szekeret. Mikes Ferencz urt is cántának *(így!)* meg az magyar lapádi erdőből. Az háromszéki kőmivesek ide nem jöttek; ha ide jönnének, volna gondom reájok. Káposzta, borsó, lencse, füstölt hus felől parancsoltam *Köresdre* és *Galaczra*, magad is parancsolj, ugy egyébbről is, az mikről akarsz parancsolni, és szükséged van. Az mely idegeny juhok ott vadnak, az én részemet vedd fel akár bárányul, akár pénzül konyhára. Nekem az ilyenekről nem is kellene írnod, hanem mint gazdaasszony csak parancsolnál, tudod, hogy Isten jóvoltából kevés kevés mind van az belső jószágokban.

(A többi hiányzik.)

(Báró Apor Péter sajátkezű levele feleségének a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

285.

K. n.

Báró Apor Péter levele Kozma József erdélyi kanczelláriai referendáriushoz, papokkal való viszályáról, gr. Ferratiné fia elfogatásáról s megjegyzései a régi Erdély patriarchális szokások megváltozásáról.

Spectabilis ac magnifice Domine,
Domine colendissime!

Az ur levelit de dato 16 deczembris Vienna nagy böcsülettel vettem. (N. b. Itt meg kell köszönni az innepek és új esztendő apprecatioját, vicissim apprecálni kell.) Az mely levélről ír az ur, hogy augustusban küldött volna nekem, én bizony nem emlékezem rólla, hogy vettem volna, noha én az tájban fenjárólag igen beteg voltam, nem is emlékezem, hogy soha az urnak edgy levelit is vettem volna, hogy ne válaszoltam volna. Az mi penig *az papokkal való dolgomot* nézi, ebben vagyon: nagy betegen az anticipátáról Szebenben menvén, ott in statu catholico az papokkal esszeszólalkozván, én sem hadtam magamot, úgy hogy mind az két félt az uraknak kellett lecsendesíteni, mind az két fél onerálván, hogy maga böcsületit nem hadgya, ott az papok offeralnak arbitrativát, első napon elhallgatám, hogy gondolkozhassam jól az végiről az dolognak, másnap m. gubernator urnak megmondám: kész vagyok az arbitrativára, ő excellentiája tudósította is mindgyárt az papokot. Három esztendeje lévén penig, hogy Tövisen nem voltam, hogy Szebenből az pestis előtt kimenék Tövisre, onnét harmadnapján mindgyárt beküldök Károlyvárra, canonice az utrumokot elküldöm, pecsétet és inquisitorokot kérek, arra edgy ember fastuose felel, és enegálja mind az utrumok authenticatioját, mind az pecsétet, mind az inquisitorokot; veszem eszemben, hogy az az elméje, hogy én semmit se comprobálhassak, és secundum suum libitum legyen az arbitrativa. Hallgatok, elközelítvén az szegény püspök temetése, magamban sokat gondolkodván, és mások is tanácsolván, hogy ne láttassam boszút üzni, elmegyek az temetésre, ott is úgy viselem magamot, mintha semmi controversia közöttünk nem volna; végtire edgy ember azt igéri, hogy Tövisre jő hozzám, hogy componáljuk az dolgot, megköszönném, abba sem telék semmi; edgyütt jövén ki az urral prépost urral, mondgya prépost uram: cselekedgyük azt, az mit halálunk óráján akarnánk cselekedni; szépen megköszönöm, mondván: azon

kivűl is az fél lábam az koporsóban vagyon; az az szép mondása prépost uramnak ugy inhaereált nekem, hogy ma is kész vagyok az szerént cselekedni. Holmi dolgokról kelletvén írnom, mind superiornak, edgy embernek ollyan engem boszantó, mocskos levelet ír, csak elbámulék rajta; két három barátomnak, az kinek mutattam, ma is álmélkodik rajta; azt is nagy patientiával elhallgattam, ma is elhallgatom ideiig. Visszajövén kövesdi pusztai jószágom felé, szánszándokkal jövök Hosszuaszóra, ott az urral, Torma István urammal majd két óráig conferáltunk, azután veszem az ur levelit már itthon, de mivel nec Caesar majorem, nec Pompejus parem sine periclitatione causae meae, arra nem meheték, de mivel elbetegesedtem s az esztendők is eltöltenek, ma is kész vagyok akár per arbitrativam, akár per compositionem azt az controversiát eligazítani, eszemben forgatván azon prépost uram szép szavait; bizony meg is lenne, hogyha edgy embernek nagy fastussa engedné, mert ha az ugorkafára felülhetne, talám senki neki sem szólhatna; mindazonáltal most nagy csendességben vagyunk, úgy is leszünk vélem sz. György napig, mert gondolom akkor talám valamit cselekednek, addig talám ad Isten olyan püspököt, az ki diriget, vagy az érseknek írok. Én penig arra igírtem magamot, hogy ha engem megnyernek az papok, az poenát megfizetem, ha penig én nyerem meg, nekem csak az böcsületet adgyák vissza, de hogy inquiraltassak arra, az az fastuosus ember nem megyen, mert bizony az markában szakadna. Deus liberet ab hoc homine.

Azomban arról is szükségesképpen informálom az urat, micsoda szomorú hazánk törvénye ellen való dolog történék itten: az mult gyűlésben proponaltatá az m. gubernium, hogy az erkölcstelen fiakról végeznének az statusok; én mondám arról nem szükséges végezni, mert arról végzett már az ország, citálám is az articulust, mely vagyon App. Const. part. 3-tiae tit. 78. art. 1-am s azon az egész statusok megállának, megizenék az m. guberniumnak, hogy az articulushoz tartyák magokot; gr. Ferratiné asszonyom (csuda dolog) edgy istentelen missionarius barát miatt az nagyobb fiát éppen nem szenvedheti; meghalván az szegény gr. Ferrati, mind tőlem, mind itílőmester Henter Dávid uramtól tanácsot kért az fia ellen, sokat confingálván az fiára; mü az articulust citáljuk, ahhoz nem bizván, ki előtt s hol elvádolja az fiát, ki parancsolattyából, nem tudom: Kálnoki Mihály uram neki megyen edgy fendrikkel s tizenöt muskatélyossal az gróf urfiat megfogattya contra citatum arti-

culum, nec non diaetae Posoniensis anni 1715 art. 7. anni 1723 art. 5-tum, Tripartiti part. 1. tit. 9. s. 1., App. Const. part. 2-dae. tit 11. art. 1-mum, item Compilatae Const. part. 4-tae tit. 16. art. 1. és hogy az maga nagy ambitioját s authoritását mutogathassa, mikor Kézdivásárhelyen heti vásár volt, fogva az szegény urfiat odaviteti, ott úgy gyülnek szegényre, mint az bagolyra az madarak. Ott ebédet készíttetvén (mert ő klme edgyik az városiak paizsa) ebéd felett kérkedezvén, hogy ezen két nap többet is fogat meg, onnét beviszi Brassóban, ott is ugy prostituálja, hogy viszi az generalishoz, onnét az haus bakóra, onnét az brassai bíróhoz, és az generalis in arestum nem acceptálván, beveti edgy házban, és ott őrizteti nagy ártatlan; de ámbár lett volna vétkes, mégis secundum praedicta jura nem lehetett volna megfogni, az melyen látom az egész nemesség igen confundálta magát; Csikból is leizenvén nekem, hogy az Istenért ezt az szabadcság ellen való dolgot ugy ne hadgyuk, hanem secundum Appr. Const. part. 3-iae tit. 1. art. 1. sectione 2. ss. 2. satisfactionkot urgeáljuk; mivel penig az statusok is inhaereálnak ar articulusnak, én gondolom az statusok előtt is ez az szomorú casus nagy zenebonát szerez, mert félhetünk minnyájon attól, az mit eczczer az ország anathema alá vetett, ut habetur Appr. Const. part. 4-tae tit. 20. art. 1. Ez az szegény ártatlanúl meggyaláztatott urfi még rabságából memorialet fog ő felséginek küldeni, és fel fog ő felségéhez menni, valjon mint fognak akkor járni némelyek. Az őszszel némely urak én általam admoneáltatták Kálnoki Mihály uramat, hogy hadgyon békét annak az nagy ambitionak, és authoritás mutogatásának, de nem hogy haszna volna, sőt annál inkább kérkedezik, hogy az lesz az országban, az mit ő akar. Tudgya az ur, hogy én m. gubernator urammal mint gyermekem után való gyermekemmel az véremmel is jól tennék. Kálnoki Mihály uram is negyed ízin való attyámfia, tudgya jól az ur, micsoda antipathia legyen Erdélyben, tudom én azt bizonyoson, hogy ha fel nem atták is, de bizony feladgyák annak az jámbor keresztény embernek nem maga, noha magáról az dolgait: azért kérem szépen az urat, ne sajnálja m. cancellarius urammal ezt az dolgot communicalni, mivel tudom ő excellentiától sokat hallgat m. gubernator uram, hogy ne hidgyen annyit Kálnoki Mihály urnak, és ne adgyon olyan nagy authoritást, mert bizony nem szolgál böcsületire, tudom én kicsoda Kálnoki Mihály uram, mert v. királybírám vala, de alig várám hogy megmenekedhessem ő klmitől.

Az mint penig követ az ur az fél árkos papirosról, akkor vala jól az erdélyi embernek dolga, mikor nem vala annyi az ur, hanem öcsém, báttya, sógor, koma, és mikor még az fejedelemnek, országnak edgy árkos papirosnak az negyedik részire irnak vala supplicatiot, sőt edgy árkosnak az nyolczadán is láttam az fejedelemnek irott supplicatiot; az emberek edgyik az másiknak edgy árkos negyedire irnak vala, azt úgy beirták, alig volt hová irjanak titulust. Kevés kelete vala az spanyor viasznak, hanem ostyával, kenyérbéllel, sőt közönséges viaszszal is pecsételnek vala, senki nem apprehendálta.[1]) Most az czifra, aranyasszélü, spanyor viaszszal irt levélben edgy mást gazolják sokan és mocskolják, az előtt cordialiter írnak vala az kevés papirosra, ma penig az czifra papirosra edgymásnak epével írnak. — Nem vala akkor híre az jus ligatumnak, azért mivel én az régi emberek féle vagyok, ha az ur negyed rész papirosra ír is, tudván hogy cordialiter ír, bizony én is cordialiter veszem, az mint hogy tovább is az ur favorában recommendálom magamot és maradok.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

286.

K. n.

Báró Apor Péter levele az ország kincstartójához egy peres ügyben s engedélyt kér négy hordó bor hozatalára Havasalföldről.

Excellentissime ac illustrissime Domine Baro Thesaurarie, Domine Affinis colendissime!

Valami Török familia ide altorjai egynehányszor búsitotta a méltóságos guberniumot az anyjok jussáért, Keserü Pálné Danka Borbára asszony ellen, mely controversia az alsó forumon eligazodván, kéránta volt az méltóságos gubernium az processust, az mennyiben tudom, az nemes szék az processust ki is küldötte egyszer, most megint másodszor is parancsolt immár az méltóságos gubernium, hogy ki vigyék; az processust ugyan jó szívvel kiviszik, mindazáltal csak azon kérem Excellentiádot privilegiumunk szerént, az ordinarius cursus juris hadd maradjon meg illibate, eddig is az ilyen színü materiák itt folyván, mindenkor az mü forumunkon.

Azomba emlékezhetik Excellentiád, hogy tavaly mind Excellentiád, mind b. Smidlin uram susscribalta vala két

[1]) Ez a gondolat megvan a *Metamorphosis*-ban is.

hordó boromnak az concessioját Havasalföldiből, az mint az az favor éppen az excelsa cameratól vagyon, az már mivel cameratica concessio, gondolom, Excellentiád ennek kiadásában difficilis nem leszen, kérem is, hogy ezen emberem az concessat hadd hozza el, mivel nemsokára meglesz Havasalföldiben az szüret, de mivel már négy esztendőtől fogva mind pénzes borral élek, ha régi igaz szolgájához annyi favorát mutatná, hogy még bár csak két hordóval megszaporitaná, essem obligatissimus; én Excellentiádtól soha semmit sem kértem, bárcsak ebben az első kérésemben meg ne fogyatkozzam, és az mint érzem magam, talám ezután sem fogok molestus lenni.

Ezzel ajánlom magamot régi tapasztalt affectiojában és maradok

Excellentiádnak

köteles szolgája, sógora.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

287.

K. n.

Báró Apor Péter valamely egyházi férfiúnak Pápára, felvilágosítással szolgál a pálosok leveleiben előforduló székely községekről és betegeskedéséről ír.

Admodum reverende in Christo Pater.
Domine colendissime!

Klmed Pápáról 18. Decembris anni superioris böcsülettel vettem 17 Februarii. Én nem tudom, hol kalandoz az az pápai posta, mindenkor oly későn veszem az klmed levelit, nekem is oda kalandoz klmedhez edgy vagy két levelem, az melyben az új esztendőt apprecáltam most is cum omnibus benedictionibus kévánom ezen új esztendőnek folyását klmdnek, és sokaknak szerencsésen elérésit s eltöltésit.

Az jószágok regestrumára az mit tudtam, jó szívvel informatiot attam,[1]) de én sem tudok mindent, azt addál-

[1]) Mellékelve »Informatio az paulinus s. szerzet feltalált leveleires, melyben megmagyarázza, hogy hol feküsznek s kiknek a birtoka most (Nasaret helyett) Náznánfalva, Régen, (Székelyháza helyett) Székelyszállása és Újszékely, Székelyvásárhely, Sz.-Anna, Sz.-György, Sz.-László, Tholdalag, Udvarfalva, (Várszeg helyett) Várhegy, (Zabesus helyett) Szászsebes, Sz.-Király, Borbánd. *Borbándról ezt írja:* Tudja kegyelmed, Borbánd hol vagyon, ott az az observatio, hogy az régi lakosok deficiáltak és mikor az török megvette Karánsebest, az karánsebesi lakosoknak donatioval adta volt Apaffi Mihály fejedelem.

hatom, hogy azokat az helyeket az mennyiben tudom, mind nagy emberek bírják. Hogy klmed még eczczer Erdélyben bejőne, kivált ha reménységem lehetne, hogy klmedet megláthatnám, bizony szivesen akarnám, de én az mint elbetegeskedtem, elgyengültem . . . .[1]) nem alhatom, alig reménlem, hogy ebben az világban többször edgy . . . .[2]), nappal eleget alunnám, de akkor inas áll mellettem, meg nem engedem, hogy megengedgye, hogy csak valami keveset is alugyam, mégis éjjel semmit nem alhatom. Én az *illyefalvi paterek-nek* az mennyiben tudok igyekszem szolgálni, az idén is az kvártélyról immunitáltam, hogy inkább az residentiának szolgáljanak az illyefalviak; csak ezelőtt edgy nehány nap vala nálam az p. administrator ő klme, panaszolkodik hogy buzájok nem lett, az ugy vagyon nemcsak ott, hanem másutt is, azon is panaszolkodék, hogy sok adósság maradott reá, de már sokat kifizetett s igyekezik kifizetni. Hogy az hirekről klmed tudosított, kedvesem veszem, továbbra is várom az mi kicsint élek, arról való klmed jóakarattyát. József, László fiaim Szebenben az gyűlésben vadnak, János fiam és Anniska leányom köszönik klmed jó köszöntésit, ők is reciproce klmedet böcsülettel köszöntetik, az többit is ha látom, igen is köszöntöm, de már három holnaptól fogva az házból sem igen megyek ki. His me favori admodum reverendae paternitatis precibus recommendans maneo

Admodum reverendae paternitatis

servus obligatissimus.

(Báró Apor Péter sajátkezű fogalmazványa, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

288.

K. n.

Báró Apor Péter az erdélyi főkormányszéknek, a melyben orvoslást kér nemesi jogán elkövetett ama sérelem ellen, hogy fejérdi tiszttartója sóeladása miatt az ő nyolcz ökrét elvették.

Excellentissime Domine Comes Generalis,
excelsi regii Gubernii Transylvaniae Praeses,
Necnon excelsum Regium Gubernium Transylvaniae,
Domini Domini Patroni gratiosissimi.

Ecclesia Romano-catholica et apostolica in persona condolentis, vel commiserantis, inter varia pietatis suspiria ad Jesum patientem et vel maxime die magno Veneris cru-

[1]) [2]) Ki van szakadva.

cifixum sic suspirat: *Quis legem talem audivit, servus peccavit et dominus punitur;* sed desinat mirari ecclesia, et videat Transylvania hanc legem in mea humillima persona in patriam suam introductam, peccavit, si tamen peccavit contra meum expressum et positivum mandatum, provisor meus Fejérdiensis vendendo, si tamen venditio dici potest, aliquid de sale meo curiae Fejerdiensis, et tamen contra omnia privilegia, libertates, jura praerogativae nobilitatis non provisor, sed ego punitus sum, nam etsi ego peccassem, non in propria persona luere debebam, habebam enim sufficientes jobbagyiones, in quibus ibi puniri poteram. Sed eo magis, quod innocens in propria persona luam, et quod majus neque jobbagyiones, neque (salvo excelsi gubernii respectu) per proprios boves deprehenderit sales nobilitares, ad vendendum vecturantes et tamen obaequitatores inclytae camerariсae directionis domum meam nobilitarem propria auctoritate invaserunt (quem casum inter actus majoris potentiae ponit lex patria) et (salvo iterum respectu) octo boves meos oeconomicos ablegerunt, quos Thordae etiam vendiderunt ita, ut ego hoc anno in Fejérd majori ex parte sine oeconomia manserim.

Et quia sua sacr. caesarea regiaque catholica Majestas clementissime dignata sit omnia jura et privilegia nobilitaria confirmare et hodie etiam benignissime conservat, nunquam vero per saecula similis laesio privilegii nobilitaris observata sit in hac patria: gratiose consideret excelsum gubernium, si in persona mea hodie incipit haec praevaricatio legum patriarum et juris nobilitaris, chras et deinceps quis poterit tutus esse in suo jure nobilitari; et quamvis humillimis meis litteris eos, quos debebam, humillime requisivi, absque tamen consolatione, dignetur excelsum regium gubernium, si in Transylvania fieri poterit, hanc laesionem juris nobilitaris inauditam corrigere et mihi tam de laesione juris mei nobilitaris, quam oeconomia defectu, quam vero (s. a. v.) octo bovum damno ad aequatam satisfactionem procurare. Si id vero in Transylvania efficere non valeret, dignetur meum homillimum memoriale de genu cum devotissima homagiali obligatione suae sacr. Majestati porrigendum recommendare; erit pro totius patriae nobilium juris nobilitaris conservare haec excelsi gubernii praestanda gratia, quam et ego eidem humillime demereri non intermittam, et perseveranter manebo.

(Báró Apor Péter eredeti fogalmazványa a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

289.

K. n.

Botár Joachim br. Apor Péternek: Kálnoki Sámuel hagyatékának a mikházi és gyergyai klastromokat illető pénzbeli része megfizetését kéri.

Illustrissime Domine Baro, Domine et Patrone colendissime!

Szebenben és Torjáról költ levelében igirte, és irta vala Nagyságod, hogy a méltóságos néhai Kálnoki Sámuel posteritási között conficiált, s szegény szerzetünket concernáló divisionalét kezemhez küldi, mindazáltal mind eddig nem vöttem; azért most is alázatoson jelentem Ngdnak, hogy a néhai méltóságos Kálnoki Sámuel urtól levált pénzt ad tenorem contractus méltóztassék letenni; másképpen tekintetes Mihácz József uram, mint institutus syndicussa mikházi és gyergyai kalastrominknak, kénszerittetik a szentléleki lekötött jószágra mediante executione menni. Méltóságos József úrfi (a mint referálják némelyek) mondotta, hogy soha egy pénzt sem fizet és *a ki executiora megyen, a fogát Szent-Leleken hadgya;* noha ettől keveset tartunk, de jovallom ő ngának, hogy placidis modis, pénzzel s nem fenyegetéssel fizessen ő nga, s így mind a két résznek jobban esik. Alázatoson követem Ngdat, hogy ily nem kedves dologban kelletett megtalálnom, mindazáltal meggondolván a Ngod bölcs itiletit, ugy reméllem, hogy ezzel [nehéz]ségében Ngodnak nem esem. Quibus consuetis favo[ribus me recommen]dando, constanter persevero

humillimus in Christo servus,
Fr. Joachimus Botár. m. p.

Külső czím: [Spectabili ac magnifico] domino [domino] Petro Apor L. B. de Altorja stb. Altorja.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

290.

K. n.

Györffi Orbán plébános báró Apor Péternek: óhajtott gyónását nem akarja felvenni.

Illustrissime Domine Baro, Patrone colendissime!

Izente vala az estve Nagod, hogy reggel nékem megakarna gyónni, de én nem jovaslom, hogy Ngod koczkázzék lelkével, s én sem merem azt megpróbálni, melyet nagy cen-

sura nélkül meg nem cselekedném, et per se absolutio nulla est, quia ut legi concilium non incurrit excommunicationem ferandam sed latam, quod ego aliter explicare nolo, sed suadeo ut prius intentionem suam iam inchoatam revocet, et ut ante fuit restituat, postea cogitet de confessione. His persevero et maneo

Illustrissimae Dominationis Vestrae

indignus capellanus
Urbanus Györgyffi.

Külső czím: Illustrissimo duo L. Baroni Petro Apor supremo judici regio trium sedium etc. patrono mihi colendissimo.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

291.

K. n.

Báró Apor Péter az országos főcommissáriusnak a katonatisztek jogtalan követeléseiről, az ő fötiszti tekintélyének sérelmeiről, a nyujtódi bíróság felett való versengésről, az ellene való panaszokról.

Méltóságos Gróf, bizadalmas Uram!

Bizodalmason kellették az m. urat requirálnom, mivel sok infestationus vagyon az n. militia iránt. Primo, az ur colonellus Penasch uram praetendálja az septemberi és octoberi szénát, mivel legitime absens volt, ugy az minor Staab is, mivel in Septembri et Octobri másutt volt és a hol volt, azt praetendálja, hogy ott semmit sem vett; 9. praesentis lett gyülésünkben, az egész n. szék resolválá, hogy juxta punctum 18. regulamenti, azt meg ne fizetheti; mely resolutiójával az n. széknek midőn az széknek főcommissáriussát expediálta volna az n. szék B. Penasch uramhoz, az mint nekem Székely Elek uram írja, B. Penasch uram excandescált, ugy hogy azt írja, hogy ezután könnyen Penasch uramhoz nem megyen az mint excipiálta, és azt mondotta, hogy mivel legitime volt absens, ahol szénát talál, elveszi; mindazáltal harmadnappal azután az fiát, az zászlótartót és auditort hozzám küldi és az Székely Elek urral való dolgot prolixe excusáltatja és újolag azon octoberi és szeptemberi szénát praetendáltatja; az regulamentum szerént csak megmondám, hogy bizony nem adhatom; hosszas disputatio után arra menék, hogy parolát adék, hogy az m. urnak, mint főcom-

missáriusnak megírom; és az micsodás válaszom leszen, ahhoz tartom magamot.

Második, az regiment tisztei praetendálják az salgamumokot juxta explicationem regulamenti vel in natura, vel in pecunia; arra az nemes szék azt replicálta, hogy látja az explicatiót, de mivel arról semmi parancsolatja nincsen, sőt ellenkező parancsolatja vagyon, az n. szék ahoz parancsolat nélkül nem szól, hanem megírja az m. guberniumnak és az mi válasza lészen, ahhoz tartja magát; én is ex officio kötelességgel akartam az m. úrnak megírni és válaszát kérni.

Harmadszor, az regulamentum szerént ex superabundanti primo mihelyen beérkeztem, mindjárt sok panasz jövén előmben, contra inclytam militiam inspector commissarius Székely Elek uramnak parancsoltam, hogy ő kglme a statiókat járja el és én szómmal kérje elsőbben az tiszteket, hogy tartsák ő kglmek magokot az regulamentumhoz, mert nekem kemény parancsolatom lévén, én bizony az regulamentumhoz tartom magamot, s meg is cselekedte Székely Elek uram; azután, hogy az panasz csak folyt, megparancsoltam v. tiszt uraméknak, hogy gyűljenek essze és mivel az szegénység, míg az militia in quartirio leszen, nem mer szóllani, az stationalis commissariusok jól menjenek végire az excessusoknak, az mely excessusokot feladnak, mivel az oberofficierek ellen vadnak, küldjék cum respectu pro satisfactione; ugy is cselekedtek v. tiszt uraim. És oberster Penasch uram megparancsolta, hogy minden tiszt in publica congregatione compareálja és magát enodálja; el is jöttek, de midőn egy írást adtak volna bé, az mely nem épen respectussára volt az n. széknek, azon discurált majd három óráig és midőn concludált volna és resolvált volna, hogy látja az n. szék, hogy nem hogy satisfactiója lenne, sőt sine respectu felelnek, promovealni fogja az quaerelakot; arra az officérek replicálának: nem tudják micsoda írást adtak be, mert nem az ő klmek akaratjából adták be azon írást; ugyis volt, hogy egy valaki adta be az officérek hire nélkül; végre úgy concludáltunk, hogy az n. szék quereláira cum documentis in scriptis adnak választ, melyen ha az n. szék contenta leszen, bene, ha nem, promoveálni fogjunk; ezt bizodalmason csak azért írám meg, hogy az m. ur legyen informálva, hogy az regulamentum szerént az n. szék nem hallgat, hanem annak ideiben, ha kévántatik promoveálván, ne legyen késő az satisfactiót praetendálnunk.

Keserves és megszomorodott szivbeli fájdalmamot bizodalmason kételeníttettem az m. ur előtt detegálnom, mert

én már Háromszéken nem főtiszt, hanem fő váz vagyok, és az mint igaz lelkem szerént írom, mióta sok hazugsági-val Karakkai Boldizsár informálá ellenem az m. guberniumot, azután ezek az némely háromszéki nyughatalan elméjű emberek ezer s meg ezer sinistra informatiókkal terhelték az m. guberniumot, mégis én mind nagy békességes türő mindeddig csak patientiával türtem el, sőt ártatlanul mennyi pirongatást szenvedtem, de az mostani ártatlan szenvedésemet is patientiával elszenvedném, ha felséges urunk szolgálatja, hazánk megmaradása, s jövendőben következhető egész megromlásom, s az keresztényi kötelesség engedné; de az mint proxime elküldött emberem referálja Molduvából. hogy noha az oláhok erősen titkolják, de az molduvai magyaroktól bizonyoson végire ment, egy falut már occludáltak az pestisben és második faluban is elkezdődött az pestis. az mely helyek ide nem vessze vadnak; ha nekem authoritásom nem leszen, ha én váz leszek, hogy hogy szolgálhassak mind uramnak s mind hazámnak; én ha látom. hogy ugyancsak authoritásom nem leszen, kételeníttetem magamot ott is menteni, a hol illik és én se felséges uram, sem az m. gubernium előtt oka ne legyek, ha non putarem következik; mert ugyanis, megítílheti az m. úr, micsoda kisebbségemre esett, hogy az nyujtódi Jakabos István sinistra informatiójára nem nekem, hanem az n. széknek méltóztatott az m. gubernium commissiot küldeni, az mely publice felolvastatván, micsoda kisebbségemre esett, megitílheti az m. ur. az mint majd ide alá megirom, holott az mennyiben az ország világos articulussa engedte, igyekeztem Jakabos Istvánnak mind öreg embernek complaceálni és megengedtem volt, hogy az jobbágya viselje, ne maga az bíróságot, ugyan azon resolutiómban meg is parancsoltam volt. hogy impleta conditione bocsássák el marháját, az minthogy ha az én resolutiomot megmutatta volna az m. guberniumnak, nem hiszem, hogy soha az m. gubernium ezen commissiót adta volna; de elharapván az dolognak az jovát, az mi neki arrideált, csak avval informálta az m. guberniumot, hogy azért az m. ur informatus legyen, miben legyen az dolog és mely sinistra informálta az m. guberniumot, bővebben le kell irnom:

Nyujtódon három vagy négy szabad emberen kivül több szabad ember nincsen, az ki bíróságot viselhetne, mert azok egymásra való nézve. hogy bíróságot ne viseljenek, mind nemességet vettenek. de az mint tudom, ha nem mind is, de nagyobb része régibb nemes ember, mert az Jakabos familia primo in anno 1662. vette az nemességit és abból

az bíróság iránt egy nagy confusio lett; bizony ha csak ugy volna az dolog, az mint Jakabos István informálta az m. guberniumot, én is azt ítilném, az mit az m. gubernium parancsolt, de nem úgy van, mert igaz dolog, in anno 1674. nemes Kézdi-szék deliberálta, hogy az *Imecs* és *Donát* házakon kivül minden ember tartozzék az bíróságot viselni egy esztendőre, kivévén Jancsó Mihályt; in anno 1677 választották bírónak az Jakabos István apját Jakabos Mihályt; Jakabos Mihály törvényre vivén az dolgot, olyan deliberatumot veszen, hogy mivel Jakabos Mihálynak három ház jobbágya vagyon, nem tartozik az bíróságot viselni; ezen nemes Kézdi-szék deliberatumával nem lévén contentusok az több nemes emberek, az mennyiben tudom, egy Farkas István nevű nemes embert kiküldének az n. ország gyűlésiben, akkor Gyula-, most Károlyvárban, ott az egész nemes ország articulusban iratja, hogy Nyujtódon valakik ab anno 1657 nobilitálódtanak, az bíróságot mind tartozzanak viselni, az mint hogy ha az m. gubernium in anno 1680. akkor Gyulafejérvárt lett articulusokot elévéteti, art. 11. így találja; azután is mind törvénynyel, mind Háromszék gyűlésin az Jakabos falamilia eleget próbálta, hogy eximálja magát az bíróságból, de soha nem vihette véghez; de ha Jakabos Istvánt ugyan kiveszi az m. gubernium az bíróságból, más nemes ember is azt mondja, hogy én is olyan nemes ember vagyok, mint Jakabos István, én sem viselem; némelyek azt mondják, ha Jakabos Istvánnak vadnak jobbágyi, ha annyi nincs is, nékem is vadnak, én sem viselem és így amaz szegény négy lófő emberre esik az bíróság, vagy az m. guberniumnak újabb baja leszen és az m. gubernium kételenittetik bírót tenni. Ugyanis micsoda kissebbségemre esett azon commissio, az mint feljebb írám, mikor az sz. innepekben az oláhok között nagy veszekedések voltak és egy jámbor embernek el is vágták az kezit, az gyűlésben parancsolok vala, hogy az oláhoktól az fegyvert vegyék el, az mint parancsolatunk is volt: egy valaki csak felugrik, s azt kérdi, hol az commissio, azért vegyék el, hogy v. tiszt uraim kereskedjenek vélle; én elhallgattam, mert tudom, arról is sinistra informatioval terhelték volna az m. guberniumot. Kérem azért alázatoson az m. urat, méltóztassék az m. gubernium előtt effectuálni, hogy mikor háromszéki ember megyen panaszra, méltóztassék megkérdetni: volt-e nálam és mivel én mindennek in scriptis adok választ, kéresse elé az m. gubernium; és ha én ország törvénye, vagy nemes székünk conclusuma szerént nem dirigálok, bár büntessen meg az m.

gubernium, és mivel az Jakabos István sinistra informátiójára authoritásom ennyire megsértődött, méltóztassék az m. gubernium atyaiképen provideálni, hogy megsértődött authoritásom had álljon helyben, ne legyek mindennek csúfja; mely kegyes favorát az m. urnak alázatoson meg igyekezem szolgálni.

Tovább mely sinistre informálták az m. gubernator uramot, az mint az ő excellentiája leveliből értem, irántam és azután az m. gubernium commissiójából látom, noha az commissioban in genere van, hogy én magamtól inspectort tettem volna, soha álmodtam sem láttam, hanem az mint az előttem való főtisztek ideiben volt, az kit improprie inspector commissariusnak hínak, én az mint találtam, azon karban folytattam az dolgokot. Másik az, mint ugyan az ő excellentiája atyai leveliből látom, hogy nem folytattam volna az törvényeket az gyilkosságot patráló praetensa asszonyokért: megmutatja az protocolum, mint folytattam; hogy az szegény notárius három hét alatt az transmissiokot el nem készíthette, én nem vagyok oka; most is az országgyülésitől fogva harmad magával négy holnapig dolgozott rajta az notárius, nagy betegen is mindjárt széket ültem. Látja az m. ur, mely igaz vádak vadnak ellenem, hanem minden dolgaimot továbbra is recommendálom az m. ur favorában és maradok

(Eredeti fogalmazvány a báró Ápor-család altorjai levéltárában.)

292.

K. n.

Br. Apor Péternek felesége nevében írt válaszirata a gr. Kálnoki Ádám árvái részéről ellene, mint gyám ellen indított követelések ügyében.

Replica.

Ad fictas praesensiones orphanorum illustrissimi dni quondam comitis Adami Kalnoki de Kőröspatak genuina replica, cum protestatione solenni praemissa, non in eum finem proposita, ut discussioni dominorum judicum committeretur, nam si quid praetensiones habebunt, suis viis et modis respondere parata sum; neque ob praetensiones has fictas liquidum debitum meum periclitari potest, verum in eum solum finem, ut universis pateat, non reales, sed mere fictas esse praetensiones propositas, quas dum et quando alia via urserint sic se habere, ut inferius patebit, docere semper potero.

Ad primam. — Én soha számadó tutrixok nem voltam; semmi az én kezemen nem forgott, vegyenek számot azoktól, az kik számadó szolgájok volt, minden nemü percipiált pénzeket, hova lett, azok tudják; azoknál meglesznek az én assignatióim; azok megmutatják, mondani az semmijekből mennyi adósságokot fizettettem le. Én addig számot nem adok, az míg engem törvény szerént számadóvá nem tesznek. Nem hogy én az ő kglmek tutrixságokot számadással acceptáltam volna, sőt az tutrixságot erővel adták reám, semmiképen felvállalni sem akartam, sőt az principalis tutor néhai m. gr. Mikes Mihály uram volt és ha számadók lettünk volna is, elsőbben az néhai említett m. gr. maradváitól kellene számot kérniek, az mint ha ezekben kételkednének, vegyék ki, ha kell, ex actis excelsi r. gubernii.

Ad secundam. — Az moratoriumot, mely is csak egy esztendőre való volt, meg kellene köszönni, hogy az én munkám által kaphatták, mikor szegény öcsém uram Kálnoki Ádám uram oly extremitásra jutott vala az éhségben, hogy azt irja vala, hogy gyermekeivel együtt éhhel kell elveszni az sok dúsgazdag emberek között, az mint most is azon missilis levelem extal, ha én meg nem segéllem buzával az kérdi sz. léleki házamtól; úgy adattam buzát s maga adta azon buzájért azon jobbágyokot Kászonban; az contractus annak ideiben megmutatja. Az csiki Endes nevü jobbágy nem Kálnoki jobbágy; miért bírta az édes atyám, ott, a hol illik, megmutatom és azt is, mint s miért jött kezemhez. Az szépvizi jószágot bizonyos conditiók alatt, úgy vagyon, egy magtalan ember testálta volt holta után, az mely ma is él, de az conditiokot meg nem tartván, az jószágot visszafoglalta, ma is az atyafiai laknak benne. Varró Andrásnak az édes atyja tiszta aquisituma volt az édes anyámnak; ott a hol illik, ha úgy kévántatik, számot adok, mint magam cselédemről; sőt valamiket az édes atyám az édes anyámmal együtt kerest *(így!)*, még ma is osztatlan, melyből is az osztozást bizony megkévánom.

Ad tertiam. — Az idvezült Szentpáliné asszony kevés portióját sok költségemmel, fáradtságommal vehettem divisiora, mely is mely kevés portio jutott az édes anyám hat gyermekeinek, ott van, az ki akarja, megláthatja; azért ha költségemet, fáradtságomat megforditják legelsőbben. Azomba mikor az édes öcsém gr. Kálnoki Adám uram meghala, megírák, megvan az levél, hogy az árvák mezitelenek, nincs mit enniek, s mit inniok: az én kérésemre sub futura restitutione az uram akaratjából vivének K. Sz. Mártonból

egy hordó bort, Torjáról buzát, szalonát s egyéb victualét; húsra ugyan az én uram Gidófalvi Gábor akkori Sepsi v. királybíró uramtól az maga proventussából bizonyos pénzt rendele, ugyan az én uram az én kérésemre az brassai pénze interessiből posztót s egyéb szükségre valókat rendele. Mikor az m. gubernium parancsolatjától ő kglmeket ki kelle hozatnom Noszolyban, egy pénzek sem lévén az úti költségre, ugyan az én kérésemre az említett Gidófalvi Gábor uram adott pénzt úti költségre; kihozván penig ő kglmeket Noszolyban, az említett Szentpáliné asszonyom kevés része szerént való portióban, mely kevés victuale volt, kitetszik az divisióból; azért az magunk kész pénzivel kelletett nyolcz egész hétig ő kglmeket tartanom; nyolcz hét mulva az m. gubernium parancsolatjára Beszterczére kelletvén ő kglmeket vinnem, mind Beszterczén, mind az uton az magunk pénzünköt költöttem. Azért ha mindezeket ő kglmek nekem refunpálják, én is az idvezült Szentpáliné asszonyom minden nemű, névvel derék, de valósággal kevés mind jószágát, mind kevés portékáját jó szivvel kiadom.

Ad 4-tam. — Meg van az contractus, azért mind én ahoz tartom magamot, mind ő klgmek tartsák ahhoz magokot; és az mely jobbágyimot az contractuson kivül birják, azokot kezemhez kévánom.

Ad 5-tam. — Az leveleket, mivel ki pad alatt volt, ki asztal alatt s az egér vesztegette, sok munkámmal kerestem essze, nem az ő klgmek károkra, hanem hasznokra tettem jó gondviselés alá, látván nemzetünknek régi leveleit veszedelemben forgani; ha az m. Gubernium fogja parancsolni, én az leveleket kész vagyok úgy kiadni, hogy párban nálam is meg legyenek authentice; az pecsét nyomó részemben jutott, azt én bizony ő kglmeknek nem adom.

Ad 6-tam. Én miattam egy pénz ára kárt sem vallottanak, sőt hasznokra igyekeztem; egy pénz árra jogokot el nem hoztam; ha az egértől és molytól dib-dáb portékájokot oltalmaztam; ha az édes anyjok azon dib-dáb portékájokért minden esztendőre hatvan forintot igirt házbért és négy esztendőre háromszáz forintra menvén az házbér, ugyannyira, hogy az portékájok annyit nem ért volna, és atyafiságból viseltetvén, az gazdát arra vettem, hogy majd semmi nélkül kiadta az portékát: avval atyafiságomot követtem, nem kárt tettem, azért via juris, ha megbizonyítják, hogy kárt tettem, via juris megfelelek.

Ad 7-mam. Az én keménységem miatt jobbágyok el nem ment, sőt elszökött jobbágyokot magam költségemmel

reducáltam, sőt adósságban elfoglalt jobbágyokot is rehabeáltam.

Ad 8-am. — Marti Jánosnak az mije volt, még az édes apjok mindenit elvette és semmi nélkül adta kezemben, mint nekem jutott jobbágyot; sőt praetendálom mint az mit törvény útja kivül cselekedett, az miit az édes atyjok elvette Marti Jánosnak.

Ad 9-am. — Az kőmívesek az édes anyám csíki jószágiból valók, az apácza öcsém asszonynak jutottanak s ma is ő kglmié. Apró művest nem az magam hasznomért hozattam, hanem ő kglmeknek akartam mesterembereket tanyítatni. Ménesek volt-e nem-e, hova tették az ő kglmek tisztei, adjanak számot. Egynéhány rossz vén lovok lévén Bándon, az bíró Noszolyba jöve panaszkodván, hogy vénség és ség miatt meghalnak, az én uram úgy parancsolta, hogy adják el, vegyenek teheneket az árán s több hasznát veszik az árvák; adta-e el, hova tette, adjon számot az bándi bíró. Nem hogy az marhájokot eltékozoltam volna, sőt az említett idvezült öcsém uram egy német zászlótartóval köntöst és lóra való szerszámot hozatván, és az árát meg nem fizetvén, minden marhájokot elhajtatá és az én uram kezességin adá vissza; már az quartélyában lévén az marhák, mely adósságot azután úgy fizettettek meg. István molnár Károlyi jus lévén, nekem jutottanak; az édes atyjok ideiben is birtam békével, sőt az több atyjokfiait is kezemhez kévánom. Az csíkszeredai vendégfogadó az nagyatyámé Lázár Istváné volt; az öcsém Kálnoki Ádám uram sem tudta, hanem én sok fáradtságommal kerestem ki az puszta fundust és ex fundamento én csináltattam az korcsoma házat, azért abba bizony törvény nélkül ő kglmek nem kapnak.

Ad 10-mam. Megvadnak az contractusok.

Ad 11-mam. Az magam örökös jobbágyommal ország törvénye szerént szabad voltam, ha törvénytelen dolgot cselekedtem volna, vagyon az országnak törvényje, megfelelek.

Ad 12-mam. — Világos az contractus, mikor az irattatik benne, hogy atyafiságból egy esztendei interest elengedtem, tehát secum fert, hogy ha egy esztendőre meg nem fizetődik az én capitalem, az egy esztendőn túl currálni kell az interesnek, s azt én bizony meg is várom; hogy penig én nem sileáltam, hanem minden esztendőben urgeáltam, sőt csak atyafiságból várakoztam, bizonyságom mind az m. guberniumtól adatott replicám, mind maga m. gubernator uram, mind in concreto az egész m. gubernium, én penig se jogokot, se jószágokot nem hogy annyit birnám,

hogy adaequálná vagy superálná igaz jussomot, de tudtomra ezen adósságomba egy pénz árokot sem bírom. Miattam nem hogy károk volna, de bezzeg az experientia mutatja, hogy mikor ország törvényje ellen az ő kglmek atyja az jószágokban beleszálla, az két jószágokban tíz búza asztagot hagyék el és teli kamarát és teli pinczét, mégis elég adósságot rakék le az nyakokról, az kit az egész n. két szék tud; miolta penig én az tutrixságból kimentem, nem hogy valamit kerestenek volna, vagy egy pénzadósságot letettenek volna, sőt annyira jutottak, hogy alig vagyon az jószágokban, mit egyenek. Az levelekről oda fel megfelelek; ugy az jószág és földek occupatiójáról, hasonlóképen az tuteláról és arról is, hogy semmi legkissebb jószághoz való praetensiójokot is ajándékon nem bírom; azért az mint oda fel is megírám, fizessék meg ő kglmek az én liquidum debitumomot, melyet akkor adtam az ő kglmek édes atyjoknak, mikor utolsó szükségiben volt; az praetensiójért én az liquidum debitumot el nem vesztem, hanem azt realiter megkévánom és ezt ő kglmek fizessék meg; az praetensioért törvényben lakván keressenek meg, s megfelelek és ha törvény szerént utólérnek, megfizetek; de én megint protestálok, hogy ezen haszontalan és egy barabulyt nem érő ő kglmek praetensiójáért az magam liquidum debitumomot nem periclitáltatom, hanem az országnak világos törvénye szerént cum interesse megveszem; azután lássák, mit csinálnak. Haec omia cum solennissima protestatione, nem akarván legkisebben is ezeket immisceálni az én liquidum debitumom törvényes processusában.

Ezek felett nekem vadnak sok praetensióim, melyeket ezután én is megkeresek, mivel ő kglmek ugy bánnak velem; ugyanis, ha egy béresnek enni adnak és fizetést: én mikor az házok gondviseletire oda mentem, társzekérrel mentem, az magamét ottan hattam, sőt az magaméból sokat hattam az házoknál, Istenért látván, hogy semmijek nincsen, az melyet az egész két n. szék tud; azért én is az magamét bizony megvárom s megkeresem.

(Br. Apor Péter sajátkezüleg írt fogalmazványa, a br. Apor család altorjai levéltárában.)

X.

BÁRÓ APOR PÉTER GYERMEKEIRE VONATKOZÓ LEVELEK.

1.

Kézdi-Vásárhely, 1742. febr. 15.

Tanúvallatás Benkő Anna ügyében, kitől Ábrahám Mihály gyergyószentmiklósi örmény kereskedő a kézdivásárhelyi vásáron egy elveszett veres kláris gyöngyöt követelt.

Utrum de et super eo:

1. Tudja-é, hallotta-é nyilván és bizonyosson a tanú, in hoc anno Dni 1742 die vero 15ta mensis Febr. itt ugyan Kézdi-Vásárhellyen az piaczon levő örmények boltjok alatt, ki tötte suspecta personának Kézdi-székben Alsó-Torján lakó tkts nztes *Benkö Anna* asszont, tkts nztes imecsfalvi Imecs Damokos uram divortiatáját?

2. Tudja-e, látta-e, hallotta-e bizonyosson ellopott veres claris gyöngyit ki kérte megirt Benkő Anna asszontól, hogy adja elé nekie.

3. Ki mondotta azt az szót, hogy az míg a Salétrom főző Tóbiás vásárlott gyöngyeiért a pénzt megolvasám, addig az gyöngyömet vagy clarissomat ellopák: cum congruis circumstantiis, a mit tud a tanú, hüti után mondja meg.

1mus testis, nob. *Sigismundus Köntzei* de Karatna ann. circ. 46, legitime citatus, iuratus, examinatus fatetur:

Hallám ez mái *(így!)* én is a sátorokban menvén, hogy Imets Damokosné asszonyom és a salétrom-főző Tóbiás uram együtt altercálodnak vala, oda érvén én is, kérdem, mi dolog volna; monda Abrám nevű örmény: Tóbiás uram vásárla én tőlem gyöngyöt, Imets Damokosné asszonyom is kikére tőlem egy darab klárist és a mig ő kglmek vásárlának, a kláris elvesze, és monda az említett örmény Imets Damokosné asszonyomnak: én kglmednek adtam számba, kglmedtől kivánom számban.

2. testis, nts nobilis ac generosus *Gabriel Köntzei* de Karatna ann. cir. 66. leg. cit. jur. exam. fat. Az utrumban specificalt mai napon én is az örmények sátorába lévén

örmény Lukáts előtt, hiremmel esvén énnékem, hogy holmi disceptacioja volna az utrumban specificalt n. és nztes Benkő Anna asszonynak gyergyó-széki szent-miklósi Abrám Mihály nevü örménynyel, hiván is engemet Székelly Sigmondné asszonyom is oda, elmenék, látám s hallám megnevezett Abrám Mihállytól, hogy suspecta personanak tevé declaralt Benkő Anna asszonyt, illyen declaratio szerint, hogy holmi előle elveszett veres kláris gyöngyeit kéri vala keziben megnevezett Benkő Anna asszonytól, mellyek gonoszúl vesztenek el az ő sátorából, adja elé ő nekie. Melyre protestála említett Imecs Damokosné asszonyom, annakutánna medio tempore, azt mondá: nem adtam volna 12 forintokért azon gyöngyököt. Szavait úgy formálá s azt mondá, hogy a míg a Tóbiás tőlem vásárlott gyöngyiért a pénzt megolvasám, a gyöngyömöt ellopák.

3. testis, nob. *Sigismundus Székelly* de Dálnok ann. 50. leg. cit. jur. ex. fat. in omnibus, uti proxime praecedens testis excepto hoc: hogy éngem nem hivott senki, hanem ultro mentem oda, jóllehet háromszor is fordultam meg azon örmény előtt, de mind a fellyebb megirt declaratio szerint folytatta maga szovait.

4. testis, nob. *Gregorius Köntzei* de Karatna, ann. 68. leg. cit. jur. ex. fat. Tudom, hallám s látám, mert általellenben vásárolván a feleségem, a vételére oda menék, hallám Imets Domokosné Benkő Anna asszonytól, háttal ülvén az örmény felé, Tóbiás is a nagyobb ott vala, más léány-e vagy asszonyemberekkel, hogy monda: addig innét el nem mégyek, míg elé kerül. De miért én onnét mindgyárást elmenék, hogy hallám köztök való controversiat: hanem a ki elvette, adja elő; de mi volt, én azt sem hallottam.

5. testis, nob. *Gabriel Vajna* de Markosfalva ann. 51. leg. cit. jur. ex. fatrr. ad omnia. A piaczon járván megszólit az utrizalt személy ő kglme mondván illyen szókot: mennék egy kereskedő emberhez, ki is ő kglmit holmi jóféle veres gyöngyöknek elveszésének dolgából engemet *(így!)* diffamalván, kérdenék réa, hogy micsoda suspitioja vagyon ő kglmére. Engedelmeskedvén az utrizalt asszony ő kglme kérésének, elmenék, kérdvén elsőben nevit, hogy kinek hivnák, magát Ábrahám Mihály nevü gyergyói szent-miklósi kereskedőnek declarálá. Kérdvén a kereskedőtől, hogy mi számvetése volna az utrizalt asszonynyal ő kglmivel; monda a kereskedő: én az ő kglme kezihez bizonyos kötés jóféle veres klárist adtam (mutata is egy csomó veres klárist, kit

is annyinak monda), mellyet azért kivánom, hogy adjon számba. Azon szován a kereskedőnek kérdém: asszonyomon praetenadlja-é kglmed, hogy ő kglme vette-é el vagy nem; kire felele a kereskedő: én nem mondottam, hogy ő kglme lopta el, hanem ő kglme kérésire oda adám, (letévén a kereskedő-padra az örmény az utrizalt asszony mellé), míg én másokkal dolgomat végeztem, hova lött, nem tudom, ő kglme számadásába volt s ő kglmin kereshetem a klárist, adja elé. Mely szovaira mondám: ha gyanakodott kglmed ő kglmihez, miért mindgyárt nem kereskedett kglmed? Melyre felelé a kereskedő: én csak ő kglmin kereskedem, nem máson, mellyre protestal az utrizalt asszony ő kglme, mely szovai után Szőts János uram, bíró Szőts István uram pecsétivel certificála ad 3^{tium}.

6. testis, circumspectus *Joannes Szöts* consul oppidi Kézdi-Vásárhely, ann. circ. 52. leg. cit. jur. ex. fat. ad omnia: Engemet nts Karatnán lakó Székely Sigmond ur, nts Imets Damokosné Benkő asszony képében híva, hogy mennék el és hallgatnék jól, a hova mit kérdenének a kereskedő örménytől s mit felelne, meghallván ő felelésit, nztes főbiró ur petsétit kezemben is adván, hogy ha kivántatnék, certificálnám is. Nts Vajna Gábor uram megkérdezvén, mindeneket úgy hallottam és értettem, mint a praecedens 5^{tus} testis in omnibus.

Receptae sunt hae fassiones per nos infrascriptos iudices regios in oppido Kézdi-Vásárhelly, domo videlicet circumspecti Pauli Jantsó, lorarii civis oppidi Kézdi-Vásárhely pro parte et in persona nob. foeminae *Annae Benkö* nbli ac grsi Dominici Imets de eadem divortiatae consortis confectae et emanatae. Anno 1742. die 15. mensis Februarii.

Correcta per nos

Simonem Jantso
juratum assessorem oppidi K.-Vásárhelly m. pr.

Michaël Szotyori
jur. oppidi K.-Vásárhelly notarius m. pr.

(Eredetije Apor István br. levéltárában Abosfalván.)

2.

Kézdi-Vásárhely, 1742 febr. 15.

Tanúvallatás Benkő Anna érdekében egy örmény kereskedőtől K.-Vásárhelyt ellopott kláris gyöngy felől.

Utrum pro et de super eo:

1-mo. Tudgya-e, hallotta-e a valló, hogy ha in anno praesenti 1742 die 15ta mensis Februarii tekéntetes, nemzetes *Imecs Damokosné* asszonyom a kézdi-vásárhellyi közönséges piaczon gyergyó-széki szent-miklósi *Ábrahám Mihály* nevű kereskedő embertől veres jóféle gyöngyöt vagy klárist kért volna elő, hogy megvegye és azon gyöngy apró vagy nagy szemű kláris volt-e, vette-é maga keziben, avagy nem vette, kik vásárlottanak azon jóféle gyöngyből és azután, hogy mások vásárlottanak belőle, vette-é keziben Imecs Damokosné asszonyom a gyöngyöt, avagy jó idejin megmondotta, hogy nem vásárol belőle, mert az a gyöngy ő kegyelminek nem tetszik?

2-do. Azon gyöngyöt bizta-e gondviselése alá megnevezett Imecs Damokosné asszonyomnak?

3-tio. Hallotta-e a tanú, hogy azt mondotta volna Imecs Damokosné asszonyom, hogy innen ma el nem megyek, ha nem adgyátok elő az gyöngyöt, ihon nála is keressétek meg, a mentét is kigombolván?

1-ma testis, nobilis *Agota Bárdi* de Karatna annorum circiter 17. j. ex. fassa: Imecs Damokosné asszonyom az én számomra akarván vásárlani valami jóféle veres gyöngyöt, míg oda érkeztem, elő is vette az utrumban specificalt örmény és a kereskedő-padján tanálám letéve. Én megnézém a gyöngyöt s nekem nem tetszék. Imecs Damokosné asszonyom hozzája sem nyúla. Azon letött gyöngyből vásárla a salétromfőzőné és a salétromfőző huga. Hogy nem tetszék nekem a gyöngy, nekem és Imecs Damokosné asszonyomnak semmi gondunk nem volt reá. Imecs Damokosné asszonyom háttal ült az örmény árúja felé s én ő kegyelme előtt állottam háttal. Két karját az én vállamon tartván, azt is mondá Imecs Damokosné asszonyom: innen el nem megyek addig, ha nem adgyák elő a gyöngyöt, s ihon nálam is keressék meg, a mentéjit kigombolván s mások se menyenek el. De Tóbiás azt mondá a feleségének s hugának: ha megadtátok az árát, menjetek el innét. S azt is mondá az örmény, hogy én nem mondom, hogy kegyelmed lopta el,

hanem csak kegyelmed adgya elő. Mellyre mondá Imecs Damokosné asszonyom, nékem semmi gondom nincsen hozzája.

Receptae sunt hujus unius fatentis fassiones in anno 1742 die 17. Februarii apud domum Johannis Gyöngyösi hic in oppido Kézdi-Vásárhelly per nos infra scriptos iudices, fide nostra mediante, sigillibusque nostris usualibus corroboravimus.

Michael Jantsó
juratus assessor oppidi Kézdi-Vásárhely m. p.

(P. H.)

Simeon Jantsó
iuratus assessor m. pr.

(P. H.)

(Eredetije Apor István br. levéltárában Abosfalván.)

3.

Karatna, 1742. febr. 20.

Könczei Sigmond tanúskodása a Benkő Anna és Salétromfőző Tóbiás közti czivódásban.

Én ns. fejér-vármegyei karatnai Könczei Sigmond midőn volnék ns. Kézdi-székben Kézdi-Vásárhellyen az országos szabad sokadalomban in hoc anno Domini 1742 die vero 15ta Februarii, az sokadalom alkalmatosságával látám és hallám az sátorok közül az gyergyó-széki szent-miklósi *Ábrahám Mihály* nevű örmény kereskedő sátorában öszveháborodva Alsó-Csernátonban lakó Salétromfőző Tóbiás nevű embert alsó-torjai t. n. *Imecs Damokosné Benkő Anna* asszonynyal és rutul diffamalá Salétromfőző Tóbiás specificalt *Imecs Damokosné Benkő Anna* asszonyt ilyen szókkal: tudom én kglmed kiben bizik, de én nem félek kglmed törvényétől, mert kglmed csak *hur, hegedü húr, Apor-húr.*

Melyről attestalok pro futuro testimonio fide mea mediante.

Caratna die 20. Februarii 1742.

Könczei Sigmond
nemes személy m. p.

(p. h.)

(Eredetije br. Apor István levéltárában Abosfalván.)

4.

Altorja, 1742. jul. 26.

Benkő Anna levele báró Apor Péterhez és nejéhez, melyben megtámadott hírnevét, becsületét védelmezi az ellene indított rágalmak miatt.

Méltóságos Úr, nemes Háromszék méltóságos Főkirálybirája és méltóságos Gróf aszszony.

Alázatosan kételenítetém alázatos instantiam által Nagyságtokot requirálnom, ha szegény árva vagyok is csekély böcsületemet tartozom mind szemem fényit oltalmazni s ne legyek unamalmas *(így!)* s nehézséges se legyek azon szegény elveszett böcsületemet ha keresem. Ugyanis Nagyságod mind méltóságos főkirálybíró uram mind tiszte szerént, mind lelke szerént nem hogy szegény özvegyeknek és árváknak rontójának kénék lenni, sőt elnyomatatásában pártfogójának, az melyet nem is reméllek, hogy Nagyságod lelkéhez férjen; nem tagadom (noha Nagyságod én nekem soha szememben nem) nem hallottam volna másoktól, micsodás hírrel, névvel Nagyságodtól illetném, de én azért mind *te-mondának* [1]) véltem, nem üzvén füzvén, magam alázatos szolgálói kötelességemet tudván méltóságos főkirálybírámhoz, úgy méltóságos főkirálybírámnéhoz; mivel pedig most az elmult visitatio alkalmatosságával megpereltem *Mihálcz Mihálynné* aszszonyomot (az mely is parra itiltetett) az végett, hogy az miatt, ha szegény árva vagyok is nemesi szabadsággal éltem, *megtaszigált ő kegyelme az alsó-torjai templomban* úgy annyira, hogy az székből is kiestem volna, ha az keresztet, az mely ő kegyelmét nem is illetné, meg nem fogtam volna. Már ugy hallom, azon akar ő kegyelme excipialni, hogy Nagyságtok engemet fattya-vetett kurvának s egyéb üdőben is kurvának megszidott volna. Nem tudom miért s mi okon, mert nem félek mind Istenem előtt, mind világ előtt, hogy csak még egy gyermekkel is valaki comprihassa *(így!* t. i. comperialhassa) nem csak azt, hanem még azt is, hogy valaki illetlenül szegény árva házamot járta volna. Nem tagadom, hogy *József* úrfit gyakor alkalmatossággal jó szívvel nem láttam volna, mind maga méltósága személyiért, mind látván sok keserves bújait, vigasztalásaért; ha valaki felvehetné ő nagyságát, már lássa, ha világ előtt

[1]) T. i. mende mondának.

ő nagysága az lator titulust elszenvedi, engem pedig ártatlanúl kurvájának elhallgat, én ugyan el nem hallgathatom, az böcsületnél drágább nem lévén. Kérem azért alázatosan Nagyságtokot, az mint feljebb is irtam, nem hiszem Nagyságtok szavainak, ugyanis hogy reméllene Nagyságtok üdvösséget, megölvén ilyen szegény gyámoltalan árvát híriben, neviben s böcsületiben. Második az én szegény elhagyatott árva *(így!)* sem belső s külső széken nem perelhetnék, ha ezen bestelenségemet elszenvedném. Méltoztassék Nagyságtok ezen alázatos instantiamot indorsálni, nehogy igasságomban elnyomattassam, kiért az árvák Istene Nagyságtoknak megjutalmaztasson s megfizessen, kérem alázatoson.

All-Torja, 26. Julii 1742.

Nagyságtok árva szolgálója
Benkő Anna.

Kivül: Méltóságos úrhoz és méltóságos gróf aszszonyhoz alázatos instantiaja az introscripta aszszonynak.

Apor Péter sajátkezü megjegyzése kivül: Öreg ember lévén, egyszer is másszor is mit mondottam, eszembe nem *(így!)* [1]) ha valamit szóllottam, törvénynyel senki becsületit le nem rontom, ha penig valamit találtam volna szóllani, tudom, hogy annak ideiben meg kell bizonyítanom; egyebet tudom nem mondottam, hanem az mit mások mint tisztnek mondottanak, én azoknak az szavokat mondottam, mert én senki ina után nem jártam.

Torja, 26. Julii 1742.

Apor Péter m. p.

(Eredetije br. Apor István levéltárában Abosfalván.)

5.

Somlyó, 1749 decz. 13.

Báró Apor József, János, László és Anna protestatioja az ellen, hogy a csik-somlyai Kálnoki birtokot a n. gróf Kálnoki Ferencz csíki főtiszt adósságai fejében kirendelt bizottság lefoglalja.

Protestatio.

Mi altorjai báró *Apor József, Apor János, Apor László és Apor Anna,* mind négyen méltgos altorjai *báró Apor Péter* atyánk urunknak néhai feleségitől, aszszonyunk anyánk-

[1]) jut (tollban maradt).

tól, *gróf Kálnoki Borbárától* (ki is volt leánya néhai nagy emlékezetü köröspataki gróf Kálnoki Sámuel és Lázár Erzsébet nagy asszonyunk anyánk leánya) való gyermekei solenniter protestalunk per praesentes taliter, ugy informaltattunk s el is hitettük magunkkal, hogy néhai *gróf Kálnoki Ferencz* vér szerint való kedves atyánkfiának, ki is volt fia néhai emlitett köröspataki gróf Kálnoki Ádámnak, ki is egy testvér volt emlitett néhai édes anyánk asszonyunkkal, Kálnoki Borbárával, ezen emlitett Kálnoki Ferencz lévén ns. Csik-Gyergyó-Kászon székeknek méltóságos főtiszte és már (superis ita volentibus) decedálván, emlitett fő tisztségben azon emlitett ns. székekben micsodás enormitási, excessusi, adóssági in utramque bonam aut malam virtutem gestusi voltanak, azoktól a méltóságos erdélyi regium gubernium bizonyos expressusit (veluti dicitur) commissariussit méltóztatott kiküldeni fenn megirt ns. Fel-Csik-széki somlyai gróf Kálnoki udvarházhoz, in quem finem még bizonyosak nem vagyunk, mindazonáltal quoniam tela provisa minus nocent, azért mind a tekintetes ns. Fel-Csík és Al-Csík előtt, mind pedig azon úri deputatus urak előtt solenniter protestalunk, hogy ha az emlitett atyánkfiának gróf Kálnoki Ferencznek akár excessusi, akár passivum adóssági tanáltatnának is (melyet mi nem tudunk), azon somlyai udvarházhoz és ahhoz tartozó alsó- és felső-csíki jószágokhoz generaliter semminemű bonumokhoz senkinek is iurisdictioja, authoritássa, facultássa, annál inkább occupatioja, introductioja sine iuris mocione ne engedtessék, mivel azon jószág sorte divisionis (mely divisio mikor és ki által celebráltatott, arról annak idejiben producalni hitelesen készek leszünk) akkor jutott volt vir szerént való atyánkfiának, *gróf Kálnoki Adriya* apáczaszüznek, Zsuzsánának, ki is az emlitett asszanyunk anyánkkal egy testvér lévén, ma is tudjuk életben vagyon azon apáczai szent szerzetben. Miképpen involált az említett és már decedált atyánkfia gróf Kálnoki Ferencz azon jusban, arról mi most nem szólunk, annál inkább nem oppugnáljuk, de mint emlitett édes anyánk asszonyunk successori (távul legyen, hogy a több vér szerint való successorokot is kihagynók, annál inkább kitagadnok) azon emlitett somlyai jószághoz és ahhoz tartozó generaliter minden mobile és immobile bonumokhoz jussunkot tartjuk.

Mely dologról az emlitett méltóságos királyi guberniumot és tanquam prima méltóságos instantiat és ha ott nem succedálna (melyet nagy alázatossággal improralni el

nem mulatjuk) még a felséges udvart is alázatos könyörgésünk által megtalálni pariter el nem mulatjuk. Melyről ut supra a deputatus urak előtt iterum atque iterum protestalunk s ha kik protectiojokat annál inkább successiva in bonis involálni igyekező szándékokot akarnák is, azok ellen contradicalunk.

Melyről protestationkat és contradictionkat autentice az uri deputatusoktól illendő respectussal ki is kivánjuk.

B. Apor József (P. H.)

B. Apor János (P. H.)

B. Apor Anna (P. H.)

A másik oldalon más írással:

Resolutio.

Ezen a méltóságos királyi guberniumtól exmittáltatott delegata commissionak nem lévén activitassa semmi iuridicumokot, és vérek között való differentiakat eligazitani: azért a protestans urak remittáltatnak oda, az hol protestatiojoknak helye lészen.

In Somlyó 13-a Dec. a. 1749.

Ad mandatum commissionis extradatum per

Stephanum Baló m. p.

Kivül: Az csíki delegata felett való protestatio az csíki Kálnoki jószágról.

(Eredetije Apor István br. levéltárában Abosfalván.)

6.

H. n. 1752. okt. 13.

A háromszéki világi papok egyházi törvényszékének itélete a Benkő Anna ellen bűbájosság és boszorkányság miatt indított perben.

Anno 1752. die 31-a Augusti causa levata coram adm. reverendo dno Georgio Tamási archidiacono inclytorum sedium Kézdi et Orbai, caeterisque admodum reverendis dnis sacrae sedis assessoribus plebanis, Stephano Csorba, Lemhényiensi et sacrae sedis jurato notario, Michaele Tibád,

Szentlélekiensi, Francisco Tóth, Osdolaiense, Michaële Barto, Nyujtodiensi, Francisco Pako, Bereczkiensi, Francisco Csáki, Szentkatolnensi, Francisco Balási, Futásfalvensi, Michaële Erős, Esztelnekiensi, Stephano Beke, Imecsfalvensi et Georgio Jósa, Gelenczensi.

Sublevata anno 1752. die 31. Augusti, fisci Francisci Faragó de Sz. Katolna causa contra et adversus I. *Annam Benkö* nobilem de Altorja sedis Kézdi. Ratio proclamationis, hogy extradata az R. C. ő kglme, hogy sok esztendőktől fogva most legközelebbig post iteratas adhortationes, admonitiones, egész népnek és helységnek botránkozására, erdőn, mezőn, városokon, falukon illetlen botránkoztató társaságban magát elegyítette és élt. 2-do. Más ifjakat és házasokat is bűbájos, boszorkányos ka(n)térozások s ördögi mesterségek által, oláhnék, czigánynék által külömkülön féle mesterségek által magához kantérozott s kantéroztatott, hódított. 3-io. Némely házas személyek között is háborúságat, veszekedést vagy zurzavart, külön való lakást is szerzett, házasok között való háborúságra fenyegetődzött, házas személy után is magát vetette s most sem szűnik, a különös helyen való egybenkerűléstől magát el nem vonja, úton útfélen s más helyeken egész népnek kicsinytől fogva nagyig nagy botránkozására, az mint ezután conficiálandó és béadandó relatoriamból bővebben fog elucescálni, ha tagadást tenne, futura sede. Azért, hogy botránkoztatóképpen sok időktől fogva egész mostanig élt in poena articulari florenis 200, hogy bűbájos boszorkányos ördögi praktikkal *(így!)* kantéroztatott és kantérozott, similiter in florenis 200, hogy házasok között zurzavart, veszekedést, gyülölséget szerzett, pariter in florenis 200, hogy pediglen sokakat megbotránkoztatott, az ecclesiát kövesse meg. Ezeken kévánom convincáltatni a jure. Most pediglen exmissiot kérek magamnak non obstante, hogy nem compareál ad edocendam institutam hanc actionem fusius cum omnibus congruis circumstantiis. És ha valami újabb dolog adná elő magát, protestálok solenniter et coram latius et pro parte fisci, suo tempore solvat aureos duos.

(Ezután különféle jogi formaságok következnek, melyek az ügy lényegét nem érintik; különben is bennfoglaltatnak a következő régzésben:)

Subsequentes rationes, sub hac Levata post exhibitum Novum et in paribus extradatum exhibitae, sed non acceptatae sunt, huc tamen adjectae.

Observandum quoad Novum formandum. Praemissis

praemittendis pro primo errore et defectu inctae (t. i. in causam attractae) et procuratoris sui recognoscendum, quod appellaverit incta, quam appellationem ex eo tempestive remittendo insinuavit Novum simplex virtute cujus 2-do pro defectu sui et procuratoris agnoscit fuisse, dum excipit contra forum solidius suas rationes non allegaverit, quas nunc virtute hujus Novi in forma sic reformat incta.

Incta intuitu praesentis actionis nullatenus subjacet jurisdictioni ecclesiasticae, ergo praesens hocce forum ecclesiasticum respectu incattae est incompetens, quod sequentibus sic demonstratur. 1-mo. Judiciorum valor dependet a jurisdictione, unde forum est incompetens, cujus jurisdictioni inctus vel incta non subjacet, iurisdictio vero ecclesiastica respicit unice personas sacras et res sacras, ast in praesenti causa nec persona est sacra, seu religiosa, nec res est talis et quidem nec per se, nec per accidens; ergo nullatenus praesens causa est fori ecclesiastici; minor sic probatur intuitu personae est res manifesta et sic quoad actus in actione specificatos, cum personales sint, ex iisdem actis personalis competat, consequenterque sortitur forum ratione personae. 2-do. Actus in actione universaliter tangentes nec per se, nec per accidens sunt jurisdictionis ecclesiasticae, sed saecularis, quod 1-mo e declaratae jurisdictionis ecclesiasticae oppositione manifestum est, tanto magis 2-do punctis 1-mo et 3-io complectentes actus respectu inctae fornicationem involvunt, fornicatio vero, imo qualiscunque illicitus concubitus est per se et sua natura jurisdictionis saecularis, prout indigitat Approb. Const. part. 3. tit. 47. art. 21. ubi propter adulterium et alios concubitus illicitos poenam statuendi approbatio constituitur, manifestum est jurisdictioni saeculari eodem addicta pro objecto iurisdictionis posuisse. 3-io. Actus sunt profani, ergo nonnisi tunc sunt jurisdictionis ecclesiasticae, quando ad matrimonium dirimendum seu divortium verteretur negotium, et sic per accidens fieret fori ecclesiastici, sed in praesenti negotio actio non est instituta, prout nec poterat sic institui ad divortium matrimonii; ergo non est praesentis fori. Hinc est

Tertio. Quod tam continua judiciorum praxis, quae vim legis habet Prolog. tit. 11. quam omnes juristae magiae crimen hodie, seu moderno aevo pure ad forum saeculare spectans asserant, prout videre est iurisprudentium dni Stephani Huszti lib. 3. tit. 16. n. q. similiter fornicationem prout ex eodem modo cit. dno Huszti iuris lib. eodem tit. 22. manifestum est, nec potest aliter fieri, quia sunt

haec delicta publica seu criminalia. — Ex his itaque prono e loco fluit, quod 1-mo esset contra nobilitarem praerogativam inctae in praesenti causa respondere in merito, prout ait Approb. Const. part. 3. tit. 5. art 1. in his verbis: a nemes ember csak coram suo competento iudice tartozik törvényt állani és nem másutt. 2-do. Et in hoc foro ecclesiastico pronunciatum iudicium non potest subsistere contra eandem incattam juxta novellarum s. regni Hungariae 1715. art. 28. sess. 1. et hinc Digest. A. ultimus sic se habet: extra iurisdictionem ius dicenti impune non paretur. Ratio haec est: quod ius dicenti potestatem non habet et est simile, quam si privatus aliquis ferret judicium, non obstante praeallegatas legales has rationes, ex canonista Engel lib. 2. in delicto adductae rationes. Quia 1-mo in causis profanis ius municipale derogat canonibus, imo tollit, ut est Prolog. tit. q. et non nisi tunc refugiendum est in causis profanis ad sacros canones, quando destituimur municipalibus prout indigitat tyrocinium ad Prolog. tit. 2. circa finem alias enim confunderentur iurisdictiones saeculares cum ecclesiasticis et rota versa.

Et hinc est, quod dni etiam pastores, vel verbo ecclesiaesticae personae eadem lege et consvetudine saecularibus debent uti, prout est Tripart. Decret. part. 1. tit. 2-do. Homagiumque fidelitatis regi praestandum iam obligantur Trip. Decret. par. 1. tit. 12. imo subjacent iurisdictioni saeculari in pluribus. Tanto magis 2-do spiritualis et materna correctio aedificatio et similia, quae citantur ex eodem Engelio, et intuitu quorum, cum distinctioneque illa, criminales etiam causae esse fori ecclesiastici non ad litigationem et ad forum spectant, sed iuxta institutum dni nri Jesu Christi medio praedicationis illa debent fieri, aut per alium modum disciplinae ecclesiasticae. Accedit 3-io. Quod criminalis causa a lege et natura sit definita, non potest non criminaliter prosequi, quia index non potest arbitrari et judicare, sed secundum leges debet necessario iudicare juxta illum juristarum axioma: non est judicandum de legibus, sed secundum leges, prout innuit Prologialis tit. 6. 15. et Trip. Decr. p. 2. tit. 2. — Ast praesens tuamen causa est quoad magiae crimen et quoad adulterium quo per indirectum actor alludit, est pure criminalis, constat de crimine magiae ex continua judiciorum praxi, quod sit poena hujus criminis capitalis, prout et experientia optima rerum magistra scimus, sic innuit etiam suprafatus dnus Huszti lib. 3. tit. 16. n. 10. De adulterio etiam constat,

quod hujus etiam poena sit capitalis e supra citatis Approb. Const. A. Sed in causis criminalibus contra victum religiosi ordinis unice praesentem esse ecclesiasticum, cum judicium pronuntiaretur, tanto magis pronunciare ecclesiastico in criminali sub poena suspensionis est illicitum.

Extradatum per Stephanum Csorba
sacrae sedis jur. notarium mp.

Anno 1752. die 13. Octobris.

(L. S.)

Quod praesens copia ex universis originalibus absque augmento, diminutione, variatione prorsus sit descripta, hisce attestamur fide nostra mediante. Signatum Voldorf. 1757. 11-ma Septembris.

Ladislaus Apáti incl. com. Albensis Tranniae jur. assessor.

Stephanus Veress jun. nobil. de Kézdi-Dálnok.

Kívül: Az p. világi háromszéki papok Istent haragra felgerjesztő, igazságot elnyomó, törvényt felfordító nemesi székely szabadságot sárbanyomó, egekre kiáltó processusának párja.

(Egykorú hitelesített másolat, a br. Apor család altorjai levéltárában.)

7.

Altorján, Karatnán, Peselneken és Kovásznán, 1753. márcz. 14—22.

Tanúvallatás Benkő Anna és báró Apor József szeretkezése s az előbbi bűbájoskodása, varázslása és boszorkánysága ügyében.

Sacratissima Caesarea Regia Majestas,
Domina Domina clementissima, benignissima!

Vestra clementer nosse dignetur Sacratissima Caesarea Regia Majestas, quod nos literas ejusdem Sacratissimae Caes. Regiae Majestatis vestrae compulsorias pariter et attestatorias pro parte et in persona fidelis Majestatis Vestrae generosi *Nicolai Endes* de Csik-Szt.-Simon, causarum Majestatis Vestrae in Transylvania, partibusque eidem reincorporatis fiscalium directoris, ratione dicti officii sui directoratus legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios ejusdem Sacratissimae Caes. Regiae Majestatis Vestrae humiles, perpetuoque fideles, subditos ac literis in iisdem nominanter conscriptis praeceptorie sonantes, directas, summo quo decuit honore et obedientia receperimus in haec verba:

Maria Theresia, Dei gratia Romanorum imperatrix ac Germaniae, Hungariae Bohemiaeque regina, Archidux austriae, dux Burgundiae etc. haereditaria princeps Transylvaniae et Siculorum comes, fidelibus nostris universis et singulis, illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis nobilibus et agilibus pariter etiam ignobilibus ac alterius cujusvis status, bonae tamen et honestae famae et conditionis utriusque sexus hominibus, ubivis in haereditario hocce nostro Transylvaniae principatu, partibusque eidem annexis constitutis residentibus et commorantibus, praesentium notitiam habituris, gratiam nostram caes.-regioque principalem. Exponitur Majestati Nostrae in persona fidelis nostri generosi *Nicolai Endes* de Csik-Szt.-Simon, causarum nostrarum in dicto nostro Transylvaniae principatu, partibusque annexis regio-fiscalium directoris, pro se et ratione officii sui directoratus, qualiter idem medio vestra ratione praetextuque certorum quorundam negotiorum coram declarandorum in praesentia egregiorum et nobilium Georgii domini Francisci Sambler et Alexii Török cancellariae nostrae provincialis Transylvanicae, Antonii item Imecs, Michaelis Pauli et Joannis Endes, Sigismundi László, Petri Rácz, Samuelis Halmágyi, Martini Carp, Georgii Boér, Joannis Nagy, ac alterius Joannis Petri ac Josephi Nagy tabulae nostrae regiae in Transylvania judiciariae scribarum et juratorum notariorum per nos ad id specialiter exmissorum, v. comitum item v. judliumque jurassorum ac notariorum sedriarum comitatuum: Albensis Transylvaniae, de Küküllő, Thordensis, Kolociensis, Hunyadiensis, Dobocensis, Szolnok utriusque, interioris videlicet et mediocris, Krasznensis de Zaránd, v. judicum denique regiorum, caeterorumque jurassorum ac notariorum sedium Siculicalium: Udvarhely, filialiumque hujus Keresztúr et Bardócz, trium insuper Sepsi, Kézdi et Orbai ut et Miklósvár, Csik item utriusque Gyergyó et Kászon, Marus, denique et Aranyas vicecapitaneorum, porro v. judliumque jurassorum ac notariorum distictuum terrae Fagaras et Kővár, hominum videlicet nostrorum regiorum, pro jurium suorum tuitione ac defensione, certas quasdam fassiones et attestationes celebrari facere vellet, iure admittente; cum autem veritatis fassio, justitiaeque recognitio nemini sit abneganda: proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut dum et quandocunque cum praesentibus simul vel divisim fueritis requisiti, statim vos sub oneribus singularum sedecim marcarum gravis ponderis, per eos, quorum interest seu

intererit, irremissibiliter exigendarum ad diem et locum per dictum exponentem vel homines ejus ad id transmittendos vobis praefigendum in praesentiam dictorum hominum nostrorum regiorum personaliter accedere, ibique ad fidem vestram Deo debitam, qualiscunque vobis de et super rebus coram interrogandis constiterit certitudo veritatis, suo modo dicere, fateri et attestari, modis omnibus debeatis ac teneamini. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris literas tandem per praefatos homines nostros regios sub sigillis subscriptionibusque suis, fide eorum mediante conscribendas, annotato exponenti jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam necessarias extradari volumus et jubemus, communi justitia et aequitate svadente. Secus non facturi praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in libera regiaque civitate nostra Saxonicali Cibiniensi, die decima septima mensis Januarii, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio. Et subscriptum erat a dextris: Lecta Correcta, erantque sigillo ejusdem Majestatis Vestrae judiciali et authentico, eoque Transylvanico, in inferiori earundem margine, in medio loco videlicet solito, super cera rubra ductili impressive communitae et roboratae, pratenterque confectae et emanatae.

Quibus receptis, nos benignissimis ejusdem Majestatis Vestrae mandatis, in omnibus, prouti tenemur et par est, obedire, satisfacereque volentes, in hoc anno praesenti millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio, die decima quarta mensis Martii in et ad possessionem *Altorja* in sede Siculicali Kézdi existentem, consequenterque domum agilis primipili *Michaëlis Szabó* de eadem Altorja, jurati ejusdem possessionis judicis accessimus, ibique testes infrascriptos vigore praeinsertarum literarum Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsoriarum pariter et attestatoriarum, nostri in praesentiam legitime citatos et accersitos, exacto prius ab iisdem firmissimo juramenti sacramento, de et super utri punctis per antefatum exponentem nobis exhibitis, praesentibusque literis nostris insertis examinavimus, perceptamque ab iisdem veritatis certitudinem subsequenti serie descripsimus.

Utrum nobis exhibitum erat tale:

1-mo. Tudja-e a valló nyilván és bizonyosan, értette-é, avagy hallotta-é, hogy tekintetes nemzetes Imecsfalvi Imecs Damokos uram törvényesen elvált felesége Benkő Anna eleitől fogva mind nevezett férjével laktába, mind azután micsoda életü asszony volt, és kikkel mi formálag társalkodott?

2-do. Nevezetesen, hogy Isten és haza törvénye ellen való rút, fertelmes, tisztátalan, botránkoztató életet élt volna; ha úgy: kikkel, mikor, mennyi időtől fogva?

3-io. Hogy bűbájos, boszorkányi és ördögi csalárd mesterségekkel is másokat magához botránkoztató életre csalni és húzni ügyekezett volna, avagy egyéb végre is afféle boszorkányságot mind maga cselekedett volna, mind másokkal cselekedtetett volna; ha igen: mikor, mit, mi formában, kivel, hol és micsoda eszközökkel vagy matériákkal?

4-to. Afféle bűjös bájos boszorkányságának micsoda vége és kimenetele történt?

5-to. Efféle gonosz, istentelen cselekedetiért a nevezett asszony hivattatott-e a törvénybe, nevezetesen a szentszékre; ha hivattatott, ottan micsoda dolgait bizonyították meg ellene és micsoda sententiája lött?

6-to. Név szerént kik voltak ellene terhesebb és világosabb vallók, azok hol laknak? és hogy hivattatnak? cum omnibus congruis circumstantiis.

Sequuntur fassiones testium.

1-ma testis provida femina Juditha Kis providi Adelberti Kis, jobbagionis posteritatum illustrissimi quondam liberi baronis *Petri Apor* de Altorja, consors, annorum circiter 30. fatetur ad 1-mum et 2-um: Tudom nyilván és bizonyoson, mert magam is jelen lévén, szemeimmel láttam, hogy ennek előtte két esztendőkkel a kérdésben megnevezett Benkő Anna asszony gyakorta járogatott az úrral, altorjai Báró Apor József uram ő ngával vadászni, a mikor is a vadászatban engemet is elvittek magokkal s láttam szemeimmel, hogy azon vadászat alkalmatosságával az erdőn Benkő Anna asszony ágyat vetett, s ketten nevezett Apor József uram ő nagyságával egy ágyba és egy takarodzó alá, szokás szerént levetkezve, lefeküdtek s gyakorta együtt háltak. Ennek előtte mintegy hét esztendőkkel maga mondotta nékem Benkő Anna asszony, hogy ő kglme nevezett Apor József uram ő ngával közösült vagyis paráználkodott, a mikor is (ad 3-ium) midőn a paráználkodás közbe érzette volna, hogy Apor József uram ő ngától megyen beléje a magv, aztat nem engedte, hanem megfogván Apor József uram ő ngának szeméremtestét, aztot maga testéből kirántotta és az Apor József uram ő ngától elmenő magot egy pohárban megvette és aztot adta egy Pergelőné nevű czigányasszonynak, mert azon czigányné, a mint maga beszéllette nékem Benkő Anna asszony, tanította volt ő kglmét, hogy

azt cselekedje s azon czigányné arra igyírte volt magát, hogy az említett matériával ugy megcsinálja az urat Apor József uram ő ngát, hogy soha mást Benkő Anna asszonyon kivül el nem vészen magának feleségül; ezeket mind magától Benkő Anna asszonytól hallottam.

Tudom azt is, hogy Benkő Anna asszony én tőlem külde egy véka buzát a nevezett Pergelőné nevü czigány asszonynak a végre, hogy igyírete szerént Apor József uram ő ngát Benkő Anna asszonyhoz csinálja, a mikor is kérdém én azon czigánynét, hogy miképen bátorkodik olyan dolgot cselekedni; arra elévévé a czigányné a pohárt, a melybe vala azon magv, vagyis materia, a melyet Benkő Anna asszony néki küldött volt, a melyet láték szemeimmel, s akkor monda a czigányné ilyen szókot: én semmit sem csináltam véle, nem is csinálok, de nem nyughatom Imecsnétől, csak jár reám, hogy kössem egybe őköt Apor Józseffel s hirtelen egyebet nem gondolhaték ki; *én bizony csalok, a hogy lehet, mert én azzal élek.*

Ennek előtte három vagy négy esztendőkkel egy alkalmatossággal sokszor említett Benkő Anna asszony engemet elhíva magával Karathnára, s midőn oda mentünk volna, megüsméré ő kglme az uton az Báró Apor József úr ő nga nyomát, hallám, hogy azon nyomot kilenczig elolvasá és a kilenczedikből látám szemeimmel, hogy a földet felásá Benkő Anna asszony, a mely földet maga házához haza vívén maga vizeletivel megelegyítvén, agyagat csinála belőle és a tüzhelyet, a hol a tűz égni szokott, megtapasztá azon agyaggal s tüzet tévén reája, midőn a tűz meggyúlt volna, háromszor ilyen szókot monda Benkő Anna asszony: *úgy égjen Apor Józsefnek a szíve utánnam, mint ez az tűz.*

Láttam azt is szemeimmel, ennek előtte mintegy harmadfél esztendőkkel, hogy Benkő Anna asszony maga házának négy belső falait mézzel megkente, ilyen igéket mondván: *valamint ezen négy fal örökké egymást nézi, úgy nézzen szüntelen reám Apor József, és valamiképpen azon falak egymástól meg nem válhatnak, úgy meg ne válhassunk mi is egymástól*, s azután lisztet vévén, a szitát az alsó felivel felyül viszáson fordítá és azon viszáson fordított szítán a lisztet kilenczszer megszitálá s a mézet a fal oldaláról levakarván, a liszttel egybe elegyíté s vizet vévén a szájába, azt is köziben bocsátá, s ezen matériákból pagácsát sütött, a mely pagácsát aprón törvén az Apor József uram ő nga étkeit azzal főszerszámozta. Maga beszéllette nékem Imecsné asszonyom, hogy mikor a víz a

gubernium, és mivel az Jakabos István sinistra informátiójára authoritásom ennyire megsértődött, méltóztassék az m. gubernium atyaiképen provideálni, hogy megsértődött authoritásom had álljon helyben, ne legyek mindennek csúfja; mely kegyes favorát az m. urnak alázatoson meg igyekezem szolgálni.

Tovább mely sinistre informálták az m. gubernator uramot, az mint az ő excellentiája leveliből értem, irántam és azután az m. gubernium commissiójából látom, noha az commissioban in genere van, hogy én magamtól inspectort tettem volna, soha álmodtam sem láttam, hanem az mint az előttem való főtisztek ideiben volt, az kit improprie inspector commissariusnak hínak, én az mint találtam, azon karban folytattam az dolgokot. Másik az, mint ugyan az ő excellentiája atyai leveliből látom, hogy nem folytattam volna az törvényeket az gyilkosságot patráló praetensa asszonyokért: megmutatja az protocolum, mint folytattam; hogy az szegény notárius három hét alatt az transmissiokot el nem készíthette, én nem vagyok oka; most is az országgyülésitől fogva harmad magával négy holnapig dolgozott rajta az notárius, nagy betegen is mindjárt széket ültem. Látja az m. ur, mely igaz vádak vadnak ellenem, hanem minden dolgaimot továbbra is recommendálom az m. ur favorában és maradok

(Eredeti fogalmazvány a báró Ápor-család altorjai levéltárában.)

292.

K. n.

Br. Apor Péternek felesége nevében írt válaszirata a gr. Kálnoki Ádám árvái részéről ellene, mint gyám ellen indított követelések ügyében.

Replica.

Ad fictas praesensiones orphanorum illustrissimi dni quondam comitis Adami Kalnoki de Kőröspatak genuina replica, cum protestatione solenni praemissa, non in eum finem proposita, ut discussioni dominorum judicum committeretur, nam si quid praetensiones habebunt, suis viis et modis respondere parata sum; neque ob praetensiones has fictas liquidum debitum meum periclitari potest, verum in eum solum finem, ut universis pateat, non reales, sed mere fictas esse praetensiones propositas, quas dum et quando alia via urserint sic se habere, ut inferius patebit, docere semper potero.

sequenti, decima quinta videlicet mensis Martii anno et loco iisdem.

2-dus testis providus Stephanus Zöde annotatarum posteritatum praetitulati l. baronis *Petri* quondam *Apor* jobbagio, annorum 27.

3-ia testis provida Anna Mihályko praefati Stephani Zöde consors annorum 26 fatentur uno ore ad omnia: Azt tudjuk, mert láttuk, hogy a kérdésben nevezett Benkő Anna asszony szoptatós asszony ember tejével gyakor izben pogácsát süttetett, de mit csinált vélle, azt nem tudjuk. Azt is láttuk s tudjuk, hogy Apor József uram ő ngával Benkő Anna asszony, a miolta elvált a férjétől, gyakorta mulatott és volt együtt, de semmi rossz cselekedeteket nem láttuk. Praeterea Anna Mihálykó solo fatetur et dicit: Hallottam magától Benkő Anna asszonytól, hogy azután, hogy Apor József uram ő nga megházasodott, mondott ilyen szókot: Nem vetek esztendőt belé még, Vay Márja kimenyen innen lakni s én lészek Apor Józsefné. Azt is tudom bizonyoson, hogy Benkő Anna asszony nékem könyörgött, hogy Apor József úr ő nga patkajának a sarát vigyem néki s megadja az árát, de én nem cselekedtem; e pedig volt *ennek előtte mintegy tíz esztendőkkel.* Ad reliqua nihil.

Eodem anno et die continuata est haec inquisitio nostra in oppido Kézdi Vásárhely, praefatae sedi Siculicali Kézdi ingremiato, domoque circumspecti *Clementis Szöcs* civis et inhabitatoris ejusdem oppidi in serie fori publici situata.

4-us testis generosus dnus Joannes Rápolti de Peselnek, annorum 59. fatetur ad 1-mum: Tudom azt nyilván és bizonyoson, hogy az utrumban nevezett Benkő Anna asszony altorjai br. Apor József uram ő ngát igen megszeretvén, ő ngához való biztában vált el előbbeni férjétől Imecs Domokos uramtól, azután nyilván tapasztaltam, hogy úgy éltek egymás között való nyájas társoságban, mintha hütösök lettek volna egymáshoz, mert ad 2-um: Én nálam házamnál is jó darab ideig lakván Imecs Damokosné Benkő Anna asszony, gyakran jött oda hozzája az úr Apor József uram ő nga, s azután is gyakorta jöttek együtt házamhoz s más alkalmatosságokban is láttam együtt való nyájaskodásokat, de semmi feslett erkölcsöket nem tudom, nem láttam. Ad 3-ium: Most nem régen engemet ő Felsége compulsorium mandatuma mellett requirálván Benkő Anna asszony, hogy az ő kglme mentségire inquisitiót peragáljak; én ugyan hozzá kezdék az inquisitióhoz, de látván, hogy a

fátensek nem az ő kglme mentségire, hanem terhére felelnek, mit feleltek pedig, in specie nem emlékezem reá, belé hagyám az inquisitiót. Ad 4-um nihil. Ad 5-um: Azt hallottam, hogy Benkő Anna asszony törvényre a szentszékre idéztetett volt, de azon törvénynek kimeneteliről semmi bizonyost nem tudok. Caeterum nihil certi.

5-us testis nobilis Ladislaus Imecs de Kézdi Szt. Lélek fatetur ad omnia: A kérdésben feltett Benkő Anna asszonynak én semmi dolgait, boszorkányságát, vagy egyéb tisztátalan életét nem láttam, hanem tavalyi esztendőben inquirálván ő kglme mentségire, emlékezem a fatensek ilyetén importantiaira: hogy tudni illik Benkő Anna asszony döglött kutyának a szájában almát és hájat megforgattatott volna s azon hájjal pogácsát süttetett volna és hogy ad (*így!*) döglött kutyát megpökdösvén azt mondották volna: hogy *valamiképpen a döglött kutyát utálják az emberek, úgy utáljon minden asszony állatot az úr Apor József uram ő nga Benkő Anna asszonyon kivül.* Caeterum nihil certi.

6-tus testis nobilis Franciscis Farago de Szt. Katolna, annorum 60, fatetur ad 4-um et 5-um: Tudom azt, hogy az utrumban nevezett Benkő Anna asszony a szentszékre maga gonosz cselekedeteiért törvénybe idéztetett volt, mert én lévén a szentszéknek fiscusa, magam procedáltam ő kglme ellen, aholott is actiomban kurvaságát és boszorkányságát feltévén mindazokot sufficientibus documentis comprobáltam, melyre nézve a szentszék hatszáz forintokig való bursalis poenára sententiája által condemnálta ő kglmét. Caeterum nihil certi.

Continuata est haec inquisitio nostra in praefata possessione Altorja, domoque praefati *Michaëlis Szabó*, die decima sexta mensis Martii anno ejusdem.

7-a testis provida femina Rebeca Szőts, providi Barbuly Krecsun inquilini nobilis dnae Cristinae Bodo, generosi quondam Pauli Benkő de Altorja viduae consors, annorum circiter 43. fatetur ad 3-um: Szemeimmel láttam, hogy az Benkő Anna asszony ennekelőtte circiter öt esztendőkkel egy ide való Barbulyné nevű oláh asszonynyal maga házánál babot vettetett, de mi végre cselekedte, nem tudom. Ad reliqua nihil certi.

8-us testis nobilis Andreas Márton de Altorja, annorum 60, fatetur ad omnia: Láttam aztot szemeimmel egy alkalmatossággal, ez előtt circiter négy esztendővel, hogy az erdőn az utrizált Benkő Anna asszony Apor József uram

ő ngával déli álmat együtt aludt és egymás mellett heverésztek. Caeterum nihil certi.

9-a testis honesta femina Anna Lukács, agilis primipili Clementis Mike consors, annorum 49. fatetur ad 1-mum, 2-um: Tudom nyilván és bizonyoson, mert szemeimmel láttam, hogy a kérdésben feltett Benkő Anna asszony a közelebb elmult nyárba kaszáláskor egy alkalmatossággal midőn innen Futásfalvára megyek vala, itten a mezőn a buzából az út szélyiről felkele, az urral, Apor József uram ő ngával együtt ültek ottan a buzában, vagy hevertek, nem láthattam a buzától, mikor felkelének a buzából, Apor József uram ő nga egyfelé, s Benkő Anna asszony pedig másfelé elmenének. Caeterum nihil ad reliqua.

10-a testis honesta femina Helena Nagy, agilis primipili Francisci Léva consors, annorum 25, fatetur ad omnia: Ennek előtte circiter négy esztendőkkel egy alkalmatossággal az erdőre len nyőni mentünk vala, a holott is jelen volt az utrizált Benkő Anna asszony az úrral br. Apor József uram ő ngával s láttam szemeimmel, hogy egy fára superlát módjára köpönyeget vontak fel, azon köpönyeg alá Benkő Anna asszony és Apor József uram ő nga együtt bebujtak s ottan egész éczaka együtt voltak, ottan együtt háltak, de mit csináltak, a köpönyegtől nem láthattam. Caeterum nihil certi.

11-a testis honesta femina Anna Szabó agilis primipili Joannis Czikó consors, annorum 36. fatetur ad 3-um: Tudom bizonyoson, hogy a midőn szoptatós asszony voltam, az utrizált Benkő Anna asszony én tőlem csecstejet kéretett s én magam is láttam, midőn azon téjjel pagácsát süttetett Benkő Anna asszony; egy oláh asszony, a kit is Gergely Gábornénak híttak, s innén valahova elvetemedett, vitte el innen én tőlem Benkő Anna asszonynak azon tejet, a mely asszony beszéllette nékem, hogy az én tejemmel sütött pogácsát az urral Apor József urammal ő ngával Benkő Anna asszony megétette. Caeterum nihil.

Ibidem die immediate subsequenti decima septima videlicet mensis Martii anni ejusdem hanc inquisitionem continuavimus.

12-a testis honesta puella in capillis constituta Anna Kis, praefati Adalberti Kis filia, annorum 18, fatetur ad 3-um: Láttam magam szemeimmel, midőn a kérdésben nevezett Benkő Anna asszony ennekelőtte circiter három esztendőkkel a ház híján a kürtő feli helyheztetvén a fonal tekerő fát, aztot ottan viszáson tekerte, de mi végre csele-

hogy adaequálná vagy superálná igaz jussomot, de tudtomra ezen adósságomba egy pénz árokot sem bírom. Miattam nem hogy károk volna, de bezzeg az experientia mutatja, hogy mikor ország törvényje ellen az ő kglmek atyja az jószágokban beleszálla, az két jószágokban tíz búza asztagot hagyék el és teli kamarát és teli pinczét, mégis elég adósságot rakék le az nyakokról, az kit az egész n. két szék tud; miolta penig én az tutrixságból kimentem, nem hogy valamit kerestenek volna, vagy egy pénzadósságot letettenek volna, sőt annyira jutottak, hogy alig vagyon az jószágokban, mit egyenek. Az levelekről oda fel megfelelek; ugy az jószág és földek occupatiójáról, hasonlóképen az tuteláról és arról is, hogy semmi legkissebb jószághoz való praetensiójokot is ajándékon nem bírom; azért az mint oda fel is megírám, fizessék meg ő kglmek az én liquidum debitumomot, melyet akkor adtam az ő kglmek édes atyjoknak, mikor utolsó szükségiben volt; az praetensiójért én az liquidum debitumot el nem vesztem, hanem azt realiter megkévánom és ezt ő kglmek fizessék meg; az praetensioért törvényben lakván keressenek meg, s megfelelek és ha törvény szerént utólérnek, megfizetek; de én megint protestálok, hogy ezen haszontalan és egy barabulyt nem érő ő kglmek praetensiójáért az magam liquidum debitumomot nem periclitáltatom, hanem az országnak világos törvénye szerént cum interesse megveszem; azután lássák, mit csinálnak. Haec omia cum solennissima protestatione, nem akarván legkisebben is ezeket immisceálni az én liquidum debitumom törvényes processusában.

Ezek felett nekem vadnak sok praetensióim, melyeket ezután én is megkeresek, mivel ő kglmek ugy bánnak velem; ugyanis, ha egy béresnek enni adnak és fizetést: én mikor az házok gondviseletire oda mentem, társzekérrel mentem, az magamét ottan hattam, sőt az magaméból sokat hattam az házoknál, Istenért látván, hogy semmijek nincsen, az melyet az egész két n. szék tud; azért én is az magamét bizony megvárom s megkeresem.

(Br. Apor Péter sajátkezüleg írt fogalmazványa, a br. Apor család altorjai levéltárában.)

X.

BÁRÓ APOR PÉTER GYERMEKEIRE VONATKOZÓ LEVELEK.

végre, hogy Apor József ő nga ne szeresse Kún Sárát, hanem had unja meg, de én egyiket se cselekedtem. Maga beszéllette azon alkalmatossággal Benkő Anna asszony nékem, hogy a fellyebb említett dolgokot, ha módja lészen benne, véghezviszi.

Eodem die in praefata possessione *Altorja*, in domo sua colonicali ob infirmitatem requisita est

20-a testis provida femina Barbara Székely, providi Stephani Kertész, jobbagionis posteritatum illustrissimi dni quondam *Petri Apor* liberi baronis de Altorja, in eadem Altorja residentis, consors, annorum 50. jurata, examinata, fatetur ad 3-ium: Most esztendeje én és egy Vizi Boricza nevű szolgálója a kérdésben feltett Benkő Anna asszonynak, meg akarván az Benkő Anna asszony házában a tüzhelyet ujólag tapasztani, a tüzhelyből a régi megégett agyagat felástuk, a holott is épen azon helyben, a hol a tüz égett, tanáltunk beásva egy csuprot, s látám, hogy azon csuporban sok csomók hamuval elegyesen valának, de mi volt azon csomókban nem vizsgáltam, hanem azon csuprot a földhöz ütöttem, melyet észre vévén Benkő Anna asszony, azt mondá nékünk, hogy azon csuprot nem kellett volna kivennünk, mert ő kglme azzal nevetséget akart csinálni. De reliquo nihil certi.

Continuata est haec inquisitio nostra die vigesima mensis Martii anni ejusdem in possessione *Peselnek* in comitatu Albensi Transylvaniae existente, domoque colonicali providi *Francisci Varga*, jobbagionis generosi domini Francisci Janko de Zágon in eadem Peselnek residentis.

21-a testis provida Barbara Székely, modo fati Francisci Varga consors, annorum circiter 21, legitime citata, jurata, examinata fatetur. Ad 1-mum et 2-um: Én ennekelőtte öt esztendőkkel szolgálatban laktam az kérdésben feltett Benkő Anna asszonynál, a mikor is bizonyoson tudom és láttam, hogy Benkő Anna asszony br. Apor József uram ő ngával egy ágyban, egy paplan alatt egynéhányszor hált, sokszor együtt egy ágyban hevertek, a maga Benkő Anna asszony házánál. — Ad 3-ium: Ezen ide alább megmondott dolgait is ugyanazon üdőben, mikor Benkő Anna asszonynál laktam, bizonyoson láttam és tapasztaltam Benkő Anna asszonynak, hogy tudniillik ő kglme egy alkalmatossággal lábáról és kezeiről a körmeit levagdalá és a vas eszteket megmelegítvén a tüzön, azon az elmetszett körmeit megaszalá s rézmosárba megtörvén, pogácsában sütötte annak porát, és ismét azon pogácsát is aprón törte és az abból

örmény Lukáts előtt, hiremmel esvén énnékem, hogy holmi disceptacioja volna az utrumban specificalt n. és nztes Benkő Anna asszonynak gyergyó-széki szent-miklósi Abrám Mihály nevü örménynyel, hiván is engemet Székelly Sigmondné asszonyom is oda, elmenék, látám s hallám megnevezett Abrám Mihállytól, hogy suspecta personanak tevé declaralt Benkő Anna asszonyt, illyen declaratio szerint, hogy holmi előle elveszett veres kláris gyöngyeit kéri vala keziben megnevezett Benkő Anna asszonytól, mellyek gonoszúl vesztenek el az ő sátorából, adja elé ő nekie. Melyre protestála említett Imecs Damokosné asszonyom, annakutánna medio tempore, azt mondá: nem adtam volna 12 forintokért azon gyöngyököt. Szavait úgy formálá s azt mondá, hogy a míg a Tóbiás tőlem vásárlott gyöngyiért a pénzt megolvasám, a gyöngyömöt ellopák.

3. testis, nob. *Sigismundus Székelly* de Dálnok ann. 50. leg. cit. jur. ex. fat. in omnibus, uti proxime praecedens testis excepto hoc: hogy éngem nem hivott senki, hanem ultro mentem oda, jóllehet háromszor is fordultam meg azon örmény előtt, de mind a fellyebb megirt declaratio szerint folytatta maga szovait.

4. testis, nob. *Gregorius Köntzei* de Karatna, ann. 68. leg. cit. jur. ex. fat. Tudom, hallám s látám, mert általellenben vásárolván a feleségem, a vételére oda menék, hallám Imets Domokosné Benkő Anna asszonytól, háttal ülvén az örmény felé, Tóbiás is a nagyobb ott vala, más léány-e vagy asszonyemberekkel, hogy monda: addig innét el nem mégyek, míg elé kerül. De miért én onnét mindgyárást elmenék, hogy hallám köztök való controversiat: hanem a ki elvette, adja elő; de mi volt, én azt sem hallottam.

5. testis, nob. *Gabriel Vajna* de Markosfalva ann. 51. leg. cit. jur. ex. fatrr. ad omnia. A piaczon járván megszólit az utrizalt személy ő kglme mondván illyen szókot: mennék egy kereskedő emberhez, ki is ő kglmit holmi jóféle veres gyöngyöknek elveszésének dolgából engemet *(íyg!)* diffamalván, kérdenék réa, hogy micsoda suspitioja vagyon ő kglmére. Engedelmeskedvén az utrizalt asszony ő kglme kérésének, elmenék, kérdvén elsőben nevit, hogy kinek hivnák, magát Ábrahám Mihály nevü gyergyói szent-miklósi kereskedőnek declarálá. Kérdvén a kereskedőtől, hogy mi számvetése volna az utrizalt asszonynyal ő kglmivel; monda a kereskedő: én az ő kglme kezihez bizonyos kötés jóféle veres klárist adtam (mutata is egy csomó veres klárist, kit

is annyinak monda), mellyet azért kivánom, hogy adjon számba. Azon szován a kereskedőnek kérdém: asszonyomon praetenadlja-é kglmed, hogy ő kglme vette-é el vagy nem; kire felele a kereskedő: én nem mondottam, hogy ő kglme lopta el, hanem ő kglme kérésire oda adám, (letévén a kereskedő-padra az örmény az utrizalt asszony mellé), míg én másokkal dolgomat végeztem, hova lött, nem tudom, ő kglme számadásába volt s ő kglmin kereshetem a klárist, adja elé. Mely szovaira mondám: ha gyanakodott kglmed ő kglmihez, miért mindgyárt nem kereskedett kglmed? Melyre felelé a kereskedő: én csak ő kglmin kereskedem, nem máson, mellyre protestal az utrizalt asszony ő kglme, mely szovai után Szőts János uram, bíró Szőts István uram pecsétivel certificála ad 3^{tium}.

6. testis, circumspectus *Joannes Szőts* consul oppidi Kézdi-Vásárhely, ann. circ. 52. leg. cit. jur. ex. fat. ad omnia: Engemet nts Karatnán lakó Székely Sigmond ur, nts Imets Damokosné Benkő asszony képében híva, hogy mennék el és hallgatnék jól, a hova mit kérdenének a kereskedő örménytől s mit felelne, meghallván ő felelésit, nztes főbiró ur petsétit kezemben is adván, hogy ha kivántatnék, certificálnám is. Nts Vajna Gábor uram megkérdezvén, mindeneket úgy hallottam és értettem, mint a praecedens 5^{tus} testis in omnibus.

Receptae sunt hae fassiones per nos infrascriptos iudices regios in oppido Kézdi-Vásárhelly, domo videlicet circumspecti Pauli Jantsó, lorarii civis oppidi Kézdi-Vásárhely pro parte et in persona nob. foeminae *Annae Benkö* nbli ac grsi Dominici Imets de eadem divortiatae consortis confectae et emanatae. Anno 1742. die 15. mensis Februarii.

Correcta per nos

Simonem Jantso
juratum assessorem oppidi K.-Vásárhelly m. pr.

Michaël Szotyori
jur. oppidi K.-Vásárhelly notarius m. pr.

(Eredetije Apor István br. levéltárában Abosfalván.)

tam, mert szemeimmel láttam, hogy br. Apor József uram ő nga Benkő Anna asszonynak előruhája alá benyult és a mit oda be tanált, aztot illetlenül tapogatta, ezt pedig nem csak egyszer, hanem sok rendben. Ad 3-ium: Ugyan azon üdőtájban szemeimmel láttam, midőn Benkő Anna asszony maga ganéját égett borban elegyítvén, nevezett Apor József uram ő ngával megitatta, kérdettem Benkő Anna asszonyt, hogy aztot mi végre cselekedte, azt mondotta nékem, hogy azért, hogy inkább szeresse őtöt Apor József uram ő nga.

Ugyan azon üdőtájban füleimmel hallottam, minthogy jelen voltam, hogy Benkő Anna asszony egy asszonynak, a kit nem üsmértem, panaszkodott és tanácsot kérdett azon asszonytól, hogy mit kelletnék cselekedni, hogy Apor József uram mást kívüle ne szeretne, a melyre felele azon asszony ember, hogy ő tudna olyan mesterséget, meg is mutatá mesterségit, mert egy fokos tőt elé vévén, arra sokat berbetéle és a tőnek a hegyit a fokába fordítván, az Imecsné asszonyom háza ajtajának küszöbe alá ezen e szerént elkészített tőt beásák; hogy pedig azon babonás asszony mesterségét végben vigye, először Benkő Anna asszony fizetést igyírt vala néki; eztet pedig azért cselekedtette Benkő Anna asszony, hogy ő kglmén kívül Apor József uram ő nga senkivel ne közösülhessen.

Füleimmel hallottam aztot is, midőn az említett asszony Benkő Anna asszonyt (minthogy akkor a vala a hire, hogy Apor József uram ő nga meg akar házasodni) arra tanította, hogy az Apor József uram ő nga lábravalóját tegye azon tekerőfára, a melyen a fonalat szokták tekerni és a kürtő felett tekerje azon tekerőt a lábravalóval együtt, láttam is szemeimmel, hogy Benkő Anna asszony azon tanács szerént cselekedett. Ezt pedig azon hitván asszonynak tanácsából, a mint magától azon asszonytól hallottam, hogy mondotta, azért cselekedte Benkő Anna asszony, hogy Apor József uram ő nga sohult meg ne maradhasson, hanem szükségesképpen vissza kellessék jőni, de azon tekerő forgatást ugy javalja vala azon asszony hathatósnak és foganatosnak lenni, hogy ha ő mindennap háromszor a szokott igéket, ő tudja micsoda igék voltak azok, reája mondja. Ez is ennekelőtte *hat esztendőkkel* volt.

Láttam azt is ugyanazon üdőtájban, hogy Benkő Anna asszony az Apor József uram ő nga nyomából a földet felásta és azon földet maga vizeletével megelegyítvén, feltapasztotta maga tűzhelyére, a hol a láng fel szokott menni; azt mondotta Imecsné asszonyom nékem, hogy ő

kglmét egy asszony tanította arra s azon dolgot a végre cselekszi, hogy úgy égjen Apor József uram ő ngának a szive utána, valamiképpen azon föld fog ottan égni.

Láttam aztot ugyanazon üdőtájban, midőn Benkő Anna asszonyember csecsiből tejet fejetett, s azon téjjel pogácsát sütött, kérdettem, hogy mi végre cselekszi azon dolgot, azt felelte nékem, hogy ő kglmét egy asszonyember tanította arra, hogy a kinek azon pogácsát meg adja enni, az úgy el nem feledkezhetik róla, valamiképpen az anya el nem felejtkezhetik a maga gyermekiről. Caeterum nihil certi.

Die immediate subsequenti vigesima secunda videlicet mensis Martii anni ejusdem in eodem loco inquisitio nostra continuata.

23-ius et ultimus testis agilis primipilus Ladislaus Gotsmán de Maksa, annorum 29. fatetur ad 3-ium: Én inassa lévén az úr Apor József uram ő ngának, tudom nyilván és bizonyoson, mert ugy tapasztaltam, hogy ennekelőtte circiter másfél esztendővel Altorján az Apor Péter uram ő nga udvarában a kérdésben megnevezett Benkő Anna asszony akkori szolgálója Sándor Kata, mostan Altorján lakó Vizi Andrásné mutata nékem holmi port, azt mondván, hogy azon port Benkő Anna asszony ő tőle a végre küldötte volna oda, hogy aztot tenné az Apor József uram ő nga pohárába, mely dolgot, hogy észrevettünk, nem engedtük meg, hogy azon leány a pohárszékhez közel férjen. Caeterum nihil certi.

Cuius quidem praemissae huiusmodi inquisitionis et attestationis seriem, prout videlicet per nos et coram nobis extitit expedita et peracta Majestati Vestrae Sacratissimae fide nostra mediante, sub sigillis nostris usualibus, manuumque propriarum subscriptionibus descripsimus, annotataeque exponenti jurium antefati officii sui uberiorem futuram ad cautelam necessariam extradedimus. Eandem de reliquo sacratissimam caesareo regiam Majestatem Vestram quam diutissime, feliciter vivere, glorioseque regnare desideramus. Datum in praefata possessione Kovászna, die vigesima secunda mensis Martii, ultima videlicet inquisitionis nostrae anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio.

Correctum per nos ejusdem Scrmae Mttis Vrae
humiles perpetuoque fideles, subditi et servi

Sigismundus László m. p. tabulae Mttis Vrae regiae, in Trannia judriae

Franciscus Sámbler m. p. cancellariae regiae provincialis Transylvaniae

scribae ac jurati notarii
ad praemissa fideliter peragenda specialiter exmissi.

Külső czím: Sacr. C. R. Majestati d. d. Mariae Theresiae etc.

Kívül: Ao. 1753. Apertum per magistrum Adamum Nemes, potonotarium. (P. H.) (P. H.)

Kívül: Inquisitoria contra nobilem feminam Annam Benkő Dominici Imets de Imecsfalva divortiatam consortem in materia lubrica et ratione superstitiosae magiae.

(Eredetije a b. Apor-család altorjai levéltárában.)

8.

Gyula-Fejérvárt, 1753. jun. 12.

Benkő Anna reversalisa, melyet az erdélyi r. kath. püspök br. Szalai Sztojka Zsigmond Antalnak adott a károly-fejérvári egyházi törvényszék börtönéből kibocsátása végett.

Én ide alább megirt személy adom tudtára mindeneknek, a kiknek illik, hogy minekutánna sokféle vétkes és botránkoztató cselekedetimnek s bűneimnek igaz büntetése végett a közelebb elmult esztendőkben az háromszéki tisztelendő esperesti szentszék elejében idéztettem és annak rajtam lévő törvényes hatalmát, itiletét s gonosz cselekedetimirt igasságoson szabott büntetését magamra vállalni vakmerőképpen és engedetlenül megvetettem volna, onnat az ellenem indított törvényes processus által küldetvén az *károly-fejérvári* főtisztelendő püspöki consistorium, vagyis egyház törvényes szék elejében, ottan bűneimnek méltó büntetése e szerént végeztetett, hogy tudni illik Károly-Fejérvárra kivitettetvén, ottan poenitentia tartó helyre rekesztettessem, a minthogy rekesztettettem is, hogy így gyakor könyhullatásim, szívbéli bánatim, szenvedésim és poenitentia tartásim által jó Istenemnek ellenem felgerjedett haragját engesztelném, iffiúságomnak esztelenségit fájlalnám, gonoszságimot siratnám, bűneimnek undokságát mosogatnám, s bocsánatját munkálnám és életemet megujítván, az Istennek, az anyaszentegyháznak és az keresztényi tökéletességnek törvényéhez s rendéhez szabni s kormányozni magamat eltökélleném. Mely penitentia tartásomnak midőn már-már nyolczadik hete mulnék, borultam alázatos reménkedésem által mlgos *br. Szalai Sztojka Sigmond Antal* erdélyi püspök uram és főlelkipásztorom ő excellentiájának kegyes lábaihoz, töredelmes szívvel reménkedvén [1]) s esedezvén, mél-

[1]) T. i. rimánkodván.

tóztatnék büneimért méltán szenvedett büntetésemnek idejét és sulyát kegyes szívére venni és szabadulásomat kegyelmesen megengedni. Hajlott atyai kegyessége alázatos reménkedésemre és szabadulásomat kglmesen megengedte, hogy ha előbb ezen alább tett conditiókra magamat kötelezném, melyeket is látván, hogy egyedül bünös lelkemnek üdvösségére czéloznának, alázatoson acceptáltam s acceptálok és kötelezem ép elmével s szabad akarattal magamot.

1-mo. Hogy kibocsáttatván sohuva el nem térek s nem mégyek, hanem egyenesen mostoha atyám uram és édes anyám asszony házokhoz és valameddig férj nélkül való életet élek, mindaddig nem másutt, hanem ő kglmek házaknál, ő kglmekkel s ő kglmek mellett lakom.

2-do. Magam jószágimnak látogatására (akár Torján, akár másut legyenek azok a vidékben) és azoknak kormányozására sem egykor, sem másszor egyedül nem mégyek s nem járok, hanem említett atyáimnak egyetértéséből ez, azzal vagy azokkal a becsületes és jó hírű nevű személylyel, személyekkel, a kit, vagy a kiket azok mellém rendelnek.

3-io. Akárhol lévő jószágomban, vagy udvaromban br. Apor József úrnak semminémű jovát, marháját vagy portékáját nem tartom, s lenni, tartani meg nem engedem.

4-to. Vélle, ugymint említett br. Apor József úrral teljességgel semmiben nem czimborálok, vélle sohult semminémű barátságban, társaságban, nyájasságban, beszédben, szóval vagy írás, avagy iratás által szövetségben, se mások előtt, se különösön, se magam személyem szerint, se mások vagy más által, se nyilván, se titkon, semmi szín, titulus vagy praetextus alatt nem indulok, nem lészek s nem correspondeálok. Sőt mind magát, mind ezeket, mind egyebeket is, melyek a gyanakodásra vagy botránkoztatásra okot adhatnának, teljes tehetségem szerint elkerülök s eltávoztatok.

5-to. Ennek utánna, hogy Istennek ellenem büneimmel felgerjesztett haragját, míg az alkalmatos idő vagyon, engesztelhessem és azoknak Isten irgalmasságából bocsánatját nyerhessem, kibocsáttatásom előtt egész életemi vétkeimről igaz és szivbéli töredelmes gyónást tészek s poenitentiát tartok, annak utánna pedig mindenféle csélcsap, veszedelmes és botránkoztató társaságokat, társolkodásokat, szövetségeket elkerülök s eltávoztatok és életemet kitelhetőképpen mindenekben az Istennek s anyaszentegyháznak törvénye és keresztényi tökéletességek rende szerint folytatom s kormányozom.

tól, *gróf Kálnoki Borbárától* (ki is volt leánya néhai nagy emlékezetű köröspataki gróf Kálnoki Sámuel és Lázár Erzsébet nagy asszonyunk anyánk leánya) való gyermekei solenniter protestalunk per praesentes taliter, ugy informaltattunk s el is hitettük magunkkal, hogy néhai *gróf Kálnoki Ferencz* vér szerint való kedves atyánkfiának, ki is volt fia néhai emlitett köröspataki gróf Kálnoki Ádámnak, ki is egy testvér volt emlitett néhai édes anyánk asszonyunkkal, Kálnoki Borbárával, ezen emlitett Kálnoki Ferencz lévén ns. Csik-Gyergyó-Kászon székeknek méltóságos főtiszte és már (superis ita volentibus) decedálván, emlitett fő tisztségben azon emlitett ns. székekben micsodás enormitási, excessusi, adóssági in utramque bonam aut malam virtutem gestusi voltanak, azoktól a méltóságos erdélyi regium gubernium bizonyos expressusit (veluti dicitur) commissariussit méltóztatott kiküldeni fenn megirt ns. Fel-Csik-széki somlyai gróf Kálnoki udvarházhoz, in quem finem még bizonyosak nem vagyunk, mindazonáltal quoniam tela provisa minus nocent, azért mind a tekintetes ns. Fel-Csík és Al-Csík előtt, mind pedig azon úri deputatus urak előtt solenniter protestalunk, hogy ha az emlitett atyánkfiának gróf Kálnoki Ferencznek akár excessusi, akár passivum adóssági tanáltatnának is (melyet mi nem tudunk), azon somlyai udvarházhoz és ahhoz tartozó alsó- és felső-csíki jószágokhoz generaliter semminemű bonumokhoz senkinek is iurisdictioja, authoritássa, facultássa, annál inkább occupatioja, introductioja sine iuris mocione ne engedtessék, mivel azon jószág sorte divisionis (mely divisio mikor és ki által celebráltatott, arról annak idejiben producalni hitelesen készek leszünk) akkor jutott volt vir szerént való atyánkfiának, *gróf Kálnoki Adviga* apáczaszűznek, Zsuzsánának, ki is az emlitett asszanyunk anyánkkal egy testvér lévén, ma is tudjuk életben vagyon azon apáczai szent szerzetben. Miképpen involált az említett és már decedált atyánkfia gróf Kálnoki Ferencz azon jusban, arról mi most nem szólunk, annál inkább nem oppugnáljuk, de mint emlitett édes anyánk asszonyunk successori (távul legyen, hogy a több vér szerint való successorokot is kihagynók, annál inkább kitagadnok) azon emlitett somlyai jószághoz és ahhoz tartozó generaliter minden mobile és immobile bonumokhoz jussunkot tartjuk.

Mely dologról az emlitett méltóságos királyi guberniumot és tanquam prima méltóságos instantiat és ha ott nem succedálna (melyet nagy alázatossággal improralni el

nem mulatjuk) még a felséges udvart is alázatos könyörgésünk által megtalálni pariter el nem mulatjuk. Melyről ut supra a deputatus urak előtt iterum atque iterum protestalunk s ha kik protectiojokat annál inkább successiva in bonis involálni igyekező szándékokot akarnák is, azok ellen contradicalunk.

Melyről protestationkat és contradictionkat autentice az uri deputatusoktól illendő respectussal ki is kivánjuk.

B. Apor József (P. H.)

B. Apor János (P. H.)

B. Apor Anna (P. H.)

A másik oldalon más írással:

Resolutio.

Ezen a méltóságos királyi guberniumtól exmittáltatott delegata commissionak nem lévén activitassa semmi iuridicumokot, és vérek között való differentiakat eligazitani: azért a protestans urak remittáltatnak oda, az hol protestatiojoknak helye lészen.

In Somlyó 13-a Dec. a. 1749.

Ad mandatum commissionis extradatum per

Stephanum Baló m. p.

Kivül: Az csíki delegata felett való protestatio az csíki Kálnoki jószágról.

(Eredetije Apor István br. levéltárában Abosfalván.)

6.

H. n. 1752. okt. 13.

A háromszéki világi papok egyházi törvényszékének itélete a Benkő Anna ellen bűbájosság és boszorkányság miatt indított perben.

Anno 1752. die 31-a Augusti causa levata coram adm. reverendo dno Georgio Tamási archidiacono inclytorum sedium Kézdi et Orbai, caeterisque admodum reverendis dnis sacrae sedis assessoribus plebanis, Stephano Csorba, Lemhényiensi et sacrae sedis jurato notario, Michaele Tibád,

Hunyadiensis, Szolnok utriusque, interioris videlicet et mediocris, Krasznensis et de Zaránd, v.-judicum porro regiorum, caeterorumque jurassorum ac notariorum sedium Siculicalium: Udvarhely, filialiumque huius Keresztúr, et Bardotz trium insuper Sepsi, Kézdi et Orbai ut et Miklósvár, Csik item utriusque Gyergyo et Kászon, Marus denique et Aranyos, v.-capitaneorum item, v.-judliumque jurassorum ac notariorum arcis et districtuum terrae Fogaras et Kővár, ductorum praeterea nobilium v.-judliumque jurassorum ac notariorum oppidorum nostrorum: Thorda, Deés, Nagy-Enyed, Magyar-Igen, Sárd, Borberek et All-Vintz, hominum videlicet nostrorum regiorum pro iurium suorum tuitione ac defensione certas quasdam fassiones et attestationes celebrari facere vellet jure admittente. Cum autem veritatis fassio iustitiaeque recognitio nemini sit abneganda, proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut dum et quandocunque cum praesentibus simul vel divisim fueritis requisiti, statim vos sub oneribus singularum sedecim marcharum gravis ponderis, per eos quorum interest, seu intererit, irremissibiliter exigendarum, ad diem et locum, per dictam exponentem vel homines ejus ad id transmittendos vobis praefigendum, in praesentiam dictorum hominum nostrorum regiorum personaliter accedere, ibique ad fidem vestram Deo debitam, qualiscunque vobis de et super rebus coram interrogandis constiterit certitudo veritatis suo modo dicere, fateri et attestari modis omnibus debeatis et teneamini. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris, literas tandem per praefatos homines nostros regios sub sigillis subscriptionibusque suis fide eorum mediante conscribendas annotataeque exponenti jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam necessarias extradari volumus et jubemus communi iustitia et aequitate svadente. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibentibus resistitutis. Datum in libera regiaque civitate nostra Marus-Vásárhely, die quarto mensis Januarii, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono. Et subscriptum erat eisdem ad marginem a dextra: Lecta, correcta. Erantque sigillo ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae judiciali authentico, eoque Transylvanico, in inferiori earundem margine in medio videlicet loco solito super cera rubra ductili impressive communitae et roboratae, patenterque confectae et emanatae.

Quibus humillime receptis, nos mandatis Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsoriis pariter et attestatoriis

semper et in omnibus uti tenemur et par est obedire satisfacereque volentes, in hoc anno praesenti millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die vero decima tertia mensis Februarii primum quidem in et ad possessionem Kovászna, sedi Siculicali Orbai adjacentem, consequenterque domum agilis primipili *Francisci Kövér* ibidem exstructam et situatam accessimus, ibique testem infrascriptam vigore praeinsertarum Majestatis Vestrae Sacratissimae literarum compulsoriarum pariter et attestatoriarum nostri in praesentiam legitime citatum et accersitum, exacto prius ab eadem firmissimo juramenti sacramento de et super utri punctis per antelatam exponentem nobis exhibitis serio examinavimus et inquisivimus; inquisitaeque veritatis certitudinem serie sequenti descripsimus.

Utri puncta nobis exhibita erant talia:

1-mo. Tudgyá-é a tanú nyilván és bizonyoson értette-é vagyis hallotta-é, hogy tekintetes nemzetes a.-torjai Benkő Ferencz uram leánya, nemzetes Benkő Anna asszony, mind léány korában, mind pedig tekintetes nemzetes Imecsfalvi Imecs Domokos uramhoz való házossági kötelességiben, míg törvényesen ő kegyelmitől el nem vált, úgy elválása után is egész eddig a napig s óráig micsoda életű asszony volt? Úgy viselte-é magát, mint becsülletes és tiszta életű leányzó, míg léány volt, azután míg férje volt, mint becsületes uras asszony, végre mindeddig mint becsületes Isten félő tiszta életű özvegy asszony, vagy pedig az Isten és Haza törvénnye ellen rút fertelmes Istent megbántó s minden keresztény embert botránkoztató, feslett, parázna, bübájos és boszorkányos életet élt? Ha igen

2-do. Miképpen? kivel? hol? mikor? és micsoda alkalmatossággal? Városon? falun? erdőn? mezőn? avagy akarhol is? Nevezetesen pedig

3-o. Látta-é valló említett *Benkö Anna* asszonyt mlgos altorjai l. b. *Apor József* úr ő ngával, vagy mással is akárkivel egy ágyban egy paplany vagy akármi névvel nevezendő takaródzó alatt ketten levetkezve akárholott, vagy köntösökben is vetkezetlenül egymás mellett fekünni? Ha látta

4-o. Vett-é észre, avagy látott-é a tanú a megírt személlyek között nyilvánságos és valóságos paráznaságot? Nemkülönben

5-to. Hogy a specificált exponens asszony az írt mlgos Apor József úr ő ngával akárhol is hogy vadászni

lett volna és ottan ketten egy takarodzó alatt feküvén egymással paráználkodtak volna, látta-é? tudgya-é? vagy akármi jelekből tapasztalta-é a tanú? Ha igen, éjjel-é, nappal-é? s a fatenstől circiter hány lépésnyire s mi módon? Ugy-é, hogy bizonyoson ismerhette volna a tanú, hogy nem más, hanem Benkő Anna asszony?

6-to. Hogy említett Benkő Anna asszony mlgos br. Apor József urral egy kádban akárhol is feredezett volna, s ottan egymást illetlenül tapogatták volna?

7-mo. Hát hogy Benkő Anna asszony gyermeket szült volna, s aztat elvesztette volna tudgya-é a tanú, avagy legalább oly állapottal lenni tudgya-é a tanú, melyben terhes és viselős állapottal való létit a tanú méltán gondolhatta volna? Ha igen mikor? és micsoda alkalmatossággal?

8-o. Hát azt szemeivel látta-é, tudgya-é, vagy magától Benkő Anna asszonytól mondani és beszélleni hallotta-e a tanú, hogy midőn br. Apor József úr ő kegyelmivel közösült, vagyis paráználkodott volna, a paráználkodás közben megérezvén az irt exponens asszony, hogy br. Apor József uram ő ngától mégyen ő kglmiben a mag, aztot nem engedte, hanem megfogta volna a br. Apor József úr szeméremtestét, aztat maga szeméremtestiből kirántotta volna és az br. Apor József úr ő ngától elmenő magot egy pohárban megvévén annak utánna adta volna egy Pergelőné nevű czigány asszonynak a végre, hogy azon megvett maggal csinállya vagyis kurusallya meg az irt czigányné Apor József urat, hogy ő nga soha Benkő Anna asszonyon kivül mást ne szerethessen, annál is inkább feleségül el ne vehessen.

9-o. Hát azt tudgya-é, látta-é, vagy Benkő Anna asszonytól mondani hallotta-é: hogy ő kglme a faluban idestova jártában az úton mlgos br. Apor József uram ő nga nyomát megismérvén, azon ő nga nyomát kilenczig olvasván, a kilenczedikből a földet felásta volna, a melyet maga házához vivén, ő kglme maga vizelletivel megelegyítette volna és agyagot csinálván belölle, az tüzhellyit, a hol a tüz ég, azzal tapasztotta volna meg s midőn a tüz ezen tapasztáson égett volna, ily szókat mondott volna ő kglme háromszor: *úgy égjen Apor Józsefnek szíve utánnam, mint ez a tüz.* Nem külömben, hogy az meg irt úr nyomából, ha maga nem cselekedte volna, hogy másokat kért volna ő kglme vagy szép szóval, vagy fizetéssel is ha fogadott volna, hogy az irt úr nyomából, ugy lovának vagy patkójának sárjából is hogy ő kglminek vigyenek és az irt

quod hujus etiam poena sit capitalis e supra citatis Approb. Const. A. Sed in causis criminalibus contra victum religiosi ordinis unice praesentem esse ecclesiasticum, cum judicium pronuntiaretur, tanto magis pronunciare ecclesiastico in criminali sub poena suspensionis est illicitum.

Extradatum per Stephanum Csorba
sacrae sedis jur. notarium mp.

Anno 1752. die 13. Octobris.

(L. S.)

Quod praesens copia ex universis originalibus absque augmento, diminutione, variatione prorsus sit descripta, hisce attestamur fide nostra mediante. Signatum Voldorf. 1757. 11-ma Septembris.

Ladislaus Apáti incl. com. Albensis Tranniae jur. assessor.

Stephanus Veress jun. nobil. de Kézdi-Dálnok.

Kívül: Az p. világi háromszéki papok Istent haragra felgerjesztő, igazságot elnyomó, törvényt felfordító nemesi székely szabadságot sárbanyomó, egekre kiáltó processusának párja.

(Egykorú hitelesített másolat, a br. Apor család altorjai levéltárában.)

7.

Altorján, Karatnán, Peselneken és Kovásznán, 1753. márcz. 14—22.

Tanúvallatás Benkő Anna és báró Apor József szeretkezése s az előbbi bűbájoskodása, varázslása és boszorkánysága ügyében.

Sacratissima Caesarea Regia Majestas,
Domina Domina clementissima, benignissima!

Vestra clementer nosse dignetur Sacratissima Caesarea Regia Majestas, quod nos literas ejusdem Sacratissimae Caes. Regiae Majestatis vestrae compulsorias pariter et attestatorias pro parte et in persona fidelis Majestatis Vestrae generosi *Nicolai Endes* de Csik-Szt.-Simon, causarum Majestatis Vestrae in Transylvania, partibusque eidem reincorporatis fiscalium directoris, ratione dicti officii sui directoratus legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios ejusdem Sacratissimae Caes. Regiae Majestatis Vestrae humiles, perpetuoque fideles, subditos ac literis in iisdem nominanter conscriptis praeceptorie sonantes, directas, summo quo decuit honore et obedientia receperimus in haec verba:

Maria Theresia, Dei gratia Romanorum imperatrix ac Germaniae, Hungariae Bohemiaeque regina, Archidux austriae, dux Burgundiae etc. haereditaria princeps Transylvaniae et Siculorum comes, fidelibus nostris universis et singulis, illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis nobilibus et agilibus pariter etiam ignobilibus ac alterius cujusvis status, bonae tamen et honestae famae et conditionis utriusque sexus hominibus, ubivis in haereditario hocce nostro Transylvaniae principatu, partibusque eidem annexis constitutis residentibus et commorantibus, praesentium notitiam habituris, gratiam nostram caes.-regioque principalem. Exponitur Majestati Nostrae in persona fidelis nostri generosi *Nicolai Endes* de Csik-Szt.-Simon, causarum nostrarum in dicto nostro Transylvaniae principatu, partibusque annexis regio-fiscalium directoris, pro se et ratione officii sui directoratus, qualiter idem medio vestra ratione praetextuque certorum quorundam negotiorum coram declarandorum in praesentia egregiorum et nobilium Georgii domini Francisci Sambler et Alexii Török cancellariae nostrae provincialis Transylvanicae, Antonii item Imecs, Michaelis Pauli et Joannis Endes, Sigismundi László, Petri Rácz, Samuelis Halmágyi, Martini Carp, Georgii Boér, Joannis Nagy, ac alterius Joannis Petri ac Josephi Nagy tabulae nostrae regiae in Transylvania judiciariae scribarum et juratorum notariorum per nos ad id specialiter exmissorum, v. comitum item v. judliumque jurassorum ac notariorum sedriarum comitatuum: Albensis Transylvaniae, de Küküllő, Thordensis, Kolociensis, Hunyadiensis, Dobocensis, Szolnok utriusque, interioris videlicet et mediocris, Krasznensis de Zaránd, v. judicum denique regiorum, caeterorumque jurassorum ac notariorum sedium Siculicalium: Udvarhely, filialiumque hujus Keresztúr et Bardócz, trium insuper Sepsi, Kézdi et Orbai ut et Miklósvár, Csik item utriusque Gyergyó et Kászon, Marus, denique et Aranyas vicecapitaneorum, porro v. judliumque jurassorum ac notariorum distictuum terrae Fagaras et Kővár, hominum videlicet nostrorum regiorum, pro jurium suorum tuitione ac defensione, certas quasdam fassiones et attestationes celebrari facere vellet, iure admittente; cum autem veritatis fassio, justitiaeque recognitio nemini sit abneganda: proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut dum et quandocunque cum praesentibus simul vel divisim fueritis requisiti, statim vos sub oneribus singularum sedecim marcarum gravis ponderis, per eos, quorum interest seu

asszonytól cselekedni látta-é, hogy ő kglme az agárnak vagy egyébb kutyának a fejit elvágta volna s azt megégette volna? Ha látta, mit tud iránta a tanú, valljon ez bübájos boszorkányság-é, vagy pedig ezt megégetvén és mézzel belőlle flastromot csinálván, igen hasznos orvosság volna oldalfájás ellen?

21-o. Hát azt tudgya-é, cselekedni Benkő Anna asszonyt látta-é, vagy másokkal is, hogy cselekedtette volna ő kglme, tapasztalta-é a tanú, hogy tudnilik egy darab hájat elvitt, vagy küldött volna és azt a döglött kutyának szájában megforgatta, vagy más által is megforgattatta volna, annak utánna haza vivén, vagy vitetvén, ezzel is mit tud, vagy mit látott a tanú, hogy valljon mit csinált ő kglme?

22-o. Azt is tudgya-é, vagy Benkő Anna asszonyt cselekedni látta-é, avagy hogy mást ő kglme ezen rossz cselekedetre ösztönözött vagyis kért volna, tapasztalta-é a tanú, hogy tudnilik, hogy fogjanak ő kglminek zöld békát, melylyel azt akarja cselekedni, hogy egy fazékban tészi és kilencz jukat fúrván a fazékra, azután hangya-bajban *(így!)* helyhezteti és a hangyák azon békát mind megeszik, melynek marad oly csontocskája, melylyel ha kit akar valaki, hogy őtet szeresse, csak értesse meg és felettébb fogja szeretni?

23-o. Vagy azt is tudgya-é a tanú, hallotta-e, vagy akarmi jelekből tapasztalta-é, hogy Benkő Anna asszony másokat kért volna, hogy egy *Kún Sára* karathnai asszonynak az jobb lábának nyomából és s. v. ganéllyából vigyenek ő kglminek és ő kglme esztán azzal br. Apor József urat vagy magát, vagy köntössit megmázolta volna e végre, hogy Apor József úr ne szeresse Kún Sárát, hanem had unja meg.

24-o. Hát azt tudgya-é, avagy látta-é a tanú, hogy ezelőtt való időken az exponens asszony idegeny lakókat tartván, annak utánna egy alkalmatossággal felvagdalván az ő kglme cselédháza tüszellyinek [1]) földit, újalag akarván tapasztatni, hogy ott valami csuprot tanáltak volna? Ha igen, ki és azon csuporban mi volt? és tapasztalta-é a tanú, avagy hallotta-é, hogy azon csuprot nem más, hanem Benkő Anna asszony tétette volna oda s mi végre? s mikor a csuprot tanálták ottan, akkor jelen volt-é Benkő Anna asszony vagy nem? Azutánn is hány napokkal érkezett meg

[1]) T. i. tüzhelyinek.

2-do. Nevezetesen, hogy Isten és haza törvénye ellen való rút, fertelmes, tisztátalan, botránkoztató életet élt volna; ha úgy: kikkel, mikor, mennyi időtől fogva?

3-io. Hogy bűbájos, boszorkányi és ördögi csalárd mesterségekkel is másokat magához botránkoztató életre csalni és húzni ügyekezett volna, avagy egyéb végre is afféle boszorkányságot mind maga cselekedett volna, mind másokkal cselekedtetett volna; ha igen: mikor, mit, mi formában, kivel, hol és micsoda eszközökkel vagy matériákkal?

4-to. Afféle bűjös bájos boszorkányságának micsoda vége és kimenetele történt?

5-to. Efféle gonosz, istentelen cselekedetiért a nevezett asszony hivattatott-e a törvénybe, nevezetesen a szentszékre; ha hivattatott, ottan micsoda dolgait bizonyították meg ellene és micsoda sententiája lött?

6-to. Név szerént kik voltak ellene terhesebb és világosabb vallók, azok hol laknak? és hogy hivattatnak? cum omnibus congruis circumstantiis.

Sequuntur fassiones testium.

1-ma testis provida femina Juditha Kis providi Adelberti Kis, jobbagionis posteritatum illustrissimi quondam liberi baronis *Petri Apor* de Altorja, consors, annorum circiter 30. fatetur ad 1-mum et 2-um: Tudom nyilván és bizonyoson, mert magam is jelen lévén, szemeimmel láttam, hogy ennek előtte két esztendőkkel a kérdésben megnevezett Benkő Anna asszony gyakorta járogatott az úrral, altorjai Báró Apor József uram ő ngával vadászni, a mikor is a vadászatban engemet is elvittek magokkal s láttam szemeimmel, hogy azon vadászat alkalmatosságával az erdőn Benkő Anna asszony ágyat vetett, s ketten nevezett Apor József uram ő nagyságával egy ágyba és egy takarodzó alá, szokás szerént levetkezve, lefeküdtek s gyakorta együtt háltak. Ennek előtte mintegy hét esztendőkkel maga mondotta nékem Benkő Anna asszony, hogy ő kglme nevezett Apor József uram ő ngával közösült vagyis paráználkodott, a mikor is (ad 3-ium) midőn a paráználkodás közbe érzette volna, hogy Apor József uram ő ngától megyen beléje a magv, aztat nem engedte, hanem megfogván Apor József uram ő ngának szeméremtestét, aztot maga testéből kirántotta és az Apor József uram ő ngától elmenő magot egy pohárban megvette és aztot adta egy Pergelőné nevű czigányasszonynak, mert azon czigányné, a mint maga beszéllette nékem Benkő Anna asszony, tanította volt ő kglmét, hogy

szony az előruháját? Tudgya-é, látta-é, hallotta-é a tanu, hogy azon Benkő Anna asszony írt előruháját a sokszor nevezett oláh asszony sokáig tekerte s facsarta volna, annak utánna ily izenettel Benkő Anna asszonynak haza küldötte volna, hogy midőn hazajő br. Apor József uram ő nga, azon előruháját Benkő Anna asszony tegye az ő nga ágyában két vánkos közi s reggel Benkő Anna asszony ő ngát kérdje meg, hogy micsodás álmot látott?

30-o. Azt is tudgya-é, hallotta-é, vagy látta-é a tanú, hogy Benkő Anna asszony valami olyas boszorkánysághoz értő asszonynak panaszolkodott volna, tanácsot kérdvén tőle, hogy valljon mit kénék ő kglminek cselekedni, hogy ő kglmin kívül Apor József úr mást ne szeretne, melyre felelt volna a czigányné, hogy ő tudná annak a mesterségit, annak utánna egy fokas tőt elővett volna s arra sokat berbetélvén, a hegyit a fokában fordította, vagyis hajtotta volna és az Benkő háza ajtajának küszübe alá ásta volna. Ezt pedig azért cselekedtette volna Benkő Anna asszony, hogy ő kglmin kívül senkivel is mással Apor József úr ne közösülhen *(így!)* vagyis ne paráználkodhassék.

31-o. Azt is tudgya-é, látta-é, vagy Benkő Anna asszonytól mondani hallotta-é a tanú, hogy ő kglme ezelőtt való esztendőkben, egy kedd napon, a temetőben ment volna és valakit strázának állított volna, hogy az mindjárt megirandó cselekedetin ő kglmit rajta ne kapja valaki? Annak utánna a holt embernek sírjához ment volna ő kglme és a sírján keresztet húzott volna egy késsel, annak utánna a szive tájékáról a holt embernek földet vett volna fel s azon földet vagy maga, vagy más által is akárkivel hintett, vagy hintetett volna Apor uraknak étkekben? Ez iránt is mit tud, hallott, látott, vagy akarmi jelből is tapasztalt a tanú, hogy vajon mért cselekedte, vagy cselekedtette volna Benkő Anna asszony? Hallotta-é, vagy tudgya-é a tanú, hogy ezt azért cselekedte volna Benkő Anna asszony, hogy az néhai öreg Apor Péter úr, ugy leánya Apor Anna asszony ne lássanak, ne halljanak s br. Apor József uram ő ngát ő kglmitől ne ellenzék.

32-o. Ez iránt is mit tud, mit hallott, látott, vagy akármi jelekből is tapasztalta a tanú, hogy ezen sok bestelen és mucskos dolgoknak ki volt indítója? ki keresett pénzzel, ruházattal, vagy akármi névvel nevezendő igéretekkel és ajándékokkal, vagy adományokkal Benkő Anna asszony ellen hamis tanúkat és bizonyságokat? azokot ki biztatta, laetálta és instruálta ily szókkal különös helyekre,

szájában volt, azt gondolta magában, hogy valamiképpen ő akkor nem szólhatott, víz lévén a szájában, úgy Apor József uram ő nga is rajta kívül senkinek ne szólhasson.

Ugyan azon üdő tájba, egy alkalmatossággal Benkő Anna asszony egy halat, láttam szemeimmel, hogy a maga valagában megkevere, a mely halat frissen megsütött, s Apor József uramot ebéden ezzel a szép sülttel vendéglé Benkő Anna asszony s láttam azt is, hogy Benkő Anna asszony a maga szennyes pendelyin égett bort szűrt által aztot mondván hogy: *valamint ez a pendely verdődik az én testemhez, úgy verdődjék Apor József utánnam;* a mikor is azt mondotta nekem Benkő Anna asszony, hogy azon aszerént megszürt égett bort meg fogja itatni Apor József uram ő ngával.

Láttam aztot is szemeimmel, hogy Benkő Anna asszony az Apor József uram ő nga lábravalóját a tekerőfára, a melyen fonalat szoktak tekerni, felhúzva, s aztot a háza hiján a kürtőre helyheztette és tekertette viszáson s egy alkalmatossággal a maga szolgálója hazól elmenvén, velem is tekertette, a mikor is ilyen igíket mondott Benkő Anna asszony: *valamint ez a tekerő meg nem áll, úgy Apor József is meg ne állhasson, míg haza nem jö;* ezt pedig a végre cselekedte, hogy olyankor Apor József uram ő nga honn nem lévén, hamarébb haza jöjjön.

Azt is maga beszéllette nékem Benkő Anna asszony, hogy ő kglme a maga segge vápáján a vajat leszürvén, azon vajjal fánkot sütött, a melyet Apor József uram ő ngával megétetett, s maga is ett benne, mert a mint maga mondotta, kételen volt vélle.

Azután hogy Apor József uram ő nga megházasodott, hallottam Benkő Anna asszony szájából ilyen szókot: Apor József urfi el vén egy mezítelen valagat, a melyre már költött kétszáz forintot, de Isten engem ugy segéljen meg nem engedem, hogy csak esztendeig is együtt lakjanak, mert tudta azt Vay Márja, hogy mü miként vagyunk s mégis hozzá ment.

Ad 4-um. Tudom bizonyoson, hogy az úr Apor József uram, a miolta megházasodott, mind rossz életet élt a feleségével Benkő Anna asszony mián.

Ad 5-um. Tudom azt, hogy a szentszéken perlették Benkő Anna asszonyt, s úgy hallottam, hogy olyan sententiája lett, hogy háromszor ecclesiát kövessen és háromszáz forintokot fizessen. Caeterum nihil.

Continuata est haec inquisitio die immediate sub-

volt, csak ott marada, de ad 4-um: semmi paráználkodásokat részemről nem láttam; hanem ad 5-um: másoktól, kiket megnevezni nem tudok, hallottam, hogy Benkő Anna asszony mlgs br. Apor József úrral az erdőre maga mulatságára lett volna, mig Apor József úr vadászgatott volna, ketten Székely Júlia, most br. Apor Lászlóné asszonyom ő ngával az időt ott töltötték volna, de egyébb együtt való rossz dolgokat vagy cselekedeteket nem hallottam. Ad 6-um azt tudom mondani, hogy ezelőtt circiter 17 esztendőkkel itten Orbai székben Kovásznán akkor Sándor Deák uram, most br. Apor József úr házánál jelen valék én az édes anyámmal, Mikó Susánna Köntzei Gergelyné asszonyommal, ugy a testvérnénémmel, Köntzei Anna irt Sándor Deák uram feleségivel, a midőn is az írt háznál vala br. Apor József úr is és Benkő Anna asszony is s hát br. Apor József úrnak borvizet, hogy megferedjék, készítnek és melegítenek és midőn az ő nga feredője elkészült volna, kérni kezdé br. Apor József úr Benkő Anna asszonyt, hogy ne sajnálja ő kglme a feredőben bemenni ő ngával és ő nagyságát az izzadságtól ott dörgölni, nem tudom szappanynyal vagy ruhával mondja vala-é ő nga. Mely ebbéli kivánságának engede Benkő Anna asszony és be is mene ő ngával a feredőben, mi is osztán, mikor gondoltuk volna, hogy eddig levetkeztek, anyám asszonynyal és néném asszonynyal oda menénk s hát ketten ülnek a feredőben, de változó fejérneműben, br. Apor József úr egyik végin a kádnak, Benkő Anna asszony pedig a más végin és egyebet semmi rosszat is közöttök nem láttam; hanem mikor izzadott br. Apor József úr, láttam Benkő Anna asszonyt, hogy ő ngát dörgölgette. Ad 7-um: Én nem tudom, nem is tapasztaltam, hogy Benkő Anna asszony gyermeket szült volna, annál is inkább, hogy azt elvesztette volna, hanem egy alkalmatossággal, de idejire nem emlékezem, altorjai Mihátz Péterné asszonyomtól mondani hallottam: jaj csak vagyon az híre, hogy Benkő Anna asszonynak gyermeke lett volna. Én akkor is mondám, hogy nem tudom, nem is tapasztaltam. Ad 8-um: nihil. Ad 9-um: Én magam Benkő Anna asszonyt cselekedni nem láttam, de ezelőtt circiter 6 esztendőkkel hallottam az Zölde Ferenczné kisebb leányától, de keresztnevire nem elékezem, ki is Benkő Anna asszonynak jobbágy leánya volt, most pedig Fejérvármegyében Szárazpatakon tit. Rápóti Ferencz urunk valami cselédje tartja feleségül, mondani, hogy Benkő Anna asszonytól mikor elmegyen br. Apor József úr, Benkő Anna asszony

fátensek nem az ő kglme mentségire, hanem terhére felelnek, mit feleltek pedig, in specie nem emlékezem reá, belé hagyám az inquisitiót. Ad 4-um nihil. Ad 5-um: Azt hallottam, hogy Benkő Anna asszony törvényre a szentszékre idéztetett volt, de azon törvénynek kimeneteliről semmi bizonyost nem tudok. Caeterum nihil certi.

5-us testis nobilis Ladislaus Imecs de Kézdi Szt. Lélek fatetur ad omnia: A kérdésben feltett Benkő Anna asszonynak én semmi dolgait, boszorkányságát, vagy egyéb tisztátalan életét nem láttam, hanem tavalyi esztendőben inquirálván ő kglme mentségire, emlékezem a fatensek ilyetén importantiaira: hogy tudni illik Benkő Anna asszony döglött kutyának a szájában almát és hájat megforgattatott volna s azon hájjal pogácsát süttetett volna és hogy ad *(így!)* döglött kutyát megpökdösvén azt mondották volna: hogy *valamiképpen a döglött kutyát utálják az emberek, úgy utáljon minden asszony állatot az úr Apor József uram ő nga Benkö Anna asszonyon kivül.* Caeterum nihil certi.

6-tus testis nobilis Franciscis Farago de Szt. Katolna, annorum 60, fatetur ad 4-um et 5-um: Tudom azt, hogy az utrumban nevezett Benkő Anna asszony a szentszékre maga gonosz cselekedeteiért törvénybe idéztetett volt, mert én lévén a szentszéknek fiscusa, magam procedáltam ő kglme ellen, aholott is actiomban kurvaságát és boszorkányságát feltévén mindazokot sufficientibus documentis comprobáltam, melyre nézve a szentszék hatszáz forintokig való bursalis poenára sententiája által condemnálta ő kglmét. Caeterum nihil certi.

Continuata est haec inquisitio nostra in praefata possessione Altorja, domoque praefati *Michaëlis Szabó*, die decima sexta mensis Martii anno ejusdem.

7-a testis provida femina Rebeca Szőts, providi Barbuly Krecsun inquilini nobilis dnae Cristinae Bodo, generosi quondam Pauli Benkő de Altorja viduae consors, annorum circiter 43. fatetur ad 3-um: Szemeimmel láttam, hogy az Benkő Anna asszony ennekelőtte circiter öt esztendőkkel egy ide való Barbulyné nevű oláh asszonynyal maga házánál babot vettetett, de mi végre cselekedte, nem tudom. Ad reliqua nihil certi.

8-us testis nobilis Andreas Márton de Altorja, annorum 60, fatetur ad omnia: Láttam aztot szemeimmel egy alkalmatossággal, ez előtt circiter négy esztendővel, hogy az erdőn az utrizált Benkő Anna asszony Apor József uram

ő ngával déli álmat együtt aludt és egymás mellett heverésztek. Caeterum nihil certi.

9-a testis honesta femina Anna Lukács, agilis primipili Clementis Mike consors, annorum 49. fatetur ad 1-mum, 2-um: Tudom nyilván és bizonyoson, mert szemeimmel láttam, hogy a kérdésben feltett Benkő Anna asszony a közelebb elmult nyárba kaszáláskor egy alkalmatossággal midőn innen Futásfalvára megyek vala, itten a mezőn a buzából az út szélyiről felkele, az urral, Apor József uram ő ngával együtt ültek ottan a buzában, vagy hevertek, nem láthattam a buzától, mikor felkelének a buzából, Apor József uram ő nga egyfelé, s Benkő Anna asszony pedig másfelé elmenének. Caeterum nihil ad reliqua.

10-a testis honesta femina Helena Nagy, agilis primipili Francisci Léva consors, annorum 25, fatetur ad omnia: Ennek előtte circiter négy esztendőkkel egy alkalmatossággal az erdőre len nyőni mentünk vala, a holott is jelen volt az utrizált Benkő Anna asszony az úrral br. Apor József uram ő ngával s láttam szemeimmel, hogy egy fára superlát módjára köpönyeget vontak fel, azon köpönyeg alá Benkő Anna asszony és Apor József uram ő nga együtt bebujtak s ottan egész éczaka együtt voltak, ottan együtt háltak, de mit csináltak, a köpönyegtől nem láthattam. Caeterum nihil certi.

11-a testis honesta femina Anna Szabó agilis primipili Joannis Czikó consors, annorum 36. fatetur ad 3-um: Tudom bizonyoson, hogy a midőn szoptatós asszony voltam, az utrizált Benkő Anna asszony én tőlem csecstejet kéretett s én magam is láttam, midőn azon téjjel pagácsát süttetett Benkő Anna asszony; egy oláh asszony, a kit is Gergely Gábornénak híttak, s innén valahova elvetemedett, vitte el innen én tőlem Benkő Anna asszonynak azon tejet, a mely asszony beszéllette nékem, hogy az én tejemmel sütött pogácsát az urral Apor József urammal ő ngával Benkő Anna asszony megétette. Caeterum nihil.

Ibidem die immediate subsequenti decima septima videlicet mensis Martii anni ejusdem hanc inquisitionem continuavimus.

12-a testis honesta puella in capillis constituta Anna Kis, praefati Adalberti Kis filia, annorum 18, fatetur ad 3-um: Láttam magam szemeimmel, midőn a kérdésben nevezett Benkő Anna asszony ennekelőtte circiter három esztendőkkel a ház híján a kürtő feli helyheztetvén a fonal tekerő fát, aztot ottan viszáson tekerte, de mi végre csele-

kedte, nem tudom. Tudom azt is bizonyoson, mert jelen voltam, hogy Benkő Anna asszony ennekelőtte mintegy három esztendőkkel egy korsó szenes vizet csinála s engemet kére, hogy azon vizet vigyem el és az Apor József uram ő nga ajtaja előtt a küszöb alatt keresztül öntsem el s én a szerént cselekedtem, de eztet is mi végre cselekedte ő kglme, nem tudom. Ugyan azon üdő tájba egy alkalmatossággal elhíva engemet Benkő Anna asszony a vizre, a hol két patak öszvefoly, s ottan ő kglme háromszor vizet meríte, a mely vizet hazavittünk, mit csinált vélle, nem tudom; ez pedig vala essős üdőben. Azt is láttam, midőn Apor József uram ő nga egy alkalmatossággal Ikafalvára akar vala menni. Imecs Damokosné Benkő Anna asszonyhoz bémene, a lovai künn az ajtó előtt állván, az alatt Benkő Anna asszony az Apor József uram lovának farkából és serényiből metszett s midőn Apor József uram elindult volna, azon lószőrt felvivé Benkő Anna asszony a háza híjára s ottan a kürtő feli helyheztetett fonal-tekerő fára tévén, vissza tekerni kezdé azon tekerőt, s tudom bizonyoson, hogy Apor József uram ő nga el nem mehete Ikafalvára, hanem a mezőről visszatére Benkő Anna asszonyhoz. Ad reliqua nihil in merito.

13-us testis agilis primipilus Simon Csobot, annorum 40. fatetur ad 5-tum: Tudom azt bizonyoson, hogy az utrumban feltett Benkő Anna asszony a szentszékre törvényre idéztetett volt; olvastam is az ő kglme ellen való actiot, a mint emlékezem reája, a volt benne, hogy ő kglme házas személyekkel rendkívül barátkozik s azokot magához hódítja és hogy bübájos boszorkányságban elegyítette volna magát, de micsodás kimenetele lett azon törvénynek, nem tudom. Ad reliqua nihil certi.

14-a testis nobilis femina Cristina Bodo, generosi quondam Pauli Benkő de Altorja relicta vidua, in domo sua nobilitari in eadem Altorja situata, legitime requisita fatetur ad 1-mum et 2-um: Nyájas társalkodását az utrizált Benkő Anna asszonynak az urral br. altorjai Apor József urammal ő ngával gyakor izben láttam s nevezetesen ennek előtte circiter három esztendőkkel a feredőre menvén, együtt voltunk szálláson Benkő Anna asszonynyal és Apor József urammal ő ngával, a mikor is szemeimmel láttam, hogy az úr Apor József uram és Benkő Anna asszony egy ágyban egy takarodzó alatt együtt háltanak. Ad reliqua nihil certi.

15-a testis honesta femina Catharina Sándor, agilis primipili Andreae Vizi consors, annorum circiter 19. ob

3-a testis nobilis femina *Catherina Bodó* modo fati egregii quondam Pauli Benkő relicta vidua, annorum 50, fatetur ad utri puncta et quidem ad 1-um sequentia: Én az utrumban feltett Benkő Anna asszonyt mind leánykorában, mind tktes nemzetes Imecsfalvi Imecs Domokos uramhoz való házassági kötelességiben (mi kevés ideig volt) ugy e mai özvegységiig ismértem és ismérem, de én semmi nyilvánságos kurvaságát vagy boszorkányságát nem láttam. Hanem ad 2-um, 3-um, 4-um et 5-um azt tudom mondani, hogy ezelőtt Brassóban voltam Benkő Anna asszonynyal és br. Apor József urral egy szálláson néhai Lőrincz Márton házánál, melynek már lehet 14 esztendeje, cseresnye éréskor, s azon alkalmatossággal vacsora után, midőn cseresznyéztünk volna, láttam az asztalnál, amúgy félszemmel a mint nézhettem, hogy br. Apor József úr az Benkő Anna asszony előruhája alá nyula, és a kezit a tzomjára *(így!)* tette. Ugyan azon estve és helyen az írt brassai gazdánk nékem a ház közepire ágyat vetett Benkő Anna asszonynyal, a melyben öltözetiben br. Apor József leheveredék, Benkő Anna asszony is az írt úr mellé ugyan öltözetiben. annak utánna monda nékem br. Apor József úr: jöjjön az asszony is ide és heveredjék le; én is odamenék és más helyire az ágynak leülék ő nga mellé s addig beszélgettünk ottan, mig elaludt br. Apor József úr; én osztán magamot onnét elhúztam és az ágy szélyihez magamnak ágyat csináltam, br. Apor József úr és Benkő Anna asszony ott maradának s azon öltözetekben úgy is hálának, estve rajtok semmi takarodzót nem láttam, nem is volt, hanem osztán reggel mikor felköltünk, nem tom paplany vagy afféle festékes takaródzót láték rajtok. Ugy más alkalmatossággal esmét voltam br. Apor József úrral és Benkő Anna asszonynyal itt a torjai határon az Medgyeshágója nevezetű helyen, a holott is én az írt br. Apor József úrral és Benkő Anna asszonynyal egy kaibában háltam; annak utánna br. Apor József urnak különösen magának a mint az ágya volt, mi is Benkő Anna asszonynyal a mellett ketten háltunk, de az Apor József úr ágya mindegy két arasznyira külömböztetett meg a mieinktől és minthogy Benkő Anna asszonynak az feküvése br. Apor József úr felől esett, a mint mi ketten Benkő Anna asszonynyal egy takaródzó alá lefeküdtünk, láttam reggel, mikor felserkentem, hogy az br. Apor József úr paplanyának a széllye Benkő Anna asszonyra vagyon húzva. Mindazonáltal én ennél egyebet legkisebbet is az irt személyekhez ezen két

alkalmatosságokban, a mint elő mondám, nem láttam és ezt az paplany széllyit is nem tudom és nem láttam, hogy valljon Benkő Anna asszony szánszándékkal huzta-é magára, vagy történetből esett, mert a mint megmondám, br. Apor József úrnak az ágya külön volt a mienktől és én Benkő Anna asszonynyal háltam, de semmi legkisebb illetlenségeket is nem tapasztaltam, külömbenn is cselédek felesen voltak velünk, kik is részszerint a lábunknál, részszerint pedig a tűznél, mint hogy a tűz egész étzaka égett, háltak. Ad 6-um nihil. Ad 7-um: Közönséges hírből, de azt sem tudom kitől hallottam, hogy Benkő Anna asszonynak gyermeke lett volna és Kászonban vitték volna, de én magam csak oly alkalmatosságban, vagyis állapotban ő kglmit nem láttam, a melyből csak gondolhatnám. Ad 8-um, 9-um, 10-um, 11-um et 12-um nihil. Ad 13-um: Ezt is közönséges hírből, de kitől, specificálni nem tudom, hallottam, hogy br. Apor József úrnak jelen nem létiben az gagyája az Benkő Anna asszony házánál tekerőn az kürtőre tétetett és tekertetett volna, de ezt is nem tudom, hogy Benkő Anna asszony vagy maga vagy más által cselekedtette volna. Ad 14-um: Ezt is szinte efféle közönséges hírből, ezelőtt egynéhány esztendőkkel, mikor valami papok esketének, ő kglme iránt azon zsinatban, de azt sem tudom, kitől, emlékezem, hogy hallottam, hogy Benkő Anna asszony ő maga házában dagasztó széklábot vitetett volna bé, arra négy kézlábrá állott volna és a csecs téjből csinált vajat megolvasztván s. v. a segge vápáján letőtötte volna és valami edényben megvévén, annak utánna br. Apor József urnak ezen vajjal pogácsát sütött volna, de én a mint fellyebb is megmondám, ezt sem tudom és nem is láttam. Ad 15-um uti in 14-o hoc addito: az én jobbágynémtől ez előtt 10 napokkal mondani hallottam, hogy Benkő Anna asszony tölle ez előtt csecstejet mindegy pohárnyit kéretett volna, be Benkő Anna asszony mit csinált vélle, ő sem tudta Barbuly Karátsiné, én sem tudom s nem is hallottam. Ad 16-um, 17-um, 18-um et 19-um nihil.

Ad 20-um: ezt is, mind a többit közhirből, de kitől nem emlékezem, hallottam, hogy Benkő Anna asszony a kutyafejet elvágta vagy elvágatta volna, annak utánna ganéban tartván, megtörte vagy törette volna, de én ezt sem láttam s nem is tudom és azt sem tudom, orvosság-e az utrum szerint, vagy pediglen boszorkányság; hanem azt tudom mondani, hogy ez előtt három napokkal, midőn az én udvari bírám Kertész Ferencz igen rosszul lett volna,

Benkő Anna asszonynak is itt az én házomnál jelen létiben p. Kandó minorita, ez előtt ide való plébanus Tamási uram locumtenense hozzám jöve s atyasága is declarállya azon birámnak nehéz nyavalyáját és ódalfájását, hogy a szava is már megállott, melyre monda Benkő Anna asszony: ha ódalfájásban vagyon, annak nem volna jobb orvossága, mint ha a kutyafejet megégetnék, annak utánna megtörvén mézben hintenék és valamire kenvén, az fájós oldalára kötnék. Ad 21-um, 22-um et 23-um nihil. Ad 24-um: Ezt is a többihez hasonló közönséges hírből hallottam, de kitől, nem emlékezem, hogy az ő kglme cselédházában valami csuprot tanáltak volna, de ki és azon csuporban mi volt, annak utánna is mit csináltak vélle, én nem tudom, nem is hallottam. Ad 25-um, 26-um et 27-um nihil. Ad 28-um: Én Benkő Anna asszonytól cselekedni nem láttam s cselekedte-é, vagy nem, nem is tudom; különben azt tudom mondani, hogy a tetüt paraszt orvosságban hideglelés ellen jónak és hasznosnak tartják, én magam is adtam bé ezen nyavalya ellen italban a szolgámnak. Ad 29-um, 30-um, 31-um, 32-um, et 33-um nihil. Ad 34-um: Ezelőtt öt vagy hat esztendőkkel ily fenyegetődző szavait Vay Márja asszonynak, br. Apor József úr feleséginek hallottam két versben is, hogy egyszer a pistolyt az elő ruhája alá tészi és ha tanálkozik már sokszor említett Benkő Anna asszony ő kglmivel, meglövi. Caeterum nihil.

Anno crebro fato, die vero decima quinta mensis Febr. in praefata possessione Altorja, dictae sedi Siculicali Kézdi adjacente, domo vero posteritatum agilis primipili quondam Michaëlis Vizi in praefata possessione existentium et situata praesens haec inquisitio nostra continuata est.

4-ik és 5-ik tanuk azt vallják: Mi semmi kurvaságát vagy boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem láttuk. Caeterum nihil.

6-tól 19-ig a tanúk ugyanazt vallják.

20-a: honesta femina Anna Deák modo fati Joannis Baricz consors annorum 40 fatetur ad puncta sequentia: Mi az utrumban feltett Benkő Anna asszonyt régtől fogván ismérjük, de sem egyszer, sem másszor ő kglminek semmi kurvaságát, annál is inkább boszorkányságát vagy boszorkányoztatását nem láttuk, nem tudjuk, nem is tapasztaltuk. Pedig én Baritz János, a többi között ezelőtt mindegy 12 esztendővel br. Apor József urral a Bálványos nevezetű helyen a Tőrösben vadásztam, a mikor jelen vala irt Benkő Anna asszony is az szolgálóival, ugy br. Apor

János urfi is; de a mint feljebb is megmondám, ezen vadászatban együtt létek alkalmatosságával is egyiknek is a másikhoz legkisebb illetlen nyúlásokat, annál is inkább paráznaságokat nem láttam. Caeterum nihil.

21-iktől 36-ig a tanuk a 37-ik tanúval egyetértően vallanak: Én nevezetesebben két esztendeig éjjel-nappal sokat jártam Benkő Anna asszony házát, de soha semmi kurvaságát vagy boszorkányságát ő kglminek nem láttam, nem is tapasztaltam, Caeterum nihil.

Igy a 38-ik: Én soha semmi kurvaságát vagy boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem láttam, nem tudom, nem is tapasztaltam, pedig mig ő kglme egy kereskedésen volt br. Apor József urral, a méheket nállam is tartották s házomnál mindketten elégszer voltak, de semmi egymáshoz való erkölcstelenségeket sem tapasztaltam.

39-től 42-ig a tanuk úgy vallanak, mint a 43-ik: testis Margaretha Páll lib. Davidis Hegyes consors, ann. 28, unanimiter fatetur ad puncta: Mi semmi illetlen magaviseletit, kurvaságát vagy boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem láttuk, nem tudjuk, nem is tapasztaltuk, pedig én Páll Margit esztendeig ezelőtt 14 esztendővel voltam ő kglminek szolgálója, de a mint fellyebb is megmondám, soha semmi rosszat is egész ott laktamban azután is eddig az óráig ő kglmének kurvasága vagy boszorkánysága felől nem tapasztaltam. Caeterum nihil.

44-től 70-ig a tanúk ugyanígy vallanak.

Anno toties fato, die decima sexta mensis Februarii in praefata possessione *Altorja*, dictae sedi Siculicali Kézdi adjacente, domo vero providi Sigismundi László jobbagionis egregii domini Joannis Benkő de Altorja ibidem extructa et situata praesens haec inquisitio nostra continuata est.

71-től 115-ig a tanúk ugyanazt vallják, mint a 116-ik: Mi legkisebb kurvaságát, annál is inkább boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem tudjuk, nem láttuk, nem is tapasztaltuk.

Anno et loco, die autem decima nona mensis Februarii in praescripta possessione Altorja praesens haec inquisitio nostra continuata est.

117-től 119-ig a tanúk az előbbiekhez hasonlóan vallanak.

120. testis honesta femina Catherina Szabó providi Francisci Sándor jobbagionis dominae Exponentis, annorum 60, fatetur ad utri puncta et quidem ad 1-mum: Én se leány korában, se férnél Imecs Domokos uramnál

létiben Benkő Anna asszonynak (a mig volt) úgy é mái özvegységinek napjaig s órájáig, pedig én cselédje voltam, s vagyok ő kglminek és ő kglmivel egy fedél alatt laktam s ma is az ő kglme házánál lakom, de soha teljes életemben legkisebb kurvaságát, annál is inkább boszorkányságát ő kglminek nem láttam, nem tudom s nem is tapasztaltam. Ad 2-um, 3-um, 4-um, 5-tum, et 6-um nihil. Ad 7-um: Én a mint megmondám, Benkő Anna asszony házánál vénültem meg, de soha oly állapotban ő kglmit, hogy gyermeket szült volna, vagy azt elvesztette volna, nem láttam, s nem is tapasztaltam. Ad 8-um, 9-um, 10-um, 11-um et 12-um nihil. Ad 13-um: Már a mint kétszer is említém, hogy Benkő Anna asszony házánál s ő kglmivel egy fedél alatt lakom, legalább vagyon 30 esztendeje és soha is előttem zár alatt semmi hely is az ő kglme .... életin nem állott, a hol én szabadoson és minden nap nem járhattam volna, nevezetesen pedig az ház feliben, a hiúban (a hol híre van, hogy ő kglme a br. Apor József úr lábravalóját fonaltekerőn tekerte vagy tekertette volna) csak az ereszben álljon valaki, mind a két hiúban végedes végig lehet látni, de én ezt, hogy ő kglme br. Apor József urnak lábravalóját vaj egyszer, vaj másszor az utrum szerint vagy maga tekerte volna, vagy mással is tekertette volna, soha tellyes életemben nem láttam, s nem is tapasztaltam, pedig azon az helyen éjjel-nappal szükségesképpen nékem kellett járnom s ha valami afféle esett volna, bizony meg is láttam volna. Ad 14-um nihil. Ad 15-um: Én ezt is, hogy Benkő Anna asszony asszonyember tejivel pogácsát sütött volna, nem láttam s nem tapasztaltam, vagy hogy a faluban csecstejért hogy jártatott volna ő kglme, nem tudom, mert nékem az ő kglme házánál miolta lakom, volt négy gyermekem, de tőllem soha csak egy cseppet sem kért ő kglme. Ad 16-um, 17-um, 18-um et 19-um nihil. Ad 20-um: Én velem égettetett Benkő Anna asszony kutyafejet, melynek hammából ő kglme flastromot csinált és ódalfájás ellen gyógyította ő kglme ezzel br. Apor József urat; de ez nem boszorkányság, hanem az irt nyavalya ellen egyik nevezetes orvosság. Ad 21-um, 22-um, 23-um, 24-um, 25-um, 26-um, 27-um nihil. Ad 28-um: Én hogy ezt is Benkő Anna asszony az utrum szerint cselekedte volna, nem láttam, nem tudom, hanem azt tudom, hogy az tetüt szokták orvosságnak béadni. Ad 29-um, 30-um, 31-um, nihil. Ad 32-um: Ezen utrumra azt tudom mondani, hogy nékem gyakron izengetett Vay Márja asszony egy bélafalvi (de nevit nem

tam, mert szemeimmel láttam, hogy br. Apor József uram ő nga Benkő Anna asszonynak előruhája alá benyult és a mit oda be tanált, aztot illetlenül tapogatta, ezt pedig nem csak egyszer, hanem sok rendben. Ad 3-ium: Ugyan azon üdőtájban szemeimmel láttam, midőn Benkő Anna asszony maga ganéját égett borban elegyítvén, nevezett Apor József uram ő ngával megitatta, kérdettem Benkő Anna asszonyt, hogy aztot mi végre cselekedte, azt mondotta nékem, hogy azért, hogy inkább szeresse őtöt Apor József uram ő nga.

Ugyan azon üdőtájban füleimmel hallottam, minthogy jelen voltam, hogy Benkő Anna asszony egy asszonynak, a kit nem üsmértem, panaszkodott és tanácsot kérdett azon asszonytól, hogy mit kelletnék cselekedni, hogy Apor József uram mást kívüle ne szeretne, a melyre felele azon asszony ember, hogy ő tudna olyan mesterséget, meg is mutatá mesterségit, mert egy fokos tőt elé vévén, arra sokat berbetéle és a tőnek a hegyit a fokába fordítván, az Imecsné asszonyom háza ajtajának küszöbe alá ezen e szerént elkészített tőt beásák; hogy pedig azon babonás asszony mesterségét végben vigye, először Benkő Anna asszony fizetést igyírt vala néki; eztet pedig azért cselekedtette Benkő Anna asszony, hogy ő kglmén kívül Apor József uram ő nga senkivel ne közösülhessen.

Füleimmel hallottam aztot is, midőn az említett asszony Benkő Anna asszonyt (minthogy akkor a vala a hire, hogy Apor József uram ő nga meg akar házasodni) arra tanította, hogy az Apor József uram ő nga lábravalóját tegye azon tekerőfára, a melyen a fonalat szokták tekerni és a kürtő felett tekerje azon tekerőt a lábravalóval együtt, láttam is szemeimmel, hogy Benkő Anna asszony azon tanács szerént cselekedett. Ezt pedig azon hitván asszonynak tanácsából, a mint magától azon asszonytól hallottam, hogy mondotta, azért cselekedte Benkő Anna asszony, hogy Apor József uram ő nga sohult meg ne maradhasson, hanem szükségesképpen vissza kellessék jőni, de azon tekerő forgatást ugy javalja vala azon asszony hathatósnak és foganatosnak lenni, hogy ha ő mindennap háromszor a szokott igéket, ő tudja micsoda igék voltak azok, reája mondja. Ez is ennekelőtte *hat esztendőkkel* volt.

Láttam azt is ugyanazon üdőtájban, hogy Benkő Anna asszony az Apor József uram ő nga nyomából a földet felásta és azon földet maga vizeletével megelegyítvén, feltapasztotta maga tüzhelyére, a hol a láng fel szokott menni; azt mondotta Imecsné asszonyom nékem, hogy ő

igíre. Ugy más alkalmatossággal hozzánk jő az irt asszonynak, Vay Márja asszonynak a dajkája (kinek is nevit nem tudom) és addig beszél anyám asszonynak, hogy csak egyedül vagyon, az asszony Vay Márja asszony nincsen otthon, hanem bocsásson engem kevéssé anyám asszony hozzá az udvorban; míg anyám asszony elbocsát, elmegyünk ketten, az udvarban az írt kapu alatt való házban bémegyünk s hát akkor látom, hogy bizony nem igaz az írt dajka szava, mert az asszony, Vay Márja asszony jelen vagyon; ekkor is reám zárá Vay Márja asszony az írt háznak ajtaját és ismét kezde unszolni, hogy Benkő Anna asszony ellen valljak kurvaságot és boszorkányságot, mert ezt, amazt ad, így és amúgy ajándékoz meg és olyánt én nem kérhetek, a mit nem ád, csak azt is cselekedjem meg, hogy Benkő Anna asszonynak az kapczájából, ingaljából, hajából Vay Márja asszonynak vigyek, ugy az egyik ingujjának kötőit is vigyem írt Vay Márja asszonynak, de én sem ezt, sem a többit, minthogy afféle életit Benkő Anna asszonynak nem láttam és nem is tapasztaltam s a lelkemet is elveszteni kevés adományért és igéretért nem akartam, nem cselekedtem. Ekkor pedig, a mint előbeszéllém, addig foggatott és ezen rossz cselekedetre hajtani és unszolni kívánt Vay Márja asszony, mig anyám asszony megsokalván ott való mulatásomat, utánnam jött és haza hívutt, mivel addig az ajtó bézárva lévén meg nem szabadulhattam Vay Márja asszonytól. Hallottam azt is, hogy Vay Márja asszony Benkő Anna asszonyt öléssel fenyegette mondván: Ha maga Vay Márja asszony Benkő Anna asszonyt meg nem ölheti, embert fogad, mégis a maga házában Benkő Anna asszonyt megöleti, a mint hogy egy darabocskáig nem is mert Benkő Anna asszony az maga házánál hálni. Caet. nih.

122-től 149-ig a tanúk azt vallják, a mit a 147-ik: Mi semmi kurvaságát vagy boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem tudjuk és nem is láttuk. Caet. nih.

148. testis honesta femina Catherina Sándor primipili Andreae Vizi consors, annorum 27. fatetur ad 1-mum: Én soha legkissebb kurvaságát vagy boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem láttam, nem is tudom, pedig én az ő kglme házánál születtem, ott is, míg férhez mentem, nőttem ekkorát, de az egy becsületes életinél és magaviseletinél egyebet mondani ő kglme felől nem tudok. Ad 2-um, 3-um, 4-um et 5-um: Én erdőn, mezőn otthon s mindenfelé nevezetesen Benkő Anna asszonynyal ezelőtt 8 és 9 esztendőkkel a torjai határon vadászatban, mikor jelen volt

Külső czím: Sacr. C. R. Majestati d. d. Mariae Theresiae etc.

Kívül: Ao. 1753. Apertum per magistrum Adamum Nemes, potonotarium. (P. H.) (P. H.)

Kívül: Inquisitoria contra nobilem feminam Annam Benkő Dominici Imets de Imecsfalva divortiatam consortem in materia lubrica et ratione superstitiosae magiae.

(Eredetije a b. Apor-család altorjai levéltárában.)

8.

Gyula-Fejérvárt, 1753. jun. 12.

Benkő Anna reversalisa, melyet az erdélyi r. kath. püspök br. Szalai Sztojka Zsigmond Antalnak adott a károly-fejérvári egyházi törvényszék börtönéből kibocsátása végett.

Én ide alább megirt személy adom tudtára mindeneknek, a kiknek illik, hogy minekutánna sokféle vétkes és botránkoztató cselekedetimnek s büneimnek igaz büntetése végett a közelebb elmult esztendőkben az háromszéki tisztelendő esperesti szentszék elejében idéztettem és annak rajtam lévő törvényes hatalmát, itiletét s gonosz cselekedetimirt igasságoson szabott büntetését magamra vállalni vakmerőképpen és engedetlenül megvetettem volna, onnat az ellenem indított törvényes processus által küldetvén az *károly-fejérvári* főtisztelendő püspöki consistorium, vagyis egyház törvényes szék elejében, ottan büneimnek méltó büntetése e szerént végeztetett, hogy tudni illik Károly-Fejérvárra kivitettetvén, ottan poenitentia tartó helyre rekesztettessem, a minthogy rekesztettettem is, hogy így gyakor könyhullatásim, szívbéli bánatim, szenvedésim és poenitentia tartásim által jó Istenemnek ellenem felgerjedett haragját engesztelném, iffiúságomnak esztelenségit fájlalnám, gonoszságimot siratnám, büneimnek undokságát mosogatnám, s bocsánatját munkálnám és életemet megujítván, az Istennek, az anyaszentegyháznak és az keresztényi tökéletességnek törvényéhez s rendéhez szabni s kormányozni magamat eltökélleném. Mely penitentia tartásomnak midőn már-már nyolczadik hete mulnék, borultam alázatos reménkedésem által mlgos *br. Szalai Sztojka Sigmond Antal* erdélyi püspök uram és főlelkipásztorom ő excellentiájának kegyes lábaihoz, töredelmes szívvel reménkedvén [1]) s esedezvén, mél-

[1]) T. i. rimánkodván.

tudtam s nem is tapasztaltam. Annak utánna eleget is fenyegetett ő nga, hogy ezen helytelen és rossz kivánságának eleget nem tettem, hogy ha bekaphat az udvarban, így fogat el, amúgy kínoztat meg. Ad 33-um nihil. Ad 34-um: Másoktól hallottam, hogy Benkő Anna asszonyt Vay Márja asszony öléssel fenyegette volna. Caet. nihil.

149-től 180-ig a tanuk ugy vallanak, mint a 181-ik: Én semmi boszorkányságát vagy kurvaságát említett Benkő Anna asszonynak nem láttam és nem tudom. Caet. nih.

Anno et loco praefato, die autem vigesima mensis Februarii praesens haec inquisitio nostra continuata est.

182. testis honesta femina Juditha Baka providi quondam Stephani Kis alias Kertész jobbagionis videlicet, dum vixisset, toties fati B. Petri Apor consors, annorum 62, fassa est ad utri puncta in genere sequentia: Én Benkő Anna asszonynak semmi kurvaságát vagy boszorkányságát nem láttam és nem is tudom, hanem azt tudom mondani, hogy ezelőtt mintegy 11 esztendővel laktam én Bodó Gergely úram házában itten A. Torján, a mely háznak közkertje vagyon a Benkő Anna asszony házával, külömben is az néhai úr lakott az írt Benkő Anna asszonyom marhái mellett és én sokszor járván a Benkő Anna asszony házát, egy alkalmatossággal, midőn a husvét innepe közelített volna, hivatván engem Benkő Anna asszony, mondá: Én Kertészné azért hívatálak, hogy azon oláh, kinek a cselédházomat engedtem volt lakni, mindent öszve gazlott, hanem a szolgálómmal Vizi Boritzával azon házban a kemenczét és tüzhelyet tapaszszátok meg jó móddal; mi azért ezen dologba hozzáfogtunk és midőn az írt szolgáló az ásóval a tüzhely földit rontotta és ásta volna, hát látjuk, hogy a tüzhelyben egy félejtelesnyi csupor vagyon és én a két kezeimmel kivettem, de azon csuporban semmi sem volt, Benkő Anna asszonyt nem is tudom, hogy abban az házban lakott volna, külömben is ekkor Benkő Anna asszony Karathnán Székely Sigmondné asszonyommal, mint ő kglme anyjával szokott vala lakni. Mindazonáltal azon csuprot ki tette oda és mi végre, ugy azt az oláhot is, a ki ott lakott, minek hívták, én nem tudom. Caet. nihil.

183-tól 208-ig a tanúk azt vallják, mit a 209-ik: Testis honesta femina Sára Lőrintz, modo fati primipili Josephi Benkő consors annorum 35, fatetur: Én magam sem tudom és nem is láttam Benkő Anna asszonynak semmi kurvaságát vagy boszorkányságát. Caet. nihil.

210. testis providus Stephanus Bálint jobbagio nobi-

6-to. Az anyaszentegyház törvényeihez, úgy főbb és azok után való lelkipásztorimhoz s elöljáróimhoz, mindenekben visszavonás nélkül illendő tisztelettel és keresztényi tökéletes engedelmességgel viseltetem.

7-o. Mindezekre pedig magamat 100, id est száz aranyokból álló vinculum alatt olyanképpen kötelezem, hogyha ezeknek megállója nem lennék, sőt (kit Isten távoztasson) előbbeni rossz életemre visszatérnék, vagy azokat ujabb gonoszságimmal újítanám s szaporítanám, tehát sulyos egyházi elöljáróim illendő büntetődésem végett mindazon száz aranyokat rajtam minden törvénykezés nélkül megvehessék s megvétethessék, mind pediglen akárhol magam tulajdon jószágomban s házomban is bátran hozzám s személyemhez nyulathassanak s büntettethessenek személyemben is, úgy hogy ezekben semmi remediumok, subrefugiumok, impedimentumok, praetextusok, sőt nemesi praerogativám is ellent ne állhassanak s ne álljanak. Mindezekről pedig és ezeknek megállására, minek előtte penitentia tartó helyemből kibocsáttatnám, tartozom négy becsületes és disinteressatus ezen reversalis levelemet subscriptiójokkal és pecsétekkel megerősítő nemes embereket kezesekül állítani. Melyekről adom ezen magam kezem irásával subscribált pecsétes levelemet Károly-Fejérváratt die 12, mensis Junii, anno 1753.

Rab özvegy Benkő Anna, nemes személy.

Ezen praemittált punctumokot küldvén mihozzánk mostan detentióban levő Benkő Anna asszony a végre, hogy az utolsó punctum tenora szerint a kezességet subeálnók: mi azért a praeinserált conditiók szerint való maga accommodatiójáról a kezességet leváltuk. Melyet subscriptiónkkal és pecsétünkkel corroboráltunk.

Bodó Gergely,
Kézdi széki altorjai nemes személy (L. S.).

Bárdy Elek,
fejérvármegyei karathnai nemes személy (L. S.).

Iffiabb Köntzei Gergely,
fejérvmegyei karathnai nemes személy (L. S.)

Kún László,
fejérvmegyei karathnai nemes személy (L. S.)

(Egykorú másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

9.

Kovásznán, Karathnán
és Altorján, 1759. február 13. — apr. 29.

Tanúvallatás Benkő Anna asszony kivánságára arról, hogy látták-e őt báró Apor Józseffel fajtalankodni s boszorkányságot mívelni.

Sacratissima Caesareo-Regia et Apostolica Majestas!

Domina nostra clementissima, benignissima.

Vestra clementer nosse dignetur Majestas Sacratissima, quod nos literas ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsorias, pariter et attestatorias pro parte et in persona nobilis feminae Annae Benkő, egregii Dominici Imets de Imetsfalva consortis divortiatae, legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae humiles perpetuoque fideles, subditos, et servitores, literis in iisdem nominanter et ab officio conscriptis, praeceptorie sonantes et directas, summo quo decuit, honore et obedientia receperimus in haec verba:

Maria Theresia, divina favente clementia Romanorum imperatrix ac Germaniae, apostolica Hungariae, Bohemiaeque regina, archidux Austriae, dux Burgundiae, princeps haereditaria Transylvaniae etc. comes Tyrolis et Siculorum, fidelibus nostris universis et singulis illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis nobilibus et agilibus, pariter etiam ignobilibus ac alterius cujusvis status, bonae tamen honestaeque famae et conditionis utriusque sexus hominibus, ubivis in haereditario principatu Transylvaniae partibusque eidem incorporatis constitutis, residentibus et commorantibus, praesentiam notitiam habituris gratiam nostram caesareo-regioque principalem. Exponitur Majestati nostrae in persona nobilis feminae Annae Benkő egregii dominici Imets de Imetsfalva consortis divortiatae, qualiter idem medio vestri ratione et praetextu certorum quorumdam negotiorum suorum coram declarandorum, in praesentia egregiorum et nobilium: Alexii Vajna, Francisci Vass, Emerici Szeles et Georgii Kolosvári, tabulae nostrae regiae in Transylvania judiciariae scribarum ac juratorum notariorum, per nos ad id specialiter exmissorum, vicecomitum item supremorum v.-judliumque jurassorum ac notariorum sedriarum comitatuum: Albensis Transylvaniae, de Küküllő, Thordensis, Kolosiensis, Dobocensis,

Hunyadiensis, Szolnok utriusque, interioris videlicet et mediocris, Krasznensis et de Zaránd, v.-judicum porro regiorum, caeterorumque jurassorum ac notariorum sedium Siculicalium: Udvarhely, filialiumque huius Keresztúr, et Bardotz trium insuper Sepsi, Kézdi et Orbai ut et Miklósvár, Csik item utriusque Gyergyo et Kászon, Marus denique et Aranyos, v.-capitaneorum item, v.-judliumque jurassorum ac notariorum arcis et districtuum terrae Fogaras et Kővár, ductorum praeterea nobilium v.-judliumque jurassorum ac notariorum oppidorum nostrorum: Thorda, Deés, Nagy-Enyed, Magyar-Igen, Sárd, Borberek et All-Vintz, hominum videlicet nostrorum regiorum pro iurium suorum tuitione ac defensione certas quasdam fassiones et attestationes celebrari facere vellet jure admittente. Cum autem veritatis fassio iustitiaeque recognitio nemini sit abneganda, proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut dum et quandocunque cum praesentibus simul vel divisim fueritis requisiti, statim vos sub oneribus singularum sedecim marcharum gravis ponderis, per eos quorum interest, seu intererit, irremissibiliter exigendarum, ad diem et locum, per dictam exponentem vel homines ejus ad id transmittendos vobis praefigendum, in praesentiam dictorum hominum nostrorum regiorum personaliter accedere, ibique ad fidem vestram Deo debitam, qualiscunque vobis de et super rebus coram interrogandis constiterit certitudo veritatis suo modo dicere, fateri et attestari modis omnibus debeatis et teneamini. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris, literas tandem per praefatos homines nostros regios sub sigillis subscriptionibusque suis fide eorum mediante conscribendas annotataeque exponenti jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam necessarias extradari volumus et jubemus communi iustitia et aequitate svadente. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibentibus resistitutis. Datum in libera regiaque civitate nostra Marus-Vásárhely, die quarto mensis Januarii, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono. Et subscriptum erat eisdem ad marginem a dextra: Lecta, correcta. Erantque sigillo ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae judiciali authentico, eoque Transylvanico, in inferiori earundem margine in medio videlicet loco solito super cera rubra ductili impressive communitae et roboratae, patenterque confectae et emanatae.

Quibus humillime receptis, nos mandatis Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsoriis pariter et attestatoriis

mondák és kiálták nékem is: jöjjön kglmed is ide fekünni; de én nem mentem, hanem a tűz mellett *dohányozdogáltam (így!)* és azon éttzaka egy fertályórát nem aludtam s a több puskások sem aluttak, hanem a tűz körűl heverésztünk, tüzet pedig nagyot égettünk, de a mint fellyebb is megmondám, én itt sem láttam az írt Benkő Anna asszonynak az fenn megírt urral semmi gonosz és erkölcstelen cselekedeteket. Caet. nihil.

303-tól 313-ig a tanúk vallomásában semmi lényeges, csak tagadó.

314. testis honesta femina Margaretha Román, consors providi Joannis Tála, alias jobbagionis fiscalis, nunc vero inquilini magnifici domini Stephani Apor de A. Torja; annorum 40. fatetur ad utri puncta in genere sequentia: Én esztendeig voltam Benkő Anna asszonynak szolgálója, a mely alatt gyakran láttam br. Apor József urat az ő kglme házánál megfordulni, de soha semmi illetlen magaviseletit, úgy mint kurvaságát vagy boszorkányságát ő kglminek nem láttam és nem is tudom; hanem én ezelőtt való időben, melynek lehet valami öt vagy hat esztendeje, Kovásznán a br. Apor József úr udvarában laktam és szolgálóskodtam, egy délután br. Apor József úr kisétál a dolgosokhoz, nékem is, mint szolgálójának parancsol, hogy *búza rozsolni* menjek én is, melyet észre vészen az írt úr ő ngának felesége Vay Márja asszony és olyan szín alatt, hogy vacsorát készítsek, el nem bocsáta és az úr elmenetele után későcskére, mikor már gondolta Vay Márja asszony, hogy br. Apor József úr messze a mezőben elhaladott, éngemet külön vett, és foggatni kezde mondván: én néked mindent adok, hanem én Benkő Annára eskettetni akarok, hanem fogj rá kurvaságát és boszorkányságot, hogy így amúgy láttad kurvaságát és boszorkányságát. Nevezetesen akkor mindjárt Vay Márja asszony egy mellrevalót igíre, olyant pedig, hogy felelt ő nga, ha Kovásznán akárkinek is olyan lett volna. De én ezen ő nga helytelen és rossz kivánságát nem cselekedtem, minthogy a mint fellyebb is megmondám, semmi afféle életit Benkő Anna asszonynak nem láttam és nem is tudtam, melyért reám erősen megharagudott Vay Márja asszony és minthogy az előtt br. Apor József úrnak borát árultam vala ki, oly szín alatt, hogy annak árával el akarok szökni, el is fogatott Vay Márja asszony és a kovásznai falus bíró házánál vasban három hetekig tartott, de ennek nem a volt az oka, hogy el akartam volna szökni, hanem hogy ő nga rossz kivánságát bé nem teljesítettem. A mely három hétig

lett volna és ottan ketten egy takarodzó alatt feküvén egymással paráználkodtak volna, látta-é? tudgya-é? vagy akármi jelekből tapasztalta-é a tanú? Ha igen, éjjel-é, nappal-é? s a fatenstől circiter hány lépésnyire s mi módon? Ugy-é, hogy bizonyoson ismerhette volna a tanú, hogy nem más, hanem Benkő Anna asszony?

6-to. Hogy említett Benkő Anna asszony mlgos br. Apor József urral egy kádban akárhol is feredezett volna, s ottan egymást illetlenül tapogatták volna?

7-mo. Hát hogy Benkő Anna asszony gyermeket szült volna, s aztat elvesztette volna tudgya-é a tanú, avagy legalább oly állapottal lenni tudgya-é a tanú, melyben terhes és viselős állapottal való létit a tanú méltán gondolhatta volna? Ha igen mikor? és micsoda alkalmatossággal?

8-o. Hát azt szemeivel látta-é, tudgya-é, vagy magától Benkő Anna asszonytól mondani és beszélleni hallotta-e a tanú, hogy midőn br. Apor József úr ő kegyelmivel közösült, vagyis paráználkodott volna, a paráználkodás közben megérezvén az irt exponens asszony, hogy br. Apor József uram ő ngától mégyen ő kglmiben a mag, aztot nem engedte, hanem megfogta volna a br. Apor József úr szeméremtestét, aztat maga szeméremtestiből kirántotta volna és az br. Apor József úr ő ngától elmenő magot egy pohárban megvévén annak utánna adta volna egy Pergelőné nevű czigány asszonynak a végre, hogy azon megvett maggal csinállya vagyis kurusallya meg az irt czigányné Apor József urat, hogy ő nga soha Benkő Anna asszonyon kivül mást ne szerethessen, annál is inkább feleségül el ne vehessen.

9-o. Hát azt tudgya-é, látta-é, vagy Benkő Anna asszonytól mondani hallotta-é: hogy ő kglme a faluban idestova jártában az úton mlgos br. Apor József uram ő nga nyomát megismérvén, azon ő nga nyomát kilenczig olvasván, a kilenczedikből a földet felásta volna, a melyet maga házához vivén, ő kglme maga vizelletivel megelegyítette volna és agyagot csinálván belölle, az tüzhellyit, a hol a tűz ég, azzal tapasztotta volna meg s midőn a tűz ezen tapasztáson égett volna, ily szókat mondott volna ő kglme háromszor: *úgy égjen Apor Józsefnek szíve utánnam, mint ez a tüz.* Nem külömben, hogy az meg irt úr nyomából, ha maga nem cselekedte volna, hogy másokat kért volna ő kglme vagy szép szóval, vagy fizetéssel is ha fogadott volna, hogy az írt úr nyomából, ugy lovának vagy patkójának sárjából is hogy ő kglminek vigyenek és az írt

Anno et loco toties fato, videlicet in praefata possessione Altorja existente habente, die autem vigesima nona nunc currentis mensis Aprilis vigore praefatarum litterarum Majestatis Vestrae sacratissimae compulsoriarum pariter et attestatoriarum praesens haec inquisitio nostra continuata est.

316. testis nobilis femina Susanna Kováts, nobilis Nicolai Vajda de Csernáton consors annorum circiter 40, fatetur ad utri puncta sequentia: Én soha sem láttam Benkő Anna asszonynak semmi kurvaságát, annál is inkább boszorkányságát, pedig én eleget társolkodtam ő kglmivel. Ez előtt jó darab idővel, de hány esztendeje légyen, megmondani nem tudom, mikor Vay Márja asszony Benkő Anna asszony ellen két papok által eskettetett Kovásznán az Imre Sámuel úram kovásznai református pap házánál, a mely esketö papok közül egyik szt. katolnai vagy imecsfalvi plébanus vala; azon alkalmatossággal az fenn megírt kovásznai papnak felesége, Köntzei Sára asszony éngemet erőltetett, unszólt, még az írt esketö papoknak is általadott volt, hogy esküdjem Benkő Anna asszonyra, mert én eleget társolkodtam ő kglmivel, hanem csak valljak Benkő Anna asszonyra kurvaságot és boszorkányságot, de én mint hogy akkor sem tudtam, úgy most sem tudok, mivel afféle élitit részemről én ő kglminek nem láttam. Azt pedig bizonyoson tudom mondani, hogy az írt papné nagy barátságban élt Vay Márja asszonynyal, mert csak egy alkalmatossággal K. Vásárhelyt 14 márjásokkal (a mint hallottam) vett gazdag ezüstös pántlikát Vay Márja asszony az írt papnénak. Ugy azt is tudom mondani, hogy egy alkalmatossággal hozzám jöve az írt kovásznai papné (minthogy mi is abban az időben Kovásznán laktunk és az írt papnénak legközelebb való szomszédji voltunk) nagy jaj szóval, sírva a kezit a fejire tévén és látom, hogy az ajtóm előtt elesik, én kérdém, mi lelte kglmedet és miért sír? melyre monda: Imecsnét Benkő Annát vasban verték. Én felelék: No hát fáj-e most a kglmed lelke; ezt pedig azért kérdeztem ő kglmitől, mivel tudtam, hogy Benkő Anna asszony ellen felelt, de ezen kérdésemre semmit sem felele, hanem csak sírt és annak utánna haza ment. Caeterum nihil.

Hi praespecificati nro 316 testes, omnes et singuli sunt praescriptae conditionis, prima quidem in possessione Kovászna, sedi Siculicali Orbai, ultima in possessione Csernáton Sedi Siculicali Kézdi, 2-da — 301-a et 302-us in possessione Karathna, 305-us autem in possessione Peselnek, omnino comitatui Albensi Transylvaniae, reliqui vero om-

nes et singuli in possessionibus Alsó et Felső Torja, praedictae sedi Siculicali adjacentibus, nobiles quidem in suis ipsorum propriis, jobbagiones vero ac inquilini praedictorum dominorum ac dominarum suarum terrestrium, in sic dictis portionibus possessionariis, haereditatibusque Siculicalibus resident et commorantur, suntque omnes ac singuli vigore praefatarum literarum Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsoriarum pariter et attestatoriarum nostri in praesentiam legitime citati, jurati ac fideliter examinati, modoque praemisso in omnibus punctis ac clausulis fassi.

Cujus quidem praemissae huiusmodi inquisitionis et attestationis nostrae seriem, prout per nos fuit expedita et peracta, Majestati Vestrae Sacratissimae sub sigillis nostris usualibus, manuumque propriarum subscriptionibus fide nostra mediante rescripsimus, annotataeque Exponenti jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam communi iustitia et aequitate suadente necessariam extradedimus. In reliquo Majestatem Vestram Sacratissimam quam diutissime feliciter vivere, valere, glorioseque regnare ac triumphare desiderantes. Datum anno, diebus locisque infra specificatis, signanter vigesima nona praefati mensis Aprilis, id est ultima hujus inquisitionis nostrae die.

Ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae

humiles perpetuoque fideles subditi ac servi
Emericus Szeles et Georgius Kolosvári mp.
Tabulae Majestatis Vestrae Sacratissimae Caesareo-Regiae in Transylvania Judiciariae scribae ac iurati notarii, ad praemissam inquisitionem seu attestationem fideliter peragendam specialiter exmissi.

Correcta per eosdem.

Külső czím: Sacratissimae Caesareo-Regiae Majestati, Dominae Dominae Mariae Theresiae, divina favente clementia Romanorum imperatrici ac Germaniae, Apostolicae Hungariae, Bohemiaeque Reginae stb.

Alatta: Anno 1759 apertae per magistrum Nicolaum Endes protonotarium. mp. — (P. h.) (P. h.)

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában. I. J. művelődéstört. csomó. Fasc. I. Nro 10.)

10.

Voldorf, 1759. decz. 20. — 1760. jan. 2.

Tanúkihallgatás arról, hogy báró Apor József és Benkő Anna az alsó-fejérmegyei Voldorfon Apáti László házánál miként találkoztak és viselkedtek.

Sacratissima Caesareo-Regia et Apostolica Majestas, Domina Domina nostra clementissima, benignissima.

Vestra clementer nosse dignetur Sacratissima Caesareo-Regia et apostolica Majestas, quod nos literas ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsorias pariter et attestatorias, inter reliquos in ibi specificatos exponentes pro parte et in persona nobilis feminae Annae Benkő egregii Dominici Imecs de Imecsfalva consortis divortiatae legitime confectas et emanatas nobisque inter alios ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae humiles perpetuoque fideles subditos et servitores, litteris in iisdem nominanter et ab officio conscriptis praeceptorie sonantes et directas summo quo decuit honore et obedientia receperimus in haec verba: Maria Theresia etc. (A vallatásról szóló levél legnagyobb részt úgy szól, mint az 1759. jan. 4-iki rendelet, azzal a külömbséggel, hogy nemcsak Benkő Anna, hanem br. Apor László és felesége br. Székely Juliána kérésére is adatik ki és több háromszéki, karathnai, felső-torjai, alsó torjai, futásfalvi, ikafalvi, alsó-csernátoni, dálnoki, gidófalvi, albisi, markosfalvi, szentléleki, peselneki stb. nemes ember neve is elő van sorolva benne. Kelt Marosvásárhelyt 1759. nov. 25.

A vallatást kezdik 1759. decz. 20-án a fejérvármegyei Voldorf faluban Apáti László jobbágya Kádár Bukur házában).

Utri puncta nobis exhibita erant talia:

1-mo. Tudja-é a tanú nyilván és bizonyoson látta-é, hallotta-é, hogy tekintetes nemzetes Imecsfalvi Imecs Domokos uram törvényesen elvált felesége nemzetes Benkő Anna aszszony ezelőtt két esztendőkkel nemes Fejérvármegyében Voldorf nevű faluban tit. voldorffi Apáti László uram házánál jó darab ideg mulatván, hogy ő kglmihez akárhunnét is, nevezetesen az írt Fejérvármegyéből Gallaszról mlgos l. báró alsó-torjai Apor József úr ő nga általjárt és mulatott volna sok ízben? Mely ott való mulatásának ideje alatt

2-o. Mint viselték magokat egymáshoz? Micsoda vét-

maga házához s meghallván azon csupornak tanálását, mit mondott iránta?

25-o. Hát azt tudgya-é, vagy hallotta-é a tanú, hogy Benkő Anna asszony a maga kezein és lábain való körmeit levagdalván és valami vas eszteket [1]) megmelegítvén, azon elmetszett körmeit megaszalta volna? Annak utánna réz mosárban megtörvén, pogácsában megsütötte volna? Melynek porát és ismét azon pogácsát aprón törvén, ezen porral osztán ő kglme úgy füszerszámozta volna, vagy akármiféleképpen is készített volna étket br. Apor József úrnak, melyet osztán meg is étetett volna ő ngával? Ha tudgya, vagy látta, ezt is mi végre?

26-o. Hát azt tudgya-é, avagy látta-é a tanú, hogy hon nem létiben br. Apor József úrnak Benkő Anna asszony az ő nagysága kapczáját csuporban a tüznél sütötte vagy főzte volna? ha igen, valljon ezt is mi végre cselekedte?

27-o. Nem különben azt is tudgya-é, vagy hallotta-é a tanú, hogy Benkő Anna asszony vagy maga, vagy más által is a temetőből holt embernek csontjait hozott, vagy hozatott volna, melyet aprón megtörvén, ezt is az Apor József úr étkiben hintette, vagy mással is hintette volna? Ha igen, ezt is valljon mi végre cselekedte ő kglme?

28-o. Azt is tudgya-é, avagy hallotta-é a tanú: hogy Benkő Anna asszony br. Apor József uram ő nga fejinek hajában három tetvet keresett volna s azt üvegpalaczkban tévén, annak utánna br. Apor József úrral meg is étette vagy itatta volna? Hát valljon a tetűt hideglelős embernek béadván, boszorkányság-é, vagy az irt nyavalya ellen egyik hasznos orvosság légyen?

29-o. Hát azt is tudgya-é, vagy szemeivel látta-é a tanú, hogy Benkő Anna asszony Apor József urnak hon nem létiben vagy maga ment volna, vagy mást is küldött volna valami oláh asszonyhoz, hogy azon oláh asszonytól megtudja ő kglme, hogy br. Apor József úr haza jő-é, vagy sem s ha haza jő, valljon jó kedvvel, vagy haraggal érkezik meg? Mely efféle ő kglme kivánságára az írt oláhné ezt izente volna: az urfi neheztel, de könnyen elmúlik haragja s bizonyoson haza fog jőni; hanem küldje ide Benkő Anna asszony az előruháját.[2]) Annak utánna vagy maga vitte-é, vagy mástól elküldötte-é azon oláhnéhoz Benkő Anna asz-

---

[1]) T. i. ösztököt, lapátot.
[2]) T. i. kötényét.

szony az előruháját? Tudgya-é, látta-é, hallotta-é a tanu, hogy azon Benkő Anna asszony írt előruháját a sokszor nevezett oláh asszony sokáig tekerte s facsarta volna, annak utánna ily izenettel Benkő Anna asszonynak haza küldötte volna, hogy midőn hazajő br. Apor József uram ő nga, azon előruháját Benkő Anna asszony tegye az ő nga ágyában két vánkos közi s reggel Benkő Anna asszony ő ngát kérdje meg, hogy micsodás álmot látott?

30-o. Azt is tudgya-é, hallotta-é, vagy látta-é a tanú, hogy Benkő Anna asszony valami olyas boszorkánysághoz értő asszonynak panaszolkodott volna, tanácsot kérdvén tőle, hogy valljon mit kénék ő kglminek cselekedni, hogy ő kglmin kívül Apor József úr mást ne szeretne, melyre felelt volna a czigányné, hogy ő tudná annak a mesterségit, annak utánna egy fokas tőt elővett volna s arra sokat berbetélvén, a hegyit a fokában fordította, vagyis hajtotta volna és az Benkő háza ajtajának küszübe alá ásta volna. Ezt pedig azért cselekedtette volna Benkő Anna asszony, hogy ő kglmin kívül senkivel is mással Apor József úr ne közösülhen *(így!)* vagyis ne paráználkodhassék.

31-o. Azt is tudgya-é, látta-é, vagy Benkő Anna asszonytól mondani hallotta-é a tanú, hogy ő kglme ezelőtt való esztendőkben, egy kedd napon, a temetőben ment volna és valakit strázának állított volna, hogy az mindjárt megirandó cselekedetin ő kglmit rajta ne kapja valaki? Annak utánna a holt embernek sírjához ment volna ő kglme és a sírján keresztet húzott volna egy késsel, annak utánna a szíve tájékáról a holt embernek földet vett volna fel s azon földet vagy maga, vagy más által is akárkivel hintett, vagy hintetett volna Apor uraknak étkekben? Ez iránt is mit tud, hallott, látott, vagy akarmi jelből is tapasztalt a tanú, hogy vajon mért cselekedte, vagy cselekedtette volna Benkő Anna asszony? Hallotta-é, vagy tudgya-é a tanú, hogy ezt azért cselekedte volna Benkő Anna asszony, hogy az néhai öreg Apor Péter úr, ugy leánya Apor Anna asszony ne lássanak, ne halljanak s br. Apor József uram ő ngát ő kglmitől ne ellenzék.

32-o. Ez iránt is mit tud, mit hallott, látott, vagy akármi jelekből is tapasztalta a tanú, hogy ezen sok bestelen és mucskos dolgoknak ki volt indítója? ki keresett pénzzel, ruházattal, vagy akármi névvel nevezendő igéretekkel és ajándékokkal, vagy adományokkal Benkő Anna asszony ellen hamis tanúkat és bizonyságokat? azokot ki biztatta, laetálta és instruálta ily szókkal különös helyekre,

sőt még maga házában is bérekesztvén: no csak vallj Benkő Annára kurvaságot és boszorkányságot, igy amugy ruházlak meg s amolyan nagy becsületben tartlak, s mely jól lészen dolgod s azt pedig, valamiket Benkő Anna asszony ellen mondasz és vallasz, hogy te mondottad, senki is, míg a világon élsz, meg nem tudja?

33-o. Kiöntötte vagy önttette le Benkő Anna asszonyt oly vizzel, melyben a megholt embert mosták volt meg, s mi végre cselekedte, vagy másokkal is cselekedte azon személy, mit tud iránta a tanú?

34-o. Ki fenyegette lövéssel Benkő Anna asszonyt és alattomban búkálva ki kereste, hol pistolylyal, hol kihúzott karddal ő kglmit, hogy megölje.

Mindezekre valamit tud, látott, hallott, vagy akármely jelekből is tapasztalt a tanú, cum omnibus congruis circumstantiis igaz hite szerint vallja meg.

Sequuntur nomina et fassiones testium.

1-ma testis nobilis femina *Sára Köntzei* nobilis ac reverendi domini *Samuelis Imre* de Etfalva Ecclesiae reformatae in possessione Kovászna existentis parochi consors, annorum 30, fatetur ad utri puncta sequentia, et quidem ad 1-mum: Én az utrizált nemzetes Benkő Anna asszonyt mind leánykorában, ugy tktes nemzetes Imecsfalvi Imecs Domokos uramhoz való férhez ment állapotjában e mai napig ismértem s ismérek s egyebet ő kglme felől mondani és vallani nem tudok, hanem ad 2-dum et 3-um: egy alkalmatossággal ezelőtt circiter 14 esztendőkkel kalákája vala ő kglminek, a mely alkalmatosságban én is a többi között jelen voltam A.-Torján az ő kglme házánál és midőn ezen kalákának vége lett volna, minket, a kik messzebb laktunk, hálni nem ereszte Benkő Anna asszony haza, hanem ő kglme maga háza földire minekünk hosszan egy nagy ágyot vete és azon ágyban egy néhányon, ugy mint Székely Júlia, most br. Apor Lászlóné asszonyom ő nga, Bárdi Agnes, Kun Sigmondné asszonyom és mások is, kiket minthogy már elfelejtettem, megnevezni nem tudok, én és Benkő Anna asszony is lefeküvénk s a minthogy ezen kalákában mlgos l. br. altorjai Apor József urak ketten az öcscsivel László urral jelen voltak, egyszer csak látjuk, hogy br. Apor József úr részegen felénk jő és közinkben az ágyban csak ledől, de fekvése, vagyis ledőlése melyikünk közi esett, arról megfelejtkeztem. Mi ugyan mint afféle leányok eleget, hogy közüllünk keljen fel és fekünni menjen másuva, ő ngának mondottuk, de minthogy ő nga részeg

nál, a mely alatt megfordulni mlgos Apor József urat is ugyan az írt Apáti László uram házánál tudjuk, de mi semmi rossz együtt való vétkes cselekedeteket nem láttuk és nem is tudjuk. Caeterum nihil.

10-a testis honesta filia in capillis constituta Barbara Ferenczi, nunc ancilla toties fati domini Ladislai Apáti, annorum 19, fatetur ad utri puncta in genere sequentia: Tudom azt bizonyosan mondani, hogy itt az Apáti uram házánál jó darab ideig mulatott Benkő Anna asszony, a mely alatt azt is tudom mondani, hogy valami ötször vagy hatszor fordult az uram házánál meg br. Apor József úr, a mely itt való mulatása alatt ő ngának láttam, hogy mind magokra, úgy Apáti László uram és asszonyom, nem különben Szarka Máris, most Köntzei Gergelyné asszonyomékkal a kertben sétáltak, ott egymás mellett ülvén ő kglme a br. Apor József úr fejiben nézett. Azt is tudom mondani, hogy egy alkalmatossággal br. Apor József úrnak jelenlétiben az ur Apáti László uram házánál vendégség lévén, br. Apor József úr megittasodott, ittason alunni az pajta héjjára ment; ekkor láttam, hogy Benkő Anna asszony a pajta héjjára felhágott Apor József úrhoz és keveset ott mulatván, ismét lehágott onnét ő kglme, mely ő kglme oda való menetele vagyis hágcsálása azon mulatság alatt talám háromszor vagy négyszer tartott egymás után. Nem tudom pedig, hogy senki is nevezetesen az írt úr ő nga vagy Benkő Anna asszony nekünk cselédekül künn hálásunk iránt parancsoltak volna, mert mi cselédékül a hun lehetett, ott háltunk, igaz, hogy künn is háltam nevezetesen én, ott létek alkalmatosságával, maga pedig az írt úr Benkő Anna asszony az Apáti László uram anyja, ugy Szarka Máris Köntzei Gáborné asszonyom az Apáti uram nagyobb házában háltak, de én semmi rosszat is együtt való társaságokban nem láttam és nem is tapasztaltam. Caet. nihil.

11-us testis nobilis Volgangus Jánosfalvi de Voldorff, annorum 24, fatetur ad utri puncta sequentia: Benkő Anna asszonyt tudom, hogy az utrizált idő tállyban feles ideig mulatott a tit. Apáti László uram házánál, a mely alatt mlgos br. altorjai Apor József urnak is itt való megfordulását (a mint emlékezem) talám háromszor observáltam, de én semmi egymással való vétkes cselekedeteket s conversatiójokat nem láttam és nem is tudom. Hanem azt láttam, hogy az én jelenlétemben ugy Szarka Máris, most Köntzei Gergelyné jelen létiben br. Apor József úr és Benkő Anna asszony mind együtt velünk kimentek a csürös és gyümölcsös

kertben, onnét valami len látni és igy egyet fordultunk, mi hárman vissza jöttünk, br. Apor József úr pedig másfelé mene imádkozni. Tudom azt is mondani, hogy egyúttal itt mulatása alatt Benkő Anna assszonynak, mikor br. Apor József úr is jelen vala Apáti László uram házánál, nagy mulatság esék, a melyben én is a többi közt jelen voltam. ekkor láttam, hogy egy nehányon közönségesen együtt kimentek a házból, melyek között jelen volt br. Apor József úr és Benkő Anna asszony is és mind együtt ismét vissza jövének az írt házban, de én mind ekkor, mind egyébkor, a mint feljebb is megmondám, legkisebb rossz együtt való társolkodásokat sem láttam, nem is tudom, hanem az fenemlítettem Szarka Máris asszonytól mondani hallottam, hogy együtt nagy szeretetben volnának. Caeterum nihil.

12-a testis honesta femina Kötélverő Parasztyiva providi Bukur Buvnaku, jobbagionis toties fati domini Ladislai Apáti consors annorum 28, fatetur ad utri puncta sequentia: Tudom nyilván és bizonyoson, hogy az utrumban feltett időtájban fordult meg br. Apor József úr az Benkő Anna asszony itt léte alatt, az utrumban írt Apáti László uram házánál, de én semmi rosszat is egyikhez is nem láttam és felőlök nem is tudok mondani. Caeterum nihil.

Anno praefato die vigesima prima mensis Decembris in praefata possessione Voldorf, dicto comitatui Albensi Transylvaniae adjacente, domo vero seu curia nobilitari egregii Ladislai Apáti de dictu Voldorf, praesens haec inquisitio nostra sequenti ordine continuata est.

13-a testis nobilis femina Juditha Köntzei, egregii quondam Georgii Apáti de toties fata Voldorf, relicta vidua, annorum 75, fatetur ad utri puncta sequenti: Itt a mi házunknál az utrizált idő tállyat jó darab ideig mulatott Benkő Anna asszony, a mely alatt és azelőtt is fordult meg nálunk br. Apor József úr és itt léte alatt Benkő Anna asszonynak, mikor megfordult itten br. Apor József úr, hallván, hogy egymást szeretgetnék, szánszándékkal szemeskedtem és vizsgálódtam utánnok, hogy együtt való szereteteknek mi voltát experiálhassam, de soha semmi rosszat is hozzájok az egy becsületes magok viseletinél nem láttam, nem hogy még együtt való hálásokat tudnám, mert mikor itt volt br. Apor József úr és Benkő Anna asszony magok ketten külön, én és egy Szarka Máris, most Köntzei Gáborné négyen igy háltunk egy házban. Azt sem tudom, hogy itt létek alatt (a mint elő beszéllém) cselédeinket egyik is közüllök, vagy akárki is a künn való hálásra unszolta volna,

vagy künn hálatta volna, sőt azért haragudtunk, hogy akaratunk ellen megtörtént künn hálások egyszer másszor. Caeterum nihil.

Anno millesimo septingentesimo sexagesimo, die secunda mensis Januarii, in possessione Karathna crebro fato comitatui Albensi Transylvaniae adjacente, domo vero egregii Gregorii Köntzei de Karathna, praesens haec inquisitio nostra continuata est.

14-a testis nobilis femina Maria Szarka, consors praefati egregii Gregorii Köntzei de praedicta Karathna, annorum circiter 24, fatetur ad utri puncta sequentia: Tudom bizonyoson, hogy az utrizált Benkő Anna asszony feles ideig mulatott az Apáti László uram házánál, a mely alatt fordult meg ottan br. Apor József úr, de semmi rossz és vétkes cselekedeteket sem egyszer, sem másszor, az egy becsületes magok viseletinél nem láttam. Caeterum nihil.

Hi praescripti nro 14 testes excepta teste ultima sunt ex possessione praefata Voldorf, illa vero ex possessione praedicta Karathna, omnino comitatui Albensi Transylvaniae adjaceente, suntque praescriptae conditionis ac legitime citati, iurati, examinati, modoque praemisso fassi.

Cuius quidem praemissae huiusmodi inquisitionis, attestationis nostrae seriem, prout per nos fuit expedita et peracta, Majejtati Vestrae Sacratissimae sub sigillis nostris usualibus manuumque propriarum subscriptionibus, fide nostra mediante rescripsimus, annotataeque exponenti jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam necessariam extradamus. In reliquo Majestatem Vestram sacratissimam quam diutissime feliciter vivere, valere, glorioseque regnare ac triumphare deriderantes, datum in praefata possessione Karathna, die secunda mensis Januarii, id est ultima huius inquisitionis nostrae die, anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo

Ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae

humiles perpetuoque fideles subditi et servi

Emericus Szeles es Georgius Kolosvári.

Tabulae Majestatis Vestraa Sacratissimae Caesareo-regiae in Transylvania judiciariae scribae ac jurati notarii ad praemissa fideliter peragenda specialiter exmissi.

Correcta per eosdem.

Külső czím: Sacratissimae C. R. et Ap. Majestati d. d. Mariae Theresiae stb.

Kívül: Anno 1760. Apert. per Stephanum Halmágyi cancellariae regiae provinciae Transylvaniae registratorem. (P. h.)

Kívül: Voldorfi inquisitoria az maga viselése iránt. (P. h.)

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában, Művelődéstört. csom. J. Fasc. I. nro 10.)

11.

Gyula-Fehérvár, 1760. febr. 1—4.

Tanúvallatás arról, hogy Benkő Annát 1754-ben ki hurczoltatta Károly-Fehérvárra és miképen tartotta a püspök fogságban.

Sacratissima Caesareo-Regia et Apostolica Majestas, Domina ac Princeps nostra haereditaria clementissima, benignissima.

Vestra clementer nosse dignetur Sacratissima Caesareo-Regia et Apostolica Majestas, quod nos literas ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsorias pariter et attestatorias pro partibus et in personis magnifici Ladislai Apor L. Baronis de A. Torja, magnificae item Baronissae Julianae Székely consortis ejusdem, necnon nobilis feminae Anna Benkő, egregii Dominici Imecs de Imecsfalva consortis divortiatae, legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios Majestatis Vestrae Sacratissimae humiles perpetuoque fideles subditos et servitores, literis in iisdem nominanter conscriptis, praeceptorie sonantes et directas, summo quo decuit honore et obedientia receperimus in haec verba: Maria Theresia stb. (A szokásos tanúkihallgatási rendelet, egészen úgy, mint a decz. 20 — 1760. jan. 2 voldorfi vallatásról szóló jelentésben. Kelt M.-Vásárhelyt, 1759. nov 25. Melynek alapján a vallatás kezdődik Károly-Fehérvárt 1760. febr. 1-én a városházánál. A következő pontokra és eredménynyel):

Utrum de et super eo:

Tudja-e a tanú nyilván és bizonyoson, vagy értette-é, hallotta-é s kitől

1-mo. Hogy a mult 1754-dik esztendőben tekintetes nemzetes Imecsfalvi Imecs Domokos úr törvényesen divortiált feleségét nemzetes Kézdiszéki altorjai Benkő Anna asszonyt ki fogatta el, miért s ki parancsolatjából? Hát

2-o. Elfogattatása után szoros cura és strásáltatás után Háromszékről hova vitték s hol hordozták s végtére nemde nem ide Fejérvárra hozták? Ha ide

3-io. Itten micsodás fogságban volt, nemde nem mint az halálra valót éjjel-nappal darabontok strásálták, az ablakokon vas rostélyok, vas rudak, az ajtón pedig lakatok voltanak, úgy hogy még a kivül fűtő kemencze lyukát is bé akarták kövekkel rakatni, kevés szóval, hogy oly szoros fogságban lett volna, hogy enni sem engedték volna nekie adatni, ugy hogy ha valami istenes asszonyok nem lettenek volna s azok lopva az ablakon enni nem adtanak volna, ével is meghólt volna s mind ezen kemény paroncsolatok kiktől voltak, egy szóval ki rabja volt Benkő Anna asszony? Hát

4-o. Azon contractusban léendő punctumokot, melyekre végtére reá kelletett állania, ki küldötte írásba nékie a várból le, s kitől s micsoda instructióval s midőn azon punctumokot ő előtte felolvasták volna, hallotta-é a valló, hogy azt mondotta volna Benkő Anna asszony, hogy ő azokra soha rá nem áll; azzal visszavivén a punctumokot, s azután kik ijegették, fenyegették, hogy ha rá nem áll, még annál is szorossabb és keményebb fogságban tészik, vagy is megkeményítik fogságát az asszonynak? Azután

5-to. Azon punctumokot hányszor vitték elő s hányszor olvasták fel előtte, hogy csak meg kell lenni, hogy azokra reá álljon, mert ha nem, soha meg nem szabadul? Kevés szóval

6-to. Nemde nem kéntelenségből, hogy azon szoros fogságból megszabadulhasson, állott azon contractusra, mástól leiratott és kigondolt punctumokra, nem jó akaratjából s reá állván, úgy szabadult meg? cum omnibus congruis circumstantiis etc.

Sequuntur nomina testium eorumque fassiones.

1-mus testis circumspectus Joannnes Koncz, annorum circiter 36,

2-a testis honesta femina Catharina Márton, sonsors praescipti Joannis Koncz, annorum 31, fatentur ad 1-mum: Úgy hallottuk másoktól, hogy az utrizált Benkő Anna asszonyt Háromszéken az utrumban megírt 1754-ik esztendőben akkori mlgos püspök *br. Szalai Sztojka Sigmond* úr ő excellentiája parancsolatjából fogták volna el. Ad 2-um: Tudjuk azt nyilván és bizonyoson, hogy az exponens asszonyt Háromszékről hatló szekéren vasba hozák ide Károlyvárrá, tíz fegyveres emberek kisérvén és az akkori cáptalanbéli urak parancsolatjából velünk egy fedél alatt való házba tevék fogságba, a holott is legelsőbben levágák a pitvarban a vasat az nevezett exponens asszonynak lábá-

alkalmatosságokban, a mint elő mondám, nem láttam és ezt az paplany széllyit is nem tudom és nem láttam, hogy valljon Benkő Anna asszony szánszándékkal huzta-é magára, vagy történetből esett, mert a mint megmondám, br. Apor József úrnak az ágya külön volt a mienktől és én Benkő Anna asszonynyal háltam, de semmi legkisebb illetlenségeket is nem tapasztaltam, külömbenn is cselédek felesen voltak velünk, kik is részszerint a lábunknál, részszerint pedig a tűznél, mint hogy a tűz egész étzaka égett, háltak. Ad 6-um nihil. Ad 7-um: Közönséges hírből, de azt sem tudom kitől hallottam, hogy Benkő Anna asszonynak gyermeke lett volna és Kászonban vitték volna, de én magam csak oly alkalmatosságban, vagyis állapotban ő kglmit nem láttam, a melyből csak gondolhatnám. Ad 8-um, 9-um, 10-um, 11-um et 12-um nihil. Ad 13-um: Ezt is közönséges hírből, de kitől, specificálni nem tudom, hallottam, hogy br. Apor József úrnak jelen nem létiben az gagyája az Benkő Anna asszony házánál tekerőn az kürtőre tétetett és tekertetett volna, de ezt is nem tudom, hogy Benkő Anna asszony vagy maga vagy más által cselekedtette volna. Ad 14-um: Ezt is szinte efféle közönséges hírből, ezelőtt egynéhány esztendőkkel, mikor valami papok esketének, ő kglme iránt azon zsinatban, de azt sem tudom, kitől, emlékezem, hogy hallottam, hogy Benkő Anna asszony ő maga házában dagasztó széklábot vitetett volna bé, arra négy kézlábrá állott volna és a csecs téjből csinált vajat megolvasztván s. v. a segge vápáján letőtötte volna és valami edényben megvévén, annak utánna br. Apor József urnak ezen vajjal pogácsát sütött volna, de én a mint fellyebb is megmondám, ezt sem tudom és nem is láttam. Ad 15-um uti in 14-o hoc addito: az én jobbágynémtől ez előtt 10 napokkal mondani hallottam, hogy Benkő Anna asszony tölle ez előtt csecstejet mindegy pohárnyit kéretett volna, be Benkő Anna asszony mit csinált vélle, ő sem tudta Barbuly Karátsiné, én sem tudom s nem is hallottam. Ad 16-um, 17-um, 18-um et 19-um nihil.

Ad 20-um: ezt is, mind a többit közhirből, de kitől nem emlékezem, hallottam, hogy Benkő Anna asszony a kutyafejet elvágta vagy elvágatta volna, annak utánna ganében tartván, megtörte vagy törette volna, de én ezt sem láttam s nem is tudom és azt sem tudom, orvosság-e az utrum szerint, vagy pediglen boszorkányság; hanem azt tudom mondani, hogy ez előtt három napokkal, midőn az én udvari bírám Kertész Ferencz igen rosszul lett volna,

Benkő Anna asszonynak is itt az én házomnál jelen létiben p. Kandó minorita, ez előtt ide való plébanus Tamási uram locumtenense hozzám jöve s atyasága is declarállya azon birámnak nehéz nyavalyáját és ódalfájását, hogy a szava is már megállott, melyre monda Benkő Anna asszony: ha ódalfájásban vagyon, annak nem volna jobb orvossága, mint ha a kutyafejet megégetnék, annak utánna megtörvén mézben hintenék és valamire kenvén, az fájós oldalára kötnék. Ad 21-um, 22-um et 23-um nihil. Ad 24-um: Ezt is a többihez hasonló közönséges hírből hallottam, de kitől, nem emlékezem, hogy az ő kglme cselédházában valami csuprot tanáltak volna, de ki és azon csuporban mi volt, annak utánna is mit csináltak vélle, én nem tudom, nem is hallottam. Ad 25-um, 26-um et 27-um nihil. Ad 28-um: Én Benkő Anna asszonytól cselekedni nem láttam s cselekedte-é, vagy nem, nem is tudom; különben azt tudom mondani, hogy a tetűt paraszt orvosságban hideglelés ellen jónak és hasznosnak tartják, én magam is adtam bé ezen nyavalya ellen italban a szolgámnak. Ad 29-um, 30-um, 31-um, 32-um, et 33-um nihil. Ad 34-um: Ezelőtt öt vagy hat esztendőkkel ily fenyegetődző szavait Vay Márja asszonynak, br. Apor József úr feleséginek hallottam két versben is, hogy egyszer a pistolyt az elő ruhája alá tészi és ha tanálkozik már sokszor említett Benkő Anna asszony ő kglmivel, meglövi. Caeterum nihil.

Anno crebro fato, die vero decima quinta mensis Febr. in praefata possessione Altorja, dictae sedi Siculicali Kézdi adjacente, domo vero posteritatum agilis primipili quondam Michaëlis Vizi in praefata possessione existentium et situata praesens haec inquisitio nostra continuata est.

4-ik és 5-ik tanuk azt vallják: Mi semmi kurvaságát vagy boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem láttuk. Caeterum nihil.

6-tól 19-ig a tanúk ugyanazt vallják.

20-a: honesta femina Anna Deák modo fati Joannis Baricz consors annorum 40 fatetur ad puncta sequentia: Mi az utrumban feltett Benkő Anna asszonyt régtől fogván ismérjük, de sem egyszer, sem másszor ő kglminek semmi kurvaságát, annál is inkább boszorkányságát vagy boszorkányoztatását nem láttuk, nem tudjuk, nem is tapasztaltuk. Pedig én Baritz János, a többi között ezelőtt mindegy 12 esztendővel br. Apor József urral a Bálványos nevezetű helyen a Tőrösben vadásztam, a mikor jelen vala irt Benkő Anna asszony is az szolgálóival, ugy br. Apor

János urfi is; de a mint feljebb is megmondám, ezen vadászatban együtt létek alkalmatosságával is egyiknek is a másikhoz legkisebb illetlen nyúlásokat, annál is inkább paráznaságokat nem láttam. Caeterum nihil.

21-iktől 36-ig a tanuk a 37-ik tanúval egyetértően vallanak: Én nevezetesebben két esztendeig éjjel-nappal sokat jártam Benkő Anna asszony házát, de soha semmi kurvaságát vagy boszorkányságát ő kglminek nem láttam, nem is tapasztaltam, Caeterum nihil.

Igy a 38-ik: Én soha semmi kurvaságát vagy boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem láttam, nem tudom, nem is tapasztaltam, pedig mig ő kglme egy kereskedésen volt br. Apor József urral, a méheket nállam is tartották s házomnál mindketten elégszer voltak, de semmi egymáshoz való erkölcstelenségeket sem tapasztaltam.

39-től 42-ig a tanuk úgy vallanak, mint a 43-ik: testis Margaretha Páll lib. Davidis Hegyes consors, ann. 28, unanimiter fatetur ad puncta: Mi semmi illetlen magaviseletit, kurvaságát vagy boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem láttuk, nem tudjuk, nem is tapasztaltuk, pedig én Páll Margit esztendeig ezelőtt 14 esztendővel voltam ő kglminek szolgálója, de a mint fellyebb is megmondám, soha semmi rosszat is egész ott laktamban azután is eddig az óráig ő kglmének kurvasága vagy boszorkánysága felől nem tapasztaltam. Caeterum nihil.

44-től 70-ig a tanúk ugyanígy vallanak.

Anno toties fato, die decima sexta mensis Februarii in praefata possessione *Altorja*, dictae sedi Siculicali Kézdi adjacente, domo vero providi Sigismundi László jobbagionis egregii domini Joannis Benkő de Altorja ibidem extructa et situata praesens haec inquisitio nostra continuata est.

71-től 115-ig a tanúk ugyanazt vallják, mint a 116-ik: Mi legkisebb kurvaságát, annál is inkább boszorkányságát Benkő Anna asszonynak nem tudjuk, nem láttuk, nem is tapasztaltuk.

Anno et loco, die autem decima nona mensis Februarii in praescripta possessione Altorja praesens haec inquisitio nostra continuata est.

117-től 119-ig a tanúk az előbbiekhez hasonlóan vallanak.

120. testis honesta femina Catherina Szabó providi Francisci Sándor jobbagionis dominae Exponentis, annorum 60, fatetur ad utri puncta et quidem ad 1-mum: Én se leány korában, se férnél Imecs Domokos uramnál

ván bennünköt magunk lakó házunktól tekintetes nemzetes Imecsfalvi Imecs Damokos uram divortiált felesége tktes nemzetes altorjai néhai Benkő Ferencz úram leánya Benkő Anna asszony, nemes Kézdiszékben Alsó-Torjára, mlgos L. B. altorjai Apor László úr és kedves élete párja Székely Juliánna asszony ő ngok nemes lakóházokhoz, az holott is az régi súlyos nyavalyáktól ágy fenekére szegeztetve beteg ágyban, minden kinszerittés nélkül ép és józon elmével bennünköt megbírálván, élő nyelvén mi előttünk igaz lelkeismérete szerént tőn ilyen megmásolhatatlan vallástételt és kötést: Hogy én, úgy mond, már régtől fogván mind ez óráig a sok hamis bizonyságok és vádlások mián szüntelen üldöztetem ez világon elannyira, hogy engemet ezelőtt nyolcz esztendőkkel (melyet talán mind ez világ tud) megfogtanak, vasra vertenek és szoros halálos rabságra Fejérvárra vittenek, az hol is sokáig raboskodván, minden néhai édes atyámról léendő atyámfiaitól elhagyattattam, megvettettem, hanem az én testvérem Székely Juliánna, mlgos báró altorjai Apor Lászlóné urával együtt, úgy név szerént mostoha ugyan, de valójában édes atyám Dálnoki Székely Sigmond uram megtekintvén s könyörülvén árvaságomon, gyámoltalan voltomon, mind addig fáradoztanak, mig azon rabságomból, ha nagy költséggel is, kiszabadítottanak (az melyért is Isten fizessen meg), de elvitetésem alkalmatosságával az mely hajdúk késértenek, azoknak az akkori mlgos gubernator és püspök urunk ő excellentiájok poroncsolatjából kelletett fizetnem száz forintokot, nékem pénzem nem lévén, kételenítettem br. Apor Lászlóné testvéremtől és urától ő nagyságától kölcsön kérni husz aranyakot, a szekeresnek fizetett három forintot, magam rabságombéli költségemre tizennégy arany pénzül, ezüst pénzt egyszer harmincz m. forintot, többet is, de annak utánna mennyi szántóföldeimet vették el, az levelek megmutatják, visszajövetelem után magam lakóházamhoz lakhom menni szabad nem lévén, s a szörnyű ijedségtől szárnazott nyavalya (a mely viszen engem a koporsóba) életemet magamra folytatni engemet elégtelenné tett, azért folyamodtam az engemet rabságomból kiszabadított testvéremhez és urához, br. Apor László ő ngához, hogy magok házokban fogadni méltóztatnának, a mint hogy bé is fogadtanak (kiket is az Isten áldja meg), nékem nem lévén módom az említett kölcsön vett pénznek megfizetésire, azon pénzben nemes Kézdi-Székben Alsó-Torján levő jószágomot, jobbágyimot minden hozzátartozandókkal együtt ő ngoknak

általadtam; még akkor nemsokára következett a kimondhatatlan és talán rajtam árván kezdett ártatlanul szenvedett s most is szenvedő mlgos kir. táblán folyó gyalázatos perem, az hol még fejemre is itíltenek vala, mikor már ugyan megnevezett br. Apor László úr ő ngától és feleségétől Székely Juliánna testvéremtől magam mentségére dolgozott kancellisták és procurator uraimék költésekben és számokra kételenítettem a nemes fejérvármegyei Alsó- és Felső-Volálban levő jószágaimra, jobbágyaimra kérni harmincznégy aranyakot, id est 34 aranyakot (mivel ezen lött kész le olvasott pénzt ugyan ilyen üldözésemre és magamra tett költségekre nézve beteges ágyamban kételenítettem volt már sokszor írt tit. Apor László urnak és feleségének elzálogosítani nyolczszáz forintokért a Tsobot Simon és Istok László uraimék megbírálásában contractualiter a nemes Küküllő vármegyében Zágorban lévő jószágomot, jobbágyimot), mely megnevezett summa pénzeket, mivel külön-külön a megírt mód szerént magam vettem kezemhez, magam is adtam ki, azért akár magam (ha Isten megvígasztal), akár néhai édes atyámról lévő atyámfiai tegyék le, csak a magok nékem adott s fizetett készpénzeket adják meg br. Apor László urnak és feleségének, az mellettem tett sok rendbéli fáradságok, költségek, engemet gyógyíttatások, tartások, tartatások, porba ne hullana: azért mivel tudom s jó lelkem esmérete szerént tapasztaltam fáradhatatlan hív szolgálatját sokszor tett br. Apor László úrnak és kedves élete párjának, úgy édes atyám helyett nevezett Székely Sigmond úrnak, kik magok Fejérvárra, Szebenbe, M.-Vásárhelyre sok rendben magok költségeken nevezett halálos törvényem folytatására jártak s engem meggyógyíttattak, tartottak és ezután is mind végig, reméllem, hogy gondomot viselik, azért ezen felljebb megírt okokért nemes Küküllő vármegyében Zágorban, nemes Fejér vármegyében Alsó- és Felső-Volálban, nemes Kézdi-Székben Alsó-Torján levő jószágomot minden hozzátartozandókkal együtt, jobbágyimot, valamint édes atyámtól reám maradtanak s nálam megmaradhattak, a megírt summa pénzzel együtt ezernégyszáz német forintokért hagyom, és kötöm olyformán, hogy mindaddig, a meddig az igaz vérek letehetik azon 1400 forintokot, ő ngáék birják, dominiumokban légyenek, mivel az általadástól fogván eddig is birták s letévén pedig az igaz vérek azon megnevezett 1400 forintokot, minden törvény nélkül kibocsátani tartozzanak, ha pedig külömben cselekednének, mind két részről száz arany vinculumon ma-

radjon az ellenem cselekedő fél, mégis ezen dispositióm helybe maradjon.

Mely dolog mi előttünk és mi általunk senki nem kénszerítéséből mindenekben e szerént menvén végben, mi is irtuk meg az mi igaz hitünk szerént, tulajdon subscriptiónkkal és usualis pecsétünkkel corroborálván.

Datum anno die locoque in praemissis.

Gabriel junior Könczei de Karatna nobilis m. p.	Adamus Kun nobilis de Karatna m. p.
(P. h.)	(P. h.)

Correcta per eosdem.

Kívül: Tit. néhai Benkő Anna asszony adta al-torjai jószágáról való dispositio cum omnibus appertinentiis.

(Eredetije báró Apor István urnál Abosfalván.)

(Egykorú másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában. Művelődéstört. csomó. J. Fasc. I. nro 10.)

13.

Szeben, 1763. decz. 9.

Tanúvallatása az erdélyi r. kath. püspök jószágigazgatójának arról, hogy Benkő Annát miképen vitték vasra verve Károly-Fejérvárra s hogy tartotta a püspök fogságban.

Sacratissima Caesareo-Regia et Apostolica Majestas, Domina Domina nobis clementissima, benignissima!

Vestra clementer nosse dignetur Majestas Sacratissima, quod nos literas ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsorias pariter et attestatorias pro parte et in personis illustrissimi domini Liberi Baronis *Ladislai Apor de Altorja* et magnificae Baronissae *Julianae Székely* consortis ejusdem legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios Majestatis Vestrae Sacratissimae humiles, perpetuoque fideles subditos et servos, literis in iisdem nominanter conscriptis praeceptorie sonantes et directas summo quo decuit honore et obedientia recepimus in haec verba: Maria Theresia etc. (Ugy a mint az előbbi tanúvallatást elrendelő leveleken. Kelt Szebenben, 1763. decz. 8. A tanúvallatás történik 1763. decz. 9-én Szebenben, néhai Róth János ev. lelkész házánál, az akkori r. k. püspök szállásán a Riskása-utczában. Következő kérdésekre és vallomásokkal.)

Utrum autem nobis exhibitum erat tale:

Tudja-é a tanú nyilván és bizonyoson, vagy látta-e, hallotta-e, s nevezetesen kitől

1-mo. Hogy minek utánna ezelőtt circiter 10 esztendőkkel néhai tekintetes nemzetes altorjai Benkő Anna asszony tit. imecsfalvi Imecs Damokos uram divortiált felesége Háromszéken elfogattatott volna, micsoda alkalmatossággal vasba verettetve vitettetett Károlyvárra? Hány hajdúk? azok minemű fegyverekkel késérték ő kglmét?

2-do. Fejérváratt az említett asszony minémű fogságba tétetett? Ajtók, ablakok mi módon zárattattak bé? Nemde nem mint halálos rab úgy tartatott s hajdúkkal őríztetett? Hát

3-io. Említett Benkő Anna asszony megszabadulásában édes atyja néhai Benkő Ferencz uram vérségin való atyjafiai fáradoztanak-é, vagy nem?

4-o. Fogságában ki viselte gondját, ételire s italára ki provideált s meddig tartatott fogságba s mi módon szabadult meg? et cum omnibus congruis circumstantiis.

Sequitur nomen testis, ejusque fassio.

Testis spectabilis ac generosus *Joannes Sánta* de Tusnád, annorum 42, universorum bonorum in Transylvania episcopalium praefectus et inclyti comitatus Albensis jurassor, in praefata domo personaliter repertus et honore requisitus legitime tamen iuratus et examinatus fatetur in genere ad omnia utri puncta taliter: Az utrumban megnevezett üdőben udvarbírája lévén akkori mlgos erdélyi püspök Szalai Sztojka Sigmond Antal ur ő excellentiájának s ugyan akkor említett mlgos püspök úr ő excellentiája nékem méltóztatott parancsolni, hogy nemes erdélyi Fejérvármegyében Károly-Fejérvár alsó várossában az emeritus papok házai felében készíttessek jó módjával kettős házat, ablakjait vaspántokkal bécsináltatván, az ajtajára is jó zárt s lakatot készíttetvén, a mint hogy aztot az előmbe adott parancsolat szerént el is készíttettem, s midőn az utrumban megírt tktes nemzetes altorjai Benkő Anna asszonyt tit. imecsfalvi Imecs Damokos uram divortiált feleségét feles fegyveres emberek (kiknek számokra s nevekre nem emlékezem), lábai vasba verve lévén, Háromszékről elhozták volna, említett püspök úr ő excellentiája parancsolatjából a fenn irt és elkészített házba bététettem egy szolgálójával együtt, kinek is őrzésére jó és hív darabontot rendeltem oly instructióval, hogy mindenkor erős és kemény zár s lakat alatt tartsa, híre nélkül onnan kimenni se egyszer, se másszor

szabad ne légyen, midőn pedig kimégyen is, oly vigyázással légyen, hogy valami úton-módon el ne szökhessék, dolgát végezvén mindjárt menjen vissza a házba s a lakatot ismét vesse fel az ajtóra. De a vasat lábairól sokszor írt püspök úr ő excellentiája parancsolatjából azután leverettettem, minek utánna ő excellentiája jelentette volna, hogy épen nem lett volna szükség egy asszonyságnak a lábaira vasat verettetni, az hozók erre azzal mentették magokot, hogy fenyegette volna őköt mlgos l. b. Apor József uram, hogy maga embereivel utjokot megállíttatván, a vasban levő asszonyságot tőlük elvéteti és megszabadíttatja. Mindaddig fogva és rabságban tartatott Fejérvárott az említett asszonyság, míg maga életének jobbúlását nem ígirte, azt pedig megigirvén, reversálissa mellett bocsáttatott el, de minemű költséggel élt fogságában, nem tudom; azt pediglen tudom ellenben, hogy míg Fejérváratt fogságban volt, a püspöki udvar se azalatt az idő alatt, sem pedig azután semmi provisióval hozzá nem volt, sőt a mint emlékezem, csak vizzel és kenyérrel kelletett magát táplálni egy darab ideig; hihető, hogy valamelyik rajta szánakodó atyjafia segítette, de ki légyen az nevezet szerént, arra nem emlékezem.

Cuius quiqem praemissae hujusmodi inquisitionis et attestationis nostrae seriem, prout per nos fuit expedita et peracta, eidem Majestati Vestrae Sacratissimae fide nostra mediante sub sigillis nostris usualibus manuumque proprium subscriptionibus rescripsimus ac antelatis exponentibus jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam necessariam extradedimus. Eandem de reliquo Majestatem Vestram Sacratissimam quam diutissime vivere, valere, gloriose feliciterque regnare ac triumphare desiderantes.

Datum anno, die, locoque in praemissis notatis.

Ejusdem Majestatis vestrae Sacratissimae
humiles perpetuoque fideles subditi et servi
Franciscus Jósa et Franciscus Vitos mp.
inclytae cancellariae regiae provincialis Transylvaniae scribae ac jurati notarii, ad praemissa fideliter peragenda specialiter exmissi.

Correcta per eosdem.

Külső czím: Sac. C. R. et Ap. Majestati d. d. Mariae Theresiae stb.

Kívül: Ao 1763. Apertum per Jos. Kozma, cancellariae regiae provinc. Transylvaniae registratorem. (P. h.) (P. h.)

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

14.

Nagyszeben, 1767. jan.

Simoni óbesterné, báró Apor Anna panaszos beadványa (p. Petauer, a n.-szebeni jezsuita zárda főnökéhez és erdélyi tábori paphoz), melyben férje hozzávaló hűtlenségét, ágyastartását, tőle erőszakos elválását és szenvedett sérelmeit felpanaszolja és orvoslást kér.

Facti species. — *Simoni obester* férjemmel öszvekelésem ideitől fogva esett keserves életemnek módgyát és ő vélle töltött boldog és boldogtalan napjaimot, remélvén ezerszer újitott sebeimnek orvoslását, főtiszt. Atyaságodnak imé alázatoson e következendő rendekben leirni kénteleníttetem.

Néhai *báró Apor Péter* és *gróf Kálnoki Borbára* asszony ő ngoknak én lévén egyetlen egy kedves leányszülöttök, kiktől is oly nagyon kedveltettem, hogy míg gondviselések alatt voltam, férjhez való menetelemig soha szükséget nem tudtam, mindenekben bővölködtem, kedvem szerént, szép tisztességes uri characterekhez képest, mint dáma neveltettem. Soha meg nem szomorítattam, se senkitől bántódásom nem esett. De ó mely boldogtalan sorsra fordula legottan állapotom, minek utánna mostani férjemet kezdém megesmérni, a ki is

Még in anno 1742, béjövén maga testvér nénnyével mostani generalis *gróf Kálnoki ur* ő excellentiája kedves élete párjával, *Simoni Josepha* asszonnyal Háromszékre Szentlélek nevű helységben néhai említett édes asszony anyám házához, a holott is hosszas mulatozások lévén, egész nyáron által, hogy s miképpen tanált meg kedvelni engem, ő tudgya, szüntelen abban mesterkedett és nyukhatatlankodott, hogy maga házastársának eljegyezhessen, de említett szüléim mint egyetlen egy leányokot néki mint idegen országbéli embernek akkor tellyességgel adni nem akartak, nem is szándékoztak; mi mindazonáltal iffiusági hirtelenkedésből atyáim hírek nélkűl egymással gyűrűt váltottunk volt, de ugyan csak az mátkaság dolga függőben maradt. Történik pedig, hogy az akkoron kezdett francziai háborúra az férjemnek ezen mostani Kálnokianum regimenttel ki kellettvén menni, egész nyoltz esztendeig, miglen azon háború le tsendesedett, odaki volt, az után in a. 1749. ugyanazon regimenttel szerentsésen vissza jövén Erdélyben, újabban felkeres engem és az elébbi mátkaságra s férhez menetelre való szándékomot akarván töllem ki tanúlni, elsőben is e

szinü áltató beszédgyével környékez meg: hogy im ő nyoltz esztendők alatt sok országokban fordult meg, külömbnél külömbféle szépségü és gazdagságú leányzókot szemlélt, a kikben néki nem kevés szerentséje helyheztetett volna, de mind azokot én érettem megvetette, azért mivel engem úgy annyira kedvében és szívében rekesztett, hogy más rajtam kivül nékie nem kellene. Én ezen hitegető szavaira azt mondám, hogy nékem férhez menetelre való szándékom nintsen, tudván sok mindennapi szerentsétlen példákot, melyek az házasok között történni szoktak. Erre azt felelé megint férjem: ne féllyek hozzája menni, mert kedvemre tart, soha meg nem szomorít, megmutattya, hogy nem lesz oly erdélyi úri rend, a ki oly tiszteségesen tartsa feleségét, a mint ő fog engem tartani. De mégis oly könnyen ezen igireteire nem hajoltam, hanem kilentz holnapokig végső válaszomot függőben tartván, hogy szüntelen alkalmatlankodnék, kértem ő kegyelmét a Christus szerelméért, hogy szünnék meg én nékem annyit alkalmatlankodni, ne kívánnyon megfosztani e jó életemtől, eleiben adtam az házasság terhét, gondolná meg annak mivoltát, hogy az nem bolontság, nem is zsák, hogy megfordithassák, jobb azért most véget vetnünk s egymástól eltávoznunk, mintsem ide hátrébb megorvosolhatatlan keserűségünkre fordullyon. Végre ugyan csak ki nem állhaték elölle, hanem az szünet nélkűl való mind az ő kegyelme, mind közbenjárói alkalmatlan hitegetéseinek engedelmeskedvén, 1750-be hozzája mentem és öszvekelésünk idejétől fogva hét esztendeig kellemetes életet éltünk egymás szeretetében, minden visszavonás vagy zúgolódás nélkül, nem is panaszolt ellenem, minthogy nem is volt uttya reá.

Következvén a Pruszusszal ujabb hadakozásunk, megirt férjem a táborba való felmenetele idein tőllem bútsút vévén, az pap előtt nékem adott hütit újitván, ily rendü assecuratoria levelet tulajdon petsétye és subscriptiója alatt ád nékem: *Fogadom igaz lelkemre, hogy Apor Annán kivül nékem senki nem kellett, nem is kell, se ennek elötte, se ennek utánna, mely irásomot igaz lelkem szerént adom.* Ebéli fogadását kimenetele után nékem küldött szíves leveleivel másfél esztendeig látszatott ugyan meg tartani, de nem sokára meg tsökkent, mert egész álló esztendeig tsak egy leveléhez bár szerentsém nem adatott; esztendő eltelve kinyilatkoztattya okát feledékenységének, imé azt irja levelében: minthogy Isten bennünket magzattal meg nem áldott, titkon s alattomban vállyunk el egymástól. Nagy Istentelen gondolat ez keresztény embertől! Ezen levelére szépen válá-

szoltam, okát akarván tudni, mire czélloz evvel, hogy tőllem való elvállását annyira kívánnya, de semmi válaszszát nem vehetvén. Ugyan csak nem sokára magától fenn írt mlgos generalis Kálnoki ur ő excellentiájától megértém, hogy Simoni férjem egy *Rosmán Mária* nevü személylyel úgy élne, mint hütes hütössével, azért jovaslá nékem, hogy mennék fel Bécsben az hadi főkáplánhoz, Kamiller ő atyaságához, ezen dolgát férjemnek meg panaszolni. De míglen Bécsben felérkeztem volna, már azalatt említtett férjem feltett szándékának gonosz czéllya elérésében mesterkedvén, az Kálnokianum regimentnél levő Mölts nevezetü chyrulgussal oly testimoniumot irat, mintha engemet vizitáltatott volna és az házas életre alkalmatlannak tanáltattam volna, ezen testimoniális levele mellett az meg irt fő hadi káplány úr ő atyaságát inducálni akarta, hogy egymástól elválaszszon és néki szabadság adatnék az újjal való házasságra. Midőn ezen instántiját beadta volna, szinte magam is Bécsen érkezém, kéntelenítettem ártatlanságomot mint megkeseredett lélek az ott való Bellicum Consilium eleiben terjeszteni és férjemnek Rosmán Máriával való botránkoztató életét kinyilatkoztatni. Melyet megértvén azon excelsum Bellicum Consilium, legottan parancsolatot ád az erdélyi Bellicumnak, hogy investigáltatván panaszomnak valósága, azonnal férjemet prosequálják. A mint hogy most három esztendeje ősz táján a végett commissio is ültetett N.-Enyeden. De minek előtte judicium lenne, a törvénynek kedvetlen kiszolgáltatássától tartván, nagy könyhulatással én hozzám járulván megirt férjem, bocsánatot kére, arra igérvén magát, hogy csak az egyszer most megengedgyek néki; soha többé engemet hütetlenségével meg nem bánt és a mellett mint obesternét úgy tart, ép mint feleségit megbecsül. Eképpen közbenvetettek magokot más regimentbéli úri tisztek is ő érette, nevezetessen obester b. Barkó és Bota nevezetű főstrásamester, kiknek interpositiójokra hajolván, gondolván azt is, hogy tán magában száll és megtér elfajult uttyából, meg engedék illy formán, hogy ha fogadásának megfelel, jó a jó, ha pedig engem meg nem betsül, azon rosz uttyát követni újabban tanálná, fentartom ellene az elébbeni processusomot.

De nemhogy az Bellica Commissio előtt adott fogadássát megtartotta volna, sőt ha engem tatár rabságától váltott volna is meg, avagy kurva személy lettem volna, még egy konyha szolgálónál is alábbvalónak tartott. Mert I-o ugyanis az meg lett egyezése után, most két esztendeje hogy maga magyarországi jószágának tekéntéssére kiment,

ottan esztendőt és egynéhány holnapokot mulatván, azalatt megint azon Rosmán Máriát maga mellé vette, mely feslett életét fenn nevezett mlgos generalis ur ő excellentiája engem magához hívatván e képpen manifestállya; hogy az férjem előbbeni uttyát kezdette követni az megirt személylyel, sőt a mint ő excellentiájának írják, olly botránkoztató életet él vele, hogy az helységbéli környűl lévő lakosok nagyon megrettentek, nehogy mint Sodoma és Gomorha feslett botránkoztató élete miatt elsüllyedgyenek. Már is azalatt, hogy oda ki van, egy gyermeke lett ő tőlle, a kit lutheranus pappal kereszteltettek meg és ezen botránkoztató életek miatt az helység parochussától mind ketten a templomból ki is rekesztettek.

Mely igen kedvetlen hirt hallván, noha szivbéli belső fájdalmimot érzettem, de külsőképpen nem hogy ártalmára igyekeztem vólna, hanem inkább csendes békességes türéssel fedezni kivántam férjemnek ebbéli ocsmánságát. Ösztönözött ugyan megmondott generalis ur ő excellentiája, hogy mennék ki Simoniban és azon személyt az házától hajtanám ki s ha resistálni találnának, az ott lévő commendérozó generalisnak hirt tévén, segítségemre lészen; de én prostitutióját távoztatni kívánván, ki nem mentem s minekutánna onnan béjött, soha szemére nem vetettem, hanem tudatlanná tettem, sőt szívemből is kivetettem ellene való méltó nehézségemet az házasságbéli csendes életnek megmaradássára.

Mégis mi októl viseltetett, maga tudgya, tavaly esztendőben martiusban megérkezésit értvén, midőn hozzája Nagy-Enyedre kimentem volna, nem kevés idegenséggel viseltetett hozzám, azt állítván, mintha én néki nagy bestelenségére azon személyt kívántam vólna elfogatni. Él az Isten, a mint fellyebb is mondám, távul volt tőllem még az gondolat is, hogy ő kegyelme prostitutiójára eztet cselekedtem volna; hanem inkább megmondott generalis ur ő excellentiája azon személyről irt, a mit irt, mivel engem nemcsak arra izgatott, hogy kimenjek Simoniban azon személynek kiüzésére, sőt azt parancsolá, hogy Enyedre való kimenetelemkor erőssen feddeném és megdorgálnám őtöt; de én az jó harmóniáért sem akkor, sem azelőtt sem azután eztet nem cselekedtem. Mindazáltal ebbéli vagy egyébb indulattyából-e, maga tudgya, engemet az maga ágyától s szobájától el kivánt rekeszteni, mert jólehet szállást adott, de az maga hajlékától harmadik házban vetett és az ajtókot éjjel-nappal zárva tartotta előllem, hogy véle való beszélgetésre alkalmatosságom ne lehessen; ha vagy egyszer történt hozzája

tartó rabságomban igen sokszor jött hozzám Köntzei Sára asszony, a kovásznai papné Imre Sámuelné asszonyom (ki is Vay Márja asszonynyal ketten örökké Benkő Anna asszonyt gazlották és bestelenítették, a minthogy Vay Márja asszony az írt kovásznai papnét hol egy, hol mással ajándékozgatta, úgy az leányát is aranyas pántlikákkal és vállnak való selyem matériákkal) s mellém ült s fenyegetett, hogy így amúgy lesz rosszúl dolgom, mert ha Benkő Anna asszonyra nem vallok, írt Vay Márja asszony az uzoni tömlöczben küld. Melyre én az írt papnénak azt feleltem: hogy én bizony nem, lássa Vay Márja asszony akármit csináljon velem, de én a lelkemet el nem vesztem. Ezen szavaim után az írt papné annál közelebb ült hozzám, annál jobban szépen, rútul foggatott, hogy csak valljak Benkő Anna asszonyra, mert osztán nem raboskodom, az asszonynál Vay Márja asszonynál is igen jól lesz állapotom. De én mindezen papnénak, úgy Vay Márja asszonynak is rossz kívánságokra csak azt feleltem: Én bizony nem, mert én affféle életit Benkő Anna asszonynak nem láttam és nem tudom s a lelkemet el nem vesznem. Azután három hét mulva úgy bocsáttatott vagyis eresztetett el Vay Márja asszony ezen fogságomból. Számtalan sok ízben hallottam, hogy Vay Márja asszony Benkő Anna asszonyt fenyegette, hogy vagy maga, vagy más által ő kglmit keresztül löveti. Úgy minden nap Vay Márja asszony Benkő Anna asszonyt kurvázta és boszorkányozta. Caeterum nihil.

Anno crebro fato, die autem vigesima sexta mensis Februarii in possessiono *Peselnek*, comitatui Albensi Transylvaniae adjacente, consequenterque domo seu curia nobilitari egregii *Joannis Rápoti* de dicta Peselnek ibidem extructa et situata praesens haec inquisitio nostra continuata est.

315. testis egregius Joannes Rápóti de modo fata Peselnek, in praedicta domo seu curia sua nobilitari requisitus fatetur ad utri puncta sequentia: Én eleget jártam, ő kglme is járta az én házamat, sok conversatiókban is voltam ő kglmivel, holott br. Apor József úr is jelen volt, de soha én az írt Benkő Anna asszonynak illetlen maga viselésit, kurvaságát, annál is inkább boszorkányságát nem láttam, nem tudom és nem is tapasztaltam. Pedig az említett Benkő Anna asszony az én házomnál hol hét, hol nyolcz hetekig is egymás végtiben ült, hanem azt tudom, hogy sok rossz akarói voltak ő kglminek és mindent rá mondtak és fogtak. Caeterum nihil.

Anno et loco toties fato, videlicet in praefata possessione Altorja existente habente, die autem vigesima nona nunc currentis mensis Aprilis vigore praefatarum litterarum Majestatis Vestrae sacratissimae compulsoriarum pariter et attestatoriarum praesens haec inquisitio nostra continuata est.

316. testis nobilis femina Susanna Kováts, nobilis Nicolai Vajda de Csernáton consors annorum circiter 40, fatetur ad utri puncta sequentia: Én soha sem láttam Benkő Anna asszonynak semmi kurvaságát, annál is inkább boszorkányságát, pedig én eleget társolkodtam ő kglmivel. Ez előtt jó darab idővel, de hány esztendeje légyen, megmondani nem tudom, mikor Vay Márja asszony Benkő Anna asszony ellen két papok által eskettetett Kovásznán az Imre Sámuel úram kovásznai református pap házánál, a mely esketö papok közül egyik szt. katolnai vagy imecsfalvi plébanus vala; azon alkalmatossággal az fenn megírt kovásznai papnak felesége, Köntzei Sára asszony éngemet erőltetett, unszólt, még az írt esketö papoknak is általadott volt, hogy esküdjem Benkő Anna asszonyra, mert én eleget társolkodtam ő kglmivel, hanem csak valljak Benkő Anna asszonyra kurvaságot és boszorkányságot, de én mint hogy akkor sem tudtam, úgy most sem tudok, mivel afféle élitit részemről én ő kglminek nem láttam. Azt pedig bizonyoson tudom mondani, hogy az írt papné nagy barátságban élt Vay Márja asszonynyal, mert csak egy alkalmatossággal K. Vásárhelyt 14 márjásokkal (a mint hallottam) vett gazdag ezüstös pántlikát Vay Márja asszony az írt papnénak. Ugy azt is tudom mondani, hogy egy alkalmatossággal hozzám jöve az írt kovásznai papné (minthogy mi is abban az időben Kovásznán laktunk és az írt papnénak legközelebb való szomszédji voltunk) nagy jaj szóval, sírva a kezit a fejire tévén és látom, hogy az ajtóm előtt elesik, én kérdém, mi lelte kglmedet és miért sír? melyre monda: Imecsnét Benkő Annát vasban verték. Én felelék: No hát fáj-e most a kglmed lelke; ezt pedig azért kérdeztem ő kglmitől, mivel tudtam, hogy Benkő Anna asszony ellen felelt, de ezen kérdésemre semmit sem felele, hanem csak sírt és annak utánna haza ment. Caeterum nihil.

Hi praespecificati nro 316 testes, omnes et singuli sunt praescriptae conditionis, prima quidem in possessione Kovászna, sedi Siculicali Orbai, ultima in possessione Csernáton Sedi Siculicali Kézdi, 2-da — 301-a et 302-us in possessione Karathna, 305-us autem in possessione Peselnek, omnino comitatui Albensi Transylvaniae, reliqui vero om-

nes et singuli in possessionibus Alsó et Felső Torja, praedictae sedi Siculicali adjacentibus, nobiles quidem in suis ipsorum propriis, jobbagiones vero ac inquilini praedictorum dominorum ac dominarum suarum terrestrium, in sic dictis portionibus possessionariis, haereditatibusque Siculicalibus resident et commorantur, suntque omnes ac singuli vigore praefatarum literarum Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsoriarum pariter et attestatoriarum nostri in praesentiam legitime citati, jurati ac fideliter examinati, modoque praemisso in omnibus punctis ac clausulis fassi.

Cujus quidem praemissae huiusmodi inquisitionis et attestationis nostrae seriem, prout per nos fuit expedita et peracta, Majestati Vestrae Sacratissimae sub sigillis nostris usualibus, manuumque propriarum subscriptionibus fide nostra mediante rescripsimus, annotataeque Exponenti jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam communi iustitia et aequitate suadente necessariam extradedimus. In reliquo Majestatem Vestram Sacratissimam quam diutissime feliciter vivere, valere, glorioseque regnare ac triumphare desiderantes. Datum anno, diebus locisque infra specificatis, signanter vigesima nona praefati mensis Aprilis, id est ultima hujus inquisitionis nostrae die.

Ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae

humiles perpetuoque fideles subditi ac servi
Emericus Szeles et Georgius Kolosvári mp.
Tabulae Majestatis Vestrae Sacratissimae Caesareo-Regiae in Transylvania Judiciariae scribae ac iurati notarii, ad praemissam inquisitionem seu attestationem fideliter peragendam specialiter exmissi.

Correcta per eosdem.

Külső czím: Sacratissimae Caesareo-Regiae Majestati, Dominae Dominae Mariae Theresiae, divina favente clementia Romanorum imperatrici ac Germaniae, Apostolicae Hungariae, Bohemiaeque Reginae stb.

Alatta: Anno 1759 apertae per magistrum Nicolaum Endes protonotarium. mp. — (P. h.) (P. h.)

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában. I. J. művelődéstört. csomó. Fasc. I. Nro 10.)

10.

Voldorf, 1759. decz. 20. — 1760. jan. 2.

Tanúkihallgatás arról, hogy báró Apor József és Benkő Anna az alsó-fejérmegyei Voldorfon Apáti László házánál miként találkoztak és viselkedtek.

Sacratissima Caesareo-Regia et Apostolica Majestas, Domina Domina nostra clementissima, benignissima.

Vestra clementer nosse dignetur Sacratissima Caesareo-Regia et apostolica Majestas, quod nos literas ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae compulsorias pariter et attestatorias, inter reliquos in ibi specificatos exponentes pro parte et in persona nobilis feminae Annae Benkő egregii Dominici Imecs de Imecsfalva consortis divortiatae legitime confectas et emanatas nobisque inter alios ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae humiles perpetuoque fideles subditos et servitores, litteris in iisdem nominanter et ab officio conscriptis praeceptorie sonantes et directas summo quo decuit honore et obedientia receperimus in haec verba: Maria Theresia etc. (A vallatásról szóló levél legnagyobb részt úgy szól, mint az 1759. jan. 4-iki rendelet, azzal a külömbséggel, hogy nemcsak Benkő Anna, hanem br. Apor László és felesége br. Székely Juliána kérésére is adatik ki és több háromszéki, karathnai, felső-torjai, alsó torjai, futásfalvi, ikafalvi, alsó-csernátoni, dálnoki, gidófalvi, albisi, markosfalvi, szentléleki, peselneki stb. nemes ember neve is elő van sorolva benne. Kelt Marosvásárhelyt 1759. nov. 25.

A vallatást kezdik 1759. decz. 20-án a fejérvármegyei Voldorf faluban Apáti László jobbágya Kádár Bukur házában).

Utri puncta nobis exhibita erant talia:

1-mo. Tudja-é a tanú nyilván és bizonyoson látta-é, hallotta-é, hogy tekintetes nemzetes Imecsfalvi Imecs Domokos uram törvényesen elvált felesége nemzetes Benkő Anna aszszony ezelőtt két esztendőkkel nemes Fejérvármegyében Voldorf nevű faluban tit. voldorffi Apáti László uram házánál jó darab ideg mulatván, hogy ő kglmihez akárhunnét is, nevezetesen az írt Fejérvármegyéből Gallaszról mlgos l. báró alsó-torjai Apor József úr ő nga általjárt és mulatott volna sok ízben? Mely ott való mulatásának ideje alatt

2-o. Mint viselték magokat egymáshoz? Micsoda vét-

kes és czégéres együtt való cselekedeteket, conversatiojokat és abból következett szerelmességeket látta és akármi jelekből is tapasztalta a tanu? Igaz-é

3-io. Hogy együtt felen való és titkos helyeken vadászni vagy akármi szin alatt lettenek volna? Különös házban csak ketten magokra háltanak volna? ugyannyira, hogy valahányszor br. Apor József úr ott mulatott, mindenkor az írt Apáti László uram cselédeinek miánnok az házon kivül kellett hálniok? Nem különhen

4-o. Minekelőtte írt Benkő Anna asszony az írt idő tállyat az nevezett Apáti László uram házához ment és consequenter mulatott volna, annak előtte volt-e járós br. Apor József úr Apáti László uramhoz vagy nem? és mit tapasztalt a tanu, valljon oda ekkori járásának oka Benkő Anna asszony volt-é? Cum omnibus congruis circumstantiis jó lélekkel vallja meg a tanu.

Sequuntur nomina et fassiones testium.

1-mus testis nobilis Balthasarus Széki de Petek, annorum circiter 40, fatetur ad utri puncta sequentia et quidem ad 1-mum: Tudom nyilván és bizonyoson, hogy az utrizált nemzetes Benkő Anna asszony ezelőtt két esztendővel jó darab ideig mulatott itten tit. Apáti László uram házánál, a mely itt való mulatásának ideje alatt (a mint emlékezem) talám háromszor vagy négyszer tapasztaltam mlgos l. b. Apor József ur ő ngának az említett Apáti László uram házánál való megfordulását és legfellyébb három, négy napokig ott való mulatását. De ad 2-um: Én semmi czégéres és vétkes cselekedeteket, egymáshoz illetlen viseleteket, szerelmességeket nem láttam, nem is tapasztaltam. Ad 3-um: Igaz, hogy br. Apor József úr, a mig itt Apáti uramnál mulatott, magát vadászattal distrahálta és én is ő ngával ilyen alkalmatossággal voltam vadászni, de hogy Benkő Anna asszony ott lett volna, nem tudom, nem láttam, nem is tapasztam. Caeterum nihil.

2-us testis nobilis Sigismundus Széki de Petek, annorum 25, fatetur ad utri puncta in genere sequentia: Tudom bizonyoson mondani, hogy az utrizált idő tállyat ezelőtt két esztendővel nemzetes Benkő Anna asszony itt az tit. Apáti László uram házánál jó darab ideig mulatott, a mely alatt br. Apor József urat a most írt Apáti László uram házánál megfordulni láttam ugyan, de semmi legkisebb vétkes és czégéres együtt való cselekedeteket, szerelmességeket nem láttam és nem is tudom. Magát ugyan br. Apor József urat itt való mulatása alatt vadászni tudom.

asztalánál nem alkalmasztathattya és minémü rosz erkölcsemben botránkozik meg a nemes regiment. Melyekre mind az által rövideden csak azt felelem et quidem:

Ad 1-mum. Tagadom azt, hogy velem az szt. házasságnak czéllyát el nem érheti, mivel az mi végett ezen sacramentum Christus urunktól rendeltetett, az anyaszentegyház declaratiója szerént, én abban nem deficiáltam. Csudálkozom, első egybekelésünktől fogva egy végtében hét egész esztendeig lakánk együtt, nagy szeretetben és ezt azalatt nem objiciálta. Szégyen gyalázat dolog most vénségében azt maga felől állítani, hogy most legjobb korában volna; igenis legjobb korában vagyon arra, hogy az eddig valókról poenitentiát tartson és Istenhez megtérjen; azért nem az elválásról, hanem Istenhez való megtérésről kénék gondolkodni.

Ad 2-dum. Az is szép állapot, hogy az én jámborságomot unalmat és nehéz természetnék magyarázza; való ugyan az, hogy senki hiba nélkül nincsen, de legalább ki kénék azt nevezni, ha nem ugy mint házastárs, mint felebarátom, hogy e képpen tudhatnám magam hibáját megjobbítani. Itt éppen úgy bánik velem, mint az Aesopicus farkas a báránynyal, a kit ártatlan dühösképpen az szín alatt, mintha az vizet felzavarta volna néki, elszaggatta. Az férjem is azonképpen cselekeszik, mert ő az, a ki feslett életével hütit, ágyát és az szent házasságot megfertéztette, azon szemtelen Rosmány Máriával szövetkezvén, botránkoztatta nemcsak az regimentet, hanem az egész ármádát és más helységeket, a hol megfordult. Ez bezzeg unalmas állapot, a kit senki nem szenvedhet. Mindezekért s a mely fellyebb kitett cselekedetei vannak, én méltán panaszolkodhatom vala ő ellene: tehát hogy elmulattam és prostitutióját nem kivántam, azért érdemlem-e meg ezeket ő tőlle? Nagy háláadatlanság ez és méltatlan szenvedés nékem ártatlannak.

Ad 3-um. Azt tészi fel, hogy én az regiment subordinátussai előtt gyalázattyára szándékoznám; azt is tagadom. Hiszem nem szükség ott valakit prostituálni, a hol maga magát az ember cselekedete által gyaláztattya. Hogy pedig magát gyalázatosságra méltóá tette, kiteczik abból, hogy az tulajdon instantiájában megvallja Rosmány Máriával való társaságát, a ki már annak előtte közönséges fattyavetett híres kurva volt, aztot drága köves, gyöngyös, ezüstös és aranyos ruházatokkal ékesítette; mostanában is nem 300 forintot, mint nékem csúfságból, hanem egynéhány százakot is küldött nékie azalatt is, minek utána kételenségből tőlle eltávozott, óbesterné gyanánt tartotta, hintójában

hogy az utrizált idő tállyat itt Voldorfon az Apáti László uram házánál mulatott Benkő Anna asszony, a mely ő kglme itt való mulatása alatt br. Apor József urat itten láttam megfordulni, de semmi együtt való legkisebb rossz és illetlen cselekedeteket nem láttam és nem is tudom; hanem azt láttam, hogy egy vasárnap br. Apor József úr, Apáti László uram feleségestől, Benkő Anna asszony és Maurer Sofi kisasszony az Apátiné asszonyom testvére mind együtt búza látni sétáltak. Caeterum nihil.

6-a testis nobilis femina Elizabetha Simon, consors nobilis Georgii Szőts de Voldorf, annorum 30, fatetur in genere sequentia: Azt tudom mondani, hogy az utrizált időben itten az Apáti László uram házánál jó darab ideig mulatott Benkő Anna asszony, a mely alatt (a mint emlékezem) talám háromszor vagy négyszer itt megfordulni br. Apor József urat tudom, de semmi illetlen egymással való vétkes cselekedeteket nem láttam és nem is tudom, hanem azt láttam, hogy mind magokra ketten, mind pedig Apáti uram ő kglmivel és ő kglme feleségivel, ugy Sarka Maris akkor leány, most karathnai Köntzei Gergelyné asszonynyal a kertben kimentek sétálva és Benkő Anna asszony párnát vitt ki, melyre valami fa alá leültek és a fejit br. Apor József úr az Benkő Anna asszony öliben hajtván, mind ezen fenn már megírt személyeknek jelenlétekben, úgy magokra is Benkő Anna asszony e szerint a br. Apor József úr fejiben nézett. Azt is láttam, hogy Benkő Anna asszony az Apáti László uram pitvarában br. Apor József urral égett bort ivutt, egymás mellett ülvén pirított kenyeret ettek. Ugy azt is láttam, hogy mikor itt mulatása alatt br. Apor József ur alunni tanált, Benkő Anna asszony ő ngát legyezte. Mindezeket pedig fényes nappal láttam. Caeterum nihil.

7-a testis honesta femina Luke Maria, consors providi Onye Lup jobbagionis domini Ladislai Apáti de Voldorf, annorum 40;

8-a testis honesta femina Dragumir Sztána, consors providi Bukur Nyágos, jobbagionis aeque praefati domini Ladislai Apáti, annorum circiter 40;

9-a testis honesta femina Szarak Maria providi Sztán Gállye, jobbagionis tit. domini Ludovici Apati de toties fata Voldorf consors, annorum 55. Hi 3 testes uno ore ac tenore fatentur ad utri puncta sequentia: Bizonyosan tudjuk, hogy az utrizált idő tállyat Benkő Anna asszony jó darab ideig mulatott itten az Apáti László uram ház-

nál, a mely alatt megfordulni mlgos Apor József urat is ugyan az írt Apáti László uram házánál tudjuk, de mi semmi rossz együtt való vétkes cselekedeteket nem láttuk és nem is tudjuk. Caeterum nihil.

10-a testis honesta filia in capillis constituta Barbara Ferenczi, nunc ancilla toties fati domini Ladislai Apáti, annorum 19, fatetur ad utri puncta in genere sequentia: Tudom azt bizonyosan mondani, hogy itt az Apáti uram házánál jó darab ideig mulatott Benkő Anna asszony, a mely alatt azt is tudom mondani, hogy valami ötször vagy hatszor fordult az uram házánál meg br. Apor József úr, a mely itt való mulatása alatt ő ngának láttam, hogy mind magokra, úgy Apáti László uram és asszonyom, nem különben Szarka Máris, most Köntzei Gergelyné asszonyomékkal a kertben sétáltak, ott egymás mellett ülvén ő kglme a br. Apor József úr fejiben nézett. Azt is tudom mondani, hogy egy alkalmatossággal br. Apor József úrnak jelenlétiben az ur Apáti László uram házánál vendégség lévén, br. Apor József úr megittasodott, ittason alunni az pajta héjjára ment; ekkor láttam, hogy Benkő Anna asszony a pajta héjjára felhágott Apor József úrhoz és keveset ott mulatván, ismét lehágott onnét ő kglme, mely ő kglme oda való menetele vagyis hágcsálása azon mulatság alatt talám háromszor vagy négyszer tartott egymás után. Nem tudom pedig, hogy senki is nevezetesen az írt úr ő nga vagy Benkő Anna asszony nekünk cselédekűl künn hálásunk iránt parancsoltak volna, mert mi cselédékűl a hun lehetett, ott háltunk, igaz, hogy künn is háltam nevezetesen én, ott létek alkalmatosságával, maga pedig az írt úr Benkő Anna asszony az Apáti László uram anyja, ugy Szarka Máris Köntzei Gáborné asszonyom az Apáti uram nagyobb házában háltak, de én semmi rosszat is együtt való társaságokban nem láttam és nem is tapasztaltam. Caet. nihil.

11-us testis nobilis Volgangus Jánosfalvi de Voldorff, annorum 24, fatetur ad utri puncta sequentia: Benkő Anna asszonyt tudom, hogy az utrizált idő tállyban feles ideig mulatott a tit. Apáti László uram házánál, a mely alatt mlgos br. altorjai Apor József urnak is itt való megfordulását (a mint emlékezem) talám háromszor observáltam, de én semmi egymással való vétkes cselekedeteket s conversatiójokat nem láttam és nem is tudom. Hanem azt láttam, hogy az én jelenlétemben ugy Szarka Máris, most Köntzei Gergelyné jelen létiben br. Apor József úr és Benkő Anna asszony mind együtt velünk kimentek a csűrös és gyümölcsös

czáztatja, hogy éngem bebocsátott a házba. Toth Istók katonának a volt parancsolva, engem a házamból ki ne bocsássan, a karabélyt tartsa keresztül az ajtón, hogy ki ne mehessek. Kukuj katonának is volt parancsolatja.

Ugyan 7-dik Nov. estve meg volt parancsolva, az álljon az oberster ajtojára, a mely keményebb, erősebb katona, ne hogy úgy járjon, mint Kerekes katona, mert ha éngem bébocsát, kemény büntetése lészen. Toth Miskának az oberster svadronyából valónak volt parancsolatja. Todor katonának is volt parancsolatja, Szabó Jakab katona is tudja ezen dolgokat.

Ezen a napon, melyen engem megfogott a katona, voltak jelen ezek: méltóságos gróf Kemény László gubernator úr, br. Kemény Simon úr, a feleségével együtt, ugyan egy Kemény nevű úr, annak keresztnevét nem tudom; ezen uraknak cselédei látták, mikor a katona engem megfogott.

Gróf Kálnaki generális úr is azon a napon ott volt cselédeivel együtt, br. Roth generalis is ott volt, hadi comissarius is. Kálnoki regimentjéből való főstrázsamester Palásti uram is jelen volt és négy svadronból való tisztek. Mosotics hadnagy uramnak is volt parancsolva, ha bémenyek az asztalhoz, a karamnál fogva vezessen ki. Mindezeket kívánom, hogy megfeleltessék.

Minthogy pedig Simoni György hütös uram a békességet minden igaz ok nélkül felbontatta, sőt ellenem méltatlan punctumokat adott, *impartialis inquisitiot* és *törvényt* peragáltatni kivánok; azt pedig meg kivánom, hogy bizonyitsa, a nemes regementnek micso *(így!)* botránkozására voltam, és melyik tiszt az, a ki én velem asztalhoz nem akar ülni, s azon tiszt adja okát, hogy mért. Midőn pedig Ajtler András adjutánt uramtól azt izente: hintót azért nem ád, hogy nem vagyok érdemes reá, micsada bestelen személy vagyok, bizonyitsa meg.

(Egykorú másolat a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

16.

K. n. (Galacz, 1767.)

Simoni Györgyné br. Apor Anna levele, melyben férjének vele való méltatlan bánásmódját panaszolja.

Dicsértessék az Úr Jesus neve!

Tisztelendő pater káplán atyám uram.

Régtul *(így!)* fogvást volt szándékom, hogy az én keserves szívemnek fájdolmát megírhassam, de mindeddig nem volt módom benne. Jaj, jaj édes atyám uram, miképpen kezdjem keserves ponoszomot, a kit penna le nem irhat, és az én megepedett szívem majd nem is engedi voltaképpen megírnom, mikíppen járék Enyeden. Nékem ugyan megköszöni Simoni György minden vele való jótétemínyemet, megfoszta az átkozott leányi nyugadalmas, csendes íletemtől, megkeseréttetí véllem az én jó, drága jó édes atyámot hamis átkozott ígíreteivel, megfoszta mindenemtül és koldússá tén; a hegyi tolvaj jobban meg nem fosztbatott volna, mint ő. De mindezeknél ezerszer s meg ezerszer keservesebb miltóságos generalis uram ő excellentiája velem való csúfsága. Emlíkezheték Atyaságod tavaly, midőn tisztelendő Atyaságod írt ide Fogarasban tisztelendő pater praesidens uramnak, hogy mondja meg nékem, azt porancsolta méltóságos generalis uram, minden dolgom félre tégyem és menjek bé Köröspatakra, a mint hogy szegíny fejem mindjárt bémenék és ott méltóságos generalis uram és generalisné asszony ő excellentiájok mondják: azért hívattak, hogy van-é híremmel, hogy Simoni György oberster a regimentz kasszából egynehány ezer forintot vett ki és az én galaczi jószágomot kötette belí; második az, hogy ugyan Simoni György uram azt a beste híres kurvát magához vette Simoniba és micsoda botránkoztató életet élnek együtt és újabban gyermekek lett, hanem mennék ki s botozzam ki a kurvát a háztúl; ha rajtam támadást tennínek, vagyon komendérozó generalis és tégyek ponoszt és pártomot fogják. No csak hamar meghallák ők excellentiájok, hogy haza érkezett Enyedre, újabban parantsolták, menjek ki sietve Enyedre és keményen bánjam az urammal és az kupler Vernerrel és micsoda kemény szókot mondjak, azt is megparantsolák. Jóllehet én kimentem, de nem hogy egy rosz szót adtam volna, mint a báránnyt, magamot úgy viseltem, engem mindjárt

harmadik ház[ba] ve[te]tt [1]) magától, az ajtókot éjjel nappal zárva tartotta, hogy véle ne is szólhassak, avval kezdett hánni, hogy miért írtam én, hogy az kurvát elfogják, mert ő az én levelemet a szemivel látta, néki azért suha nem kellek, holott néki Kálnoki generalis engedte meg, hogy tartsa azt a kurvát, levelit is tudja ő excellentiájának mutatni és hiába, mert soha bizony nem hagyja azt a személyt, mert ő megeskött néki és megmondotta ő generalis uramnak, hogy testamentumot tett annak a személynek, az övébe bizony nem kap generalis uram, se a gyermeke. Én néki nem hittem, megkérdeztem méltóságos generalis uramat, és ő excellentiája azt mondta, igenis szemébe mondta.

(Egykorú másolata a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

17.

Fogaras, 1767. jan. 23.

Br. Apor Anna két láda portékáját halála esetére a fogarasi franciskánusoknak hagyja.

Én a. torjai B. Apor Anna adom ezen írásomat a végre, hogy ha Isten rendeléséből, míg Szebenben dolgaimat végzem, holtom történnék, s t. p. fogarasi Franciskánusoknál lévő két ládáimról új rendelést nem tehetnék, vagy nem tennék, vigore praesentim hagyom, cedalom az említett két ládámban lévő portékaimat említett pr. Franciskánusok ő atyaságok residentiájának, hogy én érettem holtom után imádkozzanak, szent miséket szolgáltassanak.

Signatum Fogaras, 23. Junii 767.

B. Apor Anna.

P. s. úgy hasonlóképpen csik-szent-tamási Sopos Judith egy ládában lévő portékait én előttem hatta, cedalta fenn említett fogarasi pr. Franciskánusoknak, ha halála történnik.

Die, anno, ut supra.

B. Apor Anna.

(P. h.)

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

---

[1]) A másolatban hibásan: *ház vett* van.

18.

Nagy-Szeben, 1767. jan. 31.

A főhadparancsnok levele Simoni ezredeshez, válópere ügyében.

Copia litterarum excellentissimi domini Commendantis Generalis sub 31ª Januarii a. 1767. datarum ad tit. dominum Colonellum.

Tum ex dominae coniugis mihi proposita querela et gravamine divortium scilicet, licet sit adhuc indefinitum ac infectum, tum ex hujatis castrensis superioris p. Pettauer collatione et responsione in terminis sonante dominum Colonellum pendente lite nullatenus suam coniugii consortem posse a se amandare, eam tamen penes se nec habere, nec eidem convivere velit, monendum duxi dominum Colonellum ex praedicta responsione demonstrando, si haec ita se habeant sicque permaneant et perseverent, se singulari defensioni obnoxium constitui.

Cibinii die 31. Januarii 1767.

(Egykorú másolata a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

19.

Enyed, 1767. febr. 16.

Simoni György ezredes válasza gróf Hadik András tábornok erdélyi főhadparancsnokhoz, melyben felesége, báró Apor Anna ellene beadott vádpontjaira válaszol.

Copia literarum illustrissimi domini Colonelli sub die 16 Februarii 1767. datarum ad excellmum dnum commendantem generalem comitem de Hattik (így!).

Ex litteris Excellentiae Vestrae sub die 31 elapsi mensis Januarii gratiose ad me datis satis superque intellexi, quibus sine fundamento malitiose excogitatis querelis mea coniugii consors nata *Baronissa de Apor* in me feratur, iis etiam alterius juxta inquietudinibus asvetum notumque animum inhaerere desideret, injuriasque injuriis cumulare mihique multiplicare conetur. Excellentissime Domine! nunquam mihi uxorem meam amandare in mentem venit, sed ea propria sua capricie ducta me deseruit, fatendum enim ei est, me eidem nullam rationem, causamque nullam dedisse, me nec verbum quidem ei de ejectione aut aman-

datione locutum fuisse, ipsamet enim, quin mihi vel verbo intimasset, suam supellectilem vesperi ac nocturno tempore in hocce oppido ex sua habitatione ad aliam transponi fecit, ac etiam in hocce oppido (quin aliquid sciverim) semiduabus diebus ibidem cum maxima mei prostitutione permansit; fateatur, utrum suam habitationem in meo quartirio non habuerit, utrum proprium ac debitum servitium eidem praestitum non fuerit, utrum servis eiusdem competens sustentatio exhibita non sit, utrum sibi ipsi non ex iismet cibariis, quibus ego vescebar, pro sua sola et propria persona delatum fuerit; fateatur inquam utrum ea, quae ei necessaria erant, quae pro sua persona desiderabat, denegata, aut non praestita aliquando fuerint, nisi ea ex malitia et ex studioso infirmum me reddendi animo petivisset. Solum ob assignatas rationes oeconomia, cuius regendae ac gerendae incapax est, ei non concredebatur, ac simul me propter ejus malitiosum, inquietum, hominique contrarium conversandi modum a mensa aeque ac propter suum nauseabilem statum a lecto etiam separavi.

Conjugis meae voluntas eo semper tendit, ut processus processibus cumulentur, inquietudines, quas aliis causat, eius sunt deliciae et secundum mensuram inimicitiarum, modumque inquietudinum ejus hinc inde proficiscitur et peregrinatur, quin mihi aliquando intimet, quo vadat, quamdiu emaneat et quis sit finis sui itineris; quamdiu data a me ipsi pecunia perseverat, emanet, evacuato vero marsupio redit, ipsiusque praesentiae tum primo certior fio, cum mei ad oeconomiam necessarii servi de inurbano ejusdem occursu et adventu se aggravant, summa denique ejus consolatio ac delectatio est me apud quemlibet prostituere, famamque meam aut delere aut minuere; patiebar tamen hoc malum, quamdiu possibile erat.

Hoc considerantes excellentissimus dnus proprietarius ac multi stabales et alii d. officiales necnon caeteri non exiguae nobilitatis viri, meamque miserandam sortem spectantes ob ejus inhumanas adversitates mihi quotidie illatas, ut taceam *mihi notas nauseabiles circumstantias, ob quas aliunde absque dubio quasi divortiati sumus*, ad id incumbebant, ut et vitae meae quieti et tranquillitati consulerent et persvadendo uxorem meam bono ejusdem providerent, nempe ut se ad suum transferret dominium et ibidem necessariam sustentationem, quam ei praestare teneor, absque ulteriori processu acceptet; imo excellmus dnus proprietarius antequam circumstantias, domusque

meae miserias consideraret, partesque uxoris teneret ac defenderet, obligarat se ejusmodi conquirere media, ut ei nihil de necessaria sustentatione deesset, verum omne consilium, omnemque boni occasionem excussit ac rejecit, animo suo odioso eo solum tendens, ut mihi causa vel infirmitatis vel prostitutionis esse valeat; testes sunt huius: d. tit. Generalis, multi stabales, alii officiales ac non paucis egregii non exiguae nobilitatis ac singularis considerationis viri in praeterita lustratione et delectu, ubi malitiosus ejus animus, perversumque in me studium publica in mensa eo me impulere, ut a loco surgere, solusque comedere et prandere coactus fuerim, alia item occasione cogebar eam in cubiculo solam relinquere et cum hospitibus in aliud transire.

Ex gestibus ac patientia mea satis superque colligebant praesentes justum horrorem meum erga ipsam non minui, sed augeri debere. Paucos ante dies, antequam domo mea discederet, ac in maximam mei prostitutionem semi duabus diebus hocce in oppido se interteneret, peti a me pecuniam curavit, quam etiam ei per regiminis adjutantium misi cum requisitione, cuius intenti esset et quo proficisci vellet, ut ei literae mittendae dirigi valerent; responsio ejusdem erat tam inurbana ac mordax, ut totus ejus vivendi modus formalia verborum haec erant: processus mei meam exigunt praesentiam, eo vadam, quo voluero, nec locum mansionis aut perseverationis assignare valeo.

Ex quibus satis patet, nunquam a me conjugem meam domo mea expulsam aut amandatam fuisse, bene vero necessitate compulsus fui appositis rationum fundamentis *superioris p. Pettauer* consilium, auxiliumque implorare, ut res me inter et illam pacifica bonitate componeretur, ut reputatio, fama, nomenque meum apud eos, apud quos malitia ejus ignota est, non laederetur et consequenter se ad suum conferret territorium, vel ubi ejus processus praesentiam suam desiderant, permaneret et a me debitam portionem seu sustentationem, quam ei ut conjugi teneor, reciperet.

Verum quia his omnibus spretis solum intendat rem judicialiter definiri debere, ut in votis habet, reputans per hoc non modo Cibinii, verum Viennae etiam honorem ac reputationem meam minui: hinc humillime supplico Excellentiae Vestrae et vero Transylvanici Caes. Regii Judicii delegati militaris judicii (cum tam sensibiliter me prostituerit, a me discesserit et tamen diffamaverit, ac si ego eam aman-

8-us testis agilis Clemens Lukács, cantor ecclesiae cathedralis A. Carolinensis, annorum circiter 36, fatetur ad 1-mum et 2-um utri punctum, uti 1-mus et 2-us testis; ad reliqua nihil.

Praescripti 8 testes omnes sunt legitime citati, iure examinati et in oppido A. Carolinensi residentes, modoque praemisso fassi.

Cuius quidem praemissae huiusmodi inquisitionis et attestationis seriem, prout per nos exstitit expedita et peracta, Majestati Vestrae Sacratissimae Caesareo-regiae sub sigillis nostris usualibus, manuumque propriarum subscriptionibus rescripserimus, praenotatisque exponenti jurium suorum uberiorem futuram ad cautelam necessariam extradederimus. Eandem de reliquo Majestatem Vestram Sacratissimam quam diutissime vivere, glorioseque regnare desiderantes. Datum anno die locoque ut supra notatis.

Ejusdem Majestatis Vestrae Sacratissimae

humiles perpetuoque fideles subditi et seritores

Emericus Szeles et Alexius Könczey, nobilis de Karathna, iunior.

Inclytae Tabulae Regiae in Transylvania judiciariae scriba ac juratus notarius, ad praemissa fideliter peragenda specialiter exmissus.

Külső czím: Sacr. C. R. et Ap. Majestati d. d. Mariae Theresiae stb.

Kívül: Ao 1760. Apertum per Stephanum Halmágyi, cancellariae regiae provinciae Transylvaniae regestratorem. (P. h.) (P. h.)

Kívül: Károlyvári inquisitoria a punctumok iránt.

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában. Művelődési csomó. J. Fasc. I. nro 10.)

12.

Alsó-Torján, 1761. jan. 14.

Benkő Anna záloglevele, melylyel birtokait báró Apor Lászlónak és nejének, Székely Juliánnának 1400 forintban leköti, azokért a költségekért, melyekkel öt fejérvári fogsága és a királyi tábla előtt folyó főbenjáró pere alkalmával segítették.

Nos infrascripti memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis et singulis, quod hoc anno Dni 1761, die 14-a mensis Januarii hivat-

ván bennünköt magunk lakó házunktól tekintetes nemzetes Imecsfalvi Imecs Damokos uram divortiált felesége tktes nemzetes altorjai néhai Benkő Ferencz úram leánya Benkő Anna asszony, nemes Kézdiszékben Alsó-Torjára, mlgos L. B. altorjai Apor László úr és kedves élete párja Székely Juliánna asszony ő ngok nemes lakóházokhoz, az holott is az régi súlyos nyavalyáktól ágy fenekére szegeztetve beteg ágyban, minden kinszerittés nélkül ép és józon elmével bennünköt megbírálván, élő nyelvén mi előttünk igaz lelkeismérete szerént tőn ilyen megmásolhatatlan vallástételt és kötést: Hogy én, úgy mond, már régtől fogván mind ez óráig a sok hamis bizonyságok és vádlások mián szüntelen üldöztetem ez világon elannyira, hogy engemet ezelőtt nyolcz esztendőkkel (melyet talán mind ez világ tud) megfogtanak, vasra vertenek és szoros halálos rabságra Fejérvárra vittenek, az hol is sokáig raboskodván, minden néhai édes atyámról léendő atyámfiaitól elhagyattattam, megvettettem, hanem az én testvérem Székely Juliánna, mlgos báró altorjai Apor Lászlóné urával együtt, ugy név szerént mostoha ugyan, de valójában édes atyám Dálnoki Székely Sigmond uram megtekintvén s könyörülvén árvaságomon, gyámoltalan voltomon, mind addig fáradoztanak, mig azon rabságomból, ha nagy költséggel is, kiszabadítottanak (az melyért is Isten fizessen meg), de elvitetésem alkalmatosságával az mely hajdúk késértenek, azoknak az akkori mlgos gubernator és püspök urunk ő excellentiájok poroncsolatjából kelletett fizetnem száz forintokot, nékem pénzem nem lévén, kételenítettem br. Apor Lászlóné testvéremtől és urától ő nagyságától kölcsön kérni husz aranyakot, a szekeresnek fizetett három forintot, magam rabságombéli költségemre tizennégy arany pénzül, ezüst pénzt egyszer harmincz m. forintot, többet is, de annak utánna mennyi szántóföldeimet vették el, az levelek megmutatják, visszajövetelem után magam lakóházamhoz laknom menni szabad nem lévén, s a szörnyű ijedségtől származott nyavalya (a mely viszen engem a koporsóba) életemet magamra folytatni engemet elégtelenné tett, azért folyamodtam az engemet rabságomból kiszabadított testvéremhez és urához, br. Apor László ő ngához, hogy magok házokban fogadni méltóztatnának, a mint hogy bé is fogadtanak (kiket is az Isten áldja meg), nékem nem lévén módom az említett kölcsön vett pénznek megfizetésire, azon pénzben nemes Kézdi-Székben Alsó-Torján levő jószágomot, jobbágyimot minden hozzátartozandókkal együtt ő ngoknak

rem meam a me rejicere venit in mentem; cubiculum suum habebat in meo quartirio, servitium ei proprium ac debitum exhibebatur, sustentatio ei congrua dabatur, quod pro sua persona desiderabat, ei deferebatur, solum ob assignatas rationes oeconomia, cuius gerendae et ordinandae incapax est, ei denegabatur, ac simul, quod me propter suam inquietam, hominique contrariam vitam a mensa aeque, ac propter ejus nauseabilem mihi perbelle notum statum a lecto quoque separaverim.

Cum igitur immodesta, hominique contraria conversandi ac indiscreta hominem ad summam iram ac displicentiam excitandi consuetudo ac modus (propter quae, si porro in his perseverasset, mensae uni cum ea minime consedissem) non juxta suum, quod illa non modo non agnoscit, sed et omni conata negat, sed secundum excellentissimorum generalium officialium, necnon aliorum egregiorum virorum ac dominorum testimonium in jacturam famae meae, dispendiumque caracteris mei cedat, necessario divortiandi nos causam foro canonico, protestando tamen de expensis, subjicere coactus fuissem. Cum vero conjux mea ipsamet propria sua caprice ducta a me recesserit, me reliquerit et in juriis me affecerit, injuriisque injurias cumulare intentet ac etiam ratione sustentationis forum civile in adjutorium et assistentiam vocaverit, remque ibi definiendam deduxerit, eam iterum in domum meam recipere et eidem ulterius convivere minime est voluntatis meae.

Quamobrem demississime supplico inclyto Caesareo Regio Judicio Delegato Militari, rem ratione sustentationis, quoad alimenta, gratiose decernere ac definire, mihique judicialem assistentiam proficere dignetur. Quibus non exigua spe ductus maxima submissione persevero.

(Egykorú másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában. Megvan a német eredetinek hitelesitett másolata is u. ott.)

21.

K. n. (Nagy-Szeben, 1767. márcz. 26.)

Simoni ezredesné báró Apor Anna válasza férjének felhozott vádjaira, melyeket ez gróf Hadik főparancsnokhoz és a katonai bírósághoz 1767. febr. 16-án ellene intézett.

Az én uram panaszszira való replica.

1-mo. Minthogy az én uram éngem rossz gazda-asszonynak mond és hogy nem vagyok arra való, hogy gazdaasszonyságot folytassak, erre felelek így:

Ha én mindennél jobb nem vagyok is, a miből lehetett, ügyekeztem, s a mibe módam volt; midőn az elmult májusba [1]) Enyedre mentem volna quartélyra, tehát az költséges kamarát így tanáltam: minden a földen volt, semminek helye nem volt, csak a hova egy csupracskát tégyenek is, nemkülömben a konyhán is minden szerte hevert; de én a vármegye tiszteit szépen kértem deszkák és mesterember iránt, az kamarában helyes állásokat csináltattam és mindent ügyibe rakattam, nem külömben az konyhán az edényeknek helyeket csináltattam, a mely eszközekre szükség volt, azakban hátramaradás nem volt, mert mindjárt megszerzettem. Vármegye tiszturai bizonyságim, viceispán úr maga mondta, ha én szépen nem szóllattam volna, se mesterembert, se deszkát nem adtak volna, mert nem tartoztak véle. Konyhára, pohárszékre, istállóba uj csebreket vettem és mindeneket, a mint gazdaasszonynak illik, helyreállíttattam, kicsi jószágocskámból konyhára valót vittem, ugy mint:

szalannát ... ... nro 2
sonkát ... ... nro 12
füstölt nyelvet ... ... nro 30,

négy sertésnek pecsenyéjét füstelve, szekér kenni hájot 2., olvasztatt hájot egy jó nagy désával, tojást egy általaggal, vajat egy dézsával, sós ugorkát egy dézsával, eczetet két általaggal, asztalra való eczetet külön, borsot, lencsét, faszulykát, mindenféle veteményt, majorságot, pulykát, ludat, réczét, kappanyt sereggel vittem, füstölt ludakat, a pohárszékit karafinákkal, kristály poharokkal felékesíttettem; ezüst-

[1]) 1766.

tel nem ékesíthettem, mert attól megfosztott az én uram; az asztalt szép drága takaróval ékesítettem, kamara, pincze, kert kolcsát magamhoz vettem, szakácsnak konyhára valót magom kiadtam, minden nap konyhára mentem és mind gazdaasszony vizsgálódtam: pinczébe borért magam mentem, magammal vitt kevés pénzecskémmel, a mire szükség volt, konyhára valót vettem; minthogy a cselédei tékozláshoz szoktak, ezekkel engem kinevettek, velem csúfolódtak, végre minden kolcsakat tőlem elvettek; midőn panaszaltam az én uramnak, azt felelte: jól van, mert ő parancsolta. Nékem nem volt szabad parancsolnam, mindjárt azt felelték: nékik nem vagyok asszanyok, nékik nem parancsolak, hanem csak az oberster parancsol nékiek. Midőn az uram hon nem volt, meg nem érdemlettem, hogy a szakács nékem főzzen, harmadnapig oda volt és korhelykedvén dorbézalt, hanem a konyhaléány és kocsisné azak katyfaltak nékem: annál inkább kávét, nádmézet, confecteket, mit én reám nem bízott, inkább prédáló tékazló inassára, a ki is nékem egyszer-másszor vetve-vetett egy kis nádmézet, azt is nagy gratiával adta, a cselédim Isten tudja, mennyit jártak érte, hogy adatt, maga pedig azan tékozló cseléd mindennap ringyókkal kávézott, a nádmézet mind darabanként vesztegette. Én nékem egy krajczárt nem adott, mint gazdaasszonynak illik, hogy költsek, hanem azon tékazló cselédjinek és mikor jelentettem, micsoda tékozlás van az életibe, azt felelte reája: ne légyen nékem gondam arra, az gazdaasszanyságom nem kell nékie. Én még akartam vitetni konyhára valót, de alkalmatosságat nem adatt, hogy elküldjek. Én kívántom volna ezekkel a pénzit tartóztatni, hogy ne keljen kész pénze, ha lehetett volna s kezemen forgott volna; ha a gazdaasszonyságot reám bízta volna, megmutattam volna, hogy nem százokat, hanem ezereket rakott volna el, egyébre ne lett volna gondja, hanem a regement dolgait folytatta volna. Én ugyan az én gazdaasszonyságommal nem dicsekedem, megmondják ott, a hol nevekedtem s életet folytattam: néhai édes atyám testamentumából is meglátszik, melybe megvala, hogy az édes anyám holta után fogyotkozást nem szenvedett, úgy folytattam a gazdaasszonyságot, noha az édes atyám háromszéki főkirálybíró lévén, minden nap elég ember járta a házát.

2-do. Nem volna méltó, hogy az én uram ellenem beadott haszantalan írására feleletet tennék, mivel egy betüiben sem igaz, de hogy megmutassam igazságomat, azért felelek: ha én feleletet nem tennék is, az ő [illegible]

írásából itilitet tehetne excellentiátok, mivel egyik szava a másikot nyakon csapja. Némely punctumiban azt tészi fel, hogy ő engem el nem küldött, sem okot nem adott az én eljövetelemre, hanem én az magom fejességemtől hadtam el őtet; más punctumába feltészi, mennyit admoneáltatott, hogy mennék a jószágomba, avagy processusom folytatására menjek, a minthogy a tisztelendő p. *Petauer superior* ő atyaságának becsületemben s híremben, nevemben megsértő leveliből is excellentiátok megláthatja, hogy miképen kívánt magától eltávoztatni; hiszem nékem maga is megmondta: véle nem ülek, tőle el vagyok vállva; gróf *Kálnaki* generális úr ő excellentiája által izente: csak menjek el és ne lakjom vele, ád esztendőt által 300 for. tartásomra, a mint hogy erőltetett is gróf *Kálnoki generális* úr ő excellentiája, mondván: szép pénz 300 for., azzal elégedjem meg, s menjek el, imádjom az Istent. Nem külömben tit. *general auditor Frank* uram, nem tudom maga indulatjából-é, vagy az uram késztetéséből, Enyeden azon büdös kamarában, a hol éjjeli s nappali lakásra szorultam, béjött hozzám, és offerálta magát, hogy megirná a contractust, ha én arra lépném, és subscribálná; igaz, hogy én arra azt feleltem: én nem lépem arra, mi nékem 300 for., külömben is mint az kurvát elcsapjanok, szép úri familiámnak elnyomására, s egész hazámnak botránkozására, mintha én volnék a vétkes, hanem van törvény, az eligazítja; s minthogy ő kegyelme mikor még processusunk vala s megbékélvén velem, akkorra obligálta magát, ugy tart, mint feleségét és obersternét, azért ahoz tartom magamat. De azonkivül is, hogy nem küldett volna el magától, mikor cselédeivel mindennap mortificáltatott, hogy inkább eljöjjek, negyvenegy napig az magom házomban, mint egy árestánsnak, tángyéron egy-egy kicsint úgy küldöztek ennem, velem senkinek nem volt szabad enni, mintha valami bestialis személy lettem volna, csak a volt héjja, hogy prófuszhoz küldjön; az mely kamarába az ládáim voltanak, azt a maga cselédeivel kihordatta, az házomnak az közepére lehányták, azt izente: akár a városra, akár hová küldjöm el a bagasiámat, mert ott el nem szenvedi; szekeret erőszakason fogadtak, a kitől elküldjöm, a mint hogy oly havazó csunya üdőben hajtattak szekeret, magam feküvő beteg lévén, adjutánt uram szüntelen járt reám: kész a szekér, rakják a bágásiát; mentettem magamat: rossz a szekér, rosszak a lovak, a mint hogy a szekeres bejött hozzám, hogy nem jók a lovai, külömben is ő szegődett, hanem a társa híre nélkül alkudott meg,

14.

Nagyszeben, 1767. jan.

Simoni óbesterné, báró Apor Anna panaszos beadványa (p. Petauer, a n.-szebeni jezsuita zárda főnökéhez és erdélyi tábori paphoz), melyben férje hozzávaló hűtlenségét, ágyastartását, tőle erőszakos elválását és szenvedett sérelmeit felpanaszolja és orvoslást kér.

Facti species. — *Simoni obester* férjemmel öszvekelésem ideitől fogva esett keserves életemnek módgyát és ő vélle töltött boldog és boldogtalan napjaimot, remélvén ezerszer újitott sebeimnek orvoslását, főtiszt. Atyaságodnak imé alázatoson e következendő rendekben leirni kénteleníttetem.

Néhai *báró Apor Péter* és *gróf Kálnoki Borbára* asszony ő ngoknak én lévén egyetlen egy kedves leányszülöttök, kiktől is oly nagyon kedveltettem, hogy míg gondviselések alatt voltam, férjhez való menetelemig soha szükséget nem tudtam, mindenekben bővölködtem, kedvem szerént, szép tisztességes uri characterekhez képest, mint dáma neveltettem. Soha meg nem szomorítattam, se senkitől bántódásom nem esett. De ó mely boldogtalan sorsra fordula legottan állapotom, minek utánna mostani férjemet kezdém megesmérni, a ki is

Még in anno 1742, béjövén maga testvér nénnyével mostani generalis *gróf Kálnoki ur* ő excellentiája kedves élete párjával, *Simoni Josepha* asszonnyal Háromszékre Szentlélek nevű helységben néhai említett édes asszony anyám házához, a holott is hosszas mulatozások lévén, egész nyáron által, hogy s miképpen tanált meg kedvelni engem, ő tudgya, szüntelen abban mesterkedett és nyukhatatlankodott, hogy maga házastársának eljegyezhessen, de említett szüléim mint egyetlen egy leányokot néki mint idegen országbéli embernek akkor tellyességgel adni nem akartak, nem is szándékoztak; mi mindazonáltal iffiusági hirtelenkedésből atyáim hírek nélkűl egymással gyűrűt váltottunk volt, de ugyan csak az mátkaság dolga függőben maradt. Történik pedig, hogy az akkoron kezdett francziai háborúra az férjemnek ezen mostani Kálnokianum regimenttel ki kelletvén menni, egész nyoltz esztendeig, miglen azon háború le tsendesedett, odaki volt, az után in a. 1749. ugyanazon regimenttel szerentsésen vissza jövén Erdélyben, újabban felkeres engem és az elébbi mátkaságra s férhez menetelre való szándékomot akarván tőllem ki tanúlni, elsőben is e

szinű áltató beszédgyével környékez meg: hogy im ő nyoltz esztendők alatt sok országokban fordult meg, külömbnél külömbféle szépségű és gazdagságú leányzókot szemlélt, a kikben néki nem kevés szerentséje helyheztetett volna, de mind azokot én érettem megvetette, azért mivel engem úgy annyira kedvében és szívében rekesztett, hogy más rajtam kivűl nékie nem kellene. Én ezen hitegető szavaira azt mondám, hogy nékem férhez menetelre való szándékom nintsen, tudván sok mindennapi szerentsétlen példákot, melyek az házasok között történni szoktak. Erre azt felelé megint férjem: ne féllyek hozzája menni, mert kedvemre tart, soha meg nem szomorít, megmutattya, hogy nem lesz oly erdélyi úri rend, a ki oly tiszteségesen tartsa feleségét, a mint ő fog engem tartani. De mégis oly könnyen ezen igireteire nem hajoltam, hanem kilentz holnapokig végső válaszomot függőben tartván, hogy szüntelen alkalmatlankodnék, kértem ő kegyelmét a Christus szerelméért, hogy szünnék meg én nékem annyit alkalmatlankodni, ne kívánnyon megfosztani e jó életemtől, eleiben adtam az házasság terhét, gondolná meg annak mivoltát, hogy az nem bolontság, nem is zsák, hogy megfordithassák, jobb azért most véget vetnünk s egymástól eltávoznunk, mintsem ide hátrébb megorvosolhatatlan keserűségünkre fordullyon. Végre ugyan csak ki nem állhaték előlle, hanem az szünet nélkűl való mind az ő kegyelme, mind közbenjárói alkalmatlan hitegetéseinek engedelmeskedvén, 1750-be hozzája mentem és öszvekelésünk idejétől fogva hét esztendeig kellemetes életet éltünk egymás szeretetében, minden visszavonás vagy zúgolódás nélkül, nem is panaszolt ellenem, minthogy nem is volt uttya reá.

Következvén a Pruszusszal ujabb hadakozásunk, megirt férjem a táborba való felmenetele idein tőllem bútsút vévén, az pap előtt nékem adott hütit újitván, ily rendű assecuratoria levelet tulajdon petsétye és subscriptiója alatt ád nékem: *Fogadom igaz lelkemre, hogy Apor Annán kivül nékem senki nem kellett, nem is kell, se ennek előtte, se ennek utánna, mely irásomot igaz lelkem szerént adom.* Ebéli fogadását kimenetele után nékem küldött szíves leveleivel másfél esztendeig látszatott ugyan meg tartani, de nem sokára meg tsökkent, mert egész álló esztendeig tsak egy leveléhez bár szerentsém nem adatott; esztendő eltelve kinyilatkoztattya okát feledékenységének, imé azt irja levelében: minthogy Isten bennünket magzattal meg nem áldott, titkon s alattomban vállyunk el egymástól. Nagy Istentelen gondolat ez keresztény embertől! Ezen levelére szépen válá-

szoltam, okát akarván tudni, mire czélloz evvel, hogy tőllem való elvállását annyira kívánnya, de semmi válaszszát nem vehetvén. Ugyan tsak nem sokára magától fenn írt mlgos generalis Kálnoki ur ő excellentiájától megértém, hogy Simoni férjem egy *Rosmán Mária* nevű személylyel úgy élne, mint hütes hütössével, azért jovaslá nékem, hogy mennék fel Bécsben az hadi főkáplánhoz, Kamiller ő atyaságához, ezen dolgát férjemnek meg panaszolni. De míglen Bécsben felérkeztem volna, már azalatt említtett férjem feltett szándékának gonosz czéllya elérésében mesterkedvén, az Kálnokianum regimentnél levő Mölts nevezetű chyrulgussal oly testimoniumot irat, mintha engemet vizitáltatott volna és az házas életre alkalmatlannak tanáltattam volna, ezen testimoniális levele mellett az meg irt fő hadi káplány úr ő atyaságát inducálni akarta, hogy egymástól elválaszszon és néki szabadság adatnék az újjal való házasságra. Midőn ezen instántiját beadta volna, szinte magam is Bécsen érkezém, kéntelenítettem ártatlanságomot mint megkeseredett lélek az ott való Bellicum Consilium eleiben terjeszteni és férjemnek Rosmán Máriával való botránkoztató életét kinyilatkoztatni. Melyet megértvén azon excelsum Bellicum Consilium, legottan parancsolatot ád az erdélyi Bellicumnak, hogy investigáltatván panaszomnak valósága, azonnal férjemet prosequálják. A mint hogy most három esztendeje ősz táján a végett commissio is ültetett N.-Enyeden. De minek előtte judicium lenne, a törvénynek kedvetlen kiszolgáltatássától tartván, nagy könyhulatással én hozzám járulván megirt férjem, bocsánatot kére, arra igérvén magát, hogy csak az egyszer most megengedgyek néki; soha többé engemet hütetlenségével meg nem bánt és a mellett mint obesternét úgy tart, ép mint feleségit megbecsül. Eképpen közbenvetettéк magokot más regimentbéli úri tisztek is ő érette, nevezetessen obester b. Barkó és Bota nevezetű főstrásamester, kiknek interpositiójokra hajolván, gondolván azt is, hogy tán magában száll és megtér elfajult uttyából, meg engedék illy formán, hogy ha fogadásának megfelel, jó a jó, ha pedig engem meg nem betsül, azon rosz uttyát követni újabban tanálná, fentartom ellene az elébbeni processusomot.

De nemhogy az Bellica Commissio előtt adott fogadássát megtartotta volna, sőt ha engem tatár rabságától váltott volna is meg, avagy kurva személy lettem volna, még egy konyha szolgálónál is alábbvalónak tartott. Mert 1-o ugyanis az meg lett egyezése után, most két esztendeje hogy maga magyarországi jószágának tekéntéssére kiment,

ottan esztendőt és egynéhány holnapokot mulatván, azalatt megint azon Rosmán Máriát maga mellé vette, mely feslett életét fenn nevezett mlgos generalis ur ő excellentiája engem magához hívatván e képpen manifestállya; hogy az férjem előbbeni uttyát kezdette követni az megirt személylyel, sőt a mint ő excellentiájának írják, olly botránkoztató életet él vele, hogy az helységbéli környűl lévő lakosok nagyon megrettentek, nehogy mint Sodoma és Gomorha feslett botránkoztató élete miatt elsüllyedgyenek. Már is azalatt, hogy oda ki van, egy gyermeke lett ő tőlle, a kit lutheranus pappal kereszteltettek meg és ezen botránkoztató életek miatt az helység parochussától mind ketten a templomból ki is rekesztettek.

Mely igen kedvetlen hirt hallván, noha szivbéli belső fájdalmimot érzettem, de külsőképpen nem hogy ártalmára igyekeztem vólna, hanem inkább csendes békességes türéssel fedezni kivántam férjemnek ebbéli ocsmánságát. Ösztönözött ugyan megmondott generalis ur ő excellentiája, hogy mennék ki Simoniban és azon személyt az házától hajtanám ki s ha resistálni találnának, az ott lévő commendérozó generalisnak hirt tévén, segítségemre lészen; de én prostitutióját távoztatni kívánván, ki nem mentem s minekutánna onnan béjött, soha szemére nem vetettem, hanem tudatlanná tettem, sőt szívemből is kivetettem ellene való méltó nehézségemet az házasságbéli csendes életnek megmaradássára.

Mégis mi októl viseltetett, maga tudgya, tavaly esztendőben martiusban megérkezésit értvén, midőn hozzája Nagy-Enyedre kimentem volna, nem kevés idegenséggel viseltetett hozzám, azt állítván, mintha én néki nagy bestelenségére azon személyt kívántam vólna elfogatni. Él az Isten, a mint fellyebb is mondám, távul volt tőllem még az gondolat is, hogy ő kegyelme prostitutiójára eztet cselekedtem volna; hanem inkább megmondott generalis ur ő excellentiája azon személyről irt, a mit irt, mivel engem nemcsak arra izgatott, hogy kimenjek Simoniban azon személynek kiüzésére, sőt azt parancsolá, hogy Enyedre való kimenetelemkor erőssen feddeném és megdorgálnám őtöt; de én az jó harmóniáért sem akkor, sem azelőtt sem azután eztet nem cselekedtem. Mindazáltal ebbéli vagy egyébb indulattyából-e, maga tudgya, engemet az maga ágyától s szobájától el kivánt rekeszteni, mert jólehet szállást adott, de az maga hajlékától harmadik házban vetett és az ajtókot éjjel-nappal zárva tartotta előllem, hogy véle való beszélgetésre alkalmatosságom ne lehessen; ha vagy egyszer történt hozzája

bémennem, hol egy hol más színes okakkal állott előmben és magától kiutasított. Nyólcz hólnapok alatt pedig kétszer vagy háromszor tekéntett bé az házamban, ez is csak akkor esett, mikor interveniens tiszt aszszonyokot vezetett bé hozzám s ezeknek kedvekért mulatott kevéssé, de érettem még fekvő beteg állapotomban is az szabám felé nem fordult.

3. Mivel pedig gazdaszszonsághoz szoktam volt, a mikor hozzája Enyedre beneventatiójára mentem, egy háznak tartássára mindennémű szükséges eledeleket vittem hozzája magammal, az pincze és kamara koltsait kezemhez vévén gondoskodtam, de nem sokára az tékozláshoz szokott cselédgyei az koltsoktól nagy bestelenségemre megfosztának, azt mondván, hogy nékiek nem vagyok aszszonyok, sem nem parantsolok, egyedül csak az óbestertől hallgatnak. Nevezetessen egy Johannes nevezetü inassától kimondhatatlan boszusságokot és kissebbségeket kellett szenvednem, ugyannyira lábat adott nékiek; az mellettem való frájomot és inasomot is minden kigondolható injuriákkal mortificálták. Midőn ezen elszenvedhetetlen megbántódásaimot panaszolnám férjemnek, azt feleli nékem: jól cselekeszik, mert (úgy mond) ő parantsolta.

4-to. Az múlt őszi campamentumnak vége felé feles vendégei lévén említett férjemnek, azokot bészállítván, éngemet az házamból kiküldött, ugy hogy az egész kaszármában nem volt a hol magamot tisztességes helyt megvonhassam; kénteleníttettem egy költséges [1]) alkalmatlan szagos kamarában szállanom; holott más idegeneknek, nem is hadi rendből valóknak, maga szobájában tisztességes alkalmasztatást adott, engemet pedig dámai characteremnek sértődésére nemhogy illendőképpen maga szabájában befogadott volna, hanem a magam hajlékomból is szükségtelen vendégeinek respectussáért kirekesztett, mindeneknek tsudájára és álmélkodássára. Megint

5-o. Die 26-a Octobris tavaly, alkalmatlan sáros idő lévén, a templomban szándékozván menni, kértem, hogy az lovait fognák bé; jólehet fogadássa szerént kell vala tisztességes alkalmatosságot adni, azt kívánván uri characterem is, de egy elhánt vetett rongyos kötelekkel öszvefódozott pirótselben [2]) fogattya lovait és azon kellett isteni szólgálatra mennem. Maga ellemben a templomtól azon pirotselt visszavitetvén, kifogattya a lovait és más tisztességes hintó

---

[1]) *Költséges*, t. i. élelmi szeres; pl. »disznóköltség« alatt Erdélyben manapság is a leölt disznó egyet-másait értik.

[2]) Bricska.

eleiben fogatván, nékem nyilvánságos despectusomra és mortificatiómra, ményen az templomban; a mi nagyobb, míg maga az templomban érkezett, én az magam ájitatosságomot elvégeztem vala, s egyuttal azon alkalmatosságon haza mehettem volna, de hogy annál is inkább mortificálhasson, kiizen a templomból és megparantsolja, hogy az hintaját vinnék vissza üressen, és az lovakot megint az pirotselben fogván, avval jöjjenek utánnam. Sok várakozásim után látván, hogy késik ezen rongyos alkalmatosság is, az apostolok szekerén nagy sárban kellett megindulnom a szállásomra és midőn már jó darabot haladtam volna, szemben tanálkozván a megirt rongyos pirotsellel, hogy a sárban nem uszkálhattam tovább, kéntelen voltam felülni. Azótától fogva már azon rongyos pirotselit sem fogatta bé számomra; mindenkor, mind jó, mind alkalmatlan időben gyalogolnom kelletett, az egész kösség és Enyed várossának tsudálkozássára, — nékem pedig kimondhatatlan gyalázatomra. Azon a napon, midőn tőlle igy meg tsufoltattam

6-to, megparantsolta az inassának, hogy az asztalra számomra tángyért ne tegyen, azt kívánván, hogy az asztalához ki ne menjek, a minthogy akkor ki sem mentem. Annak utána

7-o, die 2-a Novembris késső estve az adjutántját Ajkler uramot hozzám küldvén azt izeni, hogy az szabámból mindgyárt menjek ki és költözzem az adjutánt házában; én arra deprecálván, azt izeném vissza, hogy nem volnék tzigánné, hogy egy helyemből az másikban annyit költöződgyem. Ugyanakkor

8-o, másodszor azt izeni: meg ne próbályam, hogy az asztalhoz kimenjek, mer ő tőlle el vagyok válya és ha kimegyek, tudgyam meg, hogy rosszul lesz dolgom. Én visszáizentem, hogy semmiben vétkesnek magamot nem tudom, azért ki fogok menni, annyival is inkább, mivel óbester uram szoros kötelessége az, hogy engem fogadása szerént úgy tart s meg fog becsülleni, mint óbesternét. Hogy pedig el volnék tőlle válva, tudtomra nincsen; mutassa meg az arról való igasságát, had kérdezhessem meg a papoktól, mi okot tanáltak én bennem, hogy hírem nélkül elválaszszanak. Erre semmi válaszom nem lévén, akkor, hogy rosszacskán érzettem magamot, nem jelenhettem meg asztalánál;

9-o, de ugyancsak más nap mind ebédgyére, mind vacsorájára kimentem, ő kegyelme pedig ellenem ok nélkül való gyülölségéből nem méltóztatott az asztalnál megjelenni, hanem a maga szabájában evett.

10-mo. Megint die 4-a mensis Novembris, hogy az asztalához ki ne mehessek, az én szabámtól az ebédlő házban nyiló ajtót bészegezte. Az másik ajtóra pedig az szokott strásán kivül fegyveres katonát állított, hogy ott is bé ne mehessek. Mivel tehát az bészegzett ajtón bé nem mehettem, nem tudván semmit is azon dispositiója felől, az szokott béjáró ajtóra kerültem, de ott is az fegyveres katona megragadván engem, utamot meggátolá, mondván: parantsolattya vagyon, hogy éngem bé ne botsásson. Én erre azt mondám: miért hogy engem bé ne botsáttana, hiszem én tolvaj kurva bestelen személy nem vagyok, hanem egy született dáma és óbesterné; azonnal kifészkelem magamot az katona kezéből és az asztalhoz megyek. Akkor is míg az vendégek nálla voltak két napig, hogy magam az asztalhoz járúltam, maga egyszer sem jelent meg odaki, hanem mind az házában különösön ebédelt. Ismég

11-o, die 7-a mensis Novembris a vendégek elmenetelek után, kimenyek vatsorálni az asztalához; mely nagy contumelia ez: megparantsolja az inassainak, hogy az asztalon lévő eledeieket, úgy az asztalt szednék el és vinnék bé az maga szabájában; ellenem pedig újabb fegyveres katonával megerősíti az ajtaját, hogy accessusom ne lehessen. Látván mindenképpen hová tovább annál nagyobb bestelenittetésemet, nagy ortzapirúlva vissza kellett térnem, mert megparantsolta volt egy hadnagynak, hogy ha szinte bé tanálnék is menni, engem karomnál fogvást vezessen ki.

12. Az óltától fogva mind ez ideig asztalához bé nem botsátott, hanem mint árestáltatott személynek és kuldusnak tángyéron egy-egy kevesset ugy küldött ennem, eztet is pedig alébbvaló cselédgye, gyakrabban lovászsza vagy kocsissa által s a minéműképpen engemet maga asztalától elválasztott, úgy szinte az én cselédgyeimet is eltiltotta, hogy az ő cselédgyeivel ne egyenek, külön adatott nékiek nem eledelt, hanem locsadékot, melyet az kutyájával is nem étetett volna.

13-o. Die 18-a Novembris megint az adjutántyát hozzám küldvén, azt izeni: csak menjek el az házától, ád forspontot; én arra mondám: igen is elmennék, mert dolgaim vannak, de nincs min mennem, hanem adgyon fogadássa szerént tisztességes alkalmatosságot, hintót és elmegyek. Erre azt izené vissza: igirt volt ugyan hintót, de nem ád, mert nem viseltem úgy magamot, hogy megérdemeljem. Jó Isten, mi lehet azon én viseletlenségem! Megint visszaizenek ő kegyelmének eképpen: nékem ne izengessen mástól, hanem (ő kegyelme nékem uram és én ő kegyelmének felesége)

22.

Bécs, 1768. sept. 10.

Báró Dujardin István bizonyságlevele arról, hogy Simoni ezredesnét, br. Apor Annát Bécsben két katona két napig szobafogságban őrizte.

Praesentibus infra scriptus illustrissimi domini Simoni regiminis Kalnokiani colonelli consortem illustrissimam dominam Annam natam baronissam Apor insperate hic Viennae anni praesentis 1768. die 27ma Junii, dum in platea et domo vulgo nomine Krenanger-Gassen im Schmöligischen Haus inhabitasset, circa nonam matutinam in domesticum arestum devenisse, commissa custodienda duobus militibus, quos a praefata die diu noctuque usque praedicti eiusdem mensis subsecutam diem 29nam, et eiusdem circiter undecimam horam matutinam, a sibi commissa custodia et vigilantia non destitisse, praementionata autem hora qualiter et quomodo libera facta sit praelaudata illustrissima domina non est mihi notum, verum solummodo praedescripti temporis intervallo praementionatam illustrissimam dominam non parvo cum dispendio tam nativitatis suae contrario, quam vero boni nominis et famae detrimento arestum passam fuissa expertus sum, et testor fide mea mediante et propia manus subscriptione.

Signatum Viennae die 10a Sept. anno 1768.

B. Stephanus Dujardin.

(p. h.)

Kivül: Testimoniales super insperatum domesticum arestum illustrissimae dominae natae Baronissae Annae Apor.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

23.

K. n. (Galacz, 1769?)

Simoni Györgyné br. Apor Anna panaszos levele ura ellen a pater superiorhoz.

Tisztelende *(így!)* Pater Superior úr!

Mindeddig igen nagy keserves énségemben, szügségemben *(így!)* vártam elnyomattatott igaságomnak vigasztalását, de miolta az úr Isten a világot teremtette, s a catholica

hitet fundálta, s az anyaszentegyházat felállította illyen hallhatatlan casus nem hallatott, a mint engem igasságomban megfojtattak. Erdély országunkban egynehány féle eretnekségek révén, álmélkodva csudálkoznak, hogy képes elszenvedni szemlátomást az Ur Istennek nagy bántodását, a kit ők eretnekek lévén el nem szenvették volna; egész Erdélyünk, a ki csak sajnálja az Ur Istent, nem külömben Magyarországon, a mely helységekben irtoztató botránkoztató életet élt az én uram, minden tartoztatás nélkült azzal az gonosz élető Rosma (!) Máriával, a kivel is bizonyosson megeskütt Slésiában a Burgussal való háború alkalmatosságával és mind Magyarországon, s az elmult esztendőben ide be Erdélyben valoságosson úgy élt, mint igaz feleségivel, és egymást úgy hívták, valamint házasok szokták egymást hívni. Jólehet nem a maga quártélyán tartatta, hanem voltak Simoni oberster hütös urannak egy nehány helyeken bizonyos helyei, a hol tartatta azon kurva feleségit és hetenként mulatott vélle, a többi kőzött Alvinczen gróf Petkiné Kálnoki generalis huga tartotta hat hétig, s valósággal úgy éltek mint házosok; akkor is viselős volt a kurva, a mint hogy in anno 1768. mense Deczembri Biharvármegyében Belényes névű városban meg is betegedett, és fia lett, és még két leányok életben vannak, megholt négy, vagy öt gyermekek. Gróf Petkinénél azon irtozatos bestialis kurva meg is mondotta, hogy hiában mesterkednek, mert ő Simonitól soha el nem válik, nékem is megmondatta az én uram mikor nála voltam, soha nem hagyja azon személyt, készebb más popentátorhoz *(így!)* menni, mintse azon személyt elhadni, s a királyné néki abból nem parantsol. Midőn engem elüldözött maga mellől az én hütös férjem, és ujabban ellenem processust támasztott, én az igaz úton akarván járni, eleget reménkettem Szebenbe tisztelendő Bethaur superior ő atyaságánál, úgy a iudicium delegatumnál, igazitsák törvényessen a dolgomot az úr Istennek rendelése, s parancsolatya szerint, de gróf Kálnoki Antal generalis és az én uram mindenütt elcsinálták az én útomot. Látván némely Istent szerető, s az én énségemen szánakadó jó patronusim, jovasolták menyek fel Bétsbe, mert ott bizonyosson vigasztalásomot nyerem; a mint emlékezetiben is lett tisztelendő pater superior úrnak, hogy fel is mentem,[1]) s minden keserőségemet, állopotomot írásban igasságosson eleiben attam, mert instantiámra minémű resolutiot tett

[1]) 1768. jun.

tisztelendő p. superior uram, lejővén Bétsből, szebeni procuratorom által tisztelendő Bethaur superior ő atyaságának felküldöttem, szóval is kérettem igazitson törvényessen el az urammal valo álopotomot, de még nem is akarta hallgatni procuratoromot, sőt azt mondatta: hallgassak, ne járjom tovább magam dolgát, mert árestomot szenvedek. Szörnyű irtozatos hallhatatlan dolog ez, hiszem a házosságot eddig szentségnek tartották, s pogány szakást nem engettek, s most béhunt szemmel nézik az lelki pásztorok, hogy egy feleséggel nem érik meg, hanem két feleséget tartanak; Bétsben is én rajtam, a kinek a híre egy nehány országokra terjedett, kétszer huszonnégy óra alatt elküldettem, agensem, hogy inkább megronthasson, törvényes leveleimet eltartatta, a mely mián Budáról vissza kelle térnem, minden igaz ok nélkült keserves árestomot szenvedék, igaz régi úri familiából született dáma lévén, a gonosztévő az ő gonoszságát azalatt bátron űzte. Ha engemet mind ártatlan megromlott személyt nem teként, és nem szán tisztelendő pater superior uram, szányon meg a Jesus Christus drága szenvedésit és a catholica hitnek romlását, eddig is mennyi botránkozó életek voltak a házosok között, de bezzeg lesz ezután s nemcsak házosságtörések, de már ezután bátron házosodnak, látván a rajtam történt casust, hogy még a ki igasságot keres, a szenved, s mindenek felett legnagyobb keserűség, hogy még a catholica hitben lévő lelki pásztorok fogják pártyát az olyan gonosságnak. A mint a nemes Kálnoki regimentiben levő regiment pater Paulinus az elmult esztendőben Erdélyből kiment Magyarországra, az urammak két bitang leánkájat sok szép drága bagásiával együtt béhozta magával Erdélybe az uram Simoni Györgyhez, hogy annál inkább indíthassa a gonosz szerelmet az én uramban a gonosz kurvához, a mint hogy az kurva is a gyermekek után béjött Erdélybe, és minden gonosz életeket jol tutta a regiment káplány, még is béhunt szemmel nézte. Mennyi lelkek vannak most is a lelki veszedelemben, és azok között az én szegény lelkem is, mert már én egész desperatioban estem, mivel látom, nem nyerhetek semmi vigasztalást, mivel még tartásomra sem rendelnek semmit, csak az Isten tudgya micsoda nagy énségben élek, mert nékem Simoni György mindenemet elköltötte, és már nints miből éljek. Ki lelke ád számot ennyi lelkek elvesztéséről? bizonyosson a lelki pásztorok, a kiknek oltalmazni kénék az lelkek veszedelmit, a mint hogy én a Jesus Christus eleiben citálom atyaságodot, még az én lelkem veszedelmének is tisztelendő atya-

publice hordozta, mint ha felesége lett volna, házában, ágyában és asztalánál alkalmaztatta; eztet pedig tudgya az regiment és mások is; miért tart tehát tőllem, a ki mindeneket, míg nekem erre maga ösztönt nem adott, kívántam szépíteni és ocsmánságát soha szemére nem vetni.

Ad 4-tum et 5-tum. Miért hogy az ő kegyelme jovaltatására el nem mentem, sok tekéntetű okaim nem engették. Mivel 1-mo okot nem szolgáltattam reá. 2-o. Ha puszta jóvallására el mentem volna tőlle, vétkesnek tettem volna magamot és megbotránkozott volna bennem az kösség, mivel tudva vagyon sz. Máténál cap. 5. et 19. hogy valaki elbocsáttya feleségét az paráznaságon kivül etc., ha én engettem volna az ő kegyelme jovallásának, valójában paráznának ítiltettem volna, mivel nem szabad egyébért az sz. írás mondása szerént senkinek is magától a feleségit elküldeni. 3-o. Nem voltam bestelen személy, sem azon hat okok közül, melyeket az egyházi törvény ideig való elválásra elégségesnek lenni tart, én reám nem lehet egyiket is alkalmaztatni s éppen ha lehetne is, míg az törvény szerént az egyházi bírák előtt el nem láttatik, nincsen hatalmában egy férfinak is, hogy maga feleségit, vagy felesége férjét, akármelyik okra nézt, kivévén az házasságtörést, el nem küldheti, vagy üzheti, a mint velem ő kegyelme cselekedett és így ha szabad jóakaratom szerént eltávoztam volna tőlle, magam nálla való dotis competentiámot s egyéb jussomot, melyet az hozzája való férhez menetelemmel törvény szerént aquiráltam, magam cselekedetemmel elvesztettem volna. Egyéb okaimról most hallgatok, hanem mivel ő kegyelme minek előtte törvényesen ellenem való hejtelen panaszszát annak rendi szerént főtiszt. Atyaságod előtt promoveálta volna, már magától bestelenül elüzött és propria authoritate, nem várván az törvénytől, minden házasságbéli jussomtól magam factumom nélkül megfosztott: megkivánom előbbször, hogy mint megfosztatott személy sub gravi censura ecclesiastica vel etiam adhibito brachio militari saeculari elébbeni állapotomban visszatétessem; vagy pedig míg ezen ellenem koholt egyenetlen praetensiója törvényesen decidáltatnék, nékem ártatlannak olyan intertentiómra való cautióról provideáljon, a melylyel mint úri nemből származott dáma, vagy mint óbesterné elélhessek; ezen kivül pedig az törvénynek vége szakadtáig akár itt, akár Bécsben, a hol fogna agitálódni, elegendő költséget peremnek folytatássára assignáljon. Mely iránt való atyai jóvoltát főtiszt. Atyaságodnak alázatosson kérem, méltóztassék superattendentialis athoritássának köz-

Mivel az mi teremtő Istenünk ő felséginek lelkire kötötte az igazaknak s megkeseredetteknek igazságának kiszolgáltatását, készebb is vagyok az halálra menni s ártatlan véremet kiontani; tudom, az úr Isten az martyromok közé halálomat béveszi, az én ártatlan vérem az Ábel vérivel az égbe felkiált; de mégis én az hütösöm, Simoni György kedve szerint való punctumokot bizony nem subscribálom. A mint ennek elötte megmondtam, most is ahhoz tartom magamot: az háromszáz forintot oly conditióval elvettem volna és elvészem, hogy minden nemü igaz praetensioim fenmaradjanak. A békességet nem én bontottam fel, hanem Simoni György, mely velem való csúfos cselekedete species factimból[1] kitetszik. Illik-e az egy obersterhez és kavallérhoz, hogy valakivel azért békéljék, hogy jobban megrontsa, s kivált hütös igaz feleségit? Én igaz lelkiismerettel birván, nem gondolván, hogy ő benne oly istentelen csalárdság légyen, békességre léptem, ő járván a békességet, nem én (é)s nem tartozom én azon békességet megtartani. Én az egész commissió elött N. Enyeden megmondottam, hogy én ugyan igéretemet megtartom, de ha ö felbontja, én is az felséges Bellicum akkori parancsolatjához és törvényhez tartom magamot. Egeket hasogató keserűség, Excellentiád engem büntetéssel fenyeget, ártatlan lévén, a ki a maga igaz ügyét s megromlását keresi. Keresztény úri atyától és anyától születtem, Erdélyben az első familiák közül született igaz dáma vagyok, okot a büntetésre nem adtam, törvénytelenül még az legnagyobb gyilkost sem büntetik. Ha büntetni akarnak, láttassanak törvényt elsőbben rám, azután büntessenek. Megérdemli a büntetést a Simoni György Isten és anyaszentegyház törvénye ellen kurva felesége, a ki 11 esztendőtől fogva házasságtörésben él; öt, vagy hat bitang gyermekek lévén. Simoni György vérszerint való atyafiával, Simoni Antallal, sztrásamesterrel hasonló undok vétekben élt, méhéből kereszteletlen gyermeket elvesztett; ez érdemli a büntetést, és még a halált is, nem egy ártatlan dáma. Ez az sok ezerekben duskálódik és úri módon él és engemet koldussá tett Simoni György. Az én tanácsomot *(így!)* nincsen ez világon ki megbüntesse, mert az az égben vagyon, a kitöl kérek minden nap tanácsot. Elég tanács nekem az én keserűségem s a Simoni György engem megrontása. Excellentiád elhiszi a Simoni György hazugságát: nincs neki, miből adjon nekem és az enyémet fizesse; az én

[1]) Lásd fennebb 14. sz. a. 1767. jan. kelettel.

keserves igaz reménykedésemnek nincsen hallgatója. Reménykedtem egynéhány ízben Excellentiádnak, szólíttassék meg nemes Kálnoki regimentiben lévő regimentz káplány, a ki egynéhány ezer forint érőt Simoni György két bitangjával együtt béhozott Magyarországból az nemes regimenthez. hogyha tagadná pater uram, bizonyos documentummal fogom bizonyítani. Gróf Kálnoki Antal generális úr is nékem mondatta: Slésiában is 6000 forintot tett le Simoni György egy becsületes emberhez, annak az halált érdemlő Rozma Máriának, nem különben azon kurva Magyarországon ezerenként igérte a pénzt; ugyanazon gyilkos kurva parancsolta Simoni Györgynek, hogy velem csúfolkodjék s ily példáson bánjék és nekem többet 300 frtnál ne adjon. Én nem is kérek Simoni Györgytől, hanem Istentől rendeltett bíráktól, a kik vigyázzanak az igazak ügyire. Mert velem együtt meg kell halni. Ha adós Simoni György, nem miattam, hanem kurva felesége mián; az törvény is az adósnak elsőbben az feleségit fizetteti ki. Mivel pedig Simoni György az én vele való sok jótéteményeimért így csúfolkodik, tehát inpartiális inquisitiót kivánok mind Erdélyben, mind Magyarországon és magamat törvényhez tartom és a tisztelendő szebeni pater superior Pethaur ő atyasága resolutiójához, és én kényszerítem Excellentiádot azon igazságom kiszolgáltatásán, melyet a Jézus Krisztus parancsol, hogy az igaz ügyefogyattaknak kiszolgáltassák igazán, ha pediglen nem, citálom a Jézus Krisztusnak itílő széke eleibe, a hol nincsen emberi tekintet, hazugságnak helyadása. Tudva vagyon az úr Isten előtt az én igazságom: földi Istenem előtt, se bírák előtt hamisággal nem reménykedem. Tudja az egész helység, miképen rontott meg éngem Simoni György, és ugyanazért kívánom az inquisitiót és ha csak kő nem leszen a szívek az bíráknak, meg kell esni az én romlásomon és keserűségemen. Pogány azt velem nem cselekedte volna velem *(így!)*, mint Simoni György.

Kegyes válaszát Excellentiádnak elvárom alázatosan és maradok

Excellentiádnak

alázatos szolgálója
B. Anna Apor m. p.

(Sajátkezűleg aláirt, javitott példánya a br. Apor-család altorai levéltárában.)

25.

Galacz, 1769. aug. 11.

Simoni Györgyné br. Apor Anna válasza O Donel Károly gróf erdélyi főparancsnokhoz, férjével való viszálya és válópere ügyében, visszavételét vagy méltányos tartási évdíjat követelvén.

Méltóságos Gróf, erdélyi Generalis úr!

Excellentiátok 31ma Julii datalt commissioját [1]) 5ta Augusti alázatoson vettem, elöbbeni levelére is Excellentiádnak rövideden feleltem alázatoson, mely felelet levelemet Szebenben létemben general auditor úrhoz küldöttem. A mennybéli úr Isten, a ki mindnyájunkat teremtett, nem parantsolja, se nem kévánja, hogy az ő teremtése maga magát elrontsa szán-szándékkal, a magáét másnak adja, s igazsága mellől elálljon. Felséges császárnénk Mária Terésia, mint földi Istenünk és keresztény királynénknak az ő nagy irgalmassága és kegyessége, az széllyes ez világon kiterjedett, nem hogy kévánná valakinek romlását, de sőt minden megkeseredetteken szánokodik és kegyes anyai szárnya alá vészi és Istennek parantsolatyai szerint igazságát kiszolgáltassa. Hogy volna nékem képes azon magam igazságom ellen punctumokot subscribálnom, melyet Simoni György kéván: én ugyan, a melyre megfeleltem és Excellentiátoknak bé is adtam; nem elégszik meg Simoni György, hogy engem kuldússá tett s mindenemtől megfosztott, már az véremet is ki akarja szípni *(így!)*. Hogy állonék én azokhoz az punctumukhoz; a bikafalvi tulajdon magam kicsin jószágát, a ki nem ezer forintból áll, hanem egy nehány ezer forintomból és kárvallásomból áll; minemű parantsolatot ujalag egy kapitánynak tett, Excellentiatoknak elküldöttem, melyet ezelőtt is keservesen megmutattam és panaszoltam. Az egyik gonosz punctuma az, hogy ha az adósságából megszabadúl, akkor 400 forintot ád; azzal is épen csúfolkodni kéván véllem, mivel engemet nem váltott a tatár rabságából a Simoni György, hanem igaz úri életemből csalt meg; 18 esztendőtől fogva nem tartott engem, hanem én az magaméből éltem, őtet is 7 esztendeig tartottam cselédivel lovaival együtt, holott ő tartozott volna engemet, mint igaz hütös feleségit tartani.

---

[1]) Eredetiben megvan N.-Szeben 1769. jul. 31-iki kelettel németül a br. Apor levéltárban, melyben megsürgeti a királyné által is kivánt egyezség aláirását, kegyvesztés terhe alatt.

Volt néki miből tarcsa az Isten és anyaszentegyház törvénye ellen való kurva feleségit, mintha igaz születésből való dáma lett volna, engemet pedig mindenemtől megfosztott, nem úgy éltem, mind az én születésem és nevelésem volt, hanem nagy sanyarán kellett élnem szügségekben és adósságokban, kit egész helységekkel kész vagyok megbizonyitani. Hogy ő adósságokban esett, már ennek előtte arra is megfeleltem, hogy nem miánam, hanem még ő nékem sokkal adós, melyet törvény szerint, mint primae creditrici, házostársa lévén, nékem tartozik fizetni, azért fizesse az az adósságot, a ki mián adósságban esett; mely drága portékákért adósságba esett, az regiment pater béhozta Magyarországból, Simoni György két bitang leányával együtt. Mivel pedig véllem Simoni György így bánt és bánik, az ő véle való sok jótéteményemért kereszteletlen gyermekit elvesztett kurvájért, én erős hütemet letettem az én Istenem előtt, soha Simoni Györgygyel békességre nem lépem, készebb is vagyok az halálra, hogy sem subscribályam azokat a punctumokot, és reá álljak az magam ellen való punctumokra, a kik az Isten s anyaszentegyház és haza törvénye ellen vagyon. Nem vétettem én Simoni Györgynek, hogy velem ily példáson bánjék s magától gyalázatoson elüldözzön, két vér atyafiával undok vétekben élő, gonosz kurvának parancsolatjára. Az ártatlan úr Istent is sok szenvedése után felfeszítették, én is példásképpen, a ki soha ez világon nem hallatott egy ártatlan született dámáról, a ki az úr Istennek kiváltképpen megbántását és az maga igaz keserőségit az igaz uton kévánta folytatni, mint mások is, im! mit szenvedtem? kétszer 24 óra alatt Bécsből elküldettettem, harmadnapi keserves arestumot, mint halálra való szenvedtem ártatlan, mintha Bécsben én valami gonosztévő lettem volna; holott én az én felséges császárném ellen soha nem vétettem, ha egyéb hűségemet nem mutathattam, mint tehetetlen, mindennapi imádságomat ő felségiért és felséges házért véghez vittem, nem csaltam én soha a felséges udvart, mint Simoni György, a ki ifiú legénységiben is, minekelőtte éngemet megcsalt, gonosz fajtalan házos személyekkel maga gonosz fajtalanságát véghez vitte. Míg én az nagy szenvedésbe Bécsben voltam, ő itten Erdélyben azzal a gonosz életű Rozma Máriával bizonyos helyeken az úr Istent bántották. Oh hogy vonná meg tőlem felséges asszonyunk az kegyelmét, hogy ne esnék meg szíve én rajtam. Simoni György ő felsége armadáján botránkoztató életet élt, országokat botránkoztatott, hadi articulust megrontott, mégis én üldöz-

tettem, ártatlan lévén, a miért csuda, hogy az Isten mint Sodomát és Gomorát, azon helyet el nem sülyesztette, a ki még nem késő, a mint a szent írás is mond az nős pároznákról és házasságtörőkről. Hogy venném én az ő vétkit az én lelkemre és néki útot mutassak az gonosz életre, nem 300 forintért, de az egész világ pénziért én az én Kristusomat el nem adom, hanem Excellentiátokot kényszerítem az élő Isten nevire, a mint az úr Isten Excellentiátokot bírónak rendelte s hütököt letették Excellentiátok, hogy kinek kinek az ő igaz ügyét törvényesen eligazitsa, úgy én is a törvény utján akarván járni, a hol is magam megromlását bővebben kitészem, a hol kitessék az én ártatlan szenvedésem és igazságom; ha én lészek a vétkes, nem kérek gratiát magamnak; hogyha pedig én ezt az igazságot meg nem nyerhetem, én az úr Jésus Kristus ítélőszéke eleibe citálom Excellentiátokot, úgy is egész desperatioban vagyok, látván igazságomban való elnyomásomot. En estem bezzeg Simoni György mián adósságban dupláson, a miért minden nap szorongattatom, nékem nincs honnan megfizessem, hanem fogságot kell szenvednem, ugyan az a szándéka gonoszlelkű Simoni Györgynek, hogy éngem minden veszedelemben ejthessen, hogy nem élhet kedve szerint gonosz életű kurvával. Azt maga pirocselén, lovain küldötte, kin máig is talám jár, én pediglen miképpen újabb adossággal egy viseltes piroltsát *(így!)*, arról való contractust is párban elküldöttem, hogy inkább hitele légyen.

Az pogányok is sok feleséget tartnak, a kinek útját követi Simoni György, mégis az első feleségeket tartják betsületesebben; de nékem Simoni György teljességgel semmit nem adott, nem is ád, sőt a mim volt, azt is elvette; azért itéltessék meg, melyik az igaz felesége és melyiket tartozik tartani. Szebeni tisztelendő pater Bethaur *(így!)* superior resolutioja is azt tartsa: úgy tartson mint feleségit és obesternét, mely resolutio mellől el nem állok. Kérem alázatoson Excellentiádot újabban is, valamint eddig is reménkedtem, rendeltessen tartásomra valót. Eddig is elvettem volna, most is az 300 forintot oly conditioval, hogy minden praetensiom fenmaradjon.

Ezzel maradok

Excellentiádnak

Galatz 11ma Augusti 1769.

alázatos szolgálója.

(Egykorú másolata, két példányban, az egyik betoldásokkal a másik tiszta, a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

26.

Bikfalva, 1772.

Br. Apor Anna felsorolása, hogy micsoda károkat szenvedett bikfalvi jószágában.

In anno 1772. Haza jövén ide a bikfalvi házamhoz, minémű káraimat tapasztalom. Volt két égettbor főző üstöm, az egyiket, mindenestől fogva sisakjával csűjével edjütt oda van, nem találtam, a másik üstöt is, az részeges katonáné a' pálinkát, szilvát addig főzte pálinkának, hogy azt mind egybe rontotta, az nagy házat felyűl deczkával egészszen bérakattam volt padlás hellyett, mind oda vagyon a deczka: a házamba 6 festett egyes szék volt, többet nem találtam 4-nél, annak is ketteje oda van; béres házamba csempe kekementze volt, a végibe pedig egy nagy katlan, hamunak való, abba házba ketskéket rekesztett a' katona s mind egyben rontották; egy nagy konyhára való üstöm volt, az is oda van; egy mosni való üstöm, az is oda van; 4 nagy káposztás kádaim, havasalföldi hordóból tsinált, azokból is csak éppen egyet találtam; a kertembe gyümölts fákat, czverger fákat e szerént ketskéivel kirágatott: baraczk fát 6, cseresznye fát 3, alma fát 3, mondola fát 3, körtvély fát 5, czverger fát 12. A nagy háznak az ajtaján bétsi zár volt, azt is lehuzták; az üveg ablakokot a' katona gyermekei kővel behajigálták s az üveg tángyérokat mind öszverontották mind a két házban; egy téglára való sikotyot *(így!)* elvesztette, vagy hová tette, nem tudom; a Dobolloról három sellér elszökött, az edjiknek maradott egy kertye törökbuzával tele, az török buzát pedig eladta négy forintokért; a' másik sellérnek is a kertye tele törökbúzával maradott, azt is eladta hat forintokon, kendere is maradott volt azon sellérnek, azt is eladta, de hogy adta, mint adta, nem tudom; az harmadik sellérnek is hasonlóképpen tele maradott a kertje törökbuzával, azt is eladta negyed fél forintokért; az kenderét is ugyanezen sellérnek eladta, de hogy adta, mint adta, azt nem tudom. Kádár nevű selléremnek maradott 9 köböl törökbuzája, azt ebből *(így!)* pedig eladott az katona ott hellybe Florának két köblöt nyoltz vonás forintokon, Aldának egy köblöt négy vonás forintokon, ugyan csak Kiritza Sztojkának egy köblöt, azt is négy vonás forintokon, 5 köblöt pedig béhoztak udvar számára, azt is elpazérolta; az udvari bírónak másfél vékánál többet számba nem adott; szénát Dobolait egy bogját

adott el Nyikolájnak 30 forintokon; a komolai deáknak egy szekérrel 3 forintokon, a lisznai oláh papnak adott egy szekérrel 3 forintokon, Dudásnak és Fonókának két fertályt 10 sustákon; ugyancsak a' kádárnak és kerekesnek két fertályt 10 sustákon; egy jó tehenemet is eladott 12 két magyar forintokért, holott 15 vették volt; a' jobbágyokat és selléreket pedig mind Oláhországba igazította. A katonát pediglen hívták Molduán Jánosnak s négy esztendőkik (!) lakott itt. Köröspatakra vitetett a generalis innen az udvarháztól 15 portio szekérrel szénámat a' Dobolloról s az rétről 14 porczio szekérrel, a' két béres ökrömet pedig a' léniakor meghiszlaltatta s azt is Köröspatakra hajtatta a generalis s kivágatta.

Kivül: Bikfalvi házamnal minémű kárakat tapasztaltam.

(Egykorú másolata a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

27.

K. n. (Galacz, 1773.?)

Simoni Györgyné a delegált bíróságnak, sérelmesnek tartja, hogy csak 200 frtot ítéltek meg számára férjétől adandó tartásdíjban; 500 frtot kíván, vagy visszavétetését s jogtalanúl elfoglalt bikfalvi jószága visszabocsáttatását.

A mint a iudicium delegatum nékem 200 forintot rendelt, nagy szégyen az én nagy régi familiámnak és igaz úri született dámának, hiszen egy hadnagynénak, *a ki nem születésből való,* mégis többet rendelnek. Éngem Simoni György hites uram a tatár rabságból nem váltott meg, se pedig szegény koldús nem voltam, hogy ő ruházott volna, s hogy ő sokkal adós, én annak oka nem vagyok, mert én miattam nem adósodott, sőt még nékem is adós 12,854 forintokkal kr. 20. Mikor óbester volt, akkor 300 forintokat igért, még azt mondotta, hogy ha promotioja lészen, többet is ád, már most generális lévén, 200 forintot igér. 200 forintból hogy élek én meg, ruházatomat, asztalom, cselédem tartását hogy pótolom ki, generalisné lévén, se hintóm nem arra való (lovam pedig egy csepp sincs), a kin még csak a templomba is mennék. A mely Galacz nevezetű jószágocskám Fogaras mellett vagyon, mely is az édes atyám báró Apor Péteré volt, én ebből magam rangja szerént meg nem élhetek, mert ez nékem többet bé nem ád 140 német forintnál; a mi egyéb jövedelem, az is igen kevés,

úgy hogy tavaly sem volt egész esztendeig egy szem búzám is, mások küldöttek Isten nevében búzát s Fogarasból kenyeret. Volt nékem jószágom ennél több is az édes atyámról, de azt nékem el kellett adnom Simoni miatt, sőt véletlenül én estem adósságba miatta, mivelhogy mindennémű pénzemet, a mi volt, elvette és drága smukkum, ezüstöm s köntöseimet miatta kárré *(így!)* vallottam; sőt a mi legkeservesebb, lévén Háromszéken Bikfalva nevezetű faluban tulajdon magam pénzemmel vett jószágocskám, a melyet is mikor vettem, igen puszta volt, és annak építésére külső belső házi eszközökre és drága gyümölcsfákat ültettem, mivelhogy semmi gyümölcsfa is a jószágon nem volt, melyekre újabban igen sok pénzemet költöttem, semminémű marha nem volt, hanem a néhai édes atyám báró Apor Péter és Kálnoki Borbára édes anyám holtak után divisio szerént nekem jutott, mindezeket pedig a bikfalvi kis jószágocskámba hajtattam, és ezeket a jószágommal edjütt már hetedik esztendeje, hogy kivette kezemből s az uram vészi hasznát, én pedig egy grajczár hasznot tulajdon magam jószágomból nem vettem; sőt oly parancsolatot adott ki, hogy ha a jószágomba mégyek, bé ne bocsássanak, most legközelebb is két sertésemet egyéb apróságggal miképpen adta Mélánkovits urnak, a ki is kapitány lájkmán volt a nemes Kálnokianum regementjében és eladta a tisztségét, az melyet is párban elküldöttem.

Melyhez képest kérem alázatoson a iudicium delegatumat, parancsolja meg, hogy hagyjon békét tulajdon pénzemen vett jószágocskámnak s eddig való jövedelmét fizesse meg, a melyet elvett, s hogy volna nékem 200 forinttal képest megélnem, holott tulajdon magam jószágomat is elvészi, a kiből valami kis hasznot vennék. Én nem vagyok elválva az én uramtól, Simoni Györgytől, hanem Isten kötelével egybe vagyok kötve, és magamat tartom az superior Petaur resolutiójához, hogy engem, mint hites feleségét visszavégyen és úgy tartsan, mint generalisnét és mint hites feleségét. Ha nékem feles jószágom volna is, mégis ő tartoznék engemet tartani az Isten törvénye szerént. Más dámák, kik ezerekkel bírnak, semmit az uraknak a magokéból nem adnak, hanem az urok tartják az magokéból, még csak játékpénzt is az urok ad. Én ugyan a 200 forintot elveszem most, cum protestatione, míg az úr Isten reá segít magam igazságát megkeresni. Az én uramnak, Simoni Györgynek jár 2000 forint gásia, a melynek felét húzzák az adósságáért, néki jár ezer forintja; az igaz törvény sze-

rént, a mint ennekelőtte kirendeltetett az olyan asszonyoknak, a kikkel az urok nem lakik, fele gásia járt: azért én is a törvény szerént úgy kivánom. Különben is az én uramnak két bányája is vagyon, melyből a mint hallottam, szép jövedelmet vett, tehát van néki nékem az én születésemhez és generalisné hívatalomhoz képest illendő tartásomra valót adjon, mivel engem az nélkül magától elidézett; ha pedig nékem ki nem adja illendő tartásomra valót, tehát csak azt kivánom, hogy visszavégyen. Mert nékem nincs módom abban, hogy csak egy szakácsot vagy szakácsnét tartsak, de ha tarthatnék is szakácsot vagy szakácsnét, mit főzzön nincsen, mert engem megrontott az én hites uram Simoni György, csak az Isten tudja, mely szegénységre, nyomorúságra, szükségre jutottam, mert néha még az sincs, hogy mit egyem, csak mostani keserves feküvő nyavalyámban is fogarasi úri asszonyok s szegény helyekről is küldöttek ennem, mert ha nem küldöttek volna, még éhel is megholtam volna.

(Egykorú másolata a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

28.

(Nagy-Szeben, 1773 után.)

Az erdélyi főhadparancsnok értesíti Simoni Györgyné br. Apor Annát, hogy a delegált bíróság végzése tartásdíja felől az udvar által is helybenhagyatván, annak engedelmeskedjék.

Az erdélyi general commando decretuma, mely az méltóságos generalis Simonyiné asszony ő nyálhoz német[1] *nyelven bocsáttatott.*

Az panaszló generálisné asszony intertentiojáról general commandó itilete és deliberatuma az felséges udvarnál is helyben hagyattatván, parancsoltatik, az instans asszonynak, hogy egyszer s mindenkor azon megnyugodjék, és ha továbbra valami fundamentumos panaszi, melyek az militarforumhoz tartoznának, az instansnak lennének, azok megvizsgáltatván, igazság szolgáltassék, az ide rekesztett udvari rescriptum szerént, mely az instánsnak maga igazgatására közöltetik.

[1]) A másolatban hibásan *némely* áll.

rem meam a me rejicere venit in mentem; cubiculum suum habebat in meo quartirio, servitium ei proprium ac debitum exhibebatur, sustentatio ei congrua dabatur, quod pro sua persona desiderabat, ei deferebatur, solum ob assignatas rationes oeconomia, cuius gerendae et ordinandae incapax est, ei denegabatur, ac simul, quod me propter suam inquietam, hominique contrariam vitam a mensa aeque, ac propter ejus nauseabilem mihi perbelle notum statum a lecto quoque separaverim.

Cum igitur inmodesta, hominique contraria conversandi ac indiscreta hominem ad summam iram ac displicentiam excitandi consuetudo ac modus (propter quae, si porro in his perseverasset, mensae uni cum ea minime consedissem) non juxta suum, quod illa non modo non agnoscit, sed et omni conata negat, sed secundum excellentissimorum generalium officialium, necnon aliorum egregiorum virorum ac dominorum testimonium in jacturam famae meae, dispendiumque caracteris mei cedat, necessario divortiandi nos causam foro canonico, protestando tamen de expensis, subjicere coactus fuissem. Cum vero conjux mea ipsamet propria sua caprice ducta a me recesserit, me reliquerit et in juriis me affecerit, injuriisque injurias cumulare intentet ac etiam ratione sustentationis forum civile in adjutorium et assistentiam vocaverit, remque ibi definiendam deduxerit, eam iterum in domum meam recipere et eidem ulterius convivere minime est voluntatis meae.

Quamobrem demississime supplico inclyto Caesareo Regio Judicio Delegato Militari, rem ratione sustentationis, quoad alimenta, gratiose decernere ac definire, mihique judicialem assistentiam proficere dignetur. Quibus non exigua spe ductus maxima submissione persevero.

(Egykorú másolata a báró Apor-család altorjai levéltárában. Megvan a német eredetinek hitelesített másolata is u. ott.)

beratomját (!) vettem. Megítélte vala ugyan a juditium delegatum istenes deliberatomában, hogy az uram, maga által igírtetett hátramaradott pénzemet is fizesse meg, de mindeddig egy krajczárt sem fizetett abból is. Mindhogy pedig a tisztelendő pater Petaur superior sententiájából kitetszik, melyet adott volt 1767-ben, hogy úgy tartsan mint feleségét, mert tudva vagyan a juditium delegatum előtt, mivel pedig a felséges udvari parancsolatba úgy látom, hogy az van parancsolva, hogy harmadrész gázsijával megnyugodjam és azonkivűl a mi helyes praetensioim vannak, a juditium delegatum meghallgasson és igasságomat kiszolgáltassa: erre való részt bátorkodom a juditium delegatumnak esedezni, régtől fogva szenvedek és száma külts panaszoltam, sokkal vagyok adós, mindhogy az uram mindenemtől megfosztott, széllel nem élhettem, sem éhen meg nem halhattam, s kénytelenítettem magam sok adósságba verni és szüntelen adóssaimtól kényszerítettem, s tehetetlen vagyok fizetni, úgy hogy a nékem rendeltetett gázsiból magam élelmére keveset fordíthatok, mivel hol ide, hol tova apróság adosságokat kell fizetnem, de még a nagyja az adósságaimnak mind hátra van, melyet mind az én uram mián kellett raknom; hiszem az én uramnak is Simoni Györgynek vagyon ellenem méltó panassza, melyet hiteles bizonságokkal, melyeknek szavok bévehető, ő is adja elé, adja okát, hogy magától engem miért üzött el, mit vétettem, mi okot adtam az elűzésire, azotától fogva mért nem adatt nékem igasság szerént való élelmemre valót. Én eleitől fogva igasságot kívántam s kívánok most is, melyet az úr Isten is keményen parancsol, úgy a földi Isten is a törvénytevő bíráknak; s erős hitüket is letették a bírák, hogy kiszolgáltassák az igazságot. Erre való nézt könyörgök nagy alázatossággal, hogy érhessem végit régi keserves szenvedéseimnek, legyen vége egyszer, hogy ne alkalmatlankodjam annyit, melyről való válaszát a juditium delegatumnak nagy óhajtással alázatosan elvárom.

(Egykorú másolat a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

30.

Maros-Vásárhely, 1776. márcz. 3.

Br. Apor Anna leszármazása szárhegyi Lázár Istvántól.

Én vagyok néhai b. Apor Péternek leánya, az édes anyám volt g. Kálnoki Borbára, az édes anyámnak az édes anyja volt Lázár Erzsébet, néhai Szárhegyi Lázár István-

nak leánya, az édes anyja volt Petki Kata; ugyan néhai gróf Lázár Ferencz volt fia Szárhegyi Lázár Istvánnak, és az anyja volt Lázár Ferencznek Keresztúri Krisztina; és így Lázár Erzsébet egy testvér volt néhai Lázár Ferenczczel. És ha mostani Lázár leányok részesednek a szárhegyi és erkedi jószágban, tehát nékem is igaz jussom vagyon.

Datum 3-tia Martii 1776 Maros-Vásárhely

B. Apor Anna.

Stephanus Lázár Szárhegy	Elisabetam	Barbaram Kálnoki	Annam et aliquos.
	Franciscum	B. Petri Apor.	

(Egykorú másolat a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

31.

K. n. (1780.)

Simoni Györgyné br. Apor Anna folyamodványa br. Bánffi György gubernátorhoz és a guberniumhoz, hogy gr. Kálnoki ellen való perét a háromszéki törvényszéken és a királyi táblán sürgesse meg.

Méltóságos l. Báró Gubernator úr.
Méltóságos királyi Gubernium.
Kegyelmes uraim!

A kitől eleintén férjemmel való laktomban néha segedelmet tapasztaltam, ugyanattól, tudniillik méltóságos gróf Kálnoki generalis úrtól már akkor is, de kivált urantól való elkülönözésem után milyen törvénytelen bosszúállásokot és erőszakokot szenvedtem. Excellentiátok előtt tudva vagyon és mindazok felséges asszonyunk eleiben is hatván mint ő felsége sok izben való kegyelmes decretumai által, mint Excellentiátok hathatóson parancsolt, hogy a háromszéki nemes tábla fiscalis adsistentia mellett emlitett gróf úr ellen inditandó processusamat elévegye és egy hónap lefolyása alatt decidálja; s mégis óh fájdalom! nem tekintvén a sok felséges parantsolotokot avagy csak az emlitett nemes tábla közelebbről tudván az én megnyomorodott állapotomot, kúdúlással való életemet, keresztényi kötelessége szerént szívére nem vévén; azt is szemre nem vévén, hogy ily nyomorúlt, beteges, öreg állapotomban hidegben, melegben, sárban, szárazon, mindenkor fogadott alkalmatossággal kelletett Szentiványban fáradnom, máról holnapra, egy hét-

ről más hétre, hónapot honapra, periodusról periodusra hurczolni nem átallott, úgy hogy az felséges királyi parancsolt egy hónapi terminusról emlitett perem Excellentiátok parancsolatja költésétől fogva, mely lőtt 1777. 24. Junii, azután két esztendő mulva, úgymint 1. Julii 1779. decidáltatott, De nem volt elegendő ez, hogy emlitett nemes tábla mint elnyomottatásomra czélozó szándékát, mint Excellentiátok parantsolatjaihoz való engedetlenségét jobban nyilatkoztathassa, mert bizonyos részeire nézve appellálván az causámot, noha az ide rekesztett sub A) B) et C) kitetszik, hogy mindjárt következendő 5-ik julius napján 1779-ben minden szükséges leveleket általadtam és kértem az A) alatt lévő instantiámban, sőt bizonyítja a D) alatt jedzett és ide in copiis ragasztott tisztartómnak háromrendbéli levele, hogy kérettem az transmissiomnak expeditioját, s mégis esztendő is eltelvén nem expediáltatott, se kezemben adattatott.

Excellentiátok tehát ily ok nélkűl való hurczoltatásomot kegyes szívekre vévén, méltóztassanak a háromszéki nemes táblának ezen causámban való transmissionalis rövid idő alatt leendő expeditiójáról és kiadattatásáról szorossan parancsolni; nem külömben, mint a méltóságos királyi táblának, mint a director urnak oly rendeléseket tenni, hogy a midőn ezen causámot is általadhatom, az ő felsége kegyelmes rendelései szerént eztet is extraserialiter elévenni, vétetni és decidálni el ne mulassa. E kegyes válaszát Excellentiátoknak óhajtván, holtomig maradtam.

Excellentiádnak és a mgs királyi Guberniumnak.

alázatos szolgája.

Kivűl: Az méltóságos l. báró Gubernator úr ő excellentiájához és a méltóságos királyi Guberniumhoz ő excellentiájokhoz és nagyságokhoz, mint kegyelmes uraimhoz alázatos instantiája

a bent megírtnak.

(Egykorú másolata a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

FÜGGELÉK.

XI.

GYALAKUTAI LÁZÁR GYÖRGY NAPLÓJA A RÁKÓCZI FORRADALOM IDEJÉBŐL,

(1704. jul. 1. — oct. 31.).

A Nagy-Szebenbe szorult erdélyi gubernium és országos rendek tárgyalásairól, főkép a Rabutin generalis által börtönbe vettetett gr. Bethlen Miklós kanczellarius notaperéről.

LÁZÁR GYÖRGY NAPLÓJA A RÁKÓCZI-FORRADALOM IDEJÉBŐL.

(1704 jul. 1.—okt. 31.)

(Gr. Bethlen Miklós felségsértési pöre tárgyalása a nagyszebeni országgyülésen.)

In Nomine Domini, Amen.

Cibinii anno Domini 1704. die 1. Julii ingressus, vigesimum octavum auspicante Deo vitae meae annum, operae precium et Diariae sollicitudinis fore duxi, rerum, quae in posterum memorabiliores gerentur, et incident, succinctam futurae gratia aetatis tradere epitomem.

Georgius Lázár de Gyalakuta. m. propria.[1])

Sunt vero hoc tempore hic Cibinii praesentes ex magnatibus, proceribus et nobilibus regni sequentes: quidam sua sponte venientes, plerique autem ex mandato generalis commendantis caesarei comitis Joannis Ludovici Rabutin etc. et inclyti Gubernii commissione huc se recipere coacti.

Gubernium:

Excellentissimus dominus gubernator comes Georgius Bánffi de Losoncz, illustrissimus comes Nicolaus Bethlen cancellarius (evocatus), comes Stephanus Apor generalis et thesaurarius, baro Stephanus Haller praesidens statuum, Samuel Keresztesi, et Samuel Conradus consiliarii.

Tabula Judiciaria:

Duo prothonotarii: Franciscus Henter, Michael Simonffi. *Assessores:* generosus Andreas Naláczi et comes Samuel de Bethlen, comes comitatus Küküllő, capitaneus sedis Siculicalis Maros, Paulus Inczédi, jam diuturno morbo lecto afflictus, neque tractandis propterea negotiis habilis.

---

[1]) A név áthúzva. kitörülve.

mat, akkor hozza az Ur Isten az én artatlanságomat napfényre s másnak gonoszságát, hamisságát. Nékem ezer okaim lettek volna reá az békességet felbontani, nem kívántam az uramot prostituálni, inkább keserűségeimet titkoson viseltem, azért én is a békességhez magamat nem tartom.

Még azt is irja, hogy *gróf Kálnoki Antal* úr ő excellentiája s más stabális tisztek bizonysági. De nem tudom, egy general de gavalerie és proprietáriushoz hogy férhetne, az holott ő excellentiája maga tanított s parancsolta is keményen, hogy miképen bánjam az urammal és a kuplerrel, mondja meg maga az uram, ha csak egy szóval is elő-hoztam, én ugyan elvárom ő excellentiája bizonyságát, az után bővebben még szólak, ugy a stabális tiszt urakét is.

Hogy velem nem képes lakni, s el vagyunk válva, én azon bizonyságat elékívánok s akkor én is megfelelek. A mely estve eltiltott volt az asztaltól, azon este azt is izente *Ajtler András adjutánt* uram által: *Villegrand* kapitányné asszonyom satisfactiót kér ellenem. Én akkor is megizentem: had tudjom mért; de azt meg nem izente, hanem ugyan keserves satisfactiót vett én rajtam ártatlanul, azért most is kívánom, had tudhossam mért kért Villegrandné asszonyom satisfactiót.

Hogy pedig én újabb újabb boszuságot s mortificátiót tettem volna az uraman, soha én azt nem cselekedtem csak egy gyermekkel is; hogy kedvit úgy nem kereshettem, mindannak előtte, annak se én voltam az oka, mert a kőfalan által nem búhattam, mivel az harmadik házba vetett és az ajtókat én előttem éjjel-nappal bézárta. Tudja *tít. Frank general auditor* úr is, mikor juniusba benn voltam, hogy én néki hány rendbéli levelet küldöttem cseresnyével együtt, hogy kedvit keressem, de még is egy rendbéli levelét sem vettem. Azt nem tagadhatom, hogy szomorú és keseredett szívet nem viseltem, meggondolván, ki gyermeke voltam, hogy éltem, micsoda úri módon. Az én néhai testvérnénémet *br. Apor Susánnát* néhai *gróf Haller János* gubernator úr tartatta, s micsoda úri módon élt, s engem egy fatyja-vetett híres kurváért ugy tart az uram, mintha tatár rabságából váltott volna meg. Irja ugyon, hogy magától afféle személyeket eltávoztatott volna, a kihez gyanú lett volna; a csak a levélben van írva, de külömben nem igaz; hiszem nékem megmondotta maga, hogy megmondotta gróf Kálnoki generális úr ő excellentiájának is, hogy testamentumot tett azon bestialis személynek és mindenit néki kötötte, abba bizony nem kap generalis uram, sem ő excellentiája gyermeke; én

iterum Memoriale ad Generalem directum, cujus promotionem rogat enixo a Statibus, quod tandem medio baronis Sigismundi Kornis, Pauli Rhédei et Ladislai Zejk eidem defertur, qui illo neque accepto, multo minus lecto, remisit Statibus, nec bonis saltem verbis ablegatos praenotatos contentavit.

2. Julii. Adducitur in congregationem Regnicolarum denotatus comes; ubi audito infensissimo contra se Generalis animo, nihilominus imperturbate Gubernium et Status sibi asstituros obtestatur, suamque modernam calamitatem, divinitus sibi immissam, ipsos propriam censere, ac occasione illius, ruinam libertatibus et juribus patriis imminentem praevertere et vindicare ne praetermitterent, validissimis hortatur urgetque rationibus. Item procuratores petit, in quos (absentibus reliquis expertioribus) quidam Petrus Literati nomine, ad negotia tanti momenti tractanda inhabilis et Gregorius Sándor, cancellariae regestrator, deputantur ac obtruduntur, magis coacti, quam legitime eos dari conveniebat.

Non aliud notatu dignum.

3. Julii. Hac die nil memorabile, neque Status sunt congregati; ut et 4 et 5. morbo Gubernatoris interveniente et per hoc ipso absente, praepeditur cursus et prosequutio causae, quoniam missus ego a magnatibus Gubernii ad generalem quaesiturus: an absente Gubernatore causa tractetur? Retuli ab eodem ipsis responsum: non esse eam tractandam absque Gubernatore, praemonere se tamen Status et Gubernium, oportere ipsos esse valde oculatos et circumspectos, serioque attendere, ut in causa ista citra ullam conniventiam juxta rigorem jurium procedatur, non enim dignum est comiti Nicolai Bethlen, vel in minima sui parte favere, ut qui proditor Caesaris et patriae existens, eversorque libertatum et praerogativarum futurus, Domino et Penatibus suis parcere noluit.

6. Nihil notatu dignum, auditum, aut actum est.

7. Adductus in praesentiam Gubernii et Statuum comes Nicolaus Bethlen, dat Memoriale iisdem, adigens eos ad mutuam in unione datam fidem, ut sibi, praeter viam juris oppresso assistant et necessarias tam apud Generalem, quam apud Suam Majestatem penes ipsum faciant instantias, et remonstrationes, et ut annexum supplicem ipsius libellum ad Generalem promovere velint, enixe Status et Gubernium rogat.[1]) Qui illum medio baronis Georgii Haller,

---

[1]) Mellékelve Bethlen Miklós alább közölt folyamodványa Rabutinhez.

Quinque adducit puncta, quae illum ad separationem mei a mensa et thoro induxerunt.

1° Quod oeconomiae gerendae essem incapax.

2° Intorelabilis, exosa, et male versata mea natura, nam

3° Injurgiis, rixis et contentionibus, contra modestiam, Colonellistaeque characterem nimium dedita essem, de uno in alium locum diversando.

4° Quod domini officiales, aliique magnates ob inquietum meum, pugnantemque cum modestia animum convertandi non frequentent, et denique

5to Quod honori, famae et existimationi ejus ubique nocere, ipsique insidiari studiosa forem.

Quae et si a veritate plurimum devient, essentque potius ipsius culpabilitatis documenta, non immoror tamen, sed ad majorem innocentiae meae evidentiam, sequentibus respondeo.

Quamquam optima omnium non sim oeconoma, conatum tamen juxta posse meum non intermisi *(stb. a mint tovább a magyar példányban.)*

A záradék a latin példányban ez: » . . . non ego sum dilapidatrix.

Gratiosam praestolatura decisionem, maneo

Excellentiae Vestrae et excelsi Judicii Delegati

humillima ancilla

B. Anna Apor.

Cibinii die 26ta Martii a. 1767.«

Kivül a felzeten:

Ad excellentissimum dominum comitem dominum commendantem generalem, dnum dnum *Andream ab Hadik* et excelsum judicium delegatum militare, dominos dnos et patronos gratiosissimos

humillima replica introscriptae

humillimae ancillae.

(Sajátkezű aláírású eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

additis quin potius detestationibus et minis urgebat, severeque monebat tam singulos, quam universos, ut acriter, sine ulloque dilationis indultu, vel quaesitorum attentione subterfugiorum, causae tractandae, moxque quaqua breviori potest via, decidendae insistant. Quo audito comes Nicolaus Bethlen invitus quidem et ac id non sua sponte, sed quasi protractus causae tandem se submittit; amplissimisque tam evocationis suae defectum, quam forum ob paucitatem dominorum et Statuum incompletum, processum contra se institutum vitiosum, ex eoque incompetens tribunal remonstrans documentis; super qua quidem exceptione parte utraque contendentibus, suffragium petitur, quod tandem scriptotenus datum. Universi scilicet Status admissionem exceptionis et remonstrationis unanimiter censent; ipso semper renitente, admissionemque earum recusante Gubernio.

12. Versus audita Statuum determinatione in favorem Generalis, suum adjutantium jam altius denominatum in medium eorum mittit, qui praesentibus etiam Gubernialibus, taliter jussa potius, quam intimationem domini sui proponit: mirari Suam Excellentiam, quod inclyti domini domini Status a Gubernio satis quidem illuminati, clarius tamen in causa domini Cancellarii cernere necdum velint, sed perpetuas a Gubernio et opinione eius dissensiones in se foveant, alienasque producant conclusiones. Siquidem persuasa est Sua Excellentia inclytum Gubernium non minus, si non melius in iuribus et statutis patriis esse instructum, ut domini domini Status, Vestrae nihilominus Illustritates semper contrariae, servitium Suae Majestatis, et boni publici incrementum promovere, quam domino comiti Bethlen favere et dispendio temporis per multas ambages futilia et exquisitas dilationes, facto, abuti minus volunt. Unde colligit Sua Excellentia, plerosque ex errore quidem, nonnullos tamen ex contumacia, et destinata malitia illud machinari. Quare Sua Excellentia petit et postulat, ut ad triduum domini domini Status sese resolvant: approbant, vel non approbant Projectum illud domini comitis Nicolai Bethlen; in hoc enim casu, et si pauciores sint illi, qui fideles forent Suae Majestati, cum illis se Sua Excellentia conjungens, contra alios, qui in diversam ferentur opinionem, tamquam Suae Majestatis infideles, suas capiet mensuras, et faciet ea, quae servitium Caesaris requiret, et talium demerita imporabunt. Resolutio a Statibus promittitur.

13. Congregantur Status, primo ad aedes Praesidentis, postea ad locum solitum congregationis, palatium nempe

hitet fundálta, s az anyaszentegyházat felállította illyen hallhatatlan casus nem hallatott, a mint engem igasságomban megfojtattak. Erdély országunkban egynehány féle eretnekségek révén, álmélkodva csudálkoznak, hogy képes elszenvedni szemlátomást az Ur Istennek nagy bántodását, a kit ők eretnekek lévén el nem szenvették volna; egész Erdélyünk, a ki csak sajnálja az Ur Istent, nem külömben Magyarországon, a mely helységekben irtoztató botránkoztató életet élt az én uram, minden tartoztatás nélkült azzal az gonosz életű Rosma (!) Máriával, a kivel is bizonyosson megesküttt Slésiában a Burgussal való háború alkalmatosságával és mind Magyarországon, s az elmult esztendőben ide be Erdélyben valoságosson úgy élt, mint igaz feleségivel, és egymást úgy hívták, valamint házasok szokták egymást hívni. Jólehet nem a maga quártélyán tartatta, hanem voltak Simoni oberster hütös urannak egy nehány helyeken bizonyos helyei, a hol tartatta azon kurva feleségit és hetenként mulatott vélle, a többi kőzött Alvinczen gróf Petkiné Kálnoki generalis huga tartotta hat hétig, s valósággal úgy éltek mint házosok; akkor is viselős volt a kurva, a mint hogy in anno 1768. mense Deczembri Biharvármegyében Belényes névű városban meg is betegedett, és fia lett, és még két leányok életben vannak, megholt négy, vagy öt gyermekek. Gróf Petkinénél azon irtozatos bestialis kurva meg is mondotta, hogy hiában mesterkednek, mert ő Simonitól soha el nem válik, nékem is megmondatta az én uram mikor nála voltam, soha nem hagyja azon személyt, készebb más popentátorhoz *(úgy!)* menni, mintse azon személyt elhadni, s a királyné néki abból nem parantsol. Midőn engem elüldözött maga mellől az én hütös férjem, és ujabban ellenem processust támasztott, én az igaz úton akarván járni, eleget reménkettem Szebenbe tisztelendő Bethaur superior ő atyaságánál, úgy a iudicium delegatumnál, igazitsák törvényessen a dolgomot az úr Istennek rendelése, s parancsolatya szerint, de gróf Kálnoki Antal generalis és az én uram mindenütt elcsinálták az én útomot. Látván némely Istent szerető, s az én énségemen szánakadó jó patronusim, jovasolták menyek fel Bétsbe, mert ott bizonyosson vigasztalásomot nyerem; a mint emlékezetiben is lett tisztelendő pater superior úrnak, hogy fel is mentem,[1] s minden keserőségemet, állopotomot írásban igasságosson eleiben attam, mert instantiámra minémű resolutiot tett

[1]) 1768. jun.

Excellentissime Domine Generalis!

Domine et Patrone nobis gratiosissime!

Ex iterata illustrissimi domini baronis ab Acton, nomine Excellentiae Vestrae facta repositione, qualiter iterum eadem prioribus inhaerendo, approbationem vel improbationem Projecti domini cancellari a nobis expetat, humillime intelleximus.

Utinam Excellentissime Domine avita nostra iura et consvetudines Regio Diplomate confirmata et praxis hactenus observata illam permitterent, non essemus certe indiscreti, spontaneo animo, desiderio et mandato Excellentiae Vestrae renuentes et ut nullam hinc temeritatem seu ultroneae oppositionis inconsiderationem Excellentia Vestra explicare, gratiosumque suum quietare animum velit per Deum rogantes: credat Vestra Excellentia nos non aliorsum intentos esse, nisi ut etiam in fine finali, ubi legaliter res eo devenerit, servitio Suae Maiestatis, desiderio Excellentiae et legibus patriis satisfiat. Aliter enim si opinio haec a nobis universis, tanquam iudicibus nunc anticipabitur, expost in hac causa nos iudices amplius iuxta iura regni et legum nostrarum patriarum exigentiam commode fieri haud possumus; cum iam causa coram nobis, tamquam iudicibus sit inchoata et partim agitata, perfutilia vero et ambages causae protelationem, teste Deo, et conscientia nostra haud volumus, nec stulta mutationis moderni regiminis spes nos inficit; homagialis enim nostrae obligationis in caesaream fidem immemores nullatenus sumus, ita etiam summo in Excellentiam Vestram obedientia ducimur, in eiusdemque pietate et paterno animo confisi, praematuram hanc resolutionem demisse deprecantes, relaxationem sui in hoc ad nos mandati instantissime oramus.

Quibus realem, in privilegiis, indultis, et legibus nostris ad mentem sacri Diplomatis conservationem, in sinum gratiae Excellentiae Vestrae commendantes, manemus

Excellentiae Vestrae

humillimi et obsequentissimi servi:

Status et Ordines Regni Transylvaniae.

16. Baro Ladislaus Kemény, Franciscus Daniel, et notarius Saxo Ujegyháziensis commissam ipsis instantiam ad Generalem deferunt, qui eam acceptam quidem et perlectam, sed sibi nondum satisfacientem apud se reservat

et illucesum [illegible]gatos remittit ad Status, resolutionem illis medio ab Acton dandam nuncians; qui veniens, determinationem super [illegible]pprobatione, vel non approbatione Projecti domini Canc[illegible]arii denuo tam persuasionibus, quam comminationibus, [illegible]verbisque minus convenientibus et merum furorem spirantibus imperiose urget. Vident hic domini Status non posse se Generalem exorare et persuadere ipsi, praeiudiciosa[illegible] fore legibus ac praxi hocusque *(igy!)* usitatae, praematuran[illegible] illam opinionis expressionem, inviti coacti et de quodam sibi malo per ipsum inferendo praemetuentes, tandem per voces, et [illegible]sona Projectum illud se se non approbare Status [illegible]tenore annexae remonstrationis, comite Jo[illegible]bus prothonotariis, Thoma Schmidt et me i[illegible]ncipiendam deputatis:

Exceller[illegible] Generalis!

Domine [illegible]is gratiosissime!

Mandato Exc[illegible] medio illustrissimi domini de Acton ad nos [illegible]o, ac etiam hodie novissime repetito, opi[illegible] super Projecto illustrissimi domini Cance[illegible]nte, summa qua dignum est, reverentia acce[illegible] eadem uti tenemur, demisse satisfacere volentes, collectis et exquisitis ab invicem suffragiis, Projectum illud domini Cancellarii, prout intelleximus et percepimus, non approbamus. De reliquo nos perpetuis Excellentiae Vestrae favoribus impense commendantes, manemus etc.

Quae tandem resolutio Statuum a barone Ladislao Kemény, Ladislao Zejk et notario Saxonico Generali repraesentata, obstinatum et plenum furiae animum nonnihil lenivit, adeo quidem, ut medio ab Acton nunciaret iis: siquidem iam desiderio suo satisfecissent, procedant amplius iuxta methodum solitam legum et jurium, hoc tamen addita praecautione, ut omni qua fieri potest, breviori via res tractanda determinetur, neque de praesenti Diaeta decisio eius exeat.

Hac occasione denunciat strictissimum arestum Comitissae Nicolai Bethlen et praedicanti illius, huic quod interpres dominae suae fuisset, quaerulanti et quaedam convenientia minus ob muliebrem suam imbecillitatem, apud quendam commissionis Caesareae consiliarium ab Eckler lamentabiliter proferenti, isti, quod suos temperare affectus nescia,

Mivel az mi teremtő Istenünk ő felséginek lelkire kötötte az igazaknak s megkeseredetteknek igazságának kiszolgáltatását, készebb is vagyok az halálra menni s ártatlan véremet kiontani; tudom, az úr Isten az martyromok közé halálomat béveszi, az én ártatlan vérem az Ábel vérivel az égbe felkiált; de mégis én az hütösöm, Simoni György kedve szerint való punctumokot bizony nem subscribálom. A mint ennek elötte megmondtam, most is ahhoz tartom magamot: az háromszáz forintot oly conditióval elvettem volna és elvészem, hogy minden nemű igaz praetensioim fenmaradjanak. A békességet nem én bontottam fel, hanem Simoni György, mely velem való csúfos cselekedete species factimból [1] kitetszik. Illik-e az egy obersterhez és kavallérhoz, hogy valakivel azért békéljék, hogy jobban megrontsa, s kivált hütös igaz feleségit? Én igaz lelkiismerettel birván, nem gondolván, hogy ő benne oly istentelen csalárdság légyen, békességre léptem, ő járván a békességet, nem én (é)s nem tartozom én azon békességet megtartani. Én az egész commissió elött N. Enyeden megmondottam, hogy én ugyan igéretemet megtartom, de ha ö felbontja, én is az felséges Bellicum akkori parancsolatjához és törvényhez tartom magamot. Egeket hasogató keserüség, Excellentiád engem büntetéssel fenyeget, ártatlan lévén, a ki a maga igaz ügyét s megromlását keresi. Keresztény úri atyától és anyától születtem, Erdélyben az első familiák közül született igaz dáma vagyok, okot a büntetésre nem adtam, törvénytelenül még az legnagyobb gyilkost sem büntetik. Ha büntetni akarnak, láttassanak törvényt elsőbben rám, azután büntessenek. Megérdemli a büntetést a Simoni György Isten és anyaszentegyház törvénye ellen kurva felesége, a ki 11 esztendőtől fogva házasságtörésben él; öt, vagy hat bitang gyermekek lévén. Simoni György vérszerint való atyafiával, Simoni Antallal, sztrásamesterrel hasonló undok vétekben élt, méhéből kereszteletlen gyermeket elvesztett; ez érdemli a büntetést, és még a halált is, nem egy ártatlan dáma. Ez az sok ezerekben duskálódik és úri módon él és engemet koldússá tett Simoni György. Az én tanácsomot *(igy!)* nincsen ez világon ki megbüntesse, mert az az égben vagyon, a kitöl kérek minden nap tanácsot. Elég tanács nekem az én keserüségem s a Simoni György engem megrontása. Excellentiád elhiszi a Simoni György hazugságát: nincs neki, miből adjon nekem és az enyémet fizesse; az én

[1]) Lásd fennebb 14. sz. a. 1767. jan. kelettel.

specialiter producta non sunt (clavibus et secretionibus quibusdam notis illa scripta esse Statibus prius persuadendo), copiam tamen, seu extractum illorum Gubernator manibus suis expansam monstrans, ipse praelegit Statibus, moxque nec ad manus prothonotarii more solito traditam, apud se reservat et quamvis plerique Statuum, ut exhiberentur decreta illa Caesarea Incto postulassent, quid idem ad illorum copiam jam memoratam responderet? praestolaturus, nihilominus tamen subpressum, neque ullum decretorum exhibitum, et sic per consequens, tam Inctus justa sua praetensione, quam Status convenienti desiderio frustrati sunt, conscientiis proborum hoc in passu veritati vim inferri videntibus, anxie se se affligentibus.

Vota denique petuntur scriptotenus danda: an nimirum Diaeta haec (vel congregatio potius) legitima sit, vel non? determinantia. Gubernio per omnem virtutem affirmante, adhaeret illi natio Saxonica, in diversas vero Status abeunt sententias, alii expresse, rationibusque freti sat indubiis Diaetam non esse legalem pronuntiant; plerique autem limitant suffragia sua et secundum jura regni a Sua Majestate clementissime confirmata, Diaetam non esse legalem declarant, posito tamen: si expresso mediante decreto Sua Majestas eandem legitimarit et continuationem eius demandarit, tunc homagialis nostra obligatio, non permittit aliquid nos obloqui. Quae quidem definitio licet hyppothetica satis, et conditionata fuerit, interpretata tamen et inversa, vel potius detorta eo in praesentia amborum prothonotariorum a gubernialibus, ut deliberatum prodiret sic: Potior suffragiorum pars Diaetam legalem esse concludit. Attende quisquis et hic circumspectus, perspice genios hominum rimare et mirare! Audita deliberatione praenotata, stupet Cancellarius praeter spem et exigentiam jurium hoc sibi pronuntiatum esse. Judicium: unde exceptionem illam suam appellat in praesentiam Caesareae Majestatis. Director contendit. Ille demonstrat exceptionem esse peremptoriam et legitimum adesse impedimentum, quare transmittendam asserit et postulat.

Deliberatum: Causa mance, penes solam exceptionem, merito rei, vel causae, nondum ventilato, et discusso, transmitti non potest.

Item hac die circa horam septimam matutinam comes Laurentius Pekri cum aliquot cohortibus Rákóczianis irruit in agros Cibinienses et circumjacentes, in quibus demessas fruges, quas prae celeritate, metu eruptionis Caesareanorum

sibi non immerito accepta potest, conflagrat, jumenta vectorum abigit, currus in rogum comportatos et dissectos incendit; mox accepta ab invicem parola cum barone ab Acton ex permissione Generalis per aliquod tempus colloquitur, in regressu tandem oppida Saxonicalia Szelindek et Nagy-Csür, cum depraedatione omnium et aliquorum strage inhabitatorum incinerat.

19. Congregantur tres domini guberniales et Status, sed morbo Gubernatoris et Samuelis Keresztesi interveniente, tractatio causae ad diem lunae differtur, satis quidem hoc comes Apor intervertere conante.

20. Nihil hac die serii, aut notatu dignum.

21. Comes Nicolaus Bethlen inhaeret iterum desiderio suo toties repetito, ut nempe protestatio sua Statibus praelegatur, et tandem per magistrum prothonotarium sub sigillo authentico, formaliterque extradetur; quod ipsi Gubernium etiamnum denegat, irritis dilationibus, et promissis spem eius inutiliter fatigans. Orat etiam, ne a recursu ad Suam Majestatem praecludatur, et ut penes se Generalis a Gubernio et Statibus, super permissione recursus, et quaerenda securitate transmittendae ad Suam Majestatem informationis requiratur. Assistentia promissa, verum in effectum nondum ducta. Excipere iterum post primam eversam exceptionem volens, Director contendit, et demonstrare satagit, non esse exceptionem in causa notae permittendam, siquidem facultas primario etiam excipiendi Incto, non ex exigentia juris, sed ex dispensatione judicum fuerit permissa. Allegans eo Appr. Const. part. 2. tit. 7. art. 1. Inctus vero pro fundamento exceptionum admittendarum adducit Trip. part. 2. tit. 66, item Appr. part. 4. tit. 1. art. 11. et 30. Director dicit ad haec: Approbatas Constitutiones multis post decretum annis, collectas, et in normam redactas fuisse, quare clarius hoc, quam decretum processus juridicos demonstrat, denique huic esse inhaerendum, quasi per hoc posterius, illud prius abrogatum, et invalidatum fuisset, cum utraque a Sua Majestate diplomatice simul confirmata fuerint.

Suffragia tandem petuntur, quae scriptotenus dantur, Gubernio et magistris prothonotariis illa colligentibus. Hic notatu dignum: quod ego citatis ab Incto locis meum superstruens votum, exceptiones tres in tali causa admittendas censui, quo in Gubernio viso, accersit me Gubernator et quaerit rationem mei suffragii dandam, quod ego eidem explicans, et demonstrans, gravatim quidem ab eo latum et verbis utrinque aemulatum est; tandem Deo mihi adjutore,

Volt néki miből tarcsa az Isten és anyaszentegyház törvénye ellen való kurva feleségit, mintha igaz születésből való dáma lett volna, engemet pedig mindenemtől megfosztott, nem úgy éltem, mind az én születésem és nevelésem volt, hanem nagy sanyarán kellett élnem szügségekben és adósságokban, kit egész helységekkel kész vagyok megbizonyitani. Hogy ő adósságokban esett, már ennek előtte arra is megfeleltem, hogy nem miánam, hanem még ő nékem sokkal adós, melyet törvény szerint, mint primae creditrici, házostársa lévén, nékem tartozik fizetni, azért fizesse az az adósságot, a ki mián adósságban esett; mely drága portékákért adósságba esett, az regiment pater béhozta Magyarországból, Simoni György két bitang leányával együtt. Mivel pedig véllem Simoni György így bánt és bánik, az ő véle való sok jótéteményemért kereszteletlen gyermekit elvesztett kurvájért, én erős hütemet letettem az én Istenem előtt, soha Simoni Györgygyel békességre nem lépem, készebb is vagyok az halálra, hogy sem subscribályam azokat a punctumokot, és reá álljak az magam ellen való punctumokra, a kik az Isten s anyaszentegyház és haza törvénye ellen vagyon. Nem vétettem én Simoni Györgynek, hogy velem ily példáson bánjék s magától gyalázatoson elüldözzön, két vér atyafiával undok vétekben élő, gonosz kurvának parancsolatjára. Az ártatlan úr Istent is sok szenvedése után felfeszitették, én is példásképpen, a ki soha ez világon nem hallatott egy ártatlan született dámáról, a ki az úr Istennek kiváltképpen megbántását és az maga igaz keserőségit az igaz uton kévánta folytatni, mint mások is, im! mit szenvedtem? kétszer 24 óra alatt Bécsből elküldettettem, harmadnapi keserves arestumot, mint halálra való szenvedtem ártatlan, mintha Bécsben én valami gonosztévő lettem volna; holott én az én felséges császárném ellen soha nem vétettem, ha egyéb hűségemet nem mutathattam, mint tehetetlen, mindennapi imádságomat ő felségiért és felséges házért véghez vittem, nem csaltam én soha a felséges udvart, mint Simoni György, a ki ifiú legénységiben is, minekelőtte éngemet megcsalt, gonosz fajtalan házos személyekkel maga gonosz fajtalanságát véghez vitte. Míg én az nagy szenvedésbe Bécsben voltam, ő itten Erdélyben azzal a gonosz életű Rozma Máriával bizonyos helyeken az úr Istent bántották. Oh hogy vonná meg tőlem felséges asszonyunk az kegyelmét, hogy ne esnék meg szíve én rajtam. Simoni György ő felsége armadáján botránkoztató életet élt, országokat botránkoztatott, hadi articulust megrontott, mégis én üldöz-

tettem, ártatlan lévén, a miért csuda, hogy az Isten mint Sodomát és Gomorát, azon helyet el nem sülyesztette, a ki még nem késő, a mint a szent írás is mond az nős pároznákról és házasságtörőkről. Hogy venném én az ő vétkit az én lelkemre és néki útot mutassak az gonosz életre, nem 300 forintért, de az egész világ pénziért én az én Kristusomat el nem adom, hanem Excellentiátokot kényszerítem az élő Isten nevire, a mint az úr Isten Excellentiátokot bírónak rendelte s hütököt letették Excellentiátok, hogy kinek kinek az ő igaz ügyét törvényesen eligazitsa, úgy én is a törvény utján akarván járni, a hol is magam megromlását bővebben kitészem, a hol kitessék az én ártatlan szenvedésem és igazságom; ha én lészek a vétkes, nem kérek gratiát magamnak; hogyha pedig én ezt az igazságot meg nem nyerhetem, én az úr Jésus Kristus ítélőszéke eleibe citálom Excellentiátokot, úgy is egész desperatioban vagyok, látván igazságomban való elnyomásomot. Én estem bezzeg Simoni György mián adósságban dupláson, a miért minden nap szorongattatom, nékem nincs honnan megfizessem, hanem fogságot kell szenvednem, ugyan az a szándéka gonoszlelkű Simoni Györgynek, hogy éngem minden veszedelemben ejthessen, hogy nem élhet kedve szerint gonosz életű kurvával. Azt maga pirocselén, lovain küldötte, kin máig is talám jár, én pediglen miképpen újabb adossággal egy viseltes piroltsát *(így!)*, arról való contractust is párban elküldöttem, hogy inkább hitele légyen.

Az pogányok is sok feleséget tartnak, a kinek útját követi Simoni György, mégis az első feleségeket tartják betsületesebben; de nékem Simoni György teljességgel semmit nem adott, nem is ád, sőt a mim volt, azt is elvette; azért itéltessék meg, melyik az igaz felesége és melyiket tartozik tartani. Szebeni tisztelendő pater Bethaur *(így!)* superior resolutioja is azt tartsa: úgy tartson mint feleségit és obesternét, mely resolutio mellől el nem állok. Kérem alázatoson Excellentiádot újabban is, valamint eddig is reménkedtem, rendeltessen tartásomra valót. Eddig is elvettem volna, most is az 300 forintot oly conditioval, hogy minden praetensiom fenmaradjon.

Ezzel maradok

Excellentiádnak

Galatz 11ma Augusti 1769.

alázatos szolgálója.

(Egykorú másolata, két példányban, az egyik betoldásokkal a másik tiszta, a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

26.

Bikfalva, 1772.

Br. Apor Anna felsorolása, hogy micsoda károkat szenvedett bikfalvi jószágában.

In anno 1772. Haza jövén ide a bikfalvi házamhoz, minémü káraimat tapasztalom. Volt két égettbor főző üstöm, az egyiket, mindenestől fogva sisakjával csüjével edjütt oda van, nem találtam, a másik üstöt is, az részeges katonáné a' pálinkát, szilvát addig főzte pálinkának, hogy azt mind egybe rontotta, az nagy házat felyűl deczkával egészszen bérakattam volt padlás hellyett, mind oda vagyon a deczka; a házamba 6 festett egyes szék volt, többet nem találtam 4-nél, annak is ketteje oda van; béres házamba csempe kekementze volt, a végibe pedig egy nagy katlan, hamunak való, abba házba ketskéket rekesztett a' katona s mind egyben rontották; egy nagy konyhára való üstöm volt, az is oda van; egy mosni való üstöm, az is oda van; 4 nagy káposztás kádaim, havasalföldi hordóból tsinált, azokból is csak éppen egyet találtam; a kertembe gyümölts fákat, czverger fákat e szerént ketskéivel kirágatott: baraczk fát 6, cseresznye fát 3, alma fát 3, mondola fát 3, körtvély fát 5, czverger fát 12. A nagy háznak az ajtaján bétsi zár volt, azt is lehuzták; az üveg ablakokot a' katona gyermekei kővel behajigálták s az üveg tángyérokat mind öszverontották mind a két házban; egy téglára való sikotyot *(így!)* elvesztette, vagy hová tette, nem tudom; a Dobolloról három sellér elszökött, az edjiknek maradott egy kertye törökbuzával tele, az török buzát pedig eladta négy forintokért; a' másik sellérnek is a kertye tele törökbúzával maradott, azt is eladta hat forintokon, kendere is maradott volt azon sellérnek, azt is eladta, de hogy adta, mint adta, nem tudom; az harmadik sellérnek is hasonlóképpen tele maradott a kertje törökbuzával, azt is eladta negyed fél forintokért; az kenderét is ugyanezen sellérnek eladta, de hogy adta, mint adta, azt nem tudom. Kádár nevű selléremnek maradott 9 köböl törökbuzája, azt ebből *(így!)* pedig eladott az katona ott hellybe Florának két köblöt nyoltz vonás forintokon, Aldának egy köblöt négy vonás forintokon, ugyan csak Kiritza Sztojkának egy köblöt, azt is négy vonás forintokon, 5 köblöt pedig béhoztak udvar számára, azt is elpazérolta; az udvari bírónak másfél vékánál többet számba nem adott; szénát Dobolait egy bogját

adott el Nyikolájnak 30 forintokon; a komolai deáknak egy szekérrel 3 forintokon, a lisznai oláh papnak adott egy szekérrel 3 forintokon, Dudásnak és Fonókának két fertályt 10 sustákon; ugyancsak a' kádárnak és kerekesnek két fertályt 10 sustákon; egy jó tehenemet is eladott 12 két magyar forintokért, holott 15 vették volt; a' jobbágyokat és selléreket pedig mind Oláhországba igazította. A katonát pediglen hívták Molduán Jánosnak s négy esztendőkik (!) lakott itt. Köröspatakra vitetett a generalis innen az udvarháztól 15 portio szekérrel szénámat a' Dobolloról s az rétről 14 porczio szekérrel, a' két béres ökrömet pedig a' léniakor meghiszlaltatta s azt is Köröspatakra hajtatta a generalis s kivágatta.

Kivül: Bikfalvi házamnal minémű kárakat tapasztaltam.

(Egykorú másolata a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

27.

K. n. (Galacz, 1773.?)

Simoni Györgyné a delegált bíróságnak, sérelmesnek tartja, hogy csak 200 frtot ítéltek meg számára férjétől adandó tartásdíjban; 500 frtot kíván, vagy visszavételését s jogtalanúl elfoglalt bikfalvi jószága visszabocsáttatását.

A mint a iudicium delegatum nékem 200 forintot rendelt, nagy szégyen az én nagy régi familiámnak és igaz úri született dámának, hiszen egy hadnagynénak, *a ki nem születésből való,* mégis többet rendelnek. Éngem Simoni György hites uram a tatár rabságból nem váltott meg, se pedig szegény koldús nem voltam, hogy ő ruházott volna, s hogy ő sokkal adós, én annak oka nem vagyok, mert én miattam nem adósodott, sőt még nékem is adós 12,854 forintokkal kr. 20. Mikor óbester volt, akkor 300 forintokat igért, még azt mondotta, hogy ha promotioja lészen, többet is ád, már most generális lévén, 200 forintot igér. 200 forintból hogy élek én meg, ruházatomat, asztalom, cselédem tartását hogy pótolom ki, generalisné lévén, se hintóm nem arra való (lovam pedig egy csepp sincs), a kin még csak a templomba is mennék. A mely Galacz nevezetű jószágocskám Fogaras mellett vagyon, mely is az édes atyám báró Apor Péteré volt, én ebből magam rangja szerént meg nem élhetek, mert ez nékem többet bé nem ád 140 német forintnál; a mi egyéb jövedelem, az is igen kevés,

úgy hogy tavaly sem volt egész esztendeig egy szem búzám is, mások küldöttek Isten nevében búzát s Fogarasból kenyeret. Volt nékem jószágom ennél több is az édes atyámról, de azt nékem el kellett adnom Simoni miatt, sőt véletlenül én estem adósságba miatta, mivelhogy mindennémű pénzemet, a mi volt, elvette és drága smukkum, ezüstöm s köntöseimet miatta kárré *(így!)* vallottam; sőt a mi legkeservesebb, lévén Háromszéken Bikfalva nevezetű faluban tulajdon magam pénzemmel vett jószágocskám, a melyet is mikor vettem, igen puszta volt, és annak építésére külső belső házi eszközökre és drága gyümölcsfákat ültettem, mivelhogy semmi gyümölcsfa is a jószágon nem volt, melyekre újabban igen sok pénzemet költöttem, semminémű marha nem volt, hanem a néhai édes atyám báró Apor Péter és Kálnoki Borbára édes anyám holtak után divisio szerént nekem jutott, mindezeket pedig a bikfalvi kis jószágocskámba hajtattam, és ezeket a jószágommal edjütt már hetedik esztendeje, hogy kivette kezemből s az uram vészi hasznát, én pedig egy grajczár hasznot tulajdon magam jószágomból nem vettem; sőt oly parancsolatot adott ki, hogy ha a jószágomba mégyek, bé ne bocsássanak, most legközelebb is két sertésemet egyéb apróságggal miképpen adta Mélánkovits urnak, a ki is kapitány lájkmán volt a nemes Kálnokianum regementjében és eladta a tisztségét, az melyet is párban elküldöttem.

Melyhez képest kérem alázatoson a iudicium delegatumat, parancsolja meg, hogy hagyjon békét tulajdon pénzemen vett jószágocskámnak s eddig való jövedelmét fizesse meg, a melyet elvett, s hogy volna nékem 200 forinttal képest megélnem, holott tulajdon magam jószágomat is elvészi, a kiből valami kis hasznot vennék. Én nem vagyok elválva az én uramtól, Simoni Györgytől, hanem Isten kötelével egybe vagyok kötve, és magamat tartom az superior Petaur resolutiojához, hogy engem, mint hites feleségét visszavégyen és úgy tartsan, mint generalisnét és mint hites feleségét. Ha nékem feles jószágom volna is, mégis ő tartoznék engemet tartani az Isten törvénye szerént. Más dámák, kik ezerekkel bírnak, semmit az uraknak a magokéból nem adnak, hanem az urok tartják az magokéból, még csak játékpénzt is az urok ad. Én ugyan a 200 forintot elveszem most, cum protestatione, míg az úr Isten reá segít magam igazságát megkeresni. Az én uramnak, Simoni Györgynek jár 2000 forint gásia, a melynek felét húzzák az adósságáért, néki jár ezer forintja; az igaz törvény sze-

defendendi providere possit etc. Quae quidem (veritas est fatenda) rationes non visae sunt acceptabiles, tandemque exmissio ad octavum data est, ut tunc absque ulteriori dilatione de merito et sibi obiectis finaliter respondere teneatur. Perlatus datae octidualis exmissionis rumor ad aures Generalis, illum non leviter commovit, quare mandat Guberniales congregari circa quintam horam vespertinam ad aedes Gubernatoris. Quibus convenientibus (instigante ipsum comite Stephano Apor) Generalis medio baronis ab Acton taliter suam voluntatem proponit: Recordabitur Gubernium saepissime ac iteratis vicibus Suam Excellentiam insinuasse et demandasse nullam in prosequutione causae comitis Nicolai Bethlen moram dilationes, et subterfugia adhiberi debere, nunc autem non sine admiratione accepit Sua Excellentia octavalem adhuc exmissionem ipsi fuisse datam, quam quidem nec servitium Caesaris, eiusque promovendi studium permisisset, neque leges patriae innuissent, quare declarat se Sua Excellentia quicumque causam praefatam protelare et cum vanis subterfugiis distrahere intendunt, nullos tales Suae Maiestatis fideles vasallos futuros, seque huiusmodi homines, tanquam *rebelles* tractaturum. Audita inconvenienti isto nuncio excellentissimus Gubernator, dignitatis suae conscius, et characteris, qui insignitus est non immemor, laedi personam quoque suam ista propositione resentiens, cum subolfacit et colligit omnia ista ex delatione et suggestione comitis Apor Generalem nunciasse, mascule rem suam gerit, excandescit et secundum demeritum verbis iurgiosis comitem Apor afficere incipit, eunt tandem in verborum altercationes, ubi detriumphatus Apor cedere cogitur Gubernatori et cum confusione (multis ipsius dolis exprobratis) soluto Gubernio, in se fremens dum egreditur, Gubernator tandem renunciat Generali: Quidquid hactenus deliberarunt, quemque processum in causae tractatione sequuti sunt, omnem illud iuxta exigentiam legum factum esse Sua Excellentia sciat, alias in fidelitate erga suam Majestatem nec quicquam remisisse Gubernium, Sua Excellentia persvasissimum habeat et certe cum solus Stephanus Apor foret Suae Maiestatis fidelis, tunc Sua Maiestas Transylvaniam non amplius possidebit etc.

30. Venit Acton ad excellentissimum Gubernatorem nomine Generalis sui, et dicit illum non sine cordolio et tristitia intellexisse hesternam inter duos magnates controversiam, et mutuam iurgiosis inter se se verbis altercationem, praeprimis vero Suae Excellentiae contra comitem

(Mellékelve az udvari leirat a mint következik):

Copia.

Az pensionatus generalis Simoni házastársa által intertentiója iránt ujított panasza felett az general commando felküldött tudósitására végeztetett, hogy mivel az erdélyi delegatum iudicium által, még tavaly az panaszlónak élésére az generalis Simonyi pensiojának harmadrésze itíltetett és annak kiadatása rendeltetett, annál több nem rendeltethetik és azért ezen dologban az instansnak hallgatás parancsoltassék; egyszersmind a delegatum iudiciumnak parancsoltatik, hogy ha az instans az militare forumhoz tartozó és fundamentumos panaszokat mutatna, azokot megvizsgálván, segedelmére légyen. És ezek a generalis commandótól augusztusnak 25-ik napján felküldött tudósitására tudtára adattatnak.

(Egykorú másolata a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

29.

(1773 után.)

Simoni Györgyné br. Apor Anna panaszai s kérelme a delegált bírósághoz, hogy férje adósságait fizettesse meg s tegyen igazságot köztük.

Augustusnak 29-ik napján judicium delegatumnak levelét a felséges parancsolattal együtt alázatos engedelmességgel vettem, mind eddig nem lévén módom hogy felelhessek rája: a mi az én hites uram Simoni György generalis gázsijának harmad részét illeti, miotától fogva arról való deliberatum kezemhez jött, azótától fogva gondolotomba sem volt, hogy a felséges parancsolat ellen alkalmatlankodjan s ezentúl én nem is kérek többet, hanem jó emlékezetjekbe lehet a judicium delegatumnak, hogy számos esztendőktől fogva keserves béadott instántiaimmal könyörögtem, hogy méltoztassanak bizonyos terminust rendelni, a hol mind az uram s mind én megjelenhessünk s számot vessünk egymással, hogy ő nékem mennyivel adós, melyről nékem bizonyos leveleim vannak; és minthogy engemet ok nélkül nagy gyalázatoson elkergetett, melyről vannak nékem leveleim, hogy bánt velem s nekem egy krajczárt sem adott az én élelmemre, egész 73-ig, hetvenháromtól fogva is csak 200 forintot, mind addig, a mig a juditium delegatum istenes deli-

ibidem sanciunt, quibus omnibus et signanter electioni principis praeiudiciosi ex mandato excellentissimi domini Generalis, ab illis, qui hic Cibinii in fidelitate Suae Maiestatis Sacratissimae persistunt, die 2. Aug. publico manifesto contradicitur, quod alibi scriptum habes.

Item. Bistricia, civitas regia, ac libera, hoc mense deditionem Rakoczianis facit, praesidiariis caesareis, quae in se continuerat, eductis, quidemii *(sic!)* verum contra datam fidem hactenus in aresto detentis, neque huc intromissis, ut et oppidum Fogaras nocturna invasione capitur et expoliatur; arce salva manente, neque tentata, ut quae optime munita, considerabilem etiam hostium insultum sustinere potest.

Item. Paulus et Joannis Ugron, Joannes Borbély, nobiles ex sede Udvarhely, dimittuntur sub cautione ex aresto (liberam intra moenia civitatis passum ubique habituri), quod ipsis mota et gliscente in sede praefata rebellione ad gratiam ipsis oblatam redeuntibus inconvenienter erat datum.

Augustus.

1. Augusti. Nomine excellentissimi domini Generalis Acton adit Gubernium, quibus proposita et mentem ipsius insinuans, mox egreditur una secum Gubernium in medium Statuum, ubi prolixis quidem verbis excell. dominus Gubernator perorans, summarie tamen ita voluntatem Generalis declarat: Siquidem furore rebellionis acti et tempestate illius abrepti nonnulli procerum et nobilium et universa fere plebs Transylvaniae, eo temeritatis devenerunt, ut posthabita fide in Caesarem, fidelitatisque in eundem debito obsequio, in congregatione illorum in civitate Alba-Julia facta dominum Franciscum Rakoczium in principem Transylvaniae et dominum ipsorum elegerint, itaque devotio in Caesarem, et charitas in patriam requirunt, ut pestilento illorum huiusmodi concluso et negotio opportuno praevideatur remedio et contrario omne illorum opus eludatur manifesto, quare moneri d. d. Status, ut saluti publicae, libertatis conservationi et patriae defensioni consulentes quantociis ipsis omnibus denique eorum conclusis, et determinatis contradicant, eorumque perniciosum eventum obviare intendant. Quod Suae Excellentiae propositum debita a Statibus acceptum reverentia et statim deputatae certae quaedam personae ex singulis nationibus (inter quos ego etiam denominatus), quae ad concipiendum manifestum illud contradictorium ad aedes illustrissimi domini praesidentis, baronis Stephani Haller convenientes, mutuis invicem habitis colloquiis, et commu-

nicatis consiliis, conceptum de manifesto praespecificato formandum magistro Michaeli Simonffi prothonotario, uni scilicet ex deputatis collegae committunt, qui secundnm prudentiam suam, rerumque experientiam ordine congruo et bene disposito illud elaborat in praesentia deputatorum etc.

2. Augusti. Gubernio praesentat, ubi lectum, et relatum, communicatur etiam Generali, a Gubernialibus opinionem aut consensum eius exspectantibus, a quo approbatum, quibusdam tamen in locis etiam auctum ipsis remittitur, altera die Statibus producendum et legitimandum.

Murarium quoddam in foro minori ante aliquot dies locutum cum sit, dicit de illo Gubernator notificandam eiaculatione illius aliquam fortasse contingentem Alarmam; itaque si eiaculationem et boatum illius Status audiverint, intra limites suos se contineant, neque foras egrediantur, ne in tumultu inopinatum quoddam alicui eveniat.

3 et 4-ta sine ullo considerabili negotio transacti.

5. Adveniente termino exmissionis octava videlicet die, partes litigantes comparent in figura iudicii, ubi Director iam Comitem in causam attractum, ad proferendum, si quae haberet excusandi se media, et de merito respondendum, vi exigentiae officii sui urget. Ipse comes Nicolaus Bethlen, antequam se ad obiecta illius aliquid respondere declararet, Statibus et Gubernio, simul pro tribunali sedentibus proponit, ulteriorem et latiorem sibi dari necessum fuisset exmissionem, qua durante, tam rebus suis convenientius providere, quam documenta ad sui defensionem apprime necessaria augusta ab Aula procurare possit; qua ipsius praetensione elusa, et reiecta, conclamant Gubernium et Status, priori se se inhaerere deliberato, neque ab eo recedere posse.

Producit tandem Inctus literas aliquas attestatorias, super tribus quaestionibus confectas, iuribusque suis, ut sperabat, proficuas futuras. 1. An ipse fuerit semper fidelis Suae Maiestatis, syncerusque subditus, adeoque spiritualis, et politicae libertatis patriae conservandae studiosissimus. 2. An sciat illum aliquis clandestinas contra Suam Maiestatem, et in eversionem patriae tendentes cum exteris machinationes molitum fuisse? 3. An praesens Proiectum, ob quod in ius attractus est inimicis Suae Maiestatis, vel aliquibus extra regnum sitis confiniariis, et Turcis communicasset, aut quibusdam etiam tempestive in hac civitate disseminasset conspirationes et adhaerentias sibi ipsi eo mediante velificaturus?

Fassiones super his aeditae licet omnes pro parte ipsius et defensioni suae suffragantes fuerint, tamen quoniam exactae a Statibus fuerunt, directore contendente adversus eas, admissae non sunt, siquidem nemo eadem in causa testis et iudex esse potest, officium autem iudicum, in gratiam testificationis exauctorati praeiudiciosum foret et sic relatoria illa invigorata et cassata est.

Exhibet porro considerationes aliquas de Proiecto, pro informandis iudicibus a se formatas (alibi has scriptas reperies), siquidem ob prolixitatem earum huc annectere taediosum videbatur.

Copias item aliquarum literarum, et discursus antea in Gubernio de conservatione Transylvaniae in periculosissimo hoc rerum statu formati et conclusi, sibi ex archivis extradatas praelegit, quibus superaedificasse Proiectum suum, ex eoque occasionem, et materiam scribendi sibi desumpsisse statuit, quibus addit etiam, quod cum Gubernatore et comite Apor in institutis inter se se colloquiis, et conferentiis, magna huius Proiecti materialitas tractata fuisset. Displicenter hoc ab ipsis acceptum et refutatus Bethlen, neque Gubernium suis pessimis et sceleratis conatibus immisceat, ipsiusque salutares et proficuas dissertationes noxio suo operi pro basi ponat, praemonitus. Multae tandem verborum inconvenientiae et mutuae utrinque obloquutiones.

Amplissimam tandem excusationem, sub nomine et forma Apologiae elaboratam profert, cuius benignam interpretationem cupit et ita eandem ab universis audiri rogat, qualiter quisque in articulo mortis positus a Dea exaudiri desiderat. Satis lucidissime et Proiectum ex eo interpretari, et se convenienter defendere a plerisque visus, subsumit antiquas rerum Hungaricarum historias, diversas Hungariae et Transylvaniae regiminum mutationes, duorum orientis nempe et occidentis imperatorum inter se se transactiones de possidenda Transylvania, quae omnia citatis, productisque locis Historiarum, decretorum divorum Hungariae regum, et constitutionum, luculenter demonstrat, et omnia quaecunque scripsit, ex summa in Caesarem devotione, vero in conservationem gentis Hungaricae affectu, pacis inter orientem et occidentem in perpetuum coaliturae et duraturae studio, publicae tranquillitatis desiderio, christiano denique in obtinendam et stabiliendam religionis securitatem zelo operatum fuisse. Quae cum legerentur, saepius Gubernator et Apor reiterant: frustraneas esse quascunque tan-

ter illos a directa pronuntiandi regula deviare, votaque sua eo dirigere, quae nec actor allegavit, neque Inctus postulavit; sanius ergo inter se deliberent et maturiori negotium perpendentes ingenio resolvant se ipsos absque ulla tergiversatione ad absolutionem, vel secundum allegata directoris condemnationem Incti, denique vota sua in scriptis sequenti die proferant. Exacerbati hoc ipso Status liberam pronuntiandi facultatem sibi ademptam ex eo cernentes, intra sese prius mussare et affectus premere, mox aperte et audatius reniti incipiunt, constientiis suis se nequaquam vim inferre posse resolventes; placeat ergo Gubernio vota iam ad se recepta retinere, neque amplius Status in hac materia ad pronuntiandum cogere, qui iam semel vota sua secundum veritatem et conscientiae dictamen expresserunt. Defert Gubernio hanc Statuum resolutionem praesidens; verum nihil obtinet, Gubernium enim renuntiat proposito se inhaerere, neque aliter fieri posse, quum quod Status determinent praecise, aut absolvant nimirum aut condemnant neque ad caesaris decisionem causam differant, non suae Maiestatis enim sed Statuum vota nunc exiguntur etc.

6. Conveniunt iterum Status in locum solitum congregationis, ubi denuo requirunt Gubernium medio praesidentis decenti et competenti cum respectu rogantes, ut si possibile foret, hanc suffragiorum mutationem a Statibus dandam ne urgeant, vel si forte ex mandato et propositione excellentissimi domini Generalis illam tantopere sollicitent, animum eius elatum, legumque nostrarum (in quibus uniuscuiusque reipublicae salus et conservatio fundata est) penitus incapacem demulceant et efficaci sua informationem in meliorem reducant sensum, ne cum libertas suffragiorum a Sua Excellentia semel promissa et a Gubernio assecurata est, illa praeter omne ius et contra iustitiae exigentiam nobis adimatur, sicque tam legibus praeiudicium fiat, quam divinum numen ob repudiatum iustitiae, cui insistere firmo pede tenemur tramitem, conscientiaeque reiectum dictamen, ad vindictam tam particularem, quam generalem commitendo hoc scelere provocetur. Observari enim debet sacri Diplomatis quartus articulus, cuius in calce est positum: salvo in gravioribus ad nos recursu; et Resolutionis ut vocant Alvinczianae articulus textus, qui in criminibus notam afferentibus: opinionem saltem Gubernii libenter audire Suam Maiestatem innuit, decisionem vero causarum superinde motarum tanquam rem praecise ad regem spectantem sibi reservare manifesto demonstrat.

7. Congregatis Gubernio et Statibus propositiones et repositiones reciprocantur, per omnem facultatem et instantiae modum, Status in priori suo deliberato perseverare nitentes, seque in eodem, et libertate suffragiorum, uti praecipuo, vel inaestimabili thesauro, gratia Caesaris adhuc apud ipsos pleno iure relicto manutenendos, Gubernium enixe rogant, nulla tamen inde obtenta consolatione. Erant enim nonnulli, qui Generalem super hac Statuum constantia sinistrius informaverunt, eamque titulo pertinaciae et maliciae, aut quod peius, studii partis alterius obfuscare non verebantur, unde percitos hoc stimulo illius animos, alias facile in vindictas ruens, et pronus, re non bene perpensa, ut qui potentiam pro iustitia et voluntatem pro consiliario reputans ductui suo nimium convivere solet, ruit in haec verba: Omnes, qui causae huius decisionem dilatare, neque absolute in eadem pronunciare velint, pro rebellibus se habiturum, similiterque tractaturum, non enim se posse intra moenia eiusdem civitatis cum iis permanere, qui periculosissimis, tam manifestissimi Caesareae Maiestatis et patriae proditoris intentionibus, quodammodi assentiri videantur, quod clare ex tanto colorum exquisitione, et pullulantibus inde patet conniventiis. Austeritatis huius notitia, per quosdam Gubernialium primoribus Statuum communicata, in tantum affectus commovit, ut in re tam anxia, quid sibi ipsis capiant consilii penitus ignari, haerent intra se, multi certe non sine lachrimis, et suspiriis hanc conscientiae vim inferri, et contra veritatem, praximque iuribus patriis confirmatam, ad contraria se compelli et cogi conquerentes.

Suffragia tandem reiterantur, ubi omne conscientiose vota proferendi libertate abscissa, non id, quod quis intra pectora concipit, proferre, sed quod aestuanti contumelia et tumenti tirannyde animo contentando satius visum fuit, scribere prae metu imminentis, et toties comminati periculi iam sunt adstricti. Cum suffragia porro praesententur in Gubernio, plerisque nostrum bina, nonnullis etiam terna reiecta, aut combusta sunt suffragia, donec ad lubitum Gubernii ultimario eo deventum esset, ut Proiectum illud, cuius causa comes Nicolaus Bethlen in litem attractus, et prosequutus est, periculosum, damnosum, continentiaque illius maiori ex parte notam infidelitatis afferens, et per hoc Inctus in accquisitione actoris convincendus judicaretur. Mirare hoc quisquis es, et condole nobis, dominium conscientiae ipsi Deo, libertatem suffragiorum (legum nempe et iustitiae administrandae basim) ad stupo-

rem totius Christianitatis, Statibus taliter ademptam, ingemiscentibus.

Deliberatum tandem ex his violenter, quasi extortis suffragiis conflatur, quod

8. Magister Michael Simonffi prothonotarius praesente ipso comite Nicolao Bethlen, Gubernio, et Statibus, pro tribunali sedentibus praelegit satis quidem longum et latum, nervus tamen illius constitit in eo, quod Inctus liberam principum electionem, tamquam summum thesaurum a provincia hoc avellere, eumque ad extraneos transferre, et in haereditarium commutare intenderit, modernum a Sua Maiestate indultum huic ditioni regimen evertere, et per hoc publici status perturbationem molitus, ac machinatus, et provinciam hanc a iurisdictione Suae Maiestatis per occulta, et nefaria consilia separare, Turcorumque tyrannidi, unde inaestimabili christiani sanguinis dispendio eliberata per Suam Maiestatem fuerat, subiicere, eodemque tributariam reddere, multa denique in patriae perniciem vergentia, scripto suo comprehendere non formidaverat: ideo in nota perpetuae infidelitatis, ex eoque amissione capitis et universorum bonorum, mobilium et immobilium, ipsum proprie et praecise concernentium, convincitur et aggravatur.

Audito hoc convictus ipse Cancellarius dicit: Nunquam certe in animum sibi incidisse tale de se pronunciandum deliberatum, non enim hoc servitium suum in augustissimum Imperatorem constantissima fidelitate praestitum; non innumera denique merita, syncera obligatione et dexteritate in arduis rebus constitutae huic patriae exhibita promeruissent, neque aliquando se somniasse, ut Diploma Caesareum, in cuius sancta observatione salus huius provinciae consistit, ab augustissimo Imperatore per suam sollicitacionem indultum et elargitum, telum contra se paratum vertatur. Elevat interim manus suas, intenditque oculos in coelum et dicit: Testis mihi Deus et puritas conscientiae sunto, si quicquam mali, aut contra dominum meum clementissimum, aut contra charam mihi patriam operari proposuerim, verum omnia bona intentione tam respectu Caesaris, quam provinciae et in secula duraturae inter duo imperia potentissima fundendae pacis studio me scripsisse, et consuluisse magnis illis pacis mediatoribus, zelo denique religionis reformatae insecurissimum statum redigendae instinctum fuisse. Veni igitur domine Deus iustitiae amator, discerne causam meam et innocentiae meae adesto patronus. Erubesco quidem hanc casu meo, emersoque exinde iudicio

Regalistae:

Comes Franciscus de Bethlen, comes comitatus Szolnok-Interioris, baro Stephanus Wesselényi de Hadad, comes comitatus Szolnok-Mediocris, comites Ladislaus et Josephus Teleki, (Paulus Teleki non regalista), br. Georgius Haller, br. Sigismundus et Stephanus Kornis, br. Ladislaus et Simon Kemény, Balthasar Kemény, Joannes Tholdalaghi, Paulus Rhédei, Sigismundus Pernyeszi, Franciscus Daniel, Georgius Lázár, Sigismundus Korda, Ladislaus Matskási, Kendeffi Gáspár, Daniel Vass, Joannes Thoroczkai (cum suis quatuor fratribus: Petro, Georgio, Stephano, et Samuele, in aresto), Georgius Szalánczi, Andreas Szilágyi, Ladislaus Zejk, Martinus Sárpataki etc.

Sunt denique alii etiam nobiles ex ordine sequiori. Legati insuper comitatus Szolnok-Interioris, Küküllő, Hunyad, sedium Siculicalium Sepsi, Saxonicalium ferme omnium, nonnullorum denique civitatum et oppidorum.

1. Julii. Proclamatur causa generalis Gregorii Gálffalvi directoris fiscalis, contra jam titulatum illustrissimum Nicolaum de Bethlen, ob praetextum proditionis patriae Transylvaniae et intentionis dimidiam ejus partem a corona Hungariae avellendi, imperioque Turcico tributariam reddendi, in Projecto quodam, ad mediatores Anglicos et Hollandos, pacem inter Caesarem et Rakocium, sibique adhaerentem universam gentem Hungaricam tractantes misso, sed in intinere intercepto, illum suadentem ad praesentem diaetam ad diem adhuc 15-tum mensis Novembris anni praeteriti 1703 Cibinium indictum, celebratam, continue etiam nuncque stantem — stupe hic lector! — evocatum, 21. Junii verum prius contra leges patrias, et praerogativae nobilitaris libertatem 19. Junii die in arestum strictissimum circa horam undecimam nocturnam manu militari, medio Caroli Ludovici b. Acton generalis adjutanti, et b. Stephani Haller, Samuelisque Conradi consiliariorum raptati, 12-a verum mensis Maji jam ante a collegio Guberniali sequestrati.

Ubi postquam in medio pauculorum, qui enumerati sunt, Regnicolarum constitisset, adductus scilicet in carpento, cui (stipatus ante et pone 40 militum praetorianorum cohorte) cum capitaneo caes. unius companiae insidebat, jam fatus Nicolaus comes de Bethlen, dat Memoriale Gubernio et Statibus, ipsemet praelegens, causae suae, cujus insimulatur, innocentiam longe lateque edisserens; alterum

iterum Memoriale ad Generalem directum, cujus promotionem rogat enixo a Statibus, quod tandem medio baronis Sigismundi Kornis, Pauli Rhédei et Ladislai Zejk eidem defertur, qui illo neque accepto, multo minus lecto, remisit Statibus, nec bonis saltem verbis ablegatos praenotatos contentavit.

2. Julii. Adducitur in congregationem Regnicolarum denotatus comes; ubi audito infensissimo contra se Generalis animo, nihilominus imperturbate Gubernium et Status sibi asstituros obtestatur, suamque modernam calamitatem, divinitus sibi immissam, ipsos propriam censere, ac occasione illius, ruinam libertatibus et juribus patriis imminentem praevertere et vindicare ne praetermitterent, validissimis hortatur urgetque rationibus. Item procuratores petit, in quos (absentibus reliquis expertioribus) quidam Petrus Literati nomine, ad negotia tanti momenti tractanda inhabilis et Gregorius Sándor, cancellariae regestrator, deputantur ac obtruduntur, magis coacti, quam legitime eos dari conveniebat.

Non aliud notatu dignum.

3. Julii. Hac die nil memorabile, neque Status sunt congregati; ut et 4 et 5. morbo Gubernatoris interveniente et per hoc ipso absente, praepeditur cursus et prosequutio causae, quoniam missus ego a magnatibus Gubernii ad generalem quaesiturus: an absente Gubernatore causa tractetur? Retuli ab eodem ipsis responsum: non esse eam tractandam absque Gubernatore, praemonere se tamen Status et Gubernium, oportere ipsos esse valde oculatos et circumspectos, serioque attendere, ut in causa ista citra ullam conniventiam juxta rigorem jurium procedatur, non enim dignum est comiti Nicolai Bethlen, vel in minima sui parte favere, ut qui proditor Caesaris et patriae existens, eversorque libertatum et praerogativarum futurus, Domino et Penatibus suis parcere noluit.

6. Nihil notatu dignum, auditum, aut actum est.

7. Adductus in praesentiam Gubernii et Statuum comes Nicolaus Bethlen, dat Memoriale iisdem, adigens eos ad mutuam in unione datam fidem, ut sibi, praeter viam juris oppresso assistant et necessarias tam apud Generalem, quam apud Suam Majestatem penes ipsum faciant instantias, et remonstrationes, et ut annexum supplicem ipsius libellum ad Generalem promovere velint, enixe Status et Gubernium rogat.[1]) Qui illum medio baronis Georgii Haller,

---

[1]) Mellékelve Bethlen Miklós alább közölt folyamodványa Rabutinhez.

Andreae Szilágyi et cujusdam Saxonis praesentant, sed absque ulla consolationis ope redeunt legati a Sua Excellentia, et nec accepto quidem Memoriale, praemonet Status, ne ullas apud se amplius penes comitem notatum ponant instantias, aut ipsius Memorialia promoveant, sed sedulo et absque omni tergiversatione negotio jam ipsis proposito tractando insistant.

8. Ingrata Generalis resolutio a deputatis ad ipsum Statibus refertur, qua comes Nicolaus Bethlen audita tandem per procuratores suos petit paria. Huc eadem die etiam Acton venit cum mandato Suae Excellentiae ad Status, similia, quae jam aliquoties proposuerat, repetens.

9. Paribus investigandis haec dies indulgetur.

10. Similiter. Accedit hoc. Venit Acton et nomine Generalis Statibus insinuando mandat, ut suffragia in posterum ab universis et singulis dentur scriptotenus, ne quisquam se in dando oretenus voto praepeditum metu superiorum conqueri possit; quo tamen fine id petitum sit, oculationibus perspiciendum et censendum relinquitur.

11. Sistitur tribunali Comes Inctus (t. i. *in causam attractus)*, ubi priusquam penes paria literarum sibi elargitarum per procuratorem suum necessaria proponeret, in antecessum Memoriale porrigit Gubernatori, consiliariis et universitati pauculorum, qui adsunt, Ordinum et Statuum Transylvaniae, significans: nolle se in processum iuris cum augustissimo Imperatore, domino videlicet suo clementissimo devenire, sed submittere se benignitati eiusdem paratumque ponere caput suum ad gratiosos suae Maiestatis pedes ac cum omni submissione, maxima tamen et indubitata in innatam, multis erga se documentis contestatam eiusdem clementiam, fiducia, arbitrium vitae et necis ab eodem expectare; quapropter orare se Gubernatorem, consiliarios et Status, quatenus tam apud Generalem, ut a prosequutione causae contra se motae desistere directorem permitteret, efficaciter instare, quam demisso cum respectu, Suae Maiestati factum et meritum negotii, in quo nunc versatur, remonstrare, resolutionemque illius benignam superinde praestolari haud gravarentur. Recenset hic varia sua merita, tam augustissimo Imperatori, quam patriae suae clarissimae, cum singulari devotione et illibata fide praestita; quae nec sine resensu animis bonorum virorum insidere sane potuerunt.

Promota ad Generalem medio Praesidentis instantia, tantum abest, ut favorabilem sortita fuisset effectum,

tibus suos reformare conceptus, ad mentemque Gubernii, iuriumque et consuetudinum dictamina sese conformare.

Data semel suffragia toties recursum pati Status aegre et certe summo attacti dolore ferentes, adductis sat claris rationibus, signanter vero, quod praxis temporibus principum usuata huc referenda non esset; ipsis enim tanquam inter regnicolas degentibus, intraque provinciam dominantibus, casus, ob quem quis in litem attractus, et prosequutus, denique convictus fuerat, bene notus, processusque causae fere quavis die relatus, neque polixa superinde declaratio instituenda necessaria erat. Verum Augustissimus Dominus noster clementissimus longe a nobis dissitus, vix realem processus ex solius remonstratione sententiae capere poterit informationem, ut quem vel ipsa arestatio, multo magis prosequutio, vel denique convictio domini comitis Nicolai Bethlen adhuc fortasse lateant; citatisque in simili causa exemplis, observare priora vota, neque ab iis recedere ullo modo se declarant.

Ad haec Praesidens: Viderint (inquit) domini Status, quo sua illos temeritas ferat, alias si inconvenientia aliqua per hoc in promovendo Caesaris servitio contingat, vel inopinati aliquid cuipiam eveniat, Gubernium se coram Deo et hominibus isto in casu excusatum haberi cupit, ut quod officio suo nunquam defuit, verum salutares semper et legitimas Statibus consultandi, concludendique praemonstraverit vias. Quibus auditis Status, cum vident, nullam sibi ipsis in propositu perseverandi superesse facultatem, imo illorum praesidio destituti, quorum intererat illos in libertatibus et iuribus manutenere, imminentis iam in priora revocarent vota periculi metu perculsi, eo devenire cum angore reluctantis conscientiae coguntur, ut (post iteratam nonnullis suorum suffragiorum reiectionem) concludant: Deliberationem finalem praemissa in causa factam cum remonstratione meriti Suae Maiestati esse demonstrandam, eiusque superinde decisionem exspectandam. Ex his tandem suffragiis collatis elicitur deliberatum, quod

14. Adstante etiam comite Nicolao Bethlen, legitur in haec verba: Causa haec per formam transmissionis in praesentiam Suae Maiestatis transmitti non potest, verum sententia superinde emanata remonstrabitur, eiusque decisio gratiae Suae Maiestatis Sacratissimae submittitur.

Protestatur nunc etiam, uti saepius antea Inctus, finalem se a Statibus sententiam non exspectasse; interim dicit, nisi causa sua cum tota serie et processibus, consideratione

Gubernatoris, disseruntque, quid facto opus sit, in resolutione ad propositionem Generalis antecedenti die factam danda. Verum imminente vespera, ad diem sequentem conclusionem differunt. Mittunt Status interim baronem Georgium Haller et me ad Gubernatorem, consilium illius in re tam gravi experituros; qui negat se Statibus de consilio suo aliqua in parte impertiri posse, quoniam in multitudine consulentium constantia speranda non sit, viderint domini Status, quid sint facturi?

14. Placet tandem unanimiter Memoriale ad Generalem mandati praeinserti relaxationem deprecaturum mittere, quod per secretarium Ludovicum Naláczi, comitem Ladislaum Teleki, Thomam Schmidt, in haec verba formatum:[1] medio itidem mei, baroni Sigismundi Kornis, et praefati Thomae Schmidt praesentatum, tale ab eodem, referente De Acton, obtinuit responsum: Non esse Suae Excellentiae mentem, et intentum leges et iura patriae municipalia vel minima sui parte turbandi, tanto minus iisdem aliquatenus praeiudicandi, sed sperat Sua Excellentia nihil legibus contraventum fore, si approbatio, vel improbatio istius Projecti a Statibus proferatur, salvum enim erit suis Illustritatibus viam iuris ordinariam et consuetum prosequi processum, dummodo Sua Excellentia possit experiri, qui quo affectione erga Caesarem ducantur, et quem intra se genium ratione praesentis negotii foveant; inhaeret autem Sua Excellentia desiderio iam proposito constantissime, citra ullam eiusdem remittendi inclinationem et credere Suam Excellentiam, inutilem fortasse moderni regiminis mutationem animis d. d. Statuum insedisse, et propterea illos in hoc passu difficiles esse.

15. Congregatis Statibus, quid tandem in re tam ardua et contra iura ab ipsis desiderata concludendum sit anxiis, repetitur iterum instantia ad Generalem opinionem iam binis vicibus postulatam non dandam exorans, illamque propter realem praevaricationem legibus patriis eatenus inferendam recusari remonstrans; per nos etiam supra denotatos concepta tenore sequenti:

---

[1]) Ezalatt egy féloldal s a másik oldalon is egy féllap üresen hagyva.

non nunquam etiam a Generali medio ab Acton, quo acrius causae prosequendae insisteret, admonitus.

Corollarium ex praemissis inferre, quisquis acutus es, potes, perspicere genios hominum, intentiones ex actibus iudicare, tandemque condolere tam miserabili sorti, tanti omnium, quos sphaera Transylvanica (sui aevi) magnates complectitur, prudentia, magnanimitate, consilio, aequitate, reique tam literariae, quam politicae peritia et agendi dexteritate praestantissimi herois. Lege, luge et talia fuge!

Intellecto Generalis, sententiae finalis Sacratissimae Suae Maiestati deferendae et demonstrandae deliberato, ira exardescens, aestuque maturandae ultionis quasi percitus, stomachare et fremere intra se incipit, et quod aestuanti suo tyrannidi animo contentationem morte comitis Nicolai Bethlen accelerare nequiret, verum serius, quam in votis et conceptu habuerat, libidinis sanguinariae explendae occasio sibi adveniret, urgetur variis intra se affectibus, omnemque remorati (ut praetextualiter fingebat) in hoc passu, servitii Caesarei culpam, non intermissis etiam minis in Guberniales, praeprimis autem Gubernatorem (alias aequum et libertatis, iuriumque patriorum pro posse ipsius, ut monstrabat, dicebatque vindicem) coniiciebat.

15. 16. 17. Sententiae ex deliberato praeattacto et causae processu resultanti expediendae, magister Michael Simonffi et director fiscalis incumbunt. — Gubernium habet suas consultationes. Nihil aliud notabile.

18. Legitur sententia in Gubernio, quibusdam in locis etiam emendatur, excusationibus comitis Nicolai Bethlen, plerisque firmioribus ex eiusdem serie emissis et subticitis.

19. Dies inter otia absumptus. Labitur insigni, nullo memorabilis actu.

20. Genio totus indulgetur.

21. Amplissimus Andreas Theutsch, senator Cibiniensis in centumviratu reipublicae huius eligitur in consulem, seu magistrum civium, qui aetate sua quidem adhuc iuvenis, vel saltem mediocris, et ob hoc a caeteris senatoribus tam aetate, quam adepti officii, scilicet muneris senatorii senio grandioribus graviter nonnihil latus, ingenii tamen maturitate rebusque gerendis aptitudine reliquis excellentior, dignus isto honore habitus est.

22. 23. Congregantur Status et nihil agendo sunt occupatissimi, id est nihil eis proponitur negotii, sed incassum tantum sedentes identidem dissolvuntur. Inter

et incassum legatos remittit ad Status, resolutionem illis medio ab Acton dandam nuncians; qui veniens, determinationem super approbatione, vel non approbatione Projecti domini Cancellarii denuo tam persuasionibus, quam comminationibus, verbisque minus convenientibus et merum furorem spirantibus imperiose urget. Vident hic domini Status non posse se Generalem exorare et persuadere ipsi, praeiudiciosam fore legibus ac praxi hocusque *(így!)* usitatae, praematuram illam opinionis expressionem, inviti coacti et de quodam sibi malo per ipsum inferendo praemetuentes, tandem per voces, et suffragia consona Projectum illud se se non approbare Status declarant, tenore annexae remonstrationis, comite Josepho Teleki, duobus prothonotariis, Thoma Schmidt et me ipso ad eam concipiendam deputatis:

Excellentissime Domine Generalis!

Domine et Patrone Nobis gratiosissime!

Mandato Excellentiae Vestrae medio illustrissimi domini de Acton ad nos toties iterato, ac etiam hodie novissime repetito, opinionem nostram super Projecto illustrissimi domini Cancellarii dandam urgente, summa qua dignum est, reverentia accepto, et intellecto, eadem uti tenemur, demisse satisfacere volentes, collectis et exquisitis ab invicem suffragiis, Projectum illud domini Cancellarii, prout intelleximus et percepimus, non approbamus. De reliquo nos perpetuis Excellentiae Vestrae favoribus impense commendantes, manemus etc.

Quae tandem resolutio Statuum a barone Ladislao Kemény, Ladislao Zejk et notario Saxonico Generali repraesentata, obstinatum et plenum furiae animum nonnihil lenivit, adeo quidem, ut medio ab Acton nunciaret iis: siquidem iam desiderio suo satisfecissent, procedant amplius iuxta methodum solitam legum et jurium, hoc tamen addita praecautione, ut omni qua fieri potest, breviori via res tractanda determinetur, neque de praesenti Diaeta decisio eius exeat.

Hac occasione denunciat strictissimum arestum Comitissae Nicolai Bethlen et praedicanti illius, huic quod interpres dominae suae fuisset, quaerulanti et quaedam convenientia minus ob muliebrem suam imbecillitatem, apud quendam commissionis Caesareae consiliarium ab Eckler lamentabiliter proferenti, isti, quod suos temperare affectus nescia,

Gubernator proponit et dicit: Gubernium sollicitum fuisse iam a triduo, in idque incubuisse, qualiter conceptum aliquem formare, quo instructio dominis prothonotariis daretur, posset, itaque eum scriptis consignasse, qui si placeret, deputatis perlegatur, liberum cuique interium foret, ubi aliquid displicens, animadverterit, suam dandi opinionem, illudque expungendi, aut corrigendi. Quibus memorati delegati annuentes, legendum tradit Gubernator prothonotario Simonffio, qui alias sat prolixus quidem summaria tamen sequentia continebat: Siquidem de antiqua lege et consuetudine regni huius, ubi aliquis ob factum notam infidelitatis afferens, in causam attractus fuerit, causa illius coram consiliariis, et universis Statibus pro tribunali sedentibus agitata, ac finalis tandem superinde sententia ab illis pronunciata exstitit; quae post eiusdem emanationem medio duorum prothonotariorum principi repraesentata, in ipsiusque solius decreto et gratia situm erat, eiusdem sententiae exequutio, poenae mitigatio, vel ex integro remissio. Nos quoque cum in causa comitis Nicolai Bethlen, iuxta leges nostras patrias, iura et libertates procedendo, intendimus in id, qualiter negotium illud convenienter tandem terminaretur, et servitium Caesaris per nos promoveri omni zelo posset, finalis ergo ultimarie contra illum, tanquam qui peccavit contra Caesarem, eversionem iurium et patriae perniciem allaboraverit etc. sententia prolata est, uti ex literis sententionalibus legitime confectis, et emanatis illud palpabiliter liquet; sed quoniam ob modernas coniuncturas eam Suae Maiestati repraesentare non possumus, ideo Vestrae Excellentiae, tanquam Suae Maiestatis in hoc regno Generali Commendanti, et uti audivimus plenipotentiario repraesentamus, spe freti indubia, Vestram Excellentiam, uti zelosam Suae Maiestatis fidelem, illud in hoc passu acturam, quod pro servitio augustissimi Domini nostri, conservatione patriae, iuriumque et libertatis eiusdem manutentione proficuum, conveniensque et congruum fore videbitur etc.

Tacendo nos, nec quicquam (certe etiam tunc timore in visceribus nostris haerente) contradicendo pro assentientibus reputati, una cum Praesidente in consessum Statuum egredimur, quibus etiam conceptum praeinsertum ipse praelegi curans, singuli datis suis suffragiis, illud (cum improbare sibi non praesumunt, neque audent) approbare videntur.

Eunt ergo taliter instructi prothonotarii ad Generalem, eidemque sententiam repraesentantes, tale ab eodem obtinent responsum:

specialiter producta non sunt (clavibus et secretionibus quibusdam notis illa scripta esse Statibus prius persuadendo), copiam tamen, seu extractum illorum Gubernator manibus suis expansam monstrans, ipse praelegit Statibus, moxque nec ad manus prothonotarii more solito traditam, apud se reservat et quamvis plerique Statuum, ut exhiberentur decreta illa Caesarea Incto postulassent, quid idem ad illorum copiam jam memoratam responderet? praestolaturus, nihilominus tamen subpressum, neque ullum decretorum exhibitum, et sic per consequens, tam Inctus justa sua praetensione, quam Status convenienti desiderio frustrati sunt, conscientiis proborum hoc in passu veritati vim inferri videntibus, anxie se se affligentibus.

Vota denique petuntur scriptotenus danda: an nimirum Diaeta haec (vel congregatio potius) legitima sit, vel non? determinantia. Gubernio per omnem virtutem affirmante, adhaeret illi natio Saxonica, in diversas vero Status abeunt sententias, alii expresse, rationibusque freti sat indubiis Diaetam non esse legalem pronuntiant; plerique autem limitant suffragia sua et secundum jura regni a Sua Majestate clementissime confirmata, Diaetam non esse legalem declarant, posito tamen: si expresso mediante decreto Sua Majestas eandem legitimarit et continuationem eius demandarit, tunc homagialis nostra obligatio, non permittit aliquid nos obloqui. Quae quidem definitio licet hyppothetica satis, et conditionata fuerit, interpretata tamen et inversa, vel potius detorta eo in praesentia amborum prothonotariorum a gubernialibus, ut deliberatum prodiret sic: Potior suffragiorum pars Diaetam legalem esse concludit. Attende quisquis et hic circumspectus, perspice genios hominum rimare et mirare! Audita deliberatione praenotata, stupet Cancellarius praeter spem et exigentiam jurium hoc sibi pronuntiatum esse. Judicium: unde exceptionem illam suam appellat in praesentiam Caesareae Majestatis. Director contendit. Ille demonstrat exceptionem esse peremptoriam et legitimum adesse impedimentum, quare transmittendam asserit et postulat.

Deliberatum: Causa mance, penes solam exceptionem, merito rei, vel causae, nondum ventilato, et discusso, transmitti non potest.

Item hac die circa horam septimam matutinam comes Laurentius Pekri cum aliquot cohortibus Rákóczianis irruit in agros Cibinienses et circumjacentes, in quibus demessas fruges, quas prae celeritate, metu eruptionis Caesareanorum

Incidentia.

Hoc mense arx, sive castrum Hunyadiense cedit per deditionem in potestatem Rakoczianorum. Commendans loci illius nomine Ibram, locumtenens, unius companiae in regimine Palffiano, cum 40, gregariis et vexillifero Cibinium veniunt, ubi ipse iure bellico propter deditionem arcis ad mortem damnatus.

September.

1. Praememoratus iudex regius Cibiniensis Petrus Weberus, ad officium consiliariatus a Gubernio candidatus, ac a Sua Maiestate benignissime electus, confirmatusque, deposito coram Statibus et Gubernialibus iuramenti sacramento, collegio eorundem adscribitur.

2. Guberniales conveniunt ad aedes Samuelis Keresztesi consiliarii graviter infirmi, una cum eo consultaturi, quibus Generalis medio ab Acton proponit, si veri fideles Suae Maiestatis audiri cupiant, velint artium aliquod quaerere, quo mediante et leges patriae inviolatae, resolutionesque Suae Maiestatis salvae permaneant, nihilominus exequutioni sententia contra comitem Nicolaum Bethlen lata demandetur. Gubernium resolvit: Nullam iam viam, aut facultatem sibi ipsis superesse in negotio hoc ulterius procedendi, praeiudiciosum enim tam iuribus municipalibus futurum est, quam clementissimis Suae Maiestatis decretis non modo alienum, verum etiam derogatorium censebitur Suae Maiestatis altefatae iniussu, et quasi Eadem invita Gubernio sententiam istam terminare, et exequutionem peragi curare, authoritatem siquidem Caesaream, soli ipsius Maiestati reservatam sibi vendicare, et nefario praesumere Gubernium per hoc statueretur.

3. Generalis requirit a Gubernatore, ut Status sequenti die congregentur, hanc eiusdem voluntatem, intentionemque intellecturi, qui

4. Congregantur quidem, sed nullo ipsis proposito mandato, iterum dissolvuntur. Gubernium vero inter se consilia versat, iteratis vicibus ad ipsum expeditus a Generali Acton, dicta illius eidem proponens, resolutionesque reciprocas a Gubernio reportans, quae quidem omnia Status latent.

5. 6. 7. Effluunt singulae absque publicis negotiis.

8. Generalis proficiscitur cum mille quingentis equitibus, sexcentisque peditibus, hostes ex improviso, nihilque tale sibi metuentes, alicubi invasurus (quos tamen nusquam

reperit), vehit secum septem tormenta campestria, duo mortaria, reliquumque apparatum bellicum. Moratur per tres dies, re infecta tandem revertitur, pecora, resque domesticas et frumenta aliquorum pagorum depraedari curans, secum adducit, et ante occasum solis cum exercitu spoliis onusto urbem ingreditur.

9. Nihil. 10. Ut inmediate praemissum, adventus Generalis.

11. Trecenti circiter Rakoczianorum equites ducibus Gyárfás, et Ujvárosio circa horam sextam matutinam ex oppido Nagy-Csür eruunt in planiciem Cibiniensem, unde pascentes in vicinitate aggeris circa suburbium erecti equos, bovesque rapientes, adiuncta illis certa suorum ala abigi curant, reliqui vero cum Rascianis caesareis, adversus se e civitate erumpentibus, velitationem, cum levi utriusque partis damno continuantes, aequo tandem utrinque Marte recessum est, instructa acie exitum illius actus Germanis militibus foris exspectantibus.

Mox Generalis cum delectis equitum et peditum cohortibus (quorum numerus utriusque generis 2^{m} implevit) assumptis etiam tormentis campestribus, caeterisque machinis illos persequuturus proficiscitur; repertosque in territorio oppidi Szelindek (gyro ad eos deflectens, stratagematicoque circumveniens itinere) et ad conspectum sui terga statim vertentes, in locum quendam carectarum uliginosum constrictos, plerumque caedit.

Inde reversus declinat eo, ubi Stephanum Thoroczkai eorum generalem castra figentem fama tulerat; quem cum exercitu illius inter dumeta quaedam oppidi Hárságh latitantem, prorsus imparatum tripartito adortus agmine, eximia afficit clade, in primoque conflictu strenue fugatos, cruento prosequitur Marte, per duo fere miliaria hostium cadaveribus campos foecundat, quae tandem (iussu Generalis) circiter 170, quae proprios reperiri poterant, collecta ab inhabitatoribus oppidi Szelindek contumulantur.

Ipse etiam Thoroczkai aegre manus persequentium evadens, fuga salutem sibi quaesivit.

Item. Captivi aliquot introducuntur, inter quos etiam egregius Petrus Szeredai, nobilis ex sede Maros, lapsu equi, rivulum quendam coenosum transilire conantis, in fuga interceptus, quinque affectus vulneribus adfertur. Similiter praenotatus Gyárfás in velitatione matutina, per quendam adiutantium e iactu sclopeti laethaliter sanciatus, quum equitare amplius nequiret, currui a suis impositus ad castra

deferendus, in itinere intercipitur et retroducitur. Circa vesperam huius diei Generalis subsistit in pago, vel oppido Hárság, ibique cum exercitu pernoctat.

12. Movet versus civitatem Szász-Sebes, in cuius vicinitate aliquas Rakoczianorum copias commorari ipsi relatum erat, quae quidem solo ipsius approximantis rumore perterriti ad oppidum Alvincz sese proripiunt, traiectoque ibidem Marusio (tunc fortuna illorum valde brevi), ad munimenta montium et sylvarum se se recipiunt; insequente eos Generali usque ad fluvium praedictum, unde reversus in campo extra civitatem praefatam condescendit, senatoresque et plebanum toties tactae civitatis cum muneribus obvios, gratiam sibi et civibus imploraturos, habens, favorabiliter acceptat.

13. Exercitum celeri confecto lassatum itinere, quiete et commeatu nonnihil reficiens, suscipit expeditionem in comitatum Hunyadiensem, primamque in pagum Benczencz ponit stationem.

(Item. Supra notatus Gyárfás, ingravescentibus vulneris accepti doloribus, circa occasum solis finem rei bellicae (in qua nulla salus) imponit, vitamque pluribus quidem adhuc suffecturam annis, indiscreto tamen, parcereque cuiquam nescio Martis furore absumptam, cum morte commutat; solitis sepulturae honoribus a Commendante dedignatus, ut scelestus quidam publicum luens supplicium, obscure inhumatur.)

14. Lento exercitum ducens passu in oppido Szászváros subsistit. Civibus etiam eiusdem, vix alias prae metu et terrore sibi praesentibus gratias facit, timoreque perculsos solatur.

15. Devam appellit, praesidiariisque in arce eiusdem loci (natura alias et arte satis munita) integritatem fidei caesareae inter duras quidem angustias illibate adhuc colentibus, laetus applaudit, commendataque multis laudum elogiis eximiae fidelitatis eorum constantia, gratiam caesaream, hanc illis praemiaturam ubertim pollicetur.

16. Arcem praedictam, recenti militum delectu firmat, annonaque sufficienti, ut et caeteris victualibus, pecoribusque praesidio intertenendo introductis, ad ulteriores saevientis in illis partibus bellonae tempestates sustinendas, commode instruit, siquidem ob continuam a quinque aut sex mensibus bloquadam eo extremitatis iam in arce deventum erat, ut nec frustum carnis a longo tempore, aqua vero in modica saltem quantitate (loco quippe ob altitudinem vivo

26. Inhaerens deliberato ante hesterno comes Nicolaus Bethlen assumit secundam rationem, eamque in exceptionem format, quod nempe: Ante evocationem, et convictionem nobilis existens arestari non potuisset, ideoque quoniam processus est vitiosus, neque legitimo modo institutus, absolutionem petit. Ad haec director: In judicio regressus non datur, haec quippe exceptio primo loco fuisset alleganda, ideoque cum importuno tempore et postrema serie adducatur, eam non esse admittendam refert. Procurator Incti respondet: Non potuisse eam allegari, antequam forum competens non fuisset adjudicatum, ubi tandem Diaeta legalis et per hanc forum conveniens fuit pronunciatum, tunc tandem et idonee proferri poterat, quia judices jam erant legitimi et tribunali legitimo assidentes, qui judicarent de processu: an legitimo modo sit institutus, nec ne? Ubi enim de fori competentia, et legalitate adhuc certatur, quis futurus esset iudex controversias discernendi, solvendi et de iis iudicium ferendi? Deliberatum: Opportuno tempore allegata est exceptio.

Contendentibus praeterea desuper partis utriusque procuratoribus, cum ad conprobationem assertionis et exceptionis suae Inctus citasset locos decretales et articulares, in quibus praerogativam nobilitarem, eiusque principalem et fundamentalem esse legem: ne nobilis ante convictionem et si ad notam evocatus esset, in factoque criminis illam afferentis deprehenderetur, arrestetur, superabundantissime demonstrasset, Director relegat ad articulum sextum Instructionis Caesareae Gubernatori datae, quae continet: in quibusdam casibus, puta proditionis, criminis laesae Majestatis, sacrilegii, sodomiae, magiae etc. nobiles arrestari posse, addita tamen hac clausula: si ex certis iudiciis constaret fuga reum sibi consulere velle et per eandem iudicium hoc pacto fieret elusorium, malum denique imminens promoveretur potius, quam praepediretur, adeoque vigore huius Instructionis recte dictum comitem arrestatum esse affirmat. Suffragia petuntur, quae scriptotenus dantur, singula fere indirecta, et incertae conclusionis, quod nempe: secundum innuentiam legum a Sua Maiestate benignissime confirmatarum, et nobilitatis praerogativae exigentiam nobilis ante convictionem detineri non potest. Quam vero authoritatem et facultatem sibi dari in tenore instructionis inclytum Gubernium videat, melius ipsum novit, quam Status percipiunt, neque illam censere, aut ratione illius aliquid loqui sese velle. Quae quidem suffragia qualiter in Gubernio ventilata,

tae cuiusque hostilitatis generalem amnestiam, promittentes, refractariis vero perpetuum tam sui, quam totius familiae excidium, bonorumque expilationem committentes.[1])

25. Colonellus Graffen cum equitibus — ut fertur — octingentis stricta bloquadantium Rakoczianorum cinctam obsidione arcem Fogaras soluturus proficiscitur, (26. nihil) et Fogarasiono illos retrocedentes

27. penes pagumque Szunyogszeg repertos, inopinate, aliquos somno sepultos, nonnullos mero aggravatos adortus, primum illi (postquam recolligere se potuerunt) impetum sustinere visi, sed incalescente, invalescenteque tandem Martis ignivomi fremitu, amplius resistendo impares, terga vertunt, in fugamque coniecti profligantur, quibusdam vivis captivitati, paucis etiam internecioni deditis. Haec prima quidem fama, sed certior postmodum allata est, ut infra patebit.

28. Domi nihil praeclare gestum.

29. Graven advenit cum Parthia *(sic!)* illa, qua abiverat, refertque nullam cum Rakoczianis Siculis velitationem misceri potuisse, siquidem illi hanc eiusdem intentionem tempestiva fuga praeverterunt. Depeculantes aliquot pagos, pecora, aliaque supellectilia et munduras, milites ex manubiis a tam insigni hoste accquisita adferunt.

Item. Gubernium habet suam congregationem.

30. Quadraginta circiter dolia farinae plena curribus imponuntur, expeditione in aliquas partes suscipienda, ad intertentionem militiae, cum exercitu portanda.

Item. Literae a Gubernio ad comitem Laurentium Pekri et Stephanum Thoroczkai, generales Rakoczianos, mittuntur, quibus nullae ab ipsis responsoriae dantur.

Incidentia. Circa initium huius mensis, Stephanus Thoroczkai generalis Rakoczio adhaerentium, strictissimam in civitate Schesburgensi inquisitionem super bonis fidelium Suae Maiestatis Sacratissimae ibi depositorum peragi curat, et quae reperta sunt cuncta, rapinis, praedae, vastationique subiicit.

Item. Arx Görgényiensis diuturna iam lenta obsidione pressa, sustinere eam amplius non valens, ex communi commendantis et praesidii ibidem caesarei voluntate deditionem facit comiti Michaeli Teleki et Adamo Rhedei, illi thesaurario, huic ante aliquot menses ad partes illas transfugae, Rakoczianis.

---

[1]) *Oldalt:* Sub litera A. annexum decretum Caesaris gratiosum. *(Lásd alább.)*

Item. Praesidiarii milites (ex regimine Tirheimiano) in arce Gyalu, eorum commendanti, deditionem loci recusanti insurgentes, ipsum crudeliter mactant, expilataque arce. eam deserunt, et ad partes Rakoczii sese, sacramento fidelitatis dato, conferunt.

October. 1. 2. 3. Diebus apparatus bellici ordinantur, provisiones annonariae disponuntur, quibus bene instrictus, tandem

4. Generalis cum 1900 equitibus, 600 peditibus, tormentis maioribus et minoribus, caeterisque machinis igniariis copiose assumptis, commeatuque ad iter sat longum conficiendum commode provisus, expeditionem suscipit (soli sibi notam, nec praeter se ulli officiali, multo minus magnati Hungaro declaratam, uti tamen colligi ex circumstantiis et quorundam prolatione verborum potuit, Claudiopolim versus dirigendam), profectusque cum exercitu Cibinio circa horam undecimam antemeridianam, eadem die inter oppida Harságh et Szelindek imminente iam vespera subsistit. Ulteriorem inde intentionis suae scopum, illa, qua placebit, via prosequuturus.

5. Gubernium et totus fere nobilium pro nunc hic manentium coetus, hora 3-ia promeridiana ad aedes illustrissimi domini baronis Stephani Haller, funerales exequias generosi infantuli Joannis. filii Joannis Thoroczkai, celebraturi congregantur; quibus (praedicante catholico r. p. Talliani S. J. mediam iam concionis suae partem perorante) commendans Cibiniensis, Georgius Heinis, vicecolonellus regiminis Palffiani taliter nunciat: Siquidem congregatio illa, tametsi lugubris, emortuoque infantulo ex laudabili Christianitatis more parentatura sit, inscio tamen, neque prius requisito se facta fuerit, ideo se corpusculum illud nepotis quippe rebellis Stephani Thoroczkai per portam domus Hallerianae, in qua nunc jacet, educi, multo minus in criptam illustris familiae Hallerianae, tot avitis, superstitumque virtutibus praeclarae, et de dominis ipsorum optime meritae, sepellire permissurum. Qui tandem iteratis praedicti domini baronis requisitionibus, ultimario autem Gubernii etiam insinuatione nihil motus, vel exoratus, corporalem quendam, cum decem gregariis, portam domus Hallerianae occupaturum et si forte educi corpusculum videret, impediturum mittit.

Resentit hic Gubernium laesionem praerogativae suae, adeoque praesumit se, caeterosque proceres, ut et totam catervam per commendantem arestatos esse, moxque medio

generosi Joannis Keszei resolutionem super eo facto a commendante postulat. Qui negat se vel in animo habuisse quenquam, nedum inclytum Gubernium arestandi, neque ex sua ordinantia corporalem cum peditibus ibi constitisse, sed praesentes coniuncturae, congregationem tam frequentem, neque larva occasionis cuiusdam funebris satis excusabilem admittere, suum denique officium, talem qui honestis convenit inhumationis honorem rebellis nepoti deferri, indulgere vetant; recordari enim se, quid in ultimario cum excellentissimo Generali instituto audiverit colloquio, eidemque se exactissime et punctualiter conformare obstrictissimum esse. His peractis, corpusculum cistae impositum, in fornice, qua erat locatum, relinquitur, conventusque dissolvitur.

6. 7. Gubernium inustam praeeminentiae suae ut praetendebat maculam vindicandi desiderio flagrans, suos ad Generalem conceptus, commendantem apud ipsum acriori stylo perstringendi, detractum sibi specie illius arresti honorem pluribus exaggerandi, satisfactionem denique de illata iniuria ab eodem flagitandi format, quod tamen nullus (ut opinor) sequetur effectus.

8. 9. Nihil gestum intus, neque de externis auditum.

10. Rumor venit rebelles Rakoczianos penes pagum Pata in loco quodam clivoso, et dumetis consito per Generalem et suum exercitum pridie invasos, totumque illorum peditatum, qui potiori ex parte de Germanis rebellibus constabat, ibidem esse fusum.

11. 12. Nihil recentius, neque prioris famae ex certa quadam relatione ulterior comprobatio, sed ut spargimentum ubique circumfertur.

13. Veniunt nomine communitatis oppidorum Nagy-Enyed et Szászváros cives quidam; illi ad Generalem, hi ad commendantem Cibiniensem, publicatas Suae Maiestatis grationales, cum demisso ad fidelitatem reditu amplexuri, et assecuratoriis inclyti Gubernii sese concredituri, quibus ad vota resolvitur.

14. Feruntur literae a Generali (die 9. praesentis Claudiopolim cum exercitu triumphante ingresso) ad principissam, consortem suam, felicem ipsius successum, hostem, qui illius exercitum in quadruplo etiam superabat, debellatum, profligatumque, suam denique prosperitatem et filii Amadei valetudinem, caedem etiam capitanei Móricz, cum levi aliqua caesareae militiae iactura nuntiantes, quibus etiam insertum erat, se Claudiopoli egrediendo, moenia illius demoliri procuraturum.

15. 16. 17. 18. Nil his diebus memorabile actum, vel allatum.

NB. Siquidem de praenotatis et sequentibus aliquot diebus singularis relatio non venit, itaque sequentia non secundum ordinarium dierum cursum, ut hucusque continuatum est, accurate tamen, quantum fieri potest, annotare studui.

Claudiopoli (ut supra memoratum) egressus Generalis cum toto exercitu, praesidiariosque inde caesareos, qui ad septingentos adhuc potiore ex parte pedites supererant, commendante illos supremo vigiliarum praefecto regiminis Tirheimiani, nomine Coltempladt, secum abducens, moenia urbis tribus in locis supposita et incensa magna pulveris pyrii quantitate dejici et dirui curat. Inde ad arcem Szamos-Ujváriensem in caesarea fidelitate adhuc persistentem venit, eamque aucto praesidio, ut et munitionibus, satis firmatam relinquit.

Hinc Bistriciam contendit, sed baronis Alexandri Karoli, Pauli Orosz et Stephani Bone, colonellorum Rakoczianorum advicinantium cum copioso exercitu rumore audito, non satis contra tantam vim suae fisus potentiae animum mutat, revertiturque et

21. Albam Juliam pervenit, ubi desertam incolis civitatem reperiens, omnia spoliis et rapinae, victualia vero et vina militiae inter sese distribuenda, maiori ex parte submittit; studentes in collegio Reformatorum, professorem, parochosque religionis utriusque humaniter exceptos, lenioribus verbis refectos, neque indonatos dimittit. Magnam frumentorum in gelimis eo convectorum et in acervos congestorum copiam conflagrat, moenia arcis robore pulveris pyrii per minas suppositi diruta, omnibus accessibilia, neque defensioni ibi manentium, aut receptioni rebellium habilia efficit.

22. Literae ipsius ad Gubernium felicem expeditionis suae successum denuntiantes feruntur.

23. Gubernium responsorias Generali mittit, eidemque provisionem de futura subsistentium hic nobilium intertentione faciendam insinuat.

24. Albam relinquens, civitatem Sabesium praeterit et extra eam in campo condescendit. Unde colonellum baronem de Tige et vicecolonellum comitem Montecoeli Medgyesinum cum ducentis peditibus et quadringentis equitibus, administrationem annonae ex illis partibus Cibinium procuraturos et necessarias inde excursiones ad domandum populum for-

ibidem sanciunt, quibus omnibus et signanter electioni principis praeiudiciosi ex mandato excellentissimi domini Generalis, ab illis, qui hic Cibinii in fidelitate Suae Maiestatis Sacratissimae persistunt, die 2. Aug. publico manifesto contradicitur, quod alibi scriptum habes.

Item. Bistricia, civitas regia, ac libera, hoc mense deditionem Rakoczianis facit, praesidiariis caesareis, quae in se continuerat, eductis, quidemii *(sic!)* verum contra datam fidem hactenus in aresto detentis, neque huc intromissis, ut et oppidum Fogaras nocturna invasione capitur et expoliatur; arce salva manente, neque tentata, ut quae optime munita, considerabilem etiam hostium insultum sustinere potest.

Item. Paulus et Joannis Ugron, Joannes Borbély, nobiles ex sede Udvarhely, dimittuntur sub cautione ex aresto (liberam intra moenia civitatis passum ubique habituri), quod ipsis mota et gliscente in sede praefata rebellione ad gratiam ipsis oblatam redeuntibus inconvenienter erat datum.

Augustus.

1. Augusti. Nomine excellentissimi domini Generalis Acton adit Gubernium, quibus proposita et mentem ipsius insinuans, mox egreditur una secum Gubernium in medium Statuum, ubi prolixis quidem verbis excell. dominus Gubernator perorans, summarie tamen ita voluntatem Generalis declarat: Siquidem furore rebellionis acti et tempestate illius abrepti nonnulli procerum et nobilium et universa fere plebs Transylvaniae, eo temeritatis devenerunt, ut posthabita fide in Caesarem, fidelitatisque in eundem debito obsequio, in congregatione illorum in civitate Alba-Julia facta dominum Franciscum Rakoczium in principem Transylvaniae et dominum ipsorum elegerint, itaque devotio in Caesarem, et charitas in patriam requirunt, ut pestilento illorum huiusmodi concluso et negotio opportuno praevideatur remedio et contrario omne illorum opus eludatur manifesto, quare moneri d. d. Status, ut saluti publicae, libertatis conservationi et patriae defensioni consulentes quantociis ipsis omnibus denique eorum conclusis, et determinatis contradicant, eorumque perniciosum eventum obviare intendant. Quod Suae Excellentiae propositum debita a Statibus acceptum reverentia et statim deputatae certae quaedam personae ex singulis nationibus (inter quos ego etiam denominatus), quae ad concipiendum manifestum illud contradictorium ad aedes illustrissimi domini praesidentis, baronis Stephani Haller convenientes, mutuis invicem habitis colloquiis, et commu-

nicatis consiliis, conceptum de manifesto praespecificato formandum magistro Michaeli Simonffi prothonotario, uni scilicet ex deputatis collegae committunt, qui secundum prudentiam suam, rerumque experientiam ordine congruo et bene disposito illud elaborat in praesentia deputatorum etc.

2. Augusti. Gubernio praesentat, ubi lectum, et relatum, communicatur etiam Generali, a Gubernialibus opinionem aut consensum eius exspectantibus, a quo approbatum, quibusdam tamen in locis etiam auctum ipsis remittitur, altera die Statibus producendum et legitimandum.

Murarium quoddam in foro minori ante aliquot dies locutum cum sit, dicit de illo Gubernator notificandam eiaculatione illius aliquam fortasse contingentem Alarmam; itaque si eiaculationem et boatum illius Status audiverint, intra limites suos se contineant, neque foras egrediantur, ne in tumultu inopinatum quoddam alicui eveniat.

3 et 4-ta sine ullo considerabili negotio transacti.

5. Adveniente termino exmissionis octava videlicet die, partes litigantes comparent in figura iudicii, ubi Director iam Comitem in causam attractum, ad proferendum, si quae haberet excusandi se media, et de merito respondendum, vi exigentiae officii sui urget. Ipse comes Nicolaus Bethlen, antequam se ad obiecta illius aliquid respondere declararet, Statibus et Gubernio, simul pro tribunali sedentibus proponit, ulteriorem et latiorem sibi dari necessum fuisset exmissionem, qua durante, tam rebus suis convenientius providere, quam documenta ad sui defensionem apprime necessaria augusta ab Aula procurare possit; qua ipsius praetensione elusa, et reiecta, conclamant Gubernium et Status, priori se se inhaerere deliberato, neque ab eo recedere posse.

Producit tandem Inctus literas aliquas attestatorias, super tribus quaestionibus confectas, iuribusque suis, ut sperabat, proficuas futuras. 1. An ipse fuerit semper fidelis Suae Maiestatis, syncerusque subditus, adeoque spiritualis, et politicae libertatis patriae conservandae studiosissimus. 2. An sciat illum aliquis clandestinas contra Suam Maiestatem, et in eversionem patriae tendentes cum exteris machinationes molitum fuisse? 3. An praesens Proiectum, ob quod in ius attractus est inimicis Suae Maiestatis, vel aliquibus extra regnum sitis confiniariis, et Turcis communicasset, aut quibusdam etiam tempestive in hac civitate disseminasset conspirationes et adhaerentias sibi ipsi eo mediante velificaturus?

charae Nobis Transylvaniae subditos, ad instar Hungarorum, tam eos qui rebellium multitudine obruti, quam qui forsan fascinati, aut etiam sua sponte temere eos secuti sunt, non armorum castigatorio vigore, verum paterno prorsus amore per generalem Amnesthiam ad resipiscentiam hortari et revocare, sed quia uti iam memoravimus, interruptae correspondentiae fatum, medium illud Nobis hactenus eripuerat. Ideo etiamnum non attentis quorumvis quibusvis patratis, quicunque per resipiscentiam et reditum ad officium intra id tempus, quod vos, cum generali nostro ibidem arma tenente fideli Nobis dilecto spectabili ac magnifico Joanne Ludovico a Rabutin, ad redeundum idoneum esse iudicaveritis, dignos se stiterint, generalem et omnimodam patratorum Amnesthiam, simul cum vitae et bonorum gratia verbo nostro regio et inviolabili impertituros esse benigne decrevimus, prout et impertimur, non modo per praesentes efficaciter et effective, atque specifice, verum etiam ut innata Nobis augustaeque nostrae Domui clementia toti orbi magis magisque palam fiat. Puncta, quae ex mera benignitate nostra in salutem et incrementum gentis Hungarae, omnibus resipiscentibus generice et gratiose resolvimus, vobis communicamus, ita prout vobis et praedicto nostro Generali Commendanti, e servitio nostro et bono publico visum fuerit publicanda et quorum intererit, communicanda. Ut vero ab hoc malo chara nobis Provincia cito liberetur, Nobis maximae curae erit, nam quemadmodum clementiae nostrae dextra in doctis punctis, iis, qui eam amplexuri sunt, benigne porrigimus, ita iuxta nihil morabimur, auxiliante et opem ferente iustae causae Deo, de succursu et subsidio tam militari, quam mediorum, prout et loci distantia et tempus permittent, certo certius paterne prospicere. Et quia nihil prius antiquiusve habemus, quam provincias Nobis divinitus datas et concessas, simul cum populis et misera plebe sollicite conservandi et fovendi.

Ideo sicut in regno nostro Hungariae factum, sic et in chara nobis Provincia omnem a modo imposterum in miseram plebem, eiusque tugoriola, ignis et ferri militaris usum et abusum benigne, serioque inhibuimus, qui huiusmodi inhumanos plane actus in ipso etiam hoste, exhorrescimus, nedum in nostro conservationi et defensioni regnorum et provinciarum nostrarum dicato milite probamus, et admissuri sumus. Quin imo ut ii quoque, qui propter rebellionem, necessitudine strictiori sibi iunctorum suspecti et ideo detenti sunt, leviori modo tractentur, ansaque eis praebeatur, prae-

dem produceret scriptorum pandectas in sui defensionem, neque tam inutilibus Historiarum fragmentis et reseratis antiquarum rerum monumentis aures iudicum fatigare tempusque dispendere vellet. His auditis dicit ille: Parcant mihi Vestrae Excellentiae et Illustritates cum agitur de capite meo, mei interest quaecunque in defensionem meam adinvenire media possum proferre; si non acceptantur mei rationes et excusationes, actum de me foret et rogo per Deum immortalem, negotium hoc meum omnis quippe sceleris expers accurate secum perpendant. optima enim certe intentione omnia scripsi, quae si indignante meo fato, tam insperatum et contrarium peperet effectum, est certe supra opinionem meam, firma ego quidem spe vivo me, Deo adiutore et gratia Caesaris domini clementissimi mihi opitulante, ex hac, qua nunc fluctuo, Abysso emersurum. Interim videat quicunque stat ne cadat et tale mihi in publico hoc loco stanti feratur iudicium, quod persuasum quicunque habeat (Deus benignissimus tamen avertat) alterum etiam adhuc huic tribunali adstiturum, neque haec causa ex passione contra personam meam ita decernatur, ut in luctuosum ad tempora successiva, posteritati transeat exemplum. Dicit denique se resolutionis Suae Maiestatis (ut vocant Alvinczianae) inhaerere et opinionem Gubernii Statuumque exspectare, non autem sententiam definitivam accipere velle, quoniam decisionem rei tam gravis inportantiae sibi soli Sua Maiestas reservavit, de quo etiam protestatus est. Suffragia tamen petuntur, quae in scriptis dantur, universis, fere ob factum suum minus congruum, et quod Proiectum suum non immediate ad Caesarem direxisset, verum ad aliorum prius notitiam, pacis nempe mediatorum, per quos nunc cardo rei vertitur, pervenire illud voluisset et ceteras rationes ad amissionem officiorum et carceres usque ad decisionem Suae Maiestatis Inctum damnantibus, siquidem actor allegationem suam adeo contra ipsum probare nequiverit, neque ex tenore Proiecti talis evidentia resultet, ut in nota infidelitatis ex eo aggravari possit Inctus, neque ita se idem excusare potest, ut simpliciter et de plano absolvendus censeatur, quare medius ille terminus et temperatio poenae adinventa sunt, exceptis Gubernio et natione Saxonica, qui illum in totali accione et acquisitione actoris convincendum aperto declararunt. Quae quidem vota in Gubernio per duos magistros protonotarios collecta et ventilata, illud non contentarunt, nuntiant ergo medio Samuelis Keresztesi et Samuelis Conradi consiliariorum Statibus: Mirari se tali-

XII.

HÁROMSZÉK LAKOSAI HŰSÉGESKÜJE III. KÁROLYNAK

S A NEMESEK, LÓFŐK ÉS PUSKÁSOK NÉVSORA

1713-BÓL.

7. Congregatis Gubernio et Statibus propositiones et repositiones reciprocantur, per omnem facultatem et instantiae modum, Status in priori suo deliberato perseverare nitentes, seque in eodem, et libertate suffragiorum, uti praecipuo, vel inaestimabili thesauro, gratia Caesaris adhuc apud ipsos pleno iure relicto manutenendos, Gubernium enixe rogant, nulla tamen inde obtenta consolatione. Erant enim nonnulli, qui Generalem super hac Statuum constantia sinistrius informaverunt, eamque titulo pertinaciae et maliciae, aut quod peius, studii partis alterius obfuscare non verebantur, unde percitos hoc stimulo illius animos, alias facile in vindictas ruens, et pronus, re non bene perpensa, ut qui potentiam pro iustitia et voluntatem pro consiliario reputans ductui suo nimium convivere solet, ruit in haec verba: Omnes, qui causae huius decisionem dilatare, neque absolute in eadem pronunciare velint, pro rebellibus se habiturum, similiterque tractaturum, non enim se posse intra moenia eiusdem civitatis cum iis permanere, qui periculosissimis, tam manifestissimi Caesareae Maiestatis et patriae proditoris intentionibus, quodammodi assentiri videantur, quod clare ex tanto colorum exquisitione, et pullulantibus inde patet conniventiis. Austeritatis huius notitia, per quosdam Gubernialium primoribus Statuum communicata, in tantum affectus commovit, ut in re tam anxia, quid sibi ipsis capiant consilii penitus ignari, haerent intra se, multi certe non sine lachrimis, et suspiriis hanc conscientiae vim inferri, et contra veritatem, praximque iuribus patriis confirmatam, ad contraria se compelli et cogi conquerentes.

Suffragia tandem reiterantur, ubi omne conscientiose vota proferendi libertate abscissa, non id, quod quis intra pectora concipit, proferre, sed quod aestuanti contumelia et tumenti tirannyde animo contentando satius visum fuit, scribere prae metu imminentis, et toties comminati periculi iam sunt adstricti. Cum suffragia porro praesententur in Gubernio, plerisque nostrum bina, nonnullis etiam terna reiecta, aut combusta sunt suffragia, donec ad lubitum Gubernii ultimario eo deventum esset, ut Proiectum illud, cuius causa comes Nicolaus Bethlen in litem attractus, et prosequutus est, periculosum, damnosum, continentiaque illius maiori ex parte notam infidelitatis afferens, et per hoc Inctus in accquisitione actoris convincendus judicaretur. Mirare hoc quisquis es, et condole nobis, dominium conscientiae ipsi Deo, libertatem suffragiorum (legum nempe et iustitiae administrandae basim) ad stupo-

rem totius Christianitatis, Statibus taliter ademptam, ingemiscentibus.

Deliberatum tandem ex his violenter, quasi extortis suffragiis conflatur, quod

8. Magister Michael Simonffi prothonotarius praesente ipso comite Nicolao Bethlen, Gubernio, et Statibus, pro tribunali sedentibus praelegit satis quidem longum et latum, nervus tamen illius constitit in eo, quod Inctus liberam principum electionem, tamquam summum thesaurum a provincia hoc avellere, eumque ad extraneos transferre, et in haereditarium commutare intenderit, modernum a Sua Maiestate indultum huic ditioni regimen evertere, et per hoc publici status perturbationem molitus, ac machinatus, et provinciam hanc a iurisdictione Suae Maiestatis per occulta, et nefaria consilia separare, Turcorumque tyrannidi, unde inaestimabili christiani sanguinis dispendio eliberata per Suam Maiestatem fuerat, subiicere, eodemque tributariam reddere, multa denique in patriae perniciem vergentia, scripto suo comprehendere non formidaverat: ideo in nota perpetuae infidelitatis, ex eoque amissione capitis et universorum bonorum, mobilium et immobilium, ipsum proprie et praecise concernentium, convincitur et aggravatur.

Audito hoc convictus ipse Cancellarius dicit: Nunquam certe in animum sibi incidisse tale de se pronunciandum deliberatum, non enim hoc servitium suum in augustissimum Imperatorem constantissima fidelitate praestitum; non innumera denique merita, syncera obligatione et dexteritate in arduis rebus constitutae huic patriae exhibita promeruissent, neque aliquando se somniasse, ut Diploma Caesareum, in cuius sancta observatione salus huius provinciae consistit, ab augustissimo Imperatore per suam sollicitacionem indultum et elargitum, telum contra se paratum vertatur. Elevat interim manus suas, intenditque oculos in coelum et dicit: Testis mihi Deus et puritas conscientiae sunto, si quicquam mali, aut contra dominum meum clementissimum, aut contra charam mihi patriam operari proposuerim, verum omnia bona intentione tam respectu Caesaris, quam provinciae et in secula duraturae inter duo imperia potentissima fundendae pacis studio me scripsisse, et consuluisse magnis illis pacis mediatoribus, zelo denique religionis reformatae insecurissimum statum redigendae instinctum fuisse. Veni igitur domine Deus iustitiae amator, discerne causam meam et innocentiae meae adesto patronus. Erubesco quidem hanc casu meo, emersoque exinde iudicio

familiae meae dedecoris inuri superficiem; consolationem tamen reperio in eo, quod Salvator meus innocens existens (quod mihi non praesumo, hominis enim est labi) inter latrones numeratus, et cum iis supplicio subiectus est. Gratias interim Deo agere me oportet, quod non accusent, aut prosequutus fuerim, ut fur, latro, homicida, caeterique publici scelesti, et facinorosi, verum pro salutari in fidem Caesaream, conservationem patriae, in eaque publici status, et religionis securitatem, directo consilio luam et certe, quod ingenue fatendum, si fieri oportet causa religionis pereo, eam enim tuendam, et stabiliendam in votis semper habui, meo autem Salvatori infinitas me habere gratias dignum est, qui me dignatus est honore martyrii et ut patientibus pro iustitia illius annumerarer, eam mihi indulsit benignitatem, non enim aliam ob causam, sed propter te certe mi Jesu et religio reformata mori me destinatum est!

His addit contestationem, quod si unquam alicui ex nobilibus mediocris vel infimae sortis patriae huius indigenis quidquam ademerit, iurgiis vel verberibus aliquem affecerit in itineratione, condescensionibus, aut aliis negotiis molestus fuerit, prodeat sane, et recompensam se aut satisfactionem daturum in decuplo promittit, neque metuere, ut pupillis aut viduis illatae a se oppressiones munerum iniusta causa (quae semper contempserat) emendicatio et acceptatio sibi exprobrentur. Verum, divinum fatum (cuius leges sunt immutabiles) aliud in se peccatum reperisse, quo motum in iudicium cum debili servo intrare voluit. Mox appellat causam suam cum tota serie et processibus in praesentiam Sacratissimae Suae Maiestatis. Director contendit. Ille tam locis articularibus, quam decretalibus eam transmittendam demonstrat et dicit. Inauditum plano, totoque orbe Christiano detestabile et absurdum videretur, cancellarium aliquem Suae Maiestatis et ministrum tali, quo ipse per gratiam domini sui clementissimi gaudet insignitum munere, invito domino suo in litem attrahere, multo magis capitali eundem sententia ferire; transmittatur ergo causa sua, omniaque exhibita et excusationes ad Suam Maiestatem perveniant, certa se frui fidutia, si ipse aut in obiectissima iam sua persona eandem adire liceret, aut tenui suo scripto et demonstrationibus apud eandem sibi comparere permissum foret, non ingratiis neque inconsolatum se a serena eiusdem facie egressurum, ut cui contestata Sacr. Maiestas toti orbi Christiano pietas, et multis vitibus sibi repetita clementia-

rum synceratio minime spe sua se frustratum in procul omni dubio promittant.

Suffragiis petitis universi et singuli Statuum causam cum tota sua serie et processibus transmittendam scriptotenus asserunt.

9. Patentes illae electioni Rákóczii in principem et conclusis in congregatione Albensi sibi adhaerentium contradictoriae, quarum supra nemini, subscribuntur, tam a Gubernio, quam universis et singulis, vel mediocris etiam sortis nobilibus hic Cibinii pro nunc existentibus, sigillisque tam privatis, quam Guberniali et tribus sigillis nationalibus authenticis et legitimis confirmantur. Nihil serii inter Status agitur. Gubernium vero seorsim privata sua tractat consilia.

Item. Quo diutius desiderata, tanto tandem laetior et gratior foelicis Suae Maiestatis armorum successus et reportatae a Bavaris et Gallis gloriosae in imperio victoriae relatio publice cum applausu denuntiatur.

10. Nihil meritale publice aut privatim gestum vel actum.

11. Festivitas praememoratae victoriae celebratur, in ecclesia Catholicorum missae aliquot (praesentibus etiam Gubernialibus), in templo Evangelicorum, ut et illic contiones panegyricae instituuntur, Te Deum laudamus cum sonitu instrumentorum musicorum et clangore tubarum decantatur, quae omnia a constitutis certis equitum et peditum Caesareanorum in foris maiori et minori cohortibus, civibus vero in cimiterium templi collocatis tribus vicibus sclopetorum eiaculationibus, in propugnaculis vero terno similiter serie tormentorum boatibus excipiuntur.

Notandum. Invitaverat Generalis ad se Guberniales prandio illos excepturus, ad quod barones Stephanus Vesselényi, Georgius Haller et ego manere iussi, cum illius in palatio moraremur, fremere ille incipit, ex misso ab afflictissima comitis Nicolai Bethlen coniugi supplici libello, transmissionem causae mariti sui in praesentiam Suae Maiestatis implorante, ingrata percipiens, nobisque per interpretem ab Acton ita fatur: Sunt nonnulli ex Statibus, qui vota sua dominae comitissae antequam deliberatio exiret, prodiderunt, et qua causa illud factum sit? Tunc ea in vehementia et furore plenus, alias quidem graviter podagricus e sede subsilit, et erecto, quem manibus gestabat, baculo, nobis irruit, ac lingua Gallica detonat, fulminat, cum stridore dentium suos exprimit affectus, a nobis non intellectus, flexis saltem cervicibus, vix certe vel hiscere coram tali bellua ausis exceptus, post-

Dávid Pál
Dávid András
Bodosi Péter
Szöcs Thamás
Josa András
Dávid Ferencz
Dávid János
Josa Dániel
Nagy Gergely
Bodosi Sándor
Bodosi János
Josa András
Dávid Sámuel
Josa Mihály
Székely János
Bodai István
Hegedüs György
Bodosi Márton
Dávid Lőrincz
Dávid István
Incze János
Incze István
Bodosi Mátyás
Bodai György
Dávid Dániel
Dávid Bálint
Josa Bálint
Josa János
Székely András
Dávid Bálint
Székely Sámnel
Dávid Máthé
Nagy Márton
Bodosi János
Bodosi Gergely
Josa István
Josa Gergely
Dávid Sámuel
Incze András
Bodosi Bálint
Szép István
Josa György.

Pixidarii.

Fábián Illyés
Fábián János
Fábián András
Hermány György
Dávid Gergely
Dávid György
Dávid Gergely
Dávid György [1])
Hermány Gergely
Bodai Péter
Elekes György
Egyed György
Fábián Péter
Kóbori István
Fábián Bálint
Fábián András
Herman Márton
Fábián János
Bodosi András
Dávid Pál
Kováts András
Dávid János
Fábián János
Hermán Dániel
Hermán Bálint.

Pagus Baczon.

Nobiles.

Baló László m. p. (p. h.)
Bardocz Pál (p. h.)
Bardocz István m. p. (p. h.)
Balo Joseph m. p.

Primipili.

Molnár Pál iuratus assessor
Bartha Márton
Pál Ferencz
Josa István

[1]) Ez a két név kétszer egymásután van írva.

tibus suos reformare conceptus, ad mentemque Gubernii, iuriumque et consuetudinum dictamina sese conformare.

Data semel suffragia toties recursum pati Status aegre et certe summo attacti dolore ferentes, adductis sat claris rationibus, signanter vero, quod praxis temporibus principum usuata huc referenda non esset; ipsis enim tanquam inter regnicolas degentibus, intraque provinciam dominantibus, casus, ob quem quis in litem attractus, et prosequutus, denique convictus fuerat, bene notus, processusque causae fere quavis die relatus, neque polixa superinde declaratio instituenda necessaria erat. Verum Augustissimus Dominus noster clementissimus longe a nobis dissitus, vix realem processus ex solius remonstratione sententiae capere poterit informationem, ut quem vel ipsa arestatio, multo magis prosequutio, vel denique convictio domini comitis Nicolai Bethlen adhuc fortasse lateant; citatisque in simili causa exemplis, observare priora vota, neque ab iis recedere ullo modo se declarant.

Ad haec Praesidens: Viderint (inquit) domini Status, quo sua illos temeritas ferat, alias si inconvenientia aliqua per hoc in promovendo Caesaris servitio contingat, vel inopinati aliquid cuipiam eveniat, Gubernium se coram Deo et hominibus isto in casu excusatum haberi cupit, ut quod officio suo nunquam defuit, verum salutares semper et legitimas Statibus consultandi, concludendique praemonstraverit vias. Quibus auditis Status, cum vident, nullam sibi ipsis in propositu perseverandi superesse facultatem, imo illorum praesidio destituti, quorum intererat illos in libertatibus et iuribus manutenere, imminentis iam in priora revocarent vota periculi metu perculsi, eo devenire cum angore reluctantis conscientiae coguntur, ut (post iteratam nonnullis suorum suffragiorum reiectionem) concludant: Deliberationem finalem praemissa in causa factam cum remonstratione meriti Suae Maiestati esse demonstrandam, eiusque superinde decisionem exspectandam. Ex his tandem suffragiis collatis elicitur deliberatum, quod

14. Adstante etiam comite Nicolao Bethlen, legitur in haec verba: Causa haec per formam transmissionis in praesentiam Suae Maiestatis transmitti non potest, verum sententia superinde emanata remonstrabitur, eiusque decisio gratiae Suae Maiestatis Sacratissimae submittitur.

Protestatur nunc etiam, uti saepius antea Inctus, finalem se a Statibus sententiam non exspectasse; interim dicit, nisi causa sua cum tota serie et processibus, consideratione

denique de Proiecto, et excusatione sua a se scriptis transmittatur, qualiter Sua Maiestas re bene non intellecta, diiudicare poterit, dignum se esse gratia, aut indignum, et parte altera, quasi inaudita, iudicium super re tanti momenti statuere?

His subticitis et neglectis, Gubernium et Status, promittunt eidem, humillimis suis instantiis Suam Maiestatem super condonatione vitae et bonorum, quae per sententiam aufferentur et fisco applicarentur, in partem liberorum remissione, cessioneque se supplicaturos. Gratiis pro commiseratione et assistentia promissa actis iterum fatur: Fateri se nunquam vel in minimo habuisse proposito ex malitia, in dominum suum clementissimum, aut patriam imprimis charam peccare, aut quodammodo consilio, intentionibusve nocere, sed syncera semper in utrumque devotione et infucato in religionem zelo se poene consumptum fuisse, quibus permotus, praesenti etiam scripto manus suas admovisse. Mirato denique se, per contraria per totam vitam fata se exercitatum fuisse, adeo, ut nunc etiam, quum aquam exstinguendo universali Europae incendio pararet, ea in ignem flagranti voragine se absumentem exardesceret. Fiat vero in omnibus id in terris, quod Deus vult in coelis. Ultimario concludit: Deumque peccata singulorum, tam sua, quam aliorum in discussione, praesentis causae, iudicioque lato, commissa remissurum, cunctosque Christianos a simili casu clementer praeservaturum, ac aeterna universam Christianitatem, afflictamque hanc patriam pace beaturum ex pleno cordis affectu precatur.

Notari hic dignum iudicavi: Quandocunque super praecipuis magis, et arduis causa in praemissa negotiis suffragia petebantur, nunquam Gubernium Statibus, consiliorum suorum radiis mentes illorum illustraturum intererat, neque prothonotarios, dexteritate sua et iuridica experientia tenuiorem Statuum peritiam sublevaturos ipsis adesse siverat, verum abductis illis secum una consultabant, vota denique colligebant. Unde Status, quasi oviculae pastore orbatae, inter avia et syrtes, rerum tantae indaginis oberrantes, vitatoque uno periculo, aliud gravius sese incidere metuentes, inter brevia et scopulos fluctuabant, nihil nisi collisionem, et subversionem, quodvis denique mali genus, in concreto, aut particulari, sibi ipsis imminere, omni destituti solatio exspectabant.

Item. Quandocunque Director actionem suam proponere volebat, prius ut plurimum in Gubernium accersitus, ibique quae allegaret, quasi edoctus et informatus,

non nunquam etiam a Generali medio ab Acton, quo acrius causae prosequendae insisteret, admonitus.

Corollarium ex praemissis inferre, quisquis acutus es, potes, perspicere genios hominum, intentiones ex actibus iudicare, tandemque condolere tam miserabili sorti, tanti omnium, quos sphaera Transylvanica (sui aevi) magnates complectitur, prudentia, magnanimitate, consilio, aequitate, reique tam literariae, quam politicae peritia et agendi dexteritate praestantissimi herois. Lege, luge et talia fuge!

Intellecto Generalis, sententiae finalis Sacratissimae Suae Maiestati deferendae et demonstrandae deliberato, ira exardescens, aestuque maturandae ultionis quasi percitus, stomachare et fremere intra se incipit, et quod aestuanti suo tyrannidi animo contentationem morte comitis Nicolai Bethlen accelerare nequiret, verum serius, quam in votis et conceptu habuerat, libidinis sanguinariae explendae occasio sibi adveniret, urgetur variis intra se affectibus, omnemque remorati (ut praetextualiter fingebat) in hoc passu, servitii Caesarei culpam, non intermissis etiam minis in Guberniales, praeprimis autem Gubernatorem (alias aequum et libertatis, iuriumque patriorum pro posse ipsius, ut monstrabat, dicebatque vindicem) coniiciebat.

15. 16. 17. { Sententiae ex deliberato praeattacto et causae processu resultanti expediendae, magister Michael Simonffi et director fiscalis incumbunt. } Gubernium habet suas consultationes. Nihil aliud notabile.

18. Legitur sententia in Gubernio, quibusdam in locis etiam emendatur, excusationibus comitis Nicolai Bethlen, plerisque firmioribus ex eiusdem serie emissis et subticitis.

19. Dies inter otia absumptus. Labitur insigni, nullo memorabilis actu.

20. Genio totus indulgetur.

21. Amplissimus Andreas Theutsch, senator Cibiniensis a centumviratu reipublicae huius eligitur in consulem, seu magistrum civium, qui aetate sua quidem adhuc iuvenis, vel saltem mediocris, et ob hoc a caeteris senatoribus tam aetate, quam adepti officii, scilicet muneris senatorii senio grandioribus graviter nonnihil latus, ingenii tamen maturitate rebusque gerendis aptitudine reliquis excellentior, dignus isto honore habitus est.

22. 23. { Congregantur Status et nihil agendo sunt occupatissimi, id est nihil eis proponitur negotii, sed incassum tantum sedentes identidem dissolvuntur. Inter

Gubernium vero arcana, et Generalem agitantur consilia, nunc medio ab Acton, nunc scriptorum commutatione, invicem communicata, quae tandem pariunt effectum.

24. Die Dominico, quo alias divino cultui, rebusque sacris erat vacandum, perfecta publica contione congregantur Status, quibus Praesidens nomine Gubernii proponit:

Iam sententiam finalem in causa comitis Nicolai Bethlen latam excellentissimo domino Generali repraesentandam esse; itaque placeret Statibus inter se discurrere et conceptum aliquem formare, quo instructi duo prothonotarii more antiquo in talibus observari solito, eidem illam referre, et praesentare possent. (Hic tamen notandum, quod nunquam fuisse in consuetudine positum, ut sententia principibus ipsis etiam regentibus repraesentaretur, sed sola penes sententiatum et iam convictum reum, Statuum et regnicolarum instantia, per certos eorundem legatos ipsum adibat, gratiaque principis flagitabatur. Ita expertiores, ac ipsi etiam prothonotarii referebant, et recognoscebant.)

Quo audito Status, in re tam insperata, quid facto opus sit, auxii, et solliciti, haerent, cum iuxta prius deliberatum causa illa Suae Maiestati, non autem Generali erat remonstranda, quare ut informationem sibi ipsis aliquam superinde capere possint, Gubernium adesse desiderant.

Veniunt ergo magnates Gubernii in consessum Statuum, ubi Gubernator: Verum quidem est (inquit) quod causa haec comitis Nicolai Bethlen et sententia superinde prolata Sacratissimae Suae Maiestati repraesentanda fuisset, ast cum communicationum lineae adeo ubique praeclusae sint, ut expeditio ad Suam Maiestatem praesentibus coniuncturis impracticabilis plane credatur, ideo eam hoc in casu Generali Suae Maiestatis in hac provincia plenipotentiario remonstrandam Gubernium censet, cuius confisi dexteritate, aequitate, et indefesso augustissimi servitii promovendi zelo, eiusdem decisioni et liberae, prout visum ipsi fuerit, dispositioni, praesens materia committatur. Ut tamen instructio prothonotariis sententiam repraesentaturis danda, commodius elaboretur, cum Gubernio certae ex proceribus personae consideant, eamque quo melius, iuribusque conformius statuerint, perficiant.

Deputantur ergo baro Stephanus Vesselényi, comes Ladislaus Teleki, baro Georgius Haller, Sigismundus Kornis, Georgius Lázár, Andreas Szilágyi, consul Cibiniensis, Thomas Schmidt von Scharffenbach, regius iudex Sabesiensis, et allegatus Coronensis, quibus domum Gubernialem ingressis,

Gubernator proponit et dicit: Gubernium sollicitum fuisse iam a triduo, in idque incubuisse, qualiter conceptum aliquem formare, quo instructio dominis prothonotariis daretur, posset, itaque eum scriptis consignasse, qui si placeret, deputatis perlegatur, liberum cuique interium foret, ubi aliquid displicens, animadverterit, suam dandi opinionem, illudque expungendi, aut corrigendi. Quibus memorati delegati annuentes, legendum tradit Gubernator prothonotario Simonffio, qui alias sat prolixus quidem summaria tamen sequentia continebat: Siquidem de antiqua lege et consuetudine regni huius, ubi aliquis ob factum notam infidelitatis afferens, in causam attractus fuerit, causa illius coram consiliariis, et universis Statibus pro tribunali sedentibus agitata, ac finalis tandem superinde sententia ab illis pronunciata exstitit; quae post eiusdem emanationem medio duorum prothonotariorum principi repraesentata, in ipsiusque solius decreto et gratia situm erat, eiusdem sententiae exequutio, poenae mitigatio, vel ex integro remissio. Nos quoque cum in causa comitis Nicolai Bethlen, iuxta leges nostras patrias, iura et libertates procedendo, intendimus in id, qualiter negotium illud convenienter tandem terminaretur, et servitium Caesaris per nos promoveri omni zelo posset, finalis ergo ultimarie contra illum, tanquam qui peccavit contra Caesarem, eversionem iurium et patriae perniciem allaboraverit etc. sententia prolata est, uti ex literis sententionalibus legitime confectis, et emanatis illud palpabiliter liquet; sed quoniam ob modernas coniuncturas eam Suae Maiestati repraesentare non possumus, ideo Vestrae Excellentiae, tanquam Suae Maiestatis in hoc regno Generali Commendanti, et uti audivimus plenipotentiario repraesentamus, spe freti indubia, Vestram Excellentiam, uti zelosum Suae Maiestatis fidelem, illud in hoc passu acturam, quod pro servitio augustissimi Domini nostri, conservatione patriae, iuriumque et libertatis eiusdem manutentione proficuum, conveniensque et congruum fore videbitur etc.

Tacendo nos, nec quicquam (certe etiam tunc timore in visceribus nostris haerente) contradicendo pro assentientibus reputati, una cum Praesidente in consessum Statuum egredimur, quibus etiam conceptum praeinsertum ipse praelegi curans, singuli datis suis suffragiis, illud (cum improbare sibi non praesumunt, neque audent) approbare videntur.

Eunt ergo taliter instructi prothonotarii ad Generalem, eidemque sententiam repraesentantes, tale ab eodem obtinent responsum:

Grata se mente recognoscere zelum, et promptitudinem dominorum dominorum Statuum, quibus in promovendo servitio Augustissimi, et conservatione libertatis, iuriumque patriae duci fovebantur. Itaque se perlecta sententia, contentisque probe intellectis et pensitatis illud, quod salus publica, servitium Caesaris, legesque patriae postulaverint, effecturum.

Alia iterum legatio per comitem Ladislaum Teleki, baronem Sigismundum Kornis, Sigismundum Pernyeszi et legatum Coronensem expeditur, rogantes Generalem super sententiae, sibi delatae, ad gratiosos Suae Maiestatis pedes, altissimumque eiusdem thronum transmissione et recommendatione, ut denique tam ipse favorabili assistentia in negotio comitis Nicolai Bethlen apud Suam Maiestatem succurrere, quam Status fratri eorundem taliter periclitanti demissis instantiis gratiam caesaream implorare, permittere dignaretur.

Reponit ipsis: Cum hoc plane momento sententia sibi praesentata fuerit, neque se adhuc continentiam eius scire; postquam sibi innota Statuum deliberatione fuerit, eidem se accommodaturum, neque exigentiam officii sui, munerisque obligationem passuram, ut plus cuidam personae singulari faveat, quam ut de promotione servitii caesarei, conservationeque legum patriarum, quibus per caput suum se obstrictum sentit, vel minimum remittat.

25. Amplissimus Petrus Weberus, praecedaneus civitatis Cibiniensis consul, ex recommendatione Gubernii et electione almae universitatis Cibiniensis a Sua Maiestate confirmatus comes Universitatis Saxonicae in Transylvania et supra sedis praefatae Cibiniensis iudex regius, cum solennitate et ritu, in talibus observari solitis, per Gubernatorem et comitem Stephanum Apor in officium suum installatur. Reliquum diei, ut et

26. Inter epulas et geniales transigitur laetitias.

27. 28. 29. 30. Nulla his diebus Statuum congregatio, neque momentosi alicuius tractatio negotii. Habet interim suas Gubernium consultationes, postulata Generalis, saepius illi et Gubernatore referente b. ab Acton.

31. Guberniales Generalem adeunt, et per duos horae quadrantes institutam cum eo conferentiam dissolventes, ad sua iterum redeunt.

Incidentia.

Hoc mense arx, sive castrum Hunyadiense cedit per deditionem in potestatem Rakoczianorum. Commendans loci illius nomine Ibram, locumtenens, unius companiae in regimine Palffiano, cum 40, gregariis et vexillifero Cibinium veniunt, ubi ipse iure bellico propter deditionem arcis ad mortem damnatus.

September.

1. Praememoratus iudex regius Cibiniensis Petrus Weberus, ad officium consiliariatus a Gubernio candidatus, ac a Sua Maiestate benignissime electus, confirmatusque, deposito coram Statibus et Gubernialibus iuramenti sacramento, collegio eorundem adscribitur.

2. Guberniales conveniunt ad aedes Samuelis Keresztesi consiliarii graviter infirmi, una cum eo consultaturi, quibus Generalis medio ab Acton proponit, si veri fideles Suae Maiestatis audiri cupiant, velint artium aliquod quaerere, quo mediante et leges patriae inviolatae, resolutionesque Suae Maiestatis salvae permaneant, nihilominus exequutioni sententia contra comitem Nicolaum Bethlen lata demandetur. Gubernium resolvit: Nullam iam viam, aut facultatem sibi ipsis superesse in negotio hoc ulterius procedendi, praeiudiciosum enim tam iuribus municipalibus futurum est, quam clementissimis Suae Maiestatis decretis non modo alienum, verum etiam derogatorium censebitur Suae Maiestatis altefatae iniussu, et quasi Eadem invita Gubernio sententiam istam terminare, et exequutionem peragi curare, authoritatem siquidem Caesaream, soli ipsius Maiestati reservatam sibi vendicare, et nefario praesumere Gubernium per hoc statueretur.

3. Generalis requirit a Gubernatore, ut Status sequenti die congregentur, hanc eiusdem voluntatem, intentionemque intellecturi, qui

4. Congregantur quidem, sed nullo ipsis proposito mandato, iterum dissolvuntur. Gubernium vero inter se consilia versat, iteratis vicibus ad ipsum expeditus a Generali Acton, dicta illius eidem proponens, resolutionesque reciprocas a Gubernio reportans, quae quidem omnia Status latent.

5. 6. 7. Effluunt singulae absque publicis negotiis.

8. Generalis proficiscitur cum mille quingentis equitibus, sexcentisque peditibus, hostes ex improviso, nihilque tale sibi metuentes, alicubi invasurus (quos tamen nusquam

reperit), vehit secum septem tormenta campestria, duo mortaria, reliquumque apparatum bellicum. Moratur per tres dies, re infecta tandem revertitur, pecora, resque domesticas et frumenta aliquorum pagorum depraedari curans, secum adducit, et ante occasum solis cum exercitu spoliis onusto urbem ingreditur.

9. Nihil. 10. Ut inmediate praemissum, adventus Generalis.

11. Trecenti circiter Rakoczianorum equites ducibus Gyárfás, et Ujvárosio circa horam sextam matutinam ex oppido Nagy-Csür eruunt in planiciem Cibiniensem, unde pascentes in vicinitate aggeris circa suburbium erecti equos, bovesque rapientes, adiuncta illis certa suorum ala abigi curant, reliqui vero cum Rascianis caesareis, adversus se e civitate erumpentibus, velitationem, cum levi utriusque partis damno continuantes, aequo tandem utrinque Marte recessum est, instructa acie exitum illius actus Germanis militibus foris exspectantibus.

Mox Generalis cum delectis equitum et peditum cohortibus (quorum numerus utriusque generis 2^{m} implevit) assumptis etiam tormentis campestribus, caeterisque machinis illos persequuturus proficiscitur; repertosque in territorio oppidi Szelindek (gyro ad eos deflecteus, stratagematicoque circumveniens itinere) et ad conspectum sui terga statim vertentes, in locum quendam carectarum uliginosum constrictos, plerumque caedit.

Inde reversus declinat eo, ubi Stephanum Thoroczkai eorum generalem castra figentem fama tulerat; quem cum exercitu illius inter dumeta quaedam oppidi Hárságh latitantem, prorsus imparatum tripartito adortus agmine, eximia afficit clade, in primoque conflictu strenue fugatos, cruento prosequitur Marte, per duo fere miliaria hostium cadaveribus campos foecundat, quae tandem (iussu Generalis) circiter 170, quae proprios reperiri poterant, collecta ab inhabitatoribus oppidi Szelindek contumulantur.

Ipse etiam Thoroczkai aegre manus persequentium evadens, fuga salutem sibi quaesivit.

Item. Captivi aliquot introducuntur, inter quos etiam egregius Petrus Szeredai, nobilis ex sede Maros, lapsu equi, rivulum quendam coenosum transilire conantis, in fuga interceptus, quinque affectus vulneribus adfertur. Similiter praenotatus Gyárfás in velitatione matutina, per quendam adiutantium e iactu sclopeti laethaliter sanciatus, quum equitare amplius nequiret, currui a suis impositus ad castra

deferendus, in itinere intercipitur et retroducitur. Circa vesperam huius diei Generalis subsistit in pago, vel oppido Hárság, ibique cum exercitu pernoctat.

12. Movet versus civitatem Szász-Sebes, in cuius vicinitate aliquas Rakoczianorum copias commorari ipsi relatum erat, quae quidem solo ipsius approximantis rumore perterriti ad oppidum Alvincz sese proripiunt, traiectoque ibidem Marusio (tunc fortuna illorum valde brevi), ad munimenta montium et sylvarum se se recipiunt; insequente eos Generali usque ad fluvium praedictum, unde reversus in campo extra civitatem praefatam condescendit, senatoresque et plebanum toties tactae civitatis cum muneribus obvios, gratiam sibi et civibus imploraturos, habens, favorabiliter acceptat.

13. Exercitum celeri confecto lassatum itinere, quiete et commeatu nonnihil reficiens, suscipit expeditionem in comitatum Hunyadiensem, primamque in pagum Benczencz ponit stationem.

(Item. Supra notatus Gyárfás, ingravescentibus vulneris accepti doloribus, circa occasum solis finem rei bellicae (in qua nulla salus) imponit, vitamque pluribus quidem adhuc suffecturam annis, indiscreto tamen, parcereque cuiquam nescio Martis furore absumptam, cum morte commutat; solitis sepulturae honoribus a Commendante dedignatus, ut scelestus quidam publicum luens supplicium, obscure inhumatur.)

14. Lento exercitum ducens passu in oppido Szászváros subsistit. Civibus etiam eiusdem, vix alias prae metu et terrore sibi praesentibus gratias facit, timoreque perculsos solatur.

15. Devam appellit, praesidiariisque in arce eiusdem loci (natura alias et arte satis munita) integritatem fidei caesareae inter duras quidem angustias illibate adhuc colentibus, laetus applaudit, commendataque multis laudum elogiis eximiae fidelitatis eorum constantia, gratiam caesaream, hanc illis praemiaturam ubertim pollicetur.

16. Arcem praedictam, recenti militum delectu firmat, annonaque sufficienti, ut et caeteris victualibus, pecoribusque praesidio intertenendo introductis, ad ulteriores saevientis in illis partibus bellonae tempestates sustinendas, commode instruit, siquidem ob continuam a quinque aut sex mensibus bloquadam eo extremitatis iam in arce deventum erat, ut nec frustum carnis a longo tempore, aqua vero in modica saltem quantitate (loco quippe ob altitudinem vivo

fonte destituto) reperiri posset; vino (cuius penuriam nondum viderant) panibus praeparandis, aquae in locum suffecto.

Item. Officialem quendam cum duabus Germanorum et una Rascianorum cohortibus ad nobilitatem in castro Hunyadiensi refugii causa manentem expedit, resolutionem eorum, an fidei caesareae sese obligatos, an hostili nomine refractarios sentiant? reportaturum. Qui se etiamnum fideles Suae Maiestatis subditos, militiaeque eiusdem, ut et mandatis excellentissimi Generalis parituros profitentes, iniuria solum temporis nonnihil abreptos, metuque vicissitudinis in regione illa, ferme omnia absorpturae eo constrictos esse excusantes, gratiam illius obtinent, intactique relinquuntur.

17. Reversus cum exercitu Benczentzinum se confert, hinc

18. Properans, diversione sine ulla, venit in pagum Ecsellő.

19. Cibinium (gravibus podagrae doloribus vexatus carpento insidens) redux, tormentorum iterata vice explosionibus, ordinatisque cohortibus excipitur, ab obviis civitatis consule et iudice regio victoriae eius applauditur, in residentiam suam, medios inter cives Saxones, inde a porta urbis (quae civilis vocatur) continua serie armorum praesentationibus honorem sibi facientes pervenienti: Gubernium, (ibi praestolans) foelici ipsius reditui, prosperatisque a benigno numine expeditionis, rerumque suarum successibus bene precatur. Haec taliter, nulla interim in marschu, et condescensionibus istis, praeda, rapinisque vacabant, cuncta obnoxia depeculationibus, caeterisque pravis licentiosae militiae actibus erant exposita. Sub hoc autem tempore nec in Gubernio, nec inter Status, quidquam publici negotii tractatum est.

20. 21. Notatu nihil dignum.

22. Iteratae Sacratissimae Suae Maiestatis victoriae ex Bavaris et Gallis reportatae, festivitas modo, quo praecedens, in mense Augusto, tormentorum, minorumque sclopetorum per dispositas infanteriae acies explosionibus laeta celebratur. Guberniumque a Generali laute tractatur.

23. Viginti circiter captivi Rakoczianorum, in castello Szelindekiense usque ad hoc detenti, introducuntur.

24. Consequentibusque diebus grationales Suae Maiestatis, quarum copia hic acclusa, et assecuratoriae Gubernii expediuntur in omnes provinciae huius partes, gratiam (intra quindenam, remotioribus vero duplicato termino) vitae resipiscentibus, omniumque restitutionem bonorum et patra-

Csulak Sigmond
Fejes András
Gyujtó Menyhárt
Balog András
Incze Ferencz
Nitrai István
Balog János
Csulak Sámuel
Incze György
Incze János
László Márton
Fejes Mihály
Fejes Tamás
Incze Sámuel
Magyarósi András
Fejes András
Incze András
Pál András.

Pixidarii.

Pap István senior
Gáspár Tamás
Pap Ferencz
Gáspár András
Pap István junior
Pap János.

Oltszeme.

Nobilis

Orbai János m. p. (p. h.)

Primipili.

Botos Miklós
Szinte György.

Körös-Patak.

Nobiles.

Tibáld László m. p. (p. h.)
Szabó Pál m. p. (p. h.)
Szabó Dániel
Költő Miklós
Költő Mihály junior
Költő Mihály senior
Bedő József
Költő János junior
Költő János senior
Költő Bálint
Gombkötő András.

Primipili.

Vicarius Péter
Sebestyén János
Gelei Bálint
Szinte János
András György senior
Pilbárt Mihály
Szinte György
Szabó János
Küs Mihály
Szabó Ferencz
Vicarius András
Serester László
Szabó Jeremiás
Sánta Mihály
Kis István
Serester János
Szabó Tamás
Benke Bálint
Kis Tamás
András György
Bedő Sámuel
Jakó Mihály
Pellicán Lőrincz
Szőcs Ferencz
Szőcs János
Mihály István

Item. Praesidiarii milites (ex regimine Tirheimiano) in arce Gyalu, eorum commendanti, deditionem loci recusanti insurgentes, ipsum crudeliter mactant, expilataque arce, eam deserunt, et ad partes Rakoczii sese, sacramento fidelitatis dato, conferunt.

October. 1. 2. 3. Diebus apparatus bellici ordinantur, provisiones annonariae disponuntur, quibus bene instrictus, tandem

4. Generalis cum 1900 equitibus, 600 peditibus, tormentis maioribus et minoribus, caeterisque machinis igniariis copiose assumptis, commeatuque ad iter sat longum conficiendum commode provisus, expeditionem suscipit (soli sibi notam, nec praeter se ulli officiali, multo minus magnati Hungaro declaratam, uti tamen colligi ex circumstantiis et quorundam prolatione verborum potuit, Claudiopolim versus dirigendam), profectusque cum exercitu Cibinio circa horam undecimam antemeridianam, eadem die inter oppida Harságh et Szelindek imminente iam vespera subsistit. Ulteriorem inde intentionis suae scopum, illa, qua placebit, via prosequuturus.

5. Gubernium et totus fere nobilium pro nunc hic manentium coetus, hora 3-ia promeridiana ad aedes illustrissimi domini baronis Stephani Haller, funerales exequias generosi infantuli Joannis, filii Joannis Thoroczkai, celebraturi congregantur; quibus (praedicante catholico r. p. Talliani S. J. mediam iam concionis suae partem perorante) commendans Cibiniensis, Georgius Heinis, vicecolonellus regiminis Palffiani taliter nunciat: Siquidem congregatio illa, tametsi lugubris, emortuoque infantulo ex laudabili Christianitatis more parentatura sit, inscio tamen, neque prius requisito se facta fuerit, ideo se corpusculum illud nepotis quippe rebellis Stephani Thoroczkai per portam domus Hallerianae, in qua nunc jacet, educi, multo minus in criptam illustris familiae Hallerianae, tot avitis, superstitumque virtutibus praeclarae, et de dominis ipsorum optime meritae, sepellire permissurum. Qui tandem iteratis praedicti domini baronis requisitionibus, ultimario autem Gubernii etiam insinuatione nihil motus, vel exoratus, corporalem quendam, cum decem gregariis, portam domus Hallerianae occupaturum et si forte educi corpusculum videret, impediturum mittit.

Resentit hic Gubernium laesionem praerogativae suae, adeoque praesumit se, caeterosque proceres, ut et totam catervam per commendantem arestatos esse, moxque medio

Possessio-Illyefalva.

Nobiles.

Geréb József m. p. (p. h.) [1]
Petke Ferencz
Séra János
Séra Pál
Elekes Sigmond m. p. (p. h.)

Primipili.

Séra György
Galos Ferencz
Antal Péter
Gál Pál
Tankó János
Gálos István
Fodor István
Tankó Mihály
Pap Tamás
Pap István
Lőte Tamás
Lőte Ferencz
Kis Antal Tamás
Pap Sámuel
Márk Gergely
Benkő Márton
Galos Mihály
Szabó Ferencz
Bedő László
Fodor Márton.

Etfalva.

Nobiles.

Ladislaus Imreh (p. h.)
Stephanus Imreh (p. h.)
Franciscus Imreh (p. h.).

Primipili.

Franciscus Bakcsi jur. assessor
Bakcsi István
Bakcsi Gábor
Irsa György és István
Vitályos Mihály és Bálint
Zoltáni Miklós
Erdős Pál és Sámuel
Bakcsi Bálint
Incze Máthé
Bedőházi Pál
Sigmond Mihály
Nagy Ferencz
Balog László
Sigmond Mihály jun.
Bakcsi Miklós
Nagy Barabás és András
Bakcsi Péter
Bakcsi János, Tamás és Balás
Sigmond György és Ferencz
Zoltáni László
Kövér István
Balog Tamás
Bakcsi Ferencz sen.
Barta György és Miklós
Bakcsi János
Henter András
Josa Joseph
Tokos Sámuel
Kövér László
Zoltáni Pál
Imreh Balás.

Pixidarius.

Incze János.

---

[1]) A pecsét czímerében egy oszlop választja ketté a paizst s attól jobbra álló oroszlán, balra orrszarvú (mint a gr. Nemes-cs. czímerében), a sisak felett kivont kardot tartó kar.

15. 16. 17. 18. Nil his diebus memorabile actum, vel allatum.

NB. Siquidem de praenotatis et sequentibus aliquot diebus singularis relatio non venit, itaque sequentia non secundum ordinarium dierum cursum, ut hucusque continuatum est, accurate tamen, quantum fieri potest, annotare studui.

Claudiopoli (ut supra memoratum) egressus Generalis cum toto exercitu, praesidiariosque inde caesareos, qui ad septingentos adhuc potiore ex parte pedites supererant, commendante illos supremo vigiliarum praefecto regiminis Tirheimiani, nomine Coltempladt, secum abducens, moenia urbis tribus in locis supposita et incensa magna pulveris pyrii quantitate dejici et dirui curat. Inde ad arcem Szamos-Ujváriensem in caesarea fidelitate adhuc persistentem venit, eamque aucto praesidio, ut et munitionibus, satis firmatam relinquit.

Hinc Bistriciam contendit, sed baronis Alexandri Karoli, Pauli Orosz et Stephani Bone, colonellorum Rakoczianorum advicinantium cum copioso exercitu rumore audito, non satis contra tantam vim suae fisus potentiae animum mutat, revertiturque et

21. Albam Juliam pervenit, ubi desertam incolis civitatem reperiens, omnia spoliis et rapinae, victualia vero et vina militiae inter sese distribuenda, maiori ex parte submittit; studentes in collegio Reformatorum, professorem, parochosque religionis utriusque humaniter exceptos, lenioribus verbis refectos, neque indonatos dimittit. Magnam frumentorum in gelimis eo convectorum et in acervos congestorum copiam conflagrat, moenia arcis robore pulveris pyrii per minas suppositi diruta, omnibus accessibilia, neque defensioni ibi manentium, aut receptioni rebellium habilia efficit.

22. Literae ipsius ad Gubernium felicem expeditionis suae successum denuntiantes feruntur.

23. Gubernium responsorias Generali mittit, eidemque provisionem de futura subsistentium hic nobilium intertentione faciendam insinuat.

24. Albam relinquens, civitatem Sabesium praeterit et extra eam in campo condescendit. Unde colonellum baronem de Tige et vicecolonellum comitem Montecoeli Medgyesinum cum ducentis peditibus et quadringentis equitibus, administrationem annonae ex illis partibus Cibinium procuraturos et necessarias inde excursiones ad domandum populum for-

tunae praesentis larva apreptum *(sic!)* et rebellibus adhaerentem facturos expedit.

25. Sabesio movens, Cibinium versus contendit et

26. Cum exercitu victor urbem ingreditur, aggratulatoria tormentorum explosione solemniter exceptus.

27. Nihil, nisi notandum, quod referentibus quampluribus adeo venientis et euntis rumore Generalis perterriti omnium vicinorum marschui locorum incolae erant, ut nullum plane hominem sibi obvium ullibi militia habere posset.

28. Supremus vigiliarum praefectus Unger cum ducentis equitibus et centum peditibus Fogarasinum expeditur, peditum praesidium in arce hactenus habitum reformaturum, equitatum vero ad necessarias excursiones servaturum.

29. Nihil. 30. Comitissa Pekriana cum cunctis rebus domesticis, supellectilibus et familia dimissa [ante cre]pusculum 25. oneratis plaustris Cibinio libera egreditur.

31. Nihil.

Incidentia.

Supra notatus Baron Tis Medgyesinum veniens universos cives exarmat, armaque illorum comportata in domum quandam concludit. Domum speciosam Martini Kolosvari, quod legatione ad Rakoczium nomine nationis Saxonicae fungens, abesset diripi et destrui totam curat.

November.

(Itt megszakad a napló. A többi hiányzik.)

—

Mellékletek a naplóhoz:

I.

Gr. Bethlen Miklós folyamodványa Rabutin generálishoz, melyben fogságból kibocsátását kéri. (Nagy-Szeben, 1704. jul. 7.)

Excellentissime Domine Campi Marschalle et Generalis Commendans. Domine et Patrone Gratiose!

Ego ex Dei justo judicio miser quidem captivus, sed Deus et constientia mihi testis est, Suae Majestatis fidelissimus subditus et Vestrae Excellentiae humillimus servus rogo et obtestor Vestram Excellentiam humillime per Deum, per augustissimi Imperatoris celebrem in toto mundo pietatem, et per vitam ac prosperitatem unici Vestrae Excellen-

tiae haeredis, domini comitis Amadaei (dico unicum, quia alterum Vestra Excellentia jam uti audivi Deo sacrificavit), ut Vestra Excellentia dignetur meam innocentiam ad Suam Majestatem promovere et protegere et usque ad Suae Majestatis resolutionem ex isto aresto eliberare, multorum meorum Suae Majestati et Patriae praestitorum servitiorum, aetatis meae provectae, ac afflictissimae conjugis lachrimarum intuitu. Deus hoc Vestrae Excellentiae remunerabitur. Et audeo Vestram Excellentiam assecurare, quod Sua etiam Majestas, ubi de toto negotio recte informabitur, approbabit magis, quam improbabit meam ex aresto dimissionem.

Maneo interim

Excellentiae Vestrae

humillimus et obsequentissimus servus
C. N. B. m. p.

Külczím: Memoriale C. N. B. ad excellentissimum dominum Campi Mareschallum, C. Rabutin G. C.

Más kézzel a levélen: Nec accepta, multo minus resolutio data.

(A naplóhoz varrva a julius 7-iki feljegyzés mellé.)

II.

Lipót császár levele az erdélyiekhez, melyben hűségre inti őket. (Kelt Bécsben, 1704 jul. 9.)

Leopoldus, divina favente clementia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque etc. Rex etc.

Illustres, spectabiles, magnifici, generosi, egregii, prudentes, ac circumspecti fideles syncere Nobis dilecti! Dolenter ad modum intelleximus, tam ex demisso Memoriale vestro, quod per fidelem nostrum (tit.) comitem Ladislaum de Bethlen deputatum vestrum demisse nobis porrectum, quam quod per novissime missum expressum Graecum allatum est, vices et statum charae nobis Transylvaniae miserum, devastationemque pene inexplicabilem, quae partim per ipsum hostem, partim vero propter hostem charae Nobis provinciae praeter spem et intentionem nostram accidisse perhibetur. Et nisi omnis communicatio literaria praeclusa fuisset, omnino benigna et paterna mens Nobis fuit, etiam

charae Nobis Transylvaniae subditos, ad instar Hungarorum, tam eos qui rebellium multitudine obruti, quam qui forsan fascinati, aut etiam sua sponte temere eos secuti sunt, non armorum castigatorio vigore, verum paterno prorsus amore per generalem Amnesthiam ad resipiscentiam hortari et revocare, sed quia uti iam memoravimus, interruptae correspondentiae fatum, medium illud Nobis hactenus eripuerat. Ideo etiamnum non attentis quorumvis quibusvis patratis, quicunque per resipiscentiam et reditum ad officium intra id tempus, quod vos, cum generali nostro ibidem arma tenente fideli Nobis dilecto spectabili ac magnifico Joanne Ludovico a Rabutin, ad redeundum idoneum esse iudicaveritis, dignos se stiterint, generalem et omnimodam patratorum Amnesthiam, simul cum vitae et bonorum gratia verbo nostro regio et inviolabili impertituros esse benigne decrevimus, prout et impertimur, non modo per praesentes efficaciter et effective, atque specifice, verum etiam ut innata Nobis augustaeque nostrae Domui clementia toti orbi magis magisque palam fiat. Puncta, quae ex mera benignitate nostra in salutem et incrementum gentis Hungarae, omnibus resipiscentibus generice et gratiose resolvimus, vobis communicamus, ita prout vobis et praedicto nostro Generali Commendanti, e servitio nostro et bono publico visum fuerit publicanda et quorum intererit, communicanda. Ut vero ab hoc malo chara nobis Provincia cito liberetur, Nobis maximae curae erit, nam quemadmodum clementiae nostrae dextra in doctis punctis, iis, qui eam amplexuri sunt, benigne porrigimus, ita iuxta nihil morabimur, auxiliante et opem ferente iustae causae Deo, de succursu et subsidio tam militari, quam mediorum, prout et loci distantia et tempus permittent, certo certius paterne prospicere. Et quia nihil prius antiquiusve habemus, quam provincias Nobis divinitus datas et concessas, simul cum populis et misera plebe sollicite conservandi et fovendi.

Ideo sicut in regno nostro Hungariae factum, sic et in chara nobis Provincia omnem a modo imposterum in miseram plebem, eiusque tugoriola, ignis et ferri militaris usum et abusum benigne, serioque inhibuimus, qui huiusmodi inhumanos plane actus in ipso etiam hoste, exhorrescimus, nedum in nostro conservationi et defensioni regnorum et provinciarum nostrarum dicato milite probamus, et admissuri sumus. Quin imo ut ii quoque, qui propter rebellionem, necessitudine strictiori sibi iunctorum suspecti et ideo detenti sunt, leviori modo tractentur, ansaque eis praebeatur, prae-

dictos suos ad redeundum persuadendi benigne volumus, quod quoque vobis simul cum saepe dicto nostro Generale iunctis consiliis et opera, pro exigentia casuum moderandum benigne committimus. Gratissimum porro Nobis est intellectum, praetiosiorem Transylvaniae partem, potiores videlicet proceres charae nobis Provinciae, in fide et constantia adhuc dum immobiliter perseverare. Quam fidem et devotionem tantum abest, ut quocunque tempore et vicissitudine rerum neglectim habeamus et salutem fidelissimorum Nobis procerum indiscrimine versari permittamus, quanto fidem et devotionem inconcussam, omni auro, et argento praestantiorem ipsam natura et sana ratio dictat; quin potius assecuramus vos benignissimme, eam Nos totius Transylvaniae et praecipue ac particulariter in fide perseverantium habituros esse rationem et curam, ut fidei et constantiae vestrae, nec vos, nec posteros vestros penitire possit. Gratia nostra caesareo regia, protectioneque paterna, vobis, totique provinciae nunquam defuturi.

Datum in civitate nostra Viennae Austriae, die nona mensis Julii, anno Domini millesimo septingentesimo quarto, regnorum nostrorum Romani quadragesimo sexto, Hungarici quadragesimo, Bohemici quadragesimo octavo.

Leopoldus m. p.

Comes Samuel Kálnoki m. p.

Ad mandatum Sacratissimi Caesareae
Regiae Majestatis proprium:
Andreas Szent-Kereszti m. p.

(Egykorú másolat, mellékelve a fennebbi napló szeptember 24-iki pontjához.)

Bodok.

Nobiles.

Mikó János m. p. (p. h.)
Szacsvai László
Bartók Illyés
Szacsvai Sámuel
Bartók István
Incze Sámuel.

Primipili.

Simon Ferencz
Málnási István és Sigmond
Incze Péter
Ferencz Gábor
Henter Pál
Imreh Pál és László
Henter Gábor
Fodor Gergely
Ferencz Bálint
Pál Sámuel
Málnási Sámuel
Ferencz Márton
Benkő György
Henter László
Incze György
Simon Gábor
Incze Miklós
Bedő Mihály
Bedő Ferencz
Pál Miklós
Henter János és Gergely
Tankó Bálint
Henter Márton
Deák Ferencz
Pál Sándor
Simon György és Gergely
Henter László
Simon Ferencz
Balog Gábor
Pál Mihály
Deák István
Balog Sámuel
Deák Márton és István
Incze Sámuel
Henter András és Sigmond
Kovács István
Málnási Mihály
Kovács Mihály
Lengyel Mihály
Miklós Mihály
Pál Dániel.

Primipilus.[1])

Kovács Mihály.

Szotyor.

Nobiles.

Nagy Tamás m. p. (p. h.)
Szotyori Ferencz sen. m. p. (p. h.)
Nagy Elek m. p. (p. h.)
Nagy László m. p. (p. h.)
Nagy Pál m. p. (p. h.)
Nagy Sigmond (p. h.)
Szotyori Ferencz (p. h.)
Nagy Isván *(így!)* (p. h.)
Szabó Pál m. p. (p. h.)
Nagy Sámuel (p. h.)
Nagy Ferencz (p. h.)
Nagy Bálint
Nagy András
Nagy István
Nagy Péter jun.

[1]) Pixidarius helyett.

Az alább közölt névsor, mely a III. Károly király hűségére felesketett háromszéki lakosokat sorolja elő, eredetiben maradt fenn az Apor-család levéltárában. A felesketés egy bizottság által történt a székek külön gyűlésein, Apor Péter, mint főkirálybiró elnöklete alatt, a székek külön tisztjei (viczekirálybiró, ülnök, jegyzők) s az országgyűlésre küldött követek előtt, kik az összeírást aláírásukkal és pecsétjökkel hitelesítették.

Az eskü szövege minden szék névsora előtt megvan (de rövidség okáért csak egyszer közlöm, a szöveg mindig ugyanaz lévén).

A kik sajátkezűleg írták alá a hűségesküt, azoknak neve után *m. p.* (manu propria) és a nemeseknél többnyire piros viaszba nyomott *pecsét* áll, a mi a kiadásban *(p. h.)* által van jelölve. A kik írni nem tudtak, azoknak nevét a szék jegyzője (Sepsinél az ülnök) írta össze, a mint ők azt aláírásuk előtt jelzik is.

A pecséteknél azt a feltünő tényt kell megjegyeznem, hogy a legtöbb pecsét idegen, nem az illető saját pecsétnyomójának lenyomatát tünteti fel, azért ugyanaz a pecsét (a szék jegyzőjeé vagy másoké) nagyon gyakran ismétlődik. Ezért jegyzetben csak azoknak a pecsétjében látható czimerét írtam le, melyek felett körirat vagy betűk igazolták, hogy az illetőnek vagy családjának czimerét ábrázolja. A pecsétek egy része töredezett s a czimerkép azért nem látható rajtok. Némely pecsétben csak monogrammok (kezdőbetűk) láthatók, némelyik síma gyűrűkővel pecsételt. A legtöbb pecséten kivont kardot tartó kar látható, mint a vitézlő rend általános czimerképe.

A felesketést és összeírást jan. 6-án kezdték Miklósvárszéken Közép-Ajtán, jan. 9-én folytatták Sepsiszéken Angyaloson, azután következett Orbai-szék, melynek összeírása Zabolán jan. 12-én történt, s végezték jan. 19-én Kézdiszéken Altorján. Apor Péter mindenütt ott volt, a bizottság többi tagjai váltakoztak.

HÁROMSZÉK LAKOSAI HŰSÉGESKÜJE III. KÁROLY KIRÁLYNAK. 1713. JANUÁR HAVÁBAN.

I. MIKLÓSVÁR SZÉK.

Homagiale iuramentum fidelitatis secundum tenorem infra specificatum a regia Transsylvaniae deputatione extradatum, ab anno aetatis 12. exclusive ab omnibus nobilibus, primipilis et pixidariis inclitae sedis *Miklosvár* depositum anno 1713. die 6. Januarii in possessione *Középajta*, in praesentia spectabilis ac generosi domini *Petri Apor*, supremi iudicis regii sedium Siculicalium Sepsi, Kezdi et Orbai, nec non Miklosvara; ac generosi domini *Georgii Donatt*, praefatae sedis Miklosvar vice iudicis regii.

Formula iuramenti.

Én N. N. esküszöm az élő, igaz és örök Istenre, és ígérem s kötelezem arra magamat, hogy a felséges, hatalmas és győzhetetlen hatodik Carolushoz, római választott császárhoz, Német, Spanyol, Magyar, Cseh országok királyához és erdélyi fejedelemhez, az én kegyelmes, legitimus és haereditarius uramhoz s fejedelmemhez és ő felsége legitimus haeressihez s successorihoz egész életemben hű, engedelmes, igaz és tökéletes subditus, barátinak baráttya, ellenséginek ellensége lészek. Az ő felsége szentséges személye, állapottya, méltósága, tisztessége és birodalmi ellen sem titkon, sem nyilván nem machinálok, sem másokot akármi szín alatt, arra nem tanácslok, segítek és arra indító ok nem lészek, sőt inkább, ha valakiket, ez ellen munkálkodni, vagy peniglen ő felsége successori és birodalmi ellen valamely károkat hallok, vagy eszemben vészek, azokat vagy magam, vagy mások által, immediate vagy mediate jó idein megjelentem és edszersmind az efféle mo-

litiokot és mind egyébb károkot te
akadályoztatom és elhárítom. Ellenb
és successori jovát s hasznokat, a
mozdítom.

Isten engem úgy segélljen s
vösségét.

Pagus Száraz-Aj

Nobiles.

Incze Márton
Incze Márton (p. h.)
Ugron Pál (p. h.)
Bartha Márton
Szabó Mihály
Szabó István
Szabó János
Boér István
Bartha János.

Primipili.

Incze Máthé
Bartha Mihály
Katona Imreh
Csulak Máthé
Incze Máthé
Nagy Joseph
Gecse Péter
Salatia Balás
Nagy Lukáts
Incze János
Nagy Mihály
Nagy Márton
Josa Gergely
Incze Imreh
Kövér Márton
Abod János
Katona János
Gecse András
Nagy Menyhárt
Nagy János
Nagy Menyhárt
Incze György
Abod István

Incze
Kis G
Nagy
Kis J
Bodos
Nagy
Nagy
Nagy
Nagy
Incze
Josa
Kovát
Dávid
Nagy
Málná
Josa
Incze
Nagy
Katon
Király
Barth
Szilág
Incze
Incze
Dávid
Incze
Salati
Nagy
Nagy
Gecse
Nagy
Gecse
Gecse
Gecse
Szép

Varga Bálint
Varga Gergely
Incze György
Incze István
Josa Ferencz
Nagy Sámuel
Csulak György
Csulak Márton
Nagy István
Szép Keresztes
Incze István
Incze János
Josa Mihály
Nagy Péter
Nagy Mihály
Josa János
Josa János
Incze Márton
Incze Mihály
Josa Bálint
Márton Kováts
Dávid Péter
Nagy János
Nagy Mihály
Szép János
Dobai György
Szép János
Incze András
Incze Bálint
Bako János
Szép János
Nagy János
Nagy Gergely.

Pixidarii.

Herman Gergely
Bartalyis János
Deák János
Egyed János
Herman András
Herman Márton
Pál Sámuel
Bakó István
Dobai Mihály
Szép Mihály
Deák Mihály
Nagy István
Szép György
Kárel Ferencz.

Pagus Miklosvára.

Primipili.

Gyenghe János
Jakab István
Jakab Imreh
Pap György
Gyenghe Joseph
Gyenghe Lőrincz
Gyenghe István
Gyenghe András
Gyenghe Mihály.

Pagus Bodos.

Primipili.

Nagy István sedis Miklosvara iuratus assessor
Nagy Mihály
Mihály mester
Nagy Márton
Nagy Sámuel
Dávid Balás
Nagy Menyhárt
Josa Gergely
Bodosi Márton
Bodosi Bálint

Dávid Pál
Dávid András
Bodosi Péter
Szőcs Thamás
Josa András
Dávid Ferencz
Dávid János
Josa Dániel
Nagy Gergely
Bodosi Sándor
Bodosi János
Josa András
Dávid Sámuel
Josa Mihály
Székely János
Bodai István
Hegedűs György
Bodosi Márton
Dávid Lőrincz
Dávid István
Incze János
Incze István
Bodosi Mátyás
Bodai György
Dávid Dániel
Dávid Bálint
Josa Bálint
Josa János
Székely András
Dávid Bálint
Székely Sámnel
Dávid Máthé
Nagy Márton
Bodosi János
Bodosi Gergely
Josa István
Josa Gergely
Dávid Sámuel
Incze András
Bodosi Bálint
Szép István
Josa György.

Pixidarii.

Fábián Illyés
Fábián János
Fábián András
Hermány György
Dávid Gergely
Dávid György
Dávid Gergely
Dávid György [1])
Hermány Gergely
Bodai Péter
Elekes György
Egyed György
Fábián Péter
Kóbori István
Fábián Bálint
Fábián András
Herman Márton
Fábián János
Bodosi András
Dávid Pál
Kováts András
Dávid János
Fábián János
Hermán Dániel
Hermán Bálint.

Pagus Baczon.

Nobiles.

Baló László m. p. (p. h.)
Bardocz Pál (p. h.)
Bardocz István m. p. (p. h.)
Balo Joseph m. p.

Primipili.

Molnár Pál iuratus assessor
Bartha Márton
Pál Ferencz
Josa István

[1]) Ez a két név kétszer egymásután van írva.

Halmágyi Gábor
Bardocz Máthé
Josa Mihály
Keresztes Sámuel
Baló István
Nagy Márton
Ferencz Bálint
Sigmond Mihály
Molnár Sámuel
Baló István
Márton Sámuel
Baló István
Molnár Dániel
Pap András
Molnár István
Bartha Balás
Nagy István
Bedő István
Molnár Péter
Molnár István
Bardocz Sámuel
Nagy István
Bardocz János
Bedő Péter
Barabás András
Baló András
Bartha István
Bartha János
Baló Bálint
Sigmond Márton
Nagy Menyhárt
Bedő István
Szabó István
Bardocz István
Szabó Péter
Szabó István
Nagy Imreh
Barabás Péter
Fényes János.

Pixidarii.

Szöcs György
Molnár Istvén
Bartha Péter
Bartha István
Tókos György
Hegyi Márton
Gál István
Bartha Bálint
Molnár János
Borbély János
Molnár András
Benkő Mihály
Szabó István
Gál Pál
Benkő István
Szabó Ferencz.

Pagus Baroth.

Nobiles.

Cserey Sámuel m. p. (p. h.)
Szabó János m. p. (p. h.)
Ágoston Menyhárt
Beke Miklós
Incze András
Incze János
Gál Thamás
Incze Mihály
Gál István
Gál Miklós
Gál Pál
Gál János
Gál Máthé
Beke István
Beke Miklós
Incze György
Incze István
Gál István
Gál András.

Falka András
Tölgyes Gáspár
Máttyás Tamás
Pál Dániel
Pál Imreh
Dánér Péter
Buda Bálint
Simon Ferencz
Peterbiró Ferencz
Török György
Falka István
Török János
Tölgyes Ferencz
Tölgyes Pál
Pál János György
Mihály mester
Bartha Mihály
Daner János
Péterbiró Mihály
Andok István
Tót Tamás
Markos János
Tölgyes Márton
Zoltáni László
Bene Péter
Pál János Thamás
Tölgyes Lukáts.

Lisznyó.

Nobiles.

Csia Mihály
Szotyori Ferencz
Szotyori György és Tamás
Kovács Ferencz
Szotyori Mihály sen. et jun.
Szotyori Péter sen. et jun.
Szotyori István és Sámuel
Incze Mihály
Bedő István.

Primipili.

Jakab Mihály
Barabás Tamás
Fekete Péter
Kótér György
Pilbárt György
Barabás Mihály és Ferencz
Kese Mihály
Bartha István
Jakó András és István
Jakócs Tamás
Szabó István
Jakó Mihály
Szász Tamás és Pál
Barabás György
Jakó Mihály
Nagy Mihály
Barabás György
Jakó Ferencz
Damó Boldizsár
Benkő András
Kese Miklós és György
Fekete János
Dánér Ferencz
Fodor Dániel
Tót András
Kese Miklós
Rácz György.

Pixidarii.

Kövér Péter
Bagoly Ferencz
Kovács György.

Uzon.

Nobiles.

Pünkösti György m. p. (p. h.)
Mihály Máthé m. p. (p. h.)
Szabolcsi Sámuel m. p. (p. h.)
Keserü István m. p. (p. h.)
Györgybiró Lukács m. p. (p. h.)
Küs Pál László m. p. (p. h.)
Bereczk László (p. h.)
Kuti Péter (p. h.)
Kuti Sámuel (p. h.)
Kovács Péter m. p. (p. h.)
Zajzon Péter m. p. (p. h.)
Zajzon János m. p. (p. h.)
Zajzon Mihály
Lajos Péter
Pál György
Györgybiró Péter és János
Ferencz Mihály
Kis Pál György
Györgybiró Sámuel
Bagoly János
Kuti István és László
Lajos Mihály
Zajzon Bálint
Kósa István és János
Zajzon Ferencz
Kovács György
Kósa István
Kúti György
Györgybiró Miklós jun.
Kovács Mihály
Kosa Bálint.

Primipili.

Kádár Ferencz jur. assessor m. p.
Kovács János
Dankó János
Benkő Sámuel
Bagoly János
Szabó György
Felszegi György
Kovács Pál
Kovács Péter
Márk György
Pünkösti Miklós és Pál
Kovács András és Péter
Istók Bálint
Földes Mihály
Menyhárt György
Kovács Sámuel
Dánér Mihály
Török Bálint
Kovács Mihály
Pünkösti Sámuel és János
Istók János
Kovács Péter
Márk Bálint
Szőcs Miklós
Kovács Ferencz
Kudar Sámuel
Kovács Thamás
Pünkösti István.

Pixidarii.

Pető Bálint
Szőcs János.

Szent-Iván.

Nobiles.

Henter Kelemen m. p. (p. h.)
Henter Dávid m. p. (p. h.)
Henter János m. p. (p. h.)
Szent Iváni Tamás Deák m. p. (p. h.)
Szent Iváni Sámuel (p. h.)
Szent Iváni Mihály m. p. (p. h.)
Bartha János (p. h.)
Pál János Benedek (p. h.)
Benke Márton (p. h.)
Bartha Bálint
Benke János
Kis Pál Mihály
Székely János.

Primipili.

Berde Mihály
Kese Bálint
Lófő István
Zoltán Pál
Kese Péter és Pál
Gál Péter
Veres János
Antal Mihály
Berde István
Márkos István
Márkos László
Zoltán Sigmond
Benke János
Berde Péter és Miklós
Ütő András.

Szacsva.

Nobiles.

Lajos Moses m. p. (p. h.)
Bagoly Márton.

Primipili.

Bagoly Mihály
Berde Gáspár
Székely János
Berde János
Kese András.

Magyarós.

Nobiles.

Szotyori Pál
Nagy László.

Primipili.

Kovács András
Földes János
Kese Mihály és György
Byk János
Koré István
Dancs István és János
Fodor Ferencz
Kovács László
Nagy András
Máthé István
Csiszér István
Dávid György
Gál János
Danér János
Nagy János.

Quod praefati omnes et singuli coram nobis homagium fidelitatis deposuerint secundum tenorem iuramenti superius specificati, die et anno locoque supra notatis, fide nostra mediante attestamur.

(P. h.)[1] *Petrus Apor*
supremus iudex regius trium sedium Siculicalium: Sepsi, Kézdi, et Orbai ut et Miklósvár m. p.

(P. h.)[2] *Gabriel Ghidofalvi*
Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, modernae deputationis Transsylvanicae, et sedis Siculicalis Sepsi juratus assessor, nec non ejusdem sedis viceiudex regius m. p.

(P. h.)[3] *Samuel Székely* de Rety
m. p.

et (P. h.)[4] *Franciscus Kádár*
de Uzon m. p.

Jurati assessores sedis Siculicalis *Sepsi*, nec non ad generalia regni comitia ex edicto sacrasissimae suae caesareae regiae queac Transsylvaniae principalis Maisestatis ad diem 14-tum Novembris in liberam regiamque civitatem saxonicalem Medgyes indicta et celebrata dictae sedis Siculicalis Sepsi ablegati.

Pro illiteratis et sigillis carentibus subscripsit et obsigillavit.

(P. h.)[5] *Stephanus Antos* de Rety,
juratus assessor sedis Siculicalis Sepsi
m. p.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

---

[1]) Az Apor czímeres pecsét (mint fennebb).

[2]) A pecsét czímerpaizsában egy lábával tollat tartó hosszú nyakú (gólya?) madár. Körirata: *Gabriel Gidófalvi.*

[3]) Leesett.

[4]) A pecsétnyomó egy római gemma, mely oltár felett lebegő angyalt, szívet tartva s az oltár felett is két szívet ábrázol. (Több név után áll a nemesek sorában is ez a pecsét.)

[5]) A pecsét lehullott.

III. ORBAI SZÉK.

1713 die 13 Januarii in possessione *Zabola*. giale juramentum fidelitatis, secundum tenorem aspe atum a regna Transylvaniae deputatione extradatum, a anno aetatis 12. exclusive, ab hominibus nobilibus, pr ipilis et peditibus pixidariis inclytae sedis Siculicalis *O* *i* in praesentia infrascriptorum depositum.

Formula juramenti.

szöm stb. (mint fennebb Miklósvárszéki

Zágon.

Nobiles.

Jankó Péter m. p. (p. h.)
Vajna Ferencz sen. juratus assessor sedis Orbai m. p. (p. h.)
László László jur. assessor m. p. (p. h.)
Czerjék Ferencz m. p. (p. h.)
László János m. p. (p. h.)
Benkő Pál m. p. (p. h.) [1]
László Ferencz m. p. (p. h.)
Könczei Gergely m. p. (p. h.)
Vajna Ferencz m. p. (p. h.)
László Ferencz jun. m. p. (p. h.)
Pétsi Péter
Major Ferencz és Jóseph
Vajda Ferencz
Vajda Miklós és János
Donát Pál
Bacz István
Bacz András
Barrok János
Guruzda Ferencz
Bacz István.

Primipili.

Mezei Miklós m. p.
Molnár Ferencz
Albu István
Kőrősi János
Kónya János
Antal Mihály
Csoma András
Andok András
Andok Imreh
Gál Lőrincz
Vajna András
Szilágyi János
Csorja István
Jano Máthé
Konda István
Albu István
Janko Boldisár
Albu András
Gombkötő Sámuel
Andok Boldisár
Küs Antal János
Konda András és István
Domokos András
Fazekas András

---

[1]) A pecsét czimerében kivont kardot tartó kar s felette *B. M.* betű.

ır István
András
Sigmond és Miklós
István
Ferencz
Pál
Péter
János
s Ferencz
ı János
Péter
ı Boldisár
Bálint
János
ı Ferencz
ı István
Antal János
András
Bálint
as Péter sen. et jun.
. János
János
János
Bálint
ı Ferencz
ıntal György
Mihály sen. et jun.
András
Jakab.

Pixidarii.

Király Mihály
Donát János
Antal Márton
Szigeti Mihály
Fazekas Miklós
Antal György
Antal István
Csoma István
Albu Ferencz
Szőke Ferencz
Vajda Sigmond
Kőrösi László
Lippai Sigmond
Osvát János
Barra Péter
Bacz Ferencz
Kováts Mihály
Andok Mihály
Sáska Mihály és György
Fazakas Mihály
Andok László
Kozma Ferencz és Péter
Csoma Máté
Konda Miklós
Kónya János
Kőrösi Ferencz
Sidó András
Sáska András.

Barátos.

ıiles.

János és István
t Mihály és Miklós
Lukáts és Ferencz
István
Tamás
t György
Sámuel
István
Tamás
erencz

Porsolt Lukáts
Máttyás Deák
Nagy István
Beder Lukáts
Bedő Ferencz
Pál István
Beder Tamás
Porsolt András
Bedő János
Pál György.

Nagy György
Vajda Máthé
Répa István
Szabó Ferencz
Incze Mihály
Márk János
Benkö György
Incze Máthé
Szabó Márton
Sándor Mihály
Varga András
Incze János
Dombi Mihály
Nagy János
Dombi György
Szabó Thamás
Császár Mihály
Incze István
Jakocs Mihály
Császár Mihály
Incze Mihály
Kováts János
Dombi István
Kosa István
Simon Balás
Dávid Ferencz
Márk István
Nagy Mihály
Nagy Miklós
Nagy Gáspár
Simon Márton
Vágó György
Vágó Mihály
Vágó János
Kováts János
Simon György
Nagy István
Dombi Miklós
Simon János
Nagy István
Incze Bálint
Incze György
Szabó Mihály

Incz
Jak
Csás
Jak
Ben
Sipo
Ben

P

Sim
Don
Sim
Der
Nag
Deá
Sim
Incz
Incz
Incz
Már
Bocz
Incz
Deál
Nag
Bed
Deál
Elek
Kos
Kos
Gyö
Nag
Kos
Kos
Rácz
Kere
Elek
Nag
Deál
Kov
Dom
Elek
Nag

Quod praescripti omnes et singuli coram nobis homagium fidelitatis deposuerint secundum tenorem iuramenti superius specificati die anno locoque supranotatis fide mediante attestamur.

Petrus Apor,
supremus iudex regius trium sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai ut et Miklosvár m. p. (p. h.) [1])

Georgius Donatt,
viceiudex regius sedis Miklosvara m. p. (p. h.)

Pro illiteratis et sigillis carentibus subscripsit et obsignavit

Paulus Donatt,
sedis Miklosvariensis iuratus notarius m. p. (p. h.)

(Eredetije a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

—

II. SEPSI SZÉK.

Anno 1713. die 9. Januarii. In possessione *Angyalos*. Homagiale juramentum fidelitatis secundum tenorem infra specificatum a regia Transsylvaniae deputatione extradatum, ab anno aetatis 12 exclusive ab omnibus nobilibus primipilis et peditibus pixidariis inclytae sedis Siculicalis *Sepsi* in praesentia infra scriptorum depositum.

Forma iuramenti.

Én N. N. esküszöm stb. *(Mint fennebb Miklósvárszéknél.)*

---

[1]) A pecsét czímerében és a sisak felett koronán könyöklő kar kivont kardot tart. a mely alatt kereszt látható. A pecsét körirata: *Petrus Apor de Altorja com. Küküllő com. supr.*

[2]) A czímer paizsában egy tőből kinövő három virágszál (rózsa ?), a paizs felett *C. D.* betű.

[3]) A pecsét czímerében egy kivont kardot tartó lovas vitéz; a czímer felett: *Donat Pál* felírat.

Ghidoffalva.

Nobiles.

Lajos István m. p. (p. h.)
Franciscus Jancso junior, judex assessor m. p. (p. h.)
Jancso Sigmond m. p. (p. h.)
Kövér László m. p. (p. h.)
Kövér Benedek (p. h.)
Kövér Pál (p. h.)
Kövér Simon m. p. (p. h.)
Vásárhelyi István Deák m. p. (p. h.)

Primipili.

Csiszér Mihály
Orbán Miklós
Tót István
Ferencz Miklós
Ferencz György
Bedőházi István
Csulak Márton
Pál András
Csiszér János
Kövér János
Orbán Ferencz
Orbán Thamás
Kövér Mihály junior
Vitályos Miklós.
Jancsó György
György Pál junior
Csiszér László
Balog György
Szilágyi István
Csiszér Ferencz junior
Ferencz Péter
Csiszér Ferencz senior
Bedő Sándor
Fábián András
Pál Mihály
Orbán Gergely
Kövér István
Csulak István
Jancsó Thamás
Balog László
Ferencz Miklós junior
Jancsó László
Jancsó Miklós
Csiszér Pál
Imreh Miklós
Imreh Máthé
Jancsó Ferencz junior
Szabó alias Pál Sigmond
Jancsó Bálint
Pál György Ferencz
Pál István
Jancsó Ferencz mediocris
Imreh István
Jancsó István
Bedő Boldisár
Imreh András
Vitályos Ferencz
Vitályos István
Csulak János
Bedő Ferencz
Imreh Tamás
Csiszér Márton
Vitályos Dániel.

Martonos.

Nobiles.

Gyujtó János m. p. (p. h.)
Csusz Tamás (p. h.)
Incze Balás (p. h.)
Incze György.

Primipili.

Incze Péter
Porkoláb György
Magyarósi István
Fejes János

Csulak Sigmond
Fejes András
Gyujtó Menyhárt
Balog András
Incze Ferencz
Nitrai István
Balog János
Csulak Sámuel
Incze György
Incze János
László Márton
Fejes Mihály
Fejes Tamás
Incze Sámuel
Magyarósi András
Fejes András
Incze András
Pál András.

Pixidarii.

Pap István senior
Gáspár Tamás
Pap Ferencz
Gáspár András
Pap István junior
Pap János.

Oltszeme.

Nobilis

Orbai János m. p. (p. h.)

Primipili.

Botos Miklós
Szinte György.

Körös-Patak.

Nobiles.

Tibáld László m. p. (p. h.)
Szabó Pál m. p. (p. h.)
Szabó Dániel
Költő Miklós
Költő Mihály junior
Költő Mihály senior
Bedő József
Költő János junior
Költő János senior
Költő Bálint
Gombkötő András.

Primipili.

Vicarius Péter
Sebestyén János
Gelei Bálint
Szinte János
András György senior
Pilbárt Mihály
Szinte György
Szabó János
Küs Mihály
Szabó Ferencz
Vicarius András
Serester László
Szabó Jeremiás
Sánta Mihály
Kis István
Serester János
Szabó Tamás
Benke Bálint
Kis Tamás
András György
Bedő Sámuel
Jakó Mihály
Pellicán Lőrincz
Szőcs Ferencz
Szőcs János
Mihály István

András János
Szabó Ferencz
Nagy Mihály
Szinte Mihály
Pilbárt István
Jakó Ferencz
Nagy Sigmond
Lófő Sigmond
Szinte Gábor
Kis Ferencz.

Zoltány.

Nobiles.

Czerjik Simon m. p. (p. h.)
Czerjék János m. p. (p. h.)
Czerjék Pál m. p. (p. h.) [1]
Benkő Gábor m. p. (p. h.)

Primipili.

Zoltáni Ferencz sen. et jun.
Veres Ferencz
Zoltáni György
Zoltán András sen. et jun.
Kis András
Zoltáni Benedek
Bartha György
Zoltáni János
Zoltáni István
Balog László
Balog Dániel
Kövér Ferencz
Balog Mihály
Zoltáni Péter
Zoltáni Mihály.

Killyén.

Nobiles.

Székel Sigmond m. p. (p. h.)
Székel Bálint m. p. (p. h.)
Killyéni György m. p. (p. h.)
Killyéni Ferencz m. p. (p. h.)
Benkő Pál.

Primipili.

Sigmond Ferencz
Eskő Pál
Simon György
Kovács András
Eskő Tamás
Incze Benedek
Márton János
Sigmond István
Aczél János
Gál Tamás
Sebestyén Kelemen
Incze Mihály
Szabó Pál
Nagy András
Simon Péter
Pál János Lukács
Márton István
Dane Miklós
Czakó Dávid
Kádár Bálint
Simon György
Márton Boldizsár
Nagy Gergely
Tamoh Ferencz.

Pixidarius.

Imreh Pál.

---

[1]) A czímer paizsában első jobb lábával kardot tartó álló orosz lán; felette *Paulus Czirják* felirattal.

Possessio-Illyefalva.

Nobiles.

Geréb József m. p. (p. h.) [1]
Petke Ferencz
Séra János
Séra Pál
Elekes Sigmond m. p. (p. h.)

Primipili.

Séra György
Galos Ferencz
Antal Péter
Gál Pál
Tankó János
Gálos István
Fodor István
Tankó Mihály
Pap Tamás
Pap István
Lőte Tamás
Lőte Ferencz
Kis Antal Tamás
Pap Sámuel
Márk Gergely
Benkő Márton
Galos Mihály
Szabó Ferencz
Bedő László
Fodor Márton.

Etfalva.

Nobiles.

Ladislaus Imreh (p. h.)
Stephanus Imreh (p. h.)
Franciscus Imreh (p. h.).

Primipili.

Franciscus Bakcsi jur. assessor
Bakcsi István
Bakcsi Gábor
Irsa György és István
Vitályos Mihály és Bálint
Zoltáni Miklós
Erdős Pál és Sámuel
Bakcsi Bálint
Incze Máthé
Bedőházi Pál
Sigmond Mihály
Nagy Ferencz
Balog László
Sigmond Mihály jun.
Bakcsi Miklós
Nagy Barabás és András
Bakcsi Péter
Bakcsi János, Tamás és Balás
Sigmond György és Ferencz
Zoltáni László
Kövér István
Balog Tamás
Bakcsi Ferencz sen.
Barta György és Miklós
Bakcsi János
Henter András
Josa Joseph
Tokos Sámuel
Kövér László
Zoltáni Pál
Imreh Balás.

Pixidarius.

Incze János.

---

[1]) A pecsét czímerében egy oszlop választja kettő a paizst s attól jobbra álló oroszlán, balra orrszarvú (mint a gr. Nemes-cs. czímerében), a sisak felett kivont kardot tartó kar.

Zalán.

Nobiles.

Séra István m. p. (p. h.)
Apor Pál m. p. (p. h.)
Séra Ferencz m. p. (p. h.)
Janko Balás m. p. (p. h.)
Szabó János m. p. (p. h.)
Szabó István (p. h.)
Janko Mihály (p. h.).

Primipili.

Balog György
Erdő Mojses
Baroti Sándor
Baroti István
Szabó István
Kovács István
Nagy Miklós
Bodor Tamás

Erdő
Fejér
Benk
Konc
Szabó
Konc
Král
Törö
Szabó
Pál I
Ková
Bodo
Nagy
Pál (
Törö
Vajn
Incze
Sánta
Szabó

Al-Doboly.

Nobiles.

Szotyori András m. p. (p. h.)
Császár István m. p. (p. h.)
Baczoni György m. p. (p. h.)
Szabó Dániel m. p. (p. h.)
Pap János
Szotyori Pál
Benkő Pál.

Primipili.

Czakó Dávid és Dániel
Bitai Ferencz
Gödri Dániel és Sámuel
Száraz Miklós.
Fülöp Tamás
Dimén Miklós
Nagy Sámuel

Nagy
Dimé
Szoty
Filep
Czak
Gál (
Butyl
Phile
Bacz
Gödri
Jancs
Bacz
Széke

Pi

Filep
Péter
Vida

Szentkirály.

Nobiles.

Agh György m. p. (p. h.)
Sikesd Mihály
Imreh János
Agh Mihály sen. et jun.
Agh István
Ghidofalvi István m. p. (p.h.) [1])
Sikesd György.

Primipili.

Sükösd Márton
Sükösd János és Tamás
Imreh Mihály és István
Kozma Mihály
Sikesd Péter
Kis Miklós
Vida István és György
Szotyori Pál
Farkas György
Molnár András
Farkas Ferencz és István
Kis Tamás és Ferencz
Imreh Mihály
Kovács István
Sebestyén István
Kis István sen. et jun.
Vágó János
Kis István mediocr.
Kis István sen.
Kis András
Ferencz István
Pap János
Gáspár András
Szikszai Mihály
Sikesd Tamás
Benkő Péter
Török Márton
Eperjesi András
Serester Ferencz
Bedő János
Erdő György
Sikesd István
Hamar Ferencz
Farkas János.

Árkos.

Nobiles.

Michael Benkő jur. notarius et assessor sedis Siculicalis Sepsi m. p. (p. h.) [2])
Raphai István m. p. (p. h.)
Rofai Miklós
Raphai András m. p. (p. h.) [3])
Rofai Boldisár
Veres József.

Primipili.

Damokos István
Mihály Kelemen
Bihari János
Barabás László és Lukács
Barabás Dávid
Geczö János
Incze Péter
Barabás Sámuel és Bálint

---

[1]) A pecsét czímerében egy térdeplő s imádkozó alak (?). a sisak felett tollat tartó könyöklő kard. A pecsét körül: *Stefanus Gidófalvi de Eadem* körirat.

[2]) A pecsét czímerében tollat (vagy kardot?) tartó kar; körirata *Michael (Benkő de Arkos?)*

[3]) A pecsét czímerében három ágú virágszál; köriratából *Andreas* látszik.

Veres András
Tölgyes Mihály
Abrám Pál
Vári István
Nagy András
Gelei Pál és Mihály
Barabás Tamás
Nagy Tamás
Dancs Mihály
Bedőházi Tamás
Sebestyén Ferencz
Veres Benedek
Tót Mihály
Veres Tamás
Bihari Dávid
Kölne Balás
Gelei Péter
Tegző Sigmond
Nagy György
Gelei János
Tegző Lukács
Kölne János
Bedő László
Incze Bálint
Göncz Benedek
Kis György
Péter György
Dancs János és Pál
Mihály Bálint
Rácz András
Jakó János
Horvát Mihály
Nagy Mihály
Serester Pál
Tegző Gábor
Dancs István
Bihari Tamás
Barabás Máthé
Barabás Mihály
Dancs Lőrincz
Szabó Dániel és András
Serester Gergely
Barabás Tamás
Dancs Péter
Köntés Mihály
Osvát Tamás
Kölne Mihály
Damokos István
Nagy Pál
Dancs György
Vajna András
Mihály István
Damokos István
Veres Mihály és Ferencz
Tegző Benedek
Kis István
Barabás Sigmond és Dániel
Tegző Ferencz
Barabás István
Damokos Péter és Tamás
Sigmond István
Barabás Bálint és Benedek
Szabó Sámuel
Tót Benedek
Barabás Jeremiás és János
Kis Péter
Nagy Péter
Gelei Dániel
Barabás István és Sámuel
Veres András
Bedőházi Péter
Barabás András
Tegző Sigmond jun.
Veres András
Barabás László
Pilbárt István.

Szent-György.

Nobiles.

Váradi Gyulai László m. p. (p. h.)
Málnási János m. p. (p. h.)
Szabó Ferencz m. p. (p. h.)
Mánási Pál (p. h.)
Gyárfás Pál
Gyárfás Ferencz és Mihály
Bartók Ferencz és István
Jancso Péter
Mihály István
Miklós István
Márk Sigmond.

Primipili.

Moricz János
Zajzon Sigmond
Kövér Ferencz
Birtalan Gergely
Incze Ferencz
Jancsó István
Birtalan Gergely
Király Dániel
Bakó Ferencz
Cserei György
Zajzon András
Imreh István
Zajzon Ferencz és Mihály
Cserei Ferencz
Nagy János
Málnási János
Zajzon Bálint
Csobot Ferencz
Nagy Sigmond
Mauricz István.

Pixidarii.

Jakócs János
Kövér Sigmond
Falka Mihály
Nagy Gergely
Botos Mihály.

Málnás.

Nobiles.

Imreh István m. p. (p. h.)
Imreh János m. p. (p. h.)
Bartók Márton
Bartók Mihály
Bartók György.

Primipili.

Málnási András jun.
Málnási Pál és Mihály
Nemes János
Kátai István
Málnási András sen.
Málnási Benedek.

Szemerja.

Nobiles.

Nemes György m. p. (p. h.) [1]
Gronczki János m. p. (p. h.)
Bora Sigmond (p. h.)
Bora Péter m. p. (p. h.)
Csákány Tamás
Csákány István és Pál
Király Mihály sen. et jun.

---

[1] A pecsét czímerében virágszálat tartó kar. Körirata: *Nemes György.*

Király István Mihály és István
Nagy Pál
Bora Tamás és Mihály
Bora István és János
Gronczki Sámuel
Nagy Ferencz
Bora Ferencz
Csákány Ferencz
Bora András.

Primipili.

Erdő István
Demeter János
Bálint János
Vajna János
Serester János
Abrám János
Tatrosi György
Máthé András
Demeter Mihály
Sebestyén József
Jó János és István
Vajna Dániel
Máthé Balás és Tamás
Serester István
Demeter Tamás
Serester Mihály
Filep István
Vajna Gábor
Bálint Ferencz
Hegyes Tamás
Máthé Bálint
Asztalos István
Erdő Mihály
Abrám István
Incze Ferencz
Szabó Pál
Incze Tamás.

Kálnok.

Nobiles.

Gabriel Gyöngyösi m. p. (p. h.)
Kis János és Ferencz.

Primipili.

Incze Ferencz
Bedő Sámuel
Ütő Tamás
Bedő Balás
Bodosi Márton
Vaska Bálint és Joseph
Bedő Ferencz sen. et jun.
Csulak Péter
Péter István
Szép Mihály
Márkos Bálint
Kis Dániel
Pap Dániel
Bedő Imre
Veres István
Csulak Tamás
Hermány György
Vaska János és Péter
Incze Tamás és Bálint
Kis András
Csulak Mihály
Bedőházi Lázár
Bedő Pál és László
Nagy Bálint
Vaska Sámuel
Fazakas Sigmond
Bedő Miklós és László
Bedőházi Mihály
Incze Tamás
Zoltán Gábor
Serester István
Verebesi György
Nagy Mihály.

Bodok.

Nobiles.

Mikó János m. p. (p. h.)
Szacsvai László
Bartók Illyés
Szacsvai Sámuel
Bartók István
Incze Sámuel.

Primipili.

Simon Ferencz
Málnási István és Sigmond
Incze Péter
Ferencz Gábor
Henter Pál
Imreh Pál és László
Henter Gábor
Fodor Gergely
Ferencz Bálint
Pál Sámuel
Málnási Sámuel
Ferencz Márton
Benkő György
Henter László
Incze György
Simon Gábor
Incze Miklós
Bedő Mihály
Bedő Ferencz
Pál Miklós
Henter János és Gergely
Tankó Bálint
Henter Márton
Deák Ferencz
Pál Sándor
Simon György és Gergely
Henter László
Simon Ferencz
Balog Gábor
Pál Mihály
Deák István
Balog Sámuel
Deák Márton és István
Incze Sámuel
Henter András és Sigmond
Kovács István
Málnási Mihály
Kovács Mihály
Lengyel Mihály
Miklós Mihály
Pál Dániel.

Primipilus.[1])

Kovács Mihály.

Szotyor.

Nobiles.

Nagy Tamás m. p. (p. h.)
Szotyori Ferencz sen. m. p. (p. h.)
Nagy Elek m. p. (p. h.)
Nagy László m. p. (p. h.)
Nagy Pál m. p. (p. h.)
Nagy Sigmond (p. h.)
Szotyori Ferencz (p. h.)
Nagy Isván *(így!)* (p. h.)
Szabó Pál m. p. (p. h.)
Nagy Sámuel (p. h.)
Nagy Ferencz (p. h.)
Nagy Bálint
Nagy András
Nagy István
Nagy Péter jun.

[1]) Pixidarius helyett.

Primipili.
Nagy György
Kerekes Mihály
Nagy Gergely
Kőhalmi Márton
Dorogi György
Nagy Gábor és Péter
Szegi György
Hermány András
Ferencz Mihály
Pál János
Kerekes János
Száraz János.

Fotos.

Nobilis.
Nihály Boldisár.

Primipili.
Imreh Pál
Imreh Mihály
Csucsi Tamás
Kovács Ferencz
Balog Tamás és János
Koncz Mihály és János
Kövér Tamás
Katona Mihály
Kovács János
Koncz Péter
Balog Pál
Balog Gergely és János
Balog Mihály
Kese Miklós
Imreh Sámuel.

Angyalos.

Nobiles.
Forró András sen.
Forró István m. p. (p. h.)
Forró Pál m. p. (p. h.)
Forró Gábor m. p. (p. h.)
Forró András m. p. (p. h.)
Forró László m. p. (p. h.)
Kovács György m. p.
Gazda Ferencz m. p. (p. h.) [1]
Kovács János m. p. (p. h.)
Király László m. p. (p. h.)
Forró Ferencz
Andor Imreh.

Primipili.
Barabás Mihály
Pető János
Tót Tamás
Imreh János
Tóth Péter
Sebestyén János
Tót Mihály
Agh András
Sebestyén András
Pető Ferencz és Sigmond
Kakas János
Tóth György
Agh János
Szabó Márton
Agh Tamás
Imreh Pál
Székely János
Böyte Ferencz
Pető Balázs

[1]) A czímer paizsban háromágú virágszál. Felette: *F. G.*

Böyte Péter
Fejér László
László Balázs
Kakas Mihály
Kakas György
Tót János és Menyhárt
Agh Péter és László
Simon Miklós
Bod András
Balog Miklós
Szász Ferencz
Ag András
Simon László
János Deák
László János
Imreh Mihály
Böyte György
Pál Mihály.

Réty.

Nobiles.

Stefanus Antos jur. assessor m. p. (p. h.)
Székely Márton sen.
Székely Ádám
Székely Márton jun.
Gazda Márton és Ferencz
András István
Bacsó István
Székely Sigmond m. p. (p. h.)
Gazda András
Gazda István és Gábor
Szabó István
Gazda Gábor m. p. (p. h.)

Primipili.

Keresztes Pál
Fadgyas István
Gazda Mihály, Pál és István
Böyte Mihály
Török Máthé
Magyarósi Tamás
Gál Benedek
Hatházi István
Bajku Tamás és István
Szabó János.

Besenyő.

Nobiles.

Szörczej Menyhárt
Szörcsei Sigmond m. p. (p. h.)
Szörcsei László (p. h.)
Babos György m. p. (p. h.)
Babos Gábor m. p. (p. h.)
Kövér Péter m. p. (p. h.)
Babos Mihály
Kövér Mihály
Kövér István
Kövér Bálint
Kövér Jakab.

Primipili.

Kövér László
Tót István és György
Tót Sámuel
Szabó György és János
László Sigmond és Péter
László Tamás és János
László Balás
Böyte Mihály
Kövér István
Szentes János.

Eresztevén

Nobiles.

Eresztevényi István m. p. (p. h.)
Csabai N. Pál m. p. (p. h.)

P

Lász
Köv
Mát
Kis
Ker
Den

Egerpatak

Nobiles.

Kónya János
Kónya Sámuel és Mihály
Kónya Ferencz
Márk Gáspár.

Primipili.

Küs György
Fejér György és Ferencz
Barta Ferencz
Basa Sámuel
Bitai Péter
Barta Sámuel
Kis Ferencz
Konya Ferencz
Kis Antal György

Kon
Basa
Fejé
Kon
Kon
Kis
Kis
Orb
Isák
Isák
Die
Die
Die
Már
Kis

Nagy-Borosn

Nobiles.

Bartha András m. p. (p. h.)
Csákány István m. p. (p. h.)
Csákány Pál m. p. (p. h.)
Bartha Mihály m. p. (p. h.)
Bede Moses (p. h.)
Barta György
Barta Tamás
Barta János
Donát Mihály
Kanyó András

Bed
Bar
Bar
Bar
Bar
Bar
Kon
Bar
Bar
Csie
Bed

Bartha Mihály és Dienes
Bartha Dániel
Máthé Mihály
Miklós Dávid
Bedő Máttyás.

Primipili.

Csusz János
Bede János
Barta Mihály
Barta Márton
Ütő István
Kiss Ferencz
Csutak Sigmond
Csutak Ferencz
Dávid István
Bartha Pál
Bajku András
Barta Ferencz
Bene Tamás
Bogyó János
Sebestyén Mihály
Jakó János
Szász Mihály
Barabás Sámuel.

Fel-Doboly.

Nobiles.

Magyarosi András
Damo Sándor.

Primipili.

Jakócs György
Bárdi Mihály
Isák Péter és Gáspár
Csutak Mihály
Máthé János
Deső Mihály
Dobolyi Ferencz és János
Tegző Ferencz
Dorottya Mihály
Székely András
Bitai Ferencz
Fejér György
Bodola György és Bálint
Bodola János és Ferencz
Szabó Mihály
Bacsó Pál
Isák Ferencz
Isák István
Tegző András
Joseph Pál
Szabó Ferencz
Jakó János
Szabó Balás
Vas András és Mihály
Dobolyi Mihály
Bogdán Sámuel
Isák Bálint.

Pixidarii.

Török Ferencz
Szabó Lőrincz.
Bibó István.

Kökös.

Nobiles.

Veress Sámuel (p. h.)
Veress Dániel m. p. (p. h.)

Primipili.

Orbok Sámuel jur. assessor m. p.
Killyéni Ferencz
Jakócs Ferencz

Lőrincz [illegible] senior
Bartha István
Veres Gábor
Péter Kelemen
Kovács Kelemen m. p. (p. h.)
Kovács Sámuel
Gáll László senior
Szabó Sámuel
Kovács Péter
Miklós Péter m. p. (p. h.)
Barta László m. p. (p. h.)
Péter László
Kovács Imreh
Lőrincz Mihály iunior
Miklós László m. p. (p. h.)
Péter Márton
Barta Márton
Veres Imreh
Veres Mihály iunior
Veres Boldisár
Gáll László iunior
Péter András
Szabó Márton
Kovács István
Miklós István sen. et iunior
Veres Mihály senior
Páll István
Páll János
Gergely Mihály
György Páll Gergely
Péter István
Veres Benedek
Veres István
Lőrincz Boldisár
Lőrincz Miklós (p. h.) és Kelemen m. p. (p. h.) [1]

Primipili.

Benkő László
Bene István
Györös Thamás
Abód Benedek
Farkas Benedek
Veres Ferencz
Bene Balás
Benkő László iunior
Veres János
Beke Mihály
Kovács Imreh
Ferencz László
Szabó Thamás
Kovács Gergely
Beke Sigmond
Kovács Kelemen
András György senior
Szabó Kelemen
András György iunior
Márton Sámuel
András Mihály
Szenthes Kelemen
Görczön István
Borbély Mihály
Szenthes Sámuel
Dombi Mihály
Abod Márton
Teleki Sámuel
Farkas Mihály
Szabó Ferencz
Szabó János iunior
Abod Thamás
Dimén Kelemen
Tott István
Barabás Márton
Szabó Péter
Szabó Benedek
Deső György
Fadgyas István
Biró Márton
Abodi István
Szabó István
Dimén Benedek
Kovács András senior
Bartha István iunior
Márton György iunior

[1]) Pecsétjükben ötágú virágszál. *L. N.* betűvel.

Bikfalva.

Nobiles.

Harko Ferencz m. p. (p. h.)
Harko Joseph
Szabó Thamás (p. h.)
Szabó György
Páljános György
Máthé István
Szabó Péter és Pál
Bikfalvi György
Szabó László
Pál János Miklós
Pál János István és András
Andok Mihály
Pál János Gáspár és János
Jancsó János
Szabó György és Ferencz.

Primipili.

Simon Péter
Koré István
Pál Deák
Pál János András
Kovács Sámuel
Pál János Mihály
Simon György
Peterbiro Imreh
István János
Pál János Sámuel
Simon István
Falka Ferencz
Márkos Mihály
Fejes György
Dancs János
Szabó Mihály
Kóré György
Pál János Tamás
Fejes János
Kóré János
Szabó György
Gáspár Sámuel
Kóré István
Török Gergely
Barabás Miklós
Vajda Pál
Pál János János
Zoltán István
Török Péter
Nagy István
Bene Ferencz
Kóré György
Tölgyes Tamás
Fejes Tamás
Pál György
Kovács György
Király György
Vajda Péter
Pál Ferencz
Kis Mihály
Szabó Péter
Péterbiró András
Török András
Nagy Sámuel
Kis György
Tölgyes István
Szabó András
Márkos Mihály
Marhát Tamás
Pál János György
Kis Mihály
Pál István
Tölgyes Gáspár
Danér Mihály
Pál János György
Simon Péter
Bene Ferencz
Szabó Márton
Márkos Tamás
Falka Gergely
Ferencz mester
Tölgyes Bálint
Tölgyes Mihály
Marhát Ferencz
Kónya István
Márkos Ferencz

Falka András
Tölgyes Gáspár
Máttyás Tamás
Pál Dániel
Pál Imreh
Dánér Péter
Buda Bálint
Simon Ferencz
Peterbiró Ferencz
Török György
Falka István
Török János
Tölgyes Ferencz
Tölgyes Pál
Pál János György
Mihály mester
Bartha Mihály
Daner János
Péterbiró Mihály
Andok István
Tót Tamás
Markos János
Tölgyes Márton
Zoltáni László
Bene Péter
Pál János Thamás
Tölgyes Lukáts.

Lisznyó.

Nobiles.

Csia Mihály
Szotyori Ferencz
Szotyori György és Tamás
Kovács Ferencz
Szotyori Mihály sen. et jun.
Szotyori Péter sen. et jun.
Szotyori István és Sámuel
Incze Mihály
Bedő István.

Primipili.

Jakab Mihály
Barabás Tamás
Fekete Péter
Kótér György
Pilbárt György
Barabás Mihály és Ferencz
Kese Mihály
Bartha István
Jakó András és István
Jakócs Tamás
Szabó István
Jakó Mihály
Szász Tamás és Pál
Barabás György
Jakó Mihály
Nagy Mihály
Barabás György
Jakó Ferencz
Damó Boldizsár
Benkő András
Kese Miklós és György
Fekete János
Dánér Ferencz
Fodor Dániel
Tót András
Kese Miklós
Rácz György.

Pixidarii.

Kövér Péter
Bagoly Ferencz
Kovács György.

Uzon.

Nobiles.

Pünkösti György m. p. (p. h.)
Mihály Máthé m. p. (p. h.)
Szabolcsi Sámuel m. p. (p. h.)
Keserü István m. p. (p. h.)
Györgybiró Lukács m. p. (p. h.)
Küs Pál László m. p. (p. h.)
Bereczk László (p. h.)
Kuti Péter (p. h.)
Kuti Sámuel (p. h.)
Kovács Péter m. p. (p. h.)
Zajzon Péter m. p. (p. h.)
Zajzon János m. p. (p. h.)
Zajzon Mihály
Lajos Péter
Pál György
Györgybiró Péter és János
Ferencz Mihály
Kis Pál György
Györgybiró Sámuel
Bagoly János
Kuti István és László
Lajos Mihály
Zajzon Bálint
Kósa István és János
Zajzon Ferencz
Kovács György
Kósa István
Kúti György
Györgybiró Miklós jun.
Kovács Mihály
Kosa Bálint.

Primipili.

Kádár Ferencz jur. assessor m. p.
Kovács János
Dankó János
Benkő Sámuel
Bagoly János
Szabó György
Felszegi György
Kovács Pál
Kovács Péter
Márk György
Pünkösti Miklós és Pál
Kovács András és Péter
Istók Bálint
Földes Mihály
Menyhárt György
Kovács Sámuel
Dánér Mihály
Török Bálint
Kovács Mihály
Pünkösti Sámuel és János
Istók János
Kovács Péter
Márk Bálint
Szőcs Miklós
Kovács Ferencz
Kudar Sámuel
Kovács Thamás
Pünkösti István.

Pixidarii.

Pető Bálint
Szőcs János.

Szent-Iván.

Nobiles.

Henter Kelemen m. p. (p. h.)
Henter Dávid m. p. (p. h.)
Honter János m. p. (p. h.)
Szent Iváni Tamás Deák m. p. (p. h.)
Szent Iváni Sámuel (p. h.)
Szent Iváni Mihály m. p. (p. h.)
Bartha János (p. h.)
Pál János Benedek (p. h.)
Benke Márton (p. h.)
Bartha Bálint
Benke János
Kis Pál Mihály
Székely János.

Primipili.

Berde Mihály
Kese Bálint
Lófő István
Zoltán Pál
Kese Péter és Pál
Gál Péter
Veres János
Antal Mihály
Berde István
Márkos István
Márkos László
Zoltán Sigmond
Benke János
Berde Péter és Miklós
Ütő András.

Szacsva.

Nobiles.

Lajos Moses m. p. (p. h.)
Bagoly Márton.

Primipili.

Bagoly Mihály
Berde Gáspár
Székely János
Berde János
Kese András.

Magyarós.

Nobiles.

Szotyori Pál
Nagy László.

Primipili.

Kovács András
Földes János
Kese Mihály és György
Byk János
Koré István
Dancs István és János
Fodor Ferencz
Kovács László
Nagy András
Máthé István
Csiszér István
Dávid György
Gál János
Danér János
Nagy János.

Quod praefati omnes et singuli coram nobis homagium fidelitatis deposuerint secundum tenorem iuramenti superius specificati, die et anno locoque supra notatis, fide nostra mediante attestamur.

(P. h.)[1] *Petrus Apor*
supremus iudex regius trium sedium Siculicalium: Sepsi, Kézdi, et Orbai ut et Miklósvár m. p.

(P. h.)[2] *Gabriel Ghidofalvi*
Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, modernae deputationis Transsylvanicae, et sedis Siculicalis Sepsi juratus assessor, nec non ejusdem sedis viceiudex regius m. p.

(P. h.)[3] *Samuel Székely* de Rety
m. p.

et (P. h.)[4] *Franciscus Kádár*
de Uzon m. p.

Jurati assessores sedis Siculicalis *Sepsi*, nec non ad generalia regni comitia ex edicto sacrasissimae suae caesareae regiae queac Transsylvaniae principalis Maisestatis ad diem 14-tum Novembris in liberam regiamque civitatem saxonicalem Medgyes indicta et celebrata dictae sedis Siculicalis Sepsi ablegati.

Pro illiteratis et sigillis carentibus subscripsit et obsigillavit.

(P. h.)[5] *Stephanus Antos* de Rety,
juratus assessor sedis Siculicalis Sepsi m. p.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

---

[1]) Az Apor czímeres pecsét (mint fennebb).

[2]) A pecsét czímerpaizsában egy lábával tollat tartó hosszú nyakú (gólya?) madár. Körirata: *Gabriel Gidófalvi.*

[3]) Leesett.

[4]) A pecsétnyomó egy római gemma, mely oltár felett lebegő angyalt, szívet tartva s az oltár felett is két szívet ábrázol. (Több név után áll a nemesek sorában is ez a pecsét.)

[5]) A pecsét lehullott.

III. ORBAI SZ

Anno 1713 die 13 Januarii
Homagiale juramentum fidelit
infraspecificatum a regna Transylva
datum, ab anno aetatis 12. exclusi
libus, primipilis et peditibus pixidar
licalis *Orbai* in praesentia infrascrip

Formula jurame

Én N. N. esküszöm stb. (mi
széknél).

Zágon.

Nobiles.	*Pr*
Jankó Péter m. p. (p. h.)	Mezei
Vajna Ferencz sen. juratus assessor sedis Orbai m. p. (p. h.)	Molná Albu Körös
László László jur. assessor m. p. (p. h.)	Kónya Antal
Czerjék Ferencz m. p. (p. h.)	Csoma
László János m. p. (p. h.)	Andol
Benkö Pál m. p. (p. h.) [1]	Andol
László Ferencz m. p. (p. h.)	Gál I
Könczei Gergely m. p. (p. h.)	Vajna
Vajna Ferencz m. p. (p. h.)	Szilág
László Ferencz jun. m. p. (p. h.)	Csorja Jano
Pétsi Péter	Konda
Major Ferencz és Jóseph	Albu
Vajda Ferencz	Janko
Vajda Miklós és János	Albu
Donát Pál	Gomb
Bacz István	Andol
Bacz András	Küs
Barrok János	Konda
Guruzda Ferencz	Domo
Bacz István.	Fazek

[1]) A pecsét czimerében kivont k
B. M. betű.

Molnár István
Albu András
Albu Sigmond és Miklós
Albu István
Albu Ferencz
Isák Pál
Antal Péter
Albu János
Elekes Ferencz
Konya János
Albu Péter
Konya Boldisár
Barra Bálint
Albu János
Kónya Ferencz
Konda István
Küs Antal János
Albu András
Albu Bálint
Fazekas Péter sen. et jun.
Csoma János
Szabo János
Albu János
Albu Bálint
Kónya Ferencz
Kis Antal György
Szabó Mihály sen. et jun.
Bacz András
Antal Jakab.

Pixidarii.

Király Mihály
Donát János
Antal Márton
Szigeti Mihály
Fazekas Miklós
Antal György
Antal István
Csoma István
Albu Ferencz
Szőke Ferencz
Vajda Sigmond
Kőrösi László
Lippai Sigmond
Osvát János
Barra Péter
Bacz Ferencz
Kováts Mihály
Andok Mihály
Sáska Mihály és György
Fazakas Mihály
Andok László
Kozma Ferencz és Péter
Csoma Máté
Konda Miklós
Kónya János
Kőrösi Ferencz
Sidó András
Sáska András.

Barátos.

Nobiles.

Balog János és István
Porsolt Mihály és Miklós
Bedő Lukáts és Ferencz
Bedő István
Bedő Tamás
Porsolt György
Beder Sámuel
Bedő István
Nagy Tamás
Pál Ferencz
Porsolt Lukáts
Máttyás Deák
Nagy István
Beder Lukáts
Bedő Ferencz
Pál István
Beder Tamás
Porsolt András
Bedő János
Pál György.

Primipili.

Finta János juratus assessor m. p.
Tánczos György
Csorja Péter
Kanyó Ferencz
Balog János
Kanyó György
Bitai András
Balog Mihály
Andrad Gábor
Beder Moises
Vardó Mihály
Mircse István
Szabó Boldisár
Finta István
Porsolt Péter
Gál Mátyás
Vida István
Mircse Ferencz
Mircse Sámuel
Boncs János
Andrad Ferencz
Andrad János
Serestel János
Jáka György
Andrad István
Finta Balás
Finta Sámuel
Beder Ferencz
Tamás János
Tamás Ferencz
Mircse János
Vasmat Sámuel
Balog Sámuel
Tanczos Bálint
Tanczos Márton
Mihály György
Csorja Ferencz
Csorja András
Ferencz István
Balog Dávid, Sigmond é István
Ferencz Bartalyus
Anrad Mihály
Komáromi János
Balog András
Bög Mihály
Csorja János.

Zabola.

Nobiles.

Máté Pál m. p. (p. h.)
Elekes Sándor m. p. (p. h.)
Hadnagy Mihály m. p. (p. h.)
Sigmond Mihály m. p. (p. h.) [1]
Hadnagy Boldisár m. p.
Máttyás Tamás
Kozma Mihály
Kozma János
Keresztes Ferencz
Keresztes Tamás
Hadnagy Tamás
Hadnagy István és János
Elekes István és László
Sigmond György
Bogyó Mihály
Csekme János.

Primipili.

Finna János
Kovács Ferencz
Nagy Mihály
Finna György és Gábor
Nagy Ferencz és János

[1]) Mind a négy pecsét ugyanaz: egy tollat tartó kezet ábrázoló czimer, felette: *GND* betűvel.

Görfi *(így!)* Mihály
Csekme János
Szőke György és László
Demets Boldisár és János
Illyés Péter
Bogyó Tamás
Demes István
Finna István és Mihály
Keresztes András
Szabó Péter
Bartók István
Császár Miklós
Szabó Mihály
Szabó Dávid
Finna Márton és Tamás
Keresztes János és Sámuel
Szőlősi János
Kozma Tamás
Butyka István
Császár István és Miklós
Kozma András és István
Kupán János
Jakabfi György
György János és Ferencz
Demes András
Kováts János
Máthé Mihály
Bogyó János
Antal Balás
Réti János és László
Csekme István
Szabó Ferencz
Keresztes András
Kozma Miklós
Máthé Mihály
Kovács András
Illyés István
Finna János sen. et jun.
Réti György
Demes György
Császár Márton
Máthé Tamás
Keresztes János
Finna Boldisár
Szabó Ferencz
Kováts Bálint
Kováts István és Miklós
Illyés János
Máthé Ferencz
Finna Pál
Jakabfi Mihály és Pál
Jakabfi István és Mihály sen.
Kozma András és György
Csekme András és Sámuel
Lovász István.

Pixidarii.

Kupán Mihály
Keresztes István
Kupán Miklós
Csekme Ferencz
Gazdag Sándor.

Haraly.

Nobiles.

Fejér János és Sigmond.

Primipili.

György Deák és István
Szőke György
Arros János és Miklós
Finta János
Finna András és János
Fejér Péter
Bajcsi János és Tamás
Arros Mihály, István és Imreh
Finta András
Fejér Péter és Gábor
Szőke János és Mihály
Herke Tamás és
Sidó György.

Gelencze.

Nobiles.

Biraga János m. p. (p. h.)
Csoma Sigmond m. p. (p. h.)
Jakab Deák m. p. (p. h.) [1])
Cseh Miklós
Kádár Ferencz és Mihály
Bersenyi Mihály sen. et jun.
Fogas Máttyás, Sámuel és Péter
Dimén János és Mihály
Fejér István és Péter
Ördöv *(így!)* István
Fogas Imreh
Czakó János
Lukáts András
Ferencz mester.

Primipili.

Fejér Mihály
Gőther Demeter
Göether István
Gál János
Fejér Mihály
Markos Péter
Gőtfi János
Gőther György
Buda János
Gőther Miklós
Czakó György
Kádár Demeter
Czakó Mihály
Finta Ferencz
Kádár János
Keresztes János
Fejér János és István
Gál Mihály
Osvát István
Kováts Miklós
Cse Miklós

Ben
Baj
Fej
Pall
Koz
Fej
Csel
Pál
Héj
Vas
Pál
Cza
Pall
Bir
Gőt
Kov
Bir
Péc
Pál
Luk
Pall
Fej
Kád
Cza
Kád
Már
Pall
Gőt
Gőe
Lás

I

Mol
Bon
Szá
Fej
Bar
Tok
Nag

[1] Mind a három ugyanaz a pecsét meseknél.

Palkó Mihály
Fejér Péter
Tót Sándor
Gál Mihály
Bajcsi Mihály
Lukáts Péter
Aczél Mihály
Palkó Máthé
Bonis Gergely
Baricz György.

Páva.

Nobiles.

Stephanus Vajna v. judex regius s. Orbaii m. p. (p. h.) [1])
Horánczki János m. p. (p. h.)
Vajna Simon juratus assessor m. p. (p. h.)
Miskolczi Sigmond m. p. (p. h.) [2])
Csontos István m. p. (p. h.)
Vajna Boldisár és Tamás m. p.
Mihácz Miklós m. p.
Kovács János és Boldisár
Kovács András
Gáspár Miklós
Kovács János jun.
Kovács István és Miklós
Gáspár Mihály és Sigmond
Kovács Sigmond
Gáspár Jóseph.

Primipili.

Samuel Csekme juratus asessor m. p.
Kupán Ferencz
Szabó András
Gerendi János
Gál Gáspár és Ferencz
Szőke László és István
Szabó Boldisár
Ferencz András
Szőke Mihály János és György
Réti János
Marti György
Sidó István és György
Ferencz István
Szabó Márton
Csekme Sámuel jur. és Gábor
Marti Péter
Marti Mihály és Sándor
Marti Boldisár
Rosnyai Sámuel
Réti István és Péter
Gál Miklós és István
Bene Ferencz
Sidó Mihály sen. et jun.
Kupán Sigmond
Gál Mihály és Ferencz
Császár Sámuel és László
Marti István
Lukáts István
Tusa Gábor.

Pixidarii.

Szőke János sen.
Szőke János jun.
Gál Tamás
Fazekas Gergely
Máthé György
Sidó András
Szőke András és Miklós
Gál Miklós és István
Rosnyai István
Sidó Ferencz
Rosnyai György
Szőke Ferencz
Szőke Ferencz jun.
Bene Miklós.

---

[1]) Római gemma (koszorús főt ábrázoló) pecsét.
[2]) A pecsétben egy gólya madár. Körirata Sigism. Miskolczi.

Imetsfalva.

Nobiles.

Imecs Moises m. p. (p. h.)
Imecs Máttyás m. p. (p. h.)
Imecs László m. p. (p. h.)
Csusz Miklós m. p.
Conrád Tamás
Conrád Máttyás.

Primipili.

Aczél Tamás és Miklós
Aczél István
Muszka János
Illyés Tamás István és Sámuel
Illyés János
Czipa András és Balás
Aczél Pál
Conrád Gergely
Fejér István
Pap István
Darvas Mihály
Simon István.

Pixidarii.

Koris Péter.

Páké.

Nobiles.

Benedictus Magyarósi inspector — inclitae sedis Háromszék m. p. (p. h.) [1]
Sámuel Bedőházi m. p. (p. h.)
Gabriel Bedőházi m. p. (h. h.)
Cseh Kelemen
Stephanus Csatai m. p. (p. h.)
Csorja Tamás
Csorja János és Balás
Mihály Sigmond
Csorja Mihály
Sándor Moises
Albert Moises és Sigmond
Dávid Sigmond Sámuel és István
Sándor Kelemen.

Primipili.

Albert János juratus assessor m. p.
Vida Miklós
Dávid Péter
Bogyó Boldisár
Bogdán Balás
Gál István
Bogdán Sigmond
Bogyó Miklós
Szabó Mihály jun.
Bogyó Pál és Tamás
Balló László
Incze György
Szabó Miklós
Vida György
Balló András és Sigmond
Vida Sámuel
Asztalos Sámuel
Tamás János
Vida Mihály
Tamás Ferencz
Szentes Ferencz
Vida Boldisár és Miklós jun.
Vas András
Vida István

---

[1]) A pecsétben egy jobb kezében levágott főt, bal kezében kivont kardot tartó alak. Körirata: . . . . *rai Georgy.*

Tamás Bálint
Szabó Sámuel
Vida Bálint
Szabó Moises és János
Tamás Jakab
Pál Ferencz
Szántó Bálint
Szabó Mihály sen.
Balló Mihály
Vida András sen.
Guruzda Tamás
Vida János
Vida András mediocris
Szabó Ferencz és István
Szabó Boldisár
Vida András jun.
Szentes Péter
Vida Péter
Bogyó János
Bogyó Balás.

Tamásfalva.

Nobiles.

Turi László m. p. (p. h.) [1]
Turi György m. p. (p. h.)
Turi Mihály m. p. (p. h.)
Turi Sámuel m. p. (p. h.)
Turi Ferencz m. p. (p. h.)
Thury János m. p. (p. h.)
Turi Ádám m. p. (p. h.) [2]

Primipili.

Imreh János és István
Nagy Jakab
Héjja Péter.

Pixidarii.

Erdős Mihály.

Szörcse.

Nobiles.

Szörcsei Gáspár m. p. (p. h.)
Szörcsei Donáth István m. p. (p. h.) [3]
Donáth Joseph
Ugron Boldisár
Szörcsei Boldisár.

Kovászna.

Nobiles.

Daniel Literati jur. notarius sedis Orbai m. p. (p. h.)
Gábor Deák m. p.
Tomas Literati jurat. assessor m. p. (p. h.) [4]
Mihály Deák m. p. (p. h.)
István Deák m. p. (p. h.)
Pál Deák m. p. (p. h.)
Bacso Márton m. p. (p. h.)
Baltasár Bogdán m. p. (p. h.)
Kozma István m. p. (p. h.)

---

[1]) A pecsétben álló vitéz jobbjában emberfőt. baljában emberfőt. baljában kivont kardot tart s kézírata .... *rai Gyeorgy* (mint fennebb).

[2]) Hat pecséten tollat tartó kéz, *GND* betűvel (mint fennebb).

[3]) Mindkettő u. a. pecsét: tollat tartó kéz és felette *GND* betű.

[4]) Török feliratú (pénz) pecsét: *1041. szultán Mohamed* török felírással.

Ugron Thamás m. p. (p. h.)
Cseh Bálint
Kun Farkas
Máttyás Tamás
Bogdán Péter
Katona Márton
Keresztes Sámuel
Balog Mihály
Ugron Boldisár
Bálint Deák
Vajna Ferencz és András
Vajna Tamás és Boldisár
Keresztes Tamás
Pocsa László
Vajna Gábor
Kozma Sámuel
Bogdán Mihály
Gáspár Ferencz
Serestel György
János Deák
Pocsa Mihály.

Primipili.

Andreas Erdős juratus assessor m. p.
Johannes Dene *(így!)* jun. assessor m. p.
Erdős Sámuel
Deme Miklós
Vajna István
Butyka László
Vajna Mihály
Butyka András
Szabó Miklós
Vajna István
Vajna András
Geczö János sen.
Kis Péter
Vajna István
Geczö István
Butyka János
Becsek Mihály
Forró Mihály
Vén András
Erdős Péter
Becsek János
Butyka György
Kora János
Keresztes Ferencz
Erdős István jun.
Butyka György
Balog Márton
Deme János jun.
Csutak János
Butyka Mihály
Butyka János jun.
Vajna János
Vén György
Geczö Tamás
Csutak János
Gocz György
Csutak András
Erdős István sen.
Deme Mihály
Deák András
Szöts Mihály
Deme János sen.
Geczö János
Butyka Sámuel
Ferencz György
Kora Sigmond
Csutak Miklós
Küs Miklós
Vajna Péter
Erdős Márton
Küs Simon
Geczö István sen.
Csabai János
Bedő Pál
Csutak András sen.
Vajna Gáspár
Vajna János

---

[1]) A hat utolsó után ugyanaz a tollat tartó kezü, *GND* betüs pecsét, mint fennebb.

rii.	Bodó Ferencz
János	Gábor Pál
Márton	Csok Pál
Márton	Jakabos Ferencz
irton	Réti Márton
klós	Kovács Lörincz
'ál	Csok Gergely és Mihály
ihály	Keresztes János
lisár	Lemhényi Mihály.
tván	

Pagus Polyán.

.	Biró Thamás
Joseph m. p. (p. h.)	Szekeres Ferencz
István	Vizi Thamás
László	Fülöph Sándor
Ádám m. p. (p. h.)	Csutak János
Deák m. p. (p. h.)	László János
János iunior	Bögözi Pál
'éter	Tuson Thamás és Benedek
mon	Danel István és Mihály
ábor iunior	László Péter
gmond	Kaján István
encz	Biró András senior és István
erencz	Bölöni János
bor	Szabó György és András
rás	Kovács István
ábor senior	Szántó Péter
gmond	Szabó Mihály
ámuel	Dobri Mihály
elemen	Bögözi Mihály
Deák.	Szánthó Ferencz és István
	Simon Máthé
ili.	Útközi Gergely
ály és Lörincz	Biró Péter senior
ergely	Bidó Péter
István	Balogh Péter
ihály	György Kovács Pál
yörgy	Tuson Boldisár
János	Szántó Boldisár
rás iunior	Tuson György és Thamás
ndrás	Sidó Boldisár

Tarczali János
Dants Ferencz és Bálint
Ördög Márton
Pap Sámuel
Csiki János
Dants János
Pap Salamon
Lippai Ferencz
Csoma István
Rophaj Benedek
Fazekas János
Kovács Márton
Guruzda István
Dants Márton
Ördöv *(így!)* Benedek és Tamás
Ferencz Mihály
Tarczali Tamás
Ferencz Demeter
Csorja János
Gocz Péter
Vida Tamás
Gocz Bálint
Ördöd *(így!)* Benedek
Debreczi László
Debreczi Mihály
Dants Mihály
Gocz Bálint
Dants Boldisár
Gocz Boldisár
Gocz Benedek
Csorja Balás
Debreczi Boldisár
Dancs Miklós
Gecze Mihály
Tamo Sámuel
Dants Mihály.

Pixidarii.

Fazekas Mihály
Csiki Sigmond.

Telek.

Nobiles.

Horvát Páll m. p. (p. h.)
Bitai Sigmond m. p. (p. h.)
Poson András.

Primipili.

Zacharias János és István
Csekme Jóseph és Moises
Szigeti Pál
Gergely Ferencz.

Czofalva.

Nobiles.

László János
Csabai Daniel m. p. (p. h.)
Cseah Thamás jun. m. p. (p. h.)
Szabó István m. p. (p. h.)
László Mihály m. p. (p. h.)
Csia Pál m. p. (p. h.) [1])
Cseah Dávid
Bartha Márton
Cseah Ferencz
Cseah Tamás és György.
Bede István.

Primipili.

Csiszér Mihály
György István
Marti Boldisár
Tot Balás
Vajna András és Mihály.

Pixidarius.

Bereczk Sámuel.

---

[1]) Mind az öt u. az a tollat tartó kezű. *GND* betűs pecsét.

Papolcz.

Nobiles.

Kis Péter m. p. (p. h.)
Kis Miklós m. p. (p. h.)
Kis Boldisár m. p. (p. h.)
Kis Dávid és Mihály
Poson Ferencz és Demeter
Kis György
Csorja Péter jun.
Csorja Sigmond sen.
Csorja Sigmond jun.
Csorja Illyés.

Primipili.

Jano István
Csorja Sigmond
Kupan Ferencz
Fazekas András
Jáno Sámuel
Dávid István jun.
Csorja Sigmond
Kupan Miklós és Boldisár
Csorja Mihály sen.
Csorja Sámuel
Csorja Imreh
Csorja Isván
Tánczos András és Mihály
Salat István
Sigmond Pál
Dávid István sen.
Csorja Mihály jun.
Király Miklós és Dávid
Dávid Mihály és Ferencz
Szalai Tamás
Péter Kovács
Király Péter és Benedek
Király István és János
Csutak Mihály
Sidó Péter és János
Jano János
Gira János és Mihály
Király Mihály
Csorja István
Tot János
Kovács Mihály
Tánczos Boldisár
Székel János
Jano István és Balás.

Hilib.

Nobiles.

Kováts János
Lukáts János és Ferencz
Gál András
Vajda István és Pál
Kováts Mihály
Osvát Mihály és András
Gál János
Gál Ferencz és Dávid.

Primipili.

Kelemen György sen. et jun.
Kelemen Sigmond és Ferencz
Lukáts Moises
Vitályos Mihály és István
Fejér Moises
Gál László és Máttyás
Fabján Pál
Lukáts Sigmond
Bartók Pál és Sándor
Vajda Mihály és Tamás
Vajda György
Vitályos György és Sigmond
Osvát Miklós és Péter
Nagy János és István
Gál András és Ambrus
Máthé Márton
Fejér Ferencz

Osvát István
Kováts László
Fejér György és János
Gál Péter.

Pixidarii.
Gál András
Osvát Ferencz
Osvát Tamás.

Quod praefati omnes et singuli coram nobis homagium fidelitatis depuserint, secundum tenorem juramenti superius specificati, anno, die, locoque supra notatis, fide mediantetestamur.

(P. h.)[1] *Petrus Apor*
supremus judex regius Trium sedium Siculicalium Sepsi, Kezdi et Orbai, ut et Miklósvár m. p.

Ad generalia regni comitia ex edicto Serenissimae suae Caesareae Regiaeque ac Transylvaniae principalis majestatis ad diem decimum quartum Novembris in liberam regiamque civitatem Saxonicalem Megyes indicta ac celebrata, dictae sedis siculicalis *Orbai* ablegatus et deputatus

(P. h.)[2] *Franciscus Andrássy* m. p.

Pro illiteratis et sigillis carentibus supscripsit et obsignavit

(P. h.)[3] *Stephanus Vajna*
v. judex regius inclitae sedis Orbai m. p.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában. F. I. 2. p.)

—

IV. KÉZDI SZÉK.

Anno 1713 die 17 Januarii in possessione *Alsó-Torja.*

Homagiale iuramentum fidelitatis, secundum tenorem infra specificatum, a regia Transsylvaniae deputatione extradatum ab anno aetatis 12 exclusive, ab omnibus nobilibus, primipilis, et pixidariis inclytae sedis Siculicalis *Kézdi*, in praesentia infra scriptorum depositum.

---

[1]) U. az a pecsét, mint fennebb.
[2]) A pecsétben kardot tartó kéz.
[3]) Koszorús főt ábrázoló római gemma pecsét.

Formula iuramenti.

Én N. N. esküszöm stb. *(mint fennebb Miklósvár-széknél).*

Pagus Albis.

Nobiles.

Bakcsi István m. p. (p. h.)
Bakcsi Boldisár m. p. (p. h.)
Bakcsi Gábor m. p. (p. h.)
Bartók Mihály
Barabás Mihály (p. h.)
Eczken András m. p. (p. h.)
Barabás Görgy *(így!)* m. p. (p. h.)
Barabás Göyrgy *(így!)* m. p. (p. h.)
Barabás Miklós.

Primipili.

Bod Márton iur. assessor m. p.
Magos Sámuel
Csomos János
Bod György
Kocsis Gáspár
Bod Bálint
Vass György
Teleki Mihály
Szigethi János
Vén András
Bak István
István György
Csomos János iunior
Barabás Ferencz
Bak Pál
Pánczéll János
Bak Mihály senior
Bartos Mihály senior
Barabás Mihály senior
Bod András senior
Bod Miklós
Teleki Ferencz
Abod István
Mihály Gáspár
Elekes István
Pánczéll István senior
Teleki György
Barabás Péter
Csomós István
Bartos Márton
Vágó István
Bak György senior
Barabás György iunior
Barabás István, Páll fia
Nagy András
Bod István
Szabó István
Bak Ferencz
Teleki Márton
Teleki András
Barabás István
Vén György
Pánczéll István iunior
Sánta István
Elekes János
Pánczéll Mihály
Eczken György
Porkoláb György
Barabás Thamás
Nemere János
Elekus *(így!)* Thamás
Csomós Lőrincz
Csomós Márton
Deák István
Bod János senior
Magos György
Bak Balázs
Mihály István

Nagy Jakab
Bak Mihály iunior
Bak György iunior
István János
Vén István
Balogh György
Elekes Mihály
Mihály Ferencz
Máthé Ferencz.

Pagus Maxa.

Primipili.

Gocsmany Miklós iur. assessor m. p.
Maxai György iunior
Maxai Gergely
Veres Balás
Küss János
Veres Bálint
Maxai Pál és György D.
Márk Sigmond és Sámuel
Maxai Bálint
Küss Farkas
Szabó Dániel
Fabján András
Szabó István
Antal István és Mihály
Szabó András
Nagy Mihály
Maxai Kelemen
Maxai Boldisár
László Márton
Antal Balás
Goczman János
Demeter Gergely
Maxai Péter
Kelemen Péter
György Jakab János
László Márton
Zachariás Máthé
Kelemen Ferencz és Sigmond
Molnár Balázs
Demjén Imre
Szabó Dávid és Balás
Teleki János
Incze István
Zachariás Balás
Veres Bálint.

Pixidarii.

Veres Bálint
Veres István.

Pagus Alsó-Csernáthon.

Nobiles.

Petrus Damokos viceiudex regius m. p. (p. h.)
Thomas Kálnoki iur. assessor sedis Kézdi m. p. (p. h.)
Rapothi István m. p. (p. h.)
Benkeo Pál m. p. (p. h.)
Benkeo Joseph m. p. (p. h.)
Benkeo Ádám m. p. (p. h.)
Farkas István m. p. (p. h.)
Cseh János
Cseh István
Cseh Bálint m. p. (p. h.)
Cseh Mihály m. p. (p. h.)
Farkas Pál m. p. (p. h.)
Porsoló János m. p. (p. h.)
Cseh György m. p. (p. h.)
Cseh Márton m. p. (p. h.)
Cseh János
Vajda György

Cseh Pál m. p. (p. h.)
Molnár Gábor
Csiki Sigmond m. p. (p. h.)
Vajda Josef m. p.
Végh István m. p. (p. h.)
Végh Kelemen m. p. (p. h.)
Páll László
Pál Lőrincz
Vajda János m. p. (p. h.)
Elekes Sámuel m. p. (p. h.)
Molnár János m. p. (p. h.)
Végh János m. p. (p. h.)
Kovács György
Páll András
Cseh Thamás
Vajda György
Vajda Sigmond
Molnár Bálint
Becző István
Fekete János
Cseh András senior
Elekes János
Cseh Péter
Máttyás László
Máttyás Sándor
Molnár Miklós
Cseh Demeter
Csiki Pál
Végh András.

Primipili.

Kis István
Máttyás Pál
Máttyás Kelemen
György Kovács
Magos Mihály
Duló István
Osváth István
Magyari Bálint
Sigmond László
Sigmond István
Fekete Mojses
Lőrincz Miklós
Bartha István
Osváth Ferencz
Varga Mihály
Cseh Péter
Kovács Márton
Csucsi Thamás
Héja György
Baricz András
Bartha István
Duló Márton
Pribék János
Fekete Péter
Kovács Sigmond
Illyés István
Csiki Péter
Molnár Péter
Kos János és István
László Mihály
István Mihály
Dimjén Dániel
Fekete István
Sükösd Mihály
Magyari Mihály
László János
János Thamás
Pap János
Csiki Márton
Erdő János
Csiki István
Kovács György
Illyés Thamás
Duló Mihály
Csiki András
Csoboth Mihály
Szenthes György
Csiki Mihály
Beke János
Pap Mihály
Mike István
Kelemen János
Csiki Jakab
Beke Pál
Fekete Mihály
Kovács András
Bene Mihály

Rákosi János
Cseh Miklós
Csiki Miklós
Rákosi András
Nagy Mihály
Fülöph György
Baricz Mihály
Küss István
Fekete Sándor
Osváth Mihály
Rákosi István
Cseh Pál
Fekete Márton
Ilyés Péter.

Pagus Léczfalva.

Nobiles.

Gyárfás István iur. assessor m. p. (p. h.) [1])
Gyárfás Pál m. p. (p. h.) [2])
Márton István
Bodor Sigmond m. p. (p. h.)
Csákány János m. p. (p. h.)
Sipos Simon m. p. (p. h.)
Bodor Antal m. p. (p. h.)
Györbiró *(így!)* István m. p. (p. h.)
Bodor Péter m. p. (p. h.)
Márton Páál *(így!)* m. p. (p. h.)
Mihály Máttyás
Keresztes Mojses m. p. (p. h.)
Keresztes János
Kászoni Mihály
Csákány Pál iunior
Bodor Mihály
Szabó György m. p. (p. h.)
Keresztes Sándor m. p. (p. h.)
Mihály István sen. (p. h.)
Bodor Gábor m. p. (p. h.)
Bodor János iunior
Bitai György
Keresztes Ferencz
Sipos Bálint
Csákány János iunior
Sipos János (p. h.)
Bodor Miklós
Sipos Péter
Sipos Pál
Hatházi Máttyás
Csákány Pál senior
Csákány István
Sipos István
Mihály András m. p. (p. h.)
Keresztes Mihály
Csákány Bálint
Szacsvai Mihály
Bitai Máttyás
Bitai Péter
Csákány Boldisár
Szacsvai József
Csákány György
Csákány János iunior
Szacsvai János
Vajda Mojses m. p. (p. h.)
Csákány Balás
Bodor Ferencz m. p. (p. h.)
Bodor Sámuel m. p. (p. h.)
Bitai Péter
Bodor Balás.

Primipili.

Szabó János
Dávid Péter
Gele György

---

[1]) Czímerében kardot tartó ágaskodó oroszlán; *Steph. Gyarfas* körirattal.

[2]) Pecsétjében kardot tartó kar; *Gyarfas István* körirattal.

Márkos János
Köpeczi András
Geczö István
Rácz István
Gele Lőrincz
Rácz Mihály
Rácz Pál
Szabó Mihály
Bitai Miklós
Szabó Gáll
Györgybiró András
Szabó György senior
Németh János
Szőcs András
Abod Ferencz
Őse Mihály
Kövér Mihály
Török János
Várhegyi András
Németh György
Szabó Péter
Balogh István
Kanyó Ferencz
Fadgyas Sámuel
Fadgyas Pál
Györgybiró Gábor
Várhegyi Benedek.

Pagus Matisfalva.

Nobiles.

Beczö István m. p. (p. h.)
Beczö László
Benkö Mihály.

Primipili.

Ferencz Sámuel
Balás György
Lófö Thamás.

Pagus Dálnok.

Nobiles.

Székely István m. p. (p. h.)
Lázár István m. p. (p. h.)
Szabó János
Lázár Mihály m. p. (p. h.)
Székely László m. p. (p. h.)
Miklós Kelemen m. p. (p. h.)
Mihály Gergely m. p. (p. h.)
Lázár Balás m. p. (p. h.)
Miklós György (p. h.)
Szabó Sigmond (p. h.)
Szabó László (p. h.)
Márton György
Gáll Sámuel
Péter Boldisár
Tusa István
Szabó Mihály (p. h.)
Hadnagy Balás m. p. (p. h.)
Veres Sámuel m. p. (p. h.)
Kovács András (p. h.)
Hadnagy Joseph m. p. (p. h.)
Székely Sigmond m. p. (p. h.)
Gál Miklós m. p. (p. h.)
Kovács Mártom m. p. (p. h.)
Kovács István m. p. (p. h.)
Kovács László m. p. (p. h.)
Lázár György
Péter Ferencz
Szabó László
Gál Péter (p. h.)
Lőrincz Márton iunior
Tusa Márton
Lázár Imreh
Szabó István
Veres Demeter
Lőrincz Mihály

Lőrincz Márton senior
Bartha István
Veres Gábor
Péter Kelemen
Kovács Kelemen m. p. (p. h.)
Kovács Sámuel
Gáll László senior
Szabó Sámuel
Kovács Péter
Miklós Péter m. p. (p. h.)
Barta László m. p. (p. h.)
Péter László
Kovács Imreh
Lőrincz Mihály iunior
Miklós László m. p. (p. h.)
Péter Márton
Barta Márton
Veres Imreh
Veres Mihály iunior
Veres Boldisár
Gáll László iunior
Péter András
Szabó Márton
Kovács István
Miklós István sen. et iunior
Veres Mihály senior
Páll István
Páll János
Gergely Mihály
György Páll Gergely
Péter István
Veres Benedek
Veres István
Lőrincz Boldisár
Lőrincz Miklós (p. h.) és
Kelemen m. p. (p. h.) [1]

Primipili.

Benkő László
Bene István
Györös Thamás
Abód Benedek
Farkas Benedek
Veres Ferencz
Bene Balás
Benkő László iunior
Veres János
Beke Mihály
Kovács Imreh
Ferencz László
Szabó Thamás
Kovács Gergely
Beke Sigmond
Kovács Kelemen
András György senior
Szabó Kelemen
András György iunior
Márton Sámuel
András Mihály
Szenthes Kelemen
Görczön István
Borbély Mihály
Szenthes Sámuel
Dombi Mihály
Abod Márton
Teleki Sámuel
Farkas Mihály
Szabó Ferencz
Szabó János iunior
Abod Thamás
Dimén Kelemen
Tott István
Barabás Márton
Szabó Péter
Szabó Benedek
Deső György
Fadgyas István
Biró Márton
Abodi István
Szabó István
Dimén Benedek
Kovács András senior
Bartha István iunior
Márton György iunior

[1]) Pecsétjükben ötágú virágszál. *L. N.* betűvel.

TERVEZET ERDÉLY KÖZÁLLAPOTA REFORMÁLÁSÁRÓL.

Proiectum de reformatione abusuum Transylvanicorum.[1])

Conqueruntur et mirantur omnes super horrendo Dei iudicio, quae hanc miseram provinciam [jam][2]) a multis annis sine intermissione flagellant, contagione fere per decem annos continuata, sterilitate quovis fere septennio, imo etiam triennio recurrente, incendiis et devastatione barbarorum, et similibus. Causa quidem tot malorum est peccatum; sed cum adulterio, homicidio, furto, ebrietate luxu vestium, gentes etiam aliae sunt inquinatae, ut Transylvania; nec tamen in tota Europa regna et provinciae tantis et talibus poenis sunt involutae: denecesse adhaeret huic patriae grande aliquod facinus, aliis gentibus vel ignotum vel inusitatum, quod vindicem Dei oculum summopere ferit, et ad vindictam toties iteratam irritat.

Duo ergo praecipue grandia in hac provincia peccata notavi aliis nationibus Europeis ins[veta]:

1. Horribilis in ipsisssimam divinam Maiestatem blasphemia, cum omnes ferme Transylvani in quotidianis suis erga alios convitiis absque pudore, absque timore sic pronunciant: Diabolus te creavit, Diabolus te fecit, dedit, canis te creavit, et similia verba detestanda, — quae sine horrore conscientiae ne quidem audiri possent, et quidem cum ob convitium saltem mediocre caesari, regi, principi factum in notam perpetuae infidelitatis, i. e. amissionem capitis et omnium bonorum quivis incurrit: tamen in hoc tam atroci crimine laesae Maiestatis divinae, in neminem iusta poena animadvertitur, nisi rarissime et illi etiam ex infima plebe tantum, aliquot verberibus, aut aliqua summa pecuniaria multari; inde non est mirum, si Deus omnipotens ob contemptum et peierationem sanctissimi sui nominis, extraordinariis hanc

---

[1]) A kézirat e latin czímmel kezdődik.

[2]) A szegletes zárjelbe tett szavak vagy kipontozások helyén *egérrágás* miatt hézag van.

Kocsis András
Szőcs Mihály
Szántó Péter
Kocsis Mihály
Magyari Péter
Butyka Thamás
Göttfi Gábor
Török Mihály
Deák István és János
Fülöph János.

Pagus Hatolyka.

Nobiles.

Pocsa János iur. assessor m. p. (p. h.) [1])
Franciscus Pótsa iuratus notarius m. p. (p. h.) [2])
Pocsa Thamás m. p. (p. h.) [3])
Nagy Benedek
Nagy Mojses
Pocsa Stephan m. p. (p. h.) [4])
Nagy János m. p. (p. h.) [4])
Pocsa Ferencz iunior m. p. (p. h.) [3])
Vajda Mihály
Páll Mihály
Matis Miklós
Balogh István
Vajda János
Erdő Miklós és Mihály.

Primipili.

Pakó Mihály
Bak Thamás és István
Bak Péter és András
Pakó Dávid
Kaján György és Mihály
Molnár István iunior
Balog Ferencz és Mihály
Pakó László és János
Keresztes Mojses
Pakó György és István
Matis Mihály, Imreh és János
György Mihály
Pakó Mojses
Pakó János senior
Pakó Joseph
Kaján András
Bak Ferencz
György Máttyás
Ferencz Márton
Páll Péter és István
Sima Imreh
Páll György
Pál Miklós
Réti Sámuel és Thamás
Matis István és Páll
Finta Mihály és András
Matis György és Máttyás
Simon Mihály és János
Páll János és Ferencz
Simon Ferencz.

Pixidarii.

Keresztes Mojses
Molnár Miklós és Bálint
Keresztes Mojses
Molnár Péter.

---

[1]) Pecsétjében kardot tartó kar.
[2]) Pecsétnyomója római gemma, női alak, bőségszarvval.
[3]) Pecsétjén kardot tartó kar s csillag; felette: *A. S.* betű.
[4]) Pecsétjükön kardot tartó kar; felettök: *B. I.* betű.

Pagus Mártonfalva.

Nobiles.

Bartók Sándor m. p. (p. h.) [1]
Bartók Ferencz
Bartók István m. p. (p. h.)
Rákosi Mihály (p. h.)
Rákosi Dániel
Sido Miklós m. p. (p. h.)
Bartók János m. p. (p. h.) [1]
Rákosi Pál
Rákosi Imreh
Tura Mojses
Bartók János senior.

Primipili.

Tura Márton
Vágó György
Vágó János
Fogarasi János
Fogarasi Mihály
Onnodi Mihály
Török János
Geczö János
Fegyverneki István
Bajkó Ferencz
Csiszér Mihály
Rákosi Márton
Bartók István
Török Ferencz
Török Mihály
Török István
Török Mihály.

Pagus Nyujtód.

Nobiles.

Gáll Mihály m. p. (p. h.)
Jakabos Mihály
Csüdör István
Jakabos István
Vargjasi Mihály
Vargyasi István
Vargyasi Gergely
Veres Gergely
Jakabos Ferencz
Ladáni György
Veres János
Nagy Ferencz m. p. (p. h.)
Jakabos Lörincz m. p. (p. h.)
Jakabos Ferencz
Kerepeczi György
Nagy Thamás
Nagy László
Balogh Boldisár
Balogh Péter
Csüdör Mojses és Gáspár
Csüdör Mihály és Ferencz
Ladányi Gergely
Kerepeczi István és Mihály
Fülöph Farkas
Csüdör Boldisár
Vargyasi György
Kovács Joseph
Jakabos István senior.

Primipili.

Kovács Jakab
Balogh György
Balogh Ferencz
Kádár Pál
Fadgyas Máttyás
Lörincz György
Kerepeczi János
Földi István
Kovács Ferencz
Kovács Mihály.

---

[1]) Pecsétjén kardot tartó kar és csillag s felette: *A. S.* betü (mint fennebb a Pócsáknál).

Pagus Szászfalu.

Nobiles.

Tott Sándor
Tott Ferencz
Jakabos Péter
Babos Lörincz
Babos Ferencz
Thamás Gergely
Babos Balás
Babos András
Babos Jakab
Babos Pál
Babos Mihály és István
Babos Péter és András
Thamás Péter
Thamás Mojses
Babos Thamás.

Primipili.

Jakabos András
Tott Imreh
Bardocz Mihály
Tott Gergely
Bardocz Gergely
Bardocz István.

Pagus Osdola.

Nobiles.

Hadi György senior és iunior
Hadi István
Hadi László
Bögözi István és Pál iunior
Hadi Mihály
Farkas Mihály
Bögözi János és Mihály.

Primipili.

Finna Balás
Vas Pál senior
Sögön Kelemen
Csusz Miklós
Sögön György
Toth János és György
László János és Mihály
Fejér György
Sánta János iunior
Szabó András
Sögön János és Mojses
Sánta Mihály
László Pál és András
Vas Mihály
Kiniz Márton
László Miklós
Damokos Mihály iunior
Ithó Imreh és Mojses
Vas Miklós
Gabri Sándor és Lörincz
Bandi Imreh és György
László András
Csürös Máthé és Miklós
Farkas György
Ferencz Miklós és Gergely
Ferencz Miklós iunior
Sánta András
Csusz Ferencz
László Sigmond
Csürös János
Szöcs Máttyás.

Pixidarii.

Kóter János és István
Hoszú János senior és iunior
Gáll Márton
Lázár István és Miklós
Gondos Máttyás és Péter
Damokos Mihály senior és Ferencz
Vass Mojses
Nagy György

Pars altera oeconomiae Transylvanicae consistit in contributionibus statuum annualibus iuxta benignissimam augustissimae aulae determinationem pro intertentione inclitae militiae. Hic etiam ratione militaris directionis non est meum loqui, cum excelsum consilium aulico bellicum et excellentissimi in Transylvania generales commendantes, si qui forte excessus ex parte in inclytae militiae occurrerent, facile medelam adhibent, dummodo iusto ordine querelae ex parte provinciae proponantur, hoc unum silendum est: diu decantata fama adhuc dum vagatur, provinciam ob maximas militarium portionum imp[osi]tiones et praeter ordinariam solutionem extortas discretiones, vel penitus suspensos, vel in minima [au]tem quantitate complanatos militares excessus, exhaustam esse; et quidem negare non possumus portionis militaris summam annuatim satis grandem provinciae imponi, discretiones etiam a [do]minis officialibus saepe extortas esse et complanationes excessuum aliquando non adaequatas fuisse. [Ni]hilominus patriae huius enervationem et ruinam in maiori procul dubio gradu causavit provinci[ali]um huius patriae officialium privatum magis, quam bonum publicum concernens administratio, quae per partes sic demonstratur.

1. Non solum quantum militare ab augusta aula determinatum, regno imponitur; sed a gubernio extraordinaria impositio annuatim aliquando centum, quinquaginta, imo etiam ultra florenorum Rhenensium millia continens militari quanto adiungitur. Convocantur quidem more solito ad gubernii confluxum supremi comitatuum et sedium officiales et ablegati, quibus tamen extraordinariae impositionis summa, an sit legitima, et a regno acceptanda, minime communicatur, sed tantum demandatur, ut summam a gubernio propositam per comitatus et sedes repartiant, ita quidem, ut illorum officialium et ablegatorum conventus, nullum aliud emolumentum miserae provinciae causet, nisi quaevis comitatus et sedes suis supremis officialibus et ablegatis pro expensis in quovis tali conventu faciendis aliquot centenos florenos inutiliter expendit, quos certe dignius esset in sublevationem contributionis convertere.

2. Ubi a regio gubernio imposita summa supremis officialibus comitatuum et sedium notificata et inter comitatus ac sedes post multas altercationes repartita est, tunc iterum supremi officiales quivis in comitatu et sede per pagos repartitionem facit, et tunc iterum aliam extraordinariam summam prouti volunt adiungunt. Iterum quivis pagus ad sibi repartitum

Pagus Sárfalva.

Nobiles.

Konrád András m. p. (p. h.)
Konrád Tamás m. p. (p. h.)
Konrád György m. p. (p. h.)
Balykó István m. p. (p. h.)
Babos Jakab
Héja Mihály.

Primipili.

Erős Mojses iur. assessor m. p.
Erős István
Erős Péter
Jakab András
Benke András
Balás Mihály
Varga Mihály iunior
Bosó István és János
Bosó István iunior és Dániel
Héja András
Erős Jakab
Erős János
Héja György és Máthé.

Pixidarii.

Varga Mihály és Thamás
Vitályos János
Butak Demeter és István
Benke Mihály és János
Andró Mihály és János
Varga György és István
Andró István
Fekete Thamás
Fülöph Mihály
Varga György
Lukács János
Szász István.

Pagus Oroszfalu.

Nobiles.

Georgius Barabás de Albis, inhabitator oppidi Kézdi-Vásárhely, nobilis, iur. ass. s. k. m. p. (p. h.)
Barabás Péter m. p. (p. h.)
Barabás György m. p. (p. h.)

Primipili.

Forró János senior és Miklós
Forró Mihály senior
Hatházi György
Forró Pál és István
Jancsó Mihály és István junior
Benke Mihály
Barra Péter
Bertalan János és Ferencz
Keresztes Mihály
Forró Péter iunior és János iunior
Butak Ferencz
Kémendi Mihály senior
Hegyes Péter
Nagy János
Forró György
Küss Mihály
Keresztes János
Bertalan Mihály
Kéméndi Mihály iunior
Butak Miklós
Kéméndi István
Keresztes István
Jenei Ferencz
Forró Péter
Katona Péter
Butak András.

Pagus Martonos.

Nobiles.

Fülöph Imreh
Fülöph István
Nagy Gergely
Nagy Pál
Nagy Lázár
Cseh Benedek.

Primipili.

Csüdör Thamás.

Pagus Alsó-Torja.

Nobiles.

Apor Lázár m. p. (p. h.) [1]
Benkő János m. p. (p. h.)
Danka Péter m. p. (p. h.)
Bodó István m. p. (p. h.)
Mihálcz Miclós m. p. (p. h.)
Benkő Ferencz m. p. (p. h.)
Bodó Gergely m. p. (p. h.)
Szabó Péter m. p. (p. h.)
Küs István m. p. (p. h.)
Danka Balás m. p. (p. h.)
Bodó Ferencz m. p. (p. h.)
Szabó Gábor m. p. (p. h.)
Jakabos Mihály m. p. (p. h.)
Mike Ferencz m. p. (p. h.)
Zádori György
Tasaly Thamás
Jakabos Pál
Danka László
Benkő Miklós
Mike Pál
Mihálcz Mihály m. p. (p. h.)
Mihálcz István m. p. (p. h.)
Mike Ferencz iuniur
Lázár Péter
Szabó Ferencz
Szabó László.
Vizi Ferencz
Veres György
Léva János
Benkő András
Imreh Mihály
Benkő Thamás
Benkő Gergely
Donáth István
Ambrus Ferencz
Bernád Sándor
Szabó István
Baricz Ferencz
Varga Mihály
Mike György
Csupor Mihály
Veres Péter senior
Szabó Péter iunior
Istók Péter
Sánta Mihály
Török András
Csupor László
Fekete Mihály
Szász Miklós
Botos András
Mike Lőrincz
Léva István
Léva András és Ferencz
Bartha Péter
Török Ferencz
Finta István
Török Miklós
Tasaly Gergely

Primipili.

Benkő Ferencz
Szabó Thamás
Antal Mihály

[1]) Pecsétjén kardot tartó kar, koronán; felette: *L. A.* betű.

Bertalan Mihály
Török Sámuel
Mike András
Imreh Miklós
Istók András
Szabó István
Venter Miklós
Benkő Péter és Bálint
Mike Máthé
Szabó Balás és Péter
Léva László
Benkő János
Márton Ferencz
Szabó János és Bálint
Imreh Ferencz
Márton János és Ferencz
Máttyus János
Szabédi Mihály
Márton Mihály
Márton Péter
Mike István
Tasaly Jakab
Benkő Mihály
László István
Botos János iunior et senior
Imreh Bálint és Mihály
Léva Gergely
Vizi Mihály
Thamás István
Köncze Imreh
Bernád István
Antal Péter
Veres Péter iunior
Léva András
Márton Boldisár
Nagy Péter
Simon János
Köncze Lőrincz
Veres Ferencz
Tamási Péter
Baricz András
Balás Pál
Váradi Lőrincz
Mike Péter
Szász György
Kajsza István
Thamás János
Birtalan Thamás
Mike Máthé
Mike István iunior
Kos János
Mike János
Szász Ferencz
Lőrincz István
Nagy Ferencz és János
Nagy Péter
Mike Mihály
Baricz György
Bernád Balás
Gombos János
Mike Péter
Szász János
Mike Balás
Gombás Sámuel
Csoboth Bálint
Orbán István
Mike Boldisár
Veres András
Istók András
Vizi Mihály
Lőrincz András
László Ferencz
Baricz Péter
Bajcsi János
Szabó András
Lőrincz István
Péter Mihály
Bertalan György
Márton György
Kos Ferencz
Lőrincz Gergely
Molnár Péter
Horváth György
Márton Mihály
Lőrincz Ferencz
Vizi Miklós
Szabó Miklós
Lőrincz György

Pánczél Miklós
Mike György és Demeter
Köncze Ferencz és Mihály
Thamás András
Lőrincz Ferencz
Fazekas Péter
Sólyom András
Pánczél Ferencz
Léva Miklós.

Pagus Felső-Torja.

Nobiles.

Kozma Simon m. p. (p. h.)
Kovács Sigmond m. p. (p. h.)
Pethő György senior et iunior
Pethő András
Kovács János
Kovács Gergely és András
Fazekas János.

Primipili.

Hamar György és Mihály
Kovács Pál
Bartók Imreh és Pál
Voloncz István és Mihály
Mike Sámuel
Kovács Ferencz és János
Voloncz János és István
Kovásznai György
Szopos Ferencz
Alda Ferencz és István
Solyom Miklós
Kovács Péter
Tönkei Mihály
Törsök Márton
Gáll Thamás
Solyom András és Ferencz
Voloncz János
Gáll András.

Pagus Felső-Csernáton.

Nobiles.

Szaniszló István m. p. (p. h.)
Szaniszló Mihály m. p. (p. h.)
Bálint Deák m. p. (p. h.)
Bod Mihály m. p. (p. h.)
Kovács Márton m. p. (p. h.)
Török Miklós m. p. (p. h.)
Török Bálint
Bod Thamás és Ferencz
Végh György és Miklós
Végh Bálint
Csiki János és László
Szabó György
Kolosvári Ferencz
Kökényesi Miklós
Bod Pál. Sámuel és Mihály
Végh István és György
Végh János és Miklós
Végh András
Végh Sámuel és Péter
Bod Dániel és Márton
Bod György
Daravácz István
Végh Dániel.

Primipili.

Forika György
Beke Péter
Kölönte Miklós és János
Rákosi János
Kovács Márton
Tompa István
Beke György
Fülöph István

Fülöph János
Debreczi György
Kanyó Péter
Rákosi Miklós
Gáll Jakab
Szabó Sámuel
Rákosi Thamás és Pál
Molnár János
Damokos Pál és Thamás
Balyka Thamás
Kusztos Péter
Rákosi István és Pál
Mihácz Miklós és Péter
Szaniszló Miklós
Pánczél Ferencz
Kölönte György
Gáll László
Rákosi Mihály
Kusztos János és István
Nemes István és Márton
Mátyás Kelemen
Kölönte Simon
Csiki Pál
Rákosi János
Beke Pál és András
Balás Márton és János
Fülöph Sándor és András
Rákosi György
Damokos György és István
Beke Máttyás és Balás
Máttyás Benedek
Pánczél Miklós
Ambarus János
Bak János
Fülöph Pál
Ferencz Boldisár
Gáll Pál
Sánta Miklós
Balyka János
Márton János
Kusztos István
Fülöph Péter
Szokoly Sámuel
Csiki Ferencz
Tompa Péter és János
Bölöni Thamás
Fölöph Márton
Fotos János
Rákosi András
Máttyás Bálint
Rákosi Gergely
Gombkötő Kristoph
Rákosi János
Toth István senior et iuni
Kölönte András
Bike János
Pais András
Tompa Miklós és Márton
Rákosi Ferencz
Fülöph János
Szabó Jakab
Szokoly Mihály
Beke Pál és Thamás
Bajka András
Kusztos András iunior.

Pixidarii.

Sánta Mihály.

Pagus Sz.-Lélek.

Nobiles.

Foltha István m. p. (p. h.)
Kozma Simon m. p. (p. h.) [1]
Kozma Antal m. p. (p. h.)
Kozma Sámuel m. p. (p. h
Máttyus Péter
Kozma János Deák
Mészáros János és Péter

[1]) Pecsétjén a paizsban és a sisak felett kardot tartó szárny griff; körülötte: *Kozma Simon.*

Mészáros Sámuel és Gábor
Csüdör Péter és Pál
Csengeri János
Mattyus Joseph
Foltha Ferencz m. p. (p. h.)
Csüdör Sigmond
Hodor Joseph m. p. (p. h.)
Csüdör Mihály.

Primipili.

Horváth János
Voloncz Péter
Szász Márton
Horváth György
Csintalan András és István
Pap István senior et iunor
Kovács Mihály és János
Jakó Márton és Ferencz
Keresztes Mihály
Balás György
Jákó Ferencz
Keresztes Péter és János
Voloncz Márton és István
Hodor Mihály
Deák János
Jákó Mihály és István
Szabó Benedek
Keresztes István
Voloncz György
Demeter Péter
Darvas Gábor
Kovács István
Voloncz István és János
Román Márton és Péter
Voloncz János
Román Mihály
Keresztes Mihály
Jakó István
Máttyus Joseph
Kovács János és István
Szász István
Hodor Ferencz
Bartók István
Bolta Mihály és István
Keresztes Márton
Szabó László
Pap János
Darvas Sámuel
Bodor Mihály
Török Mihály
Jákó Sámuel
Thamás István
Borcsa András iunior és György
Borcsa Mihály
Szász Mihály
Medves Mihály
Konabe Péter
Kovács János
Kovács Ferencz
Kovács András
Kovács Mihály senior et iunior
Voloncz György
Kosa Mihály
Deák Máthé és János
Thamás István senior
Kosa Jakab
Imecs Péter
Voloncz Mihály
Jákó István és András.

Pixidarii.

Bartha András
Balás Miklós, Jakab és István
Ferencz György és János
More István és János
Varga Péter
Román János, György és András
Horváth András
Hodor János és Mihály
Román Miklós
Márton András és Mihály
Hegyes György és Pál
Bartók András és István
Elek János és Miklós
Hegyes Gábor és Márton
Kozma Balás és Márton
Balogh András és János
Borcza András senior és Péter

Toth Péter
Lukács György
Hegyes Jakab és Imreh
Imecs Máttyás és Péter
Szász András
Kovács Dániel és János
Csusz János és István
László Mihály
Darvas János
Kotró István és András
Medvés István
Csintalan György
Kovács István
Kozma Péter és Ferencz

Csi
Im
Ko
Ro
Ba
Csu
Sid
Jal
Ba
Já
Im
Mo
Csi

Pagus Ikaf

Nobiles.

László András m. p. (p. h.)
László János m. p. (p. h.)
Dombi László senior m. p. (p. h.)
Balogh Márton
Balogh Imreh
Balogh Pál
Diénes Péter
Dombi László iunior
Diénes István
Diénes Gábor
Balogh László
László Pál
Balogh Mihály
Diénes János
Diénes György
Diénes András
Balogh István és György.

Primipili.

István György István
Elekes Ferencz
István György Péter
Bartós Márton
Diénes Thamás

Ba
Ba
Ha
Má
Tö
De
An
Ma
Ba
Pil
Fa
Tö
Fa
Tö
Ba
Sz
Fa
Tö
El
De
Má
Di
Ba
Fa
Kö
Ce

Baricz András
Fetes Ferencz és Gábor
Farkas Péter.

Pixidarii.

Varga János
Varga Péter
Ambrus Balás
Tott Péter.

Pagus Futásfalva.

Nobiles.

Lukács Mihály
Páll Sámuel
Pál András
György Jakab István
Márton István
György Jakab Péter
György Jakab András
Lukács János m. p. (p. h.) [1]
Lukács Ferencz
Lukács László
Jakabos Mojses
György Jakab András
Márton Mihály
Könczei Ferencz m. p. (p. h.) [2]

Primipili.

Sandi Mihály
Hamar István
Hamar István
Hamar Péter
Bardocz István
Vargyasi János
Sikó György és Lőrincz
Deák János
Bede Lörincz
Mike János
Hamar Márton
László János és Ferencz
Egyed Sámuel
László István
Sandi András
Elek János
Gál Thamás János és Ferencz
Hamar Simon
Sandi István
Mike Ferencz
Sandi János
Pál Thamás István
Bardocz István
Sikó István
Bardocz Miklós
Ambrus Balás
Hamar Mihály
László László
Albert Sándor
Bardocz István és András
László Balás
Bardocz Mihály és Péter
Mike Márton
Hamar Mihály és László
Dombi Boldisár
Mike Mihály
Landi Lőrincz és György
Deák Joseph és Péter
Ferencz István
Albert András
Balás István
Pelbárt János
Deák Mihály
László János
Hamar András

---

[1]) Pecsétjében kardot tartó kar.
[2]) Pecsétjében egy álló vitéz karddal kezében s rajta (török?) fő: körirata: *Franciscus Könczei.*

Veres Pál
Deák Ferencz
László András
László János
Bardocz János
Mike Balás
Török Pál
Deák György
Balás András
Sikó András
Egyed Ferencz
Lukáts Thamás
Hamar János
Deák János és András
Hamar Márton és Mihály
György János Tamás
Hamar Bálint iuratus assessor m. p.
Hamar István.

Pixidarii.

Butyka Ferencz
Albert János
Balás István
Vargyasi András és Ferencz
Márton Mihály
Deák Lőrincz
Benkő András
Simon András
Hamar Péter
Török Lőrincz
Páll Thamás senior et iuni
Csutak Miklós
Sikó Benedek
László András
Nagy Sámuel
Kovács Mihály.

Pagus Lemhény.

Nobiles.

Geréb János m. p. (p. h.)
Keserű Péter m. p. (p. h.) [1])
Sigmond László
Keserű Joseph m. p. (p. h.) [2])
Sigmond Sámuel
Sigmond György
Nagy István
Gáll Péter
Mihálcsa Péter
Könczei Gábor m. p. (p. h.)
Sigmond Pál m. p. (p. h.)
Mihálcsa Mihály
Sigmond Ferencz
Sigmond János
Kanisztos János és Péter
Kerepecsi András
Nagy Miklós
Sigmond Kelemen
Kanisztos Miklós
Sigmond Thamás.

Primipili.

Márton Ferencz
Jakab Pál
Baricz Miklós
László Gergely
Lukács István
Bálint János
Kovács László
Hizó Mihály
Küss Mihály
Kovács Miklós senior
Kovács István iunior
Kovács János
Kovács István senior.

---

[1]) [2]) Pecsétjükön kardot tartó kar és nevük körirata.

Pixidarii.

Bartalyus János
Lörincz Márton
András Márton
Pötyő Márton
Baxa Miklós
Kovács Pál
Gábor Mihály
Réti Boldisár
Butak István
Bodó Ferencz
Gábor Pál
Csok Pál
Jakabos Ferencz
Réti Márton
Kovács Lörincz
Csok Gergely és Mihály
Keresztes János
Lemhényi Mihály.

Pagus Polyán.

Nobiles.

Mihálcz Joseph m. p. (p. h.)
Mihálcz István
Mihálcz László
Mihálcz Ádám m. p. (p. h.)
András Deák m. p. (p. h.)
Mihálcz János iunior
Lukács Péter
Zonda Simon
Zonda Gábor iunior
Zonda Sigmond
Kun Ferencz
Bagoly Ferencz
Incze Gábor
Kun András
Zonda Gábor senior
Zonda Sigmond
Gáspár Sámuel
Zonda Kelemen
Mihály Deák.

Primipili.

Vizi Mihály és Lörincz
Simon Gergely
Ágoston István
Tuson Mihály
Csürös György
Botnári János
Biró András iunior
Máthé András
Biró Thamás
Szekeres Ferencz
Vizi Thamás
Fülöph Sándor
Csutak János
László János
Bögözi Pál
Tuson Thamás és Benedek
Danel István és Mihály
László Péter
Kaján István
Biró András senior és István
Bölöni János
Szabó György és András
Kovács István
Szántó Péter
Szabó Mihály
Dobri Mihály
Bögözi Mihály
Szánthó Ferencz és István
Simon Máthé
Útközi Gergely
Biró Péter senior
Bidó Péter
Balogh Péter
György Kovács Pál
Tuson Boldisár
Szántó Boldisár
Tuson György és Thamás
Sidó Boldisár

Danel János
László György iunior et senior
Simon Ferencz és János
Nagy Boldisár
Páll Miklós
Tuson Mihály senior
Biró Jakab
Tuson János iunior
Tuson János senior és Ferencz
Lörincz János
Boldisár György
Vizi Márton
Simon János
Vizi György és István
Szász János és István.

Pixidarii.

Pál Ferencz és Jakab
Szabó Gergely
László Máttyás
Kanó János
Medve Mihály
Fábján István
Kovács János
Bocsó György
Medve István
László György
Vizi György.

Pagus Esztelnek.

Nobiles.

Szaczvay Ferencz m. p. (p. h.)
Szaczvay Sámuel m. p. (p. h.)
Szaczvai János m. p. (p. h.)
Bartos Mihály m. p. (p. h.)
Bartos Thamás
Jancsó János
Kászoni Thamás
Kászoni Mihály
Albert János
Balogh Joseph
Bögözi Sigmond
Osváth György.

Primipili.

Küss Farkas és András
Küss Mihály és János
Nagy Péter
Incze András és Mihály
Nagy Mojses, Mihály és Jánó
Bozó György
Gáll Gergely
Thamás György
Bartos János
Balogh János
Vas János
Bartos István
Bartos András
Barabás György
Tott János.

Pixidarii.

Keresztes Mihály
Csavar Márton
Kajsza Mihály
Faragó Ferencz.

Pagus Kurtapatak.

Nobiles.

Török János
Bajkó Sándor
Baka Mihály.

Primipili.

Orbán István
Bosó György
Ferencz Miklós

nium [suae Maiestatis] decreta, quae videntur huius provinciae legibus contrariari, sua enim Majestas sacratissima tot occup[ationibu]s pro tota christianitate occurentibus sollicita est, impossibile, ut omnes expeditiones perlegat, si enim perlegere posset, non approbaret; ubi ergo similia decreta viderit, quae absque laesione legum patriarum, et sine detrimento et periculo alicuius fidelis suae Majestatis subditi effectuari nequeunt, teneatur prius cum humilima submissione gubernium suae Majestatis sacratissimae tenorem illius decreti, et difficultates occurentes representare, ulterioremque suae Majestatis sacratissimae resolutionem desuper praestolari. Certo enim credo suae Majestatis sacratissimae talis submissa repraesentatio non displicebit, imo clementissime acceptabit, cum magni imperatores et reges ipsimet publicari curaverunt, ut si quae talia decreta, sub nominibus et sigillis illorum ad regnum illud, vel provinciam illam, illiusque officiales devenerint, quae illegitime emanata sint, nemo talibus obtemperare velit. Non loquor de decretis, quae publicum suae Majestatis servitium, aut annuales portionum impositiones continent, illa enim humilime acceptanda, devote effectuanda sunt. Liceat tamen penes humilimas instantias in illis quoque aliquam relaxationem, vel sublevamen a paterna suae Maiestatis clementia sollicitare, non privato, sed publico nomine, ut si quam gratiam sua Maiestas sacratissima, prouti semper consvevit, huic miserae provinciae benignissime largiri dignabitur, pro iis humilimas gratiarum actiones non aliqua privata persona, quasi per suam induostriam obtinuisset, sed sua Maiestas sacratissima clementissimus noster haereditarius princeps, a suis fidelibus subditis, huius provinciae statibus accipiat, in cuius [manibus] vita et mors omnium huius patriae incolarum posita est.

6. Et quidem hoc fine praeprimis maximum requisitum esset, ut aulicus Transylvania ecancella[rius eli]geretur et denominaretur, qui tam ex antiqua et illustri prosapia ortus, quam legum et [consvetudi]num patriarum optime gnarus, boni publici amator constans, iustitiae cultor, vir quadratus, [. . . .] fuco apertus, nullique pro suo interesse devinctus esset. Cum enim omnes maximi momenti expeditiones, tum quod servitium caesareum, quam quoad publica huius patriae, privatorumque negotia in cancellaria aulico-Transylvanica fieri debeant et saepiis in conferentiis rerum Transylvanicarum praesens esse, informationemque dare teneatur, si vel scientitam tantum absque conscientia, vel conscientitam sine scientia habebit, si potius privatum suum,

Máttyás István
Fülöph Ferencz és János
Szöcs Thamás
Jakab Gergely
Máttyás Sámuel
Biró Ferencz
Posta György.

Tor
Kás
Bal
Mát
Luk
Kov
Har

Pagus Bellaf

Primipili.
Kovács Péter és Mihály
Küs István
Biró Mihály és János
Baricz István
Orbán Sámuel
Orbán Sigmond
Ágoston Péter
Gáll György
Varga János
Gáll Mihály és Márton
Jakab István
Gáll István iunior
Orbán Ferencz
Jakab Ferencz
Küss Farkas
Botnári András

Kov
Haj
Fek
Gál
Fek
Orb
Haj

Kir
Ror
Kir
Nag
Nag
Haj
Nag
Jak

Quod praescripti omnes et si
gium fidelitatis deposuerunt, secu
superius specificati, die, anno, loc
mediante attestamur.

(P. h.
supremus iudex
Sepsi, Kézdi, et

Jurati assessores sedis Sicul
generalia regni comitia ex edict

[1]) Pecsétjén az Apor-czímer. koro
dot tart, közben kereszt s ugyanez a si
Apor com. Küküllő com. supr.

regiaeque et Transylvaniae principalis Maiestatis ad diem 14 Novembris in liberam regiamque civitatem Saxonicalem Medgyes indicta et celebrata, dictae sedis Siculicalis Kézdi ablegati et deputati

(P. h.) *Stephanus Damokos* m. p.. [1]

(P. h.) [2]) *Benedictus Desö* m. p.

(P. h.) [3]) Nec non *Petrus Damokos*, vice-iudex regius sedis Kézdi m. p.

Pro illiteratis et sigillis carentibus, subscripsit et obsignavit

(P. h.) [4]) *Franciscus Pótsa*, iuratus notarius sedis Siculicalis Kézdi m. p.

(Eredetije a br. Apor-család altorjai levéltárában.)

---

[1]) Pecsétjében kivont kardot tartó kar, jobbra csillag s balra félhold; körirata: *Step. Domokos de Alsó Csern.(áton.)*

[2]) Pecsétjében a czímer helyén *MSW* betűk. (Ez a pecsétnyomó lenyomata van a legtöbb név után.)

[3]) A pecsét czímerében kivont kardot tartó kar, a sisak felett ugyanaz; körirata: *Pe. Damo. de Al Cserna.*

[4]) Pecsétnyomója egy római gemma, melyen egy női alak balkezében bőségszarut tart.

ordinem reducatur, ita quidem, ut more antiquo praeprimis gubernium propositiones suas, per quas status regni ad comitia, ex annuentia suae Maiestatis sacratissimae convocavit, in scriptis statibus regni communicet, quas punctatim perlegendo super illarum decisione vota singulorum statuum publice exquirantur et per protonotarium in praesentia totius gubernii et omnium statuum calculen[tur] et pluralitas votorum adnotetur, liceatque universis et singulis statibus absque omni superiorum timore, indignatione pro obligatione sua erga servitium caesareum et bonum patriae iuxta dictamen suae conscientiae votisare; nec liceat econtra gubernatori vel gubernio, aut magnati alicui vel supremo officiali votum alicuius etiam inferioris ablegati vel regalistae turbare, impedire, bene tamen cum rationibus solidis et legibus patriae conformibus refutare, sub poena irremissibili amissionis perpetuae honoris et officii. Siquidem plurimi essent patriotae, qui scirent pro aequitate et absque privatismo miserae patriae consulere, nisi vel a gubernatore et gubernio, vel a potentioribus magnatibus indignatio, et ex illa subsequens periculum, in talem boni et aequi consultorem infallibiliter redundaret. Evidens et lugubre in mea persona factum est exemplum et ideo potius, quamvis reluctante conscientia, cum securitate tacere, quam propter enu[ntiationem] semet perdere malunt. Gubernatorem cum gubernio quotiescunque regni status illo[rum praesentiam] in publica sessione necessariam iudicant, teneatur ad requisitionem statuum e suae [residentiae loco] in palatium publicae congregationis exire, ibi cum statibus regni unanimi voto et [consensu in re]bus omnibus magni momenti simul consultare et concludere.

11. Propositionibus gubernii prius revisis, postulata, ut vulgo vocantur, statuum publice perlegantur, [et ha]beant regni status, regalistae, comitatuum et sedium ablegati, et publice et privatim omnem libertatem, ut si iustas querelas, aut contra gubernatorem vel totum gubernium, aut contra supremos comitatuum et sedium officiales, vel alios magnates haberent, absque omni timore ultioris, vel impedimento, in illis postulatis inserere, adnotare possint, sub poena notae perpetuae infidelitatis. Si aliquis id permittere nollet, ita tandem postulata perlecta, approbata, more consueto, gubernio pro resolutione ad ea transmittantur, et gubernium illis perlectis atque ventillatis, pro aequitate et iustitia, ad singula puncta tempestive resolvere teneatur, non autem illusoriis et sarcasticis terminis, ut saepe factum

TÁJÉKOZTATÁS.

Az alább közlött emlékirat az író neve nélkül, egykorú másolatban van meg a br. Apor-család altorjai levéltárában.

Hogy Cserei Mihály a történetíró írta: azt onnan tudom, mert megvan (vagy legalább is megvolt!) Cserei Mihály sajátkezűleg írt egyik jegyzőkönyvében is a kolozsvári unitarium collegium könyvtárában, ezzel a czimmel:

»*Projectum, a me elaboratum, et d. d. generali commendanti Transylvaniae comiti Königsegg transmissum, de reformatione abusuum Transilvanicorum in omnibus oeconomicis, politicis et juridicis. A. 1723.*« (?)

Ez $27^1/_2$ levelet foglal el, sűrűn írva, 8-adréten. Az Apor-példány $20^1/_2$ levélen van írva, ívrét alakban.

Cserei azt jegyzi meg a maga példánya végén:

»*Ezért a projectumért az erdélyi urak, fótisztek üldözték, nyomorgatnak szüntelenül engemet, bizony eddig el is vesztettek volna, ha az én jó istenem minden emberi reménység, segítség nélkül azoknak practicájok, ellenem való gonosz szándékok ellen csudálatosan meg nem oltalmazott volna. Erdély, Erdély! boldogtalan szegény ország! a ki az te igaz fiaidat mindenkor persequáltad, nyisd fel szemedet, mert bizony eltörül az földről az szent isten!*«

Mindezt *Káli Nagy Elek* írja: »Cserei Mihálynak az unitariusok kolozsvári főtanodája könyvtárában levő jegyzőkönyvének ismertetése« cz. közleményében az »Új Magyar Muzeum« 1853. évfolyamában (52. l.).

Sajnos, Cserei eme nagyérdekű jegyzőkönyve, melyben a kitűnő történetírónak több ismeretlen munkája is foglaltatik, jelenleg az unit. collegium könyvtárában fel nem található; pedig nagyon kivánatos lett volna az összevetés, már csak az Apor-példány egérrágta hézagainak kiegészítése végett is.

Az eredetinek elveszése (vagy eltévedése): egy okkal több, hogy e nevezetes emlékiratot az Apor-gyüjteményből kiadjuk s ezáltal talán a végenyészettől mentsük meg Cserei e nagybecsű munkálatát.

Sz. L.

TERVEZET ERDÉLY KÖZÁLLAPOTA REFORMÁLÁSÁRÓL.

Proiectum de reformatione abusuum Transylvanicorum.[1])

Conqueruntur et mirantur omnes super horrendo Dei iudicio, quae hanc miseram provinciam [jam][2]) a multis annis sine intermissione flagellant, contagione fere per decem annos continuata, sterilitate quovis fere septennio, imo etiam triennio recurrente, incendiis et devastatione barbarorum, et similibus. Causa quidem tot malorum est peccatum; sed cum adulterio, homicidio, furto, ebrietate luxu vestium, gentes etiam aliae sunt inquinatae, ut Transylvania; nec tamen in tota Europa regna et provinciae tantis et talibus poenis sunt involutae: denecesse adhaeret huic patriae grande aliquod facinus, aliis gentibus vel ignotum vel inusitatum, quod vindicem Dei oculum summopere ferit, et ad vindictam toties iteratam irritat.

Duo ergo praecipue grandia in hac provincia peccata notavi aliis nationibus Europeis ins[veta]:

1. Horribilis in ipsississimam divinam Maiestatem blasphemia, cum omnes ferme Transylvani in quotidianis suis erga alios convitiis absque pudore, absque timore sic pronunciant: Diabolus te creavit, Diabolus te fecit, dedit, canis te creavit, et similia verba detestanda, — quae sine horrore conscientiae ne quidem audiri possent, et quidem cum ob convitium saltem mediocre caesari, regi, principi factum in notam perpetuae infidelitatis, i. e. amissionem capitis et omnium bonorum quivis incurrit: tamen in hoc tam atroci crimine laesae Maiestatis divinae, in neminem iusta poena animadvertitur, nisi rarissime et illi etiam ex infima plebe tantum, aliquot verberibus, aut aliqua summa pecuniaria mulctari; inde non est mirum, si Deus omnipotens ob contemptum et peierationem sanctissimi sui nominis, extraordinariis hanc

---

[1]) A kézirat e latin címmel kezdődik.

[2]) A szegletes zárjelbe tett szavak vagy kipontozások helyén *egérrágás* miatt hézag van.

super possessionibus, quam etiam vita et morte suorum subditorum, rationemque nemini mortalium, sed soli Deo omnipotenti reddere est obligatus, praecibus apud suam Maiestatem humilibus aliquid implorare dignum est, imo ne quidem cogitando, quod sua Maiestas sacratissima ex fidelibus suis subditis aliquem illegaliter tractare vellet, potius etiam suis inimicis, et apertis hostibus paternam clementiam et gratiam communicat. Sed loquor praecise de illarum instantiarum promotionibus, quae res unius patriotae contra alterum patriotam, quamvis pauperis contra divitem, et inferioris contra superiorem in se contineat, quae ut cum iusta satisfactione terminetur, suppono etiam suae Maiestatis sacratissimae gratum et acceptum fore, servitiique caesarei non diminutionem, sed promotionem causare.

13. Regalistarum tam amplus et superflus numerus, nec pro servitio caesareo, nec pro bono publico quadrat, nec antiquae et laudatae consuetudini respondet; temporibus praeteritis non ita multi ad comitia convocabantur, sed cum iudicio electi, viri quoad familiam spectabiles, aetate venerabiles, longa experientia et deferato ingenio insignes, legum et consuetudinum patriarum gnari, qui et de negotiis publicis cum ratione discurrere, et concredita sibimet officia et servitia cum moderatione gerere et effectuare solebant, qui quia, tam quoad familiam, quam virtutes ingeniorum, si non omnino pares in omnibus, sed tamen proximi, similes, cum bona harmonia et absque privati lucri aemulatione bonum patriae publicum, in publicis consultationibus cum evidenti emolumento provinciae tractabant. Nunc autem absque omni delectu regalistae annuatim augentur, quidam per aetatem vix pubertatem assecuti, alii naturaliter stolidi, alii ex mediocri nobilitate, vel propter suae religionis respectum, vel ex favore magnatum eo certe tantum fine, ut si aliquid alicuius magnatis privatum effectuandum occurrat, eo plures ex illis loquacibus regalistis habeat sui commodi promotores, per quos alios etiam variis artibus corrumpere et in sui sentimenti consensu [pro]ducere queat, et sic maioritas, non melioritas, votorum praeponderet. Imo contigit aliquando, [ut aliqui] in catalogum regalistarum inserti sunt ideo tantum, ut iocis et facetiis suis aliquem [ex ma]gnatibus sub tempore comitiorum recrearet; unde proclive est cogitare, quomodo bonum publicum in publicis comitiis secundaretur, cum plurimi pro servitio caesareo et pro bono patriae nati, bene educati, omni virtutum genere

conspicui, et qui etiam cum magnis laboribus et sumptibus conquiri et servitio patriae applicari deberent, tanquam inquilini, et nullius praetii contemnuntur, et ne privatis praedominantium ambitionibus obstari possint, sub variis religionis et similium respectuum coloribus reiiciuntur, et loco illorum alii, suo quis servitio privato promtior, et adulandi peritior, honoribus exornantur. Ita pauci qui inter regalistas boni publici promotores sunt, potius silent et cum cordolio in tanta depravatione status publici suspirant, nam etsi loquantur, tot undique contra insurgentium privatistarum clamoribus abruuntur, et insuper vel gubernii vel aliorum magnatum offensionibus onerantur. Cum ex adverso peritissimi adulandi magistri gustui aliorum se accommodantes, tanquam sapienter locuti laudantur, de quibus certe iure merito licet dicere, quod olim imperator Tiberius sibi adulenti senatui Romano exprobravit: o homines ad servitutem parati! Et taliter hactenus bonum publicum in comitiis publicis practisatum est. Ut ergo deinceps meliori modo negotia fluant, necessum est statum regalistarum in alium ordinem redigere, ita ut praeter supremos officiales comitatuum et sedium, tabulaeque regiae assessores et protonotarios, sint regalistae non plures, quam personae quadraginta, quorum media pars ex catholicis, altera medietas ex reformatis constituatur; aut si ita visum fuerit suae Maiestatis sacratissimae quindecim catholici, totidem reformati, et [decem] unitarii, quorum numerum nec augere nec minuere liceat gubernio, nisi ex annuentia [Maiestatis sacratissimae] et ex unanimo voto statuum regni. Eligantur autem personae et quoad familiam, [authorita]tem, experientiamque in publicis negotiis et legibus consuetudinibusque patriae versati, n[emini] servitiis et clietenlis obstricti, sed pro servitio et caesaris et patriae apti, non per gubernatorem [et guber]nium solum, sed per communia statuum suffragia denominati, neque ad recommendati[onem] unius vel alterius, uti hactenus, obtrudantur, et si unus, vel alter ex illis mortuus, aut ob decrepitam aetatem amplius ad serviendum incapax erit, in illis vacantiam ex melioribus et dignioribus alter eligatur, suaeque Maiestati sacratissimae pro confirmatione representetur; ceteri, qui modo quadragenarium numerum superant, seponantur; et ita legaliter electi et constituti regalistae sub strictissimi iuramenti formula sint obligati ad servitium domini et bonum publicum promovendum ad vota et suffragia cum omni libertate sine respectu privati aut timoris vel favoris pro

arum utcunque gnarus ex solo amore boni publici, et obligatione filiali erga patriam, denique ex homagiali devotione erga servitium mei domini augustissimi, sequentia, integro animo, quamvis [tenui] calamo, humilime representanda duxi.

In uniuscuiusque provin[ciae di]rectione tria occurrunt consideranda. 1. Oeconomica. 2. Politica. 3. Juridica. Hanc itaque praxim in demonstratione abusuum Transylvanicorum, illorumque reformatione sequor.

Et quidem primo quod *oeconomica Transylvanica* attinet, in duas partes dividere congruum est.

Prima pars oeconomicae Transylvanicae concernit administrationem proventuum fiscalium ex auri, argenti, argentivivi, ferri, salisfodinis, tricesimarum, decimarum, arendarum, bonorumque fiscalium, annalibus reditibus emergentium, quae administratio cum sub directione excelsae Camerae Aulicae procedit, non est mei, neque characteris, neque capacitatis, digitum huic negotio immittere; duo tamen hic obiter notare volui (salvo tamen in illis etiam celsiori judicio).

1. Forte absque etiam tam pomposo ministerio illa fiscalis administratio in Transylvania procedere posset, cum tempore principum Hungarorum Transylvaniae, unus fiscalis praefectus cum salario trecentorum florenorum ungaricalium, universam oeconomiam fiscalem dirigebat, si nunc etiam possibile esset, numerum officialium minuere et annuatia salaria restinguere, plus ita proventuum in aerarium caesareum intraret.

2. Non loquor de officialibus salisfodinarum, sunt enim Germanicae nationis (quamvis non esset inconveniens bonorum fiscalium in patria existentium administrationi patriotas adhibere), sed cum in tricesimis adhuc Hungari manent officiales, et quidem ferme omnes catholici et plerique impossessionati, esset necessarium, si cum discretione tricesimatores collocarentur, veri patriotae, veri nobiles et possessionati, ne forte id eveniat iterum, quod Coronae accidit, cum eius loci tricesima[tor, quidam] Graecus, per annos plurimos officium gerens, cum praevidisset aliquot millibus florenorum in cens[. . . . .] convinci, clam in Volachiam aufugit, et cum nullam possesionem in Transylvania habebat, [unde fiscus con]tentationem de damno illato accipiat, non habuit. Denique neque respectus religionum hic a[. . . . .]ret, cum noster augustissimus princeps haereditarius aeque sit dominus reformatorum in Transylvania, quam catholicorum, neque religio, sed fidelitas et capaticas in similibus locum habere posset.

Pars altera oeconomiae Transylvanicae consistit in contributionibus statuum annualibus iuxta benignissimam augustissimae aulae determinationem pro intertentione inclitae militiae. Hic etiam ratione militaris directionis non est meum loqui, cum excelsum consilium aulico bellicum et excellentissimi in Transylvania generales commendantes, si qui forte excessus ex parte in inclytae militiae occurrerent, facile medelam adhibent, dummodo iusto ordine querelae ex parte provinciae proponantur, hoc unum silendum est: diu decantata fama adhuc dum vagatur, provinciam ob maximas militarium portionum imp[osi]tiones et praeter ordinariam solutionem extortas discretiones, vel penitus suspensos, vel in minima [au]tem quantitate complanatos militares excessus, exhaustam esse; et quidem negare non possumus portionis militaris summam annuatim satis grandem provinciae imponi, discretiones etiam a [do]minis officialibus saepe extortas esse et complanationes excessuum aliquando non adaequatas fuisse. [Ni]hilominus patriae huius enervationem et ruinam in maiori procul dubio gradu causavit provinci[ali]um huius patriae officialium privatum magis, quam bonum publicum concernens administratio, quae per partes sic demonstratur.

1. Non solum quantum militare ab augusta aula determinatum, regno imponitur; sed a gubernio extraordinaria impositio annuatim aliquando centum, quinquaginta, imo etiam ultra florenorum Rhenensium millia continens militari quanto adiungitur. Convocantur quidem more solito ad gubernii confluxum supremi comitatuum et sedium officiales et ablegati, quibus tamen extraordinariae impositionis summa, an sit legitima, et a regno acceptanda, minime communicatur, sed tantum demandatur, ut summam a gubernio propositam per comitatus et sedes repartiant, ita quidem, ut illorum officialium et ablegatorum conventus, nullum aliud emolumentum miserae provinciae causet, nisi quaevis comitatus et sedes suis supremis officialibus et ablegatis pro expensis in quovis tali conventu faciendis aliquot centenos florenos inutiliter expendit, quos certe dignius esset in sublevationem contributionis convertere.

2. Ubi a regio gubernio imposita summa supremis officialibus comitatuum et sedium notificata et inter comitatus ac sedes post multas altercationes repartita est, tunc iterum supremi officiales quivis in comitatu et sede per pagos repartitionem facit, et tunc iterum aliam extraordinariam summam prouti volunt adiungunt. Iterum quivis pagus ad sibi repartitum

quantum aliud extraordinarium admittit. Ita primum a gubernio quanto militari adiuncta extraordinaria summa, deinde a supremis officialibus alia adiecta extraordinaria contribu[tio], postmodum ab incolis pagorum adhuc superaddita impositio in tantum excrescit, ut aliqua[ndo adae]quat annualem ab augusta aula determinatam impositionem (quod in aliquot comitatibus et sedibus ad oculum demonstrari potest). Et cum haec omnis impositio sub titulo quanti militaris exigitur, misera plebs tantis expensis aggravata et insufficiens ad solvendum, quid faciat nescit, solam pro militiam Caesaream, quasi pro illius intertentione omnis impositio converteretur, immerito accusat et Deum cum lacrimis et precibus fatigat.

3. Errant vel maxime supremi comitatuum et sedium officiales, quivis in suo districtu circa repartitionem quanti per pagos, ubi non considerata nec attenta pagorum vel propter continuos marshus vel ob alias rationabiles causas iusta sublevationis reflexione, tam improportionate et inadaequate quibusdam pagis, et quidem illis, qui a mediocribus nobilibus possidentur, imponitur repartitio, contra toties iteratum suae Majestatis sacratissimae decretum, ut una maior iniquitas hac esse non poterit; suis interim supremis officialium et aliorum magnorum dominorum possessionibus nec mediam partem, quod illis iuste imponendum erat, solventibus, pauperibus nobilibus super tam improportionata et inadaequata repartitione frustra conquerentibus. Parilli modo publicarum pro marshu militiae necessariarum vecturarum dispositiones et dislocationes quartiriorum practisantur, quarum maximum onus semper mediocrium nobilium pagi et possessiones supportare coguntur. Conscr[iptione] quidem regni huic malo aliquo modo mederi posset, sed quae tot vicibus tentata, toti[es . . . . .], an unquam in iustum et optatum finem perducatur, nescio, hoc unum dicere possum, ter[minata] illa conscriptio conputatis computandis ad minus quinquaginta mille florenorum expensam huic provinciae causavit, et quidem pro solutione conscriptorum secundariorum *(et ego inter illos fui)* undecim aut duodecim florenorum millia erant provinciae imposita, nullus tamen conscriptorum illius temporis vel unum crucigerum accepit, pecunia ubi haeret Deus novit. Et si ulterius pergere licet, quot extraordinariae impositiones a misera hac provincia ultra vires exsolutae sunt, quae nec pro servitio caesareo, nec pro bono publico consumptae sunt. Tempore antecessoris gubernatoris et gubernii, centum millia florenorum Rhen.

erant regno imposita sub praetextu, ut universam fiscalitatem pro emolumento regni in arendam accipiant, et proventus inde emergentes regno communicent; pecuniam regnum solvit et forsan unius floreni proventum regnum non vidit. Ubi sunt proventus, et quidem certe maximi, salis, commertii palatinalis, quos sub nomine regni privatae personae abscondunt? Ubi triginta aut triginta quinque mille zlotones Germanicales, quos sub illo colore, quasi ex illis minutam pecuniam in domo cusoria Nagy-Banyaiense pro necessitate regni facere velint, regno imposuerunt? Ubi tot millium cubulorum magazinalis tritici pretium, quod excelsa Camera aulica in parata pecunia regnicolis restituendum exsolvit? bene memini et multi etiam alii meminisse possunt in anno 1698. ex domo defunctis gubernatoris duabus maximis argenteis patinis duodecim millia aureorum in praesentiam statuum regni, hunc in publicis comitiis praesentium extulerant, et nomine sacratissimi imperatoris d. d. Leopoldi, pretium magazinalis tritici praesentaverant, sed nemini vel unum ex illis aureum dederunt, iterum ad domum gubernatoris retulerunt, quorsum deinde posuerunt, ipsi sciunt, ita miseram provinciam ludificarunt. Denique a triginta septem annis, a quo tempore armada caesarea hanc patriam occupavit, quot quot supremi in hoc regno commissarii fuerunt, in quorum manibus publica regni huius pecuniaria impositio versata est, ne quidem unus rationem suae dispensationis huic provinciae reddidit, in quibus certe licet multa milia florenorum latent, quae regno refundi deberent.

4. Commissarius provincialis controvertit, et merito, quod militia naturalia non semper vult acceptare in natura, sed pro tritico, avena, carne et feno paratam pecuniam exigit et tamen ipsimet provinciales commissarii, natione Transylvani, qui suo sanguini magis condolere deberent, pro suo salario a regno deputata naturalia nunquam in natura acceptant, sed semper in parata pecunia, cum misera plebs, quae pecuniis indiget, facilius posset triticum, carnem, ave-[nam,] fenum et vinum in sua natura solvere, et quidem cum in multis annis cubulus tri[tici floren]o uno Rhenensi, cubulus avenae decem et octo crucigeris et currus feni floreno similiter uno, unum vas vini viginti florenis Hungaricalibus ordinaria currebat: commissariatus pro cubulo tritici florenos Rhenenses duos, pro avenae cubulo medium florenum Rhenensem, pro curru feni duos iterum florenos Rhenenses et pro uno vase vini triginta florenos Ungari-

cales pro se exigit, ita qui ex offic
sus apud militiam corrigere, ipseme

5. Discretiones pariter official
tuntur, qui tamen pro defensione
fundere tenentur et tamen nostri of
tiones a suis patriotis nolentibus
ex quanto comitatuum, sedium qui
millia florenorum subtrahunt et p
contradicere auso, quae omnia part
probari facillime possunt. Et quis
miseram plebem expilandi in Tr
pecuniam depraedandi enumeret? I
Caesareae in patria commoranti ruin
Neque enim quies huius regni sine
stipendiis, neque stipendia sine trib
tius certe nosmet accusare et desol
immoderatae directioni assignare p

Ut vero hi abusus oeconomic
melior ordo ponatur, necessum est:

1. Extraordinariarum regni c
certus et definitus numerus stat[u
una pars huius contributionis sa
fiat iusta et a[ccurata] determin
quam eorum salariorum (non loquo
[gubernia]lium, secretariorum et co
commode restringi possunt. Sunt enin
certe media pars moderni salarii s
postarum magister penes guberniu
annuatim accipit, cum pro illius off
aut ad summum centum floreni
essent, cum nullum aliud negotium
ones gubernii hinc inde per postar
transmittat; aut si talem, qualem ha
deinceps quoque habere debeat, salten
condignam ex veris nobilibus perso
ventus infimi homines, sed potius se
quorum etiam maiores in servitio
sunt, in suis quotidianis necessitatib
ventur, cum id sit summe indigna et
nuper postarum magistri, hominis q
septem millia florenorum in parat
plurimi antiqui stemmatis nobiles
serviendum capaces, in luto et pulv
dianum pro suo statu panem domi

similia officia applicare et tales contributiones extraordinarias, a misera plebe cum magnis angariis extortas, ad tam vilia et inutilia subiecta inaniter profundere.

2. Cum provincia hac nimis exhausta, et pecuniae indigna sit, quo fine tam pomposum commissariatus provincialis ministerium tolerandum sit, ignoro, et cui bono tot millia florenorum pro salario illius offici annuatim expenduntur, cum modo unus supremus commissarius millia et amplius florenorum Rhenensium in parata pecunia praeter naturalia accipiat? Tres denique ex parte comitatuum, ex parte nationis Siculicae et ex parte nationis Saxonicae adiuncti commissari. Denique secretarius et cancellistae ingentibus agravant miseram patriam sumptibus, certe sunt omnia praeter necessitatem multiplicata. Sufficeret una persona pro supremo commissario, nec ex inferioribus nobilibus, sic enim nullum respectum haberet, sed neque ex primoribus magnatum, ne dominum se et servum provinciae iactaret, cum salario annuali quingentorum florenorum Rhenensium et duos scribas penes illum adhiberet, uni centum florenorum Rhenensium solverentur. Nisi enim tales sumptuosae et non necessariae expensae minuantur, brevi tempore haec misera plebs, tot extraordinariis contributionibus obruta, certe pro servitio caesareo et pro bono publico indispensabiliter requisitas militiae intertentione contributiones etiam sufferre nequit.

3. Commissarius hoc modo dispositus, expleto trium annorum termino[abdicare de]bet, et alter loco illius ex benemeritis publicoque servitio congruis patriotis constitueretur, ut sic circulatio servitii, simul etiam perceptio salarii, inter status provinciae, ad alios quoque extenderetur, nec una tantum persona publicis commodis ditesceret.

4. Salaristarum et salariorum numero et summa in hunc ordinem reductis, si quae aliae inevitabiles extraordinariae expensae intervenirent, gubernium regium tam universis statibus regni, quam generali commendanti praeprimis summam illarum et necessitatem specifice remonstraret, et tam a generali commendante, quam a statibus regni approbatas, ita tandem repartiendas et exsolvendas demandaret.

5. Ita etiam gubernium serio ediceret supremis comitatuum et sedium tam Siculicalium, quam Saxonicarum officialibus, ne ullus eorum attentet, in comitatibus et sedibus novas extraordinarias impositiones adiungere, nisi prius specificationem usque ad florenum gubernio remonstraret et ita tandem a gubernio approbatas, per pagos iusto ordine distribueret. Ipsi interim etiam supremi officiales stricte

invigilarent, ne subordinarii officia
proprio ausu alias adhuc impositio
talis inevitabilis necessitas supremis
et ubi ab illo ratificatum erit, sic
et si in[uno]puncto peccaretur, vice
officiales, supremi officiales per gu
et exemplariter punirentur; si vero
thoritate extraordinarias expensas p
regnum, sed gubernium ex proprio a
enim cum sit haereditaria principis,
pro lubitu illi dominari, sed iuste
adstricti.

6. Si repartitiones impositionu
riorum dislocationes non adaequat
parti aggravatae querelas contra s
gubernium proponere et gubernium
omni mora et conniventia exorbitan
iuste querelantis satisfactione corrig
officium negligeret, fas esset ad ge
recurrere, sicque gravamina detege
augusta aula delegata, gubernium t
privaret; hoc esset et iusta poena
tum ne deinceps tale quid attentet.
commendans nullam misero querela
esset licitum apud augustam aulam
humilimas preces exponere, quae, qu
generalem commendantem animadver
eiusdem arbitrio relinquendum.

7. Quovis anno realis de omni
contributionum exactio fieret, et q
tatibus et sedibus tam Siculicalibu
non eo, quo hactenus male fuit us
siquidem supremi officiales person
sibi obstrictas pro exactoribus ordi
in exactorali censura praesedere, va
extraordinarias exactiones obvelare
exactores aut numeribus corrupti, au
in apricum proferre non audent, se
talium contributionum, pro forma
illud solum in campum generali os
maxima miserae plebis oppressione
itaque gubernium de modalitate ta
gulis comitatibus et sedibus provid
comitatibus vel sedibus inquisitione

mutare libere potest et debet; sed ob promotionem secularem et lautiorem statum absque omni praevia et necessaria informatione et scrutinio, religionibus, quasi vestibus quotidianis una nimirum deposita et altera assumpta, ac uti solent, in scandalum et contemptum non tantum religionis, quam — — *(sic!)* sed in ipsius religionis catholicae, ad quam contra s. Pauli apostoli salubre monitum, priusquam probasset insciens et inintelligens, transivit, et quidem saepius ipsorum verorum et antiquorum catholicorum [vir]tute, familia, merito, experientia conspicuorum, iustae querelae audiuntur, semetipsos prae[primis] negligi et tales novitios et reformatae, quam prius tenuerunt, et religionis catholicae ignaros, immerito, indirecto, et sine rationabili defectu promoveri; cum a talibus ita constitutis viceofficialibus quid aliud, aut servitium caesareum aut res comitatuum vel sedium sperare possint, quam inextricabilem confusionem et praeterea sacrum caesareo-regium diploma huic provinciae clementissime collatum, totque deinceps iteratae augustissimorum imperatorum resolutiones, paritatem tam in maioribus, quam inferioribus [. . . .]dis inter catholicos et reformatos punctualiter observandam, serio demandat, [. . . .] tales personas, qui non pro dictamine conscientiae, sed pro solo gradu humano, [. . . .] si pila ludunt, suam Maiestatem sacratissimam aestimare, aut talium, (si penitus incapaces et inha[biles inve]niantur ad iniuriam et despectum aut verorum capacium catholicorum, ubi adsunt, aut [in pe]nuria illorum in aliquibus locis, sed praesentium reformatorum bene meritorum indignam promissionem, si resciret, approbare.

6. Saepe solent, si non omnes, certe multi ex supremis officialibus practisare, ac comitia regni ablegatos ex comitatibus et sedibus ipsimet propria authoritate denominare, et quidem tales, qui iniquis etiam superiorum iussionibus parere, et communitatis bono neglecto privatum illius inani loquacitate defendere, aut incrustare sunt assueti. Ita enim postulata comitatuum et sedium, quae in comitiis publicis praesentare deberent, prius a semet ipsis revisa, si in illis contra malam supremorum vel viceofficialium directionem, aut contra aliquam personam gubernialem supremo officiali consanguineam, vel alio respectu obligatam, querelas iuste appositas viderit, cum magna indignatione expungit, neque publicare permittit. Statuatur ergo talis ordo, ut ablegati ad comitia per communia comitatuum et sedium sufiragia et quidem seposito religionum in omnibus

particulares comitatuum et sedium inspectores, commissarii sup[premi et] vice-perceptores, et per strictam ubique locorum inquisitionem investigentur, ubi et apud quas pri[vatas] personas tanta publica pecunia occultata haereat? Facile credo tantam brevi summam eventuram, quae si non per totum, pro medietate unius annis contributionis sufficeret.

9. Prohibeatur severe, ne discretiones, aut personis gubernialibus, aut supremis comitatuum et sedium officialibus, vel in natura, vel in pecunia praestentur; mos enim invaluit, tres, quatuor personae loquaces et adulatoriae nomine totius communitatis tales discretiones offerunt, cum plurimi aut nihil de tali negotio sciunt, aut contraloqui timent, et sic officiales se excusant, quod tota sedes ex unanimi consensu et bona voluntate discretisavit; quod ubi innotuerit, gubernium severe contra tales animadvertat, gubernium autem aut similia practisans, aut aliorum factis conn[i]vens, generalis commendans pro re nata corrigat.

10. Fuit etiam hoc inter artes oeconomicas, ut quidam ex publicis provinciae contributionibus, official[ibus] militiae caesareae, ita etiam commissariis bellicis, secretariis, certam summam pecuniae in discretio[nem] obtulit, sibique proprium favorem ex publico quanto paravit; quod nemini ulterius patiendum. Quivis ex suo proprio largiatur cui velit, talibus autem officialibus caesareis si discretio dabitur ex commini cassa, non privati hominis, sed totius provinciae nomine offeratur, ita ut discretionem accipiens non privatae personae, sed toti provinciae obligatum se esse agnoscat.

11. Severissime et quidem sub poena perpetuae amissionis officii ex honoris demandetur supremis comitatuum et sedium officialibus, ut repartitiones impositionum per pagos iuste et adaequate perficiant, et quidem non pro suo arbitrio et potestate, prouti hactenus consveverant, neque tali praepostero ordine, ut duabus vel tribus personis aeque, ut ipsimet interessatis, repartitionem faciendam commitant, sed tempestive promulgetur comitatuum et sedium in aliquo certo loco congregatio, ubi in praesentia omnium repartitio describatur, nullo respectu habito vel supremorum officialium vel aliorum magnatum, sed aeque illorum possessiones, quam inferiorum nobilium, iuxta quantitatem et qualitatem pagorum iustam et adaequatam sentiant contribuendi modalitatem; liceatque personis praeter aequitatem ratione suarum possessionum aggravatis in illa publica congregatione cum iustae rationis demonstratione contradicere et iustum sublevamen absque ullo superiorum metu sollicitare; quod ubi dene-

per varias artes, aut machinationes, tribunalium elusiones, iudiciorum praeclusiones poenae meritae subducantur. Cui bene invigilare teneantur supremi, et viceofficiales et absque ullo respectu nocentes non tantum iure prosequi, sed executionem etiam facere; ita etiam fures, adulatores, homicidas et similes malefactores in inferioribus tam subditos gubernatoris, gubernii, supre[morum officia]lium, magnatum, quam etiam viceofficialium et aliorum praenobilium et nobilium [... in]vestigare et iudicare, convictos pro qualitate delicti punire. Hic tamen multoties et [con]formiter erratum est: cum viceofficiales, quorum praecipue officium est malefactores punire, aut ex timore magnatum vel supremorum officialium, quorum nocentes subditi fuerunt, aut ob amicitiam alicuius, aut ob pecuniarias solutiones, aut ideo, ut talis nocens ad mortem damnatus subditum semet viceofficiali (contra expressas et poenales Approbatae Regni Constitutionis inhibitiones) obligavit, et similes illicitos mores semper hactenus practisatos, illos, qui mortem subire denebantur, vivere permiserunt, per quos deinde majora et atrociora scelera patrata sunt; cum enim vitam ab officialibus pecunia redimere debuit, nec unde solveret, habuit, debuit aliud furtum patrare et ex illius praetio mulctam solvere, et sic posito uno absurdo, centena millia sequuntur absurdiora. Supremis ergo comitatuum et sedium officialibus iniungatur, ut contra tales viceofficiales maleficis conniventes, aut eos legaliter non punientes, aut in aliis quoque negotiis non recto pede procedentes, officiique requisita negligentes irremissibiliter animadvertant, officiis, honoribus illos privabunt, insuper etiam articulariter pecuniaria multa puniant; supremum autem officialem aut similia facientem, aut viceofficialem corrigere negligentem, ad legitimam cuiuscumque instantiam eadem, aut etiam maiori poena afficiat, imo nec gubernator, nec gubernialis persona praesumat suos clientes, amicos, servos, subditos nocentes protegere, iudicio comitatus vel sedis subtrahere, aut officialibus contra tales iuridice procedentes indignari, illorumque debitam executionem, prouti saepe contigit, impedire, sub poena a generale commendante infallibiliter imponenda; qui enim condemnat iustum et absolvit impium, aeque abominabilis est apud Deum.

9. Vidimus praeterea nec sine honore, dum supremi et vice-officiales reformati comitatum vel sedium pro obligatione et conscientiae et officii, recenter factorum catholicorum malefacta dissimulare non possent, sed iuridice eos

ex catholicis, quinque ex reformatis, et duo ex lutheranis constituerentur.

3. Sive ex completo gubernio, sive ex partiali, uti supra memoratum est, commissiones expediantur, non tantum solus gubernator, cum secretario, sed penes gubernatorem etiam proximus in gradu persona gubernalis subscribat, ita tandem secretarius suum nomen apponat. In partiali autem gubernii confluxu, praeses tum temporis, cum alia persona guberniali, et tales commissiones praeprimis in gubernio publice perlegantur et cum approbatae fuerint, ex communi voto aut per maioritatem votorum, ita ad sigillandum secretario tradantur. Saepe enim contigit, ut sub nomine gubernii fuerunt commissiones, pivatum sapientes, expeditae, et a solo gubernatore subscriptae, de quibus aliae personae guberniales nil quicquam sciverunt, nec scire potuerunt.

4. Habeat gubernium auctoritatem per commissiones ex gubernio emanatas desuper omnibus provinciae negotiis, tam publicis, quam privatis mandandi, et qui ex regnicolis iustis et legitimis gubernii iussionibus non obtemperarent, severe puniantur, cum hac tamen modalitate, ut de negotiis, quae patriam hanc et huius patriae incolas concernant, commissiones pro aequitate et communi iustitia et pro legibus consuetudinibusque huius provinciae iuste et legaliter expediantur, et illis absque renitentia obtemperandum erit; commissionibus autem, quae praeter aequitatem et contra leges provinciae, pro interesse alicuius, aut in favorem alterius expeditae fuerint, nullus obedire teneatur, prouti hactenus saepius tales commissiones transmissae fuerint, et dum unus vel alter similibus commissionibus obtemperare ex obligatione sua, qua conscientiae et patriae legibus tenebatur, non potuit, saepe magnam indignationem incurrere debuit. Negotia autem, quae servitium caesareum concernunt, nemini in dubium et disputationem vocare sit licitum, ita tamen, ne ex privato rancore, uti saepe contigit, servitium plus aequo alicui imponantur *(sic!)*, sed absque personarum vel religionis, aut alicuius invicem necessitudine, respectu, iusto ordine serviant patriotae; est enim contra aequitatem et contra benignissimam suae Majestatis sacr. intentionem, ut aliquibus saepius servitia talia imponantur, ubi nullum laboris pretium habere possit, et alii a talibus immunes, ubi exiguum oneris, et plurimum proventus speratur, accomodantur; hoc magis est iustum, ut qui succedit in honore, succedat et in onere.

5. Saepe accidit, ut [propter] clancularias et sinistras informationes talia ab augusta aula expediantur ad guber-

nium [suae Maiestatis] decreta, quae videntur huius provinciae legibus contrariari, sua enim Majestas sacratissima tot occup[ationibu]s pro tota christianitate occurentibus sollicita est, impossibile, ut omnes expeditiones perlegat, si enim perlegere posset, non approbaret; ubi ergo similia decreta viderit, quae absque laesione legum patriarum, et sine detrimento et periculo alicuius fidelis suae Majestatis subditi effectuari nequeunt, teneatur prius cum humilima submissione gubernium suae Majestatis sacratissimae tenorem illius decreti, et difficultates occurentes representare, ulterioremque suae Majestatis sacratissimae resolutionem desuper praestolari. Certo enim credo suae Majestatis sacratissimae talis submissa repraesentatio non displicebit, imo clementissime acceptabit, cum magni imperatores et reges ipsimet publicari curaverunt, ut si quae talia decreta, sub nominibus et sigillis illorum ad regnum illud, vel provinciam illam, illiusque officiales devenerint, quae illegitime emanata sint, nemo talibus obtemperare velit. Non loquor de decretis, quae publicum suae Majestatis servitium, aut annuales portionum impositiones continent, illa enim humilime acceptanda, devote effectuanda sunt. Liceat tamen penes humilimas instantias in illis quoque aliquam relaxationem, vel sublevamen a paterna suae Maiestatis clementia sollicitare, non privato, sed publico nomine, ut si quam gratiam sua Maiestas sacratissima, prouti semper consvevit, huic miserae provinciae benignissime largiri dignabitur, pro iis humilimas gratiarum actiones non aliqua privata persona, quasi per suam induostriam obtinuisset, sed sua Maiestas sacratissima clementissimus noster haereditarius princeps, a suis fidelibus subditis, huius provinciae statibus accipiat, in cuius [manibus] vita et mors omnium huius patriae incolarum posita est.

6. Et quidem hoc fine praeprimis maximum requisitum esset, ut aulicus Transylvania ecancella[rius eli]geretur et denominaretur, qui tam ex antiqua et illustri prosapia ortus, quam legum et [consvetudi]num patriarum optime gnarus, boni publici amator constans, iustitiae cultor, vir quadratus, [. . . .] fuco apertus, nullique pro suo interesse devinctus esset. Cum enim omnes maximi momenti expeditiones, tum quod servitium caesareum, quam quoad publica huius patriae, privatorumque negotia in cancellaria aulico-Transylvanica fieri debeant et saepiis in conferentiis rerum Transylvanicarum praesens esse, informationemque dare teneatur, si vel scientitam tantum absque conscientia, vel conscientitam sine scientia habebit, si potius privatum suum,

quam bonum publicum respiciet, si donis et promissionibus supplicantium excaecabitur, si denique ob promotionem suam alicui Transylvanicorum devinctus erit, quid sperandum, nisi tot confusiones tot opressiones, quam hactenus cum dolore experti sumus, et de quibus nunc etiam cum gem tu recordamur. Fiat sane semper ex catholicis cancellariis, nihil nocet, nec ullus hoc in Transylvania controvertit, dummodo eius candidatio non fiat iuxta illegalem et inconsideratam, privataeque ambitioni velificantem praxim, quam in candidatione moderni cancellarii misera haec provincia nolens volens tolerare (praeter clementissimam suae Majestatis intentionem) debuit, quamvis promotori suo, gubernatori optime solvit cum bona Görgeniensia e manibus illius ingrato animo excussit; sed candidatio deinceps in publicis regni comitiis ex unanimi et libero omnium regni statuum voto fiat, nec liceat gubernatori vel alteri cuicunque, prout saepe factum est, vota regnicolarum interturbare, vota regalistarum in secreto loco colligere et suprimere, aut per occultas per suos emissarios machinationes variis artibus, minis, promissis statuum animos ad candidationem huius vel illius personae allicere, sub poena, si innotuerit, perpetuae et irremissibilis infamiae; et sic iure legitimo candidatus et a sua Maiestate sacratissima confirmatus cancellarius strictissimo iuramento sub anathemate sit obligatus ad servitium caesareum, ad bonum huius patriae publicum promovendum, ad iustas et legales dandas informationes, ad expeditiones communi iustitiae et patriae legibus adaequatas, et practisandam absque religionis, personarum, privatique commodi respectu, iustitiae administrationem; et si scienter et voluntarie in his peccaverit, in notam perpetuae infidelitatis iuxta tenorem legum patriarum, eo facto, absque ulla spe gratiae et veniae, incurrat ad terrorem ot exemplum aliorum.

7. Teneatur gubernium decreta, quae ab augusta aula veniunt, et quae publica regni negotia concernunt, in publicis regni comitiis perlegenda publicare, ut scia[nt om]nes quid et quando augustissimus noster princeps clementissime mandat, et talium [decretorum] copiam si aliqui ex statibus regni, habere volunt, secretarius gubernii extradare [sit] obstrictus, neque gubernator vel gubernium inpedire praesumat. Saepe enim res Transylvanicae non iuxta tenorem decretorum Caesareorum, sed pro lubitu gubernii tractantur, et si aliquis boni publici cultor conqueratur desuper illis, periculum sibimet causat, cum multoties cum stupore

plebis certo certius secuturam ultimam ruinam occlusis oculis aspicere volente; quae omnia, et similia atrocia et in coelum clamantia peccata, quid aliud efficient, quam iustum vindicem Deum ad totaliter evertendam hanc provinciam incitabunt.

11. Ut ergo tales abusus tollantur, serio demandetur; ne supremi aut vice-officiales gratuitum laborem a comitatibus et sedibus propria authoritate exigere praesumant, sub amissione honoris et officii, sed quando et quomodo ex solo bene placito, iuxta laudatum antiquum morem, non alio tempore, neque alia servitia, sed solummodo et semel per annum pro oeconomia aestivali certos numero laboratores, comitatus vel sedes determinat, illis contenti sint; ita nec vecturae privatae, nec culinaria, nec alia hactenus iniuste usitata onera miserae plebi imponantur, neque discretiones iustiori titulo extorsiones practizentur: loco mulctarum autem pecuniariarum inobedientes pagorum iudices et incolae potius verberibus afficiantur, ita etiam, semel bene verberati, certe maiori cum cura et festinatione mandata officialium procurabunt, quam solutione mulctarum, de qua nihil pro servitio caesareo aut publico bono redundat. Malefactores autem, qui mortem merentur, non ad bursam, sed ad gladium, patibulum, rotam puniant, onera birsagiorum in iudiciis accumulare solitorum, in quantum fieri potest, maiori ex parte relaxent, omnique modo miseram plebem potius sublevare, ad servitium caesareum sufferendum conservare, quam ad privati lucri augmentum, non solum tondere, quod boni pastoris est, sed penitus deglubere, prout hactenus consueverunt, intendant. Cum in Transylvania nemini suprema officia irrito obtruduntur, sed potius sollicitantur, et ambiantur, et maiores nostri non pro lucro, sicut mercenarii, sed pro honore et vere generoso[. . . . . .]orti officia gerebant, quorum vestigia dignum est, ut sucessores sequantur, et ca[esaris . . .] cum boni potius publici emolumento, quam turpis privati questus augmen[to . . .] laudem et memoriam aeternam omni transitorio et conscientiam aggravante p[roven]tu potiorem apud posteritates habituri, qui vero fine tantum officia ambiunt, ut propriae utilitati consulant, non sunt digni, imo nec iustum est, ut talibus directio comitatus et sedis concedatur, ut miseram plebem exhauriant, et patriam destruant, potius mercaturam exerceant et ita divitias acquirant.

Quod postremo *directionem dominorum terrestrium* super suos subditos respicit, duo praecipue maximi excessus apud illos reperiuntur:

corum quotannis celebrandorum confl
ut negotia tam servitium caesareum,
patriae concurrentia unanimi voto,
tentur: miserabile spectaculum est, q
cum enim tam temporibus antiquor
tarum ipsimet principes una cum su
loquor, quam tempore prioris gub
personis gubernialibus saepe saepius,
tractabantur, in congregationem sta
erant, et per singulorum vota public
ritatem votorum negotia decidebantu
ordine gubernium in separata sempe
tanquam dictator absque praevio, ne
regni consensu, mandata quaecunqu
et discipulis obtrudit. Et quamvis pr
minisse possunt a statibus regni un
requisitum fuerit, ut in congregati
ibique more antiquo et salubri una
negotiis regni consultet, elato sup
aliquando per totum comitiorum
gubernium in publica congregation
rumque praxis, tam legalis et summ
scribam protonotarii nominanter ab
expetebantur, et per protonotariu
penitus sublata est, ita, ut digni m
tanquam caeci, surdi, elingues, omni
ludibrium in externo gubernatoris
vis diei ad meridiem detinentur,
invicem nugantur, confabulantur, dun
habeant, prudentiores vero demisso
et tristantur, et sic post meridiem
redit; et proinde nullus alius com
provinciam redundat, nisi quod c
allegatis ad [comi]tia et supremis of
regalistae pro sui intertentione quov
florenorum Cibinii vel Claudiopoli i
sumere debeant. Et rerum im[periti c
fusiones et inversiones quotidie in d
videant, et nullam medelam adhib
Maiestatem sacratissimam (quae, iuro
omnem culpam procul posita est),
regimen immerito, indigne et iniuste,

10. Ut ergo tales abusus refo
in comitiorum regni: naturalitas

ordinem reducatur, ita quidem, ut more antiquo praeprimis gubernium propositiones suas, per quas status regni ad comitia, ex annuentia suae Maiestatis sacratissimae convocavit, in scriptis statibus regni communicet, quas punctatim perlegendo super illarum decisione vota singulorum statuum publice exquirantur et per protonotarium in praesentia totius gubernii et omnium statuum calculen[tur] et pluralitas votorum adnotetur, liceatque universis et singulis statibus absque omni superiorum timore, indignatione pro obligatione sua erga servitium caesareum et bonum patriae iuxta dictamen suae conscientiae votisare; nec liceat econtra gubernatori vel gubernio, aut magnati alicui vel supremo officiali votum alicuius etiam inferioris ablegati vel regalistae turbare, impedire, bene tamen cum rationibus solidis et legibus patriae conformibus refutare, sub poena irremissibili amissionis perpetuae honoris et officii. Siquidem plurimi essent patriotae, qui scirent pro aequitate et absque privatismo miserae patriae consulere, nisi vel a gubernatore et gubernio, vel a potentioribus magnatibus indignatio, et ex illa subsequens periculum, in talem boni et aequi consultorem infallibiliter redundaret. Evidens et lugubre in mea persona factum est exemplum et ideo potius, quamvis reluctante conscientia, cum securitate tacere, quam propter enu[ntiationem] semet perdere malunt. Gubernatorem cum gubernio quotiescunque regni status illo[rum praesentiam] in publica sessione necessariam iudicant, teneatur ad requisitionem statuum e suae [residentiae loco] in palatium publicae congregationis exire, ibi cum statibus regni unanimi voto et [consensu in re]bus omnibus magni momenti simul consultare et concludere.

11. Propositionibus gubernii prius revisis, postulata, ut vulgo vocantur, statuum publice perlegantur, [et ha]beant regni status, regalistae, comitatuum et sedium ablegati, et publice et privatim omnem libertatem, ut si iustas querelas, aut contra gubernatorem vel totum gubernium, aut contra supremos comitatuum et sedium officiales, vel alios magnates haberent, absque omni timore ultioris, vel impedimento, in illis postulatis inserere, adnotare possint, sub poena notae perpetuae infidelitatis. Si aliquis id permittere nollet, ita tandem postulata perlecta, approbata, more consueto, gubernio pro resolutione ad ea transmittantur, et gubernium illis perlectis atque ventillatis, pro aequitate et iustitia, ad singula puncta tempestive resolvere teneatur, non autem illusoriis et sarcasticis terminis, ut saepe factum

1. Cum deliquentes venialiter, aut publicos malefactores ex suis subditis, iuxta praerogativam nobilitarem, id dictantibus patriae legibus in suo proprio foro adhibitis, tamen etiam aliquibus officialium comitatus et sedis ipsimet domini terestres iure prosequi, et morte etiam pro qualitate delicti p[u]nire deberent, quod etiam nobiles inferiores, si non ex amore iustitiae, saltem ex timo[re effe]ctuare solent, ne dum ipsi suis subditis malefactoribus connivent, impunitosque permu[tent,] iuxta Approbatas Regni Constitutiones officiales comitatuum vel sedium tales malefactores licite comprehendant et executionem faciant; verum praenobiles et magnates, qui authoritatem et respectum tam in regno, quam in comitatibus et sedibus, ubi resident, maximam habent, et a supremis officialibus, aut diliguntur, aut aestimantur, a viceofficialibus autem cum timore venerantur, horum servi et subditi patrocinio suorum dominorum confisi et [. . . . . in]gentes flagitiorum libere patrant, et inferiores nobiles illorumque subditos impune et [severe morti]ficant. Iniungatur itaque supremis et viceofficialibus, ut si ad requisitionem illor[um . . . . .] parti querelanti iustitiam de suis subditis administrare et malefactores suos s[ecundum le]ges patrias iuste et adaequate punire negligant, absque omni respectu timoris fa[vorisque sine] omni mora talium dominorum subditos incaptivare, iuxta demerita punire, et de latis vel fac[tis] damnis parti laesae iustam satisfactionem procurare sub amissione officii et honoris perpetua non intermittant, et insuper talis magnus dominus vel nobilis scienter et voluntarie malefactoribus suis subditis connivens, si res manifestabitur, in perpetua infamia maneat, nec ad ullum unquam officium per totam vitam promoveatur, quod ipsa morte viro honesto gravius esse solet.

2. Quamvis sua Maiestas sacratissima decretaliter clementissime demandavit, ut magnates et nobiles in suis subditis, pro una septimana non amplius, quam quatuor dierum serviles operas exigant et contrafacientes per directorem fiscalem iudicialiter evocati et convicti, toties quoties articulari ducentorum florenorum muleta puniantur. Hoc quoque decretum in publicis comitiis perlectum, sed in nullum a tanto tempore hactenus animadversum, *satis est in Transylvania, si decreta caesarea semel perlegantur, deinde in archivum reponantur, nunquam amplius lucem visura*, neque negotia, quae in illis continentur, effectuanda, cum ipsemet gubernator et gubernium, cui caesarei decreti effectuatio et delinquentium punitio incumberet, eodem eri-

mine quoad subditorum opes — — — *[sic!]* sunt involuti, et *cum semetipsos corrigere nolunt, ita alios in ordinem redigere non possunt,* cum: *Turpe sit doctori, si culpa redarguit ipsum.* Et quidem hoc in passu ab inferioribus nobilibus rarissime peccatur, qui et ex timore, ne a directore evocentur, et certe magis ex necessitate, ne duo vel tres, quos habent, subditi, intolerando servitio domini terrestris supra vires onerati aufugiant, nec sit amplius qui oeconomiam continuet, suos subditos tam relaxatione servitii, quam etiam in impositionibus annualibus ex proprio aere pro illis solventibus, omni studio sublevare et conservare solent; ipsi autem magnates dum splendide vivere volunt, et maximam oeconomiam exercent, neque tantos subditos habent, qui ordinariis servitiis pro ipsorum oeconomiae exercitio sufficiant, et praeterea venationibus, conversationibus et similibus delectationibus addicti, rarissime in uno loco resideant, oeconomiaeque procurationem suis servis et officialibus committant, et proventus, plus quam ex talibus bonis legaliter evenire possent, strictissime exigunt, tales provisores, ut cupiditatibus suorum dominorum satisfacere, et totam oeconomiam ad finem perducere possint, nullo habito resp[ectu praec]epti divini, aut decreti caesarei, aut communis iustitiae, aut misericordiae [modo ba]rbarico et absque ulla consideratione subditos dominorum suorum ad operas faciendas, non solum [per se]ptimanam tribus aut quatuor diebus, sed quovis die per totam septimanam compe[llan]t, imo in multis locis, praesertim tempore aestivalis oeconomiae quot personae in unaquaque rusticorum domo reperiuntur, ad servitium dominorum vi adiguntur, nec unum diem pauperibus subditis pro suo labore domestico relinquunt, quod vel apud Tartaros insuetum est, qui suis captivis saltem aliquam relaxationem concedere dicuntur. Et si miseri subditi super talibus querelas apud magnates suos dominos exponere vellent, ne quidem in praesentiam admittuntur et instantiae in scriptis porrectae aut lacerantur, aut in ignem coniiciuntur, consimili modo, dum impositiones subditis praestare ab officialibus comitatus demandantur, quamvis cum lachrimis a suis dominis terrestribus pecunias implorent, nequidem unico crucigero iuvantur; unde tot pagi vel penitus vel maxima ex parte desolati manent, incolis ipsorum in externas provincias aufugientibus et alios quoque ad deserendam patriam suo exemplo invitantibus. Cui malo ut succurratur, severe demandetur, ut gubernator et gubernium bono exemplo obediendi mandato caesareo aliis praeluceat, suorumque

super possessionibus, quam etiam vita et morte suorum subditorum, rationemque nemini mortalium, sed soli Deo omnipotenti reddere est obligatus, praecibus apud suam Maiestatem humilibus aliquid implorare dignum est, imo ne quidem cogitando, quod sua Maiestas sacratissima ex fidelibus suis subditis aliquem illegaliter tractare vellet, potius etiam suis inimicis, et apertis hostibus paternam clementiam et gratiam communicat. Sed loquor praecise de illarum instantiarum promotionibus, quae res unius patriotae contra alterum patriotam, quamvis pauperis contra divitem, et inferioris contra superiorem in se contineat, quae ut cum iusta satisfactione terminetur, suppono etiam suae Maiestatis sacratissimae gratum et acceptum fore, servitiique caesarei non diminutionem, sed promotionem causare.

13. Regalistarum tam amplus et superflus numerus, nec pro servitio caesareo, nec pro bono publico quadrat, nec antiquae et laudatae consuetudini respondet; temporibus praeteritis non ita multi ad comitia convocabantur, sed cum iudicio electi, viri quoad familiam spectabiles, aetate venerabiles, longa experientia et deferato ingenio insignes, legum et consuetudinum patriarum gnari, qui et de negotiis publicis cum ratione discurrere, et concredita sibimet officia et servitia cum moderatione gerere et effectuare solebant, qui quia, tam quoad familiam, quam virtutes ingeniorum, si non omnino pares in omnibus, sed tamen proximi, similes, cum bona harmonia et absque privati lucri aemulatione bonum patriae publicum, in publicis consultationibus cum evidenti emolumento provinciae tractabant. Nunc autem absque omni delectu regalistae annuatim augentur, quidam per aetatem vix pubertatem assecuti, alii naturaliter stolidi, alii ex mediocri nobilitate, vel propter suae religionis respectum, vel ex favore magnatum eo certe tantum fine, ut si aliquid alicuius magnatis privatum effectuandum occurrat, eo plures ex illis loquacibus regalistis habeat sui commodi promotores, per quos alios etiam variis artibus corrumpere et in sui sentimenti consensu [pro]ducere queat, et sic maioritas, non melioritas, votorum praeponderet. Imo contigit aliquando, [ut aliqui] in catalogum regalistarum inserti sunt ideo tantum, ut iocis et facetiis suis aliquem [ex ma]gnatibus sub tempore comitiorum recrearet; unde proclive est cogitare, quomodo bonum publicum in publicis comitiis secundaretur, cum plurimi pro servitio caesareo et pro bono patriae nati, bene educati, omni virtutum genere

conspicui, et qui etiam cum magnis laboribus et sumptibus conquiri et servitio patriae applicari deberent, tanquam inquilini, et nullius praetii contemnuntur, et ne privatis praedominantium ambitionibus obstari possint, sub variis religionis et similium respectuum coloribus reiiciuntur, et loco illorum alii, suo quis servitio privato promtior, et adulandi peritior, honoribus exornantur. Ita pauci qui inter regalistas boni publici promotores sunt, potius silent et cum cordolio in tanta depravatione status publici suspirant, nam etsi loquantur, tot undique contra insurgentium privatistarum clamoribus abruuntur, et insuper vel gubernii vel aliorum magnatum offensionibus onerantur. Cum ex adverso peritissimi adulandi magistri gustui aliorum se accommodantes, tanquam sapienter locuti laudantur, de quibus certe iure merito licet dicere, quod olim imperator Tiberius sibi adulenti senatui Romano exprobravit: o homines ad servitutem parati! Et taliter hactenus bonum publicum in comitiis publicis practisatum est. Ut ergo deinceps meliori modo negotia fluant, necessum est statum regalistarum in alium ordinem redigere, ita ut praeter supremos officiales comitatuum et sedium, tabulaeque regiae assessores et protonotarios, sint regalistae non plures, quam personae quadraginta, quorum media pars ex catholicis, altera medietas ex reformatis constituatur; aut si ita visum fuerit suae Maiestatis sacratissimae quindecim catholici, totidem reformati, et [decem] unitarii, quorum numerum nec augere nec minuere liceat gubernio, nisi ex annuentia [Maiestatis sacratissimae] et ex unanimo voto statuum regni. Eligantur autem personae et quoad familiam, [authorita]tem, experientiamque in publicis negotiis et legibus consuetudinibusque patriae versati, n[emini] servitiis et clietenlis obstricti, sed pro servitio et caesaris et patriae apti, non per gubernatorem [et guber]nium solum, sed per communia statuum suffragia denominati, neque ad recommendati[onem] unius vel alterius, uti hactenus, obtrudantur, et si unus, vel alter ex illis mortuus, aut ob decrepitam aetatem amplius ad serviendum incapax erit, in illis vacantiam ex melioribus et dignioribus alter eligatur, suaeque Maiestati sacratissimae pro confirmatione representetur; ceteri, qui modo quadragenarium numerum superant, seponantur; et ita legaliter electi et constituti regalistae sub strictissimi iuramenti formula sint obligati ad servitium domini et bonum publicum promovendum ad vota et suffragia cum omni libertate sine respectu privati aut timoris vel favoris pro

rios ex utraque religione deputatos, ne absque omni tumultu et strepitu, parti numero superanti assignentur, et qualiter unius religionis cultor, si ad aliam transire velit, liceat, dummodo prius, ubi peccavit, ibi ecclesiae reconciliationem peragat, neque violentis mediis domini terrestres suos subditos ad amplectendam suam religionem adigant, aut conscientiae illorum (cum dominium super illam solus Deus habeat) praedominari audeat. Denique tam dominus noster Jesus Christus omnium salvator, quam sancti eius apostoli, divinum et unice licitum homines convertendi medium puram verbi divini praedicationem commonstrant; nihilomi[nus] tales intempestive zelotes Transylvani longe alia via procedunt, et omnibus modis promotionem benemeritorum reformatorum impediunt, de quibus superius in directione gubernii, et supremorum officialium fusius dictum est, cum aliis ibi positis circumstantiis. Templa etiam non articulariter sed via facti eripiuntur, subditi dominorum terrestrium ad mutandam religionem compelluntur, alii autem muneribus, honoribus, quidam impunitate scelerum et similibus, non ut in religione Christiana, sed ne quidem in politico regimine tolerandis decipulis alliciuntur, omnesque benemeritos reformatos mortificandi et supplantandi modi, ne privatismus subolfaciatur apud imperitos (alii enim vel mediocri prudentia instructi facilime penetrare possunt) velamine religionis cooperiuntur, et ut eo liberius similium fabricatores (quorum indolem cum Deus omniscius ab aeterno providerit, idcirco ad caesareum vel regale aliquod fastigium non exaltavit, ne totum mundum subverterent) quod libitum est, perficiant, prohibitum est, ne tales querelae religiosae, prouti antea consvetum erat, in publicis regni comitiis proponantur. Ita cum ex una parte omnia fiunt, quae fieri non deberent, et pars patiens, medelam unde adhibeat, non habeat, qualis confusio et dissidentia inter status accrescat, quivis homo impartialis et videre, et deli[cta con]dolere potest.

5. Et quidem si cum scita annuantia vel mandato suae Maiestatis [sacratissimae . . . . . .]ienter ferri possent, cum enim sit haereditarius princeps et absolutus dominus, de suis [subditis quid] vult, libere facere potest, nec contradicendi ullus mortalium habet authoritatem, nisi cum humilibus et iustis praecibus clementiam suae Maiestatis sacratissimae paternam et protectionem implorare, quam de innata sua benignitate omnibus communicare solet, sed hoc minus durum et intolerandum videtur, ut cum sua Maiestas sacra-

tuum regni voto deberet esse, sub manu variis artibus, minis, promissis, largitionibus suggessionibus animi regalistarum et ablegatorum depravantur, ut sub religionis praetextu (qua quidam tanquam pallio vel ad dextrum vel ad sinistrum latus vertendum utuntur) vel sub aliquo incrustato boni publici colore suos fratres, affines, compatres vel aliqua necessitudine coniunctos vel aliunde obstrictos, denique circa malam directionem silere edoctos, promoveant; illos autem, qui verum dicere et scirent et auderent, qui bonum publicum potius, quam aliorum iam actu dominantium interesse promoverent, et qui Deo et hominibus chara capita essent, hos inquam sub alia religionis simulatione et realis talium virtutis per principia Machiavellica diffamatione, denique per subdolas et privatas apud augustum aulam informationes, denigrationes iniustas subtiliter et despectuose reiiciunt, ita tandem et augusta aula in confirmatione alicuius candidati decipitur, et misera provincia meliorum directione spoliata in omnem confusionem praecipitatur. Consimili modo candidatio ad suprema officia comitatuum et sedium in gubernio (cuius solius authoritati illud negotium perficiendum relictum est) procedit; unde quis iam miratur tot abusus [in] directione Transylvanica adesse, dum ad clavum regiminis tales privatistae et propri[as utilitates] inhiantes promoventur, aliis, qui et caesari et patriae servire et scirent et vellent, quasi [inepta] subiecta, exclusis. Reformetur ergo status regni comitiorum, et, uti supra attigi, regalistarum, detur libertas omnibus statibus pro bono publico vota ferendi, prohibeantur clancularia suggestiones, animorum ad hoc vel illud privatum inclinandi depravationes, et quidem sub severissima et irremissibili poena; nemo praesumat hunc vel illum fratrem, amicum apud augustam aulam privatim recommendare, sed fiant vota in publico loco et iuxta liberam votorum collectionem candidatorum nomina pro confirmatione suae Maiestatis sacratissimae humillima cum submissione represententur. Praetextus religionis, sub quo tam favorabiliter et insensibiliter privatum interesse hactenus latitavit, id dictante etiam sacro diplomate caesareo, penitus eliminetur, neque alias in candidationibus officiorum respiciatur, sed capacitas personae proservitio caesareo et patriae, ita tamen ut iuxta benignissimam suae Maiestatis sacratissimae voluntatem, tam in gubernio, quam in comitatibus et sedibus, ita et in aliorum maiorum officiorum vacantiis paritas catholicorum et reformatorum obser-

vetur et pari numero promovea
etiam in parte, unius religionis c
occasio praescindatur et sub cle
tarii principis directione utriusqu
modo sunt fideles et capaces subd
deant, Deoque et caesari humilim

NB. Haec subsequentia in
erant descripta sine certa signatio
duceret, ut officium gubernatoriu
perpetuum, sed inter alias etiam

16. Denique optimae leges,
taria decreta parum prosunt, nisi
pentur, et sponte officium negli
tarie facientes severissime punia
serio et stricte invigilet, qualiter
comitatuum et sedium iustitiam
extirpare, oppressa sublevare, opp
tiones, quartiriorum dislocationes
ripere, malefactores punire, serviti
continuare soleant? Et ubi iustas
querelas audiverit, auditis utrius
defensione, si quidem sponte deli
tur, nullo dignitatis, fraternitatis,
que necessitudinis respectu habit
reformatum, pro qualitate delicti
afficere, laesaeque parti absque
factionem administrare. Si enim
exemplum statuatur, certe alii, al
intra sphaeram suae functionis m
tot scelera, tot oppressiones hacten
lime coercebuntur, divinaque bene
tias, ex iusto iudicio huic pro
cum evidenti experimento affulgeb
etiam ex hominibus peccato obn
miseri patientes contra potentiore
gubernium penes humilimas ins
uti saepius hactenus contigit, non
gnam loci distantiam et expens[a
Maiestatem sacratissimam, tanqu
rium recurrere possint, sum[me
necessarium est, ut sicut olim in
tana super reges ep[hori], ita s
commendans tanquam plenipotenti
plenariam cum authoritate inspec

terminaretur, quando executioni demandabitur, cum repulsione, gratioso novo, et similibus bonis quidem et antiquis iuste et salubriter usitatis legalibus remediis, sed nunc in pravum sensum et usum detortis, executiones impediuntur: ita quidem, ut pauper nobilis non iam praesidium contra potentes in legibus Transylvanicis inveniat, sed retia et tendiculas, quibus intricatur, et ita praeda oppressoris fiat; unde rebus ita, ut nunc, stantibus, non suaderem, ut qui mille florenos [.....] iustam praetensionem habuerit, illius prosecutionem contra potentiorem in se susc[.....] securo, alios mille florenos consumet, et tamen praetensionem aut nunquam, aut [post annos?] obtinebit, potius sileat, et sibi Deo iustam suam causam relinquat, qui cum te[mpore unicuique,] prout in vita bonum vel malum fecerit, adaequate solvet.

2. Dignum itaque est suae Maiestatis sacratissimae quam principi Transylvaniae haereditario de talibus abusibus ma[ximetol]lendis providere, et meliorem ordinem tractandorum iudiciorum ad consolationem iuste causantium instituendum, clementissime demandare, sub poena contra delinquentes non tantum specificanda, sed irremissibiliter effectuanda, cum hactenus etiam sua Maiestas sacratissima punctatim in suo decreto (cuius copiam prae manibus habeo) et clementer et sapienter de processu iuridico continuando, satis superque disposuerit, tamen paterna suae Maiestatis sacratissimae providentia per negligentiam illorum, quibus incumbebat, effectuare, in irrisum cecidit. Et quidem praeprimis, cum tabula regia in communi repraesentat sacratissimam suae Maiestatis in iudicando personam: eligantur tales personae pro assessoribus tabulae, qui tam per aetatem, quam per longam experientiam legum patriarum expertissimi sunt, affectionibusque [hum]anis, timore, amore, favore, ambitione, in quantum humana imbecilitas sinat, [care]nt, ne muneribus corrumpantur, et vel scientiae vel conscientiae defectu in transvers[um] ducantur, non iam virtutibus destituta sit, quasi statua variis coloribus tincta, sol[um prote]ctori grata, cum semper in Transylvania anteactis temporibus ita observatum, et laudabiliter fuit, ut non considerata familiae distinctione, illi soli pro assessoribus constituebantur, qui omnium iudicio capaces ad iuste iudicandum et habiles erant; in tabula enim regia cardo omnium legum patriarum vertitur, et omnia maximi momenti negotia iuridica ibi tractantur, imo etiam ex omnibus partibus provinciae in sedibus inferioribus ventilatae et decisae causae,

pro saniore et maturiore finalique revisione penes appellationem ad tabulam regiam transmittuntur. Ratio itaque per se dictat, non alios huic negotio tractando praeficiendos, quam iurisperitos. Possunt esse plurimi boni cives, boni patriotae, boni milites, boni opifices, boni theologi, imo et per se sapientes, prudentes, rerum politicarum exercitatissimi, sed scientia iurisprudentiae non sint instructi, tam inepte pro assessoribus tabulae collocantur, quam expertus agricola ad tractandam m[usic]am organicam, quam antea nec vidit, nec dicidit, applicaretur. Et tamen vidimus [in can]didationibus assessorum tabulae regiae, non publicum bonum, non sc[ientiam juris], neque naturalitatem supremi huius fori iudicialis consideratam, [sed confession]em, familiam, sangvinis necessitudinem et similia privatismi reg[nare. Be]ne recordor, possunt et alii recordari, cum moderna tabula regia ante annos forte decem ex mandato suae Maiestatis sacratissimae denuo erecta est, ipsimet magnates aliqui pro assessoribus candidati et nominanter tandem ab augusta aula confirmati, ingenue et certe cum magna illorum laude consecuta publice coram omnibus statibus regni, dum iuramentum pro illo officio deponebant: itaque si per imperitiam peccabunt in iudicando, ipsis non imputetur, quandoquidem caesareae resolutioni obedire et officium suscipere teneantur. Augusta tamen aula certe non peccavit, cum illos nec in personis, nec in qualitatibus novit, sed illi grande scelus commiserunt, qui cum candidatos bene noverunt, et tamen scienter talia subiecta (salvis illorum familiis et aliis virtutibus) ad tabulae regiae assessoratum, propria etiam confessione inidonea, tanquam capacia repraesentare, non sunt veriti. Et certe sunt etiam nunc aliqui in tabula regia assessores, qui vel in minima causa per se sententiam ferre nequirent, sed ab aliis audita vota silentio approbant et tamen unum ipsi etiam calculum, uti absolutus iuris doctor habet, et trecentos florenos Rhen. annuatim a sua Maiestate sacratissima immerito pro salario accipit, quod certe [dolendu]m est: saltem ergo deinceps non fiant similes candidationes.

[3. Causae l]itigantium quo maturius et citius terminari possint, necessum est binis vicibus an[nuatim ut ta]bula regia ad celebrandum octavalem terminum confluereet, alternatim in civitati[bus Medg]yes, Segesvar, et Marosvásárhelly. Prima congregatio inciperet 15. Maii et finiretur [30. Jun]ii, altera vero 1. Novembris et finiretur 15. Decembris. Sic enim satis temporis haberet tabula regia ad causas etiam

ponere, sed humilime obtemperare tenetur) severe tamen illis demandetur, ut officium non pro privati lucri, sed pro boni publici emolumento gerant, leges et approbatas comitatuum et sedium consuetudines, tam ipsimet inviolabiliter observent, quam per alios observari faciant, iustitiam sine fuco et respectu administrent, omnibus ex aequo, nullo religionis, personarum, dignitatis vel proprii sanguinis et necessitudinis respectu habito; negotia non propria authoritate, sed ex unanimi consensu comitatensium tractet, impositiones, quartiriorum dislocationes iuste et adaequate fiendas in publica totius comitatus vel sedis congregatione iusta proportione terminatas, non ex propria dispositione vel ex duorum aut trium interessatorum iniqua calculatione faciat; omnibus liberum [ta]m in iudiciis, quam in aliis rebus publice pronuntiandi votum permittat, et nulli ea propter indignari audeat, neminem etiam vel inferiorem illegaliter laedat vel opprimat; ex contributionum residuitate nihil quicquam supprimat, aut palam vel clam in proprios usus convertat, spionibus et in perniciem bonorum ipsi adulantium, aliisque iniuste accusantium susurris aures non praebeat; denique id omne, quod iustum et aequum faciat, quae omnia cum hactenus etiam tempore inaugurationis supremorum officialium in iuramenti depositi formula formaliter descripta sunt, sed a multis (non loquor de singulis) raro aut perfunctorie observata, ubi [. . . .]nio aut per se, aut per instantias alicuius querelantis innotuerint, post factam se[riam] investigationem talis supremis officialis, sit [catholicus], sit reformatus, unus sicut alter, pro ratione et mensura criminis, a gubernio absque [ullo] respectu officio privetur, et in perpetua infamia tanquam periurus totam vitam maneat, [cu]m nec dignus sit talis, id dictatibus legibus Hungaricis, gratia honoris restituendi; praeterea si vel comitatui vel privatae personae damnum fecerit, iustam et legibus conformem satisfactionem praestare adigatur.

4. Cum viceofficiales sedium et comitatuum non pro servitio privato supremi comitis, sed pro publico comitatus bono procurando et pro servitio caesareo constitui debeant: tamen saepe contigit, ut aliqui supremorum officialium etiam invitis et frustra reclamantibus comitatensibus tales viceofficiales obtruserunt, qui proprii ipsorum servi aut bonorum provisores, vel alia de causa usque ad servilem patientiam demissi et obstricti fuerunt, et qui non bonum publicum, aut libertatem legum communitatis conservare

et defendere possent, sed privatum sui promotoris interesse etiam cum manifesta laesione totius comitatus vel sedis procurarent, proventusque modis illicitis et illegales extorsiones ad implendam supremi officialis bursam per fas et nefas colligerent, de quorum iniuriis illatis et iniustis exactionibus, cum praenobiles et nobiles in comitatu vel sede existentes supremo comiti notificant, ut depositionem tam illegitimi vice-officialis, satisfactionemque praestandam legaliter et iuste sollicitant, nihil quicquam obtinent, sub protectione supremi officialis illo secure quiescente et alio mortificante. Ut ergo iustum remedium adhibeatur, iniungatur supremis officialibus, ut non tantum supremos iudices, sed et vicecomites imo etiam iudices nobilium, perceptores publicarum pecuniarum, notarios omnes, denique etiam inferiores comitatuum vel sedium officiales, non audeant propria authoritate collocare, sed per communia vota et suffragia totius comitatus vel sedis eligantur, et non pro servitio proprio supremorum officialium, sed pro servitio caesareo et comitatus vel sedis applicentur; liceatque comitatui vel sedi, prouti etiam Approbata Regni Constitutio expresse dicit, expleto viceofficialium annuali termino, illos deponere, et alios loco illorum, qui comitatui placebunt, substituere, aut si priorum illorum servitium non displicebit, ulterius etiam usque ad beneplacitum comitatus retinere. Habeant supremi officiales suos proprios servos, et per illos procurent sua propria negotia; officiales et servi publici comitatus negotiis invigilent et hoc quidem tam a catholicis, quam a reformatis supremis quibusdam officialibus hactenus practisatum est; ne deinceps fiat, gubernium regium severiori manu contra similes procedat.

5. Nec minor absurditas a solis quibusdam supremis officialibus comitatuum et sedium catholicis usurpatur, ut in [penu]ria catholicorum pro officio capacium (prouti in quibusdam locis admodum pauci reperiun[tur catholici,] reiectis personis alterius religionis, tam quoad virtutes, quam quoad merita digne [. . . .] et applicandis, inutilia et penitus inidonea subiecta propria authoritate, aut per gu[berna]toris illegitime sollicitatam commissionem invitis comitatibus et sedibus obtruduntur pro viceofficialibus, quasi sola religio alicui naturaliter vel civiliter incapaci per se omnem habitudinem serviendi et officia externa gerendi generaret. Unde iam multi, non pro animae aeterna salute, pro qua quivis in fide erraret, seposito omni humano respectu, timore, favore,religionem suam in meliorem

ullo mortalium, quocunque sub respectu religionis, fr[aternit]atis, vel alterius necessitudinis, obligationis, commissionibus, minis, praecibus, promissionibus, [.....]lam, aut violenter executionem impedire, turbare, sub amissione honoris et officii et s[ub poe]na perpaetuae infamiae, si alii hoc attentarent, aut imperantibus, suadentibus, rogantibus [con]sentirent, litigantes autem violenter resistentes in amissione capitum.

10. Sunt multae pauperes viduae (non loquor de viduis magnatum, praenobilium et divitum), orphani miserandi, homines tenues, egeni, et vivendi mediis et omni [hum]ano auxilio destituti, ideoque iniuriis potentium obnoxii, qui etsi iustam causam habeant, ob defectum pecuniae, nec procuratores habere, nec ius prosequi sunt capaces; itaque christiana pietate dignissimum, et domino Deo, qui se viduarum, orphanorum et egenorum protectorem intitulat, gratissimum esset, si ex mandato suae Maiestatis sacratissimae gubernium regium, tanquam personalis suae Maiestatis sacratissimae, talium protectionem in se assumeret, ita quidem, ut serio, et sub immediata subsecutura amissione honoris et officii supremis et viceofficialibus comitatuum, sedium et civitatum, demandaretur, ut talium querelis auditis, non expectato ordinario iudiciorum termino (cum praesertim in comitatibus, ita in aliquibus sedibus raro per totum annum iudicia celebrantur) statim et defacto convocatis ad se aliquot ex comitatu vel sede iuratis assessoribus, c[aus]am illius erga quemcunque in comitatu vel sede existentem magnatem, nobilem, n[.....]missa etiam de foro, processu, exceptione, et nullo subterfugio admittente, de aequo [anim]o causam revideat, iuste decidat, et ulterioribus remediis denegatis [.....]itatus, uti mos est in Transylvania debitam executionem, pauperi dam[..... Co]nstituaturque in singulis comitatibus et sedibus unus procurator, qui semper [paupero]rum causam contra quosvis suscipere et prosequi teneatur, certumque salarium eo fine ex communi comitatus vel sedis contributione talis procurator accipiat. Cum enim tot aliquibus ferme inutilibus publicis servis tot centenos et mille florenos annuatim provincia solvit, certe iustum esset ex illorum salariis aliquam summam detrahere, et in sublevamen talium miserorum, ut procuratores modo supra fato habere possint, convertere, qui si a supremis vel viceofficialibus negligerentur, habeat recursum ad gubernatorem et gubernium, qui brevi manu tam officiales iustitiam administrare

ferme negotiis, interveniente pallio, personae tam quoad aetatem, quam experientiam aliasque virtutes, pro ferendis in comitiis regni suffragiis idoneae eligantur, quibus instructio cum hac formalitate detur, ut etiam si contra ipsummet et supremum officialem aut contra gubernatorem, vel gubernium et contra quemcumque ex magnatibus vel comitatus et sedes in communi vel privatum aliquod comitatus et sedis membrum, iustam querelam habebit, non habita ratione ullius vel timoris, vel favoris, nude et ordine, prout res fuit, in postulatis apponantur, et si aut supremi officiales, aut unius communitatis ablegati, alterius communitatis tales iustas querimonias acceptare, approbare et postulatis inseri nollent, pars laesa ad gubernium recurrat, debitoque modo suam instantiam proponat, teneaturque gubernium veritate rei indagata contra tales boni publici, ob privatum respectum, impeditores, tam contra supremos officiales, quam ablegatos, memorabile poenale exemplum statuere.

7. Solitum est officialibus comitatum et sedium, ut dum aut pro condescensionibus et marschu militiae, aut aliis publicis necessitatibus vecturae requiruntur, non tantum suos subditos, sed etiam aliorum supremorum officialium subditos, sub sua directione habitantes, ita aliorum magnatum a talibus oneribus eximere, et inferiorum nobilium subditos cum ma[gna ini]justitia et destructione imponere; quae ne amplius fiant, sed servitium caesar[. . . . .]um subditi aequaliter supportent, et talia onera adaequate repartiantur, guberni[um adint]endat, exorbitantesque tales officiales ita puniat, ut se punitos esse sentiant, sicutque aliis officialibus pro exemplo iustitiam absque respectu administrandi.

8. Cum vitiorum exstirpatio et vere nocentium condigna punitio felicitatem et beatitudinem regnis et provinciis, uti e contrario conniventia ad scelera et scelerum patratores infallibilem miseriam secum trahat: non est miseram hanc provinciam tot horribilibus divinis iudiciis pene obrutam, cum malefactores et inferiorum oppressores plerumque impune grassantur, et quo quis fortior eo iustior videatur, vitia enim, quae in personis vilibus puniuntur, in magnatibus dissimulantur, et uti proverbio dicitur: *parvi fures ferreis catenis suspenduntur, magni fures aureis cathenis decorantur.* Sit ergo una eademque et nocentis divitis et pauperis malefactoris poena, nec ideo ut hic nocens, illi aut alteri magnati familia coniunctus est, aut huius vel illius amicus est, aulae familiaris, servus, provisor, parcatur, aut

per varias artes, aut machinationes, tribunalium elusiones, iudiciorum praeclusiones poenae meritae subducantur. Cui bene invigilare teneantur supremi, et viceofficiales et absque ullo respectu nocentes non tantum iure prosequi, sed executionem etiam facere; ita etiam fures, adulatores, homicidas et similes malefactores in inferioribus tam subditos gubernatoris, gubernii, supre[morum officia]lium, magnatum, quam etiam viceofficialium et aliorum praenobilium et nobilium [... in]vestigare et iudicare, convictos pro qualitate delicti punire. Hic tamen multoties et [con]formiter erratum est: cum viceofficiales, quorum praecipue officium est malefactores punire, aut ex timore magnatum vel supremorum officialium, quorum nocentes subditi fuerunt, aut ob amicitiam alicuius, aut ob pecuniarias solutiones, aut ideo, ut talis nocens ad mortem damnatus subditum semet viceofficiali (contra expressas et poenales Approbatae Regni Constitutionis inhibitiones) obligavit, et similes illicitos modos semper hactenus practisatos, illos, qui mortem subire tenebantur, vivere permiserunt, per quos deinde majora et atrociora scelera patrata sunt; cum enim vitam ab officialibus pecunia redimere debuit, nec unde solveret, habuit, debuit aliud furtum patrare et ex illius praetio mulctam solvere, et sic posito uno absurdo, centena millia sequuntur absurdiora. Supremis ergo comitatuum et sedium officialibus iniungatur, ut contra tales viceofficiales maleficis conniventes, aut eos legaliter non punientes, aut in aliis quoque negotiis non recto pede procedentes, officiique requisita negligentes irremissibiliter animadvertant, officiis, honoribus illos privabunt, insuper etiam articulariter pecuniaria multa puniant; supremum autem officialem aut similia facientem, aut viceofficialem corrigere negligentem, ad legitimam cuiuscumque instantiam eadem, aut etiam maiori poena afficiat, imo nec gubernator, nec gubernialis persona praesumat suos clientes, amicos, servos, subditos nocentes protegere, iudicio comitatus vel sedis subtrahere, aut officialibus contra tales iuridice procedentes indignari, illorumque debitam executionem, prouti saepe contigit, impedire, sub poena a generale commendante infallibiliter imponenda; qui enim condemnat iustum et absolvit impium, aeque abominabilis est apud Deum.

9. Vidimus praeterea nec sine honore, dum supremi vel vice-officiales reformati comitatum vel sedium pro obligatione et conscientiae et officii, recenter factorum catholicorum malefacta dissimulare non possent, sed iuridice eos

prosequi vellent, a quibusdam magnatibus catholicis indigne traducti sunt, quod ex odio et persecutione religionis faciant; imo etiam apud caesareos tunc temporis in Transylvania existentes officiales accusati unde talium, quamvis manifeste malefactorum, iustam iuxta leges et divinas et patrias poenam promerentium executionem deserere coacti sunt; et hinc tam perversus mos invaluit (quod particularibus exemplis demonstrari potest), ut si qui ex reformatis vel alterius religionis homines etiam maximis flagitiis voluntarie semet involvant, ubi iuridice prosequuntur vel convincuntur, continuo religionem mutare et catholicam amplecti soleant, nec illos amplius quiscunque officialium tangere, aut legibus contra [eos exerc]ere licet, nisi persecutor religionis catholicae audiri sustineat, ipsis catholicis off[icialibus . . .] conniventibus, et cum nec ipsi punire velint, officiales alterius religionis, arce[. . . .] *aperta porta et fenestra ad omne scelus impune patrandum panditur, contra m[. . . .] vindicis Dei iustam indignationem et inde infallibiliter expectandam provinciae, ob delicta particularium, punitionem.* Et quidem hoc in passu non possunt excusari etiam sacerdotum catholicorum Transylvanicorum aliqui, qui tales quocunque maleficio pollutos, dummodo se catholicos fieri compromittant, contra omne ius et aequalitatem protegere, in claustris et templis divino cultu consecratis, tanquam in securo asylo, occultare, neque ad uniuscuiuscunque provincialis officialis legitimam requisitionem, ad poenam subeundam extradare velint; imo ab officialibus arestatos, e publica custodia violenter extrahunt, et in domum parochialem, quam tangere nemini liceat, potentiose inferunt, quod factum sanctissimae a domino Deo per Mosem latae legi e diametro pugnat, ubi in voluntariis *(fölibe irva:* casualibus) quidem homicidiis sub certis conditionibus quasdam civitates pro refugii asylo sancte constituit, voluntarios autem malefactores etiam e sanctissimo suo templo et ab altari suo [proprio] extrahendos et morte afficiendos eadem cum sanctitate demandat, et ipsemet dominus nos[ter] salvator J. Christus domum patris sui, domum praecationum, non speluncam latronum vocandam sanctae pronuntiavit et nundinatores inde flagellis expulit; quanto magis dignius esset, non ementes et vendentes, sed mortaliter et scienter peccantes ex locis sanctis exterminare, iudicique ordinario ad puniendum, et ita avertendam ab hac misera provincia divinam poenam, ultro etiam extradare, cum ipsa etiam religio catholica aeque ut reformata

moralia divina praecepta sancte observanda et contra ill-[la peccatos] a magistratu iuste puniendos, neque illos cum Dei contemptu parcendos aut con[. . . .]cultoribus inculcat. Et certe tales in Transylvania catholici, sive sint seculares sive ecc[lesiastici], tam enormibus excessibus patrocinantur, non tantum sibimet ipsis, sed relig[ionis catholic]ae per se innocenti, labem aspergunt, neque suam Maiestatem sacratissimam vicem Dei in terris gerentem, [gratiamque] pro vindicanda Dei gloria in manibus habentem sibi suffragantem unquam habebunt. Puniatur itaque, qui est nocens, sive sit catholicus, sive reformatus, sive antiquus, sive noviter factus. Religionem quocunque sub colore deserere et catholicam amplecti velit, est licitum, propterea nullus illum prosequi de iure aut potest aut debet, sed pro sceleribus, furto, adulterio, homicidio, et similibus iustam poenam subeat, et qui tales protegunt, iustum est, ut cum illis puniantur.

10. Plurimum etiam abutuntur supremi et viceofficiales comitatuum et sedium, pauperes nobiles et miseram plebem gratuitis laboribus et aliis ad privatum interesse pertinentibus exactionibus aggravantes. Temporibus principum Hungarorum, qui ipsimet in patria residebant, et supremorum officialium directionibus inspiciebant, bene recordor, talis ordo erat: cum dies aestivales oeconomicae appropinquabant, supremi officiales comitatuum et sedium in publica congregatione cum omni verborum honore per delegatos suos homines proponi curabant, ut inclyta sedes vel comitatus aliquot laboratores disponere, et ita comitatus et sedes ex bona voluntate, quot numero homines vellent, unanimi consensu determinabat, aliquando plures, aliquando pauciores, quibus tam supremi, quam viceofficiales contenti esse debuerunt, nec ultra exigere, et haec praxis etiam tempore prioris gubernii aliquamdiu observata est. Sed iam a plurimis annis supremi et vice-officiales non rogant laboratores, sed suo lubitu disponunt et quamvis moderna sua Maiestas sacratissima adhuc in anno 1713 penes clementissimum decretum demandavit (cuius copiam nunc etiam in manibus habeo), ut gratuitus labor tollatur, aut in certum et tolerabilem ordinem reducatur. Praesens etiam fui, dum in comitiis Cibiniensibus publice perlectum est, nulla tamen determinatio facta, quin eo gravius et intolerabilius iugum miserae plebi inpositum est, magnatibus, gubernatori gubernioque, quorum subditi similibus oneribus non aggravantur, supremorum officialium conatibus minime adver-

santibus, et eo liberius praenobilium et nobilium subditos expilantibus officialibus; ita quidem, ut in multis locis capitatim incolas pagorum et quidem alicubi ad duorum etiam dierum extendentem distantiam, nolentes volentes etiam cum violentia, viceiudices nobilium ad labores supremorum officialium oeconomicos compellunt [et si plen]o numero statim comparere nequeunt, insuper pecuniaria mulcta affligun[tur; ad supre]morum officialium vestigia ipsi etiam viceofficiales pro parte suas similes operas ext[orquent non] solum tempore aestivalis oeconomicae, sed aliis etiam temporibus, pro aedificatione ex sudore et lacrimis pauperum splendidarum domorum, pro privatis vecturis supremorum et viceofficialium, pro ligno ad aedificia habili, quam focali gratis administrando, pro culinaribus praestandis; et non solum pro semetipsis applicant tales laboratores, sed amicis, consanguineis ad lubitum disponunt. Et quis vel mille miseram plebem penitus emungendi artes enumerare valeat? Uno verbo positos miseros incolas in fornace ferrea Aegyptiaca videmus in tantum, ut dum pauperes incolae a supremis officialibus et vicecomitibus et viceiudicibus et notario et preceptori seorsim et separatim, et suis dominis terrestribus, et praeterea gubernatori, ubi possessiones suas comitatur, aut sedi alicui vicinas habetur et alios laborare, vecturas praestare, discretiones solvere teneatur, quando et quomodo suam propriam, quamvis exiguam, oeconomiam procurare potest? Quomodo servitio caesareo, solutioni quanti militaris, intertentioni militiae, supportationi hybernialium et aestivalium quartiriorum, aedificationi fortalitiorum et aliis publicis provinciae oneribus supportandi sufficere valeant? iudicet Deus et sua Maiestas sacratissima, cum praeter gratuitos labores aliis insuper invicem confluentibus, et nunquam cessantibus extraordina[riis praesta]tionibus, non ad utilitatem publicam, sed ad implendam, si possibile foret, insati[abilem] supremorum et viceofficialium ingluviem, absque ulla commiseratione aggravantur, prae[terea] et maxima mensura in omnibus sedibus Siculicalibus, ita etiam in aliquibus comitatibus, cum vel ob minimum officialium mandatum neglectum, aut ob semel per totum annum non effectuatam in pagis vigiliam, aut ob viarum publicarum tempestive non factam reparationem, aut ob vetitum ex propria authoritate officialium musicae exertitium et similes vel centenos pecunias extorquendi et in privatum officialium usum convertendi modos, magnam summam pecuniae coguntur incolae pagorum annuatim solvere, nullo prohibente, et miserae

plebis certo certius secuturam ultimam ruinam occlusis oculis aspicere volente; quae omnia, et similia atrocia et in coelum clamantia peccata, quid aliud efficient, quam iustum vindicem Deum ad totaliter evertendam hanc provinciam incitabunt.

11. Ut ergo tales abusus tollantur, serio demandetur; ne supremi aut vice-officiales gratuitum laborem a comitatibus et sedibus propria authoritate exigere praesumant, sub amissione honoris et officii, sed quando et quomodo ex solo bene placito, iuxta laudatum antiquum morem, non alio tempore, neque alia servitia, sed solummodo et semel per annum pro oeconomia aestivali certos numero laboratores, comitatus vel sedes determinat, illis contenti sint; ita nec vecturae privatae, nec culinaria, nec alia hactenus iniuste usitata onera miserae plebi imponantur, neque discretiones iustiori titulo extorsiones practizentur: loco mulctarum autem pecuniariarum inobedientes pagorum iudices et incolae potius verberibus afficiantur, ita etiam, semel bene verberati, certe maiori cum cura et festinatione mandata officialium procurabunt, quam solutione mulctarum, de qua nihil pro servitio caesareo aut publico bono redundat. Malefactores autem, qui mortem merentur, non ad bursam, sed ad gladium, patibulum, rotam puniant, onera birsagiorum in iudiciis accumulare solitorum, in quantum fieri potest, maiori ex parte relaxent, omnique modo miseram plebem potius sublevare, ad servitium caesareum sufferendum conservare, quam ad privati lucri augmentum, non solum tondere, quod boni pastoris est, sed penitus deglubere, prout hactenus consueverunt, intendant. Cum in Transylvania nemini suprema officia irrito obtruduntur, sed potius sollicitantur, et ambiantur, et maiores nostri non pro lucro, sicut mercenarii, sed pro honore et vere generoso[. . . . . .]orti officia gerebant, quorum vestigia dignum est, ut sucessores sequantur, et ca[esaris . . .] cum boni potius publici emolumento, quam turpis privati questus augmen[to . . .] laudem et memoriam aeternam omni transitorio et conscientiam aggravante p[roven]tu potiorem apud posteritates habituri, qui vero fine tantum officia ambiunt, ut propriae utilitati consulant, non sunt digni, imo nec iustum est, ut talibus directio comitatus et sedis concedatur, ut miseram plebem exhauriant, et patriam destruant, potius mercaturam exerceant et ita divitias acquirant.

Quod postremo *directionem dominorum terrestrium* super suos subditos respicit, duo praecipue maximi excessus apud illos reperiuntur:

, iperque dictum est, nihilominus necessarium est quaedam parti[culariter] de illis, quae illos proximius tangunt, breviter attingere.

2. Tam hic in patria publice semper conqueruntur officiales Saxonici, [quam au]gustam aulam tot iteratis instantiis molestant super eo, quod natio Saxonica penitus ener[vata] sit, neque capax tot impositionum praestandarum et causam depauperationis suae Hungaris in[coli]s imputant, quasi ab antiquo semper, praesertim temporibus principum patriotarum super f[undum] aequum inproportionalis impositionibus aggravari, neque illorum iustae querelae ob o[diu]m nationis aut suspectae, aut condignae aestimatae fuissent, unde coacti sunt tot millia florenorum communitatis nomine a proceribus Hungarorum sub illegalis interesse solutione annuali mutuare, quae debita capitalia cum exsolvere non sunt capaces, nunc etiam praeter ordinariam quanti militaris contributionem annuales census creditoribus solvere cogantur, et sic indesinenter onerati, nihil aliud, quam ultimam desolationem et ruinam suae nationis expectare, nisi augusta aula aliquam ipsis sublevationem impertiatur, impositionesque annuales in minore quantitate suae nationi, in maiore autem comitatibus mensura repartiantur, summ[aeque] capitalis solutio creditoribus Hungaris inhibeatur, annuali autem interesse ad sex [per c]entum reducantur, prouti id etiam obtinuerunt.

3. Quae speciosae, sed non reales lamentationes si ad [. . . . .] veritatis revocantur, sensim evanescunt, et Hungaros indi[gne . . . . . et accusato]s esse, augustaeque aulae sinistras informationes illos repraesen[tari solitos esse] apparebit. Quod enim attinet conditionem nationis Saxonicae sub regim[ine princi]pum Hungarorum, nullam iustarum conquerendi causam habere possunt, cum imperatori Turcarum, sub quorum dominio tunc provincia erat, primo quidem tempore Stephani, Christophori, Sigismundi Bathoridorum, Stephani Bocskai, Sigismundi Rakoci, Gabrielis Bathori, et Gabrielis Bethlen, principum Transylvaniae, nihil amplius, quam decem mille aurei, quatuor florenis Ungaricalibus destinati, ex tota provincia solvebantur, superaddita sunt deinde quinque millia, ita ut tempore Georgii senioris et alterius Georgii iunioris Rakociorum principum itidem Transylvaniae annuatim [quin]decim millia aureorum pro Turca exigebantur, usque ad nunquam satis deplorandam iunioris [G. Rako]ci expeditionem Polonicam (ubi universus Hungariae nobilitatis flos

mine quoad subditorum opes — — — *[sic!]* sunt involuti, et *cum semetipsos corrigere nolunt, ita alios in ordinem redigere non possunt,* cum: *Turpe sit doctori, si culpa redarguit ipsum.* Et quidem hoc in passu ab inferioribus nobilibus rarissime peccatur, qui et ex timore, ne a directore evocentur, et certe magis ex necessitate, ne duo vel tres, quos habent, subditi, intolerando servitio domini terrestris supra vires onerati aufugiant, nec sit amplius qui oeconomiam continuet, suos subditos tam relaxatione servitii, quam etiam in impositionibus annualibus ex proprio aere pro illis solventibus, omni studio sublevare et conservare solent; ipsi autem magnates dum splendide vivere volunt, et maximam oeconomiam exercent, neque tantos subditos habent, qui ordinariis servitiis pro ipsorum oeconomiae exercitio sufficiant, et praeterea venationibus, conversationibus et similibus delectationibus addicti, rarissime in uno loco resideant, oeconomiaeque procurationem suis servis et officialibus committant, et proventus, plus quam ex talibus bonis legaliter evenire possent, strictissime exigunt, tales provisores, ut cupiditatibus suorum dominorum satisfacere, et totam oeconomiam ad finem perducere possint, nullo habito resp[ectu praec]epti divini, aut decreti caesarei, aut communis iustitiae, aut misericordiae [modo ba]rbarico et absque ulla consideratione subditos dominorum suorum ad operas faciendas, non solum [per se]ptimanam tribus aut quatuor diebus, sed quovis die per totam septimanam compe[llan]t, imo in multis locis, praesertim tempore aestivalis oeconomiae quot personae in unaquaque rusticorum domo reperiuntur, ad servitium dominorum vi adiguntur, nec unum diem pauperibus subditis pro suo labore domestico relinquunt, quod vel apud Tartaros insuetum est, qui suis captivis saltem aliquam relaxationem concedere dicuntur. Et si miseri subditi super talibus querelas apud magnates suos dominos exponere vellent, ne quidem in praesentiam admittuntur et instantiae in scriptis porrectae aut lacerantur, aut in ignem coniiciuntur, consimili modo, dum impositiones subditis praestare ab officialibus comitatus demandantur, quamvis cum lachrimis a suis dominis terrestribus pecunias implorent, nequidem unico crucigero iuvantur; unde tot pagi vel penitus vel maxima ex parte desolati manent, incolis ipsorum in externas provincias aufugientibus et alios quoque ad deserendam patriam suo exemplo invitantibus. Cui malo ut succurratur, severe demandetur, ut gubernator et gubernium bono exemplo obediendi mandato caesareo aliis praeluceat, suorumque

subditorum operas ad tenorem decreti caesarei reducat, si certe facilimum erit alios magnates ipsi gubernio compescere et miseros rusticos de tam impracticabili [tyran]nica servitute eximere, ad servitutemque caesaream et patriae conservare, si enim saltem [aliquis] ex magnatibus puniatur, reliqui non ultra similia attentabunt. Si vero guberni[um hoc m]alum prius et gremio suo eiicere nollet, generalis commendans contra gubernatorem [et gubern]ium strictissime animadvertat.

3. Bonum denique fuisset, si tot comites, tot barones in hac provincia nunquam facti fuissent; sed more antiquo et certe pro patriae salutari magnates sub uno charactere et titulo pares mansissent, tot animorum collusiones, tot super praecendentiis altercationes et praetensiones, tot invidiae et livores, tot inimicitiae, unius et alterius demigrationes nunquam evenissent et patriotae et meliores et ditiores amicabili inter semetipsos harmonia et sinceritate vivere, caesarique et patriae promptius servire potuissent. Cum enim multi non pro merito, neque pro familiae (quae in Transylvania magnum pondus habet) ratione, sed per fortunam inanes sibi titulos acquisiverunt, et praecedentiam nunquam antea in Transylvania auditam, et nunc quoque tam odiosam, supra alios magnates antiquissimae prosapiae tam pertinaciter urserunt, imo et obtinuerunt, quid aliud consecutum est, quam acerba, si non semper aperta, certe occulta, et eo magis irreconciliabilis statuum inter se discordia, et clancularia unius per alterum supplantationes. Et tales comites vel barones dum haereditaria pauca, et pro intertentione sui status minime arridentia bona habeant, unde pro splendore tituli se ostentare possint, per illegales et illicitos modos coacti sunt etiam cum evictione legum patriarum et cum manifesto disgustu, damnificatione aliorum se meliorum bona quocunque modo acquirere, fidelesque patriotas spoliare, variisque artibus et informationibus augustam aulam onerare, omnem denique lapidem movere, ubi et quomodo cum boni publici detrimento suas cupiditates explere possint. Ita pariformiter officia per fas et nefas sollicitare, quae ubi adepti sunt, ne quidem in mentem unquam venit, ut servitia caesarea promoverent, aut leges patrias defenderent, publicum bonum, publicam tranquillitatem, utilitatem communitatis, ubi officium gerunt, denique conservationem et sublevationem provinciae adlaborarent; sed omnem officii gerendi rationem in suo interesse procurando terminarunt, quicquid potuerunt, rapuerunt, plurimos offenderunt, bonos

a se abalienarunt, malis consultoribus et artes iniuste ditandi commonstrantibus se associarunt, et contra ipsorum malefacta loquantur, partam praedam cum illis, sed more leonino diviserunt, quae certe possunt ad oculum demonstrari. Consultum itaque esset, ne amplius tales [tituli a]bsque delectu vulgarentur, sed habita prius ratione et familiae et possessionum haeredi[tariarum . . . .] personae inhaerentium, solidarum virtutum, quibus tanquam legitimis mediis, ut ren[untiandus] baro, absque aliunde illegaliter congregatis adminiculis splendorem status sui sustinere [et pot]ius alios sublevare, aliisque inferioribus sua propria donare sit capax (prouti antiqui, quamvis paucissimi tunc erant, comites in Transylvania solebant), quam alios spoliare, et ex illorum plumis violenter abstractis cristas sibi speciosas aptare cogantur. Antiquitus enim unus comes Transylvanus poterat donare, imo donavit, centum et ultra suos haereditarios subditos alicui servorum, cum mille et adhuc amplius sibi reservaret. Nunc autem sunt aliqui comites et barones (non loquor de omnibus, et quidem antiquis), si centum ex suis subditis alicui donare vellent, forte vix decem pro se remanerent, et quid valet titulus sine vitulo, nisi quod titulus proprius vitulum alterius rapiat? ut penes vacuum titulum habeat unde competentem pro titulo sustentationem continuet; et certe mul[ta alter]catio titulorum magna causa fuit tot confusionum in provincia nunc etiam grassantium.

4. Nec minor, imo maior inter status regni animorum collisio et iusta exacerbatio oritur ex eo, quod sub pallio religionis quidam omni suum privatum praeter legitimos procedendi modos promovere non erubescant, et dum alii et servitii caesarei et boni publici cultores, de talibus abusibus vel mediocriter conquirantur, quasi pallium religionis tangerent, iniuste traducuntur, quamvis enim gloriosae recordationis augustissimi imperatores d. d. Leopoldi per [diplomata] caesareum, resolutionemque vulgo dictam Alvincianam, Josephus per reiterata d[iplomata] ita etiam moderna sua Maiestas sacratissima per tot paternas admonitiones huic malo in dies se[rpenti . . . .] et clementissime occurrere volentes, positive determinaverunt, ut paritas tam in [officiorum ma]iorum et minorum candidationibus inter catholicam et reformatam religionem sanct[. . . . . .] publicisque servitiis ex aequo applicentur, iustitiaeque administratio omnibus, nullo religionis respectu habito, praestetur. Ita in Approbatis Regni Constitutionibus quasi ad oculum describitur, qualiter templa, ubi una religio supra aliam multiplicata est, per commissa-

positio fuisset, et sic nec ullum impedimentum, nec tam grande onus suferre debuissent, et quia iam (per) illam inordinatam dispositionem impracticabile fuit fenum et stramen ex uno loco in tam remotissimum alium locum transportare, coacti sunt miserae incolae et Saxones et Hungari consiliariis illis et aliis, quorum bona possessionaria ad illa loca destinata in vi[cinita]te erant, cum maximo praetio parata pecunia naturalia coëmere, et sic militiam excon[tentar]e. Debitaque illa pecuniaria, quibus natio Saxonica proceribus adhuc tenetur, in [. . . . .] esse, quae tamen neque in tam magna mensura contrahere debu[issent . . . . . de tanto] tempore facilime exsolvere potuissent. Si officiales nationis Saxonicae [. . . . .] moderni, reipublicae, cui praesunt utilitatem potius, quam privati lucri augmentum [. . . . . ad]laborarent, ut itaque absque solida ratione ob debitum contractum et non exsolutum et annualis interesse solutionis necessitatem relationem sibimet a parte sua et aggravationem comitatensium ex parte Hungarorum praetendant.

5. Ad contractum enim debitum reponitur: aeque tunc temporis comitatenses prouti Saxones aggravatos fuisse, verum Hungari domini terrestres quamvis in persona, uti et Saxonum officiales contribuere non tenentur, tamen ut suos subditos, qui per se insufficientes praestandis contributionibus, con[serva]re possint, certe annuatim maximam summam pecuniae pro suis expendunt subditis, [tamen] enim plerumque ex comitatibus rustici aufugissent, et vacui incolis pagi mansissent; praeterea [in pub]licis regni comitiis saepe saepius publice determinatum, ut contributionum aliquam partem ad pagos repartitarum ipsimet domini terrestres nolentes volentes ex propria pecunia exsolvant, ne misera plebs in desperationem versa, cum solvendo non sit, per (sic!) patriam relinquat; unde multi nobilium praesertim, usquedum numerus portarum, ut vulgo vocantur, erat contributionis methodus, cum nec subditi eorum impositiones annuales praestare possent, nec ipsimet illis succurrendi facultatem haberent, coacti sunt suos subditos aliis oppignorare cum totali eversione oeco[nomiarum], ex quibus intertenebantur. Parili modo debuissent officiales Saxonicae quivis de [. . . . . in]spectionis providere et ex propria pecunia non solum illis mutuare, sed insu[per . . . . . eo] modo sublevare, prouti Hungari domini terrestres fecerunt et faciunt, neque oc[clusis ocu]lis miseriam illorum aspicere, et ut apud proceres Hungaros, pro mutuanda pe-

tissima et liberum religionum in Transylvania exercitium, et promotionem ad omnia officia tam catholicorum benemeritorum, quam reformatorum clementissime indulsit, et ita semper et ubique practicandum tot iteratis vicibus demandavit, et tamen illi, qui nomine suae Maiestatis sacratissimae praesident, et quorum obligatio esset, patriotas absque religionum respectu fovere, protegere, libertates, leges patriae, publicamque tranquillitatem conservare, omnium iustas querelas exaudire et debito modo expedire, sincerum amorem statibus erga se invicem ingenerare, omnemque offensionum lapidem e medio tollere, denique omnes sibi subordinatos ad sincere amandam, venerandam et fideliter amplectandam augustissimi principis haereditarii directionem allicere, exemploque laudabili aliis praelucere: illi ipsimet sunt, qui contraria faciunt et tot dissensionum semina in cordibus hominum spargunt, eo magis et Deo et coram hominibus odiosi, quod religione pro pallio utuntur, et nec pro suae, nec pro aliorum [hominum] salute laborant, quod sanctum et laudabile esset, sed privatum suum respectum et [interesse] apud consocios suae religionis venantur, et privatas passiones sub praetextu religionis ex[ercere sa]tagunt, denique meritum non apud Deum, qui cum scrutator cordium sit, horum [ma]las machinationes bene novit, sed apud homines, quos Pharisaeica simulatione decipere volunt, acquirunt, et dum privatum sub nomine religioso publico promovent, omne bonum publicum politicum evertunt, quae ad ulterius quoque ita practisanda velit sua Maiestas sacratissima, stat in eiusdem clementissimo arbitrio, mihi paucis detegere sufficiat.

Sequuntur de ordine iuridica Transylvanica, abusus in illis et reformatio fienda.

1. Leges in societatem humanam eo fine introductae sunt, ut mali formidine poenae in officio contineantur, et probi pacifice vivere possint, iniuriatique ab aliis et oppressi protectionem et praesidium in legibus patriae contra oppressores quaerere et obtinere valeant, et quidem suprema lex salus populi esse debet. Leges in Transylvania hactenus et plurimas et optimas de omnibus interve[ient]ibus casibus sonantes, sed accidit iniuria temporum et socordia magistratuum, ut tot, non iudices, sed chiliades abusuum, tot tribunalia eludendi, et iustae causae executionem protelandi modi

in leges nostras irrepserunt, ut si aliquis vel centum annos viveret, et vigesimo aetatis suae anno contra aliquem causam praesertim ratione bonorum possessionarium *(sic!)* inchoare vellet, prius moreretur, quam optatum finem attingeret, et ita dum leges ex natura mortales esse deberent, per indirectum inmortalitatem nactae sunt; si enim ex pauperioribus nobilibus contra potentem aliquem magnatem (qui saepius potentiosas occupationes et iniustas iniurias inferioribus facere solent) ius suum prosequi velit, propter respectum potentioris in sede inferiori, ubi causae prius inchoari solent, rarissime seriem pro suae causae prosecutione obtinere poterit; etiam si aliquando obtineat, procuratorem contra magnates conducere nequit, prouti in meo exemplo Cibinii factum est, dum contra cancellarium d. Bornemisza nullus procuratorum penes me astare volebat.[1]) Si aliquando procuratorem nancisci poterit, inexplebilem illius avaritiam explere solvendo nequit. Si et procuratorem habet et seriem a iudice sedis obtinuit, infinitis partis adversae procuratoris condescensionem causae importantibus, diabolicis inventionibus, iustae causae prolongantur, aliquando tribus quatuor vicibus causam iniuste condescensam rursus inchoare cogitur. Si tandem ad meritum causae devenerit et sententia in foro inferiori pronunciatur, inde causa ad sedem su[periorem appella]tur, superior sedes iudiciaria semel quidem in anno ubique locorum fieri de[bet, unde causa]vix post tres, aut quatuor annos recurrit; ibique rursus variis artibus et protelationi[bus . . . . .] is et similibus, causa pauperis in aliud tempus reiicitur. Si aliquando causa in foro superioris sedis penes appellationem revidebitur, inde iterum pars adversa ad tabulam regiam causam appellat, ibi quoque similibus protelandi et miserum causantem eludendi abusibus scatent, praeterquam quod tabula regia aliquando per viginti continuos annos meo tempore non fuit celebrata. Si etiam apud tabulam regiam iudicium obtineat, inde iterum fit appellatio ad gubernium, ubi tot patroni potentioris sunt, quot personae. Si casu quo ibi quoque iusta causa triumpharet, inde Viennam ad praesentiam suae Maiestatis sacratissimae negotia maioris momenti appellantur, et magnates quidem illuc ire, cum velint, possunt, sed pauper at pecunia destitutus causans est impossibile ob [pe]nuriam sumptuum illuc ire queat. Si denique per omnes appellationum [sedes] causa finaliter

---

[1]) Ez a pont is a Cserei Mihály szerzősége mellett bizonyít, mert neki volt éles birtokviszálya Bornemisza János főkanczellárral.

provinciam promulgetur, omnesque et singuli iuxta tenorem illius causas tractare, nec in illis ullam variationem additionem vel subtractionem facere praesumant, sub poena perpetuae infamiae.

Ego interim praeliminaliter hic apposui paucas delineationes (alias etiam [et p]lures demonstrare, ubi opus erit, potero), quae hoc ordine procedunt.

1. Causarum prosecutio ad certa fora iudiciaria determinetur [. . . . . .] non tam concernunt in publicis comitiis coram universis statibus reg[ni . . . . .] bonorum possessionariorum et causae in quibus privilegium vel donatio inter [. . . . .] apud tabulam regiam prosequatur. Caeterae causae omnes quocunque nomine veniant siv[e de re]bus mobilibus, sive de immobilibus, sive de impiis notariis et debitis, quantamcunque summam importantibus, ita maiores et minores potentiae, malefactiones, et uno verbo omnes undique in partialibus comitatum et sedium foris inchoëntur, cum omnibus necessariis requisitis ventilentur, iudicentur; et inde causae, quae supra centum florenos emergunt, in bonis autem possessionariis, ubi perpetuitas allegatur, supra valorem 10. flor. ad forum generale, inde ad tabulam regiam penes appellationem transmittantur; ita et causae citius procederent et illa inanis et damnosa hactenus usitata procuratorum exceptio de foro [. . . . .] interveniret.

[2. Novus] ille ita vocatus processus (non iure merito longus, cum penes illum processum per totam suam aetatem vix unus et alter causae finalem decisionem assecutus est) tam in tabula regia, quam in aliis foris inferioribus in perpetuum tollatur, sed omnes et singulae causae cum brevi insinuatione tam in evocationibus, quam in citationibus inchoëntur et tractentur. Ita altera, aeque ut prior, damnosa procuratorum exceptio de processu perpetuo tolleretur et solveretur, [ali]a exceptio de incompetentia actoris, quae etiam necessaria est, remaneret.

[3. Tales exceptio]nes, quae praeprimis solent adhiberi, sicque aliae exceptiones reales condescensi[onem imp]ortantes, nimirum temporis, loci et personae punctualis denominatio et alter a[. . . . .] in actione et relatoriis deprehenditur, propterea causa ne condescenderet, sed tunc statim [. . . .]e fori commissum vel omissum cum poena reformarent, et adscriberent in partiali sede cum 50 denariis, in generali cum 1 floreno, in tabula regia cum duobus florenis; et sic causa statim procederet in suo esse indesinenter, si quidem ropter illas saepius factas condescensiones causantes ad

finalem causarum suarum decisionem pervenire hactenus non potuerunt.

4. Aliae omnes exceptiones in legibus patriae etiam vetitae, prout etiam sua Maiestas sacratissima in decreto toties facto demandat, in aeternum tollantur, et tales allegantes procuratores severe puniantur.

5. In una quacunque causa una tantum semel pro semper prohibita admittatur tam in tabula regia, quam in [inferi]oribus foris, illa etiam semper cum poena, nisi in decretalibus casibus absque poena, [ne ut] duas in una eademque causa faceret, nunquam novo iudicio illi uti permittatur.

6. In relatoriis [fassion]alibus quoque condescensio, veluti dicitur vulgo iuristarum corruitio non admitteretur prop[terea, qu]od vel sigillum citatorium vel compulsorium mandatum penes relatorias non a[pposueru]nt, si omnis formalitas expeditionis relatoriarum punctualiter adscripta non esset, [solum]modo alias constare fassiones testium legitime receptas esse. Contra personas authen[ticas] conditiones testium decretales et legales exceptiones in vigore manerent, nec un[quam mih]i maior absurditas videtur, cum procuratores ita excipiunt: non adest sigillum [cita]torium, ergo corruat tota relatoria. Si hoc mihi persvadeo et firmiter credo, quod regni homines fassiones testium legitime perceperunt, quare non debeam credere id, dum scribunt (quod nos cum tali sigillo, vel mandato adegerant exponentes ad recipiendam fassionem), etiam si modo illud iudicium praesens non sit in iudicio: si enim in uno verum dicunt, etiam in altero.

7. In novo quoque iudicio si propter errorem aliquam expeditionis defectus deprehenditur, causa ne condescendat, sed cum poena reformatur supra specificata.

8. Praeceptoria, uti vocantur, mandata, in certum et determinatum ordinem redigantur, in quibus nimirum causis penes literas praeceptorias procedatur, et si quis praeter talem ordinem praeceptorias [literas] adhiberet, si causa penes appellationem caderet, non 200, uti hactenus, sed 500 flor[eni iu]dicarentur pro poena, hic est enim praecipuus ex abusibus iuridicis, ut si pauper[. . . . .] tam causam contra potentiorem inchoat etiam si de re vel minima ([. . . . .)de] foro inferiori ad generale et inde ad tabulam regiam legaliter non adm[ittitur, caus]a etiam si decidatur, nihilominus talis potentior literas praeceptorias extrah[it et pene]s illas appellationem sollicitat, teneturque sedes et partialis ad gene-

rale forum, et generale forum ad tabulam regiam nolenter volenter transmittere, un[de] pauper alter causans plus fatigiorum et sumptuum deberet facere, si appellationes revidere curaret, quam res ipsa, de qua mota est causa, valeret, sed cogitur causam deserere, quae m[a]la consvetudo praeprimis corrigenda est.

9. Ut in sedibus Siculicalibus Udvarhelly, Háromszék et Csik practisatur, ita etiam in omnibus comitatibus et aliis sedibus non esset necessum, simplex novum inhibitionale manda[tum] a magistris protonotariis in cancellaria extrahere, sed cum sigillo officialium in sente[ntiis] *Per non venit* expeditis facerent inhibitionem; novum autem per mandatum [. . . .] officialis curaret notificari parti adversae. Magnum procul dubio in comitatibus et sedi[bus mo]do causaret sublevamen causantibus; in tabula autem regia, quae causae agitantur, in illis tam novum simplex, quam novum cum inhibitione in cancellaria expediantur; ita etiam novum, quod dicitur gratiosum, semper et in omnibus etiam in foro comitatuum et sedium iuridice tractari solitis causis ex cancellaria petatur, cum novum gratiosum dare est de solius regis et principis authoritate et potestate.

10. Si saltem haec praemissa in processu iuridico reformando diligenter [observarentur], unumquemque brevi tempore maximam felicitatem tractandi et matu[randi . . .]riretur, nam leges ipsas Transylvanicas aut mutare aut contrahere, nulla[. . . . .] quae per se bonae et satis clarae sunt, ad quas ubi per processum deve[. . . . .]us teneatur. Unum prae aliis corrigendum iudicarem, prouti iam in Hung[aria . . . . .] decretalis nimirum ille locus et in hunc positivum ordinem redig[. . . . .]latio haeredum defuncti mariti bona nobilia ad uxorem superst[item devolva]ntur iure antiquissimo: ita pari ratione naturaliter iustum est, ut uxoris defunctae [pro]lisque destitutae bona mobilia in suum maritum devolvantur, quod posterius a magistro Verbőcio praepostere neglectum fuit.

De natione Saxonica in Transylvania.

1. Cum officiales nationis in Transylvania Saxonicae aeque ut comitatuum et Siculicalium sedium officiales, tam in rebus oeconomicis quam in politicis et iuridicis peccare solea[nt et in] directione illorum similes, si non plures et maiores abusus invaluerunt, de quorum [reforma]tione supe-

rius satis superque dictum est, nihilominus necessarium est quaedam parti[culariter] de illis, quae illos proximius tangunt, breviter attingere.

2. Tam hic in patria publice semper conqueruntur officiales Saxonici, [quam au]gustam aulam tot iteratis instantiis molestant super eo, quod natio Saxonica penitus ener[vata] sit, neque capax tot impositionum praestandarum et causam depauperationis suae Hungaris in[coli]s imputant, quasi ab antiquo semper, praesertim temporibus principum patriotarum super f[undum] aequum inproportionalis impositionibus aggravari, neque illorum instae querelae ob o[diu]m nationis aut suspectae, aut condignae aestimatae fuissent, unde coacti sunt tot millia florenorum communitatis nomine a proceribus Hungarorum sub illegalis interesse solutione annuali mutuare, quae debita capitalia cum exsolvere non sunt capaces, nunc etiam praeter ordinariam quanti militaris contributionem annuales census creditoribus solvere cogantur, et sic indesinenter onerati, nihil aliud, quam ultimam desolationem et ruinam suae nationis expectare, nisi augusta aula aliquam ipsis sublevationem impertiatur, impositionesque annuales in minore quantitate suae nationi, in maiore autem comitatibus mensura repartiantur, summ[aeque] capitalis solutio creditoribus Hungaris inhibeatur, annuali autem interesse ad sex [per c]entum reducantur, prouti id etiam obtinuerunt.

3. Quae speciosae, sed non reales lamentationes si ad [. . . . .] veritatis revocantur, sensim evanescunt, et Hungaros indi[gne . . . . . et accusato]s esse, augustaeque aulae sinistras informationes illos repraesen[tari solitos esse] apparebit. Quod enim attinet conditionem nationis Saxonicae sub regim[ine princi]pum Hungarorum, nullam iustarum conquerendi causam habere possunt, cum imperatori Turcarum, sub quorum dominio tunc provincia erat, primo quidem tempore Stephani, Christophori, Sigismundi Bathoridorum, Stephani Bocskai, Sigismundi Rakoci, Gabrielis Bathori, et Gabrielis Bethlen, principum Transylvaniae, nihil amplius, quam decem mille aurei, quatuor florenis Ungaricalibus destinati, ex tota provincia solvebantur, superaddita sunt deinde quinque millia, ita ut tempore Georgii senioris et alterius Georgii iunioris Rakociorum principum itidem Transylvaniae annuatim [quin]decim millia aureorum pro Turca exigebantur, usque ad nunquam satis deplorandam iunioris [G. Rako]ci expeditionem Polonicam (ubi universus Hungariae nobilitatis flos

periit). demum post illam expeditionem super principatu Rakocius cum Barcsaio et post mortem Rakocii Johannis Kemény cum Barcsaio, qui ambo infeliciter perierunt, altercationes et inde exortam imperatoris Turcarum offensionem, octuaginta mille tallerorum leoninorum, uno et medio floreno Rhen. constantium, pro annuali contributione tota provincia imperatori Turcarum pendebat; quorum viginta millia ex proventibus salisfodinarum solvebantur, sexaginta autem millia inter comitatus regni et sedes Saxoni[cales], (natio siquidem Siculica a tributi solutione immunis erat, sed capitatim [. . . . .]iam armis servire debebat) exigebantur, et ita per totum principis Apaffii regi[men contributio?] tributi fluebat, unde nulla ipsis vel nimia ruina ex illorum temporum contributionibus [orta est, mi]nime modo natio Saxonica plus per se contribuit, quam illo tempore totum regnum [. . . . .], et quidem magnates, praenobiles et nobiles Hungarorum in omnibus comitatibus (quam[vis eorum sub]diti tributum Turcicum, ita ut Saxones solvere, dominisque insuper terrestribus ut rustici ser[vire] debebant) in omnibus bellicis expeditionibus, quae tunc frequentissimae interveniebant, penes principem pro totius provinciae defensione personaliter adesse non in patria solum modo, sed in Volachiam, Moldaviam, Poloniam, Hungariam et vicinorum regna ire et belligerare, vitamque et sanguinem fundere, Siculi autem omnes capitatim idem facere tenebantur, [et no]n solum maximas expensas in tantis bellicis expeditionibus ex proprio aere facere, [sed pluri]mi ab hostibus capti, aut ibi perierunt, aut cum omnium possessionum perpetua ab[alienatione] et sic corrogata grandi pecunia redemti ad ultimam sortem dev[enerunt] et suis posteritatibus nil aliud, quam aeternam paupertatem relinquerunt; cum ex adver[so Sax]ones Transylvanici nec dominis terrestribus operas praestare tenentur, et ideo ad baiulanda pub[lica one]ra eo magis facilitantur, nec unquam temporibus principum Hungarorum ad tantas bellicas [expe]ditiones ire adigebantur, nisi unus vel alter ex officialibus penes principem duae vel tres personae et praeterea aliquot pedites mercede conductos quaevis civitas certo numero mittebat, [qu]i in suis civitatibus et pagis etiam tempore belli pacifice quiescentes nec in conflictibus cade[ban]t, ut ita numerus illorum, sicut Hungarorum, minui potuisset, nec in captivitatem incidebant, ut pro eliberatione suas opes profundere debuissent, quin imo etiam in tot horribilibus huius miserae provinciae revolutionibus,

aliquando per octo, decem, imo duodecem per annos continuo durantibus, sedeque belli in hac provincia toties fixe posita, dum principes invicem altercabant, et ex illorum dissensionibus imperatores Romanorum ac Turcarum maximis bellis intricabantur, et Turcis unam, Germanis alteram partem provinciae devastantibus, (ubi temporibus Castaldi, Georgii Bastae, Michaelis Vajvodae, Stephani Bocskai, Gabrielis Bathori, Sigismundi Forgach et aliorum belli ducum tot iteratis vicibus contigit) Natio Saxoni[ca in] civitatibus et in pagis secure et absque ullo notabili damno permansit, illi enim quasi [neutr]ales, expeditionibusque belligerantium non immixti sive Turca, sive Germanus praeva-[luerat], statim parti triumphanti semet submittebant, et oblato aliquo munere illos placabant, [civitates et pagos a] ferro et flamma immunes conservabant, quod Hungaris facere impossibi[le erat, quia vel uni] vel alteri praesentes adesse deberent, neque neutralitatis privilegio uti, vel [. . . . .]tebatur. Ita dum una pars Hungarorum uni, altera pars alteri belligerantium [se adiungeb]ant, invicem semetipsos perdebant, bona et possessiores devastabant, pagos unius partis altera pars comburrebat, subditos occidebat, et sive una, sive altera pars triumpharet, tamen in communi natio Hungarica minuebatur, quae omnia ex historiis nota sunt, et pro testibus lugubris memoriae sint tot pagi et oppida, praesertim in campestribus, quae ita vocantur, locis posita, ubi quondam in tanto numero Hungari habitabant, sed tempore Georgii Bastae penitus deleti, et in illorum possessionibus iam ab antiquo Valachi substituti sunt. Pariformiter dum Hungarorum permulti uni parti addicti, triumphante alia, conburabantur suos domos, possessiones et omnia ibi existentia relinquere, et pro securitate in civitates [mu]nitas Saxonum semet recipere (cum Hungari nullam civitatem munitam Hungaric[am ha]bebant in Transylvania, praeter Claudiopolim per se debilem), ubique per plurimos annos ha[bitabant,] saepe etiam alias et proxime tam longi temporis revolutione Rakociana contigit, [quia] vivendi media non habuerunt. Claudiopoli gemmas, argenariam, vestes, et omnia, quae penes se habuerunt, levissimo praecio ipsismet Saxonibus civitatensibus divendere, cum maximo vendentium damno et ementium lucro, praetiumque illorum penes fidelitatem consumere, imo ab ipsis civibus Saxonicis pecuniam mutuare, cum ipsimet neutri parti immixti, nec suas domos desere debebant, nec pro intertentione sua aliquid, quam tempore pacis [. . . . .

exercentes] opificium vel mercaturam) quaerere debuerunt, t multi ex illis Hungaris [qui domi mane]bant, suas res praetiosiores in civitatibus Saxonicis repositas (quas etiam empore [pacis Transylvaniae] proceres et nobiles in conductis Saxonicarum civitatum hospitiis tenere solent), [. . . . .] aut praesidium alterius partis in civitatibus unc existens confiscavit, aut ipsimet [Saxones] depraedarunt, t ex talibus praesertim Cibinii et Coronae, quae duo refugii oca [nunquam a] hoste expugnata sunt, plurimi cives ab antiquis semper temporibus nimium [. . . . .] Hungari tam in civitatibus pro refugio manentes, quam extra civitates belligeran[tes . . . . .] reposita bona maximi saepe praetii, et exterius habita in perpetuum amiserunt. S[axones en]im et in civitatibus et in pagis, quae habuerunt pro semetipsis conservantibus, ac proin[de grati]as potius Deo omnipotenti, qui illam nationem, dum Hungari tam horrenda patiebantur, [semper] paterne protexit, humilime agere deberent, quam principes Hungaros, sub quorum patroci[nio viger]unt, accusarent. Cum alias etiam temporum praeteritorum — — — — (sic!)

4. In primordio autem mutati status Transylvanici dum ex iugo Turcio (sic!) vi[ribus et] armis caesareis patria liberata et augustissimae domui Austriacae subiecta est, adhuc tem[pore ultim]ario principatus Apaffiani, non potest quidem negari, quod unus et alter ex primariis [. . . . .]re consiliariis, principe Apaffio, ob nimiam et in publico magistratu nunquam laudandam [bonita]tem illis non invigilante, iniustas repartitiones fecerunt, non tantum ratione nationis Saxonicae, sed etiam aliorum comitatuum, cum enim ex mandato serenissimi, quondam et in aeternum la[udabi]lis memoriae ducis Lotharingiae ex armada caesarea viginti sex regimina pro quartiri[a in h]ac provincia dislocata et supra unum integrum millionem trecenta insuper millia florenorum Rhen. contributione unius hybernii imposita essent, (et fatendum est haec patria tunc temporis exhausta est) consiliarii illi, bono publico seposito, privatoque quaestui inhiantes, circa naturalia et quidem ratione feni, straminis et avenae tales iniquas dispositiones practisarunt, ut exempli gratia cives Coronensis Claudiopolim, quae loca invicem ad viginti milliaria Hungarica distant, fenum, stramen, Claudiopolis autem Coronam pro necessitate militiae apud se quarterisanti, ita civitas Coronensis militiae in suo termino commoranti administrare debuisset. Si iusta dis-

isset, et sic nec ullum impedimentum, nec tam
is suferre debuissent, et quia iam (per) illam inordi-
positionem impracticabile fuit fenum et stramen
o in tam remotissimum alium locum transportare,
t miserae incolae et Saxones et Hungari con-
lis et aliis, quorum bona possessionaria ad illa
ata in vi[cinita]te erant, cum maximo praetio
unia naturalia coëmere, et sic militiam excon-
Debitaque illa pecuniaria, quibus natio Saxonica
adhuc tenetur, in [. . . . .] esse, quae tamen
tam magna mensura contrahere debu[issent . . .
. . . de tanto] ter[illime exsolvere potuissent. Si officia-
les nationis Sa[xonicae . . . . .] moderni, reipub-
licae, cui p[ro]atem potius, quam privati lucri
augmentum [ad]laborarent, ut itaque absque
solida rati[one] contractum et non exsolutum et
annualis inu[ltimam] necessitatem relationem sibimet
a parte sua[. . .]onem comitatensium ex parte
Hungaroru[m . . .

5. A[d . . .]enim debitum reponitur: aeque
tunc temp[ore] prouti Saxones aggravatos fu-
isse, verum[. . .]i terrestres quamvis in persona,
uti et Saxonu[m . . .]ontribuere non tenentur, tamen
ut suos subditos, qui per se insufficientes praestandis con-
tributionibus, con[serva]re possint, certe annuatim maximam
summam pecuniae pro suis expendunt subditis, [tamen] enim
plerumque ex comitatibus rustici aufugissent, et vacui incolis
pagi mansissent; praeterea [in pub]licis regni comitiis saepe
saepius publice determinatum, ut contributionum aliquam
partem ad pagos repartitarum ipsimet domini terrestres
nolentes volentes ex propria pecunia exsolvant, ne misera
plebs in desperationem versa, cum solvendo non sit, per
(sic!) patriam relinquat; unde multi nobilium praesertim,
usquedum numerus portarum, ut vulgo vocantur, erat con-
tributionis methodus, cum nec subditi eorum impositiones
annuales praestare possent, nec ipsimet illis succurrendi fa-
cultatem haberent, coacti sunt suos subditos aliis oppignora-
re cum totali eversione oeco[nomiarum], ex quibus inter-
tenebantur. Parili modo debuissent officiales Saxonicae
quivis de [. . . . . in]spectionis providere et ex propria
pecunia non solum illis mutuare, sed insu[per . . . . . .
eo] modo sublevare, prouti Hungari domini terrestres fece-
runt et faciunt, neque oc[clusis ocu]lis miseriam illorum
aspicere, et ut apud proceres Hungaros, pro mutuanda pe-

[cunia . . . . .] debebant, necessitatem illis imponere. Quod si officiales reponant: terre[stres domini] tenentur suos subditos sublevare, cum illorum opere in continuanda sua oecono[mia proven]tum suum intertenent, ut auditur, officiales autem Saxones non sunt terrestres domini. [sic ergo] nec possunt illos adigere, ut officialibus oeconomisent, et cum illorum servitiis non utantur, [. . . . .] aere, illos aut sublevare, aut illis mutuare, nulla lege obligantur? Responsio: Ad hanc obiectionem [pari] facilitate respondetur, qua obiicitur. Oeconomiam quidem articularicam Saxonum [officiales] non ita solent exercere praeter consulem regium iudicem Cibiniensem et iudecem Coronos (sic!), [etiam il]li quoque non in magna quantitate, cum illorum vivendi ratio ab antiquo semper [alia erat] et nunc est, quam Hungarorum nobilium; interim tantos ubique et tam notabiles habent [. . . . .] proventus, ut cum nullos subditos, nullas haereditarias possessiones praeter unam et al[teram in] civitatibus domum habeant, poterit tamen vel iudex regius Cibiniensis vel iudex Coronensis [tam] laute et splendide viverere, ut quivis ex maioribus magnatibus Transylvanicis, qui mille et amplius [colon]os et plurimos integros pagos et maximam oeconomiam in frumento et vindemiis habeat; [etiam] aliarum sedium Saxonicalum officiales, civitatum senatores, tantum quidem, quantum illi de proventi[bus] habent, interim et illi et inter illos vel minimus, sicut ex praenobilibus Hungaris etiam maior, h[abent tan]tam capacitatem status sui intertenendi, et possum assecurare quemque, regius iudex Cibiniensis, vel iudex Coronensis solus uterque plus proventum annualium habet ex officio, quam collectanee sumti omnes officiales supremi comitatuum vel sedium Siculicalium de ordinario, et plus paratae pecuniae posset in momento monstrare, quam decem ex magnatibus maioribus, aut omnes personae guberniales Ungaricae nationis modernae. Ita proportionaliter de aliarum civitatum et sedium Saxonicarum officialibus sciendum, ita quidem ut unus opifex et manufactor aut egenus mercator, qui vix quotidianum panem acquirebat, ubi vel consul vel regius iudex vel iudex aut villicus constituitur, et per tres, quinque, aut ad summum decem annos officio functus moriatur, viginta, triginta, saepe octoginta millia florenorum suis haeredibus legare, cum stupore procerum Hungarorum, qui pecuniis semper indigere solent, poterit, et haec particularibus exemplis comprobari posset. Rationabiliter [supp]onitur, ut sicut Hungari domini terrestres subditos suos, quorum operas

serviles, pro sua oeconomia, [de qua] vivunt, adhibent, in contributionum solutione notabiliter sublevant; ita officiales Saxonici in[colas civitatuum] et pagorum sibi subiectos, ex quorum lacte et lana vivunt, et a quibus administratis [. . . . .] ditantur, ex illis ipsis proventibus sublevent, cum iniustum sit, ut poceres [. . . . .] intertentionem restringere, partemque redituum oeconomicarum suorum qu[. . . . .]nt illos ad servitium publicum caesareum et provinciae conservare pos[. . . . .] debent, Saxonici autem officiales nihil de proventibus tantae considerationis pro publica [. . . .]re et miserae plebis Saxonicae sublevatione ac conservatione expendere velint, et sicut dives splendidus apud delicatam tabulam supra satietatem se ingurgitans pauperem Lazarum ante ianuam fame morientem immisericorditer aspiciant.

6. Capitalia autem debita, cum hactenus a tanto tempore non exsolverunt, ipsimet officiales Saxonici sunt in causa, qui cum haereditarios subditos non habeant, nec bona possessionaria, in quibus ipsius haeredes succederent, et cum bene sciant, ut in locum defunctorum officialium rarissime filii, sed a[lii] succedunt, ita etiam nulla miseratione erga plebem Saxonicam ducuntur, neque publicis il[lorum] utilitatibus invigilant, aut publica gravamina allevare intendunt, sed omni studio, [omnibus] modis, etiam illicitis, divitias congerere, quas tanquam patrimonialia bona et o[economia,] ex quo posteritates illorum vivant, etiamsi officiales fieri non poterunt, filiis suis [relinquere pos]sint. Potuissent certe, si voluissent, hactenus successive omnia capitalia Hungaris exsolvere, cum in omnibus civitatibus et sedibus Saxonicis sunt certi reditus infallibiles, qui publici dici solent, sed maiori ex parte ad privatum officialium usum convertuntur, quos si ad publicam necessitatem congererent, annuatim multa millia florenorum ex illis exsurgerent. Pro extemplo: in sede Cibinensi sunt plurimi pagi in duobus districtibus Seliste et [Resinar (?), qui communi]tatis subditi vocantur, et communia servitia praestare deberent, consuli et regio [iudici quam here]ditarii subditi serviunt, illorum oeconomiam procurant, culinaria administrant, [ad omnia o]pera illos adhibent, et cum splendidas pro se in civitatibus domos aedificare volunt, [ad vehen]dum ligna, lapides, et alia requisita compellunt, neglecto publico comm [. . . . .] sint, in territorio Coronensi praeter pagos, quos Saxones habitant, sunt [. . . . .] Hungaris et Valachis habitati communitatis sub-

diti dicti, sed officialium [Saxonicorum priva]to usui destinati, sunt ultra duorum mille cubulorum capaces terrae arabiles [. . . . .]uo oeconomisare possent, et omnem oeconomiam memorati pagi facilime proc[. . . . .]gis annuali fructu divendito magna summa pecuniae exsurgeret. Tot sunt mol[endina memora]biles proventus administrantia, quot sunt alpes, et in illis loca pascualia, de quibus [annuales] taxae solvuntur, tam de pecoribus innumeris, quam de ovibus aliquot mille, ibi inter[tent]is. Quot aureos molitores, et iudices pagorum pro annuali discretione solvunt, quot n[. . . .] de taxa vini vasorum in civitate introducendorum et ex vini educillatione annuatim [. . . . .] et plurimi similes proventus, tam in illis, quam in aliis civitatibus et territoris Saxonicalis [. . . .]untur? prouti haec omnia forte in conscriptionibus adnotata sunt, qui omnes cum totius [. . . .] tis de iure esse deberent, et ex talibus publicas expensas praestare, et contracta debita exsolv[ere debeant.] Omnium tamen illorum publicorum proventuum maxima pars apud officiales remanet, qui [quod fa]cilius rationes suas apud communitatem expedire possint, quos ex civibus sciunt oculatiores e[t facil]e contradictores, sub manu illos in partem praedae advocant; et illis aliquid, tanquam ossam can[ibus, ne] latrent, proiiciunt; sic misera plebs decipitur, et inani questu tantos publicae pecuniae d[epopu]latores suffere cogitur, et ita ob privatum lucrum debitorum solutio de anno in annum prolongatur, cum maximo quidem miserae plebis gravamine, a quibus et proventus publici subtrahuntur, et ta[nta] annualis interesse solutione supra vires aggravantur, cum ipsimet officiales a talium praestati[one] ita et aliarum omnium contributionum penitus immunes sunt.

7. Et quidem maxima versutia officialium Saxonicorum latet in eo, ne debita contracta exsolvantur, sic enim plausibilem praetextum habent annuatim praeter contributionem militiae, praestandam, sub titulo extraordinarium expensarum miserae plebi imponere tantum, quantum ipsi volunt, et in turbida aqua ad libitum piscantur. Sit pro exemplo de aliis aliarum civitatuum officialibus pariter agitandum: cum ante annos octo a gubernio pro conscriptione Coronensi cum aliis mihi adiunctis delegatus eram, eratque in uno puncto instructionis nostrae appositum, ut diligenter scrutaremur, quid [in] anno illo pro ordinaria et a regno imposita contributione solverunt, quid autem extraordina[ria et inv]enimus post strictissimam inquisitionem (officiales enim Coronenses revelare nol[ebant, ut quantum mili]-

tare triginta octo mille florenorum fuisse, extraordi[naria . . . . . vi]ginti octo florenorum millia. Ita dum illi officiales Sax[onicales . . . . .]ere volunt se excusant, quod partem unam extraordinariae c[ontributionis . . . . .]is creditoribus, alteram partem pro arendae decimarum solutione, partem alteram [pro] discretione patronorum Viennensium, partem alteram pro discretione patronorum nationis Saxonicae in gubernio clam conductorum, partem aliam pro his et aliis necessitatibus publicis expendunt, et sub tot titulis erogationes demonstrando, cum misera plebs illis credit, facile absolvit, illis vero maiorem partem talium extraordinariarum contributionum pro se reservando, nec in sublevamen communitatis vel unum crucigerum ex tantis proventibus erogando; sicque quo diutius annualis interesse solvitur, sub eius larva eo maiores et di[vitiores] semet ditandi et communitatem enervandi occasiones habent, et sub hac ficta non possibili [demons]tratione, onus contributionis militaris de natione Saxonica in humeros comitatensium [et sedium] Siculicalium reiicere importune sollicitant, et tam Viennae, quam in gubernio ipsis favorisantibus, ne nimirum capitalem summam Hungaris solvere teneantur, et interesse sex per centum reducantur, sub colore quasi boni publici, sed revera idcirco, ut per protelationem non solutionis plura acquirendi sibimet ansam habeant ex tot proventibus speciose occultatis annuatim discretiones administrant, et quidem si mille florenos in discretionem expendunt, quinque aut sex mille se expendisse protestantur.

8. [Multa p]eccaverunt officiales Saxonici, dum malefactoribus contra divina praecepta indul[gent, et quos juxta m]orem et exemplum aliorum, morte punire deberent, de bursa suspendunt, in aliis [autem rebus poten]cialibus, ubi poena non mortem, sed mulctam pecuniariam requirit, non atten[dentibus iuribus] et constitutionibus regni approbatis, quae iustitiam clementia temperanda[m . . . . . qua]ntum conscientia officialium permittit, in exigendis poenis mulctariis, parcendum [. . . . .]ma etiam misericordia, sive ex errore, sive ex voluntate peccatum est, mulctam in[. . . . .] nationis Saxonicae statutis pro peccatorum diversitate, diverso modo expressam [. . . . .] exigunt, et vel unum crucigerum relaxare recusant. Sicque miseram plebem summop[ere exhauria]nt, quamvis enim et officiales Hungarici hoc in passu saepe excedunt, tamen in foro Hung[arico iudi]ciali maior procul dubio temperantia iudicum apparet, ubi mulctaliter convictus poen[am . . . . .] decem, duodecim flor. imputat, uno vel

altero floreno penes instantiam solvere potest. [Hic abusus] publicae utilitati admodum nocivus et privato tantum quaestui tantum favorabilis [sub poena] amissionis officii et honoris a gubernio officialibus Saxonicis absque omni respe[ctu et indu]lgentia irremissibiliter infligenda praeprimis corrigendus est.

9. Maximam [autem] iniuriam proceribus Hungaris creditoribus fecerunt et faciunt, dum debita capitalia, qu[ae solv]ere possent, non exsolvunt, quin imo per sinistras et nullo fundamento nixas, apud augustam aulam informationes, moratorium de non solutione capitalium obtinuerunt, et sic creditores inius[te . .]andant, dum ipsi officiales Saxonici tantis proventibus et divitiis immerito saginati, insufficientiam [soluti]onis summae creditae praeter omnem veritatem iactitant. Ex adverso plurimi ex creditoribus Hungari[cis s]ua pecunia ita defraudati, cum paupertate, quam ex suo debito apud Saxones existente subleva[re po]ssent, luctantur, cum et divinae et humanae iustitiae contrarium sit debitorem solvendo capace[m iu]stam praetensionem creditoris, praesertim aliunde vivere et se intertenere vix valentis, violenter retinere, et ne executione legali exigatur, moratoria decreta augustam aulam decipiendo trahere et quod nimis durum videtur, licet Saxonibus creditoribus pecuniam suam a debitoribus comitatensium absque ullo impedimento, quandocunque et quomodo volunt retrahere, si non aliter fieri possit, etiam in repressalium; ast Hungaros creditores tali beneficio destitui, quis iure non controverteret?

10. Parili modo circa sollicitatam, ad sex per centum annualis census reductionem peccaverunt, cum in hac provincia ab antiquissimis et immemorabilibus semper temporibus longissimo aliquot seculorum usu et nunc[quam co]ntroverso, ideoque firmiter radicato, omnibusque temporibus una eademque praxi continuato, d[ecem per] centum interesse currebat, et quidem ea ratione maxime plausibili pecunia, siquidem [. . . . .] et cum magna difficultate comparatur et in minima semper quantitati circu[. . . . .]ae provinciis, in quibus ubique magna pecuniarum invenitur, cum status [. . . . .]ito et imo solummodo constans, unde pecuniam patriotae [. . . . .]is terra Transylvanica germinat, inter patriotas consumitur, nec [unquam in] vicinas provincias ad vendendum transponuntur, [omni]bus vicinis provinciis similibus terrae fructibus supra hanc provinciam abundantibus, imo [in] illis saepe provinciis frumen-

tum ob saepius recurrentem [caritatem], in hanc patriam cum praese[nti] advehitur, vini autem multa millia vasorum ex Valachia, Moldavia, ipsa etiam Hungaria quovis anno introducuntur, ita manufacturiae Transylvanicae apud exteras nationes non aestimantur. Mercatores autem Transylvanici non pecuniis patriam locupletant, sed mercibus aliunde huc adductis et hic caro praetio divenditis potius exhauriunt. Sola et unica pecorum in Austria[m expel]lendorum et ibi dividenditorum praetium aliquid, sed exiguum subsidium pecuniarium sublevat nam notabiles ex salis, auri, argentique vivi fodinis Transylvanicis quotannis ex[actae quaes]tus fisco reservantur, ut sic calculo facto, exportatio ex hac patria pecu[niae in gravissimo], importatio autem in levissimo pondere lucide apparebit; ideoque quod usitatum statui huius provinciae, ob ingentem caritatem pecuniae non quadraret.

11. Denique ipsimet Saxones et officiales et civitatenses, contra tenorem caesarei decreti super reductione ad sex per centum interesse emanati graviter peccant, possum enim particularibus exemplis demonstrare, et alias et nupera revolutione Rakociana Hungari in civitatibus [Saxonicis se con]servanda refugientes, omnibusque suis paternis possessionibus, illarumque oeco[nomiis relictis, coacti sunt] ad mutuandam a civibus Saxonicis pro intertentione sua pecuniam, n[eque alia ratio]ne obtinere potuerunt, nisi prius argentariam suam pro pignore in dup[lice valore conputan]da constantem traderent, et quidem sub determinato, et ita restricto ad[. . . . .] nulla amplius mora admittatur, sed pignus maioris multo praetii, quam [debitum . . . . .] apud creditorem Saxonem perpetuo iure remansit, aut cuicunque lib[erum fuisset diven]dere, interim etiam annualis census inaudito, nec unquam a credi[toribus exte]ris practisato exemplo, pro uno floreno ad spatium cuiusvis septimanae un[us nummu]s exigebatur, et ita pro 1 anni spatio 52 nummi, plus quam media pars summae [resolv]ebantur. Insuper cum pecunia mutuo dabatur, ex singulis florenis singulae [. . . . .] abtrahebantur pro numeratione, ut illi vocare solent, a creditore, ita etiam [. . . . . .]ici locis viniferacibus proximiores rusticis tam suae nationis, quam comitatensibus pec[uniam pro vi]no dando praevie mutuantes, supra limitationem tempore vindemiarum in hac patria [. . . . .]mo pro ratione sterilis vel fructuosi anni communitatis nomine et consensu se[natus . . .]io vini factam, pro singulo floreno mutuato

unam urnam vini pro censu seu in[teresse] annuali extorquent, et ita non decem per centum, quod Hungari creditores anteactis [tempo]ribus legaliter exigebant, sed 30 per 100 ipsimet Saxones officiales et cives tam a rusticis [Saxo]nicis, quam a comitatensibus praepostere exigunt. Alii autem ex illis, uti argute Tacitus [de] Pompeio loquitur: occultiores, sed non meliores, imo forte peiores, dum ab omni vel [dec]em vel 6 per centum interesse accipiendo immunes videri volunt, plus quam Machia[vellic]a arte, rusticis utriusque nationis ob continuas impositiones solvendas supra vires o[nera]tis pecunias ita mutuant, ut pro 10 flor. Ung. unum vas vini 40 urnis constans, tempore vindemiarum praestare tenentur, cum tale vas vini pro ratione temporis aliquando 30, aliquando 20. et in qualicunque vel maxima vini fertilitate ad minus 15 flor. aestimatur, et sic per indirectum neque specificatum interesse pro 10 flor. 20. 10. et nunquam minus, quam 5 floreni per annum comparantur, sicque misera plebs taliter exhauritur; et tamen Hungaris creditoribus 10 per centum ab illis cum incessantibus querelis controvertitur et Hung[aros] tanquam lupi supra ovem positi, ideo aqua turbare soliti, innocentem ove[m et n]ullius criminis ream, apud augustam aulam immerito et injus[te accusa]nt. Tenebantur quidem Hungari directioni [. . . . .]ibus augustam aulam informare, d. illorum aliqui, [. . . . .]virem invidia et disc-[reti]one praeterea ab officialibus Saxonicis inter se con [. . . . .]idis, saepe muneribus corrupti, tales praesertim, quibus nulla apud Saxones pecunia [pro]mutuata, potius privato quaestui indulgere, quam nationis Hungaricae iustam causam suscipere, suaeque Maiestatis sacratissimae ingenuina declaratione repraesentare et saepius a patientibus sollicitati voluerunt.

12. Quod porro querelas Saxonicorum officialium attinet, territoria Saxonicalia ruitura esse, [con]trarium apparet, si per partes status sedium Saxonicalium assumatur. Civitas enim Cibiniensis [omn]ibus pagis suis et oppidis, ita civitas Coronensis cum toto suo circumiacenti districtu, ita [sedes Kő]halom et sedes Nagy-Sink in tam florente statu etiam nunc videtur, ut omnes [comitatus et sedes] Siculicae similem ruinam impudenter praetensam, a Deo omnipotente pro singulari et ad finem usque mundi duratura benedictione et pro summa felicitate etiam ardentibus praecibus optare sunt paratae, et lubenti animo, si possent, suum statum, cum statu illorum assecuro permutare non

recusarent. Sedes Saxonicalis Bistricii verum est per irruptione nuperam Tartarorum et quidem sola ex natione Saxonica in aliquot locis devastata est, illud tamen iustum[est annotare, quod] in maiori mensura comitatus Kolosiensis, Dobocensis et Szolnokiensis [devastatae..... su]nt, civitas Sespurgum et territorium illius contagione quidem vexata et di[ruta] est, sed contagionem aliae etiam et singulae partes provinciae et quidem natio Siculica [maiore et cum fina]lis evacuationis nationis incolarum gradu experta est (et quidem cum ingenti fa[me.....] grassante) sedes Ujegyház Saxonicalis et pars sedis Medgyesiensis [.....] continuum certe aggravata est, illud tamen onus aeque pars comitatus Küküllőensis,] comitatus Albae Carolinae, sede Ujegyház et Medgyesiensi vicinae, imo totus comitatus [.....]sis, et alia loca in comitatibus aliis confiniis Hungariae, Valachiae, tam German[iae, Tur]cicae, Moldaviaeque et districtus Tömösvariensi proxima sentiunt, et tolerant. [Itaque] nullam sibi propriam et partialem, comitatibusque et sedibus Siculicalibus non communicata[m.....] rationem allegare Saxonum officiales realiter possint, imo certe iustiores et solidiores [.....] omnium querelas et ideo sponte fluere debentes sublevationes tam comitatus, quam sedes [Siculicae] allegare et implorare possent, si tandem aliquis ex Hungaris inveniretur, qui sep[osito pri]vato pro publica utilitate laborare vellet, ut sub communi nomine miserias suae [nationis] ex obligatione sui officii humilime suae Maiestatis sacratissimae remonstraret. Cum vero hactenus Sax[ones semper] quamvis indubite et quidem publico sub charactere lamentantur, totque iteratis insta[ntiis] augustam aulam onerant, et comitatensibus, quasi in delitiis absque omni sensu alicui[us indi]gentiae beate viverent, nemo ex suorum gremio condolere vult et illi, qui aliis praesunt et p[ossen]t, imo deberent apud suam Maiestatem sacratissimam auxilium et solatium implorandum negligunt, non est [mi]rum, si Saxonibus consolatio impertitur, Hungaris aeterno confusio adhaeret, cum uti in proverbio dicitur: desiderium elinguis filii etiam mater propria intelligere non potest.

13. Et cum contributionum tam ordinariarum, quam extraordinariarum a gubernio penes decretum caesareum provinciis imponi solitarum methodus ita practisatur, ut ex communi massa praeprimis certa millia florenorum nationi Siculicae, deinde locis, quae ita vocantur, taxalibus, ut sunt districtus Fagarasiensis, Claudiopolis, oppida Ma-

rus et Kézdi-Vásárhelly, Udvarhelly, Alba Carolina, Hunyad, Hátszeg, Zalakna (sic!), Abrudbánya, Szék, Kolos, Thorda, Sz. György, Illyefalva, Bereczk Szereda etc. separatim iterum aliquot millia flor. imponuntur, et sic tandem summa, quae remanet, inter nationem Saxonicam et comitatus provinciae repartitur: dispiciendum est, an iustum et dignum sit [peren]naliter multo minoris oneris relaxatione, quam comitatenses supportant, Saxonibus con[tribuere.]

14. Quod rel[axatio . . . . .] hactenus ad importunas iam a plurimis annis tam privatu[. . . . .] instantias, protestationes, simulatas lamentationes et [. . . . .]-grorum ad opprimendos suos contrib[utio] emptorum pro Saxoni[bus . . . . . in]dultam, imo plus quam satis irr[emissibi]liter indulgendopeccatum [. . . . .] in tempora antiquorum principum Transylvanicorum recolen-[dorum] apparet portas mille et ducentas comitatuum, mille et quingentas fuisse Saxonum, pro met[is] contributionis seorsim habitas, et quidem tunc cum integri comitatus Arad, et Zaránd, qui modo Banatui Tömösvariensi applicati sunt, et comitatus considerabilis Bihariensis cum districtu Kővariensi et Maramarosiensi, qui, quod contributionis onus praestandum ad Coronam Hungaricam pertinent, iurisdictionique palatini Hungariae subiacent, et sic trecent[is por]tis superabat contributio Saxonica contributionem comitatensium, ubi vero med[iante temporis] post occupatum a Turcis fortalitium Jenő, oppidisque Lugos et Caran[sebes in] adiacente territorio et deinde expugnati insigni ab eodem Turca fort[talitii Varadien]si non solum comitatus Bihariensis, sed maior pars comitatuum Szolnok, Kolos et Doboka, tributaria bassae Varadiensi factae, et quasi a directione huius patriae avulsae fuissent et numerus contribuentium personarum in comitatibus nimium imminueretur, ne reliqui comitatus adhuc sub directione imperturbata principum relicti penitus exhauriantur, ducentae portae ex comitatibus defalcatae sunt, integre manentibus apud nationem Saxonicam n[umeris], qui procul ab immani Turcarum dominatione in medio huius provinciae [incolunt, iúgum bar]barorum in confiniis degentium et intolearabiles illorum, quas vicini co[mitatus devastati]ones non sentiebant, nec, vel minimam particulam de territorio [ipsorum . . . . .] barbarus pro se occupasset, et ista 1000 portarum apud comitatenses et 1500 [apud nationem] Saxonicam oeconomia contributionis mansit in patria, usque dum n[. . . . .] sub directionem augustissimae domus Aus-

triacae redacta est, post enim [multas la]mentationes Saxonum 100 integrae portae defalcatae sunt, iterum in a. [17 . . in univer]sali portarum rectificatione in comitiis publicis Maros-Vasarhellyini celebratis [nationi Sax]onicae 70 portae defalcatae, et sic in comitatibus Transylvanicis (avulsis iam ut dictum [comitat]ibus, qui partium Hungariae comitatus vocabantur, sed tam quoad iu[risdictionem et qu]oad contributionem huic patriae adnexae erant) 945 portae, apud nationem [Saxonicam 13]30 manserunt, sicque aliquamdiu praxis contributionis currebat, donec revolutione R[akociana], ut ex illa excitis disturbiis ac miseriis et provincia tam longo bello, quam longio[re peste] nimium exhausta et enervata, mos ille antiquissimus per numerum porta[rum numeran]di modus penitus sublatus est; sed coniecturaliter et quidem saepius irregulariter pr[imum in] communi ad comitatum quemquam et sedem, dein particulariter ad pagos impositi[o . . . .]ini cepta, nunc etiam eodem tenore procedit. Nunc iam nationis Saxonicae officiales [ad audac]iam ingressi cum odiosis iterum protestationibus et ancularíis sollicitationibus, et pluri[moru]m comitatuum officialibus invicem factis altercationibus, prius quidem plusquam com[itaten]ses de contributione assumebant, altero deinde anno ex priori aliquam summam [. . . .]sabant, ita pedetentim ad id perventum est, ut Saxonicis officialibus, negotia sua temera[rie ur]gentibus et multis tam Viennae, quam hic etiam in patria illis patrocinantibus, cu[m ex] adverso nemo comitatenses publico nomine et authoritate defendere vellet, paritatem contributionis cum comitatensibus extorserunt. Iam vero hoc obtento instar terebelli, quod sic ubi exiguo tantum apiae impressum vel tantillum inveniret, mox ulteriore semper et ulteriore subtrusione ampliores vertebras ingerit, contempta paritate minoritatem oneris sibi imponendi et maius a comitatensibus baiulandi praeter omne ius et aequum sollicitant et certe obtinebunt; cum Saxonicorum officialium a maioribus et praedecessoribus semper suis etiam temporibus antiquis regum Hungariae et principum Transylvaniae inveterata consvetudo [a suc]cessoribus etiam pro more perpetuo relicta haec fuit et nunc est, deinceps quoque erit, subm[inistro]s, qui ad clavum regiminis provinciae sedent, et consiliis regum principum intersunt, [donationi]bus deliniter (sic!) corrumpere, et medio talium in[str]umentorum sua neutra[litate . . . . .] eversionem [commodissime uti, sic temp[ore . . . . .] ut iam de [. . . .]ui taceo. Decem mi[llia . . . . . publicas curas . . .]

ni, careteris vel nescient[ibus], quid [. . . . .] republica fisci decedat, quasi rem per se inanem et concessibilem [. . . . .]nae pro consequentibus summe fructuosam in publici regni comitiis obtinuerunt, [. . . . .] patriarum constitutionum miseri curaverunt, ut denominatio peculii principalis, sub quo tota natio Saxonica, ab antiquo semper continebatur, in aeternum tollatur, quanti divina nemesis pessimo illi consultori et tam utili[tate]m fisci regio quam suae nationis praeeminentiam tam vafre munienti condignis solutionis comitem suam cum funere in sepulcrum inferre non potuerit.

[15. . . . .] tam quoad quantitatem, quam qualitatem nationem Saxonicam ex parte et comita[tibus et sed]ibus ab altera considerare quis velit, ad oculum videbit nationem Saxonicam plu[. . . . .]nem praestare posse, pecuniaeque acquirendi modos et media Saxonibus in duplo potius adesse, quam Hungaris comitatensibus et sedibus Siculicalibus, cum et oeconomiam agriculturicam, pecorumque intertentionem aeque Saxones, ut Hungari habeant, manufacturarum autem notabilium et artium mechanicarum omnium, et mercaturae omnis generis praxim apud nationem Saxonicam in maxima semper mensura et supra Hungaros vigere, ita ut solita [sermone] dici potest: in una civitate Cibiniensi vel Coronensi plus pecuniae esse, quam [in omnibus comita]tibusvel sedibus Siculicalibus, quae omnia per partes demonstrari possent, sed [quia omnia sp]ecifice in conscriptionibus totius provinciae descripta sunt, ex illis optime intel[ligere potest. . .]um addendum est, quod officiales Saxonici adhuc ante viginti annos et ante [revolutionem Rakoc]ianam multis instantiis ipsimet soli augustum aulam requisiverunt, ut fi[at nova cons]criptio provinciae et ex illo conscriptione statuatur methodus contribuendi inter [nationem Sax]onicam et Hungaros; cum vero ex mandato caesareo conscriptores ordinati [sunt, appar]ebatque ex conscriptione in meliore statu esse positas Saxones, quam comitatus [et sedes Siculic]ales, tunc iterum variis artibus impedire volebant, ne consriptio p[r]actizetur [. . . . .]em conscriptionem apud augustam aulam sufflaminarunt, quod Hungari conscri[ptores plu]res fuerint, quam Saxones, non recte et adaequate conscriptio pera(c)ta est, sed con[. . . . .] indultum contra nationem autem Saxonicam rigide processum est, et sic illa co[nscriptio, quae m]ille florenos sumptum miserae provinciae causat sublata est. Iterum dum ad [mandatum] suae Maiestatis sacratissimae iteratum nova

tare triginta octo mille florenorum fuisse, extraordi[naria ... . vi]ginti octo florenorum millia. Ita dum illi officiales Sax[onicales .....]ere volunt se excusant, quod partem unam extraordinariae c[ontributionis .....]is creditoribus, alteram partem pro arendae decimarum solutione, partem alteram [pro] discretione patronorum Viennensium, partem alteram pro discretione patronorum nationis Saxonicae in gubernio clam conductorum, partem aliam pro his et aliis necessitatibus publicis expendunt, et sub tot titulis erogationes demonstrando, cum misera plebs illis credit, facile absolvit, illis vero maiorem partem talium extraordinariarum contributionum pro se reservando, nec in sublevamen communitatis vel unum crucigerum ex tantis proventibus erogando; sicque quo diutius annualis interesse solvitur, sub eius larva eo maiores et di[vitiores] semet ditandi et communitatem enervandi occasiones habent, et sub hac ficta non possibili [demons]tratione, onus contributionis militaris de natione Saxonica in humeros comitatensium [et sedium] Siculicalium reiicere importune sollicitant, et tam Viennae, quam in gubernio ipsis favorisantibus, ne nimirum capitalem summam Hungaris solvere teneantur, et interesse sex per centum reducantur, sub colore quasi boni publici, sed revera idcirco, ut per protelationem non solutionis plura acquirendi sibimet ansam habeant ex tot proventibus speciose occultatis annuatim discretiones administrant, et quidem si mille florenos in discretionem expendunt, quinque aut sex mille se expendisse protestantur.

8. [Multa p]eccaverunt officiales Saxonici, dum malefactoribus contra divina praecepta indul[gent, et quos juxta m]orem et exemplum aliorum, morte punire deberent, de bursa suspendunt, in aliis [autem rebus poten]cialibus, ubi poena non mortem, sed mulctam pecuniariam requirit, non atten[dentibus iuribus] et constitutionibus regni approbatis, quae iustitiam clementia temperanda[m ..... qua]ntum conscientia officialium permittit, in exigendis poenis mulctariis, parcendum [.....]ma etiam misericordia, sive ex errore, sive ex voluntate peccatum est, mulctam in[.....] nationis Saxonicae statutis pro peccatorum diversitate, diverso modo expressam [.....] exigunt, et vel unum crucigerum relaxare recusant. Sicque miseram plebem summop[ere exhauria]nt, quamvis enim et officiales Hungarici hoc in passu saepe excedunt, tamen in foro Hung[arico iudi]ciali maior procul dubio temperantia iudicum apparet, ubi mulctaliter convictus poen[am .....] decem, duodecim flor. imputat, uno vel

sed fr[atres, et proxi]mos, etiam senes publicos et tot otiosos, quos vocant Academicos, et sub variis titulis illos, qui ditiores sunt, et qui tot proventus publicos in privatum usum convertunt, ab omni onere publico sublevatos, contra omne ius et aequum saginant, illis, qui sunt pauperiores, sunt tanta ordinariarum et extraordinariarum contributionum praessura fatiscentibus et sufferre non valentibus.

17. Desinant itaque Saxonum officiales Hungaros Transylvanos [..... na]tionis Saxonicae si evenerit, ipsis imputandum est, qui miseram[plebem .....] sub colore emungunt. Hoc esset validum remedium, si ex manda[to suae Majestatis] omnes et singuli officiales Saxonicarum civitatuum, oppidorum et sedium co[.....] generale commendante de super omni illorum, tam publicae, quam iurid[icae et oecomo]micae directionis modalitate. Sed prius per strictissimam inqu[isitionem de omnibus] rationem reddant. Deus bone, quales confusiones, quaestores, quales[.... oppres]siones apparerent, dareturque illis in scriptis genuina et iusta sed[is judiciariae me]thodus, et contra facientes omnibus bonis exuti etiam in persona severiter [punientur. Cu]m enim illorum directio in gubernium hactenus non attendit, sed j[udex regius] Cibiniensis, tanquam comes universitatis Saxonicae illis solus invigilans, q[.....]i subordinatos regere aut corrigere potuit et potest? qui parem cum il[lis procede]ndi et miseram plebem emungendi tenorem sequitur, et nisi etiam haec p[..... nati]onis Saxonica directio in meliorem ordinem redigatur, actum erit etiam [de iis,] prout de comitatensibus.

A. 1725.

Alti volans aquila haud potest conscendere coelum.
Velle, et non posse, est nil, nisi cura gravis.

(Egykorú másolata, egérrágta hézagokkal, a báró Apor-család altorjai levéltárában.)

tum ob saepius recurrentem [caritatem], in hanc patriam cum praese[nti] advehitur, vini autem multa millia vasorum ex Valachia, Moldavia, ipsa etiam Hungaria quovis anno introducuntur, ita manufacturiae Transylvanicae apud exteras nationes non aestimantur. Mercatores autem Transylvanici non pecuniis patriam locupletant, sed mercibus aliunde huc adductis et hic caro praetio divenditis potius exhauriunt. Sola et unica pecorum in Austria[m expel]lendorum et ibi dividenditorum praetium aliquid, sed exiguum subsidium pecuniarium sublevat nam notabiles ex salis, auri, argentique vivi fodinis Transylvanicis quotannis ex[actae quaes]tus fisco reservantur, ut sic calculo facto, exportatio ex hac patria pecu[niae in gravissimo], importatio autem in levissimo pondere lucide apparebit; ideoque quod usitatum statui huius provinciae, ob ingentem caritatem pecuniae non quadraret.

11. Denique ipsimet Saxones et officiales et civitatenses, contra tenorem caesarei decreti super reductione ad sex per centum interesse emanati graviter peccant, possum enim particularibus exemplis demonstrare, et alias et nupera revolutione Rakociana Hungari in civitatibus [Saxonicis se con]servanda refugientes, omnibusque suis paternis possessionibus, illarumque oeco[nomiis relictis, coacti sunt] ad mutuandam a civibus Saxonicis pro intertentione sua pecuniam, n[eque alia ratio]ne obtinere potuerunt, nisi prius argentariam suam pro pignore in dup[lice valore computan]da constantem traderent, et quidem sub determinato, et ita restricto ad[. . . . .] nulla amplius mora admittatur, sed pignus maioris multo praetii, quam [debitum . . . . .] apud creditorem Saxonem perpetuo iure remansit, aut cuicunque lib[erum fuisset diven]dere, interim etiam annualis census inaudito, nec unquam a credi[toribus exte]ris practisato exemplo, pro uno floreno ad spatium cuiusvis septimanae un[us nummu]s exigebatur, et ita pro 1 anni spatio 52 nummi, plus quam media pars summae [resolv]ebantur. Insuper cum pecunia mutuo dabatur, ex singulis florenis singulae [. . . . .] abtrahebantur pro numeratione, ut illi vocare solent, a creditore, ita etiam [. . . . .]ici locis viniferacibus proximiores rusticis tam suae nationis, quam comitatensibus pec[uniam pro vi]no dando praevie mutuantes, supra limitationem tempore vindemiarum in hac patria [. . . . .]mo pro ratione sterilis vel fructuosi anni communitatis nomine et consensu se[natus . . .]io vini factam, pro singulo floreno mutuato

TARTALOM.

Lap

XI. Apor Péter levelezése 1687–1752 ... 1

Keletnélküli levelek ... 369

X. Báró Apor Péter gyermekeire vonatkozó levelek ... 391

FÜGGELÉK.

XI. Gyalakutai Lázár György naplója a Rákóczi-forradalom idejéből ... 645

XII. Háromszék lakosai hűségesküje III. Károlynak s a nemesek, lófők és puskások névsora 1713-ból ...

XIII. Tervezet Erdély közállapota reformálásáról ... 643

rus et Kézdi-Vásárhelly, Udvarhelly, Alba Carolina, Hunyad, Hátszeg, Zalakna (sic!), Abrudbánya, Szék, Kolos, Thorda, Sz. György, Illyefalva, Bereczk Szereda etc. separatim iterum aliquot millia flor. imponuntur, et sic tandem summa, quae remanet, inter nationem Saxonicam et comitatus provinciae repartitur: dispiciendum est, an iustum et dignum sit [peren]naliter multo minoris oneris relaxatione, quam comitatenses supportant, Saxonibus con[tribuere.]

14. Quod rel[axatio . . . . .] hactenus ad importunas iam a plurimis annis tam privatu[. . . . .] instantias, protestationes, simulatas lamentationes et [. . . . .]-grorum ad opprimendos suos contrib[utio] emptorum pro Saxoni[bus . . . . . in]dultam, imo plus quam satis irr[emissibi]liter indulgendopeccatum [. . . . .] in tempora antiquorum principum Transylvanicorum recolen-[dorum] apparet portas mille et ducentas comitatuum, mille et quingentas fuisse Saxonum, pro met[is] contributionis seorsim habitas, et quidem tunc cum integri comitatus Arad, et Zaránd, qui modo Banatui Tömösvariensi applicati sunt, et comitatus considerabilis Bihariensis cum districtu Kővariensi et Maramarosiensi, qui, quod contributionis onus praestandum ad Coronam Hungaricam pertinent, iurisdictionique palatini Hungariae subiacent, et sic trecent[is por]tis superabat contributio Saxonica contributionem comitatensium, ubi vero med[iante temporis] post occupatum a Turcis fortalitium Jenő, oppidisque Lugos et Caran[sebes in] adiacente territorio et deinde expugnati insigni ab eodem Turca fort[talitii Varadien]si non solum comitatus Bihariensis, sed maior pars comitatuum Szolnok, Kolos et Doboka, tributaria bassae Varadiensi factae, et quasi a directione huius patriae avulsae fuissent et numerus contribuentium personarum in comitatibus nimium imminueretur, ne reliqui comitatus adhuc sub directione imperturbata principum relicti penitus exhauriantur, ducentae portae ex comitatibus defalcatae sunt, integre manentibus apud nationem Saxonicam n[umeris], qui procul ab immani Turcarum dominatione in medio huius provinciae [incolunt, iugum bar]barorum in confiniis degentium et intolearabiles illorum, quas vicini co[mitatus devastati]ones non sentiebant, nec, vel minimam particulam de territorio [ipsorum . . . . .] barbarus pro se occupasset, et ista 1000 portarum apud comitatenses et 1500 [apud nationem] Saxonicam oeconomia contributionis mansit in patria, usque dum n[. . . . .] sub directionem augustissimae domus Aus-

triacae redacta est, post enim [multas la]mentationes Saxonum 100 integrae portae defalcatae sunt, iterum in a. [17.. in univer]sali portarum rectificatione in comitiis publicis Maros-Vasarhellyini celebratis [nationi Sax]onicae 70 portae defalcatae, et sic in comitatibus Transylvanicis (avulsis iam ut dictum [comitat]ibus, qui partium Hungariae comitatus vocabantur, sed tam quoad iu[risdictionem et qu]oad contributionem huic patriae adnexae erant) 945 portae, apud nationem [Saxonicam 13]30 manserunt, sicque aliquamdiu praxis contributionis currebat, donec revolutione R[akociana], ut ex illa excitis disturbiis ac miseriis et provincia tam longo bello, quam longio[re peste] nimium exhausta et enervata, mos ille antiquissimus per numerum porta[rum numeran]di modus penitus sublatus est; sed coniecturaliter et quidem saepius irregulariter pr[imum in] communi ad comitatum quemquam et sedem, dein particulariter ad pagos impositi[o . . . .]ini cepta, nunc etiam eodem tenore procedit. Nunc iam nationis Saxonicae officiales [ad audac]iam ingressi cum odiosis iterum protestationibus et ancularii sollicitationibus, et pluri[moru]m comitatuum officialibus invicem factis altercationibus, prius quidem plusquam com[itaten]ses de contributione assumebant, altero deinde anno ex priori aliquam summam [. . . .]sabant, ita pedetentim ad id perventum est, ut Saxonicis officialibus, negotia sua temera[rie ur]gentibus et multis tam Viennae, quam hic etiam in patria illis patrocinantibus, cu[m ex] adverso nemo comitatenses publico nomine et authoritate defendere vellet, paritatem contributionis cum comitatensibus extorserunt. Iam vero hoc obtento instar terebelli, quod sic ubi exiguo tantum apiae impressum vel tantillum inveniret, mox ulteriore semper et ulteriore subtrusione ampliores vertebras ingerit, contempta paritate minoritatem oneris sibi imponendi et maius a comitatensibus baiulandi praeter omne ius et aequum sollicitant et certe obtinebunt; cum Saxonicorum offficialium a maioribus et praedecessoribus semper suis etiam temporibus antiquis regum Hungariae et principum Transylvaniae inveterata consvetudo [a suc]cessoribus etiam pro more perpetuo relicta haec fuit et nunc est, deinceps quoque erit, subm[inistro]s, qui ad clavum regiminis provinciae sedent, et consiliis regum principum intersunt, [donationi]bus deliniter (sic!) corrumpere, et medio talium in[str]umentorum sua neutra[litate . . . . . .] eversionem [commodissime uti, sic temp[ore . . . . . .] ut iam de [. . . .]ai taceo. Decem mi[llia . . . . . publicas curas . . .]

ni, careteris vel nescient[ibus], quid [. . . . .] republica fisci decedat, quasi rem per se inanem et concessibilem [. . . . .]nae pro consequentibus summe fructuosam in publici regni comitiis obtinuerunt, [. . . . .] patriarum constitutionum miseri curaverunt, ut denominatio peculii principalis, sub quo tota natio Saxonica, ab antiquo semper continebatur, in aeternum tollatur, quanti divina nemesis pessimo illi consultori et tam utili[tate]m fisci regio quam suae nationis praeeminentiam tam vafre munienti condignis solutionis comitem suam cum funere in sepulcrum inferre non potuerit.

[15. . . . .] tam quoad quantitatem, quam qualitatem nationem Saxonicam ex parte et comita[tibus et sed]ibus ab altera considerare quis velit, ad oculum videbit nationem Saxonicam plu[. . . . .]nem praestare posse, pecuniaeque acquirendi modos et media Saxonibus in duplo potius adesse, quam Hungaris comitatensibus et sedibus Siculicalibus, cum et oeconomiam agriculturicam, pecorumque intertentionem aeque Saxones, ut Hungari habeant, manufacturarum autem notabilium et artium mechanicarum omnium, et mercaturae omnis generis praxim apud nationem Saxonicam in maxima semper mensura et supra Hungaros vigere, ita ut solita [sermone] dici potest: in una civitate Cibiniensi vel Coronensi plus pecuniae esse, quam [in omnibus comita]tibusvel sedibus Siculicalibus, quae omnia per partes demonstrari possent, sed [quia omnia sp]ecifice in conscriptionibus totius provinciae descripta sunt, ex illis optime intel[ligere potest. . .]um addendum est, quod officiales Saxonici adhuc ante viginti annos et ante [revolutionem Rakoc]ianam multis instantiis ipsimet soli augustum aulam requisiverunt, ut fi[at nova cons]criptio provinciae et ex illo conscriptione statuatur methodus contribuendi inter [nationem Sax]onicam et Hungaros; cum vero ex mandato caesareo conscriptores ordinati [sunt, appar]ebatque ex conscriptione in meliore statu esse positas Saxones, quam comitatus [et sedes Siculic]ales, tunc iterum variis artibus impedire volebant, ne consriptio p[r]actizetur [. . . . .]em conscriptionem apud augustam aulam sufflaminarunt, quod Hungari conscri[ptores plu]res fuerint, quam Saxones, non recte et adaequate conscriptio pera(c)ta est, sed con[. . . . .] indultum contra nationem autem Saxonicam rigide processum est, et sic illa co[nscriptio, quae m]ille florenos sumptum miserae provinciae causat sublata est. Iterum dum ad [mandatum] suae Maiestatis sacratissimae iteratum nova

35 [illegible] 61. 362. 363. 474. 48[illegible], 510. (Ld. Vienna.)
Bede Gábor [illegible] 96.
Bede István [illegible]14.
Bede Mózes 596.
Bede Tamás 596.
Beder Sámuel 605.
Bedő Ferencz 605.
Bedő István [illegible]00. 605.
Bedő József [illegible]85.
Bedő Lukács 605.
Bedő Mátyás 597.
Bedő Tamás 605.
Bedőházi Gábor 610.
Bedőházi Sámuel 610.
Békás 90.
Beke István 402. 575.
Beke Miklós 575.
Bélafalva 66. 69. 443.
Béldi János 106.
Béldi Pál 201. 227.
Belényes 504.
Benczencz 559. 560.
Benke János 602.
Benke Márton 602.
Benkő Ádám 618.
Benkő József 618.
Benkő Pál 618.
Benkő Annak 241. 242. 351. 353. 359. 393. 394. 395. 396. 397. 399. 402. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 424. 425. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 347. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 467. 469. 470.
Benkő Ferencz 59. 257. 427. 467. 470. 629.
Benkő Gábor 586.
Benkő János 449. 629.
Benkő József 447.
Benkő Mihály 589. 621.
Benkő Miklós 348. 629.
Benkő Pál 135. 242. 327. 328. 412. 414. 438. 439. 586. 588. 604.
Benkő Raphael 216. 221. 289. 322.
Beno Mihály 639.
Beresényi Miklós 28.
Beresényi 76.
Bereczk 122. 125. 225. 233. 234. 235. 236. 271. 331. 332. 341. 402. 713.
Bereczki 117.
Bereczk László 601.
Beresztelke 75.
Berkes Ferencz 581.
Berkes Mihály 581.
Bernád János 128.
Bersenyi Mihály 608.
Bese 95.
Besenyő 595.
Beszterczе 75. 76. 388.
Betfalva 172.
Bethaur 504. 505. 508. 511. 514. 517. (Ld. Pettauer.)
Bethlen 171.
Bethlen Ádám 270. 271. 273.
Bethlen Elek 118. 124. 129. 133. 135.
Bethlen familia 355.
Bethlen Ferencz 524.
Bethlen Gábor 538. 700.
Bethlen Imre 324.
Bethlen István 105.
Bethlen Kata (L. Haller Lászlóné.)
Bethlen László 566.
Bethlen Miklós 523. 524. 525. 526. 527. 530. 533. 534. 536. 537. 539. 540. 542. 546. 547. 549. 551. 553. 554. 555. 556. 557.
Bethlen Sámuel 346. 523.
Bialis 119.
Bialis Ferencz 128. 340.
Bibarczfalva 153.
Bihar 713.
Bihari Márton 465.
Bihar m. 504.
Bikfalva 107. 147. 175. 176. 225. 350. 351. 354. 355. 512. 513. 514. 599.
Bikfalvi György 599.
Biraga János 608.
Biró 125. 146. 154. 156.
Biró András 639.
Biró János 199. 639.
Biró Mihály 639.
Biró Terézia 464.
Bita 623.
Bitai György 620.
Bitai Mátyás 620.
Bitai Péter 620.
Bitai Zsigmond 614.
Bocskai István 700. 702.

Bocz Bálint 577.
Bocz Sámuel 577.
Bod Dániel 631.
Bod Ferencz 631.
Bod György 631.
Bod Ilona 194.
Bod János 122. 125.
Bod Márton 631.
Bod Mihály 631.
Bod Pál 631.
Bod Sámuel 631.
Bod Tamás 631.
Bodó András 93.
Bodó 369.
Bodó Ferencz 448, 629.
Bodó Gergely 424. 447, 629.
Bodó István 629.
Bodó Katalin 439.
Bodó Krisztina 412, 414.
Bodó Mihály 415.
Bodok 593.
Bodor Balázs 621.
Bodor Ferencz 620.
Bodor Gábor 620.
Bodor János 620.
Bodor Mihály 620.
Bodor Miklós 620.
Bodor Péter 620.
Bodor Sámuel 620.
Bodor Zsigmond 620.
Bodos 573.
Bodosi István 580.
Bodosi József 580.
Boér Ferencz 25, 28.
Boér Ferenczné 138.
Boér Gábor 134.
Boér Gáborné 86.
Boér György 406.
Boér István 42. 43, 59. 78, 114, 122. 126, 163. 181, 373. 572.
Boér Istvánné 143.
Boér László 366.
Boér Simon 365. 366.
Boér Simonné 105.
Boga 274.
Bogdán Boldizsár 611.
Bogdán Mihály 612.
Bogdán Péter 612.
Bogyó Mihály 606.
Boldfalviné 52.
Bolgárszeg 43.
Bonezida 39. 173.
Bóné István 564.
Bora András 592.
Bora Ferencz 592.
Bora István 592.
Bora János 592.
Bora József 358.
Bora Mihály 592.
Bora Péter 591.
Bora Tamás 592.
Bora Zsigmond 591.
Borbély János 541.
Borbély Mihály 181.
Borberek 426.
Borcsa 128. 133.
Bordásné 104.
Borkút 450.
Bornemiszsza 324.
Bornemiszsza János 688.
Bornemiszsza Sámuel 364.
Boros 104.
Boros-Jenő 328.
Borosnyó (Nagy) 177.
Borta 150.
Borzási 129.
Bossáni Farkas 174.
Bota 474.
Botár Joákim 381.
Bozza 288. 331, 341.
Bögöz 72.
Bögözi István 626.
Bögözi János 626.
Bögözi Mihály 626, 639.
Bögözi Pál 626.
Bögözi Zsigmond 638.
Bölön 578.
Brailla 341.
Brassó 18, 22, 23. 30, 32. 34. 38. 39. 50. 55. 56. 57. 63. 65, 66. 69. 73, 74. 121, 122. 134, 135. 146. 147, 150, 153, 154. 156. 171. 173. 192. 208. 216, 224, 225, 226, 229. 237. 268. 290, 291. 307. 318, 341, 347. 376. 388, 439. 157, 323. 505.
Bukarest 24. 25, 27, 43. 341.
Bussy gróf (Rabutin) 36.

C. Cz.

Castaldus 702.
Coltempladt 564.
Conrád Tamás 610.
Conradi Sámuel 541.
Conradus Sámuel 523, 524.
Czakó 205.
Czakó János 608.
Cantacuzenus Constantinus 35.

Carp Márton 406.
Czerjék János 586.
Czerjék Ferencz 604.
Czerjék Ferenczné 166.
Czerjék Pál 586.
Czerjék Simon 586.
Christoph Sámuel 550.
Cibinium (Ld. Nagy-Szeben.)
Czikó János 413.
Czófalva 614.

Cs.

Csabai Dániel 614.
Csabai N. Pál 596.
Csákány Balázs 620.
Csákány Bálint 620.
Csákány Boldizsár 620.
Csákány Ferencz 592.
Csákány István 591, 596, 620.
Csákány János 620.
Csákány Pál 591, 596, 620.
Csákány Tamás 591.
Csáki 67.
Csáki Ferencz 402.
Csanád 20.
Csáni 483.
Császár István 588.
Csatai István 610.
Csató 137.
Cseah Dávid 614.
Cseah György 614.
Cseah Tamás 614.
Cseh 115, 116, 118, 119, 125, 127, 128, 130, 132, 139, 140, 149.
Cseh András 619.
Cseh Bálint 612, 618.
Cseh Demeter 619.
Cseh Ferencz 627.
Cseh György 618.
Cseh István 72, 618, 627.
Cseh János 618, 627.
Cseh Kelemen 610.
Cseh László 627.
Cseh Márton 618.
Cseh Mihály 182, 183, 184, 187, 189, 190, 206, 211, 242, 618, 356.
Cseh Miklós 608, 627.
Cseh Pál 619.
Cseh Péter 619, 627.
Cseh Tamás 619, 627.
Csekme János 606.
Csengeri János 633.
Csente 217, 218.
Cserei György 309.
Cserei Mihály 642, 643.
Cserey Sámuel 575.
Csernáton 142, 143, 144, 145, 201, 369, 453.
Csernini 235.
Csernovics 101, 157, 164, 169, 171, 174.
Csia Mihály 600.
Csia Pál 614.
Csie István 596.
Csicsó 241.
Csík 26, 32, 45, 55, 56, 79, 97, 101, 117, 161, 163, 164, 169, 171, 182, 183, 201, 212, 225, 235, 241, 248, 273, 274, 275, 287, 316, 318, 334, 335, 371, 376, 387, 389, 400, 699, 406, 226.
Csík (Al-) 400.
Csík (Fel-) 400.
Csíki János 631.
Csíki László 631.
Csíki Pál 619.
Csík-Somlyó 39, 97, 184, 187, 189, 210, 334.
Csík-szék 210.
Csík-Szent-György 192, 193.
Csík-Szent-Király 328.
Csík-Szent-Tamás 486.
Csíki Zsigmond 619.
Csík-Szent-Simon 405, 406.
Csík-Szereda 56, 139, 145, 225, 235, 389, 713.
Csiszér Mihály 216.
Csiszér Mihály (gidófalvi) 221.
Csobot Simon 327, 328, 414. (Ld. Tsobot.)
Csoma 279.
Csoma Miklós 273.
Csoma Zsigmond 608.
Csomafái József 457.
Csomortány 639.
Csontos István 609.
Csorba István 401, 405.
Csorja Balázs 610.
Csorja Illés 615.
Csorja János 610.
Csorja Mihály 610.
Csorja Péter 615.
Csorja Tamás 610.
Csorja Zsigmond 615.
Csúcs 169.
Csúsz Miklós 610.

TARTALOM.

Lap

XI. Apor Péter levelezése 1687—1752 ... 1

Keletnélküli levelek ... 369

X. Báró Apor Péter gyermekeire vonatkozó levelek ... 391

FÜGGELÉK.

XI. Gyalakutai Lázár György naplója a Rákóczi-forradalom idejéből ... 645

XII. Háromszék lakosai hűségesküje III. Károlynak s a nemesek, lófők és puskások névsora 1713-ból ...

XIII. Tervezet Erdély közállapota reformálásáról ... 643

NÉVMUTATÓ.

A. Á.

Ábrahám Mihály 394, 396, 397.
Abrám Mihály 393, 394.
Abrudbánya 19, 713.
Acton 27, 524, 526, 528, 529, 530, 533, 539, 540, 541, 553, 554, 556, 557.
Adámos 15, 16, 328.
Affumac 34, 35.
Ágh György 589.
Ágh István 589.
Ágh Mihály 589.
Ágoston Menyhárt 575.
Agyagfalva 317.
Ajkler 477.
Ajta (Ld. Közép-, Nagy- és Száraz-Ajta).
Ajta (Közép) 581.
Ajta (Nagy) 580.
Ajta (Száraz) 572.
Ajtler András 483, 484, 500.
Albert János 638.
Albert Mihály 344.
Albert Mózes 610.
Albert Zsigmond 610.
Albis 152, 455, 617, 628.
Al-Doboly 208, 588.
Almás 639.
Alparét 80, 101, 104, 106.
Alsó-Csernáton 328, 397, 455, 618.
Alsó-Rákos 218.
Alsó-Torja (Altorja) 4, 6, 9, 10, 13, 29, 30, 40, 45, 46, 47, 48, 49, 69, 70, 75, 77, 81, 87, 92, 109, 114, 115, 116, 121, 122, 126, 129, 130, 131, 134, 135, 175, 182, 198, 205, 208, 213, 214, 217, 234, 236, 238, 241, 243, 258, 260, 289, 290, 292, 294, 295, 297, 309, 313, 314, 319, 320, 327, 328, 331, 332, 336, 339, 340, 342, 344, 345, 351, 353, 354, 356, 357, 358, 363, 364, 367, 377, 381, 393, 397, 398, 399, 402, 405, 407, 408, 412, 414, 415, 417, 421, 425, 427, 434, 438, 441, 442, 444, 447, 451, 453, 454, 455, 462, 466, 467, 468, 469, 486, 616, 629.
Alsó-Volál 468.
Altorja (Ld. Alsó-Torja).
Alvincz 426, 504, 537, 559, 685.
Alvinczi Péter 218.
Amade 563, 566.
Andor Mihály 599.
Andor Imre 594.
Andor Sámuel 598.
András deák 637.
András István 595.
Andrássy Ferencz 616.
Angyalos 583, 594.
Anna 159.
Antalffi 139.
Antalffi János 180, 185, 191, 195, 206.
Antos István 595, 603.
Apaffi 18.
Apaffi Mihály 703.
Apáti László 405, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461.
Apor 20, 37, 44, 80, 89, 115, 543.
Apor Anna 86, 95, 103, 121, 152, 154, 157, 165, 204, 212, 216, 223, 227, 229, 232, 263, 268, 272, 282, 309, 342, 344, 353, 355, 379, 399, 401, 473, 483, 486, 487, 502, 503, 508, 518.
Apor Borbála 3, 29, 30, 36, 37.
Apor familia 323, 342, 343, 344, 356, 444.
Apor Farkas 38, 40, 58, 59, 93, 106, 121, 127, 128, 132, 135, 152, 184.

Györgybíró Lukács 601.
Györgybíró Miklós 601.
Györgybíró Péter 601.
Györgybíró Sámuel 601.
Györgyffi Orbán 382.
György Jakab András 635.
György Jakab István 635.
György Jakab Péter 635.
György Páll Gergely 622.
Gyujtó János 584.
Gyula 19.
Gyulai László (váradi) 591.
Gyulafehérvár 195, 199, 200, 205, 206, 207, 213, 215, 218, 231, 232, 249, 250, 251, 252, 262, 368, 372, 273, 374, 385, 422, 424, 444, 462, 463, 465, 466, 467, 468, 470, 540, 541, 356, 550, 564, 712, 713. (Ld. Fejérvár és Károly-Fejérvár.)
Gyulaffi 347.
Gyulaffi László 134, 169, 230, 231, 266, 275, 284, 292, 350.

H.

Hadad 524.
Hadi György 626.
Hadi István 626.
Hadi László 626.
Hadi Mihály 626.
Hadik 499.
Hadik András 502.
Hadnagy Balázs 621.
Hadnagy Boldizsár 606.
Hadnagy István 606.
Hadnagy János 20, 606.
Hadnagy József 621.
Hadnagy Mihály 606.
Hadnagy Tamás 606.
Hagymás-Bodon 195, 196.
Hajas 102.
Haller 63, 65, 91, 96, 101, 121, 167, 200, 201.
Haller György 524, 525, 528, 549, 554.
Haller István 31, 523, 524, 535, 541, 562.
Haller János 63, 67, 71, 114, 115, 159, 161, 162, 163, 165, 171, 172, 173, 187, 188, 208, 222, 223, 238, 259, 260, 371, 372, 500.
Haller László 159, 178.
Haller Lászlóné 79.
Hallerné 98.
Haller Pál 133, 345.
Haller Péterné (Ld. Tarnóczi Sára.)
Halmágyi István 462, 466.
Halmágyi Mihály 196.
Halmágyi Sámuel 406.
Hámar Ferencz 105.
Haraly 607.
Harczó 328.
Harkó Ferencz 176, 599.
Harkó József 599.
Háromszék 16, 32, 39, 40, 42, 44, 54, 55, 56, 58, 67, 78, 87, 92, 101, 103, 107, 111, 112, 113, 136, 139, 140, 161, 162, 164, 166, 171, 173, 176, 185, 197, 199, 208, 212, 213, 215, 226, 228, 229, 230, 234, 235, 236, 240, 241, 242, 243, 246, 254, 259, 262, 287, 288, 294, 296, 297, 298, 299, 301, 304, 305, 306, 316, 318, 326, 336, 337, 338, 341, 344, 345, 347, 356, 361, 362, 372, 373, 384, 385, 398, 405, 422, 455, 462, 463, 464, 470, 472, 494, 514, 610, 699.
Háromszéki Borbála 449.
Harság 558, 559, 562.
Hartzói János deák 196.
Hatházi Mátyás 620.
Hatolyka 328, 624.
Hátszeg 713.
Havasalföld 23, 30, 31, 39, 73, 77, 103, 107, 154, 156, 216, 224, 225, 227, 271, 373, 276, 277, 280, 331, 341, 378.
Hegyes Dávid 442.
Heinis György 562.
Héja Mihály 628.
Henter 57, 59, 72.
Henter Ádám 333.
Henter Benedek 25.
Henter Benedekné 119.
Henter Dávid 56, 144, 186, 273, 288, 297, 335, 375, 602.
Henter Elek 196.
Henter Farkas 580.
Henter Ferencz 523.
Henter János 216.
Henter Kelemen 602.
Henter Zsigmond 25.
Hétfalu 280.
Hevenesi Gábor 7, 8, 13, 15, 37, 38, 40.

Héviz 118.
Hidvég 336.
Hilib 615.
Hodor József 633.
Hollaki 282.
Hollaki János 306.
Hólya 102.
Honter János 602.
Horánczki János 603.
Hortobágy 271.
Horvát Andrásné 361.
Horvát Pál 614.
Horvátország 171, 261.
Hosszúaszó 373, 375.
Hunyad 21, 406, 426, 524, 557, 559.
Hunyadmegye 19, 102, 158, 209, 497.
Hunyadi Ferencz 328.
Huszár György 580.
Huszár János 581.
Huszár Mihály 581.
Huszár Pál 580.
Huszár Tamás 581.
Huszt 18.
Huszti István 403, 404.

I.

Ibrány 18.
Igen 226.
Ikafalva 144, 276, 369, 414, 430, 455, 634.
Illyefalu 27, 39, 138, 142, 143, 144, 145, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 167, 172, 310, 312, 313, 340, 379, 587, 713.
Illyés Gergely 348.
Imecs Antal 362, 406.
Imecs Damokos 393, 395, 407, 411, 427, 434, 439, 442, 455, 462, 467, 470.
Imecs Damokosné 414. (A többit ld. Benkő Anna.)
Imecsfalva 393, 402, 422, 425, 427, 434, 439, 455, 462, 467, 470, 610.
Imecs familia 385.
Imecs László 343, 412, 610.
Imecs Mátyás 610.
Imecs Mózes 610.
Imreh Ferencz 587.
Imreh István 587, 591.
Imreh János 589, 591.
Imreh József 242, 289, 306, 326, 361, 363, 301.
Imre Sámuel 419, 434.
Imre Sámuelné (Ld. Könczei Sára.)
Incze András 575.
Incze Balázs 584.
Incze Gábor 637.
Incze György 575, 584.
Incze István 348, 575.
Incze János 575.
Incze Márton 572.
Incze Mihály 575, 600.
Incze Sámuel 593.
Inczédi Pál 523.
Inczédi Sámuel 105.
Isák Péter 71.
Istók László 468.
István deák 611.
Ivánfalva 328.

J.

Jabroczkiné 118, 127.
Jakab deák 608.
Jakabos familia 384, 385.
Jakabos Ferencz 625.
Jakabos István 384, 385, 386, 625.
Jakabos Lőrincz 625.
Jakabos Mihály 385, 625, 629.
Jakabos Mózes 635.
Jakabos Pál 629.
Jakabos Péter 626.
Jakó András 145, 151.
Jakó István 154.
Jancsó Ferencz 584.
Jancsó Gábor 448.
Jancsó János 599, 638.
Jancsó László 358.
Jancsó Mihály 92, 93, 325, 385, 397.
Jancsó Pál 395.
Jancsó Péter 591.
Jancsó Simon 395, 397.
Jancsó Zsigmond 584.
Jankó Balázs 588.
Jankó Elek 143.
Jankó Ferencz 242, 417.
Jankó Mihály 588.
Jankó Péter 604.
János deák 612, 627.
Jánosfalvi Farkas 459.
Jánosi 224.

350, 354, 361, 362, 363, 474, 482, 503, 505, 510. (Ld. Vienna.)
Bede Gábor 596.
Bede István 614.
Bede Mózes 596.
Bede Tamás 596.
Beder Sámuel 605.
Bedő Ferencz 605.
Bedő István 600, 605.
Bedő József 585.
Bedő Lukács 605.
Bedő Mátyás 597.
Bedő Tamás 605.
Bedőházi Gábor 610.
Bedőházi Sámuel 610.
Békás 90.
Beke István 402, 575.
Beke Miklós 575.
Bélafalva 66, 69, 443.
Béldi János 106.
Béldi Pál 201, 227.
Belényes 504.
Benczencz 559, 560.
Benke János 602.
Benke Márton 602.
Benkő Ádám 618.
Benkő József 618.
Benkő Pál 618.
Benkő Annak 241, 242, 351, 353, 359, 393, 394, 395, 396, 397, 399, 402, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 424, 425, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 347, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 467, 469, 470.
Benkő Ferencz 59, 257, 427, 467, 470, 629.
Benkő Gábor 586.
Benkő János 449, 629.
Benkő József 447.
Benkő Mihály 589, 621.
Benkő Miklós 348, 629.
Benkő Pál 135, 242, 327, 328, 412, 414, 438, 439, 586, 588, 604.
Benkő Raphael 216, 221, 289, 322.
Benő Mihály 639.
Bercsényi Miklós 28.
Beresényi 76.
Bereczk 122, 125, 225, 233, 234, 235, 236, 271, 331, 332, 341, 402, 713.
Bereczki 117.
Bereczk László 601.
Beresztelke 75.
Berkes Ferencz 581.
Berkes Mihály 581.
Bernád János 128.
Bersenyi Mihály 608.
Bese 95.
Besenyő 595.
Beszterczе 75, 76, 388.
Betfalva 172.
Bethaur 504, 505, 508, 511, 514, 517. (Ld. Pettauer.)
Bethlen 171.
Bethlen Ádám 270, 271, 273.
Bethlen Elek 118, 124, 129, 133, 135.
Bethlen familia 355.
Bethlen Ferencz 524.
Bethlen Gábor 538, 700.
Bethlen Imre 324.
Bethlen István 105.
Bethlen Kata (L. Haller Lászlóné.)
Bethlen László 566.
Bethlen Miklós 523, 524, 525, 526, 527, 530, 533, 534, 536, 537, 539, 540, 542, 546, 547, 549, 551, 553, 554, 555, 556, 557.
Bethlen Sámuel 346, 523.
Bialis 119.
Bialis Ferencz 128, 340.
Bibarczfalva 153.
Bihar 713.
Bihari Márton 465.
Bihar m. 504.
Bikfalva 107, 147, 175, 176, 225, 350, 351, 354, 355, 512, 513, 514, 599.
Bikfalvi György 599.
Biraga János 608.
Biró 125, 146, 154, 156.
Biró András 639.
Biró János 199, 639.
Biró Mihály 639.
Biró Terézia 464.
Bita 623.
Bitai György 620.
Bitai Mátyás 620.
Bitai Péter 620.
Bitai Zsigmond 614.
Bocskai István 700, 702.

Bocz Bálint 577.
Bocz Sámuel 577.
Bod Dániel 631.
Bod Ferencz 631.
Bod György 631.
Bod Ilona 194.
Bod János 122, 125.
Bod Márton 631.
Bod Mihály 631.
Bod Pál 631.
Bod Sámuel 631.
Bod Tamás 631.
Bodó András 93.
Bodó 369.
Bodó Ferencz 448, 629.
Bodó Gergely 424, 447, 629.
Bodó István 629.
Bodó Katalin 439.
Bodó Krisztina 412, 414.
Bodó Mihály 415.
Bodok 593.
Bodor Balázs 621.
Bodor Ferencz 620.
Bodor Gábor 620.
Bodor János 620.
Bodor Mihály 620.
Bodor Miklós 620.
Bodor Péter 620.
Bodor Sámuel 620.
Bodor Zsigmond 620.
Bodos 573.
Bodosi István 580.
Bodosi József 580.
Boér Ferencz 25, 28.
Boér Ferenczné 138.
Boér Gábor 134.
Boér Gáborné 86.
Boér György 406.
Boér István 42, 43, 59, 78, 114, 122, 126, 163, 181, 373, 572.
Boér Istvánné 143.
Boér László 366.
Boér Simon 365, 366.
Boér Simonné 105.
Boga 274.
Bogdán Boldizsár 611.
Bogdán Mihály 612.
Bogdán Péter 612.
Bogyó Mihály 606.
Boldfalviné 52.
Bolgárszeg 43.
Bonczida 39, 173.
Bóné István 564.
Bora András 592.
Bora Ferencz 592.
Bora István 592.
Bora János 592.
Bora József 358.
Bora Mihály 592.
Bora Péter 591.
Bora Tamás 592.
Bora Zsigmond 591.
Borbély János 541.
Borbély Mihály 181.
Borberek 426.
Borcsa 128, 133.
Bordásné 104.
Borkút 450.
Bornemiszsza 324.
Bornemiszsza János 688.
Bornemiszsza Sámuel 364.
Boros 104.
Boros-Jenő 328.
Borosnyó (Nagy) 177.
Borta 150.
Borzási 129.
Bossáni Farkas 174.
Bota 474.
Botár Joákim 381.
Bozza 288, 331, 341.
Bögöz 72.
Bögözi István 626.
Bögözi János 626.
Bögözi Mihály 626, 639.
Bögözi Pál 626.
Bögözi Zsigmond 638.
Bölön 578.
Brailla 341.
Brassó 18, 22, 23, 30, 32, 34, 38, 39, 50, 55, 56, 57, 63, 65, 66' 69, 73, 74, 121, 122, 134, 135, 146, 147, 150, 153, 154, 156, 171, 173, 192, 208, 216, 224, 225, 226, 229, 237, 268, 290, 291, 307, 318, 341, 347, 376, 388, 439, 157, 323, 505.
Bukarest 24, 25, 27, 43, 341.
Bussy gróf (Rabutin) 36.

C. Cz.

Castaldus 702.
Coltempladt 564.
Conrád Tamás 610.
Conradi Sámuel 541.
Conradus Sámuel 523, 524.
Czakó 205.
Czakó János 608.
Cantacuzenus Constantinus 35.

Carp Márton 406.
Czerjék János 586.
Czerjék Ferencz 604.
Czerjék Ferenczné 166.
Czerjék Pál 586.
Czerjék Simon 586.
Christoph Sámuel 550.
Cibinium (Ld. Nagy-Szeben.)
Czikó János 413.
Czófalva 614.

Cs.

Csabai Dániel 614.
Csabai N. Pál 596.
Csákány Balázs 620.
Csákány Bálint 620.
Csákány Boldizsár 620.
Csákány Ferencz 592.
Csákány István 591, 596, 620.
Csákány János 620.
Csákány Pál 591, 596, 620.
Csákány Tamás 591.
Csáki 67.
Csáki Ferencz 402.
Csanád 20.
Csáni 483.
Császár István 588.
Csatai István 610.
Csató 137.
Cseah Dávid 614.
Cseah György 614.
Cseah Tamás 614.
Cseh 115, 116, 118, 119, 125, 127, 128, 130, 132, 139, 140, 149.
Cseh András 619.
Cseh Bálint 612, 618.
Cseh Demeter 619.
Cseh Ferencz 627.
Cseh György 618.
Cseh István 72, 618, 627.
Cseh János 618, 627.
Cseh Kelemen 610.
Cseh László 627.
Cseh Márton 618.
Cseh Mihály 182, 183, 184, 187, 189, 190, 206, 211, 242, 618, 356.
Cseh Miklós 608, 627.
Cseh Pál 619.
Cseh Péter 619, 627.
Cseh Tamás 619, 627.
Csekme János 606.
Csengeri János 633.
Csente 217, 218.
Cserei György 309.
Cserei Mihály 642, 643.
Cserey Sámuel 575.
Csernáton 142, 143, 144, 145, 201, 369, 453.
Csernini 235.
Csernovics 101, 157, 164, 169, 171, 174.
Csia Mihály 600.
Csia Pál 614.
Csíe István 596.
Csicsó 241.
Csík 26, 32, 45, 55, 56, 79, 97, 101, 117, 161, 163, 164, 169, 171, 182, 183, 201, 212, 225, 235, 241, 248, 273, 274, 275, 287, 316, 318, 334, 335, 371, 376, 387, 389, 400, 699, 406, 226.
Csík (Al-) 400.
Csík (Fel-) 400.
Csíki János 631.
Csíki László 631.
Csíki Pál 619.
Csík-Somlyó 39, 97, 184, 187, 189, 210, 334.
Csík-szék 210.
Csík-Szent-György 192, 193.
Csík-Szent-Király 328.
Csík-Szent-Tamás 486.
Csíki Zsigmond 619.
Csík-Szent-Simon 405, 406.
Csík-Szereda 56, 139, 145, 225, 235, 389, 713.
Csiszér Mihály 216.
Csiszér Mihály (gidófalvi) 221.
Csobot Simon 327, 328, 414. (Ld. Tsobot.)
Csoma 279.
Csoma Miklós 273.
Csoma Zsigmond 608.
Csomafái József 457.
Csomortány 639.
Csontos István 609.
Csorba István 401, 405.
Csorja Balázs 610.
Csorja Illés 615.
Csorja János 610.
Csorja Mihály 610.
Csorja Péter 615.
Csorja Tamás 610.
Csorja Zsigmond 615.
Csűcs 169.
Csúsz Miklós 610.

Tamás 584.
r Boldizsár 625.
r Ferencz 625.
r Gáspár 625.
r István 625.
r Mihály 625. 633.
r Mózes 625.
r Pál 633.
r Péter 633.
r Zsigmond 633.
(Nagy-) 533. 558.

D.

304. 305. 307.
Ferencz 129, 133, 135.
.
János 318.
k 152. 394. 405. 455, 621.
ki Székely Zsigmond (Ld. kely Zsigmond.)
kos 361.
kos István 641.
kos János 75.
kos Péter 618, 641.
Sándor 597.
l Borbála 218.
l Ferencz 288. 524. 529.
l Péter 75. 138.
a Balázs 629.
a Borbála 377.
a László 629.
a Péter 629.
rácz István 631.
cz 94, 95. 97, 132. 159,
178. 160, 280, 181, 179.
237. 238. 277.
l István 610.
l Sámuel 610.
l Zsigmond 610.
Anna 441.
eczen 7, 226.
278, 426.
ter 139.
en 196.
én József 626.
én Kelemen 627.
én László 627.
Benedek 641.
19, 272. 559.
195.
s András 634.
s Gábor 634.
s György 634.
Diénes István 634.
Diénes János 634.
Diénes Péter 634.
Dimén János 608.
Dimén Mihály 106. 608, 627.
Diód 171.
Doboka vármegye 105, 217, 273. 406. 425. 712, 713.
Doboly (Al-) 208. 588.
Dobolló 512, 513.
Dobra 20. 278.
Dóczi Ferencz 347.
Dombi 79, 277. 280. 340.
Dombi János 93. 326. 340. 341. 361.
Dombi László 634.
Domokos András 579.
Domokos Benedek 579.
Domokos Ferencz 324.
Domokos Gábor 579.
Donát 18, 58.
Donát familia 385.
Donát György 50. 56, 59. 571. 583.
Donát István (Szörcsei) 611.
Donáth Pál 580. 583. 604.
Donáth Zsigmond 449.
Donát Mihály 596.
Donethné 36.
Dorlacz 79. (Ld. Darlacz.)
Droja 354.
Dujardin István 503.
Duna 150. 226.

E.

Ebersdorf 9. 11.
Eckler 530.
Ecsed 18.
Eczken András 617.
Eger 123. 129. 132. 134. 206.
Egerpatak 71. 596.
Elekes István 606.
Elekes János 619.
Elekes László 606.
Elekes Sámuel 619.
Elekes Sándor 606.
Elekes Zsigmond 587.
Endes János 406.
Endes Mihály 406.
Endes Miklós 405. 406. 454.
Endes Pál 406.
Engel 404.
Enyed 106. 485. 487. 490. 493. 495. 499. 563.

Enyed (Ld. Nagy-Enyed.)
Enyedi 145, 155.
Enyedi András 598.
Erdély 20, 25, 36, 44, 46, 47, 48, 49, 61, 76, 87, 88, 89, 93, 96, 107, 113, 120, 124, 129, 133, 154, 172, 175, 190, 191, 203, 214, 215, 217, 226, 231, 243, 245, 246, 264, 265, 267, 275, 276, 279, 302, 310, 311, 316, 323, 328, 334, 339, 352, 361, 376, 377, 379, 380, 405, 406, 407, 415, 417, 421, 425, 438, 452, 453, 454, 460, 461, 462, 466, 470, 471, 472, 504, 505, 507, 508, 524, 526, 529, 537, 538, 539, 540, 541, 543, 550, 553, 556, 566, 567, 568, 571, 583, 603, 616, 641, 643, 645, 646, 647, 648, 649, 651, 652, 657, 659, 660, 662, 664, 665, 671, 681, 684, 685, 687, 689, 693, 699, 700, 702, 703, 710, 716.
Erdő Mihály 624.
Erdő Miklós 624.
Eresztevény 596.
Eresztevényi István 596.
Erked 218, 221, 518.
Erős Mihály 402.
Esztelnek 92, 93, 127, 402, 638.
Esztergom 320.
Etfalva 256, 257, 419, 434, 587.
Eugenius (Savoyai Jenő hg.) 72.

F.

Faberi 39.
Faberi Bertalan 41.
Fábján György 150.
Fábján István 623.
Faragó Ferencz 402, 412.
Farkas István 385, 618.
Farkas Mihály 626.
Farkas Sándor 105, 369.
Farkas Pál 618.
Farkas Pálné 268.
Favorita 39.
Favrik 465.
Fazekas János 631.
Fejér vm. 21, 218, 221, 235, 397, 424, 435, 450, 468, 470.
Fejérd 101, 103, 380.
Fejér István 608.
Fejér János 607.
Fejér Péter 608.
Fejérvár 169. (A többit ld. Gyula- és Károly-Fejérvár.)
Fejér Zsigmond 607.
Fekete János 619.
Fekete József 328.
Fel-Doboly 597.
Felső-Csernáton 631.
Felső-Geses 119.
Felső-Torja 454, 455, 631.
Felső-Volál 348, 349, 468.
Felszegi Ferencz 639.
Felszegi Mihály 639.
Ferdinánd (I.) 317.
Ferencz mester 608.
Ferencz Mihály 601.
Ferencz Tamás 579.
Ferenczi Borbála 459.
Ferrati 104, 109, 126, 149, 207, 239, 369, 375.
Ferrati Bertalanné (Ld. Kálnoki Ágnes.)
Ferrati Mihály 166.
Ferratiné 147, 148, 150, 172, 373, 375.
Fertán Gligor 82.
Fogaras 56, 57, 66, 258, 280, 361, 406, 426, 485, 486, 513, 514, 515, 541, 561, 565, 712.
Fogarasi 79, 148, 167, 369, 373
Fogarasi Jakab 623.
Fogas Imre 608.
Fogas Mátyás 608.
Fogas Péter 608.
Fogas Sámuel 608.
Fogsing 127.
Foltha Ferencz 633.
Foltha István 632.
Forgách Zsigmond 702.
Forró András 594.
Forró Ferencz 594.
Forró Gábor 594.
Forró István 594.
Forró László 594.
Forró Pál 594.
Forró Sámuel 613.
Forgách 25, 45.
Fotos 594.
Foxen (Foksán) 341.
Földvári 61.
Franczia ország 261.
Franctenberg 235.
Frank 495, 500.
Futásfalva 144, 209, 261, 341, 402, 413, 448, 455, 635.

Fülöph Farkas 625.
Fülöp Imre 629.
Fülöp István 629.

G.

Gábor deák 611.
Gájer 119.
Galacz (Fogarasm.) 40, 57, 87, 136, 146, 147, 150, 153, 168, 169, 209, 212, 215, 216, 229, 263, 280, 373, 457, 485, 503, 506, 509, 511, 513.
Gál András 575, 615.
Gál Dávid 615.
Gálfalvi János 328.
Gál Farkas 123, 127, 128.
Gál (Gáll) Ferencz 449, 615.
Gál István 575.
Gál János 575, 615.
Gáll László 622.
Gáll Mihály 625.
Gáll Péter 636.
Gáll Sámuel 621.
Gál Máthé 575.
Gál Miklós 575, 621.
Gál Pál 575.
Gál Péter 621.
Gál Tamás 575.
Gálfalvi Gergely 524.
Gálffi Pál 45.
Gallasz 455.
Garai Kata 217, 218.
Gáspár 72.
Gáspár Ferencz 612.
Gáspár József 609.
Gáspár Mihály 609.
Gáspár Sámuel 637.
Gáspár Zsigmond 609.
Gazda András 595.
Gazda Ferencz 123, 211, 594, 595.
Gazda Gábor 595.
Gazda István 595.
Gazda Márton 595.
Gazdagh Bálint 578.
Gazdagh Boldizsár 578.
Gazdagh István 578, 579.
Gazdagh János 578.
Gazdagh Sándor 578.
Gelencze 125, 151, 402, 608.
Geréb János 636.
Geréb József 145, 256, 587.
Geréb Józsefné 157.
Gergely Gáborné 413.
Gergely Mihály 622.
Gergelyfája 106.
Geses 258.
Geses (Ld. Felső-)
Gidófalva 152, 455, 584.
Gidófalvi 71.
Gidófalvi Gábor 39, 59, 73, 388, 603.
Gidófalvi István 589.
Gidófalvi Miklós 242.
Gilányi 233, 235.
Glickersperg 18.
Gocsmán László 418, 421.
Goleszkuly 73.
Goleszkul Vornik 43.
Gombkötő András 585.
Gombkötöné 57.
Gottlib 165.
Göncz-Ruszka 92.
Görgény 19, 561, 660.
Graffen 561.
Graven 561.
Gronczki János 591.
Gronczki Sámuel 592.
Gunner Péter 34.
Guruzda Ferencz 604.
Gücz 147.
Güdör Mihály 148, 151.
Gvadányi 234.

Gy.

Gyalakuta 521, 523.
Gyalu 562.
Gyárfás 558, 559.
Gyárfás Ferencz 591.
Gyárfás István 620.
Gyárfás Mihály 591.
Gyárfás Pál 591, 620.
Gyarmati Mária 464, 465.
Gyászvásár (Jászvásár) 166.
Gyéres 102, 104, 105, 106, 107, 136, 138.
Gyergyai István 639.
Gyergyó 20, 159, 167, 168, 169, 201, 280, 287, 372, 381, 400, 406, 426.
Gyergyó-szék 394, 396.
Gyöngyösi Gábor 592.
Gyöngyösi János 397.
Győr 139.
Győr (Nagy-) 170.
Györgybíró István 620.
Györgybíró János 601.

Györgybíró Lukács 601.
Györgybíró Miklós 601.
Györgybíró Péter 601.
Györgybíró Sámuel 601.
Györgyffi Orbán 382.
György Jakab András 635.
György Jakab István 635.
György Jakab Péter 635.
György Páll Gergely 622.
Gyujtó János 584.
Gyula 19.
Gyulai László (váradi) 591.
Gyulafehérvár 195, 199, 200, 205, 206, 207, 213, 215, 218, 231, 232, 249, 250, 251, 252, 262, 368, 372, 273, 374, 385, 422, 424, 444, 462, 463, 465, 466, 467, 468, 470, 540, 541, 356, 550, 564, 712, 713. (Ld. Fejérvár és Károly-Fejérvár.)
Gyulaffi 347.
Gyulaffi László 134, 169, 230, 231, 266, 275, 284, 292, 350.

H.

Hadad 524.
Hadi György 626.
Hadi István 626.
Hadi László 626.
Hadi Mihály 626.
Hadik 499.
Hadik András 502.
Hadnagy Balázs 621.
Hadnagy Boldizsár 606.
Hadnagy István 606.
Hadnagy János 20, 606.
Hadnagy József 621.
Hadnagy Mihály 606.
Hadnagy Tamás 606.
Hagymás-Bodon 195, 196.
Hajas 102.
Haller 63, 65, 91, 96, 101, 121, 167, 200, 201.
Haller György 524, 525, 528, 549, 554.
Haller István 31, 523, 524 535, 541, 562.
Haller János 63, 67, 71, 114, 115, 159, 161, 162, 163, 165, 171, 172, 173, 187, 188, 208, 222, 223, 238, 259, 260, 371, 372, 500.
Haller László 159, 178.
Haller Lászlóné 79.
Hallerné 98.
Haller Pál 133, 345.
Haller Péterné (Ld. Tarnóczi Sára.)
Halmágyi István 462, 466.
Halmágyi Mihály 196.
Halmágyi Sámuel 406.
Hamar Ferencz 105.
Haraly 607.
Harczó 328.
Harkó Ferencz 176, 599.
Harkó József 599.
Háromszék 16, 32, 39, 40, 42, 44, 54, 55, 56, 58, 67, 78, 87, 92, 101, 103, 107, 111, 112, 113, 136, 139, 140, 161, 162, 164, 166, 171, 173, 176, 185, 197, 199, 208, 212, 213, 215, 226, 228, 229, 230, 234, 235, 236, 240, 241, 242, 243, 246, 254, 259, 262, 287, 288, 294, 296, 297, 298, 299, 301, 304, 305, 306, 316, 318, 326, 336, 337, 338, 341, 344, 345, 347, 356, 361, 362, 372, 373, 384, 385, 398, 405, 422, 455, 462, 463, 464, 470, 472, 494, 514, 610, 699.
Háromszéki Borbála 449.
Harság 558, 559, 562.
Hartzói János deák 196.
Hatházi Mátyás 620.
Hatolyka 328, 624.
Hátszeg 713.
Havasalföld 23, 30, 31, 39, 73, 77, 103, 107, 154, 156, 216, 224, 225, 227, 271, 373, 276, 277, 280, 331, 341, 378.
Hegyes Dávid 442.
Heinis György 562.
Héja Mihály 628.
Henter 57, 59, 72.
Henter Ádám 333.
Henter Benedek 25.
Henter Benedekné 119.
Hénter Dávid 56, 144, 186, 273, 288, 297, 335, 375, 602.
Henter Elek 196.
Henter Farkas 580.
Henter Ferencz 523.
Henter János 216.
Henter Kelemen 602.
Henter Zsigmond 25.
Hétfalu 280.
Hevenesi Gábor 7, 8 13, 15, 37, 38, 40.

Héviz 118.
Hidvég 336.
Hilib 615.
Hodor József 633.
Hollaki 282.
Hollaki János 306.
Hólya 102.
Honter János 602.
Horánczki János 603.
Hortobágy 271.
Horvát Andrásné 361.
Horvát Pál 614.
Horvátország 171. 261.
Hosszúaszó 373. 375.
Hunyad 21. 406. 426. 524. 557. 559.
Hunyadmegye 19. 102. 158. 209. 497.
Hunyadi Ferencz 328.
Huszár György 580.
Huszár János 581.
Huszár Mihály 581.
Huszár Pál 580.
Huszár Tamás 581.
Huszt 18.
Huszti István 403, 404.

I.

Ibrány 18.
Igen 226.
Ikafalva 144. 276, 369. 414. 430. 455, 634.
Illyefalu 27. 39, 138, 142. 143. 144. 145, 151. 153. 154. 155. 156, 157. 167. 172. 310, 312, 313. 340. 379, 587. 713.
Illyés Gergely 348.
Imecs Antal 362, 406.
Imecs Damokos 393. 395. 407. 411. 427. 434. 439. 442. 455, 462, 467. 470.
Imecs Damokosné 414. (A többit ld. Benkő Anna.)
Imecsfalva 393. 402. 422. 425, 427. 434. 439. 455. 462. 467. 470. 610.
Imecs familia 385.
Imecs László 343. 412, 610.
Imecs Mátyás 610.
Imecs Mózes 610.
Imreh Ferencz 587.
Imreh István 587. 591.
Imreh János 589. 591.
Imreh József 242. 289. 306, 326. 361. 363. 301.
Imre Sámuel 419, 434.
Imre Sámuelné (Ld. Köneczei Sára.)
Incze András 575.
Incze Balázs 584.
Incze Gábor 637.
Incze György 575. 584.
Incze István 348. 575.
Incze János 575.
Incze Márton 572.
Incze Mihály 575, 600.
Incze Sámuel 593.
Inczédi Pál 523.
Inczédi Sámuel 105.
Isák Péter 71.
Istók László 468.
István deák 611.
Ivánfalva 328.

J.

Jabroczkiné 118. 127.
Jakab deák 608.
Jakabos familia 384. 385.
Jakabos Ferencz 625.
Jakabos István 384. 385. 386. 625.
Jakabos Lőrincz 625.
Jakabos Mihály 385. 625. 629.
Jakabos Mózes 635.
Jakabos Pál 629.
Jakabos Péter 626.
Jakó András 145. 151.
Jakó István 154.
Jancsó Ferencz 584.
Jancsó Gábor 448.
Jancsó János 599. 638.
Jancsó László 358.
Jancsó Mihály 92, 93. 325. 385. 397.
Jancsó Pál 395.
Jancsó Péter 591.
Jancsó Simon 395, 397.
Jancsó Zsigmond 584.
Jankó Balázs 588.
Jankó Elek 143.
Jankó Ferencz 242. 417.
Jankó Mihály 588.
Jankó Péter 604.
János deák 612. 627.
Jánosfalvi Farkas 459.
Jánosi 224.

Jászvásár (Jassi) 97, 109, 158, 159. (Ld. Gyászvásár.)
Jeneiné 69.
Jenő 713. (Ld. Boros-Jenő.)
Jeszen (Ld. Kis-)
Jordáki 90.
Jósa Ferencz 471.
Jósa György 402.
Jósika Imre 535.
Jósikáné 86.

K.

Kádár Bakur 455.
Kádár Ferencz 603, 608.
Kádár Mihály 608.
Kaján 119, 128.
Kálló 18.
Kálnok 135, 219, 592.
Kálnokfalva 236.
Kálnoki 92, 96, 141, 267, 329, 472, 474, 479, 483, 484, 486, 495, 497, 498, 499, 504, 508, 514, 518.
Kálnoki Ádám 33, 343, 344, 386, 387, 389, 400.
Kálnoki Advíga 400.
Kálnoki Ágnes 51, 98, 108, 110, 218.
Kálnokiak 373.
Kálnoki Antal 267, 279.
Kálnoki András 342.
Kálnoki Antal 344, 500, 508.
Kálnoki Borbála 32, 33, 34, 35, 50, 52, 55, 56, 60, 64, 65, 66, 68, 70, 72, 74, 77, 82, 90, 91, 97, 102, 109, 114, 115, 116, 117, 121, 122, 129, 131, 135, 138, 140, 142, 143, 144, 145, 147, 153, 154, 155, 157, 158, 160, 161, 163, 164, 165, 174, 175, 182, 183, 184, 186, 187, 189, 190, 192, 193, 194, 196, 198, 200, 201, 202, 205, 210, 212, 213, 216, 217, 219, 220, 221, 225, 233, 267, 268, 269, 270, 277, 278, 279, 399, 472, 514, 517.
Kálnoki Domokos 148.
Kálnoki familia 342, 343, 344, 349, 358.
Kálnoki Ferencz 217, 219, 228, 236, 287, 334, 335, 337, 400.
Kálnoki ház 240.
Kálnoki Hedvig 210, 211.
Kálnoki Lajos 497.
Kálnoki Mihály 95, 107, 113, 119, 128, 136, 143, 168, 173, 198, 204, 238, 270, 271, 375, 376.
Kálnoki Mihálynè 269, 271.
Kálnokiné 103, 114, 115, 120, 123, 124, 129, 130.
Kálnoki Péter 27.
Kálnoki Péterné 149.
Kálnoki Sámuel 9, 11, 12, 15, 17, 19, 21, 50, 61, 63, 217, 318, 342, 381, 400, 568.
Kálnoki Tamás 618.
Kalocsa 129.
Kamiller 474.
Kampolonga 233.
Kampulung 73.
Kandó 441.
Kanisztos János 636.
Kanisztos Miklós 636.
Kanisztos Péter 636.
Kanta 240, 242, 243.
Kanyó András 596.
Kapiné 59.
Karakai Boldizsár 92, 93.
Karakkai Boldizsár 384.
Karánsebes 713.
Karatna 93, 194, 393, 394, 395, 396, 397, 405, 409, 415, 416, 424, 425, 431, 438, 447, 450, 453, 455, 458, 461, 466, 469.
Károly (III.) 46, 47, 49, 571.
Károlyfejérvár 7, 12, 15, 19, 57, 103, 107, 153, 158. (Ld. Gyulafejérvár.)
Károlyi 96.
Károlyi familia 297, 349.
Károlyi István 348, 349.
Károlyi Sándor 90, 564.
Károlyi Zsófia 293, 295, 348, 349.
Károlyvár (l. Károlyfejérvár.)
Karurman 85.
Kasolya 152, 155.
Kassa 81.
Kastal 240, 271.
Kastal János 251, 254, 255.
Kaszás Balázs 19.
Kászon 197, 224, 287, 387, 400, 406, 426, 440.
Kászoni Mihály 620, 638.
Kászoni Tamás 638.
Katona Márton 612.
Kaurmann 172.
Kecskemét 76.

Kecskés 301.
Kecze 11, 12.
Kelemen Veronika 348.
Kemény Ádám 103.
Kemény Boldizsár 524.
Kemény János 701.
Kemény László 484, 498, 524, 529, 530.
Kemény Simon 484, 524.
Kemény Zsigmond 498.
Kemény Zsigmondné 497, 498.
Kempina 233.
Kend 115.
Kendeffi Gáspár 524.
Kercsesora 161.
Kerekes Márton 483, 484.
Kerepecsi András 636.
Kerepeczi György 625.
Kerepeczi István 625.
Kerepeczi Mihály 625.
Keresztényfalva 146.
Keresztes Ferencz 606, 620.
Keresztes János 620.
Keresztes Mihály 620.
Keresztes Mózes 620.
Keresztes Sámuel 612.
Keresztes Sándor 620.
Keresztes Tamás 606, 612.
Keresztesi Pál (l. Nagymegyeri.)
Keresztesi Sámuel 523, 533, 541, 557.
Keresztúr (Sajó-) 220, 406, 426.
Keresztúri Kriska 359.
Keresztúri Krisztina 518.
Keresztúri Miklós 373.
Kertész Ferencz 440.
Kertész István 417.
Keserű Ferencz 237.
Keserű István 601.
Keserű József 636.
Keserű Pál 280, 294, 296.
Keserű Pálné (l. Danka Borbála.)
Keserű Péter 636.
Keszei János 563.
Kézdi 224, 225, 243, 305, 327, 328, 332, 339, 342, 401, 402, 405, 406, 407, 411, 424, 426, 430, 438, 441, 442, 453, 462, 571, 583, 603, 616, 640, 641.
Kézdi-szék 12, 81, 83, 93, 113, 199, 385, 393, 397, 467, 468.
Kézdi-Szent-Lélek 57, 63, 75, 77, 78, 82, 90, 91, 97, 102, 103, 115, 120, 121, 122, 123, 125, 127, 129, 131, 134, 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 154, 155, 165, 167, 183, 184, 192, 193, 194, 197, 198, 200, 201, 202, 204, 205, 210, 211, 219, 222, 223, 233, 237, 238, 239, 240, 244, 261, 267, 268, 269, 270, 277, 278, 279, 313, 343, 344, 348, 368, 369, 381, 387, 402, 412, 455, 472.
Kézdi-Szent-Márton 387.
Kézdi-Vásárhely 92, 93, 99, 134, 149, 189, 225, 293, 294, 296, 330, 376, 393, 395, 396, 397, 411, 453, 713.
Kibéd 280.
Killyén 586.
Killyéni Ferencz 586.
Killyéni György 586.
Kimita 368.
Kimpilong 235.
Kimpina 23.
Király Boldizsár 613.
Király István 592.
Király László 594.
Király Mihály 591, 592.
Kis Adalbert 408, 413.
Kis Anna 413.
Kis Albert 448.
Kis Balázs 361.
Kis Boldizsár 206, 615.
Kis Borbála 416.
Kis-Borosnyó 598.
Kis Dávid 615.
Kisfaludi 349.
Kisfaludi familia 293, 348.
Kisfaludi Ferencz 96.
Kisfaludi Krisztina 297.
Kis Ferencz 592.
Kis Gábor 416.
Kis György 615.
Kis-György József 579.
Kis-György Mihály 579.
Kis István 447.
Kis János 592.
Kis-Jeszen 328.
Kis Juditha 408.
Kis-Márton 144.
Kis Mihály 615.
Kis Miklós 615.
Kis-Szöllős 138, 212, 273.
Kis-Pál György 601.
Kis-Pál Mihály 602.
Kis Péter 274, 615.
Kizing 224, 259.

Kocsárd 78.
Kollonics 37.
Kolos 76, 106, 712, 713.
Kolosvári 164.
Kolosvári Ferencz 631.
Kolosvári György 425, 454, 461.
Kolosvári Márton 565.
Kolozs 273, 277, 406, 425.
Kolozsvár 7, 8, 15, 19, 21, 22, 34, 39, 40, 46, 60, 61, 69, 81, 83, 84, 89, 90, 96, 100, 101, 102, 104, 114, 115, 126, 127, 129, 132, 133, 135, 140, 141, 151, 155, 157, 158, 161, 163, 164, 165, 166, 168, 171, 173, 174, 175, 177, 179, 180, 184, 185, 186, 196, 197, 202, 203, 206, 207, 208, 209, 212, 213, 226, 239, 249, 278, 280, 301, 308, 497, 562, 563, 564, 662, 703, 712.
Komárom 170.
Komollós 598.
Kom Istvánné 122.
Koncz 125, 196, 197.
Koncz András 126, 127, 192, 193.
Koncz Balázs 76.
Koncz János 463.
Konrád András 628.
Konrád György 628.
Konrád Tamás 628.
Konstantinápoly 99.
Kont Tamás 133.
Kónya Ferencz 596.
Kónya János 596.
Kónya Mihály 596.
Kónya Sámuel 596.
Korda 14, 38, 39, 40, 65, 70, 132, 169, 329, 340.
Korda György 323.
Kordáné 72.
Korda Zsigmond 45, 524, 550.
Kornis Antal 290.
Kornis Antalné 497.
Kornis István 63, 124, 165, 196, 524, 534.
Kornis Zsigmond 46, 49, 87, 92, 113, 175, 202, 524, 525, 528, 554, 556.
Korones Ágnes 457.
Korod 196.
Koród-Szent-Márton 17, 104, 105, 107.
Kósa Bálint 601.
Kósa István 601.
Kósa János 601.
Kosolnik 150.
Kovács 127, 135.
Kovács András 621, 631.
Kovács Boldizsár 346.
Kovács Ferencz 600.
Kovács Gergely 631.
Kovács György 594, 601, 619.
Kovács Imre 622.
Kovács István 609, 621, 622.
Kovács János 609, 631, 594.
Kovács József 625.
Kovács Kelemen 622.
Kovács László 621.
Kovács Márton 621, 631.
Kovács Mihály 601.
Kovács Miklós 609.
Kovács Péter 601, 622.
Kovács Sámuel 622.
Kovács Zsigmond 609, 631.
Kovács Zsuzsánna 453.
Kováts István 579.
Kováts János 615.
Kováts Mihály 615.
Kovászna 233, 405, 419, 421, 425, 427, 434, 435, 438, 450, 451, 453, 611.
Kozma 226, 283, 316, 347.
Kozma Antal 344, 632.
Kozma István 611.
Kozma János 606, 631.
Kozma József 285, 327, 471.
Kozma Kelemen 325.
Kozma László 155, 325.
Kozma Mihály 606.
Kozmáné 149.
Kozma Sámuel 612, 632.
Kozma Simon 631, 632.
Köblös János 328.
Kőhalom 711.
Kökényesi Miklós 631.
Kökös 597.
Köleséri 55, 57, 59, 69, 70, 120, 172.
Köleséri Sámuel 175.
Költő Bálint 585.
Költő János 585.
Költő Mihály 585.
Költő Miklós 585.
Köncze Ferenczné 3.
Könczei 54.
Könczei Ádám 416, 450.
Könczei András 242.
Könczei Anna 435.
Könczei Dávid 121, 123, 128, 133, 135, 171.

nczei Elek 466.
nczei Ferencz 67. 635.
nczei Gábor 93. 393. 469. 636.
nczei Gergely 187. 394. 424. 438. 461. 604.
nczei Gergelyné (l. Mikó Zsuzsánna.)
nczei Gergelyné (l. Szarka Máris.)
nczei Judit 460.
nczei Kelemen 118.
nczei Mihály 194.
nczei Sámuel 194.
önczei Sára 419. 434. 450. 452.
Könczei Zsigmond 393. 397.
Königsegg 642.
Köpecz 577.
Körispatak (Ld. Körőspatak.)
Körispatak 120.
Körös 613.
Körőspatak 12. 91. 176. 217. 342. 355. 357. 358. 386. 485. 513. 585.
Kővár 406. 426. 713.
Kövér Bálint 595.
Kövér Benedek 584.
Kövér Ferencz 427.
Kövér István 415. 595.
Kövér Jakab 595.
Kövér László 584.
Kövér Mihály 595.
Kövér Pál 584.
Kövér Péter 595.
Kövér Simon 584.
Kövesd 57. 65. 104. 107. 118. 126. 136. 139. 153. 168. 169. 209. 227. 258. 262. 263. 271. 272. 273. 274. 276. 277. 278. 279. 280. 364. 365. 366. 370. 373. 375.
Közép-Ajta 308. 309. 571. 581.
Krakai Boldizsár 83.
Kraszna 406. 426.
Kukuj 484.
Kun Ádám 469.
Kun András 637.
Kun Farkas 612.
Kun Ferencz 637.
Kun Gothard 348.
Kún László 424.
Kún Sára 416. 417. 431. 437.
Kun Zsigmond 84. 87. 107. 113. 415.
Kun Zsigmondné (Ld. Bárdi Ágnes.)
Kurtapatak 638.
Kúti György 601.
Kúti István 601.
Kúti László 601.
Kúti Péter 601.
Kúti Sámuel 601.
Küküllő 8. 9. 10. 11. 13. 14. 15. 16. 21. 280. 406. 425. 468. 523. 524. 712.
Küküllő (Nagy-) 278.
Kürti Vitéz László 348.
Küs István 629.
Küsfaludi (Ld. Kisfaludi.)
Küs-Pál László 601.

L.

Ladányi Gergely 625.
Ladáni György 625.
Lajos István 584.
Lajos Mihály 601.
Lajos Mózes 602.
Lajos Péter 601.
Laszó (így! László?) András 324.
László András 634.
László Ferencz 604.
László Ilona 114.
László János 604. 614. 634.
László László 604.
László Mihály 614.
László Pál 634.
László Zsigmond 406. 421. 442.
Lázár Balázs 621.
Lázár Erzsébet 217. 218. 400. 517. 518.
Lázárfalva 121. 152. 200.
Lázár Ferencz 169. 218. 371. 518.
Lázár Ferenczné 123. 129.
Lázár György 521. 523. 524. 554. 621.
Lázár Imre 621.
Lázár István 389. 517. 518. 621.
Lázár Mihály 621.
Lázár Péter 629.
Léczfalva 143. 620.
Légen 328.
Lemhény 125. 189. 198. 199. 26. 401. 636.
Lengyel András 135.
Lengyelország 224. 228. 701.
Lestyán 163.
Léstyán Mátyás 328.
Lészai 105.
Léthai 118.

Létai István Ferencz 205, 206, 207.
Léthai 255.
Léva Ferencz 413.
Lipót (I.) 9, 10, 11, 214, 244, 566, 685.
Lisznyó 600.
Literáti Dániel 611.
Literáti Péter 525.
Literáti Tamás 611.
Lobkovicz 267.
Loconari István 237.
Lőrincz Antal 446.
Lőrincz Boldizsár 622.
Lőrincz Kelemen 622.
Lőrincz Márton 439, 621, 622.
Lőrincz Mihály 621, 622.
Lőrincz Miklós 622.
Lőrincz Sára 447.
Losoncz 523.
Lövéte 465.
Lugasiné 12.
Lugos 713.
Lugosi 52.
Lugosi Ferencz 34.
Lukács 125, 127, 394.
Lukács András 185, 187, 189, 190, 608.
Lukács Anna 413, 448.
Lukács Ferencz 615, 635.
Lukács Kelemen 464, 466.
Lukács János 63, 74, 85, 95, 103, 119, 153, 154, 156, 158, 170, 263, 615, 635.
Lukács László 635.
Lukács Mihály 635.
Lukács Péter 637.
Luke Mária 458.
Lutzai János 45.

M.

Machiavelli 669, 711.
Macskási Boldizsár 12.
Macskási László 524.
Madocsáni 174.
Magyar-Igen 426.
Magyar-Lapád 373.
Magyarország 90, 170, 171, 214, 261, 404, 504, 505, 508, 510, 524, 543, 562, 567, 568, 671, 699, 701, 710, 712, 714, 716.
Magyarós 602.
Magyarossi András 597.
Magyarósi Benedek 177, 610.
Magyarósi Gergely 598.
Mahuly 224.
Major Ferencz 604.
Major József 604.
Maksa 421.
Málnás 591.
Málnási János 591.
Mánási Pál 591.
Mantuai Jankó 340.
Máramaros 713.
Marci János 212.
Mária-Czell 171.
Máriaffi Dávid 308.
Mária Terézia 406, 425, 454, 455, 461, 462, 466, 471, 506, 509.
Márk Gáspár 596.
Markos 69.
Markosfalva 242, 394, 455, 623.
Markusfalva 145.
Markuty 224.
Márk Zsigmond 591.
Maros 19, 20, 106, 162, 169, 170, 171, 250, 278, 280, 406, 426, 558, 559.
Maros-szék 8, 138, 523.
Maros-Szent-György 288.
Marosvásárhely 40, 75, 76, 170, 226, 426, 455, 462, 468, 517, 518, 690, 713, 714.
Marti János 73, 74, 121, 125, 128, 163, 165, 189, 389.
Márton András 412.
Mártonfalva 106, 209, 273, 276, 279, 450, 534.
Márton György 621.
Márton István 620, 635.
Márton Katalin 463.
Márton Mihály 102, 107, 144, 148, 149, 163, 166, 226, 227, 280, 635.
Martonos 584, 629.
Mártonosszeg 148.
Márton Pál 620.
Márton Péter 306.
Mártontelke 106, 273.
Máté Pál 606.
Máthé István 599.
Máthé Mihály 597.
Matisfalva 621.
Matis Miklós 624.
Mättyás László 619.
Mättyás Sándor 619.
Mättyás Tamás 606, 612.
Mattyus József 633.

Máttyus Péter 632.
Maurer József 580.
Maurer Zsófi 458.
Maxa 618.
Maxai Dávid 214.
Maxai Gábor 308.
Medgyes 44, 47, 106, 209, 215, 227, 273, 276—278, 279, 306, 345, 346, 353, 372, 564, 603, 616, 641, 690, 712.
Medgyeshágója 439.
Méhes 57, 63, 67, 102, 103, 105, 132, 136, 153, 162, 166, 167, 169, 173, 177, 209, 212, 213, 370, 372.
Mehoszki 114.
Mélánkovits 514.
Mészáros Gábor 633.
Mészáros János 632.
Mészáros Péter 632.
Mészáros Sámuel 633.
Mezőség 19, 153, 172, 173, 326.
Miháez József 381.
Miháez Mihályné 446.
Miháez Miklós 609.
Miháez Pál 623.
Miháez Péter 166.
Miháez Péterné 435.
Miháez Sámuel 56.
Mihálcz 148, 180, 181, 182, 183, 197.
Mihálcz Ádám 637.
Mihálcz István 629, 637.
Mihálcz János 637.
Mihálcz József 332, 637.
Mihálcz László 637.
Mihálcz Mihály 118, 166, 629.
Mihálcz Mihályné 398.
Mihálcz Miklós 629.
Mihálcz Péter 234, 235.
Mihálcsa Mihály 636.
Mihálcsa Péter 636.
Mihály András 620.
Mihály deák 611, 637.
Mihály Gergely 621.
Mihály István 591, 620.
Mihály Máté 601.
Mihály Mátyás 620.
Mihály Zsigmond 610.
Mihályko Anna 411.
Mihály vajda 702.
Mike Kelemen 413, 448.
Mike Ferencz 629.
Mike Pál 629.
Mikes 25, 28, 67, 69, 71, 324.
Mikesné 85, 201, 206.
Mikes Ferencz 103, 114, 123, 125, 129, 130, 132, 133, 134, 141, 151, 154, 155, 156, 370, 373.
Mikes István 122, 125, 309, 352.
Mikes Mihály 16, 89, 387.
Mikháza 381.
Miklós 74.
Miklós Dávid 597.
Miklós deák 128, 133, 166.
Miklós György 621.
Miklós István 591, 622.
Miklós Kelemen 621.
Miklós László 622.
Miklós Márton 233.
Miklós Péter 622.
Miklósvár 426, 573, 583, 603, 616, 640.
Miklósvár-szék 50, 74, 113, 115, 126, 150, 213, 236, 243, 288, 318, 319, 406, 571.
Mikola László 61.
Mikó Ferencz 78.
Mikó János 55, 57, 593.
Mikó Zsuzsánna 435, 438.
Mikvásár 76, 102, 122, 126, 133, 369.
Mill 36.
Miske György 328.
Miskolczi Zsigmond 609.
Mohács 310.
Moldva 57, 72, 76, 77, 127, 147, 150, 224, 225, 227, 234, 277, 282, 301, 302, 303, 331, 341, 384, 701, 710, 712.
Moldova (Ld. Moldva.)
Molk 234.
Molnár 465.
Molnár Bálint 619.
Molnár Gábor 619.
Molnár János 57, 162, 197, 619.
Molnár Jánosné 57.
Molnár Miklós 619.
Mölts 474.
Monolaki 69.
Montecoeli 564.
Moson 138.
Mosotics 484.
Munkács 45.
Musna 106, 138.
Muszpurgné 343.
Musztacza 78.

N.

Nádasdi Boldizsár 310.
Nádos 20.
Nagy-Ajta 56, 580.
Nagy András 593.
Nagy Bálint 593.
Nagy-Bánya 651.
Nagy Benedek 624.
Nagy-Borosnyó 177, 596.
Nagy-Csűr 533, 558.
Nagy Elek 593, 642.
Nagy-Enyed 19, 226, 426, 474, 475, 476, 477, 483, 507, 563.
Nagy Ferencz 449, 592, 593, 625.
Nagy Gergely 579, 629.
Nagy-Győr 170, 343.
Nagy Heléna 413.
Nagy István 579, 593, 639.
Nagy János 214, 406, 624.
Nagy-Küküllő 278.
Nagy László 593, 602, 625.
Nagy-Mihályi Margit 348.
Nagy Márton 579.
Nagymegyeri Keresztesi Pál 348.
Nagy Miklós 579, 636.
Nagy Mózes 624.
Nagy Pál 192, 200, 592, 593, 629.
Nagy Péter 406, 593.
Nagy Sámuel 593.
Nagy-Sink 711.
Nagy-Szeben 19, 20, 21, 23, 24, 27, 28, 31, 33, 38, 39, 44, 49, 54, 55, 56, 59, 61, 63, 64, 65, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 79, 81, 84, 86, 87, 88, 100, 113, 114, 115, 116, 117, 120, 122, 123, 124, 126, 128, 130, 132, 133, 136, 137, 138, 139, 140, 213, 214, 222, 223, 224, 225, 247, 252, 258, 259, 260, 261, 267, 269, 270, 271, 272, 274, 278, 282, 286, 289, 290, 291, 299, 306, 307, 311, 322, 326, 329, 339, 360, 361, 366, 367, 374, 379, 381, 407, 468, 469, 472, 483, 486, 487, 489, 490, 493, 496, 497, 502, 504, 506, 509, 515, 523, 532, 549, 553, 554, 556, 557, 558, 560, 562, 564, 565, 662, 688, 705, 706, 711, 715.
Nagyszeghi Gábor 535.
Nagy-Szombat 4, 5, 81, 101, 117, 137, 157, 159, 170, 171, 193.
Nagy Tamás 593, 605, 625.
Nagy Zsigmond 579, 593.
Naláczi András 523.
Naláczi Lajos 49, 528, 550.
Nándorfejérvár 75.
Némai Márton 328.
Nemes Ádám 422.
Nemes Domokos 336.
Nemes Elek 76, 578.
Nemes György 106, 107, 370, 591.
Nemes János 18, 132, 318.
Nemes Jánosné 118, 127, 132, 134. (Ld. Daniel Borbála.)
Nemes Mátyás 336.
Nemes Tamás 39, 578.
Németország 712.
Neylinger 324.
Nihály Boldizsár 594.
Nissa 118, 127.
Noaj 263.
Numsi 7.
Nyoszoly 82, 103, 106, 157, 166, 167, 173, 212, 213, 217, 218, 219, 220, 273, 276, 343, 388, 389.
Nyujtód 22, 57, 76, 78, 96, 117, 119, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 151, 153, 154, 155, 157, 163, 169, 210, 234, 235, 236, 270, 301, 325, 369, 370, 373, 384, 385, 402, 625.

O.

Ohába 57, 63, 87, 121, 124, 136, 141, 153, 197, 209, 210, 212, 224, 225, 227, 228, 230, 263, 279, 280, 340, 367, 370.
Ojtoz 234, 288.
Oláhfalva 169, 173.
Oláh Miklós 130, 133, 135.
Oláhország 24, 27, 30, 31, 42, 277, 310, 314, 513, 648, 701, 710, 712.
Olasz 102, 185.
Olasz András 40.
Olasz Mihály 88, 186.
Olaszország 110, 120, 321, 324.
Oltszeme 585.
Orbai 226, 235, 243, 299, 300, 305, 339, 401, 406, 419, 426, 427, 435, 453, 571, 583, 603, 604, 609, 616, 640.
Orbai János 585.
Orbai-szék 12, 81, 83, 113, 119, 125, 223.

Oroszfalu 628.
Orosz Pál 564.
Osdola 93, 101, 131, 142, 151, 339, 402, 626.
Osvát András 615.
Osváth György 638.
Osvát Mihály 615.
Ördöv (így!) István 608.
Ose György 639.
Ose István 639.

P.

Pados Mihály 348.
Pajtás 345.
Páke 177, 610.
Pakó Ferencz 402.
Pál András 635.
Palásti 484, 498.
Pál deák 7, 611.
Pál Ferencz 605.
Pálffi 557, 562.
Pálffy János 214, 215, 231.
Pál Gáspár 599.
Pál György 96, 104, 137, 601.
Pál János 176, 599.
Pál-János András 599.
Pál-János Benedek 602.
Pál-János György 599.
Pál-János István 599.
Pál-János Miklós 599.
Páll András 619.
Páll István 622.
Páll János 622.
Páll László 619.
Pál Lőrincz 619.
Páll Margit 442.
Páll Mihály 624.
Páll Sámuel 635.
Palocska Bálint 613.
Palocska Boldizsár 613.
Palocska János 613.
Palos 196.
Pano István 8.
Pap András 577.
Pap Bálint 577.
Pap János 588.
Pápa 310, 378.
Papolcz 615.
Papp 318.
Pap Sámuel 577.
Pata 563.
Páva 609.
Pekri 565.
Pekri Lőrincz 532, 550, 561.
Penasch 382.
Pentesilia 105.
Perényi 134.
Pergelőné czigányasszony 408, 409, 448.
Pernyeszi Zsigmond 524, 556.
Persi 67.
Peselnek 348, 405, 411, 417, 452, 453, 455.
Pest 162.
Petécs 39.
Petek 456.
Péter András 622.
Péter Boldizsár 621.
Péter Ferencz 621.
Péter István 622.
Péter Kelemen 622.
Péter László 622.
Péter Márton 622.
Pethaur (Ld. Pettauer és Bethaur.)
Pethő András 631.
Pethő György 631.
Petke Ferencz 587.
Petki 25, 28, 63, 103, 162, 163, 169, 248, 281, 372, 373.
Petki Dávid 133, 288.
Petki Dávidné 106.
Petki Kata 218, 517.
Petkiné 504.
Pétsi Péter 604.
Pettauer 487, 489, 491, 495, 496, 499.
Pivoda 75.
Pócsa Ferencz 624.
Pócsa István 624.
Pócsa János 624.
Pócsa László 612.
Pócsa Mihály 612.
Pócsa Tamás 624.
Pogáti János 175, 176, 177.
Pogáti Róza 176.
Póki 60.
Policsáni Száva Sztrati 41.
Polyán 101, 103, 155, 370, 637.
Polusné 57, 58.
Pongrácz 259.
Porsoló János 618.
Porsolt György 577, 605.
Porsolt Mihály 605.
Porsolt Miklós 605.
Poson András 614.
Poson Demeter 615.
Poson Ferencz 615.
Pótsa 58.

Pótsa Ferencz 624, 641.
Pótsa János 328.
Pozsony 214.
Prangh 7.
Prázmári Kata 176.
Preznor 7.
Princz Károly 324.
Prinyi Péter 251, 253, 254.
Puskás 70.
Pünkösdi 321.
Pünkösdi György 601.
Pünkösdiek 283. (Ld. Pünkösti.)
Pünkösti 325.
Pünkösti Gábor 282.
Pünkösti György 319.
Pünkösti Jakab 285, 286.
Pünkösti Miklós 285, 286.

R.

Rabló kurucz kapitány 19.
Rabutin 22, 31, 36, 39, 531, 523, 566, 567.
Rácz Ádám 579.
Rácz András 578.
Rácz Péter 406.
Raduly Kata 450.
Rajcsáni 101, 104, 131, 137, 151.
Rajnitz János 313.
Rákóczi 558, 559, 560, 561, 563, 564.
Rákóczi Ferencz (II.) 25, 28, 45, 320, 540, 549, 550, 565, 691.
Rákóczi György 301.
Rákóczi György (I.) 700.
Rákóczi György (II.) 700, 701.
Rákóczi Zsigmond 538, 700.
Rákos 118.
Rákos (Alsó-) 218.
Rákosi Dániel 625.
Rákosi Imre 625.
Rákosi József 210.
Rákosi Mihály 625.
Rákosi Pál 625.
Raphai András 589.
Raphai István 589.
Rápolti János 411.
Rápóthi István 618.
Rápóti Zsigmond 165.
Rápóti Ferencz 149, 435.
Rápóti János 452.
Ratisbona 89.
Rebnik 341.
Réty 139, 155, 595, 603.
Rhédei Ádám 561.
Rhédei Pál 524, 525.
Rika 196.
Rofai Boldizsár 589.
Rofai István 153.
Rofai Miklós 589.
Román Margit 437, 451.
Róma 245, 250, 255.
Rophai István 210.
Rosmán Mária 474, 475, 479, 480, 481, 499, 504, 508, 510.
Rosnyai 324.
Rosnyó 154.
Roth 484, 498.
Róth János 469.

S.

Sajó-Keresztúr 218, 220.
Salétromfőző Tóbiás 393, 396, 397.
Sambler Ferencz 406, 421.
Sándor deák 435.
Sándor Erzsébet 444.
Sándor Ferencz 442, 444.
Sándor Ferenczné 437, 448.
Sándor Gergely 525.
Sándor István 197.
Sándor Kata 421.
Sándor Katalin 414.
Sándor Kelemen 610.
Sándor Mózes 610.
Sánta János 465, 470.
Sárd 103, 104, 105, 106, 107, 209, 216, 373, 426.
Sárfalva 240, 628.
Sárkány 224, 273.
Sárosi János 535.
Sárpatakiné 106, 524.
Scharffenbach 554.
Schesburg 561.
Schmidt Tamás 528, 530, 554.
Sebestyén János 577.
Sebestyén Márton 577.
Sebes (Szász-) 559.
Segesvár 19, 76, 690.
Sellye 328.
Sepsi 224, 227, 228, 243, 256, 269, 273, 276, 329, 339, 342, 343, 358, 388, 406, 426, 524, 571, 583, 589, 603, 616, 640.
Sepsi-szék 12, 71, 81, 83, 113, 135, 175, 176, 177, 210, 216, 217, 221, 312.
Sepsi-Szent-György 135, 210, 211.

Sepsi-Szent-Iván 56. 216, 327. 328.
Séra Ferencz 588.
Séra István 588.
Séra János 587.
Séra Pál 587.
Serbán 43.
Serbán Logofet 43.
Serestel György 612.
Serester Márton 598.
Serester Mózes 598.
Serester Péter 598.
Sidó Miklós 625.
Sigmond Ferencz 636.
Sigmond György 606. 636.
Sigmond János 636.
Sigmond Kelemen 636.
Sigmond László 636.
Sigmond Mihály 606.
Sigmond Pál 636.
Sigmond Sámuel 636.
Sigmond Tamás 636.
Sikesd György 589.
Sikesd Mihály 589.
Sikó István 578.
Sikó János 579.
Sikó Ferencz 579.
Sikó Mihály 579.
Sikó Péter 579.
Siménfalvi János 294, 296. 328.
Simkovits András 6.
Simon Erzsébet 458.
Simon János 69.
Simon Pál 79. 94.
Simonffi 531. 555.
Simonffi Mihály 523. 542.
Simoni (falu) 475.
Simoni Antal 507.
Simoni György 351. 352. 353. 354. 355. 357. 358. 472. 474. 483. 484. 485, 490. 501. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 513. 514, 515. 516. 517.
Simoni Györgyné (Ld. Apor Anna.)
Simoni Josepha 472.
Simoni familia 355.
Sink (Nagy-) 711.
Sípos 173.
Sípos Bálint 620.
Sípos István 620.
Sípos János 620.
Sípos Pál 620, 623.
Sípos Péter 620.
Sípos Sámuel 623.
Síros (?) 301.
Skarlati János 302.
Smidlin 377.
Somlyai 293, 294.
Somlyó 7. 399. 400. 401.
Sós István 577.
Sopos Judith 486.
Sorger Gergely 232. (Ld. Zorger.)
Sorostély 161.
Sós Mihály 577.
Spaur 258.
Staab 382.
Streza 169. 370. 371. (Ld. Sztreza.)
Susi 63. 64. 67, 71.
Svéth kapitány 175. 176.

Sz.

Szabó Anna 413.
Szabó Ádám 623.
Szabó András 580.
Szabó Balázs 580.
Szabó Boldizsár 623.
Szabó Dániel 580. 585. 588.
Szabó Ferencz 591. 599, 629.
Szabó Gábor 629.
Szabó György 415, 599. 620. 631.
Szabó István 6, 40, 81. 153. 572. 588, 595, 614. 621.
Szabó Jakab 227. 484.
Szabó János (bikfalvi) 176, 565, 572, 580. 588. 621.
Szabó József 96. 104. 113. 150, 155. 211, 274, 623.
Szabó Katalin 442. 444.
Szabó Klára 415.
Szabó László 176, 599, 621. 629.
Szabó Márton 622.
Szabó Mihály 141. 176. 228, 407. 412, 572. 621.
Szabó Pál 585. 593. 599.
Szabó Péter 599. 629.
Szabó Sámuel 580. 622.
Szabó Tamás 599.
Szabó Zsigmond 621.
Szabolcsi Sámuel 601.
Szacsva 602.
Szacsvai Ferencz 93, 638.
Szacsvai János 620. 638.
Szacsvai László 593.
Szacsvai Mihály 620.
Szacsvai Sámuel 593, 638.
Szakmári 80.
Szalai Sztojka Zsigmond Antal 422. 463. 464. 465. 470.
Szalánczi György 524.

Szálbek 356.
Szamosujvár 82, 173, 564.
Szaniszló István 631.
Szaniszló Mihály 631.
Szappanos 26.
Szárát 341.
Száraz-Ajta 572.
Szárazpatak 435.
Szárhegy 517, 518.
Szarka 204.
Szarkakő 70.
Szarka Máris 458, 459, 460, 461.
Szászfalu 626.
Szászfalva 123.
Szász János 20.
Szász Jánosné 86.
Szász-Sebes 559.
Szászváros 559, 563.
Szathmár 18.
Szathmári József 457.
Szathmár-Némethi Sámuel 46.
Szánne Istratije 43.
Szék 713.
Székel Bálint 586.
Székel Zsigmond 586.
Székelyek 244, 246, 272, 275, 281, 283, 298.
Székely Ádám 595.
Székely Borbála 417.
Székely Elek 216, 280, 288, 293, 296, 322, 382, 383.
Székelyhid 323.
Székelyhida 18.
Székely István 621.
Székely János 602.
Székely Julis 351.
Székely Julia 434, 435.
Székely Juliánna 455, 462, 467, 468, 469.
Székely László 621.
Székely Márton 595.
Székely Miklósné 18.
Székely Sámuel 603.
Székely Zsigmond 146, 241, 242, 394, 395, 467, 468, 595, 621. (Ld. Dálnoki.)
Székely Zsigmondné 447.
Székely-Udvarhely 80.
Széki Boldizsár 456.
Széki Zsigmond 456, 457.
Szeles Imre 425, 454, 461, 466.
Szelindek 533, 560, 558, 562.
Szemerja 130, 146, 239, 351, 358, 591.
Szennyes András 579.
Szennyes János 579.
Szent-Demeter 230, 231.
Szent-György (Ld. Maros-)
Szent-György (Csík-) 192, 193.
Szent-György 591, 713.
Szent-Iván 166, 167, 173, 212, 270, 273, 276, 277, 518, 602.
Szentiványi 104, 107, 120, 123, 135, 146, 147, 150, 153, 154, 155, 181, 188, 190, 197.
Szentiványi Márton 4.
Szentiványi Mihály 177.
Szent-Iváni Mihály 602.
Szent-Iváni Sámuel 602.
Szent-Iváni Tamás deák 602.
Szent-Katolna 134, 402, 412, 627.
Szentkereszti 114, 132.
Szentkereszti András 9, 11, 46, 49, 234, 235, 236, 568.
Szentkirály 589.
Szentléleki 337.
Szent-Lélek 632.
Szent-Márton (Ld. Kézdi-)
Szent-Márton 15. (Ld. Korád-Szent-Márton.)
Szent-Márton 57, 101, 104, 136, 138, 153, 209, 279, 369.
Szent-Miklós 394, 396, 397.
Szent-Pál 79.
Szentpáliné 387, 388.
Szentpáli Ignácz 217.
Szentpáli Ignáczné (Ld. Garai Kata.)
Szépmező 373.
Szépvíz 387.
Szerecsen Istvánné 348.
Szered 170.
Szeredai Péter 558.
Szikszainé 125.
Szilágy 138.
Szilágyi András 78, 524, 526, 454.
Szombattelke 217.
Szolnok 406, 426.
Szolnokmegye 712, 713, 524.
Szotyor 135, 343, 593.
Szotyori 129, 130.
Szotyori András 133, 588.
Szotyori Ferencz 593, 600.
Szotyori György 600.
Szotyori István 328, 600.
Szotyori Mihály 395, 600.
Szotyori Pál 588, 602.
Szotyori Péter 600.
Szotyori Sámuel 600.

Szotyori Tamás 600.
Szőcs 164, 227.
Szőcs György 458.
Szőcs István 96, 270. 271. 395.
Szőcs János 395.
Ssőcs Kelemen 411.
Szőcs Rebeka 412, 449.
Szőcsi István 96.
Szőllős (Kis-) 273.
Szörcse 611.
Szőrcsei Donáth István 611.
Szőrcsei Gáspár 611.
Szörcsei László 595.
Szörcsei Zsigmond 91, 595.
Szörczei Menyhért 595.
Szöts Bálint 613.
Szöts Kelemen 613.
Szőts Márton 613.
Szőts Mihály 613.
Sztána Dragumir 458.
Sztelnika 341.
Sztojka Zsigmond (Ld. Szalai.)
Sztreza 121. 126. 128. 131. 137. (Ld. Streza.)
Szunyogszeg 561.
Szűcs Mátyás 120.

T.

Takó András 579.
Tála János 451.
Tamásfalva 611.
Tamási 356. 441.
Tamási György 401.
Tana István 579.
Tana Pál 579.
Tarnóczi Sára 293, 295. 348. 349.
Tarnóczi Sebestyén 348.
Tarnóczi Sebestyénné (Ld. Károlyi Zsófia.)
Tasaly Tamás 629.
Tati Lajos 148.
Tatros 302.
Tchis (Ld. Tige.)
Téglás Jánosné 50.
Telek 614.
Teleki 178.
Teleki József 85. 160. 162. 170. 372, 524, 530.
Teleki László 524, 528, 550, 554. 556.
Teleki Mihály 561.
Teleki Pál 105. 324. 524.
Teleki Sándor 170. 373.
Temesvár 124. 126, 131, 137, 712. 713.
Tergovist 25. 42. 235.
Thamás Gergely 626.
Thamás Mózes 626.
Thamás Péter 626.
Theutsch András 553.
Tholdalaghi János 524.
Thoroczkai 21. (Ld. Toroczkai.)
Thoroczkai György 524.
Thoroczkai István 524. 558. 561, 562.
Thoroczkai János 524, 562.
Thoroczkai Péter 524.
Thoroczkai Sámuel 524.
Thoroczkai Zsigmond 550.
Thoroczkó 19.
Thoroczkó-Szent-György 19.
Tibád Mihály 401.
Tibáld László 585.
Tiberius 667.
Tige 33. 125. 564. 565.
Tirheim 564.
Tisza György 328.
Tokaj 166.
Tolnai János 328.
Tömösvár (Ld. Temesvár.)
Tompa István 598.
Tompa János 598.
Tompa Kelemen 598.
Tompa Miklós 598.
Töresvár 175. 331.
Torda 7. 8. 63. 105. 106. 406, 425. 426. 713.
Torday Ferencz 29.
Torja 3. 22. 41. 57. 63. 66, 70, 71. 73. 74. 76. 96. 103, 122, 127, 145. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153, 154. 155, 156, 160. 161. 166, 168, 169, 177, 180. 182. 183. 186. 187. 189, 190. 192, 194. 196. 198. 201, 206. 210. 211, 212. 216. 242. 249, 250. 269. 270. 282, 283. 340, 359. 360. 369. 381. 388. 399, 423. 439. 445. 248. (Ld. Alsó- és Felső.)
Torjai 173.
Torma István 375.
Torma Miklós 534.
Torma Sámuel 124. 129.
Toroczkai 201. (Ld. Thoroczkai.)
Toroczkai János 86, 218. 273.
Török Bálint 631.

Török Elek 406.
Török familia 377.
Török Miklós 631.
Törös 441.
Tót familia 348.
Tót Márton 348.
Tóth András 176.
Tóth Ferencz 402.
Tóth István 484.
Tött Ferencz 626.
Tött Sándor 626.
Tövis 12, 57, 102, 103, 105, 107, 118, 128, 136, 153, 158, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 169, 170, 172, 173, 174, 177, 180, 208, 223, 224, 252, 254, 258, 270, 273, 298, 306, 227, 340, 366, 368, 371, 373, 374, 497.
Trasement 39.
Tsobot Simon 468. (Ld. Csobot.)
Tura Mózes 625.
Túri 66.
Túri Ádám 611.
Túri Ferencz 611.
Túri György 611.
Túri János 611.
Túri László 611.
Túri Mihály 611.
Túri Sámuel 611.
Túróczi István 328.
Tusa István 621.
Tusa Márton 621.
Tusnád 248, 465, 470.

U.

Ucsa 361.
Udvarhely-szék 64, 65, 66, 67, 70, 71, 73, 74, 76, 81, 172, 280, 317, 406, 426, 699, 713.
Ugron András 580.
Ugron Boldizsár 612.
Ugron István 580.
Ugron János 70, 541, 580.
Ugron Pál 70, 541, 572.
Ugron Tamás 612.
Újegyház 529, 712.
Újfalu 200, 233.
Újhelyi Ádám 81.
Újvárosi 558.
Unger 565.
Un Kosztandin 43.
Uzon 132, 133, 201, 226, 229.

V.

Vadu-Pér 341.
Vajda Ferencz 604.
Vajda György 618, 619.
Vajda István 579, 615.
Vajda János 604, 619, 624.
Vajda József 619.
Vajda Mihály 624.
Vajda Miklós 453, 604.
Vajda Mózes 620.
Vajda Pál 615.
Vajda Zsigmond 619.
Vajna 271.
Vajna András 612, 623.
Vajna Boldizsár 609, 612.
Vajna Elek 425.
Vajna Ferencz 604, 612, 623.
Vajna Gábor 211, 224, 270, 394, 395, 612, 623.
Vajna István 122, 213, 609, 616.
Vajna János 362.
Vajna Jánosné 362.
Vajna Miklós 104, 107.
Vajna Simon 609.
Vajna Tamás 609, 612.
Vajó András 19.
Valachia (Ld. Oláhország.)
Valle-Lárga 341.
Vallis 214.
Várad 713.
Váradi 212, 215, 229.
Váradi Gyulai László 591.
Váradi Péter 50, 55, 56.
Várda 18.
Varga Ferencz 417.
Vargyasi Gergely 625.
Vargyasi György 625.
Vargyasi István 625.
Vargyasi Mihály 625.
Varó István 212.
Varró András 90, 387.
Vásárhely (Ld. Kézdi- és Maros-)
Vásárhelyi István 584.
Vas Miklós 105.
Vas Pál 93.
Vas Sándor 45.
Vass Dániel 138, 524.
Vass Ferencz 425.
Vaszily 122.
Vay Mária 410, 411, 438, 441, 443, 444, 445, 446, 447, 450, 451, 452, 453.
Weberus Péter 556, 557.
Végh András 631, 619.

Végh Bálint 631.
Végh Dániel 631.
Végh György 631.
Végh István 619, 631.
Végh János 619, 631.
Végh Kelemen 619.
Végh Miklós 631.
Végh Péter 631.
Végh Sámuel 631.
Vég Zsigmond 229.
Wellington 344.
Veres Benedek 622.
Veres Boldizsár 622.
Veres Demeter 621.
Veres Gábor 622
Veres Gergely 123, 372. 625.
Veres Imre 622.
Veres István 622.
Veres János 625.
Veres József 589.
Veres Sámuel 621.
Veres Dániel 597.
Veress Gergely 167.
Veress István 405.
Veress Sámuel 597.
Vesselényi 101. 136. 162.
Vesselényi István 33, 524, 549, 554.
Viard 76.
Vicza 17.
Vidraszeg 195, 196.
Vienna 8. 12. 13, 15. 19. 26. 33. 37. 38. 40. 44. 46. 49. 81, 316. 333. 374, 489, 503, 568, 688, 714. (Ld. Bécs.)
Villegrand 500.
Vincz 464.
Virág János 241.
Vitéz László (Ld. Kürti.)
Vitos Ferencz 471.
Vízi András 414. 445.
Vízi Andrásné (Ld. Sándor Kata.)
Vízi Boricza 417, 447.
Vízi Mihály 441.
Vízkeleti 14, 15.
Volál (Ld. Felső-)
Voldorf 455, 457. 458, 459. 460. 461. 462.
Vonja Kozma 465.

Z.

Zabola 129, 163. 604, 606.
Zádori György 629.
Zágon 82. 362. 363, 417. 604.
Zágor 273. 279. 468.
Zajzon Bálint 601.
Zajzon Ferencz 601.
Zajzon János 601.
Zajzon Mihály 601.
Zajzon Péter 601.
Zalán 328. 588.
Zalatna 713.
Zalathnai György 341.
Zaránd 406. 426.
Zaránd m. 713.
Zeik 171.
Zejk László 524. 525, 530.
Zilah 7. 278.
Zoltány 586.
Zonda Gábor 637.
Zonda Kelemen 637.
Zonda Simon 637.
Zonda Zsigmond 637.
Zorger Gergely 203, 215. (Ld. Sorger.)
Zöde István 411.
Zölde Ferencz 435.
Zsibó 45.

YAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

(Monumenta Hungariae Historica.)

ó osztály. *Okmánytárak.* (Diplomataria.) Nagy Sándor: I—XXV. 7—1887. Ara az I—XXV. kötetnek, kötetenkénti 2.— a XXVI. I., a XXVII. kötetnek 1.50. — Tartalom: *A szt. Rákos-i (Budapest-Rákosi) Szent-Péter-apostolról nevezett* 1019—1800. Szerkesztette Szilágyi Sándor. Egy kötet, Szabó József bárónak. (Monum. Diplom. 24. kötet.) XII. és 644 l. 1875. — *Péter okmánytára.* (Dipl. Petrinum.) Endlicy szerzetesnek a magyar királyival és meghiúsításával folytatott alkudozásai. Történeti 1600. Kiadatta Szilágyi Sándor és kalauzolta. (Monum. Diplom. 14—16. kötet.) VI. 491 l. és LVIII. és 250 l. 1887. — *Lajos-kori okmánytár* Szegmondtól. (Codex diplom. Sigismundi.) Szerkesztette I—VI. kötet. 1879—1893. — *Legrégibb ősi okmánytár.* (Codex diplomaticus antiquissimus.) Pauler Gy. (Codex Diplomaticus.) folytatása. Kiadta Szalay József. I—XII. kötet. (Monum. Diplom. 9—15., 17., 19., 20., 29. kötet.) 1860—1874. — *Magyar történelmi okmánytár, a brüszszeli és párizsi levéltárakból és a bécsi-di könyvtárból* (1441—1502.) Összeszedte s kiadatta Horváth Mihály. I—IV. kötet. (Monum. Diplom. 1—4. kötet.) 208¼ ív. — *Magyar történelmi okmánytár, bécsi és londoni könyv- és levéltárakból.* Összeszedte s kiadatta Szalay Ferenc. Egy kötetben. (Monum. Diplom. 5. kötet.) 318 l. 1859. — *Okiratok Szemere Pál 1841—1848-diki és I. Rákóczy György elen diplomaciai összeköttetései történetéhez.* (Diplom. 26. kötet.) XXVIII. és 150 l. 1880. — *Okmánytár I. Rákóczi György és francia szövetkezésének történetéhez 1632—1648.* Szerkesztette s ellátta Szilágyi Sándor. Egy kötet. (Monum. Diplom. 21. kötet.) l. 1875. — *Okmánytár II. Rákóczi György diplomaciai összeköttetéseihez 1648.* (Ism. szerkesztette Szilágyi Sándor. Egy kötet. (Monum. Diplom. 7.) VII. és 740 l. 1874. — *Oláh Miklós II. Lajos és Mária királynéi alatti magyarországi szemléje, vezetőjének évnek szinude és kir. helytartója.* Kiadá Szalay Árnold. Egy kötet. (Monum. Diplom. 25. kötet.) 8 l. 1876. — *III. VI. pápa és Ferenc császár hiteresek Magyarországhoz diplomaciai levelezései (1648—1649.)* a nápolyi állami és latteri Farnese-könyvtárban talált eredeti kutatásai nyomán kiadá Óvári Ferenc. Egy kötet. (Monum. Diplom. 10. kötet.) XXXVI. és 214 l. 1879. — *Péter levéltára.* (Codex Petrinus.) Petri Pál-tól (Pál.) Rómában Pauler Gyula. I. kötet. 1605—1625. (Monum. Diplom. 18. kötet.) XXV. és 461 l. 1874.

antik osztály. *Irók iskriptorum.* (I—XXIII. és 2. köt. XXIV.—XXXIII. és VIII. kötetben szerkesztette S. S. S. kötetben levelezés pótfüzetnek. 1857—1894. kötetben 2.— *Albertinus II. Ágoston Péter munkái.* Kiadá Gombocz Zoltán egy kötetben. (Monum. Scriptr. 11. kötet.) X. és 464 l. 1888. — *Istvánffy Miklós magyar krónikája 1490—1526.* A szerző eredeti, kiadá Toldy Ferenc. Egy kötet. (Monum. Scriptr. 17. kötet.) LXXX. és 528 l. 1884. — *Szántó Mihály és kir. történetíró, magyar krónikája. 1490—1564.* Egyszerű könyvtári mondati kivonatokkal a szerző eredeti szövegéből kiadá Toldy Ferenc. Egy kötet. (Monum. Scriptr. 12. kötet.) LXXXIII. és 24. kötet.) I. 15., 495 l. VIII. és 474 l. 1873—1877. — *Oláhnak Ferenczi Ferenczi II. pápának magyar krónikája 1541—1570.* Szerzőnek Monum. és Szemere Györgyhöz szóló. A szerzőnek Szemere Györgyhöz szóló levelei. Kiadá Márton József és Toldy Ferenc. Egy kötet. (Monum. Scriptr. 16. kötet.) LXXXVIII. és 296. — *Ifj. Illésházy István nádor feljegyzései (1602—1608. és Illésházy Ferenc krónikája 1564—1612.* Szerzőnek levelezésével. Kiadá Szilágyi Sándor. Egy kötet. (Monum. Scriptr. 7. kötet.) LX. és 464 l. 1876.

Kémárki Tököly Imre naplója 1676—1678. évekről. Közli Torma Károly. Egy kötet. (Monum. Script. 18. kötet.) XII és 190 l. 1866. — *Kémárki Tököly Imre naplója 1693—1694.* évekből. Az eredeti kéziratból közli Nagy István. Egy kötet. (Monum. Script. 15. kötet.) VIII és 701 l. 1863. — *Kémárki Tököly Imre naplói, levelezőkönyvei és egyéb emlékezetes iratai* két kötetben. Közli Thaly Kálmán. I. kötet. 2 részben: K. Tököly I. és némely főbb híveinek (Dobai Zs., Sándor G., Bay M., Almády J.-nak) naplói és emlékezetes iratai. 1686—1705. II. kötet: Levelezőkönyvei és egyéb emlékezetes iratai. (Monum. Script. 23. kötet két részben, 24. kötet.) XXXII és 784; XVI és 797 l. 1868—1873. — *Kritoboulos II. Mehemet élete.* A Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága által kiadott görög szöveget, ugyanannak megbízásából fordította Szabó Károly. Egy kötet. (Monum. Script. 22. kötet.) X és 275. l. 1875. — *Magyar történelmi évkönyvek és naplók a XVI—XVIII. századokból.* Gyulafy Lestár főjegyzései. Közli Szabó Károly. — Mártonfalvai Imre deák emlékirata. — A Palóczi Horvát család naplója. Közli Szapori Nagy Imre. (Monum. Script. 31. kötet.) 313 l. 1881. — Ugyanaz II. kötet: Gyulaffi Lestár főjegyzései. Közli Szilágyi Sándor. — Kecser Ambrus naplója. Közli Tasnádi Nagy Gyula. — Krmann Dániel superintendens 1708—1709-iki oroszországi útjának leírása. Közlik Menczik Ferdinánd és Kluch János. — (Monum. Script. 33. kötet.) 639 l. 1894. — *Rozsnyay Dávid, az utolsó török deák történeti maradványai.* Összeszedte s jegyzetekkel és oklevéltárral kisérve kiadta Szilágyi Sándor. Egy kötetben s egy pótfüzettel. (Monum. Script. 8. kötet.) 544 l. 1867. — *Szamoskőry István történeti maradványai 1566—1603.* Az erdélyi fejedelmek birtokában volt eredeti példányról kiadta Szilágyi Sándor. Négy kötet és pótfüzet. (Monum. Script. 21., 28., 29. és 30. kötet és három pótfüzet a XXX. kötethez.) XXXI és 247, XIV és 383, 378 és XXI és 430 l. 1876—1880. — *Szerémy György, II. Lajos és János királyok házi kápolnája emlékirata Magyarország romlásáról,* 1484—1543. Közli Wenzel Gusztáv. Egy kötet. (Monum. Script. 1 köt.) XXXIV és 410 l. 1857. — *Történelmi naplók 1663—1719.* Ottlyk György önéletleírása. — Bártfai követek naplója az ónodi gyűlésről. — Gróf Teleki Mihály és Pápai János nándorfejérvári követségének diariuma. — Ifj. Tsétei János havi krónikája. — Bivolinyi István töredék-naplója. — Ritter György soproni emlékirata. Egy kötet. (Monum. Script. 27. kötet.) XXXII és 607 l. 1875. — *Verancsics Antal m. k. Helytartó Esztergomi Érsek összes munkái.* Közli Szalay László. (1—7) és Wenzel Gusztáv (8—12) 12 kötet. Név- és tárgymutatóval. (Monum. Script. 2—6., 9., 10., 19., 20., 25., 26., 32. köt.) 294 ív. 1857—75.

Harmadik osztály. *Országgyűlési emlékek.* (Monumenta Comitialia Regni Hungariae és Monumenta Comitialia Regni Transylvaniae.) Történeti bevezetésekkel. Szerkeszti Fraknói Vilmos és Szilágyi Sándor. Nagy 8-adrét. *a)* **Magyar Országgyűlési emlékek.** Szerkeszti dr. Fraknói Vilmos. I—X. kötet. (1526—1604.) XXXII és 650, 668, 617, 670, 600, 549, 534, 563, 619, és VI, 665 l. 1874—1896. Egy-egy kötet ára **3.—**; *b)* **Erdélyi Országgyűlési emlékek.** Szerkeszti Szilágyi Sándor. I—XVIII. köt. (1540—1686.) XVI és 596, VI és 578, 509, 589 és VIII, 598, 560, 561, 544, 603, 534, 485, 546, 587, 488, 586, 699, 491 és 607 lap. 1876—1895. Egy-egy kötet ára **3.—**.

Negyedik osztály. *Diplomatiai Emlékek.* (Acta Externa.) 1874—1878. Nagy 8-adrét. *A)* **Diplomatiai Emlékek az Anjou-korból.** Szerkeszti Wenzel Gusztáv. I. kötet 1268—1341. XXX és 428 l. **3.15**; — II. kötet. 1341—1370. XXVIII és 687 l. **5.—**; — III. kötet. 1370—1426. CXXVIII és 671 l. **4.—**. *B)* **Diplomatiai Emlékek Mátyás király korából.** 1458—1490. Szerkesztik Nagy Iván és B. Nyáry Albert I. köt. XXIII és 390 l. **2.—**; — II. kötet. XXI és 448 l. **2.—**; — III. kötet. XXVII és 447 l. **2.—**; — IV. kötet. XXVI és 434 l. **2.—**.

Budapest. Az Athenaeum r.-társulat könyvnyomdája.

MAY 4th 1815

Aus 80212.2.17
Verses muval es levelel.
Widener Library 003958612
3 2044 081 684 631